

TRINITY COLLEGE LIBRARY

3 1761 02724367 4

CORPVS
SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM

EDITVM CONSILIO ET IMPENSIS
ACADEMIAE LITTERARVM CAESARAEAE
VINDOBONENSIS

VOL. VI.

MAGNI FELICIS ENNODII OPERA OMNIA EX RECENSIONE
GVILELMI HARTELI

VINDOBONAE

APVD C. GEROLDI FILIVM BIBLIOPOLAM ACADEMIAE

MDCCCLXXXII.

MAGNI FELICIS ENNODII
OPERA OMNIA

RECENSUIT
ET COMMENTARIO CRITICO INSTRUXIT
GVILELMVS HARTEL.

VINDOBONAE
APVD C. GEROLDI FILIVM BIBLIOPOLAM ACADEMIAE
MDCCCLXXXII.

60

.06

v. 6

1911

E. S.

8 1963

12/2

HERMANNO · BONITZ ·

PROFESSORI QVONDAM SVO DILECTISSIMO

D · D · D ·

GVILELMVS HARTEL

VENERABVNDVS.

.

PRAEFATIO.

I. DE CODICIBVS ET EDITIONIBVS.

Codices quibus Ennodii opera traduntur cum sat multi in bibliothecis asseruentur, antiquitate pauci sunt insignes nec ullus eorum saeculum p. Chr. nonum superat. sunt autem optimi antiquissimique:

Codex Bruxellensis membr. in 4° saec. VIII foliorum B 206 in catalogo eius bibliothecae (*Catalogue des manuscrits de la bibliothèque royale des ducs de Bourgogne* tom I p. 197) nr. 9845, 9846. 9847 signatus. qui quot fasciculis compaginatus sit, hodie certo definiri nequit, cum integri quaterniones cum singulis foliis coniuncti sint ita, ut quaternionem in fol. 79 exeuntem folia duo 80 et 81, quaternionem in fol. 121 exeuntem tria folia per se posita sequantur, et rara tantum signa in imis marginibus adpicta appareant velut in fol. 15ⁿ Q. II, fol. 89ⁿ a, fol. 90^r b, fol. 98^r c, fol. 106^r d, fol. 182ⁿ a, fol. 191^r c. neque certius quicquam meo quidem iudicio de duobus vel tribus librariis, qui codicem scripserunt, ubi quisque eorum scribere inceperit, ubi ab alio exceptus sit, constitui potest. in tanta enim diuersitate tam cognatae eorum manus sunt neque una tantum earum in foliis, quae unius fasciculi sunt, exarandis laborauisse uidetur. codicem autem per singulos fasciculos non ab uno librario ex archetypo descriptum esse inde etiam cognoscitur, quod ante nouum fasciculum folia tota uel foliorum partes uacua sunt, ut fol. 81 et 168ⁿ, aut quod Epistulae III 4 uerba *ENNODIUS ABBATI STEFANO litterarum — proximus est*, a quibus proximus fasciculus incipit, cum in fol. 55^r errore praecepta essent,

deleta sunt spatia quod huius folii restabat totoque proximo 55^a integris relictis. simili causa uerba Dictionis XXI *numquid fas est* p. 483, 18 usque ad *probitas* p. 484, 1 in fol. 161^a deleta eaque insertis foliis 162—168 in folio 169^r denuo inde a uerbis *PRINCIPIVM gauderem* p. 484, 9 iterata sunt, ut his turbis eius dictionis capitula duo prima perierint. denique hac fortasse ratione explicatur quod folio 191^a uerbis *perorandi tenebar* (Opusculi V p. 395, 17) finito ea quae secuntur usque ad *reducit* p. 396, 25 desiderantur, cum proximum folium 192^r uacuum relictum sit, nisi forte scriba librarius paginam archetypi deperditam uel corruptam cum aliunde suppletum iri speraret, folium 192^r in hunc usum reseruabat. postquam editores principes codicem, ut infra demonstrabitur, anno 1569 adhibuerunt, unum folium post fol. 149, quod Epistulas VI 31—34 p. 169, 8 *ferias dari* continebat, intercisisse uidetur. eas enim ex hoc codice, non ex recentissimo libro, unde maximam scriptorum partem illi hauserunt sumptas esse uerborum integritate satis cognoscitur, atque in fol. 149 a manu recentiore non ea quae correcturas plerasque curauit sed Schotti ni fallor, qui cum editionem Tornacensem pararet, codicem tractauit, adnotatum legitur: *hic in excuso sunt amplius quattuor epistolae pag.* (numerus iam delituit); praeterea numeri etiam antiqui foliis 148. 149. 150 appicti scilicet 148. 149. 151 rubroque colore 413. 414. 416 post annum 1569, quo Basileensis editio emissa est, huius folii codicem iacturam fecisse confirmant. contra iam antea unum folium post fol. 153^a, quod uerba Epistulae VII 10 p. 179, 11 *qui raptores* — 13 p. 181, 26 continebat, perierat, cum Basileensis editio stella post uerba *sibi uelit* p. 179, 11 adpicta orationem hiare recte significaret, atque in fol. 153^a *hic quedam desiderantur* et in fol. 154^r *fortasse nō conuenit hoc folium cum p̄cedenti* adnotatum est. codicem olim *Collegii soc. Iesu Andomari* fuisse inscriptione in capite eius posita indicatur. quae uero in fol. 1^r litteris obscuris scripta ad codicis possessorem spectant *ex libris Richardi du F(?)a(?)i* extricari posse despero. Schottus qui eum ad adornandam editionem, ut in codice ipso testatus est, anno 1607 contulit, in Epistula dedicatoria, se eum *in Morinis*

Belgarum ultimis pridē inuenisse narrat. praeterea ex eodem libro *Vita Epiphanii* (Opusc. III) in Actis SS. Ianuarii tom. II p. 364 sqq. a Bollandistis sumpta est, quae *ex uetustissimo ms. Franc. Modii* ibi descripta esse dicitur, eiusdemque originis lectiones uariae Panegyrici (Opusc. I) esse uidentur, quae a Franc. Modio Fr. Sylburgo commissae in Bongarsii manus peruenerunt (cf. Hagen, *Catal. cod. Bern. Append.* p. 528).

Codex B uarias correcturas expertus est, quae nisi lineis punctisque exceptis litterarum ductu facile discernuntur. ad uerba emendanda nihil fere conferunt, cum alterius codicis ope correctores destituerentur. primi autem correxerunt illi ipsi qui codicem scripserunt — certe correcturae eiusdem temporis atque scripturae esse uidentur — exiguos describentium errores uel archetypi proprietates, quae ab usu scribendi recedebant mutantur et uerba omissa in margine suppletes, quippe qui non emendationi sed lectioni quam antiqui dicebant studerent. praeter antiquas illas correcturas, quas *corr.* significauimus, quae per totum codicem quamquam non constanti aequabilitate deprehenduntur. in nonnullis foliis emendationes recentis munus (significauimus *rec. m.*) apparent, quae quin illius sint qui editionem Basileensem parabat dubitari nequit. nam uocabula propter antiquum desuetumque ductum lectu difficilia, praeue uel contra usum qui tum erat scripta uel non intellecta non solum radendo et corrigendo mutauit sed plerumque quae sibi recta uidebantur supra textus uocabula plenis litteris scripsit, nempe ut operae codice ipso in officina commode uti possent. inde explicantur etiam quae lingua germanica adscripta sunt fol. 157^r in fine carminis II 117 *ich weiss nit was das ist* et fol. 161ⁿ *das lass aus.* huius generis correcturas non omnes notauimus, sed tamen non neglexi quas ad significandam scripturarum quae in editionibus obtinuerunt originem, ad illustrandam rationem editoris uel alia de causa commemorare non inutile habebam. nonnulla etiam Schottus cum codicem cum editione principe conferret, adnotauit. codicem summa liberalitate eorum, qui bibliothecae Bruxellensi praesunt Vindobonam missum fere totum bis contuli eiusque discrepantias etiam minores in apparatus criticum recepi. nam auctoritate

ceteros libros longe superat et, emendatio ut firmo fundamento nitatur, plenam ueramque archetypi omnium codicum imaginem refingi necesse est. ab eo autem Bruxellensis multis gradibus propius abest quam reliqui, qui uariis uis ex uno codice hodie deperdito descenderunt.

V Codex Vaticanus saec. VIII—X nr. 3803 in 4° foliorum 156, cuius accuratam descriptionem A. Reifferscheid in *Bibliotheca Patrum latinorum Italica* p. 478—494 confecit. eum in meum usum A. Mau solita diligentia contulit multisque locis, in primis ubi de correctorum manibus dubitatio erat, J. Zechmeister et B. Meyncke iterum iterumque inspexerunt. totus autem constanti fere cura a manu librarii ipsius altero exemplari non in auxilium uocato correctus esse uidetur, nisi quod per pauca folia in Apologetico pro synodo (= Opusc. II) altera manus eaque recentior et interpolatrix dispicitur. correcturae autem pleraeque omnes in emendatione nullius momenti sunt, nonnullae tantum archetypi scripturas describendo leniter mutatas reuocarunt. propinquo cognationis gradu cum codice Lambethano coniunctus est, quem tamen integritate totoque habitu longe superat.

L Codicem Lambethanum nr. 325 membr. in 4° saec. VIII—X foliorum 144 (cf. K. Zangemeister *Bericht über die im Auftrage der Kirchenväter-Commission unternommene Durchforschung der Bibliotheken Englands*, p. 56 et Pertz *Archiv* VII p. 237 et 82), in meum usum uiri doctissimi Warner et Nolte contulerunt. is temporum iniquitate grauiter afflictus est: permultae litterae prorsus euauerunt aut male postea relectae sunt, neque unius tantum corrigentis manus in emendandis aut deprauandis uocabulis grassata est. quae correctiones cum nullius fere momenti sint, ne sine ullo commodo adnotationis criticae perspicuitati officerem, quid manus prima exhiberet ex meis collationibus quam diligentissime enucleare studui, corrigentium tentamina uana et uaria hic illic neglexi. ad cognoscendam autem ueram codicis scripturam liber quondam Claromontanus, qui non sine magno labore in bibliotheca locupletissima Thomae Phillips Cheltenhamensi inuentus est, fol. 90 saec. XII nr. 1715 [508]

signatus, cuius maximam partem H. Sedlmayer in meum usum contulit, non nihil confert: hic enim ex Lambethano descriptus est eo tempore, quo ille lectu multo facilior nec tot correcturis implicatus fuit. codicis L scripturas propter uenerandam inter Ennodianos codices aetatem non seponendas esse duxi. eius enim solius opera nec ullus quod sciam locus grauior corrigitur et ad alterius familiae formam genuinam explorandam Vaticani integritas sufficit. et propter emendationem et propter textus historiam persequendam Trecenses libri quamuis aetate inferiores magis digni sunt quorum ratio habeatur.

Tres codices bibliothecae Trecensis nr. 658, 461 et 469, quorum descriptio in *Catalogue général des bibliothèques publiques des départements* tom. II exstat, saec. XII—XIII. nam qui in hac descriptione codicem nr. 469 uetustiore significauit, errasse uidetur. uno autem signo tres codices comprehendi, quia secundum ordinem scriptorum, qui in antiquis codicibus obseruatur omnibus atque infra tabula illustratur, tertiam quisque partem continet, scilicet nr. 658 Dictionem I — Epistulam IIII 3 quaternionibus quinque et dimidio inde a folio 104, nr. 461 Epistulam IIII 4 — Epistulam VIII 29 quattuor quaternionibus inde a folio 111 adscriptis in foliis 119ⁿ. 126ⁿ. 133ⁿ. 142ⁿ quaternionum numeris VI. VII. VIII. VIII, nr. 469 Epistulam VIII 30 — Epistulam VIII 35 duobus quaternionibus, qui inter duodeuiginti totius codicis quaterniones sunt postremi inde a folio 122. praeter Ennodium in codice nr. 461 exstant Ruperti (Tuitensis abbatis) De uictoria uerbi dei (libri XIII), in codice nr. 469 (Magistri Ruperti) Summa de diuinis officiis (sequitur Ennodius), libri Genesis et Exodi uersificati ¹⁾, Richardi (de S. Victore) de Tabernaculo (federis nounullae allegoriae), in codice nr. 658 Guiberti abbatis Nouigenti Expositio tropologica in Prophetas minores et in Lamentationes Iheremie (sequitur Ennodius), Explicationes breues in nonnulla Scripturae loca (5 pag.), Explanatio super hymnos quibus utitur ordo Cisterciensis. codices ut eiusdem sunt temporis

¹⁾ cf. J. Huemer *Hugonis Ambianensis siue Ribomontensis opuscula* Vindob. 1880 p. VII sq.

idemque eis est habitus — *manuscrit à deux colonnes en belle minuscule tirant sur la gothique, avec initiales colorées et titres à l'encre rouges* catalogi sunt uerba de singulis iterata —, ita eiusdem sunt originis, in monasterio Clarae Vallis scripti. neque tamen quae quisque eorum nunc continet, olim separata et per se exstabant, sed ab initio quaterniones, id quod eorum signa euincunt, hoc ordine sese exceperunt. descripta autem sunt Ennodiana quae tres codices continent a diuersis librariis ex uno archetypo, cuius aequalis indoles scripturis satis cognoscitur. atque id certum est, minus certum quid de correcturis codicum, quae non ipsorum describentium manibus factae sunt, statuatur. cum enim tres codices non una tractare liceret, sed unus post alterum Vindobonam mitteretur, quod nisi accurata frequentique comparatione definiri nequit, num altera manus, quae conspiciebatur, per omnes codices una eademque correctionem curauerit, dicere non possum. certe ea eiusdem fere temporis uidebatur et quas suppeditat scripturas non ex antiquo libro deperdito haustas esse postea demonstrabo. praeterea tres codices compendiorum multitudine et figurarum in hunc usum adhibitarum raritate pariter insignes sunt, unde librorum saec. XIV—XV, qui ex eis uel codice maxime cognato originem duxerunt, permulti explicantur errores. sic breuiantur e. g. *añ* = ante, *bñ* = bene, *bõ* = bono, *cã* = causa, *coẽ* = commune, *coione* = communionem, *dñs* = dicimus, *dñt* = dicunt, *dñ* = dicitur, *fcẽ* = factum, *fĩ* = fieri, *ḡ* = igitur, *glã* = gloria, *grã* = gratia, *hñ hñe hñs* = habet habere habere, *hõ* = homo, *h'* = huius, *mĩa* = misericordia, *m̃* = inde, *legõnem* = legationem, *m̃rm* = martyrum, *ñ* = non uel noster, *ñ* = enim, *ñ* = naturae, *neccĩa* = necessaria, *offm̃*. *ofm̃*. = officium, *orõ* = oratio, *os* = omnes, *p̃* = persona, *patĩa* = patientia, *phiam* = philosophiam, *prãre prãmus prẽt* = praestare praestamus praestet, *pt* = potest, *q̃s* = quaesumus, *rõ* = ratio, *rõnis* = rationis, *sapĩa* = sapientia, *scĩa* = scientia (item *conscĩa*, *inscĩa*), *sigco* = significo, *sñ* = sine, *spēs* = species, *s̃rba* = superba, *subĩa* = substantia, *suõ* = sedulo,

uē = *uerte* uel *unde*, *ċ* = *Christus*. compendia id genus pauca ex archetypo conseruata sunt, longe plurima librariis debentur monasterii; eadem frequentissima etiam in Escorialensi, qui in eodem monasterio Clarae Vallis scriptus est, inueniri G. Loewii conlatione didici. Trecenses libros partim ipse partim V. Thumser contulit, scripturas earum manifestis erroribus et rebus orthographicis exceptis omnes in apparatusum recepi.

Codex Escorialensis d. III 22 signatus 8° bipertitis paginis E scriptus membr. saec. XIII fol. 139, fol. 1—66 Ennodii scripta continens. carmina quae insunt in meum usum G. Loewe contulit, qui accuratam descriptionem propediem in Annalibus academiae Vindobonensis publicaturus est. ad codicis originem spectant quae fol. 138ⁿ in margine inferiore adscripta sunt: *lib̄ sc̄i Stephani fosse noue quē dedit d̄ p' tussus treßs.* cum artiore cognitionis uinculo cum Trecensibus libris coniunctus sit, ad Carmina, quorum permulta in iis desiderantur, eum adhibui et lectiones uariantes exceptis manifestissimis erroribus enotaui.

Praeter hos libros codices omnia Ennodii scripta eodem ordine continentes mihi innotuerunt:

Codices
recentiores

Codex Parisinus nr. 2177 saec. XV fol. 134 unde specimina mecum Antonius Iue communicauit. — codex Reginensis nr. 129 saec. XIII arta cognatione cum codice Vindobonensi coniunctus. specimina eius diligenti cura in meum usum Zechmeisterus meus confecit. — codex Vaticanus lat. nr. 6057 saec. XVII, qui ex codice Vaticano nr. 3803 (V) descriptus esse uidetur. — codex Escorialensis F II 9 (olim III G 22 et II E 20) 2° chart. saec. XVI fol. 320, quem ex Vaticano descriptum esse subscriptio fol. 320ⁿ testatur: *collatum cum exemplari Bibliothecae ap^o ex quo descriptum et conuenit.* — codex Vindobonensis nr. 745 saec. XV fol. 70.

Atque codex Vindobonensis (= P) in hoc numero maxime P dignus est qui accuratius describatur, quod ex eo uel eius apographo — num codicem ipsum operis imprimendum editores dederint dubito — editio princeps uel certe maxima eius pars defluxit. iacturam enim iam tum nonnullorum quater-

nionum fecerat, qua post fol. 32^a quaternio, Opusculum III inde a uerbis *nefanda inuenire* p. 348, 20, Opusc. X, Epist. III 13—15, Dict. VIII et Epist. III 16—18 usque ad uerba *quod deus mandat* p. 85, 19 continens, perierat. maiore uero lacuna post fol. 54^a omnia deinceps scripta quae tabella infra composita enumerantur inde ab Opusc. I usque ad Epist. VIII 2 p. 201, 13 *ferretur in medium* hausta sunt. librum uero olim his lacunis non foedatum fuisse uerba fol. 32^a *indagini consilia* (= p. 348, 20) et 54^a *illum princeps uen* (= p. 259, 3) infra postremam lineam utpote ex primo proximi quaternionis uersu praecepta indicant. in editione autem principe, (= b) quae in uolumine *Monumenta S. Patrum Orthodoxographa hoc est Theologiae sacrae ac syncerioris fidei Doctores numero circiter LXXXV* etc. inscripto et Basileae anno 1569 impresso inter *Epistolas Orthodoxographorum Theologorum Latinorum* post Pontii Paulini Epigrammata p. 269—480 continetur, prior illa lacuna non suppleta est, cum nullo defectus indicio uerba ibi p. 338, 2 in Vita Epiphani *indagine consilia exuberare dignationem* (*exuberat, dignationem* sunt Epist. III 18 p. 85, 19) legantur. altera uero lacuna codicis Vindobonensis inde ab Opusc. I usque ad Epist. VIII 2 a Basileensibus ex codice B suppleta est. atque hodie etiam codici optimo huius tractationis indicia adhaerere certissima iam monui. quanta autem incuria suis libris Basileenses usi sint et hac re et tota recensione inlustratur, cum neque omnia quae alteruter solus suppeditabat ad totius corporis integritatem restituendam adhiberent et in emendandis uerbis uel corruptissimis consilio et ratione utrumque in auxilium uocare supersederent. melius etiam in scriptis, quae codici B debebantur, qui nullas fere legenti difficultates praebet et usu orthographico semel intellecto nullo negotio leuioribus corruptelis purgari poterat, res successit, quamuis neglegentiae falsique iudicii testimonia, quorum specimina tantum in adnotationem criticam recepi, abunde exstant. maximam autem diligentiam summumque acumen codex Vindobonensis quo principali utebantur exigebat. is enim perneglegenter scriptus tantis mendis inquinatus et tot compendiis scripturae refertus est,

ut uix Benteianum ingenium ad has labes detergendas uerbaque redintegranda suffecturum fuisse uideatur. illi autem quod non potuerunt ne uoluisse quidem uidentur. adeo sine ulla emendatione codicem operis tradiderunt. paucis opinor cum plagulae corrigerentur mutatis et hic illic uariis scripturis codicis B in margine adiectis. quod ut plenius et uno adpectu intellegatur, etsi in apparatu critico ex Vindobonensi multa notauit, ex maxima copia exempla nonnulla delibare placet, quibus, si res apertissima etiam argumentis indiget, Vindobonensem librum editionis fundamentum esse, iam nemo fidem denegabit. cum *u* et *n* litterae atque adeo *iu in ui ni, im mi un nu* plurimis locis sine oculorum intentione in codice P propter similitudinem ductuum distingui fere nequeant, saepissime errauerunt Basileenses, *iudices* pro *indices*, *nos uos* pro *uobis nobis uestrum* (uŕm) *nostrum* (nŕm), *uolui nolui* pro *nolui uolui*, 43, 26 *lenis* pro *leuis*, 86, 5 *ius* pro *uis*, 88, 23 *iusticiam* pro *inscitiam*, 14, 20 *lacunas* pro *lasciuias* (P enim solito errore *insiticiam* et *laciuias* praebet) scribentes. compendia uocabulorum, quibus P refertus est, errandi copiam fecerunt locis sexcentis. neque mirandum est homines qui in legendis tritissimis e. g. in formis pronominum *qui quae quod quos quem quam quisquis quisque* uel praepositionum *per prae pro post prius* plerumque lapsi sint, prorsus caecutire in rarioribus, exhibentes e. g. 6, 23 *aliter* pro *alicui* (*aliċ* P), 27, 21 *tibi* pro *cui* (*c̄* P), 9, 7 *si* pro *sed*, 13, 23 et 25 *enim* pro *unde* (*uñ* P), 47, 8 *bene* pro *unde* (*bñ* P sed ita ut *b* litteram *u* fere aequet), 71, 14 *auferre* pro *anteferre* (*añferre* P), 15, 20 *sanctum* pro *factum* (*fċm* P), 31, 9 *carnis* pro *causaris* (*cāris* P), 33, 14 *cum* pro *animi* (*cū* P, quod ab *āi* difficile distinguitur), 37, 11 *precio* pro *publico* (*pũ* in exitu lineae P), 5, 16 *si* pro *licet* (*fz* P), 40, 11 *hoc* pro *licet* (*fz* P), 22, 14. 42, 5 *contra* pro *circa* (*cċ* P, nam *t* litterae *c* in P est simillima), 46, 11 *tenui* pro *teneri* (*etenĩ* P), 49, 21 *uerà* pro *naturam* (*nām* P), 96, 6 *pares* pro *personas* (*pas* P), 457, 23 *pera* pro *persona*. idem leuiter corrupta in alicuius uocabuli formam usus Ennodiani uel sensus curam nullam

habentes coegerunt: sic corrigendo prorsus deprauauerunt 3, 24. 26, 16 *in Scalia* pro *in scitia* (*in scitia* P), 4, 6 *comitem* pro *cometen* (*cometem* P), 9, 17 *aequalem* pro *aequalis* (*equat* P), 11, 4 *morderes* pro *incederes* (*incederes* P ord̄ pro *ced* eo facilius legi potuit, quod *m* pro *in* exaratum est), 29, 16 *ignibus* pro *sinibus* (*signibus* P), 42, 2 *Niniuem* pro *Ticinensem* (*titiñen* P), 45, 6 *polleret* pro *poliret* (*polliret* P), 47, 6 *prorsus* pro *pressus* (*prossus* P), 51, 1 *hostium* pro *ostrum* (*hostrum* P), 51, 5 *minueret* pro *muniret* (*minuret* P), 52, 15 *sermonis* pro *sine oris* (*sm̄ oris* P), 56, 16 *germana* pro *germanae* (*germañ* P), 60, 6 *affecteda* pro *effeta* (*effata* P), 93, 22 *continuatio* pro *concinnatio* (*continnatio* P cf. 87, 11 ubi *continuatio* pro *concinnatio* P b), 10, 24. 30, 13. 42, 3 al. *existimare* pro *aestimare* (*extimare* P), 79, 4 *sinceritate* pro *securitate* (*seceritate* P) etc., uel etiam ubi codex mendis suspicionem uacabat coniecturis indulerunt. eorum enim inuenta sunt, non ex alio fortasse codice petita 4, 7 *ergo* pro *ego*, 7, 11 *amici* pro *anagnostici*, 10, 10 *adulti* pro *indulti*, 80, 11 *quantam* pro *quantum*, C II 75, 1 *et indigus* pro *et prodigus*, 220, 2 *alloquia* pro *eloquia* (*elloquia* P). sed ne meritis eorum obrectare uidear, recte emendarunt talia quae facile emendari poterant uelut 259, 19 *amicos* pro *amica*, 317, 18 *uitatis* pro *uitetis*, 345, 26 *exquireret* pro *extiterit* (*exquaeret* B), 416, 26 *reuertentes* pro *reuertentis*, 465, 19 *oneri* pro *onore* (sic P, rell. *honore*), 505, 11 *soboles* pro *sobolis*, C I 1, 50 *pullis* pro *pollis*, I 5, 21 *properare* pro *propera*, I 7, 65 *uullet* pro *uellit*, I 9, 146 *Paestaniis* pro *Paestaniis*, II 45, 14 *ad foetus* pro *affectedos*, II 63, 3 *reddis* pro *reddes*, II 67, 1 *fideles* pro *fidelis*, II 69, 9 *anhelus* pro *anelos*, II 73, 2 *auis* pro *aues*, II 76, 1 *technis* pro *tegnis*, II 78, 12 *molibus* pro *moribus*, II 143, 1 *potorem* pro *putorem*, II 150, 10 *uincentes* pro *uincētis*. quo uero plenius operae totius ratio, quam in corrigendo Basileenses posuerunt, cognosceretur, in adnotatione critica Carminum I 10—21, quae ex codice Bruxellensi petita sunt, correcturas ibi in operarum usum supra lineas ab iis scriptas adferendas esse putauit.

Ac Basileenses quod ingenio parum profecerunt, utpote in scriptore tam obscuro et fabricato, facile feremus; nullo autem modo excusari potest, quod cum maiorem scriptorum partem ex corruptissimo exemplari typis exprimendam curarent, optimi codicis auxilium tam obstinate aspernati sunt. nam perexiguus est locorum numerus, ubi bonas eius scripturas reuocauerunt, ad lacunas supplendas e. g. 19, 3 *ut*, 45, 7 *qua*, 51, 11 *neque* (sed pro *quia* quod praecedit scripturam codicis P *quod* praetulerunt), 98, 16 *mihi debeat*, 120, 21 *formam*, 387, 18 *per*, rarius ad menda tollenda e. g. 27, 20 *Crispi* pro *crisippi*, 425, 1 *maritota* pro *maritatus* eo usi. carmina ibi distincta titulisque insignita integro uersuum ordine decurrere, dum ea in P inter se coniunguntur et confunduntur, ut disiecta eorum membra in ordinem redigi posse saepius ipsi desperauerint, ne obseruasse quidem uidentur. quasi eos haec negligentia paenituerit, inde a pag. 332 codicis B lectiones in margine adscripserunt, quas Schottus de origine eorum ut uidetur incertus in adnotationem marginalem suae editionis recepit.

And. Schottus de Societate Iesu post Basileenses Tor-
 naci CIΘ.ΙOC.XI edidit *Beati Ennodii Ticinensis episcopi Opera quae reperiri potuerunt, omnia: in auersa pagina recensita. Partim edita nunc primum, partim emendata notisque illustrata*. de his quae noua accesserunt in Epistola dedicatoria ad Card. Borromaeum Mediolanensium Archiepisc. eorumque fonte haec habet: *interiectis et Orationibus habitis, ut nunc quidem integre ex optimis membranis in Morinis Belgarum ultimis pridem a me repertis, edendum curauimus. Poemata ad haec sacra nimis lacera, conuulsa, ac disiecta olim Basileenses operae in Orthodoxographorum uolumine supina quadam ἑσθητικῶς euulgarant, et paullo post: Poemata ad hanc diem nimis lacera atque traiecta, quae nunc, quantum unius ope codicis licuit, constituimus: reliquaque libris et Epistolis distinximus, in ordinemque digessimus, notatis diligenter ad oram uariantis scripturae, ut componi commode possent, lectionibus, ac coniecturis, quarum plerasque in Notas coniecimus, sicubi aqua, quod aiunt, hae-*

Editio
Schotti.

reret. *Vitam adhaec B. Epiphanii dimidiae amplius partis accessione locupletiozem damus, ut nunc demum typis edita uideri queat.* praefationem secuntur Epistolae in XII libros digestae p. 1—310, *Ennodii a morbo uotum et narratio uitae* (= Opusc. V) p. 311—319, *Vita Epiphanii* p. 321—378, *Vita Antonii* p. 379—391, *Panegyricus clementissimo regi Theodorico* p. 393—419, *Orationes et Declamationes XXX*, quo nomine reliqua maiora opera comprehenduntur 420—507, *Apologeticus pro synodo* (= Opusc. II) p. 508—553, *Declamatio* (= Dict. XXII) p. 554—557, postremo ea loco adiecta, *quod serius haec Ennodii declamatio in manus inciderit.* in calce *Notationes* additae sunt. Carmina Ennodii peculiari uolumine antea edita esse, ex epistula ad V. CL. Ant. Salmatium collegii Ambrosiani Mediolani doctorem theologum praemissa Tornaci Neruorum Kal. Augusti MD. LXXX data apparet. *subsequentur* (sc. carmina), ibi inquit, *propediem, Deo bene iuuante, Ennodii reliqua: Epistolae, Orationes, Declamationes, et pro Synodo IIII. Romana sub Symmacho Apologeticus.* in exemplaribus quae uidi cum reliquis opusculis coniuncta sunt et paginas 79 complent. secuntur deinde foliis non paginatis *In Ennodii poemata Notationes* et Indices ad utrumque uolumen pertinentes.

Ne fallaci illo plurali *membranis* in errorem inducaris, Schotto unus tantum codex in Morinis ille Belgarum ultimis repertus, idem quem Basileenses usurpauerant atque hodie in bibliotheca Bruxellensi asseruatur, praesto fuit, cuius in fronte Schotti manu haec scripta leguntur: *Contuli hunc Ennodium Ticinensem episcopũ ad editionem Germanicã inter orthodoxographos magno operae precio, cum et quaternionẽ integrũ in edito desiderari obseruauerim: carmina omnia traiecta esse totumque adeo opus uitiose excusum deprehendi. Honos itaque habendus scriptis libris et amicis gratia qui utendum dederunt, et nunc restituo. Andreas Schottus Antuerpianus de societate IESV. 1607.* atque apud alterum editorem ille eadem fortuna usus est. quod enim in uiro satis docto, qui inscitiam negligentiamque Basileensium, antiqui libri praestantiam integritatemque cognitam habuerit, explicari uix potest, euenit ut

poematis exceptis pessimam editionem ad uerbum fere repperet, optimas autem lectiones suasque coniecturas in margine apponere satis haberet. nam paucas in textum recepit et nonnulla uerba eius libri auctoritate uncinauit. scripturae autem codicis B selectae tantum neque eae satis accurate notantur. inter coniecturas quae probari possunt paucae deprehenduntur et quod non pleraque obliuione qua dignae sunt sepeliuerim ne nonnullis displiceam ualde uereor. solum igitur huius editionis meritum eo continetur, quod scripta quae Basileensium incuria omissa uel lacunosa exhibita erant recepit et suppleuit, quamuis et ipsa Epistulas III 13—18, Opusculum X, Dictionem VIII, Carmina II 23—23, quae codex suppeditabat, intacta reliquerit; et ea et quae in B desiderantur Epistulas VII 10 p. 179, 11—13 p. 181, 26 Sirmondus demum ex suis libris praestitit, post quem praeter singulos uersus nihil ipse noui inuenire potui.

Iacobus Sirmondus soc. Iesu presb. qui eodem quo Schottus anno 1611 *Magni Felicis Ennodii episcopi Ticinensis opera* Parisiis recensuit¹⁾, quamuis mediocribus in ea re subsidiis uteretur, quid doctrina diligentia sanumque iudicium ualerent luculento exemplo demonstrauit et ut obscurus scriptor tandem legi atque intellegi posset grammaticis emendandi distinguendi enarrandique officiis strenue et cum cura functus effecit: quamquam ille, cum optimi codicis auxilio destitueretur et alterius familiae testibus parum integris niteretur, permultis locis genuinam orationis formam non assecutus est. ad purgandum Basileense exemplar, quo nihil deprauatius, nihil inquinatius in lucem exierit, in epistula dedicatoria ad Nicolaum Fabrum se duos codices adhibuisse narrat: *conatus equidem sum, quoad potui, ex duobus spectatae fidei exemplaribus, Vaticano et tuo, quam emendatissimum reddere, lacunas quae multae et maximae erant implere, ac praeu detorta et traiecta suis locis reponere, omnia etiam opera ex pristina perturba-*

¹⁾ Editio Sirmondi repetita est in *Iacobi Sirmondi operibus uariis*, quae ex ipsius schedis emendatiora notis posthumis auctiora Parisiis a. 1696, Venetiis a. 1728 uol. V p. 1365 sq. edita atque hic illic Schotti lectionibus aucta sunt.

tione in certos ordines et quasi classes digerere. eorum autem raro in notis mentionem fecit, ad Epist. II 3 Vaticanum *Erdui*, ad Epist. VIII 15 et VIII 9 Fabri librum *potentiae et uenulam*, ad Epist. IX 17 p. 241, 7 *laenam et racanas* ita distincte Vaticanum, *laena metra canas* reliquos, Opusculum V in uuo codice *relatio cursus uitae suae* inscriptum esse, Dictionem XXIII titulo carere in duobus antiquis, in tertio qui recentior esset inscribi *inuectiua in Orestem qui occidit Clytemnestram matrem*, ad Carm. I 5, 14 unum codicem *parcarum*, alterum *parumper*, tertium *parum* ferre testatus. unde tribus illum codicibus usum esse apparet, neque eum fortasse editionem principem codicis nomine nuncupauisse conicere licet. quos autem ad Epist. V 1 Symmachi codices et ad Opusc. II (Not. p. 15) codicem Tilianae bibliothecae adduxit, iis Pseudo-Isidoriana collectio, in quam Opusc. II et illa epistula recepta sunt, non Ennodii opera continentur. qui uero illi tres codices fuerint, definire non ausim, quamuis inter meos p. 241, 7 duo tantum T et Cheltenhamensis *laena metra canas*, Carm. I 5, 14 unus Cheltenhamensis *parumper*, reliqui *parum*, nullus *parcarum* exhibeat et Fabri liber Cheltenhamensis esse possit; ne Vaticanum quidem ipsum antiquissimum V, cuius conplura hodie asseruari apographa supra docui, ei praesto fuisse contenderim. Trecenses uero ignorauit, cum locis, ubi illi certa emendatione corruptelas sustulerunt, aut eas retinere aut alia ipsum tentare uideamus uelut p. 84, 13 (431, 6). Schottianae denique editionis uolumen quod carmina continet atque anno uno ante alterum publicatum est, cum carmina recenseret, inspexisse uidetur, cum in emendationibus permultis rerum sane pusillarum mirum quantum consentiant. quoscumque autem codices habuit, neque optimo B usus est neque ullus eorum quibus usus est ex B uel ex simili libro descenderat, ut quae B solus exhibet ex editione principe ei repetenda essent ¹⁾ et eius quidem uitia recte perspiceret, uirtutes autem,

---

¹⁾ cf. Sirm. ad Epist. VII 23 Not. p. 34 *septem quae secuntur epistolae desiderantur in exemplaribus, quibus usi sumus*, ad Carm. I 10 Not. p. 86 (*hymni*) *aberant a manuscriptis quorum ope nixi sumus.*

quibus opera ex B desumpta excellunt, ne diuinare quidem posset. suorum autem codicum ope et quae Basileensis editio omiserat in lucem prodire iussit et orationem si non ubique genuinam tamen latinam reddidit, qua in re accurata posteriorum scriptorum cognitione adiuuabatur. quem denique operum nouum ordinem instituit, is quidem non ex omni parte probari potest, cum in Carminum numero posuerit quae Dictionibus adnumeranda erant et fallacibus lubricisque indiciis usus quae Epistularum Carminumque genere non continentur in Opuscula et Dictiones diuiserit; eum tamen, ne in re admodum dubia nouis coniecturis indulgerem et legentium commoditati magis obesse quam prodesse uiderer, retinendum esse duxi. antiquus enim codicum ordo, qui non ab auctore ipso, sed post eius mortem opinor a discipulo, qui magistri scripta unde unde collegit profectus et hic illic describentium incuria immutatus est, nullo pacto editione repraesentari potuit.

In codicibus autem quos descripsi Ennodii scripta hoc se ordine excipiunt:

Antiquus
ordo
scriptorum

Dictio I

Carmen I 6

Dictio VII

Epistulae I 1—4

Opusculum VII

Epistulae I 5—9

Opusculum VIII

Epistulae I 10—20

Carmina I 7. 8

Epistulae I 21—II 9

Carmen I 9

Epistulae II 10. 11

Epist. II 10 om. T adnotans: *hic deest capitulum*

Carmen II 1

Epistulae II 12. 13

Opusculum II

Carmen II 2

Epistulae II 14—III 3

Dictio VIII

Carmen II 3

Epistulae III 4—12

Opusculum III

om. inde a uerbo *nefanda* p. 348, 20 usque ad finem P b

Opusculum X

Epistulae III 13—15

Dictio VIII¹⁾

Epistulae III 16—23

om. P b

om. usque ad uerba *deus mandat* Epist. III 18 P b

Dictio X

Epistula III 24

Carmina II 4—9

Carmen 4—7 om. B, carmina 5 et 7 om. E

Dictio II

Carmina II 10—16

Carmina 15 et 16 om. E

Epistulae III 25—30

Epist. 26 et 27 om. L (et Cheltenham.)

Carmen II 17

Epistulae III 31—III 6

Opusculum VIII

Dictio XI

Epistula III 7

Carmina II 18—28

Carmina 23—28 om. b²⁾ (exh. P); carmen 26 om. T; carmen 28 ante 27 exh. ET

Epistula III 8

¹⁾ B fol. 81^r desinit in uerba *pater et* p. 454, 23, omissis quae secuntur usque ad finem Dictionis VIII^{III}; quattuor lineae fol. 81^r et totum folium 81^v nacta sunt. cf. supra p. I.

²⁾ b ca negligentia omisit quae optimo ordine P exhibet sic

fol. 37 ^v col. I	col. II
Carm. II 18, 1—4	18, 5. 6
19, 1. 3. 4. 5	19, 2
	24, 1. 2
fol. 38 ^r	
19, 6	24, 3—13
20, 1—8	25, 1—5
21, 1. 2	26, 1. 2
22, 1—4	28, 1. 2
23, 1—7	

Carmina II 29—31 ¹⁾	
Epistulae IIII 9—11	
Carmen II 32	
Epistulae IIII 12. 13	
Carmen II 33	
Epistulae IIII 14—16	
Carmina II 34. 35	
Epistulae IIII 17—23	
Carmen II 36	
Epistulae IIII 24—28	
Carmina II 37—49 ²⁾	om. T
Epistulae IIII 29—31	
Carmen II 50	om. T
Epistulae IIII 32—V 5	
Carmina II 51—89 ³⁾	om. T, carm. 87 om. B

¹⁾ b uersus 29, 1. 2. 31, 1. 2. 30, 1. 2, 31, 3 in unum carmen *VERSVS* inscriptum coniungit, dum ita dispositi in P exstant:

fol. 38 ^r col. I	col. II
29, 1	31, 1
2	2
fol. 38 ^v	
30, 1	31, 3
2	

²⁾ In b carmina hoc ordine se excipiunt: 37. 38. 39. 41. 42. 43. 40. 44. 45. 46. 47 et 48 (in unum coniuncta). 49; contra in P

fol. 40 ^v col. I	col. II
37, 1. 2	41, 2
38, 1. 2	42, 1—4
39, 1. 2	43, 1—3
40, 1. 2	
fol. 41 ^r	
41, 1	43, 4
44, 1—12	45, 6—16
45, 1—5	46, 1—3
	47, 1. 2
	48, 1. 2
	49, 1. 2

³⁾ In b hoc ordine carmina se excipiunt: 51—55 (56 om.); 57—65 (66—69 om.); 70—76; deinde 77, 1—3. 84, 10. 80, 7—10 in unum con-

Dictio XXIII	
Carmina II 90—94	om. T
Carm. I 2	om. T
Dictio III	
Carmina II 95—97	om. T
Epistulae V 6. 7	
Dictiones XXV. XIII.	
XV. XVI	
Epistulae V 8—12	
Carmina II 98—104	
Epistulae V 13. 14	
Carmina II 105. 106	om. T
Dictio XVII	
Opusculum IIII	
Epistulae V 15. 16	
Dictio XVIII	
Epistula V 17	
Carmen I 1	om. T
Epistulae V 18—27	
Carmina II 107—109	om. T
Epistulae VI 1. 2	
Carmen II 110	om. T
Dictio XVIII	
Carmen I 3	om. T

iuncta; 81—83; in unum 84, 1—8. 89. 88, 9. 10 coniuncta; deinde uersus 1 et 2 Dictionis XXIII; carmina 56. 66—68; in unum 69, 1—6. 77, 4—14. 69, 7—10 coniuncta; 78, 79, 80, 1—6; 85—87; in unum 88, 1—8 et uersus 3—6 Dictionis XXIII coniuncta. ex parte tantum turbae illae, quae codicem P possederunt, sublatae sunt, qui exhibet

fol. 42 ^a col. I	col. II
51, 1. 2	56, 1—10
52, 3	
51, 4	
52, 1. 2	
53, 1. 2	
54, 1. 2	
55, 1. 2	
57, 2	57, 1

Opusculum I	} haec om. P usque ad verba <i>ferretur in medium</i> Epist. VIII 2 p. 201, 13	
Carmina II 111—116		om. T
Epistulae VI 3—11		
Dictio III. XX		
Epistula VI 12		
Epistula V 25		
Epistulae VI 13—VII 14		epistulas VI 31—34 om. B; epist. VII 10 p. 179, 11 <i>qui raptores</i> — ep. 13 p. 181, 26 <i>ecce</i> om. Bb; cf. supra p. II
Dictio XII		
Epistulae VII 15—18		
Carmina II 117—128		
Epistula VII 19		
Carmina II 129. 130	om. T	
Epistulae VII 20. 21	Epist. VII 21 uersus om. T	
Dictio V		
Epistula VII 22		
Carmina II 131—133	om. T	
Carmina I 10—21	} om. omnes praeter Bb	
Carmina II 134—136		
Epistulae VII 23—29		
Dictio XXI		
Carmina II 137—143	Carmina 137—141 om. T	
Epistulae VII 30— VIII 1		
Carmina II 144—148	om. T	
Epistulae VIII 2—4		
Carmen II 149	om. T	
Dictio XXII		

fol. 43^r col. I

58, 1. 2
59, 1. 2
60, 1—10
61, 1—4
62, 1—6
63, 1—4
64, 1—6
65, 1—5

col. II

65, 7—10
66, 1—10
67, 1—10
68, 1—10
69, 1—5

Epistulae VIII 5—11

Carmen I 4 om. T

Epistulae VIII 12—36

Dictio XXVI

Epistulae VIII 37 —

VIII 1

Carmen I 5 om. T

Epistulae VIII 2—13

Dictio XXVII

Epistula VIII 14

Opusculum V

uerba *cupiditate* p. 395, 7 — *reducit*
p. 396, 25 om. B; cf. supra p. II

Epistulae VIII 15—25

Carmen II 150

fol. 43^a col. I

65, 6

69, 7—10

70, 1. 2

71, 1—4

72, 1—6

73, 1—4

74, 1—6

75, 1—5

76, 1—6

77, 1

col. II

77, 3—14

78, 1—12

79, 1—10

80, 5

fol. 44^r

77, 2. 3

80, 8. 9. 10

81, 1—10

82, 1—10

83, 1—10

84, 1—4

80, 6. 7

84, 9. 10

85, 1—10

86, 1—10

87, 1—10

88, 3

fol. 44^a

84, 5—8

88, 8—10

89, 1

88, 4. 5. 6. 7

Dictio XXVIII

haec speciminis causa ad illustrandam rationem quae inter b et P intercedat sufficient; in reliquis carminibus discrepantias ordinis iam non notabo.

Dictio XIII	
Opusculum VI	uersus om. T
Carmen II 151	om. T
Epistulae VIII 26—33	
Carmen II 5	om. hoc loco omnes praeter B
Epistula VIII 34	
Dictio VI	
Carmen II 6	om. hoc loco omnes praeter B
Dictio XXVIII. XXIII	
Epistula VIII 35.	

Qui Trecenses libros nr. 461 et 469 confecerunt, quod carmina fere omnia omiserunt, si quis miratur, certum quoddam consilium secuti esse uidentur, quippe qui ea non omisisse sed seposuisse putandi sint, ut, cum in tralaticia operum serie omnis ordo desideraretur, eiusdem generis scripta suis comprehenderentur fasciculis. inceperunt igitur quod postea Schottum et Sirmondum perfecisse uidimus, quorum ille nimio studio abreptus quotquot uersus inuenit, etiamsi singulis epistulis aliisue scriptis ab auctore adiuncti erant neque separari debebant, peculiari uolumine congessit; et si quid titulo tribuendum est, carmina sola codex bibliothecae Laureshamensis continuit, quem Catalogus eius bibliothecae antiquus ab A. Wilmanns in Mus. Rhen. XXIII p. 388 publicatus uerbis fol. 29^r l. 4 *Liber ennodii poetae* describit. maiore etiam diligentia quam illi antiqui librarii idem consilium persecuti sunt qui saec. XIII et XV Ennodii apographa curauerunt, cuius rei testes sunt codices Magliabechianus J, 6, 29 membr. 8° mai. fol. 143 saec. XIII (olim. S. Marci 524) fol. 1—116 Ennodii opera exhibens, codex Urbinas lat. nr. 61 saec. XIII, codex Monacensis nr. 110 chart. saec. XVI, in quibus singula hoc ordine digesta sunt: O(pusculum) III, II (II om. Mon.), III, D(ictio) I, C(armen) I 6, D VII, O VII. VIII, C I 9, O X, D VIII, C H 3, D VIII, X. C I 7. 8, D II. XI. XXIII. III. XXV. XIII. XV. XVI. XVII. XVIII. XVIII, O I, D III. XX. XII. V (omittunt hoc loco duo capitula p. 439, 7—440, 17). XXI. XXII, O V, E(pi-

Nous o
scriptor

stulae) I 1—III 6, O VIII, E III 7—V 27 (uersus epistulae V 7 om.), C II 107, E VI 1—12, V 25, VI 13—VII 21 (uersus om.), D V (eam partem quae supra omisa est hoc loco inserunt), E VII 22, D XXI (p. 483, 8—16), E VII 30—VIII 36, D XXVI, E VIII 37—VIII 13, D XXVII, E VIII 14—25, C II 150, D XIII, O VI, E VIII 26—34 (30 in duas partes diuisa), D VI. XXVIII. XXIII, E VIII 35, C I 6 (altera pars), II 1. 2, II 4—26. 28. 27—35. 37—89, D XXIII uersus, C II 90—94, I 2, II 95—97, uersus epistulae V 7 praemissi, C II 98—106, I 1, II 107—110, I 3, II 111—130, uersus epistulae VII 21, C II 131—133, II 137—148, I 4. 5, II 150, uersus opusc. VI (uersus dictionis XXVIII et C II 149 add. Urb.).

Eiusdem generis esse uidetur codex Ottobonianus lat. nr. 687 saec. XIII, qui hoc ordine inde a fol. 13^r haec continet: *Usu rerum uenit inter homines* etc., C I 6, D VII, E I 1—4, O VII, E I 5. 6 (epitomatam). 7—13 (usque ad uerba *est. si mise* p. 24, 7, in quae fol. 20^u desinit); fol. 21^r incipit a uerbis Dict. XXII p. 496, 16 *merentur hac extremitate qui indignus*, secuntur E VIII 6—36 (sed omituntur 13. 16. 17. 18. 21. 25), D XXVI, E VIII 37—VIII 13, D XXVII, E VIII 14—17 (in uerba *nobilitate perficiant* desinens. — Ottobonianus nr. 2366 saec. XVI, in quo haec exstant: E III 13—18, O III. X, D VIII, C II 23—28, E VII 10—12, D XXI.

Praeter hos codices fortasse unus aut alter etiam in bibliothecis latet, ut unum saec. XVI bibliothecam ducis de Iua Granadae possidere G. Loewe me docuit, aut in miscellis libris singula etiam scripta exstant, ut O III. II, D II, O III, D XVIII in codice Reginensi nr. 129 saec. XIII, O III in codice Vallicellianae H. 9 et in aliis codicibus, Carm. II 16—18 in cod. Parisino nr. 8071 saec. X et Vindobonensi nr. 9041. uerum magnum commodum inde redundaturum esse non sperauerim. neque quicquam ad uerba emendanda excerpta ex Ennodii epistulis, quae Escorialensis Q III 18 signatus saec. XIII in fol. 178^u praebet atque G. Loewe descripsit, contulerunt.

Iam uero antiquo tempore Ennodiana in alias collectiones receptae sunt, quae ideo accuratius inspiciendae erant, quia eis melioris codicis quam qui nobis praesto sunt memoriam seruatum esse suspicari licebat. sed spes falsa est; ex mediocribus enim uel pessimis fontibus ea fluxerunt. sunt uero haec.

Panegyricus Theoderici (= Opusc. I), *cum praeter natia uitia tot aliunde uulneribus scateret, ut non maioris modo otij sed et integrioris exemplaris ope indigere uideretur* (fol. 40), tamen inter Magni Aurelii Cassiodorii opera, quae anno 1579 cura Guilielmi Fornerii apud Sebast. Niuellium Parisiis prodierunt, locum accepit neque ea recensio a Basileensi paucis quae facile corrigi poterant exceptis differt. ad adornandam uero alteram Cassiodorii editionem, quae Parisiis a. 1583 publicata est, uariantes unius codicis, qui Monacensis nr. 110 uel Magliabecchiani J, 6, 29 simillimus erat, in margine appositae sunt eademque tertia Parisina a. 1588, qua Schottus usus est (cf. eius praefationem p. 393), retinuit. quae ad intelligendas has rationes necessaria uel ad constituendam orationem utilia uidebantur, inde in apparatus recepti signo *p* usus. reliquae autem Cassiodorii uel Panegyricorum editiones, in quibus hoc opusculum exstat, non dignae sunt quae commemorentur. idem opusculum denique Manso in libro *Geschichte des Ost-Gothischen Reiches in Italien* inscripto, qui Vratislaviae a. 1824 prodiit, p. 437 sq. Monacensi codice adiutus edidit et enarrauit. cui scriptoris obscuritatem expugnare quam parum successerit, Fertigius demonstrauit, qui cum alia tum hunc panegyricum in tribus programmatis gymnasii Landshutensis et Passauiensis (*Magnus Felix Ennodius und seine Zeit I* Passau 1855, II Landshut 1860, *Ennodius Lobrede auf Theoderich*, Landshut 1858) uernacule interpretatus est et explicauit.

Opusculum II, quod Ennodius *aduersus eos qui contra synodum scribere praesumpserunt* confecit, in Isidori Mercatoris collectionem una cum Dictione III Epistula II 13 et V 1 receptum permultis huius syllogae codicibus, quorum nonnullos, non omnes Hinschius in *Decretalibus Pseudo-Isidorianis* (Lipsiae a. 1863) p. XI. XV. XVII. XXVIII. LXI recenset,

Collectio
quae sing
opera ex
bent.

Opusc.

Opusc.
Dict. II
Epist. II
et V I

traditur, quorum ex numero duos antiquiores qui parabiles R erant, R = Vaticanum nr. 630 saec. XI uel XII accurate A collatum ab A. Mau et A = Parisinum nr. 9629 (= Supplem. lat. 840) saec. X ab Antonio Iue descriptum in recensendo libello adhibui, non quo inde quicquam lucri ad sordes, quibus hic libellus aliis magis infectus est, diluendas redundare putarem, sed ut fraudulentum in mutandis et interpolandis uerbis collectoris consilia et summa eius audacia et inscitia nouo exemplo patefierent. ex codicibus multo peioribus editiones Conciliorum Colonienses (de quibus cf. Hinschii praef. p. LXXII sq.) anni 1530 (= m) et 1538 (= c), cuius Schottus uarias scripturas in margine notauit, haustae sunt. ex iisdem libris A et R uariantes scripturas ad Epist. V 1 et Dict. III recepi. contra epistula II 13, quae cum reliquis tribus scriptis in aliis huius collectionis codicibus, ut in Sangallensi 670 s. X, Bambergensi s. X—XI, Darmstad. 2113, Colon. 114 s. XI, Vercell. 80 s. VIII—X, Carnot. 67 (bis) s. X, Paris. 3852 s. XI, Pistor. XI, Rotomag. s. XI, Paris. 4280 AA s. X, Brixiensi B II 13 s. XI, Lucan. s. XI aliis exstat, in codice R desiderari uidetur. ea uariis scripturis instructa in Hinschii libro p. 497 lin. 19 sq. inuenitur.

Opusculum III, quo Vita Epiphanius narratur, Bollandistas ex codice Bruxellensi petiisse et nonnulla recte emendasse, iam supra p. III dixi. — contra ab editionibus prorsus pendente qui in Hymnorum collectiones Ennodii Carmina I 10—21 adscuerunt, nec mirum est ea ex hymnorum codicibus exclusa esse, quippe quae ad ecclesiarum usum parum accommodata uidentur.

Magna autem erat spes ea alterius libri carmina, quae in syllogis inscriptionum leguntur, 5. 79. 80. 82. 83. 87 ex lapidibus ipsis in eas migrasse et pristinum uerborum splendorem maioremque iis quae per librariorum manus propagata sunt integritatem conseruasse, praesertim cum epitaphium Rusticae II 5 superesse etiam Mediolani insculptum in lapide, qui nunc insertus esset Ecclesiae S. Francisci, Sirmondus adfirmaret (Not. p. 88). qui etsi eum ipse non uiderit totumque epigramma, id quod Mommsenus ad Corp.

inscr. lat. V 2 nr. 6266 perspexit, ex Alciatinis traxerit, cum ibi haec memoriae prodantur: *tumulus a nobis repertus hic adscribendus fuit . . . quod ab hisdem aedituis* (de ecclesia S. Francisci Mediolani sermo est) *iam male habitum offendimus, ut alieno loco imposita mensa ineptum quoddam aliud sepulchrum contegeret necessariumque fuerit uetustam hanc inscriptionem a recentibus quibusdam naeniis separare*, et codicis Laudensis manus posterior (de qua cf. Mommsenum p. 629) tres uersus 7—9 lectos *in candido lapide* addat, quis de origine huius carminis dubitabit atque ex libris illud manuscriptis in syllogas Alciati aliorumque transiisse suspicabitur? carmen sane ipsum hanc suspicionem remouere uix possit, cum quas peculiare habet scripturas in us. 4 *nam* pro *sic* et in us. 5 *sat* pro *sic* non ita comparatae sint, ut per se probabilitatis momenti commendentur. huius igitur et reliquorum carminum syllogis epigraphicis conseruatorum aestimatio, nisi de origine et pretio illarum constiterit, de quibus Mommsenus in Corp. inscr. lat. V 2 p. 617 sq. egit, incerta iactabitur. exstant autem collectiones duae, Alciati c. a. 1508 Mediolani iustituta et Fontanae, qui c. a. 1560 eam confecit, in quas cum alia tum quinque illa de episcopis Mediolanensibus epigrammata ex uetustiore codice sumpta sunt, quem ea ex lapidibus ipsis excepta habuisse Mommsenus opinatur. neque inde eum de hac origine dubitatio subiit, quod Alciatina a Fontanianis ualde differunt et neutra recensio cum ea, quam codices Ennodiani suppeditant, cuius praestantiam ille recte intellexit, consociari potest. *quaestio*, inquit, *propter summam utriusque recensionis diuersitatem admodum perplexa etiam magis eo complicatur, quod inter Ennodii epigrammata in laudem duodecim episcoporum Mediolanensium ab Ambrosio ad Theodorum* (Carm. l. 2 ep. 77—89) *quinque ex his redeunt* (nr. 3 [= 79]. 4 [= 80]. 5 [= 82]. 6 [= 83]. 8 [= 87], *sed forma admodum diuersa et ut modo Alciatina, modo Fontaniana recensio propius absit ab Ennodiana edita, quae sane praestat utrique. at auctorem sylloges huius ea carmina ex codice Ennodii sumpsisse non crediderim, immo composuit syllogen ad ipsos lapides per ecclesias Mediolanenses pro-*

stantes. atque grauibus Mommseni iudicium argumentis in-
niti non negauerim. nam si quis carmina ex Ennodiano
codice in syllogen antiquissimam migrasse sumpserit, ad in-
tellegendas maximas illas discrepantias, quarum uix una aut
altera Ennodianorum librorum uarietate explicetur, non mul-
tum proficiet. neque hac ratione difficultates expediri et diuer-
sissimam utriusque recensionis formam explicari posse puta-
uerim, ut Ennodium ipsum uel nescio quem alium, cum epi-
grammata inculperentur, ea retractasse credamus; contra ea
ex misero lapidum habitu, quem corruptam antiqui codicis
condicionem aequare necesse erat, et inmoderata uirorum illorum
in constituenda oratione supplendisque hiatibus audacia ali-
quanto facilius enasci potuit. his enim uerbis Mommsenus Al-
ciati imaginem adumbravit (p. 627): *ubi legere nequit, saepe
diuinat, hiatus autem non tam explet coniectura quam celat
et aliqua arte abscondit, ut tituli lectu difficiliores quos acce-
pimus ab uno Alciato plerumque ablegandi sint inter in-
sanabiles,* atque ea cum carminum forma, quam sylloge prae
se fert, apprime conuenit, quod haec exempla demonstrare
possunt: C II 79, 6 *disseruit populis dogmata cana puer*
(*cana p. p. d. disseruit* codd.), 80, 1 *Tigridis extremae po-
tator Marolus undae* (*Marolus e. p. Tigridis undae* codd.),
ubi uerba incuria fortasse transposuit, 79, 10 *et cibus haud
deerat lactis apostolici* (*non deerat pastus lactis apostolici* codd.),
87, 10 *haesit ad adspectum luminis alterius* (*h. a. a. lampadis*
a. codd.) propter insolita *pastus* et *lampadis* uocabula licentia
mutare potuit, quae quanta sit carminis 80 uersus 4—8 decla-
rant, quos Ennodiano colore insignes libri sic exhibent:

*Orditur uatem dotibus innumeris,
Peruigil intentus ieiunus prouidus ardens:
Quod morem tenuit sat fuit officio.
Os tenerum quotiens gustus contingit honesti,
Transit ad adfectum quod fuit imperii.*

Alciatus

*Dotibus innumeris conspiciendus erat,
Peruigil intentus ieiunus prouidus ardens
Officio atque omni maior honore pater.*

*Sic fuerat quoniam teneris eductus ab annis,
Ad maiora senex transiit imperia.*

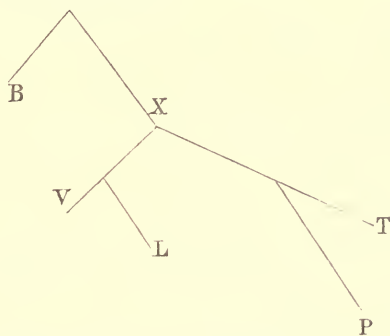
cohaerentiam carminum 82 et 83, quae carminis 82 uersu 10 *sed rursus magni missus ad obsequium* (sc. *populus*) efficitur, manifesto consilio sustulit scribendo *quae nimis excellent ocyor hora rapit*. si quis igitur discrepantias omnes accurate inspexerit, quadratarum opera eas ad nos peruenisse uix sibi persuadere poterit. sed uereor ne in re aperta plura uerba fecisse uidear. utcumque de horum carminum origine cogitaueris, ad recensenda Ennodii uerba nihil adferunt, nec ullum minimum uerae scripturae indicium in Aleiatina uel Fontaniana recensione dispici potest.

II. DE EMENDATIONE ENNODIANA.

Codices quos enumeravi omnes ex uno archetypo descendere scriptorum ordine, lacunarum communiōne, frequenti in maximis minimisque rebus similitudine euincitur. discedunt autem in duas familias ita, ut unius testis singularis exstet liber Bruxellensis, alterius sint quamuis integritate inter se diuersi reliqui omnes. quae cognatio hoc stemmate depingitur:

Codicum
cognatio

Archetypus

B autem non solum eo, quod nonnulla scripta solus conseruauit, sed etiam scripturarum integritate ita ceteris praestat, ut eum ducem fidissimum sequi debeamus. reliquorum eo potissimum continetur utilitas, ut eorum opera lacunae sin-

gulorum uersuum uerborum syllabarumque, quibus B saepius foedatur, suppleantur, errores quibus ille abundat maximam partem sane leuissimi tollantur, quamquam in iis ueri uestigia temeraria emendatione et interpolatione non raro oblitterata sunt. hanc codicum aestimationem uereor ne quis in dubitationem uocaturus sit, melioris familiae memoriam quamuis tenuem adhuc superesse ratus, si codicem T saepius cum prioris familiae teste unico B contra reliquos conspirare, nonnullis locis etiam ueram scripturam solum prae se ferre animaduerterit. quare primo de singulari eius condicione et uirtute, quatenus bonis scripturis continetur, disputandum esse uidetur.

Codicis T
auctoritas. Atque T manus prima uel altera cum B in conseruandis genuinis lectionibus consentit, dum reliqui, quorum testimonia inter parenthesis notas collocaui, a uero declinant, 59, 5 *amantes* BT² (*amantis* rell.), 68, 7 *uestra* (*uestram*), 69, 22 *principe* BT² (*principis*), 87, 25 *quando* BT² (*quomodo*), 94, 6 *uoto satis faciam* BT² (*uotis faciam*), 94, 11 *eloquendam* (*eoquendam*), 100, 1 *sed* exh. BT (om. rell.), 116, 20 *utilitatis* BT² (*utilitas*), 126, 11 *parendi* BT² (*pariendi*), 150, 10 *puoris* B et T in marg. m. 2 (*furoris*), 175, 22 *spero* B et T in marg. m. 2 (*sperans*), 182, 11 *proximus* (*proximis*), 203, 11 *suo* (*sua*), 230, 8 *largos* (*largus*), 250, 23 *orandum* T² (*horandum* B, *hortandum* rell.), 274, 14 *uideris* BT² (*uideres*), 275, 5 *possessas* BT² (*possessos*), 326, 11 *corporatos* BT corr. (*comparatos*), 353, 18 *dominiorum* BT² (*dominorum*), 431, 6 *cui* exh. B et T in mg. m. 2 (om. rell.), 469, 5 *parcitis* BT² (*parcetis*), 474, 17 *fasce* BT² (*face*), 501, 7 *summitte* BT² (*summitti*). cf. 128, 19. 204, 8. 206, 1. 270, 18. 335, 7. 505, 17. quae scripturae ita comparatae sunt, ut ab aliquo correctore sine exemplo inueniri potuisse concedendum sit, praesertim cum inter eos locos, ubi T m. 1 uel m. 2 sola uerum praebet, conplures multo grauioribus laborent mendis, quae felici tamen coniectura in T sublata esse non negabimus. genuina autem lectio ex T uel solo uel uetustissimo inter recentiores teste repeti potuit his locis: 11, 21 *memorato* (*memorati* LV, *memorat* B), 26, 4. 34, 16. 42, 19. 48, 6. 68, 17. 77, 7. 110,

6. 118, 6. 159, 23 *mi (mihī)*, 45, 6 *qua quid* T² (*quia quid* qua B, *quia quid* rell., quamquam de emendatione huius loci etiam dubitari potest), 78, 20 *direxi* T² (*direxit*), 79, 5 *expendere (explandere* L, *expludere* V), 81, 11 *paginalem (pagina-* nale), 84, 12 *accelera releuare* T corr. (*accelerare*), 87, 18 *debeo (debebo)*, 92, 11 *quod (quid)*, 94, 6 *onerem* T² (*honorem* LT¹V, *honorem* B), 99, 11 *subrogares (subrogaris)*, 112, 2 *solos* T² (*solus* BLV, *solas?* T¹), 132, 26 *intentiones* T² (*intentionis*), 134, 11 *fouete (fouite)*, 138, 23 *gratuletur (gratulentur)*, 144, 9 *ad* add. T, 164, 11 *cedit (cedet)*, 167, 15 *pendet* T² (*pendit*), 174, 7 *arriperes* T² (*arriperis*), 178, 3 *me* add. T m. 2, 197, 25 *te* exp. T m. 2, 206, 1 *peruenisses (puer uenisses)*, 206, 4 *qua (quam)*, 209, 24 *non* T corr. (*nam*), 214, 14 *genua (ianua; quod ibi conieci genas nihili est, nam genua osculari simili loco 336, 26 lambere uestigia confirmatur)*, 222, 22 *eligitis (eligetis)*, 226, 24 *mee* T² (*mea*), 235, 9 *accenderes (accenderis)*, 236, 11 *accepimus* T² (*accipimus*), 237, 23 *dabant (dabunt)*, 244, 11 *breuem (breue)*, 247, 26 *nuptialis (nuptiales)*, 249, 21 *rescindit* T² (*rescindet*), 250, 18 *honeris (honoris)*, 253, 9 *superantis* T² (*superantes*), 268, 11 *felicis* T² (*felices*), 270, 18 *militis (milites)*, 273, 9 *feriendum (feriendū* LV, *feriendos* B), 273, 12 *litorum* T² (*litorum*), 273, 13 *legiones* T² (*legionis*), 274, 11 *commeares* T² (*commearis*), 275, 5 *conscientias* T² (*conscientia*), 283, 23 *cederet* T² (*cedere*), 285, 14 *solus es* T² (*solues*), 326, 11 *obsoleta* T corr. (*obsolita*), 337, 19 *committit (committitur)*, 351, 22 *iussu (iusso)*, 361, 19 *auctoritati se* T² (*auctoritatis*), 366, 10 *nostri* T² (*ñ* BT¹V, om. L; cf. 335, 7. 368, 22. 376, 16. 377, 14. 382, 27), 399, 21 *esset (isset)*, 399, 22 *corrigitur (corrigit)*, 407, 1 *hac (hoc)*, 410, 5 *oculus* T² (*oculos*), 416, 1 *misterio (ministerio)*, 422, 3 *omnes* T² (*omnis*), 427, 1 *paris (pares)*, 433, 5 *quot* T² (*quod*), 435, 1 *alios* T² (*alius*), 445, 2 *pendet (pendit)*, 448, 6 *arbustis* T² (*arbutis*), 448, 16 *homine* T² (*hominem*), 449, 14 *ad uos (auos)*, 451, 20 *occupationes* T² (*occupationis*), 457, 19 *paliuros* T² (*paliurus*), 458, 16 *meliores* T² (*melioris*), 460, 4 *uellet* T² (*uelit*), 469, 1 *pendet (pendit)*, 469, 5 *parcitis* T² (*parcetis*),

478, 5 *quedam* (*quodam*), 493, 11 *scimus* T² (*sicimus*), 497, 12 *famam* T² (*fama*), C II 5, 5 *sic* (*sit*) —, et repetenda fortasse etiam his locis fuit: 103, 7 *indicit* (*indicet*), ubi praesens tempus propter praecedens *ludit* et sequens *perducit* orationi accommodatius est. — 365, 17 *dimittimus* T² (*dimittemus*). — 380, 21 *sed quid formidas, oratio? quid uelut nauis fragosos* (*naue fragos* B, *nauis fragos* LV) *scopulos perhorrescis?* quibus uerbis *quid uelut* (*nauta*) *nauifragos scopulos perhorrescis* scribendo succurri posse putauit; sed T scriptura proxime sequentibus *quamuis uelut Scyllaeos canes et patulas Charybdis fauces fragoso discrimina murmure minitantes uelificans carina diffugiat* commendatur. acuta etiam mente hic illic codex T, ut hoc nomine ipsius eiusque archetypi emendatores comprehendam, in mendis indagandis usus est, uelut 453, 19 ubi *magis* inseruit, dum genuinum quod intercidit uocabulum *plus* B exhibet uel 234, 14 (*adnueram quod per Patricium diaconum, quantum ipseruit, postulasti*), ubi quantum *imperauit* praebet, genuinam autem lectionem simili quo codex T 84, 12 *accelera releuare* usus est remedio *ipse asseruit* codex P restituit. neque uero inter hos fines se continuit, ut luculenter deprauata lenibus medelis tractaret, ad quod illustrandum pauca, quae ex qualibet commentarii pagina petendis nullo negotio augentur, sufficient exempla: sic 27, 24. 51, 19. 171, 9. 176, 16. 359, 1. 364, 10. 369, 24. 454, 18 al. genitiuus participiorum in *tum* exiens, quem Ennodius saepissime admisit, in-*tium*, 90, 15. 119, 5 *salutem debendam* in *debitam* mutauit; 49, 8 (*honorem salutati exhibens*) pro rariore uocabulo *salutati*, cuius exempla in indice p. 705 congeSSI, *salutationis* et simili consilio 64, 13 (*si pagina nostra res crepera atque anceps est*) *retia parat* pro obsoleto *res crepera*, 142, 4 *domine mi, accipiens* pro *domine mi, accipientes*, 232, 25. 396, 7 *correctione* pro *correptione*, 273, 9. 396, 7 *remedium* pro *solatium*, 342, 12 *cognoscitis* pro *agnoscitis*, 359, 22 *infamia* pro *infamio*, 361, 10 *sufficeret* pro *sufficiet*, 370, 6 *gubernationem gessit* pro *gubernatorem gessit*, 378, 26 *praesentia tua* pro *praesentia tui*, 385, 13 *eruptus* pro *exemptus*, C II 3, 8 *iure* pro *iustē* supposuit; 357,

14 *ipsius* quod rariore usu pro *eius* usurpatur, omittit (*eius* Bollandistae reposuerunt); cf. etiam 7, 11. 36, 19. 47, 9. 59, 17. 81, 17. 82, 23. 89, 7. 104, 3. 131, 10. 168, 16. 209, 5. 228, 20. 243, 1. 272, 6. 273, 20. 281, 14. 285, 15. 338, 22, 345, 7. 349, 12. 349, 26. 351, 18. 361, 7. 381, 6. 409, 18. 412, 15. 415, 25. 452, 13. 472, 20. 480, 18. 481, 27. 499, 4. 14, quibus locis certum quoddam emendantis consilium neminem fugiet. quanta autem sedulitate et animi intentione in ea re persequenda elaborauerit, 505, 21 optime indicari uidetur, ubi pro *anxietate* cum ille quod L et V exhibent *etate* in suo archetypo inueniret ineptumque intellegeret, *etate* quidem exarauit, sed ante *etate* aliquot litterarum spatium ad recipiendam emendationem uacuum reliquit. haec igitur sunt, quibus codex T insignis est neque propriam quandam auctoritatem eius confirmari, sed maximam partem arbitrariae recensiois inuenta contineri putauerim, quamquam nonnullas emendationes ex codice unde descriptus est, qui scripturas alterius familiae inter uersus adscriptas haberet, qua de re infra dicam, haurire potuit.

Idem etiam in uno alteroue recenti libro, qui cum proprii boni alioquin nihil habeat neque ulla fide dignus sit, minuta tamen et facilia uera coniectura emendauit, alibi in corruptelis iure offendit, plura interpolando corruptiora reddidit, obseruatur. ita nemo erit opinor, ut uno recentissimi codicis P exemplo utar, quia hic non solum faciliora menda suo arbitrio sustulit scribendo 10, 24 *extimo* pro *stemo* (i. e. *aestimo* quod restituendum fuit, non *existimo*), 13, 3 *superna* (*supera*), 21, 18. 223, 5 *mi* (mihi), 27, 8 *suspenderes* (*suspenderis*), 35, 7 *statu* (*statum*), 56, 16 *illuc* (*illic*), 133, 12 *disceditis* (*disciditis*), 142, 4 *accipientes* (*accipientis*), 145, 12 *decidit* (*decedit*, *decidet*), 211, 14 *oneri* (*honeri*), 214, 17 *classique immittit* P² (*mittit*), 227, 19 *parentem* P² (*et parentem*), 241, 25 *indociles* (*indocilis*), 309, 22 *inpudentissimi hominum* et 468, 30 *impurissime hominum* pro *omnium* (saepissime enim Ennodius cum superlatiuis genitiuum *hominum* coniungit ut *emendatissime*, *inlustrissime hominum*, nusquam *omnium*, uelut 22, 6. 110, 24. 112, 23. 122, 19. 178, 22.

181, 15. 245, 9. 257, 7. 289, 17. 304, 8. 307, 27. 309, 22. 457, 17. 468, 12. 472, 22. 477, 4. 482, 4. 495, 12), 327, 6 *gaudentem* (*gaudente*), 387, 22 *delegit* (*diligit*), 395, 12 *deliniunt* (*diliniunt*), 413, 1 *credentes* (*credentis*), 413, 7 *actos* (*actus*), 467, 22 *pones* (*ponis*), 478, 2 *principes* P² (*principis*), 478, 16 *impetitos* (*impetitus*), 480, 18 *uindictae* (*uindicta et*), 495, 24 *expectantes* (*expectantis*), 505, 18 *meos* (*meus*), 505, 20 *collegam* P² (*colligam*), 532, 27 *faucte* (*faucte*), C I 7, 48 *unca* (*uda*). I 9, 70 *stemmata* (*stimmata*), I 9, 135 *dominum expectat* P² (*expectat dominum*), II 17, 2 *flumine* (*flamine*), II 65, 9 *creciscis* (*creciscis*), II 66, 9 *marcentes* P² (*marcentis*), II 74, 4 *Cinthia* P² (*quintia*), sed etiam grauiora feliciter aggressus est uelut 50, 3 *lacrymoso* (*lacrimo*), 88, 16 *instructam* (*structam*), 234, 14 *ipse asseruit* (*ipseruit* BLV, *imperauit* T), 327, 8 *effusio* P² (*effusione*), 470, 22 *matrem mentita* (*matrem om. rell.*), 503, 7 *non illam* (*non om. rell.*), C II 11, 1 *antiquum* (*om. rell.*), nemo inquam erit qui has lectiones non ex ingenio hominis sensu et doctrina non prorsus destituti, sed a libro melioris notae repetendas esse censeat. ad minuendum igitur pondus reliquorum indiciorum, in quibus arta codicis T cum altera familia nititur cognatio, speciosae eius scripturae, inter quas illa 84, 12 *accelera releuare* enitet, nihil ualent, quae si ex codice emendationis latius patentis experti eruderentur, eius fidei et auctoritati et fortasse ne tunc quidem adscribantur.

Codicum
LVT
cognatio.

Quae si recte disputata sunt, ad alterius familiae archetypi imaginem restituendam codex T non sine cautione adhibendus erit, quam eiusdem familiae libri V et L multo fidelius repraesentant, quamquam ne in T quidem omnis communis originis memoria oblitterata est. L et V enim fere gemini ab eo proxime absunt, qui cognationis gradus conseruata omnibus apicibus similitudine lectionum, mendorum communionem, quae maximam partem nullo negotio tolli poterant, glossarumque in codice parente supra scriptarum receptione cognoscitur. cuius rei nonnulla apponantur exempla, quae secundum genera sua digesta etiam ad adumbrandam utriusque familiae communem archetypum, unde eorum bona pars pullulauit,

aliquid conferant. exhibent igitur: 45, 13 quod] quod V, uel si L, quod si T, 133, 1 conualescant] ^{con}inualescant V, conualescant L, 161, 13 occupatus excubiis] occupatus ^{excubiis}studiis V, occupatus excubiis studiis L, excubiis occupatus T, 256, 20 exhibeamus] ^{exhibeam}referam V, exhibeam referam L, referamus T, 270, 18 auspiciis] ^{auspi}officii V, o aut officii L, 288, 7 negotiis] ^{intentionis}negotii V, intentionis negotii L (sed huius opusculi in diuersis codicibus latius patet interpolatio et quae ibi V s. l. exhibet recentioris manus esse uidentur omnia), 466, 20 stimulis] ^{stimulis}studiis LV, studiis P, C I 4, 43 dum negat V, dum abiens negat L. — 18, 1 nolis V corr. m. 1, nolis L, 49, 18 Auieni] aueni V, auini L, 82, 4 mutanter V, ^amutinter L, 153, 23 reualescam] ^urecalescam V, recalescam L¹, 238, 21 tribuat] ^ocontribuat V exp. m. 1, ***tribuat L, 445, 15 a^{pu}d V, ^apu^d L, 487, 15 op***tionem L, ^op^tionem (~ add. m. 2) V, 505, 17 suspensor] ^psus^tentor V, ^psuptentor L, C II 151, 5 ne] ne^c V, nec L. — 79, 5 expendere] ^pexplandere L, ^pexpludere (lu in en corr.) V, 128, 19 animam] ^aadimam LV, ^aadinam T, 149, 19 mearum] ^ametrum LTV, 153, 1 secundus] ^asecundis LTV (cf. 161, 20. 182, 11. 174, 7 al.), 177, 3 absentiae] ^aessentiae LTV, 190, 15 opicis] ^aobicis LTV, 250, 20 sola manet] ^asola^m et LTV, 413, 17 sit] ^aest L¹V¹, 490, 6 refuto] ^arerum LTV, C II 6 post us. 6 spatium plus 20 linearum in L et V, C II 19, 4 mandit] ^alandit uel ^abandit V¹, ^anandit L, C II 55, 2 feminaeum B, ^afeminaeum LV. — 6, 25 discretus] ^adiuisas LTV, 9, 7 foditis] ^afouetis LTV, 60, 13 manifestus] ^asecurus LTV, 153, 22 spem] ^aopem LTV, 163, 9 nescirentur] ^anesciuntur LTV, 274, 3 puritatis] ^aueritatis LTV, 340, 24 ex tempore] ^aextemplo LTV, 395, 16 adsurgere] ^aoccupari LTV, 429, 14 decisionem] ^afirmitatem LTV, 430, 9 conpone] ^aconpesce LTV, 435, 10 plebem] ^apopulum LTV, C I 7, 17 Myronem] ^amaronem LTV. — 94, 4 fallendi] ^afelli LTV, 94, 11 eloquen-

dam] *coquendam* LV, 101, 18 *inluserunt*] *luserunt* LTV, 136, 5 *per hanc*] *per hac* LV, 151, 12 *insistat*] *instat* LTV, 153, 9 *resignent*] *signent* LTV, 156, 18 *consideratione*] *ratione* LTV, 175, 22 *praesentans*] *praestans* LV¹, 190, 14 *natura*] *terra* LTV, 196, 21 *mei*] *me* LT¹V, 204, 8 *iuxta*] *iux* LV, 219, 14 *syllaba*] *sylla* LV, 257, 9 *regis*] *reis* LV, 263, 12 *munimina*] *munima* LV, 283, 14 *habere*] *hare* LV (cf. 300, 18), 305, 17 *humanum*] *manum* LTV, 335, 19 *puer*] *per* LTV, 363, 22 *litui*] *tui* LTV, 365, 1 *duras*] *duas* LTV, 452, 15 *itinerum*] *iterum* LTV, 484, 13 *liberauit*] *liberat* LTV, 494, 17 *quaecumque*] *quaccum* LTV, 494, 23 *cuius intuitu*] *tu* LTV, C II 128, 1 *populus*] *polus* LV. — 19, 1 *pectorum*] *peccatorum* (cf. 54, 16), 27, 20 *Crispi*] *crisippi* LTV, 29, 23 *filium*] *fidelium* LV¹ (cf. 71, 18), 30, 10 *coepta*] *coepita* LV¹, 32, 7 *conlata*] *conlocata* LT¹V, 52, 11 *sentiam*] *sententiam* L¹V¹, 66, 18 *temperem*] *temperiem* LV¹, 104, 3 *qui deo*] *qui ideo* LT¹V, 177, 6 *terrarum*] *litterarum* LV, 205, 23 *tot*] *tota* LV, 206, 1 *an*] *ante* LV¹, 245, 4 *potissimis*] *positissimis* LV¹, 364, 9 *restituē*] *restituere* LT¹V¹, 365, 15 *inpunc*] *inpunire* LV¹, 368, 23 *spondes*] *respondes* LTV, 376, 23 *raperetur*] *rapueretur* LV, 403, 22 *sociate*] *societate* LTV, 420, 2 *penetralia*] *penetrabilia* L¹V¹ (cf. 454, 13), 432, 5 *censu*] *censura* LTV, 439, 12 *decoris*] *de corporis* LTV, 454, 22 *praestare*] *praesentare* LTV, C I 9, 139 *inset*] *indeseret* L¹V¹, C II 16, 5 *seruasset*] *reseruasset* LV.

His exemplis apparet codicem, unde alterius familiae libri prouenerunt, quem littera X signauit, glossis uel uariantibus lectionibus et singularum litterarum correcturis supra uersus adscriptis refertum fuisse, quas summa simplicitate L et V receperunt quarumque opera is qui codicem T confecit, emendandi ille studiosissimus, cum 18, 1. 79, 5. 82, 4. 161, 13. 238, 21. 270, 18. 288, 7. 466, 20 ueram eamque cum B consentientem scripturam inuenire potuit, tum aliis etiam locis, ubi T uel solus uel cum B uitis non laborat, adiutum fuisse probabile est, quamquam plurima quae correxit suo eum correxisse ingenio patet.

Nulla autem mendorum genere codex ille magis quam lacunis non tantum syllabarum, id quod exempla modo congesta de-

monstrant, sed totorum uocabulorum foedatus fuit, quae iam maximam partem alterius familiae teste uno codice B suppleri possunt. sic omisit 3, 3 *perfectionem*, 3, 7 *sedulo* (nam hoc uocabulum et nonnulla eorum, quae deinceps enumerabo, quae de summa codicis B integritate cum primas plagulas curarem etiam dubitans non recepi, genuina esse casuque in altera familia intercidisse, iam omni pignore contenderim), 4, 2 *in*, 8, 2 *usus*, 13, 24 *non*, 14, 11 *elata*, 19, 3 *ut*, 23, 21 *forte*, 24, 12 *alter*, 24, 16 *aurei*, 36, 19 *ergo*, 48, 7 *constitutis*, 50, 21 *quod*, 51, 11 *neque*, 62. 14 *operi*, 92, 10 *tuae*, 94, 7 *mi*, 96, 7 *sufficenter*, 98, 16 *mihi debeat*, 120, 21 *formam*, 130, 4 *mi*, 152, 12 *etiam*, 156, 20 *ut*, 176, 9 *a*, 219, 5. 221, 21 *et*, 219, 23 *a*, 222, 2 *acceptis*, 254, 5 *effluens*, 302, 24 *spem*, 318, 23 *de*, 334, 25 *potissimum*, 340, 4 *cuius*, 345, 7 *cum*, 369, 17 *aut*, 386, 26 *ei*, 387, 18 *per*, 388, 12 *dum*, 400, 22 *subiugari*, 23 *in*, 427, 6 *magis*, 431, 2 *esse*, 6 *cui*, 432, 7 *factorum*, 436, 19 *et apostoli*, 456, 12 *infantia*, 462, 3 *non*, 490, 26 *et*, 493, 8 *non*, 497, 14 *rem*, 524, 9. 524, 12 *tamen*, C I 4, 102 *rogus*, C II 119, 1 *tam*; duobus uero locis totas lineas, 399, 6 *et cognitus peregrinantium mala tolerarem unam*, 314, 7 *non—dispensatione* duas et subscriptionem, quae in B fol. 179^r post Dictionem XXI *Ennodius emendauit meam deo meo iuuante* legitur, dum alterius subscriptionis reliquiae *legi* post Epist. V 17 in omnibus codicibus conseruantur, omisit. lacunarum uero exempla non exhausti; restant etiam uocabula nonnulla, quae cum B, qui omni interpolationis suspitione immunis est, solus exhibeat. errore in alterius familiae archetypo intercidisse quam in B ab interpolatore adiecta esse probabilius statuatur, his locis: 15, 9 ubi lacus Larius describitur: *maria fluiuium Adduamque laudastis, quos (quo* T, quod Sirm.) per confusos ductus discrimen in (in om. LTV) lacum tumoris ostendit, qui agnoscì in eo (cum B) numquam nisi per turbida fluentia poterunt*. quod ipse dedi *quorum* pro *quos* iam dubito num necessarium sit; nam *quos per confusos ductus* (sc. *aquarum*) ad *maria fluiuiumque Adduam*, quae particula *que* insolenter posita coniuncta sunt, eodem modo quo *quorum per ductus*

referuntur. subiectum potius circumspiciendum erat, cum *discrimen tumoris lacum ostendere pro conspicuum reddere* uel *inlustrare* uix recte dicatur idque, quod B exhibet *in lacum*, suspicionem augeat. atqui si *ostenditur* leni medela reponimus, *in lacum*, quod pro *in lacu*, ut *in eum* et hoc loco et 359, 9 pro *in eo* dictum est, iam teneri potest. — 23, 19 orationem mancam esse in LTV (*ubi sunt illae conscientiae tuae in conseruatione ueneranda penetralia?*) et codicis P lectione *conuersatione* mendum magis uestiri quam sanari apparet; quod B praebet *in conseruatione amoris* omni integritate commendatur. pauci contra exstant loci, ubi B uocabula inserit, quae quidem a genuina scriptoris oratione aliena putanda sunt, propter paucitatem tamen et per se interpolandi studium nullum arguunt. sic 49, 14 (*meritum meum regnator caelestis si adtenderet*) si *meritum* B exhibet particula *si* post caelestis omissa, ubi ea, id quod scriptura V *caelestisi* indicat, facilius intercidere potuit. sed res incerta est. — 195, 23 in B legitur: *non erubescas etiam aliquibus, praecipue tamen dominae et merito dominae Barbarae paginam meam recensere*, ubi prius *dominae* quid sibi uelit non extrico, nisi ex altero *dominae* errore a describente praeceptum esse conceditur. — ib. l. 26 (*et uota*) uocula *et* ut alibi uelut 209, 14. 217, 14. 400, 9. 403, 7. 408, 22. C I 5, 26 falso inrepsit. — 231, 9 (*erit uilium superba condicio, si plus a potentibus quam uerba praestolentur*) ubi B *si plus simplex a* praebet, *simplex* ex *si plus* enatum esse et in archetypo *simplex^{si plus} a* extitisse probabile est, ut falsa uocabuli alicuius specie deceptus librarius archetypi uel codicis B saepius errauit scribendo e. g. 372, 6 *ñri* pro *nutristi*, 384, 21 *profici* pro *profetici*, C II 17, 7 *sed nos triumphans* pro *sic nostrum pande*, C II 30, 2 *ad mortis* pro *admotis*; neque aliter 44, 25 *ecclesiam* et 418, 5 *ergo huius* enata sunt — 343, 20 (*ad patientiam laboris tempore otii ut necessitati ut sufficeret, corpus aptauit*) propter hanc codicis B lectionem, quae sublato priore *ut* sanatur, Schottus peruersissimas coniecturas *otii et neccssitatis ut, otiue necessitati ut* effutiuit. simili errore 267, 17 *ne* ante *serus* iteratum est. — 418, 5

ille abundat, sed in loco, quem nondum expedire contigit. — 432, 2 praesentiam tuam tuae maiestatis intersere, C I 14, 1 Caelo ferunt haec Ambrosium et C I 15, 1 Quid Stephano potentius est uoces tuam, est et haec si interpolatoris sunt, nulla arte ille sua obtexit additamenta.

Cum tanta igitur integritate B excellat, quin ea quae solus exhibet genuina sint et casu quodam in alterius familiae archetypo intercederint, dubium non est, neque ipse talibus lacunis immunis est. nam etiam in LTV codicibus solis singula uocabula uel totae lineae extant, quae in B omissa sunt omnique interpolationis indicio carent, uelut 7, 16 *manus*, 7, 19 *uobis*, 18, 2 *me*, 52, 1 *te*, 73, 3 *quid*, 99, 15 *precum*, 125, 10 *potui*, 128, 6 *rebus*, 139, 2 *dei*, 154, 15 *me*, 172, 20 *mihi*, 203, 24 *fusa*, 218, 7 *honore*, 224, 16 *uide*, 17 *exigunt*, 236, 4 *etsi*, 238, 2 *esse*, 244, 13 *uos*, 247, 4 *uestrae*, 257, 7. 299, 11 *in*, 280. 9 *tuis*, 305, 20 *quibus*, 325, 23 *et*, 328, 29 *non*, 337, 1 *ad*, 338, 29 *non*, 344, 9 *tamen*, 344, 19 *omnes*, 347, 9 *si*, 359, 23 *ingenti*, 362, 13 *ad*, 387, 16 *sua*, 396, 27 *eo*, 398, 1 *tamquam*, 409, 17 *se*, 426, 28 *te*, 429, 12 *calamitatis*, 24 *patuit*, 433, 8 *semper*, 438, 25 *ad*, 457, 11 *libertas*, 496, 22 *socii iuuate*, 487, 19 *me*, 504, 18 *de*, C I 8, 41 *ah*; 211, 19 *quae—impetratione*, 216, 20 *medicina—destitutis*, 221, 15 *enim—nisi*, 237, 10 *quae—redderer*, 238, 17 *plenius—studium*, 399, 6 *et—tolerarem*, 424, 3 *sed—pretium*, 453, 13 *talis—redeas*, 504, 7 *magnus—nescio*, quamquam alia nonnulla in suspicionem cadunt. ita uereor ut 403, 6 auctoritatem eorum secutus recte scripserim: *iure enim in affectionis supercilio conlocatur quem benignitas corrigendi promptius adserit, quam ipsa natura generis. genuisse etenim libidinis testimonium est, erudisse pietatis*, in quibus uox generis, quae in B desideratur, languet, qui *natura generare etenim* exhibet, unde in archetypo *genuisse* ^{generare} fuisse, deinde uocabulo supra scripto *genuisse* falso inter uerba recepto et accedente correctione *generis generare* factum esse opinari licet. in mutatis temporibus *generare erudisse* certe non est quod haereamus. — quid 219, 8 (*quamuis dictionum et imperitiae meae bene sim conscius, te tamen nec scire aliquid nec sci-*

Codicis B
lacunae.

interpunctis decurreret, minus facile recta uerba describentibus suppeditabat, id quod cum in codicibus LTV tum in B, saepius tamen in hoc libro, qui summa religione archetypi apices depinxit et cognationis gradu etiam propius ab illo abest, obseruatur, uelut 136, 18. 138, 20. 150, 14. 172, 18. 177, 9. 182, 2. 185, 14. 186, 9. 221, 4. 228, 6. 230, 5. 236, 4. 24. 238, 4. 254, 3. 256, 17. 265, 13. 274, 16. 285, 5 al. archetypum uero litteris uncialibus scriptum fuisse non crediderim, quia praeter lacunas illas certa eius rei indicia desunt et compendia scripturae, quae in eo frequentius admissa fuisse patet, ab antiquis illis quadratae scripturae libris aliena esse uidentur.

Archetypi
compendia.

Atque de iis, quibus omissarum adiectarumque syllabarum pars non nulla qua uia procreata sit intellegatur, accuratius agendum est, ne quis, id quod nuper in alio scriptore factum est, uera cognitione in emendandis uerbis abusus ultra fines progrediatur utilisque, dummodo suo loco adhibeatur, remedii fidem inminuat. probatur uero compendiorum usus archetypo peculiaris uel certis nostrorum codicum erroribus uel compendiis ipsis modo in utriusque familiae modo in alterius utrius codicibus adhuc conseruatis. quae in uno alteroue codice solo exstant, nisi alio indicio accedente nihil probare concedendum est. sed origine non incerta haec uidentur: 335, 7 *nostri non*] $\tilde{n}$. *non* L, *non non* T¹V, 366, 10 *nostrî*] $\tilde{n}$ B T¹V, om. L, 368, 22 *nostro*] $\tilde{n}$ B T¹V, *non*. L (cf. 365, 18 *nostrum*] $\overset{nm}{\text{non}}$ B, 435, 13 *non*] $\tilde{n}$ B et 49, 17 *ne*] *non* L), 376, 16 *nostrî*] *noſt* T, $\tilde{n}$ BLV, 377, 14 *noster*] $\tilde{n}$ ^u T, $\tilde{n}$. BLV, 382, 27 *nostrum*] $\tilde{n}$ BLT¹V, 394, 19 *nos*] $\tilde{n}$ B¹, 532, 8 *nunc* EP, $\tilde{n}$ LT, *non* BV, 224, 6 *uestram*] *uram* B (cf. 224, 18 *ure* B et 296, 13 *uestrum*] $\tilde{u}$ R), 345, 18 *qm̄* B, *quō* LV, *qm̄* T (*quo* b, *quomodo* Sirm.), 354, 11 *quō* LV, *qn̄* T, 411, 12 *quō* BL, *qn̄* T, 411, 19 = 414, 5 *quō* BL, *quomodo* V, *qn̄* T (cf. 87, 25 *quando* BT¹, *quomodo* T²V, *quomo* L, 349, 11 *quoniam* B, *quomodo* L, *quando* TV), 277, 21 *unde*] *ue* LV, *uae* B, *ne*^e T (cf. 70, 11. 99, 19 *uñ* = *unum* T, 102, 17 *uñ* = *undae* T), 426, 9 *hoc*] $\tilde{h}$ T, *haec*

BLV, 21, 15 *post*] *p'* B (cf. 404, 26 *per ex post* corr. L, 416, 26 *per*] *pro* B cf. 431, 5. C I 13, 4), 95, 16 *salutationis* B, *salūtis* V, *salutis* LT (cf. 113, 14. 181, 27), 388, 9 *tempore*] *temp̄r* LV (cf. C II 105 et 424, 24 *t̄p* T, *tepore* V), 135, 16 *Iuniori*] *IVÑI* B, *iunior* L, 55, 19 *diaconum*] *diaċ* BL (cf. 156, 4 *diaċ* B), 177, 2 *diacono*] *diaċi* B (cf. 205, 18 *diaci* B, *diaċi* L, 239, 2 *diaci* B), 225, 13. 231, 24 *diaċs* B (cf. 221, 2 *diacono*] *diaconus* BL et 520, 2 *ã* BLV), 422, 1 *Mediolanensis*] *mediolañ* B, *mediolani* L, 264, 14 *ingressum*] *ingress̄* L, *ingraes* B, 203, 1 *scripturum*] *scriptur̄* T, *scripturarum* L (cf. 474, 6 *tuor̄* V), 262, 6 *proximos*] *proxiñ* V, *proximum* LT, *proximus* B, 273, 9 *feriendum*] *feriend̄* LV, *feriendos* B, 126, 3 *eminentissimos*] *eminentissim'* B, 471, 22 *deos*] *d̄s* B (cf. 11, 21 *memorato*] *memorat* B, *memorati* LV, 73, 3 *feriat̄* B, 23, 23 *prosper* B, 106, 25 *sincer* B, 131, 19 *gĩt̄ gurgitis* B, 303, 5 *districtiõn* B, *districtionem* LTV, aliosque exitus confusos 150, 16. 174, 7. 223, 21. 259, 16. 19. 370, 20), 430, 1 *accusan̄* LTV (cf. 506, 8), 80, 11 *afferunt*] *affēr* L, 454, 20 *ferunt*] *fēr* B, 279, 22 *uiderunt*] *uidēr̄bant* L, 428, 2 *remeaũ* B (cf. 155, 10 *iubeatur*] *iubeatis* TV¹, 184, 19 *estis*] *est* B, 243, 6 *captiuos*] *captiuat* B), 425, 5 *comitur*] *comīt* TV, *comitor* B. etiam scripturae *sc̄anctus*, quae saepius in B inuenitur, archetypi compendio *s̄c̄s* facile explicatur; nam a compendiosa scriptura ad plenam in scribendo uerbo ipso librarius deflexit.

Aliquid praeterea momenti ad compendiorum usum archetypo uindicandum uocabula afferunt syllabis singulis aucta, qualia supra pag. XXXIII et XXXVIII ex codicibus congressi uelut *tristitia* pro *tristia*, *salutatis* pro *salutis*, *sententiam* pro *sentiam*, *habitatione* pro *abitione*, *exemploratis* pro *exploratis*, neque ea quae B exhibet 112, 8 *uestris lactitia* pro *uestri silentia* et C II 9, 13 *necessaria* pro *nescia*, si *ur̄i* si *letia* et *neccia* in archetypo fuisse sumpseris, forte fortuna enata esse putabis. facilius enim hae uerborum species librariis obieiebantur, si easdem litterarum comprehensiones compendiorum indicibus pleniorum uocabu-

lorum instar alibi recte accipere didicerant. neque uero mirandum est haec menda non in omnibus libris eadem apparere aut quo quisque eorum est recentior eo rariora deprehendi. talia enim facile euitari aut si semel commissa erant, sine integrioris codicis auxilio nullo negotio tolli potuerunt. nonnulla tamen quae omnes libros occupauerunt nondum sublata sunt, de quibus paucis disputabo; sunt uero in eo numero quae in St(udiorum) V(indobonensium) ¹⁾ uolumine altero et tertio fusius iam tractaui, ad quae breuiter relegari poterunt legentes, sunt etiam quae ibi aut in notis a me proposita retractare cogor. sic scribendum est:

Errores ex
compendiis
orti emen-
dantur.

66, 22 *deo gratias, quia felicitas uestra uotiuus erigitur aucta successibus, quod tumida inimicorum ceruix Christo deo nostro (non codd.) grauata succumbit* (cf. St. V. II 248). 246, 3 *ut Christo deo nostro (uiuo codd.) disponente reducaris*. 255, 5 *gratias inseparabili trinitati deo nostro (uero codd.)*. idem attributum saepius et *Christo et trinitati* adicitur, ut 247, 26 *Christo deo nostro*, 181, 1. 235, 22 *Christi nostri*, 221, 20. 244, 6. 384, 24 *trinitati deo nostro* legitur. contra 135, 28 *Partenius per liberalis studii disciplinas ingenuus uult uideri: optat, ni fallor, peculii uestri habere testimonium*, ubi *ueri* proposui, *uestri* tenendum est. Partenius enim Romam profecturus Fausto commendatur, qui eius studia adiuet, quae opera donum Fausti uel peculium appellatur. — 204, 12 *quamuis Gaiani institisset efficacia et supra modum nostra (nos codd.) pressisset inportunitas, nihil communi actione profecimus*. uterque scilicet et Gaianus et Ennodius in rogando inportunus fuit. — 181, 28 *salutati (salutatis B, salutis rell.) officium dicens*, 197, 7 *praefatis salutati (salutatis LV, salutis T, salutationi B) obsequiis*. cf. 95, 16. 113, 14. et St. V. II 253. — 184, 6 *domina mi (mihi codd.)*. 434, 7 *uenerabilis mi (mihi codd.) antistes* et alibi. cf. St. V. II 229. etiam in medio uocabulo simplicem syllabam *mi* pro *mihi* esse librarii hariolati sunt, ut 176, 3 pro *permisi* in B *permihisi* exaratum

¹⁾ Wiener Studien, Zeitschrift. für klass. Phil. II (1880). III (1881). Wien (Gerold).

est. — 187, 7 *ipse deus det successum frugibus qui contulit ornamenta principiis, ut quod in cano flore promisisti (praemisisti codd.) in pomorum maturitate non subtrahas.* nam qui ad tuendam traditam scripturam conferri potest locus paullo differt 412, 1 *atque idem boni fabricator instituti circa homines quod praemisit in parentibus seruet in posteris.* contra si Iuretus in Misc. p. 50 legendum proponit 402, 27 *et sicut post tergum relictis par est facem praeferri (proferri codd.),* diuersam prorsus uim uerbis *facem praeferre* apud Ennodium ubique inesse non intellexit (cf. indicem s. u. *fax*). — C I 19, 18 (in hymno Mariae de Christo) *Vtrisque partus integer Qui gignit et quae percipit (quae g. et qui praecipit B),* i. e. et parenti et matri quae semen recepit. cf. etiam C II 135, 1 *pyram (per iram B),* de quo loco infra agam. — 194, 24 *domno papae dignare dicere, ut aliqui per sanctum diaconum Dioscorum (per s̄diacidi hoscorum B) de mea causa ordinet* (cf. St. V. II 256). *dioscorus* etiam 240, 6 legitur, et nescio an non 225, 13 et 231, 24 *Ennodius Hormisilae diacono sancto (diaēs B) idemque* 221, 2, ubi *diaconus* B et L exhibent, reponendum sit. — 388, 5 *quorum (senum) uitam sanctitatemque (scientiamque codd.) plene uideor elocutus, cum expetitam pro dei timore habitationem sine nube uulgavi.* quid *scientia* hoc loco sibi uelit tam obscurum est quam mendi origo ex notis compendiis uocum *scientiamque (sciāmque)* et *sanctitatemque (scītatemque uel scīēmque)* explicabilis.

Multo saepius uero pronominum relatiuorum formae *qui quae* quae *quid quod quot* erroribus non alia de causa obnoxiae fuerunt, quae tamen cum correctoribus codicum nullam fere difficultatem praeberent, paucis locis exceptis postea sublatis sunt; in B saepius restiterunt ut 76, 17 *quae] quem* B, 402, 12 *quodcumque] quodcum quid* B, *quoscumque* L, 452, 14 *quos] quod* B, 490, 2 *quo] qui* B, 496, 21 *quos] quae* B. ipse recte reposuisse uel ut reponenda commendasse mihi uideor 146, 11 *qua* pro *quae*, 147, 1 *qui* pro *quae* (nam *sermo*, non *sermonis abstinentia* uiuis imaginibus secretum pectoris oris clauae manifestat), 194, 17 *quae* pro *qui* (domina Cynegia erat quae monuit, cf. 195, 12 *domnae meae Cynegiae occurrit ad-*

Pronominum
rel. formae
compendio-
rum causa
permutatae.

monitio), 225, 17 *quae* pro *quai* quod est in B, dum *cui* reliqui exhibent (*quae* enim paullo obscurius ad spem referitur), 475, 11 *quae* pro *quod* (*quae* ad beneficia pertinet), C II 43, 1 *quae* pro *quod*, 421, 1 *quo* pro *quod* (nam unico sacramenti solacio aquae diluunt peccata telluris), C II 131, 3 *quo* pro *quod*, 448, 23 *quocumque* pro *quodcumque*, nisi quis 449, 1 *quod* pro *quos* praetulerit, 457, 8 *quot* aut *quae* pro *quod*, C I 1, 32 *quos* pro *quod* (labyrinthi recessus sunt quos qui descriptos relegent metuent), C I 13, 25 *quot* pro *quod* (praecedat *tot uis*), 158, 5 *quam* pro *quia*, C II 8, 6 *cum* pro *quam*.

Terminatio-
nes uer-
borum per-
mutatae.

Maior etiam locorum numerus relictus est, ubi orationis forma uocabulorum terminationibus, quae compendiis ut supra uidimus obscurius significatae erant, falso intellectis corrupta est. sed ne totum hoc errandi genus, quod in Ennodii codicibus latissime patet, ex una eademque causa repetatur, cauendum est. itaque cum uocales *e* et *i*, *o* et *u* in mediis uocabulis saepissime permutentur, syllabas *os* et *us*, *es* et *is* etiam in exitu uerborum pronuntiatione uocalium indiscreta confundi potuisse magis probabile uidetur: atque exempla eius generis ex hoc capite secludenda esse putauit. alii eiusmodi errores, qui per omnium scriptorum Latinorum codices peruagati sunt, littera *m* in fine uocum addita detractaue aut uocibus casu genere numero ad uicinas accommodatis procreati sunt, quos tamen, ne materia nimis dispertiat, cum illis, qui sine dubio in compendiis positi sunt, hoc capite una tractare placet, quo terminationes corruptas congressi. sunt uero haec, quorum de nonnullis confirmandae emendationis uel etiam dubitationis proferendae causa plura dicam, ubi me ordo ad ea deduxerit: 15, 8 *quorum* (quos codd.) . . . ostendit<ur>. cf. supra pag. XXXV. — 18, 15 *Antaeum fabella senior, ne elisus uinceret<ur>, matris solacium, postquam coepit non cadere, loquitur perdidisse* (cf. St. V. II 238 sq.) uix recte; oratio enim membrum quae arte cohaerent disiunctis obscurior facta me fefellit; nempe pudore Antaeus cadere non coepisse, ne elisus uictor euaderet, narratur. iniuria etiam 440, 9 ex codice B *uociferatur* recepi. exigua enim in his rebus eius est auctoritas

et 297, 24 codices omnes uociferat exhibent. certius est 399, 23 redigit(ur) (seditur B, sedetur rell.), ut paullo ante codex T corrigitur recte pro corrigit emendauisse uidetur. — 19, 3 nobis uiuendum potius quam obeundum est, matris ecclesiae ope sociatis (sociata B, sociatu LTV). cf. St. V. II 240. — 21, 11 (litterarum oblatio) quodam mentis artificio pingit scriptione quocum (quos codd.) loquitur, i. e. eum quocum (cf. St. V. II 243); possis etiam scribere quos <al>loquitur. — 45, 12 si indigenis (indigenas codd.) et inter studiorum suorum palaestra uersatis (sic L, uersatus BV¹, uersatos TV²) fulgit latinitas. cf. 66, 17. 158, 18. 370, 20. 380, 23 387, 22. 403, 23. 441, 26. 453, 2 et St. V. II 244. — 68, 20 solus census est meorum plenissimus (plenissime codd.) commodorum, qui celsitudinem uestram ad fastigia quae debentur extulerit. census aestimatio est publica, quae Liberii dignitatem augeat, quae eadem Ennodio plurima commoda impertire dicitur. in archetypo fuit plenissim' ut 126, 3 eminentissim' in B exstat. cf. etiam 188, 16. 373, 10. — 117, 7 dignitatis uestrae pollicitatio non frangatur uariata persona (personis codd.) domini mei. possis etiam scribere uariatis personis. cf. St. V. II 231. — 175, 5 nunc uale, mi domine, et animum meum (animo meo codd.) ... ad potiorem gratiae partem ... inuitate. cf. St. V. II 256. — 189, 8 aut par fides est liberae scriptioni (scriptionis codd.) et famuli? ante famuli, quod non tentare debui, intellegendum est scriptioni, id quod in datiuo minus durum uidetur quam in genitiuo. — 192, 4 spero ut reparata opportunitate de bono me faciat(is) uestrae prosperitatis adtolli. hoc enim probabilius est quam ex praecedentibus subiectum filius supplere. idem mendum tollendum est 230, 19 nolo putet(is) apud nos quod hac sit familia potius inueniri. Meribaudum enim, cui quicquid praecipuum habet nobilis terra commissum est, Ennodius alloquitur. cf. 184, 19 estis] est B et 155, 10 iubeatur] iubeatis TV¹. — 197, 14 par quidem fuerat silentio degeneri uicem taciturnitatis opponi et per ipsum callem, per quem uenerat error, uindictam (sic B, uindicta LTV) exire (exiret codd.). T m. 2 et B m. rec. ut—uindicta exiret dederunt.

indicia uerae scripturae, quae B praebet, sequi malui. per se utrumque probabile est. — 242, 9 *uisus* (*uisum* codd.) *mihī est non esse in hominum numero computandus*. — 252, 21 *dignus regnator, digni* (*dignus* codd.) *in quorum aetate uotorum summa contigerit*. nam utrique et rex et ei qui cum eo ecclesiae unitati studuerant laudantur. — 256, 7 *sed tantum* (*tanta* codd.) *me domni Auieni percudit pro eius caritate discessio, ut lacrimis prosequerer et ad optata tendentem*. uerba enim *tanta discessio* coniungi nequeunt; *tantum* uero pro *tam* altero loco (334, 2) *tantum enituit ut confirmatur*. — 262, 10 *dicite, si non opifici sua* (*suo* codd.) *lingua blandiar* (sic B, *blanditur* LTV). *sua lingua* i. e. lingua quam deus fecit. possis etiam scribere *suo lingua blandi(a)tur*. — 263, 21 *aduersus te nec campestris habitatio pares protulit nec quos amplexa sunt inuia, nisi extiterunt supplices, a depredatione subdlexerunt* (*subduxit* codd.). loca natura munita (*inuia*) obstantes contra Theoderici impetum tutari nequibant. in archetypo *subdux̄* exstitit. — 266, 9 *quid mihī, uetustas, obicias agrestis membra paludamentis decorata*, ubi propter pluralem *paludamentis* alterius uocis pluralem *agrestibus* desiderari putabam, ut agrestes candidatos paludamenta decorasse diceret. editio Parisina huius panegyrici *agrestia* dederat. sed in eis quae praecedunt de uno Serrano sermo est neque iam in plurali offendo. — 271, 20 *repente aequora fugacium discursus obnubit . . . : interea acies tuae* (*tua* b) *aspectu consummarunt* (*consumarit* BV, *consummarit* L, *consummant* T, *consumauit* b) *proelia non labore*. nempe in archetypo *consummañ* uel *consummañt* scriptum erat, ut 274, 9 in T *acquisiuer̄t* exstat, unde uariae formae facile explicantur. quod uero in notis proposui *consummarent*, cum *interea* pro *dum*, ut *mox* pro *simulatque*, de quo usu in St. V. II 247 egi, dictum esse certo exemplo probari nequeat, iam non defendam. — 359, 18 *si qua necessitas inter undas certaminum accesserit, tutum est apud istum matres* (*matrem* codd.) *familiasque deponere et expeditum excursibus militare bellorum*. pluralis numerus necessarius est atque proxima uoce *familias* flagitatur, siue *familiasque* tenetur siue quod in notis proposui

familias placet. matres plerumque cum familiis suis in exercitu fuisse alio huius panegyrici loco (268, 20 *oneratae fetibus matres inter familias tuas* (sc. regi seruietes; an *suas*?) *oblitae sexus et ponderis parandi uictus cura laborabant*) discimus. — 368, 12 *in quanta remuneratione huius factum suscipis pro tot milium* (*milibus* codd.) *oppressorum libertate tractantis!* de liberandis enim tot milibus captiuorum agitur. ablatiuus autem *libertate*, si *pro tot milibus* scribitur, non habet quo explicetur. — 389, 26 *interneciuo fratris furore constrictus* (*constricti* codd.) *uitam e sedibus suis, dum infert faucibus uincla, dissoluit*. licet inuicem se fratres oderint mutuaque ira incitati fuerint, interneciuum tamen furorem tantum interfectori apte adscribi patet. — 407, 13 *per me fusca splendet* (*splendorem* B L V, *splend'oré* T) *conscientia*, de quo loco infra agam. — 408, 16 *cum Faustum et Auenum . . . aulicis districtos* (*districtum* codd.) *teneat sors secunda consiliis*. uterque tum Rauennae morabatur. — 413, 20 *qui peccandi fomenta tribuit ipse iugulum morti* (*mortis* codd.) *inpingit*. — 428, 1 (*Christus*) *fractas Romani nominis uires artifici medela solidat* (*solidata* codd.). — 429, 15 *te praesule factum, ne sacerdotes ministros acciperet furor alienus nec ruentum* (*nec ruentem* B, *ne cruentae* rell.) *indignationi pontificum sententia militaret*. pontificum sententia est synodi decretum, quo ne furor pontificum, qui Symmachum aggressi sunt, aueretur, factum est. — 446, 9 *dextera, in pacti oneris subleuare* (*subleuaris* codd.). praecedit enim *erigere, mens, fasce depressa in peritiae*. — 457, 1 *fornacis beneficio de latentium fetibus uenarum quod in solidi transit speciem ferro domatur et effera hominum corda domitrice adfectione captiuat*. falso ferro in ferri mutauit. nam non de solido ferro, sed de *solidi specie* i. e. de nummo aureo sermo est, qui fornacis beneficio ex metallis fit, quae ferreis instrumentis de latentibus uenis excisa sunt; nummo autem homines domantur qui pecunias affectant. — 474, 14 *neesse est optari quod modum ponit amaritudini* (*amaritudinis* codd.) — 479, 22 *non tibi licuisset domos ultimas pro abducti* (*abducta* codd.) *ab hostibus pignoris tui redemptione distrahere*. redemptio abducta nihili est. de redemptione

fili, qui a piratis abductus erat, agitur. — 493, 7 *sed procul opinionis insidiis (insidias codd.) cessent malignorum commenta tractatum.* — 495, 22 *indicunt (indicit codd.) eorum reuerentiam, quos agnosci uolunt diuina pontifices.* nam diuina subiectum est idemque quod deus significat, ut 216, 27 *tirocinia canae dignitatis suis muniant diuina consiliis,* atque similiter uox *superna* usurpatur 152, 14 *sed augeant superna quae tribuunt,* 245, 18 *iuuerunt uenerabile superna consilium.* in archetypo *indīc* fuit ut 263, 21 *subdūx.* — 506, 8 *feci ut ageret dominum profugus imperantis (imperant BL, imperantem PT, imperator Sirm.).* Didonis uerba sunt, quae profugum Aeneam suum imperantis dominum fieri passa est. — 506, 11 *ergo Apollinis auguriis uocatus abscedis et sortis Lyciae casum certis et apud te iam manentibus (manentis codd.) praeponis imperiis.* nam iam manentis ad Didonem referri nequit, quippe quae Aeneam non erat desertura. sed regnum Didonis illi certum est et apud eum iam manet. — C I 4, 60 *primaevi tremulos, fractos (fractis codd.) imitantur ephebi (efoebis BLV, ephebis rell.).* — C I 6 p. 521, 16 *diuinorum patescunt secreta librorum, quorum ianuam sensus pulsanti (sensu pulsante codd.) dum reserat, populis se duce peruium facit iter ignoratum.* nisi sensus reposueris, subiectum in utraque sententia desiderabitur. — C I 7, 24 *Helices (elicem codd.) uernis sibilat aura modis.* Helices aura aura glacialis significatur. — C I 8, 39 *Mi quotiens uitreis Heliconis (Helicon mihi codd.) fluxit in herbis Adridens labiis quae facit unda sitim.* certe Helicon alicui fluere inepte dicitur neque si *fulsit* reposueris, reliqua apte decurrent. ineptius etiam Heliconem poeta alloqueretur. — C I 9, 5 *nam more poetae Seruantes quod crimen habet uetere pudorem (pudore codd.) Vera loqui, carmenque fidem (fides codd.) despexit ubique.* agitur de poetarum fabulis quibus ueritas et fides laeditur. illis igitur carminibus deorum crimina memoriae prodere solebant et pudorem suum i. e. honestatis sensum uera loqui uetuerunt; poetae ubique fidem contempserunt. contra si *fides* teneretur, haec uox ut us. 18 pro religione accipi deberet sententiaque hoc loco aliena inculcetur.

— C I 9, 15 *illos a ueri tramite fugat (fugit codd.) Sensus et errantes uisus delusit imago.* falsis quas sectabantur opinionibus et superstitione antiqui poetae a ueritate repulsi errauerunt. — C I 9, 86 *Turba sacerdotum uenerandaque curia saeculi (saeculis B, saeculis rell.) Elegit uoluit.* utraque pars et sacerdotes et saeculares Laurentium episcopum elegerunt. — C I 12, 32 *Nec tardat ira lenior Christum uolentem (uolentes B) uisere.* de uno Cypriano sermo est, qui ne remissa quidem Maximi proconsulis ira quominus mortem celeriter subiret impeditus est. — C I 17, 8 *Nec iura sexus fractaque mens ei, Quae corde Christum concipiet (conciperit B¹, conciperet B²) semel.* uerbum *concupiet* pro *conceperit* dictum est; id enim ipsum antepaenultima correpta ut Ennodius admiserit uereor. — C II 3, 20 *sed Faustum dicere summa Laudis (ludus codd.) erit semper, si bene nota loquor.* nam de ludo poetico cogitari nequit nec uox summa habet quo referatur. cum *laudus* pro *laudis* scriptum esset, *ludus* se sponte obtulit. — C II 4, 1 *Antistes summus, plastrum (plastro codd.), te, nobile, donat.* nempe *plastrum*, quod episcopus donum offert, poeta alloquitur. si *plastro* tenemus, quem alloquatur obscurum erit et *nobile* pro *nobili* nullo exemplo probatur. — C II 75, 2 *nomina qui digna (dignis codd.) studio superante caballis Subtrahit, opponens ad sancta uocabula clunem.* nam non nomina in uniuersum subtrahit sed ea quibus caballi digni sunt eorumque loco sanctis abutitur. — C II 78, 3 *Successoris ope (opes codd.) spoliati uiscera regni creuerunt merito temporis alterius.* neque *successoris opes* appositionis instar esse neque *opes* a uerbo *spoliati* aut *successoris* a *merito* dependere posse apparet. apte autem *successoris* laboribus incrementa regni adscribuntur. *ulterius* autem, quod pro *alterius* proposui, necessarium non est, cum *Simpliciani regnum alterius temporis* nomine recte significetur. — C II 111, 18 *Peruigil Hesperidum quae seruas iugera serpens, Aurca ieiunio munera das (dant codd., dans Sirm.) epulis.* — C II 113 tit. *DE EQVO SVI (SVO codd.) DOMNI SENE.* codices praeter B omnes uocabulum *DOMNI*, quod non intellegebatur, omiserunt; sed id forte fortuna irrepsisse quis credat? fortasse

equum Ennodius praedicat, quem a domno suo Agnello donum acceperat. sane plerumque Faustum dominum suum appellare solet. — C II 127 *Discrimen generis iunxerunt foedera partus: Ingenii stirpes (stirpem codd.) permixta lege coacti.* stirpes ingenii i. e. indoles asini et equae coactae i. e. coniunctae sunt. conferri potest C II 91, 1 *uisceribus lapidum permixta lege coactis.* genus masculinum uocis *stirps* satis constat. — C II 130, 7 *Haec thalamis fecunda fuit, uiduata pudoris (pudori codd.) Exemplis natam fecit amare deum.* ipsa pudoris exempla praebuit filiulae. — C II 145, 1 *Si te, Messala (messalam codd.), studiis mihi pandere uelles, Non deerant libri, quos tibi, dulce, darem.* insulsum est quod libri praebent: si Messala i. e. clarus orator euadere uelles, neque alibi hoc nomine ita utitur.

Syllabae uocesque in archetypo omissae.

Pro tanta multitudine uocabulorum, quae singulis syllabis litterisue truncata esse supra ostendimus, pauca sunt, quae compendiorum usu explicari potuerunt. in longe plurimis mendorum originem in alia qualibet causa positam fuisse magis probabile est atque archetypum omnium librorum ipsum quamuis pleraque in alterutra familia integra exstent, magnam partem his defectibus laborauisse crediderim. facile enim talia supplebantur neque desunt ubi uetustas erroris falsa medela, quam omnes codices prae se ferunt, arguatur. praeterea non minus frequenter tota uocabula omissa sunt, cuius rei causa eadem, quae ut tot syllabae interciderent effecit, putanda erit. ea uero quaecumque fuit, nullum aliud mendorum genus in his libris magis peruagatum esse in aperto est eoque semel cognito plurimis corruptelis facile certumque remedium paratur. atque hic illic recentiores codices T et P eo feliciter usos supra uidimus, alia editores inuenerunt uelut 209, 9 *<prae>stare*, 216, 24 *adie<ci>*, 345, 26 *exqui<re>ret*, 380, 23 *dila<ta>tionibus*, C I 5, 14 *<ri>parum*, C I 5, 21 *propera<re>*. quae ipse tentauit haec sunt, quae breuiter recensere possum, cum de plerisque in St(udiis) V(indobonensibus) accuratius egerim:

2, 18 *fa<s>tigari* cf. St. V. II 233. — 2, 19 *si te natalibus reddid<er>is <t>uis* uel lenius etiam *reddidis<ti t>uis*. cf. St.

V. II 334. quae Barthius in Aduers. p. 944 proposuit *reddi uidissem* uel *re addidisses*, ut alia ad hanc epistolam prolata 1, 6 *fabricae catus*, 1, 11 *dum* ante *timere* transpositum, 2, 12 *censuum*, 16 *pretii*, 3, 1 *praeteritis* (pro *pernix*) omni probabilitate carent. — 9, 20 *anno* ⟨*suo*⟩. propter *annos*, quod est in LTV, in archetypo *anno* s̄ fuisse suspicari licet. cf. St. V. II 234, III 132. — 18, 13 *loquendi* ⟨*se*⟩ propter *loquendis*, quod est in LTV, *se* om. B. sic 361, 19 ex *auctoritatis* quod B exhibet T m. 2 *auctoritati se*, quod reliqui in *auctoritate* falso mutauerunt, recte emendauit. cf. St. V. II 238. — 28, 7 *qua e*⟨*a*⟩. quae enim LTV, *qua* B exhibet idque tenere maluerim, si *facere* pro *agere* ab Ennodio dictum esse apto exemplo demonstrari possit. cf. St. V. II 242, III 132. — 45, 7 ⟨*be*⟩*ne scimus*. cf. St. V. II 245. — 47, 9 *quae*⟨*so*⟩ *ut*. quae autem secuntur extricare mihi non contigit. cf. St. V. III 135. — 50, 3 *lacrimo*⟨*so*⟩ *gaudio* ⟨*ad*⟩*dixi*. cf. St. V. III 135. — 51, 8 ⟨*nec*⟩ *credo*. cf. St. V. III 136. — 56, 22 *nam abiurans Italiae communionem, non solum* ⟨*curam*⟩ *circa amicos, sed etiam circa interna pignora reppulisti*. hoc in St. V. II 248 proposui praeter necessitatem, si genetiui dependere possunt a uoce *communionem* supplenda, quod quamuis durum uideatur, ab hoc scriptore alienum non esse talia, ut 189, 8 *par fides est liberae scriptioni et* (sc. *scriptioni*) *famuli*, 317, 20 *per animarum stupra carnis* (i. e. *stupra carnis*) *accusat*, demonstrant. — 61, 22 *absit*. ⟨*si*⟩. cf. St. V. II 248. — 67, 9 ⟨*a*⟩ *quo si . . . temperem*. nam *temperare* alibi praepositionem secum habet. — 72, 21 *dic*⟨*t*⟩*atur*. cf. St. V. II 250. — 82, 24 ⟨*ea*⟩ *causa*, nisi forte *cura* pro *causa* scribendum est. cf. St. V. II 252. — 86, 7 ⟨*e*⟩*lapsus*. cf. St. V. II 253. — 93, 25 ⟨*i*⟩*u*⟨*d*⟩*ix praesumit*. sic enim *ix* pro *ex* in archetypo scribi solebat. cf. St. V. III 136. — 94, 16 *alii affectum, quem mente nesciunt, ore testantur et pingunt inlecebrosis epistularum mo*⟨*nu*⟩*menta commercii*. hoc remedium paullo lenius est quam quod in notis tentauit *commenta* proponens. certe uox *momenta* si exempla in indice collecta perlustraueris, suspecta uidebitur. — 115, 26 ⟨*a*⟩*legationem*. cf. St. V. III 136. — 116, 14 *ego desiderii inpatientia m*⟨*e*⟩ *ad uerba*

306, 15 *intrau(er)it*. — 308, 21 <a> *uobis hostiliter disruptis opibus*. — 310, 10 *de accusato quicquid spe(i) tenuistis effugit*. cf. indicem s. *genitiuus* p. 669. contra 247, 22 *sed aliud spe (spei codd.) de sollicitudine uestra praeceperam* et in eadem locutione 259, 3 *spe (ipse codd.) praecipiebam* reponendum erat. cf. indicem s. u. *praecipere*. *ipse* pro *spe* solito errore 351, 27 L exhibet. — 323, 5 *sumus (sunt)*. sed fortasse *sunt* non tam addendum quam supplendum erat. — 324, 2 *reperiunt*. <ea sunt>. — 324, 25 *per (n)im(iam) pietatem*. — 325, 18 *affect(us aut c)ui*. — 331, 12 <ut> *turpe*, nisi forte l. 13 *siç (= sicut)* pro *sic* praefertur. — 343, 5 *cibos iussit sibi placere uiliores, nihilque in apparatione ferulorum nares saporemque suum posse(t) offendere, nisi quod aromatibus condiretur*, in quibus *iussit* idem quod *uoluit* uel *placuit* ualet, cuius significationis exempla in indice s. *iubere* collecta sunt, a quo *accusatiuus* cum infinitiuo *nihilque nares saporemque suum offendere* apte pendere posset, *offendere posse* non item. — 351, 6 *tunc inter eum (Nepotem) et Tulosae alumnos Getas, quos ferrea Euricus rex dominatione gubernabat, orta dissensio est, dum illi Italici fines imperii, qu(i) suos trans Gallicanas Alpes porrexerant, nouitatem spernentes non desinerent incessere, e diuerso Nepos, ne in usum praesumptio malesuada duceretur, districtius cuperet commissum sibi a deo regnandi terminum uindicare*. nam *Getas* fuisse qui *Nepotis* regnum aggredirentur illumque suos fines defendere contentum fuisse, diserte narratur. atqui si librorum scripturam *quos — porrexerat* tenemus, nisi de *Nepote* fines porrigente *Getisque* bellum inferente cogitari nequit, cum de *Eurico* *Getarum* rege ea quae praecedunt *illi* (i. e. *Getae*) *Italici fines imperii* cogitare uetent et *retorserat* pro *porrexerat* expectetur. — 353, 9 *commenda(ba)t*. — 353, 18 *dominiorum antiqui(tus uicini)tas*. cf. St. V. III 140. — 357, 16 *quod (dum)* (cf. St. V. III 140), 398, 2 *ipse (dum) suggerit*, 425, 7 *nunc (cum)* (cf. 388, 12. 532, 6. 7), 485, 17 *qui (dum) unum*, 490, 8 *(dum) duo*. — 357, 23 *consummato maioris ecclesiae (opere) reparationem orditus*. *haustae uocis uestigium* scrip-

tura codicum LTV *preparationem* etiam conseruauit. cf. St. V. III 140. — 359, 11 *qui <quo>que* uix recte. — 362, 22 *<itur> igitur* falso; cf. supra p. XXXVIII, l. 13. — 375, 3 *<i>lice[a]t* (*liceat libri*). — 378, 12 *tamquam a portu cumba al<ti>us* (*aliis libri*) *inlata tempestate propellitur*. — 379, 24 *in<p>licitet*. — 380, 21 *<nauta> nauifragos*; sed cf. supra p. XXX. — 388, 23 *credid<er>it*. — 390, 9 *ad<pro>perauit* (*adparauit BLTV, arripuit P*). — 392, 17 *quasi <si>*. — 394, 2 *si<c>* (*si LPTV, di^c B*). — 395, 9 *labiorum <in>-lusus*. cf. 101, 18. — 395, 17 *<laudem> mercari*. — 398, 8 *abnuere<m>*. — 399, 21 *qui <fu>isset*. quia BLV *isset* exhibent, syllabam intercidsisse quam *isset* ex *esset* corruptum esse statuere malui, sed hoc tamen in permutatione uocalium *e* et *i* tam late patenti iam probabilius uidetur. — 407, 15 *<per me> est* ut anaphora continuetur; praecedit enim bis: *per me fusca splendet conscientia, per me luce sua radians aduenticia nocte tegitur*, in quibus error codicibus communis *splendorem*, quem T corrigendo *splendore^s* emendare studuit, nescio an ex *splend̃* enatus sit; *splendet* certe, quod reposui, contrario nocte tegitur flagitatur. — 410, 10 *ergo si pomposa <per>oratione non ualui, oratione uos memor professionis adiui*. memineram eorum quae 395, 16 leguntur: *erat orandi fastidium, dum perorandi tenebar cupiditate*, sed ea plus ualent, ubi simili modo in diuersis eiusdem uocabuli significationibus luditur, uelut 89, 15 *orationum pompam qui orationem diligit non secutum*, 286, 16 *ecce satisfaciens debito et obsecutus officio orationem meam oratione conclusi*; nam et 286, 16 et hoc loco in iustam deprecationem decurrit oratio. — 413, 24 *suspicio ista est interitus suspicantis atque eam non caret peccato qui dederit*. in B exstat *at quam*, in LTV *et quam*, quod qui receperunt per exclamationem haec dicta esse suspicati uidentur, a uerbo *dederit* obiectum desiderari non curantes. si in archetypo *atq;* scriptum fuit, ut 427, 22 *antiq;* et 412, 29 *neq;eat*, facilius etiam mendi origo cognoscitur. de insolita autem positione pronominis *eam* (pro *atque non caret peccato, qui eam dederit*) cf. ind. s. *positio*. — 416, 25 *quis haec omnia et fecit ex nihilo ...*

fecitque perenniter laudanda dispositione, <nisi> piissimus, post lucis claritatem non horreri tenebras reuertentes per dierum dies? nam piissimus pro summa pietate propter ea quae uicina sunt perenniter laudanda dispositione uix apte Ennodius dixerit. similiter uero interrogatio responsumque in praecedentibus coniuucta sunt: quis nisi deus noster succidua iunxit temporibus tempora? quod autem pro dierum dies proposui dierum series, iam relinquo, cum scriptori exemplum per saecula saeculorum obuersari potuerit. — 417, 8 (cerum) in quo species trino compaginata <e> consortio societatis propemodum glutino coniunguntur. cera papyrus lumen sunt species illae compaginatae. — 421, 12 facem tibi, domine, mancipamus, in qua trium copula munerum primum de impari numero conplacebit, quae quod <a> gratis deo ueniat auctoribus, non habetur incertum. munera illa non auctoribus deo gratis contingere, sed ab iis deo offerri Ennodius dicit. altera emendatio qua pro quae necessaria non uidetur. — 423, 11 pudori <amori>s. — 424, 5 uena, quae est per naturam torrida, <fecunda> frequenter currit a themate. nam currendi uerbo solo abundantiam significari, quae per sententiam desideratur, mihi persuadere nequeo. — 428, 9 tu<nc>. — 436, 20 in beati Iohannis prophetae et apostoli <laudem> . . . uel muta ora laxari. lacuna aperta est; utrum laudem interciderit an aliud uocabulum uelut honorem uel gloriam incertum. — 442, 16 fluxa ecclesiasticorum corda aut turbant quae in praesenti uita sunt aut delectant: quibus <subiacuit> Acacius, qui diro diaboli a sententia sua motus imperio, erubuit diu propugnatorem se fuisse ueritatis . . . , qui solis praemiis suis paene tempore adeptionis inuidit etc. tale supplementum necessarium uidetur. nam ne quibus Acacius erubuit coniungamus, duo sunt quae dehortantur, cum neque Ennodius in enuntiatis relatiuis uerbum substantiuum omittere soleat et si uocula est addatur (qui—motus est), totius periodi aequabilitas tollatur, quam per duo enuntiata relatiua qui—erubuit, qui—inuidit optime decurrere manifestum est. de uocabulo solis, quod in transcurso moneam, ne quis offendant, simile conferatur exemplum quod est p. 377, 18 quibus (nobilibus) immanior apud suos

poterat constare calamitas, si uitam inopem reduces sustinerent et de peregrinationis incommodis sola misericordiae solacia perdidissent. — 444, 15 narrationis pelagus non <ex>pendentem. alibi enim expendere, cuius exempla in indice con-gessi, non pendere, reputandi significatione usurpari solet. — 447, 1 nec futurum ambigo, splendor<em e>i te istum suorum posse reddere, quem aliis contulisti. sic iam legere maluerim quam quod auctoritatem codicis B secutus dedi splendori te istum suorum posse reddere. nam erroris suspicionem reli-quorum scriptura splendor mouet, et non tam de adulescente in suorum maiorum splendidum statum restituendo quam de splen-dore adulescenti reddendo cogitari ea quae secuntur quem aliis contulisti spondent. — 447, 10 quae (sc. terra) feret (fit codd.) tuis profecto laboribus responsura. syllaba er omissa ex feret uel ferit fit enatum est. — 451, 23 meus sermo quod scaber est et nullo splendescens dictionis adritu, intellegentiae <de-fectus> est et exercitii quod dedisco. exiguam de qua hoc loco queritur dicendi artem rem intellegentiae dici non posse patet, immo contrarii, ut exercitii quod dedisco studii defectum signi-ficat. si quis autem iciunae intellegentiae uel simile praeferat, non repugnem. — 463, 9 uos instrumenta memoriae, uos causa<e> pietatis. sic reliquis locis plurali utitur: uos reli-gionis auctores, uos hostes criminum. sed ne causae qui-dem omni ex parte commendatur, si quidem litterae, quarum laudes praedicantur, quae ad testificandam sustentandamque pietatem inuentae sunt, ut alibi ita hoc loco remedia pietatis aptius audiunt. quare haud scio an uos curae pietatis scri-bendum sit. — 463, 13 uobis ducibus quae per usum subri-piunt dediscuntur scelera, perqu<e u>os bona discuntur. codi-ces per quas exhibent, quod sponte ex perquos uel perquos factum est. — 470, 21 quotiens subdolis priuignum fouisti <matrem> mentita complexibus? quotiens innoxiiis potionibus egisti, ut de manu tua mortem securus acciperet? capta<sti> sitis tempus et bibendi necessitatem: <te> forte, ut citius letum porrigeres, exorabat. quod recepi matrem, codici P debetur. reliqua, quae sententia flagitabat, ipse restitui; eo enim nouercae scelus augetur, quod illa offerendae potionis occasione

circumspecta sitienti fortasse priuigno uenenum dedit. cum codices *captata* exhibeant, etiam scribi possit: *captata sitis et bibendi necessitas: te*. equidem illam coniecturam praefero, qua et appellatio non sine ui continuatur (*foiisti — egisti — captasti*) et mendi origo facilius explicatur. — 471, 3 *decedentibus matronis uirorum prouidentia*⟨e⟩, *dum ad educandam posteritatem curarum participes quaerunt, sic nouercas inueniunt*. hoc lenissimum est remedium, quo subiecti numerus uerbis *quaerunt* et *inueniunt* accommodatus recuperetur. *prouidentiae* autem idem atque *consilia* ualet, quae nouercas inuenire ita dici possunt, ut 10, 11 *fastus huiusmodi putantur inuenisse consilia*. cf. etiam 284, 16 *Rutilium et Manlium conperimus gladiatorium conflictum magistrante populis prouidentia contulisse*. — 471, 9 *uestras, infausta*⟨e⟩, *blanditias iure respuimus*. — 478, 14 *ubi munus pro patria dimicantis, si aereas formas, <quas> arcis possessor exhibet, et qui genitoris funus procurat optineat?* iam uariati modi *exhibet optineat* haec uerba non pari ratione a particula *si* pendere demonstrant neque id ullo modo ferri posse dicitur, quod tyranno statuarum honorem impertire licet, sed quod haec praemia etiam sceleratis offeruntur. — 479, 17 *si mausolea praecedentium minor posteris cultus ornaret, esset plectenda negligentia et <ex>pectaret de illis poenam iudicibus, qui filiorum suorum mores in alienis cupiunt emendare*. nam si quis in spectandi uerbo eam significationem, quam respiciendi uerbum apud Ennodium pluribus locis prae se fert, inesse opinatur, *et eum spectaret poena* reponere debet. cf. 305, 25 *ne una uos ex desertione sacerdotis culpa respiceret* et indicem s. u. *respicere*. — 482, 22 *<se>gregatim* iam non defendo; nam *gregatim* praestat, cum una per incestarum uirginumque gregem munera oblata sceleris magnitudinem augeant. — 484, 19 *uiam culparum germani decedentis adtendite: ipse magis genitoris moribus par <f>uit qui praclatus est*. codicum scriptura, siue per *oboediuit* siue per *apparuit*, de qua significatione index s. u. *parere* inspiciatur, interpretamur, inepta est. contra uerba *uiam culparum*, quorum loco *inuidiam culparum* i. e. inuidiam, quam culpabili uita conflauit,

proposui, tentanda non fuerunt, cum uia quam ille ingressus est culpae referta recte dicatur. — 485, 9 *merueris*. — 488, 16 *quicquid non dare praeuales, ceu <s>incerum munus computa, si dedisti*. quae maiore uulnere adflicta esse codicum discrepantiae arguunt, quorum B *ceu* omittit et *inutermunos* exhibet, reliqui *ceu intermunus* praestant (cf. 106, 24 *sincer*). sententia manifesta est, id demum uerum munus dici, quod quis cum negare potuerit, tamen obtulit, quae supra ita expressa est: *quod non licet subtrahi non possumus dicere liberalitate conferri*. et hac de causa et quia particula *ceu*, quam in B potius casu omissam quam in reliquis libris consilio adiectam esse probabilius est, reici nequit, accuratior muneris definitio requiritur. uerba enim *inter munus computare quod dedisti* simili exemplo quod Carm. I 7, 67 legitur *thyrambos inter triuiale murmur pendere* satis defenderentur. — 492, 9 <non> *debitor*. — 493, 11 *sic <se>inus*. sed rectius T m. 2 *scimus* restituit. nam *sic* abundat. — 497, 13 *nos ruptam patri ce<ru>cem (patriae cem B, patriae rell.), nos scelerati iter ostendimus*. — 502, 2 *in tenera<e> aetatis primordiis*. — 502, 4 *uideo Troiae fumantis excidia et <de> statu eam manente subuersam*. Schottus *statu* in *fato* correxit. fortasse nihil mutandum. *status* enim locum ubi Troia fuit significat. Troiae, inquit, excidium urbisque subuersae manentes ruinas uideo. — 504, 16 *metuerit <erit>*. cf. St. V. II 250. — 505, 4 <nec Dardanus auctor>, quae non interciderunt in codicibus, sed uersus ab auctore non plene descriptus erat. contra 214, 17 totum uersum ab Eunnodio receptum fuisse et *habenas* intercidisse probabilius est, quamquam ad rem demonstrandam, de qua ibi agitur, penthemimeres *sic fatur lacrimans* sufficebat. — 506, 1 *quae eloquar nescio, <nescio> quae relinquam*. — C I 5, 25 *reddebant, <t>urbis peperit quae semper Auerni*. de usu uocabuli *turbae* cf. ind. s. u. *turba*. — C I 7, 31 *nescio (iam scio codd.) Castalii quo me traxistis amores*. nescit enim poeta quo furore diuino abreptus sit. in initio uersus facilius etiam syllaba prior intercidit falsaue adiecta est. — C I 15, 7 *in carne nil carnis <r>egit*. dum Ambrosius uiuit, nihil humani mentem eius subigit et gubernat, sed

Regina mens in corpore Confregit omne lubricum. — C I 19, 30 *<quae lau>de Christi dignior Quam sunt superna crederis.* syllabae quas adieci et uersu et sententia flagitantur, qua maior propter Christi gloriam Mariae dignitas celebratur. — C II 61, 1 *lingua<e> sordibus horres.* — C II 135, 3 *indignis <ingentes>.* — C II 151, 9 *quam bene flammaram <ac> constanter, respice, bella Excipiunt.* uix recte; nam *quam bene* idem fere esse quod *quam*, exemplis in indice s. u. *quam* congestis docui.

Syllabae in
archetypo
adiectae.

Contraria his mendis, de quibus adhuc disputauimus, ea sunt quae syllabis totis litterisue adiectis in archetypo enata sunt; in uniuersum tamen angustis finibus hoc errorum genus continetur. certa eius exempla his locis deprehendisse mihi uideor: 111, 12 *uos si mecum pari cura in deuinctionem conuenitis (conuenientes codd.).* cf. St. V. II 254. simili errore 255, 22 B *trudentis* pro *truditis* exhibet. — 246, 8 *uenabilem domum et summates filios cum uniuersis Italianam possidentibus (possidensi dentibus B, possidens uidentibus rell.) felicitis praesentiae tuae dote sublimes.* cf. St. V. III 134. — 329, 8 *quis per discordiam uiperina mente consitam (conpositam codd.) aurei mihi saeculi iubet perire beneficia?* non de discordia soluenda et placanda, id quod componere significat, sed de conflanda cogitatur. quae coniectura si hoc loco certa est, altero 386, 26 saltem probabilis: *(solum) aristis praegravidum aut dotatum pascuis aut arbustis consitum (conpositum codd.).* simile est quod supra attuli 213, 10 *inteposuisse* pro *intepuisse.* — C I 14, 28 *insons eat (erat B) uesania.* nam orantis uerba sunt. — C II 135, 1 *Cum perstat grauior, bustum fortuna pyramque (periram B, petitum b), Contulit exuuiis, Maioriane, tuis.* quod editio princeps emendatione restituit *petitum* i. e. desideratum, non ineptum quidem est, sed uereor ut haec explicatio breuitate epigrammatis satis excusetur. certe *periram* facilius ex *piramq.* oriri potuit et prorsus conueniens est. — eodem errore etiam B 481, 23 *ad dispeccatum boni operis* laborare uidetur, ubi *ad despiciatum* scripsi, sed quod codices LTV alteraque codicis B manus habet *ad despectum* recipere debui.

Multo minus etiam archetypus singulis uocibus explicandi gratia adiectis interpolatus fuit atque quae huius generis mihi recte obseruasse uidebar, dum iterum iterumque mecum reputo, retractare cogor, ut 24, 14 *uenit ad uos cana dignitas sera sed debita*, ubi uoces *cana* et *sera* iuxta se positae locum defendere possunt, cum *cana dignitas* ea dicatur qua Agapiti maiores per longa tempora functi sint, atque altero loco 61, 2 *quotiens scribenda est infelix curuis terra uomeribus*, ubi in epitheto *infelix* haesi, *inflexis* deleto adiectiuo *curuis* commendans, praeunte sacra scriptura illud epitheton scriptor apposuit. restat igitur unus locus, quem ab interpolatore attrectatum esse et metro et codicum scripturis arguitur C I 4, 43, ubi Venus nuda describitur: *Inuidum membris dum negat amictum Altera lux est.* codex B *dum negat* exhibet, in archetypo alterius familiae supra haec uerba *abigens* scriptum erat, quo uersui satisfactum est, orationi non item. nam *abigere amictum* insolens dictio est. quare utraque scriptura ad explicandam genuinam uocem addita esse uidetur Ennodiumque *negitando* uel simile quid, cui illa interpretamenta seruire potuerint, dedisse putauerim.

Vocabulis syllabarum adiectione uel omissione corruptis ea apte adiungi possunt, quae totarum syllabarum permutatione deprauata sunt, quippe quae ex eisdem causis repetenda est, siue errandi prima origo in obscura archetypi scriptura syllabarumque omissione siue in uerborum similitudine posita fuit. nam accedente pleraque emendatione corrupta magisque a pristina sua forma detorta esse apparet. uitio tali hi loci affecti esse uidentur: 3, 1 *quem uicinis calcibus pernix insecutor adurges (adiunges BLV)*, quae coniectura Symmachi epist. III 20 confirmatur: *eloquentissimus iuuenis proximis facundiae calcibus urget parentem* (cf. II 3). — 23, 21 *sed quero, ne forte malignorum quispiam austrum floribus (fontibus codd.) aut pctulcum animal rosetis inmiscrit.* cf. Verg. Ecl. II 58 et St. V. II 241. — 39, 11 *specialis mali pressus (o)nere.* in codicibus est *nece*, ex *nere* opinor corruptum. cf. St. V. III 138. — 99, 14 *perge (age codd.), electe dei, pro me humili quod coepisti.* — 130, 20 *postquam uenerabilis iusticia (iudicia codd.)*

Vocabula in archetypo interpolata.

Vocabula syllabarum permutatione in archetypo corrupta.

principis donauit te honorum germine. cf. St. V. II 255. — 167, 26 *deum deprecor, ut aestibus meis superni dispensatio (dispositio codd., dispositione b) fauoris occurrat*, nisi forte editionis principis uestigia, quae hanc epistulam ex folio codicis B deperdito descripsit, magis etiam premenda sunt, ut *dispensatione* praeferamus. *dispensatio superna* pro fauore diuino saepissime apud Ennodium legitur (cf. indic. p. 660). idem mendum codicis B opera remouere potui, qui 104, 11 exhibet: *uos pollicitationem meam benigna dispensatione (dispositione LTV) complete* (cf. l. 7 *dispensatio sanctorum*). — 174, 8 *multus in promissionibus subuenisti dicendo sustentandum me esse paginis, qui propriae lucis priuarer substantia (absentia codd.)*. neque enim alibi uerbum *priuare* cum genitiuo coniungit et *absentia tua* requiratur, si absentem Auienum propriam lucem appellaturus sit. — 189, 11 *uel nefas putastis epistolas reddere, quas uobis inter excursus (excessus codd.) contigit non cepisse*. saepissime *excessus* idem quod *error* significat, quae uerbi uis sententiae non conuenit; contra itineribus quae Maximus suscepit optime explicatur, quod epistulas accipere non potuerit. 506, 13 *interpres superiorum ad hos hominem compellit excursus (excessus codd.)*, *ut diligentis litora quasi solum hostile diffugiat*. noua Dido itinera significat, quae Aeneas deorum iussu ingreditur. utroque uero loco si *excessus* pro abitu diceretur, singularis numerus adesset (cf. etiam *excursus* in ind. p. 665). simili denique medela uerba 266, 4 *nolo per cursus (casus codd.) errare dominatum: in tuo stemmate probati sunt qui reperti tractandi sunt*. *nolo*, inquit, enumerare et comparare eos qui ad imperium peruenerunt. *cursus* igitur idem fere est quod *series*; quid *casus* esse possit, nescio. praeterea uereor ne codex B, qui *dominatum* pro *dominatum* exhibet, uerae scripturae *dominantum* uestigium conseruauerit. — 221, 21 *suspicio (suscipio codd.) et oboedientiam uestram: nec enim exiguus cultus debetur obsequentibus*. uenerandi notio sententia flagitatur, quae uerbo suspiciendi saepius inest apud Ennodium. — 229, 1 *ego curis deesse (donesse B, donasse rell.) cupio*. cf. St. V. III 133. ut hoc loco *donesse* pro *dcesse*, 258, 14

domis pro de his in B exstat. — 231, 6 *sed quia loco et opibus diuisi nec diligentiae lege separantur (comparantur codd.), ideo perfectam subiectis caritatem, si digni sint, adlocutione praestatis.* fortasse ex *parantur* syllabae falsae adiectione *comparantur* enatum est, cum *separantur* reponi deberet. quamuis enim homines diuersis locis degant et inter se dignitate differant, tamen lege amoris non separantur, sed continentur indeque epistulare commercium proficiscitur. — 232, 4 *loquendo <in>portune.* in codicibus exstat *oportune*, ex *portuno* fortasse falso correctum. cf. St. V. III 138. — 252, 11 *feruor (error codd.).* cf. 275, 10 et St. V. III 134. — 253, 18 summa Theoderici regis aequitate factum est, *ut et statum suum locupletes (sic Sirm., locupletis codd.) prosperum (pauperum codd.) substantiae teneant et mediocres ad supremam opulentiam conualescant.* substantias i. e. opes magnas et mediocres opponi patet, quarum illae statum suum prosperum retineant, hae uero crescant. quare, licet apud Romanos paupertas non quae pauca possidet, sed quae multa non possidet dicatur, *pauperum* quomodo explicari possit, perspicere nequeo. — 254, 19 *delectabat species (series codd.) animo meo pia ludificatione blandita.* animi enim imago describitur, *quae pascibat in amore fallaciam.* fortasse idem mendum latet 12, 3 (*Auienus*) *aurum Demosthenis et ferrum Ciceronis expendit, utramque dicendi seriem Latinus relator impleuit,* ubi, cum de duobus dicendi generibus agatur, quae ille amplectitur, *utramque dicendi speciem exspectamus.* — 256, 11 *<di>uinitas.* quod in codicibus exstat *uicinitas* ex *uinitas* ortum est. cf. St. V. III 139. altero loco 399, 5 *remansi solus, inops re et consilio destitutus, cui sola remedium tribuere posset diuinitas (possit aduersitas codd.)* eadem uox in *aduersitas* mutata est. in sequentibus de diuino consilio, quod contigit Ennodio, agitur. cf. supra de 452, 3 pag. LVII. — 262, 17 *utinam mundior professio habeat concordiam cum secretis nec dissentiat splendor cordis a corpore.* quae cum syllabarum permutatione corrupta putarem, *ab opere commendauit*; sed integra sunt. res internae et externae, *secreta* (i. e. animi secreta) et *professio, cor et corpus*, quod

professionis insignia prae se fert, opponuntur. — 263, 12 *caeli leges, terrarum munimina, fluminum imperuia (superbia codd.) subdidisti*. cum ex *imperuia* prima syllaba hausta *peruia* uel accedente frequentissima mutatione *perbia* factum esset, in hac uoce *superbia* alicui latere facile uidebatur. cf. St. V. II 236. — 273, 20 *qui me ueritati nescit obsecutum, Atesis undas uideat tua nece (uice BLV, luce T) opulentas extitisse cadaueribus*. caedis mentio adsit necesse est, qua a Theoderico facta Atesis cadaueribus completa est. *nece* post syllabae prioris iacturam facile in *uice* mutari potuit. — 279, 16 *miratae sunt (duae nationes) sui similes inueniri et in humano genere uel Gothos (gotus codd.) resistentem uidere (audere codd.) uel Bulgares*. littera *i* omissa ex *udere* potius *audere* factum quam consilio uerbum, quo constructio turbaretur, excogitatum esse putauerim. mirabantur autem utrique et Gothi et Bulgares, quod qui sibi resisterent inuenerunt. cum ab uno uerbo bipertita sententia dependeret, cuius subiecta in suo quodque diuersum (*Gothos - Bulgares*) coniuncta primariae sententiae subicerentur, perspicuitatis causa utrumque recipi et per se poni necesse erat. — 341, 3 (de Epiphanio ne episcopus eligeretur obniti) *resistebat in quantum poterat et indignum se iam apostolica imitatione (imitatione codd.) clamitabat*. imitatio apostolorum (i. e. episcoporum) quid hoc loco sibi uelit, obscurum est neque ea se ipse indignum dicere potuit. sed indignus sibi uidebatur, qui iam hoc tempore ad episcopalem dignitatem, quae grauissimorum uirorum esset, prouehetur. qua de re idem uerbum paullo post usurpatur l. 8 *ac si initiandus esset totius orbis episcopus*. — 352, 21 (*Epiphanium*) *iam praeuia opinio Gallorum auribus, qualis esset, intimaerat, sacerdotibus praecipue eiusdem regionis, quos adtonitos de aduenientibus inquisitio profana (profunda codd.) sollicitat*. magis scire interest quorum inquisitio quam qualis sacerdotes sollicitauerit neque inquisitio interrogantium apte profunda praedicatur. quod si *profana* reponimus, sacerdotes et saeculares opponuntur atque cur profani illos adierint de Epiphanio sciscitaturi, uerbis ipsis declaratur. — 387, 26 *dedicauit callem sub tanta (subiecta*

codd.) *asperitate nescitum*. quae in notis proposui *obiecta* uel *sub ista* sententiae minus conueniunt. nam regionis asperitas praecedentibus descripta est. — 389, 16 *difficile est praeter deum deprehendere quicquid obsequendi indumentis* (argumentis codd.) *inuoluitur: prouide flagitium celat abiectio*. hoc probabilius est quam *integumentis*, in quod prius incidi, cum alibi ea uoce simili modo Ennodius utatur, uelut 90, 1 *debilitatem ingenii tegere taciturnitatis indumento*, 348, 14 *sub indumento amicitiarum*, 455, 23 *nullo enim adrogantiae tumor honestatis uelatur indumento*, 468, 1 *quod honestatis tegitur indumento*. — 391, 6 *rursus tamen gradienti ei per designatum* (destinatum codd.) *callem rugiens se fera suggessit*. callis designatus dicitur qui modo commemoratus et descriptus est. *destinare uero callem* uereor ut inde probabiliter explicetur, quod uerbum destinandi cum litteris nuntiis aliisue obiectis similibus coniunctum mittendi et dirigendi notionem prae se fert (cf. ind. p. 658). — 428, 11 *tunc more auium, quibus, dum terra niuibus uestitur, et alicuius loci in spem cibi blandiatur* (spoliatur codd.) *angustia, uideres quae remanere potuerunt plebis reliquias confluxisse*. hoc in notis proposui, cum aues angustum locum, qui niuibus non tegetetur, in spem cibi spoliare ineptum uideretur uerbumque expectarem quale est *blandiatur*, quo concurrendi in unum locum causa contineretur. falso; nam *spoliare* paullo audacius de niuibus discindendis usurpatum est, quasi uestimenta loci illius angusti diriperentur. eadem libertate usus flores pratorum arborumque spolia dixit 404, 20 *nobilia sarta nisi multiplicibus pratorum non componuntur spoliis* et C I 4, 8 *turgida lasciuis silua uiret spoliis*, ubi *foliis* Schottus coniecit. — 435, 3 *manet te singularis sapientia, quae licet generaliter optanda est, tamen existit in magistro necessaria*. uerbum *manet* impugnari posse ratus Ennodium *munit* scripsisse suspicatus sum. sicubi enim manendi uerbum accusatiuum asciscit, futuri notionem indicari, dum cum datiuo coniunctum de rebus praesentibus et perdurantibus praedicatur, post Hauptii disputationem, quae est in Opus. I 80, nemo infitiabitur. atqui hoc uult Ennodius praesto esse Maximo episcopo cum alias quas enumerat uir-

tutes tum singularem sapientiam. tamen posteriore tempore utriusque constructionis discrimen confusum esse uidetur. ad-sunt enim alii etiam qui hoc confirmant loci, ut 274, 7 *sublimes tam diu maneat quod passi sunt, quamdiu deleat oblitio quod fecerunt*, i. e. eos memoria periculorum quibus defuncti sunt comitetur; 396, 21 *expedite legentes quae hic flagella, quae tormenta me manserint, ut suppliciorum praesentium metu gehennae poenas expeterem*, ubi sententia quidem recte percepta in St. V. II 246 *manserint pro manderint* dictum esse opinatus sum, cum de tormentis tum praesentibus ageretur, iam uero ipsa manendi significatione id exprimi patet; 408, 17 *quos dum manet cura, a generalitate nescitur*, i. e. quibus cura mandata est, non mandabitur (cf. etiam 462, 11. 499, 19. 502, 4). — 452, 3 *te sudore continuo nulla aduersitate (diuersitate codd.) interpellante utpote colonum suum doctrinae messis amplificat*. nempe una litterula omissa alteraque adiecta ex nulladuersitate codicum scriptura enata est, quae nisi artificiosa interpretatione non defendatur. cf. 256, 11. 399, 5. — C I 3, 14 *annus reptat ouans farcta (fracta codd.) locuturis mella ferens labiis*. — C I 4, 106 *Spicula (singula codd.) diuerso traxerunt brachia calle*. — C I 4, 128 *Quod nunc ingenium premunt pruinae, Distendat refouens tepore (decore codd.) uernum*. — C I 6 p. 520, 19 *neque*, cuius loco atque commendauit, si cum *mediocris* coniungitur, se recte habet. — C I 7, 51 (*Musa, corona*) *Quam per exactos muneris (numeras codd.) poetas, Necte capillos*, i. e. perfectis poetis coronam praemium offers. nam *numerare* coronam nihili est. — C I 7, 65 *Si meos uellet modicos thyrambos Inter infantum triuiale murmur Ponere (pendere codd.), laus est*. — C I 8, 30 *At mihi uix illud transmittunt pauperes horti rubra quod acceptum testa refundat (refutat codd.) holus*. uerbum *refundere* idem quod *reddere* significare exempla in ind. p. 702 congesta docent atque simili Sedulius, ubi eandem sententiam profert, usus est Carm. I 15 *At nos exiguum de paupere carpsimus horto, Rubra quod acceptum testa ministrat holus*. — C I 21, 9 *Hoc sancta dat (dic B) professio*. imperatiuus *dic* locum non habet. quid professio det uel efficiat,

proximis declaratur uersibus. — C II 10, 5 *Fallat* (*pellat* codd.) *opus tamen arte, regat natura figuras, Viscera dum lapidum fingit imaginibus.* artificiosi operis imaginibus ornati, quod describitur, est spectantes ueri specie fallere; contra pellendi uerbum in hac re prorsus ineptum est. — C II 10, 11 *In pretio crustis* (*cautis* codd.) *Fors et sine lege iocatur: Moribus ut constes, crede, laboris erit.* primis uersibus duabus rebus aedes ornari dixerat, *si niteant crustis aut domini meritis*, quae ornamenta ut recte aestimentur, sententiam eam ita explanat: fortuna, quae crustarum pretium moderatur et prout libet iocatur, sincerum atque solidum ornamentum non parat; contra uirtutibus excellere in sua cuiusque manu positum est. — C II 14, 6 *Nunc locus inrignus retinet quod sorbuit haustu, Prospera custodiens faucibus hausta* (*acta* BELV¹, *aucta* PV²) *semel.* equidem in repetitis uerbis *haustu hausta* non offenderim, quamquam quod elegantius est *sorbuit ante* sponte se offert. — C II 25, 3 *Pulterior et Cressis* (*certis* codd.) *in ludis ficta puellis.* sed coniectura non opus est. *certis* enim idem est quod *ueris* uel *uiuis* atque uoci *ficta* opponitur (cf. ind. p. 648). — C II 90, 1 *Ingenii* (*imperii* codd.) *custos* Deuterius magister recte appellatur. quid enim illi cum imperio? — C II 103, 7 (de Pasiphae et Minotauro) *Vasta iugum ceruix rursus capit* (*cursus cepit* BLV, *cursus capit* Sirmond, *cur suscipit* E) *aerea colli.* quod Sirmondus dedit sensu caret et constructionem turbat. *cur suscipit* uero poeta nisi inepte interrogare non potuit. *rursus* contra optime ad imaginem refertur ut in us. 5 *iterum* (*Ecce iterum tauro mulier summittitur uxor*), ideoque ex E *aerea* pro *area*, quod reliqui libri exhibent, recepi. — C II 124, 5 *uincula sentiret* (*nesciret* codd.), *ni uocis stricta lupatis Perderet auditu luxuriam generis.* quod libris traditur, sententiae contrarium est. uinculis enim opus esset, si uocibus agentis mula obtemperare nollet. *ne sciret* Schenkl commendauit.

Praeter haec mendorum genera, de quibus disputatum est, nullum in archetypo magis propagatum fuisse apparet, quam quod uocalium *e* et *i* permutatione continetur atque innumeris codicis B, qui archetypi apices summa religione conseruare

In archetypo
nocales e et i
frequenter
permutatae.

solet, scripturis obseruatur. ea uero uocalium affectio quam late in archetypo patnerit ut cognoscatur, id quod ad emendationem recte factitandam maximi est momenti, singula eius genera paucis exemplis illustrabo. nam omnia ex adnotatione critica hoc loco conuerrere, ut res ingentis molis est, ita tamen ad constituendas certas scribendi regulas easque a communi usu recedentes, quas in recensenda orationis forma sequaris, non multum proficias. tantopere optimi libri in iisdem formis sibi non constant modo ueterem usum modo uulgarem sectati. exhibent igitur (ubi codicis notam nullam addidi, codicem B testem solum esse scias) in nominum terminationibus *i* pro *e*: 1, 8. 17, 13 *diuis*, 64, 21 (BLT), 2, 8 *grauis* (BL), 3, 18 *minacis* (LT¹V), 4, 12 *amantis* (LT¹V), 25, 4. 134, 4 *fidis*, 64, 21 *desis* (BLV), 17, 24 *epistularis*, 13, 7 *dignitatis*, 13, 15 *mentis* (BLTV), 42, 11 *comitis*; *e* pro *i*: 48, 13 *sitem*, 4, 13 *sinebus*, 27, 7 *indeces*, 11, 14 *felices*, 40, 26 *uitales*, 43, 26 *lenes*, 225, 4 *generales*; in uerborum terminationibus *i* pro *e*: 20, 4. 11. al. *possim*, 274, 11. 283, 19. 327, 21 al. *uellim*, 57, 12 *uellis* (BV), 4, 14 *praeualis*, 10, 18 *amputaris* (BLTV), 27, 8 *suspenderis* (BLV), 28, 7 *uidis*, 27, 16 *faceris*, 39, 13 *aestimis*, 223, 10 *retinis*, 38, 20 *recensit*, 44, 14 *ueterescit*, 52, 25 *praebit*, 54, 25 *possit* (BLTV), 58, 2 *licit*, 60, 18 *possedit* pro *possidet*, 194, 1 *exibit* pro *exhibet*, 20, 23 *purgitur*, 9, 20 (L). 224, 2. 225, 4 *debitur*, 223, 11 *credibatur*, 284, 18 *geriretur*, 224, 7 *credirem*, 17, 25 *uoluissimus*; *e* pro *i*: 20, 8 *uellem* pro *uelim*, 14, 6 *restitues*, 31, 8 *loqueres*, 5, 15 *tribuities*, 31, 12 *tribues*, 39, 21 *inquires*, 17, 6 *negetes*, 17, 25 *soletes*, 33, 3 *solites*, 9, 7 *fodetis*, 21, 15 *possides* pro *possitis*, 108, 10 *docetis* pro *ducitis*, 409, 12 *auuetis* pro *habebitis*, 47, 15 *colete* (BV), 1, 13 *poscet*, 3, 22 *alet*, 6, 24 *subcumbet*, 7, 16 *conponet*, 31, 13 *dabet*, 39, 1 *coniunget*, 212, 20. 220, 5. 221, 21. 252, 14. 362, 1 *exiget* pro *exegit*, 133, 8. 154, 20 *exiget* pro *exigit*, 159, 17 *deberet* pro *deperit*, 21, 9 *intercipetur*, 22, 9 *neglegetur*, 32, 24 *nitetur*, 19, 25 *ingeremus* (BLV), 13, 6 *perduce*, 46, 11 *tenere*; in mediis uocabulis *i* pro *e*: 5, 7. 29, 17 (BLV) *elimenta*, 6, 18. 14, 24 *dilicias*, 8, 5 *linocinia*, 10, 15.

130, 14. 164, 2 *stimma*, 10, 3 *tremibunda*, 11, 7. 15, 12. 18, 3 al. *beneficium*, 16, 14 *technae] tigne*, 22, 20 *dulcidinis*, 27, 14 *alligationis*, 27, 20 *eligantia*, 28, 19 *consuetudo*, 32, 23 *colligii*, 42, 7. 427, 16 *traguidiam*, 300, 2 *laguina* B, *laguena* V, 221, 21 *obidentiam*, 38, 12 *sincirissime*, 15, 20 *ꝑꝑidenti*, 16, 17 *minini* (L), 23, 1 *accipero* (BL), 24, 2 *dilinire* (BLV), 395, 12 *delinire*, 26, 22 *possiderit*, 31, 8 *hebitantur*, 43, 24 *midetur* (V), 62, 11 *diuoluimur* (BLTV), 131, 9 *diuinctionis* (BLV); *e pro i*: 4, 2. 18, 12 (BLV¹). 46, 21 *gemnasis*, 9, 1 *comessoribus*, 9, 8 *admessorem*, 12, 1 *Atteca*, 29, 5 *uicessitudo*, 57, 20 *contegit*, 81, 3 *delegendus* BLTV, 138, 4 *deffundere* (cf. 147, 12, *defero* LTV). 173, 13 *rescendit* (BL), 49, 22 *indecauit* V (*indecauet* B). — in primis *i pro e ante x, sp, st, sc*: 138, 15 *apix*, 421, 20 *frotix*, 78, 2. 119, 11. 126, 16. 334, 2. 345, 26. 451, 17. C II 16, 1 *indix*, 369, 2 *pontifix*, 53, 5 *simplix*, 395, 9 *uertix*, 13, 23 (BLV), 99, 12 (BLV). 117, 19. 125, 10. 128, 15 (LTV), 397, 3 *disperare disperatio*, 59, 16 *dispectione*, 89, 5. 104, 2. 112, 13. 257, 10. 405, 13. 412, 7 *dispicere*, 187, 12. 448, 22 al. *cispes*, 128, 1. 145, 6. 166, 9. 16. 169, 18. 190, 22. 195, 18 *distinare*, 157, 5. 198, 16 *distiti*, 176, 10 *distruct*, 399, 4 *distitutus*, 119, 17 *clandistina*, 420, 10 *uistigiis*, 101, 14 *domisticis*, 106, 13 *consuistis*, 1, 4 (BLV). 52, 8 (BL). 53, 20 (BL) al. *discrĭbere*, 314, 4 *discrĭptoribus* pro *de scrĭptoribus* BLV, 16, 1. 24, 5. 28, 8. 89, 5. 100, 14. 121, 7. 191, 12. 201, 1. 210, 20 *discendere*, 443, 16 *fiscinninos*, atque nusquam frequentius quam in inchoatiuis 3, 2. 19. 10, 14. 11, 22. 43, 7. 157, 18. 192, 8. 196, 14. 221, 10. 222, 2. 225, 6. 20. 229, 12. 22. 278, 22. 285, 2. 333, 21 al. *aduliscere*, rarius *adoliscere*, 394, 20 *aduisuiscimus*, 43, 24. 216, 22. 246, 8 *aegriscere*, 48, 18 *ardiscit*, 422, 17 *ariscat*, 387, 1 *clariscat* B, 404, 24. C I 4, 5 *coaliscere*, 220, 10 *conseniscunt* (249, 17. 495, 15 *seniscet*), 4, 14. 106, 25. 126, 19. 421, 3. 443, 15 *contiscere*, 203, 5. 245, 13. 246, 24. 253, 19. 393, 22 *conualiscere*, 465, 11 *criscunt*, 35, 23 *deferuiscit*, 44, 18 *delitiscire* (BLTV), 89, 25 (BV), 208, 3 (BV), 210, 13 (BLTV), 230, 14 (BLTV), 290, 19 (BLTV), 423, 5. 456, 22

(BLV) *delitiscere*, 187, 20. 224, 5. 462, 1 *ditiscere*, 232, 21 *erubisce*, 197, 21. 233, 24 *erobiscere*, 289, 2 (BV) *expauiscat*, 223, 18 *frigiscas*, C II 15, 9 *frondiscunt*, 406, 4 *grandiscet*, 253, 17 (BLTV). 256, 13 (BLTV). 257, 6 (BLTV) *ingemiscere* (cf. contra 6, 26), 86, 25. 289, 14 *innotiscit*, 447, 23 *intomiscunt*, 499, 9 *insoliscat*, 276, 20 (BLV). 317, 19 (BLV). 414, 18. C II 34, 9 *iuueniscere*, 53, 20. 159, 15 *languiscere*, C I 9, 156 *marciscit*, 185, 10. 187, 11. 189, 6 (L) *maturiscere*, C II 34, 4 *nitiscunt*, 259, 13 *molliscere*, 232, 18 *patiscet*, 29, 14. 30, 13 *pauiscere*, 44, 24 *pinguisceret*, 466, 3 *pubiscentis*, 81, 9 (BLTV). 112, 12. 119, 26. 122, 24 *ranciscere*, 258, 23 *tepiscere*, C I 9, 34 *tremiscunt*, 206, 25 *tumiscens*, 491, 11 *uaniscere*, 39, 4. 73, 6. 254, 11 *ucteriscere*, 156, 20 (BLV). 252, 1 *uiliscere*; perraro contra ante has consonas *e* pro *i*: 27, 18 *exestimator* (LV), 158, 17 *antestitis*, 447, 9 *arestas*, 24, 8 *descedendum* (cf. 173, 24), 200, 5 *destributum*, 81, 21 *descretarum*, 140, 8 *destare* (LV), 271, 15 *indescretum*, 384, 6. 418, 23 (LV). 463, 9 *reuiuescere*, 32, 19 *prolexis*.

Neque uero uocales hoc modo post Ennodii demum tempora uel librariorum incuria uel immutata pronuntiandi ratione adfectas esse, Ennodii epitaphium duodeuiginti uersuum carmen huius editionis p. 609 descriptum, quod lapidi incisum in baptisterio S. Michaelis Ticini exstat, tribus exemplis us. 1. *uatis*, 5 et 12 *reddedit*, 7 *superstis* (ex monumentis illius temporis plura proponit index Corp. inscr. lat. V 2 p. 1207), satis demonstrat. immo quo quisque codex aetate est recentior, eo magis eos talia fastidire atque bonae latinitatis formas probatas reducere uidemus, cuius rei conplura exempla ex codicibus T et P petita supra p. XXVIII sq. congeSSI, eandemque emendandi uiam, si hanc ad nostrum usum accommodatam scribendi rationem emendationem dicere licet, editores persecuti sunt. permulta tamen id genus adhuc latitauerunt, ex quo numero de difficilioribus hoc loco tantum pluribus disputandum esse putauit, cum confirmatio uerbis proxime sequentibus uel praecedentibus inspectis saepius conficiatur. id potissimum in uerborum terminationes *et et it, es et is, re et ri* cadit, quae sexcentis locis permutatae sunt, qua

de causa temporum modorumque insolite positorum emendatio in hoc scriptore non tam angustis legibus adstringitur, quibus alibi iure obnoxia est. itaque proponere non dubitauit: 54, 22 *si non superesset uel inter paucos, a quibus posset* (*possit* codd.) *fide perseuerante calcari*, ut l. 25 Sirmundus *posset* recte reuocauit. 367, 22 *si sermone posset* (*possit* codd.) *ambiri*, . . . *profunderem* et 399, 5 idem mendum obseruauimus. 103, 6 *fas sit de uobis adsuesci ut amplissimus in societate retineat quem minor acquirit* (*acquiret* codd.). 107, 12 *nec plura te a coniunctione peccata retrahunt et unum benefactum sodalis tui culpas absoluit* (*absoluet* codd.). 140, 14 *adleget* (*adlegit* BLTV, *adlegat* Sirm.) *forsitan culmen tuum (suum codd.), sibi pro superna dispensatione cupita contigisse*. id enim quod Faustus Ennodii rationibus opponere possit praecipitur atque refutatur. 187, 12 *ille ingenii segetem perducatur ad horrea, qui altricem hominum herbam exigit* (*exegit* codd.) *e cespite*. 199, 22 *iudicio exegit* (*exiget* B, *exigit* rell.) *laureas et congregari non necessarium duxit armatis*. 281, 18 *sollers ubicumque latet inquiritur: magistratum, etiam si longe deguerit, exigit* (*exiget* codd.) *qui meretur*. 192, 20 *restat in potestate celsitudinis uestrae, si sustinere eligitis* (*eligitis* codd.) *garrulum, non tacere*. reliquum est, inquit, cum ipse uobis has litteras prior miserim, uos respondere, idque fore ut mihi contingat spero, si meam garrulitatem sustinere dignamini. aptius etiam perfectum *elegistis* esset. idem mendum T m. 2 222, 22 *uos ut Galliae expulsionem illorum subleuentur, eligitis* (*eligitis* LT¹V, *relegitis* B) recte sustulit. 222, 12 *dum absentiae felicitatem pagina sapientis intercipit* (*intercepit* codd.), *coactus sum illam Aetheriam nimis uidisse terrenam*. 222, 19 *rei personam portauit et iudicis mulier, dum eligit* (*elegit* codd.) *indignum*. 349, 13 idem mendum alterum procreauit: *resurrectionis dominicae tempus instabat, per quod maceratis ieiuniorum cruce corporibus carne frigida spiritus hilaris recalescit et* (*recalesceret* codd.), *dum a redemptore nostro moriendo mors uincitur, fidelis spei cibus anima saginatur*. nimirum ex *recalescet* et factum est *recalesceret*, quae coniunctiui forma non magis quam particula et

omissa ferri potest. 365, 6 *ultionem suscipit* (*suscepit* codd.) *qui detractat inferre: vim diuini iudicii aut adtenuat* etc. 371, 23 *pro! quantum dispendii de pollicitatione diuina offerenti aurum in hoc negotio, si remittatur, infligit* (*infliget* codd.) *uel quantam pauperiem, si suscipiatur, adportat*. 383, 18 *restituitur* (*restituetur* codd.) *quidem corpus origini et destinatus a superis spiritus ad proprium recurrit* (*recurret* B¹) *auctorem*. 442, 20 (*Acacius*) *qui erubuit . . . et . . . triumphum suum debellauit, qui solis praemiis suis paene tempore adeptionis inuidit* (*inuidet* add.). 502, 6 *idcirco creuit opinionibus, ut suboli meae, dum occumbit* (*occumbet* B²LPTV, *occumberet* B¹), *triumphi crescat ad pretium*. quamuis alibi *dum* particula, quae a *cum* in hoc scriptore fere non differt cum coniunctiuo coniungatur, tamen hoc loco alterius familiae codicibus non nihil tribuendum uidetur. C I 4, 107 *pinnigeri uulnus praesentit* (*praesentet* LPV, *praesens* et B) *dextera tactu (fatum* codd.). *dextera, dum arcum tangit spiculaeque trahit se uulnus inflicturam esse confidit. sentet pro sentit* B exhibet C II 2, 5. C II 45, 10 *iungit* (*iunget* libri); in hac enim horti descriptione de rebus, quae adsunt uel paratae sunt, agitur. C II 104, 3 *Excuset* (*excusit* B, *excussit* rell.) *linguam genius perfectus ubique: Quod fari nescit displicet inde malis*. quod Deuterius magister lingua minus ualet, ceteris uirtutibus eius compensatur. C II 136, 7 *ille (equus) pruinosis qui mandit* (*mandet* Bb, *mandat* Sirm.) *gramina lustris*. quod Sirmondus proposuit, sensu caret. de equo, qui in pruinosis lustris alitur, agi patet. — 452, 13 in oratione magistro Aratoris missa alios illi laudibus extollendos fuisse, quibus uerborum phalerae uicturum apud posteros nomen offerrent, declarat; se ipsum eloquentia imparem aliisque officiiis deditum tacito debere amore coli: *quid erigeres* (*erigeris* L T¹V, *eregeris* B, *erigis* T²) *animos, quos alter iam sibi uitae ordo subdiderat? quid ad te reuocares* (*reuocaris* codd.) *per longa itinerum interualla distantem hominem?* i. e. frustra erigeres et ad te reuocares uel noli erigere aut ad te reuocare. 490, 20 *ad has te equidem artes, cum ab officio, cui eras per naturam obnoxius, cessares* (*cessaris* codd.), *armasti*.

C I 2, 15 *eloquio lynxem, tu subdis* (*subdes* codd.) *uoce leonem*. nam de praesentibus Deuteri uirtutibus, non de futuris agitur atque sequitur *melle tuo serpens gutturis arma premit*. C I 11, 13 *exactor abrumpis cibum* (*abrumpe cibum* b, *abrumpe cibum* sic B, sed *cibum* s. l. n. editoris Basileensis). de Iona enim sermo est, quem deus tutum e ferino gutture liberauit. C I 19, 31 *quae lau* de *Christi dignior Quam sunt superna crederis* (*crederes* B), *Nostri memento praepotens*. nisi formam *crederis* reposueris, constructio iacebit neque a ueritate alterius emendationis *quae lau* de haec pendet, cum in salebrosa hymnorum oratione asyndeton minime displicere debeat. C II 95, 10 *concedis* (*concedes* codd.) *praemia*. praecedunt *congaudet* et *cernit*. — 51, 7 *sciens me hominibus quod impugnat propositum cautione miscere* (*misceri* codd.). de reddenda oratione, quam Ennodius remittere cogebatur, agitur et caute se cum hominibus communicare affirmat ea, quae honestas communicare uetet. actiua itaque forma *miscere* desideratur, contra incertum est, num eadem corruptela in uerbis 172, 13 *quos (solidos) de reliqua indictionis illius emisso chirographo fuerat debere confessus lateat*; nominatiui enim cum infinitiui manifesta exempla non desunt (cf. indicem p. 676). 315, 6 idem uitium cognoscitur, ubi de contumeliis Symmacho inlatis, qui Romae ab apostoli liminibus i. e. Petri ecclesia, in qua martyris reliquiae asseruabantur, arcebat, agitur: *illud quod ex omnibus orbis cardinibus deuotos adtrahit positum in uicinitate transitur ecclesiarum fundamentum: adiri* (*adire* codd.) *non permittitur structura mediocris*. quamuis haec sacelli appellatio mira uideri et in *mediocris* aliud latere possit, sacellum indicari, quod Symmachus intrare ab inimicis uetet, certum est. contra 274, 6 *habemus, quotiens uetusti doloris urguemur memoria quod tueri tentandum non fuit* — *tueri* uel *tueri* est in mentem uenerat —, sed codicum scriptura simili exemplo Venantii Fortunati X 1, 8 *habemus quod in ipso diligere confirmatur*.

In nominum terminationibus atque in mediis uocabulis eadem uocalium confusio his locis tollenda fuit, quos iam pagi-

narum ordine recensebo: 131, 21 (ubi quid aquae Aponi calidae ualeant exponitur) *illud quod aquarum fetibus distenditur, aqua desiccat* (*desecat* codd.). certe hoc in uersibus adiectis 132, 18 praedicatur: *corpora desiccans rore uaporifero*. quod uero 276, 20 legitur *marcida senectutis membra resecando*, paullo diuersum est. — 159, 18 *nec ullum patitur per diuisiones* (*diuisionis* BTV et Sirm., *diuersionis* L) *itinerum* (*itenerum* BV, *itinerum* Sirm.) *natura dispendium*. cf. St. V. II 229. — 166, 4 *quamuis sublimi uiro et omni integritate praedito Romam properanti* (*properante* codd.) *tute paginarum officia commissem*. Sabinus enim est cui litterae tuto committi potuerunt et commissae sunt. — 169, 10 *domini* (*domine* codd.). cf. St. V. II 229 sq. — 219, 20 *scias illos* (*uersus*) *in summo pretio apud domnum habitos, quamuis in temporis angustia et ueredarii* (*uiridarii* codd.) *transcursione conscriptos*. male hercle meditandi locum elegisset, si ambulando uel currendo in horto suo eos conscripsisset, quos *uix una hora habens tractandi spatium ineliminata uelocitate composuit* (cf. 129, 22). similiter uero litterarum breuitatem ueredarii festinatione excusat 194, 25 *quantum in festinatione ueredarii potui, scripsi*, et nescio an non 208, 17 scribendum sit *quam* (*epistolam*), *deus testis est, dum de basilica remearem, ueredarii transcursione dictaui*. — 201, 13 facile mendum quod codices LTV possedit codicis B scriptura explicatur: *gemina uobis contingeret ex antefata concinnatione laudatio, quando crescente susceptorum deuotione ferretur* (*ferritur* B, *fertur* LTV) *in medium palma sermonis, quam recte a me emendatam esse quae secuntur spondent: uno eodemque usu et oris pompa multiplicaretur* (*multiplicatur* LTV) *et fidei*. eadem deprauatio in B inuenitur 226, 12 *ferritur*. — 220, 18 *absit adflictos dicere quos ad uos contigerit peruenisse: creatores* (*creatoris* codd.) *patriam opes non requirunt quos coronae uestrae cura susceperit*. mire hercle parentum suorum patriam eos non desiderare dixerit, cum parentum liberorumque patria eadem per se cogitetur et perraro diuersa, nec parentum tantum opes illi non requirere apte dicantur, sed opes omnino. cum igitur genetius *creatoris* non modo abundet sed sententiam

corrumpat, accusatiuus *creatores* reponendus est. *creatores patriam opes* copula non coniunxit, ut 133, 17 *quid mereatur persona causa proximitas*, 221, 8 *uide si mereantur a religioso bene nato locupleti inuari ista quae praetuli* et exempla in ind. s. *asyndeton* collecta. uocabulum autem *creator* pro *parente* sollemne est, cf. ind. s. *creator*. — 221, 17 *quae enim recordatio potest esse peccantium, nisi occultis itineribus fauor caelestis operetur et per uiam mentibus insperatam (inspiratam codd.) quae propter peccata subripere poterat eliminetur obliuio*. haec insulsa uerborum coniunctio *uiam mentibus inspirare* ne in hoc quidem scriptore ferenda est. apte autem *insperata* uia dicitur, cum nullo modo obliuionem sublaturum iri peccatores sperare possent. idem mendum B in uocabulo *insperatus* 155, 25. 276, 17 praebet. — 235, 7 *semper et hic quidem latentia inter lepores cubilia deligebas (diligibas B, diligebas rell.)*. cf. 387, 22 *in hoc dei famulus sedem delegit (sic P, diligit B LTV)*. — 243, 1 *uos solacia rebus inpenditis, a me tenue (tenui LT¹V, tenuis T², tenuae B) sermonis postulatur auxilium*. rerum auxilium opponitur et sermonis, quod suapte natura alteri cedere debet, siue a uiro potente siue ab exiguo praestatur. — 275, 18 *grates (gratis codd., gratias p, gradum Sirm.) referam qui suscepi officium laudatoris an arreptum praeconiorum tuorum iter ingrediar?* non enim se ipse interrogat, num laudes inceptas persequi an arreptum iter relinquere debeat, sed in praedicandis Theoderici factis tanta ei merita regis uisa sunt, ut incertus haereat an non gratiarum actione potius quam laudatione opus sit. — 284, 19 in gladiatoriiis ludis, quibus plebs diuturna pace possessa quid in acie gereretur intellegeret *feriatis manibus frustra saucia mortis (sociiae mortes codd.) ingerebantur aspectui*. certe *sociiae mortes*, ut gladiatores Romanorum socii dicantur, pro *sociorum mortes* sine exemplo est. *saucia mortis* idem ualet atque *cruenta necis*, quae figura dicendi quam ab Ennodio adamata sit, exempla in indice p. 639 congesta docent. — 321, 20 (*caeli curia*) *nihil in illa decisione (dicionem B, discissione LTV, discessione AR) auctore se protulit* et 429, 14 *quam sortita est de huius constantia praesens causa decisionem (dicionem*

B, *firmitatem* rell.). unde nescio an uerbis 236, 14 quae ut traduntur obscura sunt medela paretur scribendo: *uere dicerem, <ni>si doleat ista decisio (discissio codd.), quod tales homines nec illa, quam dicitis nutricem mendacium esse, Liguria potuisset emittere.* uox *decisio* idem quod iudicium ualeat. — 408, 21 *patricii Festus et Symmachus, omnium disciplinarum materia et constantis (constantes codd.) forma sapientiae, nisi forte quis constantes formae i. e. firma exempla sapientiae praefert. sed oppositorum aequabilitas quod proposui commendat.* — 409, 28 *uellem (uellim B, uelim rell.) illam omnibus Italiae partibus praeferrere, ut quae non adquiescunt monitis formarentur exemplis.* lenius hoc remedium praestat fortiori formentur atque saepius B *uellim* pro *uellem* quam pro *uelim* exhibet. — 415, 25 *uere dignum et iustum est, ut quod a te, domine, accipimus pretio (precum T) saltem uocis (uoces B¹, uoce B² LTV, et uoce Pb) soluamus (aluamus B¹).* quamquam codicum auctoritate *uoce* non *uoces* constet, tamen *uocis* probabilitate non caret, nisi forte *pretio* et *uoce* sibi ut res et uerba opponuntur. utrumlibet elegeris, *accepimus* pro *accipimus* praestabit. — 418, 22 *cum post concretas hiemali torpore glebas et infrenata glacie flumina nouellas frondium tunicas gemma conscindit (conscendat B²LTV, conscendet B¹) et cum auctore germinum domino nobis omnia reuiuiscunt.* coniunctiuus *conscendat* et prima codicis B manu et uerbo sequente *reuiuiscunt* repellitur. discindendi autem uerbum de hac re aptissimum esse alter locus C II 67, 4 *scinditur et teneras uua gerens tunicas* ostendit, atque rumpendi uerbo Vergilius usus est G. II 75 *gemmae et tenuis rumpunt tunicas.* — 429, 14 (ubi de Laurentii in componendo ecclesiae Romanae schismate laboribus meritisque agitur) *dicat aliquis forsitan rerum gestarum malignus interpres: quam sortita est de huiusmodi constantia praesens causa decisionem? quaerat qui finis (fines codd.) de laudato sudore contigerit.* non enim quaeritur qui uel uter litigantium Laurentii opera ad finem uel uictoriam peruenerit, sed qualis effectus sit qui euenerit, atque quid effectum sit eis quae sequuntur fusius exponitur. — 458, 12 *dictionum flosculi uer-*

nant et ridentia uerborum germina depingunt calathos exhibentes (exhibentis codd.). nimirum flosculi sunt qui calathos exhibent uel complent. — 463, 14 *aut ad directum homines agitis (augetis codd.) propositum aut mutatis obliquum,* nisi forte etiam *homines* in *hominis* mutandum est. litterae scilicet mores hominum ita regunt ut rectum iter teneant aut, si qui obliquum ingressi sunt, eos in uiam reducant. — 472, 20 *ut per militiam eius nec incendium urbes (urbis BLV, urbē T corr.) nec sacras corruptela uirgines (uirginis B) possideret.* mira cognoscitur in emendandis talibus codicum inconstantia, qui *uirgines* recte scripserunt, *urbis* intactum reliquerunt, nisi quod codex T errorem quidem intellexit, in adhibenda tamen medela lapsus est. — C I 3, 7 *iussa per augmentum nunc siluam perdere uitis (uites codd.), Frugibus ut crescat, uulnera conciliant,* i. e. uulnera efficiunt, ut uitis fruges ferat, eaque ideo folia deponere iubetur. — C I 21, 17 *Nihil uerendo martyre Confessor ille distitit (destitit B),* i. e. in nulla re confessor a martyre differebat. de constructione cf. Venant. Fort. IV 26, 131. — C II 61, 2 *Si deses (desis codd.) pastor fercula concilias, Ambitiosa fames lassato prodiga censu: Cornibus insultat, si taceat dominus.* de homine linguae sordibus horrente, qui amicos bene pascibat, agitur. hic, inquit, si indoctus et ingenii pigri est, sodales esurientes immoderati euagantur, rebus consumptis impudentia elati: idem mendum 64, 21 recurrit. post *censu* grauius interpungendum est; nam personarum uariatio *concilias—taceat,* si enuntiatum primarium duplici protasi circumdatur, displicet. — C II 117, 11 *Et nomen dulce est, de factis Mellisa (mellea LV, mellosa B) dicor.* Schottus dicta *Melissa* proposuit metro satisfactorius. sed mea correctio lenitate praestat et nominis formis, quas in carminis inscriptione codices exhibent (*MELLSAE B, MELLESE L, MELLESAE V*), commendatur.

Vocalis *i* pro *e* subrependi uerbo ita insedit, ut in quartam transiret declinationem, quod in his formis optimorum librorum consensu probatis obseruare licet: *subripere* 91, 10. 221, 17. *subriperet* 299, 18. 391, 14. 473, 3. *subriperent* 313, 14. 372, 4. *subripliant* 463, 13. *subripiat* 143, 4. *subriipientem*

328, 17. 441, 14. *subriperint* 503, 19. qui metaplasmus dum aliorum scriptorum exemplis, uelut Venantii Fortunati (cf. Leonis indicem p. 409, 418), confirmatur, alia id genus propter raritatem exemplorum incerta sunt, uelut 290, 1 *laccessire* (B post corr. LTV), 294, 1 *lacissire* (B), 355, 13 *laccessiret* (B¹ LTV), 44, 18 *dilitiscire* (BLV). restant denique nonnulla quae cum diuersis locis in optimis codicibus uariant, tamen ad unam formam redigenda erant. ita cum codicibus PT 469, 5 *districtum* pro *destrictum* — nam alibi (uid. indicem p. 661) meliores libri plerumque in hac uoce *i* uocalem seruant —, 190, 24 *pinnarum*, 179, 17 *pinnatae* cum B, 132, 15 cum BLV *sorbit* et 45, 13 *fulgit*, 354, 24 contra codices *Lirinum* (cf. 183, 3 *lyrinensis* BLT, 391, 28. 392, 9) edere debui.

In archetypo
uocales *o* et *u*
permutatae.

Minus frequenter, sed tamen non raro uocales *o* et *u* in archetypo permutatas fuisse codices nostri testantur, qui et in terminationibus uocabulorum *u* pro *o*, ut 1, 8. 12, 18 *quantus*, 4, 8 *uentus*, 10, 22 *fauius* — *torquatus* BV, *superatus*, 14, 23 *populus*, 15, 8 *confusus*, 18, 8 *fauus* BLTV, 21, 20 *pigrus*, 10, 9 *honus* LV, *onus* B, 33, 2 *carus meus*, 45, 10 *umerus*, 59, 2 *uniuersus* LV, multo rarius *o* pro *u*, ut 23, 20 *relato*, 41, 25 *angustom*, 50, 2 *canos* BLV, et in mediis uocabulis *u* pro *o*, ut 16, 4 *tutius* LTV, 49, 26 *glurria* L, 20, 17 *agricula*, 159, 15 *turpore*, multo saepius *o* pro *u*, ut 2, 15 *emolari*, 3, 13 *potetur* (cf. 26, 18), 28, 20. 10, 6 *consolatus* BL, 12, 15 *consolare*, 12, 4 *repagola*, 17, 12 *effulgorat*, BLTV, 17, 18 *nebolosae* V, 19, 23 *adolationis*, 21, 17 *postolo*, 26, 20 *romolee*, 28, 6 *penicolo*, 30, 4 *tonicis*, 33, 2 *gerolus*, 46, 12 *gottis*, 36, 15 *dispolisset* exhibent. longe uero plurima uocabula, quae in archetypo hoc mendo uitata erant, in recentioribus libris et editionibus recte tractata sunt; nonnulla tamen emendantes fugerunt uel prae curata sunt. ita scribendum uidetur: 72, 19 (*industria*) *apud uos domnos* (*domnus* codd.), *ut efficacem decet, innotuit*. cf. St. V. II 232, — 235, 8 *sed saepe latebram tuam qui presso ore uestigia rimatur* (*rimator* B, *rimatus est* rell.) *inuenit*. — 332, 16 *ut, quos forsitan ficta dicturus uelut inpuentiae meae con-*

scios (consciis codd.) euitarem, eorum auribus relegam illa quae cognouit aspectus. nam euitandi causam in audientibus potius quam in narrante positam requiri sententia docet. — 373, 10 *domesticum tibi semper est indulgere supplicibus, sicut superbos obprimere, sic in utroque fortissimus (fortissimos codd.) ibi per gladium, hic per temperantiam triumphos adquies.* fortitudo animi etiam temperantia exprimitur et regis ingenium hic potius describi quam triumphorum magnitudinem praedicari putauerim. — 459, 12 *educatus in puppibus aequor liquidum sine terrore nauta perlustrat, qui si ad terrena uitam ducat officia, nec itinera astris nec uentos (uentus BLTV, euentus Pb) deprehendit auspiciis.* tota imago recepta coniectura euentus obscuratur, cum utrisque et astris et uentis ad nauigandum opus sit. — C I 11, 20 (de Iona in uentre piscis) *Viuens sepulcra pertulit, Viuentis urnae (ornae B, ornet b) prandium.* haec coniectura, qua Ionas cibus uiuentis busti dicitur, non elegantia sed ueritate et fortasse uersu Lucretiano V 991 *uiuia uidens uiuo sepeliri uiscera busto* commendatur. — C I 15, 26 *Exorna, sancte, posteros Auctore fultos (fultus Bb) nobili.* orat ut successores Ambrosii auctoritate eius et gratia adiuuentur. — C II 83, 5 *Respiciens lapsos (lapsus codd.) detersit nubila uitae.* — C II 110, 3 *Hic clipeus scutum (uotum codd.) est.* — C II 147, 6 *euoe (euue codd.).* — minus certum est quod C II 65, 10 *numen* (i. e. nutum) pro *nomen* proposui. — denique C II 82, 9 ubi quod sententia flagitat *hinc abiit* i. e. mortuus est (*hinc auo et B, hunc auo et LV*), quamuis litterarum uestigiis non proximum esse uideatur, confidenter dedi, librorum scriptura ex *habuit*, quod Alciatus suppeditat, orta est, ut 499, 10 *auoi* pro *habui*, 216, 13 *respoistes* pro *respuistis*, C II 104, 2 *cloit* pro *cluit* in B exstat. ex *habuit* uero nullo negotio uera scriptura recuperari potuit.

Litterarum *u* et *b* permutatio, quae in archetypi non minus In archetypo
peruagata fuit (cf. ex multis exemplis 4, 1 *debiu* B, 10, 2 *re* litterae *u* et *b*
reserabit BLTV, 36, 8 *ellubie*, 44, 10 *berborum*, 49, 4. 6 *io-* permutatae.
bantur, 133, 14 *iubet* BL. 134, 5 *iuuit*] *iubet*, 142, 1 *iubetur*,
149, 18 *debutio* pro *deuotionis*, 162, 21 *faborem*, 173, 13

inploraberam — 4, 19 *fiuola*, 11, 21 *optauit*, 13, 23 *gleua*, 16, 12 *fauellam*, 145, 14. 166, 3 *Sauini*, 175, 14 *postaueri* pro *posthaberi*, 271, 19 *obmuuet*), ubi genuinas scripturas obliterauit, emendatio partim recentioribus codicibus partim ab editoribus oblata praesto fuit his paucis locis exceptis, qui etiam medelam expectauerunt: 46, 18 *sed uos, quos libra peritiae in eloqui lance pensauit* (*pensabit* codd.). de uiris enim iam probatis loquitur. — 100, 3 *malignus interpres iudicium cordis naturae subdit imperiis et tollens saporem diligentiae sola iubendum* (*iuuendum* BV², *uiuendum* rell.) *putet obiectione pariendi*. liberis debita soluere parentes iuberi posse hoc uno argumento, quod illos pepererunt, malignus interpres arbitratur. cf. St. V. III 132. — 355, 7 *humilitas in eo pariter sentibat* (*sentiuat* B, *sentiebat* rell., *sentiuuit* Boll.) *augmentum*. similes formae in indice s. *coniugatio* p. 651 collectae sunt. — C II 45, 12 *Lilia nam laurus oleas commixta rosetis De cultu proprium fecit habere* (*auere* codd.) *diem*. non iis habendi desiderium fecit, sed ut cultura lucem pretiumque possiderent effecit. idem mendum fortasse etiam 247, 12 in epistula ad Agnellam uiduam sanctam missa latet: *bene fecisti, domina Agnella, mundi istius blandimenta respuere et dum celsiora sequeris, etiam quae potuerunt uenire a legitimis remediis non auere* (*habere* codd.). plus enim *non auere* dicit magisque conuenit cum uerbo praecedenti *respuere*.

Aliae litterarum permutationes non tam pronuntiatione quam figurarum similitudine uel etiam sine ullo linguae aut formae adminiculo ortae sunt, neque, si litterae *t* deprauationem paullo frequentioreni exceperis, quam pluribus locis recte reuocasse mihi uideor (sic 140, 14 *tuum* pro *suum*, 162, 23 *te* pro *se*, cf. St. V. III 133, 219, 8 *te* pro *se*, cf. supra p. XXXVII, 398, 19 *te* pro *me*, C I 11, 19 *tetris* pro *terris*, proposui), alius ullius frequentior deprehenditur. quare quae reliqua sunt atque enarrationem desiderant, paginarum ordine persequar:

Aliae litterae 23, 9 *salutationis honore et reuerentia soluta* (*saluta* B, in archetypo *solita* rell.) *spero*. cf. St. V. II 240. — 46, 3 *ista quae sunt* permutatae. *saecularium schemata respuantur, caducis intexta* (*intenta*

codd.) *persuasionibus, telae similia Penelopae. si intexta pro impleta dixit, imaginem demum consummavit.* — 50, 24 *nolo dicere quale fuerit quod inuitus restitui, quale etiam quod amoui (amaui codd.).* nam se subtraxisse quaedam de dictione, quam reddere cogebatur, ipse antecedentibus uerbis confessus est. *amaui* autem uix significare potest *amore retinui.* — 64, 14 *ob (ab codd.) hoc quod.* alibi enim *ob hoc* inuenitur (cf. ind. p. 688). — 80, 22 *contentus (contentus codd.).* cf. St. V. II 251. — 158, 9 (*caritas*) *inter nos ab ipso uitae limine sumpsit exordium et per uarias profectuum uices (uires codd.) messem gratiae perduxit ad aream.* quid *uariarum profectuum uires* in hac excultae amicitiae descriptione significant obscure est. contra *uariarum profectuum uices* ad studiorum officiorumque uicissitudinem, quae uaria sunt quibusque amici proficiunt adiuuanturque, pertinent. mendo contrario in uerbis 374, 6 *imperii radices uiribus (uicibus codd.) amputantur* Schotto mederi contigit. — 177, 4 *nec animorum serena coniunctio itinerum sequestratione mulcatur (multatur BLTV; errore enim de LTV nihil notatum est),* ubi *mulcare* discindendi uel separandi significatione usurpatum uidetur, nisi fortasse quod simplicitate commendatur *mutatur* praefendum est. — 210, 18 *ago atque habeo gratias de his, quae mihi in prima notitiae (potitiae BLV, potentie T) fronte conlata sunt,* i. e. quae in limine cognitionis, cum amicitia nostra inciperet, a te accepi. cf. indicem s. u. *frons* et *notitia.* — 212, 21 *sic contulit beneficium qui posebat (eoscebat B, exigebat rell.).* uerbum *exigebat* ex praecedenti uersu *quod uolebam prope inportunus exegit,* cum unius litterulae permutatione archetypi scriptura obscurata esset, satis inficete inuectum est. cf. 475, 3. — 235, 9 *ut macrores (matoes B, maiores rell.) accenderes, te hominum coetibus submouisti.* quamquam uox *maerores* ad significandum desiderium parum placet. — 259, 15 *nec plus aliquid humiliat potissimos quam oblata (obtata B, optata rell.) sublimitas.* non enim optando dignitatem superbia temperatur, sed si cui optata dignitas reuera contigit. — 276, 22 *plus est occasum debellare (repellare B, rebellare LTV, repellere b) quam dedisse principia,* nisi

forte emendatio editionis principis praestat. nam si *repellare* pro *repellere* inreprestat, facile in uocabulo lenissima medela oblato *rebellare* librarii acquieuerunt. — 399, 11 *poposci in matrimonium cuiusdam nobilissimae et tibi bene conperta paruulam filiam, protinus te ut anteueniret (ad te ueniret codd. nisi quod uenire in B est) procurante, quasi hoc a me sperari debuisset, exceptus*. Ennodius haec uerba ad deum dirigit, ut illud *ad te ueniret* prorsus nihili sit. neque *ad me ueniret* sententiae suffecerit, cum se ipsum filiulam poposcisse narret. domus potius illa poscentis desideria deo procurante praeuenit protinusque eum recepit. — 403, 16 (de Verecundia) *cum sudans Venerum (tenerum codd.) roscida colla feras*. quamuis tales genetiui in *-um* exeuntes apud Ennodium inueniantur uelut *pronubum caelicolum quadriugum*, sine exemplo eos non admisit. deinde *Venerum* a poeta Ennodio non alienum esse putabitur, si Carm. I 4, 29 sq. 73 sq. contuleris. — 409, 25 *sic in naturam transiit honestatis diligentia, ut si uel mentiri uelit, non possit horrore (errorem codd.), i. e. ita mendacium detestatur*. errore uero ideo ea non mentiri dici nequit, quia praecedit *si uel mentiri uelit*. uoluntas cum errore aduersa fronte pugnat. eadem corruptela 449, 8 *latuit quid desideret horror (error codd.) ostendit: cogimur subuenire in necessitate paruuli, quam formido manifestat*, quo loco *horror* idem quod *metus* significat. cf. 252, 11. 275, 10. — 425, 3 *ramorum plexura (plectura codd.) diffunditur*. nam ut a *flecto flexura*, a *plecto plexura* formatur. — 475, 3 *sed scio (sedicio B, sed reor rell.) perire monita quae profligatis moribus exhibentur*. idem de hoc loco ualet quod supra de *poscebat* 212, 21 dictum est. — 479, 7 *ecce iam maiores ipsius prope quae obtinuerant sepulcra senuerunt et re ipsa (de ipsa B, de ipsis LTV) per diuturnitatem requirunt (sic B, fiunt LTV) busta iam tumuli*. ad integritatem loci recuperandam a codice B proficiscendum esse, etiam si eius auctoritas non tanta esset, iu propatulo est; nam *busta fiunt tumuli* tam ineptum est quam *de ipsis* i. e. eorum opera. immo cum parentes per longa tempora prope ea loca, ubi se sepultum iri sperauerant, uixissent, ii profecto ibi busta sepulcri

quasi meruerunt eaque reposcunt. — C I 3, 11 *Ludit per faciem camporum rustica proles Respiciens duri dulce laboris onus. iniuria post satiem* poetam Horatianorum uersuum *Condita post frumenta* etc. imitatore[m] dedisse suspicatus sum. *faciem* uero cum de rebus aliis tum de agro ille saepius dixit (cf. ind. p. 666). neque minus uerba uersus 15 *cum rebus noster balbutit carmina sensus* integra sunt; *cum rebus* est cum natura, quae tempore ueris hilaritate abundat. — C I 5, 44 *Frigida per liquidas gestabam pectora limphas Ac siccis (nec siccis ELV, neccis B) oculis respexi marmoris iras.* quod libri exhibent, sententiae contrarium est, in qua Horatianum *qui siccis oculis monstra natantia, qui uidit mare turgidum* imitando expressit. — C I 6, p. 521, 24 *res uirtutis est gaudium continere, fecundae (secundae codd.) diligentiae per elaboratum tramitem luculentae dictionis ostendere (sc. gaudium).* fecunditate amoris sola explicatur, cur gaudium prodere cogatur. — C I 7, 22 *In uetulum dexter si uertas plectra cadauer, Primaeuum facias aeuificante (aedificante codd.) lyra.* propter proximum *primaeuum*, quod non sine consilio usurpasse uideretur, poetam lusisse et *aeuificare* de uiuificando cadauere noue dixisse putauit; probabilius tamen est ex sacra scriptura uerbum illud petatum esse, ubi aedificandi templi imagine Christi resurrectio saepius indicatur. — C I 9, 30 *Hunc (nunc codd.) precor ut dictis adsit.* nam ille qui rogetur, inde a uersu 18 *magis ille ueni nunc spiritus, oro* accuratius descriptus est. — C I 13, 26 *instat (instar B).* — C I 16, 14 *Serpens uenena propulit (protulit B),* quae coniectura C II 7, 2 *nam serpens ecce uenena fugat* confirmatur. — C II 16, 8 *Qui polit ingenuum (ingenium codd.), sic facit esse suum.* de auro agitur, quod rude scrutator quidem pallidus egerit, qui uero arte tractat, proprium ei pretium parat. — C II 111, 22 *Visceribus plenis nescit obire (abire codd.) fames.* famem in horto regis exulare dicturus est, quem semper ibi adesse uerba *nescit abire* affirmarent. *obire* idem quod aduenire uel adesse significat.

Iam timendum est ne longa disputatio de archetypi mendis legentibus taedio fuerit aut in inuestigandis iis sanandisue

nimia uituperetur audacia. sed unum altero excusari peculiarique et scriptoris et codicum indole ueniam impetratum iri sperabam. nam quaedam mendorum genera latius quam alibi in eo peruagata esse nisi exemplorum multitudine certo demonstrari nequibat, his autem semel perspectis etiam leuiores offensiones in dictionis insolentia aut obscuritate positae maximum deliberationis momentum faciunt. quas uero coniecturas in hac praefatione breuitatis causa confidentius proposui, eas in oratione ipsa constituenda, ne cui imponerem ueritatisque inuestigationem praepedirem, parce et modeste adhibui et quamuis de probilitate earum non dubitarem, ubi tamen altera emendandi uia patebat, in notis tantum locum concessi; ibi etiam coniecturis quasi breuissimis indicibus, quibus orationis uerba difficultate laborare uideri legentes aduerterem, usus sum.

De archetypi
ortho-
graphia.

Priusquam praefandi finem faciam, pauca de rebus orthographicis et codicum et editionis addenda sunt. atque eas scripturas, quae ad rem criticam exercendam alicuius momenti uidebantur, ut litterarum *e* et *i*, *o* et *u*, *u* et *b* permutationem frequentem supra iam tractauimus. quod ibi obseruatum est codicem B archetypi apices summa religione exprimere et retinere, alterius uero familiae libros rubiginem antiquam, quam ille traxit, unum plus altero extersisse, id in uniuersum ualet. qua de causa hoc assequi studii, ut minima quaeque ex codice B adnotarentur et qua potui accuratione pretiosi libri etiam in rebus futilioribus uerissima imago exprimeretur, quae uero in reliquos libros post archetypum inrepsisse constaret summam hic illic significare satis haberem. codicem B uero etiam in scribendis uerbis ita secutus sum, ut quoad licuit inaequalitatem eius in rebus arbitrariis non sine uituperationis metu imitari quam arte tam facili quam fallaci corrigere mallet. a qua ratione sicubi me descuiisse deprehenderis, errore non consilio id factum esse concedo ueniamque excusationis me inuenturum spero. ita etiam intra artiores fines adnotatio retineri potuit et scriptorem sibi ipsum in his rebus non constitisse eiusque ab exemplaribus codicem B proxime abesse mihi quidem ueri similis uidetur. ita Ennodium aut *epistula adulescens* aut *epistola adolescens* scripsisse codi-

cum auctoritate, quorum B uocalem *u* multo saepius quam L et V, uocalem *o* uero totidem fere locis exhibet, contendi non poterit, sed utramque formam eum usurpauisse ueri similis est. idem de assimilatione consonarum ualet, nisi quod codex B assimilationis tam fastidiosus est, ut paucis locis exceptis prorsus eam neglexerit atque hoc studio etiam ad formas uelut *Adlecto* pro *Allecto* 503, 14 aberrauerit, dum reliqui eam plerumque adsciscere solent. quae diuersa codicum ratio ut plenius cognoscatur, in Epistulis primi libri has discrepantias in adnotationem criticam recepi, ubi uero a codicis B scriptura recessi, eam ubique adnotaui. in aliis uelut in consonarum geminatione atque aspiratione eius auctoritas mihi non ea uisa est, quam tuto sequi auderem. quin etiam quae alioquin recipere non dubitassem reieci, ut *loquella* (*loquella* aut *loquilla* B exhibet 1, 5. 17, 4. 24, 5. 34, 9. 35, 13. 33, 6. 46, 8. 68, 11. 86, 13 al.), *querella* (*quaerella* aut *quaerilla* 4, 19. 22. 102, 1. 121, 5. 231, 10), *medella* (*medella* aut *medilla* 33, 19. 81, 22. 160, 1. 196, 8. 161, 20. 169, 24. 294, 17. 428, 1. C I 21, 20), uel etiam *comminus* C I 9, 60, *cottidianus* 267, 23. 277, 21. 284, 10. 333, 20. 337, 24 et quod magis incertum est *rennuo* 29, 9. 294, 15 (BV). 436, 14. 490, 6. 491, 17; idem enim *anullum* 397, 20, *cautilla* 348, 8, *cautillitatem* 206, 2, *callor* 215, 23, *fallerae* 452, 11, *illico* 275, 9. 397, 13, *mallesuada* C I 4, 72, *mellaetus* pro *me laetus* C I 5, 49, *nollit* 67, 23. 76, 13, *uellim* 30, 21. 184, 4. 409, 28, *uellem* pro *uelim* 20, 8, *uellit* 148, 13. 179, 11. 370, 15. 408, 18. 409, 25. *parentillae* 159, 16, *stilli* 267, 17. 402, 8, *tullisti* 495, 7, *tutellam* 154, 13, *uillitatis* 394, 21, *lammina* 26, 21 (BV), 377, 5 (BLV), *emmenentissimo* 218, 14, *imagineibus* 472, 5, *remmuneror* 209, 19, *balbuttit* C I 3, 15, *committabatur* 369, 15, *littai* 194, 16 (cf. 170, 27 *emittendo* B, *imittando* T), *sanccimus* 413, 26, *redditurum* 196, 4, *additum* 223, 7, *raddiabat* C I 5, 48, *deffectum* 267, 22, *repperiuntur* 277, 9, *curratio* 215, 2, *Blessillam* 195, 27, *caessa* 270, 25, *cassarum* C I 5, 19, *cassa* pro *causa* 207, 12, *excussari* 258, 18, *messeriam* 243, 22, *misseris* 378, 3, *occassio* 213, 1. 256, 3, *promissi* 202, 9. 203, 2 exhibet. hic

illic uetus corrector unam litteram expunxit. multo rarius uero in contrariam partem peccatur scribendo *falendo* 188, 20, *solicitare* 205, 20. 387, 25, *aliquis* 219, 17, *excelentissimi* 242, 7, *Tranquilinum* 251, 5, *stilis* pro *stellis* C I 5, 36, *concentratione* pro *concentratione* 199, 11. 201, 12, *offere* 210, 21, *Symacho* 133, 19, *sugerebat* 235, 21, *ocasio* 223, 6, *posit* 223, 19, *eclesia* 243, 4. 307, 17 al., *promissionis* 259, 23, *litterarum* 212, 19. aspirationem pari inconstantia modo ponit modo neglegit neque ea in re reliqui libri sibi magis constant; itemque inter *ch* et *c*, *th* et *t*, multo rarius inter *ph* et *p* fluctuant; pro *ph* uero saepissime *f* scribitur. per codicem B igitur, qui *incoatio* praebet, 192, 8 et 202, 11 *incoatio* scribi potuit, sed reliquorum consensum sequi paulo tutius uisum est. denique non raro, ut par est, *ae* et *e* et *oe*, *y* et *i*, in uocabulo *cymba* *y* et *u* (cf. 1, 5. 47, 7. 378, 12) et cum uocalium *e* et *i* sonus, ut supra uidimus, maxime similis esset, etiam *e* (*oe*) et *y* hic illic (cf. *peri* pro *pyri* 8, 24 BLV, *laberinti* 304, 15 BLV (cf. C I 1, 31), *hercane* 505, 14, *lyrinensis* 183, 3 BL, *Cythegeus* 195, 27 B (cf. 409, 5), *emincis* pro *hymenacis* 443, 17 BLV, *Cyrilli* pro *Choerili* 283, 1 BLV, *Syres* pro *Seres* 285, 20, *myfiticam* 297, 7 B, *Lyrneum* 504, 17, *cytheris* pro *ceteris* 504, 14 LTV) promiscue ponuntur. haec uerbo tetigisse satis est, cum ille, cuius plene ea scire et peruestigare intererit, in adnotatione quae alicuius momenti erant etiam ex codicibus L et V deprompta inuenire possit.

Inter uerba auctoris et apparatus non solum scriptorum locos, quos ille respicit, sed etiam quorum memoria inter scribendum ei obuersari potuit, posui. qua in re cum quam uires uoluntatem defecerint non nesciam, tamen progredi quoad possem quam omnino nihil tentare satius duxi. nam uerba nonnulla sic iam melius intellegentur aut a corruptione suspicionibus defendentur; sunt etiam ubi hoc externo argumento coniectura stabilita est. maxime autem ad eruditionem scriptorumque cognitionem, qua Ennodius imbutus fuit, rectius intellegendam contulerunt. si quid uero in hac re profecisse uidebor, uiris amicis Antonio Zingerle, qui

suis collectionibus uberrimis me uti passus est, collegae optimo et doctissimo Carolo Schenkl, qui praeterea carminum emendationem strenue adiuuit, Iohanni Huemer Sedulii futuro editori permulta me debere libenter grateque fatendum est. denique et ministeriis publicis bibliothecarumque praesidibus, quorum liberalitate codicum excutiendorum copia facta est et uiris doctissimis, A. Iue, G. Loewe, A. Mau, G. Meyer, G. Meyncke, W. Nolte, H. Sedlmayer, V. Thumser, Fr. Vogel, quorum opera in conquirenda materia usus sum, maximas gratias ago. Fr. Vogel, qui in Monumentis Germaniae Ennodium editurus est, summa liberalitate suas de codicibus obseruationes mecum communicauit meosque indices utilissimis additamentis auxit. I. Zechmeister optimae spei iuueni praematura nobis morte abrepto, qui dum ante hos duos annos in Italia uersatur, quicquid Ennodio prodesse poterat congerebat, quae debentur gratias reddere non sine maximo animi dolore iam nequeo.

Vindobonae m. Martio a. 1882.

Guilelmus Hartel.

INDEX OPERVM.

I. Epistularum libri VIII	1—260
II. Opuscula miscella.	
1. Panegyricus dictus clementissimo regi Theoderico	261—286
2. Libellus aduersus eos qui contra synodum scribere praesumpserunt	287—330
3. Vita beatissimi uiri Epiphani episcopi Ticinensis ecclesiae	331—383
4. De uita beati Antoni monachi	383—393
5. [Eucharisticum de uita sua].	393—401
6. Ennodius Ambrosio et Beato	401—410
7. Praeceptum quando iussi sunt omnes episcopi cellulos habere	411—414
8. Petitorium quo absolutus est Gerontius puer Agapiti	414—415
9. Benedictio cerei (I)	415—419
10. Benedictio cerei (II)	419—422
III. Dictiones.	
1. Dictio in natali Laurenti Mediolanensis episcopi	423—430
2. Dictio missa Honorato episcopo Nouariensi in dedicatione basilicae apostolorum ubi templum fuit idolorum	430—433
3. Dictio data Stephano V. S. uicario dicenda Ma- ximo episcopo	433—435
4. Dictio in dedicatione missa Maximo episcopo	436—437
5. Dictio incipientis episcopi	437—440
6. [Dictio de haereticis et synodo].	440—443
7. Dictio in dedicatione auditorii quando ad forum translatio facta est	443—445
8. Praefatio dicta Lupicino quando in auditorio traditus est Deuterio V. S.	446—450
9. Praefatio quando Arator auditorium ingressus est	450—455
10. Gratiarum actio grammatico quando Partenius bene recitauit	455—458
11. Dictio quae dicta est quando Eusebi filius traditus est ad studia	458—460
12. Dictio data Aratori quando ad laudem prouectus est	461—464
13. Dictio [quando Paterius et Senerus traditi sunt ad studia]	464—467
14. Dictio in legatum qui patriam hostibus prodidit	467—469
15. Dictio in nouercam quae cum marito priuigui odia suadere non posset utrisque uenena porrexit	469—471
16. Dictio in eum qui praemii nomine Vestalis uir- ginis nuptias postulauit	471—473
17. Dictio in eum qui seni patri cibos subtraxit	473—475
18. Dictio in tyrannum qui praemii nomine parricidiae statuam inter uiros fortes dedit	476—478

19. Dictio data Ambrosio in aleatorem qui agrum in quo parentes eius erant positi pro ludi pretio dedit	478—480
20. Dictio in eum qui in lupanari statuam Mineruae locauit	480—483
21. Dictio [in patrem quendam qui cum filium a pirata captum redimere non dignatus esset ab eo tamen ali petebat]	483—492
22. Dictio [de capta ciuitate hostium sacerdotes et Vestales uirgines liberi dimittantur]	493—496
23. Dictio [in abdicatum qui patre necato matri quoque insidiabatur]	497
24. Dictio ex tempore quam ipse Deuterius iniunxit	498—500
25. Verba Thetidis cum Achillem uideret extinctum	500—502
26. Verba Menelai cum Troiam uideret exustam	502—503
27. Verba Iunonis cum Antaeum uideret parem uiribus Herculis exitisse	504
28. [Verba Didonis cum abeuntem uideret Aeneam]	505—506

III. Carmina.

Liber I	507—555
1. Itinerarium Bregantionis castelli	507—509
2. Dictio data Deuterio V. S. grammatico nomine ipsius Eugeneti V. I. mittenda	509—510
3. Praefatio dicta nepotibus Proculi sub die XV Kal. Mai	511—512
4. Epithalamium dictum Maximo V. S.	512—517
5. Itinerarium [Padi]	517—519
6. Dictio Ennodi diaconi quando de Roma rediit	520—523
7. Fausto	523—527
8. Olybrio	527—531
9. Dictio quae habita est in natali sancti ac beatissimi papae Epiphani in annum XXX. sacerdotii	531—539
10. Hymnus uespertinus	539—540
11. Hymnus de tempore tristicitiae	541—542
12. Hymnus s. Cypriani	542—543
13. Hymnus de Pentecoste	544—545
14. Hymnus s. Stephani	545—546
15. Hymnus s. Ambrosi	546—547
16. Hymnus in ascensione domini	548—549
17. Hymnus s. Euphemiae	549—550
18. Hymnus s. Nazari	550—551
19. Hymnus s. Mariae	552—553
20. Hymnus s. Martini	553—554
21. Hymnus s. Dionysi	554—555
Liber II. Epigrammata	556—608
Epitaphium Ennodii	609
Index scriptorum	611—613
Index nominum et rerum	614—633
Index uerborum et locutionum	634—720
Addenda et corrigenda	721—722

MAGNI FELICIS ENNODII

OPERA OMNIA.

- A* = codex Parisinus saec. X nr. 9629 (= Suppl. lat. 840). cf. pag. 123. 287. 433 et praef. p. XXIII sq.
- B* = codex Bruxellensis saec. VIII nr. 9845. 9846. 9847.
- D* = codex Monacensis saec. XVI nr. 110. cf. pag. 260 et praef. XXI.
- E* = codex Escorialensis saec. XIII nr. d. III 22.
- L* = codex Lambethanus saec. VIII—X nr. 325.
- M* = codex Magliabechianus saec. XIII nr. J, 6, 29. cf. pag. 260 et praef. XXI.
- P* = codex Vindobonensis saec. XV. nr. 745.
- R* = codex Vaticanus saec. XI—XII nr. 630. cf. pag. 123. 287. 433 et praef. pag. XXIII sq.
- T* = codices Trecenses saec. XII—XIII nr. 658. 461. 469.
- V* = codex Vaticanus saec. VIII—X nr. 3803.
- b* = editio princeps Basileae 1569.
- Schottus* = editio Schotti Tornaci 1611.
- Sirm.* = editio Sirmondi Parisiis 1611.

MAGNI FELICIS ENNODI EPISTVLARVM.

LIBRI VIII.

LIBER PRIMVS.

I.

ENNODIVS IOHANNI.

Dum salum quaeris uerbis in statione compositis et incerta
liquentis elementi placida oratione describis, dum sermonum
5 cymbam inter loquelae scopulos rector diligens frenas et cursum
artificem fabricatus trutinator expendis: pelagus oculis meis
quod aquarum simulabas eloquii demonstrasti. deus bone, in
quantos se usus diues lingua dispergit! cum uoluerit, saeuit
ut bestia, currit ut fluuius, fluctuat ut profundum, et quam-
10 cumque fucatis uerborum imaginibus pingit speciem ueri
adstipulatione repraesentat. timere te scriptionem quasi fronte
tener insinuas, dum declamationum pompam refuga laudis
deposcit assertio et fit auara gloriae, dum pudori parcere se

I. 2 iohanni *BLV*, ioanni *Tb*; inscriptiones partim *om.* partim
manu altera eaque recentissima additas *exh. P*, quare eas *neglexi*

3 salum (u *ex e corr.*) *B* uerbis *B s. l.* in *om. b* con-
positis *B ut solet*, compositis *LPTVb* incerta] maesta *Pb* 4 di-

scribis *LV*, descripsi *B*, descripsi *coni. Schottus* 5 cymbam *PT*
loquellae *B*, loquele* *L* (s *eras. uidetur*), loquele *T*; ubi *L et T*

uel alteruter solus e pro *ae exhibit quod fit saepissime locis paucis*
exceptis nil notauit frenas] *fredas B s. l.* 6 expendes

B, ostendis *Pb* aquarum] *frenas add. B* 7 demonstrati *T*
bene *B* 8 quantus *B* se usus] *sensus b, se uisus coni. Bar-*

thius Aduers. p. 945 diuis *B* 11 astipulatione *T*, adstipulati-
onem *B* timeretur scriptionem *B* 12 declamationem *B*

13 poscet *B* pudori *BPb*, pudore *LTV*

ostendit, peregrinam mentita formidinem. ago atque habeo gratias, quod nobilia rudimenta facundiae tuae in amici, quantum aestimas, praeconiis consecrasti. et licet non agnoscam mea esse quae loqueris, religionem tamen narrantis amplector, diligentiam pectoris laudo, quam gratiae per sudum rutilantis luce dedicasti. tibi fax ista praetenditur, quam in opinione mea blandus elocutor accendis: ego noctem conscientiae meae, etsi non fugio, noui tamen aestimare. graues hiatus patitur alienae gratiae commissa credulitas, quamquam omne crimen transeat qui uult decipere confidentem. gaudia tamen de te mea epistularis alloquii dotibus adimplesti, dum nouitatem sensuum monstras serenitate sermonum et ueteris decora prosapiae nouelli uincis nitore colloquii. sat fuerat parentum tuorum desideriis seniores te familiae ornamenta aemulari: uincere posse, sicut nemo credidit, ita nullus optauit. uides quantum ad unguem polita conuersatio pretiis bene nascentis adiungat? quod iubar sanguinis praestitit superauit industria castigantis. credidi uotorum summam fatigari, si te natalibus reddideris tuis, illud non expendens, quid claritati tuae cohabitator infunderet. sit forte in aestimatione arbitrii mei defrutata cognitio. neminem credidi ad Olybrium peruenire,

1 fortitudinem *b* abeo *B* 2 amicis *T* 3 quantum] quem tuum *coni Barthius* extimas *Pb*; ita ext- pro aestimare aestimator *P* fere ubique ut alii saec. XV. codices *Ennodiani saepissime, quod Basileensis editor nonnullis demum foliis impressis obseruasse uidetur* 7 opinione *L* locutor *Pb* 8 ^{est}timare *L*. estimare *PT*, extimare *b* idque defendit *Barthius cum idem atque 'a nimis praeconis seiungere' ualere opinetur* grauis *BL* 9 partitur *L*^a quāquam *B*, quanquam *LTV* 11 mea de te *Pb* epistularis *B*, epistolaris *LPTV* aloqui *L*, aloquii *P* 13 colloquii *B et sic plerumque*, colloquii *LPTV* 14 te *om. P* 15 emolari *B* 16 uidis *B* 18 fatigari fatigaris *T*, fastigari fort. 19 reddideris tuis *scripsi*, reddidistis *B*, reddidistis *LP*, reddidistis *V*, reddidisti *Tb*, reddidisses *Sirm.* claritatis *T* 20 stimulatione *B*, extimatione *Pb*; sit, fero, in extimatione (*i. e. sequestratione*) *Barthius* arbitrii mei *V i mei in ras. m. 1* 21 defrutata *V*, defrutata ^a*B*, defraudata *LPTb* olibrium *BLPTV*

quem uicinis calcibus pernix insecutor adiunges, beatum facturus nempe, si uiceris. deum precor, ut adolescentia in te, quae perfectionem primordiis monstrant, bonae frugis germina conualescant. domi habes unde exhortationis meae uiua sumas
 5 exempla. te pater morum tranquillitate, socer eloquentia similem producat. si me uoti reum facere caelestia regna dignantur, unum precor, ut mei meminisse digneris, ne illius, cuius perfectionem inter dicendi simulacra meditaris, obliuionis quoque par esse contendas. sed ad epistulae morem reuertar,
 10 quam affectio tua in longum produxit. salue, mi domine, et amantem tui frequentibus cole muniis litterarum, ne amoris contestatio sola, sicut in quibusdam esse solet, praeuui in te putetur extitisse sermonis.

II.

ENNODIUS FLORO.

15 Noui me duram cepisse prouinciam et grauem sarcinam humeris infirmis adtollere, qui sublimitatem tuam quantum ad me quietam uerborum stimulis excitauit. sic minaces dente bestias inualida lacessit adulescentia et dum maiora uiribus
 20 prouocat, quod euenire optat spectaculum putat esse, non proelium. sic mens congressionis ignara certaminibus ante periculum debet affectum. leonis rabiem et quam Libya alit bestiam quam te lingua censeo mitiorem. quae me praecipitauit inscitia? qui animi feruor a cognitione tui peregrinantem

1 uicini *T* adiungens *T*, adurges fort. 2 uiceris *L*
 adulscientia *B*, adolescentiae *Pb* 3 perfectionem *B*, om. *LPTVb*;
 quae primordii se monstrant fort. (cf. *Wiener Studien II p. 234*)
 4 exortationis *LPV* 6 reum uoti *L* caelestia *LPT* et sic hi plerumque
 7 unum *T* num minoribus litteris in mg. add. mei] sedulo add. *B*
 9 aepistulae *B* 10 quem *BL* 12 solet in quibusdam esse *LPTVb*
 praeuui in te] praeuui sine re con. *Barthius*
 13 potetur *B* extitisse *L*

II. 16 prouintiam *LTV* 17 umeris *L* h eras. infirmus *B*
 attollere *LPTV* 18 minacis *LT¹V* 19 sinualida *B* adulescentia *B*, adole- *LPTV*
 21 prelium *L* 22 periculum *BL*, periculum *TV* libya *B*, libia *LPTV* alet *B* 24 inscicia *T*, inscicia *P*, inscicia *b*
 qui animi *BPb*, quia nimis *TV*, qui animis *L*

duxit in deuium, ut nescirem quid intentioni lacessitus deberet, qui semper contumelias primus incipit, qui in iniuriarum gymnasiis numquam meruit posthaberi? clericorum certe exercitissimus maledictor, qui ad eos semper nouelli et acuti dentis morsus exhibuit, quem euadere ad unguem ducta uita non meruit, cui cessit omnis eruditio et quasi cometen sidus religiosorum fugit uniuersitas: hunc ego improbus et fronte debilis excitaui. hac fiducia prouocassem uentos ad flandum, ad cursum flumina, Faustum meum ad facundiam, qua te ad garrulitatem loquendi parcus ferratis uerborum calcibus animauit. ignosce, quaeso, et quod in aliis uitium putas, taciturnitatem amantes sperne, abstine a responsis, prouocantem damna contemptu. tecum decertet de mediis curiae sinibus eductus: circa Gallum prosapia conticesce: silentii tui, si praeuales, talione multetur. caue, mi domine, ne incipias minorem loquacitate prouocando humilis aestimari. quid enim laboris est iacentem in ea parte superare et triumphum de eo ducere, qui se ante conflictum inparem confitetur? esto mihi tamen apud domnum Faustum amoris mei fibula, si querelas quamuis angustas et rusticas studes euadere. 20

III.

FAVSTO ENNODIUS.

Acta est causa desiderii mei beneficio querelarum: meruit impudentia quod negabat urbanitas. diligentiam sancti pectoris,

1 debium *B*   2 in *B*, om. *LPTV*   gymnasiis *T*, gemnasiis
B   3 nuquam *LV*   6 cometes *B*, cometem *P*, comitem *b*
sydus *Tb*   7 ego *BLPTV*, ergo *b*   improbus *B*, improbus
LTV   8 fidutia *LT*   uentus *B*   10 pacus ferratis *L*
12 amantes *B*, amantis *LPTVb*   prouocantem *B*, procacitatem *b*
dampna *LP*   13 medii *T*   sinebus *B*, senibus *V¹ corr. m. 1*
14 circa] cura *T*   conticesce *B*   praeualis *B*   15 multetur
B, multemur *LPTV*, mulcemur *b*   loquatitate *L*   16 exte-
nuari *b*   18 inparem *LTV* ut solent   19 dominum *PTb*
fiuola *B*   quaerellas *B*   20 studes *B* e in ras.

III. 22 Ennodius Fausto *b*   quaerellarum *B*   24 impudentia
LTV

quam artifex silentium tegebat, elicui: taciturnitatem, quae ad fomenta ardoris mei parata fuerat, terminaui: prorogando uiles paginas pretium uincentis accepi. sic usuram cultori uexatis reddit uber terra cespitibus et feturam nobilem de singularibus parturit gleba germinibus: sic ad uocem unius hominis montium secreta respondent et dum angustus clamor uincitur, ualitudinem suam elementa mauiifestant. euangelicis tali facto obsecutus oraculis fructum de praecepti sum ueritate sortitus, cuius declarat instructio, quod pulsanti saepe surgat et tribuat deus, si non propter meritum, uel propter inoportunitatem. facessat posthac infidelium male cauta discussio: integritati sententiae periculis praesentibus idoneus mihi testis adstipulor. frequenti oratione optata promerui: concessum est precum adsiduitati quod negabatur examini. debeo uobis amicitiam, querimoniae meae, quas, dum uotis effectum tribuitis, plus amabo. fuerit licet origo uestra a iusto dolore ueniens, frequenter a uobis, postquam praestitistis, etiam inlaesus incipiam. delenificam allegationem amplexus epistularis alloquii ago atque habeo gratias, quod me diu tristium nolulistis esse participem. fecistis hoc forsitan uoto et studio consulentis: sed adscribo peccatis meis, quod maioribus, dum temperatis alloquio, sum iactatus angoribus. mihi uni in aduersum prouisa contingunt, dum grauiora semper in maerore aestimo quae tacentur, quia credo quod de mediocribus saepe communicentur uerba languoribus, cum proximitas funeris imperet silentia cito

2 fuerant <i>L</i>	3 precium <i>LT</i> , praetium <i>B</i>	usuram <i>B</i> s <i>in</i>
<i>ras.</i>	4 uexatis ^u <i>B</i>	uber <i>om. b et Sirm.</i> caespitibus <i>B</i> ,
cespistibus <i>L</i> ¹	7 elimenta <i>B</i> , aelementa <i>LV</i> , et elementa <i>Pb</i>	
9 sortitus <i>L</i> ¹	10 deus et tribuat <i>LPTVb</i>	importunitatem <i>LTV</i>
11 discussio <i>L</i> ¹	12 sententiae] sine <i>Pb</i>	periculis <i>PTb</i> ido-
neis <i>B</i>	13 astipulor <i>LTV</i>	14 assiduitati <i>LTV</i>
15 quaerimoniae <i>B</i>	quas <i>B</i> , quam <i>LPTVb</i>	tribuites <i>B</i>
<i>L</i> ¹	17 illesus <i>T</i>	18 delenifica cā <i>T</i>
<i>m. 2</i>	eloquii <i>LPTVb</i>	20 fecissetis <i>B</i>
		21 ascribo <i>LTV</i>
22 michi <i>T et sic saepissime</i>	23 merore <i>BLTV</i>	24 comune-
centur <i>T</i>	25 langoribus <i>BL²V</i>	

rumpenda. deo gratias, qui ea quae dura aestimantur elementia bene uertit et quae ex merito nostro uentura collegimus ex sua facit miseratione transferri. uoluissem tamen talem circa paruitatem meam dignatio uestra tenuisset affectum, ut quem comitem saepe gaudiis adhibuistis cum eo elegissetis etiam 5 aduersa partiri. an putatis tale beneficium in acceptum me esse relaturum, si ab aestibus pectoris uestri tamquam male fidelis excludar? non est, ut uideo, apud uos mei ratio dispensata consilii. ego mihi perire gratiam puto, nisi eam rerum omnium uobiscum communicatione nutriatis. desinite, quaeso, 10 in hac mihi parte consulere uestra impendio uerba cupienti: cui si uotiui negentur affatus, faticam, ut terra cui caelo nihil liquitur nec uenas suas suco bibuli humoris infundit, unde innatis alimenta culmis exhibeat et ad falcem grauidas aristas adducat. ut piscis aqua abstractus uitalibus indumentis 15 priuatus extinguitur, sic ego subductis alloqui uestri fluentis interimor. quaerant alii quod delectet, ego res ad animam pertinentes expostulo: mihi non tam delicias uerba uestra pariunt quam salutem. rem fateor nullis coloratam fucis, nullis nebularam depictam mendaciis, quia non sum simulandi artifex: 20 decerptum aliquid uitae meae censui, dum tacetis. male uos fideles adseritis, si ad aures meas generaliter deflenda per uos deferantur incommoda, quasi nescire alicui Christiano liceat malum, cui Roma subcumbit. barbaras nationes et a nostro limite toto pene orbe discretas, continuis haec conicio lamentis 25 ingemescere et ad solacium nostrum lacrimas commodare. huius rei magnitudo uestra adhibere se indicem fugit, ut in

1 existimantur <i>b</i>	2 colligimus <i>T</i>	3 quod talem <i>Pb</i>
7 estibus <i>B</i>	peccoris <i>T</i>	tanquam <i>TV</i>
<i>T</i>	10 nutriaris <i>L¹T</i>	9 gratiam perire
12 qui <i>b</i>	designite <i>Pb</i>	11 impendio <i>LTV</i>
faticam <i>B</i> , faticat <i>LPTVb</i>	13 nil <i>T</i>	liquitur
<i>B</i> , linquitur <i>LPVb</i> , linqui ^{nt} <i>T</i>	succo <i>Tb</i>	*umoris <i>L</i>
15 aristat <i>L¹ ut uidetur</i>	16 uestris <i>B</i>	fluentis <i>B s. l.</i>
18 dilicias <i>B</i>	20 non] <i>n¹/// T</i>	21 decerptum <i>L</i>
<i>T</i> , adseritis <i>B</i> , asserimus <i>Pb</i>	24 subcumbet <i>B</i> , succumbit <i>LPTV</i>	22 asseritis
25 discretas <i>B</i> , diuisas <i>LPTVb</i>	conitio <i>T</i>	26 ingemescere <i>TPb</i>
solacium <i>BPT</i> , solatium <i>LV</i>	27 ad*ibere <i>L h eras.</i>	iudicem <i>Pb</i>

perniciem meam fallacium nuntiorum diabolica cum securitate uota mentiantur, ut non sit ad cuius ueritatem post fabulas redeam nec qui animum meum ueri demonstratione sustentet. caue faxis, mi domine: uobiscum mihi alia res est: aliud fori ius, aliud triclinii. audiat te quae in conuersatione publica didiceris familia domestica retexentem: subiectorum animos et fideles ut putatis mentes relationum uestrarum cibus alite, ne ieiuna amicorum corda talibus ferculis inpasta moriantur.

III.

FAVSTO ENNODIUS.

10

Anagnostici fidem secutus et suadae orationis sapore prouocatus, pene uitium esse credidi rem uirtutis et dum plus sermonum diademata credo ualere quam conscientiam, culpam quam mens non agnoscebat incurri. non sic ceruis sibilo artificibus insidiis blandus uenator inludit, non ita pinnarum mentita formidinem discoloribus fucis ultro expetenda retia manus magistra componit, quemadmodum me captum et sponte capistris ora porrigentem magnitudinis uestrae tenuere sermones. commissi nescius uobis inpugnantibus diu utrum essem innocens inquisiui. aliud sentiebam de epistula uestra, aliud de proposito meo. quis rogo fuit patrandi sceleris tam uenustus admissor, qui purgationem crederet, si alieno se fateretur praecepto suo

20

1 perniciem *T*; syllabarum *ci et ti permutationes in his codicibus non infrequentes quas T et L soli exhibent nisi ubi momenti esse uidebatur non notauit* fallaciam *L* 2 ad *B s. l.* 4 aliud fori ius aliud *b*, alia fori uis (ius *BL*) alia *BLPTV* 5 triclinis *L*¹ conuersationem *B* 8 inpa***scha *L* sta eras.

III. 11 anagnostici *Sirm.*, anagnostici *BLPTV*, amici *b*, anagnostae uel anamnisti *coni. Schottus in mg.* suade *B*, suadae *LV*, suauae *PT*¹, suauis *T²b* orationi *T* 12 poene *B* esse credidi rem *B*, esse crediderim *LTV*, crediderim esse *Pb*, credidi rem esse *coni. Sirm.* 14 sibulo *LV* 15 illudit *T* et sic plerumque *ll pro nl* formidine *Pb* 16 manus *om. B* magistra manus *T*

componet *B* 17 capistris *T* 19 uobis *om. B* impugnantibus *LTV* 20 epistola *LTV* 21 uenustus *scr. Sirm.*, uetustus *BLPTVb*

militare flagitio, cum nemo de se confesso iuste credere possit
 crimen alienum? sed credo iuris et legum expertem fuisse
 personam et sola calliditate compositam, cui etiam imitandi in
 scriptione aliena imaginem veritatis usus indulgeat et proprie-
 tatis simulacrum lenocinia pudenda concilient. nolo cuiusquam 5
 nomen incessere nec contra conscientiam accusantis subire
 personam: sufficit pudorem meum in statione constitui: alios
 iacent incerta uentorum. ego tamen, etsi imperare talia cal-
 caribus amatae lectionis adigerer, patriarcharum me imitatione
 defenderem. furto Iacob primogeniti fratris uicit aetatem, 10
 cuius beneficio principatum obtinuit, quem natura non dederat.
 Daud dum lustraret deuia studio fugae et angusta terrarum,
 propositionis panibus famem depulit et contra legis uetita,
 quae minores habet aculeos, esuriam corporis effugauit. ego
 inedia, quam de diuinis libris anima inpastus conceperam, 15
 marcentibus diu debui tolerare uisceribus, donec concepta lues
 ad uitalia secreta percurreret. Daniel propheta diuina dogmata
 regis subduxit penetralibus, quae ad instructionem suam pudic-
 us et imitandus raptor adiunxit. quid iuuat ire per singula,
 cum ad munimen impugnatae una sufficiat de commemoratis 20
 persona conscientiae? quae tamen uerecundiae suae et naturali
 ut ita dixerim debilitati ante necessaria petitione prospexit.
 nam et si sum post negationem, qui me reum fecerim, aesti-
 mate. doctorem Libycum adseritis sublata a se pyri poma fleuisse.
 merito lamentis expiandum est quod cum pudoris dispendio 25
 uenter adquirat. uilia fuerint forte quae sustulit aut negligentia
 aut usu aut tempestate peritura, non fuit culpa uacuum tamen
 iuxta apostolum raptor: carnem quam animam plus amauit.

2 fuisse* <i>L</i>	3 compositam <i>LTV</i>	qui <i>b</i>	4 scribitione
<i>B</i> alienam <i>T</i>	usus <i>B</i> , om. <i>LPTVb</i>		5 simulachrum <i>T</i>
<i>c ex t corr. m. 2</i>	linocinia <i>B</i>	7 personam] pan <i>T</i>	8 ia-
cent <i>Pb</i>	imperaret alia <i>B</i>	9 amatae <i>BVb</i> , amate <i>LPT</i> , arma-	tae <i>scr. Sirm.</i>
	12 angustia <i>T</i>	15 inaediam <i>V</i>	17 daniel
<i>BLV</i>	18 pedicus <i>B</i>	20 impugnantae <i>L</i> ¹ , impugnatae <i>T</i>	
commemoratis] numeratis <i>Sirm.</i>		23 aestimatae <i>B</i>	24 libicum
<i>L</i> , libicum <i>T</i>	pyri <i>Sirm.</i> , peri <i>BLPTVb</i> , puero <i>Schot.</i>		26 acqui-
rit <i>Vb</i>	negligentia <i>LTV</i>	28 amabit <i>BLPTVb</i>	

Tobias propheta huiusmodi commissoribus occurrit et diuina
 uoce testatur dicens: non licet nobis aliquid mandu-
 care furtiuum. cum dixisset manducare, non dixit: non licet
 nobis aliquid lectitare furtiuum. Iosiam, ut narrat historia, sub-
 5 repta papyrus instruxit. ego homuncio hoc non facerem,
 quem uos contra ingenii uires ad scientiam diligendam uer-
 borum stimulis foditis? sed reuertor ad uirum optimum, prae-
 fati, quantum scribitis, sceleris admissorem, qui in utraque
 parte fidem uiolans nec uos securitate nec me facti, si scripsi,
 10 perfectione donauit. contingat mihi salua magnitudine uestra
 coram posito secundum mandata dei tanti uiri, prout habet
 animus meus, terga mulcare.

V.

FAVSTO ENNODIUS.

15 Abundantem dei misericordiam precatus commendo ipsi anni
 felicis auspicia et beneficiorum eius muneribus sublimis iam
 consularem uirum quasi aequalis adgredior. hactenus trabealis
 coturni pompam familiae nostrae peregrina ornamenta tribue-
 bant et pertinere nos ad eum magis adfinitate quam genere
 20 gaudebamus, qui anno nomen inposuit. munus erat, non debitum,
 quod inter curulium possessores diligentum fabulis addebamur.
 quotiens nos obnoxios sibi fecit lingua, quae apud alios exaltauit,
 ut commutato condicionis ordine alienis nostrae nobilitatis
 insignia stipendiis deberentur? at nunc facessat inuidia. uetu-

2 Tob. 2, 21

5 Terentius Eun. vs. 591; cf. August Conf. I c. 16

1 commissoribus *T*, commessoribus *B*   4 flectitare ⁱⁿ *L* in s. l.
 m. 2 historia* *L*   5 papyrus *PT*   homuncio *B*, homuntio
PT   7 fodetis *B*, fouetis *LPTVb*   8 admissorem *B*   9 fac-
 tis si scribi *B*   12 mulcare *T* sed c ex g corr., multare *Pb*

V. 14 Ennodius Fausto *TV*   15 habundantem *T*   16 felicis
L e in ras. 3 fere litt. et ex en *L* corr.   17 aequalem *P¹b*
 aggredior *LTV*   actenus *B*   18 familiae*** *L*   19 affinitate
LTV   genera *B*   20 anno *B*, annos *LTV*, ante nos *Pb*, anno
 suo fort.   inposuit *LTV*   debetur *L*   21 cu-rulium *L r*
 eras.   diligentium *L¹Pb*   fabulis in fibulis corr. *L man. rec.*
 addebatur *T¹*   22 exaltabit *B*, excitauit *I*   23 conditionis
LTV   24 deberentur stipendiis *LPTVb*   ad *B*

storum reparator fascium nouellus consul inluxit et dignitatum
 nostrarum cariosas fores robustus reserauit impulsor. ad redi-
 uuiam ualitudinem tremebunda marcescentium cardinum limina
 iuueniscunt, quae nullis credo deo auspice quia posthaec
 obicibus claudenda patuissent. nam Auieni mei non unus, sed 5
 primus est consulatus. stirpis suae gestatura aquilas agmina
 praeuius antecessit et ad principalem militiam iter uirtutis
 ostendit. si qua est saecularium reuerentia dignitatum, si quis
 honos est hominem uiuere post sepulera, si quid prouidit astutia
 ueterum, per quod ab hominibus anni uincantur indulti: iure 10
 fastus huiuscemodi putantur inuenisse consilia, quorum longae-
 uitas et senectutem refutat et terminum. deus bone, quantum
 est unius uocabulum hominis inpensum in dictandis legibus
 laborem uel stabilire posse uel soluere! macte insignium adu-
 lescentis uirtutum, qui per oblitteratum materni stemmatis 15
 callem uitales honorum secures adtulisti, quibus annosas, ne
 posteritatem tuam retinerent, splendidissimi itineris obices
 amputares. cedant huic priscorum laudes, quibus nobilitatem
 doctorum commenta pepererunt, quae faleratis uerborum super-
 ciliis meritum a relatore mercantur. necesse enim est exilitatem 20
 thematis narrantis opibus ampliari, ut dos, quae in materia
 non inuenitur, stili processionibus inseratur. ut taceam Fabios
 Torquatos Camillos Decios fuisse superatos: te ipsum, mi domine,
 qui uniuersos uicisti, eius primordiis existimo uotiae

1 dignitatis nostrae *Pb*   2 reserauit *Sirm.*, reserabit *LPTVb*
 impulsor *TV*   3 tremibunda *B*   5 patiscunt *fort.*   6 conso-
 latus *BL*   9 honus *LV*, onus *B*, honos in *T* (in *in ras.*)   est
T s. l.   sepulchra *B*   10 anni *om. T*   indulti *BP*, indulgi
LTV, adulti *b*   11 fastus *BTVb*, fatus *L*, faustus *P*, fastos *Sirm.*
 consilia *suspectum*, *fort. ex gloss. cons. (i. e. consulares) ortum*
 longeuitas *B*   14 aduliscens *B*, adolescens *PTb*   15 oblitte-
 rarum *L¹*, oblitteratum *B*   ^astimmatis *B*, stematis *LPTV*
 16 attulisti *LTV*   17 splendiissimi *L*   amputares *Sirm.*, am-
 putaris *BLPTVb*   19 faleratis *BLV*, fabulatis *T*   22 stilo
B   fabios *ex fauius V m. 1*, fauius *B*   23 torquatus camillus
 decius *BV¹ (em. m. 1 us in os)*   superatus *B*   24 existimo *b*,
 extimo *P*, stemo *BLTV*   uotiae *B*

cessisse. tu per duratum proauorum auorumque scipionum
 tramitem iam grandior, pene praecedentium conexus lateribus
 ambulasti, ita ut sub coniunctione numquam interpolatae felicitatis
 incederes. ad Auieni mei adhuc teneri uirtutes pertinet
 5 et tuo generi continuare fascies et nostro reddere. ago gratias
 intentioni in commune augmentum profuturae, per quam cum
 dei beneficio natalium bonorum claritas hactenus interclusa
 resplenduit, per quam diem suum lucidus sanguis agnouit.
 quam uoluisses uotorum meorum summam coram positus
 10 intueri, si non peccatorum magnitudo munus caeleste, quod
 non potuit desideris, denegaret aspectibus, et nefas sit hominem
 uno eodemque tempore uniuersa optata promereri! illud tamen
 inter maximas redemptoris nostri remunerationes credo nume-
 randum, quod limen felicis infantiae consul meus cum honore
 15 senis ingressus est. spe praecipio quid paretur laboribus, cum
 talia primordiis exhibentur. inauspicatis successibus illi pro-
 fectuum incrementa uentura sunt, quem coepisse uidemus a
 fascibus. minus est quod sibi de prosperitatis euentu in anti-
 quorum praeconiis uetus fama blanditur. quod adtrita puluere
 20 canities, quod uita sub fasee acta uix meruit, quod grandaeuus
 de impetratione numquam certus optauit, hoc memorato sae-
 pius adulescenti meo supernum munus ingessit. additur quod
 in principio uitae disciplinis optimis institutus uidetur meruisse
 quod adeptus est, nec dignatur totum in se felicitati tribui,
 25 in quo possunt etiam dari plura uirtuti. naturae in decus
 scolas et litterarum studia consecutus, paternae perfectionis
 aemulator, talem se industria sua filium reddidit, qualem alter

1 auorum <i>B s. l.</i>	2 conexibus <i>T</i>	3 nunquam <i>V</i>	
6 agmentum <i>T</i>	7 beneficio <i>B</i>	actenus <i>B</i>	10 intueri <i>L</i>
<i>i supra scr. m. rec.</i>	14 felices <i>B</i>	15 spe] sed <i>Sirm.</i>	praeci- picio <i>BLV</i> , percipio <i>PTb</i>
16 ex*ibentur <i>L h in hac uoce saepis- sime eras.</i>	proeuctum <i>b</i>	17 cepisse <i>BPT</i>	19 attrita <i>LTV</i>
20 grandaeuus <i>BLT</i>	21 impetratione <i>TV</i> , imperatione <i>L</i>		
optabit <i>B</i>	memorati <i>LV</i> , memorat <i>B</i>	22 adulescenti <i>B</i>	
24 in se totum <i>T</i>	25 indeces (<i>supra es ras.</i>) <i>B</i> , indices <i>coni. Schot- tus</i>		
26 colas <i>B</i> , scolas <i>LPTVb</i>	27 aemulatur <i>B</i>		

uix potuit elegisse. quicquid Attica, quicquid Romana prae-
cipuum habet lingua cognouit, aurum Demosthenis et ferrum
Ciceronis expendit, utramque dicendi seriem Latinus relator
impleuit. grammaticae instructionis repagula et illas dicendi
legales angustias pro libertate complexus est. oratoriam pompam 5
sectando masculae dictionis brachiis aequales ad certamen
eduxit. sed quo me rapiat processus affectionis terminum refu-
tantis, agnosco: diuisus proposito consulem eruditum ingenio
inpar appello. ad uos reuertor, cum quibus mihi commune
gaudium, par desiderium, aequalis supplicatio est. oremus 10
deum, quia uota nostra modum refutant, ut ipse faciat perenne
esse quod tribuit nec umquam circa nos muneribus suis ter-
minum ponat qui largiendo damna non sensit. uos gaudete
tamen uestro tam excellenti bono, quibus fas est post trabeas
suas habere filium in obsequio consularem. si tamen in sententia 15
mea caelestis uigor operatur et tota mens humanis delictis
inclinata non subiacet, fidelium orationum uestrarum retributio
est circa sobolem dignitas inpetrata. urbi sufficerent quantos
habet domus una precatores. felix mater, tot imperatorum
domina, uos apud deum precibus suis matrona fortis adtolliit. 20
per tantos regnum caeleste uim patitur, quorum meritis a
diuina clementia quod postulatur exigitur. scriptum enim memi-
nimus dicente discipulis domino: si conuenerit duobus
aut tribus uestrum, quicquid petieritis impetra-
bitis. credo redemptorem iustorum raritate prospecta pro 25
mundi salute petituros duos dixisse sufficere. licet coniec-

23 Matth. 18, 19

1 atteca <i>B</i>	2 demostenis <i>B</i>	3 utranque <i>Pb</i> , utraque	
<i>BLTV</i>	4 grammaticae <i>B</i>	repagola <i>B</i>	5 angustas ¹ <i>L</i>
complexus <i>LTV</i>	6 braciis <i>B</i>	aequalis <i>BLPVb</i> , equal ¹ <i>T</i>	
8 consulē* <i>T</i>	9 impar <i>LTV</i>	10 equalis <i>B</i>	supplicatio ^p <i>B</i>
11 perhenne <i>T</i>	13 dampna <i>LPV</i>	15 consularem <i>B</i>	18 im-
petrata <i>LTV</i>	quantus <i>B</i>	19 praecatores <i>B</i>	20 attollit
<i>TV</i>	21 celestē <i>L</i>	a* <i>T</i>	22 mminimus ^o <i>L</i>
discipulis <i>LPTVb</i>	conuenerint duo aut tres <i>PT</i>		23 domino
bitis <i>L¹</i>	25 pspecta <i>T</i>		24 impera-

tura perpendi, si possit tribus aliquid denegari pro suorum
utilitate poscentibus. his ergo spebus animatus et iustorum
cognitione sublimis, confido de superna benignitate etiam me
ad optatae copiam gratiae peruenturum. si Abrahae meritis
5 Loth sanctorum turbis adsciscitur, si hi qui caruere propriis
propinquorum ad celsa perduci meruere uirtutibus: annus iste
familiae uestrae pariet dignitates. nam si uobis cordi sum,
facile ad caelestem gratiam optata inpetratione perducor. do-
mine mi, salutationis reuerentiam soluens ueniam postulo de
10 prolixitate sermonis, quia difficile est magna gaudentem parua
loqui esse contentum.

VI.

FAVSTO ENNODIUS.

Deus bone, quam nihil est arduum magna curantibus et
15 qua quiete diuinae mentes uisa describunt! quibus ornantur
dotibus loca, quae lingua diues et dicendi peritus aspexerit,
si religioso liceat sine discrimine confessionis enarrare proposito!
quasdam mundi artifex deus prouinciis felicitates stupenda
secreti sui largitate concessit: alias uberius, melius alias uinum
20 iussit effundere, aliis contulit triticeae segetis ope gratulari,
multas pomorum uarietate uel utilitate donauit. quibus haec
tamen ipsius naturae repugnantia merita non dederunt, fecit
eas relatore sublimes. non est unde ieiuna cautibus gleba de-
speret nec unde non respondentia cultori arua subiaceant.
25 linguarum genio terris merita tribuuntur et qualiter quis loqui

2 speciebus *Pb*   3 superna *Pb*, supra *BLTV*   4 optate
B   peruentorum *L*   5 adsciscitur *BL*, asciscitur *PVb*, asciscitur
T, adscribitur *Sirm.*   6 perduce *B*   7 dignitatis *B*   8 im-
petratione *L corr. TV*, imperatione *L¹*, inspiratione *Pb*   9 me *T*,
mi** B hi eras.   11 contemptum *T¹*

VI. 14 nichil *T et sic saepissime*   15 quietae *B*   mentis
BLPTVb   describunt *B*   16 diuis *B*   18 prouintiis *LV*
19 secreta *B*   20 triticae *B*   22 repugnantis *Sirm.*   23 iei-
iunia *L*   gleua *B*   disperet *BLV*   24 non *B, om. LPTVb*

potuerit, taliter rem, de qua fuerit locutus, adtollit. crescetis. prouinciae, cultura sermonum: oris est quicquid in uobis lector stupuit. uber solum et diuitibus quae te iactas terra palmitibus, quae per modicos sulcos scalpentem dorsa pascis agricolam, quae uenas diuites in ipso proscissionis pandis exordio, quae 5 suscepta germina multiplicata messe restituis, nihil tibi commune cum maximis, si ad te domnus Faustus, Romani status eloquii, non serenus accesserit. ecce Comus pullae quondam pene in silentium missa condicio, quae nulla se hactenus commoditate, nulla ut aiunt formositate iactauit, quanto gaudet 10 ingenii priuilegio? quae per praerupta conuallia et patulos cohaerentium hiatus montium aestiuis niuibus miseram scit exhibere concordiam, cui per pericula pendentium cum uia cultorum ante terram per scopulos opus est seminare quam germina, cui calamitatis genus est, riparum Larii confinia canis 15 ornasse nemoribus, ut subridens inlecebrosa uisione dominantibus blanda fecunditatem fronte mentiatur et in perniciem possessoris pulchritudinem nutriat execrandam, ubi primum fabricis suis per praetoria domini tributa dissoluunt, dum antiquorum lascuias parca nituntur frugalitate reparare et 20 profligantia patrimonium fulcire culmina: indigenarum copia ad hoc tantum seruata, ut functioni publicae peraequatoris etiam uota transcendens numerus non deesset: piscium populos non ad delicias, sed ad horrorem nutriens, per quos discimus quid laudis captorum alibi sapor mereatur: ubi aer pluuius 25 perenniter et minax caelum et quaedam uitae sine tota luce

1 attollit *LTV*   crescetis *Sirm.*   2 prouintiae *LV*   4 pacis
LPb   5 in] et in *P*   6 restitues *B*   8 spullae *B*   9 poene
B   conditio *LTV*   actenus *B*   11 ingenii] elata *add. B*
patulus *B*   12 coherentium *BLT*   hyatus *PT*   13 ⁱ c p picula
T c p p in ras.   cum uia] uia] *T*   17 ^{ro} fronte *B*   18 pul-
critudinem *PT*   execrandam *PT*   19 dissoluunt tributa *T*
20 lascuias *BLV*, lascuias *T*, lacuias *P*, lacunas *b*, lacinias *coni.*
Schottus; nihil mutandum, loquitur enim de tectis priorum possessorum
neglegentia ruinam minantibus   21 indig'narum *T*   22 publice
B   peraequatoris *B*   23 populus *B*   24 dilicias *B*   quod
Pb   dicimus *L*   26 perhenniter *T*

transactio: dulcia Larii oculis fluenta transeuntibus et ad
 natatum quos perdat inuitantia. quis ferat decorum gurgitem
 sub hac deceptione fallentem? quid dicam insulam relatione
 factam habitabilem? quis non hoc miretur? in qua minus
 5 amatur uita seruata, in qua portio fuit euasisse decriminis, circa
 quam piscibus hominum ministratur esca cadaueribus? nulla
 enim praeter aquas Larii defuncti ibidem sepulcra meruerunt.
 maria, fluuium Adduamque laudastis, quorum per confusos ductus
 discrimen lacum tumoris ostendit, qui agnosci in eo numquam
 10 nisi per turbida fluenta potuerunt. tanti fuit diuitias facundiae
 in rebus laude carentibus ostentare, quanti non fuerant haec
 omnia, naturae beneficia si dedissent. caelorum tamen dominus,
 qui hoc uobis posse concessit, munera sua sub perennitate
 tueatur, quia haec ego non quasi a uobis diuersa sentiens
 15 scripsi, sed ut ex istis lector agnoscat Comum per stilum
 uestrum melius esse legere quam uidere.

VII.

FAVSTO ENNODIUS.

Quantus est fascis inuidiae, quam facilis nocendi uia, quo-
 20 tiens praecedenti opinione laborat impetitus! nemo quid factum
 sit, ut uideo, quidue infectum respicit: ad inpugnationis fidem
 solum aduocatur pro teste propositum. deus omnipotens mutatas
 ordinum uices uertat in melius et rerum statum, qui labe
 temporis aut meritorum nostrorum nebulis obsoleuit, aurei
 25 saeculi candore perfundat. quando non hominum obscenissima
 crimina innocentis officii textit umbraculum et quicquid a morum

2 decorem *L*¹   3 quis *L*   dicat—habitabilem *L* in ras.

6 nulla *B*, nulli *LPTVb*   7 sepulchra *B*   8 mariam *B*   fluuii
T   adduamq; *B*, adduam quae *LTV*   quorum *coni.*, quos *BLPb*,
 quo* *T*, quod *Sirm.*   confusus *B*   9 in lacum *B*   eo] eum *B*
 11 quanta *B*   12 beneficia *B*   dedisset *B* et *Sirm.*, qui ante si
distinxit   13 perhennitate *T*   14 tuetatur *B*

VII. 19 fa*cis *L* s *eras.*, fascinus *coni.* *Schottus*   20 p̄cidenti
B   f̄c̄m *P*, sanctum *b*   21 infectum] infandum *b*   inpugna-
 tionis *B* is in ras.   24 obsoluit *BL*   26 ignoscentis *T*, in^{no}centis *B*

nube descendit caelestis militiae serenitas excusauit? at nunc in aucupium trahitur male creduli interpretis clericatus, et quod ante religiosam professionem admisisse non decuit, hoc postquam per titulum ecclesiasticum culpis renuntiauimus, sine honesti credimur consideratione peragere. qua me tempe-
 5 state, procella inmanium peccatorum, ire ad famosum officium compulisti? in quo omnes errorum rami magistra uiuendi solent falce truncari, in eo de me facinus credi facis omne fallentibus. ille mancipia sua a me sublata defleuit et contra potentiam ecclesiastici militis aduocandam credidit regiam defensionem. 10
 rogo, quis hoc commentator uel in scena proponat? quis poetarum fabellam fucis similibus aut commenticiis personis instrueret? nouit dominus, qui manu ualida in adiutorio uestro mei propugnator adsurgat, totius me esse technae huius ignarum. ante aliquid temporis pueri duo, qui sibi a praefato adserebant 15
 inferri uiolentiam, ad opem se ecclesiae sub interpellatione publica contulerunt. preces adhibuisse me memini, ut circa eos quod defunctus uoluit seruaretur: auditurum se deceptiosus et blandis promisit inlecebris. ut ad obsequium reuerterentur, ad quod deputati fuerant, sancto episcopo patre uestro prae-
 20 sente, qui eisdem praebebat auxilium, sub notitia ciuitatis hortatus sum. quid postea euenerit ignorauit, nisi postquam male retentatoris nomen accepi. haec mentior, nisi inpugnatoris mei adtestatione constiterint, cui tamen gratias refero, quia sub quauis occasione uotius exegit epistulas, quae mihi multum
 25 doloris iussionis uestrae dubitatione pepererunt. de me enim

1 descendit <i>B</i>	2 credoli interpretis <i>B</i>	3 amisisse <i>T</i>	
6 inmanium <i>LV</i>	pēcorum <i>T</i>	fēmosum <i>L</i> ¹	7 compulisti
<i>LTV</i>	8 truncari <i>B r in ras.</i>	11 commentator <i>LTV</i>	12 fa-
bellam <i>B</i>	commenticiis <i>T in ras.</i>	14 totius <i>B</i> , tocius <i>P</i> ,	
tutius <i>LTV</i>	eēt <i>B</i>	teгнаe <i>LV</i> , tegne <i>PT</i> , igne <i>B</i>	huius-
modi <i>P</i> ^b	15 asserebant <i>LTV</i>	17 me <i>om. b et Sirm.</i>	mi-
mini <i>L</i>	18 quod] q̄ <i>T</i>	seruarentur <i>T</i>	deceptionis <i>B</i>
19 reuerentur <i>B</i>	22 ortatus <i>LPV</i>	23 retentoris <i>B</i>	impug-
natoris <i>T</i>	24 attestacione <i>LTV</i>	constit ^{ta} erint <i>T</i>	25 epi-
stolas <i>LTV</i>			

deliberatum esse uideo, si uos, utrum audiam quae iubetis, in ancipiti esse cognosco. nulla me tamen nec magnitudinem uestram ex ea parte apud deum culpa respiciet, quia praefatos mox ad seruitium illius boni uiri sine alicuius audientiae 5 libra ire compuli. domini mei salutationem largissimam dicens, quam uellem, si istis negotiis paginas non negetis, aut accusatores meos ipse componere aut, quod est familiarius, frequenter errare!

VIII.

FIRMINO ENNODIUS.

10

Iucunda sunt commercia litterarum, docto auctore concepta illa, in quibus ad unguem politi sermonis splendor effulgorat, ubi oratio diues frenis peritiae continetur. quando abundantem loquelae uenam laboriosus in lucem scrutator adduxerit, tunc 15 procedunt officia suscipientis desideriiis paritura. at ubi scaber sermo angustiam pauperis signat ingenii nec conceptum suum in ordinem digerendo noctem studio elocutionis interserit et nebulosae narrationis ambiguo quandam generat de ipsa explanatione caecitatem: quis non personae talis in eloquentiae 20 arce constitutus spernat affectum? grauat conscientiam perfectorum amor indocti. sed uis caritatis internae necessitudinis uinculis adiuta non fertur: nescit experiri quid possit quem caritas stimulis suis exagitat. solent tamen dignos uenia iudicare perfecti quos inter epistulares uias nutantia deseruere 25 uestigia. soletis quid dicere uoluimus adtendere, quotiens non elocuntur uota sermones. idoneae tamen perlatricis uiaticum praegrauauit et, quae me praesentare uiuis potuisset adfatibus,

3 parte *L* respiciat *B* 4 audiendientiae *V* 5 compuli
LTV domine mi *P* (i in *ras.*) *b* 6 negetes *B* 7 componere *LTV*

VIII. 11 commercia *L*, commentia *T* 12 effulgorat *B*
 13 diuis *B* habundantem *PT* 14 loquellae *B* 15 ad *B*
 18 nebulosae *V* 19 cecitatem *B* in] sine *Pb* 20 arte *Pb*,
 arche *B* 22 quem] quae *B* 23 exagitant *LV*¹ 24 epistularis *B*, epistulares *V*¹ u in o *corr. m. 1* 25 soletes *B* uolu-
 issimus *B* attendere *LPTV* 26 idonea et]amen *L*

eam epistula comitante perduxī, minus nobis periculi esse confidens, sub intercessoris boni me praesentia deliquisse. uale ergo, mi domine, et amantem uestri peculiaribus fouete beneficiis: sic apicem uestrum, si est quo crescat adhuc, diuinus fauor adtollat.

5

VIII.

OLYBRIO ENNODIUS.

Dum fauos loqueris et per domos cereas eloquentiae nectare liquentis elementi mella componis, peregrinum labiis meis saporem epuli diuitis infudisti, Herculei certaminis et triumphalium Antaei casuum faciens mentionem. sic se equidem exercita litterarum gymnasiis palaestra dilucidant, sic madefacta studiorum oleo loquendi se artificii oris membra submittunt. sed noluissem fateor illius, ut aiunt, pugnae commemoratione morderi. Antaeum fabella senior, ne elisus uinceretur, matris solacium, postquam coepit non cadere, loquitur perdidisse: qui per callidi hostis fabricam fertur stando esse superatus et in pectore animam posuisse certantis. res scilicet digna memoratu, sed amicitiarum indigna proposito. nos nempe memini foederis certamina suscepisse, sed per quae mutuae uincamus caritatis officii, ut dum inter huiusmodi luctamina nitimur, et uinei

1 eam *B*, ea *TVb*, et *L*, eum *P* epistola *PT*, epistulam *BLV*
 nolis *V* corr. *m. 1*, nolis *L* 2 bonae *B* me *om. B* 3 peculiaribus *B* beneficiis *B* 4 quo *ex* quem *L* in *ras. corr. m. rec.* 5 attollat *LPTV*
 VIII. 7 olibrio *T* 8 fauos *B* corr. *PT²*, fauos *B¹LT¹*
Vb loq̄ris *T* re s. l. *m. 2* p̄r *L* 9 liquentis *B*
 componis *LTV* 10 saporem *V* praeter s in *ras. m. 1* aepuli *B* triumphalium *V* 11 anthei *BLPTVb* quidem *L*
 12 gemnasiis *BLV¹* (e in i corr. *m. 1*), gignasiis *PT* palaestra *BLT* 13 loquendi se scripsi, loquendis *TV*, lequendis *L*, loquendi *BPb* artificis *V* corr. *m. 1* 15^m ordini *L* antheum *BL*
PTV fauella *B*, fabula *Sirm.* uinceretur scripsi, uinceret *BLPTVb* 16 solatium *LV* cepit cadere non *T* 18 digna *om. V¹* (add. *m. paullo recentior*), dedala *B* 20 certamina foederis *T*

ambo optemus et uincere. nobis per communia pectorum
 secreta uiuendum potius quam obeundum est, matris ecclesiae
 ope sociatis, quae utrosque, ut uera loquamur, fidei ubere lacte
 pascit altrici. cessent anilium commenta poetarum: fabulosa
 5 repudietur antiquitas: status innocens ruinae nequaquam mi-
 sceatur alterius. nobis, si placet in nouellum usum maiorum
 exempla reuocare, potius Pyladis et Orestis, Nisi et Euryali,
 Pollucis et Castoris, si nihil his clandestinorum actuum decerpit
 obscenitas, conuenit gratiae meminisse uel fidei. quos inter
 10 se ita concors animorum deuinxit aequalitas, ut horum duos
 expetitus cum amicis iuaret interitus, alter amico uitam
 pretio suae mortis adferret. ista sunt digna memoria, quotiens
 inter nouos concordiae nexus udo, ut ita dixerim, animorum
 libro cespitibus ualidis fetura nobilis iuncta maritatur. illae
 15 mentes promittunt poma concordiae, quae quid in cultura
 sudoris sit opus agnoscunt. gaudeo tamen, quod iam indisso-
 lubili societate moribus iungimur et ab ostio affectionis per
 examinis lancem caritatis incrementa pensamus.

X.

IOHANNI ENNODIUS.

20

Vicem redderem, nisi oneraret diligentiam amici pectoris
 restituta laudatio, ne dum in praeconiis mutuuum uidemur
 scabere, adulationis suspitione polluat^r adfectio et amor currat
 in uitium, dum illud quod apud alios debemus facere nobis
 25 incompetenter ingerimus. amantium enim ornamenta inter
 familiares paginas retinenda sunt, non loquenda, ne tantum

1 pectorum *scripsi*, pec**torum *B*, peccatorum *LPTVb* 3 soci-
 ciatis *scripsi*, sociatu *LPTV*, sociata *Bb* ut *Bb*, *om. LPTV*
 5 ^ostatus *L n^o eras.* 7 piladis *T* eurali *BLPTVb*
 8 actu *L u eras.* 12 praecio *LV* 14 caespitibus *B* ille
LT 15 mentis *T* poma] bona *Sirm.* 17 *ostio *PT*,
 i
 ostio *L*

X. 21 honeraret *LTV*, hono^raret *B* pectores *L* 23 ado-
 lationis *B* suspitione *T* pollua*tur *L n eras.* 25 incom-
 petenter *LTV* ingerimus *Sirm.*, ingeremus *BLPTVb* 26 pa-
 gina*s *L n eras.*

conscientias nostras uacuis sensibus relatione laudis oneremus.
 sunt ubi bona tua, ut apud te propter adfectum taceam, amice
 concelebrem: in his, quae de profectu tuo sentio, religiosam
 tibi tantum debeo taciturnitatem. possem quidem uitia temporis
 secutus laudes tuas nunc inexhausta praedicatione reserare 5
 et totam paginam fucatis colorare blanditiis. sed absit hoc
 a proposito, facessat a moribus, ut quem mente teneo ista
 tantum uelim esse remuneratione contentum. tibi non deleni-
 ficam orationem, sed uocem debeo castigantis. non tibi pictis
 uerborum inludens artificijs, sed totum profunda mente te 10
 retinens possem dicere: ad arcem scientiae sine tenerae aetatis
 praeiudicio peruenisti, summam perfectionis adeptus es, nulla
 debes cura restringi, sed bonis tuis tamquam locuples possessor
 ornari. sed haec, sicut praedixi, a me aliena sunt. ore te
 parentis stimulo, dico: sint licet grandia, quae in cano elo- 15
 quentiae flore polliceris, ego tamen nisi de messe non gratulor,
 ut solet auarus agricola, qui ubertatem anni nisi in horreis
 non metitur. iam in te etsi non grauidas aristas, multo tamen
 uidemus lacte turgentes: iam prope ad aream uota perueniunt.
 sed plus timendum est, quotiens desideria nostra spes uicina 20
 succendit. labora ergo circa studia, lucem in conloquijs dilige,
 lectioni deuotus insiste, ut fructus eloquentiae multiplicium
 auctorum uentilatione purgetur. pulchra sunt quae scribis, sed
 ego amo plus fortia: redimita sunt floribus, sed poma plus
 diligo. salue, mi domine, et haec ea qua insinuauit sinceritate 25
 complectere et amorem meum in admonitionis fide perpende.
 scito epistulas tuas nulli doctorum a me esse denegandas, ut
 quod me per inscitiam fugerit per eos, qui ad unguem docti

1 uacuas *fort.* oneremus *B*, honoremus *LPTVb* 4 debeo tan-
 tum *T* possim *B* 5 laudesta *V* inexhausta *BLV* 6 et
om. b blanditiis *PV* 8 ueli* *T*, uellem *B* contēptum *B*
 10 mte te *T in ras.* 11 retinens. Possem *T* possim *B*
 tenere *BPT* (*re corr. in T*), tenera *LV* 12 es *om. T¹ add. ~ s. l.*
m. 2 13 locupēs *L* 16 polliceris *T* ris *in ras.* 17 agricola
B 21 succendit *V*, succedit *T* ergo *om. P et Sirm.* 23 pur-
 gatur *B* 24 plus amo *T* 25 quam *T* 27 epistolas *LTV*
 28 insci**tiam *L en eras.*, inscisciam *T* fugere *B*

sunt, emendetur, et ideo ad descriptionis culturam multo sudore te praepara, ut uota, quae circa te pro uenerandi patris tui meritis et amore concepi, ad effectum sub hac claritatis tuae intentione perueniant.

XI.

CASTORIO ET FLORO ENNODIUS.

Amantem uestri gratia deberetis releuare conloquii et amicam diligentiam testimonio reserare sermonis, quia muta caritas pene obtinet uices ingrati et per paginarum abstinentiam interceptur uis amoris. absentum animis sola litterarum medetur oblatio, quae quodam mentis artificio pingit scriptione quocum loquitur. haec apud uos superuacuum putamus adserere, quos instituta nobilia acuunt, quibus praesto est sanguis doctrina consortium. nihil est bonarum artium, quod nescire sine negligentiae culpa possitis, quos post lucem natalium Romanum decus Faustus instituit. ergo magis fatendum est me non mereri quod postulo, quam uos nescire quid debeatis offerre. domini mi, salutationis debita effusissima humilitate persoluens precor, ut tandem aliquando non inmemores admonitionis et foederis rescribatis, circa quae opera pigros uos esse non conuenit, quia nec conuersationi uestrae sancta conscientia nec uber sermo potest deesse conloquiis.

2 praepara* <i>L t? eras.</i>	3 affectum <i>T</i>	4 perueniunt <i>T</i>
XI. 7 reuelare <i>L</i>	9 poene optinet <i>B</i>	ui*ces <i>B</i> inter-
cipetur <i>B</i>	10 absentem ⁿ <i>B</i> , et absentium <i>Pb</i> ; absentium — litte-	
rarum <i>T in ras. m. 2</i>	11 artificio <i>L</i>	scribtione <i>B</i> quocum
scripsi, quod <i>LPTVb</i> , quos <i>B</i>	12 asserere <i>TVb</i>	14 ne-
gligentiae <i>T et sic saepius</i>	15 posit ^{is} <i>LT</i> , possides <i>B</i> tis s. l. m.	
rec. (<i>Schotti?</i>)	post lucem] p' luce <i>B</i>	16 me—quod <i>T in ras.</i>
<i>m. 2</i>	17 postolo ⁿ <i>V corr. m. 1</i>	18 domini] dum <i>Pb</i> mi
scripsi, mihi <i>BLTVb</i> , michi ⁿ <i>P</i>	effussima <i>L</i> , et effusissima <i>B</i>	
19 inmemores <i>T</i> mores <i>in ras. m. 2</i>	20 pigrus <i>B</i>	

XII.

AVIENO ENNODIVS.

Si quaeras, cur silentio uestro multata non reticet prodiga
frons pudoris et male interpretando inprudencia uocetur affectio,
si garrulitatem meam fructu dicas cessante debuisse conpesci: 5
ego te, inlustrissime hominum, illa quae in familia tua dome-
stica est sinceritate conuenio, ego foederatam promissionem
quasi obsidem mentis amplector. doleo quidem procuratas longi
causas silentii, dum et caritas et necessitudo negligitur: sed
quia me totum sibi amor tuus uindicat, adhuc credo excusa- 10
tionem posse recipere quod fecisti et purgationis tuae in hac
parte causas aestimo esse, quas inuenire non possum. in bona
te ualitudine degere uoti compos semper audiui: sudorem
tuum circa ornamenta generis saepe epistularis alloquii luce
tersisti. nihil praeter contemptum monstrat, quotiens tacitur- 15
nitas non habet necessitatem. ego tamen spem de responso
capiens semper scripsi et sub quadam claritatis tuae praesentia
legenda dictaui: uisa est mihi, dum loquor, pagina mea te
reddidisse, te sapere et tuis picta imaginibus uerba conferre.
quid esset in epistula tua dulcedinis, si eam daretur accipere, 20
quaeso diligenter expende, quando licet a nobis procedentia,
tamen quae ad te ueniunt uerba conplectimur. iam, rogo, ad
adfectum scriptionis erigere et ariditatem meam conloquii
fluentis infunde, ut quid ministerium meum a deo ualeat in-
petrare cognoscam, si epistulas tuas aemulas paternae perfec- 25

XII. 3 a silentio *Pb et Sirm.*; a *inclusit Schot.* multata non
reticet *T* tata non reti *T in ras. m. 2* prodigia *L¹* 5 ces-
sante *L prius s in ras. fort. ex n corr.* conpesci *LTV*
8 praeparatas *Pb* 9 neglegetur *B*, negligitur *T sic fere sem-*
per 10 uendicat *PT* 11 tue purgationis *T* 12 causas—
possum *T in ras. m. 2* 13 degerere *B* 14 epistularis *BV¹* (u in
o *corr. m. 1*), epistularis *LT* 17 scripsi *B* 18 loquor pagina
mea *T* or pagina mea *in ras. m. 2* 20 aepistula *B*, epistola *LTV*
et sic reliquis locis plerumque dulcidinis *B* 22 tamen non
TV cōplectimur uerba *T* 23 affectum te *T* scriptionis
B eloquii *T et P m. 2 supra* colloquii 24 adeo *P^b* im-
petrare *TV* 25 aepistulas *B* aemulas *V s partim in ras. m. 1*
ex e ut uidetur *corr.* paterne *B*

tionis accepero. nolo metuas, quod illum formidandum doctis-
 5 aliter incipientium possunt ingenia cognosci, nisi ut qui
 10 non debent tenerae adhuc aetati robustas declamationes in-
 quirentes de futura ubertate laetificent et messem peritiae in
 radice manifestent. domine, ut supra, salutationis honore et
 reuerentia soluta spero, ut mei te esse memorem si meritum
 non ostendit, saltem inopportunitas mea, quae est indefessa,
 significet.

XIII.

AGAPITO ENNODIVS.

Male est animo, postquam magnitudo tua aequi obseruan-
 15 tissima et amicitiarum tenax in hanc meae obliuionis se uertit
 incuriam, ut diligentiae inmemor bona melioris saeculi, quae
 accesserunt de profectu honorum tuorum, fama potius quam
 felici epistula nuntiasset. ubi sunt illa sanctae conscientiae
 20 tuae in conuersatione ueneranda penetralia? quando inuenire
 potuisset relatu digniora animus de amantis hilaritate solli-
 citus? sed quaero, ne malignorum quispiam austrum floribus
 aut petulcum animal rosetis inmiseric. numquam enim sine
 offensa amicis prosper euentus absconditur: a commotione euenit
 5 malitiae facessat obscenitas. puto bona uestra me meruisse

1 accipero *BL*   formidandam ^u *V corr. m. 1*   3 deprehendere
L   5 incipientium *Sirm.*   cognosco ⁱ *V corr. m. 1*   6 tenere
B, tenera *L*   8 manifestetur *T³ ut uidetur*   9 soluta *scripsi*,
 solita *LPTVb*, saluta *B*, saluto *coni. Schot.*   10 saltem *Pb*, sal-
 tim *BLTV*

XIII. 12 ennodius agapito *TV*   14 obseruandissima *B*
 15 amicitiarum *B¹*   in hanc *T in ras. m. 2*   17 adcesserunt *B*
 18 sancte *B*   19 conuersatione *Pb*, conseruatione *LTV*, conser-
 uatione amoris *B*   20 relato *B*   21 quaero] uereor *fort.*
 ne] ne forte *B*   floribus *scripsi*, fontibus *BLPTVb*, al. fetibus *P²*
in mg.   22 petulcum animal *T in ras. m. 2*   23 prosper *B* er
in marg. add.   deuenit *T*

nescire, quia sermonis frequentia pensabitur tale silentium. decedentem a desideriis amicum nulla delinire potest cultura caritatis. haec quantavis, mi domine, nobilibus scientiae tuae uerborum pingas imaginibus, raro curantur malefacta conloquiis, et dolor, qui a re descenderit, sanari non potest per loquelam. 5 uix erit, ut scribendo deleas, quod scribere contempsisti. sed reuertor ad propositum, a quo numquam est, si miseretur diuinitas, discedendum. deo debeo, quod prospera tua te silentium procurante in Liguria primus agnouit. perdidisti fructum studiosae taciturnitatis: bonorum felicitas mundi lingua celebratur: ignorari non potest quod summis accesserit. in honoribus illa magis amplectenda sunt quae redduntur: male ad fasces attollitur cuius mens inter curiae sidera lucis suae suffragia non agnoscit in titulis. uenit ad uos cana dignitas [sera], sed debita. uocauit eam lingua, quam sequitur: exegit innocentia, 15 quam habuit quondam aetate coniunctam. sed iam redeo ad gratiam familiaris alloquii etiam post offensam. salue, mi domine, et quod in damno promissi foederis neglexisti restitue ubertate sermonis.

XIII.

20

FAVSTO ENNODIUS.

Nollem, fateor, morarum causas aperire, ne animus meus sera in pacem cum laetitia reductus maesta iterum relatione turbetur et habeam tristitiae meae rediuuium in narratione

1 quia] qua *Bb*; Qua sermonis f. p. t. silentium? *Sirm.* 2 decedentem *malim* delinire *Bb* 3 mi *BT*, mihi *LV*, om. *Pb*
 tuae om. *L* 4 post imaginibus plus linea dimidia erasa in *B*
 malefacta *T* ta in ras. colloquiis *LTV* 5 re] te *Sirm.*
 discenderit *B* poterit *Pb* loquellam *B* 6 quod] quam
T contempsisti *BLV* 8 descendendum *L'T*, descendentum *B*
 12 male] alter *add. B* fasces ad *T* 13 attollitur *LPTV* curie
 inter *T* 14 sera *inclusi* 16 quondam] aurea condam *B*
 17 etiam *T* in ras. m. 2 18 dampno *L* promiss* *B*

XIII. 23 mesta *BLPTV*

principium. paene enim sibi debet angustias suas qui earum
 relegere transacta non refugit. quis ad calcem perductas anxie-
 tates suas reparet intempestiui necessitate sermonis? sed uo-
 biscum mihi et cum proposito rerum fides est, quibus debetur
 5 in replicatione ex quacumque causa sinceritas. patior libens
 aculeos reuocati maeroris, dummodo ueritati nil pereat, et ne
 per uitium tenerae mentis paginam falsitate dehonestem, sponte
 fero quod refero. sancti episcopi patris uestri prope in dubium
 salus deducta me tenuit, in cuius aegritudine quamuis cuncta
 10 inlacrimaret ecclesia, me tamen specialis maeror adflixit, qui
 eius debeo plus amori. uidi pacem ciuitatis urgente discordia
 urbis nostrae limina transcendentem et ab oculis nostris quasi
 incertum aliquod aut uagum numen elapsam. sed sufficiat
 tristibus stricta narratio. iam ad bonam ualitudinem sancti
 15 patris salus optanda et diligenda respirat. nam ubi mens mea
 ad stationem rediit, statim iussa respexit. pueros destinaui,
 qui fideli me de prosperitate culminis uestri uel totius sanctae
 domus relatione perdoceant. pendeo rursus et inter spem et
 metum dubia aestimatione dstringor, cui necesse est de alterius
 20 parentis esse prosperitate sollicitum. quis ad curas meas se
 porrigat? quis aestus aequiperare ualeat tali diuisione distracti?
 sed haec ad deum iustius reportantur, cuius clementiae est
 uota uincere supplicantium et fluctuantibus portum parare
 desideriiis. interim ad usum reuertor querelarum. paginas
 25 uestras ilico me suggero subsequi debuisse et ad solacium
 meum uel propter recentem petitionem scripta prorogari, ne

- 1 pene *TV*   debet sibi *L¹T¹V¹* (*corr. m. 1 in LTV*)
 2 non^{re} fugit *V corr. m. 1*   anxietates *L*   3 reparet (*i. e. repa-*
raret) *T*   4 fidis *B*   quibus *T in ras. m. 2*   6 meroris
BPTV, meroris *ex memoris? L corr.*   8 nostri *Pb*   9 egrit-
 tudine *B*   10 meror *LV*, meror *T*   11 urgente *T*   discordieⁿ
V a supra scr. m. 1   13 uagum *T s. l. m. 2*   14 stricta *T in*
ras. m. 2   19 stematione *B*   21 saequi perare *B*, equipare *PT*,
 aequiparare *b*   24 "sum *B*   querelarum *L*, quaerillarum *B*
 25 solacium *PV*, solatium *BLTb*   26 scribta *B*

in ancipiti de profectione uestra animus meus pependisset auditu. sed hanc credo culpam scriptionis emendari posse frequentia. superest ut diuinitas a uobis ea indicari faciat quae iuuat agnosci. domine mi, effusam salutem reuerentiae uestrae dicens precor, ut quae mandauit suggerenda adipiscantur effectum. 5

XV.

FLORIANO ENNODIUS.

Idem est terminum in adrogantia non tenere quod in humilitate transcendere. supercilii affectus est iusto amplius esse subiectum: familiare est grauitur hiantibus nouas inuenire 10 blanditias et grandis coturnus in eloquentia simulare formidinem uel examen metuere de laude securum. ego uero diligentiam proposito inpenderem, si sanguini non deberem. suscepi epistulam tuam Romana dote locupletem et stilum Latiarem in ipsa principiorum luce monstrantem: cui me respondere oppo- 15 nente manus incitua coegit affectio, cum diu esset quod antiquauerat apud me scribendi studium spes tacendi et in locum gloriae silentium computabat. sed nisi respondissem, nescires te esse deprehensum, quod minus fabricatis ingeniis artificii facundia et fuco Romuleae calliditatis inluseris. non aequa ad 20 secandum uirtus est politae laminae et eius, quam rubigo possederit, nec parem conflictum usus potest et torpor adsumere. nunc epistulae breuitate contentus ad salutationis debita me conuerto, quod eloquio non potui, gratia pensaturus, reddendo amicitiam pro schemate et pompa sermonum. ecce quantum 25

1 ancipiti] accipienti *L*   2 scribitionis *B*   4 mi *T*, mihi
BLV   salutem effusam *T*

XV. 8 arrogantia *LPTV*   12 ueri *B*   13 sanguini* *T*   epi-
stolam *LTV*   14 laciarem *PT*   16 insciⁿcia *T*   18 conpo-
tabat *B*, computabat *LTV*   nescireⁿ *L*   19 depraehensum *B*
20 fuco *BP²TV*, suco *L*, succo *P¹b*   romolee *B*   eqⁿ *T*
21 secundam *B*   lamminae *BV*   22 possiderit *B*   23 epistu-
lae *V¹* u *in o corr. m. 1*, epistolae *LT*   24 potui *BPTb*, po-
tuit *LV*   25 scemate *B*, stemate *T*

occupationi subducere potui, celer scripsi. dabit deus, ut si responsa desideras, uacuum curis pulsati pectus inuenias.

XVI.

FLORIANO ENNODIVS.

5 Illud fraternitas tua amori meo potuisset inpendere, quod uera liberalitate cum tribuentis compendio proficeret et pudori, in ea scilicet parte, ut cum indices studii mei litteras iam teneres, ab scriptionis te cura suspenderes. quisquamne coloratis frontem pingit inlecebris et famam ualida inpugnatione labe-
 10 factat nec manifesta excusatione contentus, male credulae conscientiae sufficere non aestimat quod probauit? qui uario sapore conloquii edacium amicorum fauces inritat, ut dum blanda subicit, definita permutet. nam postquam me silentium amare rescripseram, quasi pro allegationis responso prolixiores
 15 paginas inpetraui et diu forte repositum post negationem meam eloquii uber elicui. quid faceres, si certamina promississem, si studiorum tuorum feruorem quocumque dente incautus attingerem nec mei idoneus existimator penetralia tuta seruarem? adhibita credo aduersus me fuisset Tulliani profunditas gurgitis, Crispi proprietas, Varronis elegantia, nec in ulla inuenissem parte subsidium, cui nec illud profuit, quod scribendi contentiones, nec cum reticerem lacessitus, effugi. me etsi peritiae conscientia et dicendi uigor attolleret, post diuersa scribentum discrimina laudem, quam multo sudore uos petitis,

1 occupatione *L* potui* *T* scripsi *B* 2 desideras *B*

XVI. 6 cum tribuentis *BLV*, contribuentis *PTb* compendio
LTV 7 indeces *B*, iudices *Pb* 8 tenebres ab scriptionis
B suspenderes *Pb*, suspenderis *BLLTV* quisquam nec *T*
 9 illecebris *T* is *in ras.* 10 malae *BLLT* 14 rescripseram *B*,
 scripseram *P¹b* alligationis *B* 15 impetraui *LTV* 16 ae-
 loquii *B* faceris *B* 17 incaustus *B* attingerem *LP*
TV 18 exestimator *LV*, aestimator *B* 20 crispi *Bb*, cri-
 sippi *LPTV* proprietas *L* uarronis *BLP¹TV*, maronis *P²b*
 eligantia *B* 21 illut *B s. l.* 23 attolleret *LPTV* 24 scri-
 bentum *PTb* petistis *T*

formidarem. huc accedit, quod rhetoricam in me dixisti esse uersutiam, cum diu sit quod oratorium schema affectus a me orationis absciderit et nequeam occupari uerborum floribus, quem ad gemitus et preces euocat clamor officii. delenifica ergo et malesuada conpesce conloquii. si ficta sunt quae scribis 5 et peniculo decorata mendacii, muta propositum, uel posteaquam uides mentem innotuisse quae feceris: si uera sunt et a iudicii lance descendunt, profundo ea pectoris include secreto, ut reuerentiam diligentiae, dum amico res integras seruas, exhibeas. mihi inmutabile cor custodiens alios demulce con- 10 loquiis. ecce epistulae modum, dum productae paginae cupio respondere, transcendi. sed non est culpa speciali plectenda supplicio, quae in erratis habet auctorem. domine mi, salutationem debendam restituens precor, ut si desideriiis meis, quae de amore taciturnitatis concepi, pernix te scrutator inter- 15 seris, saltem occupationibus, quibus inpedimur, ignoscas.

XVII.

FAVSTO ENNODIUS.

Si a consuetudine officiorum temperet mens amantis, ipsam cessationem sinistrum esse putat auspiciam. maeroris enim 20 ipse sibi causa est qui non semper in uicinis aestimat habitare quod diligit. quisquamne digressum ad longinqua ceuseat quem mente contingit? nam si spiritus res est diuinitatis in homine, prolixarum sentire non potest damna terrarum. dixi causam,

1 adcedit *B*   rethoricam *BLPT*   2 scema *B*   4 gemitus¹
B   praeces *B*   5 ergo] uero *T*   malesuda^a *V corr. m. 1*
conpesce *LTV*   colloquii *LPTV*, conloquia *B*   scribes *B*
6 peniculo *B*, peniculo *V corr. m. 1*   mendatii *B* (tii *in ras.*)
LPV   uel potius (pestea *P*) mentem quum uides *Pb*   7 uidis
B   mentem *uncinavit Sirm., cf. Wiener Studien II p. 241*
quae] qua *B*, qua ea *fort.*   8 descendunt *B*   peccatoris *B*¹
10 exhibeas *B*   inmutabile *LTV*   colloquiis *LTV*   13 actorem
T   14 deuendam *B*   16 saltim *B*   inpedimur *BT*

XVII. 19 consuetudine *B*   20 potat *B*   meroris *BLPTV*
22 quos *Pb*   longinqua *T* qua *ex corr.*, longinquam *P*¹, longinquum *b*

quae me faciat scripta porrigere. reddo salutationis obsequia, propter quae promulgantur epistulae, deo supplicans ut caelestis dispensatione beneficii in bona ualitudine degenti praesentia magnitudini uestrae uerba reddantur. quod recipiat tamen portitor qui alloquii occasionem praestitit, a me pro uicissitudine commendatur.

XVIII.

AVIENO ENNODIUS.

Quam bene quod uerecunde renuis feliciter imitaris et
 10 dum difficilibus magnitudinem tuam exemplis quereris incitari,
 narrandi pompam quam adsertor idoneus refugis ostendisti!
 amplector amabilem allegationem formidinis, quam in te ingenii
 diuitis uena commendat. nolo colendum bonis patrem in ad-
 hortationis tuae positum pauescas exemplis: ab ipso ueniunt
 15 ista quae loqueris. scio quae aurum pariat terra nobilius,
 cuius soli nutrita sinibus metalla plus rutilent: saepe mihi
 labor efficax inquirenti altricia terga fului ostendit elementi:
 scio quae conchae superbas pretio gemmas includant, unde
 ueniat lapis imperiis genium conlaturus. non imperitiae quod
 20 feci adplices, non errori. uiri fortis progenies armorum faciem
 inter patris agnoscit amplexus et dum naturae obsequitur,
 discit amare terrorem. doctorum radix Maro, uestri formator
 eloquii, sic animatum uerbis patris filium memorat, ut dicat:
 disce, puer, uirtutem ex me, et alibi: et pater Aeneas.
 25 numquid ille iam fortibus ad certamina brachiis adsurgebat

24 Verg. Aen. X 435.440.

1 scribta *B*   4 quod *BLPTVb*; ut quid *uel* praestitit et
fort.   recipiat *T* a *in ras.*   5 uicissitudine *B*

XVIII. 9 renuis *L n s. l. m. 2*, rennuis *B*   10 quaeris *B*, quae-
 ris *LPTVb*   12 adlegationem *T*   14 pauiscas *B*   15 lo-
 queris *L*   nobilibus *Bⁱ*   16 signibus *P*, ignibus *b*   17 efficax
T x in ras.   fului] fluuios *Pb*   elementi *BLV*   18 concae
BLV   precio *LPTV*   19 imperitiae *TV*, impericie *L*
 20 applies *LPTV*   23 *fi*lium V de eras.*, fidelium *L*   di*cat
T   24 pater *B s. l. corr.*   25 iam *BLV*, tam *PTb*   brachiis *B*

aut uirili ualitudine inminentia putabatur bella gesturus? sed melius uirtus recentibus exemplis animata quam monitis perfectum corporis expectabat. scientes rerum aquilas ferunt pullos suos in ipso uitae limine, quo ouorum tunicis exuuntur, ad solis parare radios et lucem seminis sui inmensi splendoris 5 obiectione cognoscere. numquid est in districta probatione impietas, cum recta sit iudicii in electione sententia? nolunt quemquam perire de fetibus, sed suos esse qui cesserint non agnoscunt. recte enim illa inter aues sublimitas genetrix putatur esse uictorum. nunc ergo tu, dulce meum, bene coepta per- 10 sequere et fauente deo, ut auum nomine, ita patrem redde doctrina. non aestimes graue esse quod moneo. et quia ego te de germine censeo, tu de primordiis non pauescas. fuit et ille incipiens qui timetur, et quotiens scalpente terram digito ductus aquae per puluerem trahitur, turbidum fluit omne 15 quod primum est. de reliquo uale, mi domine, et amantem tui frequentibus cole muniis litterarum, circa quae studia, si mei memor es, pigrum te esse non conuenit.

XVIII.

DEUTERIO ENNODIUS.

20

Quam uelim saepe officium uisitacionis omittere, si dulcem tribuit culpa mercedem, et caelestis mandati sententiam sciens prudensque neglegere, si desiderii copiam uindicanda conciliant! mihi uni contigit de offensionis merito euenisse quod gaudeam: didici nunc tali remuneratione errata sectari. non 25

1 inminentia *LTV*   3 aquilas *ex* aliquas *corr. L*   4 lumine
T¹V¹ corr. m. 1   quoque *B*   tunicis *BLV*   exsuuntur *B*
5 parare *BLPTV*, ponere *b* (*cf. Carm. II 150 us.* 8 non aliter — doctrinae radiis opponit cura parentis); *fort.* probare (*cf. schol. in mg. T:* nota qualiter aquile pullos suos probent)   7 impietas *LTV*   8 de fetibus] defectibus *T*   9 genetrix *BP*   10 cepta *PT*, coepita *LV¹*   prosequere *Pb*   13 de *T s. l. m. 2*   pauescas *B*
14 scalpentē *T*   15 turbidum *in* turpidum *L corr. m. rec.*
16 uale* *T*   mi *BP²TV²b*, mihi *LV¹*, michi *P¹*

XVIII. 21 uellim sepe *B*   22 celesti *T*   mandatis *B*
25 remuneratione *V*

sunt aduersa, doctor optime, amicitiarum religioni quae pro-
 fero coactus in medium. immo propter confessionem dignam
 proposito ualitudinis tuae dubia numquam uelut ingratus optau:
 quin etiam, quantum in me fuit, contra ingruentes tibi inae-
 5 qualitates precum manus opposui. sed ecce quam alacer sensus
 est, non in prospera membrorum salute fundata ostendit pagina,
 in qua utraque luce fulsisti. tua, quaeso, lumina nube doloris
 hebetantur, cuius tam clara sunt carmina, et qui lucem lo-
 queris, de uisione causaris? quam timeo, ne parcus in meritis
 10 tuis laudator inueniar. tibi recte adscribitur cunctis dare oculos
 et obscura mentium peregrino splendore radiare. ergo putas
 tibi ualidum non esse quod tribuis? pelle, quaeso, animo curas
 superflua forsitan sollicitudine aut cautione conceptas. dabit
 deus, ut quicquid corporalis accessit incommodi uice animae
 15 tuae per sudum rutilantis nitore mundetur.

XX.

FAVSTO ENNODIUS.

Vere gratias trinitati, quam ueneramur et colimus, deo
 nostro, quae sub personarum distinctione et aequalitate mirabili
 20 unam nos pie iussit sentire et adorare substantiam, quae
 planctum nostrum uertit in gaudium, quae dolorum comites
 ad obsequium laetitiae lacrimas commutauit, ut uere cum
 propheta dicam: quis dabit capiti meo aquam et oculis
 meis fontem fletuum? ut beneficiorum caelestium magni-
 25 tudini sub hac deuotione respondeam, cui contigit ante accipere

23 Hierem. 9, 1

2 digna digna B	3 optauit T aui in ras.	6 non] nam
Pb prospero B	mē*brorum B, membrorum P	7 queso B,
supra quaeso ser. qua P m. 2	8 hebitantur B	loqueres B
9 uisione T	10 ascribitur T	11 mentum L
B	12 tribues	
animo T o in ras.	13 superflua B, superfluas LPTVb	
sollitudi ^{ei} ne B	conceptus B	dabet B ^a
inconmodi V	14 adcessit B	

XX. 17 enodius T   19 qui T   20 quae ex quam B corr.
 23 profeta B   24 flet*ū L u eras., fluctuum Pb

caelestia dona quam poscere et prius quid boni euenisset legere
 quam quid mali minarentur peccata sentire. tuum est, dispen-
 sator omnipotens, quod de serenis pignoribus et futurae inno-
 centiae hereditate in illa, quae praecessit anxietate, non timui,
 qui reductae etiam statum ualitudinis quasi stupefactus accepi 5
 et in confusionis similitudine conlocatus, quae supra meritum
 meum conlata sunt prospera euenisse uix credidi. uere supernae
 remunerationis diuitias humana mens nescit expendere. sic
 animo fragiles temperantur, ut prius stationem uideant quam
 periculorum incerta deprehendant. deus bone, in quo abrupto 10
 pependimus tunc, cum potentia caelestis, ut plenum esset
 paruulorum in reducta salute testimonium, plus est nostrum
 labefactata per meritum? dico integre et uocem quam proposito
 debeo nulla mendacii nube concludo (confundo uerba singulti-
 bus et sub solida gratulatione uberioribus in fletum oculis) 15
 saepe me respicere quod euasi. ubinam gentium fuimus? de
 qua nos ad humanam conuersionem ruina clementia superna
 restituit? referamus ergo strictioribus uerbis huius boni largi-
 tori prolixis gemitibus quod debemus, inuitemus ad custodiam
 munerum suorum quem in dubiis tulisse probamus auxilium. 20
 rogemus eum, qui scit nempe seruare quod praestitit et uir-
 tutum suarum uiua testimonia in longum producere. talia sunt
 mecum circa uos uenerandi uota collegii per totam Liguriam
 consistentium seruorum et amicorum dei. tali nititur domus
 sancta suffragio. preces pro serenis pignoribus sine cessatione 25
 funduntur. uerum me dicere testis est diuinitas, quae quod
 ipsa est ueritatem diligit, omnibus, qui de uitae possunt inno-
 centia et integritate confidere, uestram nimis amaram esse

1 quid <i>T</i> id <i>corr.</i>	4 praecessit <i>B</i>	7 conlata <i>B</i> , coll ^a ta <i>T</i>
oc <i>eras.</i> , conlocata <i>LV</i> , collocata <i>Pb</i>	10 peric [*] lorum <i>L</i> u <i>eras.</i>	
11 potentiae <i>B</i>	14 confundi <i>B</i>	15 et] ut <i>b</i> et <i>Sirm.</i> sub
<i>V s. l. m. 1</i>	16 sepe <i>B</i>	17 humanam] hūa <i>T</i> u <i>ex a corr.</i>
clementia <i>T</i> cl <i>in ras.</i>	19 prolexis <i>B</i> ¹	21 seruire <i>V</i> ¹ i <i>in a</i>
<i>mutauit m. 1 correctione antea facta erasa</i>	prestigit <i>B</i> ¹	22 lan-
<i>gam V corr. m. 1</i>	23 colligii <i>B</i>	24 nitetur <i>B</i> , nititur <i>L</i>
25 seren ^{tas} is <i>V corr. m. 1</i> , sereni ^s **** <i>L</i>	28 amarum <i>L</i> ²	

maestitiam. sed nunc ad epistulae usum reuertor. salue, mi domine, et gerulum praesentium Bassum V. C. illa qua caros meos soletis dignatione suscipite, quia inter omnes, quibus affectus est meam propter uos amicitiam custodire, quandam
 5 praedictus arcem puritatis ascendit. iuuate ergo petitiones eius, ut fructum de inpensis capiens ad potiora praeparetur.

XXI.

FAVSTO ENNODIUS.

Diu super aduentu amplitudinis uestrae ancipiti mens mea
 10 pependit indicio. sed postquam me diuina misericordia ab huiusmodi anxietate laxauit, statim ad officia consueta me contuli, quamquam paginarum obsequia nec digresso ad longinqua subpresserim. his ergo ualitudinem meam indicans aegritudinem animi resero, quam de maerore contraxi. de lumi-
 15 num nostrorum salute sollicitor, in eo loci constitutus, ad quem difficile nuntius expectatus adlabitur. quod in solacio est, deum precor, ut nulla seruum suum patiatur amplius cura macerari, sed de reducta eorum in solidum prosperitate aestibus meis celeri medela subueniat. salutans debita seruitute
 20 precor, ut cognitis his, de quibus animus meus uaria aestimatione iactatur, sedulo mihi hilaritatem deferentium litterarum beneficio succurratis.

XXII.

OPILIONI ENNODIUS.

25 Coeperat paruitatem meam magnitudo uestra spe, quae uota transiret, dignationis adtollere et caelestis instituti more

1 mestitiam *BLTV* mi *T* i in *ras.* 2 gerulum presentium
B -ūc- *BL*, nunc *Pb* carus meus *B* 3 solites *B*¹

suscipite *BV*¹, suscipite *T* ¹pte in *ras.* 5 predictus *B*

XXI. 9 aduentum *P¹T* 10 iudicio *Pb* 11 consueta officia
Sirm. 12 quanquam *LV* 13 subpraesserim *B* 14 ^{re}sero
B, refero *b* et *Sirm.* merore *BLPTV* 16 expectat *T t* in
ras. allabitur *LTV* solatio *LT* 17 praecor *V*¹ 18 eorum
B, meorum *LPTVb* 19 medilla *B* 21 literarum *T*

XXII. 25 coeperat *T* 26 attollere *LV*, attoleret *T*¹

clariora facere beneficia sua, dum mea merita nulla iudicii lance pensabat, uel censurae negligens dare pretium muneribus, quae esse monstrabat indebita, quoniam affectio, quae circa humiles exhibetur, non habet necessitatem et speciem suam per sudum rutilanti splendore significat. diu ergo tali fultus 5 post deum praesumptione non timui quicquid obloquentium toxica promittebant. ast ubi me ad antiquum puluerem uestri reduxit obliuio, quod in solacio solet nudatis defensore contingere, quasi querelarum perlatrices litteras prorogavi, promittens mihi de earum inportunitate responsum. sed per 10 occupationum forsitan amplitudo uestra praepedientium incrementa significat ad haec uos officia non uenire. replicabo, quia idem status fuit culminis uestri dudum paginas destinantis. ad morem tamen scriptionis epistulariae me reduco, ne addat prolixitas ingesta fastidium et denegari paginas faciat ma- 15 gis allegatio quae poposcit. domine mi, salutationis obsequium soluo et de ualitudine uestra ut animo obligatus interrogo, cupiens relationis indicio ad gemina desideria peruenire.

XXIII.

ENNODIUS SENARIO.

20

Perdit affectio ualitudinem silentii debilitata torpore nec ad usum suum diligentiae cursus exuberat, si nudetur comunione conloquii. muta caritas pene repraesentat speciem non amantis, et odiorum simulacrum est non aperire quod diligas contestatione sermonis. ista sublimitati tuae coram positus 25 intimaui, cum ad solacium absentiae meae litteras promittebas. at nunc quae animum uestrum mei inuasit obliuio, ut nullas

3 esse] est <i>L</i>	4 exhibitur <i>B</i>	6 quidquid <i>B</i>	8 solatio
<i>LT</i> solet] debet <i>Sirm.</i>	9 querellarum <i>B</i>	11 occupationem	
<i>B</i> ¹ 12 significet <i>B</i>	replicabo. <i>V</i> bo <i>in ras. m. 1</i>	14 amo-	
rem <i>T</i> ¹ scriptionis <i>B</i>	epistulariae <i>V</i> ¹ (u <i>in o corr. m. 1</i>)		
15 ingesto <i>T</i> ¹	16 mihi <i>BLV</i>	17 oblegatus <i>B</i>	18 iu-
ditio <i>PT</i>			

XXIII. 21 ualitudine <i>L</i> ut uidetur	silenti* <i>L</i> i eras.
23 pene <i>om. T</i>	speciem <i>T</i> <i>in ras. m. 2</i>
26 solatium <i>BT</i>	27 ad <i>B</i>
	24 simulacrum <i>B</i>

per tanta temporum spatia, quae bonam ualitudinem uestram significarent, litteras suscepissem, ne de amoris credo testimonio animorum indices epistulas conuenirem? inreligiosum ergo circa amantem tui in meliorem partem uerte propositum
 5 et ad memoriam promissae fidei scripta trans mitte. domine mi, salutationis debita soluens precor, ut si nos in antiquae circa me dignationis statu pagina directa reppererit, responsa mereatur, quia puto inter nos gemina uincula disrumpi non posse caritatis et sanguinis.

XXIII.

ENNODIUS ASTVRIUS.

Quae, malum, ratio est, ut ita sis parcus in gratia, prodigus in querela et exigas frequentiam litterarum quam ipse non tribuis, uiperinis oculis illud quod alter delinquit inspiciens,
 15 tuas culpas nulla falce resecando? anni plures sunt, ex quo Alpius uicinam habitationem delegisti, senator et doctus, ubi tibi, dum pruinosa respicis iuga, adparuit inauspicata nix capitis, ubi etiam glande te uesci scriptione signasti. cuius rei fidem litterarum tuarum decora fecerunt, cum cibi huius significantia in ructu turgidi pectoris et Alpini sermonis adparuit.
 20 miror tamen, quod inter loci illius frenata glacie flumina et sine successione frigus iecoris tui flamma plus aestuat nec aliquam sortitur pectus de mansione temperiem. aetas defer-

1 spacia *LT*   3 epistolas *LTV*   5 scribta *B*   trans-
 misse *L*¹ ss *in tt corr. m. rec.*   6 mij mihi *BLV*   praecor
BV   7 statu *Pb*, statum *BLTV*   repperit *T*, repperit *B*
 8 uincula *T s. l. m. 2*

XXIII. 12 mali *B*   es^t *L t s. l. m. 2*   13 querella *B*
 et om. *B*   frequentia *B*   14 tribues *B*   uiperinis] qui p
 imis *T*   illut *B*   delinquit—*l. 18* capitis *T in ras. m. 2*
 delinquit *BLP*, deliquit *b*   insipiens *T*   16 uici-nam *B*
 deligisti *B*, elegisti *T*   et doctus] edoctus *T*   17 proinosa re-
 spices *B*   apparuit *LTV*   inauspicat^a *B*   18 inter capitis
 et ubi litterae tor edoct' eras. in *T*   20 apparuit *LTV*   22 iae-
 coris tui *B*, tui iecoris *Pb*   plust *T*¹   23 aestas *L*
 deferuiscit *B*

uescit in senium: est domus quae lymphas in metalla conuertat et contra naturam gurgitibus sua lege dominetur: tu tamen inter ista sic uiuere diceris, quasi ignis tuus algoris pabulis inritetur. ego te ore parentis stimulo, quia tibi et proposito meo uocem debeo castigantis. uestrum est post haec, 5 si eligitis litteras meas frequenter accipere, de admonitione gratulari. ego autem praeter ista cum honore salutati quae scribere possim in illa carnis quam tu diligis eluuie uiuentibus non inueni.

XXV.

10

ENNODIUS OLYBRIO ET EVGENETI.

Desiderio paginarum uestrarum facta est mihi prodiga frons pudoris, et dum tabella promittit promulgata responsum, intra uerecundum penetrabile annosam continere nescit infantiam. deberem quidem sanguini et proposito silentii uenustatem, post-15 quam spei meae fructum prima negauere colloquia. sed nescio utrum male pertinax iudicetur intentio, quae sine alterius dispendiis sollicitae per amorem experientiae pericla multiplicat. ualete, mi domini, et ad scriptionis mecum remeate concordiam, ne contra euangelii faciatis monita, si et inopportunitati dene-20 getis quod iuste forsitan inpetrasset affectio.

XXVI.

ENNODIUS FAVSTO.

Votis et desideriiis satisfacit pagina, quae apud amantem uestri necessitatibus alienis praestat obsequium. quam uellem, 25

1 *in <i>T</i>	est <i>T</i> in ras.	lymfas <i>BPV</i> , limfas <i>L</i> , limphas
<i>T</i>	conuertit <i>Sirm.</i>	2 dominatur <i>Sirm.</i>
4 irritetur <i>LV</i> , nutriretur <i>T</i>		3 tuos <i>B</i>
<i>Sirm.</i>	6 elegitis <i>B</i>	oro <i>b</i> et <i>Sirm.</i>
<i>Pb</i>	ammonitione <i>T</i> , monitione <i>Pb</i>	5 debeo uocem
<i>em. Schot.</i> , ellubiae <i>LV</i> , ellubie <i>BPTb</i>		litteras <i>T</i> s in ras.
		8 diliges <i>B</i>
		cluuie

XXV. 12 prodigia <i>L</i>	13 tabula <i>Sirm.</i>	14 uerecundū <i>V ũ</i>
in ras.	penitralē <i>B</i>	16 colloquia <i>LTV</i>
pericula <i>Pb</i>	19 uale <i>T</i> , ualete ergo <i>B</i>	18 sollicite <i>B</i>
<i>P¹TV¹</i> (e in i corr. <i>V m. 1</i>)	scribitionis <i>B</i>	mei <i>b</i> domine
21 quid <i>B</i> , quia <i>T</i>	forsitam <i>B</i>	20 nec <i>T</i>

XXVI. 24 satisfaciat *L¹PTV¹b*

si propositum non uetaret, multorum saepe quieta titubare,
 ut dum dubiis uocem tribuo, debitum obnixae caritatis ex-
 soluam! domini mei, patris uestri iussionibus inpendo praesentis
 5 uident, suam quietem sub hac intentione contemnit, qui dum
 mala Ligurum post Mauricelli obitum nondum uidit occidisse,
 confunditur. recidiuis enim prouincia nostra, quasi praefatum
 sepulera non teneant, laborat insidiis. aduocationem fisci dum
 aliqui per iniquos homines nituntur obtinere, ante uotorum
 10 copiam quid in ea meditentur ostendunt. ego quidem delibe-
 rationem magnitudinis uestrae de bono publico non celauit,
 adserens uos praefatam dignitatem nulli uobiscum deo adnitente
 committere. sed anxietas prouincialium totum credit posse
 euenire quod metuit. hanc a domno meo episcopo allegationis
 15 suscepi prouinciam, ut conscientiam uestram obsequio paginae
 conuenirem, ne cuius subreptio ad huius rei perducatur effectum.
 uos fidissimam pollicitationem solliciti custodite integritate
 propositi. ego salutationis officia dependens quae susceperam
 alleganda testatus sum. spero tamen ut quid de ea parte deli-
 20 beratum sit instruar officio litterarum.

1 ppositō *V corr. m. 1*   turbare *Pb*   2 obnixae *LT*, obnoxae
B, obnoxiae *fort.*   3 inpendo *LTV*; *uariantes id genus ex his*
codicibus posthac nisi ubi causa aderat, iam non notauit in rebus
orthographicis B solum in uniuersum secutus.   4 scribitionis *B*
 prouidit *B*   5 quietem *BPb*, quietam *TV*, quietū *L i eras.*
 contempnit *BLV*   7 quasi] quia uas *T*   8 sepulchra *BLV*
 fisci *ex feci L m. 2*   12 nos *Pb*   nobiscum *Pb*   13 posse
ex pos|st T   14 euenire posse *Pb*   15 obsequio uestram *T*
 16 nec *T*   18 susciperam *BV*   19 spero—litterarum *om. b*

LIBER SECVNDVS.

I.

ENNODIVS ARMENIO CONSOLATORIAM.

Diu, frater carissime, festinante uoto consolatoriam ad te paginam non emisi, ne putarer uel mihi subducere fletus, dum uerba conpono, et in lamentationis dispendiis facere de gemi- 5 tibus decora sermonum et debitum planctum per loquelae schemata dissipare, cum contra amicitiarum religionem et consanguinitatis uincula secretum conscientiae patescat hostilis, si, cum possis dupliciter defunctum flere, non facias, id est, si oculorum ministerio nequaquam iungas oris officium. ubi, 10 dum lumina stimulis acta doloris inlacrimant, feriata sint uerba plangentis? sed ego, hominum sincerissime, qui tristitiae tuae obsequium in omni debeo parte qua ualeo, maerorem meum, in quo tibi comes sum, uolui scriptione testari, ne in una aetate effusarum interciperetur memoria lacrimarum uel 15 aestimaret posteritas me in filii tui morte hoc solum debuisse quod solui, habens in hac uia uenerandorum exempla pontificum, quorum imitatione nobilitantur quos in umbram merita concluserunt. Ambrosius noster decedentem germanum teste afflictionis suae libello prosecutus est. quem cum recenset 20 secuta proles, et scriptoris bene meminit et in Satyri fratris

I. 3 ff kñe *T* rkm *in ras.* 4 misi *b* putaret *T* flem-
tus *B*¹ 6 loquellae *B* 7 scemata *PT* 8 uinc+la *L* u *eras.*
patiscat *B* 9 si—facias *om. B*¹ *add. corr. s. l.* deflere *T*
10 officiem *V* cm *in um corr. m. 1* 11 stimolis *B*, stūdijs *P*
sunt *Sirm.* 12 sincerissime *B* 13 qua *B*, quod *LPTV* (*o in*
V in ras. m. 1) merorem *BLPTV* 14 comis *B* scrib-
tione *B*, subscriptione *T* 16 fili *B* 17 habes *T* 18 nobilie-
tantur *B* 20 cum—bene *om. B*¹ quem cum—bene meminit *add.*
corr. s. l. et quem meminit exp. recensit *B* 21 saturi *T*

eius obitu lamenta coniungit, quia eius prouisione contigit recentem dolorem ostentare, dum loquitur, et ante legentum oculos semper exalantia spiritum iam diu defuncti membra monstrare nec umquam pati ueterescere relationis fide funus, 5 quod anni potuerunt sepelire transacti. his ita se habentibus oculorum flumina refrena et animum, si placet, ad eius uerba conuerte, qui tibi flens consolator occurrit. amisisse te filium pene unicum et bonae indolis, quod patria non minus requirit affectio, prouinciae ululatus ostendit, cum ad solacium gemituum tuorum suos iungens quid de eo senserit testatur uni- 10 uersitas. tu tamen inter ista quasi specialis mali pressus nece concluderis, nesciens temperandum quod per multorum dispersum corda commune est. quare ergo propriam aestimes anxietatem quam suam per affectum tuum fecere quam plurimi? tecum, 15 ut de cognata gente taceam, Gothus affligitur, et tu adhuc quasi solus propriis aestibus subiaccens inclinaris? instruant te, quaeso, ueterum ornamenta maiorum et a maeroris ad bonam ualitudinem intentione restituant. Abraham unicum filium morti quasi pius pater, quod maius est, laetus exhibuit et ad 20 necem filii mucronem genitor misericors praeparauit. tu translatum caelesti iudicio quasi orbatus inquiris et quem non obtulisse sacrilegium fuit hunc oneras fletibus euocatum. in qua causa Dauidicum tibi occurrat exemplum, qui feretrum filii ouans et deo referens gratias antecessit, quod dignatio 25 superna de uenerandi prophetae semine quem forte munera-

1 opitula menta <i>B</i>	coniunget <i>B</i>	2 recentem contigit <i>T</i>
legentium <i>P et Sirm.</i>	4 unquam <i>T</i>	ueteriscere <i>B</i>
<i>T</i> ¹	7 qui] quia <i>B</i>	8 indoles <i>B</i>
minus <i>Sirm.</i> , non nimis <i>BTV</i> ,	amississe <i>V</i>	non
requirit <i>B</i>	9 prouintiae <i>V</i>	10 senserit <i>B</i> , censerit <i>b</i> , censeret
<i>LPTV</i>	nece] onere <i>fort.</i>	12 corda dispersum <i>T</i>
<i>B</i>	14 facere <i>B</i>	13 aestimis
15 gotus <i>BLPTV</i>	16 aestibus] hostibus <i>T</i>	17 maiorum <i>susp. uidetur</i>
18 meroris <i>PT</i> , moeroris <i>LV(?)</i>	19 quasi]	20 quamuis <i>fort.</i>
21 inquires <i>B</i>	22 obtullisse	23 dauiticum <i>BLPTV</i>
24 fili <i>B</i>	25 profetae <i>L</i> , profete <i>B</i>	

retur acciuerat. tu si eius aemulator non prorumpis in gaudium, certe tempera sub aliqua praedicti imitatione maestitiam. replicabis forsitan uix ista aegris animo posse suaderi et in graui tribulatione locum non habere consilia, orbatum non respicere quicquid hortatur ad uitam, unicum desolatos habere in euocanda morte subsidium. his addas, quod frugi sobolem et quae teneram aetatem uinceret morum modestia perdidisti, allegans iuuenem tuum inmaturos annos, qui peccatis amici sunt, glorioso fine clausisse et in aetatis naufragio ab eo de portu animae fuisse tractatum. quibus ego dolorum tuorum fomentis licet maestus opponam: minus peccauit, quod inmaturus abruptus est: iunxit ad uitam perpetuam melioris saeculi quod in ista seruauit: paenitentia, quam eum egisse loqueris, etsi in ipso non inuenisset quod dilueret, inuenerat quod ornaret, quae quotiens innocentibus datur, coronam pro humilitatis affectione conciliat. ad haec respondeas: quo me uertam, frater, qui praeter lacrimas in praesenti luce nil habeo? adiciam, dei proximitatem inuenire posse hominem, qui de hominum non laetatur: in loco filii succedere posse conscientiam, quae sanctos eius heredes inueniat. non unam ergo uiam, si audire digneris, uitae melioris ostendam, licet tua non egeat monitore perfectio nec magistro opus sit ei, quem fecerunt actuum suorum emendationes et honestamenta conspicuum, nisi tantum ut adhortationis, quam consilio tuo et prudentiae debes, fidem diligenter expendas et ad caelestium munerum affectum te reuoces, unde uitales auras et accipimus et amamus et gratum nobis fit beneficium, cuius colimus et ueneramur auctorem. ista sunt,

1 acciuerat	<i>T in ras. m. 2</i>	2 $\tilde{t}pa$	<i>T in ras. m. 2</i>	repli-
caei is	<i>B</i>	4 consilium	<i>B'</i>	5 quidquid
				<i>B</i>
				in] et in
<i>T</i>	6 quae	<i>BLPTV</i> ,	qua <i>b</i>	7 alligans
				<i>B</i>
13 penitentiã	<i>P'T</i>	et si]	si <i>Pb</i> ,	etiam si
				<i>Sirm.</i>
<i>BT</i>	17 nihil	<i>b, om. L</i>	18 de homine	<i>P'b</i>
				20 ergo unam
<i>T</i>	21 aegat	<i>B</i>	22 magistrorum	<i>T</i>
			actuum	<i>L</i>
				24 de-
bis	<i>B</i>	25 mune ^{nt}	celestium	<i>T</i>
		mune ce	<i>in ras.</i>	te inclusit
<i>Schot.</i>	reuoicis	<i>B</i>	26 uitalis	<i>B</i>
			fit	<i>BLV</i> , sit <i>PTb</i>
27 colimus	<i>B</i>	actorem	<i>T et sic saepe</i>	ita
				<i>L</i>

quae breui sermone dolens magna contextui, ruptam singultibus contestationem pro stili ubertate dirigens, dum muto lamenta conloquiiis.

II.

5 ENNODIVS SPECIOSAE.

Silentium meum dolor exigit, qui passus est crescere, dum de uindicta cogitat, dispendia caritatis. quid enim fieri potuit, nisi ut tacendo uicem restituerem litteras deneganti, ut contemptus circa me, qui per abstinentiam uenerandi sermonis
 10 innotuit, dum subduco conloquia, pari mucrone feriretur? dicas forsitan uindictam inimicam esse proposito. sed omnia errata ita conputo quasi legis obsequium, in quibus uos esse contingit auctores. quisquamne culpam putet facere quod fecisti et plectendum iudicio diuino censeat quod a te processisse
 15 gnoscat? aequo ergo animo sustine quod deliqui: dum in ea re praecedis, lux ecclesiae, ipsa uoluisti. ego seruo animum, quem promisi, ut in uniuersis, si mereor, aemulator existam, cuius rei fidem, dum tacentibus uobis taceo et quod loquentibus loquor, ostendit. ad scriptionis ergo officium, postquam
 20 iussus sum, me reduxi, qui hactenus intra uerecundum penetrabile quae non amabantur uerba continui, simili in paginis pariturus obsequio. salue, mi domina, bonae splendor sine nube conscientiae et ad exemplum sanctae conuersationis in longum producere et mei, si mereor, meminisse dignare, epistulari dans
 25 ueniam breuitati, quam in angustum artauit festinatio portitoris.

III.

ENNODIVS SPECIOSAE.

Quanto deprimuntur peccatores suorū fāscē factorū, quibus ab oculis tollitur quicquid offertur et ne in obliuionem desideria

1 manca *malim*; sed fort. magna pro rem magnam dixit ut *Epist. IV 16 et 27*

II. 7 feeri *L*¹   8 n̄ *T* in ras.   12 ita om. *T*   13 auctoris *B*   14 cognoscatur *Pb*   15 ea in re *b*   16 ego] ergo *L*¹*V*¹   20 iussus] uisus *P²b* et *Sirm.*   *actenus *L* h *eras.*
 25 in om. *LV*   angustum *B*¹

III. 28 depremuntur *B*   29 oculis *L* i *eras.*   tolletur quid-
 quid *B*   desiderii c̄mittantur *V*¹ ut *uidetur*

mittantur, uicinum fit nec contingi licet omne quod cupiunt!
 ad Ticiuensem urbem uotiuam susceperam necessitatem et
 molesti itineris uniuersa transieram, existimans hoc sacerdotem
 credere suis imperiis inpendi quod meo militabat affectui, cum
 subito circa metas uotorum summo labore petitus iam de area 5
 fructus effugit. pro dolor, qui me de epistolari alloquio ad
 tragoediam uocas! muros uenerandae post religionis loca propter
 te ciuitatis aspexeram, iam grati parabam uerba conloqui:
 uereor dicere quod remansit, ne loquendo cogar denuo sustinere
 transacta. inlustrem uirum Erduic, quem me tu, ecclesiae decus, 10
 desiderare feceras, in prouisus oculis casus ingessit. ibi comites
 mei uidere quid peterem: ibi animi mei aestus innotuit, quem
 ante sub praedictae claudebam umbra personae: nesciui occultare
 per caritatis tormenta quod uolui nec fucis aliquibus colorare
 conscientiam. maerentem me ad domum reduxit qui prolixioris 15
 itineris causas incidit. fatigationis meae fateor compendia non
 amaui. ecce contestationem diligentiae meae et mentis adserui.
 uestrum est, si uera dixerim, uos interrogare et animum meum
 affectionis uestrae aestimatione cognoscere. domina mi, saluto
 et deprecor, ut libens per praesentium portitorem suggerenda 20
 cognoscas.

III.

ENNODIUS OLYBRIO.

Nulli dubium est inter prudentes sacrae fidei promissionis
 impleri et amicitiam, quae fertilibus est maritata fomitibus, 25
 fructuum nobilitate gaudere. ego conscientiam uestram appello

1 contigi B	2 ticinensē T	nensē in ras. m. 2	urbē T
in mg. add. m. 2	susciperam B	3 uniuersi LPVb	aesti-
mans Sirm.	5 circa] contra b	7 traquidiam B, tragoeidam	
L uenerande B	10 erdui BLPTV, ergo b; em. Sirm.		
me tu] metua B sed a corr. uidetur	11 comitis mei B	12 mei	
om. B	13 persone B	15 consciam T in ras. m. 2	me-
rentem BPTV	prolexioris B	16 compedia B	19 afflictionis
L mi ex m̄ T corr., mihi BLVb, michi P	20 presentium B		
III. 23 olibrio T	25 formitilibus B	26 fructū L u	
eras.	nobilitare T		

iam statutis fidelibus obligatam: ego tanquam de bonae arboris
 reditu, ita de caritate mutua idoneus carpo poma possessor:
 nulla partium in aucupio discessionis quod fieri uoluit neget
 inpletum. apud deum uotis aut supplicium debetur aut prae-
 5 mium. ego in me religiosi, in uobis nobilissimi consideratione
 propositi ad effectum inter nos concordiae aestimo peruenisse
 quae coepta sunt, nec adulescentibus gratiae et in nouam lucem
 erumpentibus frugibus uerborum potui negare commercium,
 cum culpa dignus sit qui in uicinitate positus noluit primus
 10 incipere. in hac ergo parte pudoris uolens uitare dispendium
 nolo euadere opinionem temerarii, dummodo ad effectum me
 ostendam peruenisse perfecti. opportunissimum portitorem sar-
 cina inperiti sermonis oneraui affectu delinquens, per quem
 qui peccauerit et ueniam meretur et gratiam. rogo ergo salu-
 15 tationis effusissimae debitum soluens, ut, si me cordi habetis,
 de uberrimi ostendatis directione conloquii, quia sicut amoris
 elocutor et copiosus adsertor es, ita nescis alicui blanda uerborum
 fucatione deludere.

V.

ENNODIUS LACONIO.

20

Numquam inter amantes silentio bene multatur offensa:
 grauius inuentorem percutit uindictae nouitas quam errantem:
 nefas est pro emendatione culparum culpas adhiberi, dum studio
 curationis qui medetur aegrescit. uolui taciturnitatem quam
 25 circa me hactenus mei inmemores seruastis imitari, sed homo
 lenis animorum fortium non potui aequare contemptum. uictus

1 obligata *B*, oblegatam *LTV* tanquam *T* 3 quod fieri
 uoluit *V in ras. m. 1* 7 cepta *PT*, concepta *L* adulescentibus
B 8 comercium *PT*, commertium *V* 10 dispendiam *B* 11 af-
 fectum *LT*, effectum *V corr. m. 1* 12 oportunitissimum *BLPTVb*
 13 honeraui *T¹* 15 effusissime *L* corde *fort.* 17 cupiosus
B nescit *B* uerborum] sermonum *Pb* 18 diludere *B*

V. 20 laconio *L* 21 aman**tes *L te fort. eras.* 23 emen-
 datione *B* ad*iberi *L h eras.* 24 midetur *V¹* egriscit *B*
 uoluit *T* 25 actenus *B* 26 lenes *B*, leuis *b et Sirm.* equare *B*

sum naturae fragilitate, confiteor, et quod uos credo computare inter uitia plus amando stili abstinenciam effusa loquacitate pensauit et longi dolorem silentii sermonis ubertate composuit. expectans quidem a uobis praeuium munus in litteris, sed nolui mihi ipse, dum diu taceo, negare responsum, aestimans, quod loquendi formam dare nisi loquendo non possem. proinde, domine mi, salutationis debendae obsequium soluens perlatores praesentium ad uos specialiter destinatum solita dignatione suscipite et sublatum de consuetudine scribendi usum reparate, ne in damnum gratiae parcitas contingat ista uerborum. 10

VI.

ENNODIUS POMERIO.

Quousque tantum licebit abstinenciae? quousque fama nobilis epistularibus destituta commerciis ueterescet? nolo euadere opinionem temerarii, dummodo ad notitiam possim peruenire perfecti. uolo esse paginarum praeuius destinator, ut Galliarum bona ad Italiam migrent sine ullo formae suae translata dispendio. an forsitan putabas te in quocumque loci delitescere, quem scientiae lux longe positorum monstrabat aspectui? et nisi me in laudibus tuis domestica quidem relatio, sed per inperitiam sui pauper angustet et amplissima meritorum tuorum praeconia relatoris artet exilitas, utriusque bibliothecae fibula perfectionis ex gemino latere uenientis partes maximas momordisti, procurando ut tali ingenium tuum saturitate pinguesceret. taceo summam caelestis conlatam beneficii et dotibus sine humano adiutorio supernis instructum. recte enim hoc aestimatur uenire de superis quod inter homines nullo constat 20 25

1 conputare *B*   4 expectans *V*   non uolui *B*   7 mi *PT*,
mihi *BLV*   8 destinatum *B*   10 contigat *B*   uerborum *B*¹

VI. 13 abstinenciae *B*, absentiae *LPTVb*   14 destituta *B*,
destituta *V*   commercium *T*   ueterescit *B*   16 praeuius *L*
18 delitescere *B*, delitescere *L corr. V*, delitescere *L¹T*   21 angustit
B¹ ut uidetur   22 relatoris *B*, perlatoris *LPTVb*   bybliothecae
BV (sed V y in ras.)   23 partis *B¹*   24 pinguesceret *B*   25 sum-
mam] ecclesiam *add. B*   et] et te *fort.*

exemplo. sed haec melius secuturis uita comite censeo reser-
uanda temporibus. ad illud uenio, in quo me seiunctissimus
instruxisti. quantum habuit praesentium portitoris sancti Felicis
adsertio, in epistulis meis sine cura dictatis Romanam aequa-
5 litatem et Latiaris undae uenam alumnus Rhodani perqui-
rebas. sollicitus credo scrutator et diligens quid lima poliret
inuenit, dum per infabricata uerba discurreret. nescimus qua
quid mente homo legerit quod hac profert deliberatione sen-
tentiam? maxime cum scriptum sit:

10 ipse parens uatum, princeps Heliconis, Homerus,
iudicis exceptit tela seuera notae.

rogo et si indigenis et inter studiorum suorum palaestra uer-
satis fulget latinitas: mirum dictu, quod amat extraneos.
periculum facere de eloquentiae pompa non debeo nec prae-
15 sumo qualiter quis ualeat experiri, cum professionem meam
simplici sufficiat studere doctrinae. si me tamen quondam
studiorum liberalium adhuc nouitate gaudentem aliquis tali
dente tetigisset, parassem uel quod ad excusationem esset ido-
neum uel quod non puderet obiectum. nunc uale, mi domine,
20 et circa me ecclesiasticae magis disciplinae exerce fauorem.
scribe uel manda Melchisedech parentes quos habuerit, explana-

10 Claudianus in Aletium Carm. min. VI (LXXIV) vs. 13 (= II
p. 140 Ic.)

1 hac *L*, haec *V* saecuturis *B* 3 instrux[*]isti *L* felices *B*
5 alumpnus *PT* rodani *BLPTVb* 6 polliret *P*,
polleret *b* 7 infabricata *B* bene scimus *malim* qua quid
T corr., quia quid *LPT¹V*, quia quid qua *Bb* 8 quod *T in ras.*
m. 2 10 Homerus] umerus *B* 11 excipi^t *B* note *BT*,
no*te *L*, sui *b* 12 rogo et si] raro si et *fort.*, *cf. Wiener*
Studien II p. 244 indigenis *scripsi*, indigenas *BLPTVb*
palestra *BLPTV* uersatis *L*, uersatus *BV¹*, uersatos *PTV corr. b*
13 fulgit *BV* (*g ex c corr.*), fult *L* lanita**s *L* ti *eras. et ti s. l.*
add. m. 2 quod *B*, quod *V* (si *alio atramento supra scr.*), quod
si *T*, uel si *L*, quid *Pb* 14 facere *om. L¹* 15 ualeat] debeat
Pb professionem *B¹* 17 nobilitate *Sirm.* 18 excusationem
L¹ 20 fauorem *LT*, fauorem *Bb*, fauorem *V*, fouerem *P*
21 mandata *V* melchisedhaec *L*, melcisedech *B*

tionem arcae, circumcisionis secretum et quae propheticis mysteriis includuntur. ista quae sunt saecularium schemata respuantur, caducis intenta persuasionibus, telae similia Penelopae.

VII.

5

ENNODIVS FIRMINO.

Exigat licet amor quod non potest implere perfectio et inpetret caritas, ut per loquellae audaciam quae ornare poterat pereat spes tacendi, maxime cum sit dicendi, ut Tullius refert, nisi cum necessaria nimis inepta condicio: sed inter narrationum uias et itinera aperienda falce doctrinae teneri necius uirium consideratione regnat adfectus. inperatoris loco dominatur semel penetralibus cordis infixata dilectio, credens quod non de uerborum pondere uel pompa capiatur qui de absentis propinqui est salute sollicitus nec existimat quod nasci possit offensa de gratia, hoc ad laetitiam satis esse coniciens, si optatam nuntiet epistula sospitatem. sed uos, quos libra peritiae in eloqui lance pensauit, quibus ubertas linguae, castigatus sermo, Latiaris ductus, quadrata constat elocutio, quaeritis nimirum in aliis quod exercetis, quaeritis quod amatis. nos ab scolarum gymnasiis sequestrati, arentis ingenii guttis quaedam oceani fluentia prouocamus, quasi lychnis contra solis radios pugnaturi. mei macies longe se monstrat studii et nisi excusetur pietate garrulitas, dispendium proprii pudoris est

9 Cicero de orat. I 24, 112

1 archae *B*, arche *T*   profeticis *BLV*   2 misteriis *T*
 scaemata *B*, scemata *T*   3 intexta *fort.*   poenelopae *L*, poenaelopae *V*, penelope *PT*, ponaelopaei *B*

VII. 8 loquellae *B*   ^{no}q; *L*   10 conditio *LT*   11 itinera *B* et teneri *P*, eteneri *B*   13 dominantur *L*, dominator *B*
 penetrabilibus *LV(?)*   delectatio *T*   15 sollicitus salute *T* in *ras. m. 2*   existimat**nasci *B* nas in *ras.*   posse offensam *B*
 16 leticiam s. e. continēs si ob *T* in *ras. m. 2*   17 quod *L*, *om. b*   18 pensauit *scripsi*, pensabat *V*, pensabit *BLPTb*
 19 sermo *V* in *ras. m. 1*   elucutio *T*   21 gymnasiis *LV*, gymnasiis *B*, ginnasiis *PT*   gottis *B*   22 oceani *B*, oceani *T*
 lygnis *BLV*, lignis *PTb*   23 radius *B*   24 podoris *B*¹

quod amaui. uena quidem linguae a generis fonte trahitur et
feruore genuino solet fetura nobilis incitari. ego mea sum
inpar prosapia: me dotibus uestris quasi peregrinum scientiae
plenitudo non tetigit: ego uos tantum laudare magis quam
5 imitari ualeo. et quamuis necdum in me ad florem uenerit
matura facundia et pressus onere gratiae soluendi deserar
facultate, committo tamen cymbam tenuem placido mari, quia
parum ab ingratitude differt muta gratulatio. unde nascitur
quaeso, ut prospera quae de uobis perlatoris relatione cognoui
10 inter caelestia mihi beneficia computentur? et quamuis reddere
deberem sermonis officia, sed quia portitorum negligentia
fecit ut directae a uobis aut retinerentur aut perderentur
epistulae: ego tamen uerecundiam meam in statione degentem
ad incerta deduxi et totum me legendum saporis uestro con-
15 mitto. salue, mi domine, et amantem uestri frequentibus colite
muniis litterarum. circa quae studia pigrum esse nec diligentem
conuenit nec facundum.

VIII.

ENNODIVS APOLLINARI.

20 Pro uoto militant desideriis propriis necessitates alienae,
dum in gaudium nostrum aliquorum precibus exhibemus ob-
sequium. quis non pretio propter se quaereret quod alteri
sub hac occasione praestatur? debent mihi nunc perlatores
praesentium debita mea et non solum me ad solutionem non

1 fonae <i>B</i>	3 me] mo <i>L</i> ¹ , me a <i>fort.</i>	scientiae scientiae <i>B</i>
5 nondum <i>b</i>	6 praessus <i>B</i>	honere <i>L</i> deser*ar <i>B</i> 7 cum-
bam <i>B</i>	9 quaeso ut <i>scripsi</i> ,	quae ut <i>BLV</i> , qd'** (d' in <i>ras.</i>) <i>T</i> ,
ut <i>Pb</i>	relationem <i>T</i>	10 computentur <i>Sirm</i> , computatur <i>LV</i> ,
conpotatur <i>B</i> , cōputantur <i>PTb</i>		11 deberem reddere <i>Sirm.</i> officium
<i>LPTVb</i>	sed] sed cessaui uel cessaui <i>fort.</i>	portitorem ^u <i>L</i>
negligentia <i>B</i>	12 nobis <i>Pb</i>	pderentur <i>T</i> 15 colete <i>BV</i> ¹
17 conuenet <i>B</i> ¹		

VIII. 19 apollinari <i>TV</i>	20 militat ⁿ <i>V</i> n <i>add. m. rec.</i>
necessitates <i>B</i>	21 nostrorum <i>L</i> ¹ alicorum <i>B</i> 22 preti ^o <i>B</i> ,
praetio <i>V</i>	alteris <i>T</i> 24 presentium <i>V</i>

pertrahunt, sed se fatentur obnoxios. non est incuriae quod raro a me scripta prorogantur: similia frequenter, ut nunc repperi, bona se subtrahunt. inueniant ergo huius beneficii fructum, si me diligitis, portitores, qui sicut a me ea, quae erant obferenda, exegerunt, ita ad uos, ut opinor, de scrip-⁵ tionis commercio optata perducunt. domine mi, salutationis obsequia restituens deum precor, ut haec uobis in bona ualitudine porrigantur et reddatur ilico pagina, quae meam quaerat, uestram nuntiet sospitatem.

VIII.

10

ENNODIUS OLYBRIO.

Vix aliquando mihi ea quae diu cupita sunt ex sententia successerunt, ut sitim, quam ex litterarum uestrarum ardore conceperam, eloquentiae diuitis unda satiaret et aestus, quos expectatio longa geminauerat, adridentia labiis fluentia restin-¹⁵ guerent. sed cur me ad uotorum adseram summam fuisse perductum, cui maius nascitur de inpetratione desiderium, dum de sermonum uestrorum flumine pectus ardescit? ostenditur mihi liquido quam sit rerum nescia mens humana, quae dum pretium propriae ambitionis intellegit, adsuescit plus amare²⁰ ad quod tarde peruenit, et dum abundat in praesentia quo laetetur, magis superest quod requirat. nunc, confiteor, in litteris uestris superforaneam cautionem mei aestimator expaui, ubi dum secundis in altum loquelae uestrae portarentur uela

1 pertra ^h unt B	2 similia (ia <i>in ras.</i>) T	3 subtra ^h unt B
beneficii B	4 diligetis B ¹	5 offerenda LTV ad] et T
6 comercio T	perducant T	mihi BLV
7 ualitudine (ne ex nis <i>corr. m. 1</i>) V, constitutis ualitudine B	8 porrigantur B	
VIII. 11 olibrio T	12 cōpita B	13 sitem B quā
B s. l.	14 diutis L	15 expectio B ¹ restingerent T
16 perductā L ¹	17 cui] an Pb	maius (m <i>in ras.</i>) V
18 peccatus T ¹	ardiscit B	20 praetium B, ꝑcium LVT nisi
quod T m. 1	pe ꝑcium exh.	21 quo laetetur <i>coni. Schottus</i> , quod letetur T, quod laedetur (ledetur L) BLV, quo delectetur Pb
23 super foramet L ¹	estimator LTV	24 loquillae B

prouentibus et in obsequio militaret quicquid spirat, remigium
 uestris dicitis deesse conloquiis. non est licita ueri diligentia
 sequestrata quam pingunt uerba formido. remis opus est, quo-
 tiens nullo flaminum puppes iuuantur impulsu: his non eget
 5 cui secundam nauigationem fecit conspiratio deuota uentorum.
 sol facibus non iuuatur nec lunaris globi claritudinem minorum
 siderum aliquando inlustrauere collegia. domine, ut supra ho-
 norem salutati exhibens precor, ut apud magnitudinem uestram
 studiorum meorum fructu non caream, postquam uobis quid
 10 cuperem non celaui, ut scriptionis operam quam hactenus
 protulistis stili frequentia uel ubertate pensetis.

X.

ENNODIUS FAVSTO.

Meritum meum regnator caelestis si adtenderet, aut exigua
 15 bona adipiscerer aut magna supplicia et mei idoneus aestimator.
 quo meritis peruenire non poteram, uoto non tenderem. sed
 gratias illi, qui delicta nostra sic ne extollamur resecat, ut
 spem ad latiora perducatur. domni Auieni dictionibus a me
 debentur ista praeologia, qui necdum ad bonam ualitudinem
 20 reductus animum meum sollicitudinis catena laxauerat, dum
 adhuc inter spem et metum anxii uota penderent. naturam
 respiciens indicauit quo tonaret eloquio. iudicio quidem ista
 praeceperam et altricem nobilis metalli uenam in thesauris
 quos pepererat agnoscebam. sed etiam in hoc peccator euenire
 25 uix credidi quod adsequi non merebar. uerum dico teste diuina
 clementia, si sunt aliqui in Liguria, qui de litterarum possint

2 licit aueri *B*¹   3 depingunt *B*   renis *L*   4 puppis
B, pupes *T*   iobantur *B*   6 iobatur *B*   7 colligia *B*
 8 salutationis *T*   aput *B*   10 ut] et uel uel fort.   actinus
B   11 protulestis *B*¹

X. hanc epist. om. *T*, add. in mg. man. rec. hic deē cplm   14 si
 meritum *B*   caelestisi *V*   si om. *B*   15 adipiscerer *B*
 17 ne] non *L*   18 domini *b*   aueni *V*, auini *L*   22 inde-
 cauit *V*¹, indecauet *B*, iudicauit *Pb*   23 praeciperam *B*, per-
 ceperam *Pb*   thensauris *B*   24 peperat *B*   26 gluria *L*
 possint *LPV*, possent *B*, possunt *b*

genio et splendore iudicare, uos crediderunt in illa dictione laborasse, quam aetati praeiudicans canus iam in puero sensus excoluit. sed ista magis illis cum lacrimoso gaudio dixi, quos aut effusus sanguis albo curiae caelestis adscripsit aut clara confessio, qui secundis confirmant primordia nostra successibus. 5 uos famuli humilitate et obsequio salutans opto inter quaeuis, dum istis animum relaxatis, aduersariorum mala gaudere. nihil est enim, in quo inimicorum possimus damna sentire. hoc nobis deus contulit, quod inuidia terrena non subtrahat.

XI.

10

ENNODIUS FAVSTO.

Quid faciam, quando rescribenda uos scribitis et pro bono praesentiae caelo uobis obsequente concessae quicquid alienum pectus potuit inuestigare narratis? liqueto supra hominem esse duorum sic implere personas, sed ad illum referantur ista, qui 15 praestitit. ego tamen remittere me orationem, per quam in umbram antiquus Tullius trudetur, non promisi, quippe qui acceptum quaternionem sub maiori quam ingenio meo commodabat celeritate reddideram, dum fidei seruiens quae ad profectum poterant pertinere contempsi. nihil apud me de 20 ueneranda tunc dictione remanserat, nisi quod ad fructum, quantum aestimo, bonae opinionis reposcenti memoria furante subduxeram. nolo dicere, quale fuerit quod inuitus restitui, quale etiam quod amaui, ne manifesto credatis uos alleganda sine sui dispendio praedixisse. curis meis tamen super hac 25 parte serena lucis meae domni Auieni miseratio licet incipientis tamen iam probata succurrit: quandam scedulam, quae

2 canus *Pb*, canos *BLV*   3 lacrymoso *Pb*, lacrimo *BLV*
addixi *fort.*   9 terrena *L*   subtraat *B*

XI. 12 quā rescribenda *T in ras.*   13 quidquid *B*   14 liqueto *LPV*, liquido *B*, liquet hoc (hoc *in ras. m. 2*) *T*, liquet *b*, liquet
ô *Sirm.*   16 praestetit *B*   17 antiquis *B¹*   21 remanserat (s
corr.) *L*   quod *B*, om. *LPTVb*   22 resposcenti *B*   24 amaui
|aui ne (aui *in mg. postea add.*) *B*; amoui *fort.*   25 hanc *L*

26 domni *B*, domini *LPTVb*   27 succurrat *V*   scedulam *B*

ipsi remanere potuit, ostrum mihi nobilitatis ingessit: hanc
hactenus habui, inde sum et locutus et sapui. sed postquam
et aliena beneficia iussus sum perdere, perlatores eam sequente
destinabo, non eam in me pro peccatis meis intellegens beni-
5 uolentiam, ut quod externorum muniret ingenia bene credulus
non negarem, sciens me hominibus quod inpugnat propositum
cautione miscere. uerum dico illo teste, cui nota sunt omnia,
a me illas mundi ore celebratas dictiones uestras, quod credo
inscitia mea fieri, cuiquam dari nec tormenta compellunt.
10 domine mi, salutationem reuerentiae uestrae exhibens contestor,
quia neque negligentia iudicium meum neque adulatio in-
pugnat affectum.

XII.

ENNODIUS ASTYRIO.

15 Prophetis oraculis sublimitas tua praestat obsequium et
ad fidem ueterum sanctionum militat nouellis excessibus.
prouidisti ne segnior admonitio remaneret ualitudine subtracta
neglectui. scriptum enim est per dei cultores, quorum aures
prudentum debeat doctrina transire, quos salsi sermonis sa-
20 pore pertrahere, allegans perire monita, quae in alia constitutis
deliberatione praestantur. ego tamen loco humilis, lingua men-
dicus solis antea necessitudinis stimulis uerba concessi et ad
contestationem diligentiae prioribus litteris exhibui sub sanguinis
libertate responsum. nunc male est animo, quod iniuriarum

1 hostrum <i>BLPTV</i>	nobilitas <i>L</i>	hac actenus <i>B</i>	2 lo-
cutus** et (et fort. eras.) <i>L</i>	3 perdere <i>B</i> , pendere <i>LPTVb</i>		
perlatores <i>B</i> ~ add. corr.	6 hominibus <i>L¹</i>	7 miscere <i>scripsi</i> ,	
misceri <i>BLPTVb</i>	dico illo dico <i>T</i>	8 nec credo fort.	
9 inscitia <i>T in ras. m. 2</i>	meo <i>B</i>	10 mihi <i>BLV</i>	reue-
rentiae uestrae (e uestrae <i>in ras.</i>) <i>V</i>	11 neque <i>Bb, om. LPTV</i>		negli-
gentia <i>B¹T</i> ; mea add. <i>T sed m. 2 exp.</i>	nec <i>Pb</i>		

XII. 14 astirio <i>T</i>	15 profeticis <i>BLPV</i>	17 ne] me <i>P¹T¹</i>
senior <i>B</i>	ualitudine subtracta <i>T in ras. m. 2</i>	18 neglectui <i>B¹</i>
ut uid.	est enim <i>T</i>	19 prudentium <i>T^b</i>
falsi <i>PT¹b</i>	20 pertrahere <i>B</i>	alligans <i>B</i>
23 exhibui <i>B</i>		moneta <i>B</i>

fructu carens sumpsisti forsitan mentita apud te urbanitate
 iactantiam, nesciens quod auctorem repetunt tela, quae indocilis
 aduersus alterum manus emiserit. quis putet contumeliam, quae
 solam conscientiam destinantis adfligit? inproborum natura est,
 hoc sentire de omnibus quod merentur et in malis solacium 5
 nusquam uidere innocentiam. tormenta sunt maculatae conuer-
 sationis non sibi credere esse participes. haec illa mente
 descripsi, qua memor propositi odium compellor debere crimi-
 nibus. nullum dens meus nisi de se tetigit confitentem: dum
 uitia incessimus, reum ira manifestat. nam iniurius sim, si 10
 stili loco uomerem sentiam aut mihi scripta computem quae
 relegens non agnosco. scit enim dominus quia, si non nostro
 nomine notata fuisset epistula, ad quem fuisset directa nescirem.
 tibi habe facetias tuas aut illis reserua, cum quibus uobis
 sine oris officio per clandestinae familiaritatis communionem 15
 clamor est actuum. ecce salutationis honorificentiam soluens
 deprecor, ut in dirigendis epistulis loca tempora personas
 attendas, ne quod ego ad me scriptum non computo alterum
 forsitan laedat, quia aestimo te huius epistulae formulam ad
 plurimos destinasse et sola nominum conmutatione eam per 20
 singulos sine meritorum consideratione transmitters.

XIII.

ENNODIUS OLYBRIUS.

Vt tradit quaedam eloquentiae persona sublimis, lex est in
 epistulis negligentia et auctorem genii artifex se praebet incuria. 25

1 forsita ⁿ V	te om. B	urbanitate B	2 actorem T,
auctores P ¹ b	repetun L	4 destinantis B, destinatis L	ad-
fligit** B	5 hoc B s. l.	6 nusquam (s in ras.) T, nūquam LP,	
nunquam b	7 participes (parti in ras.) V	8 discripsi BL	
quam LV ¹	9 dens (e uel i eras.) V	meus ex metis V m. 1	
confidentem T	10 reum ex retim V m. 1, reu B	manifestat	
ira T	ⁱⁿ iurius B	11 steli B ¹	sententiam L ¹ V ¹
12 no-	stro Sirm., uestro BLPTVb	13 nomen enotata B	14 reserua**
(nt eras.) L	15 clamdestinae T	16 act*ũ L	19 ledat B
20 conmutationem P ¹ T ¹			
XIII. 23 olibrio T	25 negligentia B ¹ T	praebet B	

in quo opere illud subducitur gratiae, quod cruciatuum testis
sudor inuenerit. caminis excocta fabrilibus uerba non flagitat
salutis suae nuntius et quaesitor alienae. melius [si] in his
commerciis pura elocutionum fronte congregimur: diademata
5 simplex conloqui cultus abiurat: epistularis communio si
quando affectatum decorem fugit, obtinuit. sed magnitudinis
uestrae diues et elucubrata narratio mendicis limitibus nescit
includi nec oris thesaurum quibuscumque artare confiniis:
magnorum more fluminum riparum frena contemnit. nam dum
10 compositum uelamen occupationis locuples lingua transgreditur,
his tantum se studiis militare significat, ad quae uel occasione
perducta est. et nisi uobis quietis nostrae testimonio reipublicae
gubernacula sentiremus fuisse comissa et rem laboris uestri
esse quicquid ubique disponitur uel Italiae curam didicissemus
15 unum pectus ingressam, paene uos sola putaremus paginalis
stili cura et adsiduitate macerari. deo debentur haec munera,
qui et amatorem scientiae sensum contulit et limam studiorum
ad oris fabricam non negauit. non sic pernix aether acta neruis
arundo proscindit, quemadmodum inuenta ingenii uestri sermo
20 describit. nulla languescit obice, nullis tardatur obstaculis,
fit peruia quaecumque se illi difficultas obtulerit et mirum
in modum per allegantis peritiam mutatur natura causarum:
hoc facis in merito negotium habuisse quod cupias: ueritas
est quodcumque pro ueritate narratis. hinc cautis iudiciis
25 non licet repugnare. minutissimi discussores opinionis lucrum

- 1 subducit *b* cruciatum *L¹PV¹*, cruciatuum t. sudor *T in ras.*
m. 2 3 si *uncinaui* 4 commertiis *LV* 5 simplex *B* 7 no-
stre *T* diuis *B* elugubrata *T* 8 thesaurum *B* 9 con-
tempnit *LPTV* 10 locupes *L*, locuplebs *B* 13 gubernacula *///* (2
uel 3 litt. *eras.*) *V* laboris (is *ex em corr.*) *V* uestri (i *in ras.*)
T 14 esse *om. T* quidquid *B* dedicissemus *B*, didicisse-
mus *LV* 15 ingressum *LV¹* poene *B*, poenae *V*, poenę *L*
16 adsiduitatem *L* 18 fabricatam *L* aether *L*, ether *B*
19 prescendit *B*, proscindit *L ~ add. m. rec.* admodum *T in ras.*
m. 2 20 describit *BL* languiscet *B* 23 immerito *T*
24 narrasti *fort.*

aestimant, si sequantur quo pertrahit oratio inperiosa captiuos. huic ego linguae, his opibus reuerentiam, fateor, ad quam primus cucurri, debeo singularem. et opto esse plurima quae mihi ad caritatis fibulam agenda mandentur. sed quae iniunxistis de religiosis feminis Speciosa et germanis eius, male est ⁵ animo quod implere non potui. nihil enim nunc mihi cum illis residuum est familiaritatis aut pignoris, maxime quia in diiunctis ciuitatibus degunt. ad quas tamen missas ad me litteras mox direxi, quae responsum usque ad illa quibus se uiderent tempora protulerunt. ego ne magnitudinem uestram suspensam ¹⁰ tenerem, scripta prorogavi: mox ad uos perueniet, si quid mandauerint, quod libeat indicari. nunc honorificentiam salutationis impertiens rogo, ut mihi magis cum ecclesia sublimitas uestra si qua sunt agenda, committat, quia puto me in adfinium uestrarum causa uel matronae amici circa uos diligentiam ¹⁵ pectoris non celasse.

XIII.

A F R I S.

Lucrum forsitan putaret inimicus, si inter pericula, quae Christianis indixit, credentium animos subegisset et per diuersa ²⁰ domini grege disperso non superesset uel inter paucos a quibus possit fide perseuerante calcari. regnat adhuc ille in numero uestro, qui sibi non tam in multitudine quam in deuotione conplacuit. scriptum enim est datam Satanae potestatem, ut seruos Christi cribraret, ut quod de tritico inueniri posset ²⁵ horreis iungeretur, quod de paleis ad ignium alimenta transiret. ad uos specialiter dictum est: nolite timere, pusillus

27 Luc. 12, 32

1 estimatur *T*¹ ut uidetur quo* *T* oño in mg. add. *T*
 captiuus *B* 2 ego] ergo *Sirm.* 4 fibulam *B* 14 si quae
b 16 pec**toris *L*, peccatoris *TV*¹

XIII. 18 afris om. *T*¹; cohortatio ad constantiam add. *m. rec.*
T 22 posset fort. 23 qui sibi non tam *T* in ras. *m. 2* 24 sa-
 tane *BL*, sathane *PT* 25 cribraret *B*¹*V*¹ ut] et *B* posset
Sirm., possit *BLPTVb* 26 horreis *L* ignium *L*

grex: conplacuit patri uestro dare uobis regnum.
 uenit inter nos gladius perfidorum, qui marcidae ecclesiae
 membra resecaret et ad caelestem gloriam sana perduceret.
 quos habeat Christus milites certamen ostendit: qui triumphum
 5 mereantur per bella cognoscitur. nolite metuere, quod ponti-
 ficalis a uobis apicis infulas abstulerunt. uobiscum est sacerdos
 ille uel hostia, qui non tam honoribus consueuit gaudere quam
 mentibus. maiora sunt confessionis praemia quam nominatae
 munera dignitatis. ad illa plerumque etiam minoris meriti
 10 personas fauor humanus adducit: ista nisi gratia superna non
 tribuit. ipse enim in uobis et pugnavit et uicit, quem fides
 meretur et inter hominum tormenta sociari. prolixis non est
 opus feruorem in uobis caelestem animare conloquii. habet
 incrementa sua diuinae uirtutis incendium. nec opus est eos
 15 in tropaeo iam positos adtolli laudibus, qui sine monitore
 uicerunt. grauat conscientiam Christiani quicquid adferunt
 blandimenta praeconii. res quidem uirtutis est, quam fecistis,
 sed summi praemii restitutione superanda. quod tamen directis
 ad filium nostrum diaconum litteris sperastis, beatorum mar-
 20 tyrum Nazari et Romani benedictionem poscentes, fidelibus non
 negamus. accipite ueneranda patrocinia inuictorum militum,
 quia et uestram iam fidem in proeliis imperator agnouit: feliciter
 confessionis munera consummate. dabit deus, cum ipsi pla-
 cuerit, reducem ecclesiis quietem, ut maerorem, quem induxit
 25 aduersitas, pacis dulcedine consoletur.

1 grex *ex rex L* post cōplacuit *ras. 10—12 litt. L* 2 mem-
 bra ecclesie *T in ras. m. 2* ecclesiae *B* 4 quod *P*, quot
Sirm. 5 pontificales *B* 6 apices *B* infulas *B* ab-
 stulerunt u. est *T in ras. m. 2* 9 a*d (b *eras.*) *L* 11 pugna*
L ñ eras. 13 opus *L^a ut uidetur* 15 tropeo *B*, tropheo *LP*
TV attollit *L* ^{na}si *L* 16 quidquid *BPb* 19 post no-
 strum spatium 8—9 *litt. uacuum in V, .H. add. Pb; nomen intercidisse*
non uidetur diaç *BL* 20 nazarii *T*, nazarej *b* 22 et
 quia *Sirm.* iam] *piam add. ed. Crabb.* imperator* *T* 23 mu-
 nera in munia *corr. T m. 2* consummate *V*, consumate *PT*, consum-
 mare *ed. Labbei* *cum *T* 24 reducē in *ex* reducere *T m. 2*, redu-
 cere *ed. Labbei* ecclesiis *B* merorem *BPTVb*, memorem *L*
 indixit *Pb* 25 consoletur *B*

XV.

EVPREPIAE ENNODIVS.

Caelestis dispensatione mysterii uno tempore mihi sororis, Lupicino refusus est matris affectus, et geminae copula necessitudinis peregrinantem recipere meruit post interualla pietatem. 5 reuixisti apud nos post dilectionis quem procuraueras obitum beneficio litterarum: uidimus amorem quasi de quadam sepultura surgentem. inauspicato nobis incolumitatis uestrae nuntius accessit auditu, quam credebamus per contemptum nostri uiuentem busta complisse. credimus te dura perpessam, sed con- 10 fitemur inrogasse durissima. quod sustinuisti commune cum bonis est, cum crudelibus quod fecisti. ubinam gentium materna hactenus cura delituit? ubi quod fratri debebatur errauit? ad longiora animus tuus quam corpus abscesserat. si te ad ultima terrarum confinia peregrinationi socia dispulisset aduer- 15 sitas, illuc sequi debuit germanae fides et sollicitudo genetricis. sed in occasu solis, cui proxima fuisse narraris, frigidum pii amoris pectus habuisti. imitata fuisses aetherii sideris circa debitam diligentiam defectum feliciter renascentem et feriatum a gratia non perpetuo animum gessisses. suscepisti mentem 20 prouincialium, quos adisti: mutasti regionem et propositum pietatis abdicasti. nam abiurans Italiae communionem, non solum circa amicos, sed etiam circa interna pignora reppulisti.

XV. 4 effectus *T* 5 interualla *B* 6 obitū *B supra* u
ras. 8 inauspecato *B* 9 adcessit *B* nostrum *Sirm.*, uestri
Pb 10 coplesse *T* 11 sustenuisti *B*, sustinuisti *V* ti et proxima
syllaba com in *ras.* cōe *T in ras.* 13 actenus *L*, hactinus *B*
deli|tuit *L* li ex le *corr. m. rec.* 14 abcesserat *T* 15 peregrina-
tionis ocia (otia *T*) *LTV¹* dispulisset *B* 16 illuc *P et Sirm.*,
illic *BLTVb* genetricis *T* 17 occāsu *L¹* pio *B* 18 amores
B habuistis *T* etherii *BL*, etheri *PV*, etheri *T* 20 ani-
mum *om. in textu add. in mg. V m. 1* gesisses *B* suscepti^{is}
B 21 prouincialium *V* 22 abdi*casti (s? *eras.*) *L, om. V sed*
abdi^{casti} *add. m. 1, abdicasse| B* nam (a ex u *corr.*) *V*, nū in *mg.*
add. B, non Pb non s. c. a. s. etiam *V in ras. m. 1* italiam
aut curam circa scribendum uidetur 23 prius circa *T s. l. m. 2, alt.*
circa *V s. l. m. 1* reppulisti *T*

postremo animae tibi mutatio accessit cum mutatione telluris.
 quam timeo quod longis incuriam tuam incesso conloquiis!
 quid offensa faciet quae inlaesa contempsit? dedi iustum dolo-
 rem studiis non amantis: quae te innocentem faciant causas
 5 ingessi. sed exprobratio ista, si per se respiciatur, aspera
 est, si origo eius inquiratur, omni dulcedinis melle condita.
 grauius fert circa caritatem negligentiam qui parentis silen-
 tium liber accusat. poteris errata corrigere, si praesentia non
 uales, scriptione multiplici. salutis ergo gratiam praesentans
 10 quaeso, ut mei memineris, qui preces tuas circa communem
 filium et uota praecessi. ante enim quid debuissem conside-
 rari, quam quid uelles agnoscerem. tu deum religione placa
 et precum circa nos adsiduitate conpone, qui intentionem meam
 in eius profectum et cordis secreta respiciat, ut quod ego
 15 labore polliceor ille praestet auxilio.

XVI.

ENNODIUS FAVSTO.

Par quidem fuerat sublimi uiro Pamfronio commeante mi-
 nisterium paginae ad uiui sermonis officia transferri nec illum
 20 epistulari fascie onerari, quem non tam uerba mea contigit
 nosse quam studia. sed eius in his officiis manus dantur im-
 perio. postulat adiutricem paginam latentium scrutator ani-
 morum, et ideo, ne quid apud eum nostri deesse contingat
 obsequii, scripta concessi, etsi commendationi non necessaria,

1 mutatio adcessit *B*, [∞]accessit [∞]mutatio *LV* cum mutatione (cum
in ras. m. 2) *T*, commutatione *b* 2 incesso *B* 3 offensa *T*
 inlesa *BV* dedi st*P*, dedisti *b* 4 innocentem innocenter *B*
 5 exprobratio *T¹V* respicitur *Sirm.* 6 inquiritur *Sirm.*, inspi-
 ciatur *Pb* omni] dī *T* ducidinis *B* 7 negligentiam *BT*
 9 presentas *L* 11 consideranti *T¹* 12 uellis *BV¹* 13 prae-
 cum *B* adsiduetate *B*

XVI. 18 panfronio *T* comeante *T* 19 pagine *T s. l. m. 2*
 20 honerari *L²T¹V*, honorari *BL¹* contegit *B* 21 studea *L¹*
 22 postolat *B* 23 ideo *L* quit *T¹* contigat *B* 24 ob-
 sequii. *T*

praeceptis eius adcommoda. quibus enim sermonibus prosequendus est cui totum magnitudinis uestrae licet sperare de gratia? ita eueniet, ut angustiora sint supplicantis uerba quam merita perlatoris. quid enim praestes iuuaminis illi, pro quo quantumuis poposceris, plus meretur? ergo ad stili exercitium 5 iunguntur haec, non ad beneficium conmeantis. iuuat animum sub quauis occasione uestri meminisse, licet nominato scriptione nil tribuam. ecce tamen quia ita iussus sum, illa quae praestantur extraneis insinuationis dicta subiungo. iuuate uos peculiariter expetentem, fiduciam eius dignatione roborantes: 10 quicquid spe praecipit inueniat, ut si meritorum suorum angustus aestimator est, ad me referat quicquid fuerit consecutus. obsequium salutationis inpendens supplico, ut crebris me releuandum ducatis adfatibus, cui inter maeroris sarcinas nullum praeter oris uestri solacia potest esse subsidium. 15

XVII.

ENNODIUS CONSTANTIO.

Nemo peritiam pomposa elocutione condemnat nec spernendum cum pudore ducit esse quod sequitur: sui inpugnator est quisquis elucubratis sermonibus linguae cultum praedicat ab- 20 iurari. ego tamen in epistulis magnitudinis uestrae diligentiam semper, non uerba pensauit nec adiutricem malitiae facundiam maius pretium habere censi quam simplicitatem, quae infucata fronte secretum mentis enuntiat. hoc in sanctis hominibus et amaui semper et colui. ago nunc atque habeo gratias, quod 25

1 eius <i>T s. l. m.</i>	2 licit <i>B</i> ¹	4 prolatoris <i>B</i> ¹	prae-
stis <i>B</i>	iouamenis <i>B</i>	5 mereatur (re? <i>eras.</i>) <i>L</i>	6 beni-
fici- um <i>B</i>	iouat <i>B</i>	7 occasione <i>L</i> ¹ ut uidetur	mimini-
<i>L</i> ¹	8 nihil <i>Sirm.</i>	ita <i>om. Sirm.</i>	9 uos <i>om. T</i>
10 pe-	11 quid-	12 eius (eius? <i>eras.</i>) <i>L</i>	13 releuandum
culiriter <i>L</i> ¹	expectentem <i>B</i>	14 presumit	
quid <i>B</i>	precipit <i>T sed s. l. m. 2</i>	14 meroris <i>BLTV</i>	
<i>B</i>			

XVII. 19 dicit <i>Pb</i>	20 quisque <i>Pb</i>	elocubratis <i>B</i> , eluca-
brantis <i>L</i>	23 magis <i>T</i>	censui (i <i>eras.</i>) <i>L</i>
<i>T</i>	25 adque <i>B</i>	24 omnibus

paruitatem meam litterarii sermonis uisitatis affatu et inter occupationes et excubias, quibus uniuersos Rauenna distringit, mei cura non ponitur. reddo ergo effusissimae salutationis officia sperans, ut praesentiam meam apud domnos meos
 5 amantes uestri pro dignatione, qua credentem fouetis, faciatis optabilem.

XVIII.

ENNODIUS IOHANNI.

Probabiles causas habeo, quibus unanimitatem uestram stili
 10 mei morsu quamuis rubigine sordentis incessam, quas, cum sis abundans naturae bonis et ingenii facultatibus locuples, purgare non possis. ego umquam credidi ad alium reditus uestri citius indicia posse perferri? ego curam mei inter quasuis occupationes illud amicis censui consecratum pectus excedere?
 15 ecce ante oculos meos redduntur aliis paginae et amica expectatio sub omni credulitatis meae despectione frustratur. nolo litteras maiori obiurgationis felle conplere: sufficit tristibus stricta narratio. in eo adhuc animus meus quo magnitudinem tuam discedentem monuit persistit statu: uestrum est, si tem-
 20 porum mala contemnit, promissam seruare concordiam. salue, mi domine, et amantem tui releua communionem sermonis, ut scribendo deleas dolorem, quem uides amico per scriptionis abstinentiam contigisse.

1 uisitatis (ti *ec sti?* *corr.*) *L*   2 uniuersus *LV¹*   3 ponetur *B*   effusissimae *b*, effusissime *BLPTV*   4 dominos *V¹b*
 5 amantes *BT²*, amantis *LPT¹Vb*   6 obtabilem *T*

XVIII. 8 ioanni *LT*   9 unianimitatem *BL¹*   10 rubiginae *B*   11 habundans *PT*   et *om.* *LP*   11 locupes *L*
 12 unquam *T*, nunquam *b*   redditus *L*   13 proferri *L¹*
 14 illud *B*   amiciciis (ciciis *in ras. m. 2*) *T*   censui con *T*
in ras. m. 2   16 crudelitatis *T¹V¹*, credelitatis *LV²*   dispec-
 14 illud *B*   17 obiurgationis maioris litteras *T*   18 magni-
 tudinis *T¹*   19 mouit *V*   20 contemnetis *B*, contempnitis
PL   22 uidis *B*

XVIII.

ENNODIVS CONSTANTIO.

Abundo gaudio nec clauda laetitiae meae fides est ideo aliqua per diabolicam inspirationem nasci certamina, ut tu, qui te ultra emendationem omnium protulisti, triumphum honore gratuleris. non est, ut uideo, effeta Liguria: nobilitatem pariendi nec in temporum extremitate deposuit: inimicum uitii adhuc et in cineribus nutrit incendium, in cuius fauillis ultrix criminum flamma non moritur nec hostis errorum ignis operitur. quam timui ne uelut exhausta cessaret, dum epistulae uestrae frontem alienis fuscata praestigiis sollicitus trutinator aspicerem, more parentis adtoniti, qui cum carum pignus ad bella transmittit, nec de explorata esse patitur uirtute manifestus. ad incrementa sollicitudinum triumphos filii numerat non quietis: plus expertae metuit felicitati cui formidinem ministrat affectio, quia ignara cautionis est mens instituta uictoriis et in acie amor laudis salutis obliuio. tropaei gustus abdicari imperat lucis affectum: sapor uitae illos tantum possidet, qui de conflictibus uenientia bona nulla didicerunt: semper ad gloriam iungitur quod de incolumitatis propriae cura decesserit. sed mihi in praesentiarum supersedendum est huiusmodi scriptioe. non sunt militis nostri plus praedicanda quam adserenda certamina. ubi iaculis opus est, uerba nil conferunt. licet promulgasse sententiam meam fuerit, dum uestram praedico, et hoc sit respondere quod responsa laudare dei tamen opem precatus obsecutura fidei uerba subiungo, ad

XVIII. 2 ennodius *om. T* 3 habundo *PT* letitiae *TV*
 fidis *B* 6 effeta (*c eras.*) *V*, affecta *b* leguria *T¹* 7 uic-
 eiis *LTV* 8 nutrit] mittit *T in ras. m. 2* 9 hostilis *fort.*
 operitur ignis *T* 10 exausta *L* 11 frontem uestrae *T* truci-
 nator *L¹P*, trocinator *B* 12 parentis (*p in ras.*) *V* 13 mani-
 festus *B*, securus *LPTVb* 14 triumphus *B* filii *B* 15 ex-
 pertae *Bb*, experta *LPT*, exparte *V* (*a s. l. add. et pa in pe mutauit*
m. 1) 17 tropei *B*, trophai *LPTV* 18 possedit *B* 21 di-
 cesserit *T¹* 23 iaculis *ex iacuis L* 24 meam sententiam *Sirm.*
 26 praecatus *B*

illum conuertens stili mei cultum, qui, quotiens scribenda est infelix curuis terra uomeribus, se famulis suis germina conlaturum promittit esse, quae iaciant, dicendo: non cogitetis quid loquamini: pater enim uester est qui loquitur in uobis. ipse ergo ad sancendam promissi ueritatem ueniat et ipse oris mei labantem confirmet infantiam, ut alucinationis nostrae concinnatio non inhumana uideatur. sed quid diu replicanda circumloquor? unum rogo, ut pro modulo meo rescripta taxentur nec putetur aut legi aut defensionem deesse quod nescio. ergo, ut scriptione testamini, inuentus est homo, qui seruos Christi, quemadmodum ipse promisit esse faciendum, sub hac occasione cribraret, adserens de arbitrii libertate homini in una tantum parte, quae deterior est, eligendi datam esse licentiam? o scismaticam propositionem, quae iuxta apocalypsin scriptas habet in fronte blasphemias! quae ista libertas est, si ualet, edisserat, ubi hoc datur solum uelle quod puniat, aut quare electionem nominet, ubi unam tantum partem adserit fuisse concessam? quod si ueritate subsisteret, locum diuina iudicia non haberent. quid enim boni a nobis deus noster recte quaereret, qui adpetentiam eius de uoluntate subtraxerat? sed iuxta apostolum: numquid iniquus deus? absit. si inter homines a recti discordat affectu qui a subiectis exigit quod in potestate non tribuit, hoc de deo qua conscientia sentiatur aduertite. ubi est illud apostoli clamantis et pro arbitrii libertate testantis: uelle adiacet mihi, perficere autem non inuenio? quid est aliud

3 Matth. 10, 20   15 cf. Apoc. 17, 5   21 Gal. 2, 17
25 Rom. 7, 18

1 qui *Bb*, quo *LPVT*   2 infelix] inflexis *fort. scribendum et curuis delendum est*   3 esse promittit *fort.*   non] ne *Sirm.*
5 promisi *T*¹   6 et *om. Sirm.*   8 unum**** *B*   9 defensionē *V*   11 seruus *B*   12 cibaret *V*   13 *q̄ ex quod T*
15 apocalypsim *T*, apud calypsem *B*   blasphemias *BP*   17 unam *V in ras.*   19 subsisterit *B*   22 si *addidi, om. BLPTVb*
hominis *ex humanis B*   23 exiget *B*   potestatem *T*   24 conscientiam *L*   sentiantur *T*   25 adiacit *B*   26 proficere *PT*¹

nisi dicere: noui dextrum iter eligere, sed nisi ingredientem iuuerit gratia superna, lassabo? nemo dubitat, nemo condemnat, quod auctore gratia protestante et ipso aequitatis hominibus callis aperitur. dux enim bonorum et praecessor est gratia, quando caelitus multiplici ad requiem inuitamur hortatu, quando 5 nobis dicitur: uenite, filii, audite me. uenite, benedicti, patris mei, possidete paratum uobis regnum. ubi ego sum, ibi erit et minister meus. sed nisi talibus monitis et uoluntas nostra quae libera est et labor praestet obsequium, ad periculum et gehennam non imperio aliquo, 10 sed sponte deuoluimur. itaque aut praemium deuotio aut poenam contemptus operatur. alioquin non erit iusta retributio, quae aut per supplicia refertur necessitate peccantibus aut bonam mercedem offert operi ad quod adtrahuntur inuiti. ergo debemus gratiae quod uocamur, debemus gratiae, quod 15 occultis itineribus, nisi resistamus, sapor nobis uitalis infunditur: nostrae tamen electionis est quod beneficia demonstrata sectamur. uia enim scelerum non imperatrix nostra legitur esse, sed famula, cum de peccatis dicitur: sub te erit adpetitus eorum. quid etiam sibi uult uniuersa prophetae 20 quasi sertis redimita elocutio: nolite aemulari inter malignantes. nolite confidere in principibus. nolite fieri sicut equus et mulus, et apostolus: nolite fieri serui hominum? totiens 'noli' in superna admonitione quo respicit, si aliud uelle non licuit? deinde quamuis in persona 25 Christi tamen pro arbitrii adstipulatur eiusdem prophetae nobis

6 Ps. 33, 11   6 Matth. 25, 31 sq.   8 Io. 12, 26   19 Gen.
4, 7   21 Ps. 36, 1; 145, 3; 31, 9   23 I Cor. 7, 23

2 lassabor *PTb*   3 autore *B*, actore *T*   gratiae *Pb*   protestante *B*, prestante *LV*, praestante *PTb*   ipso *BLTVb*, ipse *P*
et *Sirm.*   4 predecessor *T¹*   6 filii *B*   7 patres *BV¹*   uobis
ratum *T*   10 inperio *L*   11 diuoluimur *BLTV*   14 operi *Bb*,
om. *LPTV*; cf. *Wiener Studien II p. 242*   trahuntur *Sirm.*
15 gratiae *om.* *B* in exitu lineae, uncis inclusit *Schottus*   18 in-
peratrix *L*   19 esse legitur *Sirm.*   20 etiam] enim *Sirm.*   profetae *BV*   23 equus in eius corr. *L*   apostoli *T*   26 profetae *BLV*   nobis l. t. ut facerem in textu *om.* in *mg. inf. add.* *L*

libertate testimonium: ut facerem uoluntatem tuam, deus meus, uolui, et alibi: uoluntarie sacrificabo tibi, et: uota mea domino reddam, et iterum: uouete et reddite. illud autem beati apostoli quo se muniri credit
 5 exemplum nobiscum facit, si quae sequuntur aduertat, cum inimicus adrogantiae dixit: gratia dei sum quod sum. mox enim, ne sic fugax gloriae crederetur, ut longo interuall
 a ueritate descisceret, sapiens architectus adiunxit: abundanti
 10 fuit, quod dixisse est: Christus in me quem digne aut abundanter muneraretur inueit. non enim pauper est diuina gratia, sed meritorum nostrorum putatur quadam macie aut exilitate tenuari. quae tunc non suis aestimatur meatibus fluere, quando de eius cursibus ariditatis nostrae uena nil recipit. o si
 15 epistularis pateretur angustia sacrorum uoluminum arcana reserari! sed timeo ne qui nullam poterit deo inspirante in fide nostra inuenire calumniam de paginae prolixitate causetur. quid illud, qua mente suscipit: ecce aquam et ignem, ad quod uis porrigere manum? quid alia, quae copiosus
 20 adsertor ipse replicasti? credo more aspidis clausa, ut aiunt, aure transiuit. uideo quo se toxica Libycae pestis extendant. arenosus coluber non haec sola habet pernicioosa quae reserat: ad aestimationem occultorum facinorum ferenda sunt quae fatetur. uult enim ad illud pertingere, neminem suo uitio aut
 25 negligentia perire, si homo utriusque rei boni et mali per potestatem concessa electione priuatur. hos tantum iactat potuisse saluari sine labore ullo, sine mandatorum amicitia, quos

1 Ps. 39, 9; 53, 8; 115, 15.18; 75, 23   6 I Cor. 15, 10
 18 Eccl. 15, 17   20 cf. Ps. 57, 5

2 uoluntariae *BL*   3 uouite *B*   5 si (i in ras.) *T*   se-
 cuntur *PT*   8 desciscieret *T*¹   habundantius *T et sic saepius*
 11 muneretur *B*¹   12 quadam putatur *T*   maciae *B*, acie *T*
 exsilitate *B*   14 areditatis *B*¹   15 archana *PT*   18 suscepit
B   21 lybicespitis *V*¹ sed corr. m. 1; lybice *L*, lybice *BP*, libice
T   23 occultorum *B*   25 negligentia *BT*   26 potuisse ex
 potestate *T m. 2*

peregrinantes a merito fauor tantum caelestis eripuit: perinde, quod in ipsum referatur, illos perisse intellegit quos gratia noluit diuina liberare. tu, mi domine, salue dicto fac apud te ut sies et si sanari mancipium mortis non potest, a contentione disiste, ne cum tu fidei radice fultus ualida niteris, ille 5 sub occasione huius controuersiae ante editionis tempus diuini seminis ab aliquorum utero partus excutiat.

XX.

ENNODIUS CONSTANTIO.

Dabis ueniam quod celer rescripsi, quia aetati adhuc debeo 10 indocilem festinationem. uos maturitas et pondus decet. proinde credentem fouete et nugas meas a publico rigore subducite, quia si pagina nostra res crepera atque anceps est, iussionis uestrae se tuetur patrocinio, ab hoc quod nemo imperata fastidit. uale ergo dicens legenda commendo: fiet etenim 15 ut posthac bene accepti ad parendum delenificae oboedientiae stimulis incitemur.

XXI.

ENNODIUS ALBINO.

Quater ad magnitudinem uestram scripta prorogauit et adhuc 20 tamquam deses accusor. lingua militauit affectui: adsituitas diligentiam non meretur. credo portitoris aut neglegentia aut inuidia ad hanc me offensam fuisse perductum. ecce tamen scripta multiplico et pro uoto uestro prosperitatis meae indicia faciens de uestra cupio felicitate gaudere. salue, mi do- 25

1 peregrinantis *B*   proinde *Sirm.*   2 perisse (*er in ras.*) *B*
3 liberari *B*   6 occasione *L*¹, occasionem *T*¹

XX. 9 ennodius *om. T*   10 caeler *BLV*, sceler *T*   13 res
crepera] retia (recia *T*) parat *PTb*   adque *B*   14 tutetur *T*
ab *ex ad L m. 2*, ob *fort.*; *cf. Epist. IV 31, VII 24*   15 dicens ergo
T   16 dilenificae *BLV*   17 stimulis] famulis *V*

XXI. 19 ennodius *om. T*   21 desis *BLT¹V*   22 negligencia *BT*

mine, et amantem uestri sub omni dignatione releuate, quia deo proximam rem facitis, patrocinio uestro credentem plena fide et communione releuare.

XXII.

FAVSTO ENNODIUS.

5 Superuacuis ad beneficia laborat inpendiis qui solem certat facibus adiuuare. gratiae plenitudo abiectioe non indiget, nec ulla requirit commendationis augmenta quem ad amicitiarum cumulum merita pertulerunt. inlustrem et patricium uirum Al-
 10 binum parentem uestrum stili mei cura prosequitur, cui per paginam non inpendo necessaria sed uotiuua, et quamuis utilitati eius nihil adiciam, amorem tamen mereor, quod praedicti iussa compleui. uenerabili ergo domino obsequium salutationis inper-
 15 tiens precor, ut circa diligentiam suam praedictus uir magnificus recipiat quod mihi, dum nos colit, exhibuit. noui enim cito amplissimum uirum ad cordis uestri esse penetralia perducendum, quem innocens propositum suis erit apud uos dotibus adiuturum.

XXIII.

DOMNO SVO FAVSTO ENNODIUS DIACONVS.

20 Sine dispendio tullelae orbantur quos ad uos pertinere contigerit: non desunt illis paterna subsidia quos fouetis. Lupicinum Euprepiae nostrae filium loquor: ad ipsum pertinet praefata generalitas, de cuius substantia sublimis uir uenerator
 25 uester comes Tancila dixit mihi, a domno nostro rege quod

2 facites *B*¹

XXII. 5 ennodius *om. T* 6 superuacuis *T*¹ 7 indegit (e
 corr. uidetur) *B* 8 requiret *B* augmenta (*g partim eras.*) *L*,
 aumenta *B* 9 cumolum *B* pertolerunt *B* 10 parentē (*alt.*
 e *ex u m. 1*) *V* 13 domino *T s. l. m. 2* 15 magneficus *B*
 colet *B* exhibuit *BL (post ras.) P* 17 apud *B*

XXIII. 20 domino *L* domno suo et Ennodius diaconus *om. T*
 21 dispendio (*alt. d in ras.*) *B* 23 eupraepiae *V*, aeupreppiae *B*,
 euppie *T* 25 comis *B* domino *Pb*

VI.

referri graue sit inpetratum. nam uniuersas matris eius facultatulas a Torisa uel aliis adserit fuisse competitas. aliud, quod infelicitati pupilli potuissem praestare, non habui, nisi ut uestram notitiam instruerem et ueri fungerer relatoris officio. uestrum est inspirante deo circa miserum prouidere quod adiuuet: ad me respexit quae mihi resignata sunt indicare. domini uere mei salutationis obsequia praesentans de clementia diuina postulo, ut laborem uestrum iuuamen caeleste comitetur.

XXIII.

DOMNO SVO FAVSTO ENNODIUS DIACONVS.

10

Dispendium credo esse diligentiae nullas commeantium manus litterarum dote munerari, quae solent lectione etiam uultus ad longinqua portare et carorum imagines officio praesentare sermonis. ad ista iungitur etiam bene de utrisque merentis sublimissimi Luminosi portitoris occasio, qui ad religionem meritorum uestrorum suae quoque gratiae fructus adiungit. quis geminus patiatur ut sub quacumque neglegentia hebetetur affectus, si a paginis temperem, quas dignatio uestra exigit, et si illas nominatus non accipiat perferendas? deo gratias, quod in fronte epistulae locandum fuit, quia felicitas uestra uotiuus erigitur aucta successibus, quod tumida inimicorum ceruix Christo deo nostro grauata subcumbit. spe praeeperam quod effectus ostendit. bene enim sententiae caelestis finem praenoscit qui nouit qualitatem eius de actuum humanorum.

2 ^{alio} adserit *V*, asserit aliis *T*   3 prestare *B*   5 adiuuit *B*

6 indicate *T*¹   8 postulo *V*

XXIII. 10 domino *L*   fausto *inscr. T*   11 nulla commeantium *B*   13 presentare *TV*   14 de *om. T*   utrisquae *B*,
utriusque *Pb*   merentes *B*   15 occasio *L*¹   17 geminos *B*
*V*¹, gemin' *T* (*sed in mg. geni*), genius *b*   neglegentia *B*¹*T*

18 haebetetur *L*¹, hebitur *B*, habitetur *b*   effectus *T*   temperiem *LV*¹   19 nominatas *V*¹   21 erigitur *B*   acta *T*

22 nostro *scripsi*, non *BLTVb*, nunc *P*   praeeperam *B*   23 effectus (*pr. e in ras.*) *B*   24 actuum *L*

serenitate colligere. uale ergo longum, mi domine, et amantem uestri stili usu releuate, ut quicquid subtrahunt interualla terrarum tabellaria compenset oblatio.

XXV.

5 FAVSTO QVAESTORI ENNODIUS DIACONVS.

Pro caelesti dispositione reditus mei indicia fieri nullo
magis quam amico Rauennam properante conuenit, cuius fidelis
relatio etiam pagina cessante suffecerat. sed usu abstinere non
potui, quo si sub quocumque neglectu temperem, uideor dam-
10 nasse stili frequentiam quam amaui. iungitur quod praedicto
obuias in negatione manus exhibere non potui, qui scit ab
amantibus sui securus exigere quod eis pro religione consci-
entiae nouit fideliter exhibere. Rauennam ergo digressus, quae
15 salua corporis ualitudine Christo prosequente perueni, male
ferens quam in redeundo hieme inpellente optaui forsitan contra
desideria celeritatem. sed ad deum cuncta referenda sunt, cui
adiacet humana facta componere et diligentiam corporalem
aeterni amoris sapore mutare. nunc ad scriptionis causam
20 dicta humili salutatione et commendationem me confero perla-
toris, qui si pro mentis uestrae serenitate gratuletur benefi-
ciii, agnoscit se aut recepisse quod uestris praestitit aut qua-
liter amare debeat incitari. quem, si uel nolit, festinum redire
compellite, quia et affectui meo praesentia eius est necessaria
25 et si deus promissionem statuerit, cum ipse iusserit, utilitati
expectatur adcommoda.

1 se*renitate (d fort. eras.) L colligitur T¹ 2 steli B¹
reuelare T¹ quidquid B subtraunt B¹

XXV. 5 fausto *inscr.* T 6 iudicia LP 7 amico (a in ras.) B
cuis T 8 cessente B sufficerat B 9 quod L, a quo fort.
11 exhibere L (*post. ras.*) T 14 quidquid B 15 christus T
17 referenda sunt cuncta T 18 compositione T 19 commen-
dationem *scripsi*, commendatione B, commendatione LPTVb 20 dicto
T¹ 22 aũ^{aut} se T prestitit B 23 incitare T¹ nollit
B redire festinum T 26 expectatur V acōmoda T

XXVI.

ENNODIVS LIBERIO.

Aut alitur aut sustentatur scriptione diligentia: ministra affectionis est epistularis confabulatio: muta caritas simulacrum praesentat ingrati: depretiat genium suum quae in uocem non 5 prorumpit amicitia. bene secretum pectoris reseratur clauē sermonis: dignatione uestra iam potior. haec pro ingenii uiribus paginalis conmercii libamenta dedicaui, per quae usurpo uindicare mihi meritum plus amantis. nemo enim taciturnitatis repagulo ora porrigit, quem decisi foederis memorem proditor 10 mentis loquela non deserit. principem ergo locum in litteraria communione possideo et maiori cultura dignus sum, qui prior quid gestirem patefeci linguae testimonio. ecce religionem dirigendae paginae sine nube disserui. uestrum est in me fo- uere quod recepistis, ne iudicia culminis uestri me iacente 15 patiantur examen. exponit enim censurae sententiam suam quisquis quod elegit non tuetur. domine mi, salutationis reuerentiam pleno dependens obsequio deum rogo, ut beneficiorum circa uos suorum incrementa multiplicet, quia solus census est meorum plenissime conmodorum, qui celsitudinem 20, uestram ad fastigia quae debentur extulerit.

XXVII.

HONORATO ENNODIVS.

In uicinitate uos degere moderna scriptione signastis, iungentes ad dispēdia gaudiorum statum uestrae ualitudinis in- 25 minutum. non nego, sic mereor, ut semper mihi cum dulcibus

XXVI. 2 ennodius *om. T* 3 alitor *B* scriptiōnem *T*¹, sub-
 scriptiōne *L* 5 repraesentat *Sirm.* deprecia^t *LPT* quem *T*
 7 dignationem *Sirm.* uestra *BTb*, uestram *LPV et Sirm.*
 potior *BPb*, patior *TV et Sirm.*, *patior *L* 8 uendicare *T*
 11 loquilla *B* 13 qui *T*¹ 14 disserui *T corr. m. 2* 15 coe-
 pistis *b*, cepistis *b* 16 paciantur *B* 17 elegerit *T* mihi
BLV 20 plenissimus *fort.* cōmodorum (cō ex con) *L*

XXVII. 23 ennodius *om. T* 24 uicinate *L* degere *L*
 26 ego *T*^b ut *V s. l. m. 1*, ut *T s. l. m. 2*, et *L, om. P*

amara socientur. haecenus uos Rauennatibus occupatos excubiis
 aduersa tenuerunt, unde quia laxari contigit, corporalis in uobis
 est labefactata substantia, ne in totum liceret optata prome-
 reri. quam dura est humanarum rerum condicio, quae quotiens
 5 desideriiis aliquo sapore responderit, mox et in foribus con-
 cessa permutat. expaui tamen calumniam, quam oratoria et
 nimis Daedala prouisione litteris indidisti, ut iniuncta pro uti-
 litate tua nolle me credas, si efficere non potuisse signauro.
 o artificis ingenii secretum, quod plus commoditati prospicit
 10 quam de amore confidat! deus testis est me tibi non nega-
 turum esse quod ualeo. tu deum roga, ut actionem meam in-
 felicium quas diligis litterarum non patiat calamatibus in-
 pediri. nihil est enim quod magis pro obice metuam actionis
 inpositae, quam illud, quod noui, accipere scolasticum nil me-
 15 reri. confer magis ingenium tuum ad squalentia iura, per
 quae quicquid scabrida poposcit lingua mox meruit aut, si non
 meruit, mox auulsit. domine, salutationis gratiam soluens spero,
 ut effusis laborem meum precibus iuues, quia, cum non habeam
 docti aut eruditi meritum, saepe in causis sustineo fata perfecti.

20

XXVIII.

AVIENO ENNODIUS.

Deo gratias, quod principe loco ponendum est, qui magni-
 tudinem tuam quae a me erant offerenda fecit exigere. dedisti
 pretium garrulitati, quam uix haecenus intra uerecundum pe-
 25 netrale continui. eliciti utor stili genio, quem duriter ab in-

1 sociantur *P*, sentientur *T* actenus *B*, *actenus *L* ra-
 uennantibus *L* 5 responderet *B* 6 permittat *T*¹ men *B*,
om. T 7 dedala *LTV*, ded²la *B* prouisione *L* inde-
 disti *B* 9 artifices *B* comoditati *T* 10 negaturum non
T 12 diligis *Bb*, diligit *LPTV* 13 enim est *b* 14 scho-
 lasticum *B* 15 ad] ab *T* 16 quidquid *B* 19 sepe (*e postea*
add. m. 1) *V*, spe *Pb* sustineo *B* fata *BTVb*, facta fata *P*,
 facta *L et Sirm.*

XXVIII. 21 ennodius *om. T* 22 principe *BT*², principis *LP*
T¹Vb 24 precium *LTV* uix ex ius *corr. T* *actenus *L*,
 hactinus *B* uericundum *B*¹ 25 geno *B*

portuna scriptio reuocauit: meritum coactae uocis inusitata
 loquacitate possideo. nam postquam me iussisti paginas desti-
 nare, animo meo, quod tacueram, commendasti. euge, frons
 diu prodiga, aliquando mihi contigit ad affectionis copiam sine
 tui dispendio peruenire. discamus non odisse quod adiuvat. 5
 silentii gratia fecit, ut te libera iam loquamur: expectantur
 a nobis saepe fastidita conloquia. non ibo longius: adseritur,
 ut uideo, linguae officium raritate sermonum. in qua parte
 non clauda laetitiae meae fides est, sententia nostra ueri ad-
 stipulatione fulcitur. ecce ille, qui doctorum epistulas grauidi 10
 dotatas messe conloquii summis labiis uix libabat, tabellae
 nostrae culmos non dedignatur accipere. gemina, pudor, mihi
 hilaritate profuisti, cum tu in statione certus es et cum fre-
 quenter contempti desiderantur affatus: facta est ecce melior
 eius sententia, quem amamus. nobis ergo uerecundia, consuli 15
 nostro emendatione prospeximus. sed ne in longum procedat
 pagina transcendens terminos praefinitos et loquendo multa
 quod tacuimus demonstremus non fuisse consilii, uale, mi
 domine, et amantes tui hac communionem dignare, quia prae-
 celsi honorum tuorum apices haec sola recipiunt augmenta, 20
 quae de humilitate nascuntur.

1 cohacte *B* in usitata *fort.* 2 post////|quã (quã *eras.*) *L*
 inssistis *L* 3 comendasti *T*, commodasti *fort.* 4 prodig*a (i
eras.) *L* contingit *T*¹ 9 letitiae *V* fidis *B* sententie
*T*¹ uestra *T* 10 grauidi] grandi *Sirm.* 11 messe colloquii
 messe *T*¹ 12 culmus *B* 16 emendatio^{ne} *B* 18 demostremus
LV, demustremus *P* 19 amantes *Bb*, amantis *LPTV* ꝑcessi
*T*¹ 20 agumenta *T*¹ 21 de *B s. l.*

LIBER TERTIVS

I.

SENATORI EPISCOPO ENNODIVS.

Prima res est sancto conueniens sine dubitatione proposito sponte pro iustitia facere quicquid alii solent monitis exhibere, sed honestati proxima uel secunda rectis suggestionibus non grauari. in qua parte et si principem locum non possidet qui monetur, habet tamen dei gratiam, quod ueritatis insinuationibus non repugnat. causam ergo praefationis insinuo, ne et ego utilitatem meam differre uidear prolixitate sermonum. dudum per me suppliciter postulauit, ut de mancipiis, quae de casa mea a uestris sollicitata constabat, unum mihi quod remanserat redderetur. dedistis precibus meis sancta promissione responsum, ut etiamsi uobis puer ipse iure competeret, uos tamen gratiam commodis anteferre. regresso me de Rauenna, quod dictu nefas est, pro peccatis meis effectum sacerdotalis definitio habere non potuit. adscribo meritis meis, quod cuius ore damnatur mendacium statuta uiolauit. ecce iterum me ad conscientiam uestram refero, ecce quod filium decet exhibeo, ut per sublinem et magnificum uirum domnum Victorem ad humilitatem conferam quicquid mihi poterat legum saecularium auctoritate praestari. uidete si reus sum, qui elegi uirum antistitum moribus congruentem, qui uel contra aequitatem repugnantium indomita posset corda mollire. effectum mihi

I.	2 Ennodius om. T	4 quidquid B	aliis T	5 honestate T
	suggestibus T ^a	6 possedit B	7 *quod L	
9	prolixitate B	10 pro me fort.	suppliciter postolauit B	
11	unum ex un̄ T m. 2	13 ut idem ualet ac scilicet, cf. Wiener Studien II p. 249	14 anteferit T ^a ut uidetur	16 diffinitio
PTb	17 damnantur L	18 filium] fidelium B	19 uirum om.	
B	20 saecularium B, saecularum L	22 equitatem B, equitatum T ^a		

negotii iam promisi, qui legati meritum conprobauit. prouidete, si religionem deceat, si a pontifice dignum sit illum, qui potest cautibus inperare, contemni. duo sunt quae mecum faciunt, negotii sinceritas et genius subplicantis: quicquid contra hoc obstiterit, bonorum sententiam mox meretur.

5

II.

EVGENETI ENNODIUS.

Quamuis commercia litterarum magis sint laetitiae quam maeroris nec secretum pectoris aut amicitiae diligentiam bene in lucem digerat clauda recenti confusione elocutio: uidero¹⁰ tamen utrum dispendium caritati inferat sermo rarior, monstrat tamen si nullus prorogetur infantiam. testem diuinitas gratiae linguae dedit officium. sed dicas, mi domine, haec aliena esse ab eo quem nouerim maximis doloribus occupatum, pressum pectus angoribus ad amoris uerba non erigi nec quicquam delenificum lamenta sentire: res quae mentem premit repudiat quod oblectat auditum: qui maior animae fuit portio frater in superis, hanc transtulit ad sepulera. quid exigendum ab illo sit, cuius diuiduum salutis busta clausurunt? in summis adffictionibus queri non posse uocem gemitibus subiugatam.²⁰ lacrimarum tempore dictatur inportuna narratio. respondebo, quod par quoque meum pectus acerbi casus maeror intrauerit. nec diuidi me posse ab eius tristitia, quem mihi pro uoluntatum similitudine nonnunquam laeta iunxerunt. ostendo tamen saepe grauioris mali in luctibus indicem fuisse sermonem et²⁵ intercepta taciturnitatis remedia proditore conloquio. dicam:

2 ⁿ reginem B   3 qua ex qui T corr.   4 et ex e V corr.
m. 1?   hoc contra extiterit T

II. 7 ennodius om. T   8 commertia LV, commentia PT
9 meroris BLTV   10 uideo T   11 inserat L^a   12 protegetur T^a   15 pectus ex peccatis T   quidquam B   16 premet B, praemit V^a   18 superus L^a ut uidetur   sepulchra BL
19 diuiduum] dimidium Sirm.   20 quaeri b et Sirm.
21 dictatur scripsi, dicatur BLPTVb^c   22 meror BLTV   24 nonnunquam B   iunxerunt BL, iunxerunt V   25 saepae B
26 taceturnetatis B

qui lamentationi suae paginas denegat in una aetate uult pe-
 rire quod deflet: non meretur recordatio fratris et docti, ut
 nobiscum quid de ipso senserimus occumbat: feriato ore in
 planctibus parcus est animus: amati commemoratio quae man-
 5 datur tabellis uiscera carorum aculeis uiolenter inrumpit: num-
 quam patitur obitum ueterescere relatio funeris digesta per
 litteras. hoc studio magnitudinem tuam flens consolator ap-
 pello, ut uicarii sermonis beneficio et promissus sub inuoca-
 tione dei inter nos nutriatur affectus et persona facundiae,
 10 quae meritis suis occasum non patitur, nostra quoque con-
 fabulatione reuiuiscat.

III.

DOMNO SVO FAVSTO ENNODIUS.

Cum scribendi occasio et domestica et amica subpeditet,
 15 quare a paginis temperem tamquam indigus perlatoris, maxime
 cum sedulitas litterarum responsa mihi soleat saepe praestare?
 huic se studio comitem dedit honorabilis uiri ueneratoris
 uestri fratris Constanti postulatio, qui industriam suam, qua
 apud uos domnos, ut efficacem decet, innotuit, meis desiderat
 20 beneficiis subiugare. transcribit enim ad aliena iura sudorem
 suum qui debere uult commendaticijs quod meretur. dedi tamen
 manus precibus et pro eius desiderio sub occasione exhibendae
 humilitatis scripta prorogauit deum rogans, ut sub omni cele-

1 lamentationi *B*, lamentationis *L*   3 quid *om. B*   senseri-
 mus *L*   mus *ex s?* *corr. m. 2*   feriat^o *B*, a feriato *TV*   4 plan-
 tibus *T*¹   mandantur *T*   5 nunquam *B*   6 ueterescere *B*,
 ueterascere *T*²   7 consolatur *B*   10 occasum *L*¹ *ut uidetur*

III. 13 dño *B*   14 subpeditet *B*   15 a *B in mg. add.*
 temperiem *T*   indigus *Bb*, indig^uus *V*, indictus *LP*, indiciis *T*
 maxima ē *B*   16 sepae *B*   17 uenatores *B*, uenatoris
LPb   18 fratres *B*   constantii *T*   19 apud *B*   dom-
 nos *scripsi*, domnus *BLPTVb*   19 decit *B*¹   21 commendatiis^{ci}
T, cōmentatiis *L*   22 exhibende *B*   23 humilitatis (*il in ras.*)
B   deum] deñ *T*   caeleritate *B*

ritate nuntius me uestrae ualitudinis et prosperitatis adtollat. nominatum tamen pro mei consideratione magnitudo uestra gemino, si indignus precator non sum, fauore comitetur.

III.

ENNODIUS ABBATI STEPHANO.

5

Litterarum uestrarum quam dulce negotium est, quod mihi spiritale munus exhibuit! quam uotiuua perlatorum necessitas, quae remedii sui studio desideriiis medetur alienis! confiteor, nisi repugnaret proposito, inimica pene ad turbendam aliorum securitatem uota conciperem. ecce praestant aduersa¹⁰ quod secunda non tribuunt. sanctorum litteras tranquillis rebus unde peccator acciperem, quas numquam meritorum meorum nitor exegit? ecce quantum mihi contulerunt suffragium qui a uobis obtinuisse se confitentur. diuinam aestimo prouidentiam ista tribuere. multum iam credo quod de malae¹⁵ conuersationis fasce deposui. proximus est innocentiae qui sanctorum meretur alloquia. quare dum me saecularis licentia immunda possedit, numquam tanti uiri apices merui, post etiam per longa interualla numquam huiusmodi bona suscepi. deus magne, quam dignitatem seruientibus tibi tribuis, ut quos re-²⁰ spicere coeperis etiam amicis tuis reddas acceptos! uere semper uos singulari cultura suspexi, semper uenerandis moribus gra-

3 precator (ca in ras.) V   fauore B

III. 5 ennodius—l. 16 proximus est bis exh. B, priore apographo expuncto folii 55^r quod relicum erat et totum folium 55ⁿ uacuum ennodius om. T   stefano B¹V   7 munos B (apogr. 1 et 2)
 exhibuit B (apogr. 1) L²   8 studio] stimulo B (apogr. 2)
 desiderio T¹   9 penae B (apogr. 1 et 2)   aliorum B (apogr. 1)
 1)   10 conceperem B (apogr. 1), conceperim B (apogr. 2)
 qua^s ecce T qua^s exp.   prestant B (apogr. 1 et 2)   11 tribu-
 *unt (u eras.) L   12 peccatorum T¹   acceperem B (apogr. 1),
 acceperim B (apogr. 2)   quam L   13 contolerunt B (apogr. 1)
 quia T in ras. m. 2   15 ista] illa Sirm.   male B (apogr. 1
 et 2) LTV   17 colloquia Sirm.   secularis B   19 per] qui
 L   suscipi B   20 seruientibus] credentibus T   21 ceperis BL
 TV   acceptus B

uata peccatis colla submissi. ecce iam quasi aequalis appellor.
 erexit me 'diu custodita subiectio. fove ergo me orationibus
 tuis: ostendis enim paginis fragile a uobis non exhiberi pa-
 trocinium. nam et isti suscepti sunt, qui mihi bona, de quibus
 5 gestio, contulerunt. ad rem redeo. perditus ille clericus expauit
 causam dicere apud episcopum, postquam defendi a me uidit
 eos, quibus meum deputastis obsequium. suggero, si iubetis,
 ut unus de ipsis Rauennam ambulet cum uestris ad filium
 uestrum domnum Faustum commendaticii, ne in praeiudicio
 10 ipsorum uenalis iudicium, qui Mediolani exuberant, sententia
 depromatur.

V.

ENNODIUS MAXIMO.

Grandes hiatus paterer litterarum uestrarum eleuatus allo-
 15 quio, si non mei conscius inperitiam pudore conprimerem et
 iudicii lancem tenerem, etiam cum laudor inmeritus. uos di-
 gnatio censurae fecit immemores: me propositum intra uere-
 cundum degere penetrare compellit. uos scripta mea tanquam
 amantes adtollitis: me necesse est illos metuere, qui rancido
 20 despicientes cuncta neglectu etiam edecumata condemnant. ago
 tamen gratias quod apud domnum Patricium talem me iudi-
 cari scribitis, qualem uestro testimonio reddidistis. insinuationi
 ergo amor debetur iste, non paginae, quam scaber stilus sine
 eloquentiae dote signauit. salutationem tamen magnitudini
 25 uestrae dignam referens deo gratias ago, quod uotiuus uos
 auctos successibus reduxit ad propria, quos mens mea pro co-
 nexione caritatis numquam sentit absentes.

1	summissi <i>BV</i>	equalis <i>B</i>	2	me ergo <i>Pb</i>	3	exiberi
<i>BL</i> ²	6	dicere causam <i>T</i>	8	adi <i>T</i>	9	cōmendatiis <i>L</i>
V.	17	censure <i>B</i>	19	adtollites <i>B</i>	20	edecumta <i>ex</i> ede- cumata <i>B</i>
	23	debetur amor <i>T</i>				pagina <i>ex</i> pagine <i>B</i>
25	ag*o <i>B</i>	uotiuos <i>B</i>	26	actos <i>T</i> , aut eos <i>re</i> <i>B</i>	27	pa- gina* (m? <i>eras.</i>) <i>L</i>
		claritatis <i>T</i>				

VI.

ENNODIVS LAVRENTIO,

Dandae sunt manus amoris imperio: uinctum me tenet adfectio cui uerba concessi, ut quod ad salue debitum pertinet non tacerem. domestici perlatoris occasio mihi perire non potuit, nisi ad diligentiae testimonium scripta transmitterem. salutans ergo reuerentia debita precor, ut uicario me releuetis affatu, quia promitto mihi litterarum prorogatione responsum.

VII.

ENNODIVS ADEODATO PRESBYTERO.

Quis uestrae affectionis inmemor nisi qui est inhumanus existat? quis totius religionis personae apud deum nolit habere suffragium? ego maxime, qui et grauibus peccatorum sarcinis premor et uestram gratiam obtinui, quae res mihi absolutio- nem integram pollicetur. salutans ergo ueneranter et debite spero, ut pro me per omnia sanctorum loca uota facias: quae consecutus dei beneficia sine mora dissoluam, quia conpertum mihi est, quod mereris audiri.

VIII.

ENNODIVS AVIENO.

Si offensa praestat, ut magnitudinis tuae scripta gementur, quam uellem saepe illa sereni pectoris tui tranquilla turbari? et nisi aduersaretur proposito, causas indignationis ingererem, quando quod amor non meretur per culpas optinui. ego tamen errore uacare me nuntio in ea causa, in qua dum accusatis neglegentiam, praemium contulistis. puerum turbatus direxi.

VI. 5 taceret *T*¹ 6 ad (d s. l.) *V* transmitterem (tt *ex*
s? *corr.*) *L* 7 reueletis *L*

VII. 13 existat *V* nollet *B* 15 gratiam urām (urām *in*
mg. add.) *B* 16 uenerantur *T*¹ 17 quae] quem *B* 19 me-
reres *B*

VIII. 23 sepe *B* 25 obtinui per culpas *b* 27 praemium
V a *exp. m.* 1

per quem nihil aliud quam quod opus esset ostendi. libero
 pectore lingua uacat officiis: mens confusa gratiam saluta-
 tionis abiurat. ecce deo in utroque gratias, quia nec ego reus
 sum et uos me reum esse credidistis. beneficium mihi com-
 5 metio uestra contulit, quod nix dedisset affectio. ego quid tibi
 debeam explicare non possum: pauper est caritas, in cuius
 narratione sermo non deficit. domine mi, salutem debitam
 dicens deum rogo, ut quodlibet animo gesseris semper scribas.

VIII.

10 ENNODIUS MARCELLIANO.

Scio magnitudinem tuam grandibus dei beneficiis abundare
 et promissam circa amicos seruare constantiam. nescit animus
 uester incerta polliceri amorem sine aliqua inminutione custo-
 diens, et ideo securum me post deum uestris trado et com-
 15 mendo manibus et dei beneficia in quibuscumque negotiis per
 uos mihi euenire non ambigo. domine, ut supra salutationis
 honorificentiam soluens rogo, ut frequenti me epistularum
 uestrarum releuetis alloquio, quia summum mihi a deo munus
 20 et integritas omnibus, qui deum timent, facit acceptos.

X.

ENNODIUS LVMINOSO.

Posset amicitiarum religio et adultae inter nos planta gratiae
 nulla discretarum sentire damna regionum, si quod negatur
 25 aspectui pensaretur alloquiis et pigro corporum onere diuisi

7 naratione *T* mi *PTb*, mihi *BLV* 8 gesseris *B*¹
 scribas] finit *add. LPTV*

VIII. 10 ennodius *om. T* marcellino *T* 11 habundare
PT 13 pollicere *L*¹ aliquae *B* immutatione *b* 16 do-
 mine mi *P* supra *B*¹ 17 ut *T s. l. m. 2* frequenti me]
 frequentissime *B* 18 mihi summum *T* 19 quos] quia *Sirm.*
 fidis *B*

X. 22 ennodius *om. T* 23 possit *Bb*, possit *comi. Schottus*
 25 corpore *T*¹ honere *T*

per illam, quam e caelo sumpsimus partem, animis iungeremur. index merae affectionis uota pectorum lingua signaret, si ad desiderii copiam militaret oris officium et penetrabile mentis resignatum teneretur in litteris: tunc nullo caritas neglectu ueteresceret, tunc diligentia mutuae deuinctionis usu polita fulgeret nec scabro memoria nostri torpore laederetur. sed quid faciam quod mihi meritorum meorum nebulae serenitatem bene amantis obducunt et obliuionem mei peccata conciliant? facessat a proposito meo imitari quod factum doleo et per silentium sumere de uestra taciturnitate uindictam. geminis ergo stimulis uerba concessi. negare non potui commercium epistolare, quod et causa poposcit et gratia. scitis optime quae a uobis et per me et ore proprio sanctus pater uester dominus episcopus postulauit, ut expensa, quae pro necessitatibus domni papae Rauennae facta est, redibitione pensaretur. certis enim potentibus, quorum nomina tutum non est scripto signari, nouit dominus, quia plus quam quadringentos auri solidos erogauit: hos me fidem dicente concessit. frons mea apud ipsum libera esse non potest, donec per uos, sicut confido, pollicitatio compleatur. idcirco direxi praesentium perlatores, hominem et religionis et fidei, ut ab hac me quam praefatus sum conuentione et iniuria subleuetis. unde salutationis honorem tota humilitate persoluens rogo per illum contestans, qui communia circa sanctum papam uota respexit, ut ordinetis qualiter ab huiusmodi inquietudine releuer. tamen si uerecundum esse non

1 sumpsimus <i>LPV</i>	animi si <i>B</i>	2 index <i>B</i>	maere <i>LV</i> ,
mere <i>BT</i>	si <i>om. B</i>	3 cupiam <i>B</i>	4 a re signatum <i>T</i> a re
<i>add. m. 2</i>	5 ueteresceret <i>T^b</i>	diligentia <i>BP</i> ,	diligenti <i>LT</i>
<i>Vb</i>	mutue <i>B</i>	fulgent <i>T^a</i>	6 nri <i>B</i> , uestri <i>LPTVb</i>
7 mihi <i>B s. l.</i>	8 mei peccata mea <i>Sirm.</i>	11 commercium <i>BL</i> ,	
commercium <i>T</i>	12 proposuit <i>B</i>	scit (<i>s ex c corr.</i>) <i>L</i>	
14 pape <i>BTV</i>	16 tum ^{tum} <i>B</i> , tuum <i>L</i>	scriptio <i>L</i>	17 qua-
dringentos <i>V</i>	solidus <i>L</i>	20 idcirco <i>T</i>	direxit <i>T</i> , direxit
<i>BLPVb</i>	et <i>om. Sirm.</i>	21 me ab hac <i>T</i>	24 sanctum]
spm <i>T</i>			

credit, indicate, et de propria facultate restituo quicquid me
spondente a sancto episcopo constat expensum, quia litteras
sancti papae habeo, quibus iussit quicquid opus esset fieri cum
mea debere securitate compleri. si mereor laborare, uestrae
5 erit prouisionis expendere.

XI.

ENNODIUS SENARIO.

Si diligentiae memoria circa personam meam animus uester
non exueretur, si reuerti eum ad iudicium sublimitas tua non
10 cogeret post fauorem, frequentia scripta prorogares. sed quid
faciam, quia non ualidis radicibus nititur amor indebitus et
cito ad examen reducit quicquid gratiae aura subripuit? me
noui solum prius debuisse diligere quam probari: hunc tantum
fructum de caritate possedi, quem incognitus prouisione sub-
15 traxi. sed uos conuenerat non cito ab eo, cui amici nomen in-
posuistis, abscedere, ne non semper ad meam culpam redeat
quod promissa mihi non tenetur affectio. solet enim esse ignara
distinctionis deuincti conscientia, et opus est ut perpetuo teneat
quicquid semel fidum pectus acceperit. salutem ergo debitam
20 dicens spero, ut despicientes rancida potentum fastidia hono-
rem uestrum et quam deus tribuit possibilitatem humilitatis
fascibus sublimetis. cuius rei fidem interpret animorum lingua
confirmet et testimonium fidele mentibus deferat caritas mon-
strata per litteras.

1 creditis *B*   iudicare *BT¹b*   et *om. b*   3 pape *B*
esse *LV¹*   4 mereor] meo *B* (*post meo spatio 3—4 litt. uacuo*)
5 expendere *PT¹b*, expendet *B*, explandere *L*, expludere *V* (*lu in en*
corr. m. 1)

XI. 7 ennodius *om. T*   sanario *B*   8 memoria *V*
9 exuretur *V*   10 cogerit *B*   12 subrepuir *B*   solum noui
LPTVb   15 *ab *V* h eras. uidetur   imposuistis amici nomen
Pb   20 despicientis *B*, despicienses *L¹*   ranceda *B*   24 lit-
teras] finit *add. LTV*

XII.

ENNODIVS ABBATI STEPHANO.

Geminantur dei dona sperantibus et duplici exuberat gratia
 superna beneficio: largis meatibus caelestium munerum unda
 procurrit: transeunt haurientis ambitum quae a Christo ueniunt 5
 fluenta donorum. sola uena est quae maciem nescit et defectus
 abiurat, tantum cursibus suis suggerens, quantum meretur
 pectus sitientis accipere. cui aduertite quid occultus sapor in-
 fundat, quando ardorem limpha conciliat et siccitatem labiis
 aestuante animo inriguitas uiui fluminis gignit. talis est ue- 10
 strarum ratio litterarum, quae quantam afferunt desideriiis sa-
 tietatem tanta pariunt et augmenta, quarum profunditas et
 bibitur et optatur, et ita puro ditant gurgite, ut occulto ab
 eis uiscera subfundantur incendio. in quibus cognatas uideo
 flammam et pocula et diuersitatem naturae in peregrinam 15
 coisse concordiam. domine mi, longum terris deo nostro tri-
 buente uitae beatissimae exemplum praesta et per religionis
 sanctae philosophiam non in hac tantum uita sperandum esse
 contemptu saeculi praesentis ostende.

XIII.

20

ENNODIVS APOLLINARI.

Quantum cura mea, quae affectui uestro per necessitudinem
 militat in dies suggerit, nulla commeantium essem damna
 commentus, nisi ad illud unicum solamen absentium, quod in

XII. 2 ennodius *om.* *T* stefano *L* 4 superna gratia *L*
Pb largissime actibus caelestium *B* 5 percurret *B* trans-
 eant *V*¹ aurientis *BP*, *aurientis *L* 8 sicientis *LV*
 9 limpha *B* 10 estuante *B*, estuanti *T* gignet *B* 11 quan-
 tam *b*, quantum *BLPTV* affe^r| *L* sacietatem *LTV*
 12 aumenta *L post ras.* 14 cognata *T* 16 mi] mihi *BLV*
 17 presta *B* 18 phylosophyam *LV*, philosophiam *B* uita tan-
 tum *LPTVb*

XIII. 20 *Epistulas 13—18 primus edidit Sirm.* 21 apollenari
BLV 22 nostro *T* 23 suggesserit *L*¹, suggere *B* essent
Sirm. ēe *T*, essem uel esse in *B* 24 commentus *scripsi*, contentus
BLV, contemptus *T* alud *L* unicum illud *Sirm.*

litteris inuenit prouidentia superna, concurrerem. sed quid
 faciam, quando tanta est uenientum confusio, ut nescias qui
 potissimum deligendus sit, cui reddenda sanctae conscientiae
 uestrae possint scripta committi? trahunt enim in occasionem
 5 compendii sui uiliores quicquid nos praestamus affectui, et graue
 est ut seruiat cupiditati quod exigit uis amoris. idcirco animum
 usque ad domestici perlatoris opportunitatem ab scriptione
 suspendi, ne diligentiae ratio sparsa per inmeritos perlatores
 aliena inopportunitate ranciscat et ad me culpa redeat quae a
 10 me non sumpsit exordium. necessitatem ergo procurati silentii
 breuiter explicans ad usum me paginalem conuerto, per quod
 magnitudinis uestrae mihi praesentiam secretis animorum iti-
 neribus expectata per paginas uerba concedunt. uale ergo, mi
 domine, et illa quam debes generi serenitate frequentibus
 15 amantem foue conloquiis, quia nullum est tam uenerabile mu-
 nus sollicito, quam si saepe uos agnoscam uestram nuntiare,
 meam quaerere sospitatem.

XIII.

ENNODIUS EVPREPIAE.

20 Frequentia et necessitudini et amori exhiberet conloquia
 pectus obnoxium, nisi desideriiis remedia sua subduceret discre-
 tarum consideratio sine medela terrarum. quicquid enim cari-

1 concurrerent <i>Sirm.</i>	2 uenientium <i>LTV</i>	nesciat <i>T</i> ¹
q ex qd <i>T</i> corr.	3 possimum <i>L</i>	delegendus <i>BLTV</i>
stre <i>T</i>	///scripta <i>B</i>	cōmitti <i>B</i> ~ atram. fusco add.
4 no-	5 prestamus <i>B</i>	6 cupit ^{at} ati <i>V</i>
stionem <i>L</i> ¹	iccirco <i>T</i>	7 oportunitatem <i>BLTV</i>
8 inmeritus	9 inoportunitate <i>B</i>	reddeat <i>B</i>
11 paginale <i>BLV</i> ;	10 necessitudinem <i>B</i>	exiberet <i>BL</i> ² , exhiberi <i>T</i> ¹
ad munus uel subsidium paginale fort.; cf. <i>Wiener Studien II</i> p. 251	13 pagina <i>B</i> ¹ <i>LV</i> ; fort. pro pagina	14 do-
12 mihi <i>T</i> s. l. m. 2	15 uenerabilem unus <i>B</i> ¹	16 sollicito <i>B</i>
17 et	18 medella <i>B</i> , medelam <i>V</i> ¹	
meam <i>T</i>	suspitatem <i>B</i> ¹	

XIII. 20 necessitudinem *B* exiberet *BL*², exhiberi *T*¹
 21 sua om. *Sirm.* subducerent *LTV* descretarum *B* 22 me-

tate iunctum est, quicquid sanguinis catena sociatur, hoc di-
 stractum uix respirat per interualla regionum. quae enim possit
 habere subsidia cui frequens denegatur copia et paginalis allo-
 qui? muta inter absentes diligentia quo teste pandatur? aut
 enim opportunitas commeantium expectata subtrahitur aut in- 5
 ueniuntur tales, quibus non possint reddenda caris scripta
 committi. uix tamen usque ad domesticum perlatores diu
 auxilia nota suspendi, per quem honorem salutati exhibens op-
 tata nobis patefaciam meae prosperitatis indicia et litterarum
 mihi spondeam promulgatione responsum, quibus, si in portu 10
 est sanitas uestra, amplectendis reseretur affatibus.

XV.

ENNODIUS EVPREPIAE.

Rarum est ut necessitati amor fultus necessitudine colla
 summittat: uix contingit ut seruiat qui imperator est semper 15
 et suo iure dominatur affectus. quo umquam regium diligentiae
 nomen impeditur obstaculo? cui libera caritas mancipatur ob-
 sequio? excusationem de aliquo timore non adhibet, nisi qui
 animum deuinctionis abiecit. mens quae pietati militat, etsi
 sint dura principum iussa, non metuit: nulla sunt tam barbara 20
 iura populorum, quae non reddi filio debita materna patiantur:
 quicquid in orbe gentium est ab humanitate non discrepat:
 quicquid in mundana luce gignitur fructus uteri requirit et
 seminis: sola nobis cum cunctis animalibus causa et solli-

1 cathena <i>T</i>	2 interualla (ter in ras.) <i>L</i>	posset <i>B</i>
3 cupia <i>B</i>	4 mutainter <i>V</i> (i postea add. m. 1), mutinter <i>L</i> (a s. l. m. 2)	6 pos- sent <i>B</i>
5 oportunitas <i>BLTV</i>	subtrahetur <i>B</i>	9 maeae <i>V</i>
8 exhibens <i>BL</i> ²		
XV. 13 eupraepiae <i>B</i>	16 numquam <i>V</i>	diligentiae <i>B</i> , dili- gentia <i>LTV</i>
17 impeditor <i>B</i> , impe*ditur <i>L</i> n fort. eras.	18 ad- hibet <i>B</i> , ad*ibet <i>L</i>	20 iussa]
19 pietati <i>B</i> , pietate <i>LTV</i>	22 gentium] geni- tum <i>Sirm.</i>	23 gignitur (tur in ras. m. 2) <i>T</i>
21 iura] iussa <i>Sirm.</i>	quem <i>T</i>	fructus ex fructis <i>L m. 2</i>
fructus uteri <i>T</i> in ras. m. 2	requiret// <i>B</i> (e corr.), uestri requirat <i>T</i>	24 ea causa fort., cf. Wiener Studien II p. 252

citudo communis est. cuius aestimabitur esse mens illa feri-
 tatis, quae erga curam sobolis posterior ab inrationabilibus
 inuenitur? germanitatem tuam respicit praefata concinnatio.
 tu unici oblita pignoris et miserationem orbatu et felicitatem
 5 eius, cui mater superest, abstulisti. uere fateor sub libertate pro-
 positi, modo maxime quando ei a te et conloquia denegantur,
 pace deo propitio inter regionum nostrarum dominos omni
 radice solidata tigridem te inmanitate superasse. quando in-
 ueniri potuit aut quod plus amare possis a filio aut propter
 10 filium quod timere? facultatum cura debuit posthaberi, quia
 numquam bene hereditas quaesita est herede contempto. ecce
 dico: ni deus per sollicitudinem meam serui sui maliuolis ob-
 stitisset, omnis generis tui fuerat planta succisa. leaenae ca-
 tulos tutis siluarum aut heremi commendant penitralibus, ne
 15 partus earum praeda sit hominum. dicas forsitan, quod haec
 exprobratio grauiter me ferre inpactam de adulescente sarcinam
 monstret. nouit dominus hoc solum me acerbe perpeti, quod
 et praesentia tua careo et totius te per silentium inmemorem
 affectionis esse cognosco. beneficio tamen dei paterna puero
 20 nostro non denegatur instantia. inuendus liberalibus disci-
 plinis limen nobilitatis ingressus est. ipsam quoque ad te dicti-
 onem, qua commendatus est, destinaui, in qua non eloquentiam
 sed uota cognoscas. uale ergo, mi domina, et si fieri potest,
 nostris te cum dei ordinatione redde conspectibus.

1 estimabitur *B* mens esse *LV*, mens^o *T* (eū *add. m. 2*)
 feritates *B* 2 subolis *B* 4 meserationem *B*¹ 5 praepositi
*T*¹ 7 propicio *B* dominus *B* 8 tygridem *BLV*
 inmanitatem *B* spasse *T* inuenisse *T* 10 postaberi *B*
 11 nunquā *B* 12 ni *ex m T* malibolis obstetisset *B*
 13 leaene *L* catulus *B* 14 eremi *Sirm.* penitralibus
B, penetra**libus (li *eras.*) *L* 16 exprobratio *B*, exprobratio *T*¹
 adoliscente *B* 17 dominus] deus *Sirm.* 18 presentia *BLV*
 19 beneficio *B*, beneficio *V* 20 denegatur] derogatur *Sirm.*
 imbuen^{das} libera**libus (li *eras.*) *L* 24 te *T s. l. m. 2* con-
 spectibus] finit *add. LT*

XVI.

ENNODIVS LACONIO.

Diu est quod animus meus illa qua solebat releuari expectatione torquetur. in longum traxistis silentia, nulla necessitate compulsi. non fui huius imitator negligentiae, ut neque ego scripta prorogarem, sed ad dies conticui superuenturi spe inlusus alloqui. nunc tamen uicit deliberationem meam iam matura amplitudinis uestrae taciturnitas. debet euelli silentium, quod duriter in quadam radice conualuit. geminis ergo prospiciunt scripta nostra compendiis: et perlatores Benenatum hominem propter fugaces suos uenientem commendo et desideriorum bona non differo. ergo uale, mi domine, et pro uoto tuo circa me geri prospera cognoscens paribus me accelera releuare sermonibus, quatenus et perlator de beneficio gaudeat et ego subleuer de responso.

XVII.

STEPHANO EPISCOPO ENNODIVS.

Postquam meritis uestris dignitas restituta est et honor quem exigit uita conlatus, nulla beatitudinis uestrae pro peccatis meis scripta suscepi. aliena est a proposito uel a moribus uestris circa supplices quae in me seruatur obliuio. temeritatem meam pontificalis non accuset auctoritas: uix est ut diligentia quid iuris possit habere respiciat: numquam se metitur quem stimulat caritatis imperium. additur quod perlatori

XVI. 3 quae B releua^{ri} L 4 torquetur B silentia
 silentia B 5 neque] mea Sirm. 6 sed] si T 9 in radice
 quadam T 10 prospiciunt V scripta nos propt̃ (tra—hominem
 s. l. add. corr.) B bene natum TV 11 commendo BT 13 ac-
 celera reuelare (reuelare in ras. m. 2) T, accelerare LV, adcelerare
 B, attolle Sirm. 14 sermonibus quatinus T in ras. m. 2 qua-
 tinus LTV beneficio V, befcio L

XVII. 17 Ennodius Stephano episcopo Sirm. stefano BL
 18 dignitas] uestra add. Sirm. 19 exegit B 21 suplices B
 temeritatem V te postea add. m. 1 22 accusat B 24 ad-
 detur B

praesentium obuias manus adhibere non potui, nisi ut Bene-
 natum hominem Gallias pro certis negotiis expetentem ad
 coronae uestrae notitiam mei perducerem sermonis officio,
 quem tota humilitate commendans rogo, ut per eum uicariis
 5 releuari procurer alloquiis. domine mi, salutationis seruitutem
 tota deuotione persoluens spero principe loco, ut precum uestra-
 rum serenitas meae quoque mentionem non omittat facere, cum
 diuinitati subplicat sine intermissione, personae.

XVIII.

EPISCOPO EVLALIO ENNODIVS.

10

Ad quantum me fastigium perduxerit donum spiritalis allo-
 qui, angustia testaretur, si sermone ualeret ambiri. ad quod
 enarrandum idonea non est mentis exilitas nec sufficit oris
 egestas. uos enim mei memores extitisse quid aliud compu-
 15 tabo quam peccata superari? memoria uestri omne quod
 actuum obscenitas potuit ministrare iam depulit et per sudum
 respicere supernum munus indulsit. domine mi, salutationis
 obsequia decenter inperitiens deum rogo, ut circa paruitatem
 meam illa anima, in qua omne quod deus mandat exuberat,
 20 dignationem pollicitam sine aliqua procuret inminutione ser-
 uare. quam rem ex arbitrio mihi contingere frequentium de-
 clarate testimonio litterarum.

1 presentium <i>B</i>	adibere <i>L</i> <i>post ras.</i>	bene natum <i>L</i>
<i>TV</i> 3 offitio <i>V</i>	5 releuari (u <i>eras.</i>) <i>L</i>	procurer <i>B</i> <i>in</i>
<i>mg. add.</i> mi <i>BT</i> , mihi <i>LV</i>	seruitutem (u <i>post t in ras.</i>)	
<i>B</i> 7 omittit <i>T</i> ¹		

XVIII. 10 Ennodius Eulalio episcopo *Sirm.* 12 angustiam
B 14 extetisse *B*, ex|extitisse *L* 16 actuum *L* 17 mi
T, mihi *BLV* salutationes *L*¹*T*¹*V* 19 meam *B* *s. l.*
 20 pollicitam *s. a.* procuret *T in ras. m. 2* immutatione *V* (uta
in inu corr. m. 1), imitatione *B* 21 mihi *T in ras. m. 2*

XVIII.

ENNODIVS FAVSTO.

Deo gratias, qui iuxta desideria mea, ne aliquando ab scrip-
 ptione temperem, negotiosa facit esse conloquia: potest enim
 et utilitati prodesse quod exigit uis amoris. proinde, domine, 5
 indicia meae ualitudinis faciens fugacem puerum uestrum
 Germanum uocabulo, qui ante triennium lapsus est, me sus-
 picor inuenisse, de quo indiculum destinaui: qui si uere uester
 est, mature sequenda cognoscam.

XX.

10

ENNODIVS FAVSTO.

Multiplicibus ueneratoris uestri adfinis mei Iuliani negotium
 Marcellini laborat insidiis, qui ad querelam tantummodo pa-
 ratus de iudicii integritate diffidit: uitat quae optat examina.
 nam postquam nescio quod praeceptum ad Geuicam exhibuisse 15
 perhibetur, praedictus supplex uester ad Mediolanensis fori
 audientiam mox cucurrit et per triginta aut quadraginta dies
 praesentiam suam publico, sicut oportebat, ingressit iudicis.
 contestatus est ipsum Geuicam, qui ordinatus adserebatur in-
 pulsor: ut susceptum suum ad iudicia destinaret, admonuit. 20
 domnum quoque Trasemundum, sicut ex litteris ipsius pote-
 ritis agnoscere, fecit scire. sed nihil apud eum profuit, cui
 solae latebrae in causa misera possunt esse remedio. pro quo
 rogo, quamquam apud uos precibus opus non est, ubicumque
 ueritas innotescit, quia omnia huius rei instrumenta trans- 25

XVIII. 3 iuxta *T* mea *om. Sirm.* ne *om. B* a scrip-
 ptione *Pb*, adscriptione *B* 5 exegit *B* uis *BLTV*, ius *Pb*, *cf.*
p. 81, 6 6 iudicia *LV* 7 elapsus *fort.* 8 indiculum *B*
 qui] quo *fort.* 9 sequenda *B*

XX. 12 ueneratoris (*s in ras.*) *B* 13 querellam *B* 15 ue-
 gicam *L*¹ exhibuisse (*exhibu in ras.*) *T*, exhibuisse *L post ras.*
 16 predictus *B* 17 concurrit *Pb* xxx aut xl *B* 18 pre-
 sentiam *B* publico] suplico *T* 19 adseribatur *B* 21 do-
 minum *B* tra^ssemundum (*n eras.*) *L* lictoris *L*¹ ut uidetur
 21 tygre *V* ^{scire} *scire s. l. scr. et tygre deleuit m. 1* 25 innotescit *B*

misit, ut ordinatione uestra ab huiusmodi molestiis efficiatur alienus. domine, salutationis obsequia deferens spero, ut et a praedicto inquietudinem remoueri qua soletis cura faciatis et meam sollicitudinem de prosperitatis uestrae statu litteris
5 subleuetis.

XXI.

ENNODIUS FAVSTO.

Paucis adserendus est quem et notitia senior et opinionis bonae lingua commendat: non indiget prolixitate sermonum
10 qui suis apud magnitudinem uestram dotibus adiuuatur. sublimem uirum Vitalem loquitur praefata concinnatio, quem os uestrum fecit sacri consortio gaudere collegii. ergo extraneis muniatur epistulis qui orationis uestrae beneficio curiam non ut peregrinus ingreditur et cui reserastis libertatis penetralia,
15 illi pectoris arcana claudentur? ego autem gaudeo scriptione multiplici, quia, etsi parum tribuam perlatori, nulla proprii desiderii damna sustineo. domine, salutationem restituens quam debeo precor, ut et circa praefatum gratia se culminis uestri propius manifestet et mihi prospiciat restitutione conloquii.

20

XXII.

ENNODIUS FAVSTO.

Inludit mihi spes quae exigit frequentiam litterarum. hac enim fretus inefficacibus animum pasco conloquiis. diu est quod sine intermissione scripta prorogans silentium, quod ex-
25 pugnatum esse credidi, confirmatur. sed quid faciam, quando

2^{et} a B, a b   3 predicto *BLTV*   inquietudine (ne *ex nem*
corr.) *L*   s[oletis] *B* oletis *in mg. add.*

XXI. 8 opiomonis *B*   9 sermonis *T*   10 sublimen *T*¹
12 facit *T*   13 beneficio *V*   non *add. in mg. T m. 2*   14 ut
om. Pb   peregrinis *T*   ingredbatur *B*¹   15 archana *BPT*
16 quia *Bb*, qui *LPTV*   18 debeo *PTb*, debebo *BLV*   praecor
V   praefatum *BTV*   19 se manifestet *T*   prospiciat *LV*
colloquii *PT*, alloquii *Sirm.*

XXII. 22 exegit *B*   23 inefficacibus *LTV*   25 sed con-
firmatur *B*   quando *BT*², quomodo *T*¹*Vb*, quomo *L*

uix ad consilium reducitur pio amore pectus obsessum? putat remedia et quae conperit nil iuuisse. salutati ergo obsequium reuerentia exhibens consueta commendo praesentium perlatores ipsum Constantinum, cui suffragium honestas et pudor est, cui quamuis plura per affectum debeam, maiora tamen coactus 5 soluo per iudicium.

XXIII.

ENNODIUS MARCELLIANO.

Apud amantes et honore pollentes beneficiorum affectus in promptu est nec ulla preces cui praestandi mos est tarditate 10 depretiat. Virgilius sublimis uir, tam sanguine quam honestate pracipuus, inponi sibi ab inlustri uiro sacrarum comite Raennam excurrendi necessitatem plurimum deflet, cuius si hoc haberent desideria, obuias manus aetas adferret. qui apud nos me precatore utitur, ut ab eo huiusmodi sarcina fiat aliena, 15 quia relationibus frequenter quid egerit instructam praedicti suggerit potestatem. domini, honorem salutati exhibens precor, ut consideratione mei in testimonium diligentiae postulatis detur effectus.

XXIII.

20

ENNODIUS MASCATORI.

Nouo me genio infucata pectoris uestri ornauit diligentia: eliciti utor stili testimonio qui doctis supra inscitiam garrulitate displiceo. coactus sermo pretium, quod non habet ex

2 nihil *Bb* iubisse *B* 3 reuerentiam *B* exhibens *L*
post ras. ut saepissime presentium *B* 4 onestas *LV* 6 iudicium *LV*

XXIII. 9 beneficiorum *V* effectus *B*, effectus *b* 10 promptu
B, promptu *LTV* ulla*s* *coni. Schottus*, illa *Sirm.* praestandi
B 11 depreciat *BLPT* *onestate *B* 14 uos *T in mg. add.*
m. 2 15 peccatore *LV*, ꝑcatorie *T in ras. m. 2* ab eo] habeo
L 16 instructam *Pb*, structam *BLTV* praedicti *B* 17 do-
 mini *LP¹TV*, domine *BP²b*; cf. *Wiener Studien II p. 229 sq.*
 salutandi *b et Sirm*; cf. *Wiener Studien II p. 253*

XXIII. 21 marcatori *L*, Mercatori *Sirm.* 22 nouo] quo *b*
 23 eliceti *B* insitiam *T* 24 precium *BLTV*

eloquentia, ab inpacta necessitate subripuit: nunquam fuit digna
ultione contumelia, quam iussus exhibuit: nemo oboedientem
iuste condemnat: sibi debet inlatas iniurias de eloquio rusti-
cante qui prouocat imperitum. supercilium est celsioribus non
5 parere, maius si quae noueris descendisse ab obsequente de-
spicias. improbi desiderii putatur adsertio non amare quod
exigis: adstipulatur iudicio suo qui censuram de obtemperante
suspendit: male pertinax districtio est, quae meritum in pa-
rente considerat: pudorem ab statione non expulit qui quod
10 loquitur debet imperio. itaque in nobis quod sordet eloquentia
commendatur obsequiis. uos uideritis quale sit quod iussistis
offerri: ego uos sine frontis meae dispendio meruisse aestimo
quod desiderastis accipere. taceo inter ista, quae principe fue-
rant loco narranda, ecclesiasticam humilitatem quod placere
15 poterat abiurasse, orationum pompam qui orationem diligit non
secutum, propositi consideratione et illud me fugere quod ducit
ad gloriam, quasi uitium declinare quicquid attollit, culpam
putare quod erigit aut sublimat, perdere iustae laudationis
meritum fauoris affectu. excusationem ueritatis coloratam pe-
20 niculo non praetendam, dum replico, quod illud, quicquid stu-
diorum dederat cura liberalium, iam reliqui, quod alueo quon-
dam copiosi fluminis uix arentis gutta fundatur eloquii. taceo,
quod linguam, quam usus mobilem fecerat, alter usus hebe-
tauit, esse pro facundia silentium, abiectionem a nobis diligi
25 pro coturno. ad illud redeo: quia mihi non licuit intra uere-
cundum penetrale delitescere nec debilitatem ingenii tegere

2 iusus <i>B</i>	obedientem <i>BLT</i>	3 condemnat <i>LPTV</i>
4 imperium <i>T</i> ¹	5 descendisse <i>B</i>	despicias <i>Bb</i> , despicias <i>LV</i> ,
despicias <i>T</i>	6 putetur <i>B</i>	7 exigit <i>Pb</i> iuditio <i>LV</i>
censuram suam <i>T</i>	8 districtio <i>PV</i>	9 ab stationi <i>LT</i> ¹ <i>V</i> (<i>sed</i> <i>ti ex</i>
<i>ci corr. m. 1 V</i>), a statione <i>Pb</i> , obstatione <i>B</i>	10 uobis <i>T</i>	11 ob-
sequiis] eloquiis <i>T</i>	12 inferri <i>T</i>	estimo <i>B</i>
<i>V</i> ¹	16 propositi**** (<i>onis fort. eras.</i>) <i>L</i>	14 narrandam
18 iuste <i>B</i> , et iuste <i>T</i>	20 pretendam <i>BV</i>	17 uicium <i>V</i>
<i>eras. in exitu, add. in initio lineae proximae m. 2</i>	21 al* ueo <i>L</i> u	22 funditur
<i>fort.</i>	23 hebitauit <i>B</i> , habitauit <i>L</i>	24 a* (<i>b eras.</i>) <i>L</i>
illud <i>ex aliud L m. 2</i>	26 delitescere <i>BV</i>	25 ad

taciturnitatis indumento, hoc ad defensionem integram quod praetuli computabo. sed amore prouocatus epistulares terminos inconsiderata loquacitate transcendi. uale, mi domine, cui honorem exhibens salutantis probabo quid de epistula mea sentias aut taciturnitate aut scriptione multiplici. 5

XXV.

EVGENETI ENNODIVS.

In statione non esse apud uos gratiam potest qui fide claudus est aestimare: uolo tamen ad diligentiae testimonium prorogari frequentiam litterarum, ne animus de amantis prosperitate 10 sollicitus, dum salus in ualitudine est, suspicionibus uentiletur. ecce habes, mi domine, unde serenitatem pectoris mei ex desiderii prodicione cognoscas. adesto partibus tuis et sicut me imperati muneris praerogatiua sublimat, ita uos exhibiti gratia sermonis attollat. ergo salutem debendam restituens precor, ut 15 quid promoueat in me desiderium tuum sub cuiuscumque significationis nube dilucides. uale.

XXVI.

AVIENO ENNODIVS.

Adest magnitudo tua partibus suis et adserit splendorem 20 sanguinis testimonio puritatis. caritatem nesciunt pia corda deserere, religiosam diligentiam mens generosa custodit. gemina ergo luce fulgentia scripta suscepi, dum quod pectus sanctum repperit dextera serena signauit. deum precor, ut

2 pretuli *BLTV* epistularis *B*, epistolaris *LPT¹V* terminus *B* 4 salutati uel salutationis fort.

XXV. 7 eugenetie *T* 8 apud uos non esse *Sirm.* 10 animus ex ammus *L* 11 suspicionibus *LT* 13 par|**tibus *L*
me *T s. l. m. 2* 14 impetrati *Sirm.* prerogatiua *B* 15 debendam in debitam *T corr. m. 2* 17 delucides *B* uale om.
B P b

XXVI. 19 epistulas 26 et 27 om. *L* ennodius auieno *B*
20 tuo *T¹* 22 relegiosam *B* 23 lucem *T¹* suscipi *B*
24 repperit *T*

piam in uobis indolem, si Romam diligit, sub perennitate conseruet et huiusmodi circa me studia sub ea qua promisistis cura multiplicet. uale.

XXVII.

5

AVIENO ENNODIUS.

Nescio utrum magnitudini uestrae grata sint crebra conloquia: ego tamen semper quod expecto ab amantibus exhibebo. patior aliis aliud esse propositum: mihi meo uiuendum est more, ut amoris plenitudo reseretur clauē sermonis: ego in
 10 affectione cariosam subrepere taciturnitatem usu fugiente non perfero. nunc si culmini tuo par cura est, monstretur assiduitate conloquii, patescat frequentia litterarum: sin aliis hactenus praeoccupatus studiis in meam modo concesseris diligentia imperante sententiam, quantum de tuo iure submiseris,
 15 tantum de meis obsequiis possidebis. ergo uale, domine, et munusculum suscipe non uilitate sui sed taxatum pretio destinantis. uale.

XXVIII.

ENNODIUS EVPREPIAE.

20 Quamuis caritatis uestrae paginam sollempnibus tantum accepissem muniis obsecutam nec affectui nec necessitudini congruentem, res tamen postulauit me uicariis per stili similitudinem peregrinante diligentia respondere conloquiis, ne subtracti sermonis officium non uestram innotuisse mihi astutiam,

1 perhennitate *T*   2 quae *Bb*   3 uale *om. I et Sirm.*

XXVII. 6 cebra *B*   7 exhibeo *Pb*   8 meo] in eo *T ut uidetur*
 9 reseretur (etur *in ras.*) *B*   10 subrepere *b*, subripere *BTV*
 fugientem fugientem *T*   11 si *ĩ ex sin ut uidetur m. 2*

corr. *in ras. T*, si *in Pb*   12 alias *B*   actenus *B*   13 pre-
 occupatus *T*, preoccupatus *B*   diligentiam *T*   15 mi domine *b*
recte fort.   16 taxandum *malim*   17 uale *om. Sirm.*

XXVIII. 20 accepissem muniis *B*, muniis accepissem *PTb*, muniis accepissem muniis *LV*   24 mihi innotuisse *Sirm.*

sed nostram reuelaret infantiam. nolo, soror Euprepia, quicquam de prouinciarum malis uel, sicut dixisti, hominum inmissione causeris. quocumque abscesseris, quantum res docet, mentem male credulam non omittis: uitia nostra regionum mutatione non fugimus. circa propinquos tibi fuit tale propositum, ut nec benefacta ipsorum iusta interpretatione pensares nec excessus debita tantum reprehensione corripere. sed quid opus est doloris epistulam fieri longiorem? ingenium uestrum nulla eloquii poterit mutare affluentia. quod restat, uale, mi domina, et prout expedit ordinem uitae tuae animaeque compone. me tamen Lupicino noueris non quod tibi debeo, sed quod animae meae conueniat impensurum, quia sola est, quae maiorem a deo retributionem meretur, affectio, cum nullis hominum dotibus prouocata conceditur.

XXVIII.

15

ENNODIUS EVGENETI.

Quotiens sensuum pignoribus uerba famulantur, quasi in quodam speculo ita in paginis sermo sibi amicam pingit effigiem, cum qua uiua uice conloquitur et dulci simulacro desiderii obsequente gratulatur. nulla quidem conceptum foederati pectoris eloquitur oris affluentia, et cum sint faciliora uerba beneficiis nec existat quod crescere nequeat ambitione dicendi, ego in explicanda circa uos diligentia arentem testor infantiam. unanimitatem tamen uestram taciturnitatis incesso, quod gemina

1 reuelatio^{ret} B (corr. m. 1)   quidquam BL   2 prouinciarum
 LV   4 mutationē B⁴   7 corripere B, corripere T   9 affluentia B   uale restat T   10 tuae om. LPTVb   animaeque Bb, animique LTV et post corr. P   11 sed quod PT²b, sed quid BLT⁴V   12 maior est L   14 conceditur b et Sirm.
 XXVIII. 16 eugeniti B   17 sensuum L   uerba (u partim in ras.) B   18 quadam B   effigiam T⁴   19 uice] uoce PTb
 20 federati B   22 ambitione B   23 inexpl^xicanda B   infanciam unanimitatem B   24 u[~]ram in u[~]re T corr. m. 2, tuam b incesso B

scriptione donatus nihil de uicaria relatione cogitasti. ecce iterum paginas mitto sciens tribuere quod exspecto. uale, mi domine, et amantem tui adloquere nitore quo clarus es, foue integritate qua praeuales.

5

XXX.

ENNODIUS AVIENO.

Miror fauis magnitudinis tuae iniucunda copulari et serenitatem conscientiae uerborum austeritate maculatam, dum scribis imperare me potius paginas quam diligentia exactrice promereri.
 10 putas ullum genus dominandi esse sublimius quam illud quod amore nos subiecit? nulla sunt, domne Auiene, culmina a iugo caritatis immunia: quicquid in orbe libertatis est tali non subtrahitur seruituti. ecce ego loco humilis, ignotus honoribus uestris fascibus sic iubebo, parili contentus ordine subiacere.
 15 nunc uale, et quantum tribui tibi senseris, tantum mihi sicut fidelis restitutor affectionis inpende.

XXXI.

ENNODIUS AVIENO.

Quamuis epistularum qualitas pro ingeniis componatur et
 20 saepe sollemnitati militet, nonnumquam affectionis testetur indicia, quas aliquando dictat sinceritas, plerumque fuci similis concinnatio, quae candorem imaginata diligentiae urbanitate qua tegitur innotescit, dum fabricatis nudata tegminibus intra uelamen aperitur: ego tamen in paginis speculum puto esse
 25 conscientiae, per quas amicitiam discernere absentia uix praesumit: clarum est tamen, quid in illis simplex, quid artifex

1 nil *T*   3 nitorem *Pb*   4 praeuales *B*

XXX. 7 iniucunda *BPTb*   8 scribis** *L*   10 putas *scripsi*,
 putans *BLPTVb*   ullum] nullum *Pb sed in mg.* al. illud *P m. 2*

11 amori *b et Sirm.*   nullę *B*   domne *B*, domine *LPTVb*

12 quidquid *B*   13 ignotus] immotus *T*   14 contemptus *T*

15 uale] ualę *L a s. l. m. 2*

XXXI. 20 sepe *B*   sollemnitati *LPV*   23 fabricatas *B*

25 amicitiam *T*   uix] index *fort.*   presumet *B*

sermo deferat. scindit nubes eloquii mens dictationis interpres: cito ad intellectum peruenit faucibus suis uerborum calle reserato. ergo his ualde delector officiis, quibus panditur sinceritas nec occasio se interserit segura fallendi. gaudeo tamen mihi uel causas scribendi uel perlatores accidere, ut sub hac frequentia meo uoto satisfaciam et pudorem uestrum onerem, nisi a uobis suscepta redduntur. salue, mi domine, et in sententiam meam affectu imperante concede. uale.

XXXII.

ENNODIUS PASSIVO.

10

Si ad eloquendam sufficeret sermo caritatem, si totum infantia explanaret affectum, cui magis quam uobis paginarum frequentiam praestaremus? et nisi artaret meritum pectoris, nulli dignius sermonis militaret officium. alii affectum, quem mente nesciunt, ore testantur et pingunt inlecebrosis epistularum momenta commerciis, quando feriatis penetralibus amor totus in lingua est nec aliud ad interiora perducitur, nisi quantum in scriptione confertur. at meus erga uos animus eloquii pressus macie et amicitiae ubertate conticuit: metuo enim, ne gratiae terminum ponat mendica confabulatio, ne idem modus putetur esse sermonis et foederis. melius est plus aestimationi per silentium dimittere quam monstrare diligentiae damna per litteras. ecce rarioris conloquii causas adserui, credens apud uos a sinceritate debita facundiam posthaberi.

2 inuenit *T*¹   3 ergo] ego·*b*   4 occasione (se *om.*) *L*   fallendi *Bb*, falli *P*, felli *LTV*   5 causa *B*   accedere *b*   6 uoto *BT*²*b*, uotis *LPT*¹*V*   satisfaciam *BT*²*b*, faciam *LPT*¹*V*   pudorē (or *corr.*) *V*   uestram^u *V*   onerem *PT*², honerem *LT*¹*V*, honorem *Bb*   7 reddantur *Pb*   mi *om.* *LPTV*   8 uale *om.* *B*

XXXII. 11 eloquendam *BT*, eoquendam *LV*, exequendam *P* et *Sirm.*, exequendum *b*   13 prestaremus *B*   astaret *V*   14 militaret sermonis *Sirm.*   16 momenta] commenta *fort.*   penetralibus *B*   18 ad^t *B*   19 macie^t *L*   et *om.* *Sirm.*   motus *T*   23 damna *B* s. l. m. ant.?, dampna *LV*

quod superest, saluete, mi domini, et diuinis usi beneficiis procedente uita in longum caelestia mandata complete. inuenit enim apud uos, cum a cumulo coeperit benignitas, incrementum. uale.

5

XXXIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Proposito obsecuntur paginae, quibus commendatio praestatur afflictis. in his enim clara est religionis integritas, quae nullo potentioribus fuco blanditae adserunt lacrimas submissorum. sed hinc alias. cum perlatores uideritis, uotum dictantis agnoscetis. utinam illo apud magnitudinem uestrae supplicationis euentu alleganda conciliet, quo a me litteras impetrauit. mulierem religiosam pauperem de bono negotio praesumentem sermo praefatus insinuat. aestimate si fragilitati, si iustitiae oportuit uerba subduci, si conuenit me uel officio deesse uel moribus. ecce ego reuerentiam salutationis inpendens quid partibus meis deberem contestatus sum: uobis quid remansit adtendite, quia sicut personam meam pro supra dictae uoluntate petito, ita uestram effectus aspiciet. uale.

20

XXXIII.

ENNODIUS SENARIO.

Nihil est equidem quod non a ueritate in altum ambitioso tollatur eloquio. sed ego ad diligentiam circa uos meam patior

1 salute *B*¹, salue *Pb*   domini *B*, domine *LPTVb*   2 caelestia *B*   completae *B*¹   3 ceperit *BT*

XXXIII. 7 cōmendatio (cō *ex con corr. m. 2*) *L*; commendati operis (praestatur *om. spatium 3-4 litt. uacuo*) *B*   8 religionis *B*   9 summissorum *LTV*   10 uiderit ses (*es ex is corr.*) *B*   11 agnoscitis *B*   12 alliganda *LT¹V*, uallicanda *B*   13 reliosam *B*   presumentem *B*   14 praefatus *B*   fragilitati si *BPb*, fragilitatis *LTV*   15 decesse *L*   16 salutationis *B*, salutis *V* (*~ add. m. 1*), salutis *LTb*   17 uobis quid uobis *T*   remanserit *b*   19 affectus *Bb*   uale *om. Pb*

XXXIII. 22 nichil *T*, nihil *B*   *quidem (*e eras.*) *L*, quidem *Pb*   ambitiosa *L*   23 patior meam *LPTVb*

sermonis infantiam. numquam par fuit lingua caritati, semper
 subiacuit oris officium bono conscientiae. ob hoc utor securi-
 tate monitoris. non credidi tanto tempore amplitudinem tuam
 mei inmemorem sic futuram, ut etiam sollempnibus colloquiis
 abstineres, ut illa, quae solent affectionem imaginata fronte 5
 simulare, negarentur inter personas catenis foederis obligatas.
 haec si ualerem narrare, poteram sustinere. ecce iterum scribo
 et quae uerbis adsero sequenda testor exemplis. uos uideritis
 quale sit posthac desideria honesta negligere: ego dolori pa-
 tientiam usu institutus adhibeo. uale. 10

1 linguam *L*   caritatis *B*   2 bonae *Sirm.*   4 solempni-
 bus *L*   6 catenis *T*   7 ualerem] sufficienter ualerem *B*
 9 post haec *LPTV* (*sed a exp. m. 1 V*)   honestate *L*   10 usui
B   exhibeo *P*

LIBER QVARTVS.

I.

SYMMACHO PPAE ENNODIVS.

Boni imperatoris est probatam in acie militis animare uirtutem, ut fortitudo laudis pabulis inuitata in secundis congressibus dediscat lucis affectum. cuius robor ducis praeconio non nutritur? quibus se denegent etiam minus ualida tironis membra conflictibus, quando rectoris testimonio uidet sibi non perire quod gesserit? sola uia est, qua ad proeliandum crescat intentio, quotiens bene gesta non delet obliuio. utinam diuinitas uestris mota precibus diabolicum certamen interimat! utinam deuotionem meam in pace manifestet, ut cuius studium resignauit aduersitas, illius concordia commendet obsequium! ad Marcellianum episcopum directa est a fratre uestro instructa legatio: sed quid promouerit ipse rescripsit. quod restat, porrectis salutationis precor officiis, ut quicquid aegrum est medica oratione curetis et inter latentium secreta morborum qui in generalem necem seruatur ferro spiritali resece-
 5
 10
 15

II.

ENNODIVS ALICONI.

20

Venerabilis Amantius presbyter dum ad uos paginas exigit, rem deuotionis meae sui esse fecit imperii. felix necessitas,

I. 2 simacho <i>T</i> , simmacho <i>B</i>	pape <i>T</i>	5 robor <i>BLV</i>
preconio <i>B</i>	6 tyronis <i>LPV</i>	8 quaj qui <i>L</i>
preliandum <i>B</i>	9 debet <i>L</i>	12 cō*mmendet <i>B</i> , comendet <i>T</i>
13 marcellinum <i>Pb</i>	14 quod <i>L</i> ¹	15 quidquid <i>BL</i>
<i>B</i>	17 spuali <i>T</i>	18 uale <i>om. B</i>
II. 21 dirigit <i>b</i>	22 felex <i>L</i> ¹	

VI.

quae uotis praestat obsequium: libera praeeminentis iussio, quae
 seruit affectui. debet mihi coactor quod meae praestiti uolun-
 tati: prospera est scriptio, quae testimonium tribuit bis amori,
 dum et nouum in ius diligentiae adtrahit et amici senioris
 pectus obligat: qui dum magnitudinis tuae fidelis praeco est, 5
 prius uos per adstipulationem suam fecit eligi quam cognosci.
 raro notitiam praecessit affectio: cui contigit ante placere quam
 inspicere? quantum apud me pondus est perlatoris aduertite, ad
 cuius nutum iudicia nostra flectuntur: uidimus quem didicit:
 quem laudat amplectimur. saepe in solido constituta mens 10
 propria amico cedit examini. merito ergo suspicimus quos pro-
 batus extollit. nunc si ubertatem gratiae ingenii macies ex-
 plicaret, si ad fontem foederis aridi sermonis non lassaretur
 infantia, si epistularis qualitas, quae etiam copiosis eloquentia
 frenos inponit, progredi me ad longiora permetteret: adsererem 15
 quantum nobilitas tua mihi debeat, quod ad epistulare com-
 mercium primus accessi, quod ianuam diligentiae reseraui
 clauē sermonis. baiulus tamen deprecor ut pro his quae tri-
 buit redametur. ecclesiae causas insinuo, quia quod spei meae
 inpenditur uobis crescit ad meritum. domine mi, effusissimae 20
 munus salutationis inpendens quaeso, ut, si uobis cordi est
 oblationem meam de libamine caritatis accipere, religionem
 amicae conscientiae reseratis alloquio. uale.

1 praeeminentis *Sirm.*, praeminentis *BLPTVb*   2 coictor *L*¹ (ic
in a corr. m. 2, c s. l. scr. m. rec.)   meae] mae *B*, me *L*   p̄stitu
L, prestiti *B*   uoluntate *L*¹   4 amⁱci *B*   5 tuae *B s. l.*
 fideles *V*¹   preco *B*, praeco est (o est *in ras.*) *V*   6 agnosci
Pb   7 precessit *B*   anta placare *L*¹   8 aduerte *T*   11 sus-
 cipimus *T*   probitas *b*   14 infanc^oia *B*   que etiam qualitas
T   copiosis *B (sic)*   15 frenus *B*   inpon̄ti *T corr. m. 2*
 16 quantū *B*, quanta *LPTVb*   mihi debeat *Bb*, *om. LPTV*
 17 adcessi *B*   quod] et *b*   18 baiolus *B*   deprecor *B*, pre-
 cor *LPTVb*   19 reclametur *L*   20 mi] mihi *BLV*   effu-
 sissime *L*   21 salutationis munus *b*, munus munus salutationis
B   22 relegionem *B*   23 me amice *T*   uale *om. Pb*

III.

EVLALIO EPISCOPO ENNODIVS.

Trinitati gratias deo nostro, qui fascem quo deprimor peccatorum fortis apud se uiri alacritate sustentat, qui memoriam
 5 mei in illo sancti pectoris tui templo quo gaudet Christus subtilis fabricator interserit, ut quod propriae conuersationis nube fuscaui splendida conscientiae uestrae serenitate detergeat. iam noui quia non ineffaciter funduntur lamenta peccantium. hoc mihi principe loco oratio mea, hoc lacrimae contulerunt,
 10 ut robustus pro me precator exsurgeres, ut labantibus umeris caelesti munitam auxilio dexteram subrogares. uerum est quia sola apud deum desperatio perdit errantem. ecce iam lolium nostrum spinae uel tribuli hordea triticum uineas pollicentur. age, electe dei, pro me humili quod coepisti et partibus tuis
 15 adesto, dum precum in me adsiduitate diluis quod ego collegi ubertate culparum. frequentibus etiam susceptum pasce conloquii, ut insulsum pectus nec ulla uirtutum stabilitate subnixum admonitionis sale confortes. ad obsequia salutationis reuertor et epistularem transgressus terminum unum uelut garrulus
 20 sed pro necessitatibus inportunus adiungo, ut me sine cessatione tantum iuues precibus, quantum confirmas alloquiis. uale.

III.

EXEMPLAR EPISTVLAE QVAM IPSE DICTAVIT.
FRATRI SOROR.

25 Quamuis summatim gratiam aliqui debeant etiam malis in affectione pignoribus nec illud quod posteritati tribuitur bene-

III. 3 quo* (d eras.) L depremor B 5 sancto b et
 Sirm. quo* (d eras.) L 6 propriae B¹ 7 fuscata T¹
 detergat PT^b 10 peccator T¹ exsurgeris B, exurgeres T
 libantibus B humeris PT 11 subrogares T, subrogaris BL
 PV 12 desperatio BLV 14 age] perge fort. cepisti BT
 patribus T (in mg. partibus) 15 precum om. B di*luis B
 16 pascere T 19 unum ex uñ T m. 2 uelud BPT 20 ne-
 cessitatibus L¹ abiungo L 21 uale om. BT; in T subscriptio
 legitur: Explic̄ .r. pars ep̄larum ennodij.

III. 24 soror om. b 25 quamuis] cf. Wiener Studien II
 p. 247 aliquid B etiam] et P

ficium putetur esse sed debitum, cum malignus interpretis iudicium cordis naturae subdit imperiis et tollens saporem diligentiae sola iubendum putet obiectione pariendi, quando plus creditur fili uocabulum ualere quam obsequium et non quaeritur quid in amoris lance promoueas, sed quale ad praeiudicium aestimanti nomen opponas, cum apud prudentes frustra subolem dicimus, nisi exhibet quod uocatur: nam qui in prole censuram negligit, conceptum magis designat sibi placere quam meritum. facessat in posteris hoc solum nos cogitare quod libuit. etenim fructus uteri, nisi honestate respondeat, plus in testimonio lasciuiae uidetur euenisse quam gratiae. fas enim est germanitatis semper fidele consortium etiam partibus anteferri: datur participem originis sic haberi, ut nec consideratio sanguinis neglegatur et descendens a merito laudetur examen. et ideo ne sinuosis in longum procedant uerba praeloquiis et quod re angustum est crescat affatu, dono, in fraternitatem tuam confero et iuri tuo perpetua libertate transfundo mancipium iuris mei illud et cetera. uale.

V.

FAVSTO ENNODIUS.

20

Sublimis uir Dalmatius, animae meae portio non defraudata sed solida, cui ad praerogatiuam sanguinis morum splendor accessit, hoc negotio suo credidit conuenire, si meis apud culmen uestrum iuaretur alloquiis. quod supersedendum eius conscius non putauit, faciens urbanitate quadam personae tribui

1 esse sed *Bb*, sed *T*, esse *LV* intempres *L*¹ 2 imperiis *B* diligentiae *B* 3 iubendum *scripsi*, iuendum *B*, uiuendum *LPTVb* sed ni in ju corr. *V m. 1* putat fort. 4 filii *Pb* 5 preiudicium *B* 7 sobolem *LTV* exhibet *T* 8 negligent *L*¹ 10 honesta *L* 11 lasciuie *T* 14 negligitur *L*¹ descendens *B*, discedens *coni. Schottus* 15 procedunt *T*¹ 16 preloquiis *B* affatu] affectu *B* 17 perpetuam *T*¹ liberalitate *LPTV* 18 et cetera *B*, et cet̃ *LV*, om. *PTb* uale om. *B*
 V. 21 defraudata *L* 22 sed solida *L s. l. m. antiqua* prerogatiuam *B*

quod uos noui debere iustitiae. in Sicilia enim praedicti praedium bono hactenus iure possessum a consortibus perhibetur inuasum. nunc ad iuuamen ciuilitatis inpenditur quicquid ego promouero supplicando. domine mi, salutationis obsequia plena
 5 humilitate persoluens deprecor, ut circa memorati nobilis uiri compendia pudorem leges ac reliqua quae per conscientiam uestram subsistunt reipublicae ornamenta muniatis. uale.

VI.

AGAPITO ENNODIUS.

10 Credidi, postquam magnitudo uestra bonis est inpena generalibus et otium migravit in gloriam, postquam Rauennatibus excubiis occupati, dum quietem uestram neglegitis, nostram omni soliditate firmatis et priuatus genius ad regni decora transiuit, quando nouam lucem de domesticis abstractam sini-
 15 bus palatinus sibi fulgor adiecit et angustiolem fuisse regni sui pompam rerum dominus cum uos non habuit recte metitus est, pro uicinitate regionum crebris me releuandum esse conloquiis. sed inefficacibus spei meae inluserunt peccata consiliis: nullas paginas ad diligentiae testimonium mens serena trans-
 20 mittit. graue est si amorem non merui, grauius si quem exegeram forte turbaui. scio tamen haec congruentibus ueritati excusationum nubibus esse claudenda, in priuatis inueniri munera litterarum, non recte ab occupatis ista disquiri. sed noui firmam in affectione conscientiam inter quaeuis pondera et aduersa
 25 distractam debita sua gratiae non negare. nunc nolo esse pro-

1 siciliae <i>L</i>	predicti <i>B</i>	2 actenus <i>B</i>	iurae <i>L</i>
3 quidquid <i>BL</i>	4 mi] mihi <i>B</i>	7 reipublice <i>B</i>	mini ^u atis
<i>B</i> uale <i>om. B</i>			

VI. 9 acapito <i>L</i>	11 in] ad <i>T</i>	12 negligites <i>B</i>	13 firmates <i>B</i>
14 domesticis <i>B</i>	16 habuerit <i>T</i> ¹	mentitus <i>LV</i> ¹	
18 inluserunt <i>B</i> , luserunt <i>LPTVb</i>	20 exigeram <i>B</i> , exegerum <i>V</i> ¹		
21 turbaui forte <i>LV</i> ¹	22 laudenda <i>L</i>	24 q̃//ui ^s <i>T</i>	25 distractam (ctam <i>s. l. m. 2</i>) <i>T</i> , districtam <i>LPb</i>
uolo <i>T</i> ¹		ebita <i>ex aedita T m. 2</i>	

digus in querelis. salutationis reuerentiam soluens deprecor, ut suggestionem, quam apud uos deposuerit praesentium portitor, ad uotium perducatis effectum. uale.

VII.

ENNODIUS IULIANO V. I. C. P.

5

Suscepi litteras gemino splendore radiantes, quibus purpura dictatoris uestrae iuncta dignationi creuit in pretium, gratias omnipotenti deo restituens, qui uotorum maciem beneficii ubertate transgreditur et quando in desideriis meritorum conscii sectamur angustiam, diuitis indulgentiae copias non refrenat. 10 credidi satis esse, si me feceritis amplissima scriptione sublimem: sed uos non hoc tantum contenti praestare, quod habet mendica postulatio, linguae idonei et laude locupletes paginas destinastis magni more fluminis, qui quotiens ab alueis, ut ariditatem finitimam temperet, ad obliqua inuitatur, optanti tenuem riuium 15 totus inlabitur et marcida profundo squalore terga per ebrietatem undae salutaris infundit. fortium tamen seruans consuetudinem personarum magnitudo tua circa exiguitatem meam bene coepta non deserat, ut in testimonio diligentiae cura paginalis habeatur et puri amoris adstipulationem deferant blan- 20 dimenta conloquii. occasum nesciat caritas, quam ante culmina promisistis: tantum circa me crescat gratia, quantum uobis iuncta sunt fastigia dignitatum, ne amicitiam, quam fouis me-

1 quaerellis (el *ex il corr.*) B   3 *effectum (a *eras.*) V   uale
om. P^b

VII. 5 $\overline{\text{ur. cp}}$ B, VI Episcopo b   6 suscipi B   splendore
B   purpure B   7 praetium B   9 et *scripsi*, ut *BLPTVb*
et Sirm.   10 indulgentij T¹   cupias B   refrenat (re *s. l. m. 1*)
V, refrenat T² *et Sirm.*   11 fecerites B¹   12 contēpti T   pre-
stare B   monica T¹   13 idonei et *scripsi*, idonei sed *LTV*, idoneas
et BPb   locuples L^{to}   destinastes B¹, destinatis *PTb*   15 a*d
L b *uidetur eras.*   riuiolum B   16 sterga T   17 uñ (*i. e.*
unde) T   infundet B¹   18 exiguita***tem L   19 cepta T
21 occāsum L¹   22 qua^{ntū} (~ *supra a eras.*) B   23 iuncta] in-
nicta *Sirm.*

diocritas, credatur abiurasse potentia. nam qui fastum in sublimitate castigat docet se meruisse quod adeptus est. resignate per probitatem conscientiae, felicitatem submitti posse amoris imperiis: illa libera procerum colla, dum formam tribuitis, 5 subiugate diligentiae: fas sit de uobis adsuesci, ut amplissimus in societate retineat quem minor adquiret. ludit de illis casus, quibus obliuionem suorum indicet, quos ad celsa perducit. apud scientem rerum relegere bona non est admonitionis necessitas sed laudis occasio. noui fabricatam ad bona studia ingenii uestri 10 tranquillitatem, quam ideo speciatim commemoro, ut ostendam ubi affectio solida est honoribus nil licere. sed epistolarem transcendendi terminum, dum commendationi meae multus inhaereo: redeo ad officia paginalis alloqui et ualere me nuntians prosperitatis uestrae actutum secunda disquiro.

15

VIII.

ENNODIUS SYMMACHO PAPAE.

Vsque ad temeritatem me apostolica dignatione promouistis: fiducia concessa extitit mater audaciae. sed qui me humilitatis putat ignarum oboedientem probabit, si iussa consideret. prae- 20 sumptio est, si dominorum beneficia famuli non sequantur: obsequium aestimandum puto quod pariturus inpendo. ecce causam scriptionis adserui, quia ueritus sum ne post imperatam stili curam tacens praecepta respuerem. huc accessit quod in causa uenerabilis memoriae Mari, dum apud urbem essem, 25 spem meis precibus uos dedistis, cuius negotium cum sancta ecclesia uestra legitima pactione decisum est. sed heredes eius per annos plurimos debitos sibi fructus deflent fuisse sub-

1 credatur *B*, uideatur *LPTVb*   potentia* *B*   qui fastum *T*
in ras. m. 2   2 ad*eptus *B*   resignante *T*   4 inperis *B*
liberum *T*¹   tribuites *B*¹, tribuistis *L*   6 adquiret *fort.*   7 in-
dicet *T* (*it ex et corr. recte fort.*)   8 admunitionis *B*   10 spe-
cialom *potius quam* speciatem *B*¹, specialem *b*   12 multos *B*   in-
hereo *B*   13 ualerèe *B*   14 actuum *L*   disquiro] finit *add. B*

VIII. 16 symacho *BT*   17 ¹⁰meritatem *L*, temperitatem *B*
19 ppabit *T*   22 inperatam *B*   23 adcessit *B*   24 marii
LPTVb   26 decisum (*eci in ras.*) *V*   27 fructos *B*

tractos: pro quibus uestri conscius precator accedo, quia cui mos est pia iugiter facere iusta non despiciet et qui largitur proprium aliena non subtrahet. errat qui deo proximam conscientiam credit commodis inuitari: detrimentum est sanctae uoluntati non exhibere beneficium. sola putatis lucra, quae uobis 5 de liberalitate nascuntur, qui diuitias dum tribuitis accipitis. auara est dispensatio sanctorum, quae nil reseruando uniuersa proprium reducit ad meritum: nulla sunt potiora quam quae uobis eueniunt de largitate compendia. ergo securus comprehensi superius heredibus laboris promisi uestra contemplatione iac- 10 turam: uos pollicitationem meam benigna dispositione complete et illos effectum, me releuate conloquio.

VIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Solet epistolaris concinnatio, quando fauore rapitur, iudicia 15 non amare et copiosius facere beneficium, dum attollit inmeritos. ille enim debet amplius adserenti, qui quod moribus non exigit gratia scriptoris suffragante consequitur, quia nullis adiutus conscientiae dotibus iure ad allegantem reportat, si quid adipiscitur. aliud est in eo, qui commendatur, tamquam nobile 20 germen ita peregrinantia bona uerbis inserere, aliud innata uulgare, quemadmodum si rusticum pecus Tyria confirmes purpura sponte uestiri et uirus generosum, quod uellus aeno

1 consciis <i>V</i>	adcedo <i>B</i>	2 despiciet <i>B</i>	largitor <i>L</i>
3 propria <i>T</i> , proprium <i>B</i>	qui deo <i>BPT^ab</i> , quid eo (i s. l. m. 2 et eo in ras.) <i>L</i> , qui ideo <i>V</i> , qui iō <i>T^a</i>	4 in commodis <i>Pb</i>	
5 beneficium <i>B</i>	quae <i>B</i> s. l.	6 nascuntur <i>B</i>	diuitias <i>B</i>
tribuistis <i>L^a</i>	accipistis <i>B</i> , accepistis <i>L</i>	7 sanctorum <i>B</i>	
8 que <i>B</i>	10 laboris om. <i>T</i>	11 meam om. <i>T</i>	dispositione
benigna <i>T</i> , b. dispensatione <i>B</i>	12 effectum me] effectum <i>B</i>	reue-	
late <i>T^a</i>	conloquio] finit add. <i>B</i>		

VIII. 15 epistolares <i>B</i>	rapantur <i>L^a</i>	16 copiosius <i>B</i>	
cum <i>T</i>	17 quod ex dem <i>T</i> corr.	18 suffragantem <i>L</i>	19 si-
quis <i>B</i>	21 germin <i>B^a</i>	22 confirmis <i>B</i>	23 uellus om. in ras. 6-7 litt. <i>T</i>

inebriante non sorbuit, dicas rura diffundere. tingunt alii lin-
 guae murice quae nullus ad regalem usum fucus exhibuit, et
 discreti maris ignota cocleis lana solam lucem bibit eloquii:
 redditur dignum principalibus indumentis quicquid in uili munere
 5 relatorum uerba colorauerint. sed ab huiusmodi urbanitate uires
 me pariter et uota subducunt. nulla clarioris suci stamina
 per me splendore rutilabunt: nemo dictum de aliquo inueniet
 quod in eius actibus non agnoscat. hinc pudori meo uel pro-
 posito manum porrigo, quod illi praeuium inpendo oris officium,
 10 qui ad notitiam uestram rebus bene gestis occurrit. Venantium
 V. C. loquor ideirco a me paginale inpetrasse obsequium, ut
 in se oculos uestrae magnitudinis inuitaret, ne eum inter cu-
 rarum moles contingeret ignorari. sunt illi suffragia sua, per
 quae inter susceptos uestros mereatur adscribi. exhibuit uobis
 15 modestiam religionem innocentiam, quibus penetralia serenae
 mentis comitibus introiret. exuberant, mihi credite, apud eum
 insignia quae fouetis: non laudatorem me continuo in eo pro-
 babitis fuisse sed testem. uos, mi domine, perlatori dignationem
 20 aderit partibus suis et uitae opibus pensabit damna uerborum.

X.

TRASIMVNDI V. I. ENNODIUS.

Non temeritas me ad paginale duxit officium, quando ad omnem
 communionem subditum suum regiae stirpis germen inuitat.
 25 est enim haec claritas dominorum inserta natalibus, ut culmina
 sua dignatione subliment. uultis quasi aequales tractare famu-

1 sorboit ^u B	tinguant BLV, tingant PTb; em. Sirm.	2 muri- cae L	exibuit TV	3 cochleis Tb	solum T ^a	5 me
urbanitate uires	LPTVb	6 uotata B	clarioris (clari in ras.)			
B	succi T, fuci Pb	8 hinc] huic T ut uidetur	9 praeuium			
B	10 notitia B	ū. ē. V, ūc BL, uero T, nunc Pb	11 lo- quor L s. l. m. ant.	iccirco T	imperasse L	13 ignoraret
T ^a	15 penetralia B	16 credit B	17 fouetes B ^a	20 pen- savit B	uerborum] finit add. B	

X. 22 V. I. om. T   23 ofm T   24 comunionem V
 26 dignatione (tione s. l. m. 2) T

los, ut ab ipsa uobis per amorem condicione plus debeant. unde, piissime domine, obsequium exhibens cum generalitate soluendum significo me ad aliqua suggerenda perlatores praesentium destinasse. uos effectu donate supplicem, quia spe fultus precator accessi.

5

XI.

ENNODIUS LVMINOSO.

Qui amicam conscientiam manifestis pandit indiciis, tollit otium quibus gratiae praestiterit dignitatem. uix enim feriata sunt ora eius qui consuevit audiri, quia magnum dispendium 10 pudoris est uerborum retinere beneficium, ut dum linguae parcimus honestatis prodiga frons laboret. uos me garrulum fecistis, qui preces meas consuestis admittere. sed ne praestanda circumloquar et epistulae prolixitate inpetranda suspendam, ad rem redeo. sublimis uir Laurentius reditus sibi debitos, quos 15 ecclesia Romana facta cum auctore eius est pactione pollicita, a domno papa asserit sub nescio qua oppositione denegari. in quo negotio fauorem per me uestrae defensionis inplorat, ut rem, quam debetis legibus, uideamini exhibere diligentiae et illud crescat affectui quod denegari non licet aequitati. uos 20 hanc rem iuxta desideria mea tribuite, ut quantum nominato uiro commoditatis accesserit tantum me muneris accepisse confitear. salutem ergo dicens spero, ut circa munia litterarum nec sincerus amor uacationem accipiat nec facundia totius orbis celebrata testimonio conticescat.

25

1 per] pro L amore L¹ condicione BLTV 2 dñe
do|mine L 3 suggerendo B 4 effectū B supplicem V,
supplicere T¹ 5 praecator L accessi] finit add. B

XI. 9 prestiterit B uix] uox L 10 st̄ B, sint Sirm.
eius qui BPb, qui eius LTV; eius fort. expungendum, cf. Wiener Studien II p. 241 audiri (diri in ras.) B 11 beneficium B 12 prodigia L 13 consuistis B, consueuistis Pb 14 et in mg. add. B 15 reditos B, redditus T 19 legitibus B diligende T 20da negari B 21 iusta T¹ 22 adcesserit B accepisse B 23 munia (ia in ras.) L 24 sincer B 25 *orbis B celebrat|a B a in mg. add. conticescat B

XII.

ENNODIVS IOHANNI.

Natura partum est, ut cura migret in gaudium et mutetur querela praeconiis, quotiens cupita tribuuntur. incertus animi
 5 fui quid sibi uellet sublimitatis tuae tam longa cessatio, sed cum potiri datur optato, ipse pro partibus tuis honestum excusationis genus inquirō. uide quid faciant serena diligentiae: quasi totum mihi ex sententia fluxerit, ita simplici munere placatus errata concessi. habes unde pii amoris formam possis
 10 adsumere et circa amicitiam constantiae exempla mutuari. me si sequeris, nec plura te a coniunctione peccata retrahunt et unum benefactum sodalis tui culpas absoluet. me silentii, frater, me obliuionis incessis? ubi erat iste animus, quando nec promulgata conloquia meruere responsum nec ad stili imperandam
 15 sollicitudinem praeuius existebas? ubi fuit inabstinentia tabellarum non circa omnes in Liguria custodita? multis a desiderio tuo peregrinantibus in solacio doloris mei paginas exhibendo, et mihi taciturnitatem continuasti et illis praebuisti contra uota conloquium, quia est ista humanarum rerum ratio, ut
 20 pro magna cognatione par studium semper existat. cuius ordinis immemor uoluisti sociare quaedam imperita cum litteris, putans coire posse in affectum toto calle distantia. quid promouit suada oratio tua elucubratis concinnata sermonibus, quando bonarum artium nescios appellabat amante posthabito? sed
 25 hinc alias: nolo excessuum multitudinem relegere, qui breui satisfactione delinitus sum. nam parcitate in eloquendis illis usus fueram, nisi nosse uos crederem de offensis illud remanere

XII. 4 quaerilla *B*   preconii *T*   5 uellit *B*   6 pro *om.*
B   8 mihi *om.* *T*   manere *L* ut uidetur   9 habes *B*
 possi *L*   11 retrahunt (*supra ra ras.*) *B*   12 absoluit *fort.*
 fr̄s *L*   15 praeuius *BL*   16 ligurias costodit̄or̄ *B*   17 peregrinatibus *B*   solatio *LTV*; in s. *pro* in sustentatione dictum uidetur, nisi forte non solacio uel solacia (*om.* in) scribendum est
 exhibisti *T* u s. l. m. 2   18 prebuisti *B*   22 core ponce *L*¹
 tota *T*¹   promouet *BLPTVb*, *em.* *Sirm.*   24 nescius *B*
 25 excessum *L*   religere *BLPTV*, relegere *b*, *em.* *Sirm.*   26 delinitus *B*   27 no seuos *L*

quod tegitur, [et] quod in uocem erumpit amoueri. domine mi, precor, ut posthac ad ea quae male haberi didicisti non tamquam emendationis contemptor adspires, sed crebro mihi dulces paginas dirige, ut crescat dos facundo, dum seruat sacramenta concordiae.

XIII.

ENNODIUS CONSTANTIO V. I.

Seruat magnitudo tua circa amicos et cultores proprios illud quod sibi iungit ad gloriam. dum enim memoria dignos ducitis, uos probatis. nam diu in consolationem scripta suscipiens, absentiae uestrae damna suspiro. o artificem scientiam bonis caelestibus institutam! ne liceat aliquid prolixae sequestrationi de affectu decerpere, praesentantes sacram imaginem litteras promulgatis. nouit deus discussor sensuum me culminis uestri recordatione macerari et nullum inuenire de optimi uiri peregrinatione subsidium. reddo tamen epistolari cura salutationis obsequium, et dignationi uestrae gratias referens fratrem quoque meum Iohannem per uos mihi restitutum esse confiteor. cuius hactenus in obliuione mei silentium quid gereret non tacebat, is nunc uestro mihi reformatus affectu ad abiuratam stili curam reuertit. rogo tamen uos ut maturetis reditum aut si felix mora detinet, dilectionem manifestetis adloquio.

1 et *inclusi* rumpit *L* mihi *BLV* 2 posthanc *T*
adeo *add. in mg. T m. 2* quae] q; *L* habere *B* ^{di}dicisti
L di s. l. m. ant. 3 contemtor *B*, contempto *T*¹ credo *T*¹
4 sacramenta seruat *T* 5 concordiae] finit *add. B*
XIII. 7 V. I. *om. T* 8 tua tua *B* cultores *Bb*, saeculares *LPTV et Sirm.* 9 enim *B*, enim nos *LPTVb* 10 ducetis *LPT¹Vb*, docetis *B* probates *B*¹ consolationem *B*
11 ***abstinentiae (si? eras.) B* suspiro *V in ras. m. 1* 12 prolixae *LT* 13 presentantes *B* 14 promulgatis *B* sensuum *B*,
sensuum *L* culminis *L* 15 uestri — *l. 18 iohannem alia man. exarauit in T* 16 epistolare *B* salutationis *T s. l. m. 2*
17 uestrae gratiam *LPVb*, nostre gloriam *T* 18 quoque *om. T*
iohannem q per *T* 19 cuius *L* obliuione *scripsi*, obliuionem *BLPTVb* 21 maturites *B* 22 decinet *B* manifestetis
L adloquio] finit add. B

XIII.

ENNODIVS FAVSTO.

Quae saepe mediocriter gratis inpensa sunt quotiens exhibentur uerba coniunctis, quicquid fauori obsecutum est sereno
 5 mancipetur affectui. non depictis amorem mentitur alloquiis
 qui perlatori caro reddenda dominis scripta committit. in sublimis
 et magnifici uiri Panfroni mei commendatione ore feriato mens
 dictat epistolam. nescio enim in quale culmen merita apud
 me uiri, quem sum praefatus, extollam, in quo linguae macies
 10 debitum pectoris nequit exprimere. sed abdicandum esset mihi,
 etiam si subpeteret, facundiae lenocinium, quia pauper sermo
 uberem diligentiam rectius confitetur et si eleuamus per effusas
 paginas illos, quos arcana nesciunt, iure tribuenda amantibus
 in artum tabella concluditur. causam ergo modici sermonis
 15 elocutus foederatum fratrem quamquam paucis uerbis insinuo,
 tamen multis obsequiis, ut iutus magnitudine uestra, in negotio
 suo circumstrepentium aliquando uideatur superasse commenta.
 quod restat, famulantem salutationem exhibens me ualere
 significo, si tamen prospera uestra certis indiciis mihi dispen-
 20 satio superna concedat.

XV.

ENNODIVS FAVSTO.

Procliuior ad inpetrandum uia est, quotiens a religioso aliquid exigit abiectio deprecantis: coactus enim praestat affectum
 25 qui miseris supplicis inuitatur: non potest adferre obuias manus
 cui imperat propositum adflictos audire. perlator praesentium

XIII. 3 quotiens quotiens *B*   4 quodquid *B*¹   fauore *b*

5 affectu *Pb*   est *T s. l.*   alloquiis *B*   8 nescio *B*, nescia *T*¹

10 nequid *B*   esset mihi] esse uidetur *Pb*   11 subpeterit lo-

cinium *B*   pauper *ex* semper *T m. 2*   12 uberam *L*   13 ar-

chana *LPTV*   14 arcum *T*¹   15 foederatam *B*¹ *ut uid.*

quanquam *L*   17 circumstrepentium *B*   20 concedat] finit *add. B*

XV. 23 religioso *B*   24 praestat *B*   25 miseris *B*¹   sup-
 plicis *T*   26 inperat *B*

aiuto se cespite deflet abiectum, qui spei suae residuum in uestro ponit examine, ne aduersarii eius potentia de lucro et securitate gratuletur. uos legum sacramenta, uos defensio respicit submissorum: ego partes meas commendatione muniui. uenerabile ergo nomen augete beneficiis, quia dum iusta tribuitis, nec 5 illa quae ad misericordiam pertinent posthabebitis. domine mi, reuerentiam salutati accipiens, ita precibus meis effectum tribue, ut proprium desiderium, dum honestas adseritur, possit impleri.

XVI.

ENNODIUS AGAPITO.

10

Iure responsum multiplicibus posceretur alloquiis, si non ingratas extitisse paginas meas magnitudinis tuae silentium testaretur. clamat enim taciturnitas uestra garrulum displicere et nouum uindictae genus, ut opinor, inquit, quando se non uidet promouisse, quod siluit. agitis epistolari abstinentia, ne 15 ab inperitis ad uos scripta mittantur: ademptus tamen est effectus. prouidentiae uestrae profutura tractate: crebrior factus sum in scriptione contemptus. sed breuem sermonem decet exhibere eum, qui magna doluerit. cultorem uestrum fratrem meum Panfronium epistolaris apud culmen uestrum cura comi- 20 tatur, cui quicquid gratiae concessum fuerit me quoque impensorum uinculis obligabit, cui etiam aliqua de Vicariae dignitate suggerenda comisi. uos petitionem meam ad effectum perducite, quia adsum partibus meis, quotiens apud emendatissimos hominum cogor subire testimonium, dum certis exhibeo. 25

1 abiectum deflet *T* residuum] al. remedium *P* in *mg. m. alia*
 2 et ** *B* 3 submissorum *B* 4 muniui *om. T* 5 iusta
 (a *ex c uel cc corr. m. 1*) *V* tribuistis *L¹Pb* 6 posthabetes
B mihi *BLV* 7 saluti *T¹* 8 imperi *L*; finit *add. B*

XVI. 10 acapito *L* 11 poscentur *T¹*, poscetur *L¹* 13 dis-
 picere *B* 14 inquireret *B* 16 ademptus *B* 17 affectus *Pb*
 tractare *Pb* 18 contemptus *B* 19 uestrum] uero *T* 20 apud
T 21 quicquid (quic *s. l. m. 1*) *V*, quidquid *B* quoquo *B*
 impensarum *b*, al. ipēsū *P* in *mg. m. alia* 22 obligabit *L* ui-
 cariae (caria *in ras.*) *V* 23 cōmissi *L¹* 25 certis] al. disertis
P in *mg. m. alia* exhibeo] finit *add. B*

XVII.

ENNODIUS DECORATO.

Recte creditur enuntiatrice esse lingua penetralium, quae
 latentis secreta animae ad lucem uocat eloquio: nesciretur
 5 amor pectorum, nisi illum sermo proditor indicaret: iure ueterum
 sapientia epistolis usa quasi clauibus repositum per eas uulgauit
 affectum. tracta est in testimonium scriptionis mens testata
 diligentiam: mutari caritatem non licuit, quam desiderans
 pagina interueniente promississet. huic me ego consuetudini
 10 uel legi potius mancipauit, adserens litterarum fide quid de
 magnitudine tua sensibus inoleuit. uos si mecum pari cura in
 deuinctionem conuenitis, si fida interpretis amicitia se aestimans
 notum uidet alterius, responsum deferens tabella significet. ego
 munera salutationis inperitens deliberationem meam non tam-
 15 quam uerborum auarus ocului.

XVIII.

ENNODIUS FAVSTO.

In adserendis quibus suum non denegat honestas plena
 suffragium multiplicibus non utor adloquiis, ne prolixus sermo
 20 tamquam a negaturo uideatur inpetrasse beneficium: soletis enim
 quae poscenda sunt precibus anteferre. ad sublimem et magni-
 ficum uirum Opilionem parentes eius in Africa consistentes
 direxerunt certam diligentia inspirante personam, qua ad patrium
 solum remeante hoc mihi muneris praefatus iniunxit, ut ad
 25 magnificum uirum Agnellum pro commendatione suorum a uobis

XVII. 3 lingua esse *Pb* 5 peccorum *T¹* indicaret** *L*

9 promisit *P¹*; promisit. Et *fort.* consuetudini *B* 10 quod *Pb*

11 inoleum *T¹* 12 diuinctionem *BLPV* conuenitis *scripsi*,

conuenientes *BLPTVb* si] se *T¹* int^{er}pres (a *fort. eras.*) *L*

14 imptiens *V*, impariens *b* 15 ocului] finit *add. B*

XVIII. 18 asseruendis *T* 20 uidetur *B* solites *B*

21 sublimem *T¹* 22 eus *L*, om. *T* affrica *T* 23 dirixe-

runt *B* 24 remeante (mea *corr.*) *L* prefatis *L* in-

inunxit *B*

scripta mereatur. quam rem, emendatissimi hominum, non negabitis, non contenti benignitatem uestram solos in Italia positos agnouisse. nunc obsequia mea litteris reddens causam scriptionis uerborum compendiis indicaui. uos dicenti pauca praestate praecipua.

5

XVIII.

ENNODIUS APOLLINARI.

Producendo circa amantem uestri silentia ad absentiam corporalem animum transmisistis: retinendo paginas in inmensum creuit quae hactenus diuisio nil ualebat. res eo rediit per abstinentiam tabellarum, ut ueteris aevi prouidentia conferat nil amori. rancescit caritas, quam uerborum auarus despicit uentilare: sine cultura est diligentia in usum non reducta per paginas: stili frequentia uiuaci pabulo insitam pectoribus nutrit amicitiam. facilius, frater, fuerat desideriiis meis te nullo tempore cupita tribuisse, quam saepe indulta subtrahere, quia otium corda nesciunt, quae tibi dulcibus pastor artifex inritasti. aliquanto enim tempore continuando scriptionem inmemorem me sequestrationis effecerat, dum effigiem uenerabilem placido inserebas adloquio: at nunc commeantium uacuas manus nudus inquisitor inspicio. ego tamen nolo errore meo alienas culpas adserere, ut quod factum doleo admisisse conuincar. accipe ergo, emendatissime hominum, desideriorum solacia per caelestem gratiam absentibus adtributa et perlatores, si mei estis memores, subleuate, ut nesciant peregrinationis

1 mereat** L   2 contempti T   solos T²Pb, solus BLV,
solas uel sola T¹   5 ꝑcipua (ꝑ ex pre corr. m. ant.) L; finit add. B

XVIII. 8 uestris B   silentia] laetitia B   9 retendo L¹

10 ualebit L¹   12 ranciscet B, rancescit L, rancescit T et Sirm.

13 dispicit B   15 amicitiam T   fater L   20 uenerabilem B

ad B   21 ⁱⁿaspicio V   22 ^{quod}quantum T quod s. l. m. 2   ami-

sisse T   23 accipergo B   24 solatia LTV   perlatoris T¹

25 ^ꝑmei ^ꝑsi V   mei estis B, estis mei T   ^ꝑmei ^ꝑsi es|tis ^ꝑmemores

L transpositionis signa add. m. ant.   esciant T¹

incommoda, dum nominatis patriam commendatio amica con-
tulerit. quibus remeantibus nuntio me uestrae ualitudinis
subleuate.

XX.

ENNODIUS IVLIANO V. I.

5 Exercetur bonum diligentiae scriptioe multiplici: linguae
enim indicio animorum secreta panduntur. adsiduis curam
inpendit adloquiis qui otium amore commutat. haec sunt officia,
per quae tacitus innotescit affectus. familiaris perlator, nisi
10 reddendas culmini uestro paginas accepisset, me oblitum re-
uerentiae debitae testaretur. nescio enim esse caritatis neglegens
nec partam labore gratiam quieti seruiens effugare. multa
debeo uerba foederi, sed ad breuitatem cogit epistola. uale,
mi domine, honorem salutati accipiens et circa me adultam
15 serua dignationem. sic bono in medium adscitus reipublicae
de felicitatis tuae diurnitate gratuleris.

XXI.

CONSTANTIO EPISCOPO ENNODIUS.

Vigilius subdiaconus uester experiri uoluit quanta mihi a
20 uobis caritas redderetur et ad occasionem profectus sui con-
iunctionem nostram conatus adducere, statum inter nos amicitiae,
dum augetur honoribus, uult metiri, quatenus ad ipsum fructus
redeat, quem ex diligentiae messe condidimus. hunc, si me-
reor, ad diaconii sacramenta perducite, ut dignitas praefati
25 ad spem mihi proficiat maiora poscendi. sed ne petitionem

2 subleuate] finit *add. B*

XX. 6 exercitur <i>B</i>	diligentiae bonum <i>Pb</i>	8 alloquiis <i>LTV</i> ,
eloquiis <i>Pb</i>	9 que <i>B</i>	10 culmine <i>B</i>
11 debitae] uestrae <i>Sirm.</i>	testarentur <i>B</i>	accipisset <i>B</i>
<i>Vb</i> negliens <i>B</i>	12 labore (<i>e in ras.</i>) <i>B</i>	13 foederis <i>B</i>
a*d (<i>b eras.</i>) <i>L</i>	14 saluti <i>B</i>	16 gratuleris] finit <i>add. B</i>

XXI. 19 subdiaconis <i>B</i>	nr <i>T</i>	20 occasione <i>L</i> ¹	****pro-
profectus <i>L</i>	22 quatinus <i>T</i>	24 diaconi <i>Lb</i>	perducitis <i>P</i> ¹ ,
perducatis <i>b</i>			

meam negatus frustretur effectus, sic concessum meritis uestris locum per longa temporum interualla teneatis.

XXII.

SYMMACHO PAPAE ENNODIUS.

Quamuis sublimi uiro Laurentio adsistat pro pignorum com-⁵ mendatione probitas sua et patris prudentia causas subolis exequatur, attamen sollicitudine genitili ad ampliora procedit et uix credit pro filiis sufficere quod meretur. adiutricem in adstipulatione germinis paginam quaerit et trepidante diligentia patrium ardorem nititur cum uniuersitate partiri. cogitate si¹⁰ uiro optimo negari effectus potuit et pia et iusta poscenti. tribuat diuinitas effectum precibus eius et hunc beatitudinis uestrae nominatis conciliare dignetur affectum, ut erigat paruulos inplorata coronae uestrae miseratio, quatenus anxii circa ipsos genitoris uota superentur. domine mi, spero ut promissa dudum¹⁵ benignitas in ea parte testimonium ferat, si comprehensis superius geminatam inpendi gratiam qui per me precatur intellegat.

XXIII.

ENNODIUS DOMINATORI.

Oportuerat quidem desideria uestra, quae fratris Agnelli²⁰ patefecit allegatio, ut tabella reseraret et ad elicienda conloquia formam sermo praeuius exhiberet, quia potuit tibi restitui quod debebis nec ullo me colore defenderem te loquente a paginis abstinendo. in tuo iure fuit linguae nostrae ferias

1 meam *om. Sirm.* frustetur *T* sic] si *B* 2 teneatis] finit
add. B exp. corr.

XXII. 4 symacho *BT* 5 sublimis *B* larentio *T* ad-
sigstat *T* 6 sobolis *LTV* 7 exsequatur *LTV* ampliore *L*
procedat *B*¹ 9 adstipulationem *T* tepidante *L*¹ 10 pa-
trum *P et Sirm.* 13 $\widetilde{re}$ *T ut uidetur* paruulus *B*
14 quatenus *BPb*, quatinus *LTV* 15 mihi *BLV* 16 compre-
hensit *T*¹ 17 ꝑcaturi *B* intelligat finit *B*

XXIII. 21 patescunt allegatione *b* ut *ex at T m. 2* 22 ex-
iberet *T*¹ 23 debebas *P* te *ex to T m. 2* loquenta *B*
24 suo *T*

exercitio commutare et rubiginem rusticantis eloquii fabrilibus studiis amouere, quia sicut damnum caritatis est primum cupienti non dedicare sermonem, ita promulgatae scriptioni silentium reddere nec amicitiae suadet memoria nec pudoris. nunc tamen
 5 accessit ad genium meum quod paginas imperasti, etsi subtrahitur testimonio, quod numquam in amore uires interrogo. facessat ab ingeniis liberalibus, ut credas fascem esse intolerabilem, quem amicus inponit. tu tantum exacta conplectere et censuram castigans rancida iudicantium depone fastidia. absit
 10 a te eum non fouere qui paruit. in spem altioris meriti trahitur, etiamsi ueniat a moneta triuiali, qui tibi inpositum oris mancipauit obsequium. ergo uale, mi domine, quia nolo fieri prolixa quae non sunt ad perpendicularum fabricata conloquia. tu messem gratiae iuxta fiduciam meam tamquam uber solum
 25 restituere, quia in tuo posthac erit arbitrio, si crebro epistolas meas accipere uolueris, his me muniis inuitare.

XXIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Aeger animus sicut silentia non patitur, ita processum narrationis abiurat: contestationi maeroris nec taciturnitas nec conloquia prolixa conueniunt: artatur pagina cui uix inter gemitus uerba tribuuntur. sed quid adsero linguae ferias plus loquendo et coactam necessariis epistolam terminis garrulitate polliceor? deum quaeso, ut anxietati meae de manifesto pro-
 25 speritatis uestrae succurrat indicio. ille admittat lacrimas meas, cui clausa ora fabulantur, cui ad plenam legationem sufficit ex conpunctione defluens imber oculorum. ego labefactatam non

2 dampnum *LV* 4 suadet] suae et *B* memoriae *B*
 5 accessit *B* imperasti *B* 7 ingeniis (iis *in ras.*) *T* 8 quā
 possit amicus *T* 9 iudicantium *b* 11 a *om.* *B* tribūali
B 12 obseqū *B* feri *B* 15 to *V* 16 inuitare] finit
add. B

XXIII. 19 eger *B* 20 meroris *LTV* 21 arcatur *TV*
 22 tribuntur *L* 24 polliceor] prolixo *fort.*; *sed cf. Epist. VII 12*
 queso *TV* allegationem *fort.* 27 inber *B* labefactam *T*¹

solum quietem meam sed et salutem inimicorum ualitudine et
rumorum procellis agnosco. potens est diuinitas immensae
tempestatis incerta bono serenitatis amouere. uos, si de deo
mereor, saluete et amanti in uobis conscientiam non Rauennates
excubias tabellarum promulgatione consulite. 5

XXV.

ENNODIUS BASSO.

Si uetus diligentia, quae a parentibus meis erga amplitudinem
tuam fructus uberes de gratiae messe condebat, circa personam
meam pro fidei memoria seruaretur, monstraret frequentia 10
litterarum et insepultam caritatem testis pectoris sermo recluderet.
at nunc oblitum mei te sentio nec aliquam melioris saeculi
retinere concordiam, quando nulla quae sollicitudinem tuam
resignent scripta diriguntur. sed ego desiderii impatientiam ad
uerba conuerti, qui scio tunc nouellam amicitiam habere dulcitu- 15
dinem, si annosa seruetur, et illud esse in affectione purius,
quod nostri examinauere maiores, sciens quia si Camillum mente
retines, Ennodium non omittes. qua de re salutationis munera
epistolari cura persoluens precor, ut baiulum praesentium cle-
ricum meum, quem ad Gallias et suae utilitatis et meae iussionis 20
causa perduxit, susceptum habere digneris. quo remeante pro-
spera uestra scriptione signate, ut si quid in amore damni fecit
obliuio, epistolaris sollicitudo restituat.

XXVI.

ENNODIUS EVGENETI V. I.

25

Faustum caelo omen adueniens auspicia uestra conroboret
et tirocinia canae dignitatis suis muniant diuina consiliis.

1 in amicorum <i>Pb</i>	2 inmente <i>B</i>	3 si <i>om. T</i>	4 sal- uate <i>B</i> , salute <i>L</i>
XXV. 12 ad <i>B</i>	5 consulite] finit <i>add. B</i>		
	saeculi <i>B</i> , saeculis <i>V¹</i>	14 impatientia me	
<i>fort.</i>	15 habere <i>B</i>	dulcedinem <i>LTVb</i>	17 quod] qui <i>T</i>
sciens — retines <i>om. L¹</i> , <i>add. in mg. m. ant.</i>		camellum <i>BPTVb</i>	
19 precor <i>ex poeor L</i>	baiolum <i>B</i>	20 sua <i>P</i>	utilitatis <i>B</i>
<i>T^{2b}</i> , utilitas <i>LPT¹V</i>	iussionus <i>T</i>	22 ut] ù <i>T s. l. m. 2</i>	
dampni <i>LV</i>	fecerit <i>T</i>	23 restituat] finit <i>add. B</i>	
XXVI. 25 ù <i>B</i> , <i>om. T</i>	27 tyrocinia <i>BLPV</i>		

per uos supernus fauor regat dominum libertatis, ut ex pec-
toris uestri fonte ad aures principis defluat quod in uobis
aetherius imber infuderit. ecce quae debui uota rudimentis
licet coactis in artum sermonibus enarraui. uos mementote pro-
missi amoris et foederis, ut sine mutationis dispendio debitum
mihi quaestura dissoluat. tenete circa me animum decessoris:
dignitatis uestrae pollicitatio non frangatur uariata personis
domini mei. saluete pro desiderio supplicis et in magna bene-
ficiorum promulgatione suscipite parca conloquia. talis enim
est usus felicium et natura meliorum, ut linguae copias rebus
et praestitis antecellant.

XXVII.

ENNODIUS SENARIO.

Festinatio perlatoris in artum coegit epistulam et dolentem
magna fecit pauca dictare. apud eum tamen ista non grauant,
qui inter sermonum angustias interpres est sensuum. super
tarditate enim domni Fausti et opinionum uarietate discrucior.
uos post deum anxietati meae celeri rescriptione succurrite, quia
deterius est incerta macerari spe quam manifestam desperationem
indicio amantis agnoscere. ualete, mi domini, et aduertentes
quid cupiam uotiuua uel necessaria promulgate conloquia.

XXVIII.

ENNODIUS AGAPITO.

Si mihi ex sententia dies fluerent, non negotiosis operam
paginis potius quam obsequentibus exhiberem nec munus

1 fauor] amor *T* liberatis *B* ut *Bb*, et *LPTV* 3 ae-
thereus *Pb*, aeternus *Sirm*. 5 dispendio non frangatur *T* (*corr.*
debitum mihi

m. 2) 6 animam *T^a* 7 persona *fort.*; post personis *uulgo*
interpungitur, cf. *Wiener Studien II p. 231* 10 usus *L s. l. m.*
ant. cupias *B* 11 antecellant] finit *add. B*

XXVII. 14 et *om. Sirm.* 15 magnam *L* ~~ista~~ *L*
16 sensum *L* 17 domini *B* 19 disperationem *B* 20 cog-
noscere *T* 21 conloquia] finit *add. B*

caritatis ad officia peregrina transducerem. sed coactus rem diligentiae necessariis commutavi. sublimis enim et magnificus uir pro dolosis inimicorum laborat insidiis, qui per me aequitatis uestrae inplorat patrociniū, ne praua concinnatio opinionem eius permittatur incessere et fabricati rumoris ferat forte 5 compendium. domine mi, salutationem largissimam dicens deprecor, ut ille qui in uobis notus est uigor adsurgat et quod a partibus uestris poscitur mei sermonis obsequio ad inpetrationem congruam perducat.

XXVIII.

10

PAPAE ENNODIUS.

Caelestis utilitatem sequacium cura disponit: inauspicata bene de deo merentibus dona tribuuntur: ingerit superna dispensatio etiam quod supplicare humanitas non praesumit. agnouerunt aduersarii sedis uestrae quo propugnante uincantur, 15 quod proxime de Aquileiensi redemptor noster persona reserauit. et ideo inter excellentia munerum diuinorum peto, ut mei corona uestra meminisse non abnuat. inuitat enim ad famulandum plurimos qui quamuis longe positum diligit obsequentem. uale.

XXX.

20

EUGENETI V. I. ENNODIUS.

Postquam prima spei meae effectum dedere conloquia, ad usum sermonis ora diu feriata laxaui: animatur enim successibus etiam cui per conscientiam non subpetit Latiaris eruditio. cessantibus studiis saepe facundum gaudia reddiderunt: mae- 25

XXVIII. 1 peregrinaturus ducerem *T* 4 continnatio *L*
6 domine *om. B*, domini *B* (*s. l. m. rec. ?*) *b* mi *T*, mihi *BLPV*,
nostri *B* (*s. l. m. rec. ?*) *b* 8 imperandum *L* 9 congruāt *B*
perducat] finit *add. B*

XXVIII. 12 sequatium *LT* inauspica *T* 13 de deo *ex*
debeo *B* bona *L*¹ ingerit *s. dispensatio om. T* 14 prae-
sumet *B* 16 aquiligensi *B*, aquiliensi *T* 17 numerum *L*
19 diliget *B*

XXX. 21 eugeniti ũc. *B* 22 dederet *T*¹ 24 latiares *B*, la-
naris *T* 25 cessantibus ergo *Pb* facundus *B*, facondum *T*¹
meroris *BLTV*

roris nubila si hilaritas depellit, mox rutilantia per sudum uerba discurrunt. itaque aut perfectos nos laetitia monstrat aut infantes facit aduersitas. haec, mi domine, uobis etiam adstipulantibus confirmantur. ergo tempus prosperitatis amplexus 5 reddo debendae salutationis affectum, sperans ut circa me nobilis promissio, quae a plenitudine gratiae sumpsit exordium, quasi incrementis egena geminetur. uale.

XXXI.

ENNODIUS AVITO.

10 Licet multam nobis per litteras magnitudinis tuae occasionem gaudii lamenta pepererunt, cum ad hilaritatis obsequium index funeris sermo militasset, non tamen par lacrimis iucunditas contigit nec maeroris turbidum ex toto alloqui serena depulerunt. retinet adfectionem mens de tanti decessione pontificis 15 etiam post desiderata colloquia, ob hoc quia natura rerum est, ut quaelibet laetitia uel modici angoris conlatione superetur. sed quid noua commemoratione facimus quae animum clandestina hactenus iactatione domuerunt? uotis uestris cum dei adiutorio comitem me promitto, dummodo salua domni papae 20 nostri incolumitate talem uos elegeris cognoscam, quem eum, cui animae cura est, laudare non pudeat. nefas est enim credentem ad obliqua prouocare et quem affectu obligastis per incerta deducere. uale.

XXXII.

ENNODIUS EVGENETI.

25 Non aestimo rem obsequii frequentia posse rancescere nec culturam diligentiae uitio garrulitatis adscribi. suppetat forte

1 si *om. Sirm.* depellet *B* 2 ita^q *B* leticia nos *T*
 5 daebende *L*, debende *in debite corr. T m. 2* 6 a] ad *L*
 XXXI. 10 occasiōnem *L¹ ut saepius* 11 gaudia¹ *B* pepere-
 rint *P* indix *B¹* 12 p non *B* p^{par} *B* iocunditas *B*
 13 meroris *BLTV* colloqui *Sirm.* 15 ob] ab *Sirm. cf. Epist.*
II 20 16 letitia *V* 17 clandistina *B* 19 promito *T*
 20 eū *B exp. corr.* 21 pudeant *L* 23 diducere *LV* uale
om. TV

XXXII. 25 eugeniti *B* 26 ranciscere *B*

de abstinentia tabellarum excusatio illis, qui publicae utilitatis muniis occupantur: ueniam non meretur, si ab scriptio-
 nis adsiduitate temperet absolutus. liquido confitetur amoris negligentiam qui cum possit epistulas, in quibus est affectionis pabulum, non ministrat: error otiosi est, si bene conperta
 mens per linguae ferias desideratis adtenuetur inpasta conloquiis. sed sicut nos religionem gratiae fouere conuenit curis saecularibus nil debentes, ita, nisi magnitudo uestra partibus
 suis adfuerit promulgatione responsi, damnatis probe facta reticendo, quia si tollantur uirtutibus praemia, quem laborasse
 non pudeat? ecce, quantum aestimo, breui elocutus utrorumque propositum animo meo male esse confiteor, quod remeante
 Montanario, cum dedissem paginas, non recepi, quod debitum posco lege restitui, pudore geminari. nunc uale, mi domine,
 et uestram quaerens, propriam nuntians sospitatem deum
 precor, ut si mei memor est, prospera uestra multiplicet.

XXXIII.

ENNODIUS SENARIO.

Si amor pudori adquiesceret, si caritatis inpacientia uerecundiae lege teneretur, a paginalibus officiis temperarem et
 silentii formam uestri imitator adsumerem, non inprouidus aestimator coniciens illa, quibus remuneratio a uobis subtrahitur, non amari nec suaderi facilius tabellarum abstinentiam quam tacendo, uiros comitatensis exercitii per linguae ferias clamare quid respuant. sed non ita est magnitudo

2 muniis *Pb*, munus *BLTV*, muneribus *T²* ab] a *Pb*
 3 confi**|tetur (te *eras.*) *L* negligentiam *BT* 4 est *T s. l.*
 5 occiosi *T* 7 gratia *B*, anime *T* 9 affuerit *LPTVb*
 dampnatis *T*, damnates *B* 11 utrorumque *B* 13 recipi *B*
 14 podore *B¹* geminati *T¹* 15 querens *B* 16 memore*
L¹ m *eras. et re in rē corr. m. ant.* multiplicet] finit *add. B*

XXXIII. 19 pudore *fort.* inpacientia *B* 20 tenetur *L*
 21 silentii *in* silentium *corr. T m. 2* formam *Bb, om. LPTV*
 imitatur *B* improuide *Pb* 22 aestimatur *B* subtrahetur
B 24 uiro comittat ensis *Bb*

tua lineis quadrata fabrilibus, ut quolibet tecta uelamine
 amantis oculos possit effugere, quia sine obstaculo uestium
 penetrabilia respicit mens amici. nemo aestimet quod latentis
 interna consilii apud caros aulicis excocta fornacibus celet ur-
 5 banitas. sed credo, querelis meis illud ordinis uestri aptum
 excusationibus genus opponas: non recte ab occupatis otio-
 sorum munia postulari, uix ad haec officia posse descendere
 obsequiis principalibus adhaerentes. audiui quidem saepe talia,
 sed confiteor non recepi, quia frequenter necessitates desideria
 10 transcendunt et sine intermissione timor cedit affectui. uoluntas
 in culpa est, quae concinnata excusatione defenditur. ecce,
 mi domine, quam magna doleam, cum officio salutationis ad-
 serui, perlatorem utrimque earum pro fide sua et nobilitate
 commendans, ut beneficio culminis uestri inimicorum eius in-
 15 solentia technis suis oppressa subiaceat. uale.

XXXIII.

ENNODIUS HORMISDAE.

Postquam uotiuua mihi necessitas uestra beneficio proximi-
 tatis desiderii spondere coepit effectum, animo ad longiora
 20 transistis et cum Liguriam paene manu contingitis, linguam
 feriis deputastis. minus licuit absentiae, dum sanctitatem
 uestram prolixa uiarum interualla tenuerunt: pensabat con-
 fabulatio dispendia uisionis et in remediis prouisa diligentiae
 litterarum commercia praestabantur, per quae officia inter
 25 habitatione discretos nil peribat affectui. sed credo eligitis

1 quodlibet *BT*¹ uel anime *L*¹ 2 possi^t *B* sine] si
B 4 apud *B* orbanitas *B* 5 quaerillis *B*, querelis *L*,
 querulis *T*¹ 6 occupatis *B* 7 descendere *B* 8 adherentes
B 9 recipi *BPb* necessitatis *B* 13 utrimque *scripsi*,
 utrique *BLPTVb* suauit^o *B* 14 eius *om. Pb* 15 tegnis
BLV, regnis *PTb*

XXXIII. 17 hormisde *LT* 18 uotiuuum *T* nra *T*
 beneficio *B* 19 caepit spondere *Sirm.* longior *L* 20 con-
 tigitis *L* lingua *T* 21 deputatis *T* absente *T*¹
 scantitatem *B* 23 remidiis *B* 24 praestabantur *B* 25 nihil *B*[‡]

amicis difficiliora tribuere, non putantes beneficium, si pascar
 in tanta uicinitate conloquii. at ego casum meum uersa
 aestimatione suspiro, ne beatitudo tua retulerit ad iudicium
 quod exhibuit blandimentis, dum quod praecessit adscribit
 tempori non amori. facessat a nostro in amicitiiis frons picta 5
 proposito: nos ad hanc fabricam nulla praecedentium studiorum
 lima conposuit: nudam scimus ad coniunctionem adferre con-
 concordiam: urbanitatem inter caros ut uenena respuimus.
 ergo, mi domine, salutationem accipiens amantem tui in hac
 potius parte sectare, ut et culturam fidei per frequentiam ser- 10
 monis inpendas et ex secreto pectoris infucata expectanti uerba
 concedas. uale.

XXXV.

ENNODIUS APRONIANO V. I.

In usu est uiris morum claritate fulgentibus religionem ami- 15
 citiae per culturam nutrire conloqui, ut dum gratiae germina
 fotu confabulationis animantur, ad messem coniunctio foederata
 perueniat. per haec enim munia uoluit senior prouidentia ab-
 sentiae nil licere. merito de uobis emendatissimus hominum
 domnus Faustus praedicat singulare testimonium. sine nube 20
 datur agnoscere nihil de eo dubitandum quem probatus attollit.
 sed nunc ad epistulae angustias me reducens secretis debitam
 laudem claudio penetralibus, ne quod apud externos faciendum
 est apud uos inopportunitate rancescat. uale, mi domine, saluta-
 tionem obsequentissimam accipiens: deum precor, ut prospera 25
 uestra in longum producat mihi quoque secundis amicorum
 successibus spondeat aucionem. uale.

2 ad L ¹ ut uidetur	3 estimatione B	5 ^p ficta V, proficta
L 6 praecedentium B	12 uale om. PTV	
XXXV. 14 approniano T	ū. Bb, om. LTV	15 uiri B, uir**
(is eras.) L	17 coniuncto V o in ras.	22 debitum T
24 ranciscat B	25 d̄m (u eras.) L	27 actionem T
		uale om. T

LIBER QVINTVS.

I.

ENNODIVS LIBERIO PATRICIO.

Dum pro uenerandae religione conscientiae uerba dirigitis in Aquileiensi electione pontificis et diuinis initiata cultibus
 5 lingua militat consecrando, in ignoti nos diligentia sermonum uincla tenuerunt, quia nihil superat iudiciis, quotiens aliquid probatus extulerit. quid enim sententiae sequacium derelinquat, quando iustitiae obsequitur cuius in examen definitio non uocatur? agitis bono conscientiae quod uestro uix negaretur
 10 imperio. exhibuit inter arbitros Marcellini uenerabilis collegam maximus hominum humilitate sublimior, et ne potestati fauor per obliquos adscriberetur interpretes, quod de proprio decerpserit genio laudati iunxit ad pretium. egistis mediocrem, ne praecelsi esset suspecta praedicatio. clarissimorum testimonia ut
 15 uires accipiant, culmina castigantur. felix sacerdotium, cui faciem praetulit plena mens luminis. beata conuersatio, quae idcirco in discussionem deducta est, ut tanto uiro adstipulante

I. Item epistola symmachi (simmachi *A*)² pap^r liberio patricio directa. Symmachus ep̄s ecclesiae catholicae urbis romae liberio patricio salutem
A (= *cod. Paris. nr. 9629 saec. X*) et *R* (= *cod. Vatic. nr. 630 saec. X*)
X) 3 cum *T* ueneranda *AR* relegione *B* 4 aquile-
 ensis *BT*, aquilegiensis *Pb* 5 lingua cultibus *LRTV* sermonum
B 6 uincla *Sirm.* quia] quam *L* diuitiis *R* quoties
R, quod aciens *A* 7 sequatium *R* dereliquat *B* 8 iusticiae
B definitio *T*, diffinitio *P* 9 agitis (is *corr.*) *V* uix *om.*
A negetur *R* 10 marcelli *B* colligam *B* 11 maximos
L 13 genio *BTb*, ingenio *ALPRV* (*sed in exp. V m. 1*) iunxit
BP mediocremine *B* 15 ⁱⁱ fex *B* 16 faciem *R* conuersio
T 17 icirco *T* adstipulante] adfabulante *A*, affabulante *R*

superaret, quae non didicisset saporem uictoriae, nisi subiacuisset incertis. semper innocentibus gloriam aduersa pepererunt: prouidet defensores fortissimos mediocris in pugnatio. sed quid epistulae terminos loquacitate produxi, coactas lege paginas in humana concinnatione transgressus? iungo et ego, 5 amplissimi, partibus uestris pro modulo exiguitatis propriae caelo uobis obsequente consensum et, quod mirabile inter homines habetur, consideratione uestri adtrahor ad amorem. inspirata mihi per alterum placet affectio, dum manet caritas imis inserta uisceribus peregrinante persona. comitem se tamen 10 caelestis gratia desiderii iungat et dum cupitis datur effectus, aut inueniat bonum pontificatus aut faciat. ualete, mi domini, et amantem uestri crebris releuate conloquiis, ut si non exigat negotiosas frequentia paginas, praestentur affectui.

II.

15

ENNODIUS MARCIANO.

Dum inter spem et metum animus meus anxio de te iactaretur incerto, solida profectus tui indicia conloquii melle reserasti, quia domesticam origini tuae facundiam fidelis doctrinae heres insequeris. non degenerat, ut uideo, uena linguarum et 20 peritiae successio illo quo patrimonia iure discurrit. putabam

2 semper—mediocris *om.* L¹ *add. m. ant. in mg.* 4 et terminos

B 5 in h.] inhumanas T concinnatione R transesus B
 6 nr̄is AT 7 celo uobis B, uobis caelo R 9 per] pro R
 placere R affecto^o T caritatis L 10 incerta B 11 post
 iungat 8 *litt. ras. in B* affectus PRb 12 ueniat LPT¹ V, ue-
 niet R ualete— affectui *om. AR, inclusit Sirm.* domine B,
 domine P (*sed e corr.*) b 13 tamantem B reuelate T con-
 loqis B 14 prestantur B effectui V (*a s. l. m. 1*), effectui
 Pb; finit *add. B, codices A et R autem hanc exhibent subscriptionem:*
 data XVIII. kl̄darum noūbr̄m die indictione VIII. (octaua finit *add.*
 A) AR

II. 16 martiano T 17 cum T anxio de te B, de te anxio
 LPTV, de te anxius b 19 facundiam T¹ 21 discurreret et B

scientiae dotes rem tantum ingeniorum esse non familiae nec
 duci per stemmata quod labor continuus et indefessus sudor
 adipiscitur. sed, quantum apparet, ordines suos seruat elo-
 quentia et oris pompa, quae exundauit in ueteribus, migrat
 5 ad posteros: concordat scientiae cursus et fluminum, per con-
 suetos alueos et dicendi unda praelabatur. uenit ad te cum
 censu patris eruditio et bono subolis Asterium sepulcra resti-
 tuunt. inuidi fateor hactenus annis senioribus et aetatem, cui
 ille concessus fuerat, suspirauit, beneficiorum caelestium negle-
 10 gens aestimator, quando potui desperare de togae fructibus
 radice manente substantia. sed superna dispensatio ut det
 genium beneficiis, inprouisum facit esse quod tribuit et dum
 uota transgreditur, potentiam suam liberalitate manifestat.
 non est bonis partibus infecunda Liguria: nutrit foro ger-
 15 mina, quae libenter amplectatur et curia. nota proximitate
 sociantur causidicus et senator: his qui bene toga usi fuerint
 reseratis susceptura sinibus palmata blanditur. uale, dulcis-
 sime, et ad haec decora multus incumbe: totum te studia
 honesta suscipiant: festina, ut ad messem patriam uenias, lin-
 20 quam lectionis sarculo, mores bonorum imitatione purgando.

III.

ENNODIUS OPILIONI V. I.

Debeo equidem prioribus responsa conloquiis et in obsequio
 propositi uel pudoris, nisi pagina rusticante displiceam, ac-
 25 cepta geminare, ne potioris dignatio ad paenitentiam redeat

1 dotes *LV*   2 stigmata *B*, stemmata *LTV*   continuisset
Bb   4 in ueteribus *ex* meteribus *L m. ant.*   5 consuetus *B*
 6 cum *ex* con *T m. 2*   7 erudicio *BL*   bono *ex* beato *T m. 2*
 sobolis *LTV*   sepulchra *LPTVb*   8 actenus *B*   et *Bb, om.*
LPTV   9 concessus] censendus *b in mg.*   regl^ogens *B*, negligens
LTV   10 potui *om. B*   desperare *B*   12 facites se (*es ex*
is corr.) *B*   14 infecunda *T¹*   16 causedicus *BLV*   17 re-
 serastis *B*   18 incombe *T¹*   19 ut] aut *L*   20 sarculo *T*,
 arculo *L*   purgando] finit *add. B*

III. 22 ūi. *B*, vi *b, om. T*   23 pro prioribus *B*   25 peni-
 tentiam *BLTV*

de abiuratione fastidii. nostro enim uitio in culmine constituti supercillii memoriam non amittunt, si illud mali genus sectari et humiles suspicentur. cum enim eminentissimos adtollat castigatio sua et honorum plenitudo saecularium hoc solo artificio patiat augmenta, considerandum est quid abiectis detri-
 5 menti pariat status angustia non metiti. ergo sufficiat magnitudini uestrae, quod post duplicem scriptionem sentio quid per silentium erroris incurrerim. sed timui confiteor, ne ad uitium me duceret fuga culparum et sermo deputatus ad gratiam, dum nulla peritiae lima comeretur, inueniret offensam. refugii
 10 horrorem, qui ignaris de parendi occasione generatur. ecce asserui habuisse me et animam depositum confitentis et bene de uiribus conscii in restitutione uerecundiam. restat autem, emendatissimi hominum, et illud placere uobis allegationis meae inspectione cognoscam, quod hactenus accepta non red-
 15 didi. fida enim index est possibilitatis nostrae consideratio et sicut in omnibus praecipua, ita famam muniens circa linguae maciem custodita, quia, si crescit eloquentium dos pudore, facile prudentiae nomen adipiscitur, cum per ipsum conticescat, infantia. causae tamen, quam iniunxistis, iacturam frontis ex-
 20 hibeo et dum imperata exsequor, opinionem ad incerta transmittito. Agnellus de casis per uarias promissionum mihi inludit effigies, uolens a uobis summam pretii designari. sed mali

9 cf. Hor. A. p. us. 31

1 abiuratione T	2 supplicii T	3 eminentissim ^o B
4 plenitudo L ¹	saecularum L	5 augmenta B, agmenta T
7 post om. T p s. l. add. m. 2	8 silentium V sed sil in ras. 3	
litt. quarum prima c	incurrerem B	^{ateor} uereor V uereor exp. et
confiteor s. scr. m. 1	10 offesam (esam in ras.) B	11 parendi B
PT ² b, pariendi LT ¹ V	13 uerecundiam T	restatute mendatis-
simi B	14 et] ut fort.	allegationes V ¹
15 actenus B		
16 indix B	17 ita] prima T	famam B (ut proposui Wiener
Studien II p. 255), fama LPTVb	18 custodite L ¹	Quia si
b, qui asi B, quasi LPTV, qua si conieceram l. c.	dos] de T	
19 conticescat B	20 iniunxistis BV	21 obsequor T
22 in-		
ludet B	23 nobis L et Sirm.	summa L ¹

hominis ardorem insatiabilem esse didicistis, qui nisi contemptu pecuniae non sanetur. domine mi, saluto et rogo, ut religio circa me pii amoris seruetur et foederis.

III.

ENNODIVS HELISEAE.

Diu quaesitus desideriiis meis euenit effectus: ut detur genius beneficiis, transmissa in longum expectatione tribuuntur. uiuit in quacumque terrarum parte proximitas: sequestratione corporum sanguinis catena non rumpitur: per discreta regionum
 10 caritas damna non sentit, quando inter eos qui habitatione separantur praesentiae uice tenetur affectio. deo omnipotenti gratias refero, quia uos memores fecit esse pietatis et propitiae sub religiosa occasione reminisci. teste deo postquam mihi domna Cynegia meritum uestrae conuersationis exposuit,
 15 uisionem uestram speciali ardore requisui, si uotis copiam optata dedisset occasio. domina, salutationis reuerentiam dicens in designato litteris uestris negotio ministerium deuotionis spondeo, quia tantum praestatur animae, quantum sanetis exhibetur studiis. uere dico me numquam dilexisse quem de-
 20 testamini et ueritum, ne ad diri hominis profectum uester quoque inclinaretur adsensus. adsit deus, ne ad ecclesiasticam dignitatem ueniat nulla bonae institutionis incude formatus.

V.

ENNODIVS AVITO.

25 Vellem produci causam, si propositum non grauarem, per quam frequentia amantis scripta promerui. dum enim nego-

¶1 homines *BV*¹ insatiabilem *L* ^{bi} bi s. l. m. ant. 2 mihi *B*
LV 3 foederis] finit *add. B*

III. 5 heliseae *T* 7 uiuet *B* 8 se**questratione *L* (st
eras.) 9 cathena *T* 10 dampna *LV*, dapna *T* 11 psente
T 12 prosapie *TV* 14 domina *BPb* cinegia *T* 15 ius-
 sionem *T* cupiam *B* 16 dedisset optata *LPTVb* **salu-
 tationis *B* 18 prestatur *B* 20 homi^{nis} *B* 21 assit *T*
 22 **cude (m *eras.*) *L* formatus] finit *add. B*

tiosas paginas destinatis, ministerium praebetis affectui. sed apud prudentes et animorum conscios sufficiunt parca conloquia. urbanus in promissionibus esse non sapio nec eis, quibus animam debeo, fucata fronte blandiri. uos tantum coeptis insistite et mandatis caelestibus obsequentes malum hominem, quem di- 5
citis, a desideriis deducatis. me conuenit plus rebus ostendere quam sermone polliceri, quia quod tribuo hoc mihi restitui incunctanter expecto. domine mi, salutationem plenissimam dicens rogo, ut dominae Heliseae communi matri pro me gratias agas, quae dignata est litteris suis uincula proximitatis ostendere. 10

VI.

LEONTIO ABBATI ENNODIVS.

Supra meritum meum summa circa me beneficii caelestis adoleuit, dum qui poena dignus sum iustorum praemia consecutus exulto. frustra delinquentes periculi mater desperatio 15
ad extrema praecipitat. in errore maximo constituti meo ad spem solidam reparentur exemplo. nescio de quo opere mihi, de qua innocentia epistolarum uestrarum fructus accesserit et animam peccati ubertate locupletem caelestis boni melle satiarit, nisi quia ille qui uulnera nostra suscepit et pro nobis 20
doluit mutata meritorum condicione quos flagellis dignos uiderit castigat muneribus et uersa uice noxiorum animas dum secundis replet, pudore meliorat. superni ergo secreti dignatione confabulationis uestrae fruges elicui. uos de corporis mei sanitate sollicitos ille reddidit, qui animae meae curam per 25

V. 1 destenatis *B* praebites *B* 2 conscius *B* parta
T ut uidetur 3 orbanus *B* 4 ceptis *T* 6 rebus *om. B*
8 mihi *BLV* 9 dōne *P*, dominae *B*, dñe *LT*, donatione *b*
10 ostendere] finit *add. B*

VI. 14 adoliuit *B* 15 disperatio *LV*, disaperatio *B* .16 pre-
cipitat *B* 17 solidam spem *P* (spem *s. l.*) *b* 19 animam *Bb*,
adimam *LV*, ^{animam} adunam *T* (animam *s. l. m.*, 2) *T*, ad unam *P* (al. aīa *s. l.*
m. alia) ^tuberate *B* 21 condicione *BLT* 23 meliorat**
ur *eras.*) *L* 25 sollicitus *B*

spiritalis medicos ad statum indultae ualitudinis redire conpellit. quae sit in me substantia membrorum, religiosae sollicitudinis inuestigatione perquiritis, quorum status animae partem negligens toto mundi istius grauatur imperio. agite oratione me talem fieri, qualem adseritis blandimentis, quia fuci nescia propositi uestri claritudo quem bonum esse praedicat ante tempus innocentiae adnuntiat mox futurum. fratribus meis et conseruis, quos direxistis, quantum exhibere solacii potui uoto potius quam re idoneus non negaui. superest ut accipientes obsequia mea cum uniuerso cui praeestis concilio per dei omnipotentis misericordiam coniurati deo pro paruitate mea precibus insistatis, ut cui deest per actiones suas fiducia bonorum per suffragia uestra contingat.

VII.

15

EVPREPIAE ENNODIUS.

Quamuis saepe ingenii mei maciem cognouisses, periclitari tamen ieiunia oris olim probati iussionis celeritate uoluisti. sed ego non abnuo oboedire diligenti, ut si facundiae deest meritum, gratia subueniat obsequendi. uariae sunt donorum caelestium, licet ab uno auctore progrediantur, species: alium commendat perfectio, alterum insinuat quod sine tarditate aliqua uult parere. domnae meae Cynegiae epitaphium uix una hora habens tractandi spatium inelimata uelocitate composui.

1 spiritalis *B*   medicos (o *corr.*) *B s. l.*   indultate *L*¹
 2 religiosae *L* (*supra ae ras.*)   3 perquiretis *B*   *quorum (r *in ras.*) *B*   4 negligens *B* (*post corr.*) *LT*   orationē] et talem *B*,
 me talem oratione (orationem *L*¹) *LPTVb*   5 adseritis *B*
 8 quintum *B*   10 presentis (r *ex a*) *B*   11 misericordi^{am} *B*
 12 actionis *B*¹   13 contingat] finit *add.* *B*

VII. 15 eupraepiae *B*, eupremie *T*   16 sepe *B*   cognouisses
 (ui *in ras.*) *L*   17 ante ieiunia (añ *s. l. P*) *Pb*   probari *T*¹
 al. celebrate persoluisti *P in mg.*   uoluisti^s *B*   18 facondie *T*¹
 19 ueniat *Sirm.*   20 actore *T*   22 uul *L*   dñe *T*, dom^{ne}
 (i *eras.*) *L*   cynegiae *B*   epytafium *B*, epita^fium *T*   23 spacium *BL*   iuelimenta *L*¹

uide necessitatem, ut illam tantorum meritorum feminam uerborum saltibus explicarem. parcat sterilitati meae uenerabilis anima, suscipiens pro schemate dictionis studium sine nube dictoris. tu, mi domina, epistolam praesentiae meae uice conplectens ora, ut spiritus illius scabridis nequaquam laedatur 5 officiiis.

EPITAPHIVM.

Nil sexus nec busta nocent, nil fila sororum
 Vltima, fallaci pollice quae tenuant:
 Mixta deo mulier uiuit post funera factis, 10
 Mascula femineo tramite gesta ferens.
 Sanguis honor genius probitas constantia uultus
 Vicerunt tantis exitium pretiis.
 Moribus adseruit magnorum stemma parentum
 Indicium generis mens cui clara fuit. 15
 Instituit natos uitam seruare serenam,
 Dum docet exemplis semper amare deum.

VIII.

ENNODIUS PETRO.

Postquam uenerabilis iustitia principis periclitatis moribus 20
 magnitudinis tuae donauit te honorum germine pro messe uirtutum, per linguae ferias fouens inreligiosa silentia et in eloquentia tua et in meo amore peccasti, quia naturalibus adolescit elocutio munita superciliis, quotiens prosperorum famu-

2 saltibuss B uenerabilis—sine om. B¹ add. corr. in mg.
 3 scemate LPTV, scemate B 4 mi om. LPTV, mea b 5 spiri-
 tuis B illius] ^{illius} sc̄i P, sc̄i uis b ledatur B 7 epytafium B;
 epitaphium—l. 17 deum om. T 8 .ā. nil et l. 17 deum .ω. L qui
 his litteris carminum initia et exitus significare solet ne^c L
 10 mixa B 11 feminae otramite B 13 uix erunt b prae-
 tiis B 14 stimma B¹, stema LV 15 iudicium LP cui]
 tua P²b; cf. indicem de cūi 16 natos] tantos B

VIII. 20 iustitia scripsi, iudicia BLPTVb, iudicium Sirm., iudicii
 princeps uel o uenerabilis iudicia principis conī. Schottus 24 super-
 ciliis T prospiorum T

latur indicio. copiosior facundia honorum militat incrementis:
 profectus suos non inparibus significant peritorum ora succes-
 sibus. ecce inamabilis taciturnitas et uobis dicendi abstulit
 genium et mihi laetitiae inuidit effectum. referatis forsitan:
 5 posses me, amice, de ignoratione culpae, si quid tibi de apice
 meo promiscuis dedicata nuntiis fama suppressit. sed ego
 agnoscere carorum culmina rumore non patior et manifesta
 gaudii colligere de opinionis inconstantia. noueram quam mihi
 deuinctionis spem simplex eruditi dudum fecisset allegatio:
 10 credebam frustra me in illa parte serenis animum auris com-
 mittere, unde tu me esse hilarem non iubebas: illam ipsam
 mille alarum fabricatam remigiis scriptiois tuae aestimabam
 pedibus potuisse superari, ne amanti expectata bona tibi fructum
 praeripiens alter ingereret. ecce, mi domine, honorem salutati
 15 accipiens agnitis dolorum causis remedia properata non deneges,
 quia, quantum praesumo, nec fides in diligentia nec ad unguem
 ductus sermo uos deserit in loquela. non contentus tamen uno
 dicendi genere displicere carmen adieci, ut post epulas Ante-
 norei gurgitis, quas lauacra Aponi coacta in artum carnis lege
 20 castigant, dum illud, quod aquarum fetibus distenditur, aqua
 desecat, ego quoque, qui Heliconis fluentia non tetigi, poeta

12 cf. Verg. Aen. I 301

1 cupiosior *B*   facondia *T*, facunda ⁱ *L*   bonorum *Pb*
 2 suos *Sirm.*, suos *BLPTVb*   significat *T*   4 laetitiae *B*
 5 possis *B*   6 suppressisset *fort.*   7 arorum *L*¹   8 de] dō *B*
 9 deuinctionis *Pb*, diuinctionis *BLV*, disiunctionis *T*   10 frustram^o
B   auribus *T et Sirm. sine causa, cum serena auris idem ualeat ac*
serena quae audieram, cf. Wiener Studien II p. 236   comittere *L*
V   11 tu *ex cu L m. ant.*   hilarem esse *Sirm.*   iubeas *L*¹, uide-
 bas *P*   12 arum ^{la} *L*   13 expectate *T*¹   tibi *B s. l.*   14 in-
 gererit *B*   15 dolorem *L*   preparata *BL*, praeparata *Sirm.*
 denegis *B*   17 sermo *B s. l.*   loquella *B*   contemptus *T*¹
 18 discendi *T*¹   tamān*|dieci ^a *L (corr. m. ant.)*   epulas *B*
 19 gīt gurgitis *B*   quas *B*, quos *LPTVb*   apponi *Tb*   21 de-
 siccat *fort.*   eliconis *BLPTV*

nous admiscear. accipe ergo risum motura poemata et Glouidenum tuum te solum agnouisse contentus, a publico rigore me subtrahe, quia, si est quod forte placeat, sententia mihi uestra sufficit, si quod morsu dignum sit, secretum puto quod de amici culpis agnoueris. dabis etiam ueniam, quia oculorum 5 pressus angore poemata fortasse clauda composui: non enim possunt esse uersuum solidata uestigia luminis officio destituta. lege ergo aquas calidas, quas inuises.

Tollitur adclini tellus subnixa tumore,

Leniter elato fulta supercilio.

10

Verticibus nullis caput admouet illa superbum

Nec similis pressis uallibus ima petit.

Fumifer hic patulis Aponus fluit undique uenis,

Pacificus mixtis ignis anhelat aquis.

Vnda focos seruat, non sorbit flamma liquorem:

15

Infuso crepitat fons sacer inde rogo.

Ebrius hic cunctis medicinam suggerit ardor,

Corpora desiccans rore uaporifero.

Hic pyra gurgitibus, scintillis fluctuat umor:

Viuitur alternae mortis amicitia.

20

Ne pereat, nymphis Vulcanus mergitur illis,

Foedera naturae rupit concordia pugnax.

VIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Secundet desideria honesta diuinitas: felix auspiciū bonis 25
non negetur studiis: ingenuae intentiones prosperorum fructibus

1 Cluuienum *coni.* Gronouius in *Obseru.* p. 404; cf. *Iuuenalis Sat.*
I 80   2 contemptus T   3 sententia placeat T   4 mors ut
B¹   5 agnoueris (is in *ras.*) L   6 cauda B   7 uersū L
9 tollitur—l. 22 pugnax *om.* T   ad cliui Pb   11 admouit B
12 similes B   13 fumiger V et *Sirm.*   15 focos *Sirm.*, focus B
LV, focum Pb   sorbit BLPV, sorbet b   17 cunctus L
18 rori uapore fero L¹   19 pyra *Sirm.*, poera BL, poena V, pera
b, per* P   20 alterne BL   21 nimphis LV

VIII. 24 FASTO B   25 diuinitas] diuturnitas Bb   felix ex
flex//// L m. ant.   26 negetur L   intentiones PT²b, inten-
tionis BLT¹V

conualescant. uotorum obsidem tradidit honestati qui ad liberales adspirat superis fauentibus disciplinas: bonarum affectus artium dirum dedignatur ingenium: ad eloquentiae ornamenta non tendunt nisi moribus instituti. his Partenius noster germanae filius incitatus stimulis Romam, in qua est naturalis eruditio, festinat inuisere, cui magnitudinis uestrae suffragia sum paterna pollicitus. datur culmini uestro per supplicentem genius, dum, quod usus exigit, precibus inploramus, ceu si quis credat se ortum solis, cursum fluminis oratione promereri. non est beneficium, ubi ordo seruatur: mori obsequitur quod obligat uniuersos. ego tamen supra cursum, a quo nequaquam disceditis, aliquid accepturus occurro. direxi personam, in qua meritorum meorum status aestimetur. alios forsitan commendatio iuuat indebita: parentibus minus est quicquid superare non possumus. domine mi, seruitia salutationis repraesentans, portitorem paucis eiusque negotium elocutus, restat ut agnoscam quid mereatur persona causa proximitas.

X.

SYMMACHO PAPAE ENNODIUS.

Dum sedem apostolicam coronae uestrae cura moderatur et caelestis imperii apicem regitis, blanditur profectibus parentum quod meis promissum tenetur officiis. spem sine labe obtinet apud constantem uirum fideliter obsecutus. grandis est pompa praestantis, quotiens quod unus meruit plurimis repensatur.

1	^{con} inualescant V, coninualescant L	liberalis B	4	tendent
Pb	nisi ex tibi T m. 2	germinae B	5	qua* (t eras.)
L	8 genus T ¹	exiget B	9	hortum B
B	11 uniuersus B	12 disceditis Pb, discedetis B, disciditis	10	beneficium
LTV	13 statutus L	alius B	14	iubet B, iu*uet (b eras.)
L	munus b sed minus in mg.	15 mihi BLV		repraesentans L
	17 proximitatis Pb			
X.	19 symacho B	20 cum T		sedem ex secundum T
m. 2	moderatur Bb, moderetur LPTV		21	regetis B, regatis
T	22 quid B	tenet B		labe] labore Pb
B	24 prestantis B	pluribus Sirm.	23	fedeliter

superorum instituta sectantur per quos generatio recipit quod persona condiderit. sic Israelitici delicta populi propter Dauid poena non tetigit, dum genti opitulata est praecessoris integritas, et fides hominis aut eripuit de errore populum aut iuuit in gratia. Partenius igitur praesentium portitor germanae 5 filius hac ad coronam uestram fiducia animante directus est, quem sollicitudo liberalis Romam coegit expetere. sancta sunt studia litterarum, in quibus ante incrementa peritiae uitia dediscuntur. hoc itinere cana ad annos pueriles solent uenire consilia, dum quod aetas refugit norunt instituta praestare. 10 fouete ergo cuius ueniendi causas patefacta consanguinitate didicistis. habetis obsidem, in quo dilucide meritorum apud uos meorum qualitas innotescat. domine, ut supra salutationis reuerentiam obsequiorum deuotione restituens precor, ut perlator praesentium famulus uester felici sorte peregrini apud 15 uos nomen excipiat, quia quod adtributum fuerit precibus meis uestrum supra dotes suas ornat officium.

XI.

ENNODIUS LVMINOSO.

Videro apud quos plurimis adserendus est quem instituti 20 liberalis cura sollicitat: uos patronos meruit causa communis. non ignari peregrinos suscipitis nec erudiendos animatis: expertis manus necessitatibus frequenter adhibetur, dum ad eloquentiae palmam feriato ore eos qui titubant inuitatis. exemplis hortatur ex peregrino potens, ex incipiente perfectus. utraque 25 Partenio germanae meae filio pars conuenit, cui ad uenera-

1 superiorum <i>b</i> et <i>Sirm.</i>	generalitas <i>fort.</i>	2 sic] si <i>B</i>
israhelitici <i>LV</i> , israhelitici <i>B</i> , israhelitici <i>T</i>	4 fidis <i>B</i>	5 iubet
<i>B</i> parthenius <i>LV</i>	9 annas puerilis <i>B</i>	10 prestare <i>B</i>
11 fouete <i>P²Tb</i> , fouite <i>LP¹V</i> , fuit <i>B</i>	cuius <i>om. Sirm.</i>	con-
(es <i>in is corr.</i>) <i>B</i>	14 obsequorum <i>L</i>	sanguinitarum qualitas (te—meorum <i>s. l. add. corr.</i>) <i>B</i>
	perlatorē <i>T</i>	12 dedicistes
		16 fuit <i>T</i>
XI. 20 quod <i>B</i>	21 communes <i>B¹</i>	22 igniri <i>L¹</i>
petis <i>B¹</i>	26 Parthenio <i>b</i>	susci-

biles disciplinas Romam petenti pro ferratis calcaribus sufficit uos uidere. si ab humanitate non discrepat, sublimitatem tuam gerens ante oculos rebus ad uirtutem potius quam monitis excitatur. magistra laboris est laudis ambitio, praecipue quando in illo exuberat, quem similis retineas fuisse fortunae. sed si uobis cordi sum, circa memoratum patrem reddite, ut amor mutuus de uicaria inpensione gratuletur, ut quicquid in magnitudine tua dudum laboris exhibui mihi per alterum reformetur. domine, ut supra salutationis obsequia dependens satis esse ad 10 commendationem credidi, si qui esset portitor non lateret. precum prolixitate utitur de inpetratione diffidens: argumentum est nil merentis diu rogare. facessat a moribus tuis, ut perdas beneficiorum genium, dum longa supplicatione producit de effectu celeri subleuandus.

15

XII.

ENNODIUS FAVSTO IUNIORI.

Deo gratias praefatus, qui oculorum meorum quas inexplicabilis dolor pepererat nubes abstersit, iure ad ipsum beneficia sua referens, qui lumen dedit et reddidit. uix enim post in- 20 numeros dies sanitatis fiducia animante respiro. et hoc ad absentiam culminis uestri prolixiolem respicit, ut quem genius suus de uicinitate deseruit nil uideret: sed potens est ille, qui corporis tulit nebulas, rerum serenitate mutare tristitiam. post elocutionem necessitatis ad negotium redeo, quod coactum 25 inpetrauit adloquium. amabitis, ut spero, baiulum, quem adserit causa ueniendi. Partenius sororis meae filius per liberalis studii disciplinas ingenuus uult uideri: optat, ni fallor, peculii uestri habere testimonium. magnitudo igitur uestra

1 feratis *T*¹   calcarebus *B*¹   2 **sublimitatem *L*   5 re-
tineas *B s. l.*   6 cordis *B*   9 esse *L*¹

XII. 16 iūni *B*, iunior *L*, om. *T*   17 quas (a in ras.) *T*

18 pepererat *L*   abstersit//iure (iti in ras.) *V*   22 uicinitates
*LV*¹   24 quoactum *B*   25 adloquium *B*   amaetis *B*
baiulum *B*   26 et postea parthenius *Tb*   liberaris *L*, liberali
B   27 nisi *B*   28 nostri *Pb*, ueri fort.   haberetis *B*

praeteritorum tenax, memor praesentium, prudens futuri, perlatorem pro mea commendatione suscipiat, et qui erit per uisionem uestram scribente felicior peregrinationis non patiatu aduersa sentire. domine mi, debitum seruitium reddens precor, ut uel per hanc occasionem, qua illinc Partenius susceptas 5 poterit paginas destinare, desiderati multiplicetur forma conloquii.

XIII.

ENNODIUS HORMISDAE.

Scimus religiosi sacramenta propositi ab obnoxia peccatis 10 multitudine innocentia et fide separari et titulos uenerabilis officii mores potius insignire quam corpora. quis bonum conscientiae inter homines quaerat, si mundi adhibenda est circa pontificum statuta necessitas, si sacerdotum promissio circumspecta cautione seruabitur? innumquam habuit in affectu con- 15 stantiam cui facere aliud de pollicitatione non licuit. saeculi conuersatio legum metu retinetur: dei famulos quod bonum est exhibere conuenit non formidini sed amori. dudum dum nobis metus instaret et de clementia pii regis dubio meritorum aestimatione penderemus incerto, camelos nostros tot dandos 20 domno papae tali reuerentiae uestrae condicione tradidimus, ut, si nobis animalia ipsa non essent necessaria, iustum pro ipsis pretium mitteretur, et quia nouit optime sanctitas uestra, nos dum potuimus per allegationem tuam utilitates sanctae Romanae ecclesiae subleuasse, nunc uicissitudine facite de 25 ueritate beneficium. quaesumus etiam salutatione praefata, ut quid super hac parte deliberatio uestra habeat indicetis, quia

4 mihi <i>BLV</i>	5 uel <i>om. T</i>	hac <i>LV</i>	6 desiderati <i>B¹</i>
formam <i>L</i>	eloquii <i>P</i> ; explic add. <i>B</i>		
XIII. 13 querat <i>BL¹</i>	14 pontificum <i>T¹</i>	16 pollitione <i>T¹</i>	
17 famulus <i>B</i>	18 formidinis ^e (s in ras.) <i>B</i>	20 penderimus	
<i>B</i> nostros <i>om. Sirm.</i>	21 domino <i>Bb</i>	uestra <i>L</i>	22 ne-
cessara <i>B</i>	24 nos <i>L</i> in ras., fuerat primo fort. n	tuam] no-	
stram <i>Pb</i>	utilitatis <i>B</i>	26 quaemus <i>L</i> su s. l. m. ant.	
27 deliberatio (at in ras.) <i>V</i>			

credimus nec praefatum sedis apostolicae praesulem nec uos, qui mediatores existitis, aliud cogitare, nisi quod et proposito et iustitiae sine dubitatione conueniat.

XIII.

5 ENNODIVS SERVILIONI.

De perfectione confidunt discipuli, quotiens magistrorum praesentiam praestolantur: spes eruditionis manifesta est, ut fruatur genio suo, inuitare doctorem: clara sunt ingenia, quae instrumentum agitantur desiderii: monitorem requirunt qui felici
10 sorte didicerunt. sic ego sanctitatis tuae adfectione possessus, quamquam me de peritia iactare non audeam, uultum tamen praeceptoris expecto, ne degeneri te credas ecclesiasticum germen filio commisisse, quia quamuis memoria mea ad centenos se non ualeat fructus extollere, scit tamen semina multiplicata
15 redhibere cultori. ueni ergo, ut coram positus segetem tuam boni agricolae uice respicias. deus procul auertat inuidiam. ita uomeribus tuis ecclesiasticae fecunditatis planta conualuit, ut nulla saeuientis procellae possit impulsione subuerti. nolo praiudicio laudis sanctitatis tuae grauare conscientiam: in-
20 spicies quae litterarum testimonio declarantur. superest salutatione praelata, ut ad gaudia tua iam properes, quia diuina beneficia gradibus semper accedunt et quibus bona conferunt meliora pollicentur.

XV.

25 ENNODIVS SENARIO.

Numquam apud deum fusa deprecatio uotiuo nudatur effectu, apud quem hilaritas lacrimis obtinetur et maeror transit in

1 presulem <i>B</i>	2 existetis <i>B</i>		
XIII. 7 prestulantur <i>B</i>	9 instrumentem <i>L</i>	10 dederunt	
<i>BV</i>	11 quamquam <i>LV</i>	peritiae <i>B</i>	12 degeneri rēte <i>B</i>
13 cominisse <i>L</i>	14 ualeant <i>B</i>	15 redhibere <i>BT</i> ² , redibere <i>LP</i>	
<i>T</i> ¹ <i>V</i> , reddere <i>b</i>	segitem <i>B</i> ¹	16 auertit <i>L</i> ¹ , aduertat <i>T</i>	
17 feconditatis <i>T</i> ¹	plantam <i>L</i>	18 pulsione	
<i>L</i>	19 p̄**iudicio <i>ex</i> preiudicio <i>L m. ant.</i>	20 salutationem <i>L</i> ¹	
21 properes <i>L</i>	22 accedant <i>L</i> ¹ , adcedunt <i>B</i>		
XV. 26 dñm <i>L</i> ¹	uotiuā <i>B</i>	27 optinetur <i>V</i>	meror <i>BLTV</i>

laetitiam. adfuit diuinitatis auxilium desideriiis meis et te, animae meae maior portio, de prolixis gentium finibus misericordia duce reuocauit. uere non possum epistolam in multa uerba diffundere inpeditus fletibus, quos gaudia in cumulum adducta pepererunt. fac, mi domine, paruitati meae caelestis 5 doni plenitudinem non perire. unum uterque habeamus hospitium nec de parietum angustia sollicitudo generetur, quando unum pectus sufficiens animabus nostris praestat habitaculum.

XVI.

ENNODIUS PAMFRONIO.

10

Magna sunt imperia gaudiorum: expers est continentiae hilaritas et in uocem gestit erumpere. uenit optatus desideriiis dies et ille, quem numquam de meritis meis sed semper de superna pietate postulauī, magnitudini tuae splendor accessit: redditus est generi et moribus tuis apex, per quem conscien- 15 tiae fidelis in lucem prodire non formidet integritas. deus bone, indulta custodi, auge successibus quod dedisti, fac circa seruum tuum primum esse gradum qui summus est. praecipio spe futura quae deprecor: nesciunt in foribus haerere quae caelo auctore tribuuntur. semper incrementis ad culmen ascen- 20 ditur, ubi supernus fauor praestat exordium. quis hoc in uita hominum uel eorum, qui conuersationem suam nulla custodiunt nube sordentem, accessisse sibi die una gratuletur, te honorum auspicia ingressum et dulce meum Senarium ab ultimis terrarum partibus restitutum? breuis horarum cursus interfuit, 25

1 affuit *PTb*   2 genitum *B*   m̃ia *T* (*ut solet*), gratia *Pb*
 4 deffundere *B*   6 dona *L*¹   8 sufficiens (*ante alt. s et supra ras.*) *V*

XVI. 10 panfronio *T*   11 imperia gaudiorum *LPTV nisi quod gaudiarum V scribere coepat*   12 gestet *B*   erumpere *T in ras.*   14 piaetate *L*   postolauī *B*   adcessit *B*   15 apix *B*   17 bona *B*   quos *L*   18 percipio *Pb*   19 herere *B*
 20 actore *T*   tribuntur *L*   culmina scenditur *B*¹   21 super-
 nos *B*   prestat *B*   23 adcessisse *B*   gratuletur *PTb*, gratul-
 lentur *BLV*

ut et tu palatio natus et ille sit redditus. in ueritate dico et de dei misericordia mihi securus spondeo, fragilitati meae praesidia caelo obsequente concedi. spondetur mihi quod uobis est praestitum. domine mi, salutationis obsequia suscipiens rogo, ut, si quid amori meo tribuis, domnum animae meae Senarium, ut apud me maneat, exorare pleniter non omittas. quod nisi obtinueris, multum mihi de hilaritatis cumulo decerpisti.

XVII.

AVIENO ENNODIUS.

10 Bene magnitudo uestra, dum origini et moribus praestat obsequium, emendationem sine interuallo coniungit errori et quod peccatum sapienter intellegit, priusquam altero denuntietur, auertit. quis credat deliquisse in correctione uelocissimum? pene non uocandus est sectator excessuum qui obuiam
15 manum ponit in subreptione culparum. haec, mi domine, ad ea, quae es dignatus scribere, gratia uestra duce respondeo. ceterum humiliorem me proposito actuum meorum pondera reddiderunt: uix miseria remansi idoneus reformare conloquia. domine mi, salutationis obsequia praesentans deum rogo, qui
20 culminibus uestris fructum pro hac qua humilem non spernitis consideratione restituat.

1 tu *om. B, recte fort., nam alter uel Pamfronius intercidisse uidetur* 2 de *om. P^b* dei *om. B* 3 concede *L¹* sponditur *B* 4 prestitum *B* mihi *BLV* 5 tribuas *B* dominum *PTb* 7 comulo *B* decerpisti] finit *add. B*

XVII. 9 ennodius auieno *LV* 10 uestra] tua *P²T* 12 denuntietur *LT* 13 auertit *B*, aduertit *T* delinquisse *B* 14 excess*ũ *L* 16 que *B* dignatus es *Pb* 17 caeterum *LV* me] te *Pb* act*ũ *L* 18 misera *T* 19 in *V*, mi** *L*, mihi *B* salutationes *L¹* 21 restituat] legi *add. BLPTVb*, initium ut uidetur subscriptionis formulae cuius uestigium *B* etiam in fine Dictionis XXI fol. 179^r exhibet ENNODIUS EMENDAVI MEAM DEO MEO INVANTE

XVIII.

FAVSTO ENNODIVS.

Vix est ut intentus rebus felicibus aduersa praenoscat: uelut
 sinistrum enim omen repudiat, si quid de austeritate futu-
 rorum intellectu praecedente respexerit: certe ne et alieno 5
 tempore amarae se misceant, ipsa molestiarum horret agnitio.
 nullo credebam interuallo nunc inamabilem Rauennam, dum
 erat thesauris meis plena, distare: non me sic sitientem fons,
 aestuantem aura, ut illa ad se non lassum requies inuitabat.
 at nunc ipsa Roma puto ad longiora pro peccatorum meorum 10
 fasce translata est. ubi est illa quae rara putabatur frequentia
 litterarum? ubi crebra uisio? ubi tot solacia diligentiae? uere
 pro meis partibus loquor: detestor uitam, quae nec in aerumna
 constitutis est odio. adleget forsitan culmen tuum, sibi pro
 superna dispensatione cupita contigisse. non est plena felicitas, 15
 quando uestrorum aliquis miseriis durae sequestrationis ad-
 fligitur. deo credite, non sunt fucata quae defleo nec ad expli-
 candam cordis tragoediam aut epistularis concinnatio sufficit
 aut sermonis angustia. Christe rerum arbiter, propriae succurre
 necessitati, ne humana fragilitas ad immensi fascem doloris 20
 non sufficiens pressa subcumbat. domine mi, salutationis ser-
 uitia dependens rogo, ut paginalis circa me cura seruetur, ut
 uel hoc remedio inter aestus mens constituta respiret.

XVIII. 3 intus ^{ten} L   4 enim] animi Pb, enim animi Sirm.
 5 procedente B   et om. Pb   6 amarae Sirm., amare BLPTVb,
 cum amaris P¹   7 rauennem T¹   8 thesauris L¹, the-
 sauris (es in ras.) B   plena B in mg. add.   distare LP¹V
 10 ad B¹L   13 erumpna T   14 adleget scripsi, adlegit BLT
 V, allegit Pb, adlegat Sirm.   tuum scripsi, suum BLPTVb
 16 nostrorum Sirm.   17 haexplicandam (x ex c corr.) L
 18 traguidiam B¹   19 post sermonis 8—9 litt. eras. in B
 21 praessa B   ⁱ m V, mihi BL   seruitio B, obsequia T
 23 ^{en}ms L   respiceret B

XVIII.

PARTENIO ENNODIVS.

Non in te admiror sermonis abstinentiam, quia qui exigua
condiderit nil producit. credis sub hac occasione profectus tui
5 latere substantiam? et taciturnitas inperitiam prodit et infabri-
cata confabulatio manifestat infantiam. interea ante inops
gratiae non fuisti, sciens quid diligentia, quid amantis solli-
citus flagitare: factus es bonarum rerum nescius, postquam
te ad obtinenda quae putantur summa trasmisimus. quod
10 restat, uale et accipiens monitoris uerba melioratum te scri-
ptionis adsiduitate diuulga.

XX.

AVITO ENNODIVS.

Dum remedia sua quaerit affectio et aestum sollicitudinis
15 conloquio cupit medicante releuari, ardescit animus prouisionis
beneficio: unde extingui creditur, geminatum diligentiae surgit
incendium. saepe mihi baiulorum copiam perquirenti inde
aegrescere contigit, unde opinabar quod prodesset accidere.
ecce medetur desideriis meis qui suorum ad uos causa pro-
20 perauit: fit adiumentum necessitatis alienae quod propriae
consideratione suscipitur. uidero quid commendatione mea Boni-
facius promoueat: interim opitulatur studiis meis quod prolixis
a me precibus inpetrauit. hunc bonis ortum natalibus testis
sanguinis mens designat. germanum suum praefatus in uicini-
25 tate Aquileiensis ciuitatis adserit esse captiuum, qui ut a uobis

XVIII. 2 partinio ennodius *B*, ennodius Partinio *b*, auito ennodius
LTV 5 lataere *B* et *om.* *Bb* *taciturnitas (*pr. t in ras.*)
B 6 ¶ inops (*i in ras.*) *B* 8 es] ã *L* post quem *T*
9 optinenda *BT* summa *Bb* (*in mg.*), maxima *LPTVb* 11 ad-
siduitate (*it in ras.*) *B* deuulga *L*

XX. 15 ¶ mediante *Sirm.* reuelari *L* animus (*i corr. in*
ras.) *B* 16 geminatam *B* 17 cupiam *B*¹ 18 egrescere
BLTV contingit *Pb* prodēet *L*, prodēct *B* 19 meditur
B 21 percipitur *V*, pcipitur *P* bonifacius *B*, bonefacius *T*
23 hortum *B* 25 aquiligensis *B*, aquilegensis *T*

iuuetur exposcit. sanctae domus uestrae consuetudo uulgata est: talem uitam bonorum actuum obsidem iam dedistis, a qua uelut debitum poscat qui calamitate deprimitur. domine mi, accipientes plenae salutationis obsequium facite exorati quod sponte consuestis, ut qui uestris supplex est alteri eum esse 5 non liceat.

XXI.

AVITO ENNODIUS.

Adstipulatorem me opinionis suae fieri magnitudo uestra ita supplicatione postulat, quasi ad amicitias recenti adhuc sim 10 incude formatus aut non genio suo defrudet qui propositum diligentiae sub quacumque occasione commutat. facessat a Christianis moribus uaria de amante sententia: qui officium oris sui dedicauerit laudibus liberum non habet inchoata deserere, ne deuenustet praefati mella praeconii uilitate sequentium. 15 uidero qui ingenuum credat esse sectari nouitatem: ego ut tarde amicos eligo, ita in his indemutabiliter perseuero. mihi adsum, quotiens opinionem uestram astris aequauro, quia apud quos ignoti sumus moribus nostris de sodalibus aestimamur. uere fateor splendorem conscientiae uestrae famae uice copiosus 20 effudi: ante aduentum culminis tui obsequio sermonis mei in Liguria quanti essetis innotuit. deo gratias, qui cum sententia mea generalitatem fecit habere concordiam. utinam me non humiliaret paupertas eloquii! plus habent uota de meritis tuis, quam proferat lingua de laudibus: inops facundiae per quos- 25

1 iubetur *B*   2 act*ũ *L*   3 deprimitur *B*   mihi *BLV*
 4 accipientes *Pb*, accipientis *BLV*, accipiens *T*   plene (ę *corr.*)
B, plene *TV*   exorari *L?*, exoranti *Pb*   5 consueuistis *Pb*
 uestri *Pb* (*falso, nam uestris pro uestris amicis dixit*)   6 liceat] exp
add. B

XXI. 9 oppinionis *L*   fieri *om. Sirm.*   10 amicitias *L*
 11 defrudit *B*, defraudet *PTb*   propositum suum *V sed suum exp.*
m. 1   12 occāsione *L¹*   13 cristianis *B*   14 oris *V in ras.*,
 moris *B*   suis *P*   16 ingenium *Sirm.*   17 amicus *B*
 immutabiliter *PTb*   20 uic*ē (a *eras.*) *L*   copiosus *B*, copi-
 osius *L* (u *in ras.*) *PTVb*   21 effundi *PTb*   22 essites *B¹*
 25 inops *T*

cumque strepitus quae gloriae tuae potuerunt conuenire non tacui. facta est lux genii uestri conscientiae meae demonstratio. procul auertat diuinitas, ne umquam testimonio meo fragilitas claris moribus inimica subripiat. nulla est quam opime texuistis
 5 in uobis erroris causa, quam recolam, et si pro meis meritis extitisset, bonorum ueterum recordatione sopiretur. quod restat, ualete, mi domini, et iter meum uotorum benignitate prosecuti caritatis recordatione absentiae meae damna pensate.

XXII.

10 VENANTIO ENNODIUS.

Si proximitas sanguinis ad diligentiam mentes inuitat, pii amoris obsecutus imperiis gestio me praeuium praestitisse sermonem et orditum paginas amplectendis uiam reserasse conloquii. diu quidem cassa expectatione maceratus, dum operior
 15 paginas non emisi, sed calcaribus suis animum meum fodit affectio et ad tabellarum munia priorem fecit accedere. habeo praerogatiuam, si bene conicio, plus amantis, qui et post productum silentii uestri studium loquor, et debeo uerecundia commendare quod tacui. nunc tamen, ne epistularis concinnatio
 20 transgressa terminum deuenustet auctorem, salutationis seruitia dependo et, si mereor, dignationi uestrae conciliandus occurro, quia potiorum sublimitas communionem geminatur et facem praefert eminentissimo gratia concessa subiectis.

XXIII.

25 CONSTANTIO ENNODIUS.

Si liceret cum magnitudine uestra aequa sorte contendere, si honores aetas meritum quod uobis facem praetulit nos non in

1 que *B*, $\tilde{q}$ ex *q*; *L* 4 inimica *T* in ras. subrepat fort., nisi
 antea testimonii mei praefendum est qua opinionem exuistis fort.

5 meritis meis *LPTVb* 6 extetisset *B* 7 domine¹ *B*, domine
L¹P²Tb meum u.] uotorum meorum *T* 8 dampna *LPTV*

XXII. 12 gestio me] gestionem *L* 13 reserasse *L¹* 14 ex-
 spectatione *LV* operior *V* 16 accidere *B* habes *Sirm.*

17 conditio *L* 19 epistulares *B* 20 actorem *T*

XXIII. 27 honoris aetas *L* non om. *T*

umbram cogeret: ego potius culmen uestrum de tabellarum
 abstinentia iure culparem, qui, postquam ad urbem Romam
 profecti estis, nulla me recordationis fruge subleuauit. sed uide,
 per rerum prouidentiam quam cauta est seniorum dispensatio
 et fabricatis plena sermonibus: praeuenitur querelis innocentia 5
 et, ne dolorem suum in lucem producat, arguitur: fit rea, ne
 faciat. ergo haec mihi digrediens promissa contuleras? hac
 deosculatum fiducia subleuasti, ut crederem mei inmemores
 uos futuros? an ad aliud adtributae sunt paginae, nisi ut
 secreta pectorum oris claue manifestent? sed abstineo prolixi-10
 tate paginali, ne grandiosem generet confabulatio producta ran-
 corem. ad salutationis obsequia me reduco rogans, ut pro me
 apud apostolos dei preces effundas, ut eorum beneficiis mor-
 talis angustiae superetur obscenitas et de puro mandatorum
 caelestium tranite mens serena gratuletur. 15

XXIII.

LACONIO ENNODIUS.

Bene cupitis superna dispensatio dedit effectum et de ne-
 gotiosi occasione conloqui fraternam refouens diligentiam quod
 putabatur necessarium fecit optabile. hinc caelestis cura nepti 20
 meae procum non omnino a sanguine nostro peregrinantiem
 iussit accedere, ut, dum consulendi instat oportunitas, sancto
 amori pabula praestarentur. uix sustinebam fateor procurati
 studia longa silentii, sed interpret mitior putabam adplicandum
 timori quod subducebatur affectui. deo gratias, qui ad usum 25
 stili fraternitatem uestram reduxit et gratiae. diuinis tamen
 legibus cognationem indiculo comprehensam in matrimonio licere
 sociari sine dubitatione noueritis. sed continuo ad urbem Romam

1 debellatum *T*   3 subleuasti *b*, subleuastis *P et Sirm.*
 5 praeuenitur *B*   quaerelis *B*   6 dolorem *B*   8 ut] ne *Pb*
 immemores *T*   9 futuros an ad *T in ras. m. 2*   ad om. *BLV*
 13 praeces *B*

XXIII. 19 occasione *L¹*   22 accedere *B*   oportunitas *BL*
PTVb   25 subduceretur *P*   26 uestram *add. in mg. T m. 2*
 27 indico ^{uo} *V*   cūphensam *L*

homines meos dirigo, exacturus a uenerabili papa super hac parte responsum, ut animum uestrum potioris praecepti firmet auctoritas. domine, ut supra salutationem plenissimam accipientes sanctum quoque et communem patrem parilis noueritis esse sententiae, cuius ad uos per hominem meum, si diuinus fauor adnuerit, cum sedis apostolicae apicibus litteras destinabo.

XXV.

AVITO ENNODIUS.

Quam saepe aliena peccata nos ingrauant et quod a nobis non oritur iure nostro inputatur excessui! ex me didici fidem ueterum non perire, dum per negotia nouella cana poetarum reparatur adnuntiatio. de me dictum aestimo: decidit infelix alieno uulnere. super expectandae memoriae uiri Sabini filio exhibetur praefata concinnatio, qui hactenus aegritudinis tentus obstaculis sine uitio suo constituta uiolauit. fateor paene animum meum reum fecerat magnitudinis uestrae diues adsertio et credebam culpam esse propriam, quam conscientia non habebat. ecce, ut primum in bonam ualitudinem reductus est, Mediolanum cum summa properatione commeaui. cetera apud uos alleganda esse non credidi, quia qui commendat magnis uiris iustitiam obliuionem uidetur aequitatis opponere. domine mi, salutationis plenissimae munus exhibeo et, quod

12 Verg. Aen. X 781 sternitur infelix alieno uulnere

1 exacturos B 2 nostrum T ^rfirmet B 3 accipientis
 B 6 destinabo B

XXV. alterum huius epistulae apographum in libris $BLTVb$ post
Epist. VI 12 legitur ($B_1L_2T_2V_2b_3$)   ennodius auito L_2 10 in-
putatur B_1B_2 , imputatur $L_2T_2V_2b_1b_2$, imputetur $L_1PT_1V_1$ 12 ad-
nunciatio B_2 dictum (u *in ras.*) B_1 decidit Pb_1 , decedit B_2 ,
decidet $B_1L_1L_2T_1T_2V_1V_2b_2$ 13 exspectandae L_2V_2 mamorie
 L_2 14 sauni $B_1B_2L_1L_2PT_1T_2V_1V_2b_1$ hactenus B_1 , actenus
 B_2 egritudinis B_1L_2 16 paene $L_1L_2V_2$, pene *rell.* $\tilde{u}rē$
 T_2 , $\tilde{e}e$ T_1 17 diuis B_1B_2 quem T_2 18 ualitudinem
 B_2b_2 20 alliganda $B_1B_2T_2V_2$ 21 supponere *fort.*   22 mihi
 $B_1B_2L_1L_2V_1V_2$ exhibes L_1

superest, quaeso ut status circa me gratiae uestrae, quamuis sit plenissimus, adhuc tamen recipere cogatur augmenta.

XXVI.

AGAPITO ENNODIUS.

Resistunt peccata desideriis et ut meritorum status delin- 5
quentibus innotescat, a labiorum proximitate cupita subtra-
hantur. acrius affligunt oblata, cum pereunt: potior sitis est,
quam undarum gustus exaggerat: non urunt memoriam prima
fronte negata beneficia: quis ferat ingestam oculis aequo animo
se perdidisse dulcedinem? sed recte ista ad supernam remit- 10
tuntur prouidentiam, qua caelestis dispensatio mysterii idcirco
humanis dispositionibus manus opponit, ut uotorum praestet
effectum. sanctus pater uester libenter se pariturum iussioni
magnitudinis uestrae fuerat de mea occursione pollicitus, sed
animum eius in diuersam partem pro utilitate, quantum dicit, 15
ecclesiae superuenientia rapuere consilia, sicut praefati pagina
ad uos directa declarauit. praestolatur tamen super negotio
designato magnitudinis uestrae secunda conloquia, quo mani-
festius in fratris uestri Fausti patricii utilitate me esse neces-
sarium reseretur, cuius gratiae nihil sibi aestimat liberum 20
denegare. quod restat, obsequii mei humilitate suscepta precor,
ut caeli opifex, qui culmini nestro paruitatis meae curam est
dignatus infundere, ipse per uos sequenda disponat.

XXVII.

EUGENETI ENNODIUS.

25

Supra modum me sollicitant procurati studia indefessa silentii
et licet animus in statione sit positus, contristat sermonis abs-

1 satus B_2 uestrae *om.* T_1 2 cogitatur L_1, L_2 augmenta
 T_2 , augmente L_1 ; explic̃ add. B_2

XXVI. 6 subtrahuntur (*pr. t corr.*) B 8 exaggerat T 11 qua
scripsi, quae $BLTV$, quoniam Pb caelestis LTV 12 praestit
 B , prestat LV 14 occursione] occasione b 17 praestulatur B
19 uestri *om.* T patrici B utilitati L 21 degare B , de-
rogare *Sirm.* praecor B 22 caeli *om.* *Sirm.* uestrae *Sirm.*

XXVII. 25 eugeniti B 26 procuratori L 27 contristat
tamen Pb (tñ P s. $l.$)

tinentia, qui uiuis imaginibus secretum pectoris oris clauē
 manifestat. patior quidem interdum caritatem sub paginarum
 promulgatione simulari, numquam tamen credo his muniis ab-
 stinere qui diligunt. referat forte magnitudo uestra publicae
 5 occupationis curam locum scriptis familiaribus non dedisse.
 sed idem status erat, cum praecedente tempore conloquia culmen
 nestrum crebra praestabat nec ita aulicis deputatus premebatur
 excubiis, ut promissi amoris memoriam non haberet. quis fauis
 toxica, quis caenum fontibus clandestinus susurrator admiscuit?
 10 aut forte quod fuerat de affectione subreptum ad iudicium
 rettulistis? sed ego occupare uos paginarum promulgatione non
 differo, ut ad usum ueterem cessantibus promissae dignationis
 stimulis uel garrulitatis meae prouocati fruge redeatis. domine
 mi, obsequium salutationis plena humilitate persoluens indico
 15 me uestris cupidum esse aspectibus praesentari, si tamen fa-
 ciendum perpensis quae uobis cordi esse non dubito rescribatis.

1 qui *scripsi*, quae *BLTVb*   3 nunquam *V*   6 praecedenti
B   7 aulicis deputatas ita *LTVb*   praemebatur *B*   9 cenum
T   susurratur *B*   11 retulistis *LTV*   12 differo *Bb*, defero
LTV   14 mihi *BLV*   salutationis obsequium *Sirm.*   15 cu-
 pidium *B*

LIBER SEXTVS.

I.

ENNODIVS PARTENIO.

Nisi te efflictim diligere[m] et pii amoris soliditas indemutabili radice constaret, possem iuiuriarum dolore prouocatus, uel cum pueriliter irascaris uel cum adroganter supplicas, con- 5 moueri: nihil enim inuenio, quod sit fabricata humilitate superbius. praefero contumelias fucatae frontis obsequiis: transit amaritudinem dulcedo simulata. non opus est deprecationibus, si quae te catena nectat intellegis. poscant pro excessibus ueniam quibus est liberum non parere. ita famulos nobis iudicii cae- 10 lestis claritudo deputauit, ut in quacumque mens parte deflexerit illorum necessitas inclinetur. ille expectat clemens, qui dstrictum, si uelit, refutare possit imperium. haud procul te ab hoc ordine euagari potestas mihi a deo adtributa patietur. optare te conuenit, ne mansuetudinem, quam in me praedicas, 15 meritorum tuorum consideratio iusta deuenustet et pietatis tramitem culparum multitudo depretiet. licet, ni fallor, misericorditer uindicta comitatur errantem nec ulla est potior patientia nisi quae uitiiis aditum non recludit, a te tamen facessat indignatio nostra, quia quod deliqueris non inclusus dolor et 20 gratia fallente seruatus sed uerbera castigabunt. nunc uno modo in cicatricem cogere uulnera intemperatis sermonibus

I. 2 paternio <i>L</i>	3 efflictem <i>BLTV</i> , efflicte <i>P</i> , [§] afflicte <i>b</i>
amoris] cordis <i>Sirm.</i>	4 possim <i>B</i> 6 humilitate — fucatae <i>om.</i>
<i>B</i> ¹ <i>add. in mg. corr.</i>	7 perfero <i>T</i> 8 depraecationibus <i>B</i>
9 pro <i>uncinavit Schottus</i>	10 pro quibus <i>Pb</i> caelestis iudicii
<i>Sirm.</i>	12 expectat <i>B</i> , expectat <i>LV</i> 13 uellit <i>BL</i>
haut <i>TL</i> , ^b aut <i>B</i>	17 depretietur <i>L</i> ¹ ut uidetur 18 uendicta
<i>B</i> ¹	19 non r.] intercludit <i>T et in mg. P</i> tamen] non <i>T</i>
20 uestra <i>T</i>	21 falente <i>L</i>

ingesta praeualebis, si te per culmina liberalis studii ingenuum doctrina monstrauerit. ueniam nisi peritia suffragante non exiges: mutata qua notus sum lege parcendi circa desidem saeuitiam sub perennitate seruabo. quod restat, deum precor, 5 ut ualeas et de uersibus tuis caelesti fauore comitatus spem augeas, quam dedisti.

II.

ENNODIUS FAVSTO.

Summa gaudiorum est opportunitas perlatoris, qui minister 10 diligentiae per necessitates suas desiderii obsequium praestat alienis. hunc quidem honestas commendat et peregrinus ab officio mercatoris pudor insinuat. iungitur quod ei notitia culminis uestri ad fidem probitatis accessit. nam scriptionis uenerandae frugibus ipso commeante satiatus sum. refundo 15 ergo depositum officii lege constrictus et quem in Liguria positum pro uirium mediocritate suscepi ad potissima patrocinia tabella prosequente trasmitto. quod superest, reuerentiae uestrae quicquid habet humilitas deuotionis offerimus, supplicans, ut litteras uestras uel pro mearum adsiduitate iam merear.

20

III.

EVPREPIAE ENNODIUS.

Rerum omnium cursus obsequiis corporis, animarum constat imperio: aliud nobilitat caelestis adfinitas, aliud abiectio terrena summittit. nec liberum est, ut quo mens parente deo

23 cf. Sallust. Cat. c. 1

1 perualebis <i>T</i>	3 exegis <i>B</i>	parcedi <i>L</i>	desidē ^m <i>T</i>
4 perhennitate <i>T</i>	6 dedisti] finit <i>add. B</i>		
II. 9 oportunitas <i>BLTV</i>	11 honestat <i>L</i>	peregrinus <i>BPb</i> ,	
peregrinum <i>LTV</i>	13 ūra <i>L</i> ¹	14 comeante <i>LV</i>	16 uirium
(<i>alt. i corr.</i>) <i>L</i>	postissima <i>T</i>	18 debutionis <i>B</i>	supplicantes
<i>expectes; sed cf. Wiener Studien II p. 233</i>		19 mearum <i>Bb</i> ,	
metrum <i>LTV</i> , metū <i>P</i>	merear] finit <i>add. B</i>		
III. Epistulas 3—VIII 2 <i>om. P</i>	21 eupraepiae <i>B</i>	24 sum-	
mittet <i>B</i> , summitet <i>b</i>	deo parente <i>LTV</i>		

conlata deflexerit quod de ultimis adsumptum est non sequatur,
nec licet militem obuiam manum decretis imperatoris adferre.
hinc Crispus adseruit aliud nobis cum dis, aliud cum beluis
esse commune. huius secreti ratione cum absentibus peregrina-
mur et salua membrorum ualitudine amantum febribus 5
aestuamus: per haec uincula nulla itinerum interiectione diui-
dimur et segregati habitaculis in unum studiis conuenimus.
nosti, soror uenerabilis et omnem apud me transgressa dul-
cedinem, quae praefationem exegisset occasio. nunc aperta
tecum et prodiga pudoris fronte congrediar. uix quae ante 10
direxeras blandimenta sustinui: post admonitionem meam du-
plicia in litteris mella fudisti, quae tota pectoris secreta con-
citerent et ad desiderium tui captiuam animam relictis cor-
poris sede transferrent. quam timeo ne rursus ad incertum
remittatur affectio et cum tota mens diligentiae uela laxauerit, 15
subducta periculum statione patiatur! animus meus quia fuci
sit nescius cognouisti nec destabilem inter amantes urbani-
tatem possit adsumere. tua rursus diuersum sexus et natura
pollicetur, ut dicit sapientissimus Salomon: anima, quae in
saturitate est, fauis inludit. scit uerborum meorum 20
testis et iudex disposuisse me, nisi forte subdolo gratiae sa-
pore decipiar et degustatae caritatis sitienti pocula oblata sub-
moueris, spiritualis coniugii non simulacrum sed ipsam implere
ueritatem et dum inter nos unum uelle et unum nolle con-
stituerit, uel quod bonos ad imitationem stimulet uel quod 25

3 Sallust. Cat. c. 1   19 Prou. 27, 7   24 cf. Sallust. Cat. c. 20

1 adsumptus <i>B</i>	3 diis <i>Tb</i>	belluis <i>b</i>	4 ratio <i>L</i>
5 et <i>B</i> add. in <i>mg.</i>	ualitudine <i>B</i>	6 uincula <i>L</i>	itinerum
<i>B</i> diuidemur <i>B</i>	7 saegregati <i>B</i>	conueniemus <i>L</i>	
9 exigisset <i>B</i> ¹	10 prodigia <i>L</i>	pudoris <i>Bb</i> , furoris <i>LTV</i> , uel	
pudoris <i>T</i> m. 2 in <i>mg.</i>	11 dupplicia <i>T</i>	12 concurrerent <i>T</i>	
14 et transferrent <i>B</i>	16 periculum <i>L</i>	patiatur (<i>alt. t in ras.</i>)	
<i>B</i> anim <i>L</i>	quia] quam <i>fort.</i>	17 orbanitatem <i>Bb</i> , orbi-	
tatem <i>coni. Schottus</i>	18 et natura <i>T in ras. m. 2</i>	20 eorum	
<i>T</i> ¹	22 sitigenti <i>B</i>	23 simulachrum <i>T</i>	24 et scripsi, ut <i>B</i>
<i>LTVb</i> , nisi forte ut pro scilicet dixit; cf. Wiener Studien II p. 249			
et uñ <i>T</i> ¹	25 bonus <i>B</i> , beatos <i>T</i>	imittationem <i>T</i>	

malos adficiat omnium oculis et mentibus exhibere. tu tantum deo medio aduersus omnem quae ex inuidia nascitur inpugnationem firmam promitte et indemutabilem seruandam esse constantiam. quocirca uale, mi domina, et breui pro maximis
 5 admonitione contenta, quia nec epistolaris concinnatio plura patitur nec ratio penitralium paginis debere committi, si ad haec quae indicata sunt uoto et fide respondes, propriae scriptio-
 tionis testimonio pollicere.

III.

10

FAVSTO ENNODIUS.

Non scripsi, ut amaro incommoditatis meae indicio uos grauarem, sed ut sollicitudinem uestram, quatenus insistat orationibus, conuenirem. male oculos meos ante receptae ualitudinis substantiam inpositus labor accepit: omne a me uo-
 15 biscum lumen abscessit. sat est significasse quod patior. uestrum est prosperitatem meam a deo, quem precibus placatis, exigere et reseranti litterarum fores crebris opem ferre conloquiis. domine mi, deum quaeso, ut illud a uobis indicari faciat quod me delectet agnoscere.

20

V.

AVRELIANO ENNODIUS.

Non est fiducia mea praecognitis nudata successibus. ualidus in affectione est quem animo meo diligentiae memorem iusta sum aestimatione pollicitus. gratias tibi, superna dispensatio,
 25 quae humanis rebus prosperorum fructum de aduersitatis occasione largiris nec pateris in ordine suo tristitia permanere.

1 malus *B*   5 epistolaris (o in ras.) *B*   6 penitralium *B*
 7 gunt (ut in ras.) *B*   respondeas *LTV*¹

III. 11 incommendatio *L*   12 quatenus *Bb*, quatinus *LTV*
 insistat *Bb*, instat *LTV*   15 sat est *LV*, sat ē ut *T*, satis *B*,
 satis sit *b* et *B m. rec. in mg.*   18 mihi *BL*   19 delectit *B*

V. 26 largires *B*   tristitia *B*

nescio quid magnitudini uestrae hostilis malitia de patrimonio ubertate decerpserit: tamen sub hoc titulo inuictissimi domini multum locupletem gratiam conparauit. bona est iactura substantiae, si incliti notitia principis dispendiis inuenitur: non est facultatum formidanda decessio, si per eam, qui omnes 5 uincat diuitias, summi domini amor acquiritur. huc accedit quod nec illa inminutio, dum facta est lucri mater et honorum uia, inpactae humilitatis potuit tenere substantiam. sic reparata sunt quae inimicus eripuit, ut adhuc gaudiorum cumulum praestoleris. supersunt quae in spe habeantur, cum culmini 10 tuo contigerit maxima iam tenere. his beneficiis caelo auctore conlatis notitiae et communionis nostrae bona iungamus. quando mihi tantum uirum nisi per illa quae praefatus sum contigisset agnoscere? sed augeant superna quae tribuunt et ad quae desideria porriguntur diuina nos cura perducatur. quod 15 restat, uale, mi domine, et amantem tui crebris foue conloquiis, quia nisi epistularis concinnatio teneret terminum lege praescriptum, gaudia me in multa uerba diffunderent.

VI.

BOETIO ENNODIUS.

20

Par quidem fuerat unis litteris magnitudinis tuae respondisse simpliciter nec geminare debere conloquia semel obnoxium: sed cautione ad hoc, non inscitia deuolutus sum. de utrisque enim epistulis una obsequitur debito, altera praestatur affectui. credite, nefas putauit non cum faenore suo restituere quod 25 mens uenerabilis prima contulerat. dulciora sunt ante exemplum bona diligentiae, nec tantum habet uirium aut genii

1 malitiae L   patrocini T   4 incliti BTV (sed y B corr.)

principiis B¹L, principis V   6 domina L¹   adcedit B   9 eripuet B   grandiorum fort.   comulum praestuleris B   12 notitiae] etiam notitiae B   15 diuina ex diuitia T m. 2   nos cura] natura b et m. rec. s. l. B   16 mihi L   17 perscriptum B
18 diffunderent B

VI. 22 simplicit̃ L   23 scitia L   24 praestatur LV   affectui* B   25 putatj T¹   faenore V, foenore L, foenore BT

qui amicitiarum callem secundus ingreditur: summam sibi gratiam non potest uindicare cui in amore forma praestatur: inprudens est non respondere caritati, cum manifestet res bene orta uirtutem. haec in festinatione perlatoris celer scripsi:
 5 latius posthac uerba diffundam nec maciem ingenii mei, dum merita uestra respiciuntur, aspiciam, si tamen desideriiis meis tabellarum frequentiam commodetis. domine mi, salutationis uberrimae seruitia dependens quaeso, ut memoriam proximitatis uos habere resignent promulgata sine intermissione con-
 10 loquia.

VII.

ENNODIUS AVIENO.

Diu est quod desideriiis ueracibus suspensus solo litterarum pascor officio: dum enim magnitudinem uestram alloquor,
 15 notiuo me aestimo non deesse conspectui. sed remediis suis animus aegrescit afflictus, et quod diligentiae pabulum inuenitur, hoc magis macerat de amoris fruge ieiunum. uere, domine, sic uos, lumina mea, deus seruet incolumes, quia si aut uires corporis mei siuissent aut festinatio domni, Rauennam totis
 20 intentionis meae uiribus expetissem. sed si deus uoluerit, salua uita domni mei patris uestri et domnae matris post pascha cum adiutorio superno ueniam, ut uobis uis ad spem uitae reualescam. domine mi, salutationem uberrimam dicens precor, ut omnes sanctos orare pro me instantissime procuretis.

1 secundis *LV*, secundis *T*   3 imprudentiae *b et m. rec. B*
 4 uirtutum *L*   caeler *B*   5 posthac *b*, potestac *B*, posthaec *LV*,
 posthec *T*   7 commedetis *L*   mi *Tb*, mihi *BLV*   9 re-
 signent *Bb*, signent *LTV et Sirm.*   prouulgata (*alt. u in ras.*) *B*

VII. 13 ueracibus suis *L*   14 dum (*d corr.*) *B*   15 mea *Bb*
 estimo *B* (*e in e corr. m. rec. ?*)   16 egrescit *LTV*   diligente *T*
 17 ieiunum *BVb*, ieiunium *LT et Sirm.*   domine *Tb*   18 si^c
B   incolumis *B*   aut *T s. l. m. 2*   19 sinissent *T*, sciuis-
 sent *b*   domini *Tb*   20 sed *om. T*   21 domini *Tb*   dominae *Bb*,
 dñe *T*   22 spem *Bb*, opem *LTV et Sirm.*   23 reualescam *V*,
 recalescam *T*, reualaesca (ua et ae in ras. m. ant.) *L*   mihi *BLV*
 praecor *B*

VIII.

ENNODIVS SENARIO.

Quamuis pro peccatis meis etiam litterarum uestrarum solacia subducantur, ego tamen memor debiti, quo me per gratiam uestram ut dei memores obligastis, scribere non omitto, 5 sperans, domne Senari, ut deum, quem in me cogitasti, semper attendas et frequenter mihi litterarum uestrarum munus in-pertias. domine mi, saluto plurimum reuerentia consueta et inploro, ut per omnes sanctorum basilicas pro afflictione mea deum rogare non desinas. 10

VIII.

ENNODIVS FAVSTO.

Quamuis ad tutelam pontificis innocentia officii eius comes adsistat nec opus sit humanis solaciis ei, qui humanitatem professione superauit, scit tamen omnipotens deus me sancti 15 episcopi portitoris praesentium iussioni exactum inpendisse con-loquium. diu enim renisus sum, ne arrogans uideretur, si minister antistitem et apud sanctissimam conscientiam potis-simum uix mediocris adsereret. sed perfecta oboedientia est quicquid summus exigit non negari. et ideo praelato debita 20 salutationis obsequio precor, ut ad consolationem multis in-pugnationibus praegrauati subsidium conferatis, quatenus sin-gularis boni rem facientes non patiamini inmeritum sacer-dotem diuturnae subiacere maestitiae.

X.

25

ENNODIVS FAVSTO.

Deus, qui bonorum operum animo uestro inseruit affectum, ipse obsequentem sibi longa felicissimum aetate tueatur, quia

- VIII. 5 obligastes *B* domine *BTb* (i *add. B m. rec.*)
 7 attendas *L* impitias *L* 8 mihi *BLV*
 VIII. 13 tutelam *B* comis *B* 15 me *om. Bb* 18 an-
 testitem *B* 19 uix *T* 20 exiget *Bb* 22 praegrauatis *Bb*
 quatinus *LTV*
 X. 23 tueatur *L*

quamuis innocentia quam fouetis indesinentes pro uobis ducat excubias, obligati tamen beneficiis uestris non possunt quae pro uobis deo debent uota comprimere, quia pro inpensis gratias non referre et deus in carne constitutus exhorruit. utinam
 5 tantum ualerem pro rebus uerborum tribuere, quantum sentio me debere! his tamen, quod ad aliam mercedem uestram pertineat, suggerere non omitto, ut cartam, quam in causa Laurenti tabularii Comensis fecistis, inpletam mihi transmitti iubeatis et pro illa caeca muliere, quam Martinus conductor de Modicia
 10 obprimit, comitis patrimonii litteras tollatis, quibus iubeatur quod ei abstulit mancipium sine dilatione reformare, quia quod in praesenti in mandatis accepit facere pro rustica temeritate contemnit.

XI.

15

ENNODIUS AVIENO.

Digresso de Mediolanensi urbe communi domino sola in consolatione remanserunt solacia litterarum, quia dum sermo ad uos dirigitur, aliqua praesentiae uestrae desideriis meis imago blanditur. quod et a uobis domnis meis, ut crebro
 20 faciatis, exposco, cogitantes absentiam uestram hac sola posse adsiduitate sustineri. habeant felicissimi uotiuam praesentiam, mihi delicta mea cogitanti epistularis cura sufficiet. domine mi, salutem uberrimam dicens precor, ut et per sanctos dei pro me preces fundere minime desistatis, et domino
 25 gratias referre, cuius circa me beneficia etiam insperata tribuuntur.

2 beneficiis *B*   3 deo *V s. l.*   4 exorruit *L*   5 tribuere
L   7 suggere *L*   8 tabulari *BLTVb*   comensis] com-
 missis *b et s. l. m. rec. B*   9 modicia *BVb (et sic Corp. inscr. lat.*
V nr. 5742), moditia *LT*   10 obpraemit *B*, oprimit *T*   iu-
 beatis *T et fort. V'*   13 contemnit *LTV*

XI. 19 domnis *B*, dominis *LTVb*   20 hac *Bb*, hoc *LTV*
 21 adsiduetate *B*   sustinere *V'*   habent *B*   22 dilecta
Bb   23 mihi *BLV*   praecor *B*   et *om. b*   24 dei] domini
b   preces *B*   domino *b*   25 referte *Sirm.*   inspirata *B*

XII.

LIBERIO, EVGENETI, AGAPITO, SENARIO, ALBINO.

Vberioribus opus est paginis, ubi fides claudicat perlatoris: per amantem mei cultorem uestrum Stephanum diaconum sufficit parca conlocutio, qui transgrediens epistulas in multa 5 uerba diffusas praefert affluentibus necessaria, dum compendio fidelis arcani alleganda non subprimit. quod restat, ualere me deo auspice nuntians prosperitatis uestrae bona disquiro et plenum reddo salutationis obsequium deprecatus, ut fiduciam meam incorrupta dignationis uestrae non denudet integritas. 10

XIII.

AVITO ENNODIVS.

Inportunum me facit aliena necessitas, quia debeo pro deprecante sermonem. lex propositi intercessionis refutat auaritia. nam ad conscientiae meae sarcinam iungitur, si re- 15 spuam supplicantem. expectandae memoriae Sabini filius ad diem constitutum sententiam praestolaturus occurrit: sed agellum suum utilitatis consideratione est coactus expetere, quia et fideiussor et exsecutor definita die defuerunt. abiurantem me de praefati negotio ultra uilescere baiulus inpulit, ut ad eum 20 nuntios, quatenus rursus occurreret, destinarem, quod me fecisse significo. nunc salutationis meae dicens obsequia in potestate est culminis uestri, in pradicti causa quid iustitia quam fouetis, quid fiducia quam dedistis mereatur, ostendere.

XII. 2 Incip̃ liberio *B*, Ennodius Liberio *Sirm.* eugeniti *B*
 4 diã *B*, *om.* *T* 6 praefert] preces *b* 7 archani *T* alliganda *BLb* subpremit *B* 10 integritas] explic̃ *add.* *B.* hanc epistulam in libris *BLTVb* sequitur alterum *Epist. V 25 repetitae exemplum*

XIII. 12 item auito *BLTV* 13 importunium *T^a* fecit *V*
 16 expectande *L* 17 praestulaturus *B* occurret *Bb* 18 consideratione *Bb*, ratione *LTV et Sirm.* 19 exsecutor *B³b* definita] defuncta *Sirm.* 20 uilescere *Tb*, uiliscere *BLV* ut *Bb*, *om.* *LTV* 21 nuntius *L*, nuncius *b* quatenus *Bb*, quatinus *LTV* 23 pradicti *V*, praedicta *Bb* 24 fouetes *B* ostendere] explic̃ *add.* *B*

XIII.

AVITO ENNODIVS.

Scio mea apud uos clamare silentia nec quicquam fieri quod non secreta interpretatione teneatur. ego tamen ab scriptione
 5 non destiti nec sublimis memoriae uiri Sabini filium fabricato ingenio a iudicatione subtraxi, qui uolentias in agello suo perpe-
 10 reuentiam dicens precor, ut personam meam tanti habeatis insitae dudum affectionis recordatione fulcire.

XV.

FAVSTO ENNODIVS.

Bene prouidentia superna disponit, ut dum a me beneficia
 15 postulantur, sic sollicitudo mea uotiuos inueniat perlatores. facessat negare aliis quod mihi tribuo et illud auaritia sor-
 dente continere quod subleuat largientem. Simplicianus prae-
 sentium baiulus adulescens nobilissimus natalem scientiae sedem
 Romam conatus expetere hoc sibi credidit pro singulari euenire
 20 compendio, si ad notitiam culminis uestri duce pagina perueniret. cui ego nequaquam uolui cupita subtrahere, sciens
 consuetudinis uestrae esse quod reliqui faciunt exorati. nunc,
 mi domine, seruitia salutationis accipientes facite, ut praefatum peregrinationis dura non onerent meque crebra scriptio-
 25 uestrae per hanc impetratam frequentiam relenare munia non desistant.

XIII. 2 ennodius auito *B*   3 quidquam *Lb*   4 ab *B*¹, a
*B*²*LTVb*   5 distiti *B*   uiri memoriae *LTV*   7 actenus *B*
 8 exanimi *b et m. rec. s. l. B*   9 ⁱm *T*, mihi *BLV*   10 prae-
 cor *B*

XV. 15 postulantur *T*   18 adulescens *B*   21 subtrahere *B*
 23 mihi *B*   24 onerent *b*, honerent *BTV* (*prius e in ras. corr. B*),
 honerent *L*

XVI.

ENNODIVS LVMINOSO.

Non deberent esse negotiosa conloquia, quae pro remedio sibi amor inuenit, nec religionis stipendium ad necessaria nos oporteret euocare commercia, quia dulce esset epistularum munia soli militare concordiae nec rem diligentiae in aucupia transferre compendii! sed res ad hoc rediit, ut nisi senior caritas, quae inter nos ab ipso uitae limine sumpsit exordium et per uarias profectuum uires messem gratiae perduxit ad aream, compulsa pro meis partibus stimulo scriptionis adsurgat, grandi ingratitude et detrimentorum sterilitate percutiar. meminit amplitudo uestra quae de expensis, quae apud Rauennam episcopus meus fecerat, me ei redhibitionem promittente, pro sedis apostolicae utilitate, uobiscum fuerit conlocutus: de qua restituenda celerem promiseratis effectum. sed pro peccatis meis nescio qui casus manus opposuit. de qua ad me praedicti antistitis se conuertit intentio, ut uix indutias ad sacratissimam urbem tribuerit destinandi. nunc post deum in uobis causa est, qui potestis et personam meam offensione pontificis et detrimentis eripere, ne officium fidei mihi uni peperisse uideatur aduersa. domine mi, salutationis munera persoluens deum precor, ut animum uestrum ad utilitatis meae considerationem incunctanter inuitet. ego quid amplius facerem inuenire non potui, nisi ut cum allegatione manifesta fidum mihi dirigerem perlatores.

25

XVI. 3	quae B s. l.	5 , quia]!	quam fort.	8 lumine V ¹ et
Sirm.	9 profectum L	uices fort.	12 meminet B	expensis
qua ^a T	episcopus B	13 redhibitionem BT ¹ V,	retributionem	
L	14 apostolice B	collocutus T	15 peccatis meis V in	
ras.	16 opposuit manus LTV	17 antestitis B	inducias	
(c ex t corr.) B	18 tribueret L	destinandus Bb .	19 offen-	
sioni L	pontificis] mei add. LTV	20 uideatur peperisse LTV		
21 mihi BLV	dominum b et Sirm.	23 quidē B ¹ ut uidetur		
24 fidem Bb				

XVII.

ENNODIVS MARCELLINO EPISCOPO.

Magnifici uiri domni Stephanioni filii uestri facit dignatio,
 ut beatitudini uestrae legendus occurram, cuius beneficio itineris
 5 caritas detrimenta non patitur et quod praesentia non ualet
 sermone compensat. his ergo seruitia apostolatui uestro debita
 repraesentans quaero, ut me orationum suffragio subleuetis,
 quatenus insertus uenerabili conscientiae de omni merear digna-
 tionis uestrae fruge gratulari, quia fiduciae meae coronam
 10 uestram non ambigo responsuram.

XVIII.

ENNODIVS DOMINICAE.

Fecit magnitudo uestra quod et sanctis moribus suis debet
 et sanguini, ut propinquitatis memoriam silentii non patiatur
 15 torpore languescere. in quacumque terrarum parte uiuit ad-
 finitas, nec separantur regionibus parentelae catena sociati.
 credite mihi, dilectio sancta non deperit nec ullum patitur
 per diuisiones itinerum natura dispendium. nam generum
 uestrum tantum mihi noueritis caritatis inpendere, quantum
 20 ad uicissitudinem nulla satisfactio existat idonea. quod superest,
 domina mi, accipientes debitae salutationis affectum, deum
 precor, ut in bono mutuae felicitatis uidendi uos occasionem
 conferre dignetur, quatenus sub confabulatione uotiuua pia
 desideria subleuentur.

XVII. 2 episcopo *om. T* 3 domini *b* stefanioni *B*, Fre-
 fanionis *b* filii *B* 4 itineris *BV*¹ 6 compassat *L*¹ (*n in*
m et ss in ns corr. m. ant.) 8 quatinus *LTV*

XVIII. 12 dñice *LT*, domniae *B* 14 patiator *B* 15 tur-
 pore *B* languiscere *B* 16 parentillae *Bb* 17 ^{do}perit *V*,
 deberet *Bb* 18 diuisiones *scripsi*, diuisionis *BTVb*, diuersionis
L itinerum *BV*, itinera *Sirm.* 21 mihi *BLV* accipientis
BLb 23 quatinus *T*

XVIII.

ENNODIVS FAVSTO.

Postquam desideriiis meis uidendi uos facultas elapsa est, iterum ad litteras mens reuertit: cogitur abiuratum poscere paginale subsidium et institutam melioribus copiis animam 5 quasi uilioris cibi alere aut sustentare conmercio. o quam graue est, quotiens uariis necessitatibus obsequentem fugitiua libertas ad noua instituta transducit! quae dura sunt continuatione franguntur: multum de grauitate oneris usus incidit: flebilis condicio ad optata quae non sunt mansura perducit: 10 leuior sors est curis iugibus occupati. hoc sum infelicioꝝ peccatorum fasce, quod de bonarum rerum sapore gustauī. sed hinc alias. deo relinquenda sunt quae humano remedium nesciunt habere consilio. uobis interim reuerentiam salutationis inpendens reditus mei facere indicia non omisi, cupiens pari scrip- 15 tionis uestrae hilaritate releuari.

XX.

ENNODIVS FAVSTO.

Ignoratur bonorum sapor in prosperis: uix dinoscitur superni qualitas beneficii, dum tenetur: post migrationem cupita dul- 20 cescunt: desiderii pretia in manibus constituta nescimus. uere fateor, quamdiu Rauenna uos habuit, sinistrum omen credidi cogitare quae patior nec inter res secundas quasi malignus propriae felicitatis interpres quae per absentiam uestram euenire poterant suspirauī. non debui merita mea, si ab homine non 25 separarer, agnoscere nec intellegere fugitium esse quod sectanti peccata blanditur. sed quid epistolaris concinnatio castigatae terminum dictionis excedit? ferat his rebus medelam cuius

XVIII. 4 reuertitur *b* adiuratum *T* sed *d* ex *b* corr. uidetur

5 cupi^ais *B* *d* s. l. m. rec., cupidis *b* 8 ad (*d* in ras.) *L* 9 honeris *B*¹*T*, honoris *B*²*b* 10 conditio *BLTb* 14 interim] iterum *Bb* 15 incidia *L*

XX. 24 abstinentiam *L*¹ 26 sectandi *T*¹ 28 excedet *B* medellam *B*¹

imperio uniuersa famulantur. ego tamen, propter quod adtributae sunt paginae, ualeo substantia corporali et per haec munia sub dei ope, ut prosperitas uestra nuntietur, expecto. accipite ergo obsequia mea, et si quid inter haec, quae mecum ⁵geri didicistis, euentus dexter adtulerit, sine dissimulationis obstaculo nuntiate.

XXI.

ENNODIUS FAVSTO.

In occasione rapui soluendae humilitatis personam domesticiperlatoris. desiderii meis militabit quod in aliorum negotiorum ¹⁰efficacia prouidistis. fateor, durum credidi uicinior litteras denegare, qui numquam potui in longinquo constitutus abstinere conloquiis. uisus enim mihi sum Rauennatibus occupatus excubiis magnitudinem uestram quadam mentis dextera contigisse. ¹⁵idcirco ad leuamen desiderii scripta prorogauit, ut quod uiuis subtrahebatur affatibus lectione pensarem. ergo honorem salutati exhibens rogo, ut me huiusmodi, quotiens opportunitas ingesta fuerit, remediis subleuetis, in quibus absentia unicum ²⁰habet diuina prouisione subsidium. agnouistis quae sit curatio affectione languenti: uestrum est medelam aegris animis non negare.

XXII.

ENNODIUS EVGENETI.

Diligentia est multiplicium causa paginarum. reuerentiae ²⁵uestrae debetur quod ab scriptione non tempero. testis gaudii

3 subdū ^{dum} B dum s. l. m. rec., subleuor b ut] ac ex at corr. B,
ac b nuntiatur B m. rec. s. l., nunciatur b exspecto LV, ex-
peto b 5 dedicistis B

XXI. 11 efficatia ex efficia L m. ant. 13 rauennātibus L'
excubiis occupatus T, occupatus ^{excubiis} studiis V, occupatus excubiis studiis
L 15 iccirco T uiuis (alt. u corr.) B, uiui L 17 huius-
modo L' oportunitas BLTVb 18 subletis B 20 medellam
B' animus B'L

XXII. 25 ab B'L, a B'TVb

non patitur uox defectum, quia statum ualitudinis uestrae laetus excepi. ualete.

XXIII.

ENNODIVS PARTENIO.

Deo auspice dilectionis tuae primordia conualescant: adsit 5 desiderii communibus per quem uires studia sortiuntur. declarasti te scriptionis luce urbem amicam liberalibus studiis iam tenere: praemisisti in foribus quod auara parentum uota superaret. non sum dictionis tuae rigidus aestimator nec respuo tenuitatem praesentium, cui secutura blandiuntur. quotiens 10 uomeribus terram scribimus, animus de spe uenturae frugis eleuatur: semper de herbis aristarum diuitias amicus arationis intellegit: diligens rusticandi adhuc in cano flore pomorum populos iam metitur. facessat aduersitas et quicquid pariunt peccata discedat. ductus mihi oratiunculae tuae etsi eloquentiae 15 nitore non subsistit, Latiaris tamen uenae sapore radiauit: fluxit sermo non absonus, lectionis tamen opibus ampliandus. sed quid ego post tantum iudicem, cuius auribus operis tui concinnationem placere signasti, quasi post olores anser strepui? illi quicumque placuit examen securus ingreditur: facundia 20 ab illo praedicata praeualet fauorem etiam ab inimicis exigere. labora ergo, ut felix bene coepta euentus extollat, honestorum te obsequiis indesinenter impende: eos qui consortio te suo polluant debens monitis nostris reuerentiam uelut ueneni poculum fuge: profectum tuum paginis scire cupido semper 25

1 uox non patitur *LTV*   2 ualete *om. Bb*

XXIII. 4 partinio *Bb*, paternio *L*   5 conual*scant *L*   11 scri-
bemus *B*, scindimus *b et s. l. m. rec. B*   12 eleuatur *V in ras.*
arationis *scripsi*, rationis *BLTV*, nationis *b*, sationis *coni. Schottus*
13 ///rusticandi *L*, rustigandi *B*   14 populos *Schottus et Sirm.,*
populus *BLTVb* (us *in T corr.*)   15 eloquentiae (el *in ras.*) *B*
16 *latiaris *L*   17 non—ampliandus *om. B add. in mg. corr.*   ab-
sonis *L^a*   19 concinnationem operis tui *LTV*   resignasti *fort.*
20 quicumque *coni. Schottus*   facondia *T^a*   21 fauorem *B*
22 cepta *T*   23 te *scripsi*, se *LTV, om. Bb*   24 debens (s *ex*
t fort. corr.) *L*, debetis *coni. Schottus*   ueni *B*

adnuntia. quod superest, uale et omnibus superni fauoris iutus
auxiliis familiae tuae de peritiae messe responde.

XXIII.

ENNODIUS ARCHOTAMIAE.

5 Quamuis ius affectionis consanguinitatis lege constrictum
regionum prolixitate non pereat nec catena generis, quae animas
nectit, terrarum separatione diuidatur, attamen pabulum cari-
tatis est aut uidere aut officio sermonis appellare quem diligas:
nescirentur secreta mentium nisi proditione linguarum. haec
10 in usu uocauit antiquitas, ut illa, quae pectoribus clausa sunt,
non laterent. ego Gallias, quae totum me propter uos sibi
uindicant, si oculis non inspicio, affectione non desero. gratias
tamen praesentium perlatori, qui necessitatis suae occasione
desideriis meis praestitit, ut inter aestus animorum, quibus
15 baiulus deerat, optatum praeberet officium. salutans ergo ser-
uitio debito precor, ut portitor beneficii sui uicem recipiat et
qui in gaudio meo opitulatus est suis uotis restitutum per
me credat effectum.

XXV.

ENNODIUS FAVSTO.

20 Scit magnitudo uestra quo me honorent praeiudicio studiorum
liberalium sectatores tamquam rem sibi debitam commen-
dationis meae scripta poscentes. in usu est uos beneficia, me
uerba conferre et magnitudinem rerum desiderium uincere
25 postulantis. si ab his muniis temperem, saluo munerum uestrorum
genio, ego uotum beniuoli non habebō. perlator praesentium

1 iutus *LTV*, iustus *Bb*, adiutus *Sirm.*, iussus *coni. Schottus*

XXIII. 4 arcotamie *T* 5 affectionis ius *LTV* 6 prolexi-
tate *B* 7 nectet *Bb* 9 nesciuntur *LTV* 10 cl*usa *L* (a
eras.) 12 uendicant *B* (*corr. rec. ?*) *Tb* 14 prestitit *B*
16 portitor] potior *Bb* beneficii *B*

XXV. 21 honerent *B* sed onerent *s. l. m. rec. B*, onerent *b*
22 sectatoris *B* 23 usum *B¹LT¹V* 24 magnitudine *BTb*
rerum] uestram *fort.* 25 salua *B¹* (*ut uidetur*) *b* 26 beniuoli *B¹*
LTV // non *B* habeo *T^b*

Pertinax teste apud uos natalium suorum pudore uulgabitur, qui in adstipulatione stemmatis usurus est bono uerecundiae, per quem iudiciis ualitudinis meae pro uestro desiderio factis precor, ut fiduciae suae fructum capiat ex dignationis uestrae messe locupletem, et quotiens uotius conmeantum cursus accesserit, ad subleuandum me quas in amoris solacio accipitis paginas destinate. 5

XXVI.

ENNODIUS EUPREPIAE.

Debentur quidem necessitati silentia, sed scripta diligentiae: 10
 exigit metus abstinentiam tabellarum, sed interdum cedit affectui. uix aliquibus adquiescit obstaculis mens amantis: feruet ad redhibenda gratiae stipendia potius cum uetatur. ecce prae-locutus quae me causa ab his muniis suspenderet relinquo conscientiae uestrae quae faciat obsequentem. deum tamen 15
 precatus in bona me ualitudine uel Lupicinum nostrum esse significo, hoc de uobis cupiens quae a me sunt prorogata cognoscere. nolo tamen curam uestram sequestrati pignoris fasce deprimatis. credite conscientiae meae, plus illi per studium debeo quam ipsa exhibere poteras per naturam. utinam 20
 ingenium illius beneficia superna meliorent. uere dico, uobis ad longiora digredientibus utriusque parentis sollicitudo me respicit, quam potuimus in unum positi cum ambitione partiri. domina mi, salutationem plenissimam dicens precor, ut tantum mihi caritatis et orationis suffragium concedatis, quantum me 25
 ad desiderii uestri effectum tendere conprobastis.

1 testem *Bb*   2 adstipulatione *B*   stemmatis *B*   usurus (us
in ras.) *L*   5 conmeantium *T*   accerserit *b*   6 solatio *LV*,
 silentio *T*   accipites *B*   7 distinate *B*

XXVI. 9 eupraepiae *BV*   11 cedit *T*, cedit *BLVb*   12 ob-
 staculis *L*   13 ad *T s. l.*   redibenda *B¹LTV*   stipendiae *L*
 14 suspendit *T* it *ex et corr.*   16 me^a *B a s. l. m. rec.*, mea *b*
 uel (u *in ras.*) *B*   lopicinum *BLV*, lopicinium *T*; Vellopicinum (*om.*
 uel) *b*   17 sigco *T*   que ad me *T*, que^a me *L*   19 depremates
B   23 respicet *B*   24 m^u *T*, mihi *BLVb*   plenam *LTV*
 25 ordinationis *L*   suffragium *V*   concidatis *B*

XXVII.

ENNODIVS SENARIO.

Vber conscientiam uestram pro superna dispensatione uicissitudo comitetur: reddat pro paruitate mea altissimus
 5 quod agnoscit a uobis, qui semper amantibus fideles extitistis, fuisse conlatum. certus portus est pectoris uestri inuenisse diligentiam: estis hac conuersatione praediti, ut amicorum spem beneficii conlatione uincatis. secundam admonitionem desidero, ut iniunctum iter adripiam: date felicem dexteram
 10 humilitati meae et prospera mecum uestra diuidite. domine mi, salutationis obsequia praesentans quaeso, ut si rerum dominus apud Rauennam feliciter commorabitur indicetis, quatenus sine ambiguo praecepta uestra perficiam.

XXVIII.

ENNODIVS GVDILEVO.

Solent quibus felicitas et potentia deo ordinante conceditur humiles consolari officio litterarum et prospera sua paginarum promulgatione partiri. ego multo tempore ut his subleuarer muniis expectaui, sed cessantibus uobis necessarium credidi
 20 non tacere, ut quod amor non exigit iuxta euangelicam lectionem mereatur inportunitas. domine mi, salutationem plenissimam dicens quaeso, ut me antiquum cultorem uestrum illo foueatis quo olim promisistis affectu et prospera uestra paginarum me faciatis directione cognoscere.

XXVII. 3 ur̃am (u *ex n corr.*) L 4 prauitate B¹ altissi-
 mis T¹ 5 fideles b, fidelis BLTV extitistis (stis *in ras.*) L
 7 praecundam B (diti—uincatis *om. B add. corr. in mg.*) 8 con-
 solatione T 11 m T, mihi BLVb praesentans Bb, praestans
 LTV 13 quatinus T

XXVIII. 17 humilis B 18 subleuaretur T¹ 19 exspectaui
 LV 20 laectionem L¹ 21 merat̃ p̃portunitas T¹ m T,
 mihi BLVb 22 anticum B 23 affectui L 24 dilectione T¹

XXIX.

ENNODIVS FAVSTO.

Quamuis sublimi uiro et omni integritate praedito Sabino Romam properante tute paginarum officia commissem, ut resignanda per litteras fidelis relator adsereret, attamen sollicitudini meae debui duplicibus magnitudinem uestram iudiciis informare, ut perlator ex litteris securus principium narrationis adsumat. haec scripto degustata sufficiant: ad illud reuertor, propter quod epistolae destinantur. ualere me corpore nuntio deo supplicans, ut statum animae de uestra faciat prosperitate 10 reparari.

XXX.

ENNODIVS FAVSTO.

Non potest doloris magnitudinem eloqui oris infantia, qui mihi de illa re contigit, quod harum perlatoribus ad Liguriam 15 destinatis ab scripture temperastis, quorum comunionem uos ignorasse non credidi, et praesentiam magnitudinis uestrae a petitionis qualitate deprehendi: datur enim inueniri a dispositis tractatorem. me tamen urunt epistolarum feriae, quas ad leuamen maeroris mei etiam occupatissimi reppulistis. nunc 20 ad uota redeo. ualete, mi domini, et caelestem circa uos gratiam multiplici resignate conloquio. partum est enim actibus uestris quietis tempore de ea quae in laboribus sata est innocentiae messe gaudere.

XXXI.

25

DOMNO PAPAE ENNODIVS.

Peruigil beatitudinis uestrae cura quasi coram positos in quocumque loci sint obsequentes adtendit et sine ullis feriis,

XXVIII. 3 predicto *B* sauino *BLTV* 4 properanti *fort.*
 cōmī^{is}sē *L* (s *eras.*) 6 indicis *V* 7 principium *L* 8 sufficiat *Bb* 9 destinantur *Bb* nuntio *L* 10 **animae *B*

XXX. 15 ad liguriam *B*, allegoriam *b* 16 destinatis *B* ab *LTV*, ad *B¹*, a *B²b* cōme***ationem (mor? *eras.*) *L* 17 a *corr. uidetur B* 18 dator *B* 20 meroris *B¹TV*, moeroris *B²b* reppulistis *B*, repulistis *Tb* 21 dñe *T* 22 resignare *T¹*

XXXI. *Epist. 31—34* ferias dari *om. B* 26 domnino *b* 27 positum *b* 28 adtendit *b*, attendit *LTV*

dum gratiae suffragium praestat expertis, inuitat extraneos. etenim plures ex spectaculo fructus capiuntur laboris alieni, quia discit operam nauare in cuius oculis redduntur praemia sudoris et fidei. atque utinam par uotis esset effectus et quod
 5 didici pro religione cupere daretur implere! domine mi, famulatus mei humilitatem exhibens parca in maximis elocutione contentus quid domnus episcopus frater uester super directa legatione senserit patefaciendum praefati litteris derelinquo.

XXXII.

ENNODIUS AVIENO.

10

Cum semper sint litterarum inter amantes iucunda commercia et ex his muniis, etiam si Spartana adhibeatur breuitas, gaudia prolixa nascantur sintque huiusmodi officia remedio absentibus, uotiuua sollicitis, attamen aeger animus super eorum de quibus
 15 pendet prosperitate iactatur et hac tantum curatione respirat, quam cum negat anxiis is, qui nullo labascit incerto, resignat se diligentia non teneri. pauerunt diu animum meum a magnitudine uestra destinata colloquia et hilaritati congrua pabula praestiterunt. quorum nunc abstinencia non adfert tristitiam,
 20 sed cogit ad exitium. potuit enim saluti opem tribuere quod ante militauit affectui: abiurata est caritatis religio, quando profutura meae ualitudini uerba denegantur. agnouistis quid fecerunt silentia uestra, quibus emendatione succurrite: nam apud uos si mei non dominatur obliuio, scriptio mutantur.
 25 domine mi, salutem largissimam referens deum deprecor, ut aestibus meis superni dispensatio fauoris occurrat et in solacio maerorum meorum illa a uobis indicari faciat, quae delectet agnoscere.

1 expertes <i>T</i>	2 ex <i>b</i> , de <i>LTV</i>	fructu <i>b</i>	3 reddunt <i>L</i>
5 cupere <i>T²b</i> , cuperem <i>LT¹V</i> et <i>Sirm.</i>		m <i>T</i> , mihi <i>LVb</i>	famulatis <i>T¹</i>
	7 dominus <i>b</i>		
XXXII. 11 iocunda <i>Tb</i>	14 eger <i>LTV</i>	15 pendet <i>T²</i> ,	
pendit <i>LT¹Vb</i>	17 se] sed <i>b</i>	20 exitum <i>b</i>	22 ualitudini <i>b</i>
23 fecerint <i>b</i>	24 dominatur <i>L</i>	mutentur <i>fort.</i>	25 mihi <i>LVb</i>
dominum <i>b</i>	precor <i>T</i>	26 dispensatio <i>scripsi</i> , dispositio <i>LTV</i> et <i>Sirm.</i> , dispositione <i>b</i>	occurat <i>L</i>
<i>Vb</i>	27 moerorum <i>b</i> , merorum <i>LTV</i>		solatio <i>LT</i>

XXXIII.

ENNODIVS HORMISDAE ET DIOSCORO.

Scio conscientiam religiosam grande aestimare compendium, si praestandi nascatur occasio, his maxime quos deuotos extitisse meminerunt. ergo quamuis prima reuerentiae uestrae 5 causa sit scripta mittendi et utilitatis adlegatio sit subicienda diligentiae, attamen anxius animus saepe necessaria praeponeat affectui. retinet fraternitas uestra domnum papam de expensa, quam episcopus meus apud Rauennam pro eius utilitate me spondente fecerat, restitutionem fuisse pollicitum. sed actum 10 est, ut uix ad uos dirigendi praestaret indutias, et de mea sibi satisfaciendum esse substantia protestatur. nunc quia grandis summa non est quae repositur et summum est beneficium me ab ingratitude eius, quae uidetur iusta, subtrahere, ordinate quod uobis retributio superna compenset. domini mi, 15 salutem abundantissimam reddens deum quaeso, qui animis uestris quod me subleuare possit inspiret. ego autem adfui partibus meis, qui cum contestatione maeroris per paginas indicati direxi fidelissimum perlatores, qui nobis perferenda sine imminutione suscipiat. 20

XXXIII.

ENNODIVS FAVSTO ALBO.

Quamuis magnitudo uestra per longum silentium obliuionem mei fuerit contestata et dum ab epistolaribus muniis tem-

2 hormisde *TV*, ormisdae *b* diochoro *LVb*, dioscorio *T*
 3 religio**sam (ni *eras.*) grandam *L*, grande religiosam *T* 4 nascantur
L 6 allegatio *LTV* 8 dominum *Tb* 9 qua *b* utilitatē
 espondente *L* 10 fuisse] suis fecisse *L* actum est *om. b* 11 dili-
 gendi *T*¹ inducias *Vb* 12 protestetur *T* ****nunc *L* (nunc
eras. uidetur), sed nunc *b* 13 quare poscitur *b* 14 eiusque *b*
 15 compensit *b* domine *b* m¹ *T*, mihi *LVb* 16 dominum
b qui *b*, quo *LV*, *om. T in exitu lineae sed ut s. l. m. 2*
 18 contestationem *b* moeroris *b*, meroris *LTV* 20 imminutione
TV suscipiat *T*¹

XXXIII. 24 munis¹ *T*

perat, memoriam obsequentis abiecerit, attamen prouidentia caelestis desideriiis meis prospera uestra non patitur occultari et uariis indiciis successum circa uos resignat optatum. nunc tamen animus meus usque ad hoc deuinctione productus est, 5 ut proprium ad uos dirigerem perlatorem, qui uiuis pastus aspectibus bona ad me manifesta perducatur. credite, domini, magna me uobis esse obligatione constrictum nec ullas pectori meo ferias dari, quibus uisionem uestram non plena intentione disquiram. superest, ut reducta in ecclesia Romana concordia 10 occurrendi uobis contingat occasio. domine mi, salutationem reuerentiae uestrae plenissimam dicens deprecor, ut suggestionem portitoris hominis mei grato suscipiatis auditu et de felicitate uestra uel totius domus statu recurrenti nos instruatis alloquio.

XXXV.

15

ENNODIUS DOMINAE.

Inter curas et molestias, quibus pro peccatorum fasce subicior, elegi singulare subsidium, ut ad uos domnas meas litteras destinarem, quarum precibus omnia mihi secunda contingerent et ad serena laetitiae depositis angustiarum nubibus reformarer. 20 prima enim maeroris causa est, quod prospera uestra, dum in longinquo degitis, uix datur agnosci, ex qua nascitur circa personam meam omnis aduersitas. adeste ergo supplicii precibus uestris, ut per sanctorum dei suffragia aegro animo medela tribuatur. domina mi, seruitium salutationis inpendens 25 deprecor et per deum uos, quem colitis, obtestor, ut continuis me postulationibus et lacrimis, quibus regnum caeleste uim patitur, domino commendetis, quia hoc munus speciale conputo et omnibus commodis antepono.

28 cf. Matth. 11, 12

4 perductus *Lb*   5 partus *L*   6 domine *b*   8 plenam
b   10 domini *fort.*   mi *Schottus et Sirm.*, mihi *BLVb*, michi *T*

XXXV. 15 dominicae *b*, domniane *T*   17 dnās *T*   18 destinarem *B*   19 dopositis *I*,   20 meroris *BLTV*   21 de-
getis *B*   asnosci *B*   22 omnes *B*   adest *Bb*, adesto
T   24 medella *B¹*, medelā *L*   mihi *BLVb*   seruitionum
B, seruitia *b*   25 coletis *B*   optestor *B*   26 postolationibus
B   caelestem *B¹*   27 munos *B¹*

XXXVI.

ENNODIVS ADEODATO PRESBYTERO.

Caelestis dispensatio religiosis desideriis numquam negat effectum: nam quod pie cupimus maturo praestat studio. desideranti enim mihi per litteras orationum uestrarum postulare suffragia perlatores domesticum uota pepererunt, ut stimulo 5
 scriptiois admoniti pro suscepti anima supplicetis, quia doctor gentium clamat: orate pro inuicem. nihil enim est quod deum diligens etiam pro delinquentibus optinere non possit. laborate ergo promissis dudum patrociniis et gaudia 10
 mihi per lacrimas comparate: ueniat ad me fructus innocentiae meritis ignoratus. haec sunt, de quibus sanctum dei admonere praesumpsi. timeo enim facere prolixa conloquia, quia res necessaria strictis est postulanda sermonibus. nunc in Christo ualete, mi domini, et sentire me deprecationis uestrae munera 15
 prosperis indicate.

XXXVII.

ENNODIVS IOHANNI.

Ergo falso creditur amorem reddi diligentiae et tacitis animas se interrogare colloquiis, fidem mentium sensus adserere, 20
 ut quod inpendimus uicaria nobis relatione debeatur? uocem montium secreta restituunt et in obsequio humanitatis muta fabulantur: sed magnitudinem tuam in contemptu mei contigit silentium pro scriptioe redhibere et in astipulatione artificis genii temperando a paginis pertinaciam garrulitatis 25
 obprimere naturae lege calcata. facessat a moribus meis sequi quod admissum doleo et subleuare culpas imitando. ecce iterum

8 Iac. 5, 16

XXXVI. 2 presbitero *B*   3 religionis *b*   5 postolare *B*
 9 quod dñi ^{um} *B* (um s. l. m. rec.), quoddam *b*   obtinere *T'*   10 dudum
 mihi *T'*   12 sanctum] secundum *b*   dñi ^{dominum} *B* (dominum s. l. m. rec.), dominum *b*   14 postolanda *B*   15 domine *Bb*

XXXVII. 19 amatorem *B*   20 adsereret *b*   21 debetur *T'*
 23 famulantur *LTV*   24 redibere *BLTV*, reddere *b* et *B* m. rec. s. l.   26 nature *B*   27 imittando *T*, emittendo *B*, euitando *b* et *B* s. l. m. rec.

appello linguae ferias fouentem et in longioribus persequor, habens promissae caritatis memoriam. domine, ut supra salutationem largissimam offerens quaeso, ut debitum gratiae uel nunc exigat inportunitas, dum prouidetur, quatenus ardorem desiderii prolixis satietis alloquiis.

XXXVIII.

ENNODIUS FIRMINAE.

Quotiens uotiuā res repente contigerit, pretium de ipsa temporis breuitate sortitur. caelestis enim ut crescat beneficii
 10 genius, subitum facit esse quod tribuit, ne deuenustet sperantium prolixitas misericordiam largitoris. quis enim affectum desiderii repente suscipiens non audius impetrata ueneretur? sic litteras magnitudinis uestrae sitiens tempore profectionis accepi. dolebam fateor et uehementer angebar, dum nec ob-
 15 sequiorum meorum perlator existeret nec sospitatis uestrae digressurus bona cognoscerem. ecce utrumque frons bona concessit: accepi pariter indicia optata quae refero et uno eodemque tempore regressum me de Alpibus Cottiis et Rauennate significo iter adrepturum. orate ut uariis laborum iactato incommodis
 20 patientiam supernae benedictionis munus infundat. me autem quod ad custodiam gratiae culminis uestri splendor hortatur, facilius credo cursus fluminum in diuersa reuocari et relictis fluentorum alimoniis aether uacuum pisces expetere, quam tantorum me inmemorem delicta restituant. quod superest, ualete,
 25 mi domina, et redemptori nostro pro persona suscepti incessabiliter supplicate.

22 cf. Verg. Ecl. I. 59

1 appello *B* fereas *B* fouente *Bb* 4 quatinus *LTV*

XXXVIII. 7 ferminae *L*, firmine *T* 8 contigeret *B* 9 beneficii *B*
 10 genius (i in ras.) } *B*, genus *b* sperantum (u uidetur corr.) *B*, sperantium *LT* 11 prolexitas *B* largitores *B*
 14 angibar *B* nec *B* s. l. 15 suspitatis *B* 16 uterque *T*¹ fors *T*¹ 17 accipi *B* 18 cotiis *T*, coctiis *L*, gotthiis *b*
 19 adrepturam *B*¹ iactatos *Bb* incommodus *B*¹, omicommodis *T* 22 cursum *B* (*m. rec. s. l.*) *b* 23 expetire *B*
 24 inemorem *L* dilecta *Bb* quod *L* s. l. *m. ant.*

LIBER SEPTIMVS.

I.

ENNODIVS IVLIANO.

Praeceptis magnitudinis uestrae ministerium debitionis exsoluimus, quia fit aequitati proximus qui iusti uiri monitis obsecundat. negotiorum qualitas, quae ab amico ueritatis agnoscenda committitur, cautione instruit animum cognitoris integri. adfectionem infudisset nobis magnitudinis uestrae consideratio, si studia non dedissent. in negotio igitur, quod inter Bautonem regiae domus conductorem et Epiphanium cartarium uertitur, dum anceps in disceptatione nostra euentus nutaret et alterna se partes intentione conluderent, adserente Bautone se sexaginta et quatuor solidos publicos, quos de reliqua indictionis illius emisso chirographo fuerat debere confessus. idcirco non posse restituere, quia per manus sublimis uiri Proiecti quadraginta solidos Epiphanio suffragii nomine con- tulisset, pro quibus nullum beneficium secutum fuisse doceretur, et replicaret ipse Epiphanius, se si quid accepisset, labore meruisse nec frustra sibi a Bautone quicquam fuisse conlatum uel prolati testis fidem laudibus incessanter adtolleret: statuimus ut sub iureiurando mihi nominatus superius uir nobilis Proiectus et sperati genus declararet beneficii et effectum, si ita esset, adsereret non secutum: quod cum fuisset

I. 3 debitionis] deuotionis *b*   6 cautionem *b*, cautiorem *coni.*
Schottus   7 infundisset *Bb*, insudisset *L*   9 epifanium *B*
 cartharium *BLVb*   12 publicus *Bb*   13 chyrographo *b*, cyro-
 grapho *LV*, cyrografo *B*, cirographo *T*   deberi *fort.*   15 epifanio
B, epiphani *T*   nominis *Bb*   16 docetur *V¹*   17 epifanius
BLV   18 ab auctone *B*   19 collocatum *b*   probati *T*
 20 statuim²** (us *eras.*) *L*   mihi *om.* *Bb*   21 beneficio *L¹*

inpletum, Epiphanius acceptam pecuniae refunderet quantitatem. nunc in potestate est culminis uestri decisionem nostram, si placet, auctoritate fulcire.

II.

5

ENNODIVS FAVSTO.

Quantum ad fascem maeroris adiungit interrupta tribulatio, quando ut acrius urat aduersitas, prosperorum mutatione blanditur! ad cuius umquam onus accessit, quod continuatae sarcinam calamitatis abiecit? quam bene me ad patientiam
 10 absentiae uestrae longus temporum usus aptauerat, dum hoc, quod felicitas non habebat, didicerant nec uota praesumere! ecce iterum de inueteratis doloribus passio nouella me lacerat, et obductam cicatricem rescindit ictus acutior. inploraueram a discedente misericordiam, ut quod de praesenti confabulatione perdebam, litteris pensaretur, nec hanc frugem omnibus
 15 desideriiis ieunus emerui. ego consuetudinis meae non neglegens inter lacrimas scripta concinno, quibus de afflictione mea credidi nil potius indicandum, inlustris uiri domni Pamfroni relatione contentus. nunc, mi domine, obsequia famuli
 20 uestri dignanter accipite et animae in angustiis constitutae remedia consueta praestate.

III.

ENNODIVS AVIENO.

Quibus magnitudinem tuam discedentem precibus inploraui, merito retexerem, nisi memoriae uestrae inrogare contumelias euitarem. nam qui amantem de his, quae recens sunt acta,

1 epiphanius *B*   2 decisionem *T*   nostram uestra *fort.*
 3 fulcite *T*¹

II. 6 meroris *LTV*, memoris *Bb*   8 nunquam *T*   honus
BLV, bonus *T*, honos *b*   9 me *om. T*   11 dedicerant *B*¹
 13 rescendit *B*¹*L*   acutior *T*   inploraberam *B*   14 a—per-
 debam *om. B add. corr. in mg. inf.*   negligens *BT*   17 scripta
Bb, om. LTV   18 indicandus *T*¹   in|illustris *B*   uiris *L*
 domini *B (m. rec.) Tb*   panfronii *T*

III. 24 descendentem *B*   praecibus *B*   26 deuitarem *LTV*
 quae] qui *L*

conuenerit, fugiendam bonis obliuionem inportunus opponit, cum hoc sit peculiare coniunctis, ut sub quadam praescientia mutuo sibi cupita sufficiant et ad substantiam caritatis efficaci dispensatione quod uotis poscendum est effectu seniore concilient. caelestis dispensatio facienda suggerit, si quid 5 amor optat inquiras. his iungitur quod aestuanti animae, dum iter adriperes, multus in promissionibus subuenisti dicendo sustentandum me esse paginis, qui propriae lucis priuarer absentia. ecce et pollicitatio fide claudicat et spe inritatus ardesco. egit ueniens de remedii praesumptione fiducia, ut 10 difficilius dura tolerentur. sed nunc, mi domine, honorem salutationis accipiens, postquam apud uos quod male est animo declarauit, curatio properata subcurrat, ut qui salutis uestrae status est uel gratiae principalis expectatis reseretur alloquiis.

III.

15

ENNODIUS AGNELLO.

Semper famulantes diligentiae paginas nunc in proditione sui dolor exigit et gaudiorum ministras in uocem reserandae traxit iniuriae nec contenta fuco dissimulationis urbanae secreta pectoris aut taciturnitate uestiuit aut in partem aliam trans- 20 tulit blandimento. noui quidem fabricata, sed fugio et simplicitate contentus cum amantibus serena animi fronte congre- dior. ubi gentium fuit sub obtestatione dei inter nos promissa deuinctio, ut proficiscentes insalutatam me uelut incognitum linqueretis nec potestatem remanens sortirer ne- 25 cessaria suggerendi? credo prouidistis, ut inbecillus oculis

1 supponit *fort.*   2 praesentia *V*¹   6 aertuanti *B*   7 arri-
peres *B* (*s. l. m. rec.*) *Tb*, adriperis *B*, arriperis *LT*¹*V*   multos *b*,
multis *LTV*   9 substantia *fort.*   11 honorem honorem *B*
13 salutis *T*   14 status] stat et *Bb*   gratiae *Bb*, gratia *LTV*

III. 17 nunc (*nc in ras.*) *L*   18 sui—*l.* 25 incog *T* alia manu
exar.   exiget *B*   reseruande *T*   19 secretum *Bb*   20 pec-
toris] corporis *T*   21 fabricati *L*   et in es *corr.* *L m. ant.*
22 tamantibus *T*   23 ostñtatione *T*, testatione *B*   dei (*i pos-*
tea add.) *B*, de *b*   24 diuinctio *B*   25 liqueritis *B*   sor-
ti^{er} *L* rer^r *s. l. m. ant.*   26 inbecillus *B*

totum uobiscum lumen amitteret nec diem meum sub amici praesentia clausis orbibus intuerer. haec si per negligentiam contigerunt, aestimationi relinquitis quem apud uos locum obtineam: ferenda sunt acerbius, si intelleguntur accessisse 5 per studium. nunc uale, mi domine, et animum meum quem in statione consistere suadet innocentia origo propositum, ad potioem gratiae partem, quia uobis sinceritate patuit, inuitate.

V.

10

ENNODIUS SENARIO.

Quamuis te dominum meum per intemeratae documenta fidei principalis sibi cura coniungat et morum claritudo ita publicis rebus misceat, ut amabilis a te saporem quietis excludat, non credo tamen ita religionem amicitiae posthaberi, 15 ut non satisfaciens deo adiuuante regnantis imperiis debita sua refundas affectui. nostis quid poscat aula, quid gratia et uno eodemque tempore nec rerum deestis domino nec amori, quando Christianae mentis integritas per has partes diuisa solidatur. his ergo sollicitudinem meam credo releuari, quibus 20 uenerabilis consuetudo seruatur studiis. tantum est, ut dei nostri solaciis magnitudo uestra adiuta gratuletur. domine mi, salutationis obsequia praesentans spero, ut de uestro uel amici uestri domni Fausti statu hilarem me fieri uotiuo litterarum contingat indicio.

2 clausis (a eras.) L negligentiam BT 4 obtineam B¹
 intelliguntur BTV accessisse] accidisse Sirm. 5 animum meum
 scripsi, animo meo BLTVb 6 suadit B innocentiae coni.
 Schottus propositum] positum Bb 7 ad om. Sirm. quia
 BLVb, qua T et Sirm. 8 incitate L

V. 11 intemeratae B 12 claritudo (r in ras.) B 13 mi-
 cescat L 14 postaueri B 16 nostes B et om. Sirm.
 20 seruatur—magnitudo om. B add. s. l. corr. 21 solatiis LTV
 m T, mihi BLVb 22 praestans LV¹ spero T s. l. m. 2, spe-
 rans L²V, sperant L¹ 23 domini Tb

VI.

FLORO ET DECORATO ENNODIVS.

Permissi hactenus magnitudinem uestram mobilitatem Ligurum urbanae furo disputationis incessere, quia et me origo reddebat alienum et uos ab eorum culpis constantia promissa 5 seiunxerat. sed cum una sorte ab oculis uestris et mente discessi, praeconis uoce contestor neminem damnare posse quod sequitur nec saluo pudore sententiam excessibus dictare peccantem. fas est liberos a reatu uitia detestari: quis aequo animo ferat monitorem quod uerbis destruit actibus non uirtute? euangelii sententia est qui fecerit et docuerit sic dignum dei gratia posse iudicari. uobis copiosus sermo est, quotiens error arguitur, et sub conuersationis neglegentia puritas amplectenda uerborum. perdidistis lacrimarum mearum memoriam, quam discedentibus gemini doloris ictus effudit. 15 ecce quanti dies sunt, in quibus sub tanta frequentia commean- tum nulla neque domni mei amici uestri neque uestra, quae de illo rem uoti indicent, scripta suscipio. absoluistis imitatione culpabiles, non quod Liguribus euenerit propositum, quantum uos dicitis, infidelitatis amittere, sed quod eos con- 20 tingerit inuenisse in his quae sunt uitanda consortes. rogo tamen seruitio salutationis exhibito, ut tandem aliquando tamquam boni domini precum mearum memores prosperitatem uestram uel domni mei amatoris uestri reseratis muniis litterarum.

11 Matth. 5, 19

VI. 3 permissi <i>B</i>	actenus <i>B</i>	mobilitate <i>LV</i>	ligorum
<i>Bb</i> 4 incesser ^o <i>B</i>	6 seiunxerat <i>LV</i>	7 dampnare <i>LTV</i>	
9 a <i>Bb</i> , om. <i>LTV</i>	10 destruet <i>B</i>	13 neglegentia <i>BT</i>	
16 substanta <i>B</i> , substantia <i>L</i>	commean- <i>LTV</i>	17 domini	
19 culpabilis <i>Bb</i>	ligoribus <i>Bb</i>	et ueniret <i>B</i> , eue- niret <i>B</i> (<i>s. l. m. rec.</i>) <i>b</i>	
22 exhibitio <i>BL</i> ²	23 domni <i>B</i> , domini <i>LTVb</i>	21 consortis <i>Bb</i>	
uestris <i>B</i> (<i>m. rec.</i>) <i>b</i>	24 amatoris <i>L</i>		

VII.

ENNODIVS HELPIDIO DIACONO.

Perfecta caritas corporalis absentiae damna non patitur nec
 animorum serena coniunctio itinerum sequestratione mulcatur:
 5 quorum animae Christo in caritatem sociante conueniunt nulla
 possunt separari interiectione terrarum. hac ego spe uel securitate
 de conscientia uestra securus amantem mei adloquor tamquam
 in amplexibus constitutum. foue, domne Helpidi, quem deo medio
 suscepisti. habeat suas mundus astutias et urbanitatem fallendi
 10 prudentiam damnandus appellet: tu illi dulcedini quam probau
 bai nihil admisceas, nisi quod gradibus ad perfectae caritatis
 nos bona perducatur. domine, ut supra salutationem plenissimam
 reddens quaeso, ut prosperitatem uestram uel eorum, qui nos
 diligunt, frequentibus mihi indicetis alloquiis.

15

VIII.

ENNODIVS EVPREPIAE.

Quam bene animum meum ad patientiam sequestrationis
 absentiae uestrae usus aptauerat, dum proluxa silentia con
 temptum dulcedinis rerum suarum necessitate pariebant! re
 20 scissa est cicatrix, quae ad medicinam pii amoris accesserat.
 confiteor, soror uenerabilis, ad antiquum me desiderium litterae
 tuae nimis noto conditae sapore reuocarunt. ecce uide qua
 mecum arte contendis, cui nec satietatem de praesentia tua
 nec obliuionem de silentio pateris subuenire. scit mentium

VII. 2 helpidio *LV*, hilpidio *Bb*, helidio *T*, Elpidio *Sirm*.

diaci *B* 3 essentiae *LT^rV* dampna *LTV* 4 itenerum

B s. mulcatur *scripsi*, sequestrationē| ^{minuit} ultatur *B* (~ *exp. et minuit*
s. l. m. rec.), sequestratione minuitur *b* 5 caritate *b* 6 in

teriectione *L* litterarum *LV* 7 securus *V* tanquam *V*

8 constitum *B^r* domine *Tb* hilpidi *Bb* 9 astuti|asset ^{et} *B*
 (et *s. l. m. rec.*), astutias asset *b* 10 dampnandus *LTV*, damnas
 dus *Bb*

VIII. 16 eupraepiae *BLVb*, eu^uppie *T* 17 se sequestrationis
Bb 19 rescisa *L* 21 me] qui me *Bb*; quia me *fort.*

22 reuocarent *B* quam *b* 23 mecum *om. Sirm.*, equū *b*

VI.

12

discussor altissimus lectione apicum tuorum animam meam inter penetralia sua non potuisse consistere et ad praesentiam tuam diligentiae euolasse melle compulsam. habuit Arelatensis habitatio, cum Mediolanensibus muris includerer, et dum ad dulcem sedem libertas mentis excurreret, intra Italiam me 5 corporis captiuitas includebat. o si suppeteret sermonis abundantia ad ea quae cupit animus exponenda aut illa, ad quae lingua sufficit, non pudor eriperet! paruus amor est qui oris testimonio sufficienter aperitur: confessio est tepidae caritatis, quotiens in ea non cedit eloquium. quod restat, deum 10 precor, ut ualeas et ad subleuandum maerorem meum, quem descriptione tua nimis daedala arte geminasti, bono prosperitatis mutuae reserueris.

VIII.

AVIENO ENNODIVS.

15

Pompam quam in litteris fugitis optinetis, nec aliud est loqui uestrum nisi declamationum insignia custodire: hoc in uobis natura, hoc peritiae mater indeficiens lectionis cura con- gressit. sed miseriis meis euenire nulla consolatio potest, quando ante oculos sunt locata quae merui, et quantum praelatus 20 indignior extiterit, tantum in aperto fiunt peccata superati. quid animum meum, inlustrissime hominum, conaris adtollere? quid in uita, quae plena maeroris est, reseruare liceat tribulationibus meis? pro bono dispensationis caelestis finem uel cum uita constitui. uobis tamen insufficientes refero gratias, 25

2 inter *Bb*, intur *T*¹, intra *LT*²*V*   3 auolasse *B*   cō-
 pul**sam *L*   habuit^{me} *T* (me s. l. m. 2), me habuit fort.   6 ha-
 bundantia *LT*   7 aut] aut ad *Sirm.*   que *B*   8 eriperit
*B*¹, eripere *b*   paruus *L*, pauus *Bb*   11 subleuandis *L*
 merorem *Bb*, meroris *LT**V*   12 scriptionē *L*   tuae *B*   dedala
BLTV   germinasti *T*   13 rseruaris *B*, reseruaris *b*

VIII. 15 ennodius auieno *T*   16 pom•pam (alt. p corr.) *L*
 fugetis optenetis *B*   18 paeritiae *L*   concessit *L*   19 conlatio
L   20 ante *L* s. l.   23 meroris *BLTV*

qui illam circa me seruatis diligentiam, qua potio-
rem nec dignis-
simis praestaretis. domine mi, salutationis reuerentiam soluens
spero, ut orare pro me minime desistatis et ad calamitatum
solacia ferentia opem scripta mittantur.

5

X.

ENNODIUS FLORO ET DECORATO.

Compulsoris functus officio ad redhibitionem promissionis suae
uix aduocatum coegi, ut quod aduocatis debebat exsolueret.
genus durae professionis, ut a uobis dicenda praeueniam: ad
10 uerecundiam clericus inclinavi. quale sit quo molliuntur obsti-
natissimi et quid sibi uelit qui raptores spoliat aestimate. ar-
genti libram, quam frater Epiphanius dedit, fratri Gaiano ad
uos perferendam tradidi, pactis tamen adhuc apud me quae
suscepi constitutis. restat ut, si tradere debeam, designetis.
15 domini mi, salutationem plenissimam dicens rogo, ut primum
per sanctos pro me orare dignemini, deinde domnis amatoribus
uestris obsequia mea sub illa qua me cupere scitis humilitate
reddatis.

XI.

20

ENNODIUS AGNELLO.

Male est animo meo, quod de facundiae suae dotibus mihi
abundantia uestra nil tribuit et ita eloquentiae opibus incubat,
ut partem ex eis facere sacrilegium computetur. turpis est

1 seruastis *T* diligentiam — praesentaretis *om. B add. s. l.*
corr. me portionē *L* 2 praesentaretis *Bb* m *T*, mihi
BLVb 3 calamitatis *T* 4 solatia *LTV* ferentiam *B*
mittatis *Sirm.*

X. 7 redhibitionem *BTV*, redibilcionē *L* 8 debebat (*bat corr.*)
L exolueret *T* 9 dicendam *L* 10 uericondiam *B*
moliuntur *V* 11 uellit *B* qui raptores — *epist. 13 p. 181, 26*
ecce *om. Bb, primus edd. Sirm.* stimata *L* 13 pferendam *L*
14 resignetis *fort.* 15 domine *T* m *T*, mihi *LV* 16 per]
per me *LV¹, om. Sirm.* pro me sanctos *Sirm.* 17 nostris *Sirm.*

XI. 21 est *om. T* facondie *T¹* 22 habundantia *T et sic*
saepius nihil *Sirm.*

equidem uniuersarum rerum auaritia: contigit tamen, si uerba deneges, plus pudenda. saepe etiam euenit ut frequenter scribentes minus diligant: numquam tamen accessit, ut aliquid caritati reseruet qui in perpetua taciturnitate perdurat. potest nasci de epistolaribus blandimentis ambiguitas: certa fides 5 est ab eo, qui seruat silentium, non amari. haec sunt, quae in festinatione perlatoris celer scripsi, geminis stimulis incitatus uel properationis baiuli uel doloris. ergo taedio animi mei remedia incunctanter adhibete, ut quamuis defuerint hactenus affectioni pabula sua, in statione esse tamen promissa 10 caritas innotescat. domine mi, salutem plenissimam dicens quaeso, ut expectationi meae quod sufficit loquendi peritissimo non negetur.

XII.

ENNODIUS HORMISDAE DIACONO.

15

Nullus remaneret imperitis locus ueniae, si plura loquerentur: sola breuitas commendat indoctos. supra errorem est prolixa narratio rusticantis: quando ab ignaro extortum fuerit quod diu legatur, sibi rancorem suum debet exactor. quisquamne hominum in longum uult fastidienda procedere et 20 nullo sapore condita breues terminos non habere? Romana hoc, frater, et nimium artificio subtilitate flagitasti: sed nos contra fabricatos munit simplicitas nullis colorata praestigiis. etenim quamuis me delenifica epistolae tuae oratione produxeris, mei immemorem non fecisti. scio artare paginam, cuius pretium 25 promulgator intellego. noueris me tamen meis partibus non deesse, quamuis uocet in medium et urbanus et clericus. sed quid produco paginam, cuius superius angustiam pollicebar? haec mihi cum amante concertatio: talis fructus est litterarum.

2 denegens *L*   3 nunquam *TV*   6 nos non *fort.*   7 incitatus] agitatus *T*   9 defuerint (*i ex e corr.*) *L*   11 ⁱ m *T*, mihi *LV*   12 exspectationi *LV*

XII. 15 hormisde *T*   18 ignar*o *L*   exortum *T*   24 prodixeris *L*   29 mi/// *L*, m ⁱ ex mihi *T m. 2*, mi *V*   amanti *L*

domine mi, salutem uberrimam dicens precor, ut Christi nostri tribuente misericordia crebro salutem uestram uotius mihi, dum meam quaeritis, nuntietis affatibus.

XIII.

ENNODIUS BOETIO.

5 Si liberum esset imperata differri, concederetur mihi adhuc ornamenta silentii non perire: nam taciturnitatis munus est quod non inhumanum loqui me posse credidistis. uidete quantum linguae genium uox pressa contulerit. sed res est uacui pectoris
 10 periclitata remedia non tenere. agit sermonis cura, ne promulgantis celetur inscitia, quando otii labor gloriam intercipit. ecce ego ille ante probationem laudatus subdor examini et ferias meas, ne uidear praedicatione dignus, inrumpo. nam dum humilitas reddit obsequium, impetrata per silentium non
 15 habemus. tu in me, emendatissime hominum, dignaris praedicare uirtutes, quem in annis puerilibus sine aetatis praeiudicio industria fecit antiquum, qui per diligentiam impleo omne quod cogitur, cui inter uitae exordia ludus est lectionis assiduitas et deliciae sudor alienus, in cuius manibus duplicato
 20 igne rutilat qua ueteres face fulserunt. nam quod uix maioribus circa extremitatem uitae contigit, hoc tibi abundat in limine. uere dedisti pretium loquacitati meae, dum desiderantem colloquia primus aggredieris. contigit noua res garrulo, ut usque adeo produceretur, donec exigent scripta responsum. deo gratias,
 25 qui occultis itineribus de propinqui uos necessaria affectione commonuit. ecce geminae causas iniuriae iam tenetis: nam postquam agrestis innotui, praesumo dicere me parentem. domine mi, salutis officium dicens spero, ut circa litterarum

1 mi *T*, mihi *LV*   dicens *om. L*   christi] dei *Sirm.*
 2 ut crebro *LV*

XIII. 6 librum *L*   conderetur *L*   adhuc mihi *Sirm.*
 11 insitia *T*   18 cogi**tur (ten *eras.*) *L*   19 duplicato *T*
 20 fasce *V*, fasce *LT*   21 habundat *T*   lumine *T*   26 com-
 mouit *Sirm.*   27 innotuit *T*   me dicere *LTV*   28 mihi *Bb*
 salutatis *Bb*, salutati *fort.*

munia frequentiam commodetis, in quo opere adsiduitatem et amans exhibet et facundus.

XIII.

ENNODIVS ARCHOTAMIAE.

Ita supra claritatem generis morum luce profecistis, ut quos 5 etiam uobis non nectit propinquitas actuum uestrorum bona subiciant. quis enim non perfectam reuerentiam sit paratus impendere animae in dei cultura sublimi? quia peregrinum se facit a redemptoris gratia qui deo non suspicit obsequentes. indicium enim est conuersationis praecipuae Christi nostri 10 amare cultores: proximus est emendatissimis qui diligit iam probatos: testimonium dat bonorum sine dubitatione meritorum, si studeas laudibus prosequi sub debita continuatione perfectos: fit sanctis proximus qui in illis sine fuce praedicat sanctitatem: quemcumque diligentia hortante praetuleris, dispendium pudoris 15 est, ni sequaris. quis salua uerecundia per spinosa gradiens purgatum iter adtollat et uiam salutis aspiciens calles eligat noxiorum? professio caecitatis est bona ante oculos in exemplum locata respuere et unde imitatione proficias non tenere. haec, mi domina, de te non incertis fama nuntiauit indiciis, 20 non loquax uulgu per ignara iudicii ora iactauit, cui mos est de humanis actibus, dum scintillas in rogos animat, amplificatas fidelium flammis extingueret. hoc nostrorum relatione propinquorum, praecipue tamen domina et sorore Euprepia

1 adsiduetatem *B*   2 exhibet et] exhibitet *Bb*

XIV. 4 arcotamiae *BLVb*, archotamie *T*   5 profecistis (*m. rec.*) *b*,
 proficistis *B*, proficitis *LTV*   6 nectet *Bb*   act*um *L*   8 in
V s. l.   9 a* (*d. eras.*) *B*   redemptori *B*   suspicet *B*, sus-
 cipit *LT*   10 conuersionis *T*   praecipue *TV*   11 proximus
Bb, proximis *LV*   diligit *T^a*, diligit *B*   12 das *T*
 15 quaecumque *Bb*   ortante *B¹LT¹V*   16 ni] ne *Bb*, in *L*
 uerecundia *T^a*   pinosa *B*   17 callis *B*   18 ceccitatis *B*
 19 respuere] respicere *Sirm.*   20 mi] mea *b*   21 ulgu *B*
 ignorantia *L*   22 de *om.* *L*   scentellas *B*   rogos *b*, rogu *B*,
 rogu *LTV*   applicatas *B*   24 praecipuae *B*   donna
Sirm.   eupraepia *Bb*, euippia *LT*

referente, percrebuit, non solum uos dignas esse praeconiis, sed instituisse celebrandum et uenerabili filio cum prosapiae radiis facem conuersationis ingerere. habet, quantum conperi, Lirinensis habitator quod de sancta matre discat, etiam quae urbana domicilia non reliquit. si mihi credit pietas tua, plus est in acie uicisse saeculum quam uitasse: resignat timorem fuga certaminis, nec spes est ulla uirtutis, quando ante congressionem declinatur aduersarius: conscientia roboris paucis adquiescit ad latebram: hoc est secretum eligere quod ostendisse formidinem. haec ego non dominum meum et familiae nostrae iubar presbyterum arguens scribo, cui nec ibi credo inpugnationes deesse, quas superet, in quo loci uisus est declinasse conflictum. tunc enim uniuersa saeculi blandimenta calcauit, quando aetatis opum natalium profectionem eius retinere catena non ualuit. sed uobis quantum sexus infirmior, tantum debetur potissima de palmae adeptione laudatio. prope est ut etiam illius tu sis tutela propositi, quae mala uiduitatis et orbitatis patiens de uenerabilis filii meritis solacii tui occasione pateris nil perire. ecce ubi femina fragilitatis oblita castelli uice et uirum et iuuenem ab hostili inpugnatione subducit. huius facti dux gloriosa perdures et usque ad illud in saeculo perseueres, quo illum, si ita res poposcerit, iam maturum mundi istius campus accipiat. uellem, confiteor, si epistolaris pateretur concinnatio, in longum uerba producere et de actuum uestrorum ornamentis pauca sub loquendi ubertate narrare. sed haec ad alios scribenda reseruentur. sufficit uos

2 uenerabilis LTV	prosapie T	3 lirinensis BLTb	
4 sc̄e mat̄ L sed e in a corr.	5 orbana B	reliquid B	6 aciae
B seculum B	7 uirtuti fort.	añ T s. l. m. 2	8 an
pacis?	9 adquiescit B ¹ ut uidetur	adquiescet B (corr.) LTVb	
10 e*go (r eras.) L	domino meo b	11 presbiterum LV, praesbiterum B	16 debet
L depotissima V	17 *illius (m eras.) B	uideuatis B	
18 fili B	solatii LTV	22 perseueris B, perseues T ¹	matura
V ¹ , maturā T ¹ ut uidetur	23 uellim B	confior L i in ras.	
24 pateritur B, paterentur T ¹	continuatio L	de B s. l.	
25 act*um L	26 scribenda B	seruentur V ¹	

scire, quia, quamuis a me numquam sis uisa, cognosceris et adorandis inserta monumentis radice animi iam teneris. scriptum est, meministi: laudent te proximi tui. uere sola mihi uellem causa existeret Gallias expetendi, ut cum domno meo presbytero, utrique osculantes manus et oculos tuos, beatam te in quauis adflictione temporis redderemus. domina mi, propter quod mittuntur epistolae, corpore me ualere significans prosperitatis uestrae statum requiro, deprecans et per deum coniurans, ne umquam mihi orationum uestrarum adiumenta denegatis.

10

XV.

ENNODIUS AGNELLO.

- Deo gratias, qui circa magnitudinem uestram licet protulerit cupita, non reppulit. etenim ne fides claudicet supplicantis, desideria differuntur, quia deuenustat secuturae hilaritatis genium uelox impetratio. et uos quidem honores meruisse, non optasse manifestum est. sed praecedens concinnatio eloquitur uota diligentum. nouit omnipotens et generis uestri luce permotus et gratiae quam polliciti estis inuitatus fiducia: praecessit in prosperis uestris quicquid uos disciplina aut ratione cohibetis. sufficiant in foribus stricta conloquia: respondete de prosperitate uestra sollicito, quamuis de amore non dubio. domine mi, salutationis plenissimae obsequia dependens litterarum portitorem commendo, quia mihi fide et honestate conpertus est, uolens uniuersis quid dignationis uestrae habeam non taceri, ut sperantes de communis gratiae messe pascantur.

3 Prou. 27, 2

1 sis] se *Bb*   2 monimentis (ni *ex nu corr.*) *L*   3 lauden
L   4 uelim *B^{2b}*, uellim *B¹*   domino *Tb*   5 praesbitero *B*
 6 mi *scripsi*, mihi *BLTVb*   7 aepistolae *B*   8 depraecans *B*
 9 n̄quā *L*, uquam *B*

XV. 13 uestram magnitudinem *T*   14 repulit *BT*, reppullit
L   16 meruissē n̄ optassē *L*   17 manifestum *L* man *in ras.*
minoribus litteris   18 diligentium *LTV*   19 estis] est *B*
 praecessi *B*, praecessit *V*   21 cohebetis *Bb*   stricta *ex scripta*
B   respondente *Bb*   23 mihi *BLVb*   24 fede *B*   26 com-
 muni *T*

XVI.

ENNODIVS AGNELLO.

Solet prosperorum indicia dispergere sermonis iucunda festi-
 uitas, dum quicquid boni facundis accesserit germana gaudi-
 5 orum per populos uoce discurrit. facilius est ignem in pyras
 animatum lingua conprimere, quam silentium inter optata
 seruare. humanitatis lex est et naturae imperium hilaritatem
 mentis opibus scriptionis effluere: emanant enim uel si artentur
 secunda conclauiibus. sed in magnitudine uestra, sicut aetas
 10 cana est pudoris et scientiae dote maturescens, ita laetitiam
 frenis moderationis adstringitis. sed numquid in damnum gratiae
 disciplina debet excurrere et hoc minui amicorum diligentiae,
 quod ad morum ornamenta sociatur? quamuis monetam La-
 tiaris eloquentiae teneas, non potes tamen inuenire quemad-
 15 modum iure factum adseras, quod expectanti mihi uerba non
 tribuis. decet ergo beneficia superna sola amantibus opinione
 nuntiari et de solida gratulatione trepidare gaudiis iam potitum?
 hac ego necessitate puerum direxi, qui non repositat scripta,
 sed exigat. nostis quae sit fiducia simpliciter amantum, eorum
 20 praecipue, quorum spem retinetis gratiae promissione firmatam.
 domine mi, salutationem plenissimam dicens quaeso, ut et
 frequentes et non in artum coactas epistolas destinetis. uidete
 animi mei securitatem: prolixas posco paginas, qui adhuc
 nullas accepi.

XVI. 2 item ennodius *LTV* 3 iocunda *BLTVb* 4 fa-
 condis *T*¹ adcesserit *B* germina *L* 5 discurrat *B*
 est *om. T* piras *T* 8 artentur] auertantur *T* 9 *sup. se-*
cunda B m. rec. foecunda, foecunda b 10 maturiscens *BL'b*
 11 moderationis (mode *in ras. uocis frenis m. 1*) *V* adstringetis
Bb dampnum LTV 13 sociatur *ex sciatur L* monitam
Bb 14 potest] amen *B*, potest tamen *b* 15 expectanti *V*
 17 potitum] positū *L* 18 hac] ac *BLb* ergo *TV* 20 prae-
 cipuae *B* 21 *m T*, mihi *BLVb* queso *LTV* ut et]
 ut *b* 22 arctum *Bb*

XVII.

ENNODIVS AVIENO.

Si uobis de paruitate mea fuisset ulla curatio, tanti temporis silentium non maneret, maxime cum inaequalitas domnae meae matris uestrae per uarios rumores sine remedio adfligat 5 absentem. scio enim hoc solo sanctam feminam fasce praegruari, quia inmodicam pietatem exhibet non merenti. sed quid produco uerba catenis obligata tristitiae? si bonam ualitudinem eius caelestis fauor refudit, properato litteris nuntiate. expecto enim ut tunc mecum prospera concilientur, quando 10 cum illa esse comperero. didicistis causam maeroris, indifferenter post deum date remedii. domine mi, salutationis obsequia praesentans domno pro me supplice uestro obsequia digna porrigite.

XVIII.

15

ENNODIVS AVIENO.

Si iudex uilium personarum laboret iniuriis, nescio utrum possit ab hoc onere alios subleuare, cui ipse subcumbit. grauibus medica manus est adhibenda uulneribus, ne inpunitate morbus adolescat. sublimis uir Vicarius haec a me, quamuis 20 pro iustitiae consideratione deberentur, tamen extorsit alloquia: quid pertulerit, ipse manifestet. unum scio, quia, nisi succurritis, generale futurum est malum, cui ipse est disciplinae tutor expositus. hoc non est alienum a christianitate, cum defero, quia impium est rerum ordinem sub hac per-25 mixtione confundi. domine mi, salutationis honore praelato

XVII. 4 maximae *B*, et maxime *b*   dominae *Bb*, *dñe T*, // *dñe L*   7 non] etiam non *T*   8 catenis *T*   9 fauore fudit *Bb*
11 didicistis *B*   meroris *BLTV*   12 post deum] potestatem *fort.*
ⁱ*m T*, mihi *BLVb*   13 domino *B²Tb*   14 digna *B s. l.*

XVIII. 18 honore *B*   subcumbet *B*, succumbet *b*, subcombit *T¹*,
sucumbit *L*   20 uigarius *Bb*   21 pr^o *B*   iustitiae (a *eras.*)
L   deberent (nt *ex m*) *L*   23 succurretis *B*, succurretis *B (s. l.*
m. rec.) b   25 hac] ac *B*   promixtione *B*   26 *m T*, mihi
BLVb

uos uocem supplicis gratanter accipite, ut qui tanti fascem laboris adripuit conualescat effectu.

XVIII.

SIMPLICIANO ENNODIUS.

5 Diuini fauoris adiumento adulescentiae tuae rudimenta solidentur: ipse det successum frugibus qui contulit ornamenta principiis, ut quod in cano flore praemisisti in pomorum maturitate non subtrahas. est propositi nostri prima curatio, ut de incipientis laude solliciti ad deum uota mittamus, quatenus
10 quod in bonae indolis eruditione praesumptum est de superna ope maturescat. ille ingenii segetem perducatur ad horrea, qui altricem hominum herbam exegit e cespite: ipse de terreno lacte expressam in triticum formet effigiem, cuius imbre soli facies maritata fecundatur. tibi autem, erudite puer, habeo
15 gratias, quod quamuis dicendi splendore nituisses et in illa urbe litterarum scientia adstipulante lauderis, mei quoque desideras adiumenta praeconii. accessit tibi fructus diligentiae meae, etsi nulla tribuuntur rusticantis ornamenta testimonii. libens dicta tua cum facundissimis praedico, cum quibus sententiam meam, ut honorum ditescam societate, coniungo. proximum est, ut non diuidantur meritis qui in qualibet iudicatione consentiunt: unus est, nec enim procul euagatur ab arce sublimium, qui ad hoc, quod illi pronuntiant, non dispari admiratione concordat. ad epistolae tuae tamen dictionisque
20 mella me refero: cui sic est blanda de praesenti et tenera aetate praefatio, ut non subtrahatur uirtus et genius de futura. constitit concauatis Latiaris elocutio, dum per alueum suum

2 adripuet *B* conualiscat *L*¹ ut uidetur

XVIII. 4 simplicio *Bb*, cf. *Epist. VI 15* 5 adulescentiae *BTb*
6 ipso *L* ***frugibus *B* 9 quatinus *LT* 11 maturiscat *B*
segitem *B* perducatur ad horrea *B in ras.* 12 exigit fort.
cispite *B* 13 expraessam *B* 14 fecondatur *T*¹ 16 urbae *B*
17 adcessit *B* fructus tibi *T* 18 in illa *T* 20 honorum]
beatorum *T* ditiscam *B* 22 unus] secundus fort., cf. *Wiener*
Studien II 256 euagatus *Sirm.* 25 blandita fort. 27 con-
cauatis] concumatibus *B*, contumacibus *b* Latiaris] lauaris *T*

Romanae eloquentiae unda praelabitur: ad quae se porrigat, uix comprehendit aestimatio, qui maximus adparescit in foribus. in matutina luce meridiano fulgore rutilasti. tueatur circa te caelestis gratia munus suum et ut frequentibus amantem epistolarum colas muniis, salus nostra Christus inspiret. 5

XX.

MAXIMO ENNODIUS.

Dum prelorum famuli autumnii dotem complerent et teneras uuarum tunicas properata calce disrumperent, ego ad summam uirum parentem fratremque meum et oculos et uerba 10 reuocaui, iustum esse coniciens, dum uineta uberem tribuunt liquorem, me sobriam alloqui cum iucunda hilaritate personam. solue ergo Pythagoricam taciturnitatem et mecum peritiae et facundiae tuae bona partire: sit inter nos felicitum uindemiarum uice colloquium: currant dulcia musta sermonum. habes quae 15 cum diacono, sanctissime, de institutis morum nota dicendi ubertate communices. nam qui ecclesiastica, ut uos, probitate subsistunt, silentii apud illos iusta uitatio est. scribite qua aurea castitas districtione teneatur, per quem callem obscena fugiatur auaritia, quibus modis turpis fallendi declinetur ob- 20 securitas: in summa, sine dissimulatione docete quae geritis: illud praecipue scire cupidum dignanter instruite qua sponsae uel blandimenta saeculi religionis districtione respuantur. domine, ut supra, salutationis munera praesentans precor, ut gratanter accipias quod inter curarum moles exigit fieri iocorum 25 non respuenda subreptio.

2 apparescit *B* (s. l. m. rec.) *b*, adpariscet *B*, apparescet (es ex is) *L*, apparescet *T*, apparescat *V* 5 inspiret] finit *add. B*

XX. 8 praelorum *BV*, plorum *T*, praelatorum *Schottus* autumnii *T* dote *Bb*; dote lacus *fort.* 11 coniciens *L* uberem (*pr. u in ras.*) *B* 12 licorem *B* iocunda *BTb* 13 soluet *Bb* pythagoricam *LTV*, pythagoricam *B* 14 facundie *T* mecum partire *T* 15 curant *L*¹ sermonem *T* aues *B* que *BT*, que *L* 16 sanctissimo *LTV* 17 comunicis *B* qui (*i in ras.*) *B* ppbitate *T* 20 falendi *B*¹ 21 geretis *Bb* 22 praecipuae *B* 23 blandimenta uel *fort.* 25 gratanter *B* molles *L*¹ exigit *B*

XXI.

MAXIMO ENNODIVS.

Vbi est fides splendentis periclitata conscientiae, quam et in annis puerilibus cana reuerentia non relinquit, quam per
 5 aevi praeiudicium obseruantia honestatis inradiat, quae in tem-
 pore iuuentutis actibus maturescens infantiam ingressa prae-
 labitur? numquid aequum fuit amantis paginis tantum man-
 data restitui, aut par fides est liberae scriptioni et famuli?
 numquid dignum probatis moribus censuistis prouocantem ad
 10 officia religiosa non subsequi, uel nefas putastis epistolas red-
 dere, quas uobis inter excessus contigit non cepisse? haec
 igitur est tua disciplina? non talem te probitas olim mani-
 festata disseminat. ego tamen loquacitate qua notus sum indu-
 rata nitor mutare silentia. numquid tibi inpar est lingua nata-
 15 libus? aut non testimonium generis adnuntias flore sermonis?
 numquid ostrum loquendi deserit pectoris fecunda dictatio?
 nihil nisi malitiam resignat qui cum possit desideranti uerba
 non tribuit. ecce inter ructiones Lyaeo debitas qualia Silenus
 alter uerba conpono. scribendum sciatis nomen uestrum ad
 20 genii mei purpuram et libellis propriis inserendum, ut, etiam-
 si nihil tribues de responso, ego tamen arcem teneam, quod
 ad doctos uiros dirigo sine trepidatione aliqua quod legatur.
 domine mi, accipe nostrae salutationis obsequia reddens debita
 litterarum.

25 Sic tibi uirginitas mansuro constet in aeuo,
 Nec pereat quicquid uita beata dedit,

XXI. 3 est *om. b* et *om. Sirm.* 4 pauperlibus *L* reli-
 quid *T* 5 praeiudicium *L* 6 maturiscens *L* 7 paginas
*V*¹ mandat *b* 8 libera *Bb* scriptioni *scripsi*, scriptionis
BLTVb famulae *fort.* 10 nefos *L*¹ 11 in uobis *LV*¹
 excursus *fort.* contiget *B* coepisse *B* 12 te olim (olim te
T) probitas *LTV* 13 disseminat *B* 16 ostium *b* deseret
LTV feconda *T*¹ 17 maliciam *B* resignat] designat *B* (*m.*
rec. ?) *b* 18 selenus *B* 22 post aliqua 8—9 *litt. eras. B*
 23 michi *T*, mihi *BLVb* accipite *B*¹ 24 litterarum] finit *add.*
B exp. m. rec. 25 sic—*p. 190, 4 fluat om. T*

Sic tua non maculent nigrantes membra puellae,
 Nec iaceas propter Tartaream faciem:
 Vt cupidum sanctis releues per scripta loquelis,
 Deque tuis fratri fontibus unda fluat.

XXII.

5

MAXIMO ENNODIVS.

Fidelius a sublimitate tua uocem suscipiunt aut interrupta montium aut secreta siluarum: praebent hominibus naturae institutione et muta responsum: redit ad mortales uicissitudo clamosae solitudinis: non perit quod linguae acceperint uel lustra beneficium. quare istud in magnitudine tua laudis et philosophiae genus est nihil dicere et silentii tenere inter declamantium incerta cautionem? homo, quem nec infecundum natura protulit, nec infabricatum doctrina dereliquit. sed, credo, me dedignaris affatu, opicis nolens pretiosa dare uerba iudicio. quid quod signum est diuitis eloquentia uiri nec indoctis sermonum cupita subtrahere? mendicus fluminum cursus est, qui tantum nobilissimorum satiare putatur ardorem: ubertas imbrium et nihil paritura saxa perfundit. liquidae rationis ordo est, ut paupertatem resignet qui damna formidat: quicquid non procurrit exile est. de uolucris tamen munus singulare destinaui, quod cepit accipiter. nam progressi ad Bromium et Bacchi orgia, inter aues bella commisimus: profuit quaestui nostro certamen sociale pennarum. memento quod solam anatem direximus, scientes quia numero deus in-

25 Verg. Ecl. 8, 75

1 tua *om. b* nigrantes *Sirm.*, nigrantis *BLVb* *membra
 L 2 propter iaceas *LV*

XXII. 10 acciperint *B*, acciperent *B (m. rec.) b* 12 et] est *Bb*
 fylosophiae *B¹ ut uidetur* 13 infecundum *T¹* 14 natura *Bb*, terra
LTV dereliquid *L* 15 credo *L* opicis *Bb*, obicis *LTV*,
 opici *coni. Sirm.*, operis *coni. Schottus; nihil mutandum est, nam*
 opicis est hominis inculti 16 uir *b* 17 substrahere *B* 19 im-
 brium (*pr. i in ras.*) *B* 20 resignit *B¹ (ut uidetur) b* dampna
LTV 22 distinaui *B*, destinaui* *L* caepit *V*, coepit *Bb*
 ad] a *T* 23 bacci *B*, bachi *LTV* 24 questui *TV*, quetui *L*
 pinnarum *B* 25 dixerimus *L* scientis *B*

pare gaudet. dona nostra institutio est: sume, si diligis, pro dogmate quod iocamur. fac meam frugiferam esse laetitiam. si tibi perpetuae diligentiam castitatis indixerit, laborabit in laudibus tuis lingua, quae modo exercetur in monitis. uale, domine, et amanti ut doctus, si mereor, sequestrata dissimulatione responde.

XXIII.

ENNODIUS MAXIMO.

Producit magnitudo tua nuptiarum festa temporibus: dum
 10 rem, ad quam coactus es, sub diuturnitate prosequeris, subito
 necessitas tua facta est desiderium. aliquis negotio illi peren-
 niter incumbat, ad quod descendit inuitus? sic recessisti a
 custoditae beatitudinis diligentia, quasi prolixis temporibus
 didicisses, qualiter institueretur uxorius. triginta feliciter dies
 15 abierunt, et te ciuitati adhuc (et) meis oculis longa me macerans
 expectatione subducis. uere quicquid uis facias: si uixero, quae
 tibi dicenda texui, non tacebo. tamen honore salutationis
 accepto gustum de guttulis, ut fratrem decet a fratre, directa
 suscipite. erubescere tu, quia nec aegrum requiris nec de nupti-
 20 alibus deliciis quae possent fastidium releuare transmittis.

XXIII.

ENNODIUS STEPHANO.

Exigit a me filii communis Marcelli adhortatio, quem na-
 tura uobis, mihi dedit affectus, ut ad scriptionis munia praeuius
 25 adspirarem et solacium litterarum, per quod uetustas uoluit
 absentiae nil licere, amore uictus inpenderem. iam debes mihi
 duplicem gratiam, etsi responsa restitueris, ob hoc quod primus

2 laetitia *B*   3 indirex̄ *T*   6 responde] finit *add. B exp. m. rec.*

XXIII. *Epistulas 23—29 om. LTV*   8 maximo] uersus *add. B exp. m. rec.*   12 incombāt *B*   descendit *B*   14 dedicissis *B*

15 et] et adhuc *B sed adhuc deletum*   et *addidi, om. Bb*
 16 quae *B*, qui *b*   18 gattulis *B*   20 diliciis *B*

XXIII. 25 literarum *b*   uoluit *B (m. rec.) b*, uoluet *B*

incepti. ille dilectionis ianuam pandit, qui in colloquiis praestat exemplum: propositam custodiunt formulam qui scripta restitunt. ergo auctore deo nuntiam prosperitatis nostrae epistolam destinamus. illud ad gaudium uestrum, quo uberius paterna mens exultet, adiungimus, filium uestrum in studiis liberalibus 5 ingenuitatis testimonium iam tenere et talem se in hac cura praestare, ut auara suorum uota transcendat. spes perfectionis est honesta in adulescente inchoatio, nec ab erudito distat qui inter exordia boni gloriam occupat instituti. salutans ergo adfectione qua debeo spero, ut reparata opportunitate de bono 10 me faciat uestrae prosperitatis adtolli.

XXV.

ENNODIUS SYMMACHO.

Lex desiderii scripta uix creditur: inpatiens rigidioris praecepti diligentia non iugiter dignum facit, reprehensione quod 15 libera est. redditur saepe amabilior de reatu, cum per effrenationem sortitur genium plus placendi: nam delictum suum quodam ipsius praesumptionis melle commendat. ego a praefatione me tueor, quia ad epistolas primus adspiro. restat in potestate celsitudinis uestrae, si sustinere eligetis garrulum, 20 non tacere et de originario Symmachiani fontis lacte me pascere. uale in Christo nostro, Romanae gentis nobilitas, et me iam ut clientem et famulum pro morum et naturae luce dignare.

XXVI.

25

ENNODIUS AGNELLO.

Pro uoto meo produxistis epistolam, dum res nulla fuscata nube purgatis. felicissima defensionis sorte adsumus innocentiae

1 colloquiis *b et B corr.*   2 exemplum *B s. l.*   4 quod *Bb*
 6 ac *B*   8 adoliscente (o *ex u m. l*) *B*   inchoatio *B*   10 oportunitate *B^t*   11 faciatis *fort. nisi rectius filius suppletur*

XXV. 13 Ennodius symmacho missa per ipsum ursum *Bb*
 15 repraehensione *B*   16 effrinationem *B*   18 a] ac *B*   prae-
 phatione *B*   20 caelsitudinis *B*   eligitis *malim*

XXVI. 28 faelicissima (*pr. a in ras.*) *B*

et dextro semper omine per se splendentibus usuram uocis in-
pendimus. facile eius lucem qui nitet adfirmas, nec deest
sermo qui commodetur absolutis. sic de caballo promisso pro-
cessistis adfatibus, quasi uobis aliquando obscena mentiendi
5 fuisset adfectio. uere per animam meam facilius sacros cre-
derem labi in hanc foueam posse pontifices. uitia maturos
nesciunt, nisi quos primaueos inbuerint: infitatio in hominibus
noua non germinat: quicquid in moribus nostris est, et se-
quitur et praecessit. proinde ualete, ostrum Latiaris eloquii,
10 et mihi uicissitudinem amando restituite, illud prouidentes,
ut pro compensatione tarditatis dignus mihi munere uestro
equus succurrat.

XXVII.

ENNODIUS PROBO.

15 Eligo iacturam pudoris, ne subeam dedecus non amantis,
sciens facilius sarciri posse frontis damna quam fidei. indoctum
esse infelicitatis est, uirtutes familiae uestrae odisse res cri-
minis. potuimus disciplinis liberalibus defuisse non delinquentes:
nulli sufficit, unde mores excussit. ego in amplitudine uestra
20 coaceruata epistolari sermone bona non uenerer? ego non illud
generis lumen amplificatum studiis et probitate suspiciam?
uidetur mihi non longe ab honestate desciscere qui colit emen-
datos, dum creditur quicumque sectari posse quod diligit. proinde
uale per gratiam dei et studium meum adprobans amantem
25 tui amplifica muniis litterarum.

XXVIII.

ENNODIUS ADEODATO PRESBYTERO.

Voto meo obsequitur quae ministra ad uos scriptionis existit
ocasio. nam et praesentiae uice blanditur adloquium et pro-

1 homine *Bb*; *em. Schottus et Sirm.* uoces *B* 7 primeius
B imbuerint *B (m. rec.) b*, inbuerent *B* 10 uicissitudinem
B' 12 equus *B (s. l. m. rec.) b*, equo *B*

XXVII. 16 farciri *B'* ut uidetur 19 nulli/// *B* 20 coa-
cerbata *Bb* 22 disciscere *B* colet emendatus *Bb*; *em. Sirm.*

XXVIII. 29 alloquium *B'b*

mittit sibi de paginarum promulgatione quod exhibet, quia emendatissimi homines sicut derogari uirtutibus suis aestimant, aliquos in diligentiae testimonio praeuios extitisse, ita ignominiam reputant exempla negligere. uixit inter sanctos uiros ista communitio, ut per intimi hominis prouidentiam nil noceret 5 terrena sequestratio. par est, domine, ut et uotum meum sequaris et formam. ergo salutans principe loco, ut mei memor sis, deprecor, ut quod mihi per negligentiam meam subtrahitur diuinae gratiae per uos suffragio conferatur. indico ergo non mentiens, nocte tertia a profectioe mea ingrattam mihi 10 sanctam dominam meam Cynegiam apparuisse in ipso lucis exordio et multum ab ea me de itineris properatione culpatum: non sub uerborum lenitate conquesta est, quare etiam nullis uersibus sepulcrum eius esset honoratum. haec quidem ego non ad imaginem propheticæ ueritatis accepi, nec nocturnis forte 15 inlusionibus operis mei sudore litauit. sed quia facile suadetur amantibus, debitum opus non laborauit exigere quae monebat. salua est dominae reuerentia. uersus quos direxi per diem iudicii te coniuro ut in pariete supra ad pedes scribi mox facias. gratum noueris et filio tuo futurum: uult enim merita illius 20 multorum ore celebrari, sed in eo modo quo illos hic inuenis. domnam meam Stephaniam et domnam Sabianam, sed et domnam Fadillam pro me saluta. si scripti fuerint, mox rescribe. domno papae dignare dicere, ut aliquid per sanctum diaconum Dioscorum de mea causa ordinet. quantum in festinatione uere- 25 darii potui, scripsi. domnum et fratrem Hormisdam satis pro me saluta, cui dicite ut clauem illam mittat.

1 exhibet *em. Sirm.*, exhibit *Bb*   3 praeuius *B*   4 negligere *B^b*   6 sequares *B*   8 meam *om. Sirm.*   11 sanctam *B, om. Sirm.*   cynigiam *Bb*   12 itineris *B*   14 sepulcrum *Bb*   non s. u. laenitate consequentam (*om. est*) *B, exp. B m. rec., om. b*; conquesta est *emendauit*   15 propheticæ (*ph in ras.*) *B*   aacepi *B*   16 littauit *B*   17 quae scripsi, qui *b, qui/// B*   18 domine *Bb*   20 uult (*pr. u in ras.*) *B*   21 inuenit *b*   22 domnam *ter Bb*   23 saluta *B s. l.*   24 domino *b, domno B*   sanctum diaconum Dioscorum scripsi, s̄diacidi hoscorum (s̄diacidi paulo minoribus litteris ab ant. corr. add. in spatio uacuo) *B, Secundiaci Hoscorum b, sanctum Dioscorum Sirm.*   26 domnum (*i eras.*) *B*   hormisdam (*s postea add.*) *B*   27 salutata *ex salute B m. rec.?*   clauem */// B*

XXVIII.

ENNODIVS BEATO.

Non ego epistolam meam intra breues terminos Spartanae
 memor concinnationis includo nec formam tuam studio coacti
 5 sermonis inrideo: abest a me loqui pauca cum modicis. urba-
 norum est exiguis producta subtrahere et sine aliqua necessi-
 tate paginas, quales poscit hominum mensura, formare. quod
 in me de his, quae praefatus sum, subtile putaueris, festinatio
 non semper amica artis et casus exhibuit. magnum mihi est,
 10 si dederunt fortuita quod mireris. ergo causam scriptionis in-
 sinuo, quam tibi praelata salutatione commendo. digresso mihi
 urbe procul domnae meae Cynegiae occurrit admonitio, quare
 sepulcrum eius non honorassem laude ducti in carmen eloquii:
 quod quamuis reuerentia uiri ipsius facerem, tractaui, quia
 15 quod radiat luce meritorum stili ubertate celebrandum est.
 nam nec deus officium respuit imperiti et contentus ipse quod
 tribuit a rusticantibus uerborum diademata non requirit. his
 ergo uersibus scribendum epitaphium destinaui. de quo quid
 sentiatur, sic pater tuus uiuat et Roma te, quantum ad illa
 20 quae in ipsa reprehenduntur, non suum faciat, ut simpliciter
 et pure indices, nec auribus meis aut sensui fuco mentitae
 gratiae blandiaris. non erubescas, etiam aliquibus, praecipue
 tamen et merito domnae Barbarae paginam meam recensere,
 quia tecum locatur. opto tamen ut tantum tabella mea
 25 quantum spes tua sapiat, quae in cano flore et mea et pa-
 rentum suorum, quamuis sint auara, uota transgreditur.
 domnum Cethegum et domnam Blesillam sororem eius pro
 me saluta. Fidelem, Marcellum, Georgium, Solatium, Simpli-

XXVIII. 6 subtraere *B*¹   8 que *B*   praefatus *B*¹   9 exi-
 buit *B*   12 domne *B*¹, dominae *B* (*s. l. m. rec.*) *b*   cynigiae
B (*gi s. l.*) *b*   13 sepulchrum *B*   14 fecerem *B*   15 q *B*
s. l.   luce (*supra e ras.*) *B*   caelebrandum *B*   17 re-
 quiret *B*   18 epitafium *B*   distinaui *B*   20 repraehenduntur
B   22 blandiares *B*   etiam *B*, et etiam *b*   praecipuae *B*
23 tamen] dominae *add. Bb; deleui*   barbare *B*   26 et uota *Bb*;
et *deleui*   27 dominum *b*   cythegum *Bb*   dominam *b*
blessillam *Bb*   28 fidelem Marcellum *b*

cianum pro me saluta. quibus dic: si uobis cordi est disciplina
domnae Barbarae, domnum uel patres aut fratres eius frequen-
tate, quia est casta luxuque carens: qui aliud fecerit, ad me
non speret se esse rediturum.

Optinui pretium uotorum munere Christi: 5

Quae mihi uita fuit, crux dedit hanc tumulis,
Dissoluens carni subolem sine uulnere mentis,
Quod Fausto felix coniuge praemorior.

Disiecit lacrimas medela cordis.

Quae seruat meritis torum fidelem, 10
Exoptet similem matrona sortem.

XXX.

ENNODIUS FAVSTO.

Solida est spes adulescentium, quam magnorum cultura pro-
sequitur: si cessat curatio, ubertas tritici transit in lolium.¹⁵
Partenium sororis meae filium diu circa diligentiam litterarum,
quantum patris ipsius reserauit allegatio, culminis uestri
metus adtraxerat. sed nunc per absentiam uestram uenerandae
solutus lege formidinis molitur obscena: aetas illa peccatis
amicior multos reperit ad errata ductores. inplorat fidem pro-²⁰
positi mei pater et incolumem filium loco deflet extincti. sic
faciunt quibus de profectu suorum fiducia nulla responderit.

1 dici *B*¹   2 dominae *b*   barbare *B*¹   domnum *B*¹,
dominum *B* (*corr.*) *b*   3 luxuquae *B*   aliut *B*   4 sperat
b   redditurum *B*   5 Epitaphium Cynegiae *inscr. uersibus*
Sirm.   precium *B*   6 dedit *B s. l.*   hanc tumulis *Sirm.*,
haec totum olis *Bb*, haec titulis *uel* tumulis *coni. Schottus*   7 so-
bolem *b*   8 faustone et *Bb*, Fausto et *Schottus*; *em. Sirm.*
praemolior *Bb*, *em. Sirm.*   9 ALITER. desiecit *B*   medella *B*
10 torum *B*, totum *b*   11 patrona *coni. Schottus*; *sed cf. p. 219, 3*

XXX. 14 adoliscentium *B*, adolescentium *T*   15 cessit *BLV*,
cesset *T*, cessat *B* (*s. l. m. rec.*) *b*   libertas *T*   19 obscaena
B   20 reperit *T*   21 me *LT¹V*   incolomem *B*, in-
colum̄ *T*

nihil mihi residuum fuit, quod remedii loco precibus uictus ingererem, nisi ut eminentiae uestrae conscientiam de excessibus ante dicti iuuenis festinus instruerem. uos medicam manum, uos opem praestate consuetam, ne uitiorum profectus uniuersa in eo, quae boni aliquid potuerunt ferre, succidat. commendate amicis quae agantur: insinuate doctori et quicquid potest subuenire concedite, quia haec sunt, quae praefatis salutati obsequiis consanguineo possim professionis meae memori sine dissimulatione praestare.

10

XXXI.

PARTENIO ENNODIUS.

Par quidem fuerat silentio degeneri uicem taciturnitatis opponi et per ipsum callem uindictam, per quem uenerat error, exire. numquid aequum est, ut in excessibus tuis uox, quid deliqueris, et non mutus dolor ostendat? crede mihi, manifestatae indignationi uicina curatio est. te per longum ferire debuit inclusa commotio, si tamen non ex toto ab humanitate discessisti. quid deliqueram, postquam primoribus litteris ueniam fabricata humilitate poposceras? haec est correctionis fida promissio, ut, postquam delinifica oratione conceptam iram extorseris, erubescas te minora peccasse? quantum uideo, post contestatam uerecundiam solas errorum uitas angustias, nefas aestimans, (si) circa parentem et nutritorem tuum non in tantum extollis supercilium, quanta debuisti pro tot beneficiis 25 communione summitti. aut forte putas quod me puerilis ira

6 agentur *b*   7 qui praefatio^o *T*   salutati scripsi, salutationi
Bb, salutatis *LV*, salutis *T*, salutationis *Sirm.*   8 memoro^o *B* (i
s. l. m. rec. ?), memor *Sirm.*   9 prestare *B*

XXXI. 11 paternio *L*   12 denegeri *L*   13 et *BLT^oV*, ut
B (*s. l. m. rec. ?*) *T^ob*   uindictam *Bb*, uindicta *LTV*   14 exire
scripsi, exiret *BLTVb*   15 manifestate *B^o*   16 indignationi
(indigna *s. l. m. 1*) *V*   20 delinifica *B*   21 erobiscas te *B*, erobis
caste *b*   22 contestatē *L*   23 aestimans si scripsi, aestimas *B*
LTVb   24 extolli *LTV*   25 communione — putas *om.* *L* *add.*
corr. in mg. sup.   communione] te *add. BLT^oVb*, te *exp. T^o et Sirm.*

sollicitet aut ulla necessitas maturum expugnare possit affectum? numquid genitori natorum non grata sunt uerbera? aut creatores reptantium paruulorum non et mulcentur iniuriis? nihil amarum putant quibus inter desideria quod uotis pro parte aduersetur efferbuit. inuenimus inter triticeas segetes 5 spinas et lolium, et dum frugiferam herbam carpimus, infecunda suggeruntur. numquid ideo culturae respuenda diligentia est aut cessandum est a uomeribus, si non in toto satisfecerit terra cultori? deum precor, ut a te quod detestor excludat: ego tamen numquam, si credis, deseram monitoris 10 officium. audiui te patris tui relatione circa studia iam remissum et, quasi arcem scientiae adeptus sis, ita nullatenus esse de lectionis instructione sollicitum. nosti, fili, istius rei summam nisi adsiduitate nimia non teneri. non profuit in hoc opere laborasse aliquando hominem, qui a laboris intentione 15 destiterit: perniciousis alis negligentes fugit scientia, et quicquid mora et sudore partum est sub celeritate transfertur. te salutatum et uigilem uolo, ut profectus tui messem cotidianae catenis lectionis adstringas. ad me uel nunc, si quid te deceat cogitas, rescribe, quia, si credis, numquam similem dictionum 20 tuarum inuenies in qualibet orbis parte fautorem.

1	ullane <i>L</i>	expurgare <i>T</i>	3 et] etiam <i>T</i> , ex <i>b</i>	4	proa
<i>L</i>	6 frugiferam <i>B</i>	capimus <i>B</i>	infeconda <i>T</i> ¹ , infaecunda		
<i>B</i>	11 patres <i>B</i> ¹	16 distiterit <i>B</i> , destitit <i>Sirm.</i>		19	ca-
thenis <i>T</i>	20 rescribere <i>T</i>	21 factorem <i>T</i>			

LIBER OCTAVVS.

I.

BOETIO ENNODIVS.

Optimae spei plenus cui faustum cupio ad curam officii
 epistularis adspiro. decet enim uestris fascibus hac praefatione
 5 delibari et inter purpuras possessoris luce crescentes quali-
 cumque non abstinere conloquio. numquid solius doctrinae
 beneficiis amor agnoscitur nec fas esse credendum est prodire
 in medium desideria rusticantis? simplicius innotescunt uota
 nullo peritiae uelata praestigio. ergo nos hoc sumus ore quod
 10 pectore: non amara praecordiorum delenificis possumus mutare
 sermonibus: pudens laudator est cui in concinnatione blandi-
 menti dicenda mens suggerit. deo ergo omnipotenti gratias,
 qui in uobis, dum uetera familiae uestrae bona custodit, noua
 multiplicat et, quod plus est apice dignitatis, dignos facit esse
 15 culminibus. redditur quidem uestrae gloria ista origini, sed,
 quod est clarius, merito inpetrante personae. fuerit in more
 ueteribus curulium celsitudinem campi sudore mercari et con-
 temptu lucis honorum sole fulgere: sed aliud genus uirtutis
 quaeritur, postquam praemium facta est Roma uictorum.
 20 noster candidatus post manifestam decertationem debitum
 triumphum, dum numquam uiderit bella, sortitur. iudicio
 exigit laureas et congregari non necessarium duxit armatis. inter

I. 3 faustum *LTV* $\dot{\text{d}}$ upio *B*   at ad *L*   4 dicit *Bb*
 5 delibari (e uel er eras.) *L*   purporas *B*¹   possessionis *T*
 crescentis *Bb*   10 non] nec *LTV*   delinificis *Bb*   11 concin-
 natione *B* (*m. rec.*) *b*,   concenatione *B*,   condemnatione *LTV*
 12 sugerit *B*¹   gratias omnipotenti *LTV*   16 morem *LTV*
 18 sole] luce *Sirm.*   22 exiget *B*; exegit *fort.*

Ciceronis gladios et Demosthenis enituit et utriusque propositi acumina quasi natus in ipsa artium pace collegit. nemo dissonantiam Atticae perfectionis metuat et Romanae nec praecipua gentium bona in societatem dubitet conuenire. unus es qui utrumque complecteris et quicquid uiritim distributum 5 poterat satis esse audus maximarum rerum possessor includis. eloquentiam ueterum, dum imitaris, exsuperas: dicendi formam doctissimis tribuis, dum requiris. est apud me epistulae uestrae, quae huius rei fidem faciat, ueneranda compositio. utinam quae a uobis diriguntur tam essent crebra quam suauiam! di- 10 catis forsitan: par fuit propinquum laudare in commune augmentum laborantem, quia non est proprium quod quasi singulariter uidetur palmata conferre: uenit ad me equidem portio de curuli. sed, si mihi creditis, plus erigor de genio et studiis sublimati. interdum accesserunt ista de casibus: soli contigerunt 15 illa uirtuti. prope inops ad scipionem adducitur suffragii consularis qui tantum de parentibus gloriatur. tibi utrumque in peculio est, Latiaris scientia et uena purpurarum. o si mihi non stili epistularis consideratio in longum equidem producta manus opponeret! quod alii relatione ditant ego crudum etsi 20 confusis ordinibus explicarem. redeo ad tabellarum fidem. ualere me nuntio et utrum ualeatis inploro, ad summam beneficii postulans, ut dignatio me reciproci sermonis adtollat, hoc quoque deprecans, ut domum, quam in Mediolanensi ciuitate et abundantia uestra et neglectus propemodum iam reliquit, 25 mihi quo uultis genere concedatis. iustum est enim ut parentes

1 gladius <i>B</i>	demostenis <i>BLTVb</i>	2 ipso a. apice <i>fort.</i>
colliget <i>B</i>	3 atticae (cae <i>in ras.</i>) <i>B</i> , antice <i>L</i>	perfectionis <i>L</i>
5 distributum <i>B</i>	7 exuperas <i>LT</i>	8 tribues <i>Bb</i> requires
<i>B</i>	9 fidem <i>Bb</i> , fiduciam <i>V</i> , fidutiam <i>LT</i>	11 propinquam <i>B</i>
in <i>T s. l.</i>	agumentum <i>T¹</i>	13 aequidem <i>B</i>
17 tibi est <i>T</i>	18 est <i>om. T</i>	14 curuli <i>T</i>
<i>B</i>	equidem <i>B</i>	19 epistularis
<i>B</i> , dictant <i>b</i>	producti <i>fort.</i>	20 ditant (c <i>s. l. m. rec.</i>)
23 dignatio me <i>L¹</i>	et si* (n? <i>eras.</i>) <i>L</i>	22 nuntio et utrum <i>T</i>
26 genera <i>L</i>	25 habundantia <i>BT</i>	reliquit <i>BL</i>
	concedatis <i>B</i>	

uestri habeant quod de patrimonii mole descendit. credite mihi deo teste, quia, si inpetrare sine detrimento census uestri meruero, quasi dono obligatus obsequiis potioribus respondebo. de qua parte, sic uobis feliciter uniuersa contingant, si securus esse debeo, plenarii mihi documenti dirigite firmitatem.

II.

ENNODIUS AVIENO.

Par erat magnitudinem uestram ingenii sui opulentiam, dum 10 sancti patris sectatur instituta, depromere et multo adquisitam sudore doctrinam pro diligentiae testimonio uentilare. gemina uobis contingeret ex antefata concinnatione laudatio, quando crescente susceptorum deuotione ferretur in medium palma sermonis: res, quae nobis amorem uestrum reserat, uos extollit. 15 uno eodemque usu et oris pompa multiplicaretur et fidei. in apice constituti illam subiectis adfectionem putantur inpendere, quam locuntur. haec, mi domine, ille occupatissimus pater et in humana locatus arce custodit. nam contemptum manifestat qui in otio degens uerba non tribuit. legisse me 20 memini: sermonis auari nullus honor. nunc ergo seruitiis salutationis exhibitis indico me ualere. superest, ut suggestio mea eliciti gaudeat ubertate conloquii.

III.

ENNODIUS MESSALAE.

25 Post unam epistolam, quam uictus crebris scriptiōibus emisisti, in continua taciturnitate perduras, et credo necessitate,

1 descendit *B*   3 portioribus *L*

II. 10 sanctis *L*   12 contingeret *b*, contingerit *B* (e s. l. m. rec.),
 continet *LTVb*, contigit *Sirm.*   ex om. *LTV*   concinnatione
*B*¹   13 ferretur *scripsi*, (cf. *Epist. VIII 41*), ferretur *B*, fertur *B*
 (s. l. m. rec.) *LTVb*   14 deserat *T*   15 multiplicaretur *B*,
 multiplicatur *LTVb*   16 apice] pace *Sirm.*   18 arte *T*   con-
 ceptum *L* (te ex ce corr.) *V*   19 retribuet *B*   me om. *Tb*
 21 adhibitis *V*(?)

III. 24 messale *BLT*   26 taciturnitatis *L*¹

non studio seruas philosophiam nil dicendi, non respiciens ueteres, ut loquerentur melius, in praesentia nil locutos, et illam silentii curam nutricem fuisse sermonis. tu uideris mihi disciplinas Atticas in muta fideliter parte sectari, nolens silentio adquisita uulgare. ostende post oris ferias quae tibi per aurium 5 callem diuitiae commearunt. destinasti mihi dictiones tuas, in quibus etsi non fuit optanda sublimitas, non tamen deprehensa est quae sorderet abiectio. egi deo gratias, quia iam te de uinculo, in quo negligentia constringebaris, exemeras. promisi sequentibus potiore[m] successum aestimatione principii. sed 10 uos inchoationem, quantum ad me, cui nihil dirigitis, cum extremitate iunxistis. domne Messala, cotidie cuius sis filius habere ante oculos cordis dei nostri dispensatione contingat. sed nolo prolixa esse quae aspera sunt. uale officio salutationis accepto et correptum te suggestionibus meis frequentibus resigna 15 muniis litterarum.

III.

ENNODIUS ARATORI.

Ad longinqua digrediens caritatis inmemor extitisti. non licuit tecum piam diligentiam muros exire. dum urbis habitator 20 es, fabricatas blanditias non sine daedala arte custodis: at ubi rus petendum esse decreueris, quasi graues sarcinas amicorum memoriam derelinquis. tu uillares delicias expetisti, et nos apud te inter moenium mala remansimus. non habuit radicem affectio, quam uelut curarum tormenta separasti. dicas, 25 unde tam uelox exprobratio? nec aequum esse parari ante

1 philosophiam B	nihil] ñ T	2 ueteris B	locutus Lb
3 silentiã L ¹	curam om. T	4 immuta T	9 in quo] iniquo
L	constrigebaris L	eximeras B	promissi B
10 successu L	11 incoationem B	dirigetis B	12 iunxistes
B ¹	domine LTVb,	messale B ¹	15 adcepto B
correctum LTV	suggestionibus B	resigna muniis frequentibus T	
III. 19 extitisti V	20 licuet B	21 es om. Pb, et B	
dedala BLTV	ad BL	22 rus om. T	23 uillasres T
dilicias B	24 habuet B	25 ^{ar} pasti B	26 tam B s. l.

delicta tortorem. scripturum te, mox fuisses ad optata per-
 uectus, sine cunctatione promisisti: quantum pater tuus semper
 culparum tuarum uulgator exposuit, iam a te pueri paginis
 uacui commearunt. timeo, ne ista taciturnitas diuturnitate
 5 conualescat et in usum silentii turpis crescat incuria. domine
 mi, saluto ergo et promissi te memorem debere esse conuenio,
 quatenus inter cana nemora redimitus hederis efferaris.

V.

FAVSTO ENNODIUS.

10 Directos a sancto episcopo artifices prosequi commendatione
 non opus est. res enim plus suo placitura genio de deuotione
 laudatoris abiurat iniuriam. familia est, quam cum uideritis,
 non possitis ambigere ab ecclesia destinata et de eius thesauris
 et gremio sub hoc studio processisse, ut tractata liberaliter
 15 pariat uobis in illa melioris saeculi commutatione mercedem.
 in quibus mancipiis iuxta adnuntiationem beatissimi Laurenti
 martyris opes esse maximas quis negabit? sunt enim feminae,
 quae quamuis exterioris hominis lumina perdidissent, mentium
 splendore radiabunt: quicquid enim corporibus de prosperitate
 20 subducitur, ad frugem crescit animarum. nolite male accipere,
 quod nec uidere poterunt nec uideri procul a maturitate uestra
 inlicens decore formositas. qui uitam suam sicut uos in hoc
 innocentiae calle disposuit, si tales pascat, in caelis est: crede
 mihi, quamuis uobis gaudia pariat fusa ad deum ubertas illa
 25 lacrimarum, contenti eritis possidere sub continuatione plan-
 gentes. inter ista bona, quae praefatus sum, licet magno uobis

1 scripturū <i>T</i> , scripturarum <i>L</i>	2 promissisti <i>B</i>	tuus pater
<i>T</i> 3 exposui <i>B</i>	iam] etiam <i>B</i>	5 conualiscat <i>B</i>
(~ <i>deleuit m. 2</i>) <i>T</i>	6 m <i>T</i> , mihi <i>BLV</i>	ego <i>Sirm.</i>
promisi <i>T</i> ¹	7 quatinus <i>LTV</i>	nemoria <i>L</i>
V. 11 suo <i>BT</i> ² , sua <i>LPT</i> ¹ <i>Vb</i>	13 non] in <i>L</i>	aeclesia <i>V</i>
tensauris <i>B</i>	15 seculi <i>B</i>	16 in quibus <i>V in ras.</i>
adnun- tiatione <i>B</i>	tione <i>in ras. esse uid.</i>	laurentii <i>LTV</i>
17 negauit <i>Bb</i> , negabat <i>P</i>	18 lumina (a <i>in ras.</i>) <i>B</i>	perdedissent <i>B</i>
19 quidquid <i>L</i> ¹ <i>TV</i>	22 hac <i>LT</i> ¹ <i>V</i>	24 pariat (at <i>in ras.</i>) <i>B</i>
fusa <i>om. B</i>	25 contempti <i>T</i>	plangentes (entes <i>in ras.</i>) <i>B</i>

labore et pretio constitissent, adicio quae secuntur. una inter ipsas et ingenua et sine filiis est et puto, quod fit sanctis uicinum desideris, nec habebit. est enim in christianis hominibus fecunda sterilitas et maximum solacium saeculi adiutoria non habere. sed ne forte animus uester in occupationes publicas 5 debeat de anagnostici prolixitate fastidium, quamuis bona in principiis locata uos animent et quemlibet rancorem detergeat in exordio iuxta oratoriam disciplinam locata dulcedo, tamen ne desideria uestra fabricata dissimulatione suspendam, nulla ex illis documenta promerui. quia commemorationem mularum 10 facerem, episcopo durum uidetur et quamuis famuli uestri fratris Gaiani institisset efficacia et supra modum nos pressisset inopportunitas, nihil communi actione profecimus. hoc tantum uolunt inseri, multis sanctum patrem uestrum beneficiis uestris et gratia inuitatum muneris uobis uicissitudine 15 prospexisse: quod genus documenti si placet, sine cunctatione rescribite aut quae eius forma esse debeat intimate. nunc ego ille periclitatae utilitatis et in obsequiis uestris annis pluribus iam probatus, quantum egerim, quod uix alter per infinita cartae damna narrasset, pernicibus sum uerborum saltibus 20 elocutus.

VI.

AVIENO ENNODIUS.

Credo ad iustitiam pertinere, ut quod a uobis expecto primus exhibeam. decet enim, ut qui bona opera praestolatur inuitet 25

1 praecio *B*   additio *T*   2 est et *scripsi*, est *B*, et *LTVb*
 potio *B*   scantis *B*, canctis *L*¹ ut uidetur   3 cristianis *B*
 4 sterilitas (r ex l corr.) *V*, insterilitas *L*   solacium *BTV*
 saeculi *B*   6 agnagnosticis *LPTV*   7 animaent *B*¹   detergeat
PT^b   8 iuxta (ta s l. m. 2) *T*, iux *LV*   men ne desideria
 uestra fabrica *V* in ras. m. 1   10 ^{cū}mmemorationem *T*   11 feceram fort.   12 efficacita *BLTV*   nos] nostra fort.   praessisset
B   13 nihic *L*   accione *B*   proficimus *B*   14 miseri *T*
 15 graciam *B*   uicessitudine *B*, uicissitudinem *b*   18 periclitatae
 (iclitat in ras.) *V*, periclitate *B*   hutilitatis *V*   20 dampna *PT*^a
 sū pernicibus sū *T*

VI. 24 expecto *LV*   25 praestulatur *B*

exemplo. expugnat calcaribus tarditatem qui formam ministrat officii. his ergo salutationis munus inperitens sanum me esse post inaequalitatem, quam pro peccatis sum passus, enuntio et statum uestrae prosperitatis inquirō, sperans ut in huius rei solutione multus incumbas.

VII.

SENARIO ENNODIVS.

Apud sanctas conscientias non negat caritati debita sua gratiae principalis occupatio nec eliminat pii amoris aula feruorem. testimonium dat solidae adfectioni qui eam inter impedimenta obliuione non obruit. commendate mihi scriptione culmina uestra, quae uoto inportunus emerui: custodia communionis honor est dignitatum. his ergo obsequentissime salutans epistolas breuitate constringo, sciens posse productas horreri, faciens ut pro me domino gratias referatis, qui molestiam quam pertuli, antequam eam discere potuissetis, abstersit.

VIII.

HELPIDIO DIACONO ENNODIVS.

Quibus modis fraternitatem tuam ad scribendum quae arte sollicitem, quando homo uerborum locuples in me silentia peregrina custodis? elegi, ut loqui te loquendo faciam et illam Atticam eruditionem ad epistolas alia garrulitate producam. iustum fuit ut tot diebus a promissione desisteres et qualiter

2 inperciens *B*   me esse] messe *B*   3 inaequalitatem *B*
 10 pectis *B*   4 uestre *B*

VII. 8 aput *B*   scanctas *B* ut saepius   conscientias *B*
 9 elimenat *B*   12 importun' (n' ex m corr.) *T*, inpor *B*   com-
 monionis *B*   13 obsequentissimae *B*, obsequentissimi *Pb*   14 horrei
BL   15 facite fort.   16 disce**re (de eras.) *L*   potuissitis *B*

VIII. *Hanc epistulam cum antecedenti coniungit inscriptione omissa b*
 18 hilpidio *B*, elpidio *L*   diaci *B*, diaçi *L*
 19 ad s.] adscribendum *B*, ascribendum *L*   20 sollicitem *B*¹
 locupleps *B*¹   sillentia *V*   21 te loqui *Pb*   22 alia] latina
 fort.   producem *B*   23 tota *LV*   desisteris *B*

peruenisses nulla paginae directione signares? an forte circa
 me illam tuam cautelitatem aestimas esse seruandam? dedi-
 gnaris conloquio quorum gratiam multo sudore quaesisti. crede
 mihi, nisi ab hoc te uitio sub ea qua ambulare soles uelocitate
 suspenderis, necesse est, ut ad alios nostra patrocina trans- 5
 feramus, qui memores constituti amorem munerentur obsequiis.
 his ergo salutans amico et medico indico me graui corporis
 inaequalitate laborare, quam nisi te dictante pagina iocos
 exhibitura curauerit, distensam per tormenta ranulam longis
 hominibus coaequabo. 10

VIII.

MESSALAE ENNODIUS.

Si iam te fauor diuinus a proposito neglegentiae ad uotua
 ducit studia, si quo te uena, quo domnus Faustus uocat adtendis,
 optata scriptione non taceas. sed timeo, ne dum officiosum 15
 desidero, sustineam rusticantem et incipiat hoc desideriiis meis
 resistere quod cupiui. caelestes diuitiae illam inertiam stimulo
 pietatis exsuscitent et mendicitatem oris tui superna ope locu-
 pletent. ecce uel iniuriis prouocatus scribe. salutem ergo dicens
 rogo, ut quid circa te agitur tabellarum promulgatione co- 20
 gnoscam. 25

1 peruenisses *T*, puer uenisses *LV*, puer uenissis *B*, puer uenisset
Pb pagine *B* signaris *BLV*, resignares *fort.* an *BT*,
 ante *V*, ante *L*, aut *Pb* circa] contra *Pb* 2 me illam] millam
B, mellā *L* cautillitatem *B* designaris *B* 3 quaesiti *B*
 4 te *om.* *Pb* uicio *V* qua *T*, quam *BLPVb* anbolare
 solis *B*; inambulare *fort.* 5 alius *B* 6 constitui *B* 7 in-
 deco *B* 8 inaequalitate *BLTV* pacina iocus *B* 9 disten-
 sam *om.* *T*¹, post tormenta *inserendum esse significauit T m. 2 in mg.*
 ranolam *B* 10 coequabo *LTV*

• VIII. 12 messale *BLT* 13 fauor *B* 14 ducis *LV*
 si qua (a *ex o*) *T* domnus *B*, domus *LV*, dōnus *PT*, dominus *b*,
 te domnus *Sirm.* attendis *T* 15 non taceas scriptione *LT*
Vb 16 desiderio *T*¹ 17 caelestis *B* stitulo *B* (s *postea*
add.) 19 uel *om.* *Sirm.* inriis *B* prouocatis *L* 20 agatur
Sirm. tabularum *Sirm.*

X.

MAXIMO V. S. ENNODIVS.

Bene disponantur superno uota uestra iudicio: ipse ad nuptias
 tuas ueniat qui primo parenti, dum adhuc natiua immor-
 5 talitate gauderet, benedictionis munus indulsit. faciat tibi
 Christus noster nec custoditae integritatis fructum perire nec
 munera nuptiarum. sic uirginitas prosit ad subolem, ut castitati
 tuae fecunditas nil decerpat et miro dispensationis arcano
 nec saeculo, dum pater es, pereas nec dei gratiae, dum pudicus.
 10 ueniat super te quod Isaac iuniori filio pie inductus optauit.
 illis domum socrus auspiciis uxor introeat, quibus Tobiae
 penetralia nurus accessit. sit tibi perfectae causa dilectionis
 in coniuge, in te uirginitas custodita. solam illam tibi depu-
 tatam noueris, cui te, quasi non esses ex mundi faece, seruasti.
 15 ecce quia uenire non potui, oratione non desum. domine mi,
 spero, ut honore salutationis accepto quae a me directa sunt
 dignanter accipias.

XI.

ARATORI ENNODIVS.

20 Miror cur deuenustes turpi silentio ad Romanum decorem
 politi in te bona conloquii et coactas multo sudore diuitias
 fugiens dispensationem taciturnitate consumas. quicquid dignis

11 cf. Gen. 27, 28

12 cf. Tob. 6

X. 2 u. s. om. *T*, uñs *L* 3 superna uoto *L* nostra *b*
 5 gaudere *B* supernae benedictionis *Pb* manus *L* 6 cri-
 stus *B* nrñ (τ *in ras. uid.*) *B* custodite *B*, custoditae *L*
 integritates *L*, integritatēs *V*, integritatem *Pb* imperire *L*
 7 sobolem *LTV* 8 nihil *Sirm.* archano *LTV* 9 seculo *B*
 peras *L*, parcas *Pb* 10 isac *BLV* pie *B* seductus
T² 11 ad tobiae *LTVb* 12 paenitralia *B* perfectae cassa *B*,
 causa perfectae *TV*, causa perfecte (te *ex ti corr.*) *L* dilectionis
 (dilecti s. *l. corr.*) *L* 13 in te] uite *PT*, uita *b* deputatam
 tibi *LTV* 14 fece *BTV* 15 m̄ *T*, mihi *BLV* 16 accepto
B directa sunt *V* s. *l.*

XI. 20 deuenustus *T¹*

conlatum fuerit dum in usu est, ornat auctorem: ingeniorum elegantiam qui concludit extenuat: unus error est prodire rusticantem et dignum laudis honore delitescere. numquid non habuisti digna memoratu aut ego tibi uisus sum non colendus eloquio? fuit aliquando materia, quae sic omnium linguis et litteris celebranda sit, quando ad nuptialem copulam perductus homo est, cui cum magna sit lux natalium, abundantia facultatum, disciplina et pudor utrumque transgreditur, qui uitia carnis abiurans pro blandimento turpi respuebat quicquid leges dedere pro remedio et nolens uxoriis corpus deputare seruitiis putauit se addicere, si quicquam mundo inpenderet liberam castitatem? haec etsi non diligis, debes tamen pro ingenii tui ostentatione laudare. possumus te credere bonum fieri, si audiamus quae honesta sunt praedicantem. nunc salutem largissimam dicens ut rescribas admoneo, et non me de epistola mea aestimes, quam, deus testis est, dum de basilica remearem, transcursum dictaui.

XII.

ENNODIUS FLORO.

Qua te deuinctione teneam, qua diligentia complectar, ex animi tui potes qualitate colligere. uix enim amari continget nisi quos sinceriter amare constiterit. concreditur inter se caelestis uigor animarum et studia sua mutis sibi pandit affatibus, et ideo si uicissitudinem mihi reddere disponis, insiste domno, ut suburbanum illud, dato si dignatur a me pretio, comparari iubeat, quod dum in Liguria fuero, feliciter

1 conlatum <i>L</i>	ornata <i>B</i>	actorem <i>T^a</i>	ingeneorū <i>Lⁱ</i>
2 elegantiam <i>BL</i>	eror <i>B</i>	3 delitescere <i>BV</i>	4 habuistis
<i>T</i> iussus <i>L</i>	tibi uisus su	<i>V in ras.</i>	5 alloquio <i>fort.</i>
9 blandimenta <i>L</i>	legis dederō <i>B</i>	10 uxoris <i>L</i> ,	uxoris <i>Pb</i>
deputate <i>T^a</i>	12 debis <i>B</i>	13 credere te <i>b</i>	14 audiam <i>T</i>
15 non*** <i>L</i> ,	nunc <i>T</i>	me <i>L s. l.</i>	16 de] dede <i>B</i>

XII. 20 diuinctione <i>B</i>	21 enima <i>V in ras.</i>	contiget <i>B</i>
22 constitrit <i>B</i>	24 effatibus <i>B</i>	ideo si <i>B</i> , ideo <i>LPTV</i> , iam <i>b</i>
uicissitudinem <i>B</i>	25 domino <i>Pb</i>	si dignatur dato <i>P^ab</i>

/// a *B*

habeam et post obitum meum ipse sui que possideant. mihi
 tamen post deum libertatem substantiam uidetur ipse conferre,
 si hoc beneficii per ipsum fuero consecutus. sed sic filia tua
 uiuat, sic de illa quales optas filios teneas, sic deus animam
 5 tuam sanctos suos faciat coaequari et frater tuus uiuat, ut
 insistas suppliciter inportune, quatenus ad effectum petitionem
 meam perducas. cogitet deum, cogitet necessitates meas, quia
 nihil est quod potentia ipsius, quod affectus circa me maius
 possit praestare.

10

XIII.

ENNODIUS AVRELIANO PRESBYTERO.

Affectionem mentior, si uobiscum digrediens non remansi
 et beatitudinem uestram mecum quamuis locatam in statione
 non detuli. quia animus in me, ut in ceteris, imperator est
 15 corporis, ipse circa diligentiam uestram est tota intentione
 captiuus. ergo salutationis honorificentiam debita humilitate
 persoluens nihil ualitudini meae de itineris confractione indico
 decessisse. ecce qua sollicitudinem uestram benigni studii cura
 remuneror: facite, quod scriptum est, accepta restituentes de
 20 prosperitatis uestrae me significatione gratulari.

XIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Tacerem molestias meas, nisi intellexissem, quod sollicitudo
 uestra me subleuat. nondum agnoscitis, quam uariis mor-

14 cf. Sallust. Cat. c. 1

4 uiuat] uiuat sic *B*   5 scantos suos *B*, sanctis suis *PTb*
 faciet *LP¹T¹V*   coequari *B*   6 simpliciter *T*   quatinus
LT¹V   petitionem *B*   7 cogitet deum *B* s. l.   cogites *Sirm.*,
 cogite *b*   cogites *Sirm.*, cogite *P¹b*   8 maius circa me *T*
 9 praestare *em. Schottus et Sirm.*, stare *BLPTVb*

XIII. 11 ennodius *om. T*   12 afflictionem *L*   mencior *B*
 13 quamuis locatum *B*   14 et quia *BLTVb*, et *deleui*   ceteris]
 teris *B*   inperator *B*   16 captiuos *B*   17 ualitudine *B*
 19 remmuneror *B*   adcepta *B*   restituētes *B*   20 ūre *B*

XIII. 23 tarem *B*   24 subleuet *L*   non (*o corr.*) *T*, nam *B*
LPVb   agnoscitis *Bb*, agnoscetis *LPTV*, cognoscitis *Sirm.*

VI.

14

borum fatigor incommodis, pro peccatis meis febris frequenter addicor et uires, quae uidebantur restitutae, franguntur. ergo uos remedia consueta praestate et usum illum sanctae conuersationis inpendite, ut quicquid medicina mortalium non ualet fuis ad deum nostrum precibus inpetretis.

5

XV.

ENNODIUS EDASIO.

Ante experimentum amicorum fides occulta est: postquam in lucem processerit, eorum qui aliquid saporis habuerint sibi mentes obligat. est tamen nimis libera seruitus, quae caris 10 exhibetur. confiteor magnitudini tuae: latebat me ante relationem hominis mei quid in sublimitate tua et saporis et gratiae sub nobili humilitate delitesceret: didici hominem, qui canam in fide beatitudinem, dum amicorum absentiam bene tractat, exsuperat. plura quidem discedens promiseras, sed ad 15 genium conscientiae tuae maiora praestitisti. domine fili, salutationis effusissimae munus inperitiens ago atque habeo insufficientes gratias de his, quae mihi in prima notitiae fronte conlata sunt. quod restat, deprecor, ut residua illa mancipia teneri iam facias. ecce fiduciam de bonis praecedentibus de- 20 scendentem: qui ante ignoto preces metuebat offerre, iam non dubitat imperare.

XVI.

ENNODIUS BARBARAE.

Non ego debiti inmemor ab officiis temperaui nec constituta 25 despiciens garrulitatem meam ab obsequii exhibitione suspendi.

1 incommodis *B*   2 *uidebantur restitute *B*   3 scantae *B*
5 praecibus *B*

XV. 9 processerint *B*   10 est] et *T*, aest *B*¹   nimis] minus
Sirm.   11 magnitudini (*postr. i in ras.*) *B*   laebat me**** *B*
13 delitisceret *BL¹TV*   14 absentiam (*abse in ras.*) *B*   15 ex-
superit *B*   16 filis amationis effussimae *B*   17 imptiens *LTV*,
impartiens *b*   18 notitiae *scripsi*, potitiae *BLV*, potitie *P*, poten-
tie *T*, pueritiae *b*   19 mantipia *L*   20 praecedentibus *B*
discen|dentem *B* n *in fine lineae postea add. sed m. 1*   21 offere
B   22 inperare *B*

XVI. 24 barbare *BT*   25 temperaui (*po in ras.*) *B* ; 26 ob-
sequi *B*

sed postquam ab urbe regressus sum, continuo me uariae aegritudines et quicquid ad mortem uocat artauit. uere, domna mea, sic uobis uestrisque laeta contingant, quia ad testimonium ueteris mysterii Christus noster iterum quamuis peccatorem nec ut illum, qui amicus dici meruit, sed rursus uocauit Lazarum de sepulcro. est facti unitas in distantia personarum, eo nunc amplior magnitudo diuini operis, quia quod ille meruit mihi cessit indebite. haec causa me ab officii promulgatione reuocauit. postquam tamen ad uitam reductus sum, continuo me ad seruitia uobis soluenda conuerti, rogans deum, ut uos uestrosque superno tueatur auxilio. promitto mihi etiam et desideriiis meis, quod cum felicitate uestra et gaudio ad comitatenses excubias, quae uotis meis satisfaciatur, dignitas adeptas uos euocet. noli, domna, huic te labori, huic oneri submouere. uideant bona Romanae ciuitatis prouinciae, et quae monitis uix instituuntur per bona, quae uobis deus contulit, formentur exemplis. rogo tamen reuerentia salutationis exhibita, ut expectatissimo me releuetis alloquio, sed nec alterum dictare patiamini quae ad me scribetis: sic numquam ab impetratione oratio uestra pellatur.

XVII.

ENNODIUS STEPHANIAE.

Credo uos et ignorantes meis periculis subuenisse: aut quare confidam nescire quicquam quos per deum contingit uniuersa

5 cf. Io. 11, 11

1 uariare *L*   2 aegritudinis *B*   dñā *PTb*   5 dī dici
fort.; cf. p. 212, 4   sed] secundum *fort.*   6 sepulchro *BLTV*
7 eo] et *Pb*   8 cessit] accessit *fort.*   indebitae *B*   11 ausilio
B   12 uō *L'*, uestrae *B*   comitatensis *PTVb*, comitatensis
B   14 dñā *PTb*   laborari *L*   oneri *Pb*, honeri *BLTV*
submore *L*, submittere *b*   15 prouintiae *LV*   16 instituuntur
B   bona] ea *fort.*   17 expectatissimo *V*, expectantissimo *L*
18 reuelatis *B*   19 patiamine *B*   quae—impetratione *om.* *B*
imperatione *L*

XVII. 22 stefaniae *BLV*, stephanie *T*   23 pēculis *B*   24 con-
tinget *B*   uniuersa*** *L*

praenosceret? postquam enim ab urbe redii, reparata sunt in me diuina mysteria et quod senuerat temporibus nouellis resurrexit exemplis. iterum uocatus est Lazarus de sepulcro, non quidem illius par merito qui amici redemptoris nomen emeruit: sed in diuersitate actuum unius conuenit forma mysterii. 5 deductus per aegritudines multiplices ad sepulcra, sed caelesti uoce reuocatus, ad haec primum quae uobis soluuntur officia me conuerti, credens placere deo, si cultoribus eius per linguam, quam ipse reddidit, principe loco exhibeantur obsequia. ergo reuerentia salutationis inpensa deprecor, ut pro me, sicut po- 10 posci, orare adtentius procuretis, ut per meritum uestrum diuina clementia dignetur confirmare quod tribuit, et frequenter me pia litterarum uestrarum promulgatione subleuetis. rogo, ut nullum alium dictare facias, per dommi Asteri animam et professionem tuam: sic ei nitor quem optas usque ad con- 15 summationis tempus adsistat.

XVIII.

ENNODIUS FAVSTO.

Coegit me ad studia mea portitor praesentium litterarum et quod uolebam prope inportunus exegit. sic contulit bene- 20 ficium qui poscebat. iste in negotio suo probatum mundo iustitiae uestrae poscit examen, nec ab aliquo ueritatem causae suae discerni aestimat, si cessetis. pro hoc precator accedo, ut dum adestis mandatis caelestibus et ueritatem tota intentione perquiritis, adflicti hominis necessitatibus subcurratis. spero 25 etiam seruitio salutationis inpenso, ut indicio me prosperitatis

1 reparata <i>B</i>	2 nouellis <i>B</i>	3 resurrexerit <i>L</i>	sepul-
chro <i>BLTV</i>	4 per <i>B</i>	5 actū <i>L</i>	misterii
<i>PT</i> , ministerii <i>b</i>	6 aegritudinis <i>B</i>	sepulcra <i>B</i> ,	sepulchra
<i>LPTV</i> celesti <i>B</i>	9 ipse <i>V</i> ¹	12 tribuet <i>B</i>	14 Asterii
<i>Sirm.</i> , Austerii <i>Pb</i>	15 obtas <i>B</i>		

XVIII. 19 praesentium portitor *T*   litterarum *B*   20 uolebam
L   exiget *B*   21 poscebat iste *scripsi*, eoscebatis te *B*, exigebat
iste *LPTVb*   probatus in *B*   22 uestre *B*   ab aliquo (ab ali
ex alib corr. uid.) *L*   23 praecator *B*   25 subcurrates *B*
26 seruitio salutationis *B*, salutationis officio *LPTV*   inditio *B*,
inditio *L*

uestrae non neglectis quae frequenter se ingerunt occasionibus subleuetis.

XVIII.

ENNODIVS FAVSTO.

5 Quamuis omnis frequentia litterarum uideatur rara sollicitis nec sufficiat prouidentia pro pietate suspenso, tamen pars ista, cui inpenditur, nisi responderit, ab humanitate seiungitur. ergo salutationis officia praefatus deo tribuente indico mecum sanctorum suffragiis et uestris precibus iam melius agi et illam
10 desperationis et febrium intepuisse ualitudinem. nunc, quod restat, spero, ut petitionem meam, quam per confamulum meum fratrem Florum destinaui, suscipere solita benignitate dignemini, quia, etsi mihi ad praesens res uidetur esse conpendii, uobis, quibus magis futura cordi sunt, utilitas ex hac
15 parte summa respondet.

XX.

ENNODIVS AGNELLO.

Si ualerem uos corpore prosequi, uerbis abstinerem: at cum illa res ualitudine deficit, ista subcurrit. scit secretorum discussor, me et diuisum praesentia a uobis abesse non posse. proinde sollicitudinem uestram nuntio prosperitatis meae releuo et, propter quod concessum est epistolare commercium, uestram requiro, indicans honore salutationis inpenso puerum me ad suscipiendum caballum direxisse. tantum est ut talem mittatis,
25 quem et uos dedisse clareat et ego pro honoris summa me gaudeam suscepisse.

1 uestre *B*   neglectis *B*   occassionibus *B*

XVIII. 5 omnes *B*   6 pars ista] per est *B*   8 offitia *B*
10 disperationis *B*   inteposuisse *B*   11 petitionem *B*¹   13 praesens *B*   15 respondit *B*

XX. 18 uos *om. Sirm.*   ad *B*   19 ualitudini *Lb*   subcurret *B*   20 praesentia *B*   21 pinde *L*   sollicitudini**nē (adi in ras.) *L*   meae prosperitatis *LPTVb*   22 uestrum *b*
24 caualum *B*   mittates *B*   25 qualem *coni. Schottus*   26 gaudiam *B*

XXI.

ENNODIVS BEATO.

Si possem scribendo delere paginam meam, multiplici hoc
facere intentione procurarem. sed quia non est fas hominem
non errare, ego ille canus, sed pater tuus, ne umquam prioris 5
epistolae meae sis memor, exposco: sic te pater et patria talem,
qualem per singulos dies omnibus protestor, excipiat. alienis
scriptis credidi, ut stili mei inportuna festinatione morderem.
tu feceras quod sapiens, qui soli domno Probo arcem tenenti
inter doctos uersus meos relegeras, quod facere decuit. ego 10
inportunus, qui alteri credere non debuisssem, quantum uideo,
frustra commotus sum. uade ergo ad domnum Probum (sic
pater tuus uiuat, sic me, quem semper amasti, uiuentem audias),
quia ista pene mortuus dictaui, et osculare illi genua pro me
et dic illi de illo extremo uersu: Terentianus me induxit in 15
illo exemplo,

Sic fatur lacrimans, classique immittit habenas.

omnia tamen, quae fuerunt digna correctione, praeuidit. saluto
amore quo debeo. si euasero, emendo uersus ipsos et sic dirigo.
nam litteras tuas, quas per infantem Rufinum direxisti, Iulio 20
mense suscepti: unde me contigit nescire quod actum fuerat,
ut taliter mouerer.

XXII.

ENNODIVS FLORO.

Qui iustius prosperitatis meae cognoscit indicia, nisi qui 25
sinceriter et indesinenter optauit? nec conuenit prius alterum

15 Terentianus Maurus 1951, Verg. A. VI 1

XXI. 3 possim <i>B</i>	4 procurem <i>L</i>	set <i>B</i>	5 semper tuus
<i>T</i> 6 talem <i>om. L</i>	7 protector <i>T¹</i>	8 stili] simili <i>B</i>	
eum morderem <i>fort.</i>	9 artem <i>Pb</i>	10 uersos <i>L</i>	meos <i>om.</i>
<i>B</i> religeras <i>B</i>	docuit <i>B¹</i>	14 iste <i>L¹</i>	genua <i>T^{2b}</i> ,
ienua <i>P</i> , ianua <i>BLT¹V</i> ,	genas <i>fort.</i>	15 terentinus <i>B</i>	17 classi-
que immittit <i>P² (in mg.) b</i> ,	mittit <i>LPTV</i> ,	mittet <i>B</i>	abenas <i>T</i> ,
auinas <i>B</i>	18 tamen (a ex e? <i>corr.</i>) <i>B</i>	19 quod <i>L</i>	uersus
ipsos emendo <i>LPTVb</i>	ipsus <i>B¹</i>	derigo <i>L¹</i>	21 contiget <i>B</i>
quid <i>T</i>	fu ^s erat <i>B</i>	22 mo**uerer <i>L</i>	

XXII. 24 floro] liberio <i>B</i>	25 iustus <i>B</i>	26 senceri ^{ter} (eri in <i>ras.</i>) <i>B</i>
----------------------------------	--------------------	---

desideria aliena cognoscere. ergo seruitio salutationis exhibito
indico me caelesti beneficio, postquam cessauit humana curatio,
mox sanatum: reuocauit me ad spem prosperitatis res illa,
quia medici destiterunt. nunc gaudia uestra, sicut de me
5 aestimo, cognoscentes mecum laudibus prosequimini tanti be-
neficii largitorem et, si adhuc uos longior mora detinet, quam
bene ualeatis litteris intimate.

XXIII.

ENNODIUS FLORO.

10 Spectabilis uir Eleutherius in negotio suo, quod a domno
praefecto audiendum Vicarius suscepit, ad amplitudinem
uestram a me commendaticias sperauit, credens salua iustitia
opem sibi integram posse subpetere, si meis apud uos iuuaretur
alloquiis. rogo ergo honore salutationis exhibito, ut ei, si uere
15 contra aequitatem laborat, manum medicam porrigatis, quia
nefas est, ut in praeiudicio bonae causae prodesse sibi calli-
ditas uideat quod molitur.

XXIII.

ENNODIUS FAVSTO.

20 Vsum suum benignitas uestra supra homines locata custodit.
uere medicina est cura sanctissimi: nam uenerabilis conscientia
deo semper insinuat quod requirit. digressis uobis acrior me
calor exussit et ad omnem desperationem praecipitante diabolo

2 caelesti *L*   curatio *B*   3 mox *om. T*   me *om. Sirm.*

5 prosequi mi *B*

XXIII. 10 heleutherius *B*   a] ad *B*   dño *T*   11 susci-
perat *B*   12 commendatitias *B*, commendatias *L*   sperauit]
impetrauit *Pb*   13 subpeteres *B*   iuberetur *B*   14 ue^{re} *L*
15 porrigates *B*   16 praeiudicio *B*   17 mulitur *B*

XXIII. 19 fausto *ex flore V m. 1*   21 sanctissimi *B*
22 requirit *B*   23 callor *B*   exussit] (ussit *in ras.*) *B*   et
om. B   hominem *B*   desperationem *B*   praecipitanti (*alt.*
i in ras.) *B*   diabulo *B*

uela patuerunt. uenit ad me medicus et dixit se quod faceret non habere. hinc mihi maior spes, quando homo cessauerit. continuo me cum lacrimis ad caelestis medici auxilia conuerti et domni Victoris oleo totum corpus, quod iam sepulcro parabatur, contra febres armaui. scit deus meus, mox adfuit magni militis imperator, et quod per testem eius idoneum poposci incunctanter obtinui. mox feruor ille aeterni frigoris procurator intepuit et hora nona, sicut legitur, Christo meo mandante discessit. scio orationis uestrae tempora, scio lacrimarum copiam in illo quoque momento iuuisse laborantem. ecce indicia uotiuua non tacui: sed portitorum raritas desiderium commune suspendit. nam me multum iuuat releuatio uestra, quamuis a uobis minime, qui laeta respuistis, optetur.

XXV.

ENNODIVS FAVSTO.

15

Mox ubi me gratia superna respexit et animam de iudicii caelestis uicinitate trepidantem concesso, ut melioraretur, uiuendi laxauit spatio, magnitudini uestrae beneficia per litteras diuina non tacui. uere cessantibus medicis illius, qui innocentia et lacrimis emitur, medicina non defuit. credite, nisi mihi subuenisset destitutio curantium, nil ualerem. nam quia aegrescebam hominum studiis, coepi negligentia iam sanari. haec quidem prioribus intimata sunt: sed ne occasio praeteriretur, adieci, sperans obsequio salutationis oblato, ut me de prosperitatis uestrae, de qua pendeo, (statu) subleuetis alloquiis.

1 mendicus *L*   facere *B*   2 habere *B*   spes] i dō *T* *add.*
s. l. m. 2   4 oleum *B*   sepulchro *LPTV*   6 teste (*ut uid.*) *B*
7 optenui *B*   8 ora *B*   cristo *B*, domino *Pb*   9 discere**sit
(*alt. s in ras.*) *L*   uestre *B*   cupiam *B*   10 quoque tempore
V   iubisse *B*   11 set (t *in ras.*) *L*   12 iubat *B*   quam-
uis scripsi, quam *BLV*, qua *T*, quae *Pb*   a *om.* *B*   menime
B   13 respoistes *B*   optatur *T*

XXV. 16 ubique (que *deletum*) *B*   18 magnitudini* uestre *B*
20 et *om.* *B*   emittit utio currantium (medicina—destitutio *om.*) *B*
21 namquia nam quia *B*   22 egriscebam *B*   per negligentiam
P¹b   24 adieci *Sirm.*, adie *BPTVb*, adie. *L*   oblato *B in*
ras.   25 uestre *B*   statu *addidi*, *om. libri*

XXVI.

ENNODIVS AVIENO.

Necesse est, ut qui desiderat scripta uestra non taceat nec silentii exemplum tribuat qui cupit alloquium. iuxta orationum
 5 uestrarum suffragia, quos innocentia et deuotio deo nostro facit acceptos, meliorem me esse iam sentio, desiderans honorificentia salutationis inpen-
 sa quam bene ualeatis agnoscere, quia post receptam salutem unicum est solacium bono uestrae prosperitatis adtollere.

10

XXVII.

ENNODIVS BARBARAE.

Quamuis adhuc inter extrema sim positus et pro peccatorum meorum mole domni mei beneficia, dum mereor in longum conteri, non sequantur, reuerentiae tamen uestrae obsequiis
 15 quod debet pendens anima non omisit. paene iam uocatur ad iudicium et adhuc suspicit in hac luce quos coluit. quam uera est illa sententia, quod sanctus affectus nec morte pereat! ergo, domina mea, seruitiis uos debita salutationis prosequens rogo, ut agnitis quae circa me geruntur pro illo quo omnibus
 20 eminentis et sanguinis nitore et conuersationis radiis, domno meo apostolo et ceteris eius fratribus subplicetis, ut per eos exorata dei potentia clementiae suae, quae tarda esse non solet, beneficia non refrenet.

XXVIII.

ENNODIVS BEATO.

25

Qua mihi uicissitudinis, qua obsequiorum cura pensabitur, quod te et frequentibus paginis alloquor et officio sermonis

XXVI. 4 cupet *B* 6 adceptos *B* me esse] messe *B*
 7 agnoscerem *B* 8 solatium *BTL* uestre *B*

XXVII. 12 quamui* (x eras.) *B* s*u*i *L* c eras. et i in ras.
 13 mole] ole ei *B* domni scripsi, somni *LVb*, omni *B*, s*u*ptus *T*
 14 uestrae *b*, uestrae (uestre *B*) et *BLPTV* 15 debit *B*
 pene *BLT* 16 suspicet *B* 18 domna *Sirm.*, dona *b* ser-
 uiciis *B* proseques *L* 21 eos] uos *b* 22 exortata *L*
 tuae *b* soleti *B* 23 refrenit *B*

XXVIII. 26 uicissitudinis *B* osequiorum *B* 27 te et] te
 in *Pb*, te et in *Sirm.*

tui in lucem exire publicam non detestor? non me aetas tua, non ingenio meo potest reuocare par formula. eligo benignis plus credere quam peritis, ut bona originis anteferant studiis: quod fidelis es, diuini est muneris in natura: eruditio per deum ueniet res secunda. necesse est, ut totum tibi amor 5 integritatis exhibeat primarum partium insignia iam tenenti. ergo honore salutationis accepto noueris me iuxta petitionem uestram epistolam ad uos admonitionis quamuis sub festinatione dictasse, quam ad domnum patricium Symmachum idcirco dirigere procurauī, ut quod in ea emendatione dignum est 10 corrigatur. sed propter subreptionem neglegentiae te quoque eius exemplaribus informauī. qua de re tu apud te esto et caue ne tibi ad te perlatam manifestes comprehenso superius eminentissimo uiro ceu rem nouam postulans, quia si eius eam magisterio placuisse cognoueris, ad notitiam perferre eorum 15 qui sapiunt non timebis.

XXVIII.

ENNODIUS BEATO.

Non mihi tuus error inlusit nec retrouersa decepit adfectio: tu aetatis naturae propositi ordinem custodisti: ego deliqui 20 aliter de te quam posebat ueritas iudicando. ad hoc redeunt quos diligentia insulsa captiuat. proinde iam sine circuitione loquendum est. quo te inmemorem tui duxit insana praesumptio, ut sancto presbytero diceres in uersibus illis quamuis in temporis momento compositis aliquibus uideri affectum coniugalis 25 gratiae non expressum? aut ego diffamare uolui quod scripseram? aut epitaphia hoc posebant aut ratio? quis hoc inperitus,

22 cf. Terentii Andr. us. 202

3 originis *B* anteferan̄ *T* ~ *add. m. 2 ut uidetur* 4 in
in n̄ corr. T m. 2 7 honore *om. B* adcepto *B* noueris
 (e *in ras.*) *B* 8 ammonitionis *T* suffestinatione *B* 9 sym-
 macum iccirco *T* 10 dirego| *B* ^pcurauī *L*, prorogauī *B*
 13 manifestis *B*, manifestas *L*¹ conpraehenso *B* 14 emmenen-
 tissimo *B* 15 eorum perferre *LPTVb*

XXVIII. 20 ego] ergo *B* diliqui *BL* 22 infusa *Pb*
 23 praesumptio *B* 24 presbytero diceris *B* 25 mumento *B*
 27 epytafio *B*

quis tecum sanitate uacuis dixit, ut carmen, quod in summam gratiam domnus Faustus excepit, te et participibus tuis rodentibus laederetur? forte de tertio Phaleucio qui Terentianum nesciunt habuerint, quod de una syllaba quaerentes occasionem loquerentur. uere dignus fui ista quae pertuli, quia et scriptum est margaritas ante imunda animalia non esse mittendas. quamuis dictionum et inperitiae meae bene sim conscius, te tamen nec scire aliquid nec sciturum ante didiceram. uale et ad alios te, de quibus debeas loqui, conuerte.

10

XXX.

ENNODIUS ADEODATO PRESBYTERO.

Acerbo aegritudinis inpetu et ualida febrium nimietate contritus, cum ut fidem ueteris testimonii Christus noster in me quod in Lazaro fecerat ostendisset et euangelii fidem praesentibus declararet exemplis, litteras uestras accepi. ordinauit ille qui potuit, ut diebus quibus uitam restituerat amicorum quoque suorum eam et confirmaret et fulciret alloquiis. de uersibus, unde tibi portentum illud dixit, risum mihi stulta iudicia fecerunt. scias illos in summo pretio apud dominum habitos, quamuis in temporis angustia et ueredarii transcursione conscriptos. sed si eos non scripsisti, nec facias. mihi sufficit, dum feci, uota complisse. nunc ad eam partem me confero, quae specialiter a sanctis poscenda est, ut pro aegro et amante

6 Matth. 7, 6

1 dixit—l. 9 conuerte *om. T* 2 domnus] dom *B* participibus
*L*¹ 3 lederetur *B*, laederentur *LP*¹*V* faleucio *LV*, falicio
B 4 sillaba *B*, sylla *LV* occasione *L*¹ 5 et *B*, *om.*
LPVb 8 aliquid] se *B*, rem *fort.* 9 de *om. b et Sirm.*

XXX. Incipit extrema pars epistolarum ennodii *inscr. T(recensis nr. 469)* 11 ennodius *om. T* presbitero *B* 12 nimitate
*L*¹ 13 ut *in ad corr. T m. 2 (sine causa, nam ut fidem pro ut fides esset dixisse uidetur)* 17 eam] amet *B* confirmaueret
B et *om. B* aloquiis *B* 19 praecio *B* habitus *B*
 20 ueredarii *scripsi (cf. p. 194, 25)*, uiridarii *BLPT*²*Vb*, uiridiarii *T*¹
 conscribtus *B* 21 non s.] conscripsisti *B* sufficet *B* 23 a
Bb, *om. LPTV* amantem *B*

adtentius ores et, si mereor, crebra mihi et instructionis et consolationis praestes alloquia.

XXXI.

ENNODIVS BOETIO.

Consideratio magnitudinis uestrae exegit epistolare commercium, sed festinatio portitoris epistolam breuitate conclusit. non potui morari properantem, sed nec his uacuum muniis propter res necessarias emisi. crebras super domo, quam poposci, litteras destinaui. si possibile est cupita tribui, iam referte, quia omnia aedificia sub neglegentia consenescent. 10 domine mi, salutationis obsequia dependens rogo, ut iuuetis sine uestro dispendio supplicantem.

XXXII.

ENNODIVS SYMMACHO.

Rem necessariam prouidet qui parenti omnium orbatos et 15 peregrinos insinuat: unica uia est apostolatus uestri solacium, quae medetur externis. absit adflictos dicere quos ad uos contigerit peruenisse: creatores patriam opes alibi non requirunt quos coronae uestrae cura susceperit. praesentium baiulus, ortus nobiliter profutura ad testimonium ingenuitatis studia Romana 20 requirit. hunc beatitudini uestrae mea subplicis uestri commendat adsertio, ut salutationis seruitiis dignanter acceptis quod usu facitis pro mei consideratione geminetis.

1 oris *B* et si] si *Sirm.* 2 consolationis *B* praestis
B alloquia *b*, eloquia *BLTV*, elloquia *P*

XXXI. 4 boethio *BLVb* 5 exiget *B*, exigit *P*, erigit *b*
7 potuit *B* 8 emisse *B* 9 poposci] posce *B* 10 edificia
B; eius *add.* *LPTVb* consenescent *B* 11 mi *Pb*, mihi
BLTV ut] ut uos *Pb* iubetis *B*

XXXII. 15 prouidit *B* orbatos *B* et (*ut uidetur*) *L* 16 pere-
grin' *L* uia *om.* *B* solatium *BLLT* 17 meditur *B*
ext'nis *L* adflictus *B* 18 creatores (*i. e. patres uel parentes*)
scripsi (*cf. Epist. VII 31, VIII 4*), creatoris libri 19 cura *T*
s. l. suscipit *B* praesentum *T* et *Sirm.* baiulus *B*
21 requiret *B* hunc *BL*, nunc *PTVb* 22 seruitus *L* ad-
ceptis *B* 23 facitis *B* geminetur *LTVb*

XXXIII.

ENNODIVS HORMISDAE DIACONO.

Et quod es miseratione ornatur et quod futurus es pietate
conquiritur, et diaconum his studiis extulisti, cuius rei pro-
mittit cura pontificem. praesentium baiulus honestus moribus
5 natura sublimis genuini solacii orbatus praesidio Romam pro
honestis artibus, licet peregrinaturus, expetiit. uide si mereantur
a religioso bene nato locupleti iuuari ista quae praetuli.
nunc officio salutationis exhibito rogo, ut si me, si bonam
10 quam coemisti opinionem diligis, inpensis portitori adulescat
auxiliis.

XXXIIII.

ENNODIVS PORCIANO ABBATI.

Diuinis declaratur exemplis, nisi per dei gratiam uisitationem
15 hominum caelestium non uenire. quae enim recordatio potest
esse peccantium, nisi occultis itineribus fauor caelestis operetur
et per uiam mentibus inspiratam quae propter peccata subreperere
poterat eliminetur obliuio? inpetratae iam diuinae misericordiae
fiducia est cultorum dei animis non deesse. ergo gratias refero
20 trinitati deo nostro, qui ut me reuerentia uestra alloquiis
uisitaret exegit. suscipio et oboedientiam uestram: nec enim
exiguus cultus debetur obsequentibus, cum Christi gloria maneat
imperantem. orate pro me, qui humanitatis imbecilla, dum
adhuc estis homines, euitastis, quos contigit necdum corpore

XXXIII. 2 hormisde *BT*   diaconus *BL* *sed u ex o ut uid.*
corr. L   3 Et] tu *Pb*   4 studi sextilisti *B*   promittet *B*
5 baiulus *B*   6 gemini *Pb*   solatii *BLT*   praesidii *B*
7 expetiet *B*   8 iubari *B*   10 portitor *Pb*   aduliscat au-
siliis *B*

XXXIIII. 13 ennidius *L*   portiano *LT*   15 celestium *B*
enim—nisi *om. B*   16 fabor *B*   celestius *L*   17 uim uel
insperatam *fort.*   subreperere *Pb*, subriperere *BLTV*   18 eliminatur
*T*¹   inpetrate *B*   21 exiget *B*   suspicio *fort.*   et *B*, *om. LP*
TVb   obidentiam *B*   22 debitor *B*   23 inperantem *B*, parentem
fort.   orte *B*   inbicilla *B*   24 euitastes *B*   contigit *B*

sequestrato ponderibus carnis absolui, et seruitiis salutationis acceptis frugem circa me gratiae, dum sermonis adulescit cultura, concedite.

XXXV.

ENNODIVS AVRELIANO PRESBYTERO.

5

Inamabilis quidem desideriiis meis militavit occasio et notis additum necessitas uix ferenda patefecit: amplexus paginam praefatione blandientem sequenti eius elocutione confusus sum. nam dulce principium et sereni mella conloquii relata calamitas quasi ueste noctis obnubit. uere loquentibus uobis ingesta 10 sunt oculis quae legebam. nam dum absentiae felicitatem pagina sapientis interceptit, coactus sum illam Aetheriam nimis uidisse terrenam et a sublimitate uocabuli in tartarum duce culpa depositam. taceo quid debuerit parentibus, quid pudori, ex qua domo infelix processit ad scelus, quod secuta est relictis 15 dei cultoribus lupanaris uice coniugium. credite mihi: ultionem criminis, dum admittit crimen, exsecuta est, et turpi mersa contubernio et flagitium et poenam flagitii repperit in marito. secum rei personam portauit et iudicis mulier, dum elegit indignum. producerem litteras, nisi memoriam infaustae feminae 20 desiderarem obliuione sepeliri. uos, ut Galliae expulsionem illorum subleuentur, eligitis: nos, ne Italia coinquinetur optamus. expetant potius Libycas Syrtes et ab humanitatis consortio diuidantur: quia si inde domnum Aurelianum fugerint, hinc Ennodium, ad quae loca declinabunt? domno praefecto quae 25

1 sequestratio *L*   2 adceptis *Bb. om. LTV*   aduliscet *B*
 XXXV. 5 presbitero *B, om. T*   6 desiderii *B*   occasio *B*
 7 additum *B*   inplexus *B*   9 relata relatamitas *B*   10 obnubet *B*
 11 infelicitatem *fort.*, felicitate *B*   12 interceptit *fort.*
 13 a *om. T, as B*   17 admittet *B*, admitit *T¹*   19 eliget *B*, eligit *fort.*
 20 nisi *om. B, uncinavit Schottus*   infauste *B*
 21 sepeliri *B*   22 eligitis *T¹*, eligitis *LT¹Vb*, religetis *B*
 quoinquinetur *B*, coinquinetur *LTV*   optamus *om. Sirm.*
 23 lybicas *BLV*, libicas *PT*   sirtes *T*   24 diuidant *Bb*
 fugerent *B*   25 innodium *B¹*   ad quae] atque *B*

iussistis pressius intimaui, qui praecepta regia mox exegit, per
 quae credimus uiros bonos et amicos occasionem inuenisse
 praestandi. et uos tamen animum ab anxietate remouete, quia
 caelestis sufficet ad ultionem malorum uigor examinis. domini
 5 mi, salutationis obsequia praesentans precor, ut crebro me
 prosperitatis uestrae, quia commeantium opportunitas ingeritur,
 releuetis alloquiis.

XXXVI.

ENNODIUS BOETIO.

10 Perdiderat eruditionis pretium lingua, dum retices, quia, dum
 uenustatem eloquentiae taciturnitas includebat, credebatur non
 esse quod nuper efferbuit. produxisti in lucem nouum iubar
 eloquii et dum diem in epistula facis, splendorem recens
 adeptus crederis iam maturum. gratias ago, quod me ad ami-
 15 citiae custodiam paginae tuae flore conpellis. sed si fidei meae
 esses conscius, dubitationem de rebus constantibus non haberes.
 timeo, ne ambiguitatem quam credis exhibeas et dum amantis
 teporem metuis, in adfectione frigescas. domine, ut supra
 salutationis gratiam persoluens spero, ut crebro ad me epi-
 20 stolarum commercia dirigas, quia in his muniis et diligentia
 te admonet et perfectio ut multus incumbas.

XXXVII.

ENNODIUS BOETIO.

Quamuis tenui effectum petitionis surgit eloquium, et con-
 25 ciliant et dotant facundiam res secundae: in qualibet uerborum

1 iussistes <i>B</i>	praessius <i>B</i>	reia <i>B</i>	2 uros ¹ <i>T</i>	3 pre-
standi <i>B</i>	4 celestis <i>B</i>	adulationem ^o <i>T</i>	<i>sic corr. m. 2</i>	
domine <i>b</i>	5 mi <i>Pb</i> , <i>m T</i> , mihi <i>BLV</i>	6 uestre <i>B</i>	opor-	
tunitas <i>BLPTVb</i>	7 reuelletis <i>B</i>			

XXXVI. 9 boethio <i>BLVb</i>	10 precium <i>B</i>	reticis <i>B</i>
11 credibatur <i>B</i>	12 efferuuit <i>B</i>	13 epistolas <i>L</i>
<i>B</i>	16 essis <i>B</i>	18 temporem <i>B</i>
<i>B</i>	21 multis <i>B</i>	incombas <i>T¹</i>

XXXVII. 23 boethio <i>BLV</i>	24 tenue <i>B</i>	surget <i>BPT¹</i>
<i>Vb</i>	25 secunde <i>B</i>	

saturitate paginae, si repudientur ab inpetratione, ieiunant: plus felicibus epistolis debetur laudatio quam peritis. iure loquitur uerbis nitore sublimibus qui summates uiros dicendi nenustate captiuat: quoduis oratorium schema sinistra fors dissipat: ditescit enim lingua nutrita beneficiis. dudum ad 5 eminentiam uestram direxi qualicumque audacia producente conloquium, quod ita responsi genio subleuastis, ut crederem me perdidisse digni fauoris tempora per quietem, quando modicus sudor iudicium arcem tenentis inlexerat. promiseratis etiam domum, quam poposceram, non negandam. geminis 10 eleuatus successibus incedebam, si et opinio perfecti adstipulatione et census locupletissimi creuisset inpendio. sed detestor moram, quam sterilia quidem peccata pepererunt. nam et homo culminis uestri quem praestolabar aduenit, et nihil sibi mandatum esse, quod desideris meis prodesse posset, adseruit. 15 uide meritorum meorum fusca commercia: quorum contra me nitentia fidem frangere nequeunt, exigunt tarditatem. absit a conscientia mea de uestrae claritate diffidere: obscenae mentis est putare constituti memoriam non manere. sed rogo, ut dum propositi uestri lucem adseritis, eorum quae mihi debentur 20 obscura superetis. ergo praestationi uestrae genium dono celeritatis infundite. domine mi, cultum salutationis inpertiens preces adicio, ut consularem sportulam cum responso praefatae petitionis accipiam.

1 repudiant <i>B</i>	2 debetur <i>B</i>	3 summatis <i>B</i>	4 quod ^{uis}
<i>L</i> scema <i>B</i>	foris <i>T</i> ¹ , sors <i>Pb</i>	5 ditiscet <i>B</i>	immi
lingua <i>B</i>	6 uram <i>B</i>	qualecumque <i>B</i>	audatia <i>B</i>
7 subleuastes <i>B</i>	credirem <i>B</i>	8 digna <i>B</i>	9 inlixerat <i>B</i>
11 incedebam <i>B</i>	si et** <i>L</i>	13 pepererunt <i>B</i>	14 praestulabar <i>B</i>
15 possit <i>B</i>	16 uide <i>om.</i> <i>B</i>	me] mi <i>B</i>	17 quae*unt
<i>B</i> exigunt <i>om.</i> <i>B</i>	tarditate mi <i>B</i>	18 ure <i>B</i> , uestra	
<i>Pb</i> 19 potare <i>B</i>	20 adseretis <i>BLV</i> , asseretis <i>T</i> ¹	21 superetes <i>B</i>	22 celeritatis (ta in ras.) <i>B</i>
mi <i>T</i> , mihi <i>BLV</i>	23 praeces <i>B</i>	additio <i>T</i>	sportula <i>B</i>
24 adcipiam <i>B</i>			

XXXVIII.

ENNODIVS SYMMACHO.

Non ineffaciter poscit qui parenti omnium peregrinos insinuat: nobiles generalis debetur adsertio, maxime apud
 5 eos qui beneficia tribuunt non rogati. Beatum sublimem adolescentem praesentium baiulum si corona uestra dignanter excipiat, praeclarum iuxta morem pontificis ornat officium: est enim qui gratiam uestram et natalibus mereatur et moribus. sufficit dignis stricta laudatio. nunc seruitiis salutationis
 10 exhibitis rogo, ut me amantem uestri crebri releuetis promulgatione conloquii.

XXXVIII.

ENNODIVS HORMISDAE DIACONO.

Si dignatio circa me promissa duraret, adsereretur frequentia
 15 litterarum: uix respiciunt humiles quos ad arcem euentus prosper euexerit: graue est, si spes secundarum rerum caritatis nexus incidat: non debet praeiudicare diligentiae quae secundum nota blanditur. si tamen aliquid circa me gratiae custoditis, si uiuit amoris scintilla polliciti, Beatum commendo nobilissimum
 20 adolescentem praesentium portitorem: cui iustum est ut consideratione mei et parentem beatitudo uestra inpendat et patriam. esto specialis tutor, omnium mox futurus. domine frater, salutationis humilitate depensa rogo, ut sub celeritate quam bene ualeatis scriptione signetis.

XXXVIII. 4 generales debetur *B*   5 beneficia *B*   6 adu-
 liscentem *B*   baiulum *B*   7 accipiat *Pb*   iuxta** *L*, iuxto
B   pontifices *B*   8 et moribus mereatur *b*   9 sufficet *B*
 10 crebris *BT*¹

XXXVIII. 13 hormisde *T*   diaçs̃ *B*   14 adseritur *b*
 16 euexerit (*alt. e in ras.*) *B*   17 debet *B*   quai *B*, cui *LPT*
Vb; quae quod scripsi ad spem referendum est   18 blanditur *B*
 custodites *B*   19 uiuet *B*   sentilla *B*, cintilla *T*¹   polliciti
 scintilla *LTVb*   20 aduлисcentem *B*   22 speciales *B*   mox
 (*x in ras.*) *B*   24 signatis *T*¹, resigmetis *fort.*

XXXX.

ENNODIVS BOETIO.

Precum iteratio bonam conscientiam obliuionis accusat. sed facessat stimulare currentem et constantem uirum ad memoriam promissionis inpellere. haec de his, quae a me dudum culmini 5 uestro sunt scripta, perstrinxi, ut domum, de qua iam paginali indicio uoluntas uestra est patefacta, percipiam. reliqua epistolae salutationis nuntio mancipauī, ut, sicut apud nos ualitudo in statione est, ita de culmine uestro caelestis faciat fauor agnosci. 10

XXXXI.

ENNODIVS AGAPITO.

Insolabiliter amantum ferretur absentia, nisi opem darent remedia litterarum, quae ieiunas desiderantum animas pascunt esca conloquii. bene enim per stilum dilectio amicam sibi 15 pingit effigiem, cum qua sine laboris patientia misceat mella sermonum. ad hoc magnitudo tua artifex, ne inpastam gratiam linqueres, scripsisti. debeo uicissitudinem, quia memorem mei te esse cognoui. honore ergo salutationis exhibito rogo, ut quod scis apud caros et adfectione praeditos esse pretiosum 20 sub continuatione facere non omittas.

XXXXII.

ENNODIVS AVIENO.

Aegritudinis uestrae indicium in meae contigit incrementum. nam talis semper est usus et pene natura solliciti, ut uix 25

XXXX. 2 boethio *BLVb* 3 adcusat *B* 5 implere ^{el} *L*
 a] ad *T* 7 inditio *L*, indictio *B*, iuditio *P*, iudicio *b* 9 ce-
 lestis *B* 10 agnoscendi *T*¹

XXXXI. 12 acapito *L*, agapio *B* 13 ferritur *B* 15 aesca
LV conloqui *B* tilum *B* 16 pinget *B* 18 linqueris
B scripti ^{is} *L* uicissitudinem *B* 20 carus *B* prae-
 ditus *B* 21 fecere *L*¹

XXXXII. 24 egritudinis *L*¹ mee *T*², mea *BLPT*¹*Vb* con-
 tigit *B*, contingit *b* 25 est semper *LTV* pene] pe *B*

credat transisse quod metuit et quae fecit redemptor noster caelesti benignitate praeterita, quasi sint in oculis locata, suspirat. uere, domne Auiene, iam in me nihil de usura lucis istius nisi uestra tantum post timorem dei remansit affectio: 5 quando melius mecum agitur, talis sum, qualem me in desperatione dimisistis. superest, ut precibus uestris et peccatorum remissio concedatur et si ita deo uidetur, pro uice remedii obitus celer eueniat, ne amarius sit morte quod uiuo. domine mi, salutationem debitam tota humilitate persoluens rogo, ut 10 per uos, quid in causa nostra de Roma nuntiatur, agnoscam.

XXXXIII.

ENNODIUS MESSALAE.

Numquid aliquando ab effectu destitit qui deo cum fiducia supplicauit? si animus in fide non claudicet, uota et uotorum 15 copia coniunguntur. ecce egit apud uos silentium meum, quod tanti temporis non ualuit obtinere loquacitas. quantum uideo, scripta uestra nisi taciturnitas non meretur: quos mutos putatis alloquimini: ab his, quibus lingua esse creditur, abstinete. fecisti tamen quod decuit domnum et, ut ipsi dicitis, parentem, 20 ut me graui aegritudine depressum dignum putetis alloquio. rogo, ut hoc sub continuatione faciatis. domine mi, resalutationis reuerentiam soluens posco, ut pro me per omnes dei sanctos supplicare non desinas, quatenus uitae redditus de uisione uestra congaudeam.

2 celesti *B* praeteritam *B* occultis *b* et *Sirm.* 3 suspiret *B* domine *PTb* au*•*iene *T* 4 tantum] tamen *Pb*
timorem] amorem *Pb* 5 tales *B* desperatione *B* 6 demissistes *B* praecibus *B* 8 caeler *B* 9 m *T*, mihi *BLV*
hamilitate *B* 10 uestra *P* et *Sirm.* nuntietur *Sirm.*
agnoscam] finit *add. B*

XXXXIII. 12 messale *LBT* 13 destitit *B* 14 non *V s. l.*
uota] et uota *b* 15 cupia *B* 16 optinere *B* 17 potates
B 19 donū *B*, dominum *b* dicitis *B*, dictis *L* et parentem *BLP¹TV* 20 egritudine *B* depraesum *B* potatis
B 21 faciates *B* m *T*, mihi *BLV* salutationis *Pb*
23 quatinus *LTV* de uisione] diuisione *Bb* 24 congaudiam
L, gaudeam *b*

LIBER NONVS.

I.

ENNODIVS ARATORI.

Velim ita labori meo faueas, ut ieiuno ueniam praestes ingenio, quia nefas est in deuotionibus despici amabilem discendi cupiditatem, quando quod gratiosus optulerit durus rerum 5 interpres euacuat. laudandus est in studiis uel qui facundum aequare non putatur eloquio. inter benignos et eruditos quid eligatur incertum est, cum pars utraque det pretium. ergo crede diligenti et amaritudinem temporibus legitimi amoris amolire. nolo rem uoti facias necessitatem et desideria, quibus 10 humanum genus natura peperit, digeras in maerorem. non habiturus continentiam, nisi nuptias optet, in culpa est: coniugalis copulae uitans remedium electurus est aut uirtutes aut crimina. tu te ut metiaris, inploro, ut nec supra hominem plenum casibus iter adripias nec intra hominem quae sunt 15 plectenda mediteris. uix delinquit qui a natura et lege non deuiat. ergo post Musarum castra et inanes aetate nostra cantilenas ad curam te serendae subolis muta: uita quod uiluit, quia inter imperitorum exercitus furor est nolle rusticari: iuuat sapientem hoc esse quod plurimos. facessat philosophiae 20

I. 3 praestis *B*   4 dispici *B*   6 interpraes se uacuat *B*
 8 aligatur *B*   precium *B*   9 teporibus *fort.*   10 amolore
B   11 degeras *BL*   merorem *BLTV*   12 nuptaas *L*¹
 13 euitans *T*   elicturus *B*   14 erimina *B*   17 inanes *PT²b*,
 inanis *BLT¹V*   18 te serendae] tenerendae *B*   sobolis *LT*
V   uiluet *B*   19 peritorum *B*   exercitia *coni. Schottus*
 20 iubat *B*   hoc esse] fecisse *coni. Schottus*   facessa *B*
 filosofhyae *B*, philosophia *T* (a *ex e corr.*) et *Sirm.*

in nostrorum nota conuentibus: ego curis deesse cupio, quotiens
 felicem inscitiam sequitur qui praecedit. ergo honorem salutati
 accipiens rescribe mihi, quid cum animo tuo pagina mea
 egerit. nam si quae mihi sit sententia flagites, ego ipsa
 5 studiorum liberalium nomina iam detestor.

II.

FAVSTO ENNODIVS.

Stat apud conscientiam culminis uestri quid sublimis uiri
 Faustini uoto debeamus et generi: et ideo quamuis apud uos
 10 credat sufficere quod pro filio pater rogauit, per me tamen
 quia parum putat eius sollicitudo quod egerit, preces frequentat,
 sperans ut uestra adulescens ad maturos deo auspice mores
 erigatur: uos detis praecepta, quid sequi debeat, quid cauere,
 uos apud quos necessarium credideritis scripture prosequamini.
 15 haec scio culmen uestrum, etiam si taceam, esse facturum:
 sed nec potui tanti uiri precibus deesse nec debui. qua de re
 permotus lacrimis superius comprehensi et ego flens subplico
 per illam quae uobis a deo concessa est conscientiam (sic
 petitiones uestras pia martyrum saluatori nostro commendet
 20 adsertio), ut efficaciter apud uos et creator pro filio et dominus
 Faustinus pro Ambrosio supplicet: et ordinate praedictum
 iuuenem et orate pro ipso, ut adulescentem Roma nec uitii
 possit nec morbis extinguere. scio uos plura apud homines,
 sed maiora apud deum praeualere. et ideo securus iam effectum
 25 illis polliceo quos commendo. ergo reuerentiam salutationis
 exsoluens paucis multa contexui. sufficit deo placentis uiri

1 conuenientibus *L* curis deesse *scripsi*, coris donesse *B*, donasse
 curis *LPTVb* 2 infelicem *Pb* inscitia *fort. scribendum et qui*
 praecedit (= praelatum) *ad honorem referendum est* 3 rescribe (*scri*
sup. ras. 2 litt.) *L* 4 flagitis *B*

II. 8 ueri *B* 9 debeamus *BT*, debeam *LPVb* ¹deus *L*
 12 uestra] noster *Pb*, uester *Schottus* adulscens *B* 15 hoc
Pb 16 nec debui—nec potui *LPTVb* 18 conscientia *B*
 19 et petitiones *T* piam *B* commendit *B* 22 iuuenem *B*
 adulscente] *B* romam *L* 23 morbis *B*, moribus *LPTVb*
 26 sufficit *B* placentes *BL¹T¹V*

instructam esse pietatem: et causa et persona cum dei solacio
uestro disponatur studio.

III.

MERIBAVDO ENNODIVS.

Quasi solem facibus adiuuet et mare exiguo humore locupletet, ⁵
ita superfluis laborat impendiis qui per se placitura commendat.
sed stultum est perire occasionem beneficii, quando auxilium
fortis inplorat: opum largus supra copias ditatus est, si credit
subsidium quod pauper obtulerit: regale munus fit, cui insigne
pretium praestat accipiens. domnus Faustinus de prolis suae ¹⁰
profectu supra quam poscit paterna cura sollicitus, Ambrosium
nostrum hac apud uos credit prosequutione communiri, aestimans
quod sanguis eius, quod prudentia, quod census intra Liguriae
angusta delitesceret et artis fama nobilis artaretur obstaculis:
alieno praesidio claritatem suam in Romanam lucem putat ¹⁵
erumpere. facessat ab studiis meis negare testimonium quod
plus opitulatur auctori: qui enim bonos adserit adprobatur.
uidete quae de uobis fiducia sit, cui quicquid praecipuum habet
nobilis terra commisit. nolo putet apud nos quod hac sit
familia potius inueniri. sufficit honorum cupidis sic plures ²⁰
uincere, ut potissimis comparentur. honestatem iuuenis uulgatus
natalium pudor ostendit: faciat diuinitatis dispensatio, ut per
uos principia eius hic bene locata solidentur. ergo honorem
salutationis accipite et petitioni meae paterna, sicut praeceptores
uocauit antiquitas, pietate respondete. 25

24 cf. Opusc. VI.

1 solatio *BTV*, salutatio *L*   2 disponetur *B*

III. 4 merisbaudo *L*   5 adiubet *B*   1. ita] locupletati|tas
B   8 largus *BT* (us *T in ras.*), largas *PLVb*   cupias *B*
10 praecium *B*   13 census eius *V*   14 delitesceret *BLTV*
et *B*, et quod *LPTVb*   artis] estis *B*, eius *b*   16 ab] a *T*
17 bonus *B*   18 quidquid *B*   19 quod *Bb*, quo *LPTV*   ac.
B   20 post potius *ras. 12—14 litt. L*   sufficet *B*   21 con-
parentur] cōputarentur *L*   uulgatur *B*   23 locata] lota *T*
24 praeceptoris *B*   25 respondite *B*

III.

PROBINO ENNODIVS.

Si apud eminentiam uestram subplicatio mea recordatione
 subsisteret, crebra scriptione patuisset, nec quos apud Liguriam
 5 uestros dignatione uocabatis sepeliret obliuio. sed quia loco
 et opibus diuisi nec diligentiae lege comparantur, ideo perfectam
 subiectis caritatem, si digni sint, adlocutione praestatis, hac
 in amicitiam discretione coeuntes, ut uos cogamini tantum
 respicere, nos amare. erit uilium superba condicio, si plus a
 10 potentibus quam uerba praestolentur. ad querelam descendi
 caritatis imperio: debuistis me post periculum quod uideratis
 dignum putare conloquio, uel quia recentis mysterii reuiu-
 scentem commendabat adsertio: puto quod digni sint honorum
 gratia de sepulchris redemptoris nostri potentia restituti. ego
 15 tamen quamuis sim prodigus frontis et garrulus necdum de
 me fiduciam gerens, propinquos insinuo. praesentium portitor
 domni Faustini filius sufficienter bona pollicetur merita de
 parente: hunc ut uos foueatis, imploro, quia bene nostis qua
 sit creator eius morum luce conspicuus nec debet ad alios
 20 festinare nisi ad uos quemcumque uitae auctoritas armat et
 generis. ergo, domine mi, obsequio salutationis inpenso rogo,
 ut prosperitatem uestram epistolaris cura manifestet.

V.

HORMISDAE DIACONO ENNODIVS.

25 Caelestis dispensatio epistolaribus beneficiis iunctos caritate
 consociat, dum quos discernit itinerum prolixitas in remedio

III. 2 prouino ennodius *B*, ennodius prouino *LTV* 4 quos (o
eras. uid.) *B* 5 obliuio *B* 6 separantur *fort.* 7 praestates
B 9 conditio *BTV* a] simplex a *B* 10 praestolentur *B*, prae-
 stolarentur *L*, praestolantur *b* quaerillam *B* discendi *BLPTVb*
 11 debuistis *B* 13 puto // *L* 14 sepulchris *LPTV* 15 tam *B*
 garrolus *B* 16 fiduciam *B* propinquus *B* 18 parentem *B*
 19 nec (ec *in ras.*) *L* debet *B* alius *B* 21 domine *T et*
Sirm. m *T*, mihi *BLV* 22 epistolares *B* manifestit *B*

V. 24 hormisdae *BLT* diaconus *B* 25 caelestis (l *ex c corr.*)
L beneficiis *B* iunctus *B*, iunctus *L*, disiunctos (i. e. loco
 diuisos) *fort.* 26 itinererum *B*

sollicitudinis iungit affectio, si sit cura sermonis. silentium tamen uestrum nimis admiror, quod post depositae sarcinas aegritudinis nulla me adlocutione subleuastis. sed quia loquendo opportune cogimus, ut loquaris, uel garruli, imitatione responde. bene enim res desiderii et poscitur et inpetratur exemplis. 5 ergo honorem salutationis inpendens indico me deo propitio iam ualere, subplicans, ut uicaria mihi stili promulgatione benedicas.

VI.

BEATO ENNODIUS.

10

Si proferenda temporibus de eruditionis messe pectoris horreo condidisses, ieiunae ab epistolis tuis commeantium dexterarum non uenirent. sed quia negligentiam et sterilitatem tuam sermonis prodit abstinentia, nos necesse est iterum ad culturam admonitionis adsurgere et terga iactis infecunda 15 seminibus recidiuis ad ubertatem sulcis urguere. ubi sunt monita quae apud te adserebas esse uictura? ubi studium conloquendi, per quod et scientia patescit et caritas? clamant silentia tua, te non adsecutum quod boni dignum possit esse iudicio. nam sicut rara doctos, ita continua prodit taciturnitas 20 inperitos. ergo erubescere et tandem aliquando rumpe uincula et impedimenta sermonum. ostende quam ualeas, ostende quid promoueris, si tamen te iuxta uotum nostrum gratia superna non deserit. nunc salutationis honorem accipe et breui contentus epistula agnosce patri tuo quae longa correptione 25 reserentur fuisse mandata.

4 oportune *LTV*, oportunae *B*; oportuna *Pb*, inportune *fort.*
loqueres *B* garroli *B* garruli imitatione *uulgo coniungunt* re-
spode *B* 5 poscit *B* 7 ualeret *L*

VI. 11 peccatoris *B* 12 condedissis *B* ad *L* 13 dex-
terare *L* ueniret *B* negligentiam *B* et st. tuam *om. L*
16 siminibus *B* urgere *LTV* 18 patiscet *B*, patescat *V*, pa-
tescat *Pb* 19 posit *B* 20 iuditio *B*, indicio *coni. Schottus*
sicutrara (tra *corr. ex tic?*) *L* doctus *B* 21 erubisce *B*
22 indimenta *B* quam *B*, quid *LPTVb* 24 deserit] derit *B*
25 correctione *T*

VII.

AVIENO ENNODIVS.

Benedico dei nostri triplicem in maiestatibus unitatem, quae me inter angustias meas perfectae sanitatis loco de coniunctionis
 5 uestrae munere subleuauit. uenit ad me sera quidem relatio, sed uotiuua: adsit redemptor noster et inpleat quod inclinatus supplicatione concessit. domine mi, salutationis reuerentiam soluens rogo, ut actionis uestrae summam de suburbano illo cum parente uestro domno Liberio Christo uobiscum adnitente
 10 conpleatis, quatenus, si euenit commutatio, pretium dignetur accipere, ne diutius sub promissionis nutemus ambiguo, quia uos nostis nihil plus esse quod in hac supplici uestro mundi conuersatione praestetis.

VIII.

VICTORI ENNODIVS.

15 Dum inscitiam sublimitas tua praelequitur, eruditionis secreta patefecit: inpugnas perfectione quod adseris. nam dum te saluo pudore inlitteratum esse confirmas, quid naturae uigor, quid studiorum lima contulerit, declarasti. credat mihi subli-
 20 mitas tua, inbuendum liberalibus disciplinis iam suis bonis ditauit. si talis lingua prosequitur fratris Pauli filium, facunda adstipulatio et commendat et edocet. nihil longe degentibus magistris opus est, quando digna laude loquitur qui dirigit ad docentem. erubesco insinuatum minus inuenisse quam detulit,
 25 deum rogans, ut quod de me per adfectionem praesumitis ingenii ualeam uirtute conplere. uos tamen honore salutationis accepto quibus libet officium sermonis inpendite, dummodo sollicitudini meae de prosperitate uestra multiplex scriptionis cura respondeat.

VII. 3 unetatem *V*¹ 7 mⁱ *T*, mihi *BLV* 9 cum] cō *L*
 adtinente *B* 10 quatinus *LTV* 11 nutimus *B*

VIII. 16 insciam *B*, insitiam *T*¹ 17 perfectionē *L* 19 studi-
 orum (i in ras.) *B* 20 bonas *L* 21 tales *B* 22 prius et
 om. *B* 23 diriget *B* 24 erobisco *B* munus *Lb*, manus
B 28 uestra om. *Sirm*.

VIII.

CAMILLAE ENNODIVS.

Intercepisti nostrum nescio quem secuta consilium. nam paruulum tuum, quem studiorum liberalium debuit cura suscepisse, ante iudicii conuenientis tempora religionis titulis insignisti. ueneranda quidem ecclesiastici forma seruitii, sed quae ad duas partes animum non relaxet: unum et difficile iter est quo itur ad Christum nec occupatos multipliciter aliquando uia arta suscepit. properantes ad se de disciplinis saecularibus salutis opifex non refutat, sed ire ad illas quemquam de suo nitore non patitur. iam si eum mundo subtraxeras, mundi in eo schemata non requiras: erubesco ecclesiastica profitentem ornamentis saecularibus expolire. adnueram quod per Patricium diaconum, quantum ipse asseruit, postulasti: quid oportuit eum aliter ad me, quam diebus ipsis inuentus est, destinari? si iudicium meum consulis, uolo ad me pertinentes magis merito sanctos esse quam titulo. uere animum meum de quietis statione ad cogitationum pelagus expulisti. suscepi tamen deo auspice sanguinis mei uernulam. nunc restat, ut conatibus meis fauor caelestis adrideat et negligentias hominum piae moderationis ubertate componat. domina, ut supra, salutem debitam dicens precor, ut nunc geminam sollicitudinem pro utrisque suscipias et deo nos commendare adsiduis precibus non omittas.

X.

25

CELSO ENNODIVS.

Lenocinium est, non gratiae sacramentum quod tantum praesentibus exhibetur: amicitiae sinceritas et longe positos

VIII. 2 camellae *LTVb*, camelle *BP* 4 paruulum *B*
 5 suscepisse *B*, suscipere *LTVb* 6 aecclesiastici *B* (*et sic l. 12*)
 seruitiis *B* 7 relaxit *B* 8 occupatus *BL* 9 uita *Sirm.*
 disciplininis *T* 13 expulire *B* 14 diaēs *B* ipse asseruit
Pb, ipseruit *BLV*, imperauit *T* 15 istis *fort.* 17 magis] mag-
 gistri *L* 18 cogitatione *L¹*, cogitationem *B* 19 uernolam *B*,
 uenulam *Fabri codex* 20 ut ut *B* fabor *B* 23 nos *B*, nostro
LPTVb 24 adsis duis *B* non o.] nomi|natas *L*
 X. 28 amicitie *T*

non relinquit. quid possit uera fides, intellegat qui tunc adipiscitur beneficia, quando desinit supplicare: ego mihi debeo, quod ad stationem precum trans Gargara positus peruenisti. tu luce conscientiae amicos et litteras uno a te tempore diuisisti, sectans non solum longinqua sed abdita, ita ut nusquam te sagacis boni persecutor inueniat. semper et hic quidem latentia inter lepores cubilia diligebas, sed saepe latebram tuam qui presso ore uestigia rimatus est inuenit. nunc altiori consilio, credo, ut maerores accenderes, te hominum coetibus submouisti. ergo solam pueritiam debuisti Mediolanensibus tuis? et uirum te tenere debuerant qui puerum possederunt, et quos laetificasti de amplexibus debuisti iuare consiliis. sed hinc alias. tu tibi prouisionum tuarum aut gaudia debebis aut lacrimas. ego interim salutationem praefatus memor debiti donationem de puero destinaui, hoc apud me reputans, ut nec inportunus in tempore diffidentiae suae uinceret et cessans inter desperationis mala gauderet.

XI.

FAVSTO ENNODIUS.

20 Suscepi litteras multiplici gaudiorum dote locupletes et gratiam circa uos dei quam noueram nuntiantes. protinus testibus Christi nostri cum lacrimis, quas suggerebat hilaritas, indicata patefeci et quod per ipsos inpenetratum fuerat gratias

1 relinquit <i>L</i>	fedis <i>B</i>	intelligat <i>B</i>	2 beneficia <i>B</i>
desinet <i>B</i>	debeo] deo <i>B</i>	3 tran] <i>B</i>	peruenisti <i>B</i>
4 lucem <i>B</i>	7 cupilia <i>B</i>	diligebas <i>B</i>	8 rimatus est]
rimator <i>B</i> , rimatur <i>fort.</i>	alciori <i>B</i>	9 maerores <i>scripsi</i> , ma-	
tores <i>B</i> , maiores <i>LTVb</i>	accenderes <i>T¹</i> et <i>Schottus</i> ,	accenderis <i>B</i> ,	
accenderis <i>PT²Vb</i> , accederis <i>L</i>	cuoetibus (e <i>in ras.</i>) <i>B</i>	10 di-	
buisti <i>B</i>	mediolanensibus <i>L</i> , mediolanensibus <i>B¹</i>	11 te ex ti	
<i>L</i>	tenebre <i>L</i>	possiderunt <i>B</i>	12 amplexibus <i>B</i>
<i>B</i>	14 praefatus <i>B</i>	memor d. donationem <i>om. L in mg. add.</i>	
<i>m. ant.</i>	15 haec <i>L¹</i>	reputans <i>B</i>	17 desperationis <i>BLV</i>

XI. 20 suscipi *B* locupletes *Pb*, locupletis *B*, locupletas *L*
TV 21 gratiam *B* nuntiantes *B* 22 sugerebat *B*
 23 imperatum *T*

referens quasi nouus relator adserui. uere, domne Fauste, simpliciter in hac causa uulgatum est, quid haberet meriti, quid uirium in precibus illa sancta anima quae praecessit: nam etsi sit spes nostra adhuc caeca mundi luce uestita, sed quod conueniens esse nouerat sine nostrae actionis labore 5 promeruit: cum a nobis diuideret res in manibus conlocatas, obtulit longa statione distantes, felicius tribuens necessaria quam cupita. ergo mundus iste ueri aliquid habet: aut si non habet, non de eius ditione mox rapitur. mentiti sunt homines qui se iurabant accipere beneficia, si dedissent: etiam superna 10 dispensatione coniuncti sunt a quibus nec accepimus blandimenta nec dedimus: certa de desperatione confidentia et nebulosum de publicata promissione constitutum. uere dicerem, si doleret ista discissio, quod tales homines nec illa, quam dicitis nutricem mendacium esse, Liguria potuisset emittere. quid 15 arguam prius in illis? fallaciae aut fatuitatis obscena? perdidderunt duos, qui inter se sanctorum impetratione sociantur, per quos potuisset diu iacentis et in umbram coactae familiae scintilla reparari. memores estis domnum Auenum uobis in ecclesia dixisse, deum se de illa puella specialiter non rogare. 20 uide progeniem sanctis creatoribus ad usuram uitae procedentem. intellegebat plus se parentum fletibus quam actione promoturum. gratias tibi, omnipotens deus, gratias, rector fidelium, qui ancillae tuae uota respiciens prophetiae in ea pollicitationes inplesti dicentis: anima eius in bonis 25

25 Ps. 24, 13

1 nouos <i>B</i>	4 etsi <i>om. B</i>	ceca <i>B</i>	uestitas et <i>B</i>
5 sinae <i>B</i>	nostre <i>B</i>	6 diuiderit <i>B</i>	7 optulit <i>LTV</i>
felicius <i>B</i>	8 si non] sisi <i>B</i> , si <i>T</i>	9 ditione <i>BT</i> , ditione	
<i>L</i>	10 beneficia <i>B</i>	11 accepimus <i>T^b</i> , accipimus <i>BLPT¹V</i>	
12 didimus <i>B</i>	disperatione <i>B</i>	13 pullicata <i>B</i>	14 dis// cissio
<i>B</i>	dicetis <i>B</i>	15 neutricem <i>T</i>	mendaciorum <i>coni. Schot-</i>
<i>tus</i>	mittere <i>Sirm.</i>	16 falatae <i>B</i>	18 iacentes <i>B</i>
19 scentilla <i>B</i> , scintille <i>L</i>	reparari <i>T</i>	20 acclesia <i>B</i>	illas
<i>B</i>	21 progenies <i>L</i>	sactis <i>B</i>	procidentem <i>B</i>
gebant <i>V</i> , intellebat <i>B</i>	23 promuturum <i>B</i>	24 profitaeci ne a	
<i>B</i>	25 inplisti <i>B</i>	dicentes <i>B</i>	

demorabitur, et semen eius hereditabit terram. perforce, pie arbiter, quod remansit, et in alterius serui tui copula serenus adspira. mihi si haec uidentia morbus, qui iam uitalem praeoccupauit substantiam, non relinquit, uideat de illis bona
 5 pater et aui proauique ante transitum suum nomen accipiat. me tamen quamuis peccatorem adhuc gratia superna non deserit, qui admonitionem cautione praeuenio. nam desideria mea, ne legati prouincialis nomen acciperem, licet cum dolore suspendi. timui, ne aut rerum dominus uobis disponentibus
 10 haec a se exigi crederet, quae cogit necessitas postulari, aut ego redderem officiis onerosus et actionibus infecundus, quamuis nec exsequi nec iniunctis par esse sufficerem. rogo ut supplicetis deo, ut me uel usque ad uotorum communium tempora in mundi istius seruet incerto.

15

XII.

MESSALAE ENNODIUS.

Fero uestrarum abstinentiam litterarum, si sic ad incrementa gaudii mei pertinet quod tacetis: non est molesta paginalis intermissio, si cum splendidis dictionibus iunguntur rara con-
 20 loquia. quod de gratia circa uos dei, quod de sanctis parentibus praesumebatur accipio. iam suffragiis amicorum dei, qui tibi pater et frater est, agnouisti. uere dictionem tuam sine lacrimis, quas dabant gaudia, non relegi. nolo apud te quae de te sentio uerborum inopportunitate producere. labora ut quod
 25 suggerente in sensibus uena inuenis componas eloquentia. nihil tibi a domni Fausti et domnae meae matris tuae filio minus est, nisi quod ipse studiose subtraxeris. parcat tibi tamen deus,

2 piae *B*   copola *B*   3 serenū *T*   moribus *T*   4 per-
 occupauit *B*   relinquit *B*   6 gracia *B*   8 prouincialis
LV   10 quae — redderem *om. B*   aut *scripsi*, et *LTVb*
 11 offitiis *B*   honerosus *BLTV*   12 exsequi (se *corr. uid.*) *B*,
 exequi *T*   simplicitis *L*

XII. 16 messale *BLT*   17 absentiam *Sirm.*   18 paginales
B   19 si] sic *B*   20 parentibus *L*   21 praesummabatur *B*,
 praesumatur *LTVb*   23 dabant *T²*, dabunt *LPT¹Vb*, debunt *B*
 25 sentibus *B*   26 et *ex a?* *corr. B*   27 ipse *B*, ipsa *LPTV*,
 ista *b*   studiosae *BV*

ut credas me inmemorem tui esse, dum inpedientibus morbis frequenti te scriptione non ueneror: debes nosse dignum esse uenia quicquid necessitate delinquitur. domine mi, salutationem plenissimam dicens benedicere me deum in operibus eius de domni Auieni coniunctione significo et de te quod eius pietas 5 pollicetur expecto.

XIII.

PANFRONIO ENNODIUS.

Peregrinari me in solo patrio uobis absentibus crederes, etiamsi ualarem. at cum aegritudo mihi et quorundam insistat 10 infirmitas, inter utrasque quid faciam? quis uno tempore et morbos ferat et perfidos? scias nulla cautione, nulla innocentia in ciuitate nostra quae deo medio promissa sunt custodiri: totum felicitati tribuitur, nil amoris: circa humiles rara dignatio: optimus ille qui celsior. sed haec ego non pro mei, cui 15 nihil superest quod sperem, consideratione suspiro: dolet mihi illos perire quos diligo. plenius uobis rem omnem et quam propter studium uestrum inuidiam contraxerim homo uester insinuabit. ego honorem salutationis inperitiens rogo, ut scripta mea et domno Auieno et domno Liberio protinus contradatis, 20 et per ipsum, qui uobis Panfroniam uostram sanam tribuat, coniuro, ut mox me quid responsi dederint instruatis: quia si regius occupatione aliqua negatur aduentus, ego ad uos deo meo suffragante sub quauis membrorum meorum fragilitate uenire festino. 25

1 esse tui *Pb*   2 debis *B*   nosse] nos *B*   ãe (*alt. e*
ex t corr.) *L*, *om. B*   3 m̄ *T*, mihi *BLV*   salutationem
(*em in ras.*) *B*   4 me d.] medium *B*   de *om. T*   6 ex-
specto *L*

XIII. 9 crederis *B*   10 ad *B*   11 utrasque *B*, utraque *L*
PTVb   15 optin' *L*   17 plenius—studium *om. B*   19 in-
sinuat *B*   ergo *B*   21 Pamfroniam *Sirm.*   contribuat *PV*
(*con exp. V m. 1*) *b*, ***tribuat *L*   22 iuro *V*, cū iuro *T*   mox]
uos *Sirm.*   instruat *B*

XIII.

HELPIDIO DIACONO ENNODIVS.

Deus sanctitatem tuam misericordiae suae et gratiae prosequatur insignibus, qui de humilitate mea rem amici faciens dignaris esse sollicitus et me meosque peculiari affectione te colere. scio, quia deus propitius tibi sic gratiam inuicti principis contulit, ut humilitas ecclesiastica non periret. uere, domne Helpidi, si dignatur pius rex de seruo suo esse sollicitus, tu fecisti, cuius animo nullus amicorum uicem poterit repensare. scias me tamen cotidie diuersa adfligi qualitate morborum, ita ut de uita desperem. rogo tamen honore salutationis accepto, ut dominum Faustum et filios ipsius memoriae tuae sinceriter diligas et pro mea anima, quantum praeuales, orare non cesses, quia non remansit in luce quod sperem. rogo etiam, ut me frequenti digneris alloquio et si dominus noster ad Liguriam uenturus est intimare procures.

XV.

ENNODIVS STEPHANIAE.

Bene est animo meo, quod grauatum peccati fasce meminitis et inter illas sacri pectoris curas, quantum epistolae ad dominum Auienum destinatae manifestant, personae meae non emergit obliuio. deo gratias ago, qui per indebitam delinquentibus clementiam solita miseratione succurrit, dum eos sanctarum animarum intercessione sustentat. non credo, quod inter orationes deseratur quem nobilitatis alloquio. saluto ergo humilitate qua dignum est et rogo, ut illi adsidua orationum donetis suffragia, quem commemorationis pascitis ubertate.

XIII. 2 hilpidio *BLPTV* diaci *B* 4 facies *B* 5 dignares *B* et me] me esse et *B* meosque *B* 6 recolere *T* sit *T* 7 ecclesiastica *B* 8 hilpidi *PTV*, hilpidis *B*, nihilpidi *L* 10 cotidiae *B* adfici *B* 11 desperem *Pb*, desperem *BLTV* 12 adcepto *B* filius *B* 13 anima mea *Sirm.* 14 praeualis *B* cessis *B* remansis *B* quod quod *B* 16 ad *L*] alliguriam *L* procuris *B*

XV. 18 stephane *L* 20 pectoris] peccatoris *B* 21 destinate *BL* 25 orationis *B* 26 qu*a (*i eras.*) *L* 27 pascetis *B*

XVI.

ENNODIVS ADEODATO.

Olim ad beatitudinis tuae scripta responderam, si facile
 fuisset Romam pergentium itinera deprehendi. ecclesiastica
 humilitas a mundi potentibus quasi res peregrina transitur. ut
 primum tamen dominus Dioscorus Romam perfunctus pii laboris
 remeavit officio, ad restitutionem debiti reuerentiam uestram
 suspiciens adspirauit. uos filios uestros, dominum Faustum uel
 sanctam progeniem ipsius redire Romam cupitis, nos manere:
 dispar sententia ad unum affectionis callem sine errore reuertitur.
 deus tamen optimus dispensator quod felicitati eius scit con-
 uenire disponat. mihi domni Fausti suorumque prosperitas
 praesentiae uice blanditur. domine mi, salutationis cultum
 pleno amore dissoluens codicem quem dedistis filio uestro
 domno praefecto remeante transmitto: uos meum aut illum
 quem promisistis, si placuerit, destinate, illud tamen specialiter
 conferentes, ut orationum uestrarum numquam me propugnatione
 nudetis, quia nullus mihi murus potior esse aduersus peccati
 arietem poterit, quam si illarum me tutela defenderit.

XVII.

20

ENNODIVS APODEMIAE.

Non clauda fides est opinionis antiquae, quae perhibet quod
 propinquitas generis non defrudetur longinquitate regionis.
 manent familiarum suis iura cardinibus nec quae sunt diuisa
 habitaculis dissociantur animabus: percurrit aetherius uigor,
 ubicumque carnis cognatione producitur, et illa caelestis portio
 unius patriae non continetur angustiis. sic tu, domna mea,

XVI. 4 itinera *B* depraehendi *B* 6 dihoscorus *B*
 8 suscipiens *L* Faustum] Paulum *Sirm.* 12 mihi^m | *B*
 13 mⁱ *T*, mihi *BLV* 16 promisistes *B*

XVII. 21 apoemie *T* 22 clada *B*¹ est *om. Sirm.*
 antique *B* 23 non d. l. regionis *om. L add. in mg.* defrau-
 detur *P²T* 25 habiculis^{ta} *B* ethereus *T* 26 productor *B*
 27 unus *B*¹

longe a corpore degentem Ennodium perquisisti, efferendo desideratis nobile munus aspectibus. accepi cucullam qualem debuit dirigere religionem profitenti sanctissima. ora, ut dignum me humilium indumentis etsi non inuenerunt dona uestra, 5 tamen meriti sui nobilitate perficiant. domina mi, salutem largissimam dicens rogo, ut crebro me uenerandis releuetis alloquiis. laenam et racanas cuius uos uolueritis coloris rubei aut fuscii mihi sub celeritate dirigite.

XVIII.

10

ENNODIUS STEPHANIAE.

Sufficeret equidem pro epistolari commercio meritum portitoris, cui et uena sua quod loquendum est et pura circa me ministrat affectio. sed animus meus ad duplicatum festinat obsequium, nec simplici quam reuerentia uestra exigit humi- 15 litate contentus, domno Auieno scripta coniungit, illi quem de stirpe uestra procreatum et uita prodit et oratio. grauiter tamen fero, quod rusticas uoces nimis urbana et subtili elocutione narratis. non ita circa familiam uestram gratia caelestis innotuit, ut aliquem in ea liceat maioribus suis aut lingua 20 esse aut actione dissimilem, nisi forte quod uos supra claritatem seniorum sanctae uiduitatis in uobis fulgor inradiat. nempe illius domni Fausti germana es, in cuius praefectura quod monachos instituat inuenitur, quem plus est actione uenerabilem esse quam titulo. rogo uos seruitio salutationis 25 exhibito, ut numquam scholasticorum indociles compositiones

1 offerendo desiderantis *fort.*   2 cocullam *B*   3 dirigere
B   ante sanctissima *distingunt b et Sirm.*   hora *T*   4 noon
B   5 perficiant (*perf in ras.*) *V*   mihi *BLV*, mea *P²* (*in*
mg.) *b*   6 me *om. b*   reuerandis *T*   reueletis *Tb*   7 lena
metra canas *T*   robei *B*   8 ceritate *B*

XVIII. 10 stephane *L*   11 aequidem *B*   14 exiget *B*
15 contē//tus *T*   coniunget *B*   16 styrpe *B*   17 orbana *B*
suptili *B*   19 in ea] inae *B*   23 monachus *libri, em. Sirm.*
24 esse] ~ *T s. l.*   25 indociles *Pb*, indocilis *BLTV*

sanctis dictationibus misceatis: sufficit mihi quod admirer, quod si mereor sequi debeam, in uestris sensibus inuenire.

XVIII.

ENNODIUS AGNELLO.

Longo animus meus pendit incerto, utrum pro diligentia 5 notitiae uestrae ianuam scriptionis amabili praesumptione pulsarem et excellentissimi hominis per hunc callem pectus ingrederer an per homines uestros uaga salutatione contentus secreta, quibus obsidebar, inrumperem, quia uisus mihi est non esse in hominum numero computandus quem hominum potissimus 10 ignoraret. et plane illi nec mores suggerunt fiduciam nec natura, qui in arce locatis absconditur, uobis praecipue, quos uterque orbis amica et socia diuersitate complectitur, quos dei timor gratiae suae comitate firmatos fecit iam honorum summa largiri et, ad quod uix praecipui perducuntur, ad opinionis 15 gloriam dare subiectis. laudandi sunt apices, sed ad eos sudore maximo uix uenitur. quod tamen feliciter dictum sit, et inter munera uestra sunt culmina. ergo salutans reuerenter epistolam breuitate concludo, ne ante dignationem uestram uideatur inportuna laudatio. latius post responsum paginale, quod moribus, 20 quod potentiae uestrae conuenit, eritis mundo mecum adtestante lecturi.

XX.

ENNODIUS MASCATORI.

Et me sperare quod pium est et uos decet adnuere. nam 25 disparibus uis ad unum finem remuneranda tendit intentio.

1 sufficet *B*

XVIII. 7	excelentissimi <i>B</i>	9 quia] qui <i>L</i>	uisus <i>scripsi</i> ,
uisum <i>libri</i>	11 plene <i>B</i>	fidutiam <i>B</i>	12 arche <i>B</i>
u ^o bis <i>L</i>	praecipuae <i>B</i>	13 socia a <i>B</i>	quos (s <i>in ras. uid.</i>)
<i>T</i> , quod <i>Sirm.</i>	14 tuae <i>B</i>	honorum <i>Pb</i>	15 quos <i>Pb</i>
perducunt (er <i>ex rae corr.</i>) <i>B</i>		opitionis <i>L</i>	20 quod m. q. po-
tentiae <i>L s. l.</i>	21 erites <i>B</i>	22 lectari <i>B</i>	

XX. 25 decit *B*

uos solacia rebus inpenditis, a me tenue sermonis postulatur
 auxilium. sic fit, ut cui incumbit per officii considerationem
 praestare potiora uix possit exigua. reddat ingenuitatem homo
 palatii, quia ecclesiae nihil amplius sufficit quam precari.
 5 scitis pro ascinis a quo ueniat retributio, si iuuentur. succurrite
 his quos et patria terra captiuat, quibus et inuidia est cum
 originariis et condicio dolenda cum profugis. pluribus Christianum
 et sapientem non decet admoneri, ne longa deprecatio fructum
 sibi uideatur adscribere laboris alieni. saluto ergo humilitate
 10 qua dignum est et ut praefatos cum gaudio ad me remittatis
 inploro.

XXI.

ENNODIVS HELPIDIO.

Etsi te inmemorem mei Pontica facit inhumanitas, me tamen
 15 imitari non decet quod accuso. sic de ciuitate Mediolanensi
 quasi Icarus auolasti et nec mandati me salutatione dignatus
 es. sic faciunt quos potentum lateribus iungit inopinata sodalitas.
 Musca moritura iustum est, ut si per naturam non potes, ad
 affectum meo inuiteris exemplo: possunt tibi alii pro abun-
 20 dantia facultatum utiliores existere, esse tamen non ualent
 dulciores. sed redeo ad considerationem patriae tuae, cui debes
 bonorum obliuionem et miseriam qua laboras. nunc ergo
 honore salutationis inpenso seruum tuum ad hoc direxi, ut filio
 tuo domno praefecto et tibi nuntiaret in Christi nomine, me

1 solatia *BTV*, solata *L* inpenditis *B* tenue *scripsi*, tenuae
B, tenuis *P²T²b*, tenui *LP¹T¹V* praestolatur *Pb* 2 ut cui]
 uau] (a *ex* et *corr.*) *L* incumbet *B* 4 eclesiae *B* sufficet
B praecari scites *B* 5 iubentur *B* 6 quos et *B s. l.*
 captiuos *B* 7 conditio *BT* cristianum *B* 8 praecatio *B*
 10 gaudio] dio *B* remittates *B*

XXI. 13 hilpidio *BLV* 15 imittari *T¹* decit *B* adcaso
B 16 hycarus *LPV*, hycarus *B*, hycarius *T* 17 potentium
Sirm. 18 moritur *B* 19 effectum *b et Sirm.* tibi] obi
B 20 exhistere *B* 21 tuae *om. Sirm.* debis *B* 22 in-
 seriam *L*, mes seriam *B* 23 dixeri *L*

de suburbano illo documenta legitima suscepisse, ut uos cum filio uestro domino Triggua quod necessarium uideris agere non omittas.

XXII.

ENNODIUS FAVSTO.

Spero in trinitate deo nostro per suffragia ueneranda sanctorum, quod seruos in quocumque loco positos quemadmodum munitur oculi pupilla custodiat et ad bonam ualitudinem reducat quicquid inimica fregit inaequalitas. ego tamen, etsi corpore nequeo, sequor officiis: nam imperio sollicitudinis uerba concessi de-¹⁰ precans, ut quam sani sitis edoear. ecce uix fero breuem, absentia longa fatigandus. sed potentes sunt et amici domni, quibus uos anima sancta commisit. ego memores, ut depositum seruent, sine cessatione conuenio. aderunt partibus suis et quod ab eis susceptum est sine inminutione seruabunt. his¹⁵ addo praestante omnipotentis dei misericordia seruos uestros de Venetiis iam regressos exhibuisse documenta confirmata de legibus, hic introductionem sollempnem ilico fuisse confectam. nunc utrum amico a uobis dici aliquid debeat, illa qua soletis maturitate consulite.²⁰

XXIII.

ENNODIUS LIBERIO.

Datum est mihi caelestis infusione mysterii libera habere iudicia, etiam cum sim beneficiis obligatus. est enim superni muneris ut ingenuam sententiam ferat obnoxius nec delectetur²⁵

2 trigua T 3 omittas] cf. Wiener Studien II p. 233

X II. 7 quod (d ex s? corr.) B, quos P^{1b} seruus L, seruos suos (suos add. m. 2) T 8 popilla B 10 imperia V concessi B, connessi LPTVb 11 sitis (alt. i corr.) B breuem T et Sirm., brene BLPVb 12 absentia T domini B. 13 uos om. B memores B¹ 17 uentiis T¹ 18, sollempnem LV, sollempnem T hilico B

XXIII. 25 innuam B delitetur B

inmanitate gratiae uigor examinis. diuinum est, quando sine corruptione de te loquitur cui multa contuleris nec iniquum ponit aliquid in lance ueritatis donorum tuorum opibus subiugatus. nam ubi de potissimis sermo est et in aures mundi satura formantur, publicum testimonium priuata actio cur obumbret? debeo equidem celsitudini uestrae plus quam uniuersitas: sed nolo maius aliquid quam uniuersitatis possunt ora depromere et epistularis angustiae lege contentus satis modicum de illa meritorum messe praelibo. felicissime hominum, hoc totis hostilitas uirium suarum laborat impendiis, ut per totum orbem tu solus dissipata componas. aestimationi remanet qualis sit ille cui militas, quando lapsa exusta perdita, cum te aspexerint, conualescunt. uix pascabatur Italia publici sudore dispendii, quando tu eam sine interuallo temporis et ad spem reparationis et ad praebitionem tributariam commutasti. laeti coepimus te moderante inferre aerariis publicis quod cum maximo dolore solebamus accipere. fuit semper ubertas nostra dispensatio tua. iuuerunt uenerabile superna consilium. nam uires uectigalium tu uel nutriti pro bono publico uel dedisti. culminibus omnibus homo sublimior, tu primus fecisti regales copias sine malo priuatae concussionis effluere. tibi post deum debetur, quod apud potentissimum dominum et ubique uictorem securi diuitias confitemur: tuta enim tunc est subiectorum opulencia, quando non indiget imperator. quid quod illas innumeras Gothorum cateruas uix scientibus Romanis larga praediorum conlatione ditasti? nihil enim amplius uictores cupiunt et nulla senserunt damna superati. taceo consideratione paginalis eloquii communionis et blandimentorum tuorum mella praeceptis caelestibus instituta non minus rebus nobilitata quam

1 rigor *fort.*   4 positissimis *LV*¹   5 formantur *T*   6 aequidem *B*, quidem *Ib*   7 possint *B*   8 sati *B*   13 conualescunt *B*   16 aerrariis *B*¹   *post* publicis *ras.* 6—8 *litt.* *L*   17 solibamus *B*   18 iuberunt *B*   20 homo *om.* *P et Sirm.*   21 affluere *Pb*   23 diuitas *L*¹   24 ñ *L et V s. l. m.* 1   imperator *om.* *Sirm.*   quid quod] quicquid *L*   25 gotharū *L ut. uid.*   catheruas *T*   ^{sci}sentientibus *B*   27 dampna *LT V*.

uerbis: orationem meam ad ea quae eminentiae tuae debentur nota transduco, quia mecum Galliae in hac adstipulatione conueniunt, ut Christo deo uiuo disponente ordinatis illis, quibus ciuilitatem post multos annorum circulos intulisti, quos ante te non contigit saporem de Romana libertate gustare, 5 ad Italiam tuam et poscentibus nobis et illis tenentibus reducaris. sic utriusque orbis per sanctas actiones indigena, uenerabilem domum et summates filios cum uniuersis Italiam possidentibus felicis praesentiae tuae dote sublimes. ego autem seruitiis salutationis exhibitis ualere me nuntio et de uobis 10 quod uoto meo satisfacere possit expecto.

XXIII.

ENNODIUS AVIENO.

Bene erat animo meo, si uel ad scriptionem frequens portitorum suggereretur occasio, quia in remedio desiderii senior 15 prouidentia munus litterarum comparauit, in quo ad uicem praesentiae formato aestuantibus blanditur alloquio: et licet de ipsis remediis mens aegrescat absentium et de medicina sollicitudinis cura geminetur, attamen non sunt deserenda quae sola sunt. ergo infante Valentino Romam petente, quantum 20 sub celeritate potui, de his quae erant loquenda subripui, breuiter significans ualitudinem corporis mei fuisse turbatam. satis est tamen, si nuntio prosperitatis uestrae, dum fit hilaris anima, conualescam. domine mi, salutationis muniis, sicut 25 reuerentia uestra postulat, exsolutis rogo, ut iam me de uotorum effectum et de bonis uestris epistularis subleuetis promulgatione conloqui.

3 uiuo] nostro *fort.*   illas *B*   4 circulos *B*, curriculos *LP TVb*
 5 contiget *B*   libertate gustate *B*¹   7 indigna *B*,
 genam *L*   8 possidentibus *scripsi*, possidenti dentibus *B*. possidens
 uidentibus *LPTVb*   10 exhibuistis *B*   11 exspecto *LV*

XXIII. 14 uel/// *T*   18 aegrescat *B*   19 germinetur *L*,
 geminentur *Sirm.*   adtamen *B*   23 nuntio *L*   filii *B*   hi-
 lares *B*   24 animam *L*¹   conualiscam *B*   mihi *T*, mihi *BLV*

XXV.

ENNODIVS AGNELLAE.

Gratum mihi est ad magnitudinem uestram litterarum munera
 promulgare, quia et generi et conscientiae uestrae non tam
 5 exhibetur honor iste quam redditur. iustum est ut religiosi
 homo propositi sanctam uiduam et nobilem ueneretur ingenuus.
 ago deo meo gratias, quia bonus opinionis uestrae ad nos odor
 emanauit. ille usque ad consummationem uitae fructus tribuat,
 qui bonam radicem in hac saeculi conuersatione plantauit.
 10 bene fecisti, domna Agnella, mundi istius blandimenta respuere,
 et dum celsiora sequeris, etiam quae potuerunt uenire a legitimis
 remediis non habere: scisti non solum ueniam quaerere sed
 coronam. gaudeant de medicina languentes: prope est ut pro-
 ximus sit integritati cui conceditur, ut feliciter dediscat inlece-
 15 bras. ergo, domina mi, salutationis gratiam honorificentiamque
 persoluens rogo, ut pro me amico et parente tuo apostolorum
 liminibus non desinas subplicare, ut merear seruare quod
 praedico et quod in aliis extollo ipse non neglegam.

XXVI.

ENNODIVS MESSALAE.

20 Scio equidem uos pro desiderio meo fuisse subtractos: sed
 aliud spe de sollicitudine uestra praeceperam. nam et qualiter
 domnus deo praestante ualedixerit et qui uobis itineris ordo
 fuerit, si mei memor esses, agnoueram. sed quid facio, qui
 25 negligentiam uestram nec suggerendo formam affectionis
 expugno? ergo si te Christo deo nostro tribuente spes nuptialis

XXV. 2 agnelle *BT*   4 uestrae *om. B*   6 ingeniis (iis *ex*
 uus *corr. m. 2) T*   8 fructos *B*   12 auere *fort.*   solam
*BV*¹   13 proximior *Sirm.*   14 inlecibras *B*   15 m¹ *T*, mihi
BLV   honorificentiamquae *B*   16 apostorum *B*

XXVI. 20 messale *LT*   21 aequidem *B*   22 spe *scripsi*,
 spei *libri*   sollicitudinem *B*¹   praeciperam *BLV*, per-
 ceperam *Pb*   24 essis *B*   fatio *B*   25 negligentiam *BT*
 26 nuptialis *PT*^{2b}, nuptiales *BLT*^{1V}

afflauerit, Ennodi memoriam non fugabis, quando nulla sic cessit maior diligentia et pius amor exclusus est tantum a pectore tuo, quantum ab oculis submouebor. sanus esto salua uita patris et fratris tui: deus uobis benefaciat: agnoscant quod pascat auditum: quale uultis circa me exhibete propositum. unum te rogo honore salutationis exhibito, ut apud domnos apostolos pro me digneris preces offerre, ut ipsi miserias meas medicinaliter curent nec patiantur me quicquam uelle quod non decet: castigent praesumptiones mentis et corporis. quod si facias, credo pro innocentia et puritate tua te melius pro me, quam si essem coram positus, audiendum.

XXVII.

ENNODIVS AVRELIANO EPISCOPO.

Debeo equidem dolori meo uocem, sed reuerentiae uestrae taciturnitatem. et forte melius maerorem de abstinentia sermonis uestri loqueretur muta dissimulatio: urbanum enim et subtile erat, ut isdem lineis quibus in me delinquitur potiorum delicta ferirentur, ut secum haberet culpa uindictam. sed quomae uertam, qui inmemorem mei et humilium notitiam respicientem pertinacia amoris insequi non desisto? numquid non repudiati inopportunitas mater horroris est, cum placendi per adsiduitatem desiderium materiam exigat displicendi? nam quicquid mente fugimus ingestum oculis uix uidemus. si mihi liceret adhuc aequali cum beatitudine tua sorte contendere! sed dormiunt apud coronam tuam propinquitatis priuilegia, postquam pater esse meruisti. retinet quisquam hominum perire

1 ennodii *T²b*   si^c cessit *B*, successit *fort.*   3 sub^{mo}uebor *B*,
submouebor *fort.*   4 agnoscant *T corr. m. 2*   5 uultes *B*
8 meserias *B¹*   cu^rrent (*r eras.*) *L*   quidquam *L*   11 coram]
corporam *L*

XXVII. 13 epōs *B*   14 aequidem *B*   uŕe *B*   15 me-
rorem *BT*   16 muta loqueretur *TV*, sequeretur muta *Pb*
17 hisdem *B*, eisdem *Pb*   18 heberet *B*   20 pertinacia *L²P*,
pertinaciam *BTVb*, pertinaciā *L¹*   nunquid *T*   21 per—displi-
cendi *om. B add. in mg. inf. corr.*   22 exigit *P et Sirm.*
24 cōdere *B*   25 priuilegia *L*

suis iura necessitudinis incrementis et accessione piae dignitatis et generis et diligentiae uincla dissolui? ergo decuit euectionem meriti uestri instabili mihi esse rumore conpertam et de communibus gaudiis adhuc pendere opinione contentum? ⁵ electus sum, cui bonum generale taceretur, ut rem aurei saeculi solus pro conscientiae meae obscuritate nescirem. nobilis uita uel genere apicem ecclesiastici honoris ascendit, et me dedignatur adloquio. uere tale factum, aut studio aut negligentia euenerit, non probatur. ego tamen seruitia salutationis ¹⁰ impendo et Italica simplicitate, unde tristitiam habuerim, sine dissimulatione manifesto.

XXVIII.

ENNODIUS AGAPIO.

Duriter officium gestientis animi ad memoriam tristium mens ¹⁵ recordatione stimulanda reuocauit. nam semper remedium doloris obliuio est, quia quod ratione non possumus temporum prolixitate sepelimus. bene est, quia diurnitate senescit afflictio et magni doloris consolatio citius per silentium procuratur. nam in huiusmodi negotiis plus agitur nil agendo. sed ²⁰ quid facio, quia epistolae uestrae lectio iam obductae cicatricis penetralia rescindit et sepultam inmaturi funeris recordationem amara sorte uiuificat? ergo ego communi fratri consolationem dare poteram, cum, si quid humanitatis in me esse creditur, sic dolerem? aut umquam flens placuit consolator? ergo ex ²⁵ pectatur medicina de morbidis? non de me, domne Agapi,

1 adcessionem B   3 instabili *PT²b*, instabilem *BLT¹V*   6 obscuritate L   7 uel] et *P et Sirm.*   aeclesiastici B   9 eueneret B

XXVIII. 13 agapito L, agapito in agapio V corr. m. 1, fausto T
 16 obliuio doloris *TVb*, obliui**oloris L   17 sepeli*m' (e? eras.)
 L, septimus in sepelimus V corr. m. 1   seniscet B   18 consolatio B, ***solatio L   citius] cuius b, om. *Sirm.*   19 negociis B
 20 nostrae b et *Sirm.*   obducta *Sirm.*   21 rescindit *PT²b*, rescindet T¹, rescindent LV, rescendent B   22 sortae B   con-
 sulationem B   24 nunquam T   placuit fort.   25 domni B

bene iudicas, si et in germani tui maeroribus et in obitu spiritualis filii ego quasi opinioni tuae disputator occurro. sana pectora iter curationis inueniunt: nemo alterum unde ipse laborat absoluit. sed hinc alias: potens est deus, qui solus ad ista ualet occurrere et communis mali subleuare 5 pressuram. uos tamen honorificae cultu salutationis inperitiens rogo, ut crebro mihi epistolaris commercii munera conferatis, ad quae studia pigrum esse nec amantem conuenit nec faciundum.

XXVIII.

10

ENNODIUS LIBERIO.

Si poetarum spiritus disciplina paginalis admitteret, centena ora et uox ferrea uix quod celsitudini uestrae a me debetur uerborum ubertate reseraret. sed quia magnis obnoxius uix ad parua sufficio, prouidi post dei misericordiam uestrae gratiae 15 repensorem. nam frater uester domnus Faustus, dum debere se beneficium quod mihi tribuistis eloquitur, ab inbecillis ceruicibus grauis oneris sarcinas amolitur. sunt inter duos praecelsos ista communia: uos uobis et dare digna nostis et reddere: me sub fasce uestri muneris constitutum sola manet 20 de obnoxietate confessio, dum praeuentum gratiae uestrae mole, quod uoti conpotem, fecit hoc inparem. adsum tamen partibus meis et inter orandum quamuis peccator deum, ut pro me

13 cf. Verg. Georg II 43.44, Aen. VI 625. (Lucr. VI 840 L. p. 399), Pers. I 29, Hostius ap. Macrob. Sat. VI 3, 6.

1 sij sed *T* meroribus *BLTV* obbtu *B* 2 spiritualis
Sirm. 4 ipsae *B* 6 praessuram *B* honorifice *BTV*
 cultu *B*, cultus *LPTVb* 7 commertii *B* conferates *B*
 8 atq; *B*

XXVIII. 12 paginales *B* et centena *Bb* 13 celsitudinis
 nestre *B* 15 parua *B*, pauca *LPTVb* 17 sese *B* tri-
 buestes *B* inbicilis *B* 18 oneris *Pb*, honeris *T*, honoris
BLV 20 sub|sub *B* sola manet *B*, solamen et *PVb*, solam
 et *LT* 22 conputem *B*, cōpetē *T* 23 orandum *PT^ab*, ho-
 randum *B*, hortandum *LT^aV*

quoque uobis reddat, inploro. ecce duo ista sufficiunt: nam et de caelo pro me expectatis quod uos exhibuisse meministis, et est aequalis qui se debere fateatur in terris. expecto tamen beneficii uestri celeriter subplementum, ut litteras, quales per
 5 sublimem uirum Tranquillinum sum precatus, accipiam. his tamen aliam uobis miserendi uiam bene morum uestrorum conscius exhibebo. Camilla parens mea intra Gallias et uiduitatis miseria et geminae iam captiuitatis subcubuisse fertur incommodis. nemo est, qui tam multiplices necessitates praeter
 10 celsitudinem uestram possit auertere: generis mei patronus quod in Italia positus praestitit non neget in Gallia, ut uel de casellulis ipsius ordinatione uestra, dum ab eis fisci onera deriuantur, ad praefatae alimenta sufficiant. domine mi, salutationis seruitia dependens rogo, ut portitorem praesentium
 15 hominem meum, quem ad haec exsequenda destinavi, deo uobis inspirante ad meum effectum eminentia uestra iubeat commeari. numquid dubitare de postulationibus suis eum conuenit, qui se nouit etiam illa, quae non poposcerat, inpetrasse?

XXX.

20

IN CHRISTI SIGNO.

Natura rerum est, ut etiam idoneus ore uel pectore possit de praesumptione culpari, quia omnis uerborum commoditas humilitatis terminos egressa calcatur, et sicut habenda sunt quae

1 reddet *B*   2 expectates *B*   meministes *B*, menistis *T*¹
 3 aequales *B*   exspecto *LV*   4 subplimentum *B*   5 sublim¹
T   tranquilinum *B*   Tranquillinum—tamen *in mg. add. L*
 prefatus *B*¹   7 exhibeo *L*   camella *BLTV*   8 meseria *B*
 subcupuisse *B*   10 patronus *L*, patronos *BTV*, patronis *Pb*   11 pre-
 stitet *B*   negit *B*   ut uel *Bb*, ut *LPTV*   12 honera *B*
 13 deriuantur *b*, diriuantur *BLPTV*   ¹ *m T*, mihi *BLV*   14 ser-
 uicia dependans *B*   16 meum] mecū *B*   effectu *B*   17 nun-
 quid *T*   postolationibus *B*   18 etiam] et *Sirm.*

XXX. 20 In Christi signo] Symmacho papae *Sirm.*   22 omnes
B   23 habende *L*¹ ut *uid.*   st *T s. l. m. 2*

exiguntur in pretio, ita ingesta uilescent. inportunitas cum
 facundos opinionis nobilitate dispoliet, dedecore uestit indoctos.
 sed hac me ratiocinatione sustento, quia est quidem audax,
 sed amabile praeuium praestitisse sermonem, et sicut uicinum
 temeritatis, ita proximum diligentiae ad caritatem pertinens 5
 iter aperire. inter ecclesiarum homines numquid reatus est,
 si pari amore contenderint dispares dignitate? aut excedunt
 modici honoris angustiam qui desiderant suffragio gratiae
 summatibus comparari? non habet superbi conscientiam qui
 se tantum in affectionis muniis non metitur. praesumo dicere, 10
 directus subditorum feruor est qui in hac re praecedentes ante-
 uenit. ecce sic partes meas quasi uoluntariae allocutionis
 fuscatas nube purgavi. sed dico quod ad defensionem spectat
 uberrimam. filius uester domnus Rhodanius exegit a me in
 usum stili praesentis erumpere. fateor tamen in studio meo 15
 fuisse quod iussit, quia qui uolentem coegerit non laborat.
 deo gratias principe loco et tota epistulae concinnatione referamus:
 quia in societatem capitis sui aliquando Romana membra
 coierunt, iustum erat, ut et beatus Petrus apostolus sedi suae
 ecclesias et senatui liberiori per dominum partes debitas 20
 reformaret. dignus regnator, digni in quorum aetate uoto-
 rum summa contigerit. nam etsi itura ad posteros felicitas
 perseueret, litandum illis est laudatione praecipua, a quibus
 sumpsit exordium. deo efficaciter supplicastis, ut illius uos
 uirtus erueret, cuius potest seruare clementia. didicistis eius 25
 euentus prosperos, quem uidetis secutam dum mandat bella
 uictoriam. parum superest, ut mansuetudinem mentis illius

1 praetio V uilescent B 2 facundus B nobilitate
 L¹ dispoliet L indoctus B 3 ratiocinatione T, ratio-
 natione V 4 praeuium B 5 temeritatis B 9 comparari L
 11 feruor *scripsi*, error *libri* praecedentes B 13 expectat B
 14 rodanius *BLT*, rodanus V exiget B, coegit *Sirm.* 16 uo-
 luntatem quoegerit B 17 epistolae *BT* 18 a uerbis quia in
nouum caput incipit in BLPTVb, linea dimidia ante quia uacua re-
 licta in T 19 coierunt B 20 ecclesias *BV* 21 refor-
 mare L digni *scripsi*, dignus *libri* quorum] quo cum *Sirm.*
 23 illi *Sirm.* 24 supplicastes B 25 dedicistes B 26 dum
 mandat secutam *LPTVb*

ita profundam teneatis, quasi sit ignara procinctuum. deo tribuente nec pax eius turbari dubiis potest nec fortitudo qualibet obiectatione confringi. nihil apud illum tutius supplicante: solus euasit proeliales acies qui rogauit: uicit armorum
 5 in petus qui obtulit deuotus obsequium. quod uix ueteres principes praesentiae suae sudore potiti sunt, hoc semper regis nostri breuis procurauit epistula. per excursus dirigitur felix exercitus ad triumphum. qui credat militem eius in labore et perfectione habere quidem superantis gloriam, sed continen-
 10 tiam subiugati? consummatis congressionibus de irae hereditate nil remanet: uno tempore quos perniciosos aduersarii uiderint blandos sentiunt tributa pendentes. et haec quidem caelesti praeparantur pro hac repensione suffragio, quia fides nostra apud eum, aliud ipse sectetur, in portu est. mirabilis
 15 patientia, quando tenax propositi sui claritatem non obumbrat alieni: nam et ecclesiarum nostrarum patrimonia relabi, nisi aucta fuerint, ingemescit. sic factum est, ut et statum suum locupletes pauperum substantiae teneant et mediocres ad supremam opulentiam conualescant. in sacerdotibus uirtutes
 20 et innatas colit et non repertas inspirat. sed cur beatitudinem uestram praeiudicio diffusi sermonis anticipem? continuo experientia uestra et spiritalis illa perfectio ieiunum me fuisse in filii uestri laudibus accusabit, et cum soleant amplificari facta conloquiis, sterilem me relatorem de uirtutum eius messe
 25 causabitur. iam saeculares apices, curules et trabeas, patricias

1 retineatis <i>b</i>	procinct*ũ <i>L</i>	3 tocus <i>B</i>	4 uicet <i>B</i>
5 obitulit denotos <i>L</i>	6 p regis (p <i>deleuit m. 2</i>) <i>T</i>	8 triumphum	
<i>B</i> quis <i>Sirm.</i>	9 superantis <i>PT²b</i> , superantes <i>LT¹V</i> , super- biantes <i>B</i>	10 consumpmatis <i>B</i>	11 remanit
<i>B</i> perniciosus <i>B</i>	aduersari <i>T</i>	12 heec <i>L</i>	13 re- sponsione <i>V¹</i>
14 aliut <i>B</i> , [cum] aliud <i>Sirm.</i>			sectitur <i>B</i>
importu <i>T</i>	15 ciuitate <i>L</i>	17 acta <i>T</i>	ingemiscit <i>LTV</i> ,
ingemiscat <i>B</i>	18 locupletes <i>Sirm.</i> , locupletis <i>BLPTVb</i>		paupm <i>T¹ sed uocem exp. m. 2, super panperum nescio quod signum posuit L,</i>
prosperum <i>fort.</i>	mediocres <i>Sirm.</i> , mediocris <i>BLPIVb</i>		19 con- ualiscant <i>B</i>
20 p ² epertas <i>B</i>	22 spiritale <i>B</i>		perspectio
<i>BL</i>	23 fili <i>B</i>	25 seculares <i>B</i>	

etiam dignitates qualiter aut naturae reddat aut moribus,
 domestici perlatoris adstipulatione uulgetur. nam et ueteres
 in antiqua generis luce durare facit et nouos splendore ino-
 pinati fulgoris inradiat. facilius respublica eius bono dispen-
 sationis effluens iu priuatam migrat opulentiam, quam famu- 5
 lantium census in palatina lucra commutetur. nunc, quod superest,
 meae seruitiis salutationis acceptis oratione prospicite, ut
 Christus redemptor noster quae in praefato clementissimo rege
 seruientibus sibi contulit longa aetate conseruet. det etiam
 regni de eius germine successorem, ne bona tanti hominis in 10
 una aetate ueterescant et antiquata temporibus pro sola aurei
 saeculi commemoratione nominentur.

XXXI.

ENNODIUS AVIENO.

Dum iucundis adhuc deo dispensante fruerer de praesentiae 15
 uestrae uicinitate conspectibus et amabilia conloquiorum mella
 uenerabili mendacio retineret auditus, occasio mihi scriptionis
 oblata est. fateor, diu nolui medicinam desiderii, dum altera
 procuratur, inrumpere. delectabat species animo meo pia ludifica-
 tione blandita: nolebam conscius deprehendere quae pascebat 20
 in amore fallaciam. bene enim sapit studiis nostris obsecuta
 seductio et pro uero libenter admittimus dulcium imagines
 nuntiorum: grata somnia quotiens fugantur uigiliis, ingeme-
 scimus et illud mortis simulacrum de placidis deceptionibus
 plus amatur. ergo nunc mihi, quia illud quod praefatus sum 25
 stare non licuit, exequendum est quod remansit. aliquis hominum

2 uulgatur *T* ueteris *BL* 3 dura *B* fecit *L*, reficatur
B splendorem *L*, splendore *B* 4 *fulgoris (e *eras.*) *L*
 5 effluens *B*, om. *LPTVb* famulantum *Sirm.* 6 census *B*
 cōmutet *L* 7 oratione om. *Sirm.* 8 praecato *B*, p̄fecto *T*
 9 conseruit *B* 11 uetericant *B*, ueterescant (a *corr.*) *L* 12 nomi-
 netur *LPb*, nominant *B*

XXXI. 15 iocundis *BT*, iocundus *Pb* 16 uestre e *T*
 17 mendatio *B* 19 species *scripsi*, series *libri* 21 falatiam *B*
 23 gratas omnia *B* 24 simulachrum *T* 26 exsequendum *LV*

pro peccati sui onere sic laborat? adfligerer nisi uos uiderem: ad cupita perductus maceror, quia quae posebamus deo tribuente concessa sunt. numquid alicui accessit de laetitiae occasione quod torqueat aut de messe gaudiorum egressa est planta tristitiae? gratias inseparabili trinitati deo uero, qui, ut uota impleat, aliquotiens uota contemnit. ipse ergo coniunctionis tuae copulam respiciat: ipse unum faciat ex duobus, qui in primi hominis corpore, dum adhuc natiua et intemerata immortalitate gauderet, utrosque formauit. iungatur tibi uxor, ut Abrahæ 10 Sarra, ut Isaac Rebecca, ut Iacob Rachel caelesti benedictione sociata est. habeas continentis praemium, frugem et dulcedinem coniugati: legi dei pareat solutio uirginalis, dum quod in se subtrahit reddit in subole. nesciat externam diligentiam bene in uobis solidata communio: illa matrem tuam moribus 15 et conuersatione restituat, tu parentem. non pereat mundo maiorum tuorum, dum in te renascitur, amplectenda formatio. nequaquam peregrina uitae exempla nec non aduenticia postulantur: in oculis locata sectamini. ecce ego, qui hymenaeis tuis interesse non potui, hac te precum mearum prosecutione 20 communio: uos ad uicissitudinem exhibete crebra colloquia. domine mi, salutationis amorem et reuerentiam persoluens rogo, ut si memoriam mei de illa locupleti recordatione non truditis, et orationibus me et colloquiis subleuetis.

1 onere <i>Pb</i> , honore <i>BLTV</i>	2 ^{ad cupita} capita <i>B</i>	posebamus <i>B</i>
<i>sed inter scribendum corr.</i>	3 accessit <i>B</i>	occasione <i>B</i>
4 torqueat <i>B</i>	5 inseparabili <i>B</i>	uero] nostro <i>fort.</i>
6 contemnit <i>LTV</i>	8 intemerata <i>B</i>	9 utrosque <i>B</i>
habrae <i>V</i> , abrahe <i>T</i>	10 ysac <i>L</i> , ysaac <i>T</i>	11 praemium] praeniam <i>Sirm.</i> ; quid <i>L</i> exhibeat dici nequit cum fol. 142 ^a uocabula complura fere euauerint
12 uirginales <i>B</i>	13 sobole <i>LTV</i>	
nescit <i>B</i>	14 communia <i>L</i>	15 mundo <i>B</i> ¹
16 amplectando <i>L</i>	17 aduentitia <i>L</i>	18 hymeneis <i>BLTV</i>
19 ac <i>L</i>	prosecutio <i>T</i> ¹	20 conuenio <i>Sirm.</i>
colloquia <i>B</i>	21 domine mi <i>om. Sirm.</i>	uicissitudinem <i>B</i>
22 locupleti <i>B</i>	trudentis <i>B</i>	colloquia <i>T</i>

XXXII.

ENNODIVS ADEODATO, PRESBYTERO.

Quantum a me merito, quantum actione sis clarior, orationum
 tuarum reseravit effectus. ecce domni Fausti filii tui abstractam
 de solacio meo partem maximam tu tenebis. ego quidem sanctis 5
 et legalibus desideriis precum impedimenta non adtuli: sed
 tantum me domni Auieni percudit pro eius caritate discessio,
 ut lacrimis prosequer et ad optata tendentem. patuit huma-
 narum rerum in hac causa de diuersitate formatio. illum
 euocant Christo duce uotiuua, me ferunt: illi blanditur de con- 10
 iunctione uicinitas, me de sequestratione compungit. ecce de
 precum mearum fruge sollicitor, et adeptos nos, si quid in hac
 parte postulatum est, quod cum Christi pace dici liceat, in-
 gemesco. sed inter haec tali diligentiae curatione sustentor.
 quia domnum Auienum superantem uota reddidimus. habet de 15
 origine eius Roma iactantiam, Liguria de profectu: ibi domno
 Fausto filius naturae lege concessus est, hic eruditione pate-
 factus. minus fuit cum generalitate hominem nasci quam, quod
 inimitabile uidebatur, Fausti sobolem conprobari. referamus
 ad deum beneficia sua et ipsi pro illo exhibeamus gratias, a 20
 quo poposcimus quae tenemus. uos salutationis meae obsequia
 pro sancti pectoris uestri puritate suscipite et codicem reci-
 pientes meum cum illo, qui a uobis promissus est, destinate.

XXXII. 2 presbitero *T* 4 reserabat *T*¹, reserabit *LT*²*V* fili
B 5 solatio *BLTV* maxima *BV* 6 impedimento *L*
 7 tantum *scripsi*, tanta *libri* perculet *B* 8 lacrimae *L*
 humarum *T*¹ 9 causã *L* illud *L* 10 cristo *B* uotiuam
 et *B* 11 diuinitas *fort.* conpunget *B* 12 sollicitus *L*¹
 adeptus *L* ^hac *B* 13 cristi *B* ingemisco *BLTV*
 15 reddimus *B* 16 liguri *B* 17 natura| elege *B*¹ eru-
 ditionẽ *L* 18 cum *ex* con *B* *corr.* genaralitate *B* 19 ini-
 mittabile *T*¹ uedebatur *B* 20 exhibeamus *B*, referam *V*, ex-
 hibeam referã *L*, referamus *PTb*, redhibeamus *Sirm.* 22 puritatem
L p̄cipientes *L*

XXXIII.

ENNODIVS CAESARIO EPISCOPO.

Quod spe praeceperam litteris indicastis. nam uenerandi promulgatione conloquii, quid caelestis imperator domnum regem
 5 circa uos facere compulisset, agnoui: ego sum, cui postquam meritum uestrum patuit, nequaquam se felicitas actionis abscondit. qui hominum nobilissimo in Christi seruitute pontifici terrenas dominationes nesciat esse subiectas et minacem regis potentiam innocentiae obiectione superari? quando principis
 10 purpura aut cilicia despexit aut pallium? quando libertas illa potissima credidit sibi ante Christianam humilitatem licere quod uoluit? aut quando ei licuit nelle quod laederet? quod si inter haec canae aetatis exempla recolantur et saeuitiam circa cultores dei tyrannicam reducas in medium, scimus
 15 quia ab illis nostri dogmatis sectatores, ne umquam morerentur, occisi sunt. tunc militibus suis uitam et aeternitatem obsequente gladio perpetuus ille dux contulit: illi inimicorum suorum ministerio perdiderunt originariam uilitatem. te, mi domine, in orbe iam Christiano diua lex peperit et apostolici uberis
 20 lacte nutriuit: tu ceteros uelut solis magnitudo astris minoribus comparata transgredieris: te qui interioris hominis oculis inspexit instructus est. nam cum et facie ipsa foueas puritatem, delinquentes feriato ore castigas. boni de conuersatione tua, quocumque processeris, imitanda inueniunt: malis fugienda
 25 demonstrantur. beatus tu, cui a deo tributum est, ut et monitis

XXXIII. 2 cesario *T*, cessare *L* episcopo] arelatensi *add. B*
m. rec. 3 quo *L* praeciperam *LV*, preciperam *B* indi-
 castes *B* nam] non *L* 5 circa] cir *B* 6 abscondi *L*
 7 in *om. B* 8 menacem *B*, miracem *L* 9 regis *B*, reis *LTV*,
 rei *Pb* obiectione *L* principales *BV*¹ 10 purpura *B*
 cilitia *B*, silicia *L* despexi *L*, dispexit *B* 11 cristianam *B*,
 christianum *L* 12 ei *om. L* lederet *B* 13 cane *B*
 seuciam *B*, seuitium *L* 15 morerentur *L* 16 et *om. LPb*
 17 perpetuos *B* 19 cristiano *B* diuina *b* 20 lactae *B*
 21 transgredieris *B* 22 et cum *Sirm.*

doceas et exemplis, qui ad pii itineris directum semper existens praeuius inuitasti. quis non optet te loquente, ut sciat plura, non legere? tu dum libris genium relatione concilias, et magistros informas: tibi debet quicumque ille scriptorum maximus, quod eum dote elocutionis amplificas. in te lux conuenit sermonis et operis. unde haec praerogatiua Transalpinis? unde parentibus meis inauspicata sublimitas, ut talem uirum miserint? sed cur inter terrena quaeritur res caelestis? potuit ergo ante te quodlibet palatii supercilium non iacere? potuit tibi cupita subtrahere quem mitiorem ouibus sola faciunt 10 errata pugnacem? latius me et meritum uestrum uocat et diligentia, sed loquacitatem meam lex epistolaris includit. quod superest, benigni seruitutis meae munus accipite et me deo nostro orationum suffragiis intimate, frequenter de his, quae uobiscum aguntur uel acta sunt, informantes. deprecor etiam 15 ut quid apud uos promouerit Rustici subpublicatio, qui, quantum audio, fornicationes suas nomine uestit uxorum et uocabulo legis putat excusari posse rem criminis, mihi manifestes ministerio litterarum.

XXXIII.

20

ENNODIUS AVIENO.

Vbi sunt qui dicunt inter habitatione discretos diligentiam non durare et affectionis calorem terrarum diuisione tepescere nec longius procedere mentes posse quam oculos? ecce amoris mei plenitudo uiolentia sequestrationis exaestuatur et conloqui 25 medicina languidior corporis sedibus non tenetur. deum tamen, qui circa uos respexit uota nostra, benedico, qui uos non solum nobili, sed, quantum fama nuntiat, sancta moribus uxore

1 deceas <i>B</i>	iteneris <i>B</i>	2 q̃s <i>add. T m. 2 in mg.</i>	6 pre-
rogatiua <i>B</i>	[9 palatii <i>B</i> , palatu <i>L</i> ¹	10 cupitas <i>B</i>	11 dili-
gentiam <i>B</i>	12 sed] et <i>B</i>	13 benigne <i>T</i> ¹	14 de his] domis
<i>B</i>	15 deprecor <i>B s. l.</i>	16 subpublicatio <i>B</i>	17 fornicationis
<i>B</i>	uxorio <i>fort.</i>	18 excussari <i>B</i>	manifestites <i>B</i>

XXXIII; 22 habitationi (ni *ex ne corr. uid.*) *V* 23 tepiscere
B 24 procidere *B* 28 mobili *L*

donauit. cultores Christi perfecta omnia promerentur: ipsis solis
 in coniunctione opum mentium et sanguinis claritas non
 negatur. spe praecipiebam, quod possit talis effici, qualem ad
 te audio iam uenisse. transit aestimationem meam quid de
 5 eius hominis profectu sentiam, quem audio ab optimis in-
 choasse. domine mi, gratiam salutationis inpertiens spero, ut
 petitionem sancti episcopi patris uestri dignemini incunctanter
 efficere et homini ipsius classici illum, de quo securus sum,
 gratiae animum condonare.

10

XXXV.

ENNODIUS MESSALAE.

Solent inauspicata felicitate superbarum mentium colla
 mollescere et rigidioris propositi nouo gaudio supercilia tem-
 perari. nam benignitatem seminat quicquid uotis obsequitur
 15 nec plus aliquid humiliat potissimos quam optata sublimitas.
 indicium communionis et obsequii est ad apicem peruenisse.
 tu postquam ad cupita prouectus es, ignorato hactenus tumore
 me despicias: et quid in melle tuo respicias oblitus, de sola
 amicos ueteres futurae uxoris opulentia contemnis, nesciens
 20 sarcinam uenire unde aestimas commeari rem praemii, primum
 quod mobilem esse non decet qui originis suae radios non
 obumbrat, deinde, quia unde despicior uindicabor. ergo ad usum
 promissionis benigne reuertere, ne uidear manifesta suspicatus.
 ego, quia hactenus ab scriptionis munere temperastis, in haec

3 spe *scripsi*, ipse *libri* precipiebam *B* tales *B* aeffici
B adj a *T* 4 quid — optimis *T in ras. m. 2* 5 incoasse
B 6 mi *P*, mihi *BLV*, michi *T* gratias *L* inperciens
B 7 dignimini *B* 9 grate *LTV* donare *T*

XXXV. 11 messale *B'LT* 13 mollescere *B*, //mollescere *T*
 15 po****tissimos *L* obtata *B*, oblata *fort.* 16 indicium *Sirm.*,
 iudicium *Pb*, indicti *LTV et fort. B*, nam uerba inde a l. 14 nam — l. 19
 amicos in *B uix legi possunt* 17 concupita *T* tumere *V*
 19 amicos *b*, amica *LPTV*, quid *B exhibeat non liquet, fort.* amicus
 contempnis *LTV* 20 uenirae *B* 23 promissionis *B*

uerba prorupi: uos aut factum diluere aut adfirmare innocentiam conuenit nobilitate sermonis. domine mi, salutationis plenissimae officia persoluens spero, ut qui diligentem neglexisti saltem colloquiis dignum facias arguentem.

2 ⁱ m T, mihi BLV   3 ne**glexisti L   4 saltim B
colloquiis B, alloquiis Sirm.   facias dignum Sirm.; dignum
om. b

MAGNI FELICIS ENNODI OPVSCVLA MISCELLA.

I.

PANEGYRICVS DICTVS CLEMENTISSIMO REGI THEODERICO.

Illi, princeps venerabilis, in laudibus tuis perscribat pro-
fessio, illum a praeconiis propositi repellat consideratio, quem
a defensione tua aliquod subtraxit officium. refundat tibi ge-
neralitas rebus obligata sermonem, dum inaequalis uicissitudo
compensat laudibus quod adepta est de sudore. armis tuis
libertas obnoxia, quod solum potest, hilaritatem didicit ad-
nuntiare praeconiis. tuum est, inelyte, deuotioni pretium dare,
quam intellegis uires subditorum non posse transcendere: erit
dispensationis sacrae de famulis aestimare quid exigas, in
quibus agnoscis totum tibi militare quod praeualent. propriis
maiestas tua oblationem litterariam dignetur altaribus, quia,

In nomine patris et filii et sp̃s sc̃i *praemittit inscriptioni B*
Incipit panegyricus (panygericus *B*¹, panecyricus *L*, panigericus *MT*)
dictus clementissimo regi (rege *L*) theoderico (theodorico *LMT*) ab en-
nodio d̃i famulo (ab e. d. famulo *om. M*) *inscr. BLMTV*; cum in co-
dice *P* hoc opusculum interciderit, ex recentioribus *D = Monacensem*
110 saec. XV a Mansone conlatum et M = Magliabecchianum I 6, 29
s. XV hic illic adhibui; p autem editionem *Variarum Cassiodori Pari-*
sinam a. 1588 significauit 4 illum *DLMTV* proscibat *p* in
mg., praescribat *p*, rescribat *fort.* 5 p̃conis *L* 6 refundat]
referat *DMp* 9 didicit *Db*, dedit *LMTV*, didicit *B* adñc-
tiare *L* 10 inclite *MT* deuotionis *L*, deuotorum *D* 11 quā
(*exp. et a ex ae fort. corr.*) *B* sudditorum *B* 13 cognoscis
b, agnoscitis *L* 14 litterariam (ariam in ras.) *B*, litterarum
DM

ne senescat claritudo operum, aduocanda sunt linguarum exercitia. quid egeris, ne uetustas sibi uindicet, obliget catena referentum: disciplinarum enim quietem uos tribuetis, per quas uobis continget aeternitas. nihil amplius caelestis dispensator arcani ab humanis poscit ingeniis, nisi ut intellegant 5 quo ueniat auctore quod sapiunt. inter deo proximos agnouisse qui praestitit reddidisse est beneficium: quod descendit a superis, sola hymnorum licet mercede taxari: fabricator mundi ad potiora munera modulatis inuitatur eloquiis. dicite, si non praemii loco opifici sua lingua blandiar. iungitur quod de 10 sacrario mundi pectoris laudatio debet principalis effluere. nec solum linguae nitorem postulat commemoratio numinis tui bono adserenda conscientiae. in diuinis obsequiis feriato ore peragit mens serena sacrificium: actuum munitus claritate in aethereo cultu etiam mutus obsequitur. ergo et me titulus, 15 qui obstare putabatur, inuitat: utinam mundior professio habeat concordiam cum secretis nec dissentiat splendor cordis a corpore.

Salue nunc, regum maxime, in cuius dominio saporem suum ingenuitatis uigor agnouit. salue, status reipublicae: nam nefas est, speciatim a te simul conlata narrare et unius bona tem- 20 poris uerborum diuisione discernere. si bella regis mei numerem, tot inuenio quot triumphos: congressui tuo nullus hostium, nisi qui laudibus adderetur, occurrit: militauit tropaeis qui restitit uoluntati: nam semper aut pietati tuae peperit sub-

- 2 uendicet *DT*   oblige^t *B*, obligat *DM*   cathena *MT*
 3 referentium *DT*, referentum (en *corr.*) *B*, refertitum *b*   4 nobis
MT   5 intelligant *BT*   6 actore *MT*   deo *B in ras.*, dū
DMT (*sed ū in ras. T*), deos *p*   proximos *em. Schottus*, proximus
Bb, proxīm *V*, proximum *DMLT*, proxime *p*   7 red|disse *B¹*
 qui *DM*   8 ymnorum *BLTV*   9 dicete *Bb*, discite *DMp*
 10 sua *scripsi*, suo *BLMTV*, *om. b*   blandiar *Bb*, blanditur *L*
MTV   11 affluere *DM*   12 numinhis *B*   13 bona *Bb*
(*sed a in ras. in B*)   15 cultū *L*, cultu* (*s? eras.*) *B*   et *B*
in ras.   17 nec] ne *Sirm.*   ab opere *fort.*   18 saluae *B*
dominici *B in ras.*   19 uigors *B*   20 speciatim] separatim *Mp*
(*in mg.*) et *Sirm.*   21 diuisiones *B*   22 quod triumphus *B*
23 *post occurrit plus dimidia linea uacua in B*   tropheis *LMTV*,
tropheis *B*   24 resistit *DMT*

iectus gloriam aut qui praesumpsit tela uirtuti. qui te in acie
 conspexit, superatus est, qui in pace, nil timuit: nec pro-
 missio uenerabilis claudicauit inter prospera nec passus est
 moram uigor in proeliis. callis tuus multo uallatus obstaculo
 5 et cotidianas uictorias uidit et profectionis detrimenta non
 attulit, sic inimicorum interclusus agminibus, ut negaret ac-
 cessum, sic tuo patefactus impulsu, quasi hostium prouidentia
 nil noceret. haec si felicitati tuae adscribenda sunt, est plena
 dos principis, omni honore augustior, si labori. prima dextris
 10 omnibus contra naturam certamina suscipiens, ne resistendi
 spes relinqueretur inimicis, uarias tibi loco principe caeli leges,
 terrarum munimina, fluminum imperuia subdidisti. mentior,
 si umquam dispositis tuis impedimentum exhibuit ardor aut
 frigus, si timore gurgitum, si bibendi necessitate constrictus
 15 es, si Alpium iuga conuexis poli sublimitate sociata cursibus
 tuis attulere tarditatem. nescierunt resistere quos deuictis
 locorum munitionibus inuenisti, quia securos faciunt interrupta
 quos protegunt et laxatis in otio animis uiuunt qui tutiora
 possederint. aduersus te nec campestris habitatio pares pro-
 20 tulit nec quos amplexa sunt inuia, nisi extiterunt supplices,
 a depraedatione subdlexerunt. in possessione tua positus sine
 formidine diuitias indicauit, nec rebellem iuuuit, si pauper in-
 notuit: nemo indignationi tuae nisi humilitate subtractus est,
 cum in sociorum profecisset numero qui rogauit. non tibi

1 qui tenatię <i>L</i>	3 caudicauit <i>B</i>	4 uigor moram <i>DLMTV</i>
5 cottidianas <i>L</i>	professionis <i>DMp</i> , profectiōi <i>coni. Manso</i>	
9 augustior <i>DT</i>	^{prl} p̄xima <i>V</i>	10 omnibus <i>BD</i> , om̄ibus <i>T</i>
11 relinquetur <i>L</i>	12 munima <i>LV</i>	imperuia <i>scripsi</i> , superbia <i>BLMTVb</i> , superba <i>p</i> , superbiam <i>coni. Manso</i>
mentior <i>b</i>	13 exhibit* <i>B</i>	ardora ut frigora <i>B</i> , ardore ut frigora <i>bp</i>
14 timore <i>DT</i>	15 est <i>L</i>	connexi <i>Tp</i> , con- nexus <i>b et Sirm.</i>
possident <i>p in textu</i> , possiderunt <i>p in mg.</i>	17 securas <i>B ut uid.</i>	19 possiderent <i>Bb</i> ,
dudexerunt <i>scripsi (fuit in archetypo subdux)</i> , subduxit <i>libri</i>	20 nec] ne <i>L</i>	21 sub-
<i>p (in mg. iuuet)</i> , iubet <i>libri</i>	23 nemo (e <i>in ras.</i>) <i>B</i>	22 iuuuit
indignationi (on <i>in ras.</i>) <i>B</i>	subtractum <i>L</i>	indignationi

ignotus est alger Scythiae, non Meroen aut anhelum aestibus
 Cancrum ut alterius possessor orbis ignoras: didicisti uniuersa
 subigendo quae nobis uix auditu patuerunt. haec quidem maiora
 sunt homine: sed qui ad mundi paratur gubernacula necesse
 est ut uniuersis ueniat cardinibus institutus. nimis uelociter 5
 tempus maturae laudis adripui et quasi non in primordiis
 fluuius etiam torrentis fatiscat ingenii, sic per narrationis
 famem fruges perfectae aetatis inuasi. laurearum ordines quaerit
 qui et celeritate earum superatur et numero. citius a te, in-
 uictissime, insignia quae reteximus impleta sunt quam di- 10
 cantur. quis ferat in gestorum suorum elocutione torporem,
 quem in actione non pertulit?

Educauit te in gremio ciuilitatis Graecia praesaga uenturi:
 quem ita ingressum uitae limen erudiuit, ut dum adhuc de
 puero haberet hilaritatem, mox eam sequeretur securitas de 15
 tutore. adhuc in cano flore degebas adulescentiae nec uirtutum
 messem lacteus ante experimentum culmus attulerat, adhuc
 blanda erat imago pubescentis nec tingens faciem lanugo ue-
 stibat: quando aevi purpura et flosculus superuenientis imperii
 promittebat sollicitis de gratiae conmutatione terrorem, cum 20
 ad probationem roboris et clementiae tuae ruptis uinculis furor
 emicuit et euisceratas diurna quiete mentes occasionis pabulo
 subiugauit. pulsa est extemplo principalis urbe reuerentia et
 in uacua possessionem nullo adscitus sanguine tyrannus ac-

1 scythiae B, sithie DT^a   meroe Bb   nau aestibi cancrum
 deleta in B m. rec. quae aestum supra scripsit, aestum b   anelū
 L   5 uniuersis] iniquos L   6 pimordis L^a   7 aetiam L
 fatescat Bb   8 fañ T.   9 caeleritate B, sceleritate T   10 rete-
 ximus (ex ex ix ut uid. corr.) B   12 quē (ē in ras.) T   13 grae-
 mio B   g̃tia T, gretia L, gratia D   14 ingressū L, ingraes B,
 ingens bp   lūñ T   15 habere] h̃t T   eum b   16 aduli-
 scentiae B   17 lactens M   18 pubiscentis B   cingens fort.,
 fingens p in mg.   uestiebat b   19 flusculus B   inperii
 B   21 ad] in Sirm.   ruboris Bbp   furore micuit B, fu-
 rorem micuit b   22 euiscerata T   mentis B   23 exemplo
 L   24 uacua BLM   tyrannas B

cessit, qui aula potitus definiuit, postquam metu hostes suos debellauerat, nihil superesse quod gereret: cum animos tuos sine annorum suffragio inpulit lux naturae, ne aut causa melior te coramposito subiaceret, aut non beneficium necessitatis 5 tempore redderes quod pacis acceperas. in ipsis congressionibus tuarum foribus cessit inuasor, cum profugo per te sceptraderentur de salute dubitanti. uentilemus historias, interrogentur annales: apud quos constitit refusum exuli, quem cruore suo rex genitus emerat, principatum? castrensium gloria turmarum participatione dispergitur nec ad unum referri potest quod uenerit conlatione multorum. singularis boni fructus est ambitionis refrenatio, illo maxime tempore, quo sine opinionis damno possis acquisita retinere. par te, inelyte domine, laus respicit donati diadematis et defensi. si te illarum rector partium non amauit, percussus praefuit reipublicae, si dilexit, 15 obnoxius: usus es in tuorum fide meritorum teste purpurato.

Iam tunc in ius tuum se palatia ipsa contulerant: nemo credidit non te posse ad quem uoluisses transferre quod reddideras. sed parcus in exigendis praemiis, quasi sufficerent ad 20 uicissitudinem operum tuorum, fascis accepisti, non quo tibi accederet genius de curuli, sed ut de te pretium palmata mereretur. quis hanc ciuilitatem credat inter familiares tibi uiuere plena executione uirtutis? ille annus habuit consulem, qui rempublicam non tam sollicitudine quam opinione tueretur,

1 quia ulla *B* metum *BDLM* hostes *T* (es in ras. corr.)
bp, hostis *LV*, hoste (e corr. uid.) *B*, hosti *DM* suos] uos *L*
 2 nil *TV* animus tuus *B* 3 ne] nec *L* 5 redderis *B*
 acciperas *B* congraessionis *B*¹ 6 cessit *Bb*, accessit *DLM*
TV redderentur (re ex ra? corr.) *B* 7 uentilemus *B*¹
 8 exsuli *LV* 10 referi *L* 12 quoquo *B* 13 dampno *L*
TV par te] partē *Bb*, parce *T*, per te *p* in *mg.* inclite *L*
MTV 14 respicet *B* diadimatis *B* 15 si om. *L*
 16 es] est *DLMT* fidem *p* 17 palatia *B* contulerunt *L*
MTV 19 sed parcus om. *bp* proemiis *BLV* 20 quod *DM*
Tp 21 accederet *Bb* praetium *B* palmata *M*, palmatam
BLTV, palmatum *D*, palmarum *b* meretur *T* 22 ciuilitatem
*L*¹ 23 executione *LV* *nus (a corr. uel abr. uid.) *B*, unus *bp*

quo in segmentis posito quae ab hostibus sumpta fuerant arma tremuerunt. quando talis contigit sorte lectoris, qualem dedit ab ipsa mundi infantia regum examinata claritudo? nolo per casus errare dominatum: in tuo stemmate probati sunt qui reperti. Serranum scipionibus aratra pepererunt, qui dum grandia 5 sulcis semina commendaret, honorum ei messis oborta est. sed minus diligo prospera, quae sumunt a desperatione principium: uix paucos contigit degenerare nobiliter, cum familiae tuae debeas actus generis nobiliter custodire. quid mihi, uetustas, obicias agrestis membra paludamentis decorata? ego tibi, quod 10 admirationem uincat, oppono principem meum ita ortum, ut eum non liceat improbari, ita agere, quasi inter imperatores adhuc precetur adiungi.

Sed quid faciam, cui fecunda actuum tuorum seges occurrit, ubi uniuersa eligentem superant? nescio quas aristas horreis 15 inferam, quas relinquam. stat ante oculos meos Bulgarum ductor libertatem dextera tua adserente prostratus, nec extinctus, ne periret monumentis, nec intactus, ne uiueret adrogantiae, in gente indomita domesticus adstipulator superfuturus roboris tui: qui si sufficiens leto uulnus excepisset, personam uiceras: 20 quod in luce substitit, submisit originem. haec est natio, cuius

1 segmentis *BMb*, figmentis *DLTVp* sumpti *L* fuerunt
b 2 treuerunt *L* contiget *B* lectoris *Bb*, lictoris *LT*
V, litoris *D*, licoris *M*, rectoris *p* 4 casus] cursus *fort.* domi-
 natum *B*, dominantium *p in mg.* stimate *B* 5 scipionibus
B atratra *L* pepererunt *B* grauida (uida *in ras.*) *T*
 6 ei' (ut *uid. i. e. eius*) *L* messes *B* 7 ad spiratione *B*
 principium *L* 8 contiget *Bⁱ* tuę (ę *corr.*) *B* 9 qui *B^a*
 10 obitias *L*, subicias (u *ex o uel a corr.*) *B* agrestia *p et*
Sirm. post decorata *dimidia et tota proxima linea uacua in B*
 11 ornatum ut eum *DMTV*, ornatū (u *ex a corr.*) ut eum (ut eum
extra uersum add.) *L*, ortu mutilum *b*, ortum ut illum *p* 12 im-
 probare *Schottus* 13 precetur *Bⁱ* 14 feconda *Tⁱ* occurret
B 15 horreis aristas *DMT*, arestas *h. B* 16 uulgarum *BLM*
TVb, uulgaris *D* 17 libertatem *D p in mg.*, libertem *BLMTVb*
 asserentem *L* 19 superfuturos *L* ruboris *B* 20 si *L s. l.*,
om. DM loeto *LV*, laeto *B* 21 submussit *L*

ante te fuit omne quod uoluit, in qua titulos obtinuit qui
 emit aduersariorum sanguine dignitatem, apud quam campus
 est uulgator natalium (nam cuius plus rubuerunt tela lucta-
 mine, ille putatus est sine ambage sublimior), quam ante
 5 dimicationem tuam non contigit agnouisse resistentem, quae
 prolixis temporibus solo bella consummauit excursu. hos non
 montanae strues, non fluminum obiectio, non negati egestas
 alimenti in artum necessitatis lege continuit, dum credunt
 satis esse ad delicias equini pecoris lac potare. quis ferat ad-
 10 uersarium, qui pernicis iumentu beneficio currit et pascitur?
 quid quod et illis animalibus indicunt studiosae famis patien-
 tiam, per quae esuriam uitare didicerunt? quemadmodum fit,
 ut ieiunae cornipedis sessor uisceribus cibos extrahat, quos
 illa ne conderet, diligentia instruente prospexit? his ante
 15 mundus peruius esse credebatur: nunc illam sibi tantum orbis
 partem interclusam aestimant, quam tueris. cursim multa
 transcendendo, ne pigrioris stili uitio serus aduenias, ne Romanae
 fax curiae diu in umbram coacta tardius elucescat.

Inter uitae tirocinia et triumphorum maturitatem pectori sacro
 20 affectum nostri caelestis fauor infudit. iam diuturnae quietis dis-
 spendio per gubernantium uilitatem potens terra consenuerat:
 iam attulerat publicis opibus pax intemerata defectum, cum apud
 nos cotidiana depraedationis auctus successibus intestinus popu-
 lator egeret, qui suorum prodigis incrementa aerarii non tam

1 ualuit <i>b</i> , uoluit <i>potius quam</i> ualuit <i>B</i>	titulos <i>Mb</i> , titulus
<i>B D L T V</i> optinuit <i>L</i>	2 sanguinem <i>B</i>
<i>D</i> rubuerunt (<i>pr.</i> u. <i>corr.</i>) <i>B</i>	3 cuiu <i>T</i> , cui
<i>Bb</i> 9 dilicias <i>B</i>	5 dimigationē <i>L</i> contiget
nimenti <i>T</i> curret <i>B</i>	10 pernicis <i>B</i>
	et] det <i>B</i> 11 studiose <i>L T V p</i>
fames <i>B</i> 14 conderit <i>B</i>	ante] enim <i>T</i> 15 or ^{bis} partem
(parte <i>in ras. syllaba bis abr.</i>) <i>L</i>	16 tueres <i>B</i> ulta <i>B</i>
17 stilli <i>B</i> , styli <i>bp</i> , stellae <i>L M T V</i>	serius <i>p</i> , ne serus <i>B</i>
18 diu <i>inclusit Schottus</i>	umbram <i>Sirm.</i> , umbra <i>libri</i> 19 tyro-
cinia <i>BLV</i> 20 dispendium <i>L</i> ¹	21 gubernantum <i>MT</i>
22 deffectum <i>B</i>	23 codiana <i>L</i> , cottidiana <i>B</i> , equotidiana <i>DM</i>
actus <i>DMT</i> 24 egerit populator <i>DL T V</i>	prodigiis <i>L</i> ¹
erarii <i>B</i>	

poscebat surgere uectigalibus quam rapinis: saeuiente in ambitu pauper dominus odia effusione contraxerat, sed nec defrudatis uiribus quod minuebat opulentiae iungebatur affectui. tunc enim aulae angustia in artum res priuatas agitabat nec micare usquam scintillas famulantum extinctus tyranni fomes 5 indulserat. metuebat parentes exercitus quem meminisse originis suae admonebat honor alienus: nam ire ad nutum suum legiones et remeare pauore algidus imperabat. suspecta enim est obedientia quae famulatur indignis, et quotiens praelatos conuenit conscientia stirpis ultimae, et illud metuunt, quod 10 timentur. nata est felicis inter uos causa discordiae, dum perduelles animos in propinquorum tuorum necem Romana prosperitas inuitauit. generata est ab inualidis causa certandi, et ne uel a negotio perituris ueniret fiducia, pars fugacium proelia concitauit. tunc a te conmonitis longe lateque uiribus innu- 15 meros diffusa per populos gens una contrahitur migrante tecum ad Ausoniam mundo: nullus praeter parentem iter adripuit: sumpta sunt plaustra uice tectorum et in domos instabiles confluxerunt omnia seruitura necessitati. tunc arma Cereris et soluentia frumentum bobus saxa trahebantur: oneratae 20 fetibus matres inter familias tuas oblitae sexus et ponderis parandi uictus cura laborabant. tunc in campo hiems et iugi pruinarum candore uelata caesaries barbam stiriis implicuit crine possesso. nam quod diligentius indumentum matrona

1 saeuiente in *scripsi*, saeuiente *coni.* *Fertig*, saeuientem *libri*
ambitum *p* 2 dominus *Bbp*, dominum *DLMTV* odiosa *p*
defrudatis *B* 3 minuebat] imminebat *coni.* *Sirm.* affectui
scripsi, affectu *libri* 5 extintus *B* 6 maetuebat *L* 8 le-
giones *DMp*, legionis *BLTVb* algidus (*gid ex dig? in ras.*)
L 9 quotiens (*quot ex coc in ras.*) *L* praelatos *p*, praelatus
libri 11 timen[reñ] *L*¹ felicis *T*²*p*, felices *BLMT*¹*Vb*
perduelles *Mp*, perduellis *BDLTVb* 12 animos *p*, animus *libri*
romana *p*, romanam *libri* 13 ab *om.* *p* 14 a] an *Bb*, in *p*
fugatium *B* 15 longae *B* innumerus *B*¹ 18 et *om.* *DM*
domus instabilis *B* 19 seuitura *T*¹ cereis *L*¹ 20 bubus
B, bosus *L* onerate *L*, honerate *MT* 21 suas *fort.* 22 spandi
T laborant *Sirm.* hiemps *MT* 23 cesaries *LTV* styriis
BLV implicuit (*i? eras.*) *L*

neuerat durante gelu ut adhaereret corpori frangebatur. pa-
stum agminibus tuis aut indeuotae nationes aut educata lustris
fera suggestit.

Inter haec, quae tibi cum glacie aut ardore cesserunt, unam
5 certaminis tui lineam summotenus libet adtingere. Vlca fluuius
est tutela Gepidarum, quae uice aggerum munit audaces et
in iugorum morem latus prouinciae quibusdam muris amplec-
titur nullo ariete frustrandis. ad hunc te callis tui rigor adduxit.
ubi pro legatis et gratiae postulatione obsistendi animo gens
10 diu inuicta properauit, cum paene cohortes tuas ante inimicos
famis necessitas obsideret. dic, quaeso, clementissime domine,
quid praeter te spei erat residuum in populo barenae aut
sideribus comparando? instantibus Gepidis amne pestilentia
iter, quod declinasset fugiens, contra nudatos uagina gladios
15 transuolasti: nullius inseci mersa caeno haesere uestigia: nullus
uitae prodigus periculum ignarus incurrit. uincitur humanae
mentis auctoritas praeuisione discriminis: labascit fortium
conscientia, quotiens formidanda oculis ingeruntur. stetit ante
indomitam iuuentutem certa de mortibus optio, cum nulla
20 uideretur securitas de salute. quid Catonem extulistis, prisea
monimenta, quod per Libycas Syrtes duxit exercitum, dum
humanas neces ludibria faceret esse serpentum, uel cum sine
uirtutis pretio educatum caeli uaporibus ueneni frigus expertus
est? neminem contigit chelydros ante uidere quam exitium.
25 dum per flamen prodigiosum, e corporis fabrica ut adsolent

20 cf. Lucan. Phars. VIII 690 sq.

1 adhereret <i>B</i>	2 in agminibus <i>T</i>	educata <i>L</i>	4 haec
<i>L</i> glatię <i>L</i>	una <i>bp</i>	5 linea <i>p</i>	6 gepe-
darum <i>DMT</i>	munit <i>B</i>	7 iugorū (ū <i>in ras.</i>) <i>L</i>	morem <i>p</i> ,
more <i>libri</i>	morellatus <i>DM</i>	prouintiae <i>LV</i>	9 ligatis <i>B</i>
10 pene <i>LTV</i>	11 fames <i>B</i>	obsederet <i>B</i>	13 syderibus
<i>MT</i>	14 nudatus <i>B¹</i>	gladius <i>B¹L</i>	15 ceno <i>T</i>
16 in-	17 labascit <i>MT</i>	18 conscientiam <i>B¹</i>	19 certa
<i>B</i>	moribus <i>DM</i>	21 monumenta <i>M et Sirm.</i>	lybi-cas <i>L</i> .
lybicas <i>BV</i> , libicas <i>MT</i>	24 contiget <i>B</i>	cyldros <i>B</i> (o <i>ex u</i>	
<i>corr.</i>) <i>b</i> , cylindros <i>p</i> , chelidros <i>LMTV</i> , chelindros <i>D</i>	25 e <i>p</i> , et		
<i>libri</i>	fabrica* (m <i>eras.</i>) <i>L</i>		

animae, in auras euolaret. non cum uiri fortis laude perimitur
 qui unde ueniat nescit occasus. nec illius militis cuneis tuis
 fortitudo comparanda est nec par est in duce sapientia. illum
 ciuilis belli furor agitabat: te orbis domina ad status sui
 reparationem Roma poscebat. sed quid differo quod tibi euentus 5
 dexter exhibuit? cesserunt confertissimis hostium tuorum turmis
 quos ulterior ripa susceperat. urgebantur telis quos uorago
 aut inruptio non tenebat: ieiunas pectorum crates acta uali-
 dioribus lacertis lancea transmeabat, cum inter naufragia
 terrena et cruoris undas inuictissimus ductor apparuit, tali 10
 muniens adstantes alloquio: "qui in hostili acie uiam desiderat
 me sequatur: non respiciat alterum qui dimicandi poscit exem-
 plum. uirtus multitudinem non requirit: ad paucos uadunt
 bella, bellorum fructus ad plurimos. de me aestimabitur exer-
 citus, et in his, quae gesserō, gens triumphat. ad tollite signa, 15
 per quae ne lateam prouidetur: nouerint quem petant aut cuius
 ingulis adquiescant. qui congressui meo occurrerint nobilitentur
 exitio". his dictis poculum causa poposcit auspicii et laxatis in
 proelium habenis effusus est. ut torrens sata, ut leo armenta
 uastasti, nec concurrens quisquam substitit nec euadere potuit 20
 insequentem. portabare per uniuersa iam deficientibus telis
 adhuc ira crescente. extemplo Gepidarum uersa condicio est:
 palantes uisi sunt mutata sorte uictores. nam tu, uenerabilis,
 qui incomitatus gustum luctaminis adripueras, uallatus milibus
 incedebas. caesa est multitudo aduersaria, donec paucos eriperet 25
 nox uicina, dum ad uaga horrea copiis urbium referta ueni-

1 perimitur <i>B</i> , p̄imitur <i>L</i>	2 uenit <i>Sirm.</i>	milites <i>BLVb</i>
4 agitabat] attigebat <i>T</i>	6 cōfertissimis (ō <i>in ras.</i>) <i>T</i> , confōrtissi-	
mis <i>L</i> , cum fortissimis <i>DM</i>	7 ripas <i>L</i>	urgebantur <i>B</i> , urge-
bantur <i>LTV</i>	uirago aut (et <i>p</i>) quos <i>Bbp</i>	8 terebat <i>fort.</i>
11 ostili <i>L</i>	15 triumphabit <i>p</i>	16 petant (a <i>in ras.</i>) <i>L</i> , pae-
tant <i>B</i>	cus ⁱⁿ <i>L</i>	17 occurrent <i>B</i>
		nubilentur <i>B</i>
18 poposcisti <i>coni. Manso</i>	aspicii <i>B</i> , ^{auspi} officii <i>V</i> , oautofficii <i>L</i>	
19 auenis <i>B</i>	est <i>om. p et Manso</i>	20 uastati <i>T¹</i>
<i>B</i>	aeuadere <i>B</i>	21 portaueris <i>Bb</i> , portabaris <i>p</i>
22 iepi-		
darum <i>L</i>	23 **uisi (ui uel <i>in eras.</i>) <i>L</i>	24 militibus <i>B (m. rec.</i>
<i>s. l.) bp</i>	25 caessa <i>B</i>	donec <i>L</i>
		26 et nox <i>L</i>
		cupiis <i>B</i>

retur, quae non solum satisfacerent necessitati, sed subleuant inter deliciarum secunda fastidium. ita prosperis tuis militauit aduersitas et contra famem tuorum excursus pugnauit hostilis: uicit inedia inimica congressio, nec redisses ad ualitudinem, si certamina defuissent. haec de innumeris actibus in ordinem digesta sufficiant. transeo Sarmatas cum statione migrantes et plebem conflictuum numeratam sileo de tropaeis.

Tibi cum rectore meo, Odouacar, occurro, qui uniuersas contra eum nationes quasi orbis concussor exciueras. tot reges tecum ad bella conuenerant, quot sustinere generalitas milites uix ualeret: deprehensum est uarias esse mentes coaceruatae multitudinis nec spem uictoriae uenire de numero. adhuc tuorum dexterarum de praecedenti tabe titubabant nec peragebat uotiuos impetus membrorum inbecillitas: sufficit tamen unum uelle pro uiribus et indiscretum consilium de inimicis loco roboris attulit ultionem. non te castra longo munita tempore, non fluminis profunda tenuerunt: datum est hostibus tuis uallum construere, non tueri. repente aequora fugacium discursus obnubit, per quae superandam domesticam tempestatem abeuntibus indixisti: interea acies tuae aspectu consummant proelia, non labore. illic tibi fores reserauit felicitas, manifesto detegens quod qui primore loco cesserant secunda eos luctamina non manerent. sed instruxit rursus in deceptione sui mens uaga conflictum, dum apud Veronam tuam apparat

1 qui *MT*   2 deliciarum *B*   3 excursus] esuries *Sirm.*
 4 uicit *B*   inaediam *V*   congraessio *B*   redisses *B*¹ *ut uid.*,
 redisset *L*   5 si] sic *L*   7 tropeis *B*, tropeis *MTV*, tropeis
 (i? *eras.*) *L*   10 tectū *L*   quod *B*   11 deprachensum *B*,
 dephensus *L*   coacerbatae *B*   13 dextrae *Sirm.*   titubant
Bb   14 uotiuos *p*, uotibus *libri*   15 indiscretum *B*, indecretū
 (cret *in ras.*) *T*   16 ultiones *T*¹   longe *B*   19 obnuet *B*
 superandum *B*   potestatem *T*¹   20 abeuntibus *T*   tua *bp*
 consummant *MT*, consummarit *BV*, consummarit *L*, consummauit *p*,
 consummauit *b*; interea (= dum) a. tua a. consummaret *fort.*   24 ap-
 parat locum belli (*an bellandi?*) *scripsi*, apparatus nubeli *BLTVb*, ap-
 paratum ibeli (*in belli D*) *DM*, apparatus inhabili *uel* apparatus nubilo
proposuit Fertig, apparatus (?) imbelli *coni. Schottus*

locum belli: laxis manibus pugna instruebatur inpendiis. nihil fortius aduersariis tuis ante aciem, sed cum bellicum cecinerunt classica, nihil infirmius: maxima in luctaminis promissione uirtus, et si sufficeret lingua pro dexteris, copia summa uerborum. electus est locorum situs, non tam congressui utilis 5 quam pauori, prouidentes ne ascriberetur casui prima et discessio perfugarum. et tamen candida reipublicae fortuna perurgebat, ne coepto desisteres. itineris tui permensus interualla conspexisti ignes hostium astrorum more rutilantes, ut si aliquando tibi fuisset nota formido, in abruptum te pendere di- 10 dicisses. numquam animi tui status aut secundarum rerum tumore elatus est aut dubiis adqueiuit. instabat certandi dies multis tenebras adlatura. cum primum aurora bigis in croceis ortum iubaris indicauit, cum de oceani limphis solis flamma surrexit, iam raucum bucina concinebant, iam te sui oblitus 15 quaerebat exercitus. qui dum munimentis chalybis pectus includeres, dum ocreis armarere, dum lateri tuo uindex libertatis gladius aptaretur, sanctam matrem et uenerabilem sororem, quae ad te diligentiae causa conuenerant, dum inter spem et metum feminea sollicitudo penderet, dum de euentu 20 adtonitae uultus tui sidere pascerentur, talibus alloquiis confirmasti: "scis, genetrix, partus tui honore uniuersis nota nationibus, quod natalis mei tempore uirum fecunda genuisti: dies est, quo filii tui sexum campus adnuntiet: telis agendum est ut auorum per me decora non pereant: sine causa parentum 25

1 pugnas *Bb*   2 aciae *B*   bellicum] belli *b* et *Sirm.*
 cinerunt *B*, concinerunt *b*, concinuerunt *p*   4 si] quasi *fort.*
 dextris *LTV*   cupia *B*   5 congressui utiles *B*   6 pauori
 prouidenti *coni. Manso*, pauori: prouident *fort.*   ascriberetur *Bb*
 et *T*, *om. p.*, etiam *Sirm.*, clades et *fort.*   7 reipublicae candida *LM*
TV   perurgebat *B²TV*, perungebat *L*   8 nec *L*   desisteris
B   itineris *B*   9 ignis *B*   ostium *BLb*   rutilantis *B*
 10 dedicissis *B*   12 dies (e *delet. m. 1*) *V*, dis *B*   13 cruceis *B¹*
 14 limphis *LMTV*   15 bucina *DLMb*, buccinae *Sirm.*   con-
 cinebant *T*   16 chalybis *V*, calibis *LMTp*, calebis *Bb*   17 ar-
 marexe *T¹*   uindex *B*   19 que *B¹*   20 maetum *B*
 euentus *DLMT¹V¹*   22 genetrix *MT*   24 filii *B*

titulis nitimur, nisi propriis adiuuemur. stat ante oculos meos genitor, de quo numquam fecit in certamine fortuna ludibrium, qui dextros sibi ipse peperit ualitudine exigente successus. hoc oportet duce contendere, qui omina incerta non timuit, sed ipse sibi secunda consciuit. uos tamen elaboratas uestes et liciorum tormenta deuehite: cultiorem me acies suscipiat, quam festa consuerunt: qui me de impetu non cognouerit aestimet de nitore: inuitet cupidorum oculos honor indumenti: pretiosior species ferendum exhibeat: habeat laboris solacium cui iugulum meum, fortuna, praestiteris: inhient iacentis splendori quos non contigerit uidere pugnantem." illis dictis excepit te tergo sonipes, lituorum desideriis inquietus. sed dum indulgisti ad fatibus, inimica legiones tuae premebantur instantia. dedisti inertibus fiduciam, dum moraris, et hoc credo prouisione caelicolum, ne deberetur multitudini quod uicisti. protinus aduentum tuum indicauit hostibus populus occisorum: executorem prodidit caedis enormitas. sed nec illis remedia defuere consueta. continuo alas quas tribuit formido sumpserunt, cursu praepeti interitum metu mortis eligentes. qui me ueritati nescit obsecutum, Athesis undas uideat tua nece opulentas extitisse cadaueribus, et dum tumefaceres gurgites de cruore, in parte alia sistebatur impetus fluentorum. itaque ne ensibus

1 titulis nitulis *T*   2 ludibrium] libidinum *T*^a   3 dextros *p*,
dextrum *BLMTVb* fort. recte   successum (um ex us corr.) *T*
4 contendit *L*   omina *MV*, oīa *T*, omnia *BLb*   6 tormenta]
ornamenta *p* in *mg*.   cultorē *L*^a   7 consueuerunt *DT*
8 praetiosior *B*   9 ferendū *DMT*, ferendū *LV*, ferendos (o ex u
corr.) *B*, ferendas *bp*   solacium *LV*, remedium *DMT*
10 praestiterit *B* (*m. rec.*) *b*   inient *B*, inhient *L*   iacentis
Sirm., iacentes *T*, iacentes *BLMVb*   11 excipit *B*   12 litu-
orum *p*, litorum *T*, litorum *BLMVb*   13 legiones *T*^a*p*, legionis
BLMT^aVb   14 caeli columnae *Bb*   15 multitudinis *B*
16 ostibus *B*   executorem *LTV*   17 cedis *LTV*   in-
ormitas *B*   19 praepiti *B*   metū *T*   20 nece *scripsi*,
uice *BLMVb*, ui *p*, luce *T*   opulentias *T*, copulatas *p*   21 tum
faceris *B*, cum faceres *b*, tu faceres *p*   22 sistebantur *L*^a
impletus *L*

non sufficeres, pro te et lympha militauit. salue, fluuiorum
splendidissime, qui ex maiore parte sordes Italiae deluisti,
mundi faecem suscipiens sine dispendio puritatis. ecce ille
tectus armatis campus enituit humanorum ossuum candore
nobilissimus: habemus, quotiens uetusti doloris urguemur me-
5 moria quod tueri. scenam pulcherrimam seruet terra. sublimes
tamdiu maneat quod passi sunt, quamdiu deleat obliuio quod
fecerunt. o utinam uoracibus abripere aliquid bestiis non li-
ceret! perit desiderabili spectaculo quod adquisuerint furta
beluarum. 10

Illic uellem ut aetatis inmemor, Roma, conmeares. si uenires
lapsantibus tremebunda uestigiis, aeuum gaudia conmutarent.
quid semper delubris immersa concluderis? hic actum est, ut
plures habeas consules, quam ante uideris candidatos. agnosce
clementiam domini tui: saporem te uoluit haurire trium-
15 phorum, quam dubia elegit nescire certaminum.

Ecce iterum ad deditionem sibi cognitam hostium leto
debita pars cucurrit, et cum excessissent occumbentes numerum,
ad seruitium tamen armis instructa radiantibus agmina con-
uenerunt. flexus est animus tuus pronus semper ad ueniam: 20
credidisti quod fidem aduescerent magisterio necessitatis, quam

1 sufficeris *B*   lympha *LMTV*   2 splendidissimae *B*
sordis *B*, sortes *MT*¹   eluisti *p*, diluisti *fort.*   3 mundi faecem *p*,
mundificem *BLMVb*, undificem *T*   dispendia *B*¹   puritatis *Bb*,
ueritatis *DLMTV*   4 armatus *T*¹   ossium *B* (*corr.*) *MT*²
5 cotiens *B*   dolores *B*   urgemur *LTV*   6 tueris *Bb*,
tueri est *fort.*   cenam *B*, schenam *T*   sublimis *Bb*   7 tum
diu *L*   moneat *uel* sublimibus *t.* maneat *fort.*   8 uoracibus *T*¹
besteis *B*¹   9 desiderabilis|spectaculo *B*¹   adquisuerit *T*, acqui-
siuerunt *DM*   frustra *T*¹, frustra *DM*   11 uellim *B*, uelim *b*
conmeares *T*²*p*, conmearis *B*, conmearis *MT*¹*Vb*, cūmearis *L*
ueneres *B*   12 lapsantibus *B*, lassantibus *b*   tremebunda *B*
comutarent *L*   13 immensa *T*   14 uideris *BT*²*b*, uideres *DL*
*MT*¹*V*   candidatus *Bb*   15 aurire *L*   16 quem *DMp*
dubi|liget *Bb*, dubia licet *p*, elegit *T*, narrantibus elegit *DM*
17 adi///ditionem *B*   cognitum *L*   loeto *LV*, laeto *B*
19 seruentiū *L*   constructa *T*¹   20 animus] amicus *L*
21 assuescerentur *T*

numquam exhibuerant studio conciliante principibus. seruauit te, regum praecipue, quod abiecisti sacramenti confidentia cautionem. pependimus anxii, ne mererentur quos de hostibus tuis receperas non perire. gratias tibi, mundi arbiter deus, qui conscientias ueterno errore possessas ad ultores gladios impulisti. puderet me recensere leuitatem originariam, nisi eam uiderem tuis laudibus obsequentem. quid dissimulo gesta persequi? libuit eos rursus tendenti inermem dexteram Odo-uacri regna polliceri. innotuit ilico rebus in luce deprehensis hostilium error animorum. aduocasti prouidentiam actuum tuorum comitem, et ne impunita esset libido discurrentium, ultionis uexilla concutiens fecisti consiliorum participem in secretis populum iam probatum. neminem aduersarium agnouisse contigit, quod tecum pars mundi potior disponebat. mandata est per regiones disiunctissimas nex uotiuā. quis haec praeter supernam uoluntatem praestitit, ut unius ictu temporis effunderetur Romani nominis clades longa temporum improbitate collecta? hic quo me uertam nescio. grates referam, qui suscepi officium laudatoris, an arreptum praeconiorum tuorum iter ingrediar? consumpta res est prospero fatalique bello: succisa est Odouacris praesumptio, postquam eum contigit de fallacia non iuari. quid Herulorum agmina fusa commemorem? qui ideo aduersus te deducti sunt, ut hic agnoscerent etiam

1 consiliante *L*   2 tē] regum *B*, tempore regum *b*   praeci-
 puae *B*   3 merentur *L*   ostibus *B*¹   4 reciperas *B*
 5 conscientias *T*²*p*, conscientia *BDLMT*¹*Vb*   aeterno *Bb*
 amore *DMT*   possessas *BT*²*b*, possessos *DLMT*¹*V*   gladius
B   6 lenitatem *MT*   8 dextram *LMTV*   odiouacri *L*,
 odouacri (u. s. l. m. rec.) *B*   9 illico *BM*   lucae depraehensis
B   10 error] furor *fort.*   11 inpunit^a (a s. l. m. rec.) *B*
 esset (t in ras.) *B*   12 uixilla *B*   13 post secretis *ras.* 7 *litt.*
in L   14 contiget *B*, contingit *L*   15 nexi *Bb*, nox *DMT*
 16 uoluptatem *LV*   17 cladis *B*   improbitatem *B*   18 gratis
libri, gratias *p*, gradum *Sirm.*   19 suscipi *B*   proconiorum
*B*¹   20 inter *L*   21 odiouacris *L*¹ ut uidetur   contiget *B*
 22 fusa] hic *p*   cūmemorē *L*   23 qui—ut *L* s. l. *add.*   ideo]
 idco *B*   hic] fusa *p*

in propriis sedibus quem timerent: egit causas longae quietis
 tuae furor alienus. taceo ubi tibi iniuncta est pax diuturna,
 Burgundio, quando sic foederibus obsecutus es, ut deputetur
 quod uiuis feriatu constantiae, non pauori. illud quoque
 quis patiatu notitiae perire, quod bono felicitatis tuae con- 5
 currentia inter se uidimus tela perfidoru et inimicas acies
 te occupatum in aliis pia congressione cecidisse? quotiens tibi
 uicit qui contra te sumpserat uota pugnandi? dicat Fridericus,
 qui postquam fidem laesit, hostes tuos interitu comitatus est,
 contra illos arma concutiens, quibus fuerat errore sociatus, 10
 quando nata est inter sceleratos de hoc quod intellegebant se
 unum uelle discordia. adsit diuinitas et beneficia sua in aeuum
 producat, qua disponente uotiuua inter reos euenere litigia. nam
 Fridericus, postquam tibi de aduersariis tuis peregit triumphum,
 de se praebuit. 15

Trahit me ad aliam partem uenerabilium pars magna meri-
 torum. uideo insperatum decorem urbium cineribus euenisse
 et sub ciuilitatis plenitudine palatina ubique tecta rutilare.
 uideo ante perfecta aedificia, quam me contigisset (scire) dis-
 posita. illa ipsa mater ciuitatum Roma iuuenescit marcida 20
 senectutis membra resecando. date ueniam, Lupercalis genii
 sacra rudimenta: plus est occasum debellare quam dedisse
 principia. huc accedit, quod coronam curiae innumero flore
 uelasti. nullum de honoribus tetigit desperatio, quem iuuerunt

1 longe <i>LTV</i>	2 diuturna (d in ras.) <i>B</i>	3 est <i>L</i>	de-
putitur <i>B</i>	4 uiues <i>Bb</i>	5 perite <i>T</i> ¹	bono* <i>B</i>
<i>V</i>	7 occupato <i>T</i> ²	congraessione <i>B</i>	6 hasta ^{tela}
8 fridiricus <i>B</i> ¹ <i>LMTV</i>	9 lesit fidem <i>MT</i>	hostis <i>BV</i> ¹ <i>sed corr.</i>	
<i>V m. 2</i>	tuus <i>BV sed corr. V m. 1</i>	12 unum] unde <i>T</i> ¹	
absit <i>DMT</i> ¹	13 interreo se uenere <i>Bb</i>	euenire <i>V</i> ¹	
14 fridiricus <i>BLMTV</i>	15 tribuit <i>T</i>	16 trahet <i>B</i>	17 in-
spiratum <i>Bb</i>	19 contegisset <i>Bb</i>	quam me contigisset <i>T in</i>	
<i>ras. m. 2</i>	scire <i>addidi</i>	20 romo <i>L</i>	iuueniscit <i>LV</i> , iu-
ueniscet <i>B</i>	21 rescando <i>B</i>	22 debellare <i>scripsi</i> , rebellare <i>L</i>	
<i>MTV</i> , repellare <i>B</i> , repellere <i>b</i>	23 accidit <i>LM</i> , accidet <i>B</i> , ac-		
cedet <i>b</i>	24 tetiget <i>B</i>	desperati <i>B</i> ¹	iuberunt <i>B</i>

deprecanem bona conscientiae: nescit de effectu petitionis dubitare qui splendidis inops meritis non rogauit. aut boni sumus proposito nostro aut tuo informamur exemplo. creuerunt reipublicae opes cum priuatorum profectibus: nusquam in aula
 5 tua ambitus et opum ubique diffusio est: nemo indonatus abscedit et nullus incommoda proscriptionis ingemescit. legationibus tuis inest uigor immortalis: mandatorum ordinem digeris, priusquam legatos aspicias, nec replicationibus tuis reperiuntur contraria nec obiectionibus facilis occurrit resolutio.
 10 excubat pro armis opinio principalis: otia nostra magni regis sollicitudo custodit, nec tamen desistis castella propagare curas tuas in longum producens. nec uiri fortis in te deest securitas nec cautela metuentis. o geminam in uno principe uirtutum plenitudinem, quae deum resignat auctorem, quia non habet
 15 inter homines a quo uideatur sumpsisse quod exhibet.

Sed ecce rursus post quietem solidam ad acies uerba reuocamus: iterum ad se tuba uocat eloquium. Sirmiensium ciuitas olim limes Italiae fuit, in qua seniores domini excubabant, ne coaceruata illinc finitimarum uulnera gentium in Romanum
 20 corpus excurrerent. haec postea per regentium neglectum in Gepidarum iura concessit, unde cotidiana insultatio et inconposita legationum frequentia mittebatur. urebant animum principis dolosi blandimenta conmenti et circa alios Gepidas, quorum ductor est Gunderith, intempestiua Traserici familia-
 25 ritas. credebas in tua iniuria perire, quia diu licebat Italiae

1 depraeantem B	3 n̄o (o corr.) T	5 diffusionē T
6 abscedet B	ingemiscit TV, ingemiscet B	7 inest] enest B
8 legatus B	nec—contraria om. B add. in mg. inf. corr.	9 reperiuntur BV
	occurret B	12 nec* (i eras.) L
		13 uirtutum — resignat alio atramento exarata in T
B, dominum b	actorem T ¹	14 d̄m/// (m corr.)
excubias B (s. l. m. rec.) b	sermiensium BLTVb	17 se cuba B,
B	19 coacerbata Bb	uulnere L
		20 regentium V
nelectum L	21 unde D, ue LV, uae Bb, ne ^c T, ne M (nempe in archetypo scriptum exstabat uē)	cottidiana B
num B	mittebatur T ¹	22 ligationum B
		24 gunderit Bb, gunderich T
25 in tuam iniuriam redire p		

possessionem te dominante retineri, nec sufficebat consolatio, quod eam tu non perdideras, cum inmensus esset dolor, cur illam retentator non inter dominationis tuae exordia reddidisset. minui aestimas quod non crescit imperium. postquam tamen liquido Trasericum patuere comenta, Gothorum nobilissimos 5 Pitzia, Herduic et pubem nullis adhuc dedicatam proeliis destinasti, ut, si oblatis pactionibus adquiesceret, semel inuaso locorum potiretur arbitrio. sed usus inconstantis felicitati tuae obsecutus est: fugit sponte aliena et sine impulsu exercitus tui deseruit quod debebat. continuo Pitzia, qui et de te euentus 10 utiles sumpserat et consiliorum momenta librabat, non adquisitam esse terram credidit sed refusam, nec rapinis ut lucratiua populatus est, sed dispensationibus seruauit ut propria. quibus ibi ordinationem moderantibus per foederati Mundonis adtrectationem Graecia est professa discordiam, 15 secum Bulgares suos in tutela deducendo, quibus inter Martios conflictus castelli uice usa minitatur. tunc Mundo credens ad praesidium sufficere, si cohortes tuae quid pateretur agnoscerent, pernicibus nuntiis periculi sui fidem commisit, qui ante defensores inire pro partibus suis conspexit certamina, quam 20 moliri didicisset. ut tamen eminus Pitzia indomitam Bulgarum iuuentutem speculatus est, ardentem adulescentium impetus potioribus uerborum armauit incendiis: "meministis, socii, cuius ad haec loca conmeastis imperio: nemo absentes credat regis

2 tu *om.* *DMT* 3 reddisset *B* 5 gotorum *BLV* nobilissimos *p*, nobilissimus *libri* 6 pizia *T* pitziah erduic *V*, prahaberduic *DM* puberem *T* 7 destinasti *B*, destinati *L* inuasa *Bb* 10 debeat *B* pizia *BT*, pizia *M* 11 utilis *B* deliberarat *b* 12 credidit sed] credidisset *DMT* 15 adtrectationem *BLV* grecia *TV*, gretia *L* 16 uulgares *BLM* *TVb* martius *B* 17 conflictos *L* calstelli *L*, ac stelli *b*, ac teli *p* 18 cohortis *B* paterentur *B* (*s. l. m. rec.*) *b*, pararetur *coni. Manso* 19 nuntius *L* sui *om.* *Sirm.* 20 defensores *p*, defensoris *libri* 21 ut *om.* *Sirm.* pizia *B* uulgarum *libri* 22 ardentis *B* adulescentium impius *B*, ad ulciscendum impetum *B* (*s. l. m. rec.*) *b* 23 meministis meministis *B* 24 conmeastes *B*¹ absentis *B*, absenteis *bp*

nostri oculos, pro cuius fama dimicandum est: si caelum lancearum imber obtexeret, qui fortius telum iaceret non lateret. ferro pectora inmergite, ut ueniat de horrore uitae spes manifesta uictoriae. credo regii testem roboris iam defunctum nec superesse qui illis quem habeamus dominum consueuerat indicare. aut forte gentem nostram dedignantur aestimare de principe? intellegant ab eo fluxisse quod gerimus, nec liceat illis quod rector noster transmisit ad originem uni tantum debere personae". haec eloquia lituis commutauit: continuo ut adsolet ater nimbus tectis crepitantibus procellarum mugire discursu, sic se praecipitem plebs Martis inmiscuit. incerta diu conflictus lance titubauit, dum par ex utroque latere pugnandi surrexisset asperitas. concurrebant duae nationes, quibus numquam inter gladios fuga subuenerat: miratae sunt mutuo sui similes inueniri et in humano genere uel Gothos resistentem uidere uel Bulgares. interea dum anceps esset fortuna certaminis et pennatae mortes sibi aethera uindicarent, superauit nostri memoria principis, dum agerent, ut singulorum apud eum merita campus adsereret. uersa est in fugam natio punita grauius, quod euasit: tellus excita tremuit concussione cornipedum: cum ingenti lamentatione properabant, postquam uiderunt non esse se dubios de salute. caeli arbiter deus, munera conlata multiplica. illi numquam dubii de triumphis, illi quos suspexit uniuersitas perditis bellorum signis et perculsi incolumitate discedunt, terque et quater beatos esse

1 cf. Verg. Aen. XI 610

2 obtegeret *B* (*s. l. m. rec.*) *b* ieceret *B*, iecerit *B* (*m. rec. s. l.*) *b* 3 latebet *B*, latebit *b* ferrum *D* pectori *DM*
 5 habebamus *T*, haberemus *DM* 6 dedigenerantur *T*¹ 7 intelligant *BLT* 9 tantum (*u corr.*) *B* caeloquia *B* 11 discursu *coni. Manso*, discursum *libri*, decursu *fort.* 12 titubabit *B* 13 surrexit *p in mg.* nationis *B* 15 similis *BLT*¹*V*
 16 Gothos *scripsi*, gothus (*u corr. ex o?*) *T*, gotus *BLV*, Gothum *p* uidere *scripsi*, audere *libri* uulgares *libri* 17 pinnatae *B*
 uendicarent *MT*¹ 18 principes *B* 22 uider̃bant *L* 23 dubii *Bb*, dubio *DLMTV* (*fuit in eorum archetypo in dubio*) 25 percussi *MT* incolumitate *B* beatus *B*

clamitantes quos oppetere contigisset. quid strages militum
 reuoluam et Sabiniani ducis abitionem turpissimam, cum a
 ratione diuidatur retexere exterminatis patrociniis quid euenerit
 indefenso? tunc ne uideretur celebrandus saeculis Pitzia non
 tam militasse gloriae quam cupiditati, liquit feris aut auibus 5
 campi laborem, cum ieiunum militem opulentis detrahere
 cadaueribus nihil iuberet. sed haec quibus linguis sufficienter
 explicanda sunt? qua poterunt facundiae dote reserari? diu
 tu uicisti in uniuersis congressibus tuis, nunc incipiens in
 obsequio habere uictores. interea ad limitem suum Romana 10
 regna remearunt: dictas more ueterum praecepta Sirmiensibus:
 de suis per uicinitatem tuam dubitant qui hactenus nostra
 tenuerunt. quid castigatas Vandalorum uentis parentibus eloquar
 depraedationes, quibus pro annua pensione satis est amicitia
 tua? euagari ultra possibilitatem nesciunt duce sapientia: 15
 adfines esse meruerunt, quia oboedire non abnuunt.

Haec de gestorum tuorum cumulis maior uoto quam elo-
 quentia strictim digesta replicauit, melioribus intacta dere-
 linquens. uidero quis me uincat facundia: nemo circa te
 transcendere ualebit affectu. habes hanc deo inspirante 20
 mansuetudinem, ut te plus credas posse diligentia quam timore.
 excellentia bona sunt gloriae tuae inserta monumentis, ut, cum
 te reges metuant, ament famuli: nam quaecumque tibi metitis

2 duces *B* ambitionem *DMTp* 3 diuidatur] deuitetur *uel*
 defendatur *coni.* Manso quid diuidere significaret non intellegens
 quod *DT* eueneret *B* 4 pizia *T* 6 ieiunum (i? eras.)
L, ieiunum *T* 7 nil *MT* iuberet *Bb*, iuaret *BDLM*
TV 8 facondie *T*, facundiae (e *exp. m. rec.*) *B*, facundia *b*
 dote *om. b* reserari *deletum fere et expunctum in B*, doceri *b*
 9 congraessibus *B*, congressi***bus *L* tuis *om. Bb* in-
 cipies *p* 11 dictas *Bp*, dicta *LMTV*, dictat *p in mg.*, dictus *b*
 sermiensibus *Bb*, sirminiensibus *L* 12 suam *DT* actenus *B*
LV 13 uuandalorum *LTVb* 15 possebilitatem *B* 16 ob-
 nuunt *L* 18 degesta replicauit *B*, degustare placuit *B (s. l. m. rec.)*
bp 19 facondia *T* 21 indulgentia *coni. Manso* timore]
 amore *T* 23 famuli ament *LMTV* tibi *T s. l. m. 2*

subiectorum uiribus dari imperas, credis posse denegari. o regem omni tranquillitate conpositum, qui deuotioni nostrae imputat quod inpendimus seruituti!

Quid quod a te Alamanniae generalitas intra Italiae terminos sine detrimento Romanae possessionis inclusa est, cui euenit habere regem, postquam meruit perdidisse? facta est Latiaris custos imperii semper nostrorum populatione grassata, cui feliciter cessit fugisse patriam suam: nam sic adepta est soli nostri opulentiam. adquisistis quae nouerit lignonibus tellus
10 adquiescere. quamuis non contigerit damna nescire, sub te uidimus euentus optimos de aduersitate generari et fieri secundorum matrem occasionem periculi. uluis liberata gratulatur terram incolens, quae hactenus dehiscentibus domiciliis solidioris schoeni emergebat beneficio.

15 Par fuit etiam, ut eloquentiam laudis praemiis incitares, ne adoreas tuas silentio perderemus. nullarum artium cessat industria: sollers ubicumque latet inquiritur: magistratum, etiam si longe deguerit, exiget qui meretur: numquam absconditur quem prodiderit innocentia, dum, subtilis arbiter,
20 non placaris uoce sed actibus. parentum nostrorum qui occubuerunt apud te bene acta seruantur: cuius mansuetudini tuae fides innotuerit, hereditatis iure quod auctori debueris soboli

1 uiribus d. i. n. credis *T* in ras. m. 2 credes *Bb*, credit *DM* denegari *potius quam* denegare *uel* denegasse *B*, degenerare *L'* 2 deuotioni (*alt. i in ras.*) *B* 3 impotat *B* 4 alamanniae (*alt. a in e? corr.*) *B*, Alemanniae *b* 7 custos *B* grassata *b*, crassata *BLMTV* 9 adquisietis *T'*, adquisita est iis *p* tellus *omittendum censet Schottus* 10 non] nos *B* dampna *LM TV* 11 uidemus *DLMTV* optimus *B* 12 uluis *in* utilius *T corr. m. 2* 13 treram *B* hactenus] fluctibus *coni. Fertig*, aqua hactenus *fort.* domi aliis *DMT* 14 solidiori *b p* schoeni emergebat *coni. Fertig*, cheniem mergebat *BL*, chenicē* (*s eras.*) mergebat *V*, siceme^r mergebat *T*, scheniem mergebat *b p*, sic emergebat *p in mg.*, coeni (*i. e. limi*) emergebat *coni. Schottus*; *graeci uocabuli σχοῖνος uestigia recte dispexit Fertig* 16 perderimus *B* 17 latit *B* 18 delituerit *coni. Manso*, *sed cf. Wiener Studien II p. 246* exigit *fort.* 19 suptilis *B* 20 placares *Bb* 21 mansuetudine *Bb* 22 actori *MT* debueras *DLMTV* soboli (*pr. o corr.*) *B*

mox refundes. habemus de maiorum obsequiis fructum, et tamen de excessibus supplicia non timemus. finitur indignatio moderata cum homine, cum propter retributionem quaerat tua pietas successorem.

Restant adhuc multa quae dicerem, sed inter plures actuum 5 tuorum praecones conuenit inlibatum aliquid reseruari. debent tibi ueneranda studia quod locuntur. amauerunt praecessores tui inscitiam, quia numquam laudanda gesserunt. sordebat inter aratra facundissimus et quod peritia dederat uis negabat: muto maerebant actore tribunalia nec ulla concedebatur palma 10 dicenti. in casum negotiorum nutabat euentus, quando litteris genius non dabatur: unus ubique ingenia maeror oppresserat, quia adterebant otia eloquentium facultates: pompam seniorum edax negligentia possidebat nec accendebatur tiro aemulatione sectanda. uide diuitias saeculi tui: tunc uix fora habuere per- 15 fectos, nunc ecclesia dirigit laudatorem.

Eat nunc et coturnatis relationibus Alexandrum iactet anti- quitas, cui famae opulentiam peperit dos loquentum, ut per adiutricem facundiam uideatur crescere rebus mendica lau- datio. regis nostri merita solacium non postulant adserentis: 20 minora sunt eius ueris actibus, quamuis aucta sint ueterum gesta mendaciis. simulastis, poetae, grandia, sed fateri uos conuenit praesentem dominum gessisse potiora. Pellaeus ductor

1 refundis <i>p</i>	2 indignationem oderata <i>L</i>	5 dicerim <i>B</i>
7 ibi <i>B</i>	loquuntur <i>B</i>	praeces sorores <i>B</i> , praedecessores <i>p</i>
<i>in mg.</i>	8 inscientiam <i>T</i>	nonquã <i>L</i> , niquam <i>T</i> laudandam
<i>B</i>	9 atra <i>V</i> , aratur <i>T</i>	confidissimus <i>T</i> ¹ uis ex ius <i>T</i>
<i>m. 2</i> , ius <i>Bb</i>	10 merebant <i>BLTV</i>	auctore <i>T</i> ² et <i>Sirm.</i>
concedebatur <i>B</i> , conscendebatur <i>L</i>	11 casũ <i>L</i> , casu <i>BMTVb</i>	
12 genius] ingenuis <i>B</i> (<i>s. l. m. rec.</i>) <i>b</i>	meror oppraesserat <i>B</i>	
14 negligentia <i>BT</i>	nec] ne <i>B</i>	ascendebatur <i>L</i> tyro <i>LVb</i>
15 perfectus <i>B</i>	16 ecclesia <i>LT</i> ² <i>p</i> , ecclesiae <i>BVb</i> , ecclesie <i>MT</i> ¹	
17 eat] et at <i>L</i>	18 dos <i>in os T corr.</i>	loquentum <i>LMTV</i> , elo-
quentum <i>p</i>	ut] ait <i>L</i>	19 facondiam <i>T</i> ¹ medica <i>L</i>
20 solatium <i>LTV</i>	21 aucta <i>B</i> (<i>s. l. m. rec.</i>) <i>b</i> , acta <i>BLMTV</i>	
22 simulastes <i>B</i>	poeta <i>L</i>	fateri (<i>i corr.</i>) <i>B</i>
<i>p</i> , pelleius <i>D</i> , pellius <i>BLMTVb</i>	23 Pellaeus	

praeconiorum suorum summam Choerili uoluit constare beneficio, ne fallendi uotum multitudo deprehenderet et fieret testis inpuentiae qui adsciscebatur in adstipulatione uictoriae. nihil detraho senioribus, quos praecipuos habuisset antiquitas, nisi
 5 Romani nominis erectio te dedisset. illum uerae religionis ignarum obtinuit erroris mater inscitia: te summi dei cultorem ab ipso lucis limine instructio uitalis instituit. numquam applicas laboribus tuis quod euentus dexter obtulerit: scis in te curam, penes deum perfectionis esse substantiam:
 10 agis ut prospera merearis adipisci, sed potitus uniuersa adscribis auctori: exhibes robore uigilantia prosperitate principem, mansuetudine sacerdotem. quid frustra maiores nostri diuos et pontifices uocarunt quibus scepra conlata sunt? singulare est actibus implere sanctissimum et ueneranda nomina non habere.
 15 rex meus sit iure Alamannicus, dicatur alienus: ut diuus uitam agat ex fructu conscientiae nec requirat pomposae uocabula nuda iactantiae, in cuius moribus ueritati militant blandimenta maiorum.

Vellem, fateor, ad orationis terminum uictus gestorur tuorum
 20 enormitate descendere et nouellas adreas hebetatus priscorum luce transire. quemadmodum, si aetherii axis in numerum redigere ornamenta uoluisssem et trionum fulgore comprehenso caeli decorem inpotenti lingua describerem, cederet diuino splendori mortalis obscuritas, iubaris lampadi non sufficeret

- 1 Chocrili *p*, cyrilli *BDLVb*, cirilli *MT*   2 deprehenderet *B*
 3 in] *n̄ T*   4 praecipuus *B*   6 obtinuit *B*   institia *B*, iustitia *b*
 7 limine *M*, lumine *BLTVb*   8 applicas *B*, amplificas *b*
 9 penes *b*, penis *LMTV*, penis *B*
 10 ages *Bb*   potius *Lp*   uniuersa *om. DMT*   ascribit *T*²
 11 actori *T*   12 mansuetudinem *L*   maioris *B*   diuus *B*
 13 pontifexces *L*¹   uocarent *B*, uocant^r (ue? *eras.*) *L*   14 omnia *L*   habere] *habe LV*   15 alemannicus (e *ex a? corr.*) *B*
 16 ex *ex et L corr.*   fructū *L*   ne *B*   pomposae *T*
 17 cuius (s *eras.*) *L*   19 uellim *B*   iestorum *T*¹   20 inornitate *B*
 21 descendere *BLV*   habitatus *B*   23 describerem *BLV*
 22 cederet *T*², cedere *LMT¹Vb*, caedere *B*   24 mortali *B*

humilium scintilla sermonum: haec me condicio resignat in-
parem, quae testata est obsequentem.

Nam illud quo ore celebrandum est, quod Getici instru-
menta roboris, dum prouides ne interpellentur otia nostra,
custodis et pubem indomitam sub oculis tuis inter bona tran- 5
quillitatis facis bella proludere? adhuc manent in soliditate
uirium uictricia agmina et alia iam creuerunt: durantur lacerti
missilibus et implent actionem fortium, dum iocantur: agitur uice
spectaculi quod sequenti tempore poterit satis esse uirtuti. dum
amentis puerilibus hastilia lenta torquentur, dum arcus cotidia- 10
nae capitum neces longius dirigunt, urbis omne pomerium simu-
lacro congressionis adteritur: agit figura certaminum, ne cum
periculo uera nascantur. ad haec quis credat unum pectus
posse sufficere, ut per procinctus indomitos uincat in proeliis
et agat consilio, ne dimicandi causa contingat? Rutilium et 15
Manlium conperimus gladiatorium conflictum magistrante po-
pulis prouidentia contulisse, ut inter theatrales caueas plebs
diuturna pace possessa quid in acie gereretur agnosceret. sed
tunc feriatis manibus frustra sociae mortes ingerebantur
aspectui. numquam bona sunt quae a crudelitate ueniunt in- 20
stituta: ut armarentur contra inimicos animi, prius uidere
exitia suorum. interea illa congressio, quod docuit exitus, non
tam peperit incrementa robori quam pauori: inter secundas
res didicit inbellium animus quid timeret. uide adinuentium

1 signat *b*   3 quo] quod *L*   4 prouidisses *L*   inter-
pellatur *T*   6 manet *B*   7 taagmina *T*   8 inplenctationē *B*
10 ammentis *B* *sed exp. m. rec. quae a pueris s. l. scripsit; dum a*
pueris hastilia (hostilia b) bp   cottidianae *B*   11 longius *om. LM*
TV   diriguntur *p*   12 auertitur *T*   13 uero *Sirm.*   14 pro-
cinctus (pro *s. l. m. 2*) *T*, procinctos *B (m. rec.) b*   indomitus *Bb*
15 contingit *T*, contigat *B*   rutilum *LV*, rutilum *T*   16 mani-
lium *T*   gladiatorum *L*   17 contulisset *B*   theatralis *B*
pbles L   18 aciae *B*   gereretur *B*, geretur *L*   19 mortis
BLMTV; saucia mortis *fort.*   ingeribantur *B¹ ut uid.*   20 creduli-
tate *L*   21 contra *T in ras. in mg.*   animae *D*, animati *coni.*
Schottus, alumni *p*   23 rubori *B*   iter *L*   secundas] sc^las *M*,
ceteras *D*   24 didieet *B*   quod *p*   adinuentium *L*

diuersitates pleno calle distantes: illis uera cruoris effusio animos a dimicatione submouit, hic adulescentium uigor de imagine mentitae concertationis incanduit, quos praecox aetas tot mortes aduersariorum repositas docuit habere quot spicula. non per exoticos discursus adueti pharetrarum dispendia negligenter effundere nec in auras exitia manifesta torquere, tot exacturi animas, quot tela uibrauerint.

Sed inter proeliales forte successus, quibus omnes instruis et concilias omina secunda uincendi, ciuilitatis dulcedini nil reseruas. quis credat heroas tuos peregrinam non respuere, dum sint tranquilla, formidinem? nam indomita inter acies ingenia lex coercet: summittunt praeceptis colla post laureas et calcatis hostium cuneis quibus arma cesserint decreta dominantur. solus es meritis et natura compositus, cuius magnanimi iussa sectentur. origo te quidem dedit dominum, sed uirtus adseruit. scepra tibi conciliauit splendor generis, cuius si deessent insignia, eligi te in principem mens fecisset.

Sed nec formae tuae decus inter postrema numerandum est, quando regii uultus purpura ostrum dignitatis inradiat. exhibete, Seres, indumenta, pretioso murice quae fucatis et non uno aeno bibentia nobilitatem tegmina prorogate: discoloribus gemmis sertum texatur et quem uehementior uipera custodit lapis adueniat. quaecumque ornamenta mundo obsequente transmissa fuerint, decorata uenerandi genio corporis plus lucebunt. statura est quae resignet prolixitate regnantem: nix

1 diuersitatis <i>B</i>	2 animus <i>B</i>	his <i>T²p</i>	adulescentium
<i>B</i>	4 quod spicola <i>B</i>	5 per exoticos <i>Sirm.</i> , te rex oticus <i>BL</i>	
<i>TV</i> , terret exoticus <i>B</i> (s. l. m. rec.)	<i>bp</i> , te rexeticos <i>M</i>		adsuisti
<i>B</i>	faretrarum <i>B</i>	7 quod <i>B</i>	8 instrues <i>B</i>
<i>L</i>	10 eroas <i>BMTV</i>	tuos <i>b</i> , tuus <i>BLMTV</i>	9 omā
<i>B</i>	11 sunt <i>Bb</i>	12 coercit <i>B</i> , coheret <i>T</i>	summittunt
<i>B</i>	14 solus es <i>T² et p in mg.</i> , solues <i>DLMT¹V</i> , sulues <i>Bbp</i>		
15 dedit <i>om. DMT</i> , sed post dominum <i>add. T² fecit</i>			17 elegi <i>B</i>
18 decor <i>T²</i>	numerandus <i>DMT</i>	19 in uultu <i>D</i>	20 seres
<i>M p in mg.</i> , syres <i>BLTVbp</i>	praetioso <i>B</i>	fuctates <i>B</i> , facta	
<i>B</i> (s. l. m. rec.) <i>bp</i> , fucalis <i>p in mg.</i>		21 properate <i>coni. Manso</i>	
22 texator <i>B</i>	uehementior (or <i>ex aet corr.</i>) <i>L</i>	25 designet <i>B</i>	
(s. l. m. rec.) <i>b</i>	nex <i>BL²</i> , nec <i>L¹b</i>		

genarum habet concordiam cum rubore: uernant lumina serenitate continua: dignae manus quae exitia rebellibus tribuant, honorum uota subiectis. nullus intempestiue positum iacet, quia, quod agunt in aliis dominis diademata, hoc in rege meo operata est deo fabricante natura. illos faciunt tot diuitiarum 5 adiuuenta conspicuos, sed hunc edidit simplex et indemutabilis figura meliorem. quid cultu laborent qui cupiunt peregrinam obtinere pulchritudinem? Italiae rector in amicitiam colligit duo diuersissima, ut sit in ira sine conparatione fulmineus, in laetitia sine nube formosus. feriato ore legatis gentium aut 10 pacem blanda promittit effigies aut bella terribilis. tantis constas insignibus, quanta facerent uiritim distributa perfectos. sed utinam aurei bona saeculi purpuratum ex te germen amplificet! utinam heres regni in tuis sinibus ludat! ut haec, quae tibi offerimus uerborum libamina, sacer paruulus a nobis 15 exigat similium adtestatione gaudiorum! ecce satisfaciens debito et obsecutus officio orationem meam oratione conclusi.

1 robore *T*^a   2 digne *B*   exitia *B*^a *ut uid.*   4 diademata
B   5 tot diuitiarum faciunt *TV*   6 conspicuus *B*   immu-
tabilis *B* (*s. l. m. rec.*) *b*   8 pulchritudinem *LV*   amicitiam
L   11 promittet *B*   12 uiritim (*tim in ras.*) *T*   perfectus
Bb, perfectis *p*   13 aurei *b.*] hona aurei *T*   ex tegerenim (*nin*
in ras. postea add. uid.) *B*, ex tegerē *b*, ex te regem *p*; *fuit in codicis*
B archetypo ex te germin   14 heres *B*   15 paruulus *B*, par-
ules *L*^a   17 obsecutus] de secutis *L*   officio *T in ras.*
oratione *om. b*, orationem *B sed exp. m. rec.*   conclusi] *add. LV*:
Finit panegyricus, *B*: Finit in xpi nomine panygericus.

II.

LIBELLVS ADVERSVS EOS QVI CONTRA SYNODVM SCRIBERE PRAESVMPSERVNT.

PRAEFATIO.

5 Solet dicendi affectum multarum rerum ardor exigere, si aut avarus laudis est animus et fauorem desiderat sudore mercari, ut per blandimenta gloriae crucem narrantis ignoret, aut lucri adstrictus compedibus linguae uendit obsequium, ut

Praeter codices BLTV in recensendo hoc libello adhibui ex libris qui Isidori Mercatoris collectionem exhibent antiquissimos qui uidentur duos A = codicem Parisinum nr. 9629 saec. X (cf. Hinschii Decretales Pseudo-Isid. p. XI et XXIX), R = codicem Vaticanum saec. X uel XI (cf. ib. p. LXI) et editiones m = ed. Conciliorum Coloniensem anni 1530 et c = ed. Conciliorum Coloniensem anni 1538. — In codicibus AR praemittuntur haec: In nomine patris et filii et spiritus sancti (in nomine — sancti om. R). incipit quinta synodus a ducentis triginta episcopis in consistorio lateranensi (lateranensis A) XV kalendarum nouembrium die auctoritate et presentia symmachi (symmachi A) papae romae habita et ab ennodio (enno A) diacono precepto et ab auctoritate memorati papae atque omnium episcoporum qui in eandem synodum conuenerunt scripta et postmodum in conspectu eorum omnium recitata atque probata (adprobata A) dignaque ab omnibus laude (iam de A) roborata (roborata A¹) aduersus eos qui contra synodum scribere praesumpserunt ut nec de apostolicae sedis praesule (praesulae R) nec de ullo umquam tempore post talia (post talia om. A) praesumant qualia de iam dicto domno symmacho (symmaco A) papa (papa^u R) praesumpta sunt. incipit praefatio synodi, quae desunt in c, paullo immutata leguntur in m. — In nomine patris et filii et spiritus sancti libellus aduersus eos qui contra synodum scribere praesumpserunt. praefatio (praefatio LTV) inscribunt BLTV 5 rerum om. R si aut] si autem Rm, sicut autem c, si Sirm. 7 ut scripsi, aut ABLRTV, et Pb ignoret scripsi, ignorat libri 8 adstructus A lingue uendit T in ras. m. 2

dum animus habendi cupidine subiugatus praesumptum aestimat iam tenere conpendium, sic ingruentia per stili exercitium nesciat timere discrimina, aut necessitate conclusus profert eloquium sine quacumque lima captium et nesciam pudoris frontem monstrat in medium, ut dum intentioni famulatur, 5 diligentiam decoris abiuret, quia dicendi ornamenta non sunt negotii sed quietis, nec militiae sunt picta uerba sed otii. campus fortem postulat, pax profunda redimitum: qui profutura adserit, loquellam, quae periculo artis est colorata, contemnit. his ergo ita se habentibus causam narrationis insinuo 10 et coactam uocem prauorum latratu religiosis mentibus commendo, scriptum esse reminiscens: tempus tacendi, tempus loquendi, uel post fidem prophetici oraculi cuiusdam oratoris exemplum, qui refert, nisi cum necessariam dicendi 15 nimis ineptam esse condicionem. oris ergo ministerium pro ingenii ualitudine sacerdotibus dedo, aduersus quos sibilantium effusa sunt uenena linguarum, licet scuto munita fidei spiculorum imbrem patientia religiosa non timeat et ad auctorem redeant tela quae sine bellandi arte diriguntur. quibus enim pro lorica Christus est uim non metuunt et inimicos longa 20 expectatione prosternunt. quisquamne tamen in hac acie proelium putet esse formidini, in qua deo et pontificibus infertur sine uirium aestimatione certamen? quisquamne fluxum

12 Eccles. 3, 8

14 cf. Cic. de orat. I 24, 12

1 subiugatur *A*, subiurgatus *T*¹   2 temere uel tenere *B*¹
 3 nesciat *scripsi*, nescit *libri*   concusus *L*¹   5 intentionis *B*
 6 abiuret *BLTV*, pdat *add. in mg. V*² (*i. e. manus paullo recentior quae in hoc libello saepius apparet*), aburet *R*, abperdat iuret *A*
 7 negotii *BTVb*, intentionis *V*² s. l., intentionis negotii *ALPRm*
 8 redimit ornatum *Rm*, redemit ornatum *A*, redimitum ornat *c*
 9 loquillam *B*   poeniculo *L*, periculo *Rm*, pereniculo *A*   con-
 tempnit *ABLRV*   10 ista *T*   11 coactum *B*¹   12 reminiscen^t
A   13 loquendi tempus tacendi *T*   uel] ut *A*   profetici *AB*
LRV   15 conditionem *ALRTV*   16 ingeniis ualetudinis *A*
 dedo *B*, dedi *m*   17 speculorum *B*¹   18 pacientia *LRTV*
 ad *om. R*   actorem *T*   20 lurica *BV*   21 exspectatione
AR, al. exercitatione *c*   quisquam nec *T*   aciae *R*   22 prout
 esset *A*   23 uirum *R*

et lacescentem hostem uideat et proeliorum causis aduersarium debilem expauescat? inuidet sibi ipse uictoriam qui conscientia uulneratum adgredi cessat inimicum. ad lucrum hostis sui procedit qui in conflictibus non prius causas quam aliud expendit: dat uires iaculis innocentia et mucronem acuunt ex aequo uenientia uota bellandi: percutiendi inpetum plus iustum dolorem scimus dedisse quam brachia: inde paucorum telis multitudo non substitit. dicente ergo mecum propheta: plures nobiscum sunt quam cum illis, placitum bonis, quantum aestimo, opus incipiam.

Sufficeret quidem schismaticam inperitiam propositione cecidisse, maxime cum secum habeant obiecta responsum et mereatur titulus sine lectionis discussione cum auctore damnari, cum in praenotatione ipsa significantia operis innotescat inmundi dicentum ADVERSVS SYNODVM ABSOLVTIONIS INCONGRVAE. ego tamen nunc sic agam, quasi opus sit alieno ense perire mala proponentem. istud praeloquium potest, dementissimi hominum, tantum inscitiae adscribi. estne aliquis praeter uos sic inter oues ulcerosas deputandus et erraticas, qui ma-

8 IV Reg. 6, 16

1 lacissentem *B*, lacescentem *AT*, lasciuientem *coni. Schottus*
 aduersantium *T* 2 dibilem *B* expauescat *BV*¹ 3 hostes
A 4 conficti**|libus *B* 5 mucronem *B*¹ adduunt *A*
 8 subsistit *ARm* profeta *B* 9 quantum *B*¹ 10 incipiam] finit
 praefatio (praefacio *V*) *add. BLTV*, explicit praefacio. hoc in libello (ac
 in sinodo *A*) optime lector regularem synodi intellege rationem eiusque
 obiectorum (obtrectatorum *cod. Rotomag.*) discerne latratum. licet enno-
 dius in persona doctor sacerdotum (episcoporum omnium ad hoc concilium
 conuenientium *A*) scripserit rogitus *add. AR* 11 quidem (e
ex r corr.) *V* scismaticam *ABLTV* 13 actore *T*, auctoritate
ARm dampnari *AR* 14 ipsas *A*, ipsa ipsa *R* significatio
 significantia *A* innotiscat *B* 15 dicentium *AR* incongrue
LRT 16 nunc] non *A* 17 ponentem *T* proloquium
LRm dementissimo *R*, clementissi *A*, clementissimo *m* 18 ho-
 mini *m* inscitiae *Bm*, inscie *T*, inscientiae *ALRV* 19 sicut *m*
 oues *V in ras.*

gnum gregem potuisset lacescere pastorum dicente propheta: filios nutriui et exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, et domino de apostolis: qui uos spernit, me spernit, quos episcopos fuisse propheta testatur de Iuda dicendo: et episcopatum eius accipiat alter, apostolo aequo Paulo proclamante: oboedite praepositis uestris, quoniam ipsi exorabunt pro uobis?

Sed redeamus ad grauem et uenerabilem, non solum ex hara productam, sed mephticam propositionem. "non omnes" inquit "sacerdotes regis ad concilium adsciuit auctoritas, nec omnes in iudicatione senserunt". mancipia tartari et liquido satanae ministri, quoscumque non euocauit scriptum principis, nouis nexibus et actuum uestrorum spiris causa pertrahit. nolo dicere, in quo fuerint uoto, in qua deliberatione discedentes, quibus taedium illa peperit expectatio, cum uiderent uenerabilem papam longas in uita contra fas suum indutias accepisse. uidebant aether tantum directis a se iaculis uerberrari. his ne liceret infelicibus in malorum actuum consolatione secreto delitescere, libris uestris nudantur absconditi et per uos in turpi facto habere solitudinem non sinuntur dicente domino in Euangeliis: omnis malus odit lucem.

2 Es. 1, 2   3 Luc. 10, 16   5 Ps. 108, 8   8 cf. Cic. in
 Pis. 37   6 Hebr. 13, 17   21 Io. 3, 20

1 gregem (gre corr.) *T*   lacescere *L²TV*, lacesire *L¹*, lacessi*re
 (littera longa eras.) *B*, lacescere *AR*   pastorum (astor in ras.) *B*
 profeta *BLV*   2 spraeuerunt *B*   3 de domino *T*, dominus de
PRb   4 f. profeta *B*, propheta fuisse *T*   5 accipiet *AR*
 apostoli *B*, et apostolo *m*   8 sed] nec hic immoremur sed *m*
 hara con. *Sirm.*, hala (ha in ras.) *B*, mala (1—2 litterae eras.) *V*, ala
ALPT, alia *Rm*, alcima *b*   9 myfticam *B*, mysticam *LRV*, mi-
 sticam *AT*   omnes—nec bis *exh. R*   11 omnes i. i. senserunt
T in ras.   iudicationem consenserunt *c*   13 nouis nouis *R*
 uestrorum] inolutionibus serpentis (serpentibus *m*) *add. ARm*
 causa (sa in ras.) *V*, cauda *m*   14 fuerit *A*   descendent *B*
 15 tedium *RT*   16 inducias *ALRV*   17 accipisse *B*   18 di-
 ceret *A*   actibus *Rm*   consolatione *B*   19 et secreto *P²Tb*
 delitescere *BLV*   nostris *T¹*   abscondito *B*   per] $\tilde{p}$ *L*
 21 euangelio *Rm*

Post haec adseritis aduersarios papae Romani dici non de-
 buisse qui praedictum prolatis petitionibus accusabant, ad
 assertionis fidem iungentes, quod eos isto nomine praecepta
 regia non uocassent. o homines omni artis lima compositos
 5 et caminis fabrilibus excoctos, qui <ad> adstipulationem dictorum
 desudata inuenere testimonia. amamus, reuerendi uiri, sen-
 tentiam uestram et, ut aiunt, in ipsam pedibus imus: cogno-
 scimus errata quae dicitis. inimicum uocet aliquis accusantem
 et tragico nomine appellet contumeliam non merentem? dehinc
 10 subiunctam quaestionem rhetorica fibula momordistis allegando:
 "testis est Romana ciuitas, si omnes episcopi senes et debiles
 conuenerunt". ecce orationem ueri neruis nitentem et ipsi Ce-
 pasio praeferendam nitore sermonum. ergo quia se aetate ua-
 lentes et corpore inbecillos esse dixerunt, ipsi se ineptos iu-
 15 dicio esse testantur, quoniam membrorum se dixerunt iam
 sustinere dispendia, maxime si hoc ingerere clementissimi
 domini auribus praesumpserunt. uos putatis. ab uniuersis dei
 conspectibus pulsati, illo uestrorum more congressuum ubique
 narranda confundi et apud principem de collectione ponti-
 20 ficum alios protulisse sermonem, nisi quos aetatis maturitas

12 cf. Cic. Brut. 242. p. Cluentio 57.

1 adseritis *B*, adsentis *A*, absentis *Rm*, absentes *c* romane
R, romanae *A*, rumani (u *inter scribendum in o corr.*) *L* non *T*
in ras. 2 accusabant] *add. AR et m, unde Schottus hausit:* dolose
 uidelicet hoc agentes eo quod aduersarios suspectosque (suspectosquae *R*)
 cana (cana *om. m*) canonica synodalibus clamante in decretis auctoritate
 (auctoritatē *R*) in suam recipi accusationem episcopus minime oportuisse
 uos non latuisset 3 assertiones *Rm* pcepta *T* 4 uotasset
R ð *L* 5 dictorum *B*, doctorum *ALPRTVbm* 7 ueram
R 9 appellet *c*, appellit *BLTV¹*, repellit *PV²* (*s. l.*) *b*, repellit
 adpellit *AR*, repellit appellat *m* 10 questionem *ALR* rethorica
IT fibula *BLTV¹*, argumentatione *V²* (*s. l.*), fibula i. e. argu-
 mentatione *Tc*, argumentatione fibula *ARm* allegando *BLPTV¹*,
 addendo *RV²* (*s. l.*) *c*, addendo allegando *Am* 12 ueris *b*
 cepa-sio (*s. eras.*) *L* 13 sermonem *Rm* quia] qui *Rm*
 14 inbicellos *B*, imbecilles *Pbm* 15 esse iudicio *V* 17 d=ei
 (*i? eras.*) *L* 18 illorum *Rm* congressum *A* 20 nisi (*isi*
in ras.) *V*

ordiendae loquelae fecit auctores, quibus anni ueteres reuerentiam contulerunt, qui putabantur bonorum meritorum suffragio in longum fuisse seruati. ipsos ergo de grauidae aetatis fatigatione queri decuit, quos aetas iusserat allegare. uiri optimi, subdidistis, ex praeceptis regiis euocationis causam 5 fuisse iam cognitam et Italiae summa moderantem non fuisse quasi de nouo negotio consulendum: plus chartae et scriptioni religionis debitum quam praesentiae principali. nullus ergo in praedicto negotio titulus remanserat, ad cuius inquisitionem pergentes illud iure praeloquerentur exordium. exhinc digressi 10 bonarum rerum in rege laudatis affectum et colitis uerbis innocentiam quam actibus ignoratis, si tamen cultus est in loquela uestra, quam scabro uomere uelut agentes per deuium aratra proscinditis, marcenti solo lolia commendantes, recepturi pro tali impendio paleas, quibus gehennae in perniciem 15 uestram ignis animetur.

Sed nunc, ut quidam fertur dixisse, quae quibus anteferam? contra apostolum dicitis inpugnatores summi pontificis non auditos, qui caelestis mandati memores partem suam a consortio adulteri subdlexerunt. hic non incesso ignorantiam, 20 rimosam memoriam non accuso. nolo dicere quod prophetae uerba apostolo contulistis, quia noui et ipsos apostolos recte uocitari quos missos esse non nescio. Dauid enim dicit: furem uidebas et currebas cum eo et cum adulteris portionem tuam ponebas. deinde quis se de illa uestra eno- 25

17 Verg. Aen. IV 371

23 Ps. 49, 18

1 ordiendi *T*, erudiendae *Rm* loquille *B* actores *T*
auctores — 3 graui] *in mg. huius lineae L adn. m. ant.* faucibus did-
cisso 3 longam *R* grauide *LTV* 4 fatigationibus *ALR*
TVb quaeri *AB* qs (s *in ras.*) *T* 5 subdedistis *B*, sub-
ditis *ARm* 7 carte *RT* 13 loquilla *B* scabroquo *A*,
scabroso *Rm* diuium *B* 14 proscenditis *V¹*, prosēdetis *B*,
psindictis *R*, psindiotis *A*, perscinditis *m* marcentis *ARm* solo]
zezania *R*, zezania o *A*, zizania et *m* 18 dictis *A* 19 auditus
B suum *B¹* 20 adulteris *AR* hinc *m* incesso in-
crepo *A* 21 rimotenuosam *A* profetae *BLV* 22 et noui
TV¹ 23 uocari *ARTm* nescio] nego *B*

dem faciat quaestione, qua dicitis: "in criminibus obiectis quod non excluditur adprobatur"? en uocem Romanae ecclesiae militibus congruentem, in qua nescias utrum prius nitorem praedices an saporem. putasne, audistis legi: quod iustum est 5 iuste exsequeris? audistis de malefactis hominum, si tamen aliquando conuersatio humana uos tenuit, quicquid non suis ordinibus adprobatur excludi? ubi est illud prophetae: dominus ad iudicium ueniet cum senibus populi sui, et de uobis dictum: peccatum suum quasi Sodoma 10 praedicauerunt: uae animabus eorum? sed quid facto opus est, quotiens nulla desperatis medela succurrit, nisi inplorandus est dominus, qui promisit per prophetam, futurum se super omnem superbum et excelsum et super omnem adrogantem, ut humilietur? sed fetidum opus uestigiis insequare 15 et ferrata, si ualeo, calce contundam. ut uere dicam, res cum re, causa cum causa, ratio cum ea quam putant ratione pugnabit. oblocutos sacerdotes praeceptionibus regiis allegatis et quoddam sacrilegium creditis, mali aliquid, cum caelestem nesciatis, de terreni domini iussione sentiri, opponendo: quis 20 regi debuit dicere, papam oportuisse synodum conuocare? certe quod in hac parte constat exemplum? illum praecipue, qui criminosis multorum propositionibus iam iacebat, quem hoc fuerat damnare quod argui, cui praerogatiuam caelitus adscriptam hostium suorum oblocutio iam tulisset? ad hanc uos 25 dementiae malorum actuum per gradus suos incrementa tra-

4 Deuter. 16, 20   8 Es. 3, 14   9 Es. 3, 9   12 cf. Es. 2, 12

1 quaestionem *Rm*, questionem *A*   2 ecclesiae *A*   3 congruenter *R*, congruentur *A*   nescies *R*, nesciebas *T*, nescitis *m*
 praedicis *B*   5 iuxta *AR*   exsequeris *Tm*   6 conseruatio *A*
Rm   quidquid *B*   7 profetae *BV*   8 ueniat *R*   9 dictum*
V, *om. m*   sodomae *B*   11 quoties *A*   desperatis *B*
 medilla *B*¹   12 per *om. AR*   profetam *ABLV*   13 superbum
 —omnem *B s. l. corr.*   15 ferrato *R*   ualeo] possum *m*   cal-
 cae *A*   16 pugnavit *B*   19 iussioni *A*   20 regij rei *R*
 opotuisse *V*   21 consistat *B*¹   23 dampnare *R, om. m*   ar-
 guere *c*   ascriptam *RT*   24 hostiam *T*   25 clementiam *A*
Rm   grad*os (i *eras.*) *B*

xerunt, ut hoc credatis esse lacessere quod convincere nec apud nos habeant a veritate differentiam odia, quae plerumque contra meritum inpetiti studiis non rationi obsequentia nota concinnant? ubi est illud priusquam agnoscas, ne ad iudices quemquam? olim vos accepit grex positus in sinistra collegas, apud quos ex praeiudicio excepisse sententiam creditur qui meruit ad examen adduci et hoc est reum existere quod libram disceptationis intrare.

Praelocutioni tamen optime diuinum subdidistis exemplum, quod ita quadratis constat alloquiis, ut ipsum in eo Chrysippum tenere lineam putes: peccatori dicit deus: quare tu enarras iustitias meas? huic dicto conserentes quasi ad sacerdotes apostropham: "quia beati Petri apostoli uicarius aestimatur, prohibetis archiatrum eius corpori adferre medicinam: quomodo uos animae eius curationem exhibere renuitis?" magnum per diuina ridiculum au maxima lamenta sint nescio. uos alienae feбри curam quaeritis, uos fatiscenti animae medelam adhiberi cupitis et in leti proximitate positi uestri immemores de alterius salute tractatis. quid si illud uere uobis a propheta dictum sit: numquid parum est quod molesti estis hominibus, molesti estis et deo meo? et iterum: medice, cura te ipsum? sed hinc alias.

4 Eccli. 11, 7   11 Ps. 49, 16   20 Es. 7, 13   22 Luc. 4, 23

1 lacissire *B*, lacessere *R*   2 uos *om. A*   3 impeti *R*
 4 adiudicis *B*   5 accipit *B*   6 praeiuditio excoepisse *R*
 9 tamen optime *T in ras.*   optimae *B*   10 eloquiis *Rm*
 archisippum *ALPV*², archesippum *BV*¹, archisippum *T*, chrisippum *R*,
 chrysippum *m*; architectum Chrysippum *fort.*   11 putetis *T*
 dominus *A*   12 hic *R*   dico *L*¹   13 sacerdotis *LTV*^{2m}
 apostrofam *ABLPV*, apostrophen *b*   quia] qui *Rm*   14 pro-
 hibetis *B*, probetis *coni. Schottus*   archeatrum *BV*¹, archimedicum
 atrum *A*   corpori—eius *in mg. inf. add. L*   15 exhibere *L*
 renuetis *ALT*, rennuetis *BV*, rennuiti *R*   16 sunt *B'V*¹   17 me-
 dillam *B*   18 adhibere *m*   loeti *LV*, laeti *A*, lecti *R*, luci *Pb*
 propositi *Rm*   immores *B*   19 qui *L*^d   20 profeta *BLV*
 sit *om. b*

nouimus, quia sanari non potest conclamatus et improbus in profundum deueniens mira temeritate contemnit. sed credo uiuit in istis et in malae conuersationis suae morte consilium, et potest optare quis alteri quod ipse iam perdidit. 5 nunc recte uobis cum propheta dicam: omnia quae loquitur populus iste coniuratio est, et timorem eius ne timeatis neque formidētis. facessat a nobis qui in uobis est pruritus iste linguarum, quos uere idem propheta arguit: scribentes iniustitiam scripsistis. 10 non nos beatum Petrum, sicut dicitis, a domino cum sedis priuilegiis uel successores eius peccandi iudicamus licentiam suscepisse. ille perennem meritorum dotem cum hereditate innocentiae misit ad posteros: quod illi concessum est pro actuum luce, ad illos pertinet quos par conuersationis splendor 15 inluminat. quis enim sanctum esse dubitet quem apex tantae dignitatis adtollit, in quo si desint bona adquisita per meritum, sufficiunt quae a loci decessore praestantur? aut enim claros ad haec fastigia erigit aut qui eriguntur inlustrat: praenoscit enim quid ecclesiarum fundamento sit habile, super quem ipsa 20 moles innititur. sed hinc actibus uestris caelestem potentiam putatis esse suffragio, quod ad praesidium beati apostoli adiutricem, ut dicitis, dexteram commodatis. nescitis, stolidi, solem facibus non iuuari nec ad praesidium diurnae lucis lychnos accendi? scriptum enim est: scrutatur corda et renes deus.

1 cf. Prou. 18, 3   5 Es. 8, 12   9 Es. 10, 1   24 Ps. 7,
10. Hier. 17, 10

1 cumclamatus *A*, cumconclamatus *R*   2 ueniens *T*   con-
tempnit *ABLRV*   3 uiuet *B*   male *BLRT*   conuersionis *b*
4 potest quis *T*   5 profeta *BL*   dicimus *Rm*   6 iuratio
ARm   est *T in ras.*   timore *B¹*   7 nec *Pb*   procul
sit a nobis facessat a nobis *Rm*, facessat procul a nobis a nobis *A*
8 putritus *R*   9 profeta *BLV*   scribens *L¹*   scripserunt
m   12 perhennem *T*   *////cum B ras. 4—5 litt.*   13 inno-
centia emisit *AR*   14 conuersationes *R¹*   16 adquaesita *B*
19 eclesiarum *B*   quem] quod *m*   20 molis *B*   innitatur
T   hinc] in *A*   22 quomodatis *in mg. add. B corr.*
23 lichnos *ART*, lignos *BV¹*, lieghnos *L*   24 adcendi *B*   est
enim *ARm*

Sed in illa parte quis argumentis uestris audeat respondere, nisi quia sine arte dicitur uerum et fides mendacio sermonum technis adsuitur? "cur" inquit "ad principem conuenistis, si audiri non licebat inpetitum?" sic uos in stuporem pecualem peccati nebula aut diuinus horror oblimat, ut uerecundam ex- 5 causationem aut fraude mens uestra transeat aut beluarum pressa hebetudine non agnoscat? an forte aliud putatis fuisse. quod dictum est, ipsum debuisse synodum conuocare, cuius opus erat officio, ut uos uidelicet per pontificale examen sententia diuina percelleret, quos a capitis sui conpage in 10 salutis detrimento insanus feruor abscederat?

Post Esau mentionem operi uestro nescio uerbis an latratibus indidistis, comparantes ei antistitem uestrum, qui senioris naturae beneficium unius cibi commutatione perdiderit et primogeniti canam dignitatem amiserit faucibus obsequendo. 15 ad ista quid referam, qui ex omni obiectorum parte concludor? quis rogo uestrum Symmacho benedictionem, dum patri plus deseruit, eripuit? cui tantorum munerum Iacob uoce est conlata nobilitas? quis ex uobis caeci parentis desideriiis pariturus occurrit? quis uestrum deuotione sua genitorem uenerabilem 20 captum oculis nulla fecit lucis damna sentire? nonne conlacione tenebrarum uestrarum nox putatur per sudum rutilans iubar ostendere et omnis obscuritas actibus uestris conlata decorem solis adsumit? praeterea tunc Iacob quamuis con-

1 audeat argumentis uestris *b* 2 fide*s (n? *eras.*) *L* men-
 datio *ABL*, *om.* *R* 3 tegnis *ABLPRTV* adsuetur *B*, fraus
 uel caliditas adsuitur *A* 4 audire *B* 5 nebulae *B* ex-
 causationem *B* 6 mens uestra] mensuram *ARm* bel|uarum
 (1 *eras.*) *L* 7 hebitudine *ABLPRTV*, habitudine *b* 9 officii
 —uidelicet *T* in *ras.* 10 percelleret *LV* (feriret *V*² in *mg.*), pro-
 celleret *B*, percellit et *R*, percelleret et *m* 11 feruor] furor *RV*²
 (in *mg.*) *m* 12 poste saugmentationem *R*, postes aucentrationem
A, postes. Argumentationem *m* 13 indedistis *B* comporantes
A, operantes *T* antestitem *R* uestrum] ū *R*, nostrum *Sirm.*
 seniores *B*¹ 16 at *m* 17 uestro *m* symaco *T* 18 uice
m 20 deuocatione *T* 22 nox] uel serenum nox *A* putat
A sudum] purū } serenū *V*² in *mg.* 24 Iacob] Isaac *coni.*
Sirm.

gruentem moribus filii benedictionem tamen contulit iam promissam. nunc quid his longius inmoramur, cum docendi non sint qui calces stimulis intulerunt? credite mihi, pacis inimica sunt, inpugnationi non sunt idonea quae profertis.

5 Sed sequitur uinculum cum aenigmate, quod nescio qua replicationis arte soluamus. Tullianae enim profunditatis pelagus ingressi cumbulam nostram quaestionum flatibus per litorum incerta transmittunt. in qua tamen Christo clauum tenente portum ingrediar et singillatim de turbinibus uestris
 10 uniuersa discutiam, habiturus in ductu illorum facultatem non meam. aiunt enim: "si uera est episcoporum adsertio, sedis apostolicae praesulem minorum numquam subiacuisse sententiae, cur ad iudicium districta conuentione productus est?" multum quidem annosa hic in nobis laborat infantia, cui ille
 15 aduocandus est, qui ineluctatae nobiscum semper pondus propositionis exsuperat, cum manifeste pro sacerdotibus cum propheta clamitem: numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum qui trahit eam? ut sit mihi illud suffragio diuinum
 20 oraculum: quomodo si cessauit exactor, tributum quiescit: ita contriuit dominus baculum impiorum. tribue, domine, quod praedixisti in illis, ut sicut errat ebrius et uomens, ita pereat incredulus qui infideliter agit. propter hoc propheta uobis insultans uociferat: audite uerbum
 25 domini, uiri inlusores. quisquamne causarum ex prae-

17 Es. 10, 15   20 Es. 14, 4. 5   22 cf. Es. 19, 14   24 Es. 28, 14

1 filii *B*   2 nunc] nam *m*   5 cum] in *T*   enigmate *L*
TV, inigmate *B*   7 conbulam *BLV*, cōbulam *T*, conbula *A*, umbulam *R*, copulam *Pb*, bullam *m*   nostram] nostram sterilitatem
*AV*² (*in mg.*), nostrae sterilitatis *Rm*   8 littorum *T*, litora *V*¹
 9 tenente gubernaculum *A*   singilatim *L*, sigillatim *PTb*   13 districta *B*
 perductus *ARm*   14 hinc *ARm*   uobis *Tm*
 16 profeta *BL*   17 clamitem (item *in ras. m. 2*) *T*   gloriabi*tur
 (a *eras.*) *L*   18 qui*** *V*   19 eum *B*¹   20 si *om. T*
 21 contriuit *T*   22 erat *L*¹   aebrius *L*   23 uomes *L*¹
 ait *L*   24 profeta *BLV*   uociferatur *Rm*   25 quisquamde *L*
 praecognitioni *A*, praecogitatione *L*¹

cognitione sancit euentum et rabidis terminum positura conflictibus sic metitur, ut pernix decisio, dum inquisitione esse senior innotescit, fauorem censentis accuset? nunc paulisper ore actibus annis indignus pontificali uoce uos arguam. nos, qui statuta nostra non una apud uos uoluimus lance constare, 5 quibus de inpugnatorum qualitate lati sunt canones, apud quos nefas est cana patrum definita transcendere, quibus scriptum est in Carthaginensi concilio, quod apostolicae sedis per Faustinum episcopum, qui tunc ab ea missus interfuit, probauit auctoritas, accusatoribus de inimici domo prodeuntibus 10 non credendum, in quibus odio succensa uicinitas per nutrimenta arida flammam persecutionis exsuscitat et uniuersam doli fabricam sumptu et machinis cohaerentibus secreta dispositione conponit: istos quae domus euomeret qui scire potuisset nostra collectio nisi praesentes et inpugnationis quali- 15 tatem unde nisi ex scripta propositione didicisset? in quibus sentinam criminum, dum simulato ferunt persecutionem se debere criminibus, agnouisset?

Post illa, quae de accusatoribus prolata sunt, addidistis, cur personae iussae sint praesentari, quas saepe imperialis 20 flagitasset auctoritas, ad defraudationem genii pertinere eius, qui nunc in sede apostolica quasi in quadam arce consistit. uere uobis dicit Sapientia: homo infirmus et exigui tem-

8 cf. Carth. Conc. (Dion.) c. 131

23 Sap. 9, 5. 9

1 sancire *L*¹   rapidis *A*, radibus *R*, rabi^dis *L*   2 pernix
(nix in ras.) *T*   inquisitioni *B*   3 seniori anticipat innotescit
A, seniori innotescit anticipet *m*   censentes *R*, cessentis *A*
4 ore] orare *L*   indignas *AR*, indignos *m*, indignus** (fi *eras*.)
L   5 statu^{ta} *B*   uoluemus *B*, uolumus *PRTbm*   6 q̄s (s
in ras.) *T*   7 cala *L*¹   diffinita *P et Sirm.*   8 chartagini-
ensi *BLV*, cartaginiensi *R*, cartaginensi *T*   9 approbauit *Sirm.*
10 autoritas *B*¹   11 nutrimentu *T*   12 persecutionum *Rm*
13 machinis (is in ras.) *B*   coherentibus *BLV*   dispoſitione *B*
14 domos *R*   15 nisi unde *R*   16 dedicisset *B*   17 fuerunt
*B*¹   19 illo *BV*¹   addidistis *B*   20 persone *TV*   21 flagi-
tassed *R*   defraudationem *B*¹   ingenii *Pb*   22 arche *B*

poris ad intellectum non perueniet, sed laboret, ut sciat quid acceptum sit apud dominum, et iterum dicunt Prouerbia: qui odit se qui negligit studia, imperitis enim obuiat mors. quid illam quae ex uiperina
 5 scientia descendit ignorantiam fingitis? quid adhibetis mira latrocinandi arte praestigia simplicitatem fronte monstrando? de uobis uere dictum est: qui loquitur mendacium, ex propriis loquitur. istam laetitiae faciem ex iudiciorum
 10 censura uenientem uafra prouisione sacerdotis uestri oculis abstulistis, ut eum talibus aduersus acies uestras instructum munitionibus et innocentiae in testimonio orbis tela deferentem ab ipsis iudiciorum adytis pelleretis, prouidentes ut nec sine inpugnatione insons uiueret nec haberet solacium de incorrupta iudicium inquisitione pulsatus. uos praefato et dedistis et
 15 inuidistis examen, cum uno eodemque itinere a uobis disceptationum dubia subire et prohibetur et cogitur et per singularem callem ad causam arcendus euocatur, ne manifestam salutem aut non lacessitus obtineret aut subriperet absolutus. adulescentiae meae memini me legisse temporibus de quodam
 20 dictum: exuli exilium imperas nec das. uos inpetit prophetae sententia: isti sunt uiri qui conturbauerunt terram et qui concusserunt regna, et iterum: excidentur ramusculi eorum falcibus, et quae derelicta fuerint, abscedentur, et rursus: dum non spe-

3 Prou. 15, 32. 10, 21   7 Joh. 8, 44   20 Sen. Med. 459
 21 Es. 14, 16   22 Es. 18, 5   24 Es. 30, 14

2 sciet *A*   3 qui odit] odit *ARm*   negligit (*pr. g in ras.*)
B   4 quid] quid enim *m et Sirm.*   5 descendit *B*   fingites
*B*¹   adhibitis *B*   6 arte] falsitatem uel dolositatem (dolositatum
m) add. ARm   7 mendatium *ABLR*   ex *L s. l.*   9 uafra]
 callida *Am*   nostri *Sirm.*   11 monitionibus *B*   in *om. B*
 12 iudiciorum *AR*   aditis *ALRV*, aditus *B*, additis *T*   pel-
 leritis *B*   nec (*c ex t corr.*) *B*   13 ne *L*   14 iuditii (*ii ex*
u corr.) *T*, iudicium *A*   16 singularem *T*   17 callē (*ē in ras. corr.*)
T, calcem *AR*   ne] non *ARm*   18 non *A s. l. m. 2*   lases-
 situs *T*, prouocat situs *A*   surriperet *R*   19 adulescentiae *B*
 20 exsilium *A*   21 profetae *BLV*   23 delicta *A*, dilecta *R*
 24 abscedentur *bm*   prosperatis *B*

ratis, ueniet contritio uestra et comminuetur multi-
 tudo uestra, sicut lagena figuli. nec non propheta ad
 hanc causam specialiter locutus inonuit: dominus incli-
 nabit manum suam, et corruet qui fert malis auxi-
 lium et cadet cui praestatur auxilium, simulque 5
 omnes consumentur. redeo tamen post uetusta exem-
 plorum suffugia ad nouellas canonum definitiones. clamat in
 alio loco Carthaginense concilium: quascumque ad accu-
 sationem personas leges publicae non admittunt,
 his inpugnandi alterum et nos licentiam sub-10
 mouemus. quaero a uobis, uiri, quibus indita est ad un-
 guem polita perfectio, cuius condicionis fuerint ista mancipia,
 quae postulata scriptis principalibus intimastis? si ea seruilis
 adhuc in potestate alterius catena retinebat et nulla ab
 obscenae obligationis conpedibus uestigia in libertatem missa 15
 laxabant, uel uobis disceptantibus fidem aliquam praedic-
 torum uerba portassent? sed, credo, replicabitis: ueritatem,
 quam sponte prolata in illis uox habere non poterat, hanc
 diuersis crucibus e latebris suis religiosus tortor exegerat,
 ut, dum poenis corpora soluerentur, quae gesta fuisse nouerat 20
 anima non celaret. sed quaeso primum ad leges publicas,
 deinde ad iudices ora conuertite, qui possunt in defensione
 sua sic eloqui: nos, quos dei seruitium post istarum rerum
 abiectioem fecit ingenuos, qui seruulorum insultantium contu-

3 Es. 31, 3

8 Conc. Carth. (Dion.) c. 129.

2 lagoena *R*, laguena *AV*, la^uguena (n *eras.*) *L*, laguina *B*
 profeta *BV* 3 inclinauit *BRm* 4 conruit *B* 7 suffragia
Pbm definitiones *Tc* 8 chartaginiense *L*, cartaginiense *R*,
 chartaginense *B*, cartaginense *AT* 10 sūmouemus *R*; et nullae
 accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis quae legibus saeculi
 prohibentur *add. AR* 11 quaero] quae uero *A* quibus uiri
Tⁱ 12 tuius *Bⁱ* conditionis *ALRTV* fuerunt *ARTVb*
 13 scribitis *B* 14 ab *om. Rm* 15 oblegationis *ABLTV*
 18 quam *om. R* prolata *R* hare *B* hanc] ac *R*
 19 cruciatibus *c in mg. et Sirm.* rigorosus *c in mg.* exigerat
B, exegerit *m* 23 quos *ex qui V m. 2* post] pro *ARM*
 24 abiectioem *ABRm*

melias aut despiciamus aut ridemus, quibus scriptum est de famulis per apostolum: mementote quia uester et illorum dominus in caelis est, ad haec saeculi mala reuocabimur? faciendum a nobis est quod facientem alterum profanum esse contendimus? quod per ministerium iussionis et manus alienae incestaret aspectum nostrum, nostro perageretur imperio? nolite hanc ad uniuersas ecclesias mentem rapacium luporum more et natura seruare, quia postquam nos maculasset forte pro desideriis uestris cruenta discussio, effectum in his, quo tenditis, non haberet. sed dicente uobis propheta ponamus circulum in naribus uestris et frenum in labiis, et reducamus nos in uia qua uenistis, qui eodem propheta adserente inpugnaminis, qui dicit: erunt quasi non sint, et peribunt uiri, qui contradicunt uobis.

Hoc etiam nouo aduersus nos subdidistis inuento, ipsum dominum et redemptorem nostrum seruorum subisse iudicia et caeli operatorem particulae cuidam sponte subiacuisse terrena, dum testatur et loquitur: homo Iuda et qui habitas Ierusalem, iudicate inter me et uineam meam. hoc etiam beatum Petrum, hoc Paulum apostolum non horuisse narratis et illam uestram elegantiam ad ius pertrahitis exemplorum nexibus praecedentem, quasi uobis in hac parte remanserit cum renitente contentio et ualidis facundiae uestrae

2 Ephes. 6, 9   11 Es. 37, 29. IV Reg. 19, 28   13 Es. 41,
11   19 Es. 5, 3

1 despiciamus *B*   4 uobis *T*   facientes prophanum alterum
T, faciente altero profanum *c in mg.*   5 esset *V*¹   6 incertaret
LPT   aspectum] *nfm add. R recte fort.*   nostra *A*   perage-
gentur *B*   7 ad] aduersus *B*   ecclesias *B*   rapacium *R*
8 seruare] separare *m*   nos *om. R*   9 pro] *p R*   conuenta
m   discussio *T*¹   10 tenditis *B*¹   profeta *BL*   12 in
uiam *A et Sirm.*, ad uiam *b*   13 profeta *BLV*   adserentē *L*
16 nouo *T in ras. m. 2*   inuento *B*   18 operatorē (orē *corr.*)
L   terraenae *B*, terraene *L*   19 hō *in o corr. T, o Rbm*
habitatis *ARc*   20 hierusalem *ABRVm*   21 beatrum *L*
orruisse *L*   22 illa uestra eligantia *B*   pertrahetur *B*
24 ualis *V*

digitis exigantur oblata. Samuelem etiam prophetam mirificum de conscientiae suae serenitate uulgi dicitis inplorasse testimonium. quid enim Samuel dixit? scire dominum, quod nullius umquam substantiam, nullius pecus abegisset, aduersatum se muneribus et, quod est supra hominem, sponte uenientia 5 dona uitasse, prouidens scilicet, ne per suspicionum praeiudicia opinionis damna pateretur. postremum sub diuina adtestatione patefecit innocentiam, ne humanum subiret examen. redemptor noster iudicium, quod inter se et uineam suam optat euenire, dum uestra in praesenti negotio mala respicit, magis inplorat. 10 sanctus Athanasius Alexandrinae urbis episcopus, dum participum uestrorum argueretur inuidia, agnoscens sibi per contumeliarum multitudinem exercitium contingere, non timorem, uere ad coronae pretium iunxit quod de dignitate submitit, et ante caelestem de absolute sententiam personam rei 15 innocentiae bonus aestimator inpleuit. sic enim Christi milites sudore suo honorum sibi incrementa parturiunt, dum concessa fastigia celsiore humilitate castigant, inde laudum cumulos mercaturi, unde indepta culmina sublimi parcitate moderantur. sed quamuis beatum Athanasium Romano antistiti, quantum 20 nosse datur, inparem locus ostendat, facto tamen in negotiis comparantur. ille praesto fuit iudicibus: iste, quantum et uos dicitis, aduocauit. ille intentatam discussionem ut dei famulus non refugit: iste triumphi sui spem in discussorum collectione constituit. sed quid his longius conlationibus inmoremur? 25

1 diligitis <i>L</i> ¹	oblata (o <i>in ras.</i>) <i>T</i>	samuelem <i>R</i>
profetam <i>BLV</i>	3 samuhel <i>R</i>	4 peccus <i>T</i> ¹
6 pro <i>m</i>	suspitionum <i>Rm</i>	praeiuditio <i>R</i> , praeiudicio <i>m</i>
7 dampna <i>R</i>	8 redemptoris <i>m</i>	9 nostri <i>Rm</i>
11 atanasius <i>BLV</i>	12 arguetur <i>L</i>	13 timorem (orem <i>in ras.</i>) <i>V</i>
14 ad uerae <i>c</i>	precium <i>LRTV</i>	iungit <i>A</i>
16 milites christi <i>ARm</i>	17 sudere (b s. l. m. 2) <i>A</i>	suo honorum <i>T in ras.</i>
18 cumulus <i>B</i>	19 moderante <i>R</i>	20 atanasium <i>B</i>
<i>LV</i>	romanum antistitem <i>AR</i>	21 locus (s <i>in ras.</i>) <i>T</i>
23 discusionem <i>B</i>	24 triumphum suum <i>m</i>	spem <i>B</i> , om. <i>AL</i>

PRTVbm

iudicia et iste uoluit amauit adtraxit ingressus est et, quod
 posset fidelium corda doloris iusti aculeis excitare, uenerando
 concilio auctoritatem etiam contra se, si mereretur, indulsit.
 quis in hac allegationis ipsius fronte nesciret fultum ad coe-
 5 piscopos puritatis testimoniis conuenisse, qui hoc, quod distric-
 tionem eorum minus licebat, exhorruit, aestimans illud magis
 quolibet modo labefactandum, quod statuisset censor inualidus?
 quid praefatum incessitis canina loquacitate? quid laeditis non
 merentem? uotum eius est quod uestrum putatis esse terrorem,
 10 sed astutior in uobis quam in Athanasi aduersariis nouelli
 uirus serpentis insibilat. illi nescierunt quod uos optime cal-
 letis, qualiter triumphus tolleretur inpetito. illi prouocatum,
 ne audiendus non occurreret, formidabant: uos moram quam
 habebant examina non ferentes uenientem iaculis reppulistis
 15 et taedium uobis de sententia praeparatum armorum ultricium
 adsumptione conmutastis. o malorum commemoratio, quae
 uocem et praestat et subruit, dum illos quos in clamorem
 coegerit eorum etiam grauitate facti uerba confundit.

Quis patiatu^r nos aequo animo garrientes? ergo nos secundum
 20 adsertionem uestram nouellae utilitatis commoda non amamus,
 dum definitis senioribus praestamus obsequium? hic tota ingenii
 uela suspenditis: hic resupinae ceruicis ex secessu pectoris
 quicquid habuit flaminis ructus euomit. aiunt enim: "Moysi
 a uobis ieiunia et Helisaei miracula quae egit, dum mortuum

2 possit <i>B</i>	4 hic <i>V</i> ¹	nescirer <i>T</i> ¹	coep ^o -s <i>L</i>	5 con-
uenise <i>T</i> , om. <i>m</i>	quid <i>R</i>	distric ⁱ tionem <i>B</i> , distric ⁱ tionem <i>ALP</i>		
<i>RTVb</i>	7 colibet <i>A</i>	censor] iudex <i>A</i>	8 quid (d <i>in ras.</i>	
<i>corr.</i>) <i>T</i>	incessetis <i>B</i> , incessistis <i>P et Sirm.</i> , prouocatis sitis <i>A</i>			
colacitate <i>BV</i> ¹ , colaudate <i>A</i>	leditis <i>ALTV</i> , ledites <i>B</i>		10 astu-	
tius <i>c</i>	atanasi <i>B</i> , athanasii <i>ART</i> , atanasii <i>LV</i>		12 tolletur <i>B</i>	
13 occurreret/// <i>T</i>	morem quem <i>m</i>	14 examinari <i>Rm</i>	uenientes	
<i>m</i>	reppulistis <i>PT</i> , repulsis <i>m</i>	15 tedium <i>ART</i>	16 con-	
mutatis <i>L</i>	19 garrientis <i>T</i> ¹	21 desinitis <i>Rm</i>	praestare	
<i>Rm</i>	22 nela (ela <i>in ras.</i>) <i>T</i>	suspendites <i>B</i>	23 quidquid	
<i>B</i> , quidquic <i>L</i>	habuit] spiritus <i>add. ARm</i>	aiunt] aut <i>R</i>		
moysin <i>B</i>	24 helisei <i>BLV</i> , elisaei <i>A</i>			

suscitauit, si annosa tantum sectamini, condemnantur". quid hic rationis inuenit scrutator idoneus? non si auri pallidus inquisitor occurrat, in sensibus uestris latentium uenarum motus inueniat et insuetis lucem latebris sermonum fossor admittat. idcirco ergo cana miracula non probamus, si iuuenilibus consensum non praebemus excessibus? si seruum domino, discipulum magistro euangelii memores subiugamus, quicquid potuit prodesse neglegimus? alia sunt, inprobissimi hominum, quae ad usum recentem sine iniuria utustatis adhibemus.

Nouam deinde culpam et quam inuestigatio nostra transierat reclusistis: "quare papa sine exempli instituto praecedentis synodum conuocauit, ut de criminum eius obiectione cognosceret?" post haec nos falsitatis arguitis, cur a principe, quae in praefato negotio scripta sunt, dicimus postulata. praesta, domine, ut labyrinthi huius sine errore sinuosos superemus anfractus: dirige semitam, quam flexilis coluber iuxta fabricam proprii corporis aut mentis operatur, ut uere dicamus: dominus uirtutum nobiscum, adiutor noster deus Iacob. et cum Salomone exultemus dicente: equus paratur in die belli: apud dominum est autem omne praesidium. superforaneum quidem est absurdis respondere propositionibus dicente propheta: ne respondeas imprudenti ad impru-

7 cf. Math. 10, 24. Luc. 6, 40 Io. 13, 16. 15, 20 17 Ps. 45, 8 19 Prou. 21, 31 22 Prou. 26, 4

1 condemnantur *ALRT*, confundantur *m* 2 callidus *c*
 3 uenarum (*rum in ras.*) *T* 4 motos *BLPTV* 5 ergo *om.*
A iuuenilibus *c.* non *T in ras.* iuuenibus *B* 6 pbemus *AR*
T, probamus *m*, prae euangelii *LV* (*bemus—magistro om. LV sed add.*
m. I) 7 euangelici *A* subiungamus *PRb* quidquid *B*
 8 potuit/// *T* improbissimis *Rm* 10 post nostra *spatium quod*
supererat 4—5 litt. eiusdem lineae et linea proxima tota eras. L
 11 institutio *L* 13 arguetis *B* cur a] curam *Rm* 15 la-
 berinti *AL²PRTV*, laberenti *BL¹* orrore *A* sinuosus *B*
 16 amfractus *ABV* fexibilis *m*, flexibus *A* 18 deus *A*
 no. ad. n. d. (*sic*) *T* 19 solomone *B* paratus *A* in] ad
Rm die *BPb*, diem *ALRTVm* 20 deum *R* autem
om. T, aut *R* presidium *LTV* 21 superuacuum *ARm*
 22 profeta *BV*

dentiam eius. sed si quid contemptus transierit, uereor ne quasi ualidum putetur non tetigisse formido. melius nobis est cum beato Paulo insultationis causas incidere et plena uoce testari: factus sum insipiens, uos me coegistis. hoc-
 5 cine ergo nullo constabat exemplo, ut sacerdotum papa concilium conuocaret, cuius arbitrium est collectio synodalis? aut parua erant, quae de uestris cum hac multitudine facinoribus damnarentur? nonne directa uerba sunt canonum, quicumque clericorum ab episcopo suo ante sententiae tempus pro dubia
 10 suspitione discesserit, manifestam eum manere censuram? ad huius rei ministerium deuotum deo oportuit agmen occurrere, ut perditum et profligatum gregis ulceribus medicorum exercitus subueniret, quia quotiens morborum uiolentia celeri gressu ad animae secreta festinat, obuias manus adferre non potest salutare consilium nisi ex collatione multorum. nam et hoc a rege
 15 nostra poposcit allegatio, ut abscisis clericorum praeiudiciis de accusatorum papae merito per humanum os supernum iudicaret imperium. uideamus tamen, si placet, et illas didascalici libelli uestri relegamus argutias habentibus etiam nobis ante
 20 oculos patrum sanctiones, quibus excessuum uestrorum sentina ponderetur. lex ecclesiastica pontificem ab aliis accusatum, priusquam sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui. uos uero diuini, ut puto, iuris memores, qui leuia errata despiciatis, qui peccati nobilitate gaudetis, ne una nos ex des-
 25 sertione sacerdotis culpa respiceret, accusastis cum incrementis

4 II Cor. 12, 11

8 et 21 C. 8, quaest. 4 c. 1

1 quis *T* transierat *LPTVb* 2 est nobis *T* 5 nullos
 A 6 est *T* in ras. sinodalis *ART* 8 damnarentur *A*
 10 suspitione *RTm* *eum (*litt. 1 longa eras.*) *B*, ⁱⁿ eum *V*, in eum
LPTb, eum ^{eius} *A* (eius s. l. m. 2) remanere *Pb* 11 // deo *B*
 13 quoties *ARm* 14 adferre *A* saluare *L* 15 consolatione
B 16 uestra *m* abscissis *Tb* piudiciis *R* 17 per]
 p // *B* humanum os *Bb*, manū os *LPRTV* (~ *add. postea V m.*
I) *m*, manus os *A* 18 placit *B* illas] disputatoris *add. Rm*
 didascalici *B* 20 quibus *om. B* 22 lucem *LV* obiectu
B 23 uero] uelut *T* despicientes *B* 25 accusastis *ALRm*

delictorum. ad hanc uos ualitudinem ille, qui est praeuius uester, adduxit, ut post desolatum, post inpetitum pontificem, sine ullius uigore sententiae totius paene Italiae improbandam antistitum crederetis esse censuram: quomodo quidam dixit de cohorte uestra:

festinantem animam morti non credidit uni.

potesne, mens indocilis, eriminum iam ditata successibus, a detestabili proposito uelut effeta feriari? ille uos his locupletes malis effecit, cui elationum copiae opes angelicas sustulerunt et diuinum censum nocendi quo exuberat thesaurus 10 inuidit.

Sed promissi memores uniuersa, quae operi ipsorum recolimus inserta, tangamus. arguitur stilo splendidissimo papa Symmachus, quare conuentionem praeueniens cum populorum coetibus examen intrauerit et postea iudicia, cum euocatus 15 quater fuisset, spreuerit. sic a uobis ueri discessit affectio, ut mendaciorum nebulis orbis testimonium putetis inuolui et fallaciae peniculo depicta uerba plus uirium credatis habere, quam ueritatem Roma quam retinet? ergone ille disceptationem uel inportunus adiit uel expectatus aufugit? ergone illam multi- 20 tudinem deuotae deo plebis non pro fidei diligentia Christiana

6 ???

2 ut (t in ras.) L	3 rigore m	poene A, penę T, pęnae c
4 antistitem AR	5 choorte T	6 non om. Rm uni] uri
R, uestri m	7 p̄tne T, potestne b m	meus R indoctilis
B, docilis Pb	a] et m	8 *proposito B effecta V ¹
cessari feriari A	his om. Sirm.	locupletis B, locupletos LRV
his l. m. effecit T in ras.	9 efficit A	10 quod Rm exhuberat
A tensaurus B	12 promissio R, promissionis m	memores—inserta om. B, add. in mg. inf. corr. uniuersa om. R
13 arguetur B	14 simacus T	15 intrauerit scripsi, intrauit libri postea] positus Pb
16 spreueri* (m? eras.) T, spreuit b		
dicescit T	17 mendaciorum ABR, mandatorum b	orbis B, urbis LPTVb, uerbis ARm
19 ergonec T ¹		desceptationem
T 20 ergone] ergo AR	ille T	21 deo B s. l., om. m

magis expectatio quam furor euocauit? quisquamne ad inferendam uiolentiam currens lacrimas comites habet et qui studet esse formidini uultum timentis ostendit? multitudo illa iuncta sacerdotis officii adtulit ad nos lamenta, non iacula, nec uenit telis minax, sed fletibus miserabilis, una tantum intentionem uestram ostentatione grauatura, quia uberibus oculorum fluminibus demonstrabat, quam esset per acerbiteriam uestram condicio dolenda pulsati, et in sobrietate uenerandi examinis adflictione propria commendabat quem uoce non poterat. sed habetis manifestum ex hac re qui bilem furor accendat, quia paene absolutus ad iudicia uenit, pro quo orbis inlacrimat, et dum rebus extraneam in praedictum inuidiam sermone colligitis, paulisper reuerentiae nostrae diu ceruix superba submittitur. sacram enim congregationem tunc uocatis, quando extinctorem nostrum Symmachum uultis adserere, et crudeli pietate honori nostro putatis adrescere quod residens in ecclesiarum arce perdidit. nos ista non solum non sensimus, sed diuersa sentimus: ad alios magis tutelae uestrae uenena conuertite. non habet testimonium defensoris qui repugnanti impendit oris obsequium: perdit quam esse putat beneficii gratiam qui aliquid praestat inuito, quia non est munus nisi quod uelis accipere.

Nunc longa non opus est admonitione iam perditis: odium debemus operi, de cuius iam non superest quod damnetur auctoribus. mulierum turbas adseritis urbanis coloribus cum praefato ad iudicia conuenisse, et illa uestra subtilitate ostenditur sexus qui maiorem antistiti debuisset affectum. profanissimi

1 furore uocauit <i>BT</i>	3 studit <i>B</i>	4 non <i>om. R</i>	6 in-
intentione uestram ostentationem <i>A</i>	ur̄m̄ <i>V</i>	7 acerbiteriam <i>T</i>	
8 pulsatus <i>R</i>	10 furor] fore <i>R</i>	11 accendat <i>B</i>	poenae
<i>R</i> , pene <i>PT</i>	13 collegites <i>BV</i> ¹ , collegitis <i>R</i>	ceruix—congre-	
<i>T in ras.</i>	14 ^{sub} mittitur <i>V</i>	sacra <i>Rm</i>	15 simacum <i>T</i>
16 quod] quia <i>T</i>	17 eclesiarum <i>B</i>	arte <i>T</i>	ita <i>B</i> , ita
<i>Rm</i>	21 inuitus <i>R</i>	22 uellis <i>B</i>	23 ammonitione <i>R</i>
perdistis <i>V</i> , perdidistis <i>Pb</i>	24 dampnetur <i>R</i>	actoribus <i>T</i>	
25 adseretis <i>B</i>	27 qui—profanissimi <i>om. R</i>	prophanissimi <i>Tm</i>	

hominum, scriptum retineo: aliud est male dicere, aliud accusare, et prophetam dixisse: reprobantes uerbum sperastis in calumnia et in tumultu, et estis in eo: propterea erit uobis iniquitas haec sicut interruptio, quia pro nobis dicit deus: eos uero, qui iudicant 5 uos, ego iudicabo. et iterum ad seruos suos dicit: nolite timere obprobrium hominum et blasphemias eorum ne metuatis. rursus etiam uobis clamat: accedite huc semen adulteri et fornicarii: super quem lusistis, super quem dilatastis os et eiecistis linguam? num- 10 quid non uos filii scelesti estis, semen mendax?

Quae quibus copulatis, aduertite, dicentes: "indicta causa, derelictis defensoribus papa discessit", fori nobis in negotio praesenti et platearum quarum estis hypocritae exempla proponentes. nobis scriptum est per Paulum apostolum: quibus 15 crucifixus est mundus, quid illis cum foro? sed ista nescitis aut, quod est grauius, nota contempnitis. peregrinum credo aliquid et a ratione separatum postulans papa discessit. nonne hoc sperauit pro statu labentis ecclesiae pastoralis cura constrictus, quod et religiosa prouidentia et causae ipsius ordo 20 flagitabat? quae enim iudiciorum forma praecesserat, ut uobis hostiliter disruptis, etiam per suggestionem uestram sublatis ecclesiae opibus, qui diu fuerat cibus esurientium famis mancipium uideretur effectus, dum alimentis distributor egebat, ut fieret in dominatu seruitus et in seruitute dominatus? quae 25

1 Cic. pro Cael. 6   2 Es. 30, 12   5 Es. 49, 25   6 Es.
51, 7   8 Es. 57, 3. 4   15 cf. Gal. 6, 14

1 nisi hominum *R*   2 profetam *BLV*   4 propterea—inter-
ruptio *om. L*   5 dominus *Pb*   uero *om. m*   6 iterum *om.*
A   7 blasfemias *B*, blasphemiam *Rm*   10 egistis lingua *B*
11 filii *ALRTV*   scaelesti *B*, scelestis (estis *om.*) *R*   12 quae *om.*
R   dicens *R*, dicatis *m*   13 dicessit *T*, decessit *b*   14 pla-
tarum *A*   ypocritae *ABLPTV*   17 contempnitis *LRV*, con-
tempnetis *B*   19 stratu *V*¹   ecclesiae *B*   20 relegiosa (r
corr.) *B*   21 praecesserat ut (cesserat ut *in ras. corr.*) *T*   a uobis
fort.   22 sugessionem *B*¹   sublatib: *V*¹   23 ecclesiae *B*
cybus *R*   24 dstributor *I*   aegebat *B*   25 in dominatum
L   que *T*, usque *Rm*

hoc qualitas praecedentis aevi per memoriam in medium transacta reddebat? qualis habuit effici ex censura conuictus, in quo causam adiudicatio praecedebat? non fuit priuilegium, quo spoliari potuit iam nudatus. unum uobis putastis residere
 5 in sacra collectione subsidium, ut ad tuendorum inmanitatem criminum sacerdotes uobis comites iungeretis et fieret in-punitum facinus pollutione multorum. numquam conuenienti tempore censor adsciscitur, qui ad decisum paene negotium conuocatur: criminosi etsi est meritum, tollit accusator, qui
 10 in eo plus furori suo uult licere quam iudici. dicit enim uos inpetens propheta: haec est parse eorum, qui uastauerunt nos, et sors diripientium nos. ite, angeli ueloces, ad gregem conuulsum et dilaceratum et populum terribilem. ad uos angelus missus est, scilicet
 15 per sacerdotes, quorum uoce atque merito perferenda Christo dona suscipiunt et placato dominante inpetrata mortalibus nota concedunt, per quos uobis oblata sunt munera repudiata concordiae, qui poenam merentibus dilectionis praemia detulerunt, qui dum se considerant, in nullo quod merebamini re-
 20 spexerunt.

“Quis eum” inquit “uidit cum accusatoribus suis aperta, ut aiunt, pugna configere?” inprudenter hominum, quem cum quibus uultis decertare, respicite et utriusque partis, si quid salutis in uobis resedit, loca tempora personas adtendite: et
 25 si uos nefarie congesta cordis adhuc prauis non subegit opu-

11 Es. 17, 14 et 18, 2

1 memorias <i>T</i>	2 qualiter <i>Rm</i>	conuictus] indicatio <i>add.</i>
<i>ARm</i> 3 priuilegiū (legiū <i>in ras.</i>) <i>A</i> , priuilegio <i>R</i>	4 quo <i>om.</i>	
<i>AR</i> putatis <i>Rb</i>	residere <i>T in ras. corr.</i>	6 trimum
<i>T¹</i> 7 pollicione <i>L</i>	8 adsciscitur <i>A</i> , adscitur <i>L¹</i> , adsciscitur	
<i>R</i> ad decisum] additi sunt <i>R</i>	9 conuocatus <i>R</i> , conuocantur	
<i>m</i> accusato <i>B</i>	11 profeta <i>BLV</i>	12 deripientium <i>B</i>
15 adque <i>B</i> , ad per <i>R</i> , ac <i>m</i>	16 a mortalibus <i>Rm</i>	18 dilecti-
onis] delectationis <i>Am</i>	19 respexerant <i>R</i>	22 imprudentissimi
<i>Rm</i> hominum <i>Pb</i> , omnium <i>ABLRTVm</i>	quem] que <i>AR</i> ,	
qui <i>m</i>	23 despiciat <i>R</i>	25 nefarie <i>B</i>
<i>corr.</i>) <i>T</i>	opolentia <i>B</i>	congesta (on <i>in ras.</i>)

lentia, oculos ad deum paulisper adtollite et uel breui tempore
 sinistri monitoris iussa contemnite. agnoscitis summi regis
 praeceptionibus uos in his, quae merito plectenda sunt, non
 muniri, quia quamuis responsi qualitatem dicent dogmata
 postulati et petitio dum existit praeuia quae sint secutura 5
 describat, numquam tamen cassibus uestris libera regnantis
 uerba cepistis, numquam desiderii per aucupia calliditatis
 imperialia uobis scripta militarunt. quotiens uanis hiatibus
 nocendi inefficax morsus increpuit? quotiens de accusato quic-
 quid spe tenuistis effugit et uacuos imago praesumptione 10
 occupata deseruit? deo gratias, qui hanc prouidentiam indidit
 ei, cui rerum humanarum summa commisit. spes certa quietis
 est et salutis perfecta in gubernatore sapientia. puppis, cuius
 magister ad clauis regimen intellectus dote praeparatur, ubique
 stationem, ubique portum habet in fluctibus. certa est gene- 15
 ralitatis securitas, quando rempublicam nobilibus regit artibus
 institutus. scit imperatoris nostri caelo infusa dispensatio ob-
 uiam manum famosis in fallendum ingeniis exhibere. labore
 apud eum non opus est, quem sortita est olim nuda ueritas
 defensorem. cessent impii commenticia apud illum simplici- 20
 tatem fraude mentiri: quicquid se aduersus iustitiam mouerit
 mox tenetur: nihil apud praedictum tutius innocentia est:
 legatione ualida utitur qui aequitati res congruentes insinuat:
 quae grauis est plerumque principibus inpugnatio, minus fide-

1 oculis *V*¹   2 monitus *R*   contemnite *ABLRTV*   3 qui
*T*¹   plectenda *A*   4 muneri *B*   dicent *Rm*   5 postu-
 lata *m*   existit *AB*   preuia *R*, breuia *A*   sequutura *A*
 6 describat *BV*   cassibus *BLPVbm*, casibus *ART*   neris *A*
 7 cepistis *PT*, coepistis *ABLRV*   desideriiis *inclusit Schottus*
 aucupia *B*   8 milita+runt *L*, multarunt *R*   quoties *ARm*
 9 quoties *A*, toties *Rm*   quidquid *B*   13 pupis *T*   14 clauu
*T*¹, clauis gubernaculi *A*   dote praeparatur *om. A*   15 est *om.*
ARm   17 sit *Rm*   18 fallendo *m*   19 quam *A*   olim
 est *T*   20 impia *Rm*   commentitia *ART*   21 quidquid *B*
 se aduersus] sit dum *Rm*   nouerit *Rm*   22 totius *BV*¹
 23 lectione *Rm*   qui] quia *ARV*¹*m*   congruenter *ARm*
 24 grauis est (uis est *in ras. corr.*) *T*, grauis *B*   fidelium uel in-
 fidelium *A*

lium blanditiis non legatur. sed haec deo melius narrantur, a quo frugis huius planta descendit.

Ad uos me reducit propositi operis non amica condicio, qui melioribus hactenus operam uolui nauare sermonibus, dum
 5 captiuam orationem exigit imperiosa necessitas. dixistis enim: "quomodo de causa uel qualitate eius primitus tractabatis, cum necdum haberet synodus firmitatem?" o frontem dictionis inmundae et faciem libelli, quam non sola maculauit inperitia. tractatus nostri prouinciam et narratis et quaeritis. hinc
 10 eramus nempe dubii, quia, quemadmodum loquimini, non habebat synodus firmitatem: transibat negotii qualitas audituros et plus adhuc remanserat in reuerentia pulsati, quam esset in nostri integritate collegii.

Deinde pro quaestionum tormentis uenerabilem Laurentium
 15 et Petrum episcopos a communione papae se suspendisse replicatis et quicquid prouidit cautio conuocatorum ducitis ad crimen inpetiti. ullone ergo tempore, dum celebrarentur ab his sacra missarum, a nominis eius commemoratione cessatum est? umquam pro desideriis uestris sine ritu catholico et cano
 20 more semiplenas nominati antistites hostias obtulerunt? aliquando, quod capiti uestro adscribatur, facta est apud deum offensa per gratiam et extitit nutrix ueniae peccati mater oblatio? fuerunt quidem corporis tantum conuentione separati, quos loqueris, animarum tamen praesentiam non uitauerunt. si

1 blanditiis *R*; non utuntur legatione *add. A*   narratur *V*
 2 huius modi *Pb*   descendit *B*   3 conditio *ABLRTV*
 4 operum *ARm*   per nauare *A*, per nauari *R*, per uagari *m*   7 dicti-
 onis *om. R*   immunditiae *R*   9 nostri] non *R*   prouinciam
ALRV   hic *V*   10 erramus *T*   habeat *L*   11 audi-
 turus *B*   13 nostri *om. Rm*   14 pro] post *Rm*   torrentis
AR, torrentes *m*   15 se *T s. l.*   replicatus *B*   16 quid-
 quid *B*   prouidit *T*   causatio *B*   17 ullone (ne *in mg.*
add.) *B*   18 a nomine eius *T in ras. corr.*   20 semiplenas *B*
 antistitis *R*   21 uestro] e^o *A*   22 extitit] exultat *Pb*   pec-
 cati ueniae *m*   mater *om. A*   23 sepatim *T*¹ ut uidetur
 24 presentia *A*   uitauerunt *L*¹

eos putas a consortio mutuo dissociatos, quos fibula religionis pio mordens dente coniungit, procul te ab aestimatione catholica culparum duxit affectus. mandati caelestis habitatio nos aut miscet aut separat: non interest quae interualla nos segregent, si uno in supera mansione conclaue retinemur. uere 5 hinc conicimus esse uos seruos uentris et corporis, et per hanc sententiae uestrae uilitatem declaratis mancipia uos esse terrena. scriptum est enim: animalis homo non percipit quae sunt spiritus.

Post haec uersis in fugam ordinibus lymphatici more ser-10 monis addidistis: "ergo concilia sacerdotum ecclesiasticis legibus quotannis decreta per prouincias, quia praesentiam papae non habent, ualitudinem perdiderunt?" legite, insanissimi, aliquando in illis praeter apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum, et non de maioribus negotiis, ad conlationem si quid occurrit, 15 praefatae sedis arbitrio fuisse seruatum. sic enim habes: si quis episcoporum iudicio prouinciali depositus fuerit, Romanum papam, si placet, rursus appellet, et ipse, si uidetur, reparet iudicia in opitulatione damnati. ecce enode est, quod ad laqueum prae-20 parastis, nisi forte artissimis in illa parte nexibus adstringamur et replicationum nobis itinera non patescant, dum callis ante peruius dumetis nouella interclusionione uestitur.

8 I Cor. 2, 14

16 Syn. Sard. c. 3

1 conseruo *A* mutuo] motu *Rm*, mictu *A* 2 pia *Am*
 mordens dente] mordente *Rm* 3 dixit *A* habitaciones *A*, ob-
 auditio *Rm* nos *om. A*, uos *T* 4 miscit *B* separet *A*,
 superet *T* interualla] interrura *R* 5 supera *Sirm.*, superna (*a*
corr.) *T* conclau] *Tm* 6 conicemus *B*, conuincimus *m*
 7 sentiae *A* declaratos *T*¹ 9 ea quae *Abm* 10 lymphatici
R, limpatici *A*, linphatici *T* 11 addedistis *B* 12 quodannis
B prouintias *LV* praesentia *B* 14 apostolice *T*
 15 conolationem *B* 17 iuditio *AR* prouintiali *LV* 18 si
 fuerit *R* romanam *A* placit *B*¹ appetit *B*¹ 19 re-
 paret (aret in *ras.*) *R* 20 damnati *R* node *L* post est
 7—8 *litt. eras. in L* 21 artissimus *L*, artissimi *V*¹ 22 patescant (*e*
corr.) *B* 23 praeuius *m*, phuius *A* dumethis *A*, dē et his *R*

His enim nos eloquii uepribus, dum gradimur per plana, retinetis, cum dicitis, laesum principem, quare adtributum uisitatorem contra ecclesiasticas regulas prima uoluimus fronte discedere, ut nihil amplius liceret tunc uitiis, ne duresceret lolium, ne profana messis nulla disciplinae ante maturitatem succisa falce decumberet et putaretur licere quod iudices non uetabant. unde ex aperto constat, nulla uos extra praestantiam piissimi regis, quam frustra desideratis noxae copulari, exemplorum auctoritate fulciri. superest, ut et ipsum doceam in his excessibus, quod bono uniuersitatis contigit, non teneri, quia directum non occasionem litis nec fomentum iurgii, sed causam uoluit esse concordiae, praeuidens scilicet, quod nisi simplicem iussionum suarum tutela uallaret, cito in escam discidii toxica uestra subriperent. scriptum est enim: uir simplex credit omni uerbo. idcirco mandati limitem fixit, quem nulla liceret transgressione uiolari. praefatum ad beati Petri basilicam, mox Romam perductus fuisset, mandauit occurrere, faciens de sacerdotis uoto regis imperium. quis enim non putaret pontificem sponte pariturum in ea parte, quam licere sibi princeps non credidit, etiam si uetaret? ibique papam ab eo salutatum suo ore iussit adfari, ut traderet coepiscopo mancipia nullis subdenda tormentis, seruanda profecto ad disceptationem synodalis examinis. o castitatem praeepti, quae dum facem praesentibus praefert temporibus, in umbram cogit antiqua, quae rapit lumen ueteribus inauspicato

14 Prou. 14, 15

1 uos *R* uepraebus *B¹V¹* 4 ut scripsi, et libri licere
tunc *B*, liceret hunc *ALPRTVb* uiciis *TV* 5 maturitatem
ante *T* 6 non licere *m* 7 uetebant *R* nonnulla *L* prae-
stantium *R* 8 desideriiis *R* 11 fomitem *m* 13 iusionum *A*
uallaret *B* 14 suriperent *A*, subreperent *P* 17 mox ut *c*;
cf. Wiener Studien II p. 247 18 occorre *L¹* imperiam *B¹*
21 suo *om. Rm* 22 seruando *A* 24 facem *B s. l.*, facē (~ *in*
ras.) *T*, faciem *Rm*, fatiem *A* praefert (ae *corr.*) *B*, prefret *A*,
praeferet *Rm*, prefert (fert *in ras. corr.*) *T* 25 antiqua *AB*, anti-
quam *LPRTVb m* inauspicatam *T*

splendore nouitatis! quis hoc lingua diues cuiquam merito pauperi uel opinionis fabricator adiunxit? quis taliter commenticiis laudibus locupletauit fama dominum actuum suorum ueritate mendicum? non derogo uobis de scriptoribus, quorum beneficio contigit ornata ad nos maiorum gesta perduci: sed dei beneficia non tacebo, quia princeps noster rebus superat decora sermonum. obnoxiam linguis gloriam non requirit: ad laudem suam incuriam credit esse quod iungitur. respicite quasi libra qua dispensatione uenerabilis causarum trutinator inspexerit, ut cum petitioni uestrae effectus artifex praestaretur, in omnibus tamen iura ecclesiastica custodiret. quae ad hanc aestimationem quamuis acutiora ceteris corda sufficiunt? uno tempore, una scriptione, sine aequitatis detrimento desideria uestra supplentur, et eadem carta ad ministerium religionis et uestrum destinatur ad gaudium. boni enim principis prauidit inquisitio, seruilem adsertionem inuocenti examine non probandam. in electione enim uenerandorum iudicium ipse accusantes extra ordinem reppulit, ipse ad spem retulit accusatum.

Videamus tamen, ista si facta sunt, si dei inimici etiam terreni domini non fuistis, dum Christum et regem parili temeritate despicitis et unus uobis ad utramque contumeliam ductus est criminum. destinatus antistes ab ipso complendae

1 quis—adiunxit *om. Sirm.* diuis *B* quinquā *R* 2 pauper *Rm* adiunxi *R* commendatitiis *Am*, commendatas *R*
 4 mendico *R* de scriptoribus] discriptoribus *LV*, discriptoribus *B*
 5 gesta (*s ex t? corr.*) *T* 6 superat *B s. l.* 7 decorē *B*
 sermonem *V¹* non—dispensatione *ech. B, om. ALPRTVbm et Sirm.*
 requirit *B* 8 iungitur *B* 9 uenerabilis *V*, h̄d uenerabilis *T*,
 munerabilis *ARm* 10 inspexit *P et Sirm.* cōpetitioni *T*
 11 ecclesiastica *B* ad *L s. l.* 12 aestimationem *R* accusatiora *B* sufficiant *B* 15 destinator *BV¹ et fort. T* prauidit principis *R* alias prouidit uel peruidit *adn. Schottus in mg.*
 16 inquisitoo *L¹* 17 probandum *T* 18 accusantis *T* reppulit *T* 22 dispicitis *B* utranque *T* 23 ē *T in ras.*
 antistis *B* complendat *R*

iussionis confinio oris uestri spiris abripitur et ad incentiuam
 confusionis aptatur, qui paci militaturus aduenerat. inuis
 beati apostoli liminibus ad usum furoris uestri iam nescius
 sui aduocatur, et illud quod ex omnibus orbis cardinibus de-
 5 uotos adtrahit positum in uicinitate transitur ecclesiarum
 fundamentum: adiri non permittitur structura mediocris. tunc
 spem bonorum fructuum perdidit a radice separatus. dicatis
 forsitan, apostoli genio decerpi, si putatur caeli ciuis terrarum
 locis includi. tamen quamuis benedictio poscentibus ubique
 10 praestetur et exigat praesentiam martyris fides et deuotio
 supplicantis, negari non potest, diligentiae natali solo plus
 tribui et maiorem affectum loca impetrare, de quibus ad su-
 perna transitur. quam fidem allegationi curationum multitudo
 iam praestitit, et utimur post obsidionem diabolicam testibus
 15 iam sanatis. haec licet per redemptorem nostrum in toto orbe
 celebrentur, est tamen non modica monumenti illius per fre-
 quentiam comparata nobilitas, quia per eum qui hominem
 mutauit in angelum inlustrari potuit natura telluris. hanc
 uisitati uestro inuidistis gratiam, aestimantes quia errorum
 20 uestrorum sectator esse desisteret, si reuerendae passionis
 penetralia contigisset. ecce non habetis in regia auctoritate
 subsidium: ecce post caelestem commotionem iuste uos et
 principalis, quam sperni fecistis, censura percellit.

Videamus si superest aliqua de regulari propositione de-
 25 fensio. "uisitatores" inquirunt "et aliis episcopis ipse dedit, et
 iustum est, ut facti sui lege teneatur". non uos in hoc titulo

1	nestr̄is p̄iris	LV ¹ ,	uestri spiritus	m	in ^o centiuam	R,	incentiu- uum c	2	abtatur	ABLV	3	luminibus	L	5	adtrahet	B
	ecclesiarum	B	6	adiri	scripsi,	adire	libri		7	adtrahet	B					
	fructuram	R,	staturam	m	indiocris	R,	martyrii	uel simile	latet							
	7	fructum	R	a	radice	(a rad in ras.)	T	separatus	(se ex si corr.)							
	T	9	ubi ^{ue}	B	11	negari	m,	negare	ABLPRTVb							solo]
	nolo	A	12	tribuisti	L ¹	loca]	lucit	R	13	allegationi	A					
	14	utitur	Rm	post	om.	R	16	munumenti	L ¹	frequentia						
	R	17	comparato	A	20	nostrorum	T	sectatores	se	LV ¹						
	desisterent	T	22	commotionem	B ¹	24	super ^{est}	B								

falsitatis incesso, diu mendaciis adhaerentia uerba non arguo: dico tamen, latorem iuris definitionis suae, nisi uelit, terminis non includi, et nisi princeps fastidii summa moderetur, frustra ad illud quod dederit ius uocatur. lex probitatis et mentis est, quae hominem uiuentem sine lege castigat: proprie moribus inpendit qui necessitati non debet disciplinam. aliorum forte hominum causas deus uoluerit per homines terminare: sedis istius praesulem suo sine quaestione reseruauit arbitrio. noluit beati Petri apostoli successores caelo tantum debere innocentiam et subtilissimi discussoris indagini inuiolatam exhibere conscientiam. nolite aestimare eas animas de inquisitoribus non habere formidinem, quas deus prae ceteris suo reseruauit examini. non habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipso factorum utitur teste quo iudice. dicas forsitan: omnium animarum talis erit in illa disceptatione 15 condicio. replicabo uni dictum: tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et quaecumque solueris super terram, erunt soluta et in caelo, et rursus sanctorum uoce pontificum dignitatem sedis eius factam toto orbe uenerabilem, dum illi quicquid fidelium 20 est ubique submittitur, dum totius corporis caput esse designatur, de qua mihi uidetur dictum per prophetam: si haec humiliatur, ad cuius fugietis auxilium, et ubi relinquetis gloriam uestram?

Quid si immunda mihi labia habenti et nullis succensi car-

16 Matth. 16, 18 et 19   22 Es. 10, 3

1 mendatiis *AR*   adherentia *B*   3 fastigii *PRbm*
 4 ad illud quod *T in ras.*   quod dederit ius] de clericis quod deterius *Rm*, quod dederit ius] quod deterius *A*   5 propriae *BV*
 6 qui] quia *Rm*   8 sedis (is *in ras. corr.*) *T*, sed sedis *bc*, sed *R*   istius praesulum *T in ras.*   praesulem *Pb*, praesulis *cm*
 10 subtilissimam *Rm*   13 allegationis *A*   14 quod *L*
 15 erat *Tm*   disceptatione *A*   16 et s. h. p. e. e. meam (*sic*)
T   18 sol. s. t. e. s. et i. ce. *T*   20 quidquid *B*   21 submittitur *AR*   capud *B*   22 profetam *BV*   23 fugetis *L*
 relinquitur *B¹*   25 nulli *R*   successi *B*, succensa *m*   carbonibus *Rm*

bonis, ut Eseaie concessum est, undis abluta ipsum ad possessionis suae tuenda priuilegia Petrum apostolum liceret euocare et quod agit precibus humana uoce loqueretur? quem si audiretis, haec diceret: "fili hominum, usquequo graues corde? ut quid diligitis uanitatem et quaeritis mendacium? scitote quoniam mirificauit dominus sanctum suum. quid stabilita Christi manibus cupitis fundamenta subruere? quid canum possessionis genium illius, qui per culpas iuuenescit, ariete pulsatis, et diuulsione ecclesiastici gregis nouis me et post carnem passionibus subiugatis? inauditum sacrilegii genus est, quod mentitae religionis honore coloratis: dehonestat uenerandi reuerentiam nominis qui adiutorem se in his, quae in deum iactat commissa, pollicetur. contumeliae genus est, quasi in solacio adesse sublimi, iuxta apostolum: tu quis es, qui iudices alienum seruum? quid auribus inperitis inluditis et grauiorem uindictae speciem facitis esse quam culpa? si odium debetis excessibus, uos mundate. cur liberius condemnatis scelera quam uitatis? sui inpugnator est qui fornicationis officiis urguet adulteria et per animarum supra carnis accusat. scriptum nempe retinetis: maledicti omnes qui fornicantur abs te. foeda ergo a nitore domini sui obligatione dissoluitur qui statutis caelestibus minus mera fide dependit officia. possessionis nostrae

1 cf. Es. 6, 7   4 Ps. 4, 3.   15 Rom. 14, 4   21 Ps. 72, 27

1 esaeiae *B*, esaeiae *V*, isaie *T*, isaiae *ALRT*   undi^s *B*, ut dis
R, ut his *m*   ablutis *m*   2 tenda *B*   3 et *om.* *ARm*
ait *ARm*   praecibus *B*   4 hoc *Sirm.*   filii *ALT*   grauis
BR   5 ut q. d. ua. et q. m. scitote q. m. d. s. suum *T*   6 men-
datium *B*   7 qui *L*   stabilitate *R*   8 subuertere *b*   quid
—*l.* 12 coloratis *om.* *m*   9 iuuenescit *BLV*   et] ut *B*   di-
uisione *Sirm.*   ecclesiastici *B*, ecclesiastice *T*   10 nouissime *A*
12 reuerentiam (ti *corr.*) *T*   13 pollicetur *L*   14 solatio *AL*
RV   15 quis es] es qui *A*   iudicis *BV*¹   18 condemnatis
AR   uitatis *b*, nitetis *ABLPRTVm*   19 urguet *B*, urget *T*
20 stubra (b *ex p corr.*) *B*, supra supra *fort.*   21 fornicatur *B*
faeda *R*, feda *BLPTV*   22 oblegatione *BLTV*   23 fidei *Rm*
possessiones *V*¹   urae *ARm*

uobis, ut uideo, claritas mouit inuidiam, quam simulata in malis possessoris indignatione transfertis, dum desudatis inpendiis. arcem, qua fuistis conspicui, crebris labefactatam ictibus, nisi obsisterem, proposuistis subruere et caelo stabilitam machinam, quanta sit, ostendere per ruinam. nolite 5 praestolari de clade uestra uictoriam: nolite triumphum superando perdere meis laboribus meo sudore quaesitum. quicquid ad tropaeum ducit, obtinui: quicquid uos inlustres faceret, in sede congressi. uobis tribuit claritatem fax ista quam uiperino liquore putatis extinguere. in perniciem propriam accenditur qui sic saeuit in gratiae suae germina, ut plantas abscidat: liberior iusto iracundia plus quam alios lacessit auctorem”.

“Symmachi quos uocatis excessus, si sunt, illa qua et uos expectatione sustineo: nefas est peccantem patientiam 15 iudicis non amare. quid nisi ultionem flagitat, qui dum reus et ipse sit, uindictae in altero moras accusat? haec illis a me uox debetur studiis, quia deum dixisse teneo, proum esse hominem in malitia et omnem carnem amicam esse peccatis. nolo occasione personae innumeris datura dignitatem fiat in 20 abiectione possessio, ne, dum homo incessitur, lex diuina frangatur. mihi credite, si sunt ista quae dicitis, respicio, quia et in illis, de quibus nihil tale dicebatur, quid fuisset inspexi. errat qui falli deo proximum credit: mihi uindictam, ego re-

18 cf. Gen. 6, 5. 8, 21

24 Rom. 12, 19. Hebr. 10, 30

2 mali *Am et Sirm.*   transfertur *T*   4 ictibus (e *eras.*)
B   obruere *Bb*   6 praestolari *B*   triumphum (*alt. um partim in ras.*) *B*   7 quicquid *bis B*   8 tropaeum *ABLPRTV*, triumphum *m*   dicit obtinuit *A*   9 congressi *LT*, congressit *A*
pax *R*   10 accenditur *B*   11 in *ABRm*, ut *LPTVb*   ut *A*
Rm, aut *BLPTVb*   12 iracundia *A*   lacessit *A*   actorem *T*,
auctorem *B*   14 symmachi *T*, simachi *A*   uocatis (*is in ras.*) *T*
excessos *B*   qua *om. AR*   15 patientiam *RV*   16 reus *ex*
retis *V m. 1*   17 mores *R*   19 peccatis (*ccatis in ras. corr.*)
T   21 necdum *B*   incessitur *B*   23 de *om. ALRTV*   nil
ARm   qui *A*   inspexi *L*   24 fallit *R*   et ego *Pb*

tribuam, dicit dominus. uos potius olim fli, de quibus spiritalis uentrem partus onerabat, ad abiuratam redite concordiam: pio uos sinu, sicut habuit hactenus, ecclesia mater accipiat. numquam est sera correctio: scit diu expectare inmodico labore quaesitos: nescit pro uilibus despiciere magno pretio comparatos. multis gradibus recursus est ad salutem: praeter desperantem nullus excluditur: fructus ueniae proximus est coronae. nolite Symmachum papam pressuris uestris iuuare: si reus est, mihi credite, cum cessauerit humanae inpugnationis ministerium, diuinum mox succedit arbitrium. nonne in splendidissimi cognitoris lance praedicto aut poena debetur aut praemium? syllogismos a me sermonum et schemata non quaeratis. antiquo adhuc utor reti post hominem et inrisam a sapientibus saeculi cumbulam non reliqui. illa me per mundi freta sustentat: ditat probatum in captione hominum rete, quod cernitis”.

“Redite ergo, quia fuga uos nec dum essetis agrestes eripuit: currite ad ouile, ne luporum uos exponatis insidiis, ne per moram amittatis gratiam sponte uenientum, quia contemptam inuitationem gehenna subsequitur. ego si quid dulcedinis ut pater debui, si quid districtiois ut adtributus a deo magister inpleui, prouidete ne diutius qualemcumque crucis meae angulum rara Leuitarum corona circumdet, ne dolenda etiam extraneis in longum solitudo diminetur, ne labor uteri mei sterilitatis uice hostilem peperisset

1 filii <i>ALRTV</i>	2 adiuratam <i>Rm</i> , adiurata <i>A</i>	3 ecclesia <i>B</i>
4 sera] <i>secura R</i>	correctio <i>A</i>	scit <i>ex</i> sicut? <i>corr. L</i>
5 quaesitis <i>L</i> , quesitis <i>T</i>	despicere <i>AB</i>	6 praetio <i>B</i> , pretio <i>LTV</i>
	comparatus <i>V¹</i> , comparatis <i>L</i>	7 desperantem <i>B</i>
8 est <i>T s. l. m. 2</i>	simmachum <i>AT</i>	praessuris <i>BV</i>
9 succedit <i>L¹</i> , succedet <i>m</i>	splendissimi <i>LV</i>	10 succedentibus <i>AT</i>
11 syllogismos <i>L</i>	schemata <i>BT</i>	12 syllogismos <i>AT</i>
13 horret <i>Rm</i> ; sermone <i>add. T exp. corr.</i>	13 utor rete <i>BV¹</i> , ut horret <i>A</i>	14 cumbulam <i>m</i> , cymbam <i>con.</i>
<i>Schottus, om. c</i>	15 in rixam <i>T</i>	15 cernites <i>B</i>
<i>Schottus</i>	16 captionem <i>ARm</i>	17 uenientium <i>Tm</i>
18 angulum <i>ARm</i>	18 dulcedinis <i>B</i>	19 uenientium <i>Tm</i>
<i>B</i>	19 leuitarum <i>B</i>	20 dolenda <i>V</i>
pareat <i>b</i>	21 dolenda <i>V</i>	22 sterilitatis
	22 sterilitatis	23 sterilitatis

familiam et numerosa proles per sinistros actus infecunditatem
 parientis ostendat. pauca sunt quae adserui, sed quanta ex his
 pendeant aestimate. uenite, fili, audite me: timorem
 domini docui uos. Romam respicite, quam ab idolorum
 seruitute sine auri, sine argenti pretio liberam sanguinis 5
 Christi fecit effusio, cui etiam meam seruuli sui mortem iussit
 impendi, quae per multa tempora famosum cultum delubris
 exhibuit, quae diu uenerata est in imaginibus daemonum quem
 laborante censu indiderat manus magistra terrorem, quae sus-
 spexit potestatem numinum emptam pretio metallorum, cui 10
 sublimiores deos peperit exercitior manus artificis et diuini-
 tatem quam homo per fabricam contulit apud homines dei
 habuit forma maiorem. ecce iam Christo propitio ad nouas
 fornaces simulacra redierunt: ecce iam de obsoleta superstitione
 usus uester accipit quod laetetur, dum de ueteri tonante noua 15
 merito uascula praeparantur. quid hanc adnitimini interrumpere
 quietem? quid ludere uanis intentionibus felicitatem?
 excusationem non habet furor iste, si creditis: non interest
 quibus itineribus ad mundi principem currat qui a sancta
 unitate desciscit: pingues hostias litat diabolo qui contristat 20
 ecclesiam. uanas ergo repudiate tendiculas: simplicem habet
 defensionem pacis affectus: nimis armatus est qui illa quae
 aduersarius concordiae ministrat tela contemnit: sufficit contra
 omnia iacula iurgiorum fidei nuda oppositio. quid Eulali et

3 Ps. 33, 12

1 familia* (m eras.) T numerosa* (m eras.) L prolis B
 sinistro R actos B, factus R infoecunditatem R, infunditatem L
 2 parentis ALRTV 3 pendant AR filii ALRV
 me t. d. d. u. T 4 docebo A 5 precio ALTV liberam B s. l., liberati A
 8 imagnibus L¹ quem] quae in Rm 9 indierat AR errorum Pb 10 emptam B, epmtam Rm 11 sublimioris B 13 propicio LV 14 superfactione A 15 ur̃t A, ur̃// L accipiat B, accepit m de om. L 16 praeparantur] p̃pa A adnitimini B 17 ledere B 18 credis L 19 currat] tendat m a* T 20 disciscit BLPV, dicescit T, discordat Am, discordat R diabulo B 21 repudi*ate (t eras.) L 23 contempnit ABLRV 24 eulalii ARTV, eu*lalii (l eras.) L

Bonifaci tempora, dum malorum solacium quaeritis, reuocatis in medium? quid incrementis excessuum praesentatis uetusta contagia et per iniquam uoluntatem senectuti in operiendis delictis facitis nil licere? alia tunc fuit causa discordiae, et nisi narrando cogerer sustinere transacta, ostenderem uobis nullum euenire solacium de comparatione factorum, quia illos, quos ad pontificale fastigium intentioni obsequens feruor euererat, utrosque reppuli, hunc elegi, quia de illis teste exitu nemo mihi placuit: de istis contra regulas nitentem profugum feci, prouectum legitime mundo impugnante seruauit. scitis ista nec noua sunt, quia, dum ille truditur, iste firmatur, uester mihi militauit adsensus”.

“Deinde cur in perniciem uestram laeditis sacerdotale concilium? cur laceratis sententiam, in qua inspirante Christo oracula superna patuerunt et inter deum atque homines interpres extitit lingua pontificum? quid generalis ecclesiae dolorem facitis quamuis in principali tamen in una commissum? illa enim caeli curia uariarum dotibus aucta curulium et multo redemptoris nostri auro ostroque decorata nihil in illa decisione auctore se protulit, sed per humanae linguae ministerium diuino militauit imperio. intellexit non esse suum quicquid impulsa constituit: nihil habet in illa sententia, nisi unde de sola deuotione gratuletur: peregrinum stilus sensit eloquium, inde sumens solam gloriam, quod infusa sibi et seruauit et coluit. quid his de exemplis euange-

1 bonifati *B*, bonifatii *ALRV*, bonefacii *T* solatium *ABLRTV*,
 solatia *m* reuocantes *B* 4 nil] nulli *R* 5 errando congerer
A 6 solatium *ALRT* cō*paratione (cō *ex con*, pa *ex pu corr.*)
L 7 fastidium *L¹TV¹* intentione *AV¹* 8 repuli *T* de] *ex*
Rm 9 regulam *A* 10 legitimae *BV¹* scites *B¹* 11 nouas
A 13 perniciem *AR* leditis *B* 14 lacerates *B¹* 15 potu-
 erunt *A* 16 interpreas *B* quid] qui de *R* 17 in *ante* una
om. Schottus 18 curia] concilium episcoporum *A s. l. add.*
 curalium *Rm*, curalium *A* 19 auro hostroque *A* 20 decisione
scripsi, dicisione *B*, discissione *LPTVb*, discessione *ARm* 22 quid-
 quid *B* 23 de sola] solata *Rm*, sola (de *inclusit*) *Schottus*
 25 *prius et om. P et Sirm.* de *B s. l.*

licis praeparastis calumniam? sicut de uobis scriptum est: errauerunt in ebrietate, nescierunt uidentem, ignorauerunt iudicium. nam dum profanis memoratos uerbis caeditis, et inscitiam proditis et liuorem. isti ergo resurrectionem corporis quam praedicant non credentes haereticis 5 se miscuere contagiis? isti quod abiurant linguis corde secantur? ergo quia dixerunt, eum timendum esse, qui potest corpus occidere et animam mittere in gehennam, ideo a fide aliena texuerunt? ecce profundam inperitiam! en beatum Lucam, cuius potestis adsertione conuinci, qui clamat: timete 10 eum, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem animam mittere in gehennam. quid hic locus erroris, ubi congruentia pari ductu exempli et historiae uerba concurrunt nec diuersum est ab intellectu catholico et lecti- onibus quod profertur? numquam bene nodus in scirpo quae- 15 ritur: non inuoluunt nebulae praedicantes lucis auctorem. resurrectionem ergo carnis non credunt, quia posse corpus confitentur occidi, quia peccatricem animam gehenna mancipari? densis cor uestrum uepribus suffocatur et interna uitia aliis certat adscribere. Iohannis etiam apostoli iactatis scripta uio- 20 lari, quia ex uerbis eius dictum est: si dicamus quod

2 Es. 28, 7   7 cf. Math. 10, 28   10 Luc. 12, 5
21 I Ioh. 1, 8

1 praep^{ar}astis *V* calumnia *R*   2 ebrietatem *B*   3 dum
om. Rm.   4 cedetis *B*, ceditis *LTVm*, creditis *Ac*   inscitiam
(in*sci in ras. corr.*) *T*, insci^{antia} (en *eras.*) *L*, insaniam *R*   pro-
dites et liborem *B*   5 praedicaui *R*   hereticis *ABLRV*
6 se *om. m*   quod] quidquod *A*, quicquid *Rm*   : adiurant *A*
corpus *om. Rm*   a *B s. l.*   9 texuerunt] resurrexerunt *A*   en]
haec *R*   10 lucã (ã ex ñ *corr.*) *L*, lucan *V*   timere *R*
11 potestatis *A*   12 quid^{id} *B*, quis *ALRTVb*   13 exempli] euan-
gelii *fort.*   15 quod *om. R*   scirpo (iunco *s. l. m. 2*) *A*   16 in-
uolunt nebule *B*, inuoluit nebula *ALRTVbm*   praedicantes *B*, prae-
dicatae *LTV*, praedicatae *ARbm*   [auctorem *B*, auctores *ALRTVbm*
17 qui *B*   posset *A*   18 gehennam *AR*, gehennae *Pb*   ancipari *V*
20 iho *A*   iactates *B' V'*   21 eius *om. R*   quod] quia *ARm*

peccatum non habemus, mendaces sumus, et ueritas in nobis non est. de codicum diuersitate nil conqueror. ideo ergo corrupta sunt apostoli monita, quia non iunxerunt: nos ipsos decipimus, et quia iunxerunt: mendaces sumus, non solum diuinae, sed etiam humanae rationis ignari? qui ueritatem non habet, mendax recte censetur, nec alia re nisi falsitate plenus est qui integritate uacuus innotescit. sed haec in uobis non curanda sunt linguae oratione sed gemituum, nec magis sunt uobis exhibenda uerba quam lacrimae, quia liquido nocens est qui insontibus aut meritum culpabilis aut nomen opponit”.

“Reliqua obiectionum uestrarum capita non reuoluam: praestat silentio damnanda sepeliri. nobilitatem dat facinoribus qui uentilationem ipsorum multiplici ad aures posteras relatione transmittit. beati Pauli est sequenda sententia, qui monet per discipulum cunctos et clamat: inanes quaestiones euita. multa enim sunt in propositionibus uestris, quae ita faeculentis ulnis peccandi amor amplectitur, ut fiant indigna memoratu: plura leuitas dehonestat, dum subductis euiscerantur uerba uestra ponderibus et de religionis causis elocutio uentosa componitur, auris congruam sortita grauitatem, quae in palearum abundantia nihil est horreis inlatura de tritico, dum infecundam frugibus culmorum par-

16 II Tim. 2, 23

1 mendaces sumus] nos ipsos seducimus *ARm*   2 codicum] qua
dicti *Rm*   nihil *ARm*   conqueror *B*, queror *ALRTV*
3 sunt] est *A*   4 nos ipsos decipimus] nos ipsos seducimus *A*, men-
daces sumus *m*   non iunxerunt *ARm*   mendaces sumus] nos ipsos
decipimus *m*   sumus sunt *fort.*   6 mendax] timendus *Rm*
8 gemitum *B*   9 quam] que *R*   10 qui aliquando *L*   aut—
apponit *T in ras.*   culpabiles *R*   11 opponet *B*   12 reliq.
R   13 dampnanda *R*   sepelire *B*, sepeliri *T*   15 religione *B*
17 sunt enim *T*   18 feculentis *BLRT*, faculentis *A*   19 plara
B¹   20 nostra *T*   religiosis *L¹T*   21 componetur *B*   con-
gruam *A*, congruenter *Rm*   22 abundantia *RT*   *orrehis *ex*
horrebis *B*   23 infocundam *Rm*   parturet *B*

turit ubertatem et spem de herbae luxuria mentitur agricolis. de quibus nihil lucri uentilabra reperiunt, (ea sunt) igni debita incendioque peritura: de his scriptum est: dormierunt uiri somnium suum, et nihil inuenerunt. nihil est, carissimi, pace dulcius, si tamen saporem eius non plenum 5 amaritudine pectus excludat. breuiorem quidem admonitionem debueram, quam prolixam non parua uestri consideratio et diu in uobis iurgiis exercitata frons protulit. usus est multa peccantium stricta adlocutione non corrigi, et effusionem plurimi quam in delictis habuerunt, in monitoris sermonibus 10 hanc requirunt. me satis est et diligentiae uestrae et iussis caelestibus obsecutum. in his, quae secutura sunt, locum sermonibus non relinquam, quia haec refero, mundi caput Romam per uestras intentiones esse prostratam et nutricem pontificii cathedram quasi ultimum uidere sedile despectam". 15

Cuius uocem beatus Paulus excepit et illa qua semper usus est eloquii intonuit libertate, apostolorum principem lenitatis incessens, quod fluxis et profligatis mentibus parentis adhuc seruaret affectum nec in profundum ductis ulceribus ferro medicante succurreret, rescindenda docens laminis secreta mor- 20 borum et manifestae desperationi salutiferum esse uulnus adhibendum, ne, dum manus medici per impietatem a sectione carnis corruptae suspenditur, de abstinentia teli inuitetur exitium, quia, dum parcit aegris dextera, curandos interficit,

3 Ps. 75, 6

1 luxuriam *AR* agricolis *B* 2 uentelabra *B*¹ reperiunt *BLRV* ea sunt *addidi*, *om. libri* 3 uiri *om. Rm*
 4 somnum *ARTb* k̃m̃i *T* 6 ammonitionem *RT* 8 diu in] diuini *Rm* excitata *ARm* 9 peccantum *T* 10 delictis
A 12 secuta *Rm* 13 r̃omam c̃aput *T* capud *B* 14 pontificem *T*, pontificis *Rm*, pontificiis *A* 15 dispectam *B* 16 excoepit *R* qua* *B* 17 ē* *T* 18 incessitis *Rm* proligatis *B* 19 nec] ne *Rm* 20 rescindenda *B* laminis *B*
LTV morborum et manifeste *T in ras.* 21 manifeste *BRTm*
 disperationi *B*, desperationis *T* 22 *pietatem (*im. eras. m. 2?*) *V*, pietatem *Sirm.*, nimiam pietatem *fort.* affectione *A* 23 inuidetur *L* 24 aegris (*e eras.*) *L* dexterā *R* interfecit *B*

nec grandis est differentia, utrum letum inferas an admittas. mortem languentibus qui cum possit non excludit infixit. his ergo aduersus eos oris ianuam patefecit alloquitis:

“Omnis qui iudicas, in quo alium iudicas, te ipsum 5
condemnas: eadem enim agis qui iudicas. scimus autem quia iudicium dei est secundum ueritatem in eos, qui talia agunt, et iterum: beatus qui non iudicat, in quo probat se ipsum. quæ malum ratio est, ut prædicet non furandum qui furatur et prodigam 10
uerecundiae frontem nube uestiat inpugnationis alienae? nemo recte monitoris personam suscipit, nisi qui actibus suis errata condemnat et amorem innocentiae conuersatione demonstrat. nam adiacet etiam publicanis amica moribus uitia damnare sermone et sceleratoribus linguae officiis punire quod diligunt, 15
quasi non quoddam genus sit maiorum excessuum, dare rei affectum labiis, quam mente despicias, et ingenii uirus conloqui melle uestire. hæc sic ago, quasi si uobis esset pudor pudicitia uenustas affectu(s aut cu) i liceret accusare doctorem et aduersus electum oris liuidi morsus aptare, cum ante futuri 20
praescius per epistulam ad uos datam plena uoce monuissem: quis accusabit aduersus electos dei? deus qui iustificat: quis est qui condemnet? et iterum: o homo, qui iudicas eos qui talia agunt et facis illa, putas quoniam effugies iudicium dei? an diuitias boni-

4 Rom. 2, 1   7 Rom. 14, 22   21 Rom. 8, 33
22 Rom. 2, 3

1 letum *LV*, loetum *R*, lotum *A*   3 adloquitis *A*, aliquis *Rm*
5 condempnas *R*   qui *B*, quæ *ALRTV*   6 autem *om.*, *Rm*   7 eis
B   8 malum ratio] ratio non *R*   9 prodigiam *A*   10 nubae
A   11 recte *B*   12 condempnat *AR*   13 publicanus *AR*
damnare *R*   14 sermone (ne ex nis? *corr.*) *L*, sermo *R*   sce-
leratoribus *L*   15 quoddam *T in ras.*   16 dispicias *B*   17 si
om. *Rm.*   18 uenustus *R*   affectus aut cui *scripsi*, affectui *AB*
LTV, affectu *R*   et *om.* *T*   19 aduersus *T in ras.*   libidi
B   abtare *B*   futura *Rm*   20 prescius *LTV*   plenâ *T*
21 accusauit *B*   electus *L*¹   22 condempnet *ALR*, condemnit
*B*¹   23 iudicasetis (eos *om.*) *A*   et *om.* *B*   putes *T*

tatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis? accusatis malitiam repleti iniquitate fornicatione auaritia nequitia inuidia homicidiis condemnatione dolo malignitate, superbi elati inuentores malorum, parenti non oboedientes, insipientes 5 incompositi sine adfectione sine misericordia. docetis fornicantibus neminem esse miscendum, adulteri Laurenti aut sequaces aut praeuii, per quos ille aut exseruit quae habebat toxica aut quae effundens monstrauit accepit. post illam inlecebrosae communionis maculam et pestem toto orbe ex-10 secrabilem sacerdotes dei quasi obsoleta corporatos communionem culpatis: reos putatis esse qui subire consortium nullo teste conuicti, et sectamini hominem toto ecclesiasticae inscriptionis non dicam stilo sed ense perfossum. quod licet non licet et quod non licet licet. quemadmodum Iamnes et Mam-15 bres restiterunt ueritati, sic et uos mente reprobi, circa fidem proditores, proterui inflati, amantes uoluptatem magis quam deum, habentes speciem quidem pietatis, uirtutem autem ipsius abnegantes. o uim doloris interni! qui nequit expedire quod concepit, 20 qui profundis ingestum uisceribus loquendi affectum, quem imperauit, inrumpit. nihil uobis ultra plus eloquar: quod de oratione remanet lamenta subplebunt”.

Post haec si inter manus medicorum curatione aegrescitis

2 Rom. 1, 29

15 II Tim. 3, 8 et 4; cf. Gen. 7, 11

1 contempnis *ABLRV*   2 accusates *B*   malitiam *LV*
 firnicatione] immunditia *add. ARm*   3 condemnatione *AL*, con-
 tempnatione *R*   5 parentibus *Rbm*   6 incompositos *R*   7 lau-
 rentii *ALRTV*   8 ***sequaces *T*   exercuit *ARTm*   9 atq; *A*,
 atque *R*, aut *m*   accipit *B*, quae accepit *m*   10 execrabilem
AB   11 sacerdotis *R*   obsoleta (eta *in ras.*) *T*, obsoleta *ABL*
PRVb   corporatos *T in ras.*, conporatos *B*, comparatos *ALR*
Vbm   13 ecclesiasticae inscriptionis *B*   14 ense* *B*   15 iam-
 nis *B¹LRTV*   membris *B*, mambris *RTV*, manbris *A*, mābris *L*
 17 proterbi *B¹*   19 petatis *T*   20 nequid *B*   22 imperaui
AR, imperat ui *m*   ūltra ūobis *R*   24 aegrescites *B*, egres-
 titis *AR*

nec aliqua a coepto salutis consideratio uos reducit, saltem orbis parentem urbem uestram respicite: ipsa uos post defensores suos apostolos maerens adgreditur, ipsa conpellat et, si quid est pietatis in reliquum, orditur impetratura sermonem:

5 "Me, quam dei summi templa repudiatis fanorum cultibus et nouae lucis nitore gaudentem fecerunt, ecce conspicuam, quam post sacella sordentia et multo pecudum tabo polluta ab hostiarum cruore dominici et apostolici sanguinis effusio purgauit, quam reducta post longum sanitas febrium fecit

10 delubra contemnere, quam a uictimis liberauit oblatio, quae pacem Christi per idolorum inimicitias adquisiui, cui non fuerunt pene numerosiora dona quam numina, quam religio sua reddebat uaria deuotione mendicam, quam egestas oppresserat frequentia a diis suis beneficia postulantem, quae

15 Curios Torquatos Camillos, quos ecclesia non regenerauit, et reliquos nisi plurimae prolis infecunda mater ad tartarum, dum exhaustis emarcui male feta uisceribus, quia Fabios seruata patria non redemit, Deciis multo sudore gloria parta nil praestitit. profigata est operum sine fide innocentia: crimi-

20 nosis iunctus est aequi obseruantissimus, quia Christum ignorauit, Scipio. per totam uellem stilum ducere, si orbatae pectus pateretur, infantiam. sed quisquis lamentationis transacta relegit, lacrimarum tempora uidetur optare: nemo creditur

1 a om. ALRTV   saltim B   3 merens ABLRTV
 4 quid est] quidem A   6 gaudentem APb, gaudente BLRTVm
 ecce scripsi, esse libri   conspicuum V¹   7 quam postquam
 R   8 effusio P² et Sirm., effusione ABLP¹RTVbm   9 fecit
 om. Rm   10 contempnere ABLRV   quem L   11 per] post
 m   adquisiuit R   12 innumeriosiora T¹   r. sua] religiosus
 Sirm.   13 oppraesserat B   14 dis BLV   15 curius B,
 curios familia A   torquatus B, torquatus A   camellos B
 16 infoecunda Rb   thartarum B, tartharum A   17 facta LRV
 fabius B   18 decus Lm   nihil A   19 profugata ARm
 criminosi V   20 iuctus (alt. u ex a corr.) B   21 uellim B
 sij non ARm   22 pectus] sustinere add. ARm   trans^{acta} B
 23 ne*legit (g eras.) L   obtare A

odisse quorum relatione non laeditur: qui siccam faciem de
 filiorum funeribus referens seruat certo teste crudelitatis ar-
 guitur. illa posteritas plus maeroris adtulit perdita, quam
 iucunditatis adquisita. relegamus tamen quibus mutata sint
 ista successibus. ecce iam in illo sacrario libertatis nihil ser- 5
 uile de idolorum cultibus inuenitur: ecce honorum corona,
 orbis genius, flos Romanus, quae diu uenerata est, plena
 sanctitate calcat altaria: ecce iam curia mea ad caelum uo-
 catur laudatur accipitur, nec possum dicere, perdidisse me
 sobolem post gratiam baptismi quam uel repentina mors ab- 10
 stulit. multos trabearum uel curulium possessores supremus
 regnator sine dispendio cultus aut dignitatis amplectitur. pene
 iam terreni munificentia triumphum diuinum mercatur affectum,
 et hoc ad Christi gratiam proficit, quod mundo studetis esse
 uenerabiles. mentior, nisi egea agmina consulatus uestri in 15
 subsidio miseriarum praestolantur aduentum. etenim purpura
 uestra, qua anni uocabulum nobilitatis, subripientem miseris
 uestimentorum largitate pellit algorem. prope iam iterum
 necessitatibus ferunt auxilium decora fastorum, et ueteri in-
 fidelitate deposita in tali praeparatione census dispendia effici- 20
 untur lucra animarum. ecce nunc ad gestatoriam sellam apo-
 stolicae confessionis uda mittunt limina candidatos, et uberibus
 gaudio exactore fletibus conlata dei beneficio dona gemi-
 nantur".

1 odisse *BV*¹, non odisse *ALRTV* nisi quod in *V* ñ postea in *mg.*
add. m. 1 leditur *BL* 2 arguetur *B* 3 meroris *ABL*²
RTV, memoris *L*¹ taquam *L*¹ 4 iocunditatis *ART*, iocunditatis
*L*¹ 5 istas *B* seruire *AR* 7 geniis *R* 9 perdidisse
B 10 subolem *A* quem *A* uel] et *BLm* 11 su-
 praemus *B* 12 sn *T* in *ras.* cultiq; *A* dignitates *B*¹
 14 profecit *B* mundis *A* 15 mentito *A* aegena *B* con-
 sulatur *R*, consolatur *A* 16 prestolatur *T* 17 qua* *T*, quo
ARm nobilitatis (is in *ras.*) *B* subrepentem *exspectes*
 miseris *L*¹ 18 algorem *V*¹ 19 fuerunt *ARm* 22 uda*-
 mittunt *T*, ut amittunt *B*, uel amittunt *Am*, uel amittunt *R*
 23 exactore* (m? *eras.*) *B* collata *R* in *ras.* di *T* in *ras.*

"Quis tempore, quo pretiosis siccamus ubera partibus, quo
 prolem nostram aeterna genetrix rursus paritura nunc suscipit,
 cuius post primam natiuitatem grandaenis fetibus alius im-
 pletur, quae mihi prolem regenerando dulcem facit esse quam
 5 peperit, quae ad se uenientes senium facit exuere et ad uitae
 principia redire confractos, quis hanc felicitatem, rogo, inter-
 pellatione commutat? quis per discordiam uiperina mente
 consitam aurei mihi saeculi iubet perire beneficia? quis in
 renouatione mea occasum clandestinus inspirat et per blandae
 10 frontis speciem inimicitiis uires acquirit? generosam in tali
 negotio prosapiem non agnosco. si qui sunt tamen summorum,
 quos uilibus tempestatis huius procella sociauit, aliis auctoribus
 facinorum participatione maculantur. splendor sanguinis, etsi
 communionem criminum incurrit, nescit tamen ducem se prae-
 15 bere peccantibus. habeat forsitan reatum de neglecta cautione,
 non habet dignum supplicium de scelerum principatu. sub
 quadam uerecundia iungitur delinquentibus qui ad adulta
 iurgia conuocatur: non meretur desperationem perditum, in quo
 facilis tantum credulitas improbatur. uos potius uideo, triui-
 20 orum germina, uos agnosco, in quibus naturae uilitas con-
 uenientes sibi mores peperit, quos degenerasse claritas fuerat,
 qui per mentitae titulum religionis gaudetis in punitate uiti-
 orum, quorum labia numquam aut honorum sapor tetigit aut
 quietis, qui fas omne origini parendo uiolatis, quos de latebris
 25 et specibus productos praesens causa monstrauit. quis ante

1 praeciosis <i>BLTV</i>	siccamus <i>om. Rm</i>	partibus <i>BT</i> , par-
tibus <i>Rm</i>	2 genetrix <i>ATV</i>	3 grandaenis <i>ABLRTV</i>
<i>Lm</i>	alius <i>R</i>	impletur (a? <i>eras.</i>) <i>B</i>
<i>T</i>	uita <i>A</i>	5 uenientes facit
8 consitam <i>scripsi</i> , compositam <i>libri</i>	6 interpellationem <i>AR</i>	7 committat <i>Am</i>
<i>RT</i> , clandestinum <i>A</i>	9 clandestinus <i>B</i> , clandestinus	
adquiret <i>B</i>	per b.] pro bandae <i>R</i>	10 frondis <i>V</i>
12 actoribus <i>T</i> , auribus <i>B</i>	14 communem <i>R</i>	
15 habeat <i>B</i> , habet <i>ALRTVb</i>	forsitan* <i>T</i>	16 subplcium
<i>A</i>	18 disperationem <i>B</i>	19 crudelitas <i>Tm et Sirm.</i>
tribi-	20 edilitas <i>A</i>	23 bonorum <i>b</i>
orum <i>B</i>	22 edilitas <i>A</i>	24 omnem <i>AR</i>
25 specibus <i>B</i>	productus <i>B</i>	causam <i>BV¹</i>

concinnationem mali huius, qui essetis, agnoui? diu fouistis secreta, quibus uos nox generationis abdiderat. redite potius ad amicam caecitatem: nobis serenam et diurnam lucem relinquite: concordiam ecclesiae aut absentia aut correctione praestate. si tamen uultis uos numerari inter splendoras pro- 5 sapies, actuum emendatione cognoscam".

3 diuinam *Pb*   4 ecclesiae *B*   aut a.] ut absentia *R*
 correctionem *A*   5 $\tilde{\text{pr}}\grave{\text{a}}\text{e}$ *T*   uultis (ul *in ras.*) *V*   6 actum
Rm, actū *L*   cognoscam] finit *add. B*

III.

VITA BEATISSIMI VIRI EPIPHANI EPISCOPI TICINENSIS ECCLESIAE.

Quamuis me urgeat suscipiendi operis anceps necessitas
 5 et e regione inpositus sit nec meo labore uacuis nec male-
 dicorum disceptatione tractatus, in quo gemina cautio dictionis
 hinc ubertatem expectet ingenii, inde etiam lingua diuitibus
 narrandi frenos inponat, cum, ipsas eminentissimas ut putantur
 in saeculo uana inflatione personas si quis uentoso nimium
 10 studuerit eleuare praeconio aut intra gestorum terminum in-
 opia eloquii continere, utrumque apud eas iudicetur ingratum.
 in laudibus enim ipsis <ut> turpe est illa cudere, quae nec ille,
 de quo narrantur, agnoscat, sic iniuriosum et dolore dignum
 putatur, illud praeterire silentio, quod relatio uera possit ad-
 15 tollere. etenim res bene gestae ueterum nostrorum pro refe-
 rentis apud nos accipiunt facultate uirtutem. nam uere aut
 perit notitiae aut adtenuatum transit ad posteros quod ad
 explicandum pauper uerborum uena susceperit, et illa haud iusto
 liberior laudatio tantum decerpit gloriae, quantum falsitatis
 20 adiecerit. fit uero plerumque, ut fide carens cumulus minuat
 probe facta multorum et sit uana narratio quae crescit ex

Incipit uita beatissimi (beati *T*) uiri epifani (epiphani *T*) episcopi
 ticinensis (ticiniensis *B*) ecclesiae (ecclesiae *om. T*) *BLTV* 4 urgeat
LTV 5 inpotus *V* 7 exspectet *TV* 12 ut *addidi, om.*
libri 14 ūa (a *in ras.*) *T* 15 ueterum — nos *T in ras.*
 ferentis *B* 16 uerae *Sirm.* 17 peret *B* 18 susciperet *B*
 haut *T, om. Boll.* 19 liberalior *b* 21 narratio (n *eras.*) *L*

mendaciis: intempestina et mendica nimium, quae non per-
transit ad terminum. quocirca uitam beatissimi Epiphani
Ticinensis antistitis narraturus, inuoco sanctum spiritum testem
actuum eius et comitem, ut ipsius auxilio gloriam conscientiae
serenissimae, quam eidem concessit, tradam chartis uicturis 5
in saeculo, ut exemplum praebitura uirtutum numquam fama
moriatur. in quo tamen opere si me angustia non artauerit
eloquentiae sub certa lege currentis, ut saltem cruda per or-
dinem digeram facta meritorum, nihil tamen de laboribus eius
tam mediocre uel humile inueniam, ut necessariis illud bullis, 10
ut plerique solent, uiuidi sermonis amplificem. testes etiam
calentium citabo negotiorum et tropaea illius adhuc fumantia
et exornata de manubiis diabolicae nuditatis ostendam. nemo
enim sub oculis praesentia pene et nimium nota commemorat,
nisi qui de ueritate confidit, ut, quos forsitan ficta dicturus 15
uelut inpudentiae meae conscius euitarem, eorum auribus rele-
gam illa quae cognouit aspectus.

Igitur praefatus uir insignis Epiphanius oriundo Ticinensis
oppidi indigena fuit, patre Mauro generatus et matre Focaria
editus, quae sancti etiam Myroletis confessoris et episcopi 20
tangebatur prosapiem, hominibus ex liquido ingenuitatis fonte
uenientibus. sed quid illorum retexam sanguinis praerogatiuam,
quorum familiae et nobilitatis caput est filius? qui sub de-
cessore suo uiro integerrimo Crispino pontifice caelestis militiae
tyrocinium orditus, annorum ferme octo lectoris ecclesiastici 25

1 intempestate tua <i>L</i>	medica <i>L</i>	2 epifani <i>BLPV</i> , epi-
phanii <i>T</i>	3 antistis <i>LV</i> , antistes <i>B</i>	spiritum sanctum <i>Pb</i>
5 uicturus <i>V¹</i>	6 saeculo <i>B</i>	prebitura <i>B</i>
artaberit <i>B</i> , coartauerit <i>Sirm.</i>	8 saltim <i>B</i>	7 oriatur <i>V^m</i>
<i>b</i>	12 tropaea <i>BPTV</i> , trophea* (s. <i>eras.</i>) <i>L</i>	11 etiam] etenim
15 confidet <i>B</i>	forsitant <i>T</i>	14 penae <i>B</i>
	16 uelud <i>B</i>	conscios <i>fort.</i>
18 praelatur <i>T¹</i>	epifanius <i>BLTV</i> fere <i>constanter</i>	19 opidi
<i>T</i>	indigena (in <i>postea add. m. 1</i>) <i>V</i>	20 myroletis <i>B</i> , miro-
cletis <i>LTV</i>	21 tangebant <i>L</i>	22 prorogatiuam <i>L</i>
23 capud	24 crispino <i>L</i>	25 tyrocinium <i>BLTV</i>
est <i>B</i> , e capud est <i>T</i>	aeclesiastici <i>B</i>	
orditus <i>B</i> , sortitus <i>LTVb</i>		

suscipit officium signo ante caelitus demonstrato. nam dum
 esset in crepundiis lactantis infantiae, fulsisse eius cunabula
 superno lumine uidere conplurimi, ut futuram mentis clari-
 tatem lustrans eum et praecedens fulgor ostenderet secuturum-
 5 que splendorem in moribus iam tunc typica luce signaret.
 notarum in scribendo compendia et figuras uarias uerborum
 multitudinem comprehendentes breui adsecutus, in exceptorum
 numero dedicatus enituit coepitque iam talis excipere, qualis
 possit sine honorum oblocutione dictare. igitur processu tem-
 10 poris et laboris ad sextum decimum aetatis annum diuino
 fauore perductus, cana consilia in annis puerilibus medita-
 batur. uernabat in illo prae ceteris mater bonorum operum
 uerecundia. ita famulabatur antistiti libens, ut si quid operis
 gereretur ab altero, grauitur ferret subreptum sibi fuisse
 15 seruitium. accipiebat senes grauitur, iuuenes comiter et coer-
 cebat iam tunc facinorosos audacter: erat primis subiectus,
 prioribus sancta iniungentibus obsecundans, aequalibus blandus
 atque officiosus, sequentibus mera caritate communis: nulli se
 praeferens, cum religioso cursu per caelestem tramitem om-
 20 nibus anteiret: laudationis amore uacuum, cum cotidie in eo
 laudanda adulescerent: cumque res gloria dignas per horarum
 momenta consummaret, perire fructum gloriae opinabatur
 atque mercedem, si praetulissent homines quod soli deo ex-
 hibebat abscondite. in summa, apostolici memor oraculi, ad-
 25 sentationes respuens in semetipso teste conscientia pro boni
 operis recognitione plaudebat.

1 suscepit *LPb*   demonstratos *L¹V¹*   2 crepudiis *B*
 lactantes *L¹*, lactentis *Sirm.*   cunabulam *T¹*   3 cumplurimi
LT   furā *L*   4 fugor (o *ex u corr.*) *L*   7 comprehendētis
 (r *eras.*) *L*   ex*ceptorum (c *eras.*) *L*   10 et decimum *Sirm.*
 11 pueribus *TV*, puerilibus (ueri. *in ras.*) *L*   13 antistitis *T*
 14 fuis *L*   15 senē *B*   comites *T¹*, communiter *Pb*   coher-
 cebat *BLV*, coherēbat *T*   16 audacter *B*   17 obsecundās *L*
 18 atque *V s. l.*   offitiosus *V*   mira *B*   20 cottidie *B*
 21 adoliscerent *B*   gloriae *LTV*   22 consumaret *BT*   23 ex-
 ibebat *B*   24 abscondere *T¹*   summam *B*   apostoloci *B¹*

Illud uero libandum esse non abnuo, quod formositas in illo lucis corporeae index animae fuit et tantum contra studium illius formae decus enituit, ut nec forti uiro posset obpugnante subuerti. ridebant genae, etiam cum animus maestitudine torpuisset: nitida simul labia commendabant dupliciter mella sermonum, nec non quocumque uertisset oculos, serenitatem mentis nuntiabat aspectus: frons cereae pulchritudinis et candoris illius, quae solis passa radios colorem traxit ab aethere: nares in tanto naturaliter splendore formatae, ut illas nequiret imaginibus corpora representans pictor aemulari: manus teretes, prolixi digiti, de quibus aliquid et alienigena gauderet accipere: staturae proceritas decens, quae eminentiam secuturae dignitatis praefiguraret in membris nec tamen modum ornatae proluxitatis excederet.

Sed ne quis forsitan malitiosus interpres intempestiue positum iacet, in uiro tantarum uirtutum de lepore carnis factam esse mentionem, cum in illa ueteri mandatorum caelestium radice sit insitum, sacerdotum corpora sagaci debere insinuatione lustrari, ne quid debile uel deforme, ne quid plus minusue esse contingat neue inolitam maculis cutem superficies foeda dedecoret, ne fractura manus aut fractura pedis aut gibbus indignum altaribus reddat antistitem, et clamet doctor gentium et electionis uas, hominem mundum ad eiusmodi debere officium peruenire, quod non solum de animae, sed etiam de corporis creditur nitore dixisse. potissimum qui de-

21 cf. Leuit. 18, 21 sq.

23 cf. Rom. 14, 2

1 liberandum <i>T</i> ¹	abuno <i>L</i> ¹	formositas <i>B</i> ¹	2 index
<i>B</i>	3 forte <i>B</i>	possit <i>libri</i> , <i>em. Sirm.</i>	4 mestitudine
<i>BT</i> , mestitudine <i>L</i>	5 turpuisset <i>B</i>	commendabant <i>T</i>	
dupliciter <i>B</i>	6 oculus <i>L</i> ¹	7 pulchritudinis <i>LV</i>	8 sola
<i>T</i> ¹	9 in tanto <i>in mg. add. V m. 1</i>	10 corpora repraesentante <i>coni. Schottus in notis</i>	11 digitis <i>T</i>
aliena <i>T</i> ¹	12 dicens <i>BL</i>	13 modum <i>ex morum dum T</i>	
<i>corr.</i>	15 intempestiue <i>B</i>	17 illo <i>B</i>	20 superficies <i>L</i>
21 ne] nec <i>B</i> ¹ <i>T</i>	22 antestitem <i>B</i>	25 creditur (<i>u ex e? corr.</i>)	
<i>L</i>	potissimum <i>B</i> , <i>om. LTV</i>		

mem ac debilem a libaminibus suis mandat arceri, inuenitur eos, qui multipliciter grati sunt, libenter admittere, praesertim in quo lucem membrorum animae fulgor exuperat nec naturaliter illud terrenum decus aliquibus artificiis adiuuatur.

5 Praestricis ergo his quae oportuit non omitti, ut cui innotesceret opere uir inmensus praesentaretur et uultu, trans-
eam ad illa, quae de cultoribus dei nostri non mediocriter
laudanda fronte narrantur. erat in eodem sermo ad doctrinam
congruus, fabricatus ad blanditias, ad intercessionem iam tunc
10 artifex, ad corripiendos singulos auctoritate plenus, ad exhortandos
quosque necessario lepore dulcissimus: uox sonora,
suo uiriliter elegantiae condita, nec tamen agrestis ac rustica
nec infracta gradatimque a mascula soliditate deposita. illum
quicumque uidit, cum necdum dignitatum aliquod limen in-
15 trasset, omnia eum transisse credidit quae sequebantur insignia.

Talis iam ad octauum decimum aetatis suae peruenit annum.
in quo in secundo a leuitis numero dedicatus, senum coetibus
puer adiunctus est. stupere conplurimi, sed externi, qui mores
20 illius cum aetatis immaturitate iungebant: seram credebant
dignitatem hanc redditam esse qui nouerant. at ille uenerabilis
Crispinus episcopus, fauoris nescius, pertinaci tenens
distinctione censuram et quem numquam nisi bona conscientia
duxit ad gratiam, sic eum mulcebat sensibus, ut morderet
25 obtutu, et sub specie frontis rigidae clandestinum circa discipulum
nutriebat affectum. pascabatur alumni sui optabili conuersatione
pater et in omnibus eius actibus oculos amoenabat.
in quo tamen ille subdiaconii ordine nihil amplius quam

2 admittere libenter *b*   3 exuperat *V*, exsuperat *L*   6 trans-
camus *T*   7 nostri non *BT²b*, n. non *L*, non non *T¹V*, non *P*
et Sirm.   modiocriter *L*   9 fabricatus *B*   10 exortandos
libri   12 succo *T*   elegantiae *BLV*   15 creditque (itque in
ras. corr.) *T*   17 decimum octauum *Sirm.*   18 in (*ante secundo*)
om. Sirm.   cetibus *T*   19 puer *B*, per *LPTV*, *om. b*   stu-
puerunt *b*   cōplurimi (*δ ex ũ corr.*) *T*, plurimi *P et Sirm.*
26 sui *om. T*   27 in *om. Sirm.*   amenabat *PT*   28 subdia-
conii *B*, subdiaconi *LTV*, subdiaconum *b*

biennio commoratus, meritorum suorum saltibus euectus exiit, nec se diu intra angustias modici honoris anima est diues passa refrenari. festinabat ad leuiticam dignitatem conscientia, quam numquam nota praesumpserant: exigebat conuersatio quod desideria penitus ignorabant. 5

Circa metas tamen praefati honoris et terminum unum eius opusculum summotenus libet adtingere. Summas uocatur ager, qui in eo loci situs est, in quo terrenum marginem gulosus Padani gurgitis morsus adrodit et flexuose serpens fluuius largitur in compendio alterius quod furatur ab altero simulque 10 fit lucrum finitimi aliena calamitas. de huius praedii finibus antiqua cum clericis Burco quidam lite certabat: ad quod iurgium dirimendum senile nimis et praeter quam conici possit annosum adhuc puer iste dirigitur. electus est enim, qui et fortiter inlatas intentiones exciperet et maturitate consilii inferendas temperaret. adtulit tamen quod solet omnium criminum mater intentio. nam processu sermonis et scandali ipse Burco, qui malitiae suae sordido lenocinaretur adsensu, summum facinus sine aliquo timore commisit: nam sanctum uirum ita fuste percussit, ut sanguis protinus ebulliret. at ille 15 paratissimus iram repressit nec uindictae spe prouocatus efferbuit, turbatumque potius et adtonitum percussorem blandissimo delinibat affatu. ilico miseram se clamans et orbatam filio ob atrocitatem facti Capraria Burconis mater occurrit. crederes eam circa funus pignoris sui illa qua fugatur omne consilium 25 in carorum mortibus lamentatione iactari. lambebat uestigia sanctissimi iuuenis heulans mater et 'parce' clamabat illi,

1 commemoratus *L*   2 diuis *B*   4 praesumpserant *V*   ex-
 gebant *B*   5 quod d. penitus *T* in ras.   paenitus *BLV*
 6 unum *ex* uñ *T* corr.   7 summas *BT*   uocatur *B*   8 loco
*B*¹   9 adrodet *B*   flexuosae *B*   11 fit fit *V*   12 ad] at
B   13 senihileminis *B*   15 inlatas] illas *Sirm.*   exceperet
B   20 at] ad *B*   21 pacatissimus *Boll.*   repressit *B*
 23 delinebat *B*, deliniebat *Boll.*   illico *L*   ob] a*b (o? eras.)
L   24 atrocitatem *T*   fasti *B*   crederis *B*   26 lan-
 debat *B*

quem numquam ad indignationem uis ulla conpulerat. at ille supplican-
tem prohibebat, ne sibi inuidiam rogando concitaret, ne se non merentem delati honoris sarcinis inpediret. turbata
est repente ciuitas, omnium Christianorum in furorem uersae
5 mentes. Burco ad exitium posebatur et in tanta hominum
multitudine nemo placidus, nisi qui iniuriam fuerat passus,
inuentus est. flebat egregius pontifex de infirmitatibus suis
et molestiis gaudente discipulo. nam ita satisfaciebat pro eo,
qui putabatur inimicus, singulis, ut nec gloriam parcendo
10 iactanter quaereret nec uindicando mandata caelestia prae-
teriret.

Breui post ad diaconii euectus infulas, uicesimum annum
aetatis ascendit, facie necdum bene barbata. turbabatur sus-
cepti honoris tirocinio homo, qui iam ducem poterat implere
15 Christianum: singulorum pro pudore declinabat aspectus quem
uniuersa ciuitas quasi salutis signum aliquod adtendebat. in-
terea supra dictus antistes omnem ecclesiasticae conuersationis
substantiam et diuitias pauperum suorum in eius potestate
committit, uolens ante episcopatum cognoscere qualem futuris
20 temporibus praepararet episcopum. et cum uix sit, ut ab
eorum personis, de quibus successionis seritur quantulumque
suspicio, inuidia temperetur, in istius gratia sibi credebatur
perire sanctus pater quicquid minus fuisset exhibitum: quae-
dam in illo sua, quaedam uolebat esse maiora. at iste coti-
25 dianis profectibus etiam cupidissimi in oratione genitoris uota
transcenderat. erat enim genitor, cuius eum per euangelium
conceptum uerbi caelestis semine feta alius effuderat. nam de

1 ad om. B	illa T	at] ad B	2 si ^{bi} L	comitaret
B ¹	5 exetium B ¹ , exitium T	8 discipula ^o B	satisuffici-	
ciebat T ¹	10 quereret L	iudicando T	preterire T ¹	
12 uicensimum B, uigesimum L ² V ²	13 barbata bene B ¹ et Boll.			
14 tyrocinio BV	17 antestis B	eclesiasticae B	19 com-	
mittit PTb, committitur BLV	20 praepararet Boll.	21 sus-		
cessionis V, successio ⁿ is L	22 suspicio ex susexpio V m. 2, sus-	cipio B		
23 pater] papa P ² b	quidquid B	exibitum B		
24 cottidianis B	26 transcenderat B	27 effunderat T ¹		

pudicitia iuuenis mei quid loquar? in quo domum sibi statu-
 erat castitas et continentia radices fixerat in profundum? uirum
 se esse nisi per patientiam laboris ignorabat: carnem habere,
 nisi cum moriturum se esse meminerat, nesciebat. quotiens
 tamen illum corporeus adpetitus, sicut ab ipso didici, ludebat 5
 imaginibus somniorum, ilico ad uigilias sanctas, continuata
 ieiunia, standi diutissime necessitatem plena auiditate currebat,
 talemque bellatrix dextera animae suis certaminibus reddebat
 carnem, ut illi opus esset postea pro necessitate succurri. nec
 tamen refecto corpusculo indulgebat otio: utebatur lectione 10
 pro requie, librorum uenerabilium pro blandimentis instru-
 menta suscipiens. memoriter semel transcurra reddebat et
 ne crederetur scripturarum diuinarum tramitem uerborum
 tantummodo celeritate transuolasse, pingebat actibus suis
 paginam quam legisset. si propheta fuisset in manibus, pro- 15
 phetantem uideres codice amisso lectorem: si testamenti ue-
 teris recensisset uolumina, Moysi dignus aemulator incede-
 bat, taliter ac si illum Israhelitica per desertum agmina
 sequerentur: si apostolicum lac uerborum et mel dominicae
 passionis seueritatem legis condiens scriptura index reuelasset, 20
 continuo ex ore ipsius dulciora fauis uerba fluxerunt. postremo
 quid libri docuissent, uita signabatur.

Domum taliter regebat ecclesiae, ut nec profusione immo-
 derata commissam penum exhauriret nec odia sordenti parcitate
 contraheret. intercessionum etiam tunc certamina proludebat. 25
 nam ubicumque pro remediis miserorum episcopi mittebatur
 imperio, tanta exigebat beneficium arte supplicandi, ut sen-
 tirent sibi in causis profuisse complurimi, ipsum per se epi-
 scopum non uenisse. augebatur circa eum per dies singulos

1 donum <i>T</i>	3 laboris patientiam <i>Pb</i>	4 quoties <i>TV</i>
6 ilico (1 <i>in ras.</i>) <i>B</i> , illico <i>Pb</i>	15 profeta <i>LV</i>	profetantem
<i>LV</i>	16 uideris <i>B</i>	20 legi <i>T</i>
17 fluxerunt <i>L</i>	22 signabatur <i>T</i> , signabat <i>Boll.</i>	21 fluxerunt <i>L</i>
24 comissam <i>T</i>	exauriret <i>B</i>	26 miserorum (mis <i>ex</i> mei? <i>corr.</i>)
<i>L</i>	27 arce <i>T</i>	28 cōplurimi—uenisse <i>T in ras. corr.</i>
se] <i>pease</i> (es <i>in is corr.</i>) <i>B</i>	29 non <i>om.</i> <i>B</i>	sigulos <i>B</i>

popularis affectus et magnis successibus cumulabatur amor, qui ex iudicio descendebat. desiderabatur in illo sacerdotium, cum nemo nutritoris eius optaret interitum. ipsum tamen ne odor quidem huius opinionis afflauerat: arbitrabatur ad profectum suum sufficere, si cum bona semper aestimatione seruiret. postquam tamen inualida senectus et semper de infirmitatibus querula uenerabilem uirum Crispinum pontificem occupauit, istius sustentabatur manibus, in huius nitens erigebatur amplexus, pes illius erat oculus dextera: cuius ministerio quicquid optasset fieri ante iussionem suam uidebat impletum. praesentiunt enim bonae mentes eorum desideria, quibus cum integritate famulantur. talis in diaconatu a uicesimo incipiens octo annos inpleuit. et quidem tunc status ecclesiae Ticinensis bona clericorum fruge pollebat. erant caelestes uiri, quos iste a perfectione incipiens anteibat: fuit Silvester archidiaconus ea tempestate, homo in uetusta disciplinarum instructione probatissimus: fuit uir insignissimus Bonus presbyter, tam nobilis sanctitate quam sanguine, Gallus quidem prosapia, sed caelestis indigena: fuere alii et numero plures et uirtute praestantes, quorum idcirco facio mentionem, quia parua laude dignus est qui tantum miseris antefertur.

Circa finem tamen uitae, quem spiritu praeuidebat sanctus antistes, Mediolanum uicinam expetiit ciuitatem, ubi nobilium germina messe quadam mundaе ingenuitatis excreuerant. quos uisitationis gratia requisitos talibus uir dei sermonibus appellauit: "ecce, fili, iam me aetas compellit ad transitum: iam

1 am*or B	2 illo] eo Pb	3 eius] sui Pb	nec T
5 proficere T	7 quaerula B	9 eregebatur B	oculos L ¹
10 quidquid B	11 presentiant LTV	12 cum om. V ¹ , add. m. 2	13 uicensimo B, uigesimo L ² PV ² b
14 eclesiae B	15 anibat P, amabat b	16 homò om. T	18 presbiter BLTV
18 presbiter BLTV	19 et alii T	23 praeuidebat LTV	
24 antestis B	25 germana B ¹ LV ¹ , germanam L	ese ex ee	
corr. L	27 filii B, filii LTV	mea etas BLT, mea aetas	
V	compellet B		

originariam ad ius suum reuocat terra particulam. commendo ciuitatem, commendo ecclesiam, commendo hunc, cuius labori et gratiae debeo quod usque ad hoc tempus uixi et grandaeuus et debilis, cuius corporea soliditas et uirtus animae inbecillitatem meam portauit sine fastidio, cuius ambulauit pedibus, 5 tenui aliquid manibus, uidi oculis, ordinaui sermone. duo uidebamur intuentibus, cum unus per concordiam fieret ex duobus". haec Rusticio inlustri uiro dicta penitus insederunt, qui in omni dicendi genere exercitatissimus tali est orsus eloquio: "scimus, sancte pater, scimus et profunda con- 10 sideratione perspeximus, iuuenem istum non oportere pro aetatis immaturitate censi nec debere grauis consilii hominibus teneros pro quadam obice annos adferri: uir namque cana morum integritate probabilis geminata laude dignus est, si illi ad uenerabile mentis imperium puerile corpus obtemperet. 15 uiue tu tamen, uiue exemplum et forma bonorum operum, et uberiores in eo, si adhuc possunt crescere, lucidae conuersationis fructus adiunge". his dictis conticuit. at ille piissimus pontifex beniuolentiae eius inpendens gratias, quod secum pari de discipulo aestimatione sentiret, dicto uale discessit atque 20 Ticinum quasi ad sepulcrum festinans regressus est: qui aliquantis diebus emensis morbo regio perfusus, lucem saeculi nostri superna habitatione commutauit.

Ex tempore in istum bonorum omnium consensus adducitur: magnus ilico in tota urbe concursus: rapitur a lamentatione 25 funebri in gaudium populi consecrandus antistes. flebat iste

2	eclesiam B	3	grandaeuus BLPV, grandaeuus T	4	cuius			
	B, om. LPTVb		corporea L ¹		inbecillitatem (ci ex 1?) B			
8	rustico Pb rustico L		dicto T ¹		paenitus B			
	L ¹ tali B, talis LPTVb		10	aliquo T	11	istum iuuenem T		
	14	probabilis B ¹		15	optemperet BL	16	forma (bo eras.) L	
	18	his (s corr.) L, hic T			dictis (d ex 1 corr.) L	19	patri L	
	20	extimatione P, existimatione b			ualle T, ualde L	dicto] dato B recte fort.	dicessit T	
21	sepulcrum BLV	24	ex tempore B, ex templo L, exemplo (t add. m. 2) V, extemplo T		isto B	hominū L ¹	25	mag-nos B
	26	antistes B						

intemperanter dolore mortis paternae, cui reddi debitas lacrimas promiscuae multitudinis laetitia non sinebat. resistebat in quantum poterat et indignum se iam apostolica imitatione clamitabat: sed tantum magis surgebat in eo dilectio cunctorum, quantum in multitudine magna solus erat qui se uocitaret indignum. nunc quid pluribus utar, qui omnia explicare non ualeo? finitarum ciuitatum iunguntur studia et adtrahitur tanta collectio, ac si initiandus esset totius orbis episcopus. ducitur Mediolanum adhuc reluctantans et magna si dimitteretur munera promittens, qui ut fieret, noluit spondere uel minima. consecratur cum omni celebritate cunctorum. exultabat mundus de tam sanctae ordinationis insignibus. extraneorum habitatores urbium tanto se tripudio iactabant, quasi ipsis proprie profuturus infulas sacerdotales exceperit. aliquos tamen magnarum urbium incolas edax consumebat inuidia, quod tantum oppidi Ticinensis angustia habere meruisset antistitem, cum apud ipsos sola pontifices metropolitanae iactantiae uocabula tuerentur.

Exacto ergo dedicationis suae die Ticinum rediit conuocatisque uniuersis presbyteris ac ministris talibus eos instruxit et confortauit adloquiis: "quamuis me, fratres carissimi, inter primordia inmaturo titubantem iudicii uestri et susceptae dignitatis pondus oppresserit, memini tamen quod magna gratiae uestrae debeam, cui maxima contulistis. et licet parendi

1 debitis <i>B</i> , debitas aliquas <i>P¹b</i>	3 initiatione <i>fort.</i>	6 uocitaret <i>ex</i> concitaret <i>L</i>	nūquid <i>T</i>	7 finitarum <i>L¹</i> , fortunarum <i>T</i>
8 attrahitur <i>T</i>	si iniciandus esset <i>in ras. corr. T</i>	9 in mediolanum <i>LPT¹V</i>	si <i>L s. l.</i>	10 dimitterentur <i>T</i> numerata
<i>L</i>	11 celeritate <i>BT</i>	12 exultabat <i>LTV</i>	13 urbium <i>L</i>	
tripudio <i>L</i> , tripudio (o <i>ex am corr.</i>) <i>B</i>	14 propriae <i>B</i>	profuturas <i>Schottus</i>	infolas <i>B</i>	exceperit <i>Bb</i> , exciperet <i>LPTV</i> , exceperint <i>Schottus</i>
16 opidi <i>T</i>	17 antestitem <i>B</i>	sala <i>B</i>		
presbiteris <i>L</i>	21 carissimi—titubantem <i>om. B¹ add. corr. in mg. inf.</i>	22 inmaturoe <i>B</i> , immature <i>Boll.</i>		
uñi (<i>r ex i corr.</i>) <i>L</i>	23 quid <i>Sirm.</i>	magna <i>om. b et Sirm.</i>		

uobis magis quam iubendi habuerim uoluntatem, mutauit tamen per officium personam, seruiendi animum non omisi. estote pacifici, estote unianimes, onus meum mecum diuidite: fit enim ad portandum facilis sarcina, quam multorum colla sustentant. meam uobis communionem seruandam cum omni humilitate polliceor, neque futurum esse quemquam, qui me, nisi cum deo nostro, possit offendere. auctorem bonorum operum seruate pudicitiam et ne iniuriosum putetis quod grandaeuos et presbyteros de continentia et integritate seruanda puer appellat. conuersatio, non anni, aut adulescentiam aperit aut senectam. speculamini meae conuersationis interna et si indignum aliquid agnoscitis, coercete. nemo ut ecclesiae principem admonere timeat, si probat errantem". his ita dictis conticuit. surrexerunt omnes et consona quasi ex pristina meditatione sub momentanea tamen uoce dixerunt: "haue, pater probatissime, haue pontifex singularis: bonum te quidem uniuersorum sensit electio, sed optimum etiam tua testantur alloquia. crescis sanctis meritis apud conscientiam nostram et aperiris luce operum supra quam porrigebatur opinio". quibus breuiter perstrictis suscepto omnes munere discesserunt.

Mox sibi beatus antistes proprio ore leges, quibus se posset tenere, dictauit. primum statuit non lauandum, ne nitorem animae et interioris hominis fortitudinem balnea magis sordibus amica confringerent. deinde decreuerat numquam esse prandendum: sed ne propositi sententiam superuenientum uis

1 haberim *B* 2 seruiendi, animum *interpungit Sirm.* amisi *Sirm.* 3 unanimes *Tb* honus *B* 5 sustentat *B* 6 quemquam *B* 7 actorem *T* 8 operum] omnium *Sirm.* potetis *B* 9 grandaeuos *BP*, grandaeuus *LTV* 10 adulescentiam *B*, adolescentiam *V* 11 speculamini *B* 12 si *L s. l.* agnoscite *B*, cognoscitis *T* 13 si] nisi *coni. Schottus* errantē]tē *T* 15 haue *B*, aue *T* 16 aue *T* quidem te *T* 17 uniuersorum (or *in ras.*) *V* 18 crescens *B* 19 aperires *B*, reperiris *Boll.* 20 discesserunt *T* 21 antestis *B* 22 labandum *B* 24 n̄ esse *T* 25 sententiam *ten* *B* superuenientium *b*

ulla temeraret et aut iactantiae nebulis aut auaritiae fama
 laederetur, definiuit numquam sibi cenandum, ut commutatio
 horarum ac per hoc semel in die reficiendi tempus adferret.
 cibos iussit sibi placere uiliores, nihilque in apparatione fer-
 5 culorum nares saporemque suum posset offendere, nisi quod
 aromatibus condiretur. holerum et leguminis pascebatur epulis,
 sed neutrum horum usque ad satietatem capiens: uini quiddam
 parum, quam tamen exiguitatem apostolicae admonitionis
 10 memor sumebat ob stomachi cauendam debilitatem. proced-
 endum censuit omnibus in quolibet aeris terrore maturius,
 ita ut uigiliarum formam lectoribus antecedens ad ecclesiam
 praeberet episcopus. postquam uero ad altaris confinia per-
 uenisset, nullam deliberauit futuram esse necessitatem, qua
 inde nisi inpletis sollempnibus posset abduci. iunctis pedibus
 15 usque ad consummationem mystici operis stare se debere con-
 stituit, ita ut umore uestigiorum locum suum depingeret et
 longe aspicientibus indicaret. intercessionum tantam sibi
 proposuit curam, ut ipsum se miseris inferre crederet molestiam,
 quam per negligentiam a quibuscumque permisisset inferri.
 20 ad patientiam laboris tempore otii, necessitati ut sufficeret,
 corpus aptauit. hoc sibi uiuendi pragmaticum uel disciplinae
 dogma proposuit adgressus est seruauit inpleuit.

Mox uero per uniuersum mundum sanctam illius conuer-
 sationem illa, quae licet in gloriosis actibus tardior esse solet,
 25 fama non tacuit, sed ad aures Ricemeris, qui tunc secundis

1 nebulas *V*¹   2 lederetur *BLTV*   definiuit *BLV*, diffiniuit
PTb   cummutatio *L*¹*T*¹   3 ac] hac *B*   diem *B*   adferretur
fort.   4 placere *B*   ferculorum] ciborum *Pb*   5 saporemque
B   posset *scripsi*, posse *libri*   offerridere *L*¹   6 aepulis *B*
 7 sacietatem *LTV*   quidem *T*   9 precedendum *T*¹   10 in omni-
 bus *Boll.*   tenore *coni. Schottus*   14 possit *B*   15 consum-
 matione *V*, consumptione *B*   16 umorem *B*, *umore *L*, humore *TV*
^{de}
 16 pingeret (de *s. l. m. 2*) *V*, depingent *T*   17 intercessionem *V*¹
 19 negligentiam *B*, neggligentiam *T*   20 patientiam *LTV*   ut
 necessitati ut *Bb*; otii et necessitatis ut *uel* otiiue necessitati ut *proposuit*
Schottus   21 optauit *T*   24 in *om. T*   traditor *Boll.*
 25 ricimeri *in ras. T*   seeundus *L*¹

ab Anthemio principe habenis rempublicam gubernabat, detulit. nam imperatore Romae posito seminarium inter eos iecit scandali illa quae dominantes sequestrat inuidia et par dignitas causa discordiae. surrexerat enim tanta rabies atque dissensio, ut mutuo bella praepararent, et praeterquam origo irarum 5 proprios suggerebat stimulos, lis ipsa circumstantium consilio nutribatur. nutabat status periclitantis Italiae et adfligebatur ipsis discriminibus grauius, dum expectabat futura discrimina. interea apud Ricemerem patricium Mediolani ea tempestate residentem fit collectio Ligurum nobilitatis, qui flexis genibus 10 soloque prostrati pacem orabant principum et ut ab scandalo utraeque partes desinerent, occasiones gratiae ab una precabantur offerri. quid plura contexam? mulcetur Ricemer et uelle se reparare concordiam permotus multorum fletibus pollicetur. "sed qui" ait "potissimum huius legationis pondus 15 excipiet? quem tantae molis cura maneat? quis est qui Galatam concitatum reuocare possit et principem? nam semper, cum rogatur, exuperat qui iram naturali moderatione non terminat". tunc uno omnes ore responderunt: "uester tantummodo ad pacem declinetur adsensus. est nobis persona nuper 20 ad sacerdotium Ticinensis urbis adscita, cui et beluae rabidae colla submittunt, cui ante preces offeratur beneficium, quod a quolibet petiturus aduenerit, cui est uultus uitae similis, quem uenerari possit quicumque, si est catholicus et Romanus, amare certe, si uidere mereatur, et Graeculus. iam si ad sermonem 25 illius ueniamus, numquam sic diras aspides uerborum digitis

1 gubernaret <i>T</i>	3 sequestrat <i>B</i>	6 proprio <i>LPTV</i>	
ista <i>b</i>	7 nutriebatur <i>LTV</i>	adfligebatur <i>BLV</i> ¹	8 distri-
minibus <i>T</i>	expectabat <i>TV</i>	9 rimerem (ci <i>m.</i> 2) <i>T</i>	10 risi-
dentem <i>L</i> ¹	post nobilitatis <i>ras.</i>	8-9 <i>litt. L</i>	gentibus <i>L</i> ¹
11 scandolo <i>TV</i> ¹	12 utieq; <i>B</i>	desiderent <i>L</i> ¹ <i>T</i> ¹	praeca-
bantur <i>BV</i>	13 recimer <i>BV</i>	14 repararet <i>B</i> ¹	15 quis <i>T</i>
et <i>Sirm.</i>	16 tante <i>B</i>	17 galatham <i>LTV</i>	18 exuperat
<i>B</i> , exuberat <i>LTV</i> ; cf. p. 351, 14		19 omnes <i>om. B</i>	ore ore
<i>B</i>	20 ad pacem <i>V in ras.</i>	declinetur (decli <i>in ras.</i>) <i>V</i>	
21 sacerdotum <i>L</i> ¹ <i>T</i>	adiscita <i>B</i>	23 petituros <i>L</i> ¹	cultus
<i>Baronius</i>	25 greculus <i>LTV</i> , greculus <i>B</i>	26 aspedes <i>B</i> ¹	

incantator Thessalus uiolentis poterit euocare carminibus, quomodo ille effectum petitionis suae etiam a negaturis extorquet. pendet in arbitrio eius, cum loqui coeperit, sententia audientis. perdet ius suum qui excusare disposuit, si illi allegandi copia concedatur". tunc patricius Ricemer ita respondit: "detulit ad me hunc hominem, quem exponitis, fama gloriosum: et in hoc magis admirationi mihi est, quod cum omnes habeat laudatores, nullos eius quibus per inuidiam abundare solet nouitas prodit inimicos. ite ergo et rogate hominem dei, ut ambulet: iungite etiam meas preces". egressi de concilio statim Ticinum petunt, causam narrant. fuis, ut istum laborem susciperet, beatus Epiphanius rogatur lacrimis, qui ne extenuaret beneficium, si filios diutina supplicatione torqueret, antecessit desideria postulatum. quos tamen taliter adlocutus est: "quamuis tantae rei necessitas probatissimae personae pondus inquirat et titubet sub graui fasce portitor in maturus. affectum tamen quem debeo patriae non negabo". quibus breuiter narratis, quoniam erat loquendi parcus, ad Ricemerem patricium perrexit, a quo simul uisus et electus est.

20 Mandato ergo sibi legationis ordine Romam petiit. in quo itinere quid molestiarum sustinuerit quidue uirtutum gesserit, festinans ad maiora praetereo. mox tamen ut supra dictae urbis portas ingressus est, fama quae absentem illum notum fecerat, digito coepit ostendere. conuersi ilico omnium oculi, 25 stupuere mentes adtonitae, quod tantam sibi exhiberi reuerentiam imago eius index sanctitatis exquireret. inexpiables

1 incantatur B ¹	tessalus B ¹ PTV	2 illae B	etiam a
om. b; etiam om. Sirm.	negaturas b	3 in om. T	4 dis-
posuerit T	5 cupia B	6 exponetis B	7 cum B, om.
LTV	8 nullus L	9 prodet B	10 etiam V s. l.
con-	12 epifanius BLTV	n ^o V	16 imaturas T ¹
silio Sirm.			
18 qm̃ B, quō LPV, qm̃ T, quo b, quomodo Sirm.			19 dilectus
coni. Schottus	22 ut fort. includendum		23 orbis B ¹
24 caepit BLV	ilico L, ilico B		25 stupuerunt Sirm.
tantum B	exiberi B	26 indix B	exquireret b et Boll.,
exquaeret B, requireret Sirm., extiterit LPTV			inexpiables B,
inexplicabilis Sirm.			

se culpae reum fatebatur quilibet potentum, si tantum genua eius amplexus est: tollebatur clamor in caelum: nemo illum in mortalium numero computabat, cui omnia caelestis gratiae uidebant bona constare. perfertur ad principem Anthemium, studio legationis episcopum uenisse Liguria, hominem quem 5 nullus possit etiam diues eloquio sufficienter exponere. at ille: "callida mecum Ricemer et in legationibus suis arte decertat: tales dirigit, qui supplicatione expugnent quos ille lacessit iniuriis. perducite tamen ad me hominem dei, qui si possibilis precatur, admittam, si difficilia, supplicabo ne excusationem 10 meam grauetur accipere. dubito tamen an Ricemer apud me quod poscit optineat, cuius scio uotorum intemperantem esse personam et in condicionibus proponendis rationis terminum non tenere. sed ueniat directus antistes et laudatam iam pridem praesentet effigiem". egrediuntur officia palatina tota urbe: 15 "iube, rogaris" audiebat episcopus.

At uenerabilis et saeculis omnibus probatus pontifex posteaquam introgressus est et proferendi sermonis donatus licentia, quamuis fugitiuae potestatis insignia ostrum gemmasque rutilantes reuerendae imaginis fulgore compresserit (etenim quasi 20 absente imperatore ita in se oculos traxerat singulorum), tali tamen narratione incipiens ianuam oris reserauit: "summa caelestis domini, uenerande princeps, est ordinatione dispositum, ut cui tantae reipublicae cura mandabatur per catholicae fidei dogma deum et auctorem et amatorem pietatis agnosceret, 25 per quem bellorum furorem pacis arma confringunt et calcans colla superbiae concordia superat quod fortitudo non praeualet.

1 potentium <i>T</i>	4 bona <i>om. TV</i>	5 uenissae <i>B</i>	ligerie
<i>L</i> ¹	6 diuis <i>B</i>	ad illae <i>B</i>	7 callidā <i>L</i>
<i>B</i>	8 dirigit <i>B</i> , diligit <i>T</i> ¹	illae <i>B</i>	11 accipere <i>B</i>
12 poscet <i>B</i>	socio <i>V</i> ¹	13 conditionibus <i>BLTV</i>	14 antistis
<i>B</i>	laudatum <i>B</i>	15 tota urbe palatina <i>sic transponi indicat V</i> ² ,	
urbe tota palatina <i>Sirm.</i>	urbae <i>B</i>	16 rogares <i>B</i>	iube r.
audiebat] ubi rogatus adueniebat <i>Boll.</i> , sed cf. <i>indicem s. u.</i> iubere			
17 ad <i>BL</i>	18 proferendi <i>B</i>	20 cōpressit <i>T</i>	21 ab-
sentem <i>B</i> ¹	22 tamen <i>om. Sirm.</i>	23 uenerandae <i>LV</i>	25 ac-
tozem <i>T</i>			

sic namque Daud praedicabilem parcendi magis inimico animus reddidit quam intentio uindicandi: sic perfecti saeculorum reges et domini supplicantibus indulgere caelesti arte didicerunt. supernae namque dominationis instar possidet qui imperium
 5 suum pietate sublimat. hoc ergo Italia uestra freta iudicio
 uel Ricemer patricius paruitatem meam oratum direxit, indubitanter coniciens, quod pacem Romanus deo munus tribuat, quam precatur et barbarus. erit enim triumphus uestris proprie profuturus annalibus, si sine sanguine uiceritis. simul
 10 nescio quae species fortior possit esse bellorum quam dimicare contra iracundiam et ferocissimi Getae pudorem onerare beneficiis. grauius enim percellitur, si postulata inpetret quem puduit hactenus supplicare. tractandus deinde anceps bellandi euentus: in quo tamen si ita praeualuerint peccata certamine,
 15 uestro regno defrudabitur quod partes utraeque perdiderint. nam quaecumque apud Ricemerem, si amicus est, salua sunt, cum ipso a uobis patricio possidentur. cogitate pariter, quia bene causae suae ordinem dirigit qui pacem primus obtulerit”.

Hactenus admirandus pontifex prosecutus loquendi finem
 20 fecit. tunc princeps erigens oculos desertum se omnium uidit aspectibus atque in eum inuitatos uultus esse cunctorum, quem admirari nec ipse desinebat. tunc alto trahens uerba suspirio ita orsus est: “quamuis inexplicabilis mihi, sancte antistes, aduersus Ricemerem causa doloris sit et nihil profuerit maximis
 25 eum a nobis donatum fuisse beneficiis, quem etiam (quod non sine pudore et regni et sanguinis nostri dicendum est) in familiae stemma copulauimus, dum indulsimus amori reipublicae quod uideretur ad nostrorum odium pertinere: quis hoc namque

3 dedicerunt *B*   6 patricium *B*   prauitatem *L*   oratum
Schottus et Boll., oratu libri   7 deo minus *B*, dominus *Boll.*
 8 proprie *L*   9 annalibus *L*   si *om.* *B*   sanguines *B*¹
 10 posset *B*   demicare *B*   11 getae] gente *T*   honerare
T   13 actenus *B*   15 utraque *L*   perdederint *B*¹
 16 amica *T*¹   20 faecit *V*   21 atque i. e. inuitatos *T* in *ras.*
corr.   22 superio *L*   23 ita orsus est *exp. T m. 2*   sanctae
 antistis *B*   25 beneficiis fuisse *T*   28 nororum (ro ex co *corr.*)
L   pertineret *BLV*¹   ecquis *fort.*

ueterum retro principum fecit umquam, ut inter munera, quae
 pellito Getae dari necesse erat, pro quiete communi filia pone-
 retur? nesciuimus parcere sanguini nostro, dum seruamus
 alienum. nemo tamen hoc credat propriae causa factum esse
 formidinis: nam in tanta circumspectione salutis omnium solum 5
 pro nobis timere non nouimus. bene enim apud nos conpertum
 est, perire imperatori laudem suae uirtutis, qui pro aliorum
 cautela non metuit. sed ut tuae uenerationi ad liquidum conatus
 illius aperiamus: quotiens a nobis maioribus donis cumulatus
 est Ricemer, totiens grauior inimicus apparuit. quanta contra 10
 rempublicam bella praeparauit? quantas externarum gentium
 per illum uires furor accepit? postremo etiam, ubi nocere non
 potuit, nocendi tamen fomenta suggessit. huic nos pacem da-
 bimus? hunc intestinum sub indumento amicitiarum inimicum
 sustinebimus, quem ad foedus concordiae nec ad finitatis uincula 15
 tenuerunt? grandis cautio est aduersarii animum cognouisse:
 etenim hostem protinus sensisse superasse est. perdunt semper
 deprehensa odia stimulos, quos occultata conceperant. sed si
 in his omnibus reuerentia tua et uadis et mediator accedit,
 qui potest spiritali indagine consilia nefanda inuenire et in- 20
 uenta corrigere, pacem, quam et tu poses, negare non audeo.
 postremo si solitae calliditatis astutia etiam te fefellerit, cer-
 tamen iam uulneratus adsumat. me tamen statumque reipublicae
 tuis committo et commendo manibus et gratiam, quam suppli-
 canti et profuso per se Ricemer negare disposueram. per te 25

2 gete *LPT*   dare *b*   3 nescimus^{ui} *L*   5 nam *ex nun L*
m. 2   8 cautilla *B*   conatos *B*   9 cumlatus *BLV*
 10 quantus *B*   12 per *ex pel B*   foror *B¹*   13 suggessit
B, suggesset L¹   damus *B*   14 hoc *B*   amicitiarum *B*
 inimicum *om. T*   15 ad f.] nec foedus *Baronius*   ad finitatis *B,*
 ad finitas *L*   16 aduersarium *B*   tengnouisse *T*   18 occultaⁱⁿ
L   conciperant *B,*   ceperant *V*   19 omnibus his *T*   20 po-
 test *Bb,* potes *LTV*   consilia] *reliqua huius opusculi desunt in*
Pb (uerba exuberare dignationem quae secuntur sunt Epist. III 18
p. 85, 19), adiecerunt primi Schottus et Sirm.   inuenie^r *B*

primus exhibeo. profunda enim deliberatione compendiis nostris in hac parte consulimus, si in incertis procellarum erroribus nauem ex boni gubernatoris ordinatione flectamus. quis enim tibi excusare praesumat beneficium postulanti, cui oportuerat ante preces offerri?" haec imperator. at uenerabilis sacerdos "gratias" inquit "omnipotenti domino, qui pacem suam principis menti inseruit, quem ad instar superni dominatus uicarium potestatis suae uoluit esse mortalibus".

Quibus breuiter narratis accepto etiam pro concordiae firmitate ab Athemio sacramento discessit, festinans ad Liguriam reuerti, quoniam resurrectionis dominicae tempus instabat, per quod maceratis ieiuniorum cruce corporibus carne frigida spiritus hilaris recalescit et, dum a redemptore nostro moriendo mors uincitur, fidelis spei cibus anima saginatur. uicesimo a se, cum Romam egressus est, futurum Pascha dies promittebat: tanta tamen iter celeritate confecit, ut quarto decimo die inprouisus et famam praeueniens Ticinum ingrederetur, comitibus sane plurimis in uia derelictis, quia nec abstinentiam eius sustinere poterant nec laborem. ecce concursus praestolantium tanti antistitis aduentum domi positum uidere, quem nondum Romam egressum fuisse cognouerant. laetae urbis tripudia adtonito Ricemeri indicantur: pacem factam consono omnes ore clamitabant. exultatio infinita prouinciarum et, sicut hominum mos est gratius habere quod redditur, quam si omnino non pereat, dulcior erat concordia quae post litem reuocabatur et pax quae iam paene desperata contigerat. euoca-

3 boni] ueri <i>Sirm.</i>	5 ad <i>BL</i>	6 inquit <i>B</i>	deo <i>LT</i>
8 suae potestatis <i>Sirm.</i>	10 dicessit <i>T</i>	11 quoniam <i>B</i> , quomodo <i>L</i> , quando <i>TV</i>	
et <i>scripsi</i> , recalesceret <i>BLTV</i>	12 cruae <i>B</i>	13 ilaris <i>B</i>	recalescit
et fidelis <i>LT</i>	anima <i>om. L</i>	a <i>inclusit Schottus</i>	15 see
<i>B</i>	pasca <i>B</i>	diē <i>coni. Schottus</i>	18 ui ^a <i>L</i>
19 poterant <i>ex</i> poterunt <i>T corr.</i>	prestantium <i>B</i>	20 antestitis	
<i>B</i>	uide <i>T¹</i>	21 romān <i>B</i>	lete <i>T</i>
indicant <i>T</i> , indicarunt <i>Schottus</i>	factum <i>V¹</i>	cumsono <i>T¹</i>	
24 granus <i>T¹</i>	si** (n? <i>eras.</i>) <i>L</i>	26 paenae <i>B</i>	et uocabatur <i>T et Sirm.</i>

batur reuerendus pontifex, ut diu expectatum Mediolanensibus praesentaret aspectum. at ille, ne uelut debitas gratiarum actiones praesens uideretur exigere, uisitationes eorum sub colorata specie declinabat. igitur processu temporis et laboris cotidianis successibus uitae in eum meritum geminabatur. erat 5 illi germana natu minor, religione non inpar, Honorata nomine, cuius uitam per singula uirtutum genera longum est eloqui. sufficit tamen ad laudum eius cumulum dignam tanti uiri sororem dixisse. hanc in ipso quo de legatione rediit consecrauit anno, quam tamen inbuendam disciplinis caelestibus, quasi 10 sancta illi natura non sufficeret, Luminosae cuidam feminae stupendae sanctitatis et singularis exempli commisit, cuius oporteret fortassis natalium culmina relegi, nisi insignior fuisset uita quam sanguine. haec enim fuit talis, de qua se crederet habere et ipse quod disceret qui erudiendam consortem uteri 15 committebat. nam breui apud hanc depositum antistitis pignus effloruit et ad maturitatem bonae frugis plantaria onusta perduxit. interea per propositum sibi callem uitae cursu praepeti sacerdos uenerabilis incedebat, eleemosynis sine retractatione operam dans, quod munus accipientibus uultu et animo blan- 20 dissimo commendabat, ita ut cuiusque sermonis solius gratiam praestitisset, nequaquam se indonatum putaret abscedere: erat enim summum praemium, talem saltem uidisse pontificem. crescebat in dies singulos fama gloriosis successibus et totum paene mundum illius praedicatione complebat. 25

Defuncto tunc Ricemere uel Anthemio successit Olybrius, qui in ipsis exordiis diem clausit extremum. post hunc Gly-

1 exspectatum <i>TV</i>	2 ad <i>B</i>	ne <i>T s. l. m.</i> 2	3 uisi-
tationis <i>B</i>	6 germana* <i>V</i>	7 eloqui* (i <i>eras.</i>) <i>L</i>	9 qd̄ ele-
gatione <i>LV</i> ¹ , quo e legatione <i>Schottus</i>	11 sancta (t <i>ex c</i>) <i>L</i>		
13 culmina culmina <i>B</i>	relegit <i>T</i>	14 uitam <i>B</i>	16 anti-
st**is (it <i>eras.</i>) <i>L</i> , antistitis <i>BV</i>	17 honusta <i>BLTV</i>	18 ppeti	
<i>T</i>	19 sacerdos <i>B</i>	elimosinis <i>B</i> , aelymosinis <i>LV</i> , elemosinis	
<i>T</i>	retractione <i>T</i>	21 sulius <i>B</i>	23 saltim <i>B</i>
<i>L</i>	24 t. paenae <i>B</i> , pene totum <i>T</i>	25 compleat <i>L</i> ¹	26 tunc.
om. <i>T</i>	olimbrus <i>T</i>	27 glicerius <i>BLTV</i>	

cerius ad regnum accitus est, apud quem quanta pro salute multorum gesserit, studio breuitatis incido. nam supplicante sancto uiro inlatam matri a dicionis suae hominibus concessit iniuriam, cum apud illum reuerentia praefati sacerdotis esset etiam decessore sublimior. post quem ad regnum Nepos accessit. tunc inter eum et Tolosae alumnos Getas, quos ferrea Euricus rex dominatione gubernabat, orta dissensio est, dum illi Italici fines imperii, quos trans Gallicanas Alpes porrexerat, nouitatem spernentes non desinerent incessere, e diuerso Nepos, ne in usum praesumptio malesuada duceretur, districtius cuperet commissum sibi a deo regnandi terminum uindicare. hinc utrimque litium coeperunt fomenta consurgere, et dum neutrae partes conceptum tumorem uincendi studio deponunt, sic exuperabat causa discordiae.

Adtigerat iam beatissimus uir octauum in sacerdotio annum, cum repente Nepotis animum submouendae dissensionis amor infudit, ut repulso simultatis ueneno seruaret inter reges caritas quod tueri arma uix poterant. euocantur ad consilium Liguria lumina, uiri maturitatis, quorum possit deliberatione labans reipublicae status reuiuiscere et in antiquum columen soliditas desperata restitui, tantique ad tractatum coiere ex iussu principis, quanti poterant esse rectores. seritur de ordinanda legatione sermo: in beatissimum uirum Epiphanium mentes omnium et oculi diriguntur: fiunt eunctorum sententiae, quasi unius et ore proferrentur et pectore. quid pluribus? cum laetitia Christi miles occasionem laboris amplectitur et spe effectum praecipit: de negotii aestimatione confidens agendi speciem melioraturus inquit: actionem paene conclamatum

1 regimen <i>Sirm.</i>	actitus <i>T</i> ¹	quantē <i>V</i>	3 ditionis
<i>TV</i>	4 reuerentiam <i>B</i>	5 postquam <i>T</i>	nepus <i>B ut l. 10</i>
qui suos — porrexerant <i>fort.</i>	10 malasuada (e s. l. m. 2)	<i>V</i>	
14 exsuperabat <i>T</i> ¹ <i>V</i> , exuberabat <i>T</i> ²	18 et uocantur <i>TV</i>	con-	
cilium <i>Boll.</i>	21 solidatas <i>T</i> ¹	disperata <i>B</i>	coiere <i>Schottus</i>
et <i>Sirm.</i> , coire <i>BLTV</i>	22 iussu <i>T</i> , iusso <i>BLV</i>	23 epifanium	
<i>BLTV</i>	24 oīum oculi <i>T</i>	25 et] al. ex <i>adn. Schottus</i>	plura
<i>Sirm.</i>	26 occansionem <i>B</i>	27 spe ex ipse <i>corr. L</i>	praecipit
<i>BLTV, em. Sirm.</i>	28 inquiret <i>B</i>	paenae conclamatum <i>B</i>	

et ualde difficilem caelestis potentiae praesidio percontatus est suscepit inpleuit. cuius itineris molestias necessitatesque non ualeam per ordinem digerere, nec si mihi centum linguarum fluminibus per meatus inriguos uerba fundantur. nam egressus de Ticinensi oppido, donec ad destinata loca pertingeret, tali uiae suae fatigationem arte geminauit: ut si temperius iumentorum defectum considerantes in futurae mansionis diuersoria successerunt, praeter psalmorem continuationem, praeter lectionis perseuerantiam, quorum nihil nisi stando faciebat, eligebat secessum nemorea fronde conclusum, ubi conexis arborum brachiis nox domestica texeretur, quod solum refugus per umbracula opaca sol nesciret, et torum uiridanti cespite gratia naturalis sterneret. ibi profusus in oratione continuis fletibus exortem pluuiarum terram oculorum imbribus inrigabat. reddebantur arua illa fecunda orationum copia, quae frugum esse non poterant.

Tali exercitio se macerans Tolosanam, in qua Euricus tunc rex degebat, urbem ingressus est, quem iam praeuia opinio Gallorum auribus, qualis esset, intimauerat, sacerdotibus praecipue eiusdem regionis, quos adtonitos de aduenientibus inquisitio profunda sollicitat. erat praeterea ea tempestate consiliorum principis et moderator et arbiter Leo nomine, quem per eloquentiae meritum non una iam declamationum palma susceperat, qui cum summo gaudio aduentum pontificis indicauit notitiae publicae. euocatur ex tempore regi praesentandus antistes, ad quem ilico ut ingressus, uidit salutauit adgressus

1 ualde <i>T</i>	percū tatus <i>T</i>	2 necessitates quae <i>B</i>	4 me-
atum inriguos <i>B</i>	5 de <i>om. Sirm.</i>	ticinensis <i>V</i> ¹	oppido <i>T</i>
6 gemauit <i>T</i> ¹	ut] <i>cf. Wiener Studien II p. 249</i>	8 successerant	
<i>Schottus</i> , accederent <i>Baronius</i>	10 nemorosa <i>Sirm.</i>	12 thorum	
<i>T</i> uiridante <i>B</i>	14 flexibus <i>B</i>	exortem <i>LT</i> ²	16 cupia
<i>B</i> ¹	17 Euaricus <i>Schottus</i>	20 praecipuae <i>B</i>	21 inquisito
<i>L</i>	profana <i>fort.</i>	eadem <i>Boll.</i>	22 et ante moderator <i>om.</i>
<i>B</i>	23 meritum (itum <i>in ras.</i>) <i>V</i>	palma iam declamationum	
<i>T</i>	24 susciperat <i>B</i>	25 p̄sentandus <i>L</i>	26 antistis <i>B</i>
ilico <i>L</i>			

est: "quamuis te, stupende terrarum princeps, multorum auribus reddat uirtutis fama terribilem et gladii, quibus finitimos continua uastitate premis, segetem quandam inimici germinis metant, nullam tibi tamen superni gratiam numinis dira
 5 bellandi praestat ambitio nec ferrum fines tuetur imperii, si caelestis dominus offendatur. regem te habere memento cui oportet considerare quid placeat, qui cum susceptum hominem portaret ad caelum, pro immensae hereditatis munere pacem discipulis iterata saepius admonitione commendat. cuius nos
 10 praecepti necesse est esse custodes, praecipue cum nouerimus uirum fortem dici non posse quem uicerit indignatio. deinde perpendere nos conuenit, quod nemo diligentius propria tuetur quam qui aliena non adpetit. quocirca Nepos, cui regimen Italiae ordinatio diuina commisit, ad haec nos impetranda
 15 destinauit, ut reductis ad fidem mentibus terrae sibi conuenae dilectionis iure socientur. qui licet certamina non formidet, concordiam primus exoptat. nostis in communi, quo sit dominiorum antiqui(tus uicini)tas limitata confinio, qua sustinerint partes istae illarum rectores famulandi patientia. sufficiat,
 20 quod elegit aut certe patitur amicus dici qui meruit dominus appellari". haec uir insignissimus Epiphanius.

At Euricus, gentile nescio quod murmur infringens, mollitum se adhortationibus eius uultus sui serenitate significat. Leo uero nominatus superius tanto adlocutionis ipsius tenebatur
 25 miraculo, ut crederet uerbis huiuscemodi expugnari posse mentes, si fas est dici, etiam si contra iustitiam postularet.

3 continuo *L* praemis *B¹LV* 4 numinis *Schottus*, nominis
libri 5 fines *T in ras. corr.* 6 regem te *ex regente T corr.*
 8 *syllabae* ret ad caelum pro *T in ras. corr.* 9 commendabat *fort.*
 13 adpetet *B* nepus *B* italie *B* 17 prius *Sirm.* 18 do-
 miniorum *BT²*, dominorum *LT¹V* antiquitas *scripsi*, antiquitas
libri uicinitas *addidi, om. libri* liminata *L¹* 19 pacientia
LV 20 eligit *B* patiatur *Schottus* 21 epifanius *libri*
 22 mumur *BV¹* infringes *B* 23 sed adortationibus *B*
 25 mirabatur *T* 26 etiamsi (si *postea add.*) *B*

taliter tamen fertur ad interpretem rex locutus: "licet pectus
meum lorica uix deserat et adsidue manum orbis aeratus in-
cludat necnon et latus muniat ferri praesidium, inueni tamen
hominem, qui me armatum possit expugnare sermonibus.
fallunt qui dicunt Romanos in linguis scutum uel spicula non
habere. norunt enim et illa quae nos miserimus uerba repel-
lere et quae a se diriguntur ad cordis penetralia destinare.
facio ergo, uenerande papa, quae poscis, quia grandior est apud
me legati persona quam potentia destinantis. accipe nunc
fidem et pro Nepote pollicere, quod seruet intemeratam con-
cordiam, quoniam te promississe iurasse est". his dictis inito
etiam pactionis uinculo uerendus pontifex uale dicto discessit.
ad quem statim precatorum turba dirigitur, ut secuturo die
regis epulis interesset, quem ille iam conpererat iugiter per
sacerdotes suos polluta habere conuiuia: cui excusauit dixitque
sibi non esse in more positum alienis aliquando prandiis
uesci, perendie se magis uelle proficisci. quod constitutum
maturauit implere et Tolosam tantis comitantibus egressus
est, ut paene deserta urbs discedente nostro pontifice cer-
neretur. tantos enim in breui deuinxerat sibi caritate sincera,
ut captiuitatem flerent quos apud patriam remanere necessitas
constringebat. inde tamen regrediens singula sanctarum habi-
tationum loca uisitauit: Medianas insulas, Stoechadas, Lerum
ipsamque nutricem summorum montium planam Lerinum adiit,

1 tamen ^{liter} tñ T	interpretem L	2 lorica B ¹	uix ex rex
T	adsiduae B	includat aeratus T et Schottus	7 cordis]
caedis Sirm.	penitralia B	8 uenerandae B, ueneranda LV	
11 quō LV, qñ T, quando Sirm.	promisse B	hiç B	
12 ualedicta B, ualedicto dicto T	dicessit T	13 at L ¹	
praecatorum B	secuturo B	14 aepulis B	15 pulluta B
conuiuia B, conui ^{ui} a V	excussauit B	16 ~eē L	17 uesci p.]
ues perendie B, uespere Schottus	18 comitatibus T	20 de-	
uinxerat BLV	22 sanctarum B	23 Stoechadas con. Sirm.,	
cycladas BLV, cicladas T	24 montium i. e. episcoporum; cf. Caesarii Arel. Homil. 25: beate et felix insula Lerinensis, quae cum parua et plana esse uideatur, innumerabiles tamen montes ad caelum misisse cognoscitur		

unde singulos uitae flosculos decerpsit ex omnibus, quos in se boni germinis fomes insereret et ad maturitatis tempus grauida pomis caelestibus arbor adduceret. interea expectatum Italis lumen redditur et reuertente singulari sacerdote per sudum rutilans iubar aperitur. Ticinum diu desideratus ingreditur, Nepoti effectum peractae legationis insinuat, et crescente laudum cumulo humilitas in eo pariter sentiebat augmentum.

Igitur dum talibus se disciplinis et laboribus Christi [et] dei nostri operarius exerceret, ecce ille quietis nescius et scelerum patratior inimicus magna dolorum incrementa conglutinatur et inquit quibus uirum integerrimum passionibus lacesseret. exercitum aduersus Orestem patricium erigit et discordiae crimina clandestinus supplantator interserit: spe nouarum rerum perditorum animos inquietat. Odouacrem ad regnandi ambitum extollit et, ut haec perniciēs in Ticinensi ciuitate contingeret, Orestem ad eam fiducia munitionis inuitat. episcopus cum omnibus ad se pertinentibus praesens inuenitur: fit maximus in urbe concursus, praedandi rabies inardescit: ubique luctus, paor ubique et mortis imago plurima. discurrerebat ille sollicitus: posebatur ad poenam cuius substantiam notio^{rem} fecerat amicitiarum fides antiquior. alii flammas ruituris aedibus subponebant: alii ad exitium posebant dominum, pro cuius conuenerat salute pugnari. currunt ad ecclesiae domum, totis direptionis incendiis aestuantes,

20 Vergil. Aen. II 369.

1 uitae *V s. l. m.* 2, unę *L*¹ 2 fomis *B* 3 expectatum
TV 4 reuerente *L* 7 in eo humilitas *T* sentiat *B*, sentiuit *Boll.*, an sentibat? 9 sedum *T* et *inclusi*; cf. *Wiener Studien II p. 249* 12 inquiret *B* integerrimum *B*
13 lacessiret *B*, lacessiret *LTV* eriget *B* 15 perditorem *B*
B odouacrem *T*¹ 16 perniciēs (r ex n? *corr.*) *L* 19 urbe
BL praedandi *B*¹, praedandi *V* inardescet *B* 20 luctus
ubique paor et plurima mortis imago *Schottus* 21 sollicitus *L*
22 notio^{rem} *L* amicitiarum *B*, amicitiarum *L*¹ 23 exitium
B 25 ecclesiae *B* direptionis *L*¹

dum quem uidebant erogare plurima perinmensa suspicabantur abscondere. pro nefas! thesauros cruda barbaries quaerebat in terra, quos ille ad caelestia secreta transmiserat. diripitur etiam sancta eius germana et seorsum ab eo captiuitatis sorte deducitur: omnes nobilium a suis familiae sequestrantur: 5 Luminosa gloriosissima femina parili necessitatis condicione constringitur. o dolor! utraeque ecclesiae flammis hostilibus concremantur: tota ciuitas quasi rogos effulgorat. cunctorum uoces sacerdotem requirentium audiuntur: nemo periculi sui meminerat, dum maior ab illis salutis portio diuideretur. cui, 10 quamuis confusa in singulorum exitium turba fremeret, honor tamen et inter gladios inpendebatur. nam ilico non fuerunt quos potuit uidere captiuos: uenerabilem germanam suam, priusquam in uesperam diei illius lux funesta laberetur, eripuit: plurimos etiam ciuium absoluit precatu suo, antequam du- 15 rissimae condicionis uincla sentirent, matres familias praecipue, quas inmanior in hac necessitate poterat manere commoratio. postremo status ciuitatis, quem multitudo barbarica succidebat, unius fortissimae columnae sustentatus resurgebat auxilio, nec tantum ad delendum sufficiebat exercitus, quantum ad repa- 20 randum unius persona pontificis. sublato tamen Orete et propter Placentinam urbem extincto depraedationis impetus conquieuit.

Post quem adscitus in regnum Odouacris tanto cultu insignem uirum coepit honorare, ut omnium decessorum suorum 25 circa eum officia praecederet. interea ne diu fauillis domicilia diuina premerentur, ante gloriosus antistes reaedificandi sum-

1 perinmensae B	2 nephas T	thesauros B	4 sorte
T s. l. m. 2	6 necessitates ⁱ B	8 quam ⁱ T	effulgorat
B ² LTV	10 portio salutis T	diuidatur T ¹	11 exitia Boll.
14 p'quam T ¹	die B	eripuet ⁱ B	15 durissime B
16 conditionis BLTV	uincla LT	praecipuae B	17 cō-
moratio ^{at} T	18 ciuitastis B ¹	sucedebat B	20 proficiebat
fort.	22 extincto TV	24 odouacris (a eras.) L	25 hone-
rare L	suorum om. Boll.	26 neq ¹ T	ne diu om. L
27 praemerentur B	antistis BV		

psit animum quam expensas aut substantiam praeparandi. ingentis pretii fabricas sine nummorum adtollere condito non expauit, apostolicae admonitionis haud inscius, quod caelestia regna quaerentibus indeficiens iugiter census exuberet et de
 5 pleno semper inperitiam quem non opprimit in largiendi uoluntate paupertas. dicebat enim: "uix est, ut animum diuitem possibilitas deserat, et difficillimum, ut sequatur abundantia hominem mente mendicum". iam iamque tamen fastigia perfectionis maioris ecclesiae opus adtigerat aedificio et dedicationis insignibus adornato, extemplo alterius ecclesiae cum
 10 columnatus repente paries impulsu callidi serpentis eiectus est. uoluit experiri, si multiplici eius possit uexatione subuerti. at ille uiolentior, ne malis eius cederet, adsurgebat et continuo sine alicuius passionis indicio ad reparationem ipsius
 15 plena se auditate succinxit. nimio tamen uniuersitas tenebatur miraculo, quod ab ipso templi tholo artifices cum ingenti machina corruerunt, nullus tamen eorum aut crure debilis factus est aut aliqua membrorum parte truncatus. quod orationibus episcopi contigisse cunctorum sensibus patuit, ut molem
 20 propriam ruina sustineret et a casu suo lapides suspenderentur. stupendo tamen ordinationis eius cursu supra dicti operis perfectionem labor accepit. nam consummato maioris ecclesiae (opere) reparationem orditus, raptim ad fastigia priscae incolumitatis surrexisse conspexit domum dei qui necdum con-
 25 pererat inchoatam. quibus tamen ab eo celeriter exactis mox se in illum diuinus fauor ostendit. nam in eiusdem anni curriculo summa daemonum turba de obsessis coeperunt cla-

2 praecii *B*, praetii *V* nummorum ui attollere continuo *coni.*

<i>Schottus</i>	3 haut <i>T</i>	5 inperciat <i>B</i>	opprimet <i>B</i>	9 ^{ma} ioris
(o ex u corr.) <i>V</i>		aedificatio <i>L</i>	10 exemplo <i>L</i> ¹	tum
<i>Sirm.</i>	11 deiectus <i>fort.</i>	13 ad <i>B</i>	14 passiones <i>B</i> ¹	
inditio <i>LTV</i>	ipsius <i>om. T</i> , eius <i>Boll.</i>		15 succinxit <i>B</i>	
16 quod dum <i>fort.</i>	ip̄i <i>T</i>	tolo <i>BLTV</i>	17 machena <i>B</i> ¹	
18 truncatus <i>L</i>	20 ruinam <i>B</i>	21 stupenda <i>V</i> ¹	perfecti-	
onem operis <i>T</i>	22 consummã de (~ et de <i>add. corr.</i>) <i>T</i>	23 opere		
<i>addidi, om. libri</i>	preparationem <i>LTV</i>	26 diuinis <i>T</i> ¹		
27 demonum <i>B</i>	coepit <i>T</i> , cepit <i>V</i>			

mare corporibus, flagris se et cruciatibus nimiis, ut fugerent, sacerdote Epiphanio imperante compelli. quos ille modica cum fletu oratione profusa ad extrema terrarum confinia transmittabat ac diuersis uocibus heulantes meritorum suorum urgebat imperio. sed cum talia per Christi gratiam iugiter faceret, 5 nihil sibi de praesumptionum flatibus adsumebat. tollit enim illis boni meriti potentiam quibus supercilium fiducia benignitatis adtulerit.

Interea ne solis ciuitatem templorum aedibus uideretur ornasse, fessis eiusdem urbis habitatoribus remediorum utili- 10 tate prospexit. nam directa legatione ad Odouacrem quinquennii uacationem fiscalium tributorum impetrauit, ad quae beneficia per singulos dispartienda tanta se castitate continuit, ut nemo ex his minus acciperet quam is, quo fuerant inpetrante concessa. dum haec tamen gererentur, in perniciem Liguriae 15 possessorum Pelagi, qui ea tempestate praetorio praefectus erat, repositus malitiae ardor efferbuit. nam coemptionum enormitate grauissima tributa duplicabat reddebatque onus geminum, quod simplex sustineri non poterat. unde mox ad sanctum uirum oppressorum turba confluit, qui laetus suc- 20 currendi occasiones amplectitur et pro cunctorum necessitate alacer ambulauit poposcit obtinuit. sed quid frustra gestio singulorum species laborum eius uel formas eloqui, dum quod non explicat possibilitas praesumit adfectus datque terminum latiora opinantibus sermonis angustia? fuerunt tamen ista 25 sacratissima uatis desideria, ut, cum innumerabilia faceret, optaret de laudibus suis aut nulla aut pauca perstringi. unde

1 flabris <i>B</i>	2 epifanio <i>BLTV</i>	3 et oratione <i>T</i>	4 eu-
lantes <i>T</i>	suorū suorū <i>L</i> ¹	urgebat <i>LTV</i> ²	5 sed cum]
secū <i>L</i>	6 praesumptione <i>V</i> ¹	tollit <i>B</i>	7 supercilium <i>LV</i>
(ci <i>ex p corr. V m. 1</i>)	8 adtulerat <i>B</i>	11 quinquennii <i>V</i> ¹	
12 adque <i>B</i>	beneficia <i>V</i>	14 his <i>T</i> , his <i>B</i>	15 pernitium
<i>B</i>	16 Pelagii <i>Schottus</i>	quiae <i>B</i>	17 efferuit <i>B</i>
18 in-	19 sustinere <i>LTV</i>	22 optinuit <i>LV</i>	23 elo-
qui* <i>L</i>	24 praesumet <i>B</i>	26 sacratissimi <i>LTV</i>	

si quid minus lingua pauper aperui, audientum et legentum sensibus derelinquo.

Post multas tamen quas apud Odouacrem regem legationes uiolentia supplicationis exegit dispositione caelestis imperii ad Italiam Theodericus rex cum immensa roboris sui multitudine commeauit, ad quem uir integerrimus, dum Mediolaniam positus esset, excurrit. quem cum ille regum praestantissimus cordis oculis inspexisset et solita iudicii sui sacerdotem nostrum libra pensaret, inuenit in eo pondus omnium constare uirtutum, cuius integritatem uelut fabrilibus lineis ad perpendicularum mentis emensus est, quique tali apud suos de illo sermone usus est: "ecce hominem, cui totus Oriens similem non habet, quem uidisse praemium est, cum quo habitare securitas. fortissimo muro Ticinensis ciuitas incolumisto uallatur, quos inpugnantum nulla uis possit obruere, quos nequaquam Balearis fundae transcendat excursus. si qua necessitas inter undas certaminum adcesserit, tutum est apud istum matrem familiasque deponere et expeditum excursibus militare bellorum".

Interea perduelles animos dediticii exercitus mutationum incendit ambitio, quorum caput Tufa fuit, homo in perfugarum infamio notitia ueteri pollutus: qui concepit mente, ut se desperatis partibus cum ingenti multitudine redderet. quod cum Theodericus rex principali sollicitudine cognouisset, continuo omnem illam, quam totus Oriens uix sustinuit, contraxit

1 audientum et legentium <i>T et Sirm.</i>	5 theodericus <i>T</i>
multitudinem <i>B</i>	7 occurrit <i>Boll.</i>
	prestantissimus <i>B</i>
8 in-	
spexitset <i>B</i>	9 libera <i>B¹</i>
	eum <i>B</i>
	10 uelud <i>L</i>
	lines
<i>B</i>	11 quique] qui <i>Sirm.</i> , qui quoque <i>fort.</i>
	13 uidisset <i>L</i>
premium <i>B</i>	14 ^{ti} cinensis <i>B</i>
	incolomi isto <i>LV</i> , incolumita ^{isto} <i>B</i>
15 quos] q̄ <i>in ras.</i> <i>T corr.</i>	oppugnantum <i>Schottus</i>
transcendant <i>L et Sirm.</i>	16 tran-
et <i>inclusit Schottus</i>	18 familias <i>Sirm.</i> ; matres familias <i>fort.</i>
mente] ingenti <i>add. B</i>	20 dedititii <i>T</i>
	22 infamia <i>T² et Boll.</i>
<i>V</i>	23 se desperatis <i>B</i> , sedes per atis (<i>i corr.</i>)
partibus (<i>par corr.</i>) <i>V</i>	ingenti <i>om. B</i>
	24 dum <i>Sirm.</i>
theodericus <i>T</i>	25 illūm <i>B</i>
	cumtraxit <i>T¹</i>

manum atque ad Ticinensis ciuitatis se angustiam contulit. uideres urbem familiarum coetibus scatentem, domorum inmanium culmina in angustissimis resecata tuguriis: cerneres a fundamentis aedificia immensa migrare nec ad recipiendam habitantium densitatem solum ipsum posse sufficere. 5

Inter haec ille in bonis uir exercitatissimus, in quo animorum amplitudo cunctis pandebat adcessum, opportunum sibi coniciens tempus offerri, quo benignitatis suae pleno austro uela laxaret et portum gloriae per uariarum notitiam gentium et actuum celebritatem secunda nauigatione pertin-10 geret, primore in loco, quod nullae chartae ueterum, nulli librorum de quocumque locuntur annales, quod cum stupore relator adfirmet uel cum admiratione lector admittat, ut cum sagacissima gente habitans et quam nulla suspicionum aura praeteruolat, in rebus dubiis, quando metus periculi etiam 15 mitia contra quoslibet corda sollicitat, sic illis fidelissimus extitit, ut inimicos eorum toto deuinctos teneret affectu et inter dissidentes principes solus esset qui pace frueretur amborum. adplicabat enim ad compendium unius quicquid praestabatur ab altero: et reuerentia personae suae atque dulcedine 20 sic largientis temperabat animum, ut nullatenus accenderetur, si aliquid a se beneficii per episcopum et inimicus acciperet. ille fuit, circa quem concordiam et pugnantem seruarent et cuius quietem bella non laederent. iam si ad illud ueniamus, quod cotidiana et ipsos pascebat humanitate raptos et illis 25 intra ciuitatem sumptuum necessaria ministrabat, qui foris praedia illius continua uastitate deleuerant. nam tot milia hominum uno eodemque tempore, cum diuersa poscerent, reficiebat blanditiis, humiliabat adloquio, pascebat muneribus. si cuius liberi uxorque inimicis a qualibet parte fuissent inter-30 cipientibus occupati, ilico supplicationis illius pretio redde-

1 se om. <i>Sirm.</i>	2 scantentem <i>B</i>	doorum <i>L</i>	3 reserata
<i>Boll.</i>	7 adcessum (um <i>ex</i> us <i>corr.</i>) <i>V</i> , accessum <i>T</i>		oportunum
<i>BLTV</i>	9 austro uel axaret <i>L</i>	15 praeteruolae <i>B</i>	17 extitit <i>TV</i>
	18 desidentes <i>B</i>	19 amplicabat <i>L</i>	22 acceperet
<i>B</i>	24 iam si] <i>cf. p. 361, 7</i>	25 quot <i>Baron.</i>	26 fortis
<i>L</i> ¹	30 uxor quae <i>B</i>		

bantur suis, quos auri redimere non potuisset effusio. regi
 aptissimus et prae sanctis omnibus uenerabilis existebat, ut
 quoscumque Romanorum bellandi licentia hominum eius
 fecisset esse captiuos, mox illi restitueret, quem sola intelle-
 5 gebat aliorum libertate ditari. deinde enumerare nequeam
 quanta ille subiugatorum agmina solo proprio reddidit, quanta
 ne uexarentur, imposuit. iam si illa retexam, quas inimicorum
 sustinuit insolentias, quibus laborauit inmissionibus, quali
 procellas pessimorum uirtute contempsit: ad haec enarranda
 10 lingua non sufficiet. iuuat enim certa quaeque decerpere, ubi
 sunt omnia admiranda quae referas. sub tali cruce triennium
 duxit, soli deo dolorum suorum secreta manifestans, a quo
 ministrari sibi clandestinum posebat auxilium.

Post hinc digressis Gothis ciuitas Ticinensis Rugis est tra-
 15 dita, hominibus omni feritate inmanibus, quos atrox et acerba
 uis animorum ad cotidiana scelera sollicitabat: diem putabant
 perisse, qui illos sine facinore casu aliquo interueniente fugisset.
 quos tamen beatissimus antistes sermonum suorum melle
 delinibat, ut effera corda auctoritati se submitterent sacer-
 20 dotis et amare discerent quorum pectora odiis semper fuisse
 dedicata cognouimus. mutata est per meritum illius peruersitas
 naturalis, dum inhonoris mentibus radix peregrinae apud illos
 affectionis inseritur. quis sine grandi stupore credat dilexisse
 et timuisse Rugos episcopum et catholicum et Romanum, qui
 25 parere regibus uix dignantur? cum quibus tamen integrum

2 acceptissimus <i>coni. Schottus</i>	5 numerare <i>B</i>	7 illam <i>V</i> ¹ ,
illas <i>T</i>	8 qualli <i>L</i> ¹ ut uidetur	9 uirtutem <i>B</i>
<i>B</i> , sufficeret <i>T</i>	iubat <i>B</i>	10 sufficit
14 gotis <i>BLTV</i>	rogis <i>T</i> ¹	11 crucae <i>B</i>
16 cotidianas <i>B</i>	diem] que <i>add. T s. l. m. 2</i>	12 decreta <i>T</i> ¹
19 delinebat <i>B</i> , deliniebat <i>Boll.</i>	auctoritati se <i>T</i> ² ,	18 antistis <i>B</i>
auctoritate <i>LT</i> ¹ <i>V</i>	20 et] ut <i>Boll.</i>	discerens <i>B</i>
<i>coni. Schottus</i>	22 inonoris <i>T</i> , in horum <i>Baron.</i>	21 dedita
<i>T</i>	qui <i>B</i>	dixisse <i>T</i> ¹
24 rugos <i>B</i> , rogos <i>LTV</i>	23 inferitur	cha-
25 parcere <i>Sirm.</i>	dignabantur <i>Schottus in mg.</i>	

paene biennium exegit taliter, ut ab eo flentes discederent, etiam ad parentes et familias regressuri.

Postquam uero perfuncta res est misero exitiâque bello et uicit is, cuius post triumphum spoliatum uagina gladium nullus aspexit, qui praesumptionem exercitus sui cum proelio 5 terminauit, ilico adgressus est uenerandus pontifex de urbis suae reparatione tractare, quam ut primum dignis compleret habitatoribus, spiritalis prospexit deliberatione consilii. et licet eam precatu illius faciente nullus in uastitatem temporalis procellae turbo dispulerat, parum tamen credebat posse suffi- 10 cere, si post ruinam omnium Liguriaei ciuitatum Ticinus suis tantum contenta indigenis exultaret. coepit finitimarum urbium certos quosque de ciuibus flosculos legere atque ad suos hortos cultor diligens plantaria iam probata portare, de quibus frugi et idoneus aptissima caperet poma possessor. 15

Interea subita animum praestantissimi regis Theoderici deliberatio occupauit, ut illis tantum Romanae libertatis ius tribueret, quos partibus ipsius fides examinata iunxisset, illos uero, quos aliqua necessitas diuiserat, ab omni iussit et testandi et ordinationum suarum ac uoluntatum licentia submoueri. 20 qua sententia promulgata et legibus circa plurimos tali lege calcatis uniuersa Italia lamentabili iustitio subiacebat. itur rursus ad illum, qui manu medica publicis consueuerat subuenire uulneribus, cuius fonte aerumnarum saepe fuerat ardor extinctus. qui dum se diceret solum ad tantam sarcinam 25 sustinendam non posse sufficere, rogatur pariter uenerabilis

1 pene V	exiget B	discederent (<i>alt. d ex n corr.</i>) L	
2 sed B	5 nullas V	adspicit Sirm.	praesumptionum B
prelio B	6 pontifex B	10 procelle B	partum T
12 contēpta T	exultaret TV	finitimarum u. c.] uicinorum urbium finitimos Sirm.	
Sirm.	13 ad om. B, in Boll.	14 diligenter	
Schottus	fruge et (e et ex ie? corr.) B	fruges idoneas et coni.	
B	15 pompa LT ¹ V	16 theoderici L	18 iunxisset
22 iusticio BLTV	itur] igitur B, itur igitur fort.		
23 publica V	24 erumnarum BLTV	saepae B	25 ex-
inctus TV			

Laurentius Mediolanensis episcopus. qui profecti una Rauennam etiam pariter peruenerunt, suscepti reuerenter. postquam illis agendi aditus reclusus est, beatus Laurentius necessarium duxit illi potissimum perorandi copiam dari, cuius uestigia
 5 frequentium legationum laboriosus callis adtriuerat et per tramitem huiusmodi itineris cursitantem non semel hispidum castrensis puluis effecerat. qui tali publicas petitiones est orditus eloquio. "quantus, inuictissime princeps, per innumerabiles successus felicitatem tuam fauor diuinus euexerit, si
 10 per ordinem relegam, agnoscis te notorum parcum maiora semper a deo nostro beneficia accepisse quam optasse memineris. sufficit tamen horum unum narrare sed maximum, quod apud te principem ibi seruorum tuorum causas agimus, ubi solebat inimicus tuus huius solii possessione gaudere.
 15 habes plurimum Christo redemptori nostro quod debeas: pro quibus rogamus ipse largitus est. cauendum nobis est, ne offendatur auctor muneris, si quod praestitit non amemus. diu suspendo fiduciam meam: placet ire per singula, quae fando conperi quaeque perspexi accessisse tibi diuinitatis auxilio.
 20 scis quae te pollicebaris acturum, quando confertissimis inimicorum cuneis urgebaris et circa muros Ticinensis ciuitatulae hostilis litui clangor streperet, quando armis numero aduersarii praestantiores subsistere sola tecum dimicante caelitus inuisibili uirtute non poterant. audebat te adgredi qui exercitus

1 medolanensis V   3 laurentius] mediolanensis e^s add. T
 necessarium—laboriosus T in ras.   4 illi post potissimum T s. l.
 dare T   6 hispedum B   7 efficerat BL   8 eloquia^o B
 9 euexerit] exuerit B (f. exhibuerit s. l. m. rec.), extulerit Schottus
 10 relegam ex regalem ut uidetur corr. L   agnosces Boll.
 11 optase T   12 sufficet B   horum] hoc Sirm.   nar-
 rere V¹   14 solu/// potius quam solii/// B, soli con. Schottus
 17 actor T   prestitit BLTV   19 q̄cumq; T   auxilia Sirm.
 20 te B s. l.   21 urgebaris TV (post corr.)   ciuitatulae tici-
 nensis LV   conuitatule T¹   22 hostis Sirm.   litui B
 tui LTV, tuis Sirm.   23 prestantiores B   demicante L
 24 audiebat L

tuos nuda aestimatione pensabat: solaciorum tuorum pondus
 omnis bellandi apparatus sustinere non ualuit. quotiens utili-
 tatibus tuis aer ipse seruierit, si recenses, tibi caeli serena
 militarunt, tibi conuexa pluuias pro uoto fuderunt. quis
 resistere dexteræ tuæ ausus fuit et cum gratia superna 5
 pugnantem? quotiens inimici tui ceciderunt mucronibus sodalium
 suorum? quotiens tibi uicit qui pro hostium tuorum utilitate
 certabat? his ergo donis caelestibus uicissitudinem impensa
 circa homines pietate restitue. mysticæ oblationis holocausta
 sunt supplicantium lacrimas non sperni. illud certe perpende, 10
 qualibus in regno successeris: quos si, ut liquet, malitia ex-
 pulit, casus illorum necesse est ut sequentes informet. ruina
 praecedentium posteros docet: cautio est semper in reliquum
 lapsus anterior. non sine exemplo militat qui respicit qua
 causa decessor eiectus est. his freta Liguria uestra nobiscum 15
 profusa supplicat, ut legum uestrarum beneficia sic tribuatis
 innocentibus, ut noxios absoluatis. exigua est apud deum
 nostrum misericordia, si illos tantum laesio non sequatur, qui
 reatu carent: culpas dimittere caeleste est, uindicare terrenum".
 post haec siluit. 20

At eminentissimus rex inquit, quo loquente adtonita de
 uoluntate eius corda paupor artabat: "quamuis te, uenerabilis
 episcopo, pro meritorum tuorum luce suspiciam et multa
 apud me confusionis tempore reposuisses beneficia, quibus frui
 te conuenit tranquillitate reuocata, regnandi tamen necessitas 25
 qua concludimur misericordiae quam suades non ubique pandit

1 tuus <i>L</i>	exercitatione <i>T</i>	solaciorum <i>libri</i>	2 quoties
<i>TV et sic postea</i>	utilitatebus <i>V</i> ¹	4 militauerunt <i>L et Sirm.</i>	
conexa <i>V</i> , al. contacta <i>adn. Schottus</i> ,	conuexa poli <i>fort.</i> ; sed cf. <i>Claudian</i>		
<i>diani Rapt. II 91, in Ruf. II 454</i>	5 dextrae <i>Sirm.</i>	6 pugnantem	
<i>L</i>	8 uicissitudinem <i>B</i>	9 restituae <i>B</i> , restituere <i>LT</i> ¹ <i>V</i> ¹	
mysticæ <i>BL</i>	10 supplicantium <i>T</i>	11 quot <i>B</i>	13 praecedentium <i>Sirm.</i>
14 interior <i>L</i> ¹	16 profusa <i>om. Boll.</i>	17 do-	
minum <i>L</i>	21 ad <i>B</i>	emenentissimus <i>B</i> ¹	22 uenerabiles
<i>B</i> ¹	23 episcopo (<i>alt. e in ras.</i>) <i>B</i>	suspiciam <i>V</i> ¹	24 repo-
suissis <i>B</i>	26 suadis <i>B</i>		

accessum, et inter res duras nascentis imperii pietatis dulcedinem censurae pellit utilitas. exemplorum caelestium testimonio assertio mea nititur. offendisse legimus principem, qui caelitus destinatum neci inimicum subduxit exitio: poenam meruit lenitas, quam potuit intulisse districtio. ultionem suscipit qui detractat inferre: uim diuini iudicii aut adtenuat aut contemnit qui hosti suo, cum potitur, indulget. iustitia coercendi sunt quos constat gratiam non secutos. uitia transmittit ad posteros qui praesentibus culpis ignoscit. nam quod de redemptoris nostri patientia loqueris, illos uere amplectitur lac gratiae, quos austeritas legis informat. numquam a medico ad plenissimam curationem aeger adductus est, nisi ab illo, qui primum putria ferro membra desecuit et latentem penitus e sinu uiscerum produxit inluuiem. qui criminosos patitur inpune transire, ad crimina hortatur insontes. tamen quia precibus uestris, quibus superna assentiunt, obsistere terrena non possunt, omnibus generaliter errorem dimittemus. nullius caput noxa prosternet, quoniam potestis et apud deum nostrum agere, ut sceleratae mentes a proposito sui peruersitate discedant. paucos tamen, quos malorum incentores fuisse cognoui, locorum suorum tantummodo habitatione priuabo, ne forte exurgens necessitas uicinos inueniat nutritores et malorum adiuta successibus bella consurgant". his praecellentissimus rex dictis uirum inlustrissimum Vrbicum acciri iubet, qui

- 1 duras *B*, duas *LTV*   2 testimonia *T*¹   3 assertio *LTV*,
affectio *Sirm.*   4 destinatum *B*   neci *Boll.*, nec libri
5 lenitas *B*   6 suscipit *scripsi*, suscepit libri   7 hoste *B*
indulgit *B*   8 coercendi *T*   secutus *BL*¹*V*¹   transmittet
B   9 praesentes *B*, poscentibus *T*   ignoscitur *B*   10 paci-
entia *LV*   amplectitur *L*   11 austeritas (*alt.* a *corr.*) *B*   nun-
quam *B*   a *om.* *B*   12 plenissimam *B*¹   13 putrida *B*¹
14 inluuiem *T*   15 impunire *LV*¹, impunite *Sirm.*   quia *B s. l.*
16 sentiunt *B*, assentiuntur *Boll.*   17 dimittimus *T*¹ et *Boll.*
18 prosternit *B*   non *B*   19 propositi* sui* (ui *in ras.*) *B*
peruersitate *B*   21 tantummodo] tantum *Sirm.*   priuabo *B*
22 exurgens *LV*   23 precellentissimus *B*   24 acciri *T*

uniuersa palatii eius onera sustentans, Ciceronem eloquentia, Catonem aequitate praecesserat, cui praecepit ut generalis indulgentiae pragmaticum promulgaret: quod ille ad omnem benignitatem paratissimus ilico tanta breuitate et luce contextuit, ut et illa culparum genera cognoscerentur abolita, quae 5 putabantur fuisse reseruata.

Interea secretius rex praestantissimus sacerdotem uenerandum Epiphanium imperat euocari, quem tali compellat affatu: "iudicii nostri ex ipsa sententia, gloriose antistes, pondus intellege, ut, cum tot in regni nostri circulo pontifices esse uideantur, 10 tu potissimum in tanta re quasi unicus eligaris: nec eneruata per meritum tuum huiusmodi aestimatores inludit opinio. solus esse iuste crederis, cuius splendore tamquam globis lunaribus minorum siderum lumen obtunditur et modicae lucis radii praefulgida conscientiae tuae luce fuscantur. quis 15 quaerat noctis lampadam, ubi solis iubar effulгурat? quis candelaе praesidium, ubi caminis indesinentibus fidei pyra succenditur? postremo talem a me oportet dirigi, qualem suscipiens libenter auscultet. uides uniuersa Italiae loca originariis uiduata cultoribus. in tristitiam meam segetum ferax 20 spinas atque iniussa plantaria campus adportat, et illa mater humanae messis Liguria, cui numerosa agricolarum solebat constare progenies, orbata atque sterilis ieiunum cespitem nostris monstrat obtutibus. interpellat me terra, quocumque respicio uberem uinetis faciem, cum aratris inpexa contristat. 25 o dolor! nullus umor illorum labris infunditur, quos a uini

2	precesserat B	generaliter Sirm.	3	praeumaticum B
4	illico L	8 epifanium BLTV	affatum B	9 gloriosae
	antistis B	intellegi B	10 nostri T ² , ñ BT ¹ V, om. L	
11	elegaris B	13 crederes B	15 concientiae suae B	16 efful-
	gorat B ² LV, efulgorat T	17 candeles B	indesidentibus L	
18	suscenditur B	19 orienariis B	20 tristitiam B	21 cam-
	pus — humanae V in ras.	aportat T ¹	ille V	22 mensis
	luguria L	agricolarum B	23 sterilis L	ieiunium L
24	nostris V	25 inspexa T	26 humor LTV	

copia Oenotrios uocauit antiquitas. haec quamuis Burgundio
 inmitis exercuit, nos tamen, si non emendamus, admisimus.
 populatae patriae cessamus succurrere, et aurum apud nos
 habetur in conditis? quid interest, pecuniis an ferro aduer-
 5 sariorum animos inclinemus? obtulisse quod mentes capiat
 hosti uicisse est, oculuisse superari. suscipe ergo Christo
 adiuuante huius laboris sarcinam, ex qua communem habeamus
 in caelesti repromissione mercedem, quia nouus iste propriis
 insignibus titulus laudis aderescit, per manus tuas de oppugna-
 10 toribus nostris sine sanguine triumphare. princeps eorum
 Gundobadus est, cui reuerentiam tui uetustas inseruit, quem
 uidendi te nimia cupido stimulat. mihi crede, pretium
 captiuitatis Italicae erit uester aspectus: redemptos putabo
 esse quos cupio, si ad terras illas talis redemptor accesserit.
 15 quam magno suffragio uincuntur oculi, quibus te offerimus!
 sed quid demoror manus arua poscentia? polliceor tibi redi-
 uium statum Liguriae: polliceor soli laetitiam et post Trans-
 alpinam peregrinationem reducem fecunditatem: ex accidenti
 aurum tibi commodatur pro qua talis legatus acturus es".
 20 Ad haec episcoporum lux Epiphanius respondit: "quanto,
 uenerabilis princeps, pectus meum tripudio repleueris, si ser-
 mone posset ambiri, pro diuitiis meritorum tuorum inmeditata
 et continua uerba profunderem. sed quam sermoni meo inter-
 ceptus denegetur successus, monstrant lacrimae gaudiorum,
 25 quas dolorum alumnas nunc parturit exultatio. proinde in-

1 enoetrios *BV*, enotrios *T*, enoetri*os (t *eras*.) *L*   an^{ti}quitas
L   2 inmitis] terminis *T*   admisimus *B*¹   3 postulatę *L*¹
ut uidetur   6 hostis *Boll.*   oculuisse *T*¹   9 oppugnationibus
Sirm.   11 gondouadus *BV*, gundouadus *LT*   uestustas *B*,
 uenustas *Boll.*   12 uendendi *L*   praetium *V*, precium *BL*
 14 esse putabo *Sirm.*   16 re*diuium *B*, rediuam *V*   17 laetitię
*L*¹   18 peregrinationem *B*¹   fecunditate *L*   accedenti *B*
 19 comodatur *T*¹   tantis *T*   es *B*, est *LTV*   20 epifanius
BLTV   respondit *om. Sirm.*   21 tripudio* *T*   repleberis
B   22 possit *libri*   diuiciis *B*   inmedicata *L*   23 inter
 cept' (cept' *in ras*.) *T*, intercoeptus *LV*   24 successus *T in ras*.
 25 proinde *Boll.*, perinde *libri*

tellege, ad referendas optimo regi tam pro nobis quam pro se ipso gratias plus me sentire posse quam eloqui. iustitia prius an bellorum exercitatione an, quod his praestantius est, omnes retro imperatores te pietate superasse commemorem? habes unde gentis nostrae rectores accuses: tu redimis quos 5 illi persaepe aut permiserunt fieri aut fecerunt ipsi captiuos. Daudid legimus pro singularis laudationis exemplo idcirco maxime caelorum proximitates indeptum, quod oblato manibus suis Sauli pepercit inimico et in testimonium concessae potestatis exuuiarum eius particulam rapuit, per quam et licentiam 10 probaret et uotum. deus bone! in quanta remuneratione huius factum suscipis pro tot milium oppressorum libertate tractantis, qui illum pro unius seruati hominis sanguine sublimasti. perage ergo coepta festinus et felicitatis tuae oblationem laetus adporta meque, quamuis sim paratus, stimula, ne in 15 offerendo tam odorato sacrificio tarditatis obice refreneris. Christi redemptoris nostri erit concedere, sicut ex operibus futurum conicimus, ut uere holocausta tua per meas manus possis offerre. precor tamen, ut indultu clementiae tuae Victor, Taurinatis urbis episcopus, comes mihi et particeps huius 20 itineris adiungatur, in quo clarum est epitomam omnium uirtutum constare: quo socio adhibito de deo nostro securus spondeo, nullum effectum propriis petitionibus abnegandum”.

2 cf. Verg. Aen. XI 126

1 optimo *om. Sirm.*   2 ipso* *T*   3 qđ (q *ex o corr.*) *L*
 prestantius *B*   5 habis *B¹ ut uidetur*   gentes *B*   redemes *B*,
 redimes *Boll.*   7 singularis *T*   8 indēptum *T*   9 Sauli] tali *T*.
 pepercerit *ex* pepercit *T corr.*, percipit *L*   testimonium] testem
Sirm.   11 quante *T¹*   12 milium *scripsi*, milibus *libri*   13 unius
T in ras.   sanguinae *B*   14 ergo] igitur *Boll.*   15 stimula^o *B*,
 stimulo *Boll.*   16 odorato *B*   refreneris *ex* refuneris *V corr.*
 18 conicemus *B*   manus meas *Schottus et Sirm.*   20 comis *B*
 21 epithoma *BLTV*, epitoma *Sirm.*, *em. Schottus et Boll.*   22 con-
 stare *om. Sirm.*   sotio adhibeto *B*   ñ *BT¹V*, non- *L*
 23 respondeo *LTV*   ðbnegandum *B*

Quibus auditis rex eminentissimus adnuit. at tremendus pontifex dicto uale discessit. ex tempore portandae pro redemptione pecuniae destinantur, suscipiuntur: egreditur, Ticinum inpiger uenit. et quamuis adhuc hiemali torpore
 5 Martius mensis glaciales fluminibus frenos inponeret et cana niuib^{us} iuga Alpium transitoris minarentur exitium, sed mortiferum frigus et concretas algore glebas fidei ardor exuperat. numquam in gelu labitur cuius fundamentum
 10 est: diceres quod uniuersa inpelleret quae poterat retinere necessitas, nec cibi ipsius capiendi mora sustinebatur, et cum singulos cum ipso positos ille plenus discriminibus callis turbaret, solus inter pericula timere non nouerat quem spes uitae certa comitabatur. interea illa quae itineris eius
 15 fuit semper praeuia et in apparatu diligens praecessit fama et tanta Gallos insignium eius relatione conpleuit, ut quasi superni numinis aduentu aut praesentia turbarentur. concurrebat omnis aetas et sexus et quos a uicinitate uiae ipsius longa interualla seiunxerant ardor animi proximabat. quicquid habuit
 20 quisque pretiosum obtulit et, si non habuit, aliunde mercatus est: patria ubique, ubique opulenta diffusio. inemptis dapibus mensae cumulabantur peregrinorum et illis, quas nisi comparatas incolae habere non poterant, escis sine pretio utebantur externi. tunc quoscumque indigentum repperit, illis quae
 25 erant donata dispersit. domi forisque pascebat miseros, neque

1 audistis <i>L</i>	ad <i>B</i>	2 pontifex <i>B</i>	dicessit <i>T</i>
ex <i>ex et T</i>	3 distenatur <i>B</i>	4 tempore <i>Schottus et Sirm.</i>	
5 marcius <i>TV</i>	6 canani ^u tibus <i>T</i>	8 exsuperat <i>LTV</i>	9 ergo]
igitur <i>Boll.</i>	10 diceres (es <i>corr.</i>) <i>B</i>	11 nec cibi] ne tibi <i>B</i>	
sustenebatur <i>B</i>	14 spe ^a <i>L</i> , res <i>Schottus</i>	comittabatur <i>B</i>	
15 preuia <i>LTV</i>	17 aut <i>om.</i> <i>LTV</i>	presentia <i>B</i>	19 se-
iunxerant <i>BLV</i>	proximabatur <i>B</i>	20 preciosum <i>B</i>	21 patri
<i>B</i> , patriaque <i>T</i>	ubique <i>om.</i> <i>LT et Sirm.</i>	opulentia <i>L</i>	
inemptis <i>BV</i> ¹	22 cūlabantur <i>B</i>	comparatus <i>LV</i> , compatu ^s	
<i>T</i>	23 incolae <i>inclusit Schottus</i>	posuerant <i>L</i> ¹	24 indigen-
tium <i>T et Sirm.</i>	repperit <i>T</i>		

feri potuit, ut quod ad ipsum delatum est pauperum usibus subtraheretur.

Hoc ordine mira celeritate Lugdunum ingressus est, ubi Rusticius tunc episcopalem cathedram possidebat, homo qui et in saecularis tituli praefiguratione sacerdotem semper exhibuit et sub praetexta fori gubernatorem gessit ecclesiae: qui trans Rhodanum fluuium aduentui ipsius spiritalis laetitiae copia repletus occurrit, causam commectionis inquit, quae essent astutiae regis edocuit. quem ne inopinantem obiectionum aut responsionis calliditas inueniret, intra penetrabile pectoris certaminum se prolusione firmabat. quem postquam Gundobadus terrae illius dominus uenisse cognouit, "ite" inquit ad suos "et uidete hominem quem et meritis et uultu semper ego Laurenti martyris personae coniunxi: qui quando nos uidere uelit inquirite et cum iusserit inuitate". mox ad eum omnis Christianorum principis adsistentium turba confluit, qui affatim admiratione capiebantur, quod illa tot linguarum fama tam minorem se in isto, quamuis esset ampla, monstraret, cui numquam sufficeret paupertate sermonum, quamuis ditior iusto esset in reliquis. constitutus ergo uidendi regem dies: ad quem cum ingressus est, salutauit, et sua utrique uisione laetati sunt. dedit summo uiro Victori licentiam, si iuberet ipse, principium legationis ordiri: qui ad illum omne pondus rettulit, ut fuit ad cunctam humilitatem paratissimus.

25

- 1 ipsum *T in ras.*   2 subtrahetur *L*   4 rusticus lugdunensis
 archi *T m. rec. in mg.*   qui *V s. l.*   5 saeculam^{ria} *B*, singularis
T   6 gubernationem *T et Schottus*   7 rodanum *BLTV*
 8 inquit *B*   10 penitralis *B*   11 formabat *Sirm.*   gundo-
 badus *BT*, gondobabus *LV*   12 inquit *B*   14 laurentii *L*
TV   coniunxi *B*, coniunxit *L*   15 uidere uellit *B*, uelit
 uidere *LTV*   inquirita *B*   indicate *coni. Schottus*   16 om-
 ni^s *V*   principi *Boll.*   17 cui *L¹*   18 tam] tamen *Ba-*
ronius   20 constituto^{us} *B*, constitutis *T¹*, constitutos uel constitutus
L   uidendi ex gaudendi *T corr.*   21 at *L*   22 uterque *Sirm.*
 23 iueret *B*   principium (iu in ras.) *V*   24 retulit *LTV*

E uestigio decus Italiae antistes noster talibus uerbis regem
 coepit adfari: "inexplicabilis mihi dudum, probatissime princeps,
 uestri amor inposuit per iter istud contra naturam et tempus
 bella suscipere et crustati montis pericula non timere, quibus
 5 dum in metallum aquas artauerit, coagulatum ex liquore
 minatur exitium. transcendendi alienis mensibus ninguidos saltus,
 posui gressus quos in suis locis uis frigoris obligabat, postremo
 mortem non timui, ut tibi celer praemium aeternae lucis ad-
 ferrem. inter duos optimos reges testimonium in caelestibus
 10 dicturus adhibeor, si quod ille misericorditer postulat tu
 clementer adcommodes. munus repromissionis dominicae aequa
 lance diuidite, et cum ambo amplius habueritis, damna nemo
 lugebit. certate, duces inuictissimi, et alterutrum uos exequendo
 praecepta mystica superate. in qua conflictatione sic brauium
 15 uictor accipiet, ut uictus praemium non amittat. sequimini
 consilium meum, et ambo superiores, ambo pares extabitis.
 redimere cupit ille captiuos: tu sine pretio redde genitalibus
 glebis. mihi credite, nemo uberius in hac causa, nemo maius
 accipiet quam qui nihil acceperit: defrudabitur praemium
 20 partis illius, atque ad tua conpendia lucrum transit alterius,
 si quos et uendere gloriosum est donare disponas. pro quantum
 dispendii de pollicitatione diuina offerenti aurum in hoc negotio,
 si remittatur, infligit! uel quantam pauperiem, si suscipiatur,
 adportat! diuites exercitus tuos faciet contempta pecunia,
 25 adquisita mendicos. audi Itolorum supplicum uoces et de te
 praesumentium preces serenus admitte. audi Italiam numquam

1 antistis <i>B</i>	2 iam dudum <i>Sirm.</i>	3 istum <i>T</i> ¹ , illud <i>L</i> ¹	
4 montes <i>V</i> ¹	5 coagulatum <i>B</i>	6 m̄ sibus (si <i>in ras. corr.</i>)	
<i>T</i> ninguido <i>LV</i>	10 si] sed <i>T</i>	tu] ut <i>T</i>	11 acco-
modes <i>T</i>	repromisionis <i>TV</i>	12 diuite ^{at} <i>B</i>	com <i>L</i> ¹
13 lugebat <i>T</i> ¹	exsequenda <i>TV</i>	14 con flectatione <i>B</i>	si ^c
<i>V</i> 16 patres <i>V</i>	exstabitur <i>TV</i>	17 redemere <i>B</i>	19 acci-
perit <i>B</i>	premium <i>B</i>	20 ad] at <i>B</i>	transiet <i>coni. Schottus</i>
21 uindere <i>BLV</i>	disponas donare <i>T</i>	23 infligit <i>scripsi</i> , in-	
fliget <i>libri</i>	suspiciatur <i>L</i>	25 medicos <i>V</i>	italiorum <i>T</i>
26 praesumentum <i>Sirm.</i>	praeces <i>B</i>	adi ⁿ <i>L</i>	

a te diuisam et multum de animi tui clementia confidentem, quae si una uoce uteretur, haec diceret: quotiens pro me, si reminisceris, ferratum pectus hostibus obtulisti? quotiens pugnasti consilio, ne bella subriperent, ne aliquis meorum duceretur in quacumque orbis parte captiuus? quos nunc 5 detines, tu nutristi: dolose mihi uirtus tua beneficium praestitit, si quos ab extraneis tutatus est custos inuasit. quis catenarum nexibus impeditus durae sorti non uberiores lacrimas exhiberet, cum se ad condicionem liberator inpelleret? quis se subduceret, cum armorum tuorum crepitus audiretur, in 10 quo in necessitatibus tutissimum habuere per fugium? elisis collo manibus matrona sublimis, cum traheretur ad uincula, promisit sibi uindicem te futurum. uirgo ab stupratoris insidiis pudorem suum tibi credebatur displicere posse si perderet. in summam, capti sunt quos nemo fugientes inuenit. agricolarum 15 laboriosae stirpes et duris exercitatae ligonibus suboles, quos per terram suam pascit infabricata simplicitas, cum loris colla necterentur et palmas uinciret arta conexio, nihil pro defensione sua aliud clamitabant: scimus et euidenter agnoscimus, nonne uos estis Burgundiones nostri? uidete, ne ante pium 20 regem quae facitis excusetis et illa urbanorum consuetudine crimina subprimatis. quotiens istae quas ligare praesumitis manus domino communi tributa soluerunt? nouimus quia ille fieri ista non iussit. hac auctoritate miseri pro solaciis utebantur. multos tamen integritatis tuae fiducia fecit interimi, 25

- 1 confitentem *B*   2 quoties — l. 24 iussit *inclusit Schottus*
 3 reminisceres *B*   pectum *T*¹   4 subriperent (sub *in ras.*) *B*,
 subreperent *Boll.*   aliq^{uis} *L*   eorum *Sirm.*   5 parce
T   6 nutristi] nosti *Schottus*, nri *B*   dolosae *B*   p̃stati
T   7 custos *B*   9 exhiberent *T*¹   inpleret *L*   11 per-
 fugium] praesidium *Sirm.*   12 cum *ex con T corr.*   13 uindem
T   16 satirpes (p *eras.*) *L*   exercitate *V*, exercitare *T*   soboles
LTV   17 doloris *L*   18 uinciret *in ras. add. V m. 1*   con-
 nexio *TV*   20 burgundionis *B*   21 facites excusetes *B*¹
 orbanorum *B*   22 subpremates *B*¹, suppressates *V*¹   iste quos
T   legare *B*   praesumites *B*¹*V*¹   23 illa *T*¹   24 so-
 latiis *BT*

dum capti superbius responderunt. redde ergo residuos patriae, redde origini, redde gloriae tuae. antiquus dominus prouinciam diligit, quam et modernus amplectitur. remitte quamuis ad alienam dicionem, qui se et ibi positi tuos esse cognoscant. 5 parum enim gratiae inpendimus illius imperio, cuius misericordiae nil debemus. uacua sentibus illam quam bene nosti Liguriam et reple culturis. quantum muneribus tuis obnoxia sit intellegit, si faciem suam aliquando cognouerit. domesticum tibi semper est indulgere supplicibus, sicut superbos ob- 10 primere. sic in utroque fortissimos, ibi per gladium, hic per temperantiam triumphos adquires. nostris nostrorumque mouere fletibus. sic in successione regni istius legitimus tibi heres ad crescat, et per spem adultae progenies ad Burgundionum gubernacula reuiuiscas. et licet hoc deo tribuas, adice et illud, 15 quod nec hominibus externis istud inpendis. iam tibi Italiae dominus etiam necessitudinis adfinitate coniungitur: sit filii tui sponsa Latia largitas, absolutio captiuorum: offerat pactae suae munus quod et Christus accipiat". haec cum dixisset, commonito sancto collega Victore surrexit, et usque ad pectus 20 regium lacrimantes et cum omnibus propter adstantibus capita submiserunt.

Tunc rex probatissimus, ut erat fando locuples et ex eloquentiae diues opibus et facundus adsertor, uerbis taliter uerba reposit: "belli iura pacis suasor ignoras et condiciones 25 gladio decisas concordiae auctor euisceras: lex est certantium quem putas errorem: frenum nesciunt inimicitiae, quem tu,

1 cum *Boll.* 2 tuae *om. L* prouintiam *LTV* 3 diligit
BLTV, em. Sirm. 4 ditionem *LTV* positos *Schottus*
 6 sensibus *L* 7 obnoxia sit muneribus tuis *Sirm.* 10 sic] sicut
T fortissimus *fort.* 11 nostrorum commouere *Sirm.* 13 pro-
 geniei *Boll.* 16 etiam] et *Sirm.*; necessitudine adfinitatis *fort.*
 adfinitate *L* sit] sed *L*¹ 17 sponsa lacia *BLV*, sponsalitas
Boll., ut sponsalicia *T m. rec. in mg.* absolutio *V* pactae]
 patrie *T* 19 comnito *L*¹ collegia *T*¹ uictor *L*
 20 propter *om. T* 22 et ex *om. T* 23 operibus *T*¹ 24 bella
 iuris *B* condiciones *LTV*, conditionis *B* 25 actor *T* cer-
 tantum *T* 26 potas *B* inimititiae *BV*¹ tu *om. T*

Christianae lucis iubar, ostendis. proeliis temperantiam nullus adnectit, quae oris tui nitore, egregie moderator, adtollitur. statuta sunt dimicantium quicquid non licet tunc licere. ista sibi forte quies uindictae quae narrasti: hostem suum qui non laesit adiuit. paulatim aduersarius a regni sui mole succiditur, 5 cuius imperii radices uiribus amputantur. reposui regi partium illarum contumeliam, quam putas inlatam. ludificatus specie foederis nihil egi studiosius, nisi ut, quod est cautela, apertos inimicos agnoscerem. concedat tamen diuinitatis adsensus, ut solidatum inter nos foedus longa aetate seruetur: inuenient 10 partes illae constantem in amicitia quem senserunt perniciosum sibi fuisse dum litigat. uos tamen, sancti uiri, ad domos in quibus manetis sine tribulatione discedite, dum ego animae meae et regni utilitate discussa quae me conueniat praestare pronuntiem". his auditis pontifices abscesserunt. 15

At ille uocato Laconio, cui et rerum et uerborum fides ab illo semper tute mandata est, quem et praerogatiua natalium et auorum curules per magistratae probitatis insignia sublimarunt, cum quo confert quotiens et pia et religiosa meditatur, et sicut non est cum uitiis sociata nobilitas nec adstringitur 20 ad inlecebras lux naturae, si quid ille benigne facere uoluerit, duplicari iste hortatur adhibitus. cui princeps "uade" inquit "Laconi, et tota uotorum tuorum uela suspende. et sacerdos a nobis et beatus Epiphanius libenter auditus est, cuius te precibus fuisse permotum, cum apud nos uerba faceret, ani- 25

1 cristiane B, christiane LTV   preliis B, praelius L   2 adnectet B   attollitur T   4 sibi om. Sirm.   5 adiuit coni. Schottus, adiuet B, adiuuat LTV   succiditur B, succenditur L   6 uiribus Schottus et Sirm., uicibus LTV, uicebus B   7 contumeliam B   specie L, spe T   8 foederis—nisi T in ras. corr.   11 amicitia B   12 sibi perniciosum Sirm.   litigatur LTV   15 pontifices V   discesserunt T   16 ad B   17 tutae B, tu* (e eras.) L, tuto Boll.   praerogatiua B¹   18 curules Sirm., curulis BL TV   magistri T   sublimauerunt L, sublimauere Sirm.   20 adstringetur B   21 benignae B   22 adhibetus B   inquit B   uade inquit V s. l. add.   23 suspende uela T   suspendae B   sacerdos B   24 epiphanius BLTV

morum indices lacrimae testabantur. uade et pleno pectore
 dicta sententias, per quas pactionis illius durissimae nexus
 inrupas ilicet omnibus Italis: quoscumque Burgundionum
 nostrorum metus captiuitatis fecit esse captiuos, quos famis ne-
 5 cessitas, quos periculorum timor aduexit, postremo quoscumque
 concessit aut addixit consensus principis sui, noster absoluat:
 at paucos quos quasi ardore proeliandi tunc ab aduersariorum
 suorum dominatione rapuerunt, pro illis pretii quantulumcumque
 percipiant, ne detestabiles apud illos fiant certaminum casus,
 10 quorum cum discrimina sustinuerint, lucra non sentiant".

Post praeceptum uenerandi regis inpiger ille uerborum sal-
 tibus indulgentiae species aut formas exposuit et cartas ad
 insignem antistitem detulit: quas ille cum expectatissima de-
 uotione suscepit et portitorem tanti doni ambienter amplexus
 15 est. qui postquam rumor innotuit, tanta istius iam liberae multi-
 tudinis frequentia subito adstitit, ut desolata crederes esse etiam
 incolis rura Gallorum: nam testis huius rei ego sum, per cuius
 manus pietacia ad clusuras iussio sacerdotis elicit, quadrin-
 gentos homines die una de sola Lugdunensi ciuitate redituros
 20 ad Italiam fuisse dimissos. identidem per singulas urbes Sa-
 paudiae uel aliarum prouinciarum factum indubitanter agno-
 uimus, ita ut istorum, quos solae preces beatissimi uiri libera-
 runt, plus quam sex milia animarum terris patriis redderentur.
 eorum uero, qui redempti auro sunt, numerum ad liquidum
 25 cognouisse non potui, quia inter eos etiam multos fuga eripuit.
 sic factum est, ut tunc ad liberationem omnium subiugatorum

1 lacrimae testabantur *T in ras. corr.* et *om. Sirm.* 2 du-
 rissime *LT* nexus *B* 3 ilicet *scripsi*, liceat *libri* 4 quos f.
 necessitas *T in ras. corr.* 5 adnexit *T* quoscuque *L* 6 ad-
 duxit *B* 7 ad *B* quasi *inclusit Schottus* praeliandi *B*
 ab *om. T* 8 precii *LTV* 12 carthas *B* 13 antistitem
B 14 portionem *L* 15 rumori notuit *B* libere *B*, liber^o *T*
 16 adstitet *B* 18 pietacia *T*, pittacia *L*, pectacia *B* ad clau-
 suras *T*, oclusuras *coni. Schottus* quadrigentos *BTV¹* 20 iden-
 titem *T* sapandee *L¹* 21 prouintiarum *TV* 22 libera^{!!!}-
 runt *L* 23 patriis] propriis *Sirm.* 25 agnouisse *Sirm.*
 26 tunc^{nt} (ut *s. l. m. 2*) *T* deliberationem *Boll.*

transeundi occasio concessa sufficeret. postquam tamen pecu-
 niarum ille cumulus effusus est, continuo ad expensas redem-
 ptionis suggestit necessaria illa, quae ibi est thesaurus ecclesiae,
 Syagria, cuius prolixam quaerit uita narrationem: sufficit tamen
 ut ex operibus agnoscat quam uerba transcendunt. dedit 5
 etiam praestantissimus inter Gallos Auitus Viennensis epi-
 scopus, in quo se peritia uelut in diuorsorio lucidae domus in-
 cludit. quid pluribus? auro illorum ex maxima parte actum est,
 ne Gallis diutius seruitum pubes Ligurum duceretur. nec in
 uno loco summus uir in illa se regione continuit, ne forsitan 10
 in longinquo degentes dominorum feritas inpediret. fuit Genauae,
 ubi Godigisclus germanus regis larem statuerat, qui formam
 fraternae deliberationis secutus bonis operibus eius se socium
 dedit. breui tamen tantae liberatorum phalanges remissae sunt,
 ut uideres longe lateque agminibus feruentia itinera cum laude 15
 dei nostri, tum etiam splendidissimi sacerdotis Epiphani, cuius
 ministerio atque labore erepti fuerant, redeuntium. et ne tanti
 lux nostra tropaeo muneris priuaretur atque ab oculis ipsius
 pulcherrimum spectaculum tolleretur, ipse cum his remeuit.
 uideres duci in triumphis caelestibus uulgus liberum et pro 20
 mactandorum sanguine terram madefieri lacrimis exultantum,
 cum Heliae currum istarum cohortium ductor scanderet et
 quadriiugum ad caelestia pro merito suo raperetur excursu. non
 sic Pellaeus princeps Alexander, quem pacatorem orbis uocauit

2 comulus B	3 thesaurus B	4 siagria BT	quaeret
B narracione B	sufficit B ¹	5 uerbera L	6 *uie-
nensis B, uienensis L	7 se T s. l. m. 2	peritiam B ¹ , puna	ita
T diuorsorio L, diuorsio T	8 plurimus L ¹	9 seruitium	
LV 10 una B	regione se Sirm.	11 genaue BLTV, ge-	
nabae Schottus	12 godigisclus T	formam] famam Sirm.	
14 falanges BLTV	emissae Sirm.	15 uideris B	16 nost̃ T,
ñ B (in ras.) LV, om. Sirm.	splendedissimi B ¹	epifani B,	
epifanii LTV	17 fuerant cunei T sed cunei in ras.	18 tropheo	
BLTV ipsorum Sirm.	19 e xpectaculum B ¹	20 uideris	
B et om. Sirm.	21 exultantium L ¹ et Sirm.	22 helie	
LT 23 quadri**iugum (gu fort. eras.) L	raperetur LV		
24 pelleus BLTV	pacatorem ex p̃dictorum T corr.	urbis B ¹	
uocauit] canit Schottus et Boll.			

uana laudatio, captum gentium duxit examen, ut iste reuocauit. ecce tunc conperimus armatorum mentes sanctitate superatas et cessisse precibus electi principem, qui obuium semper lanceis pectus ingessit. quantum acutior fuit uerborum quam ferri lamina, hinc lector agnosce: expugnauit sermo cui se gladii subduxerunt. dum ergo tertio mense cum tali tropaeo Ticinum remearet antistes, ut Tarantasiam uenit (sic enim uocitatur oppidum Alpius uicinum), ibi quaedam mulier graui inmundi spiritus uexatione laborabat, quae continuo percepta benedictione absoluta discessit. ipse tamen suis inopinatus nec suspicantium oculis adstitit. uisus est subito, de quo uix credebatur aliqui posse rumor audiri.

Mox tamen ut rediit, curis ex more animum fatigat, ne forte quibus absolutionem deus noster per illum dederat proprii census possessione turbarentur, praecipue ob nobilium considerationem personarum, quibus inmanior apud suos poterat constare calamitas, si uitam inopem reduces sustinerent et de peregrinationis incommodis sola misericordiae solacia perdidissent. ad regem inuictissimum Theodericum per se mox ire noluit, ne forte laboris sui uicissitudinem in relatione gratiarum aut in exhibitione munerum coram positus uideretur exigere: flagitat enim quasi debitam retributionem qui profugatis principum iussionibus ipse quid actum sit actor adnuntiat. hoc ergo ille totius acuminis uir prospiciens declinare gestiebat. scripsit tamen et quae gesta sint loqui commisit epistolis, ne aut tacendo contemptor aut occurrendo per adrogantiam pronuntiaretur intemperans. quantum tunc, admirande

2 tunc] hinc <i>Sirm.</i>	sanctitati <i>B</i> ¹ ut uidetur	4 fuit acutior
<i>T et Sirm.</i>	5 lammina <i>BLV</i>	gladiis <i>T</i> ¹
<i>Sirm.</i>	tropaeo <i>BLTV</i>	7 antistis <i>B</i>
alpius <i>B</i>	9 laborauit <i>B</i>	11 aliquis <i>T</i> , alicui <i>cod. Cheltenham.</i>
14 dei <i>L</i>	·ñ· <i>BLV</i> , ñ ^u <i>T</i> (st' s. l. m. 2), om. <i>Sirm.</i>	15 praecipuae <i>B</i>
16 constarem <i>T</i>	18 soli fort.	solatia <i>BT</i>
perdedissent <i>B</i> , percepissent <i>coni. Schottus</i>	19 theodericum <i>T</i>	
22 retributionem] remunerationem <i>Schottus et Boll.</i>	23 auctor	
<i>Sirm.</i>	adadnuntiat <i>B</i> , adnuntiet <i>Boll.</i>	25 sunt <i>Sirm.</i>

pontifex, tua plus egit absentia, quantum imperauit humilitas deprehensa, dicant illi, quos de exilibus ditissimos reddidisti. igitur omnia, quae a piissimo rege pro miseris per paginam petiit singularis antistes, incunctanter obtinuit. serenus praestitit copiam supplicanti, cui pro compensatione laboris sui hoc 5 credebatur posse sufficere, quicquid per illum beneficii redemptus et pauper acciperet.

Postquam tamen omnes qui reuocati fuerant indultu praeferendi principis iure suo donati sunt, perfunctam molestiarum suarum molem admirabilis censebat episcopus, cum necdum 10 biennio exacto a deliberatae quietis gremio tamquam a portu cumba aliis inlata tempestate propellitur. nam infirmis Ligurum et labantibus humeris uix ferenda tributorum sarcina mandabatur. rursus ad te, adfictorum consolator, adcurritur. doceres frustra reddidisse patriae ciues, si illis in solo auito 15 periclitantibus non adesses. et quia apud te numquam fatigatus est qui rogauit, suscepisti causas infelicium et te protinus ad recidiua onera praeparasti. Rauennam pro nobis regem rogaturus excurris, quam, ne te ibi quisquam post Gallicana insignia laudaret, effugerat. minas caeli procellarumque discrimina, adhuc quasi aevi integer aut ualentia corporis munitus, exuperas. numquam tibi ad officium animorum se membra quamuis inualida subdixerunt: frigus, pluuiae, Padus, ieiunia, nauigatio, periculum, tonitrua, sine tecto mansio in ripis fluminis, incerti paene sine terra portus, uirtuti tuae dulcia 25 fuerunt et grata successui. contristatus est de praesentia tui

1 absentiam *B*   impetrauit *Boll.*   2 reddidisti *B*   3 a] aa *B*   misseris *B*   4 autistis *B*   5 cupiam *B*¹   6 redemptoris *T*   11 deliberante *T*   a] o *B*, e *Boll*   12 cymba *LTV*   aliis *inclusit Schottus*, altius *fort.*   13 umeris *B*   15 doceris *B*, dicereris *fort.*   reddidissae *V*, ret^{red}dedisse *B*   ciues—*l.* 19 excurris *T* *alia manus multoque pressius exarauit*   16 adessis *B* nunquam *B*   18 preparasti *B*   19 excurres *B*   gallicanam *B* 20 lauderet *B*   effugeres *V*¹   21 integri *T*   22 exsuperas *LTV*   membra *B*¹ *ut uidetur*   24 pericula tonitruum *Schottus et Boll.*   lecto *Sirm.*   25 partus *L*   26 non tristatus *coni. Schottus*, consolatus *cod. Vat. Baronii*   presentia *B*   tua *T*

et ille eminentissimus rex, qui te uidere ambienter optabat. exposuisti necessitates nostras aduentu tuo, antequam diceres, et quales tecum habitantium lacrimae te compulerint, docuerunt superata discrimina.

5 Ast ubi ad principem tamen ingressus est, ita loqui coepit: "solita, rex uenerabilis, mentis tranquillitate famulorum preces. intellege. et me ad postulanda necessaria et uos ad tribuenda usus informat. lex tua est, ductor inuicte, misereri iugiter: tu semper nutristi spem intercessionum in posterum, dum
10 praesentibus non resistis: uiam supplicationi nostrae patefecit ad reliqua semper apud uos beneficii fides impetrati. Liguribus tuis largire quod proferas, tribue quod reponas: futurorum quaestus est temporalis indulgentia. boni principis mos est cum uirtutibus amare famam et regnum ita ordinare, tamquam
15 ad stirpis suae posteros transiturum. nutantes domini haec tantum quae accipiunt diligunt, firmissimi illa potius quae dimittunt. sic terris semina parua committimus, ut multiplicata capiamus: fenus sine crimine fit triplicatum: boni imperatoris est possessoris opulentia. concede immunitatem anni
20 praesentis Liguria, qui eos ab externis, qui supplicant, reduxisti. quam uberem praesentem natiuitatem habuerimus, clementia uestra adstantes interroget. nemo illi mentitur, cui seruiunt qui conuincant". ad haec princeps: "licet nos inmanium expensarum pondus inlicitet et pro ipsorum quiete legatis in-
25 desinenter munera largiamur, tamen uis meritorum tuorum tractatibus nostris reuerenter interuenit. opus est fieri quicquid iniunxeris: iuuat omne quod praecipis. aestimamus enim compendiis nostris adici illud, quod ipse decerpseris. nihil tu

1 ambienter <i>L</i>	2 adaduentu <i>T</i>	3 tecum (t eras.) <i>L</i>
6 rex <i>B</i> s. l.	9 intercessionis <i>Sirm.</i>	10 resistes <i>B</i> , resistit <i>T</i> ¹
supplicationi <i>L</i>	13 questus <i>LV</i>	15 nutantis <i>B</i>
16 diligunt <i>T</i> add. corr. in <i>mg.</i>	17 committamus <i>T</i> ¹	18 bon ¹
<i>B</i>	20 ab om. <i>Sirm.</i>	suplicant <i>T</i>
24 inlicitet <i>B</i> , implicitet <i>fort.</i>	26 irreuerenter <i>T</i>	27 iniunxeris <i>BT</i>
28 illud om. <i>Sirm.</i>	de cerpseris <i>V</i>	precepis <i>B</i> , pre-
compis <i>LTV</i>		

quasi ex accidenti deprecetis, qui habes a nobis plurima quae
 repositas. duas tamen praesentis indictionis fiscalis calculi
 partes cedemus, tertiam tantummodo suscepturi, ne aut aerarii
 nostri angustia Romanis pariat maiora dispendia aut supplicatio
 tua expectata patriae gaudia non reportet'. taliter praefato regi 5
 egit gratias summus antistes, a quo uale dicens abscessit. heu
 dolor atque gemitus! omnibus quasi supremi officii uel ultimae
 uisitacionis studio inpiger occurrebat. et cum domus ipsius
 Christianae multitudinis turbas euomeret, ipse tamen omnium
 penetralia adibat. nullum humanae mentis crassitudine hebe- 10
 tatum tangebatur tam funesta suspicio, quod instaret transitus
 eius, quem ille spiritus reuelatione cernebat. ninguido aere
 et quali solent homines ad tecta confugere Rauennam egressus
 est et per omnes Aemiliae ciuitates celer uenit, tamquam ad
 sepulchri receptaculum properans: omnibus sacerdotibus in itinere 15
 positis munificus communis adfabilis et quasi exagellam relin-
 gens se ipso praestantior. ut Parmam tamen eiusdem uiae in-
 gressus est ciuitatem, continuo eum coagulatus in uitalibus
 umor infudit, quem catharrum medici uocant, qui se medul-
 litus inserens in ruinam publicam saeuiebat. sed quid for- 20
 midas, oratio? quid uelut (nauta) nauifragos scopulos perhor-
 rescis? uelis nolis cuius uita etsi strictim dicta est, narrandus
 est obitus, quoniam nulla protensione libelli, nullis dilata-
 tionibus promulgatae laudis, transitus ipsius poterit occultari.

1 accedenti <i>B</i>	depraeceris <i>B</i>	q̃ ex quare <i>T m. 2</i>	2 pre-
sentis <i>LTV</i>	3 cedimus <i>Schottus et Boll.</i>	aut** (em <i>eras.</i>) <i>L</i>	
errarii <i>BT^a</i>	4 tua <i>om. T</i>	6 antistis <i>B</i>	ab ^a cessit <i>L</i>
7 supraemi <i>B</i>	offitii <i>V</i>	10 adhibat <i>L</i>	crassitudinae <i>V^a</i>
<i>V^a</i> habitatum <i>B</i>	11 suspitio <i>LV</i>	12 preuelatione <i>V^a</i>	
cernebat <i>T in ras. corr.</i>	ininguido <i>V^a</i>	14 emiliae <i>LT</i>	
15 sepulchri <i>BLV</i>	16 muneficus <i>B</i>	exagelliam <i>B</i> , exa- gellium <i>Boll.</i> , euangelia <i>Schottus</i>	18 autem ^{eum} <i>B</i>
<i>LTV</i> quod <i>T</i>	catharum <i>B</i>	20 ruina <i>L</i>	19 humor seuiebat <i>BT</i> ,
seruiebat <i>Sirm.</i>	21 uelud <i>B</i>	nauta <i>addidi</i> , <i>om. libri</i>	naue fragos <i>B</i> , nauis fragos <i>LV</i> , nauis fragosos <i>T</i>
uita <i>LTV</i>	23 nullis] nullus <i>B</i> , nulli <i>V^a</i>	dilationibus <i>BLTV</i> ,	22 etsi strictim cuius
<i>em. Sirm.</i>	24 promulgate <i>B</i>	istius <i>T</i>	

et quamuis uelut Scyllaeos canes et patulas Charybdis fauces
 fragoso discrimina murmure minitantes uelificans carina diffu-
 giat, obitus eius naufragium non omittit. quid fletus narrare
 metuo, quos continua semper necesse est ut monstret effusio?
 5 ergo dum se oppido Ticinensi nunc misero propinquauit, quasi
 alacer et sanus apparuit: quod licet cum omnium exultationibus
 ob reditum suum introisset, ilico gaudia uertit in lacrimas,
 aegrum se esse die ipsa significans, altera grauiorem. et cum
 grandior per dies singulos appareret infirmitas, adiuta est in-
 10 peritia medicorum. stabant mussitantes et adtoniti populi,
 casum in uno homine totius prouinciae considerantes et funus
 mundi metuentes. septimo tamen die inopinatum scelus, in-
 effabilis calamitas, inexplicabilis luctus accessit. sed cum bea-
 tissimus cerneret pontifex sarcina carnis abiecta maturius se
 15 ad purum aetheris euolare fulgorem, cuius uox semper illa
 fuit mihi uiuere Christus est et mori lucrum, laeto
 animo ac uultu sereno illos uersiculos Dauiticos saepius repe-
 tebat: misericordias tuas, domine, in aeternum can-
 tabo. in generatione et progenie adnuntiabo ueri-
 20 tatem tuam in ore meo, et illud: in manus tuas,
 domine, commendo spiritum meum. nec non adiciebat
 de perfectione securus: confirmatum est cor meum in
 domino, et exaltatum est cornu meum in deo salu-
 tari meo, ut hymnis et canticis et in morte resonans ad

16 Phil. 1, 21   18 Ps. 88, 2   20 Ps. 30, 6   22 I Reg. 2, 1

1 scylleos *V*, squilleos *B*   carybdis *BLV*, caribdis *T*   2 fra-
 gosa *Sirm.*   uelificans *T*   3 admittit *coni. Schottus*
 4 ministret *Boll.*   5 opido *T*   6 omnibus *LV*, omnibus *T*
 exultationis *TV*   7 introiisset *L*¹   i*lico (1 *eras.*) *L*   8 ipsa
 die *Sirm.*   alteram *T*   9 imperita *L*¹   10 musitantes *L*
TV   11 prouintiae *BLV*   12 die* *B*   13 inesplicabilis *T*.
 inex*plicabilis *L*   fluctus *L*   beatissimus *T in ras. corr.*
 14 sed *B*   15 ad *T s. l. m. 2*   etheris *B*   illa semper
Sirm.   17 sepius *TV*   19 in—progeniē adnuntiabo *om. B¹ add.*
corr. in mg.   pronuntiabo *LTV*   20 tuas d. c. s. m. (*sic*) *T*
 21 adiciebat non *T*   23 deo *T*   et—deo *om. T*   24 ymnis
LTV, imnis *B*

sedem suam caelestis anima remearet, quae quinquagesimum octauum aetatis annum duxit ad tumulum, triginta in hac sacerdotali, qualem etsi excerptim lector attendis scalptam, conuersatione exemit.

Illud namque silentio praeterire non debeo, quod eius sanctae 5 reliquiae usque in diem tertium, quo cum summa ueneratione reconditae dinoscuntur, tanto lumine ac decore uestitae cunctorum uisae sunt oculis, ut splendorem uitae uultus signaret defuncti et depositam gloriam iam nunc percepisse gloriosum uas crederetur, in quo uere fuit thesaurus magni regis inclusus. 10 quae ibi fuerunt flumina lacrimarum, quanti planctus, silebo, ne post annosa curricula nouellum dolorem scriptor incutiam. quaecumque ibi mater uenit, liberatum clamauit ab illo filium: quaecumque uxor, maritum: quaecumque soror, fratrem: qui caelebs, se ipsum. postremo in illa tanta hominum multitudine 15 et conuentu, ut audenter dicam, totius orbis nemo fuit qui beneficiis illius aliquid non deberet.

Sed quaeso iam temperemus a luctibus: contractam tristitia resoluamus frontem. excelsa cum deo possidet ob cuius obitum maeremus in terris. sed quid faciam, quod remediatoris uestri 20 singultus uerba dissiciunt, lacrimae ora perfundunt, mugitum resonat omne quod eloquor? et intellego quod numquam ad flentem flens bene ueniat consolator. haec sancto patri et doctori peritissimo idoneus affectu non scientia inpendi, ut aliquos de conuersatione illius flosculos relegerem, ut est lon- 25 gum iter agentibus in usu positum, qui non omnes obuios consalutant. tu mihi, anima apud redemptorem nostrum prae-

5 namquae *B* praeterire *LTV* 6 usque *T s. l. m. 2*
 tertium *ex* mitium *T m. 2* 7 dinoscuntur *L* luminiae *B*
 8 use *T*, uite *L*¹ 10 thesauros *L*¹, thesaurus *B* 11 fuerunt
 ibi *T* 12 annosa *B*, annos ac *LTV*; annorum *fort.* 15 celeps
BLTV multitudinem *B* 18 queso *B* contractum *LV*
 20 meremus *BLTV* quod *T s. l. m. 2* 21 dissitiunt *BTV*
 pergoquod *B* (fundunt—et intelle *om. B*¹ *add. corr. in mg.*) 22 loquor
B ad *T s. l. m. 2* 23 sancto^o *V*, sanctos *L* 24 ut *T s. l.*
m. 2 26 obuius *B* 27 consalutent *L et Sirm.* apud *T s. l.*
m. 2 ·ñ· *BLT nisi quod T m. 2 ñ exp. et nostrum in mg. add.*

potens, tribue, ut cura uacuus et pectore liber munda tibi
sicut debentur praeconia mundus exsoluam. de cetero habentem
in te post deum fiduciam non relinuas et quem religionis
titulis insignisti religiosorum in diuinam repromissionem redde
5 participem.

III.

DE VITA BEATI ANTONI MONACHI.

PRAEFATIO.

Vt proeliantes adsurgunt bucinis, ut equorum celeritas ad
10 potio^{re}m cursum ferrata calce prouocatur, ita dum maiorum
uirtus sollicitat, ingenia nouella confortat. qui cana exercitia
et ueterum gesta relegit, ad disciplinarum frugem propositis
laudum praemiis inardescit. imago praecedentis gloriae, ut ad
posteros ueniat, linguarum catena retinetur: non licet per
15 aetates perire, si quid lectio serenis actibus amica susceperit.
itaque eloquentiae diuturnitas mortalis naturae sine congres-
sionis periculo uincit angustiam, per quam optimorum conuer-
satio ipsis decidentibus nescit occasum. restituitur quidem corpus
origini et destinatus a superis spiritus ad proprium recurrit
20 auctorem: quorum tamen probitas libris mandata fuerit, eorum
uitalis est obitus. dicat forsitan interpret austerior: abiurat
praedicationis dulcedinem perfuncta mens saeculo et carnis uin-

1 tribuae *V*¹   pectore] p̄ceptore *L*   pectore liber et cura
uacuus *T*   3 fiduciam *V*   quem n̄ *T*   4 tituli *B*, titulo
Boll.   repromissionem *V*   5 participem] finit *add. BLV*

III. Magni felicie ennodij (*T*) de uita beati antonii
incip̄ praefatio *LTV*, inc̄. praefatio *B*   9 preliantes *B*   bucinis
*T*²   aequorum *L*   10 potentio^{re}m *T*   ferata *B*
12 relegit *B*   13 laude *T*   inardescet *B*   p̄cidentis *B*
15 aetatis *B*, atates *L*   susciperet *B*   16 diuturnitatis *L*¹
congressiones *B*   18 descendentibus *T*   restituitur *scripsi*,
restituetur *BLTV*   19 origeni *B*   recurret *BT*¹   21 asterior
B   22 praedicationis dulcedinem *B*

culis absolutus non desiderat quae inter incerta mundi gessit agnoscī, sed illos humanus carcer sine libertatis dispendio re-
 fudit opifici, dum inter polluta gradiens nitorem suum anima deo nostro intenta geminauit et per mandatorum caelestium
 lineas lenocinantem huius lucis non sensit errorem. nobis uero 5
 ista reuiuiscant, nobis profutura seruentur, quibus si ab studio
 deest sectari meliora, de illorum, qui facem conuersationis suae
 praeferunt, uenire debet exemplo. tu autem, uenerabilis abba
 Leonti, qui id mihi operis iniunxisti, adiuua oratione titubantem
 et siccitatem stili sanctarum precum imbre locupleta: facies 10
 enim, ut confido, meritis praecipuum quod adgredi me ipse
 iussisti. pronum est beatudini tuae ieiunam eloquentiam fe-
 cundis innocentiae ferculis ampliare: credite mihi, uos respiciet
 extortae aut culpa aut genius dictionis, cuius nisi substantiam
 religiosa auctoritate firmaueris, uidebitur iudicii tui clauda fides 15
 delegisse minus idoneum, cui uenerandi laboris prouinciam com-
 misisti.

Igitur beati Antoni narraturus insignia primum sancti spiritus
 mihi maiestas inuocanda est, ut qui illum rebus diuitem fecit
 me in his explicandis per linguae frena moderetur et labiorum 20
 sordes prophetici carbonis diluere maturet incendio, ne con-
 scientiae nebulis lucem conuersationis illius aut amplissimis
 pauperem faciam laudibus aut infantia arente deuenustem.
 benedicitur indiuisa trinitas deus noster, qui seruum suum
 Antonium tanta uirtutum dote sublimem circa Danubii fluminis 25
 ripas in ciuitate Valeria Secundino patre lucis huius ianuam

1 inter ⁱⁿ certa L, ^{ter in} incerta B   2 agnoscis B   liberatis B
 3 opificis B   4 germinauit T, *idem coni. Schottus*   6 reuiu-
 escant B   ab] a b   9 quid LT, quid B   11 precipuum B
 13 respiciet L¹   14 genius in genus T corr.   15 tui om. T
 16 delegisse (l corr.) B   prouintiam V   18 Incipit discriptio
 uitae (uitae om. B) beatissimi antoni (antonij T, antoni* L) monachi
 BLTV   antonii LTV   narraturo (ro in ras. corr.) T   spiri-
 tus sancti Sirm.   19 faecit L   21 prophetici] profici B
 25 sublim T

iussit intrare. qui quamuis de splendore natalium conscientiae iubar hauserit, tamen fulgorem stirpis praecipuae morum radiis obumbravit, vincens decorem sanguinis ingenii claritate, dum coruscantem germinis sui lampadam actuum serenitate
 5 transcendit, et factus est victor stemmatis sui, per quod universos nascendo superavit. qui dum adhuc de matris penderet uberibus, quem praesciuit dei gratia non reliquit, nec passa est inopem fauoris existere dispensatio caelestis quem remunerandis plenum studiis adprobavit. qui ne sancti instituta
 10 propositi per parentum blandimenta frangeret, annorum ferme octo genitoris tutela nudatus est: mox tamen ad inlustrissimum uirum Seuerinum ignara fuci aetas euolauit, qui dum eum mulceret osculis, futura in puero bona quasi transacta relegabat. fuit enim, cuius meritis nihil esset absconditum. ille
 15 hunc sibi futurum participem pia ubique uoce praedicabat, credo, ut incipientis tirocinia spes adnuntiata solidaret.

Sed postquam beatus uir humanis rebus exemptus est, Constanti antistitis ea tempestate florentissimi iunctus obsequiis gloriosis operibus uitae rudimenta dedicauit: qui eum inter
 20 ecclesiasticos exceptores caelestem militiam iussit ordiri: erat enim uenerabilis sacerdos Antoni nostri patruus. sed nunquam ille magisterii rigorem consanguinitatis lege molliuit nec fecit securum de necessitudine discipulum non timere, cui gratiam doctoris nisi censura non praestitit. tantus fuit
 25 circa sectatorem diligentiae modus, quantum iudicia contulerunt: meritum suum in facie monitoris agnouit. sed iam peccatorum consummatio Pannoniis minabatur excidium: iam

1 qui quamuis <i>ex</i> quidam uis <i>L corr.</i>	2 styrpis <i>B</i>	4 cho-
ruscantem <i>T</i>	5 stemmatis (<i>ē corr.</i>) <i>L</i> , stimmatis <i>B</i>	7 praesciuit
<i>B</i> reliquid <i>B</i>	9 instituto <i>V</i> ¹	12 ignata <i>T</i> ¹ eum
<i>om. T</i>	13 oculis <i>PT</i> ^{1b}	futuro <i>V</i> ¹
<i>in ras.</i>	15 predicabat <i>B</i>	14 nihil — ille hac ⁿ <i>B</i>
<i>B</i>	17 exemptus] ereptus <i>T</i>	16 tyrocinia <i>BLTV</i> adnunciata
<i>B</i>	19 operibus (<i>p corr.</i>) <i>B</i>	21 antonii <i>LTV</i>
<i>B</i>	25 modiis <i>L</i> ¹	22 magesterii
<i>LTV</i>	27 minabatur (<i>n eras.</i>) <i>L</i>	iam] nam

succisa radice substantiae regionis illius status in pronum deflexerat. per incursus enim uariarum gentium cotidiana gladiatorum seges messem nobilitatis abscederat et fecundas humani germinis terras ira populante desolabat. iam Franci, Heruli, Saxones, multiplices crudelitatum species beluarum 5 more peragebant, quae nationum diuersitas superstitiosis mancipata culturis deos suos humana credebant caede mulceri nec umquam propitia se habere numina, nisi cum ea aequalium cruore placassent: cessare confidebant iram caelicolum innocentis effusione sanguinis, qui ut in gratiam redirent cum 10 superis suis, propinquorum consueuerant mortes offerre. quoscumque tamen religiosi titulus declarabat officii, hos quasi sereniores hostias immolabant, aestimantes quod piorum iugulis diuinitatis cessaret indignatio et fieret materia gratiae locus offensae. inter quas temporum procellas Constantius pontifex, 15 ne quid in mundo haberet subsidii, terra hospitibus deputata humana lege liberatus est.

Post cuius resolutionem Antonium nostrum famuli ad Italiae partes, quibus caelitus fuerat deputatus, Christo duce perdu-
cunt. principe loco Tellinae uallis, quae id sortita est uoca- 20
buli, limen ingreditur: quam montium ex utroque latere
brachiis fabricata naturae ditat amoenitas et de uerticibus
fecundis annuum plebe locupletat uber solum, quod auaris
respondet iuxta desideria inmoderata cultoribus, non tamen
ita aristas praegrauidum aut dotatum pascuis aut arbustis 25
consitum aut fluminibus laetum, ut non ei plus superueni-
entis personae gratia praestaret quam ipsius originis uariata
et distincta formositas. illic Mario presbytero, qui spiritibus
inmundis dominabatur, adiunctus est, quia haec est rerum
condicio, ut noui hominis mores diuulget inuenta sodalitas et 30

1 succisi *L*¹ ut uidetur   4 germinis] generis *b*   7 cede *BTV*,
cedē *L*   ulceri *L*   8 se] sed *B*   equalium *B*   9 con-
fidebunt *B*   celicolum *B*   10 in *B s. l.*   16 hostibus *Bb*,
hostilibus *Sirm.*   depotata *B*   21 utroque *B*, utraque *T¹V*
23 annuum *T¹*   so***lū *L*   24 respondit *B*, respondeat *L*
25 *aristas (t *eras.*) *L*   26 consitum *scripsi*, compositum *libri*; cf.
p. 329, 8   ei *om. LTV*   28 distig|ta *L*   30 conditio *libri*

qui ignoratur per originem similium clarescat affectu: deprehenditur mens secreta per socios et cui non licet ad liquidum superuenientis aestimare conscientiam conceditur ut de suis deprehendat externos. nam cum eum beatus Marius illis oculis, quibus mentes uidentur, inspiceret et interioris decorem hominis absconditis percontaretur optutibus, uoluit eum clericorum sociare collegio et inter ecclesiasticos coetus praestantem meritis dedicare personam. sed fugit honorem uelut ueneni poculum qui semper potentiam credidit subiacere et seruire patienter praetulit regali dominatui.

Ne tamen diu humanae conuersationis mixtus inlecebris societatem contagionis hauriret, elegit secessum haud procul a beati martyris Fidelis sepulcro, ubi Larius Ionii marmoris minas deponit, quando, ne euagetur longius, obiectis ripis resistunt frena telluris. illic inserto nubibus uertice mons coruscat, qui sublimitate sua uincit aspectum. sed quam superbus est magnitudine, tam difficilis ascensu. nam nullis ante monachum nostrum patuit gressibus nec per praecepta saxorum humani generis admisit formidine repugnante uestigium. in praecisis cautibus tuta feris longum praebuit nullo exterrente cubilia, eo bestiis blandior, quo terribilius agriculturalium minatur excursui. in hoc dei famulus sedem delegit, in quo sola fuit placendi causa, quia nequaquam lenocinabatur aspectibus. nihil secum amplius nisi parum leguminis et lignem, quo terram sollicitaret, de mundi beneficiis adsumens, dedicauit callem subiecta asperitate nescitum. iuga illa indo-

25 cf. Tib. I 7, 30

1 clariscat B	3 constientiam L	6 percunctaretur T
obtutibus T	7 prestantem B	11 conuersationes B
12 auri- ret B, hauriet T ¹	haut BT	13 Fidelis] Felicis Sirm.
sepulcro B, sepulchro LV	14 duponit L ¹ ut uidetur	16 sub- limitatis B
sua om. B	18 per Bb, om. LPTV	preru- pta B
19 admisit (sit in ras.) L	formidine—cubilia scripsit alia	
m. ant. L	repugnanae B	20 precis B
21 terribilius (us in ras.) V	22 famules LV	delegit Pb,
diligit BLTV	23 leocinabatur B, lenocinebatur L	25 solici- taret B, sollicitarat V ¹
26 obiecta fort. an sub ista?		

mitam naturae legem Antonio congregante perdiderunt: reserata itinera post ingressum eius patuere cupientibus. inuenit illic tamen duos senes, quos iam ita inter lustra beluarum habitatio longa miscuerat, ut nihil de illis mundo fama nuntiaret, quorum uitam sanctitatemque plene uideor elocutus, 5 cum expetitam pro dei timore habitationem sine nube uulgauit. breui post horum unus adsumptus est et terreni carceris mole deposita aetheriam ualitudinem felix anima resumpsit: nam absolutionis eius tempore columna ignea beati Antoni oculis ingesta est ad caelum usque pertingens, credo, ut uenerabilis 10 uiri fides et ardor ille uitiorum decoctor typico monstraretur incendio, tunc dum ibi dei cultor tota disciplinis caelestibus uirum suarum uela laxaret et per sinus animae corporisque extrudentia paleas flabra suscipere. cuius uigilias ieiunia lectionis adsiduitatem iure replicarem, nisi haberem digniora memoratu. 15 numquam ille cibum sumpsit nisi fatiscente corpusculo, numquam nisi exemptis officii muniis sollicitudinem quiete laxauit. sed quid retexam quae perfectionis habuerit instrumenta perfectus aut per quos gradus ad celsa conscenderit quem liquido declaratum est optinere sublimia? sciuit ille sic per labores 20 uarios disciplinarum liniamenta sectari, ut numquam adsumeret adrogantiam de labore, et cum omnia essent digna praeconiis quae gerebat, dispendium uirtutis credidit fuisse laudatum. sic totum de eius actibus opinionis luce radiabat, ut nihil praeberetur ostentui: praeminebat censura mentis in 25 corpore et iracundiam, quam contra culpas anima eius susceperat, facies infucata pingebat. uideres aduersus flagitia mun-

3 iam iam <i>B</i>	lustram <i>B</i> ¹	5 sanctitatemque <i>scripsi</i> , scientiamque <i>libri</i>	8 etheream <i>PT</i>	9 tep̃ <i>LV</i>	calumpna <i>T</i>
antonii <i>libri</i>	10 est ingesta <i>b</i>	pertigens <i>L</i>	uenerabili <i>L</i>		
12 tunc dum <i>BTb</i> , tunc ^{amm} <i>V</i> , tunc <i>L</i>	dī* <i>T</i>	13 laxaret <i>ex</i>			
uelaret <i>T corr.</i>	14 falbra <i>B</i>	lactionis <i>L</i>	15 ni <i>LPVb</i>		
17 exem*ptis (p <i>eras.</i>) <i>L</i>	18 quid <i>ex</i> quod <i>L corr.</i>	perefectionis <i>T</i> ¹	perfectūs <i>L</i>	21 laniamenta <i>V</i> ¹	22 om̃*a (s <i>eras.</i>) <i>L</i>
23 preconiis <i>V</i>	que <i>B</i>	crediderit <i>fort.</i>	24 ius <i>L</i>		
26 susciperat <i>B</i>	27 uideres] ueteris <i>B</i>	aduersis <i>L</i>			

dana toruos oculos et indefessa contra saeculi blanditias Christi militem bella tractare. quando illa imago statum suum resoluit in risum et ab ordinis proprii rigore laetitiae debilitate confracta est?

5 Interea dum uelut obsignatum monachi in uniuersis inplet officium, uir quidam, quem sponsae suae amor in facinus impulerat et ad effusionem humani sanguinis affectu et indignatione prouocarat, dum conscientiam se credit fugere mutatione terrarum et in aliis prouinciae partibus innocentiam
10 reperiri, quam furore duce perdiderat, uelatum simplicitate ad secreta heremi portauit homicidam, putans in dei obsequio constitutis de actibus suis praeter effigiem nil patere. artificii humilem simulauit optutu et per dolosi commenta consilii fabricata subiectione compositus cautioribus scelerum sordes
15 texit obstaculis. difficile est praeter deum deprehendere quicquid obsequendi argumentis inuoluitur: prouide flagitium celat abiectio: raro in lucem erumpunt crimina, quae auctor obtemperandi scierit fuco sepelire. protinus tamen adfuit ille index consuetus et latentis secreta conscientiae diuinae uocis claue
20 reserauit, in his sermonibus adorsus Antonium, quando eum plus quam homo possit docuit agnouisse, illum denudans, qui crasso indumento latronem tegebat, "caue" inquires "ne tanti criminis reum sancto uelis miscere collegio, ne lupum ouibus, agnis uiperam negligens aestimator adiungas. iste animam
25 dei manibus concessam per elisi fragmenta gutturis effugauit et interneciuo fratris furore constricti uitam e sedibus suis, dum infert faucibus uincla, dissoluit: hunc debitum sequitur exitium nec a iugo supplicii erit alienus qui humano sanguini

1 toruos <i>B</i>	2 militē (~ <i>eras.</i>) <i>B</i>	quando (ō <i>eras.</i>) <i>L</i>
8 prouocaret <i>L</i> ¹	credidit <i>P</i> ² <i>Tb</i>	9 prouintiae <i>BV</i>
periri <i>BLV</i>	13 simulauit <i>T</i>	10 reperiri <i>P</i> ¹ <i>b</i>
dolosa <i>V</i> ¹	16 integumentis <i>fort.</i>	optuto <i>B</i> , opertum <i>P</i> ¹ <i>b</i>
peran*di (t̄ <i>eras.</i>) <i>L</i>	18 tamen] tū <i>T</i>	proinde <i>Sirm.</i>
20 reserauit (uit <i>ex</i> ū <i>corr.</i>) <i>L</i>	his] is <i>L</i>	17 obtemperandi <i>B</i>
<i>Sirm.</i>	22 crasso <i>T</i>	21 cognouisse <i>B</i>
25 gutturis <i>B</i> , guturis <i>T</i>	24 uipeream <i>L</i>	negligens <i>BT</i>
nitio <i>PT</i>	constrictus <i>fort.</i>	26 interneciuo <i>B</i> , internecio <i>LV</i> , internecio <i>PT</i>
uincla <i>PTb</i>	28 exitium sequitur <i>LTV</i>	27 infrest <i>L</i>
		fautibus <i>L</i>

non perpercit: misericordia est circa facinorosos seruata districtio. ergo sopori terminum ponens mandatorum caelestium hostem depelle, ne candida conuersatio tecum habitantium fusca superuenientis contagione uioletur". ilico diuinis obsecutus imperiis hominem uocat, mentientem conuincit, feriato ore 5 male conscii omnia eius gesta persequitur. expauit deprehensus, cum flagitia sua recenseri uideret ab homine, quae sine humani generis teste commiserat: uiaticum poposcit, fugam tremens adparauit: continuo tamen pedisequa reum ultio comprehendit et expiatum scelus patratore morte nuntiauit. ita sermo iusti 10 uiribus carere non potuit.

Interea sanctus uir per regiones finitimas insidiatrici famae linguis innotuit, quae ne pareret de celebritate iactantiam, ante prouisa sunt remedia, quam morbus adulesceret. qui enim grandaeuus aut debilis duce diligentia 15 non itineris illius transmeabat abrupta, cum dantibus ualitudinem desideriiis etiam aegritudines corpora non tenerent? hac perterritus frequentia ad secretiora heremi beatus Antonius credidit euolandum, ne singulorum deuotio inamabilis adrogantiae mater existeret et de multiformi gratia rigidioris 20 propositi ruina nasceretur. mox tamen secessus, quem pendula rupes commendabat, electus est, in quo annis plurimis solus et uere monachus uitam sine humani generis consorte transegit. dabat feras pro sodalibus montana solitudo: mugitus ursi aliarumque beluarum minax inmurmuratio pro blandae con- 25 fabulationis communionem ponebatur. denique ea tempestate ursus petulantior gloriae plus daturus caules ipsius puberibus foliis laetiores et quadam domino hilaritate gestientes inmani ingrediens contritione uastauit, ita ut nusquam de sim-

1 circa <i>L</i> ¹	2 soporis <i>T</i>	3 habitantium <i>Sirm.</i> , hesitantium
<i>T</i>	7 que <i>B</i>	8 teste humani generis <i>LTV</i>
9 adparauit]		
arripuit <i>Pb</i> , adproperauit <i>fort.</i>	ctinuo (o <i>in ras. corr.</i>) <i>L</i>	pe-
dissequa <i>T</i>	rerum <i>T</i>	12 religiones <i>T</i>
15 enī* <i>L</i>		
grandeuus <i>BLTV</i>	16 adrupta <i>L</i> , abruita <i>T</i>	18 herimi <i>B</i>
22 pluribus <i>Pb</i>	solis <i>L</i> ¹	23 monacus <i>L</i> ¹
		consorta <i>L</i>
25 murmuratio <i>T</i>	27 peculantior <i>B</i>	puperibus <i>L</i>
		28 dñō
<i>L s. l.</i> , de domino <i>fort.</i>	ilaritate <i>L</i>	29 nuquam <i>L</i>

plici fruge spes residua linqueretur: quem ille baculo mulcatum districtius abire praecipiens testem uirtutis suae et nuntium passionis ad alias ire bestias mox coegit, ut impleretur domini fidelis pollicitatio, quae sectatoribus suis totius ueneni et
 5 omnium ferarum promisit obsequium. rursus tamen gradienti ei per destinatum callem rugiens se fera suggestit, quam ille sola iussione turbatam iter fecit aperire et occupata uiae claustra deserere.

Sed ecce iterum alis pernicibus per proditionis suae or-
 10 dinem dei seruum in quo loci degeret fama uulgauit, aliud de ipso pro sententiarum uarietate diuersis opinantibus. tunc liquido patuit per occursus multiplices nihil obstare cupientibus planari ardua, solidari scissa, pendentia non timeri. sed potioribus insidiis, ne per adrogantiam hostis sub-
 15 riperet, fortiori consilio manus apposuit, ne iam grandaeuus perderet quod inter tirocinia uirtute seruasset: acrius enim circa robustos diaboli certamen est, et maioribus copiis illos adgreditur qui conflictus eius experti roboris sudore domuerunt. uniuersa tamen secum ipse pertractans, breui animum suum
 20 adlocutione firmauit: "quid agimus, mens adhuc mundani oneris fasce depressa, quam nondum ad auctorem suum corporeus carcer euomuit? non tibi certa est de perfectione fiducia, dum adhuc includeris fragilitate carnali: periculis plena sunt quae uidentur esse tutissima: lenocinia hostis tui intellegis, dum
 25 uniuersorum uoce laudaris. uide quantis labores insidiis: absconditum esse non licet quod adimus: latebram nostram persecutio manifestat hostilis. sanctorum petamus exercitum et illam Lirinensis insulae cohortem iurigo inquiramus ardore: quem solum hactenus pulsauit aduersarius, timebit inter ini-

2 abire** (re eras.) B	p̃cipiens L	7 turbatā* T	8 cau- stra L
9 ali*s T, aliis b	10 loco Pb	13 rescissa T	
14 al. subreperet Schottus in mg.	15 grandaeuus BLTV	16 tyro- cinia BLV	
18 confrietus L	roboris B, ruboris LPTVb		
21 depress*a (e eras.) L	actorem T	23 includelis (lis ex ris corr.) L	
24 leocinia B	intelligis BT	26 licet ñ q̃d̃imus ad	
(d̃ corr.) L	addimus T	27 expectamus B	exeritū L
28 insule B	29 actenus B	pulsauit (t ex i?) L	

micam sibi multitudinem constitutum. instructa proeliis acies illa semper inuigilat et uariis perfossum ictibus abigit infestantem: quot bella illis diabolus intulit, numerant tot triumphos: non metuunt, quotiens adesse Satanan, ut dimicantes acuant, classico fuerit stridente nuntiatum: semper 5 eruditos et fortes reddidit cotidiana decertatio, quomodo prolixior pax solutos”.

His dictis dimissa fratribus cellula, quos ibidem praedicti amor congregauerat, apud Lirinum in prouisus apparuit. nuntiauit uirum insignium meritorum facies ieiunii pallore decorata. nam dum secreti nitorem hominis splendidissima macies indicaret, non defuit actuum eius praeco consuetus, immaculatam conuersationis ipsius speciem sub uerborum abundantia et relationis ubertate describens. mixtus grandaeuis et praecipuis gestorum suorum lampadam non minori 15 intellexit igne rutilare: metitus est fomitis sui lucem, dum uidit alieni. quasi <si> inter ornamenta caeli et sidera pleno fulgore micantia superuenientis astri claritudo societur, certant sine inuidia geminare radios et per augmenta luminis speciem superare nouitatis, alia prolixiori crine faciem suam stella 20 commendat, alia puriore, unam ditat potior flamma, nobilitat alteram per spatia nocturna sincerior: sic Antonium nostrum per uniuersas locorum mutationes a Christo ueniens disciplina comitata est. prouidit tamen, ne cui in illa nutrice sanctorum insula, cum praestaret meritis, praeferrī uideretur honoribus, 25 sciens in humilitatis radice plantatum ad centenos fructus adurgere. blandus iuuenibus, grauis maturis, doctus peritis,

2 abegit *B*   3 quod *B*   baella (e postea add.) *L*   nume-
rantor (tot om.) *L*   4 adesse] festinant add. *L*   sathanam *PT*
5 classico *L*¹   6 cotidiana—pax *scripsit T corr.*   quomodo] quos
T   8 dimissa—cellula *Sirm.*, dimissam—cellulam *LPTVb nisi quod*
syllaba am alio atramento exarata est in T, dimisum—cellulam *B*, di-
misit suam—cellulam *fort.*   predicti *B*   9 Lirinum] limnū *L*¹
13 conuersionis *T*   14 describens *BLV*   15 grandaeuis *BLTV*
16 igni *LTV*   17 quasi] quas *B*   si *addidi, om. libri*   et]
ut *b*   19 augmenta *T*   20 faciem *LTV*   21 puriorem *B*, purior
ē *fort.*   23 motationes *B*   24 cōmitata *L*   nec|ui *L*
25 insola *B*   prestare *B*   preferri *B*   26 humilitates *B*

submissus existendo simplicibus, totam illam dominici gregis legionem distinctam actu, uariatam gentibus, quasi unam animam in sua affectione collegit. ibi biennio se ipso potior mundi istius sarcinam deponens, uictor insidiarum, quas antiqui serpentis parat astutia, diem nostrum et lucem praesentis saeculi perpetui luminis adeptione commutauit. taceo qualiter uitam ipsius mortis claritudo signauerit, ne uniuersa digerens non tam ueritatem narrasse quam praedicti laudibus uidear inmoratus. ueluti si quis consitum lucum frondium densitate reppererit, ex quo coronam ferro stringente subripiens genium siluae, dum praesumit parua, non amouet: melioribus equidem de Antonii nostri factis, quae stilo non adtigi, narranda seruauit. uincat forte eloquentiae flumine, nemo me circa illum superabit affectu. habeat qui secutus fuerit de peritiae messe iactantiam, mihi gratiam beati hominis nemo praeripiet, qui ad explicanda eius bona primus accessi.

V.

[EVCHARISTICVM DE VITA SVA.]

IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITVS SANCTI.

Oraculum est scientissimi doctoris gentium quod pariat infirmitas nostra potentiam et quod terrena in contritione anima conualescat, cum uirtus, quae de substantia carnis fluxerit,

20 11 Cor. 12, 9

1 existendo *B* totum *B* dñi *T* 3 affectione *L*
 colliget *B* 4 deponesⁿ *B* 5 adstutia *L*, astutia *B* 10 re-
 pererit *T* 11 siluae (ae corr.) *B* admouet *T* 15 p̄ripiat
L^a 16 explica^{nda} *B* Explicit uita beati (beatissimi *T*) antoni
 (antonii *LTV*) feliciter *BLTV*

V. Eucharisticum de uita sua ad Paulini Burdegalensis exemplum inscr. Sirm., inscriptionem om. *BLTV*, Idem ad eundem (praecedat *Epist. VIII 14* Ennodius Hilpidiari *inscripta*) *b* 20 est *T s. l.*
 21 in om. *Sirm.* 22 conualiscat *B* cum] cur *B*

currat ad spiritum et dum labefactatio nostra caelestem hominem et in diuina locandum arce conponit ad frugem spiritus. sic, quando sine cultura aut messe sunt corpora, dulce est, et cum adcesserit propter augmenta diminutio: ad diuitem dei gratiam peruenitur ieiuna et sterili paupertate membrorum. ergo tibi 5 post deum debetur, inbecillitas nostra, quod de rerum sublimium affectione surreximus. notiuia febris meae necessitas et exustio amplectenda medullarum dederunt mihi et timere deum de abitione sospitatis et in ipso gaudere de reditu. laetatur nunc in auctore nostro mentis sanitas procurata languoribus. 10 ubi est superbia diuturnae salutis quaesita ludibrio? ubi supercilium, per quod diuinum munus credebas esse rem propriam? repente deseruit te constantia roboris tui, et aegritudinis subiecta ponderibus elisa ceruice iacuisti: postquam fugit prosperitas tua, seram meditata paenitentiam, quod ualueras, dei 15 nostri fuisse cognoscis. gratias tibi, caeli moderator et conditor, qui dispensatione subtili et occultis miserendi itineribus uias nostras et de afflictione conponis et ad uirtutem perfectam pia laceratione nos reparas. ad medicinam tuam uenire nisi suffragio uulneris non ualemus, cum duritiam cordis adsue- 20 scimus te percutiente mollire et suggestionem terrenae uilitatis nobili et dulcissima molestiarum nostrarum passione comprimere.

Ecce ego ille, qui in longum ducta mihi alacritate plauderam, qua dum perpeti fruerer, quasi nulla intermissione 25 solueretur, quaerebam qualiter peccati stipendium mors ueniret. nam eleuatus insanis successibus poetarum me

1 ad] sed *B*   2 conponat *B*   sic scripsi, di° *B*, si *LPTVb*
 3 dulce ēet *V*, dulcē et (t ex c corr.) *L*, dulce esset *T*, dulcem esse *B*,
 dulcesset *P*, dulcessit *b*   5 pauperetate *B*   6 post deum de-
 bitur *B*, debetur post deum *LTV*   7 uotiba februis *B*   8 an-
 plectenda *B*   9 ambitione *Pb*, habitatione *B*   suspitatis
B   laetatur] l/////mur^{eg}_s *B*   10 langoribus *T*   11 diuturna *b*,
 diuinae *Sirm.*   12 diuinum] omnium *Sirm.*   15 penitentiam *B*
LTV   uolueras *L*, praeualueras *Schottus in mg. et Sirm.*
 16 cognoscens *B*   17 dispensatione (pr. i in ras.) *B*   suptili
B   iteneribus *B*   19 nos ex ñ corr. *B*   20 ualimus *B*
 adsuiscimus cepere|cutiente *B*   21 uillitatis *B*

gredi ignarus uenerandae professionis indideram: delectabant carmina quadratis fabricata particulis et ordinata pedum uarietate solidata: angelorum choris me fluxum aut tenerum poema miscebat, et si euenisset, ut essem clarorum uersuum
 5 seruata lege formator, sub pedibus meis subiectum quicquid caeli tegitur axe cernebam. ineptum diu uoluit uita mortalis et certa miseriarum caecitas de falsa dicendi felicitate perextulit. quotiens adclamantium flatibus propter religionem uertex nudatus intumuit et mendacibus laborum lusus in-
 10 lecebris credidit amorem sui habentium pectoribus imperari? tu autem, qui in caelis habitas, inridebas me: tu quem non deliniunt uerba sed puritas: tu apud quem saepe muti loquimur et clamantes tacemus. sic dum me concinnationis superfluae in rhetoricis et poeticis campis lepos agitaret, a
 15 uera sapientia mentitam secutus abscesseram, nihil aliud cupiens nisi auris uanae laudationis adsurgere. erat orandi fastidium, dum perorandi tenebar cupiditate, mercari. infelix ego homo! quis me repararet de corpore mortis huius? gratia dei, medicabilis morbi concessa ministerio. nam ecce repente
 20 ad sedem animae formidantis dolor ingressus et secreta cordis hostili pauit incendio: tunc quicquid homo est iugi consenscebat ardore et per aditus naturales coctio se interna reserebat. nam dum e latebris suis pelleretur adrogantia, quamuis adhuc aliqua de superstitioso, tamen iam de superstite nihil

11 cf. Ps. 2, 4

18 cf. Rom. 7, 24

1 uenerande B	inaddideram (alt. i corr.) B	2 perticulis
V ¹ 3 soldata B	4 poema B	6 mortales B
8 flagitibus B, plausibus con. Schottus	9 uertix B	mendatibus
B inlusus fort.	10 credit B	abentium B
B	12 deliniunt P, diliniunt BLTV	tua B
		14 retoricis
B poaeticis B, pöticis L	lepus Bb	16 uenae Bb
laudationes B (e corr. uidetur) b	adsurgere B, occupari LPTVb,	
aucupari Sirm. idemque Schottus con.	erat] et B	porandi
(an in ras.) L	17 cupiditate—p. 396, 25 reducit om. B fol. 192 ^r	
uacuo relicto	mercari] inani uel saeculari fort., an laudem mercari?	
21 est T s. l. m. 2	22 naturalis LPTV	reserebat
T ¹ 23 nam] non L	et quamuis T	

habebam. hoc solum remanserat de conscientia uiuentis, quod
 a te, deus meus, sanari me posse confidebam, quem ad com-
 motionem errore produxeram. nec tamen uastatrix illa et
 magistra pestis latebat uiscerum inmissa conclauiibus, nec
 contenta uelamine totum me luridi coloris nube uestierat, ut
 quicquid in ceteris passionibus medicorum quaeritur digitis
 hoc propositum pro correptione sui uulgus uideret. urebat
 amantes mei longa calamitas, urebat inimicos: alios desperatio
 obitus mei, alios angebat instantia: concursus erat ciuitatis in
 studii diuisione sententia. 10

Interea me edax ignis interno uastabat officio et continuis
 curantium nutribatur studiis. nam quasi morbos aleret, ita
 quicquid contra ipsos prouidebatur accessit. tunc illa saecularis
 pompae philosophia Hippocratis et Galeni contrita subsidiis, ad
 adiutorium fidele se transtulit, aliquando sentiens mundi blandi-
 menta uanescere et humanis hominem praesidiis non iuuari. iam
 duorum ferme mensium curriculis cladis huius me sibi pressura
 submiserat: iam remedii uice transitum praestolabar et nihil
 suaue de usura lucis istius recolens abrumpere moras etsi cum
 peccati iturus fasce cupiebam. expendite legentes quae hic 20
 flagella, quae tormenta me manserint, ut suppliciorum praesen-
 tium metu gehennae poenas expeterem et ut ad illa immortalis
 camini et dirum anhelantis piacula festinarem. sed non defuit
 mihi dominus, qui mortificat et uiuificat, deducit ad
 inferos et reducit, maiestate sua, ille cuius est promissio: 25
 adhuc uerba in ore tuo, et ecce adsum, dicit do-
 minus. nam cum unus se ex his, qui adsidebant mihi et per

25 1 Reg. 2, 6

27 Esai. 50, 6. 58, 9

1 habeam *T*^a   2 sanari (*ari corr.*) *L*   commonitionem *T*
 3 perduxeram *Pb*; errores perduxerant *coni. Schottus*   4 cum-
 clauibus *T*^a   7 correctione *T*   8 amantis libri, *em. Sirm.*
 inimicus libri, *em. Sirm.*   alius—aliud libri, *em. Sirm.*
 12 nutriebatur *Pb*   14 yppocratis *LPTV*   galieni *LPTV*
 nutrita *fort.*   17 mensum *LV*, mensuum *fort.*   21 manserint
pro manderint dixisse uidetur, cf. Wiener Studien II p. 246
 22 maetu *V*   23 cārmini *T*   26 or *L*   dicet *B*   27 ex
om. B   adsedebant *B*

singulos dies ditabant inaequalitatem meam dispendio facultatum, lassatum se fuisse testaretur nec aliquid remansisse quod fieret, ilico mihi spem uitae detulit desperatio curatoris. nam illic promptiora sunt caelestis bona iuuaminis, ubi se subtraxerint obsequia infausta languentibus. continuo me ad beati Victoris martyris praesidia saepe experta transuexi et opem fortissimi precatus deo per ipsum cum lacrimis alleganda commisi: satis esse ad promerendam clementiam eius, si semper ante oculos suos statuatur, unde nos sumpserit, nec facile ad sublimitatem mandatorum illius cum uelocitate extremam migrare posse materiam. quamuis per secundam pii naturam baptismatis ablutum sit quicquid de limo parente sorduimus, tamen quia, dum inimicus salutis nostrae inclusum blandimentis fucat interitum, dulci uitia sapore conduiit et, dum pruritu aurium, dum gustandi oblectatione producimur, mors per fenestras ingreditur, quo fugiendum est ab ira ipsius, nisi ad misericordiam eius, qui reducem filium et concessae prodigum portionis, quem postquam cum porcis per obscenum siliquarum cibum addixit immunda communitio, ad stolam candidam, ad anulum pretiosum, ad diuitias illas paternae possessionis, quasi semper seruasset iussa, reuocauit? precatus sum per electum eius, ut debita mihi plura dimitteret, ut plus diligentiae absolutus exhiberem. et hoc cum promissionis suae chirographo et casta sponsione conueniens poposci, ut daret etiam per praecepta sua amabili deuotione me currere, quia, cum sit illius quod uocamur, illius quod uocati ad-

16 cf. Hier. 9, 21

3 fierit <i>B</i>	illico <i>B</i>	desperatio <i>B</i>	4 promptiora <i>B</i> ,
promptiora <i>L</i>	iubabinis <i>B</i>	5 infaucta <i>L</i> ¹	languentibus <i>T</i>
6 martiris <i>B</i>	7 praecatus <i>B</i>	alleganda <i>B</i> ,	adleganda <i>T</i>
9 suos <i>B s. l.</i> ,	tuos <i>L</i> ¹	10 extrimam <i>B</i>	12 baptismatis <i>B</i> ¹
14 fugat <i>B</i> ¹	15 proritu <i>B</i> ,	pruritu (<i>pr. u corr.</i>) <i>L</i>	gustadi
<i>B</i>	oblectatione <i>L</i>	16 fugendum <i>B</i>	19 siquoliquarū <i>L</i>
cibus <i>B</i>	communi ^o <i>B</i>	20 anullum praetiosum <i>B</i>	diuitia
<i>B</i>	21 seruasse <i>B</i>	praecatus <i>B</i>	22 elictum <i>B</i>
dimitteret <i>B</i>	23 exhibere <i>B</i>	24 cyrographo <i>L</i> (<i>p ex f corr.</i>)	<i>PTV</i> ,
chyrografo <i>B</i>			

quiescimus, a nobis tamquam sint orta munerantur, et uelle recta et perficere ipse (dum) suggerit, tamen ceu pro nostra obnoxius deuotione dat praemium. promisi etiam, si clarioris studii me per gratiam suam donaret affectu, de manu linguae meae confessio ista procederet, de muneribus ipsius ingenioli mei eidem 5 adipem litarem, ut numquam stili cura de saecularium rerum uentosa executione lassaretur, reliquas etiam quibus suggillabar foeditates abnuerem, si tamen ipse, quod loqui inspirauit, uelle me faciat. supplicauit ut adesset in me beneficiis suis nec auerteret se ab eo, quem genuini praesidii tutela destitutum 10 fouisset misericorditer et illis, qui parentum laetabantur defensione, praetulisset: et ut haec tribuerentur non uicem innocentiae meae reddidit, sed quantum gratiae eius deberet felix et eruditus peccator, ostendit. nam si recti custodiam, pietatem secutus, non linqueret et nos terreret ut arbiter et 15 non ut pater foueret, nusquam uia salutis, nusquam euadendi aditus pateret.

Deus meus, redemptio mea, quae mihi occurrunt de his quae fecisti mecum, quae de illis quae gessi aduersum me? quae si conferantur, nullum tempus aut ope tua aut delicto 20 meo sit uacuum. libet ex innumeris in me conlationibus tuis unam libare et praetereundo populos largitionum tuarum singularem summotenus adtingere. tempore quo Italiam optatissimus Theoderici regis resuscitauit ingressus, cum omnia ab inimicis eius inexplicabili clade uastarentur et quod 25 superesset gladiis fames necaret, cum excelsa montium ca-

1 tamquam *om. B* horta *B* 2 dum *addidi, om. libri* suggerit *B* 3 deuotionis *B* premium *V*, studium *Pb* 4 affectui *b*, affectum *LTV* de] quod (*uel ut*) de *fort.* mee *B* 5 pro-cideret *B* 6 littere *B* umquam *B* curam *B* secu-larium *B* 7 exsecutione *LV* suggellabar *B*, sugillabat *L TV* 8 foeditatis *B*, feditates *LTV* abnuerem *scripsi*, abnuere *libri* uellee (*eē corr.*) *L* 11 fuisset *B* 13 tantum *L¹* gratiae *B* felix] flexit *L* 15 linquiret *B* terriret *B* 17 additus *T* 19 que egressi *T*, quae fecisti *Pb* me] te *fort.* 20 si] sic *LV¹* dilectio^{meo} *B* 22 populus *B* 23 adtingerit *B* 24 theoderici *T* regis *om. T* resuscitauit]gressus *B* 26 gladius *L¹* famis necare *B* mentium *L¹* ca-storumque arcis *B*

storumque arces penuria perrumperet et in culminibus locatos
 armis saeuior egestas obsideret, ego annorum ferme sedecim
 amitae, quae me aluerat, ea tempestate solacio priuatus sum:
 remansi solus, inops re et consilio destitutus, cui sola reme-
 5 dium tribuere possit aduersitas. ne inter parentes, quod est
 captiuitatis sorte amarius, subsidia uiuendi liber poscerem et
 cognitus peregrinantium mala tolerarem, extemplo porrexisti
 consuetam dexteram, defensio mea, et domum censu et reli-
 gione praediuitem, ut solacium meum non respueret, con-
 10 pulisti. poposci in matrimonium cuiusdam nobilissimae et tibi
 bene conperta paruulam filiulam, protinus, te ut anteueniret
 procurante, quasi hoc a me sperari debuisset, exceptus. con-
 tulit mihi placentium tibi consortium et ut alimentis afflue-
 rem et ad culturam tuam fugiens infidelitatis obscura com-
 15 mearem: pene ante agnitionem desolationis meae coeperunt
 mihi largienda suppetere. tunc primum ex mendico in regem
 mutatus, afflictorum orditus sum mala deridere et quasi
 debita mihi fuisset prosperitas, sic illorum neglegere auctorem.
 non tamen perduellis animus et durae ceruicis continuo a te
 20 tumor elisus est: produxisti ultionis tempora, ne forte con-
 pungerer et hoc tantum, quis esset praestitor, sanatus sentirem.
 sed quia homo non corrigitur ex iniusto nec facile ad candidum
 post maculas redigitur, steti in sententia mea illa qua caderem,
 uici patientiam tuam continuatione peccati. et quia, cum sis
 25 clementissimus, non semper iustitiam seponis, nudatus prae-
 sidio tuo uocem illam, quae directa est ad aures primi

1 perrumperit <i>B</i>	locatus <i>B</i>	2 aegestas <i>V</i>	obsederet
<i>B</i> sedecem <i>B</i>	3 solatio <i>LT</i>	prinata <i>L</i>	4 distitutus
<i>B</i> 5 posset adfinitas: sed <i>fort.</i>		6 orte <i>B</i>	et—tolerarem
<i>B, om. LPTVb</i>	7 exemplo <i>BL</i>	8 consuitam <i>B</i>	religionem
<i>L</i> 9 solatium <i>BLT</i>	respuerit <i>B</i>	10 matrimonio <i>B</i>	
11 paruolam <i>B</i> , paruulum <i>V</i> ¹	anteueniret <i>scripsi</i> ,	ad te ueniret	
<i>LPTVb</i> , ad te uenire <i>B</i>	13 affluerem <i>B</i>	18 negligere <i>BT</i>	
19 animus (im <i>corr.</i>) <i>L</i>	20 cōpungerer <i>L</i> ¹	21 esset <i>PTb</i> , isset	
<i>BLV</i> ; qui fuisset <i>fort.</i>	22 corrigitur <i>T</i> , corrigit <i>LVb</i> ,	corrigit	
<i>B</i> iniusta <i>B</i>	ne <i>B</i>	23 redigitur <i>scripsi</i> ,	seditur <i>B</i> , se-
detur <i>LTVb</i>	sentia <i>B</i>	cadirem <i>B</i>	25 reponis <i>LTVb</i>

parentis, accepi: Adam, ubi es? in confusione mea quantos
 amiserim clementiae tuae thesauros et qua nudatus sim dote
 numeravi: rerum a te conlatarum aestimatio tunc concessa
 est, cum mihi periret: redii ad me atque ad aerumnas meas
 et propter gaudia producta lacrimavi. statim alio quidem 5
 itinere non tamen inpare subuenisti. ordinasti, ut per officium
 leuitarum coactus sanarer et inpaeti honoris sarcina quod
 premebat a me pondus amoueret. sed postquam uenerandae
 me pressura dignitatis absoluit, habui de titulo genium, non
 de actionis nitore conscientiam. o mens rigore inebriata 10
 uenefico nec exemplis instructa nec monitis! si desunt tibi
 uenerabilium magisteria librorum, ad profectum informare
 suppliciiis et nisi te caeno perditionis inmergis, habere potes
 de poena doctrinam. sed haec faciat in nobis ille, qui prae-
 cipit, et ut pares eius existamus imperiis, ipse nobiscum quod 15
 iniungit operetur.

Haec et alia plura, sicut praefatus sum, per testem
 probatissimum beatum Victorem intimanda suggessi, nec
 requies nec mora procuranda lentauit: petitionem meam
 suscepit replicauit obtinuit. hoc amplius suffragator meus 20
 emeruit quam poposci, ut illa, quae mecum matrimonii habuit
 parilitate subiugari, religiosae mecum habitudinis decora par-
 tiretur et fieret praeclari dux femina tituli. sed utinam sexu
 fragilem in animi uirtute sequeremur et in actione nobili non

1 Genes. 3, 9

1 parentes accipi B	quantus B	2 dementiae T ¹	ten-
saurus B	sum libri, em. Sirm.	doce B	4 erunnas B,
erumpnas T	5 quidem alio LTV	6 itere B	7 leuitarum
B inpati L	8 praemibat B	amoberet B	uenerande
me praessura B	9 habuit et B	10 inebriatu B	11 ueni-
fico LPTV, uenibico B	instructa (u corr.) B	13 potest B	
14 praecipet B, praecepit b	15 p̄ces T	existamus B, existi-	
mentur T, existamoretur (mus—iniungit op om.) L	inperiis B		
17 ^{et} cetalia B	per testem probatissimum L s. l.	20 optenuit	
B ^{et} amplius B	21 poposcit B	22 parilitatem LPTVb	
subiugari om. LPTVb	patiretur B	23 ferit B	sexum
LPTV, serum b	alterum in om. LPTVb		

tantum excelleret merito, quantum femineae inbecillitatis sequi
 uidetur optentu! illa pretiosae uigore constantiae mala carnis
 uota perdomuit et affectiosam seruauit pudicitiam non co-
 actam. illa recti obseruantiam, dum obstinate diligit, ire con-
 5 pulit in naturam. utinam non mihi in illa districti proponatur
 hora iudicii et dum in infirmitate sua fortis adparuerit, ego
 in naturali uirtute sim fragilis! ecce, domine, recensui ipsa,
 quae noueras, et in ea tantum fui fidelis parte, ut non ra-
 perem quod tenebas. adesto, rex gloriae, adesto supplicanti
 10 et secundum benignitatis tuae consuetudinem secutura dispone.
 GLORIA PATRI ET FILIO ET SPIRITVI SANCTO.

VI.

ENNODIUS AMBROSIO ET BEATO.

Deo obsequimur, dum eius conuenientia monitis imperamus:
 15 nam quod petitioni uestrae studio caritatis adquiescimus,
 mystica sunt praecepta. multis etenim supplicationibus ex-
 gistis, ut pagina uobis concinnationis didascalicae fingeretur.
 uolens me in multorum iura summissi, quia, uidero quid in
 uerbis adhibeatur examinis, sufficit si me in uoto praedicetis.
 20 ego tamen in foribus scriptionis quod uiuificat non tacebo.
 deum tota mentis intentione mundis tenete uisceribus et circa
 uos precum frequentatione mulcete, nullis ab eo animarum

1 inbecillitatis *B*, inbecellitatis *L*¹ sequi *om.* *T* 2 uideretur
LPTVb praeciosae *B* 3 affectuosam *T* pudicitiam *B*
 non] *R* (*i. e.* require?) *L* add. *s. l. et in mg.* 4 obstinate] obscena te
B, ob seque te *coni. Schottus* diligit *B* 5 districti *BLPV*
 6 ora *B* 9 adesto] adsto *utroque loco B* 10 secutura *B*
 11 pañ et f. et s. scō (*sic*) *T*

VI. Paraenesis didascalica ad Ambrosium et Beatum *inscr. Sirm.*
 14 imperamus *B*, impetimus *TV*, ĩptimur *P*, impartimur *b*
 15 petiōni *B* 16 mistica *LTV*, mistēca *B* exigistes *B*
 18 submissi *Pb*, sūmi *L* nidebo *LPTVb* in *T s. l. m.* 2
 19 exhibeatur *Pb* sufficet *B* uota *B* praediceres *B*

fornicationibus, nulla transactione deducti. fouete etiam proximos, quos facit naturale collegium, et ne quod uobis factum dolori esset uos fecisse gaudeatis. huius boni fructus est quicquid optatur. me tamen diu tenuerunt anxium deliberationis incerta, utrum ad uos per carmen an epistulari lege uerba 5 promulgarem. elegi affectionem circa uos meam utroque dicendi calle patefacere, quia et praecipientem decet fortis elocutio et pressis admonitione mentibus mollioris stili cura subuenitur. ergo benigni exacta suscipite.

LAUS VERSVVM.

10

Quamuis sit tenerum madore mellis
 Quodcumque strepuit parens Camena,
 Et fictum lepido nitore carmen
 Captiuat docilis momenta cordis,
 Nec semper deceat poema uirtus, 15
 Quod lex praecipiens tenere fluxum
 Resoluat studio iubente fortes:
 At nos Pieriae modum loquelae
 In tantum sequimur monente cura,
 Quantum dat genius uigorque ueri. 20
 Christi militis insitum rigorem
 Elumbem patimur cauere ductum.

Ergo dictorum aliquotiens amoena fugientes, materiam solidam suo ore celebremus, ne sentiat uiriliter operis eneruati damna sermonis. non refugit professionem meam monitoris 25 officium, quia decet praecedentes emendatio, et sicut post tergum relictis par est facem de innocentia proferri, ita ratio flagitat, ut etiam uerbis iter quod sequantur ostendas, cum

1 diducti *BLV*   2 naturales *B*¹   colligium *B*   3 esset
om. T   quicquid] ⁱ q *T*   6 meam circa uos *LTV*   7 dicit
B   8 praessis admnitione *B*   stilli *B*   9 benigne *LTV*
10 laus—*l. 22* ductum *om. T*   uersum *L*   12 quoscumque *L*,
quodcum quid *B*   stepuit *L*   14 captiuat *Pb*   momenta]
talenta *coni. Schottus*   17 res soluat *B*   iuente *B*   18 lo-
quele *B*   20 genuus *L*, genior *B*   21 cristi *B*   23 fugientis
*L*¹, fugiens *T*   26 decit *B*   praecedentes *B*   27 par est]
parem *T*   faciem *T*

diuini uoce constet hortaminis: argue sapientem, amabit te, et non reticeat saecularis adsertor:

Qui praeceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco.

5 iure enim in affectionis supercilio conlocatur quem benignitas
corrigenendi promptius adserit quam ipsa natura generis. genuisse
etenim libidinis testimonium est, erudisse pietatis. ergo ad
disciplinarum arcem properantes matrem bonorum operum
amate Verecundiam, quae ita ex se uariarum species uirtutum
10 fecunda et uirgo parturit, ut inpudentia procax et corrupta
uitiorum. haec uos hac uoce, ut ad eam tendatis, hortetur:

VERECUNDIA.

Tinguite candentes roseo de murice uultus
Atque fidem morum pandite de facie.

15 In niueo spargens maculas sis pulerior ore,
Cum sudans tenerum roscida colla feras.

Nil tibi plus lingua tribuas quam schemate frontis.
Quicquid amare libet, hinc tibi concilia.

Nefas est huic tam sacro manus negare consilio, quando
20 et ipsa, quae loquitur, quaestuosi decoris dote redimita nobilitatis
uel amplificat bona uel suggerit. pudori ergo cognatam
semper sociate Pudicitiam, quae aetatis praeiudicium cana
moderatione temperans, annis feruore tumentibus peregrinae
frigus dispensationis admisceat et edomita erroris adpetentia
25 carnem sapore sanctae conuersationis inliciens, recti diligentiam
studiosam in uobis uideri faciat non coactam. haec tamen
uentris castigatione procuretur nec inimica eius ferculorum

2 Prou. 9, 8   3 cf. p. 150, 30. 406, 23

2 et amabit *P²b*   6 generare *B*   genuisse *om. B*   7 ete-
nim et *B*   8 prosperantes *B*   11 ad eam] audeam *B*   ten-
dates *B*   hortentur *T*   12 uerecundia — l. 18 concilia *om. T*
13 tingite *Pb*   15 pargens *L*   pucior *B*, pulchrior *LTV*
16 Venerum *fort.*   ruscida *B*   17 ligno *b*   schemate *Sirm.*,
stemmate *LPVb*, stimmate *B*   fontis *B*   20 questuosi *LTV*
22 sociate *BPb*, societate *LTV*   23 ann' *T*   peregrinis *B*
25 sancte *B*

populosus nutriatur erroribus. exigit enim comisatio magno
 quaesita dispendio etiam bonorum damna meritorum et uno
 calle morum ueniunt detrimenta uel censuum. haec si ad
 uos gressum protenderit, his eam tonare oportet eloquiis:

CASTITAS.

5

Nil moror adfictos constanter prodere uultus,
 Dum mihi praeniteant casti monumenta decoris.

Pingua nam tenuem suffocant corpora sensum,
 Et male farta suas conculcant uiscera mentes.

At mihi crux cuspis, crux scutum cruxque thoraca: 10

Hac tegar, hac feriam, hac pacis foedera firmem.

Haec mihi dux belli est, quo uictrix lubrica calcans,

Dira cupidinei detester mella ueneni.

Ad me currentes puerum seponite factis

Deque meo, iuuenes, canam praesumite uitam. 15

Hanc admittentes Fidei ornate consortio, quia, sicut in emen-
 datis moribus principem locum obtinet, ita suis spoliata
 dotibus non tenetur, nec fas est quasi singulare occupari quod
 constat ex pluribus. nobilia sarta nisi multiplicibus pratorum
 non componuntur spoliis: ex uariis gemmis una diadematis 20
 solet constare formatio: semper admirabilis electri corpus
 numerosa metallorum membra pepererunt. proinde, quia nihil
 est quod fidem possit anteire, foueatur et ita in diligentiae
 messe coalescat, ne lacteus alimenti diuitis culmus inportuna
 demessus falce moriatur. ergo recedat ab instituto uestro 25
 clauda pollicitatio et per usum in naturam transeat res se-
 quenda. haec tamen his uos conuenire putetur affatibus:

1 populosus|is B   exigit V, exiget B   comessatio LT, comesatio
 PV   2 dampna PLTV   5 castitas — l. 15 uitam om. T   6 ad-
 flictus B   8 tenuam B   9 facta Pb   concludant L   10 ad
 B   toraca BLPV, corona b (propter thōraca sine causa)   11 feriar
 con. Schottus   13 detestor Lb   17 obtinent LPTVb, optinent
 B, em. Sirm.   18 tenentur T   occupare V¹   22 membra T
 23 diligente L   24 coaliscat B, calescat T   elimentis B   cul-
 minis T¹   25 oriatur B   instito T¹   26 p ex post L corr.
 27 hac T

FIDES.

Qui cupit caelo sociare terram,
Linquere et luxae uitium parentis,
Me petat, certum decus et coronam
5 Muneris alti.

Ille nec dirum metuit tribunal,
Nec per urbanos uolitat potentes,
Conscijs recti tenet inter undas
Stagna salutis.

10 Barbarum quamuis tumeat Gelonus,
Parthica et latret Morinus figura,
Omne, quod mundi rabies susurrat,
Despicit arcet.

Intrat excelsi penetrabile regis,
15 Ditium tutus manet in ruinis,
Ille nec legem patitur sepulchri
Nec mala uitae.

De praefatis uirtutibus facessat studiorum liberalium deesse diligentiam, per quam diuinarum bona rerum quasi pretiosi
20 monilis luce sublimentur, quia non multum a foeditate seiungitur imperfecta formositas et qui non sufficienter magnorum tetendit ad culmina miserorum infima uix reliquit. istae tamen prae foribus quasi nutricem ceterarum anteponunt Grammaticam, quae adulescentium mentes sapore artificis et planae
25 locutionis inlicitat et ad Tullianum calorem scintillis praefigurati uaporis adducat. fabricatum Martius campus militem

1 fidis *B*; fides—*l.* 17 uitae *om.* *T* 2 cupet *B* 3 et luxae *L*,
fluxae *b* 7 orbanos *B* 8 undans *L* 9 stana *B* 10 ti-
meat *P²b* 7 orbanos *B* 11 partica *B* morenus *B* 13 di-
spicet *B* 15 dicitum *B*, di**tum (ui *eras.*) *L*, diuitum *b* tutis
Sirm. 16 sepulchri *LVb* 18 deesse *B* 19 diligentia *LTV*
diuinarum *B* praetiosi *B* 20 munilis *LP¹T¹V* subliment
B foeditate *LTV* 22 infirma *B* iste *L* 24 aduli-
scencium *B* plana *TV*, lanae *B*, sanae *coni.* *Schottus* 25 elo-
cutionis *BTV* illicet *V¹* colorem *Bb* scintillas *Sirm.*

suscipit quem simulacrum mentitae dimicationis animauit,
 nec pedem retorquet a classicis cui bucinarum clangor et
 ministeria belli inter pacis blandimenta crepuerunt. usu enim
 uirtus nutrita grandescit et de institutione nascitur pericu-
 lorum tolerantia: consummati roboris uiros principia uiderunt 5
 timentes. bene est, si rhetorum dextera et libertas illa lingua-
 rum formatos grammaticorum fornace enses accipiat, qui ne
 manifestis cedant ictibus, frequens contulit imago feriendi.
 in hac cautione opus est, ut supra aetatis immaturae naturalem
 paene licentiam artis crescat affectio et de continua per 10
 paedagogos et indicta necessitate clari operis spontanea cura
 prosiliat. ostendit tamen ad bonam se uoluntatem tendere
 qui ut cogatur adquiescit. iam paene in studio habet hone-
 statem quem non offendit sollicitudo monitoris. tamen secta-
 toribus ista sic loquitur:

15

GRAMMATICA.

Mentibus damus saporem, dum polimus fabulas.

Indicem tenemus aequum, si quid errat paruulus.

Abstiniens manu pudorem aure et ore uerbero.

Quicquid ars habet pauendum ars loquendi temperat, 20

Cum pusillis et iocamur inter ipsa dogmata.

Nam iubet rigor magister, ne per omne terreas.

Nos parentes dixit aetas illa maior optimos,

Quod fauore computamus esse nostra pignora

Quae dedit uenter tumescens litterati seminis, 25

Nec libido subiugauit iura clari pectoris.

1 simulachrum *TV*   mentitae *L*   2 retorquid *B*   a] ad
T   butinarum *L*   4 grandiscet *B*   5 toleranti///a *B*
 6 rethorum *BLV*   8 mago *B*   9 hac] ac *B*   10 pene *L*
TV   11 pedagogus *B*, pedagogos *TV*, peclagogos *L*¹   cluri
*L*¹   12 bonum *L*¹   uoluntatem se *LTVb*   13 cogat *B*
 pene *libri*   16 grammatica—*l. 26* pectoris *om. T*   17 dom *B*
 polimur *L*   18 paruulus *B*   19 manum *Pb*   et aure et *coni.*
Schottus   20 abr^a auct (*r ex s corr.*) *B*   temperat *B*, t̃mperat *L*,
 temperet *Pb*   21 docmata *L*   22 magiter *B*   ne] tu *b*
 23 optimus *B*   25 tumiscens *B*   siminis *B*¹ *ut uidetur*, nominis
coni. Schottus

Hoc uos digredientes iam instituto rhetoricis lituis euocat Mauors eloquentiae et quasi lorica hamis, ita conponit uariis et conexis causarum munimenta particulis. nam nodosis orationis artubus in solidam et simplicem formam coactis
 5 unam sermonum pingit effigiem, in qua ita quadratis sociantur diuersa mensuris, ut nec diuisio derogat coniunctioni nec uiritim adgreganda ualeat, cum opus est, segregare partito. uos praemisso laudis sapore mascula dictio et humani sermonis Latiare supercilium sic adhortatur: "post apicem diuinitatis ego illa sum quae uel commuto si sunt facta uel facio:
 10 quantisuis actionum tenebris inuoluto lux sufficit, quam loquendo contulero. ego sum per quam expectant homines reatum de turbida et innocentiam de serena: per me fusca splendet conscientia, per me luce sua radians aduenticia nocte tegitur,
 15 uel si sit ignara tenebrarum: est quod nec confidit puritas nec culpa suspirat. ad meum compendium ubicumque est Romanus inuigilat: fasces diuitias honores si non ornamus, abiecta sunt: nos regna regimus et imperantes salubria iubemus. quid quod declamationum nostrarum oblectatio uincit uniuersa
 20 quae sapiunt et opinionem quam conciliamus aeterna est? ante scipiones et trabeas est pomposa recitatio: de uirorum fortium factis quod uolumus creditur: actum nemo aestimat quod silemus: nobilia germina ex nobis fusa orbem totum sole clarae perfectionis inradiant. poetica, iuris peritia, dia-
 25 lectica, arithmetica, cum me utantur quasi genetrice, me tamen adserente sunt pretio. audite tamen et carmen, alieni quod nobis suggerit ludus officii".

1 hoc *Tb*, hac *BLPV*   rhetoricis *libri*   2 mauors *ex* maiores *T m. 2*   luricam *BLV*   3 connexis *T*   5 pinget *B*
 7 uirium *PTb*   se negare *B*   participio *T^a*   9 adoratur *B*
 10 uel *B s. l.*   cōmutio *L*, committo (*itt ex ut corr.*)
B   sint *Pb*   fatio *B*   11 sufficit *B*   13 serena (*a in ras.*) *B*   splendet *scripsi*, splendore^o *T*, splendorem *BLVb*
 15 est] per me est *fort.*   confidet *B*   17 ornaueris *LTVb*
 18 regemus *B*   inperantis *B*   19 uincet *B*, uincit *L*   21 traneas *B*   pomposa] preciosa *L*   24 clare *PT*   pericia *B*
 25 aretmetica *B*, arimethica *T*   met *B*   26 adserent^{///}ae *B*
 sunt *T s. l. m. 2*   praetio *B*

RHETORICA.

Sit noster tantum, non stringunt crimina quemquam.

Nos uitae maculas tergemus artis ope.

Si niueo constet merito quis teste senatu,

Cogimus hunc omnes dicere nocte satum. 5

Et reus et sanctus de nostro nascitur ore:

Dum loquimur, captum ducitur arbitrium.

Lana Tarentinae laus urbis, gemma, potestas

Quid sunt ad nostrum iuncta supercilium?

Qui nostris seruit studiis, mox imperat orbi. 10

Nil dubium metuens ars mihi regna dedit.

Haec ergo, dulcissimi, et adsequi contendite et adepta custodite. sed replicetis, quibus ad ista magistris, quibus utamur institutoribus, quorum erigamur exemplis, cum Faustum et Auienum, saeculi nostri beatitudinem et Latiaris 15 flumen eloqui, aulicis districtos teneat sors secunda consilii? quos dum manet cura, a generalitate nescitur, quorum temptare praeconia idem est ac si lucem solis et potentiam uelis diuinitatis adserere. sed istis in bono publico desudantibus patricii Festus et Symmachus, omnium disciplinarum materia 20 et constantis forma sapientiae, ab urbe sacratissima non recedunt. in ipsis est nobilis curiae principatus, quos uidisse erudiri est. non apud eos sermo de ludicris nec pantomimorum uix ignoscenda commemoratio. illi auram popularem per pudoris detrimenta non capiunt: contenti rectis magis placere 25 quam plurimis, sortiuntur de innocenti actione testimonium. istorum quamuis in omnibus iussa sequenda sint, est tamen

1 rethorica *BL*; rhetorica—*L. 11* dedit *om. T* 2 sic *P²b*
 crimina] carmina *Sirm.* 5 noctis atum *B* 10 seruet *B*
 11 dubium] debuit *L* 13 maiestris *B* 16 districtos *scripsi*,
 districtum *libri nisi quod* ^Rdistrictum *L* (*R adscr. etiam in mg.*) *exh.*
 sors *Pb*, fors *LTV*, fors *B* fecunda *potius quam secunda T*
 17 cur *B* 18 uellis *B* 19 pulleo *B* 21 et constantes —
 curiae *om. B¹ add. corr. in mg.* constantis *scripsi*, constantes
libri 22 et principatus *B* 24 aurem *T¹*, auream *L*
 26 sorciuntur *B* 27 iustorum *L*

in illis et magistra taciturnitas et eruditi forma silentii. est etiam Probinus patricius, placidi germinis examinata claritudo, quem eruditorum familiae mores ad unguem ducti contulerunt, qui et de patris et de soceri hausit fonte, quod mundus est. 5 est patricius Cethegus, eius filius, uir consularis, qui canam prudentiam minor transgrediens sine aetatis praeiudicio habet et prouectorum saporem et mella pueritiae. est Boetius patricius, in quo uix discendi annos respicis et intellegis peritiam sufficere iam docendi, de quo emendatorum iudicauit electio. 10 est Agapitus patricius, et honestate diues et scientia. est Probus V. I., quem si sequamini, illum Faustum et Auienum, quos praedixistis, praesentes, etiam cum desunt, habebitis. ceteros claros uiros, quos tantum ad me opinio detulit, silentio relinquo: per hos, si uobis iam cordi est maturitas, aut per 15 eos, quos sum praefatus, agnoscite: manifestis enim patet indiciiis amicus bonorum nec in altero mores quisquam hominum, nisi quos in se formauit, amplectitur. iam si matronarum delectat aditio, habetis domnam Barbaram, Romani flos genii quae testimonio nultus patefaciat lucem sanguinis et saporis, 20 in qua inuenietis et uerecundam securitatem et de bono actionis confidentem uerecundiam, sermonem naturali et artificio simplicitate conditum, ut nec lepos deuenustet alloqui nec duris splendor feminarum rigescat affatibus, in qua sic in naturam transiit honestatis diligentia, ut si uel mentiri 25 uelit, non possit horrore. sonat pudicam lingua dulcedinem nec mentis nubilum tecto sereni sermonis operitur: hoc est pectoris quod loquelae. det ueniam feminarum diadema prae-sumentem, quod eius inuideo quieti: uelim illam omnibus Italiae

2 propinus B	5 cytegus B	ca ^m B	7 per ^{ti} ae B
boecius B	patricius B s. l.	8 descendi T	annos B s. l.
periciam B	12 praedixistes B	aeuētis B	14 hos scripsi,
uos BL (u in ras.) TVb	15 agnuscit L ¹	patit L ¹	16 quis-
qua L	17 informauit (se om.) B	18 flos] ē add. T s. l. m. 2	
19 qui T; quae R. f. genii fort.	20 inuenietes B	bo ^o L	
22 ne ^o L	lepus B	24 transiet B	mentiri /// L
lit B	horrore scripsi,	errorem libri	26 nobilum B
quele B	28 uelim B		27 lo-

partibus imitationem praeferri, ut quae non adquiescunt
 monitis formarentur exemplis. est illic etiam Stephania,
 splendidissimum catholicae lumen ecclesiae, cuius natales ita
 maiore luce fuscantur, si mores intellegas, ac si facem mundi
 oculus sol obumbret: si ingenitae conuersationis radios seponas, 5
 plus eius sanguine nil lucebit. istorum, quoscumque praefatus
 sum, caelestis uos dispensatio iungat obsequiis. ecce habetis
 gratiae meae obsidem paginam, quam uelut paedagogam
 sectamini. det autem uobis deus quod decet et uelle semper
 et facere. ergo si pomposa oratione non ualui, oratione uos 10
 memor professionis adiuui.

Per te, per qui te talem genuere parentes,
 Symmache, ne nostram maneat sors dura tabellam,
 Da dextram tenui et tecum me tolle per undas.
 Non facit ad mores credentem fallere sanctos. 15
 Nil moror: en supplex uenio, miserere precanti,
 Vilia diuitibus commendans dicta patronis.

Germina clara,
 Sumite sicci
 Verba parentis. 20
 Nobile dictum est,
 Quod bona monstrat.

1 patribus *B* imitatione *T* ⁿ rion *B* 2 formentur *fort.*
 illi^c *L* stephani**a *L*, stefania *B* 3 splendidissimum *B*
 chatholicę *L* 5 oculus *T¹b*, oculos *BLPT²V* obumbert^{ret} *B*; post
 obumbret *ras.* 9 fere *litt.* *L* 6 iustorum *L* 7 celestis *B*
 habetes *B* 8 pedagogam *BLTV*, pedagogum *b* 10 pomposa
 peroratione *fort.*; pro *alt.* oratione (*i. e.* precibus) hortatione *coni.*
Schottus 11 audiui *T* 12 per—*l.* 22 monstrat *om.* *T*
 14 dexteram *LPV* undans *L* 15 facet *B* 16 praecanti *B*
 18 gemina^r *B* 19 sumites *B¹* succi *P¹b*

VII.

PRAECEPTVM QVANDO IVSSI SVNT OMNES EPISCOPI
CELLVLANOS HABERE.

Nulli dubium est, hominem, qui carnalis concupiscentiae
 5 inlecebras sacri amator instituti magistra uiuendi arte domu-
 erit et praeceptorum falce caelestium erraticos palmites de
 conuersationis suae radice sustulerit uitali traditurus incendio,
 fructuosa plantaria ad supernum fouere ualitura compendium,
 unde annuas diuina iussa capiant pensiones, et eum sicut
 10 sinceritate innocentiae ita opinionis luce gratulari. nec bo-
 norum facem meritorum maledicentis credendum est extingui
 posse conflatu, quoniam, etsi dente tangatur inuidi, splendor
 uitae umbram uenenatae oblocutionis excludit. auctorem
 repetunt tenebrae, quae ad inuoluendum iubar aptantur:
 15 nitorem siderum nox infusa non obruit: ad genium claritatis
 proficit cum obscuritate conflictus: lunaris globi ministerium
 die recedente plus rutilat et placet suo lumine, dum fugat
 alienum. sub externum ius non mittitur qui lucem facere ut
 auctor adsumit. sed quoniam noxiae mentes definitis se
 20 aestimant senioribus non teneri, putantes prophetarum prae-
 cepta dicentium os detrahentis eradicabitur cum aetate
 ueterescere et ualitudinem non habere per tempora, quasi
 nouellis tantum timor debeatur statutis et ad poenam reos
 lex annosa non teneat, cum temporum operator deus prophetae
 25 usus officio et antiqua iusserit et moderna disponat et unus

21 Pron. 20, 13

VII. 5 magistra] in $\widetilde{\text{gra}}$ <i>T</i>	7 conuersionis <i>L</i> ¹	traditur <i>T</i>
9 adnuas <i>B</i>	capiunt <i>LTVb</i>	pensiones et (s et <i>in ras.</i>) <i>B</i>
11 faciem <i>L</i>	exingui <i>L</i>	12 quō <i>BL</i> , qñ <i>T</i> , quomodo <i>b</i>
spendor <i>B</i>	13 oblocutionis <i>B</i> ¹	actorem <i>BT</i>
sterium <i>T</i>	17 recedente <i>LTV</i>	16 in mini- 19 assūmit <i>T</i>
quomodo <i>V</i> , qñ <i>T</i>	moxiē <i>L</i> ¹	quō <i>BL</i> ,
23 s: tū- tis <i>L</i>	24 ¹ annosa ¹ lex <i>B</i>	20 potantes <i>BLV</i>
25 ius- seris <i>L</i> ¹	cum <i>B</i> , et cum <i>LPTVb</i>	23 s: tū- 25 ius-

atque idem boni fabricator instituti circa homines quod prae-
 misit in parentibus seruet in posteris. sed ad propositum
 reuertamur. exercentur quidem sanctae animae sermonibus
 aemulorum et ad gloriae augmenta deputant quicquid contra
 earum meritum accusator ingesserit, sicut doctor gentium 5
 clamat, homines oblocutionibus exerceri. ut solent arbores,
 quae ad terrae penetralia ualidis radicibus peruenerunt, de-
 spicere flabra uentorum et certamina procellarum stabilitate
 propria animante contemnere, sic illi repudiantes superstitiosi
 quae inpacta fuerit caligo figmenti per sudum radios bonae 10
 conuersationis ostendunt. nam dum quis illorum obiectis con-
 scientia teste concreditur, ad triumphi spem interna aesti-
 matione percurrit. nos tamen, quos pastoralis cura constringit,
 quibus tuendarum commissa est animarum diligentia, ne
 summorum quispiam minimorumque dispereat, maxime cum 15
 mali ipsius recens oculis offeratur exemplum, cum apostolicae
 sedis praesulem et omnium pene ecclesiarum gubernacula
 tractantem per proximi tumultus incendium inimicorum rabies
 tali ore momordisset et in ruinam suam aliquorum furor sine
 iusta indignatione surrexerit: hanc ergo uolentes morborum 20
 desecare perniciem, ne in locum iniquae adsertionis nostrorum
 aliquis neglegentias aucupetur et similitudine ueritatis ad
 inpugnationem fultus occurrat, qui, ut aiunt, uiua hominum
 testimonia non formidant, dum, quod nefas dictu est, conuicti
 loco deputatur incautus et fecisse scelus creditur qui potuisse 25
 facere perhibetur (nemo dei oculos quam hominis iudicat plus
 timeri: errorem creditur fouere solitudo et profundam ne-
 quitiam inomitatus admittere, quasi caelo facinora penetrali-
 bus inclusa non pateant et uindicari malum nequeat, quod

6 II Cor. 12, 10

1 promisit *T*   5 adcusator *B*   7 terra poenetralia *B*
 peruenerint *T*   dispicere *B*   9 contempnere *BLV*   10 radius
B   12 triumphis *B*   15 summorum] maiorum *T*   16 ipsius]
 impius *L*   19 et] ut *fort.*   21 iniq. assertionis (as *ex ad corr.*)
L   24 constricti *T*   27 creditur] cū dñ̄ *T*   29 neq;eat *B*,
 non queat *LTVb*

homo non respicit): credentes quod rem studii possint deputare necessitati et, dum homo homini custos est, alio maledicendi ordine pudicitiam valeant adplicare formidini, nos quidem uel ex una parte carpendi occasiones incidimus, nos
 5 supernae memores disciplinae qualemcumque sacerdotalem dexteram uolentibus perire porrigimus et a ruinae praecipitio diabolicis actos stimulis retardamus, ut discant loquaces uel post decreta praesentia religiosum amare silentium.

Nullum ergo sacerdotum antiquis et modernis legibus obsequentem nullumque leuitarum sine bene probata uolumus in
 10 quocumque loci manere persona, uel quem substantiae exilitas non permiserit habere consortem, ipse concellaneus fiat alterius. publicum sit apud religiosos omne quod geritur: clandestina repudietur obscuritas: multos habeat actuum conscios
 15 qui deo debet innocentiam. uideant aemuli, quia qui testes adhibet uult probari: male deprehensa iudicetur conuersatio quae non optat agnosci. certe uel si mens sit recti conscia, uindicta dignus est qui alii existit causa periculi: dum enim suspicionibus patefacit accessum, fit fraterni origo discriminis,
 20 et qui peccandi fomenta tribuit ipse iugulum morti inpingit, ut ait diuinus et beatus praeco: noli detrahere, ne eradiceris, confessor Ambrosius: multi non dederunt errori locum, et dederunt suspicioni. suspicio ista est interitus suspicantis atque eam non caret peccato qui
 25 dederit. unde mansuro cum dei et redemptoris nostri ordinatione constituto sancimus, apostolicae sedis beati Petri uel

21 Prou. 20, 13

22 Ambrosius Offic. I 20, 87

1 credentes *Pb*, credentis *BLTV*   2 necessitate *L*¹   malidicendi *BV*   3 amplicare *L*, accomodare *b*   7 actos *Pb*, actus *BLTV*   9 sacerdotem *b*   11 uel] ut *fort.*; *nam* uel *p.* 414, 3 *dissimile est*   13 geretur clandestina *B*   15 qui *om.* *T*   16 adhibet *B*   17 sit *ex est L et V corr. m.* 1   19 patefacit (facit *in ras.*) *T*   20 ¹gugulum *B*   morti *scripsi*, mortis *libri*
 21 preco *BLV*   23 suspitio *L*, suspicatio *T*   24 atque eam *scripsi*, at quam *B*, atq; *b*, et quam *LTV*   26 constituo *L*
 sancimus *B*

praesulis eius papae auctoritate subnixi, quae uitia desiderat radicitus amputari, ut nullus religiosorum de memoratis ordinibus aliter quam praefati sumus audeat conuersari, uel quicumque praesumpserint cum amissione pudoris honorum damna sustineant. quoniam grande malum est dicatam deo personam salutaribus monitis non parere, nullus secum extraneas habeat mulieres praeter personas canonibus designatas, ne agendo taliter, etiamsi uita sit innocens, damnum opinionis incurrat.

VIII.

10

PETITORIVM QVO ABSOLVTVS EST GERONTIVS
PVER AGAPITI.

Deus arbiter uniuersitatis et conditor illa res humanas lance dispensat, ut et fideles praemium et poenam rebelles excipiant. lassus enim deuotorum obsequiis ualitudinem tribuit, dum muneris oblatione succurrit. perdit laboris memoriam mens terrenis obligata carceribus, quotiens illi uicissitudine subuenitur: in antiquum sudoris iuuenescit affectum qui necessitatem gratiae melle commutat: sanctorum poenae, dum corona quaeritur, abiurantur. cui dubium est, quod nec ad caelum sine fiducia remunerationis adceditur? imitanda sunt mortalibus duce sapientia illa, quibus aeternus ordo componitur: secuturus est actibus animus, unde sumpsit originem, dum deo deuote famulantes quod praestolamur offerimus. a superna enim conuersatione non discrepat qui talem obsequentibus

1 p̄sulei' L auctoritate papae L¹Pb subnixi* L quae
—amputari L in mg. add. 5 quō BL, qñ T, quomodo V
6 paraere L 8 dampnum LV

VIII. 12 Agapiti *Sirm.*, supra scripti LP²TV, ssi Bb (*praecedit epistula ad Agapitum IIII 6*) 14 fidelis B rebellis V¹
15 accipiant Pb 18 iuuenescit B 23 animus actibus LTVb
24 deuotae B, deuo**te L prestolamur BLTV, postulamur P, postulat b

inpendit dominum, qualem sibi uult esse salutis auctorem. Gerontium itaque, cuius a me conperta fides pudor integritas et exigit libertatem et suis dotibus innotescit, per praesens petitorium a beatitudine uestra Romanae deprecor ciuitatis
 5 gaudere consortio, cuius ego absolutionis non tam largitor quam testis existo: abiecta enim esset natura designati, nisi moribus uulgaretur. hunc quidem sum dudum interueniente commutatione mercatus, sed quia nullum est maius commo-
 10 dum quam illud quod serenum examen adsequitur, elegi pal-
 mam iudicii quam de adquisito habere compendium. ostendit mihi iusta praedicti seruitus personam non esse seruilem. ergo nominato non tam cupio ingenuitatem tribui quam refundi. scio quod recte uile nomen expulerit qui ante ingenuus credi meruit quam uocari. remisso ergo ab eo quod
 15 mihi debebatur obsequio, quam suam esse conuersatione docuit, eidem restituo libertatem, supplicans coronae uestrae, ut gestis ecclesiasticis ex omni obnoxietate soluatur, ut perpetuo Romanae urbis possit exultare collegio, omni peculio suo sine aliqua inminutione concesso: nec fas est ei de adquisitis
 20 quicquam minui, quem polliceor donis etiam potioribus subsequendum.

VIII.

BENEDICTIO CEREI.

Dignum et iustum est. uere dignum et iustum est, ut quod
 25 a te, domine, accipimus pretio saltem uocis soluamus. et licet nostra lingua auctoris sui beneficiis digno nequaquam

1 uul^t B actorem T, au^{to}cem (c ex t corr.) L 2 itaque
 B compata T integritatis L¹ 7 sum L s. l. 9 eligi
 B 11 predicti B 14 quam] qm T 16 suplicans B
 18 colligio B 19 ei] enim P¹b adquisistis B quidquam
 BL 20 pollice ordinis B subsequendum] finit add. B

VIII. 25 accepimus P^b praetio B, precio LV, precum T.
 prece b saltim BLTV uocis scripsi, uoces B¹, uoce B²LTV,
 et uoce P^b aluamus B¹ 26 lingua B actoris T suis
 V, sui* LT nequaquam B¹

respondere possit affatu, uult tamen diuino mysterio profecisse,
 quod facta est. nam cum ceteris animalibus hebetata caligantium
 crassitudo sit sensuum, uernat in hoc dispositione dominica
 hominum factura praestantior, quod sola uberius potest sentire
 factorem: quae tamen cernuis est socianda recte 5
 pecudibus, si caelestis ignara muneris uelut elinguis beneficia
 diuinitus concessa concludat. nam ut absoluit a crimine in
 holocaustis mysticis non habere quod offeras, ita digna piaculo
 res est, offerenda subtrahere. parili namque iudicio censendus
 est et qui numquam loquitur per naturam et qui quod 10
 loquitur non reddit auctori. idcirco, domine stupendi huius
 opifex elementi, aliquam tibi a nobis reddi credimus humili
 satisfactione particulam, quod totum cognoscimus nos debere.
 quis enim alius praeter te mundi fabricam perpendiculo repen-
 tinae iussionis exactam bifida auctoritate solidauit, cum pri- 15
 mum praecepti tui miraculo terra coagularetur in pelagus et
 deductis deinde aquarum inpressionibus illa naufraga post
 sitiret? cuius etiam nisi tuae inuestigabilis fotu iussionis
 suscepta germina nutriuntur? qui calorem gignit infusis, qui
 umorem stillat arentibus? qui nisi deus noster succidua iungit 20
 temporibus tempora, quorum terrae fetus nunc igne feruescant,
 nunc glacie temperentur, nunc tepore animentur, nunc bibulo
 liquore consurgant? quis haec omnia et fecit ex nihilo et
 per lucis ianuam a perpetuae noctis furua densitate discreuit
 fecitque perenniter laudanda dispositione piissimus post lucis 25
 claritatem non horrerit tenebras reuertentes per dierum dies?
 quis te uel dignus aut facundus laudator eloquitur, cuius

1 mistio ^oT, ministerio *BLPVb* proficisse *BL¹T¹V* 6 pe-
 codibus *B* munera *V¹*, luminis *P m. 2 in mg.* beneficia *B*
 7 absoluet *B* 8 holocaustis *B* 9 censendu^o *L* 11 reddit
B auctori *L* 14 perpendiculam^o *B* 15 bifida *B*, bi**fida
V 16 coagularetur *B* 17 deductis *fort.* inpressionibus
B post^o *L* 21 terrae *Bb*, terra *LPTV* foetus *B*
 22 **bibulo (di *eras.*) *L* 23 liquore *ex loquere B* consper-
 gantur *b* 25 nisi piissimus *fort.* 26 reuertentes *b*, reuer-
 tentis *BLPTV* per] pro *B* dies] series *fort.*

terminata distributio succedenti uarietate fit gratior, quo
iubente dulcior lux est, quod aliquando desinit, quam si
iugiter permaneret? ecce illa nox, quae mundum hactenus
iugo crudelissimae deditiois oppresserat, populos a nexibus
5 uiolentae condicionis absoluit et fit libertatis altrix quae mater
fuerat seruitutis. in huius tibi, domine sanctissime, noctis
ministerio hoc cereum lumen offerimus, per quod caligo
uetusta pellatur, in quo species trino compaginatae consortio
10 ceram parauit nectareis partibus feta uirginitas, papyrum ad
alimenta ignium lympham transmisit, lumen adhibetur e caelo.
nil hic habet uox humana quod consecret, ubi totum dirigit
superna cognitio. agnoscit hic odorem suum salutiferae uir-
ginis filius, ubi sine coitu nascitur quicquid offertur. non
15 enim hic turicremis Panchaeus adoletur ignis altaribus, non
ad triste ministerium extremum mugiens bos percussa litabitur,
non bidentum fetus carnificis potius quam sacerdotis mucro
desecuit: sufficit ad reparationem aeternitatis perditae, quod
non a nobis sed pro nobis agnus occisus est. procul hinc
20 aberit lanista Iudaicus, qui per cicatrices inguinum animas
sibi adquisitas tot solet numerare quot uulnerat. Christi
nostri libamina infucata simplicitate complentur. peragit dedi-
cationem corporis nostri crux unda confessio. te ergo quae-
sumus, domine, ut sicut typico prisca mysterio ita renouanda
25 agmina ducat haec columna trans gurgites: aestuet et nobis

1 succedente *b* sit *L* 2 quod] quae *b* aliquande *B*¹
si *L* s. l. 3 permanere *L* actenus *BLV* 4 oppressaerat
*B*¹ populus *B* 5 uiolente *B*, uiolentiae *L* conditionis *LTV*
absoluet *B* 6 sanctissimae *b fort. recte* 7 cerium *L*¹
8 pellatur *L* compaginatae *scripsi*, compaginata *libri* 9 my-
stice *LV*, mistice *T* glutinato *B* coniungatur *b* 10 pa-
pif *T* 11 limfa *BLV* transiset *B* 12 nihil *L*
13 cognatio *B*, cogitatio *b* 15 panceus *V*, panceus *BLP*
igni salutaribus *B*¹ 16 litatur *b* 20 lanista] lata *B* cica-
trici *B* 21 quod *BL* 22 infucata (*c ex f uel s corr.*) *B*
23 nua *L* 24 misterio *T*, ministerio *Pb* 25 ducat (*cat in mg.*
add.) *B* gurgitis *B* aestu^{et} et *L*, et struat *b*, aestuet *Sirm.*

semita praeparata per maria et sitiati callis puluerulentus in fluctibus. nil hic est, in quo discrepent antiqua nouis aut moderna ueteribus. tu semper idem dominus et sacerdos meritis par prophetae es, ad cuius precatum fluenta siccentur, ut Hebraeus transeat, Aegyptius deprimatur et mersis in 5 aqua corporibus sola sentiat culpa naufragium. hoc autem tibi, domine, castae operatricis munus et hanc intactae matris sobolem commendamus, per quam meretur habere terra quod caeli est, quae per domos cereas diuino stipant mella conpendio, quibus causa est numerosae progenies nescisse coniu- 10 gium, ne, dum copularum nexibus occupantur, laborandi tempus effugiat et expectent ut prolem suam turgida aluus effundat, quam herbarum lucro diligentius possunt ore profligare quam semine. in huius autem cerei luminis corpore te, domine, postulamus, ut supernae benedictionis munus adcommodes et, 15 si quis hinc sumpserit aduersus flabra uentorum, aduersus spiritus procellarum tua iussa faciens, sit illi singulare per- fugium, sit murus ab hoste fidelibus. simul etiam quaesumus te, ut, quia ad uernantis anni faciem passionis ac resurrecti- onis tuae tempus aptasti, cum post concretas hiemali torpore 20 glebas et infrenata glacie flumina nouellas frondium tunicas gemma conscindit et cum auctore germinum domino nobis omnia reuiuiscunt: da multiplices fructus in terris, nostrum

1 puluerulentus *B*   2 nih *L*   aut moderna *T* in *ras.*
corr.   4 meritis par] memoratus per *b*   prophetae *B* (*i. e.* deo
prophetae), prophetis *PT*, profetis *LV*, prophetas *b*   es *B*, hic
est *LPTVb*   5 ut] ergo huius *B*, cuius ergo *fort.*   hebreus
LTV, hebreos *B*   transeat] ille *add. B*; *fort. l. 4 post es in-*
serendum   7 casta *LV¹ et fort. T¹*   intacte *BLTV*   9 creas
L   compedio *V*   10 progenies *B*, progenie *LTV*, progeniei
Pb   necisse *T*   11 copulantur *T*   12 effugiant *Pb*
13 quem *LV*   lucra *B*   profligare *B*   15 superne *B*
16 sumpserit *T*   17 facientes *B*   profugium *P²b*   19 ut]
cf. p. 352, 6   uersantis *L*   pansionis *L*   21 glacie *L*
nouella *T*   22 conscindit *scripsi*, conscendat *LTVb*, conscendat (*a*
ex e corr.) *B*; *cf. Verg. G. II 75* gemmae Et tenuis rumpunt tunicas
actore *T*   23 reuiuiscant *b*, reuiuescunt *LV¹*   multiplices *B*
multiplices fructus *bis exarauit T¹*

effice quod ostendis et sacerdotis nostri uel totius cleri eius incolumitate seruata ubertatem temporum sine aduersa tempestate concede.

X.

BENEDICTIO CEREI.

Dignum et iustum est. uere dignum et iustum est, ut principe loco fores beatae noctis adhibito praesenti ministerio digna quasi clauae reserentur, ut nobilis nuntius uitae testetur aduentum, ut praeconis merito secutura ponderentur, sacris fidem
 10 mysteriis uenerandus praecessor adcommodet. iustum est ut proximitatem salutaris aquae flamma manifestet, elementorum diuersitas in peregrina pace conueniat, lympharum in promptu esse remedia sacer ignis ostendat, agnoscatur non esse naturae
 15 in operibus suis fabricator ille caelestis, cum benedicit ipse quod tribuit, cum illud, quod secreti sui producit origine, nobilitat sacramento. intellegat linguae nostrae ministerio pecualem quam nobis concessit distantiam. mancipetur laudibus
 20 eius quicquid a ceteris animalibus iussit in homine esse praestantius, quia optimi conditoris aperta sunt beneficia et ira a pietate non discrepat, quando et artem nos supplicandi docuit

1 cleri (eri *in ras. corr.*) *T* eius *om. Pb* 2 incolomitate
B aduersi *B* *empestate *L*, taempestate *B*

X. Hoc opusculum *om. b et Schottus, primus edidit Sirm.* Incip
 (*om. T*) benedictio cerei *BLTV* 6 ut *ex et V m. 1* 7 presenti
LTV dignam quāsi *B* 8 reserentur (entur *in ras.*) *B* 10 mi-
 steriis *LTV* adcommodit *B*, accomodet *T* 11 manifestit *B* *ut*
uidetur 12 lympharum *BLV* prumtu *L*, prumto *B* 13 na-
 turae esse (esse *in mg. add. m. 2*) *T* 14 com *B* luminae *B*
 16 quos secreti *L* *ut uidetur* producet *B* 17 linguae *B* peco-
 alem *B*, specialem *LTV et Sirm.* 18 mancipitur *B*, mancipietur
L 19 prestantius *LV* 21 arte *B* suplicandi (s *ex p*
corr.) *L*

et suis muneribus uult placari. ipse enim hominem sibi templi uice daedala prouisione formauit: ipse penetralia cordis nostri sancto eruderata pandit introitu, nisi per propositum libertatis foedo obstruantur interna contagio. qua re uniuersis rerum liquet arcanis uitalem per sapientiam factoris machinam nisi per 5 suum studium non perire, qui nos et ad meliora formauit et quibus itineribus salus peteretur ostendit. cum enim ex humo hominem fingeret, cum terra uicturam migraret in formam, cum putre solum nouam transiret in faciem, cum insufflatione spiritus suis mouerentur arua uestigiis et tellus respiceret 10 possessorem ex propriis abstractum sinibus inopina dote praestantem, habentem quod ipsa quae mater putabatur esse non dederat, cum referret gloriam nobilitata per subolem: imperfectio erat, si actuum callem non suo iure disponderet. cotidianus tamen, domine, beneficiorum tuorum successus munera 15 seniora transcendit et aestimatione sequentium uetusta superantur. ille enim perpetuam destinatus ad uitam, ille de parente limo caeli ciuis effectus, ad originem uoluntario errore detrusus est. et quia, dum liceret, noluit sectari meliora, sublimitatem perdidit quam feliciter degenerans dono conditoris 20 acceperat, et ad prosapiem duce culpa reuocatus exilium fleuit. hunc nisi omnipotentia tua, domine, regeneraret perditum, parum posset prodesse quod feceras et, nisi opem ferret et numero et prosperitate secunda natiuitas, prima, in qua mortem error peperit, non iuaret. postremo nihil esset quod ad fabricam 25 nostram materiam humus praebuit, nisi unda succurreret:

2	dedala	BLTV	penetrabilia	L ¹ V ¹ ,	peneralia	I	4	fedo
T s. l. m. 2		contagia	T ¹	liquit	B	5	archanis	LTV
factores	B	7	ostendet	B	homo	T ¹	8	uicturam (ui in ras.) V, iuncturā T ¹
10	sui	LTV et Sirm.	arua]	corpora				
fort.	uistigiis	B	11	inopiam	T	dotem	LTV	prestantem
BLTV	12	potabatur	B	13	subulem	B ¹ ,	sobolem	B ¹
LTV	15	suorum	T	16	stimatione	L	17	enim T s. l. m. 2
19	meliora	sectari	T	20 ^r	feliciter	T	21	acceperat B
(um in ras.) V	25	nil	T	26	prebuit	BLTV	22	parum

unicum nobis sacramenti huius solacium contulisti, quod aquae diluunt peccata telluris. ergo iam typus recedat et qui imaginibus adnuntiauerunt sequentia conticescant. in ueritate teneamus quicquid colorata legis umbra promiserat. tempus est, quo corpora nostra uel animae redemptori Christo feriato mucrone dedificentur, quo salus per uulnera non quaeratur, quo sacerdotis dextera lanistae opus abiuret, quo consecrationem impleat fides lympha signaculum, quo humanum genus unde decidit fons reducat. in huius ergo suspiciendae noctis officio uenerandis compactam elementis facem tibi, domine, mancipamus, in qua trium copula munerum primum de impari numero conplacebit, quae quod gratis deo ueniat auctoribus, non habetur incertum: unum, quod de fetibus fluminum adcedunt nutrimenta flammaram: aliud quod apum tribuit intemerata fecunditas, in quarum partibus nulla patitur damna uirginitas: ignis etiam caelo infusus adhibetur. redemptor enim proprio aquas dedicauit baptismate: integritatem diligit quam et nascendo in matre seruauit: ut a propheta posset inspicere, innocui corpus suscepit incendii, cum frondibus in rubo crepitantibus nulla frutex detrimenta sentiret, cum arida pabulum flammis, dum lamberentur, ligna non fierent. ergo proprium tibi est, domine, quicquid in hoc cereo seruorum tuorum praeparauit obsequium. serenis in isto respice oculis quod contulit caelum fluentia pudicitia. tu ad tribuendam benedictionem euocatus

1 quo *fort.* 2 deluunt *BL*, di//luunt *in* deluunt *deinde in* diluunt
V corr. telluris (tell *in ras.*) *T* tipus *LTV* 3 desequentia *T*
conticescant *B* 4 permiserat *T*¹ 5 quod *T*¹ redemptoris
*LV*¹ 6 queratur *B* 7 sacerdotes *B* quod *B* 8 ha-
manum *T*¹ 9 decedit *B* fon^s *L* suspiciende *LTV*, su-
spitiende *B* offitio *B* 10 elimenti^s *B* faciem *L*¹, facere
T 11 inpare *B* 12 complacebat *V*¹ qua quod a *fort.* ..
^adeo *T* actoribus *T* 13 un^o *T*¹ foetibus *LV* 15 dampna
LTV 18 profeta (e *ex i corr.*) *B* 19 incendii *B*, incendi *L*
TV rōbo *B*, rubro *T* 20 frox *B*¹ 21 laberentur *B*
linna *L*¹ non *T* s. l. m. 2 ē* *L* 24 pudicitia *B* tu]
tua| *B* tribuendum *B*

ministerio humani sermonis inlabere. tu resurrectionis tuae tempore, quo uernat anni reuiuiscntis infantia, sumptam ex hoc contra procellas uel omnes incursus fac dimicare particulam, ut sacerdotis nostri uotiuua omnibus uel totius cleri eius incolumitate concessa ubertatem terrarum cum actuum inno- 5 centia et prosperitate concedas.

1 tue tpr̃ T in ras.   2 uirnat B¹   3 omnes T², omnis BL
 T¹V, amnis fort.   4 tocius V   5 incolumitate B   6 con-
 cedas] finit add. BLTV

DICTIONES.

I.

DICTIO IN NATALI LAVRENTI MEDIOLANENSIS EPISCOPI.

Quousque me iners diffidentia intra angustum patitur pene-
5 trale delitescere? quousque nimia cautio terminos honesti
timoris exsuperans dispendia opinionis, quae uitat, incurret?
usu enim rerum uenit inter homines, ut, quantum famae decer-
pitur per audaciam, superfluum non minus pereat per timorem.
non enim debet notari uelut auarae laudis adsumptor, non ad-
10 scribi cupido affectatae deuotionis ostentui, apud quem res
obnoxia pudor<i amor>is stimulis adacta conpletur, quia sicut in
umbram cogit gloriae appetitus, oratione dum quaeritur, ita non
reddere quod deberi noueris proximitatem noctis indicit. super-
flua scribere res iactantiae est: necessaria reticere contemptus.
15 saepe uituperationis nostrae mater est doctoris occultata lau-
datio. dicat forsitan aliquis animo consulendi, quod operis pressa
magnitudine exhausti macies arescat ingenii et destituta dicendi
ualitudine garrulitas defectum mercetur ex copia: ceu si in

I. Dictio ennodii (enodī d̄. *L*, ennodī ds *V*) in natali laurenti (lau-
rentii *T*) mediolanensis (mediolani *L*, mediolañ *B*) ep̄i *inscr. BLTV*;
sacra prima *ex suo add. Sirm.* 5 delitescere *B* 6 timoris]
pudoris *b* euitat *Pb* 8 audatiam *LTV* 9 ei ascribi *L*
TVb 10 affectate *B* 11 pudori amoris *scripsi*, pudoris
libri 14 res *om. B spatio uacuo rel.* 15 occultati *LPTV*
16 et animo *Pb* praessa *BLV* 17 exhausti *B* ariscat *B*
18 cupia *B*

alueum magni fluminis stillantis guttam fundas eloquii, nequaquam ad cursum proficis liquoris inpendio, et uix humorem parturit quod ad undas aptatur. sed existimamus animo quae dicantur ad pretium meritum dictionis: et uena, quae est per naturam torrida, frequenter currit a themate: eloquentiae exi- 5 litas propositione pinguescit. saepe pro eorum meritis, quibus se mancipauerit oratio, dicenda tribuuntur, maxime si mera affectione laudando militet narraturus: tunc uerborum abundantiam transmittit affectio: tunc amor suggerit quod negat ingenium. sancti Laurenti aliquatenus pro mea mediocritate 10 bona dicturus, plenum quidem laboris opus adgredior, sed plenum caritatis. facessat ergo formido uenerando inimica proposito: fugitiua gloriae est mens subiecta terrori clamante Paulo apostolo: perfecta caritas foras mittit timorem, hoc est dicere et indicio certo monstrare, quia non diligit qui 15 pauescit. sine culpa uincitur oneris immensitate qui ad portandam sarcinam etsi inpar tamen deuotus occurrit. his ita se habentibus festa nascentis anni cur non uotiuo sermone celebrem? cur lucidi natalis exordium silentii foeditate dehonestem? marcida est sine sermone hilaritas et simulacrum mae- 20 roris occultare quod gaudeas et adffictionis imitatio uocem in laetitia non habere. ergo tibi, sancte pater, officii conscius uerba non tribuam? libet tamen dicendi principia consecrationis tuae deriuare de tempore et cum anni renascentis infantia florulenta, si ualeo, dictione uernare, nunc cum terrae sucus 25 per uenas arentium uirgultorum currit in germina et aluus

14 I Ioan. 4, 18

1 albeum *B*   3 sed] et *b*   sed — pretium *om.* *B* spatio uacuo *rel.*   5 fecunda
 existimamus *Pb*, aestimamus *coni.* Schottus
 frequenter *fort.*   curret *B*   6 meritis *B*¹   8 affectatione *T*
 9 suggeret *B*   10 laurentii *LTV*   12 inimica praeposito *B*,
 proposito inimica *LV*¹   14 Paulo *expungendum fort.*   17 se
om. T   19 exordio *V*, exordia *LTb*   silenti *B*   feditate
BL   20 marcida] manca *b*   meroris *BLTV*, meroris est *Pb*
 22 ergo *in mg. add. B*   conscius *//// L*   24 tepore *V*, t̃p̃ *T*
 25 succus *TV*   26 curret *B*

sicci fomitis umore maritata turgescit, cum in blandam
 lucem nouelli praesegminis comae explicantur arboreae et omnis
 ramorum plectura diffunditur uel quae intra tunicam natura
 artauerat frondium decora soluuntur, cum auium cantilena
 5 comitur sapore modulato, cum uita segetum glebis sepulta
 hiemalibus quasi repagula algoris emissa et tepore fota con-
 cipitur, nunc (cum) in cano flore spem fructuum metitur agricola,
 cum mutuis palmitum brachiis uinearum textitur aprica for-
 mositas et ante maturitatis tempus uultum frugiferum cultura
 10 conponit, dans uenustatem falce domitrice et luxuriam infe-
 cundam ferro frutificante conpescens, cum profundi gurgitis
 rabies blandum transit in sibilum et eneruata tepore uentorum
 ferocitas migrat in delicias nauigantis, cum tutum est cymbam
 salo laxare et ancorarum morsus absoluere, dum fractura
 15 procellarum, quae nauitas hactenus terrebat, inuitat et per
 uda aequoris spatia somnum gubernantis admittit, cum colore
 distincta gemmato uerni opibus prata ditescunt et in ordi-
 natione summi pontificis naturae gaudium elementa testantur.
 tibi ergo, antistes, nunc non reddam quod aliis iam praestare
 20 didici, quem ad pontificalem apicem grauitas pudor pudicitia
 uenustas adduxit, qui tot dotibus uelut in aceruum coactis
 canam dignitatem praesentis officii suscepisti, habens tantarum
 honestamenta uirtutum, quantarum probatum singulae facerent
 species sacerdotem? taceo uniuersitatis in electione tua con-

1 humore *BT* maritata *Bb*, maritatus *LPTV*, em. *Sirm.*
 turgescit *B* 2 praesigminis *BV*¹ 3 plectura uel plectura *fort.*
 tunicam *B* 4 cantilena *B* 5 comit *TV*, comitor *B* modo-
 lato *B* 6 yemalibus *T* algoris repagula *LPTVb*, a. repagulo
Sirm.; sed cf. *Wiener Studien II p. 238* feta *T*¹ concipitur
L 7 cum *addidi*, om. *libri* agricola *B*, agrigola *T* 8 bra-
 ciis *B* 9 culturas conponet *B* 10 domitrice *T* luxuriam
B 11 frutificante *V* 13 delicias (as *in ras.*) *T* dum *b*
 cumbam *P*, cimbam *T* 14 anchorarum *T* fractura *L* 15 nau-
 tas *b*, natiuitas *L* 17 gemmato (e *corr.*) *V*, geminato *Sirm.*
 uernio|^opibus *B* 19 antistis *B* praestare iam *LTV*
 22 tatarum *B* 23 singulae probatum *Pb* 24 sacerdotum *T*

sonontiam et discretarum nationum concordem sententiam non reuoluo: statuatur ista loco laudis cui non suppetit quod possit praedicare de moribus. momentis enim plerumque incerti fauoris aura popularis impellitur et nescia examinis turba Quiritium, dum studiis rapitur, amat incognitos. in te libram 5 tenuit qui petitionis tuae aut socium se praestitit aut auctorem. imperitae coetus multitudinis meritum tuum expendit lance perfecti et, dum in te ornamentorum uarietas placet, quasi unus heres diuersissimi fueris instituti, sic singuli hoc de claritate tua censebant sufficere quod probabant, quia bona omnia 10 nequaquam omnibus nota esse potuerunt et speciatim ad fauorem sideris tui uniuersos inlexeras: alteri ostendendo quod pius es, alteri quod seuerus, alteri quod bene acquisiti distributor patrimonii, alteri quod scires recte parta seruare, id studii sumpsit uniuersitas, ut, cum de proposita laude unus- 15 quisque uinceret, conlatione tamen in praeconiis tuis melioris tituli ab altero uinceretur.

Nolo istis diutius inmorari. ueniendum est ad laboris tui exercitia, quia ego, qui non sum in laudatione tua idoneus maximis, nescio esse parua contentus. nouellis te adhuc 20 inpositae dignitatis labantem uestigiis ineluctati temporis suscepit aduersitas et tironem pontificii exercitissimum militem aduersus libertatem inpacta bella reddiderunt. tu praedonis nescisti timere saeuitiam, tu blandimentorum, quod in malitiosis nocentius telum est, scuto constantiae 25 uenena respuisti. quotiens te qui certamine non potuit insidiosa honorificentia lacessiuit? quotiens in damno bonae opinionis seruitii sui te credidit figmenta suscipere, hoc a te postulans, ut adhibito hostem concludio intra urbis muros includeres et ouium tuarum dissipanda lupis membra praestares, 30

4 quiritum *b*   6 actorem *T*   7 cetus *LTV*   multitudini
T   9 hoc *Sirm.*, *h T*, haec *BLV*, *om. Pb*   13 pi* *T*
14 seires *Bb*, sciris *LPTV*   16 uincere *T^a*   20 paruo *b*
nolouellis *V*   22 tyronem *BLV*   pontificis *b*   27 honori-
ficentia (*a in ras.*) *B*   lacessiuet *B*   28 te *om. B*   afig-
menta *B*   29 inclauderis *B*, concluderes *LTV*

paris facti, quod dictu nefas est, multorum exempla suggerens?
 quae quidem tu uitanda despiciens et ad uindictam sereni
 temporis seruans memoriae commisisti, detestabilia retinens,
 ne per obliuionem inpune transirent, et maiorem horrorem
 5 excessibus debens, dum ruinam metuis aliorum. sed remotis
 dicendi obstaculis ueniamus ad illa quae religioso sunt magis
 digna memoratu. cum hostilis inruptio more pecorum Christi-
 anum populum per diuersa distraheret, tu uariorum generibus
 crutiatum capiebaris in omnibus, tu paterna conuentus pietate
 10 sustinebas tormenta multorum, ut ait apostolus: quis ue-
 strum cruciatur, et non ego? inter ista tamen fractum
 te non uidit aduersitas: hoc triumphis suis decerpi sensit ini-
 micus, quod capti sacerdotis animum non subegit. pugnabas
 adhuc pro absolute plurimorum et tibi nihil metuens de
 15 plebis tuae anxietate pendebas. nolo diutius tristibus inmorari,
 nolo tragoediam maligni temporis aperire, libans de inlustri
 conuersatione tua aliquanta praeteruolo, ne te narrando cogam
 denuo sustinere quae passus es: quamquam doctor gentium in
 tribulatione exercitum se fuisse commemoret uociferans: cum
 20 infirmor, tunc potens sum. taceo inedia frigus iniurias
 et illa quae tibi inimici animus prouidit augmenta morborum.
 sed, credo, haec puerilia et suco antiquae ualitudinis robusta
 membra tolerabant. nonne emortuis per conpages artubus et
 a possibilitate propria longa iam aetate distractis sola anima
 25 flecti nescia sustinebat et imitanda intentione aduersus in-
 pugnantes muro constantiae stabilita certabat? post haec ad
 rediuuium statum libertatis optatae numquam pia uota despi-
 ciens Christus redemptor noster occurrit et fractas Romani

10 II Cor. 11, 21

19 II Cor. 12, 10

1 paris *T* et *Sirm.*, pares *BLPVb*   2 et *om. Pb*   4 orro-
 rem *LP*   5 metiens *T*   6 magis *B*, *om. LPTVb*   9 cru-
 ciatum *B*   16 traguidiam *B*   libens *b*   18 quanquam *L*
TV   19 commemorat *T¹*   20 tum *Pb*   inaediam *B*
 frigus et *b*   22 succo *T*   antiq; *B*   23 ar//tu|bus (tu *add.*
corr.) *B*, artibus *L¹*   25 imitenda *L¹* ut uidetur   26 haec *T*
add. in mg.   27 dispiciens *B*

nominis uires artificii medela solidat: in uigorem salutiferum
 res contrita remeaut. cum ex alto benignis oculis caelestis
 dominator aspexit, Mediolanensium urbi lux est proprii reddita
 sacerdotis. tunc cum rarus habitator, tunc cum error in domi-
 bus et per dulcia cubiculorum limina confusa discursio, tunc 5
 cum ubique pauor et luctus et dei templa in ferarum habi-
 tatione deputata sordebant, cum marcens incuria splendidissima
 dudum atria situ uetusti umoris obnuberat: laetitiam ceteris
 tuo dedisti de reditu, tu regressus ad lacrimas. tunc more
 auium, quibus, dum terra niuibus uestitur, et alicuius loci in 10
 spem cibi spoliatur angustia, uideres quae remanere potuerunt
 plebis reliquias confluisse et ad boni pastoris praesentiam
 undique fatigatis balatu nemoribus greges occurrere. alios
 tunc multiplici sustentandi genere mulcebas affatu, alios refi- 15
 ciebas inpendio, alios hortabaris exemplo. breui post in anti-
 quum statum, qui tibi post deum debetur, urbs iam sepulta
 reualuit et quae non credebat in se reparari posse quod fuerat
 coepit iam meliora aemulari. tunc, qui uitae usus est, cernere
 erat omnia ad latiore[m] profectum bonis successibus inuitari.

Curro per singula, strictim referendo quibus opus est longa 20
 narratio, ad agonem uitae tuae, ad summi celebritatem pro-
 positi peruenturus. secunda post dubium temporis nata est in
 ecclesia Romana captiuitas, quae te quasi iam diu desidem et
 laboris fugacem de longae sinu quietis abstraheret, cum uix
 spe pacis laboris tui arma deposita resumuntur. deberetur 25
 quidem, nisi me laudis tuae censura pertraheret, in lugenda
 causa silentium, ut in una aetate memoriae pereat res nefanda.
 senatus illic curiae caelestis accitus est: ibi ex uariis prouinciis

1 medella *B*   solidat *scripsi*, solidata *libri*   2 remeaū] *B*
 3 mediolanensium — sacerdotis *om.* *B*¹ *add. corr. in mg.*   5 limina
BPb, lumina *LTV*   6 in *om.* *PT⁷b*   habitationi *L²TV*, habi-
 tationis *L*¹, habitationibus *Pb*   8 humoris *BLT*   obnuerat *BLV*,
 obnuerat *Tb*, *em. Sirm.*   9 tu] tunc *fort.*   11 spoliatur] blandiatur
uel simile quid fort.   uideris *B*   13 concurrere *b*, accurrere
Sirm.   14 multipliciter *BV*¹   sustentati *L*   18 iam cernere
Sirm.   19 latronem *L*   profectum (*r ex e inter scribendum*
corr.) *B*   20 longa *B*, larga *LTV*   22 peruenturas *L*
 23 te *B in ras.*   24 longe *B*   27 clausa *L*   28 ille *Pb*
 curie *B*   prouintiis *LV*

episcoporum turba confluit, ubi coetus ille, quot hominum genera, tot sententiarum uarietates aduexit. sed quibus inerat spiritalis sapor intellegentiae quasi ducem te principalis deliberationis caritate tenuerunt. tunc quo minacium impetus
 5 blandimentorum melle domuisti, qua superbiorum corda uenerandae humilitatis erectione fregisti, qua labantium animos consilii radice fundasti, explicare non ualeo. rei gestae notitiam scire cupidum ex facti contemplatione compello. unum te secuti sunt tot electi et in sententiam tuam reciderunt tantarum
 10 principes ciuitatum. coquitur lamentationis aestibus qui ante cruda obstinatione descuiuit et nihil habet in solacium praeter calamitatis lacrimas qui diuisus est. dicat aliquis forsitan rerum gestarum malignus interpret: quam sortita est de huiusmodi constantia praesens causa decisionem? quaerat qui finis de
 15 laudato sudore contigerit. huic ego fidens replicabo: te praesule factum, ne sacerdotes ministros acciperet furor alienus nec ruentium indignationi pontificum sententia militaret, ne in usum male commoti traherent euenire posse quod uellent. postremum inproborum loquacitas obmutescat, huius saltem aestimatione
 20 secreti, quia odiorum incendia, quae non ex inpugnati merito, sed ex studiorum fomentis arserunt, nec sanctae deliberationis potuerunt fonte restinguui. tibi ergo debetur uenerabilium custodia canouum: tibi quod sine episcopali nota contigit quicquid in praesentia saeuit improbitas: tibi patuit quod aliis

1 qd B	2 uariaetates L, uarietatis B	3 spiritalis b,
specialis T	4 minacium LP, minantium Tb	5 uenerande
LPT, ueneranda b	8 sequuti B	9 et in T in ras.
derunt B ¹ V ¹	10 ciuitatum T in ras.	11 descuiuit b, discuiuit
BLPTV	solacium LTV	12 calamitatis om. B; calamitatis
praeter fort.	13 eiusmodi T	14 dicisionem Bb, firmitatem
LPTV	finis scripsi, fines libri	15 laudatio L
BLV, contigerint T, contigerunt Pb	praesule B	16 sacer-
dotes B, sacerdotis LPTVb	nec ruentum scripsi, nec ruentem B,	
ne cruentae LPTVb	18 euenirent T	uellent B, uelent V,
ue lent (ue ex uo? corr.) L	postremo Sirm.	19 saltim B
20 ex inpugnanti B, inexpugnati T	21 ne L	22 debetur**
L	23 contigerit Sirm.	24 patuit om. B

accusantes clandestina fraude texerunt: apud te conpertum fuit non satisfaciendum odiis, quotiens fide deseritur qui lacessit. sed haec aliis melius seruantur narranda temporibus. salue, ecclesiarum sidus, et ad senectutem bonam Abrahae aemulator accede, quia testimonium probitatis est diu hominem in ecclesiastica arce seruari, ut scriptum est: uiri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos. tu aeuo maturus et ad religiosum sudorem primaeuus exsupera, tu pietate laudabili bonis discipulis exempla suggere, malos seueritate conpone et boni utriusque fibula operis in testimonio summae gloriae sine labe perdura.

II.

DICTIONE MISSA HONORATO EPISCOPO NOVARIENSI,
IN DEDICATIONE BASILICAE APOSTOLORVM VBI
TEMPLVM FVIT IDOLORVM.

Credo ego uos, fratres carissimi, tota mentis cura uenerari, quod in loco hoc manente templi nomine uetus perierit pro religione cultura, quod delubri reuerentia fugatis instituat libaminibus, quod sacrarium adpelletur merito, postquam seniores hostias abiurauit et in adolendi mutatione sacrificii diuinae aedis nomen adsumpserit, postremo quod in alium statum inconcussis migrauerint fundamenta culminibus et, cum ad structuram parum humanus sudor adiecerit, quaecumque fuerunt

6 Ps. 54. 24

1 accusant^r LTV   clandestina B   2 odisⁱ L   3 melius aliis b   4 ecclesiarum (r in ras.) B   abrahae B   aemulator B   6 arche B, arte Pb   8 primeuus B   9 discipulis BPb, disciplinis LTV   conpone B, compece LPTVb

II. ydolorum T; sacra secunda add. Sirm.   16 km̄i LPTV
17 ueius T^a, aetas B   perieret B   19 apelletur TV   postquam B s. l.   20 abiurauet B^a   21 edis TV   22 migrauerunt b

innouata sint, dum persistunt. in summa, cuius aestimandum est esse miraculi. ubi, dum modum teneat machina, adhuc non desistit ascendere et in antiquis constituta uestigiis adtollitur incremento? requirendum sane, quis huius operis, quis inno-
 5 uationis auctor extiterit: praedecessor nempe paruitatis meae uenerabilis Victor antistes, cui futurae adnuntiatrix innocentiae diuinitas nomen imposuit. nam qui de his quae suscipiuntur aduersus uitia mundana certaminibus praedicto euentus acces-
 10 serit, cum uocabulum didiceris, gesta cognoscis. iste per spiri-
 15 talem dimicationem, ut uictorem decuit, de criminibus triumphauit, et quicquid portio sinistra mortalibus ingerit, de eo casum non requiras, cum nominatum intellegas fuisse quod dictus est. cuius merita orationis campum postulant, si me ad latiora progredi aut ingenii macies pateretur aut meriti:
 20 quaedam enim actuum nobilitas est dignum inueniri laude magnorum. hunc mediocritas nostra in aedificationis cura dum sequitur, ad consummationem deo auspice uota perduxit. nemo aestimet adrogantiae esse quod dixi: fas est cum eo uota iungere, cui par esse nequeas actione, quia adsertio conscientiae
 25 est meliorem in quacumque parte sectari. numquam tenebrosam callem, sicut aestimamus, incurrit, si eum, quem nouit praetendere uitae lumen, insequitur. luculentius tamen gestarum fidem rerum sermonis pandamus officio. hic ante fallacibus dedicata praestigiis et turpi pecudum cruore perfusa ueteres
 30 simulacra coluerunt: hic in diuinitatis iniuria per altare infaustis cumulatum muneribus res caelo debitas daemioniis obtulerunt: hic iunicum exta semiuiuis palpitantia motibus misero

1 sunt libri, em. Sirm.	estimandum B	est ēe B, est
LTV 2 machinae B	5 actor T	et prodecessor B, prode-
cessor (ss ex rs corr.) L	nempe meus V, nem L	6 uenerabilis
om. Sirm.	cui B et m. 2 in mg. T, om. LP	
T ¹ V 7 quid de B	suspiciuntur L	8 predicto B
10 triumphauit B	13 dictum L	14 latiore T ¹
16 aedificationes V ¹	18 adrogantia B	coniungere b
21 si B,	pretendere B	24 prestigiis B, pcectigiis L ¹
qui LTV		
26 demoniis B	27 palpitantia B	

inquisitori futura cecinerunt: hinc fumus sordidis aerem ipsum
 polluit sparsus per multa contagiis. ad ultima, hinc mactata
 per lanistas hostiarum multitudo quicquid deus est effugavit,
 dum farra sanguis tura ueruinæ idolis exhibentur, dum ritum
 simplicem aetas Christo inimica non recipit et multifariis censu 5
 laborante oblationibus supernam mercatur offensam. liberet
 ire per singula et funestorum secreta factorum linguae clauē
 reserare, ni merito aestimemus oris iniuriam narrare sordientia
 et quod illos actione perculit nos loquela contaminet. expli-
 cemus interim, quibus sint ista mutata successibus, quanto 10
 praeuenta splendore nox fugerit. ubi sunt sigilla numinum
 notis imaginata facientum, quorum facies in potestate pependit
 artificis, quibus pretium aut sollicitudo operantis peperit aut
 metallum? ubi sunt dii, quibus potentiam dederunt homines
 fulgore gemmarum? en uideo, omnia ista fugerunt, ut credo 15
 Christus ingressus est: respiciamus cuius fultus auxiliis. uene-
 runt cum eo caelorum radii, apostolorum diademata, Petrus
 et Paulus. qui enim in restauratione aedis essent necessari
 nisi architectus et petra? nisi lapis et supraedificans? nisi
 fundamentum et opifex? quid trepidatis pericla mortalium? 20
 quid anxio fugam paratis excursu? ille est cui nullus uersutiam
 uestram lapsus abscondit, qui cum loco non moueatur, quo-
 cumque abieritis insequitur. ueni ergo, piissime domine, et ad
 consecrationem operis tui plenus inlabere: uice humani per
 baptisma pectoris purgentur haec templa turpi hactenus dedi- 25

3 quicq quid <i>B</i>	4 berbinae (<i>pr. b corr.</i>) <i>B</i>	5 simplicem
(<i>pr. m in ras.</i>) <i>B</i>	simplicem ritum <i>LTV</i>	recepit <i>T^a</i>
multiphariis <i>T</i>	censu <i>B</i> , censura <i>LPTVb</i>	6 laboranti <i>LP</i>
<i>TV</i>	mercantur <i>B</i> , mereatur <i>b</i>	7 factorum <i>B</i> , <i>om. LP</i>
<i>TVb</i>	lingua <i>B</i>	8 estimemus <i>B</i>
taminaret <i>Sirm.</i>	11 preuenta <i>B</i>	9 loquella <i>B</i>
		con-
numium <i>L</i> , numinum <i>B</i>	12 maginata <i>L</i>	13 peperit operantis
<i>LTV</i>	15 ut credo fugerunt <i>LTV</i>	16 cuius <i>B</i> , quibus <i>LTV</i>
17 auxcelorum <i>B</i>	18 restaurationē <i>B</i>	20 pericula <i>Pb</i>
21 quod <i>B</i>	nullas (<i>as in ras. ex ã? corr.</i>) <i>V</i> , nullam <i>Pb</i>	
25 actenus <i>B</i>		

cata patrocínio. institue, domine, uertendo sacrificia et, dum puris cumulamur altaria sancta donariis, praesentiam tuae maiestatis intersere, euocatus sanctorum merito sacerdotum, electi seorsum praesentis patris nostri Laurenti conscientia, qui tot plenus dotibus ad ecclesiae fastigia creuit, quot fecissent summum singula quaeque pontificem, in quo uernat princeps boni operis et mater honestatis uercundia, religionis sanctae nutrix patientia, deum semper placatura pietas, qui ecclesiasticis membris non sermone uitae instituta tribuit sed exemplis, qui omnem callem, quo ad deum itur, dum praeuius incedit, ostendit, adiuuante se domino nostro Iesu Christo cum patre regnante in saecula saeculorum. amen.

III.

15 DICTIO DATA STEPHANO V. S. VICARIO DICENDA
MAXIMO EPISCOPO.

Prodit religiosae uotum conscientiae mens laudibus deuota pontificum: adsertio ingenii est, deo obsequentibus mancipare quod loquimur. in quorum praeconiis forte angustus sermo uulget inperitiam, manifestat tamen, si abstineatur, infantiam. quis mendicam narrationem aestimet, quam uota locupletant? saepe in facundiae dotibus pauper inuenitur uena praedicantis,

2 tuam tuae B	4 electis B	presentis B	laurentii T
5 plenum T ¹	do*tibus B, uoti ^u bus T	quot T ² et Sirm., quod	
BLPT ¹ Vb	6 singula summum T	7 reigionis B	8 pa-
cientia LV	semper om. B	9 sermona L ¹	tribuit B, tri-
buet LPTVb	10 preuius B	12 secula saeculorum a [~] B	

III. Dictio data stephano (stephanio V, stefanio B) u. s. uicario dicenda maximo episcopo BLTV, Incipit epistola symmachi (simmachi A) papae laurentio mediolanensis ecclesiae archiepo directa: dilectissimo atque carissimo fratri laurentio mediolanensis ecclesiae (acclaesiae A) archiepo simmachus eps in dno salutem inscr. A (= cod. Parisinus 9629) et R (= Vaticanus 630) idem qui Opusc. II exhibent; sacra tertia inscr. add. Sirm. 21 facondie T¹ predicantis BLV

et e diuerso thesaurus cordis inradiat in egestate uerborum. qui uice dei iudicat non desiderat picta colloquia, sed quae infucatus commendat nitor ingenii, quia in his etiam sine amore blanditur eloquentia, in illis splendorem suum ueritas nuda commendat. sine phaleris est omne quod dictat affectio: 5 ad unguem fabricantur illa, quae uolumus non tam speciem recti habere quam similitudinem. ad te, uenerabilis mi antistes Maxime, sermo est, cui in meritorum testimonio uirtus coepit a uocabulo, in quo actus eloquitur qui nomen appellat. prouida parentum tuorum diligentia prius te eligi uoluit quam 10 probari. te olim saecularibus inhaerentem titulis castrensium sudor excoluit et ad ecclesiae gubernacula pars aduersa solidauit, sicut deus loquitur per prophetam: qui in modico fidelis, et in magno fidelis est. te sacrarum iudex et consilii comitem meruit et laboris. bene uenerandis initiandis 15 altaribus et in laica conuersatione quod sacrum esset elegisti. tu pudicitiae in illa aetate custos inuentus es, in qua et lex obsequitur desideriis. satis enim est pueritiae ambitum, quem licentia fulcit, horreri. Christus milites suos, quos in personam ducis adtollat, inter acies quaerit hostiles. adscitus ecclesiae 20 pontificem actibus inplesti ante tempora dignitatis. non fuit aduena benignitas, quae naturae innixa radicibus de cano flore germen ostendit. temporale est omne quod fingitur, perpetuum quod cum aetate maturescit. non tibi sacerdotium rem doni

13 Luc. 16, 10

1 aegestate *B*   2 iudicat — infucatus con *om. B*, *add. in mg. m. rec.*   3 ingeni *A*   5 nuda] nulla *ex nulda R*   faleris *ABLTV*, falleris *PR*   6 non tam] notum *R*   7 mi *scripsi*, mihi *libri*   antestis *B*   8 cui// *V*   in m.] immeritorum *TV*¹   9 a *om. RT*¹   apellat *T*   prouidam *A*   10 elegi *BT*¹   11 inherentem *BL*   castrinsis *B*, castrosis *T*¹   13 profetam *B*   modico] minimo *R*   14 te *ex tune T corr.*   sacrum *A*   15 ueneran***dis (*ran et d in ras.*) *L*, *om. R*   16 eligisti *B*, exlegisti *A*, et legisti *R*   17ustus *B*   es* (*t eras.*) *L*   18 est *L s. l.*   quam licentiae *AR*   19 pinsonam dulcis *R*   20 adtolat *A*   aecclesiae *A*   23 fringitur *L*¹

credimus euenisse sed praemii. alios uulgi aura gratia lenocinante commendat: tibi rigida circa culpabiles districtio dedit affectum. manet te singularis sapientia, quae licet generaliter optanda est, tamen existit in magistro necessaria. frustra
 5 monitoris personam suscipit qui in pacti non praeualet aestimare pondus officii: uilissimis comparandus est, nisi praeceat scientia, qui est honore praestantior. dedit tibi apicem res iudicii, non fauoris: dignus pontifice amor est quem censura conciliat: deuenustat institutoris genium qui per solam gratiam uult placere.
 10 tu his eruditus et formatus caeli beneficiis plus agendo plebem instituis quam loquendo. illa monita discipulorum conscientiam eruderant, quae praebentur exemplo: sine pudore inuitat ad innocentiam qui illam non fuerit ipse sectatus. te inter secreta penetralium quasi testem metuunt qui peccare disponunt: nascentibus culpis metus et reuerentia tua negat effectum. qui
 15 inter exordia occurrit uitii, et occasionem lapsus adimit et concupiscentiae purgat auctorem. haec beatitudini tuae quasi strictim pro linguae meae commendatione dedicaui. si precibus tuis uitae successus adriserit, gestorum tuorum plena me
 20 relatione consecrabo, ut quae uniuersis nota sunt mansuris in posterum litteris, quatenus gaudeat aetas secutura, seruentur.

1 euenisse (eu *in ras.*) *V*   praemii *BLV*   alios *T*², alius
*ABLT*¹*Vb*, aliis *R*   ara *A*, aria *R*   2 commendatur *Pb*
 circa] cura *T*   culpabilis *B*   districtio *V in ras.*   3 manet]
 munit *fort.*   ^t*c B*   7 honorem *L*   praestantior *B*   8 ponti-
 fici *fort.*   censure *R*   9 institutionis *Pb*   qui *L s. l.*
 10 eruditus] conditus *Sirm.*   beneficiis *B*   plebem *Bb*, popu-
 lum *rell.*   11 instituis *Sirm.*, institues *libri*   munita *LR*
 conscientia *R*   12 erudierant *ART*²   praebentur *B*, probantur
coni. Schottus   13 non] *ñ B, om. T*   15 affectum *RT*¹
 16 exordium *B*   lapsus *R*   adimet *B*   17 auctore *L*,
 actorem *T*   beatitudine *L*   18 strictim (im *in ras.*) *T*, stric-
 tam *L*   20 reuelatione *R*   consecrebo *B*¹   nota* *B*, nata
A   21 quatinus *LRTV*   actas *R*   22 seruentur] finit
add. B

III.

DICTIO IN DEDICATIONE MISSA MAXIMO EPISCOPO.

Numquam pauper uena timeatur ingenii, ubi diues est causa dicendi. transit hominem, quotiens caelestibus militat mens nostra culturis, nec in angustum redigitur narrationis exilitas, 5 si opifici suo obsequium referat narraturus. potest enim linguam facundiae dotibus ornare qui contulit et dare uerbis genium quem fatemur dedisse sermonem. nam prophetici dudum maciem iuuit eloquii, dum ad perfectam magistri eloquentiam et fortissimi monitoris tubam imbecilla Moysi erigeretur infantia: 10 qui nullis gradibus, dum peritiam meditatur, effloruit nec per aetatis alicuius scientiam ad messem perfectionis ascendit, qui dum militem infabricato portauit ingenio, officium ducis iussus arripere, quia uerecunde renuit, constanter impleuit. sic nos dedicationis festa celebrantes, inter spiritalis laetitiae bona 15 praestolamur gratiam, dum paremus. absit formido debilis: remoueatur fiducia inaniter concepta per studium. nos de humanae perfectionis schemate nec praesumimus aliquid nec timemus. deinde quis in beati Iohannis prophetae et apostoli (laudem), cuius templum hoc sanctificauit ingressus, uel muta 20 dubitet ora laxari? cuius senior gratia quam natura, dum ante lucis ingressum pii uatis implesset officium, limen uitae huius uirtute signauit. nam uno eodemque tempore et matrem fecunditate nobilem fecit et inofficiosa genitoris labia in loquelam pristinam usu remeante commouit. nemo Iohannem nominans 25 post exempli praecedentis miracula pristinam linguae habiturum

III. Sacra quarta *inscr. add. Sirm.* 5 redigetur B 7 facondie
T 8 pphetici *L* dudū* (m *eras.*) *T* aciem *B* 9 iubet
B 10 eregeretur *B* 11 nullius *T*¹ 12 aetates *B*
scientię *B* 13 dum *scripsi*, diu *libri* 14 sarripere *L*
uerecundię *L* rennuit *B* implebit *B* 15 caelebrantes *B*
spiritalis *L* 16 praestulamur *B* 17 inanita *L* per *L*
18 scemate *B* 19 et apostoli *Bb, om. LTV* 20 laudem *add.,*
om. libri 22 officium *om. L* 23 significauit *L* feconditate
T 26 praecidentis *B*¹

se suspicetur inperitiam. post sacratissimum Zachariam, cuius
 faucibus eliminata per istud uocabulum remeuit humanitas,
 ab uniuersis iure creditur Iohannes apostolus clauis esse uer-
 borum. in huius comitatu Antoninus, uetusti heroa saeculi,
 5 et beatissimi Cassiani iuncta claritudo faciunt de aede. sacra-
 mentum, de terrena habitatione caeleste collegium, de manu
 factis quod nulla possit senectute uiolari. occasum enim deo
 oblata non sentiunt nec ad uetustatem tremulam pietate fulta
 mittuntur: stat soliditas machinae, quam Christus ingreditur,
 10 et originariae oblita fragilitatis adipiscitur de possessore uir-
 tutem. tecta uilia de consecrantis nobilitate decorantur, dum
 rei caducae pretium tribuitur habere de domino. tu autem,
 frater sanctissime, huius oblatores aedificii, de mercedis retri-
 butione gratulare. nescit spes titubare, cui bonae fructus pro-
 15 mittitur actionis: ab exercitio descendit retributionum fiducia
 nec ullo nutat incerto qui laudanda meditatur.

V.

DICTIO INCIPIENTIS EPISCOPI.

Par quidem discipulis incipiens magister est et inter exordia
 20 doctor nulla est ab auditoribus sorte sublimior: expertis honor
 debetur ingeniis: uix mediocrem cultum exigunt non probati.
 illa sunt uera praeconia, quae longus sudor elicuit: blandi-
 mentum est, non iudicium, quotiens laborem gloria ingesta
 praecesserit. inter maculas numeret quoscumque triumphos

1 post s. Zachariam *om. L*   sanctissimum *fort.*   3 iohannis
B   est *L*   4 heroa^a|a *B*, heroas *T*, heros *b*   6 colligium *B*^a
 8 pietatē *L*   9 xp̄m̄ *B*   16 nitat *T*^a   meditat] in nomine
 patris et filii et sp̄s sc̄i finit dictio de dedicatione *add. B*

V. Dictio *LTV*, In nomine patris et filii et sp̄s sc̄i dictio *B*; sacra
 quinta *inscr. add. Sirm.*   22 preconia *B*   24 numerit *B*
 triumphus *B*

ante discussionem campi miles adquiret. qui properatis subeunt Olympiaca bella uestigiis, numquid eis ante consummationem certaminis suppetit spes coronae dicente apostolo: non coronatur, nisi qui legitime certauerit? ecce nec illos decet ante meritum praedicatio, a quibus iuste poseitur post laborem. nostra e diuerso prolixo distat calle condicio, quibus tantum decerpitur de fruge innocentiae, quantum adcesserit de labore. nam sicut positi in tirociniis aestimamus, plenum necessitatis et periculi iter est, in quo et sectanda est uita laudabilis et fit probris uberrima, si desideret ab humanitate iudari. actio nostra si de bonis suis fuerit elata, sordescet protestantibus diuinis eloquiis: qui uos laudant, seducunt uos, et subuertunt semitas pedum uestrorum. splendorem pontificis res, non lingua testetur: plus lucet claritas huius officii ueritatis indicio quam loquelae. ecce cernitis quam tuta sit causa subiecti et quantis discriminibus sociata praepositi. munia mea plus poteritis fulcire gemitibus quam clamore. nemo quod auribus lenocinatur credat eximium: sermo noster, nisi animae medetur, abiectus est. illum praeferte, qui spiritali falce sentibus purgat interna. tunc pretiosum pastoris diadema est, quando suasioni eius grex ecclesiasticus, dum ad probitatem graditur, non repugnat. ille sine fuco monitorem et feriato ore diligit qui eius instituta sectatur. additur quod inperitia nostra iustam sustinet de ipsa nouitate formidinem, qui nuper de ouilibus ad custodiam praeparati adu-escimus de uniuersorum fieri necessitate suspecti, et cui uix fuit pro se fida cautio suscipit officium cuncta metuentis.

3 II Tim. 2, 5   13 Es. 3, 12

1 adquiret^{it} (it s. l. m. rec.) B   2 olimpiaca LTV   consu-
 mationem B^{...}   5 decit B¹   6 diuersu B¹   7 tantum exp. L
 decerpitur—quantum om. L   adcesserit (d in c corr. m. 1) B
 8 labore B, fauore LTV   tyrociniis LV, trociniis B   9 inter
 B   10 desiderit B¹, desederet L¹ ut uidetur   humanitate B
 11 sordescet^{it} (it s. l. m. rec.) B   14 lucet] ducit B   15 cernetis
 B   16 tuta] tua L   17 gemitibus (b corr.) B   19 meditur
 B   20 praetiosum B   23 diligit B   25 ad om. B   27 sus-
 cepit LTV

scimus quantum erit humilior famulantibus qui ad religiosum uocatur imperium. necesse est ut etiam extremae condicionis personis obtemperet cui inminet sic iubere. ait enim doctor gentium: omnibus omnia factus sum, ut omnes adquirerem. modo diuinitatis operatio adsit muneri suo et quem dignum apice tanto non inuenit efficiat.

PRECATIO MISSARVM.

Dignum et iustum est. uere dignum est, ut inter exordia dignitatis tibi, principiorum domino, supplicemus, qui mundi
 10 ipsius in nouam lucem prodeuntis infantiam quanto bonorum tuorum secreto orditus es, tanta potentiae uirtute solidasti. stabat in admiratione sui tenera orbis inchoatio et paene decoris proprii concussa stupore titubabat, ante agnitionem ordinis solam sortita de auctore substantiam, requirens quo
 15 esset rotanda lux adtributa moderamine, qualem finem diei tempus exciperet, si per adsiduos semper renasceretur occasus, si nox mundum fuscis ambitura complexibus quasi rem originariam perenniter non teneret. in hoc ambiguo, ut certis famularentur per longum confusa temporibus, dei nostri exitit
 20 lex uoluntas. omnis dispensatio statutis praefixa limitibus tantum potuit, quantum praestitit qui creauit. sic nos, pie opifex, inter sacerdotalis tituli auspicia sole couersationis inradia: per sudum de meritis nostris fulgeat dies officii: nulla subreptione, nullis diaboli blandimentis pereat quod uocamur:
 25 non liceat admisisse quod non decet: recti studium te im-

4 I Cor. 9, 22

2 conditionis *BLT*   3 inuenit *B*   7 praecatio *B*, prefatio
 8 uere dignum est *om. TV*   9 domine *fort.*   supplicem^x
V., supplicemur *T*¹, supplicemus (us *in ras.*) *L*   12 itinera *B*¹ *ut wi-*
detur   inchoatio *B*   pene *libri*   decoris *Bb*, de corporis *LTV*
 (is *ex es V m. 1 corr.*)   14 *ordinis *L*   actore *T*   15 quale *B*
 16 exciperit *B*   adsiduus *B*   renascerentur *T*¹   17 fuscis
*T*¹   19 di* (1 *in ras.*) *L*   20 omnes *B*   21 qui *Bb*, ei qui
LTV; cf. *Wiener Studien II p. 242*   piaie *B*   22 pontifex *T*
 sola *L*   conuersionis *T*   25 amisisse *T*, admissa *L*   te in-
 perante *B*, teperante *L*

perante transeat in naturam: adsit muniis nostris aequalis operatio: composita seruitute beatum crescat imperium nec subiaceat moribus qui praeminet dignitate. per dominum nostrum Iesum Christum.

ORATIO ANTE MISSAM.

5

Conlator bonorum deus, cui effectus in uoto est, qui de medio populi Moysen in prophetae persona dedicasti. nam dum queritur de inbecillitate, te auctore conualuit: sumpsit meritum pontificis, dum iustus sui arbiter se uociferatur nil mereri, cui apicem actione sublimem conciliauit humilitas. da parem¹⁰ nostris exordiis gratiam, quia propensiolem debere actibus declaramus offensam. non sunt inusitata quae poscimus: benignitas tua testimonio tenetur exempli. eo circa nos eris bonorum largitione clementior, quo substantia nostra facta est de peccati fasce procliuior. da, bone imperator, dignam tua electione¹⁵ uirtutem, quia sub pio principe nulla militem decolorat abiectio. per dominum nostrum Iesum Christum.

VI.

DICTIO [DE HAERETICIS ET SYNODO].

Pro ratione soluendum est quod pro ratione tacuimus: nam²⁰ ut pateat et linguae nostrae officia et silentium ordinatis seruisse temporibus, fide hortante in officium sermonis erumpimus. idem enim est superuacue loqui quod necessarie non locutum

1 maturam *B*   aequales *B*   3 dignitatem *L*   4 christum
dominum *T*   Iesum Christum *om. LTV*; finit *add. B*   6 con-
lator^h onorum *B*   7 medio] meo *L*   moysi *B*   8 inbecillitate
B, imbecillitate *L*¹   actore *T*   9 uociferat *LTV*   10 actionem
(*m in in corr. uidetur*) *B*   sublimi *T*   parem (*t eras.*) *L*
14 peccatis *L*   16 nulla *om. T*   17 nostrum Iesum Christum
om. LTV; finit *add. B*

VI. De haereticis et synodo. Sacra sexta *inscr. Sirm., om. libri*
21 lingue *B*   22 ortante *B*   23 superuacua eloqui *B*
necessariae *BLV*

dicente apostolo: uae enim mihi est. nisi euangeli-
 zauero, et alibi: tempus tacendi. nos praecipue, quos
 praelati ceteris hortatur pondus obsequii. decet aut bona
 facientes eleuare aut mala conprimere. et quidem uos docere
 5 non aliud est quam stimulos admouisse currentibus: nam quod
 ex proposito facitis, superbi sumus, si nostris debendum credi-
 mus institutis. sed qui bona studia probat amplificat. stat
 apud conscientias uestras, quanta Nestorius et Eutyches, gemina
 diabolicae informationis ostenta, diu castam ecclesiarum orien-
 10 talium disciplinam perfidiae fornicatione corruperint, qui iuxta
 sententiam apostoli dilectionem ueritatis non rece-
 perunt, ut salui fierent, et ideo misit illis deus
 operationem erroris, ut crederent mendacio, dum
 per subripientem scandali occasionem Christi milites ille con-
 15 tentionum campus examinat, sicut scriptum est: oportet
 esse certamina, ut probati manifesti fiant. apud
 quem Chalcedonensis non uiuit commemoratio ueneranda con-
 cillii, in quo Dioscorus cum sectatoribus suis stilo piae distric-
 tionis addictus est et sanctae memoriae Flauiani adoranda
 20 monumenta exultans Constantinopolitana ciuitas recepit, cuius
 iam pridem firmauerant caelestia decreta sententiam? ubi
 gentium Timotheus ignoratur, qui propter suspiciendae recor-
 dationis Proteri caedem fieri plus quam parricida non horruit?
 nam sacri persecutione pontificis et genera criminum uicit et
 25 nomina. scitur Petrus et Cyrus et Timotheus, qui dum iacenti
 manum Dioscoro porrigunt, conruerunt: hi de praecessore suo

1 I Cor. 9, 16   2 Eccles. 3, 7   11 II Thess. 2, 10
 15 I Cor. 11, 19

1 enim apostolo uae (ue *T*) *LTVb*   nisi *B*, si non *LTVb*
 2 praecipuae *B*, praecipue *V*   5 adnouisse *B*   currentibus] cal-
 caribus *Pb*   6 preposito facetes *B*   8 nestorus *L*   euthices
LPTV, euthicis *B*   13 mendatio *B*   14 subrepentem *expectes*
 cristi *B*   17 calcidonensis *libri*   uiuet *B*   18 pie *L*
 22 timoteus *B*   suscipiendae *LTVb*. suscipiende *BP*; *em. nescio*
quis   23 Proterii *Sirm.*   cedem *LPTV*   paricida *B*, patri-
 cida *b*   24 et *om. T*   uicet *B*   26 dioscorus *B*   pre-
 cessor e *B*

et studiorum hereditatem adepti sunt et ruinae. proinde, fratres, manentem in supernis patrum et adhaerentem beato Petro tenete sententiam, quia nos mundae ecclesiae et non habentis maculam optamus unitatem. patienter ferre non possumus uana in Christum nostrum et blasphema ructantes: scimus, quia qui 5 in putribus membris non utitur ferri medicina serpentibus morbis praestat obsequia: nam nisi secentur tabefacta, contaminant. pacifica est cum his, qui rectum nituntur inpugnare, congressio. quis a bellis talibus timoris reuocetur obstaculo, de quibus uitali possit morte gaudere? quibus mundi huius 10 potestatibus, uel si minentur, adquiescendum credimus, quando aliud imperat qui regna moderatur, dicente apostolo: non sunt condignae passionis huius mundi ad superuenturam gloriam, quae reuelabitur in nobis? fluxa ecclesiasticorum corda aut turbant quae in praesenti uita sunt 15 aut delectant: quibus Acacius, qui diro diaboli a sententia sua motus imperio, erubuit diu propugnatorem se fuisse ueritatis et clari deserens ornamenta certaminis triumphum suum, quem sub Basilisco pio sudore meruerat, debellauit: qui solis praemiis suis paene tempore adeptionis inuidit, spem bonorum 20 fructuum perfidiae falce succidens. grauius enim est degustata bona quam intacta calcasse: nihil defensionis superest homini post dulcem iustitiae saporem ad mortifera schismatum uenena redeunti. de his quae praefati sumus natum est, quod in Constantinopolitana nuper ecclesia fertur admissum. unde patimur 25

4 cf. Ephes. 5, 27

12 Rom. 8, 18

1 studor ⁱ um B	2 adherentem BL	pbeato L	3 tenet ^c
L non (alt. n in ras.) L	4 sufferre Pb	5 cristum B	
blasphemia L, blasfema B	quia ^{qui} B	6 uritur L ¹ ut uidetur	
7 prestat B	secintur B	8 rectam BV ¹	10 de quibus Bb,
deque LPTV	mortae B	11 potestibus B, potentatibus Pb,	
potentibus Sirm.	13 passionis B	superuenturum L ¹	14 fluxa
—diro om. B ¹ add. corr. in mg.	16 dilectant B	Acacius b,	
accacius B, acachius LV, achatus T; subiacuit Acacius fort.			
dira V ¹	18 triumphum B	19 ^b asilisco B	sudorem B
solis] solidis fort.	20 premiis B	pene libri	inuidit scripsi,
inuidet libri	21 fructum B, fructū L	perfidie (di in ras.) L	
23 scismatum BLPTV	25 inde Sirm.		

sine uocis usura tristitiam: qui enim oblati remediis non oboediunt, merito nihil consolationis tempore quo premuntur habuerunt.

VII.

5 DICTIO IN DEDICATIONE AVDITORII QVANDO AD FORVM TRANSLATIO FACTA EST.

Vt campus militem, mare nauitas, fora causedicum, sollicitant incerta raptorem: ita linguas auditoria exercent. nam quae, malum, ratio suadebit silentium in loco, in quo sunt
 10 praemia constituta uerborum? ubi orationis palma, si hic gratia taciturnitati? bene soluuntur sudoris pretia, ubi sunt templa victoriae: bene effugatur seruitus inter atria libertatis. uincta hic ora teneat mens captiua: non agnoscit forum Romani populi, non liberalis eruditionis gymnasium qui adhuc quasi
 15 in secessibus conticescit. sint muta forte diuersoria: hic nihil est tam familiare quam pompa dicendi. Fescenninos sales hymenaeis dare genium consuetae professionis plausus hortatur: eriguntur lituis bellatores: uirtute debiles grauis buccinarum cantus adtollit: data sunt uniuersis amica incitamenta propo-
 20 sitis. quid ego faciam, doctorum optime, te loquente? si infabricata uerba intra uerecundum penetrare contineam, instituti me esse similis non agnoscas. amicitiarum religionem in gratia

1 susura B non B s. l. 2 obediunt BT ^{quo} qđ B

VII. Dictio] Item (om. T) dictio (dictio om. TV) cuius supra BL TV (praecedat Carm. I 6) facta est] Scholastica prima add. Sirm. 7 causedicum V, causaedicum L 8 auditoria linguas LTV exercent B nam quae Schottus et Sirm., namq; libri
 10 proemia B g̃|g̃ra T 11 taciturnitatis Sirm. sudoris T 12 uincta B 13 ora (o in ras.) B 14 gymnasium B, g̃i*nasium T quānecessibus L 15 conticescit B 16 fescenninos B, fescenninos LTV 17 emineis BLP¹TV, ymineis P², em. Schottus et Sirm. 18 bellatore B uirtutis B buccinarum T

parcus offendam, si nec translationis festa nec debitae tibi
 laudis munus exoluerō. salue ergo, nutritor profectum, fax et
 splendor ingenuitatis, qui nobilia germina laboriosis purgando
 sarculis in fructibus facis agnosci, qui in cano flore nouellae
 posteritatis, quantum horreis paretur, ostendis, qui de ferarum 5
 cubilibus et bubonum habitaculis ad fora nos reuocas, unde
 maiores paene iam longa aetate discesserant. non enim patent
 eruditae loca ista, quibus scientiam non primoribus labris ipsa
 contulerint. cuius enim tuba cognoscatur eloquii, nisi cuius
 puerilia innotuerint rudimenta sermonum? tibi ergo debentur 10
 haec beneficia, quod citaturus reum causidicus inter atria iam
 probata dictionem metuendus incipiet. tibi spes unica honestae
 professionis adscribenda, quod nobilitas decursis breui tem-
 poribus liberali sudore placitura est. sed quo me ignarum
 uirium tui rapit affectio, narrationis pelagus non pendentem? 15
 sufficit in loci amici et diei celebritate uota testatum. ad uos
 reuertor, quibus paterna conuentus affectione uocem debeo
 commonentis. reddite uos studendo origini, reddite natalibus
 lectione: naturae lucem iubar dictionis ostendat: multiplicata
 suffectu scientiae parentum titulos: ornate eruditione decora 20
 maiorum. fului nobilitatem metalli nisi ad unguem manus
 ducat artificis, maternis paene hebetatur tenebris et, si non
 magistra politione uenustetur, nihil ei prodest sublimitas, quam
 uena concesserit. adiuuatur quidem doctoris instantia dotibus
 sanguinis mundioris, sed nisi limata non rutilant illa quae 25
 se erigunt praerogatiua nascendi. incrementum rusticum matris

- 1 ne *L*   2 laudes *B*¹   3 purgandi *B*¹   4 sarculis *V*¹
 5 patetur *B*, paratur *Pb*   6 fora nos] forenses *coni. Schottus*
 7 maioris poene *B*   putant eruditus *B*   8 labris *T*   9 co-
 gnoscitur *b*   11 beneficia *B*   causedicus *LPT*¹*V*   12 dictione
T   13 ad scribendum *B*   14 liberari *L*   sed] sub *B*
 15 expendentem *fort. ut alibi e. g. p. 445, 13; an* pauentem?   16 uotat]
B   17 cumuentus *L*   19 lectionem *T*   20 suffectu *B*, suf-
 fectui *LTV*   21 fuui *L*   22 poene *B*, pene *LTV*   hebi-
 tatur *B*   24 adiuuator *B*   25 sed] et *B*   26 incrementum]
 iumentum *coni. Schottus*

mammæ inter sulcos euacuat et per pascua pecus agere, dum ab uberibus pendet, aduescit: patris brachiis, dum iuuenos fatigat, adiungitur: prensat dexteram grandia terris semina committentem et sudorem originis suae in ipso lucis limine
 5 meditatur. quid uos faciatis, quos liberalibus pepererunt matres optimae disciplinis? peregrinandum uobis est a germine ditiori, nisi uos nobiles instituta monstrauerint. habetis praeuium eloquentiae morumque doctorem: currite prosapiae stimulis incitati et, cum uos ad agonem praemia promissa perduxerint,
 10 mei meminisse dignamini, quia sunt quae a uobis post caelestem retributionem suffragia hortator accipiat. haec sunt, nostris quae uos licuit uocibus admoneri. uos diligentiam pectoris mei expendite consideratione uerborum: non phaleratus sermo, non inlecebrosa tantum et depicta fucis narratio delectet: quaerite
 15 apud me non blanda sed necessaria, non deliciosa sed fortia. numquid iuuat pompam texere praecepta daturum? qui probari non magis sensibus quam sermone disponit affectum monitoris euacuat. ponderibus ornetur dictio castigantis: lancem in exhortatione teneat qui gestit audiri. institutor uirtutis
 20 plausus excludat: bene morata oratio imperat quod suadet. haec si explicare nequeo facultate dicendi, amare tamen didici consideratione propositi et electione consilii. pars quaedam probitatis est, etsi implere nequeas, nosse meliora. sequitur examinatam intentionem effectus operis: proximus magistro
 25 est qui diligit ornamenta doctrinae. deus tamen uoti se comitem iungat et quod nouellis praeceptor commendo cespitibus in pomis tamquam de hereditaria possessione decerpam.

11 cf. Verg. Aen. III 461

2 pendet <i>T</i> , pendit <i>BLPVB</i>	iuuenus <i>B</i>	3 praensat <i>B</i>	
4 lumine <i>P¹Tb</i>	6 est uobis <i>LTV</i>	ditiore <i>T</i>	7 uos <i>ex</i>
uobis <i>T corr.</i>	praeuium] praetium <i>B</i>	10 dignemini <i>Pb</i>	
12 quae uos uestris <i>Pb</i> ; cf. Vergil. Aen. III 461	haec sunt quae nostra		
liceat te uoce moneri	13 faleratus <i>BLTV</i>	15 ^a pu ^d <i>L</i> , a ^{pu^d} <i>V</i>	
16 daturum (a <i>ex</i> u <i>corr.</i>) <i>B</i>	qui] quia <i>T in ras.</i> , qui si <i>Pb</i>		
17 non magis probari <i>Pb</i>	18 lancem <i>B</i>	19 exortatione <i>LP</i>	
<i>TV</i>	20 suadit <i>B</i>	21 di***dici <i>L</i>	22 lectione <i>LTVb</i>
si <i>Sirm.</i>	24 magistros <i>B</i>	25 sec <i>B¹</i>	26 et] etiam <i>T</i>

VIII.

PRAEFATIO DICTA LVPICINO QVANDO IN AVDITORIO
TRADITVS EST DEVTERIO V. S.

Quotiens amomi flosculus aut messis casiae per deprae-
dationem lasciui pollicis radice uiduantur et ad dotem manuum 5
humanarum nobile germen adiungitur, meritum cespitis odore
significat et naturae genium prima uisione testatur. occultari
se non patitur fetura sublimis: decus clari sanguinis non
tenetur abscondito: uox mundae originis licet in recessibus 10
semper auditur. sed quamuis ita se res habeant, humanitatis 10
interest non tacere quod gestias: parum suscipit oneris qui
quod scit dignum esse amore commendat: feritatis maculam
non euitat qui non festinat adserere quod meritis nouit esse
placiturum. diem laudare quis abnuat? adtollere solis radios
quis metuat qualibet nocte sermonum? si themati obsequium 15
praestat oratio, ab ipso suscipit dignitatem. proprii ergo
macie non turberis ingenii, quando eloquii uilitas pretio
susceptae dictionis eleuatur: erigere, mens, fasce depressa in-
peritiae: dextera, in tacti oneris subleuaris. sed cur longis
inuoluimur? praesenti adulescentulo militat praefata narratio, 20
quem rediturum ad proauos non denuntiatione augurum, sed
post deum fultus spe mihi uestrae perfectionis spondeo: nec

VIII. praefacio *TV* dica *BV*¹ quando—Deuterio V. S. *om.*
LTV Deuterio V. S. *Sirm.*, deuterium *Bb*; scholastica secunda
add. Sirm. 4 flosculus (*pr. o ex u? corr.*) *B* cassiae *Tb*
depraecationem *B*¹ 5 lasciui *T* pollicis *B* radice *om. Sirm.*
6 cispetis *B*¹ 7 naturae *B*¹ 8 fut^{ae}ura *B*, fetura (*e in ras.*) *L*
11 suscipit (*pr. i corr.*) *B* 12 maculam (*alt. a corr. in ras.*) *B*
14 radius *B* 16 praestat *BLPV*, praet *T in ras.* 17 macie *b*,
macies *BLPTV* praetio *B* 18 depraessa *B* 19 honeris
T subleuatⁱs *T*, subleuare *fort.* 20 presenti *B* adoliscen-
tolo *B* 21 redditurum *B* proabus *B*, proauos *ex pbus V m. 1*,
proanbis (n *ex m corr.*) *L* 22 spe] ope *fort.* nostrae *T*¹

futurum ambigo, splendori te istum suorum posse reddere, quem aliis contulisti: potest enim facile ueterum decora suscitare cui fas est noua construere. non credas haec esse solius incitamenta facundiae. tibi uni concessum est claritatem aut dare aut reparare maiorum. stant ante oculos tuos non aunosae pueri monumenta sed recentia. peritiam tuam Firminus et Licerius, aetatis suae sidera, hac uoce conueniunt.

“Suscipe, doctissime hominum, utriusque plantam familiae et culmum, in quo grauidas aristas parias, secundus adtende. scalpe sarculis uberem terram, quae si nostri est germinis fibula, feret tuis profecto laboribus responsura. doce udo libro adolescere maritata plantaria: nouelli dentibus uirgulti fructum surculi melioris adcommoda: ueniat pomorum successus, dum ore tenero sublimior ab illo te docente planta mordetur, quia, nisi edomitam terram terque et quater agricolae ligonibus scripserint, triticeam messem paliurus superabit et lolium. munus Palladium et cana nemora bacis plurimis cultura locupletat. India multo sudore quo se iactat hebenum nutrit. Sabaei uirga cespitis manu cessante non proficit. industria fecit, quod Paestaneis rosas dumeta pepererunt, quas de spinis ceu terrae sidera labor exigit. felix est operantis instantia, quotiens glebis uberibus manus adhibetur. tunc fessa brachia suco effusae ualitudinis intumescunt, quando integrum fenus ruri-

1 splendori *B*, splendor *LPTVb*, splendorem *Sirm.*; an splendorem ei? isti *Sirm.* 3 esse haec *T* sulius *B¹* 4 facundiae *B* tibi */// L* 5 oculus tuus *B* non] an *T*
 7 glicerius *B* 9 culmum *T* aristas *B* parias (t *eras*.)
V secundus *B* 10 sarcolis *B*, sacculis *T* feret *scripsi*,
 fit *BLPTV*, sit *b* 11 doce udo (u *in n corr.*) *T*, docendo *b*
 adoliscere (o *ex u corr.*) *B* 12 dentibus uirgulti *T* sorculi *B*
 13 acomoda *V¹* successus *L¹* 15 e^t *L*
 scribserent *B* 16 paleurus *B* munus (*alt. u corr.*) *B*
 17 paladium *T¹* ca^{na} *B* locupletat *B* 18 haebenum
BLV sabei *LPTV*, sauei *B* 19 cispetis *B¹* munu (*alt. u in ras. corr.*) *B*
 profecit *B¹* 20 paestaneis *b*, bestaneis
BLPTV pepererunt *B*, perepererunt *T* seu *Pb* 22 manos *B*
 adhebetur *B* succo *T* 23 effuse *B* intomiscunt *B*
 faenus *V* rurecolis *B*

colis arua dissoluunt: nascitur exercitii desiderium de fertilitate
 telluris: uomeribus agendum est, ut per palmites exuberet dos
 autumni. numquam spumantia labris musta meruit, nisi qui
 uitium luxuriam curua falce resecauit et in diuersis cultibus
 plus, quam uini acciperet, liquoris effudit. talis est natura 5
 mortalium: rite comparantur arbustis rudimenta paruulorum,
 quos postquam parentum sollicitudo a matris radice decerpit,
 prouidendum est cui solo iuxta uota commendet. post delibe-
 rationem doctoribus iura nostra transcribimus. tunc fiunt in-
 stitutione uestri quos nobis natura concesserit: tunc incipit 10
 sibi tantum studiorum lima uindicare, quantum origo uix prae-
 ualet. paene enim non iniurium est, uinci prosapiem conlatione
 doctrinae, quia patris officium habet luxuriam comitem, prae-
 ceptoris sollicitudinem: genitor fit deliciis, institutor laboribus:
 libertatem origo tribuit, dignum libertate monitor facit. ergo 15
 magis uestrum est quod laudatur in homine: nemo enim,
 si desit testimonium facundiae, poterit praedicare quod
 nascimur. splendorem familiae prodit lingua, quam tribuitis:
 fit praeco generis magistri beneficium: inerudita nobilitas
 caeleste munus abiurat. adstringe ergo artioribus uinculis per 20
 aetatem erratici palmitis lapsus: sine subole ramos ferro
 castiga: nouellum cespitem fotu, quo cuncta fructificare soles,
 adtolle. habet adulescens noster, quoscumque de suis respe-

1 arua] arut <i>B</i>	nascetur <i>B</i>	exercitia <i>V</i> ¹	3 automni
<i>B</i>	4 luxuriaem <i>B</i>	5 licoris <i>BV</i> ¹	6 arbustis <i>T</i> ² et <i>Sirm.</i> ,
arbutis <i>BLPT</i> ¹ <i>Vb</i>	rudimeta <i>T</i>	7 dicerpsit <i>T</i> , dicer ^p serit <i>B</i>	
8 iusta <i>T</i>	conmendit <i>B</i>	delibationem <i>T</i>	9 transcribimus
<i>V</i> , transcribemus <i>B</i>	10 inceptit <i>B</i> ¹	11 uindicare <i>T</i>	pre-
ualet <i>LTV</i>	12 penae <i>BLV</i>	13 habit <i>B</i> ¹	luxuriam <i>Sirm.</i>
15 monitor <i>V</i> ¹	16 homine <i>T</i> ² <i>b</i> , hominem <i>BLPT</i> ¹ <i>V</i>	17 testi-	
moniom <i>V</i> ¹	18 nascemur <i>B</i>	tribuitis <i>T</i> ² <i>b</i> , tribuetis <i>BLPT</i> ¹ <i>V</i>	
19 preco <i>TV</i>	20 astringe (d <i>eras.</i>) <i>L</i> , astringite <i>b</i>	artiorebus	
<i>B</i> ¹	uinculis <i>B</i> ¹	21 palmites <i>B</i>	lalsus: <i>B</i>
<i>LTV</i>	ramus <i>B</i>	22 nobellum <i>B</i>	sobole
<i>T</i> ¹	solis <i>B</i>	cispitem <i>B</i>	iuncta
	23 adolescens <i>BT</i>	quoscumque <i>scripsi</i> , quod-	
cumque <i>libri</i>	respexerit de suis <i>TV</i>		

xerit, quos sequatur: nobis crede, actus tot stimulis peruolat,
 quodlibet scientiae fuerit aequor ingressus: fodietur prosapiae
 suae calcaribus: per tot ordines nihil nisi quod ad litteras in-
 uitat inueniet. stat ecce ante te paruulus noster felicibus ini-
 5 tiandus auspiciis et sicut iusti hostia deuotionem sacerdotis
 expostulat: paternam conuenit ore pietatem, ut qualibet oratione
 constitutam in uitae limine commendet infantiam, quam de
 parentibus non sermone exigit, sed quid desideret horror ostendit:
 cogimur subuenire in necessitate paruuli, quam formido mani-
 10 festat. sponde tuis, adulescentule, digna primordiis: spem
 solidam de tua perfectione concipimus: bonum ingenium doctori
 optimo mancipamus. sacri iam rudimenta uenerare collegii:
 ad Latiaris curiae proficiunt sidera, quos uides scintillis modicis
 futurum lumen ostendere. haec ad uos dixisse sufficiat: mihi
 15 remanet stricta insinuatio. propinquum ad te consanguineus,
 orbum parentibus religiosus exhibui. quae res mihi affectum
 pueri faciant, iam tenetis. si necessitudo respicitur, liber ab
 amore esse non possum: si pietas amica proposito, nostri fiunt
 filii qui parentum suorum praesidio denudantur. unum ergo
 20 uinculum uenit a prosapie: alio nos astringit officium. respice,
 uenerabilis magister, tot pro isto supplices manus et in spe
 paruuli maiores eius me teque considera. genus est singulare
 laudis in doctoribus discipuli eruditio. Achillis lingua Chiron
 innotuit: fecit sequacis meritum opinionem illius plus amari,
 25 cuius per se forte facundia in lucem non potuisset exire. Maro

1 quod <i>b</i>	sequatur <i>ex</i> signatur <i>T corr.</i>	3 calcarebus <i>B</i> ¹
ordenis <i>B</i> ¹	4 paruulus <i>B</i>	enitiandus <i>BV</i>
comendet <i>T</i>	8 desiderit <i>B</i>	horror <i>scripsi</i> , error <i>libri</i>
9 manefestat <i>B</i>	10 adoliscentolae <i>B</i>	12 uenerari <i>T</i> ¹
colligii <i>B</i>	13 scentillis <i>B</i>	modicis scintillis <i>T</i>
<i>Pb</i>	ad uos <i>PTb</i> , auos <i>LV</i> , auus <i>B</i>	15 propincum <i>BV</i> , prin-
	sanguineos <i>B</i>	16 orbem <i>LTV</i>
<i>L</i>	17 pueri <i>T in ras.</i>	tenetes <i>B</i> ¹
		18 $\tilde{p}$ posito ($\sim$ <i>alio atramento</i>)
<i>V</i>	19 filii <i>B</i>	predisio <i>L</i>
<i>B</i>	prosapiae <i>B</i> , prosapia <i>b</i>	alio nos <i>B</i> , alienos <i>LPVb</i> , alien
<i>T</i>	constringit <i>T</i>	21 uenerabiles <i>B</i>
uoli <i>B</i>	maioris <i>B</i>	singolare <i>B</i>
		22 par-
		23 doctorebus <i>B</i> ¹

uester tantis institutores suos commendauit, quantis ipse notus est: et certe illos per merita sua fama non prodidit. Hieronymus noster, nisi praeceptorem suum Gregorium diceret, illo melior censeretur: sed illi adplicanda sunt bona nominati, a quo sumpsisse uidentur originem. in summa, ut dixi, caelum pulsat 5 magistri opinio perfectione discipuli. apud scientem rerum non obicio obliuionem, quia nota commemoro. auara sunt uota diligentum. deum precor, ut studiis uestris gratiam suam comitem iungat, ut quos a me limandos accepisti doctissimos reddas et illorum eruditio uestra quidem gloria, sed meum 10 efficiatur obsequium.

VIII.

DICTIO. PRAEFATIO QVANDO ARATOR AVDITORIVM
INGRESSVS EST.

Notum cunctis bene mortalibus, quod dicendi laborem nego- 15
tiorum feriae pariant et eliminatis curarum procellis orationum
serena plus rutilent. diem suum ingenia nisi occupationum
nebulis fuscata non perdunt: sententiarum iubar cura uacuos
respicit et expeditus animus declamationum pompam commen-
dat. qui caeca remis temerarius freta proscindit, nudum solli- 20
citudine gubernaculis pectus adcommodat et clauī regimen
sola qua magistrum nauis conuenit inquisitione perpendit. tunc
stuppea in uentos ex uoto frena laxantur: tunc rudentum uin-
culis diu libera maria uinciuntur et imperiosis undarum cumulis

2 prodedit *B* hieronimus *LPV*, ieronimus *T*, geronimus *B*
4 censeritur *B* 5 summa *b*, summam *BLPTV* 6 discipulo
*T*¹ apud *B* 8 diligentium *LPb* 9 limandus accipisti *B*

VIII. *Hanc dictionem primus ed. Sirm., inscr. add.* Scholastica
tertia. 16 ferie *BT*², fere *T*¹ elimentis *B*, elimentis *LV*, ele-
mentis *T* 17 occopationum *B* 18 uacuos *B* 19 pompa *B*
20 ceca *B* poscendit *B* 21 clauī] clam *T* 23 stupea
*T*¹ uentus *BT*¹ fraena *B* uoto frena *T in ras. m. 2*
rudentium *T* 24 inperiosis *B* comolis *B*

homo dominaturus ingreditur, uiarum incerta astris reclu-
 dentibus agnitus. tunc Bosphorum Pleiadas Cynosuram et
 quicquid iter monstrat inspiciens, ad caeli ductum callis hominis
 ordinatur, si tamen mens nullo extraneae occupationis mor-
 5 deatur ambiguo nec peregrinantem notitiam magister inertiae
 maeror adffigat. quod si aut pigro torpore hebetatus animus
 dormiat aut diuersis excitatus stimulis per deuia distrahatur,
 nescit ad propositum suum totus occurrere, cuius membra
 prudentiae lanista animarum cura discerpit. inefficax semper
 10 est et a molis suae ualitudine dissociatus ostenditur qui non
 potest quantus est una tractatum forma monstrare. est tamen
 boni doctoris expendere originem serpentis riuli, qui scalpente
 ad ipsum terram ungue perducitur, quid sit eius in unum
 collectus alueus, quid sit ubi nascitur existimare, et uires
 15 fluminis non de his, quae accepit, sed de illis, quae potuit
 accepisse, colligere. quorsum, uenerabilis magister, libertatis
 index, boni testimonium sanguinis, ingeniorum lima, fabricator
 sensuum, haec uerba praemiserim, si requiras: me me locutus
 sum, fateor, me digessi, quem inter inscitiae dormientis in-
 20 fantiam occupationes uariae et tristitia fortis inperitiae mater
 obpressit, cui non datur duris soluere colla laboribus, ut stu-
 diorum lupatis ora decorentur. meus sermo quod scaber est
 et nullo splendescens dictionis adtritu, intellegentiae est et
 exercitii quod dedisco. te inter palaestra tua originaria linguae
 25 palma sollicitat: te inter ciues, mei inmemor, superba Delus

2 bosforum <i>B</i> ,	bosforon <i>LTV</i>	quinusuram <i>B</i>	3 celi <i>B</i>
4 extranea <i>B</i>	mordeator <i>B</i>	6 meror libri	pegro <i>B</i> ¹
7 diuersus <i>LV</i>	stimulis excitatus <i>TV</i>	10 dissociatos <i>B</i>	
11 potest <i>T s. l.</i>	quantus <i>ex</i> quamuis <i>T corr.</i>	12 origine <i>L</i> ,	
originem <i>V</i>	13 ipsam <i>T</i>	unguae <i>B</i>	14 collectus <i>B</i> ¹
nascetur <i>B</i>	extimare <i>B</i> ,	aestimare <i>Sirm.</i>	15 illis] his <i>T</i>
16 quorsum <i>V</i> ¹ ,	cursum <i>B</i>	17 indix <i>B</i>	lima (i in ras. 1—2 litt.) <i>L</i>
18 me <i>om. T</i>	19 degessi <i>B</i>	insitie <i>T</i>	infan- tiam* <i>B</i>
(e? <i>eras.</i>) <i>V</i>	20 occupationes <i>T</i> ² ,	occupationis <i>BLT</i> ¹ <i>V</i>	21 colla* disco <i>B</i> , <i>om. T</i>
22 ura <i>B</i> ¹	23 est] defectus est <i>fort.</i>	24 di- disco <i>B</i> , <i>om. T</i>	te <i>om. T</i>
	palestra <i>LTV</i> ,	palistra <i>B</i>	

adnumerat. tu Castalii gurgitis lautus possessor incedis: at
 ego uix arentibus labiis stillantem guttam marcelli liquoris
 infundo. te sudore continuo nulla diuersitate interpellante
 utpote colonum suum doctrinae messis amplificat: at mihi uix
 de magnorum horreis pauper faseli esca porrigitur. tu in susten- 5
 tationem riturae libertatis felix dextera subrogaris: me eccle-
 siae angulus etiam bona metuentem saeculi praesentis includit.
 quid, rogo, uisum est dudum insignia eloquentiae tuae in
 me tam longe positum oculos destinare? fuerunt magis alii,
 quos dictionis tuae ornamenta conponerent, quibus uerborum 10
 phalerae per Latiare elegancias adquisitae uicturum et apud
 posteros nomen offerrent. me tacito teneri tantum conuenit
 affectu dictis inparem et officiis sequestratum. quid erigeres
 animos quos alter iam sibi uitae ordo subdiderat? quid ad
 te reuocares per longa itinerum interualla distantem hominem, 15
 apud quem sicut nefas est non meruisse laudari, ita crimen
 fuisse laudatum? tua sunt, tua, ne dubita, aut eorum, si tamen
 inueniri potuerunt qui secuntur. ad adulescentulum tamen,
 quem praesentis diei auditoriis tuis auspicia dedicarunt, cum
 quo mihi parili infantia conuenit, si uenia me donatis, uerba 20
 conuerto. cuius primordia quamuis infabricato sermone con-
 mendem, imperiis amoris excusor. sub iugum mittimur dilec-
 tionis necessitate constricti et, dum caris prospicimus, quid
 nos deceat non uidemus. hunc licet paterna debuisset oratio
 prosequi, non est tamen a patre aliena quam porrigo. debuit 25

1 incedes *B*   adⁱ *B*, et *L*   2 licoris *B*   3 aduersitate
fort.   4 amplificat (c *exp. m. 1*) *V*   ad *B*   5 fasili
B   tuⁱⁿ *L*   in—bona me *T in ras. corr.*   6 me *om. T*
7 angulus *B*, angulo *T*¹   8 insigni aeloquentiae *B*, insigniae lo-
quentiae *V*¹, insignⁱⁿ eloquentie (ia s. l. m. 2) *T*   9 meam *B*
oculus *B*¹   destinare *B*   11 falerae *LTV*, fallerae *B*   pre
L   latiare¹ *T*, latiaris *BLV*   13 erigeres *scripsi*, erigeris
*LT*¹*V*, eregeris *B*, erigis *T*²   14 quos] quod *B*   subdederat *B*
15 reuocares *scripsi*, reuocaris *libri*   itenerum *B*, iterum *LTV*
18 potuerint *Sirm.*   sequuntur *LV*   ad *om. B*   adoliscentulum
B   19 praesentis *BLTV*   auspitia *V*   20 donates *B*
23 quod *L*

tibi macte et mea orationem professio. felix istud nominis
 apud doctos auspiciū: ditandus scientiæ frugibus laborem
 circa studia necessarium promittit et nomine. finde, adulescens
 egregie, pinguium dorsa terrarum: inprime dentem uomeris
 5 nouella adhuc incude formatum: exerce in studiorum solo
 quicquid optimum conuenit aratorem. si scrutatus penitus fueris
 latentium secreta camporum, inuenies illic Deuterium, qui
 ubertate linguarum germina tibi multiplicatis seminibus et
 sudorem remuneretur inpensum. discere iam nunc uerborum
 10 luxuriam artis falce truncare, ut nouellus cespes sub ferri
 disciplina proficiat. resecretur quicquid infecunda palmitum
 umbra transmiserit: ad solam uuarum spem uitæ tuæ ramos
 extendant. talis ad genium tuum redeas necesse est: talis ad
 uota nostra respicias et, cum te grauidis scientiæ culmis orna-
 15 ueris, tunc te magnum dici conueniet Aratorem. quocirca spes
 in te præmii nutriat laudis ardorem. legi quia non est for-
 tunæ lusus, si quando inter feculentos, quorum ego primus
 sum, inperitorum greges profecerit litteratus. non metuas
 pressuram, qua grauantur instructi: plus laudis habet iacens
 20 peritia quam culmina rusticantum. erigit doctos conscientia
 sua, et si quando incertis temporum flatibus opponuntur, susti-
 nent mala, quæ sæculis magis sunt adscribenda quam meritis.

- 1 orationem professio et mea *LTV*   2 doctus *B*   auspitiū
V   ditandus *B*, ditando *LV et Sirm.*, ditandos *T*   frigi-
 bus *T*¹   3 findet *T*   adulescens *B*   4 egregiæ *B*   inprime
B   5 aduc *B*   6 si scrutatus *B*   7 deuterium *L*
 8 multiplicastis *B*   seminibus *B*   10 luxuriam *B*   artes
*T*¹   nouellus *B*   cispis *B*   11 resecretur *T*   12 uitas
B, uitis *LT¹V*   13 extendet *B*   talis—redeas *om. B*   ^{ad}ingenium
T   14 grauidis *B*   ornaberis *ETV*   15 nonueniet *B*¹   quocirca
—ardorem *om. B*¹ *add. corr. in mg.*   16 in te *B*, inter *LTV*
premiū *B*   17 lusus (ss *ex ff corr.*) *T*   faeculentos *V*, fetu-
lentos *T*¹   18 proficeret *B*   litteratos *B*   19 praessuram
B   inst//rusti *B*   plus *B*, magis *T*, *om. LV*   20 erigit
B   doctus *B*

Prosecutionem meam, quam uere rusticam in Aratoris commendatione contexui, felici tantum dicunt aliqui personae blanditam, cui fauorem de patris potestate conciliet dilectionem mentita necessitas: in cuius laudis ministerio uiuis et praesentibus tantum seruiens, temporalem exhibeat lingua famulatum, quae quotiens in aliquorum praeconio fucatis uerborum imaginibus ludit, fortiori studio conceptum mentis abscondit. nonnumquam enim doctis tribuit stilus profundio-rem cogitationum latebram, si dulcibus aures non bene merentum fomentis inlexerit. sed sequestrentur a nostro talia instituta proposito. nos et scire haec conuenit et odisse. cautius enim a prudentibus nota quam inopinata fugiuntur. mihi ad laudationes amicorum nisi amor uerba transmiserit, quae in penetralibus conscientiae caritate magistra dictantur, inter relationum uias sub fasce suscepti operis palpitabo. ergo classico meo, cui proprium sine fraude seruiuit ingenium, indices animi mei dictiones attuli, quia sine adulationis suspicione est inter aequales amicitia personas, et tunc fida diligentum sinceritas adprobatur, quotiens non uenit a potestate quod metuas. mihi classicus non meretur imperiis, quicquid non inponit obsequio. ferunt tamen aliqui, orbo parentibus fideli auspicato gymnasia litterarum personam religiosam debuisse magis uerba praestare. orbem parentibus dixi, cui per felicia naturae damna communis pater et episcopus factus est proprius. ille afflictorum consolatio, ieiunorum cibus, caecorum oculus, pes claudorum, tot pietatis suae species,

2 contex|*ui ex conte|xui *L corr.*   5 t̃m ex t̃n *T m. 2*
 exhibeat *BT*, exhibet *Sirm.*   6 fugatis *V¹*   8 nonnumquam *B*
 profundiorum *Sirm.*   9 merentium *Sirm.*   10 sequestrantur
V¹   12 laudationis *B*   13 penetrabilibus *BT*   14 magistra]
 ingra (te s. l. m. 2) *T*   15 oneris *Sirm.*   palpetabo *B¹*
 16 indeces *B*   dictionis *B*   17 suspitione *BV*   aequalis *B*
 amicitia persona *L*   18 diligentium *T*   20 inperiis *B*   in-
 ponet *B*   fer| *B*   21 fideli* (s. eras.) *V*   gymnasia *LV*,
 gemnasia *B*, ginnasia *T*   22 praestare *B*, praesentare *LTV*
 23 felitia *V*   natura *L*   pater et et quae secuntur usque ad
 finem dictionis om. *B 4. lineis fol. 81^r et folio 81^r toto uacuis*
 24 propi|**us *L*   consolationi *T¹*   ieiuniorum *L¹*

tot misericordiarum gradus ad huius conuertit personae pro-
 fectum. et illud domni Laurentii quod mundi necessitatibus
 succurrit ingenium in ministerio huius exercetur infantuli. cui
 talis non sit, ut uere dixerim, gratiosa calamitas? quem non
 5 iuuet amisisse patrem, sub lucrosa commutatione si talem con-
 ceditur inuenisse? tanti uiri insignia, quae implere nequeo,
 per profana uerba non temero. ipse est, cuius est dulcis aucto-
 ritas aut horrida dulcedo, qui magistrum in ecclesia, magi-
 strum in domo, magistrum in conuiuio, magistrum inplet in
 10 iocis, qui numquam facit quod sequentes nolit imitari, cuius
 ad unguem polita conuersatio caeleste iter discipulis, dum
 incedit, ostendit: minor enim laus est docere bene, nisi opere
 docenda monstraueris. huius uiri suscepto adulescenti quid mea
 praestitisset oratio, quem euentus dexter de institutoris meritis
 15 manet et de orbitatis prosperitate perfectio? huic sufficiunt
 patroni preces, per quas merebitur institutis optimis imbutus
 degenerare sublimiter.

X.

20 DICTIO. GRATIARVM ACTIO GRAMMATICO QVANDO
 PARTENIVS BENE RECITAVIT.

Quando debitas beneficiis reddimus gratias, credo quod abiu-
 ramus iactantiam necessariis obsequendo: nullo enim adro-
 gantiae tumor honestatis uelatur indumento, cum non gloriae
 militant uerba, sed sanguini. aliud est enim ut lauderis dicere,
 25 aliud dicere ne carparis. ibi mens auara famae est subiecta
 iactantiae, hic seruata ratione iure in locum gloriae redigit

2 dñi T   4 uero L   5 amississe V   lucrosa V'
 7 prophana T   11 inter L'   12 incidit LT'V   15 suf-
 fitiunt LV

X. 20 recitauit L; Scholastica quarta *inscr. add. Sirm.*   21 bene-
 fitiis V   22 iacantiam B   23 uelator B   24 ualiud//est
 B   25 nec apparis L   26 glorie B

quod ex dictionis sudore contigerit. iustis namque et superfluis
 declamationibus, etsi pari fauor sermone, discretis tamen men-
 tibus exhibetur: uno quidem tyranni laudationes et bonorum
 principum ore celebrantur, nec est aliqua inter eius qui meretur
 praeconia diuersitas et illius qui usurpat. quod nisi grauia 5
 iudicantium ingenia dicendi causas expenderent, nullum daret
 haec, quae etiam indignis contingit, adclamantium aura di-
 scrimen. susceptarum secreta dictionum ab audientibus non
 examinantur lingua, sed pectore. in summa, aliud est reci-
 tantem blande et libenter audire, aliud affectum quo recites 10
 adprobare. sed iam omissis thematis commendationibus rem
 potius mediocritatis nostrae eloquatur infantia. Partenium quon-
 dam ad studia tua properantem, optime magister, sub oratiun-
 culae meae insinuatione perduxit, tunc cum liberalium di-
 sciplinarum limen intraret, tunc cum incertum esset, utrum 15
 prosapiae nitorem eruditione loqueretur: nullo enim teste nobili-
 tatis utitur cuius sanguinem non prodit instructio. tunc ergo
 praedictum prosecuti sumus eloquio, quando fas non erat ser-
 mone nostro, qualis esset natus, ostendi, quia bonorum semper
 meritorum labes est habere lucem sanguinis et nocte rustici- 20
 tatis includi, prodi stemmatum uocibus et imperitia fuscante
 delitescere. aurum nihil est, nisi manu componatur artificis et
 fuluo pretium metallo lima fabricante iungatur: cessante in-
 dustria exigua est claritas quae uenerit a natura. fabrilibus
 debet studiis quod in partu suo terra laudatur: fornacis bene- 25
 ficio de latentium fetibus uenarum quod in solidi transit speciem

- 1 superfluis V, superfluuo T 2 3 exhibetur (b corr. uidetur)
 B 4 5 preconia B 6 usurpat B 7 grauia BPb, graui LTV
 7 adclamantium L 8 secreta T in ras. corr. 9 animatur L
 10 quod T 11 stematis T 12 mediocritatis T nostra ex
 nostre T m. 2 infantia B, om. LTV 14 perduxit B
 15 tunc om. B 16 nobilitas L 18 predictum B 19 sem-
 per inclusit Schottus 20 lucem] dulcem L 21 stimmatum
 B imperante B fuscantem L 22 delitescere BLV
 componatur V 23 fabricante lima T cassante B 25 lu-
 datur T beneficio V 26 fetibus B, fecibus LPTV transit
 B, traxit LPTVb

ferri domatur et efera hominum corda domitrice adfectione captiuat. uictum, nisi exerecerentur terga, mortalibus non praeberent. artis est, quod liquidum maris elementum homo securus ingreditur et paruo discrimine per ingenia iter mortis exuperat. 5 magistra agricolarum simplicitas telluris faciem dum brachiis distinguit, uineta componit et de prole arborum liquorem, quo salus nutriatur, extorquet. multis manifestatur indicis operantum diligentia aut infundi quod origo non tribuit aut quot bona tribuit custodiri. et si talis est rerum uniuersa condicio, 10 quanto, doctor eruditissime, sollicitudo tua est eleuanda praeconio, per cuius dexteram libertas iam iamque ruitura releuatur? per cuius peritiam aut instituuntur nouella aut seruantur decora maiorum? uere fateor, nisi esses, breui succumberet quicquid monstrat ingenium. sed quid obligor maximis, 15 qui sustinere parua non ualeo, et generalem facio gratiarum relationem qui uix pro persona sufficio? uberes tibi coram multis, emendatissime hominum, grates refero qui agnosci a me Partenium institutione fecisti. tu de eius pectore scientiae sarculo paliuros et lolium submouisti: tu triticeam messem, 20 qua propinquos pascat, eleuasti, felici in eo euentu per familiarum dissonantiam unum quod sequeretur et aliud quod fugeret demonstrando! o laudanda supra hominem tui uirtus ingenii! in una eademque persona qua arte, quod utrumque descendebat a sanguine, quid disceret et quid dedisceret, indicasti. laeto deus gaudia nostra disponat euentu: procul sit quodcumque minatur aduersitas. plus in te laudandum est,

1 ferri *scripsi*, ferro *libri* domatur *coni. Schottus*, dominatur *BLTV*, donatur *b* 2 captiua *Sirm.* terga *om. Sirm.* terra *T²*
 preberent *BLT¹V*, preberet *T²* 3 elementum *B* 5 agricolarum
B 6 arborem *T¹* 7 operantium *b* 8 diligentiam *T* aut—
 l. 12 seruantur *T exarauit corr. alio atramento* quot *scripsi*, quod
libri 9 conditio *LTV* 10 praeconio *LV* 11 libertas *om. B*
 13 esset *T* breui* (*s eras.*) *V*, 16 personam *L* uberes tibi
 pro persona *B* 17 gratis *B* quia *L* 19 paliuros *T²*, pa-
 liurus *BLPT¹V*, paliurum *b* trititiam *T*, triceam *L* 20 pro-
 pinquus *B* 22 fugerit *B* 23 quo *T* 24 descendebat *B*
 disceret *BV¹* dedisceret *BT¹V* 26 minebatur *B*

quia discipulus tuus se it prosapiem uitare, quam quod pro-
sapiem certat imitari. ecce Partenium propinquitas sua ex
utroque generis calle descendens alia agnoscit feliciter, alia
feliciter non agnoscit. quam timui, ne praefata permixtio, dum
ipsa diuersitate discordat, in deterioris iura melior uicta con- 5
cederet et pro uilitate temporum facilius in ipso pars indocta.
regnaret! sed ostendisti mihi, aetatis tuae ornamentum, quia
plus in consanguineo optinui quam poposci. caelestia imitatus
es ubertate beneficii, quando inpensione multiplici commen-
dantis uota uicisti. ecce iam ex hiemali pectore et corde algido 10
dictionum flosculi uernant et ridentia uerborum germina depin-
gunt calathos exhibentes: ecce post gentile murmur de ore
eius, quae humanitatem significant, uerba funduntur. his ergo
muneribus tuis nisi reddam uicissitudinem, praestitisse te
aestimes non merenti. quisquis enim feriata lingua successus 15
meliores suscepit, ostendit se quod attulit prosperitas non
amare.

XI.

DICTIO QVAE DICTA EST QVANDO EVSEBI FILIVS
TRADITVS EST AD STVDIA. 20

Licet, sicut nouitas, ita habeant intermissa formidinem et
hoc sit, cum de adritu fauoris publici frons refugit, quod fuit

2 ex utroque ex utroque *B*   3 descendens *B*   4 praefata *B*

permixtio *B*, permixcio *L*¹, permistio *Pb*   5 deteriores *T*   uita
Sirm.   conciderit *B*, concideret *b*   7 ornamenta *T*¹   8 optenui

B   caelestia *B*   9 beneficii *V*   cōmendantes *T*¹   10 hiemali

B   12 calatus *B*   exhibentes *scripsi*, exhibentis *libri*   ecce iam

T   post—humanitatem *T exarauit alia manus*   14 prestitisse

B   15 aestines *B*   succensus *LV*   16 meliores *PT*²*b*, me-

lioris *BLT*¹*V*   suscipit *B*, suscepit *Pb*   17 amare] finit

add. *BLV*

XI. 19 eusebii *LT*   20 ad studia *B s. l.*; Scholastica quinta

inscr. add. Sirm.   21 ita] atria ita *b*   22 adritu *B*, attrito

LTV, atrio *b*   fauoris *B*

ante quam disceret, dum ad eluctatam reducitur dicendi usu
 pereunte senectus infantiam. exercitus Olympicis certaminibus
 de palma confidit eculus et, si non otio debilitetur, in suo
 iure credit esse uictoriam: semper ei coronam blandimentis
 5 efficacibus spes promittit, nisi uelocitati praemium desidia
 languor excutiat. artifex iaculandi de triumphis securus optat
 incerta et cui occurrit semper in acie gloria longa pace supe-
 ratur. poetarum hederas nobilioribus corymbis et uiridanti
 specie nutrix ingenii comit adsiduitas: cessante frequentia prob-
 10 bati obmutescunt ora causidici. educatus in puppibus aequor
 liquidum sine terrore nauta perlustrat, qui si ad terrena uitam
 ducat officia, nec itinera astris nec uentos deprehendit auspiciis.
 agricola si aliquando uomerem inlectus urbanitate contemnat,
 in deuium, bobus dum scribit terga, rapietur. ergo sicut artium
 15 in suo quaeque opere inuenitur mater instantia, ita nouerca
 eruditionis est neglegentia. talis est nostrae, quam post tem-
 porum interualla producimus, condicio dictionis: non notum
 schema deferens, non pompam quam aetate mercari debuisset
 ostendit: totam fiduciam de auditorum benignitate concipiens,
 20 sufficere credit ueniam pro fauore, satis esse pia uota pro
 merito. absiste procul, debilis timor: insinuandum orbitatis
 miseratio, orationem religiosum commendat officium. quid faciat
 sermo peritiae splendore dotatus, ubi causa etiam sine insinua-
 tricis linguae placet officio? res inpetrauit gratiam: sufficit
 25 ut uerba mereantur affectum: utraque secundis ad audientiam
 uestram ominibus conuenerunt. dicam sane quod restat, quia

1 usu dicendi <i>LTVb</i>	2 olympicis <i>L</i> , olympici ^o <i>V</i> , olympiaci
<i>Pb</i> certaminis <i>PV¹b</i>	3 si non <i>ex</i> sine <i>T m. 2</i> , sino <i>L</i>
notio <i>L</i>	debelitetur (ur <i>in ras.</i>) <i>B</i> , debitetur <i>L</i>
<i>BT</i>	6 langor
8 hedras <i>T¹</i>	corimbis <i>libri</i>
	9 speciae <i>L</i> , spēm <i>T</i>
frequenti <i>Sirm.</i>	probatu ommutescunt <i>B</i> , probatione mutescunt
<i>LTVb</i>	10 causedici <i>B</i>
	pupibus <i>T¹</i>
	11 terrenam <i>Sirm.</i>
12 itinera <i>L¹</i>	uentos <i>scripsi</i> , uentus <i>BLTV</i> , euentus <i>Pb</i>
13 agri- cula <i>B</i>	uomerim <i>B</i>
	contempnat <i>V</i>
	14 bubus <i>B</i>
	16 ne- gligentia <i>BT</i>
	18 scema <i>B</i>
	23 docatus <i>L</i>
	24 inperauit <i>B</i>
25 ut] ut iam <i>T</i>	26 hominibus <i>LV¹</i>

tantum defrudabo laudibus meis, quantum remanserit in prae-
 senti causa silentiis. huic Eusebius nobilissimus genitor, par
 moribus quam natura, dum extremis pressus humanitatis sortem
 profuturo in longum uellet superare consilio, dum uitalis animae
 uigore terreni carceris angusta calcaret ac se spiritalibus habi- 5
 taculis, cum a deo uocaretur, refunderet nihilque in mente
 eius esset de homine residuum nisi immaculata filii diligentia,
 nisi illud quod nec inter caelestia ulla delet obliuio: hunc
 mihi quasi bene conscius fouendum, prout uires tribuunt, dere-
 liquit. confusa sunt supremis deponentis uerba suspiriis. uidero 10
 quid aliis reliquerit, mihi sub dei obtestatione dimisit heredem.
 cui saporem uitae labris primoribus contingenti gustum de-
 precor libertatis infundi, ut prouocatus disciplinarum melle
 et fauis scientiae de domibus cereis ipse sibi liquentis ele-
 menti nectar adsumat. habet, doctor uenerabilis, laus tua per 15
 hunc ad cumulum perducta quod capiat: ex talium profectu
 meritorum tuorum plenitudo non refutat augmenta, quia disci-
 puli elegantia adsertio est sine labe doctoris, eius maxime,
 cuius prosapiem splendidam tempus postulat scientiae te radiis
 adornare, ut decus originis in diem serenissimum procedat, 20
 quando oris in ipso iubar effulserit.

- 1 defraudo *LPTVb* presenti *B* 4 uellet *T*², uellit *B*, uelit
LT¹Vb 6 refunderit *BV* 7 filii *B* 8 nisi *om. Sirm.* inter
T s. l. m. 2 illa caelestia *I* debet *L* 9 dereliquit *BT*¹
 10 uideo *T* 11 demisit *B* 12 labri^s *L*, libris *T* 13 uber-
 tatis *LTV* 14 fauis^s *T* sibi *om. T* elimenti *B*
 17 a^umenta *B* 18 eligantia *B* assertio ē *ex assertioem T*
m. 2 19 te] tuae *Pb* 20 decuius *L* originis *B*
 21 iuba//refulserit finit *B*

XII.

DICTIO DATA ARATORI QUANDO AD LAVDEM
PROVECTVS EST. DICTATA SVB DIE.

THEMA. LAVS LITTERARVM.

PRAEFATIO.

Littera de proprio laudetur splendida censu:

Aduena nam cultus nil tribuet genii.

Ebria uestito plus lucent uellera Sere:

Persica candentes colla decent lapides.

Non iuuat externo componere membra nitore:

Lux naturalis sidera nobilitat.

NARRATIO.

Omnibus rebus, quae aestimantur digna praeconiis, exhibenda est pro dicendi facultate laudatio: ab eloquentiae dote
15 radiantibus reddenda sunt litteris quae debentur, quia, sicut
gratuitum munus et opes et animum indicat largitoris, ita
accepta denegari auaritiam et impudentiam reserat supprementis. libemus litterarum numini quod de ipsarum fluxit
altaribus. quantisuis enim materia ista copiis praedicationis
20 honoretur, qualibet effluat ubertate dictorum, de possessionis
suae frugibus pasta satiatur, quia, dum inter uirecta, quae
disposuit, propria oculos amoenitate captiuat, habet quidem
ipsa iocunditatem de graminibus suis, sed maiora capiunt
messes ingeniorum incrementa per dominam. itaque qui fenus

XII. 2 data — l. 11 nobilitat om. T; totam dictionem om. P
aratori///// (etiam eras.) L 3 dicta LV die] Scholastica sexta
inscr. add. Sirm. 4 thaema B laus] in laude B (m. rec.), in
laudem b 6 proproo L¹ 10 non] nil Sirm. 13 digna om.
Sirm. exhibenda B 14 eloquente T¹ 16 alt. et om. T
indicant T 18 libemus] ibimus B, habuimus (?) B s. l. m. rec.,
tribuimus b 19 cupiis B¹ 21 directa b 24 fenunc L,
frenum T

litteris soluerit, plus ditiescit, dum per secretiores meatus quasi per magnos alueos quae ad illas directa sunt fluenta reducuntur, nec quod per guttas emiseris, non aliter quam si relabentis Ionii ius habeas, possidebis. quis peritiae depositum neget, nisi qui desiderat mendicus effici, dum reseruat? istius 5 rei fructus, quod mirum dictu est, in abundantiam refusus exaestuatur, dum ieiunos faciat incubantes. ergo post opem caelestem, post superni fauoris auxilium, ministra quibus utaris, ars ueneranda, praeconiis, et inuentionis tuae bono de his, quae a te fuerint directa, gratulare. a te orta in usu laudis am-10 plectere: nos nihil manet in hac parte quod dignum sit ultione uel praemio. fidei oris nostri famulatu si parum in eleuatione meritorum tuorum suggerimus, hoc dedisti. nos horum annium fistulae sumus nec quicquam de copiis commissi liquoris ebibimus. tu ut per nos meritis tuis satisfacias, quasi Aegaeum 15 pelagus, ut Pegaseus gurgis inlabere. ante oculos uestros sunt, morum uestrorum si bene exempla retinetis. saluae sunt quas-cumque de censu uestro ad usuram gemmas admouemus. ecce uerticem meum coruscans luce uestra diadema nobilitat et pretiosorum lapidum fulgore uariato crescit ex genio, dum 20 competenter ostenditur. a uobis radicem sumunt instituta sapientiae, per uos informata proferuntur. nullus sine uobis pectori sapor est nec libertas eloquio: uos ingenui testimonium sanguinis, uos materia pudoris, per uos quod bene cor dictauerit lingua proloquitur: ad inuestigandam iter iustitiam uos 25 praebetis, dum oppressum dumetis callem, quo expetuntur superna, purgatis: uos triticeam de loliis segetem, uos fecundas

1 ditiescit <i>b</i> , ditiescet <i>LTV</i> , ditiscet <i>B</i>	3 non <i>Bb</i> , <i>om.</i> <i>LTV</i> et <i>Sirm.</i>	5 negit <i>B</i>	6 dictus <i>B</i>	habundantiam <i>BT</i>	7 ieiunus
<i>B</i>	9 ars] ass <i>B</i> ut uidetur			bona <i>V</i> ¹	11 hac] ac <i>B</i>
13 dedistis <i>B</i>	annium <i>T</i>	14 festulae <i>B</i> ¹		cupiis <i>B</i>	
licoris <i>B</i> , loquoris <i>T</i> ¹	ebibimus <i>B</i>	15 aegaeum <i>BLV</i> , egeum			
<i>T</i>	16 pegaseus <i>B</i>	gurgis <i>B</i>	elabere <i>T</i>	17 uorū <i>LT</i> ,	
nostrorum <i>BVb</i>	19 choruscans <i>T</i>	21 suumunt <i>B</i> ¹ ut uidetur			
24 cor bene <i>LTV</i>	26 oppraessum <i>B</i> , oppssū (u ex e)				
<i>L</i>	callem dumetis <i>LTV</i> ¹	27 fecundas <i>T</i> ¹			

de sterilitate ingeniorum glebas efficitis et grauidas aristas ad
 scientiae horrea, ne fames infantiae possit praeualere, portatis.
 munda nitorem familiae seruando obscenam prosapiem pere-
 grina luce perfunditis. deo proxima res est uestro infusa bene-
 5 ficio, dum per cursus elucubrationis traditae, ne optimi degenerent
 et ut mali degenerent, salua stemmatum ueritate praestatur.
 per uos de innocentum actibus, quae ad instructionem sequen-
 tium pertinebant, gesta non pereunt: uestris in medium catenis
 transacta reducuntur et sepulta reuiuiscunt: uos instrumenta
 10 memoriae, uos causa pietatis: uestris uomeribus humani pectoris
 tellus ad fecunditatem praeparata describitur: uos religionis
 auctores, uos hostes criminum: uobis ducibus quae per usum
 subripiunt dediscuntur scelera, per quas bona discuntur: aut
 ad directum homines agitis propositum aut mutatis obliquum.
 15 uestro exules ornantur indicio et a mundi culminibus seiunctos
 uos caelo sociatis: malas conscientias aut intrare contemnitis
 aut in sacrarium ingressae dedicatis. facessat a litteris uel
 mutare quod dignum est uel non mutare quod noxium: uestris
 uulneribus nulla per chalybem uestitos subducit instructio:
 20 ad penetralia eorum, et quos ferrum texerit, peruenitis: uestris
 umbonibus directa ab aduersariis tela repelluntur, nec spiculis
 peritiae uestrae ulla clypeorum crates obponitur. uos in ad-
 flictione constitutos erigitis: uos positos in corporum cruce mul-
 cetis, sic gaudiis augmenta tribuentes, ut modum hilaritas
 25 et producta custodiat: si a uobis ueniant blandimenta, dul-
 cescent. non licet contra imperium uestrum uel defunctum
 flere quem diligas: uos nuptiis, uos aptae funeribus: scientiae
 istius studium diuersissima in concordiam tenet et utramque

2 famis <i>B</i> ¹	4 perfundetis <i>B</i>	5 elucubrationis <i>B</i> ¹	6 ste- matum <i>LV</i> , stegmatum <i>T</i>
11 feconditatem <i>T</i>	9 reuiuiscunt <i>B</i>	10 causae <i>fort.</i>	12 actores
<i>T</i> hostis <i>BL</i> ¹	13 subrepunt <i>expectes</i>	per quas] perque uos	12 actores
<i>fort.</i> aut <i>in ras.</i> <i>B</i>	14 hominis <i>fort.</i>	agitis <i>scripsi</i> , augetis	
<i>libri</i> mutates <i>B</i> ¹	15 seiunctus <i>B</i>	16 contemnitis <i>B</i> , con- tempnitis <i>LTV</i>	16 contemnitis <i>B</i> , con- tempnitis <i>LTV</i>
20 illorum <i>LTV</i>	21 unbonibus <i>B</i> ¹	tele <i>L</i>	22 uestrae <i>om.</i>
<i>T</i> clipeorum <i>LT</i> ¹ <i>V</i> , clippeorum <i>T</i> ²	23 constitutus	cratis <i>B</i> ¹	23 constitutus
<i>B</i> ¹ erigetis <i>B</i>	27 apte <i>B</i>	28 diuertissima <i>T</i> ¹	

partem amplexa gratulatur. utinam uos longioribus coli liceret
 affatibus et non uestris legibus deberetur breuitas, a quibus
 copia uotiuua suggeritur! per litterarum species in longum itura
 uox tute committitur et sine inminutione sui relegente soli-
 datur. ante uos ignara ordinis uixit humanitas et ructantia 5
 glandem pectora sine modis uerba uomuerunt: uos inter unius na-
 turae homines distantiam facitis, dum caelestibus notitia uestri,
 pecudibus similes reddit ignoratio. in propatulo est, qualis ante
 hanc frugem fuerit mortalium deserta prosapies: cum illis
 enim, quibus nobiscum par aduentus in luce est, per discre- 10
 tionem uestram non est condicio una sapiendi. ualete, orna-
 menta melioris saeculi, et mundum, quem eruderastis con-
 cessae a deo, in temporum remedio possidete.

XIII.

 DICTIO [QVANDO PATERIVS ET SEVERVS TRADITI 15
 SVNT AD STVDIA.]

Si nauta secundis flatibus feliciter humidi directum transit
 itineris, si bellatorem ducit successus melior ad triumphum,
 si per rhetoricos campos litterarum miles iudicis fit fauore
 sublimior: nostrum est hodierno die momentis paribus gaudere 20
 de themate. quid mihi est cum ingenii mei publicata et dege-
 neri paupertate? ecce de susceptae dictionis messe ditescimus
 iocunda sorte, quando relatorem meritum relationis amplificat

1 cupia *B*   3 suggeritur] superetur *B* (*sed in mg. et fere ab-*
rasum) *b*   4 tuto *b*   immutatione *T*   religente *B*¹, a
 relegente uel relegenda *fort.*   8 pecodibus *B*¹   similis *B*¹
 quales *B*   11 conditio *LTV*   12 meliores *B*¹ $\frac{0}{q}$ *T*
 13 remedia *T*¹

XIII. Quando — studia. Scholastica septima *inscr. Sirm.*, de Se-
 uero et Paterio *inscr. Schottus*; *inscr. om. libri*   18 itineris *B*
 triumphum *B*   19 retoricus *BT*   campus *B*   iudicit *L*¹
 21 thematae *B*   quis *L*   pullicata *B*   22 etce *B*   diti-
 scimus *B*   23 quando *B s. l.*   amplificat *B*

et actorem causa commendat. ubi est pauor, qui nos sibi
 propter inperitiae conscientiam subiugabat? ubi frontis trepi-
 datio, usu et exercitatione fragilior? obliuiscimur meriti nostri,
 dum claritatem loquimur alieni. nunc discimus potentes et alios
 5 esse, uos facere, quando tantum et fama nobilis dat praeconi.
 nihil mihi cum dubiis. splendor laudantes inluminat et inmersos
 tenebris, si eius meminerint, sol recludit. sed rursus hilaritas
 iungitur cum pauore et fit socia exultationis trepidatio. quando
 inpar modicis sufficit in supremis? nam qui claritudinem
 10 non stili luce commendat obnubilat, et sicut ingenio facun-
 dorum crescunt modica, ita siccitate deuenustantur amplissima,
 et nisi aestimatis uiribus adgrediari sarcinam, subiacebis.
 ecce Paterius et Seuerus, ornamenta curulium et parentiua
 uocabula purpurarum, eruditionem originariam in ipsis uitae
 15 praestolantur exordiis, dedignant non studiorum diligentiam
 cum sapore lucis haurire, quos indiscretis temporibus diei
 natura donauit et litteris. pro quibus quid parentum decora,
 quid insignia uetusta nouis mentibus relator insinuem? leuabor
 hoc onere, si fastus pro me, auditor, interrogos: mecum cen-
 20 turiae, mecum campi sollempnis illa uociferatio, mecum Seuerum
 et Paterium et aula ueneratur et curia: quorum quamuis
 familia meruerit scipiones et trabeas, seposita tamen ad
 tempus dote sanguinis, quod occasum per dignitates et post
 sepulchra nesciunt, moribus exegerunt. mentior, nisi uiuit
 25 Paterius in opinione doctorum et perenni aere formatus illam

1 auctorem <i>T</i>	causa] creatura <i>T</i>	4 du <i>V</i>	5 fama]
forma <i>L</i>	8 sotia <i>B</i>	9 in modicis <i>LT</i> , immodicis <i>V</i> , et modicis	
<i>Pb</i>	sup̃mus <i>L</i> ¹	qui <i>T s. l. m. 2</i>	11 criscunt <i>B</i>
<i>B</i>	anplissima <i>B</i>	13 corulium <i>L</i>	14 porpurarum <i>B</i>
			orige-
nariam <i>BV</i> , origenicũ <i>L</i>	15 praestulantur <i>B</i>		studiorum
<i>B</i>	16 lucis aurire <i>B</i> , haurire lucis <i>LTV</i>		diei <i>LPTV</i> , die
<i>B</i> , dei <i>P</i> ² (<i>s. l.</i>) <i>b</i>	18 insignia <i>L</i> ¹	nouos <i>ex nouis</i> <i>B corr.</i>	
lauabor <i>BP</i>	19 onere <i>b</i> , onore <i>P</i> , honore <i>BLTV</i>		fastos
<i>Bb</i>	interrogis <i>B</i>	mecum centuriae <i>om. Sirm.</i>	20 sollempnis
<i>T</i>	21 pat̃riũ (<i>r in ras. corr.</i>) <i>L</i>	uenerator <i>B</i>	22 meruit
<i>LTVb</i>	24 sepulchra <i>LPTV</i>	exigerunt <i>B</i>	uiuet <i>B</i>
25 perhenni <i>T</i>			

eloquentiae palmis nobilem inter peritos praesentat effigiem. horum prosapies adhuc quidem parua, iam maxima gemmata pubescentis flosculi ora praeferens, uocis praesidium, quod exhibebit, inplorat, hoc taciti poscens allegatione conloquii. iuuate paruulos, quos habebitis patriae mox parentes: inpen- 5 ditate praesidia defensoribus et pugnate pro teneris, ne maturiores aeuo subcumbamus pro uniuersitate bellantes. scitis quae domus pro generali calamitate desudet, cui debeat pro communi securitate litatio, a qua fluxerit quod inter aduersa inter uos ciuilitas non uacillat. debet uobis origo nostra hanc 10 tributariam functionem, ut semper nutriat patriae suae sine intermissione custodes. ergo si nota uobis sunt bona germinis nostri, inserenda suggerite, ut quod nitet in semine cultura melioret, habeat cespes radici obsecundans poma, quae tribuat. non sunt peregrina, non fugitiua quae poscimus. si Eleis et 15 Olympiacis conflictibus nutritur eculeus de parentibus aestimatus, nos adhuc proficientium creatorum muniamur exemplis. uobis tantum praebuerunt obsequii res secundae, quando propugnatorum uestrorum et adolescit posteritas et adhuc patris auique tutela non deficit. ergo his stimulis incitatum, doctor 20 uenerabilis, suscipe uniuersorum uoces afferentem et genitalis soli allegationibus benignam praebe conscientiam: respice de te iudicia nostra et eleuatus consideratione meriti parem te multorum forma sententiae: labora ut munitio nostra te instruente solidetur et, ne inimica arietum uincat inpugnatio, 25 tu muris patriae studiorum arma coniunge. scimus quorum

2 horum <i>Sirm.</i> , morum <i>libri</i>	3 pubiscentis <i>B</i>	flus-
coli <i>B</i>	4 tatici <i>L</i> ¹ <i>ut uidetur</i>	alligatione <i>B</i>
<i>B</i>	6 maturioris <i>B</i>	7 scites <i>B</i>
(<i>r in ras.</i>) <i>B</i>	9 litacio <i>B</i>	12 intermissiones <i>T</i> ¹
<i>B</i>	cespis <i>LPV</i> , cispa <i>B</i>	obsecundas <i>L</i> ¹
<i>TV</i>	16 olimpiacis <i>LPTV</i>	17 proficientium <i>B</i>
liscet <i>B</i>	prosperitas <i>L</i>	20 tutela] titula <i>B</i>
stimulis <i>BT</i> , studiis <i>LV</i> (<i>nisi quod studius <i>L</i>¹ exh. uidetur</i>), studiis	21 et — nostra <i>om. Sirm.</i>	22 alligationibus <i>B</i>
<i>Pb</i>	22 alligationibus <i>B</i>	24 sententia elabora <i>PTV</i> , scientiae labora <i>B</i>
instruente** <i>L</i> , sustinente <i>Sirm.</i>	munio <i>B</i>	in te <i>L</i>

tibi suboles committatur: prouide ut quod natura ualidum peperit confortet industria. ducis erit, non originis, si de uiri fortis stirpe editus habeat inter bella formidinem. sufficit te sic instructionis tuae sudore crescere, ut praesentes pueros 5 formam ueterum facias optinere. sed dicas forsitan: licet te professio sanctior urgeat, me in istis non habet cura postremum. ego sum, cui Paterium filium mater et uirgo sacri fontis aluus effudit: ego in animae eius secunda natiuitate aut recreatione sum genitor. ergo peculiaris eruditionis eius 10 me prouisio respicit, cuius pater et inter caelestia sum uocatus.

XIII.

DICTIO IN LEGATVM QVI PATRIAM HOSTIBVS
PRODIDIT.

15 Si excellentius crimen est, quod digna ueneratione persona commiserit, habetis, iudices, in uno homine duo diuersissima et proditoris meritum et sacramentum legati. sed uincitur in ipsis uox superata primordiis: facinus uix credo, quod arguo. quis aestimet in uocabulo integritatis consummatam cecidisse 20 perfidiam. cogimur dicere, quia nil mali aut proditor metuat aut uerus legatus admittat. quid accusationi meae pro innocentia nomen opponis? insequentem posses effugere, si esses meritis quod uocaris. nemo cautius malus est quam qui absconditur sub appellatione pietatis: tutum est iniquitatis exer-

1 soboles *LTV* comitatur *LT^vV* proinde *Pb*, *om.* *Sirm.*

2 ducit *B* originis *B* 3 ueri *B* styrpe *BL* sufficet *B*

5 opitinere *B* lacet *Lⁱ* 6 sanctior (t *eras.*) *L*, santior *Tⁱ*

8 saluus *B*, alius *L* nat^uitate *B* 9 eius *om.* *B*

10 respicit *B* caelestia *B*

XIII. 14 tradidit *T*; Controuersia prima *inscr. add.* *Sirm.*

19 cecidisse* (t *eras.*) *L* 20 quia] q *T* 22 posses *Pb*, possis

BLTV essis *BⁱLⁱ* 23 meritis *b* uocares *B* 24 piaetatis *L*

citium, quod honestatis tegitur indumento. facessat propositum
 praestigiis potius quam mente constare: eneruata defensio est,
 quae nudi honoris nititur nihil ualitura testimonio. ut no-
 centior contra patriam existeres, uiam tibi consilia nostra
 pepererunt: nos egimus, ut fortior hostis, dum propugna- 5
 torem quaerimus, appareres: non sentiremus quae inrogasti
 patriae inimicitiarum pondera, nisi sumpsissent ab amicitiarum
 religione principium. externis aduersariis sine labore congre-
 dimur: inerme pectus inuenit qui de gratiae fruge in affectum
 prorumpit inimici: egimus foederis tempore, ut generalem 10
 aduersarium quid grauaret patriam non lateret. iste enim,
 cognitorum splendidissimi, si negligentius in suscepto functus
 officio per animi taedium sociorum commodis institisset,
 capitale mereretur exitium: quale est enuntiasse hostibus
 interna patriae, pro quibus segnus certasse sacrilegium fuit? 15
 quibus sunt expianda tortoribus, quando illud perdideris, quod
 nefas est non iuuisse? quantis colorum uarietatibus et ur-
 banitate letali ad hoc perductus aestimatur, ut legati personam
 putaretur implere? solet uirtus, quae innata non fuerit, cura
 et nutrimentis institui et transire in affectum quod feceris 20
 studio falsitatis: usu honestatis robor adipiscitur qui bonum
 sub dinturnitate mentitur. seruasses adhuc beniuolentiam
 captiosam, nisi inspexisses laedendi callem legationis clau-
 reseratum. tale est, ac si aegris sub febrium iactatione lan-
 guentibus adlaturus salutem curator adueniat et animam in 25
 penetralibus suis sub medicinali specie exclusurus inquirat:
 quis, rogo, huic non pandat secreta uitalium et in quibus
 adhuc locis uigor subsistat adnuntiet? facilis extinguendi
 ministratur occasio illi, a quo sanitas postulatur. sic te,
 inpurissime hominum, aduersus nos intimorum reseratione 30

4 existeris *B*   5 peperunt *L*   purgatore *L*   7 inimi-
 ciarum *L*   11 graueret *L*¹   12 si] sine *L*   13 conmodis *B*
 16 prodideris *fort.*   17 iuuisse (*s eras.*) *B*, iuisset *L*   18 laetali
B, loetali *LV*   20 et transire — falsitatis *om. B*¹ *add. corr. in mg.*
inf.   21 robor *BLT*¹*V*   22 seruassis *B*   23 copiosam *T*¹
 24 reseratum *L*   iactatione *T*¹   26 suis *B s. l.*   28 extinguendi
B   29 ministrator *Lb*   30 hominum *Pb*, omnium *BLTV*

muniuimus. ex uestro nunc, cognitores, pendet arbitrio, si qui peccatis uicit uniuersos non debet omnes reos superare suppliciiis. nascituras in posterum culpas incidite: eueniet ex unius cruciatu generalitatis emendatio. genus pietatis est
 5 circa hostem patriae esse destitutum, ne, dum personae par-
 citis, ad incrementum uitae prouocetis.

XV.

DICTIO IN NOVERCAM QVAE CVM MARITO PRIVIGNI
 ODA SVADERE NON POSSET VTRISQVE VENENA
 PORREXIT.

10

Adest, iudices, nouerca, quae ut satisfaciat odiis, non parcat affectibus, quam ne priuignus euaderet, elegit miscere eius casibus quem dilexit, quae saeuissimarum more beluarum de confusis mortibus tesseram fecit, dignos leti sorte aestimans
 15 quicumque cum inimico illius potuere trucidari. ruptis repa-
 gulis accepit furor eius exercitium, quasi neci deputatum perimens quicquid occurrit. generalitati perniciose esse desi-
 derans, nisi defecissent toxica, adhuc ira crescebat: hausta sunt a duobus uenena quae repperit: quod in aliorum ser-
 20 uaretur exitio non remansit. heu! quemadmodum genuit defectum poculi, cum cadauera pauca conspiceret, indignata sibi quod de funesto liquore plus defunctis, quam quod occi-
 deret, dedit. quaesiuit de extinctorum uisceribus pretium

1 cognitore| *B*   pendet *Tb*, pendit *LPV*, splendet *B*   2 ui-
 cet *B*   reus *B*   4 emendatio *B*   pietatis *L*   5 districtum
PT   parcat *PT²b*, parcat *BLV*, parcat *T¹*

XV. 8 que *B*, qui *b*   9 posset *b*, possit *BLTV*   10 por-
 rexit] Controversia secunda *inscr. add. Sirm.*   12 preuegnus *L*

13 saeuissimarum *B*   14 laeti *B*, loeti *LV*   15 poture *L*

17 perims *L¹*   occurret *B*, occurreret *coni. Schottus*   generalitate

L   18 austa *B*   19 ad uobis *B*   reperit *LT*   20 genuit

B   22 fenesto *B*   23 quesiuit *B*

mortis alienae, si licuisset, abstrahere, ut plurimis per guttas fata dispergeret, ut animarum penetralia uirus nobile possideret. ante experimentum perniciosus effundebatur humor in poculum: fecit eam quid perdidisset agnoscere, postquam de succis abundantibus paucos extinxit. ubinam gentium fuit 5 animus coniugalis diligentiae? ubi maritalis sacramentum copulae? plus egit priuigni quam tori recordatio: dum inmanitati obsequitur, effugatus est uiri praesentis affectus: credidit in quocumque uiuente priuigni remanere posse substantiam. lucem uoluit profana confundere et humani generis 10 messem mundo labente succidi, quicquid in occasum potuit ire praecipitans, ueternis Erebi legibus diem nostrum cupiens scelerata submittere, ne illum uel post inferna odiosus inspiceret. quantis gradibus et profectu scelerum ad uenena descendit? diu exitium distulit, quod aliquando in tormentis 15 constituto ingressit uice beneficii. ante flagris fame frigore inimicum corpus afflixit: postrema est in nouercali indignatione necis executio. uellem in accusatione, iudices, diutius inmorari, nisi facinerosae poenam prolixior lingua differret. nolimus quas peroranti conceditis ut addicenda in luce 20 mereatur indutias. quotiens, scelestissima feminarum, subdolis priuignum fouisti (matrem) mentita complexibus? quotiens innoxiiis potionibus egisti, ut de manu tua mortem securus acciperet? capta(sti) sitis tempus et bibendi necessitatem: (te) forte, ut citius letum porrigeres, exorabat: habuisti misericordis 25 opinionem priuigni desideris obsequendo. quotiens matrum loca tenuisti, ut nouercam tutius exhiberes? solet, libertatis

2 facta *T*¹   possederet *B*   3 experimentū *L* tū *add. m. 2*
 perniciosos *L*   4 eum *L*   5 succis *P¹T*   abundantibus *T*
 7 thori *BLPVB*   12 herebi *BLPT²V*, hebrei *T¹*   13 illam
Pb   inferna (in *in ras.*) *V*   odiasus *V¹*   14 ad u.] aduena
L   15 descendit *B*   18 necis — accusationē *s. l. add. L*
 nellim *B*   19 facinorosae *b*, facinorose *BV*, facinorose *LPT*
 20 concedetis *B*   22 matrem *Pb*, *om. BLTV*   complexibus
 (complexibus *V*) mentita *LTV*   innoxii//s *B*   24 captasti *scripsi*,
 captata *libri*   te *addidi, om. libri*   25 laetum *B*, loetum *LV*
 porrigeris *B*   27 totius *B*   exhiberis *B*

praesules, in coniugali consortio unius sobolis ut commune pignus adtendi, dum affectio quam pater obtinuit transit ad filium: decedentibus matronis uirorum prouidentia, dum ad educandam posteritatem curarum participes quaerunt, sic nouercas inueniunt. saepe tamen sub hoc uocabulo mater accedit eo cautior circa germen alienum, quo sollicitius nomen tragicum uult uitare: genetricem munit securitas et sacramentum nominis sui. <sunt> quae etiam misericorditer creduntur irasci. uestras, infaustae, blanditias iure respuimus, quibus per fucum malitiae interna uestitis. erubesco, cognitores sanctissimi, damnatam meritis suis diuturna inpugnatione sustentare: non est anceps sententia, quam labore suspendo. utinam exquisitis effugetur de luce cruciatibus et lentis secta uulneribus existat superstes corpori suo! non uno tempore de propriis sedibus nocens anima pellatur. in affectum reducitur puritas, quotiens generalitatis oculos expiaueris cruce noxiorum.

XVI.

DICTIO IN EVM QVI PRAEMII NOMINE VESTALIS VIRGINIS NVPTIAS POSTVLAVIT.

20 Creditis, iudices, per hunc uictoriis lamenta misceri et triumphorum saporem displicere de praemio? aestimatis offendi deos in effectu rerum et deduci ad paenitentiam numina, quae nota iuuerunt? adest hominum nequissimus, qui gemere nos imperat, quod patriae nostrae uicit inimicos, qui consummatis

1 sobolis <i>LTV</i>	3 prouidentiae <i>fort.</i>	ad educandū <i>B</i> , ad deducandam <i>L</i>
s. l. uitare] uincere <i>Pb</i>	6 qui sollicitus <i>L</i>	7 traiecum <i>B</i> , traicum <i>L</i>
8 sunt <i>addidi</i> , <i>om. libri</i>	qua <i>L</i> ¹	9 infaustae <i>scripsi</i> , infausta <i>libri</i>
10 uestites <i>B</i> , uestistis <i>L</i> ¹	cognitoris <i>B</i>	erubesco (<i>s ex c? in ras.</i>) <i>L</i>
11 damnata <i>L</i>	14 existat <i>B</i>	superstis <i>B</i>
15 appellatur <i>B</i> , uellatur <i>Sirm.</i>	reducitur (<i>ur ex as corr.</i>) <i>T</i>	
XVI. 18 nomine praemii <i>T</i>	19 postulauit] <i>Controuersia tertia inser. add. Sirm.</i>	
penitentiam <i>BT</i>	20 uictoris <i>L</i> ¹	22 d̃s <i>B</i>
<i>L</i> ¹ homo <i>Sirm.</i>	nomina <i>B</i>	diduci <i>LV</i>
	23 uota iuberunt <i>B</i> , uocauerunt <i>B</i>	
	24 inimicus <i>B</i>	

proeliis, dum laboris pretium flagitat, et hostes et bella commendat, qui exhausta putat laboris esse suffragia, nisi quae iratis caelicolis conferuntur, ut possit ciuitas eius perdere quod per ipsum creditur adquisisse. confidit genium bellatoris pictis tabulis et imaginibus non teneri nec requirit ut seruetur 5 saeculis aere formatus: sola opinatur esse gaudia, quibus euenit munus adulterii. si ad hoc te casibus obtulisti, ut pro sudore tuo nominari pudeat quod requiris, nos non possumus scortis debere quod uicimus. non pio amore bella gessisti, qui post aduersarios in ciuitatis medio cum pudore 10 congrederis: sine causa hostes depulisti qui eorum uicibus fungeris in triumpho. habuimus statum honestatis liberum, dum casibus subiaceamus: fugienda est uirorum fortium felicitas, per quam iungimur miseris subditorum. etenim, curiae lumina, per minutias scelerum hunc opinamur ad inmania 15 uota perductum? quantis gradibus exercitatum facinus peruenit ad hoc ut uitia laudibus mercaretur? credebamus eum, dum uitam in tentoriis ageret et ad insignia roboris duris corpus successibus inuitaret, ciuico amore constringi, ut per militiam eius nec incendium urbes nec sacras corruptela uir- 20 gines possideret. iste enim emit tot uulneribus, ne alter facinorum fruge potiretur. quid tibi debeam, crudelissime hominum, datur intellegi, per cuius beneficia superati exitum uictor ingemisco. dicite, praesules libertatis, quem potius habuimus, qui animos nostros possedit, in tubarum clangore 25 terrorem, dum ferri seges, equorum fremitus minaretur exitium? credo, ne libera patrum colla catenarum rigor adstringeret, ne inuiolabilis matribus pudor in ciuitatis excidio deperiret, ne uotiuua uirginitas sacris mancipata culturis prae-

1 dū|dum *L*   hostis *B*   3 celicolis *B*   5 imaginibus *B*
 requiret *B*   6 saeculis *B*   7 minus *T*¹   9 pio] pro *b* et *Sirm.*
 11 hostis *B*   13 casibus (*ex casidius?*) *L corr.*   14 nec enim *fort.*
 15 minutitas *T*   16 ¶uenit *V*   20 urbes *scripsi*, urbē (*ē in ras.*
corr.) *T*, urbis *BLVb*   uirginis *B*   22 potiretur *L*   23 benefi-
 cilia *B*   24 dicite (*alt. i in ras.*) *B*   praesulis *B*   25 ani-
 mus *B*   possidit *B*   26 ferris egis *B*   fremitu *b*   27 credo
B s. l.   28 matrū *ex* matribus *T corr.*   in. *om. Sirm.*

donis igne raperetur, ne famula castitas hosti pretium fieret
 insultanti, ne corporibus ex humana condicione liberatis uis
 inimica subriperet et aduersariae pudicitia libidini ad ultimum
 deducta seruiret. quaero a te, heroa magnanime, quid de
 5 patria tua mali depuleris, si haec quae timui uictor optasti,
 dum mortes hostium ictibus tuis numinum fauor addiceret.
 percontor utrum poposceris superos in illa necessitate fautores?
 si fecisti, perfunctus periculis sacerdotibus eorum pro debita
 oblatione minitaris? si non adhibuisti pia uota certamini, quid
 10 tibi debeo, quem sine precibus suis generalis prosperitas
 comitata liberauit? si intellegis, multum est quod debes
 numinius, si studuerunt supplici: maius, si dederunt uictoriam
 non petenti. credo, digressus e proelio loco principe delubra
 ueneratus es et ibi gratiam retulisti, unde praedam feriat
 15 manibus certas abripere. uereor ne templis nulla face con-
 sumptis ducat uestalem uirginem sors secunda captiuam.

XVII.

DICTIO IN EVM QVI SENI PATRI CIBOS SVBTRAXIT.
 DATA ARATORI.

20 Nescio, iudices, utrum inueniatur poena, quae criminibus
 satisfaciat inpetiti. interim deest linguae copia, quando faci-
 noris nouitas superat arguentem. iste est filius qui grandaeuo

2 condicione *libri* libertatis *B* 3 et *B s. l.* pudici-
 citia—eroa *om. B¹ add. corr. in mg. inf.* 4 eroa *B*, heros *b in*
mg. magnanime *B* 5 depulis *T* 6 mortes *Sirm.*, mortis
libri hostibus *L¹* ictibus *T* addiceret *Sirm.*, ad-
 dicerit *BPTV*, addi**cerit (di *eras.*) *L*, adijceret *b* 7 percunctor
BT, percontur *L¹* fautores *BT¹* 9 ^minitaris *B* habuisti
L certaminis *B¹* 11 liberabit *B* intellegistis *L¹*
 12 numibus *LV* studerunt *B* supplicii *L¹* 13 plio *B*
B 14 uenerat¹ (t¹ *in tus corr.*) *B*

XVII. 18 sini *L¹* patrice bos *B* 19 damta *B* Ara-
 torij Controuersia quarta *inscr. add. Sirm.* 20 criminibus** *L*
 21 cupia *B¹* 22 grandeuo *libri*

patri, cum posset praebere alimenta, denegavit, id genii sceleribus suis adsocians, ut esset patre incolumi parricida. putas euasisse te debitum de non inlata genitori morte supplicium: ut esses nocentior, pepercisti. potuisses cruciatus, quos intuleras, ultimo patris fine concludere, si medica manu iugulum 5 praestitisses: prima est malorum tuorum adinuentio creatoris proprii exitium nec remouere ut pium filium nec ut crudelem decet inferre. quid est quod inter utramque uiam, exquisiti inuentor periculi, neutram sectatus pasceres promulgata tabe genitoris? uixit te procurante eo infelicior pater, quod mori 10 te procurante non meruit. nemo, sanctissimi, dubitat mundi istius mala aduocata nece sepeliri et communem sortem uotum esse inter aduersa constitutis: necesse est optari quod modum ponit amaritudinis. rogo, quibus est beluis comparandus qui procuratione sua infert dura sine termino? cuius doli, dum 15 manus abstinet ab auctore lucis, leto commutanda pepererunt? iam erat genitor istius annorum fasce contritus: iam per tremenda senis membra aevi depopulatio uestigia olim robusta subuerterat: iam diurnitatis morsibus in rugas, quae declarabat hominem, forma uergebat: non tamen sine spe subsidii 20 ad maturitatem peruenerat, cui iam maior suboles adridebat. potiori fiducia ad uictum congregata dispersit quem semper seimus horrea sua in pignoris alacritate posuisse. omen putauit cogitare de substantia cui existerat natus incolumis, ad gelidam canitiem hoc putans posse sufficere, quod reparatus in 25

1 possit <i>B</i>	scelebus ^{ri} <i>B</i>	2 **ēet <i>L</i>	incolumni <i>L</i> ¹
4 innocentior <i>Sirm.</i>	peperisti <i>T</i> ¹	5 manu iugulū ^γ medica <i>V</i> ,	manu tuorum iugulum media <i>L</i> in ras., manu iugulum medica <i>P</i> ,
manum tuorum iugulo medicam <i>Sirm.</i>	6 prestetisses <i>B</i>	tuor [~] <i>V</i> in mg.	
add. m. 1 creatoris ^{ri} <i>L</i>	7 exitum <i>L</i> ¹	8 utrumque <i>B</i> ¹	
9 inuentior <i>B</i>	neutrum <i>B</i> ¹ , necutram <i>L</i>	promulga <i>L</i> ¹	
12 sepeliri <i>V</i>	14 amaritudini <i>fort.</i>	16 autore <i>B</i> , actore <i>T</i>	
laeto <i>B</i>	commulando <i>L</i> ¹	17 face ⁿ <i>T</i> , face <i>LV</i> , falce <i>P</i>	
19 diurnitates <i>LT</i> ¹ <i>V</i>	rogas <i>B</i>	21 ma**turitatem <i>L</i>	subolis
<i>B</i> , soboles <i>LTV</i>	22 q̃m [~] <i>T</i> ¹	23 in** <i>L</i>	omen] on' <i>T</i>
potauit <i>B</i>	24 existerat <i>B</i>	gelidem <i>T</i> ¹	25 potans <i>B</i>

prosapie annis uiridioribus non merebat, cum repente egregius
 iuuenis tali patrem securitate nudauit. uellem paulisper, uene-
 randi cognitores, ad hunc uerba conuertere: sed reor perire
 monita, quae profligatis moribus exhibentur. putamus, uene-
 5 randi hominum, ad hos usus prolem cuiuspiam magisterio
 peruenire? sufficit germini institutio naturae, quando quod
 solent facere doctores infundit eorum pectoribus lex humana.
 non est ex accidenti bonum debita complere, nec deesse potest
 ratione praeditis quod auibis probamus insertum. uersa uice
 10 aquilas legimus fetuum ministerio pasci, et beneficia parentum,
 quae implumes nati, quando ouorum tunicis exuuntur, indepti
 sunt, quadam districti aequitate restituunt. non putant uolucres
 esse liberum accepta denegare: quale est ingenium quod circa
 diligentiam suorum alites nescit imitari? transeo multiplicibus
 15 exemplis luporum rapacitates: ieiuno escas parentibus ore de-
 ferunt et inpasta uisceribus fera ad creatores suos currit ore
 locupleti. uos perpendite conscientiam rei, quali poena digna
 sit quae inusitata commisit, quia propagantur inpunitate uitia
 et, nisi iudicantium censura succurreret, peccandi uis per gene-
 20 rale corpus exiret.

1 prosapiae *BL* uiridioribus *B* merebat *B*, peribat *LTVb*
 2 securitatem *L* uellim *B* paulisper] facilis per *B* 3 co-
 gnitoris *B*, genitoris *L*¹ sed reor] sedicio *B*, an sed scio?
 4 potamus *B* 5 hos usus] occisus *B* 6 instituti *B* 7 doctoris
B infondit *B*¹ pectoribus *B* 8 adcidendi *B* deesse
 (c. *eras.*) *L* 10 aliquas *T* parci *B* beneficium *Sirm.*
 11 quae *scripsi*, quod *libri* implumis *B* uorum (o *s. l. m. 2*)
L tunicis *B* intecti *Pb* 12 equitate *B* 13 esse
 uolucres *B* adcepta *B* 14 aliter *B* a multiplicibus *B*
 15 luporem *B*¹ rapacitatis *B* ieiunio *L*¹ escar^a *B*
 16 inparta *L*¹ fera (e *ex o*? *corr.*) *B* curret *B* 17 digni
*B*¹ 19 iudicantium *TV* succurreret *V*¹ uis uis *B*

XVIII.

DICTIO IN TYRANNVM QVI PRAEMII NOMINE
PARRICIDAE STATVAM INTER VIROS FORTES DEDIT.
DATA ARATORI V. C.

Quamuis, iudices, uirorum fortium effigies mansuro peren- 5
niter aere seruentur et per haec simulacra nesciant obitum
uel sepulti, quamuis in aeternitatem migret per has artes
imago mortalium et angustam humanae naturae legem uincat
industria: tamen uirtutis pretium nec parricida aliquando
meruit nec tyrannus exsoluit. quando munus innocentium aut 10
sceleratus elicuit aut oppressor libertatis ingressit? statua,
uenerandi praesules, sudoris fructus est, iudicio reddenda
purissimi, ut in utroque congruus nitor nec suscipientem
deuenustet, si indigno auctore prouenerit, nec, si conferatur
inmerito, maculet largientem. si libera aduersus tyrannum 15
uox est uitia detestantis, si licet sub tutore criminum culpas
urgueri, dicam quod sentio. inter duos nefarios res honesta
uolitauit et neutro munita praesidio, nec a quo procederet
nec ad quem deflueret, cognoscebat. res dudum decreta forti-
bus et sanguinis comparanda suffragiis, ad quorum peruenerit 20
iura, respicite, ut eam tribuat usurpator imperii et accipiat
patris extinctor. quo me uertam, nescio: inter uirtutum tu-
arum, uenerande princeps, deprehensus abrupta nescio, utrum
adusem quod tyrannus es an quod honoras praemio parri-
cidas. utrique digni crucibus et de praesenti uita culleis effu- 25
gandi. non creditis sufficere, uos debitum uitasse supplicium,
nisi et tu quod non licet tribuas et ille quod non meretur

XVIII. 3 forter *L* dederit *T* 4 aratori u. c. *TV*, aratorii
L, aratori *B*; Controuersia quinta *inscr. add. Sirm.* 5 iudicis *B*
10 innocentum *Pb* 14 autore *B*, actore *T*, auctori *Sirm.* 16 si
licet] scilicet *B*, sed licet *Pb* 17 urgeri *LTV* nefarius *B*
honestas* *T* 18 presidio *B* procederet *b*, procederit *BLT¹V*,
processerit *PT²* 19 deflueret *b*, defluerit *BLT¹V*, defluerit *T²*
21 eum *L¹* usupator *L¹* 24 es] ē *B* 25 effugandi (i *in*
ras.) *B* 27 set *B* meritur *B¹* ut uidetur

acceperit. iam dudum a te ista per audaciam praesumpta sunt, cum arcem iustitiae profligator intrasti, his ad dominatum euectus suffragiis, quibus in altero statuam contulisti. necesse est, amplissimi hominum, uniuersos fouere quod fuerint, nec
 5 utiliter nisi ab emendatis corriguntur excessus. prodigus frontis est qui punitorem mali credit facinorum sectatorem. iudicis conscientia constringitur necessitate secreti et non putat liberum condemnare in subiectis quod ipsa non dubitauit admittere. quantis successibus aut quam uariis incrementis ad
 10 haec, sentina criminum, peruenisti, ut tibi liceret ad sublimia peruenienti in tantum peccare, cum uelles, ut probrosos ad potiora status inuitares? tu libertatis saporem felle seruitii conmutasti: ille obsequia patri debita uertit ad gladios. quantum laudanda sint quae laesistis aduertite et feriato ore
 15 adcusantis quid mereatur pater et ingenuitas aestimate. tu absoluta colla iugo miserrimae condicionis adstringis, apud illum nihil praeualuit lex naturae: hoc tu circa patriam geris quod intulit hic parenti: in eo fortasse crudelior tu credendus, quod dura imperia sub uitali quadam morte dispensas nec
 20 illis, quibus est desiderabilis obitus, quasi medica manu praestas exitium: ille non passus genitorem in mundo subsistere pernici ictu eripuit uitam lucis auctori. nescio qua sint criminum diuersitate discreti: interim, si liceat, poena iungendi sunt. si te circa ciues alicuius supercillii tumor eleuasset, reum
 25 te designaret laesa communio et priuatae abiuratorem dulcedinis inmoderata nuntiaret erectio. si ille creatorem toruo lustrasset aspectu genitore incolomi, habuisset meritum parricidae. uidete quid dignum his sit, qui ad delictorum fastigia

1 acciperit <i>B</i>	2 iusticiae <i>B</i>	3 statua <i>T</i> , statua <i>V</i>	
4 uniuersus <i>B</i>	quod (od <i>corr.</i>) <i>T</i>	5 corriguntur <i>B</i>	8 con-
dempnare <i>libri</i>	11 uellis <i>B</i>	probrosus <i>B</i>	14 sunt <i>V</i> ¹
lesistis <i>libri</i>	15 pater et] patrum <i>Pb</i>	estimare <i>T</i> ¹	16 me-
serrimae <i>B</i> ¹	conditionis <i>libri</i>	19 imperia dura <i>T</i>	21 im-
mundo <i>T</i>	22 eripuet <i>B</i>	auctori <i>B</i>	nesci ^o <i>V</i>
<i>Sirm.</i>	23 pena <i>B</i>	24 tumor* leuasset <i>T</i>	25 te <i>om.</i> <i>B</i> in
<i>fine lineae</i>	priuate <i>B</i>	26 toruo] turbo <i>B</i>	27 incolomi <i>B</i>

peruenerunt. nihil est quod residuum aut adflicta credat patria aut pater extinctus. facessat a nobis, principes uiri, argumentis acerbare commissum. sufficiunt nuda reorum uocabula, nullo defensionis munienda priuilegio. addam sane delicto quaedam, quae sunt praecelsa reatum, ne ulla res uideatur 5 de actione subtracta, quam sagacibus, ut aestimo, uestigiis inuenistis. ambitur parricidae statua fortium uallata lateribus, et simulacrum, quod aut litteraria cura peperit aut Martius campus refudit, huius imagine posthabetur. duriter, si creditis, ferunt tot euecti titulis nulla se ab effusore paterni 10 sanguinis retributione distare et, si qui animabus reliquus nigor est, deflent praemia sua, quae adnisi roboris exegerunt. ubi honestas, ubi studii liberalis efficacia, ubi munus pro patria dimicantis, si aereas formas arcis possessor exhibet et qui genitoris funus procurat optineat? uos tantum digna 15 meritis exhibete tormenta, ne, si inpar poena impetitos ad-dixerit, nec uobis debeatur laudatio directa censendi. uno itinere uita pellantur quibus paene par exitit sors delicti.

XVIII.

DICTIO DATA AMBROSIO IN ALEATOREM QVI AGRVM 20
IN QVO PARENTES EIVS ERANT POSITI PRO LVDI
PRETIO DEDIT.

Postquam, iudices, deforme aleatoris studium deductus ad exilitatem census euaserat et crescentem certandi curam facul-

2 principes <i>P² et Sirm.</i> ,	principis <i>BLP¹TVb</i>	3 acēbare <i>B</i>
4 minuenda <i>T</i>	adam <i>B</i>	delictu <i>B</i>
<i>BLVb</i>	6 de <i>om. Sirm.</i>	8 litteraris <i>Sirm.</i>
<i>LT</i>	p'hr'e (<i>i. e. posthabere</i>) <i>T</i>	credentes <i>B</i>
sore se <i>LTV</i>	11 reliquos <i>B</i>	12 premia <i>B</i>
14 arcis <i>BTV</i> ,	artis <i>LP</i> (<i>cf. p. 477, 2</i>);	13 efficitia <i>B</i>
<i>L</i>	obtineat <i>BT</i>	15 genitores
<i>TV</i>	16 pena <i>B¹T</i>	impetitos <i>Pb</i> , impetitus <i>BL</i>
sors <i>B¹</i>	17 directa] delicta <i>fort.</i>	18 poene <i>B</i>
	dilecti <i>f̃ B</i>	existet <i>B</i>

XVIII. 20 data] dicta *b*   aleatorem *B*   21 ludi pro *T*
22 dedit] Controuersia sexta *inscr. add. Sirm.*

tatum defectus addixit, coeperunt a turpi praemio nec parentum sepulcra subduci, coeperunt expectari dubia casuum de fauillis et ridenda proponi contentionum momenta de lacrimis. ubi sunt qui dicunt perfunctas luce animas nihil cum huius mundi cultoribus habere commune et post saeculi segregationem diem suum habere translatos? ecce iam maiores istius prope quae obtinuerant sepulcra senuerunt et re ipsa per diurnitatem requirunt busta iam tumuli: et tamen apud comisatorem inprobissimum adhuc creduntur in illis intentionis pretia non perisse. post longa uitae curricula fortuito nil debentes euentum manes iubentur expectare de tesseris: post profligatas, quas parentes tui per longam parsimoniam opes collegerant, post multa argenti aurique pondera, quae iutura heredem parcitas sub dimensione seruauit, urnas ueterum, ut essent in praemio tabulae, sterilitate deterior proles honorasti. si mausolea praecedentium minor posterius cultus ornaret, esset plectenda negligentia et spectaret de illis poenam iudicibus, qui filiorum suorum mores in alienis cupiunt emendare commissis. pro festiuitate certa temporum lege redeunte, pro sertis et quibus animae pascuntur muneribus, credidisti nefas, si genitorum tuorum sepulcra dominos non mutarent. non tibi licuisset domos ultimas pro abducti ab hostibus pignoris tui redemptione distrahere. quaero quae sit necessitas quod alienum uideo in parentum tuorum cineribus possessorem: et nihil mihi aliud nisi ludus opponitur. o misera mortalium condicio, et cum denegantur desideria et cum infelicius conceduntur! quotiens creatores tui sollicitis deum mouere suspiriis, ne de huius usura lucis, quod infaustissimum creditur,

2 sepulchra LPV	expectari LTV	causuum L	3 mo-
menta B ¹	4 nil T	6 translatus B	7 sepulchra LPV
re ipsa scripsi, de ipsa B, de ipsis LTV			8 requirunt Bb, fiunt LTV
tumulis LTV	comesatorem LV, comessatorem T		
10 fortuito B	11 exspectare TV	12 parentis B	colli-
gerant B	14 particas L	15 stabulae T	16 praecedentium B
17 negligentia BT	20 pascantur B	credidistis L ¹	
21 sepulchra LV	dominus B	22 domus B	abducti scripsi,
abducta libri	25 alius B	mortalis LTV	27 creatoris BLb
deu L ¹			

sine legitimo herede transirent? quotiens futuri mens nescia
proximitatem mortis incurrerat de pallore progeniti? editus
institutus eruditus ad hanc messem, iudices, ieiuna pudoris
mente peruenit, ne in iure suo patiatum esse, postquam uni-
uersa perdidit, patrimonii largitores. damnamus in scelerato 5
uoluntatem turpissimam: nam contingit forsitan, ut ad probos
dominos priorum tuorum ossa beneficio leuitatis emiseris.
communis est uniuersis defunctorum reuerentia et circa religi-
onem sorte ultima conditorum dignam poscit humanitas uni-
uersa culturam: excellentius tamen maioribus nostris debita 10
suprema redduntur, quos ita sibi ueneratio proponit ante oculos,
ut dis credamus exhibitum, in quibus defunctorum mandata
peraguntur. seruamus uniuersa quae iusserint, non credentes
inpune contingere, quod de eorum fuerit praeceptione uiolatum.
non inuenio nouum facinoris genus qua explicem nouitate ser- 15
monum. quibus fuit sacrilegium non parere, quale est eorum
suprema domicilia pro ludicris uendidisse? credite, cognitores,
stare ante oculos uestros tot istius ataus uindictae tempora
praestolantes, quorum placatione mansura in posterum circa
parentes diligentia poterit sine labe sanciri. 20

XX.

DICTIO IN EVM QVI IN LVPANARI STATVAM
MINERVAE LOCAVIT.

Semper uenerandorum iudicium ancipitem credimus fuisse
sententiam de confusione peccati. ibi cognitoris, quo potissimum 25

1 ^{sine} in B, sene b quotiens—progeniti *om. Sirm.* 3 ieiunia
L 4 in *om. L* 5 dampnamus *LTV* 6 torpissimam B
contiget B 7 lenitatis T 8 relegionem B 11 su-^{pr}rema
(p *eras.*) B 12 diis *PTb* 16 est *om. T* 17 uendidisse B
18 illius athaus T uindictae *Pb*, uindicta et *BLV*, uindicta et
T 19 praestulantes B 20 saciri T^a

XX. Incipit dictio B 23 locauit] Controuersia septima *inscr.*
add. Sirm. 24 accipitem L

uergeret, haesit deliberatio, ubi dubia extitit sors delicti: nam definitionem aequitati congruam sicut uitia manifesta exigunt, ita obscura suspendunt. quando in luce est facinus, quid spei remanet addicendo? percipite, quaeso, animis et interna
 5 aestimatione tractate, qualis sit qui et uirginitatis oculos et lupanaris secreta uiolauit et in utroque sacrilegus nec flagitia ueneratur, quibus inimicam testem adhibuit, et castitatis profligat ruborem, quam indignis adsociat. exoptulo a te, humani generis ostentum, qui leuitatem tuam ad erigendum Mineruae
 10 simulacrum religionis cultus adduxerit, dum integritatis hostem inlata de loci foeditate monstret iniuria: nec reuerentiam te exhibere Veneriae pollutioni clamat publicata corruptio. nesciunt peccandi terminos qui ad transgressionem sceleris excessuum amore prouocantur: modum in erroribus ignorant
 15 qui crimina excelsa moliti sunt. dum Dionem et Palladem, diuersissima numina, peregrinantibus mancipata sententiis in unum fabricata deridens arte coniungis, fecisti religione tua acerbius quod delinquis. res summo digna piaculo, miscere discordantia et in unum colligere, quibus nisi secretum praestiteris, contumelias inrogasti. creditis inueniri hominem de hac mundi gemina conuersatione neutrum tenentem et nec amicum uirtutibus existere nec fidum uitis inueniri? solent aliquos erigere ad despiciatum boni operis patrocina culparum et qui de sapore laudis alieni sunt de licentiae fruge gratulari.
 20 at te quae istarum rerum inueniet sectatorem? meliori ordini manus contrarias adtulisti nec improbis sinceriter obsecutus colla summitteris. odi, principes uiri, morum suorum remissos iudices, condemno qui per neglegentiam serenorum actuum in

1 dilecti *BT*¹   4 addicendo *B*, ad dicendum *B* (*m. rec.*) *LTVb*
 5 tractare *T*¹   8 roborem *B*¹ *ut uidetur*   humano *L*   9 exigendum *T*¹   12 ppublicata corruptio /// *L*   15 didonem *B* (*m. rec.*) *b*   17 coniungis (*is in ras.*) *B*   18 acerbius (*us in ras.*)
B   summa *V*¹   19 collegere *B*¹   20 inueneri *B*¹   21 conuersione *coni. Schottus*   23 dispeccatum *B*, despectum *LTV*
 25 ad te *B*, adde *B* (*m. rec. s. l.*) *b*   inuenit *Sirm.*   26 in p*|bis
L   27 summitteris *B*, sūmittis *T*², submitteres *b*   28 condempno
LTV   in *om. L*

dubium trahuntur: execrabilius tamen detestor qui in utroque deprehensi nulli exhibent stabilem conscientiam. pollicentur enim paenitentiae tempore honestati affectum quos fidem uideris exhibere peccatis. si te, scelestissime hominum, ante Veneris delubra positum stimulasset Mineruae recordatio, 5 utramque potestatem male diligens ingenii tui memoria lae- sisset? fugisses illius domicilium, cuius aduersariam mente retinebas. qui honor est ibi eius statuam conlocasse, ubi dea pudicitiae potuisset commemoratione uiolari? nesciendo, in- faustissime, gradibus ad fastigia execrandi erroris accedere, 10 pene postliminio bellum inter caelicolas excitasti. uident illi oculi semper turpia, detestati iunctos quadam obscenitatis lege complexus. dum procurante te interest lupanaribus captium numen, solus es qui ostendisti seruire humanae libidini superiorum potentiam et illis eos constringi locis, quibus fuerint 15 a mortalibus deputati. quam dissona erit in adolendis impensa sacrificiis? unius oblatio numinis alteri dabit iniuriam. nam dum per prouidentiam tuam simplex puluinar gemina super- orum potestas obtinuit et in una aede pudor et luxuria con- uenit, neuter deuotionem nostram fauor aspiciet: quas tu 20 habitatione miscuisti, nos propriis habebimus offensas sacri- ficiis. qualia erunt munera, quae gregatim portanda sunt per incestas et uirgines? una offendenda est hilaritate et lasciuia placanda altera. inter uerbenas et tura hostiarum erit causa certamen et inde efficienda sunt irata numina, unde mulcentur. 25 submoueo sacrilegiis prolixam narrationem: moras, quas in

1 dubitum <i>L</i>	execrabilius <i>TV</i>	2 deprehensi <i>B</i>	3 poeni- tentiae <i>BV</i>	honestatis <i>Sirm.</i>	4 scelestissime <i>B</i>	5 **ue- neris (ue <i>eras.</i>) <i>T</i>				
7 fugissis <i>B</i> ¹ ,	fugisset <i>T</i>	aduersarium	<i>T</i> ¹ <i>V</i> ¹	8 qui ⁸ <i>T</i>	10 exigrandi <i>B</i>	accidere <i>B</i>	11 post- liminio <i>B</i> ,	postlimio <i>V</i> ¹	caeliculas <i>B</i> ¹	12 obscenitatis <i>B</i>
13 cōplexis <i>L</i>	int̃sē <i>L</i>	lupanari <i>T</i> ¹	14 nomen <i>B</i>	16 dissonae]erit (<i>alt. e add. corr.</i>) <i>B</i>	17 numenis <i>B</i>	19 e]de <i>L</i>	luxoria <i>B</i>	20 fauore] (<i>e add. corr.</i>) <i>B</i>	21 miscuisto <i>L</i> ¹ ,	micuisti <i>T</i>
habebamus <i>LTV</i>	22 segregatim <i>fort.</i>	23 incertas <i>L</i>	lasciuia <i>T</i> ¹	24 uerbena <i>B</i>	et tura] sectura <i>Bb</i>	25 nomina <i>B</i>	26 submouero <i>TV</i>	sacrilegis <i>b</i>		

luce reus accipiet, inter supplicia consumat, quia deuenustat referentem et alienorum actuum turpitude.

XXI.

DICTIO [IN PATREM QVENDAM, QVI CVM FILIVM A
5 PIRATA CAPTVM REDIMERE NON DIGNATVS ESSET,
AB EO TAMEN ALI PETEBAT].

THEMA. LEX.

Liberi parentes aut alant aut uinciantur. cuidam duo filii,
frugi et luxuriosus. piratas utrique incidere. scripserunt patri
10 de redemptione. pater uero uenditis facultatibus piratas ex-
petiit: cui optio data est, quem uellet redimeret, quia parum
pretii detulisset. ille elegit luxuriosum, quia aeger erat, redi-
mere. qui cum reuenteretur, in uia mortuus est. frugi piratas
euasit. pater petit ut alat. ille contradicit. actio contra Quin-
15 tilianum suscepta. ille enim patrem tuetur, nos filium. rogo
ne arrogantiam putes, qui legeris.

PRAEFATIO.

Numquid fas est aduersus Quintilianum nisi pro ueritate
dicere? aut inmemorem sui loquendi facit auiditas qui tribuit
20 uerba iustitiae? fallentes decet urbanitas, dum peniculo fucata
mendacii peregrinum decorem laudanda uerbo tenus sumit
elocutio. sine solacio oratoriae artis aequitas adseratur: eligo

2 et] etiam *T* turpitude] explē *add. B*

XXI. In patrem—petebat *inscr. B (m. rec.) b, om. BLTV*
6 tamen postea *B*; Controuersia octaua *inscr. add. Sirm.* 7 thema
—*p. 484, 8 iustitiam om. b; THEMA—l. 16 legeris om. B* tema *T*
8 *pr. aut om. TV¹, ech. LV (s. l. m. 1) et Quintiliani Decl. V* uinti-
antur *V*, uitiantur *L* 9 pyratas *LV* 10 pyratas *LTV*
12 eger *LTV* 13 reuenteretur *Sirm.* pyratas *LTV* 14 actio
—suscepta *om. L* quintillianum *T ut lin. 18* 17 praefatio—
p. 484, 1 probitas B ech. fol. 161^a post Carm. II 133, in mg. adn. m.
rec. das laff aus praefatio est *T* 19 aueditas *B¹* 20 orbanita-
tas *B¹* fugata *B* 21 tinus *B¹* sumet *B* 22 sine] sane
Sirm. solatio *LTV* oraturiae *B*

pompam, quam probitas defensa parturiet. procedat contra eloquentissimum uirum caelestium fauore munita simplicitas: de fiducia partium nostrarum oritur quod audemus. uos tantummodo, principes uiri, benignitatem uestram salua aurium animorumque cautione praestate, ne coturnus ille sublimior oris facultate qua praeualet in possessione sua credat esse uictoriam. quid est aliud aduersus eius impetus nos iuuare, nisi peregrinantes reducere post interualla iustitiam?

PRINCIPIVM.

Gauderem, cognitores amplissimi, euasisse me pedorem carceris, uincla piratarum, nisi regresso mihi myoparonum loco pater existeret. quaerit a me alimentum, quem nec auro ab hostibus nec lacrimis liberauit. putat quod illi debeat regressus eius proficere, quem cum potuit non redemit. frustra pastum beneficio legis inploras, qui factis tuis naturae iura soluisti. exhiberi uictum patribus ius decernit: non est tantummodo sacramentum istud in nomine. dicat uel pirata, si pater es. meliorem me fuisse mortuo saepe cum loqueris, numquam ostendis esse, cum iudicas. uiam culparum germani decedentis adtendite: ipse magis genitoris moribus par *(f)*uit qui praelatus est: ego quo omine uitam meam per extraneos ab istis actus exegerim, declaratum est, cum me pater praedonibus sponte dereliquit. ualida sibi uidetur aduersus sobolem argumenta proponere, cum propensioem gratiam meruisse iacet culpa-

1 probitas <i>L</i>	defensa — <i>l.</i>	8 iustitiam <i>om. B</i>	3 laudemus
<i>T</i> tantum <i>Sirm.</i>	5 coturnorum <i>L</i>	8 sticiam <i>T</i>	9 principium <i>exp. B m. rec.; oratio ad indices inser. B (m. rec.) b</i>
10 conditores <i>B</i>	11 uinclas <i>B</i>	pyratarum <i>BLTV et sic postea</i>	
regressu <i>B</i>	mioparonum <i>T</i>	12 existerit <i>B</i>	
alimenta <i>LTVb</i>	ab <i>B</i>	13 liberat <i>LTV</i>	14 partum <i>L</i>
15 nature tue <i>T</i>	iura uel iura <i>B</i>	16 exhibere <i>L</i> , exhiberi <i>B</i>	
17 si pateris <i>coni. Schottus</i>	18 loqueres <i>B¹</i>	19 ostendit <i>L</i>	
<i>T¹V</i> uiam] inuidiam <i>fort.</i>	decidentis <i>BLVb, em. Sirm.</i>		
par fuit <i>scripsi</i> , paruuit <i>libri</i>	21 homine <i>BLT¹</i>	acti/s <i>B</i> , actibus <i>L</i>	
22 exigerim <i>B¹</i>	cum me] culmine <i>T¹</i>	23 dereliquit	
<i>B¹</i>	24 pproximum <i>T</i>		

bilem filium et proximum sepulturae. quaeso, iudices, pronuntiate quid debeam. interim clarum est me et cineribus uitiosi fuisse postpositum. non erubescit quicquam ab eo auctoritate parentis exigere, in quo esse noluit quod uocatur.
 5 utinam mihi ad hos usus ualitudinem piratarum catena reseruasset! facerem praebitione indebiti alimenti patrem meum pudore captiuum, ut iniustus arbiter de propriae gemeret iniquitate sententiae. cibus enim, qui ab illo praestatur, cui nihil boni mer(u)eris, exhaurit: ieiuna sunt saturitate sua uiscera,
 10 quae non habent conscientiam beneficii ante conlati. nescio quid de duobus filiis homo ille spei suae residuum putet, qui unum terrae reddidit, alterum passus est in perpetua raptorum dominatione seruari. accipiat, nisi confunditur, quicquid exhausta suppliciiis membra demerent. non noui quid senex a
 15 debilitato flagitet: interim, quod aduerto, sumus ambo pascendi. quid mihi rationem modicae facultatis adducis in medium? qui unum redimere uoluit, sic substantiam suam uendidit, ne pretium pro utroque sufficeret. quis infelicitatem meam, quis miserias possit exponere? cui post Cilicas et ipsa, quam
 20 resumpsit, esse fertur libertas obnoxia? dicite quaesumus, iudices, si et in patria mea debitores pronuntiabimur, quid euasi? addidit creator sanctissimus dolere me, quod emisissent uincla germanum. quasi uero tantum a nobis exigat natura seruitium, ut compenset erepti fratris hilaritas, quod remansi.
 25 amorem debemus carnis sociis absoluti. credite dicenti manifesta: nesciunt intrare de altero gaudia hominem pro se timentem. illud enim improbati more clamat examinis, ditio-rem esse quodammodo a quo aliquid poscitur. talem technam in supplicationibus fucata seruat urbanitas, ut utatur composita

1 queso <i>B</i>	3 potest positum <i>B</i>	quidquam <i>B</i>	5 reseru-
uasit <i>B</i>	6 facere <i>L</i>	7 proprii <i>L</i>	9 merueris <i>scripsi</i> , me-
reris <i>libri</i>	exauret <i>B</i>	13 quicquid exausta <i>B</i> ¹	14 deme-
rent (<i>an demeruerint?</i>) <i>scripsi</i> ,			15 demerent <i>Bb</i> , gemerent <i>Bb</i> ,
<i>gemerint LV</i> , genuerint <i>T</i> ,			<i>gemuerunt Sirm.</i>
15 interea <i>LTV</i>		qd <i>L</i> ¹	17 qui dum
<i>fort.</i>	18 sufficerit <i>B</i> ¹	19 meserias <i>B</i> , miserias meas <i>LTV</i>	
qui <i>LTV</i>	ciligas <i>B</i>	20 resumpsit <i>B</i>	quesumus <i>LV</i>
22 dolore <i>B</i> ¹ <i>L</i>	23 nobis] nobilis <i>T</i> ¹	25 debimus <i>B</i> ¹	
28 tegnam <i>BLT</i> ¹ <i>V</i> , tegnam <i>T</i> ²	29 fugata <i>B</i>		

humilitate pro iaculis, quatenus commento superbae abiectio-
 nihil ei relinquat liberum, qui rogatur. licitatum pro ambobus
 censum testatur, quem pro uno constat expensum: expectat
 geminam gratiam de beneficio singulari. nescio utrum quae-
 rendum sit quid cogitauerit, cum apud uniuersos liqueat quid 5
 fecerit. exhaustit partium tuarum defensiones pirata, qui de
 nobis praestitit optionem: teneat quae sola desiderauit sepulera
 de filio pater, qui tantum moriturum redemit. nam qui sano
 languentem praeposuit denuntiauit se horruisse uicturum.
 quid de superstitite poscas, nescio, habens in consolatione 10
 lacrimas, quas emisti.

NARRATIO.

Perpetuo, iudices, honestatis culturam et in aetate peccatis
 amica seruauit, subtrahens impensas desideriiis puerilibus, unde
 posset aevi gaudere maturitas. huius rei frugalitate fecimus, 15
 ut remaneret patri quod pro luxurioso filio posset offerre. quid
 de patrimonii exilitate causaris? si par moribus extitissesem,
 usque eo perducta res fuerat, ut neuter potuisset absolui.
 inaequalis est arbiter, qui proficere uoluit alteri quod nostro
 pudore condidimus. quantum adserit paterna districtio, causa 20
 nobis diuturnae captiuitatis probitas fuit. sanus diligens patri
 fratrique sedulus, talis reduci non meretur in patriam et, nisi
 extitissesem una sorte captiui, sorduisset suspicione nostra
 regressio. aequales calamitate fuimus, sed patris amore di-
 stantes. felix luxuriae suffragio iuuenis et ante magnam partem 25
 communis exhaustit substantiae et ipsi profuit quod remansit.

1	quatinus <i>B¹TV</i>	supbae (<i>supra p ras.</i>) <i>B</i>	obiectio- nis <i>LTV</i>
3	consta/// <i>B</i>	expectat <i>LV</i>	5 liqueat quod (<i>q T</i>) <i>LTV</i>
6	fecisset <i>B</i>	exausit <i>B¹</i>	7 sepulchra <i>BLT</i> (<i>se T s. l. corr.</i>)
8	redimet <i>B</i>	9 langescens- tem <i>T</i>	se* <i>L</i> uictorum <i>L</i>
10	habes <i>B</i> (<i>m. rec.</i>) <i>b</i>	consolatione <i>B</i>	11 emisisti <i>L</i>
13	iudicis <i>B¹</i>	peccatis (<i>c in ras. m. 2</i>) <i>L</i>	15 possit <i>B</i> 16 lu- xurioso <i>B¹</i>
	<i>uidetur</i>	possit <i>B</i>	18 posset <i>LTV</i> 22 tales <i>B¹ ut</i>
	meritur <i>B</i>	23 extitissimus <i>B</i>	suspicione <i>LT</i>
24	regressio <i>L</i>	25 luxuriae <i>B</i> , luxuria est <i>LTV</i>	26 exausit <i>B</i>

me miserum et semper paterna iudicatione captiuum! prolusi in pace ante quod pertuli et, dum recti iter teneo, indicio parsimoniae, qualiter inter hostes uiueretur, agnoui. hinc est quod cibo, quem ministravit feritas illa, contentus uixi inter
 5 ultima solacio consuetudinis, non humanitate raptoris. quaero cui me seruauit usus ille frugalior, si aequi obseruantia patrum meretur offensas?

OBIECTIO.

Quid quod barbarus dixisse se perhibet, unius pretium per-
 10 tulisti? debitum semper accipiunt obiecta responsum. de nulla pependisti auctione sollicitus: aurum quod exhibueras ante preces inimicorum oculis obtulisti. dum sic tibi uniuersa procederent, a nullo potuit ambigi quod sufficeret desideriis tuis unius liberatio. mox tamen ut illa antra repleta squalore
 15 mortis intrasti, quid esses electurus, antequam optionem tribueret pirata, cognouit. non descendit ista de amore trepidatio: nihil ostendit ambiguum qui de duobus filiis per omnia signa diligentiae, quasi ad unum uenisset, adnuntiat. post egressum tuum fortiores me artauere custodiae: diuinitati gratias, si
 20 libertatem meam et hoc tutata fuerit, quod euasi. tua interim ad inimicos uocem uidetur emisisse sententia: nisi studiose quem relinquo seruetur, elapsurus est. dis ducibus fuga nostra ante oculos hostium locata efficax fuit.

EXCESSVS.

25 Praeterea, ut est fandi locuples pater et uiuendi diuturnitate didicit praesentare quod loquitur, callens inponere necessitatem

2	antequam <i>T</i>	4	cibum <i>B</i> <i>fort. recte</i>	contēptus <i>T</i> ¹		
5	solatio <i>B</i> ¹ <i>LT</i>	7	meritur <i>B</i>	9	se <i>B</i>	praetium <i>B</i> ¹
11	auctione <i>B</i> , actione <i>T</i>	exhiburas <i>B</i>	13	sufficerit (<i>corr. m. rec.</i>)		
<i>B</i> , suffecerit <i>LTV</i>	14	scalore <i>T</i>	15	quid] squama quid <i>B</i>		
elicturus <i>B</i> ¹	op***tionem <i>L</i> , optionem (<i>add. m. 2</i>) <i>V</i>	tribuerit <i>B</i> ¹	16	pyrata (<i>y ex i</i>) <i>B</i>	discendit <i>B</i> ¹	amore (<i>a ex t corr.</i>) <i>B</i>
<i>BLVb</i>	19	me <i>om. B</i>	arctauere <i>B</i>	20	hoc <i>T</i> , hic	
studiose <i>B</i>	tutata fuerit <i>Bb</i> , tutauerit <i>LTV</i>	21	inimicus <i>B</i>			
<i>T</i>	22	reliquo <i>LV</i>	elapsus <i>B</i> <i>recte fort.</i>	diis		
25	locuplex <i>T</i> , locuplebs <i>B</i>	et] in <i>T</i>	diuturnitate <i>L</i> ¹			
26	loqr <i>T</i>					

mentibus per auditum, dicit omnibus in humanitate degentibus cibum esse communem et ab uno flagitat quod non licet quemquam negare, generaliter allegans deberi uniuersis quicquid terra produxerit. sed quando in communem usum seges triticeam subolem et liquorem uineta fundebant nec uiritim 5 tellus erat distributa cultoribus, nullus inter hostes filium sic reliquit, ut crederetur gemitus praetulisse seruitiis. ignoro, iudices, postquam elegerit lacrimas, de superstite quid requirat. sed metum nobis legis obiecat et quod inter parentes et liberos scriptum est sibi deberi uult qui nihil exhibuit de 10 parente. uoluntatem nostram, dum cogimur, quaerit et desiderat hoc nos exhibere pietati, quod ipse professus est excusantem non posse negare formidini. numquid misericordiae locus est ubi instat imperium? quod non licet subtrahi non possumus dicere liberalitate conferri: clementia nisi ingenua 15 non uocatur: quicquid non dare praeuales, ceu sincerum munus computa, si dedisti. at frequens nobis naturae iteratio et sanctum creatoris nomen obsistet, quasi usura lucis dono parta caelestium inter illa, quae ab hominibus tribuuntur, possit adscribi. sacrilegium est superiorum indulgentiam semen dixisse 20 mortalium: de sola habet libidine testimonium pater crudelis. iungit etiam oneribus meis, dum reposit solacia destituti, dicens sibi ciuitatem potuisse succurrere, ni redissem. quid aliud uoluntas ista manifestat, nisi ut rursus me pirata suscipiat? si grauis est inempta uisio prolis tuae, certe uel quod 25 soles magno comparare, meum bustum sine pretio possidebis: aetas quidem pollicetur uitam, sed tormentorum magnitudo, quam acerbiolem te digresso pertuli, promittit exitium.

2 comunem V	3 quenquam T	alligans B	quidquid
B	5 sobolem B (corr.) LTV	licorem B	uiritem B ⁴
6 erat B s. l.	7 reliquid BLT ¹	crediretur B	seruitiis
(ii in ras.) L, serui B, serenis fort.	8 eligeret B		superstite
(persti ex peristote? corr.) L	15 conferre LT ¹ V	16 quidquid	
B	praeualis B	ceu om. B	sincerum munus scripsi, inter-
munus LTVb, inutermunos B	17 ad B	18 obsistet B (m. rec. s. l.) b	22 honoribus B
24 pyrata (y ex i) B	26 comparare eum B	pretio B	28 de-
gresso LT ¹ V	promittet B		

EXEMPLA.

Deinde protulisti exempla paterno digna proposito: sed interpretatione uiluerunt, quasi aetas cana desideris tuis formam et non imitationem sanctis praestiterit institutis. quid magni Aeneae humeri ponderis de creatoris fasce senserunt? aut pressit filium corpore, cuius ipse fuit saepe baiulus actione? uis scire quia eripi de hostibus meruit? ante oculos locatum est quod noluit, ne graualet, credens sibi sepulturam procumbentis Ili ruina praestari, et ne procedentem natum uita digniorem senilia membra retinerent, occasum ciuitatis dixit satis esse pro tumulo. ille praedonibus euadente filio remanere uoluit: remeasti ad patriam tu relicto. quid nobilia Scipionis pro genitore suo facta commemoras? ille pro auctore sedulo dum se optulit, totum dedit, sed non consumpsit uniuersa quae debuit. semper uotorum bonorum est causa consimilis nec discreta sunt studia benignitatis. pronuntiat quid de filio mereatur qui eum ad officia naturae nisi coactum aestimat non uenire. uinacula, nisi paream, lex minatur: quid refert? ad hanc me consuetudinem suppliciorum a te procurata formauit diurnitas, quamuis longa poenarum tolerantia non faciat contumacem. miror tamen, si quod effugi de barbaris pater intulerit: nihil est unde declinentur praedones, si sors ipsa sequatur in patriam: una est, quantum uideo, genetalis soli et peregrinationis aduersitas nec dispar amaritudo reduntibus et captiuis. nequaquam tamen quid intersit inuenio nec quae potissimum ceruices meas catena nectat inquiri: regentis ferri nexus incurram aut gulae uectigal exhibeam, una condicio est. ieiunus epulas portabo satiato et, quod est

3 interpretatione <i>B</i>	4 imitationem <i>T</i> ¹	5 censerunt <i>T</i> ¹
6 pressit] pera]esset <i>B</i>	7 quia] qua re <i>fort.</i>	8 sepulturā* (p <i>eras.</i>
uidetur) <i>L</i>	9 illi <i>B</i> , illi <i>LTV</i>	procidentem <i>B</i>
<i>L m. 2</i>	cumulo <i>B</i> ¹	11 eē <i>ex ē</i>
cum ille <i>LTV</i>	13 commemorem <i>B</i> (<i>m. rec. s. l.</i>) <i>b</i>	ille]
17 nisi <i>B s. l.</i>	sedulo] suo <i>T</i>	15 bonorum] beatorum <i>T</i>
qui <i>T</i>	18 uincla <i>b</i>	peam <i>B</i> , per eam <i>b</i>
20 quanuis <i>T</i>	penarum <i>TV</i>	quod <i>Bb</i> ,
22 praedationes <i>T</i>	21 si <i>B</i> , nisi <i>LTV</i>	
27 guilae <i>B</i>	sors (<i>r in ras.</i>) <i>L</i>	23 genetalis <i>LTV</i>
28 conditio <i>LTV</i>	aepulas <i>BLV</i> , eplas <i>T</i>	

deterius, non amanti. quantis oblata a me proiciet alimenta fastidiis? quo deuotionem meam rancore calcabit? homo quem misericordem habere, et dum essem inter extrema, non potui. ex aequo me et germanum meum redemptionem litteris poposcisse denuntiat, paribus absolutionem inplorasse lacrimis, in simili epistulas constitutos sorte dictasse. non renuo, non refuto: habet de hac obiectione uictoriam. illud tamen flagito, quae causa fecerit ut quod, <dum> duo poposcerunt, duobus est debitum, unus acceperit? pro utrisque maria intrasti et liquentis elementi minas, quantum adseris, pietate duce transisti. quis de gemina caritate credat homini cum uno redeunti? numquam misericordia nisi periclitata laudatur: quo pudore cessante effectu praedicatur affectio? numquid semper secretum pectoris innotescit ueraciter clauae sermonis? pietas, quae non etiam muta rebus tenetur, ostentum est. inter omnes homines inconuulsa amor radice subsistet, si ualet ista iactatio. lex dicit: "aut alat aut uinciatur". clamat pater: "pastus iste parenti, uel si non redimat, iam debetur". ad has te equidem partes, cum ab officio, cui eras per naturam obnoxius, cessares, armasti: proficit uentoso munimini quod genuinae negatum est turpiter puritati. crede mihi, lex cum parentem locuta est, non tacuit redemptorem: hortata est iussit extorsit uniuersa sufficienter impleri religiosi operis sacramenta per nomina. calamitas mea sensus tuos ad huius rei intellectus obnubit: redemptio filii, quae est in diligentia necessitudinis, esse nou potuit et in praeceptis. impietatem meam et in liberatione fratris inuidiam, dum Ledaea pignora laudas,

2 quo] qui *B*   3 inter (*r in ras. corr.*) *B*   6 simile *B*¹
 constitutus *B*, contitutos *L*   re*|nuo *B*   non refuto *Bb*, non
 rerum *LTV* (*sed renuo n̄ rerum V in spatio uacuo add. m. 2*)
 7 habeat *B* (*m. rec.*) *b*   abiectione *L*   flagitio *B*   8 dum
addidi, om. libri   9 acciperit *B*¹   liquenti *L*   10 moenas
B   11 caritate *B*   14 innotescet *B*   clauae (*c in ras. ex a?*
corr.) *L*   15 homines omnes *T*   17 uintiatur *V*   clamet *B*
 18 debitor *B*¹   19 aequidem *B*¹   20 cessares *scripsi*, cessaris
libri   munimini *L*¹   21 gemine *T*   24 tuus *BLT¹Vb*
 25 obnubit *B*   filii *B*¹   26 et *om. LTV*   27 ledea *LT*, laeada
B   laudat *B*

accusas. nescis quia, si inter illos tuae distributionis processisset aequatio, generasset errorem: nam unum in perpetuo decore lucis, alterum in iugi noctis possessione damnasses. mentior, si alia iudicia tua extitere de filiis. quidnam esse
 5 censuisti, cum unum numquam habiturus pirata dimitteret, alium numquam relicturus quasi patre tradente retineret? quicquid post oculos tuos in illa ferali terra sustinui, a te processisse non dubito. spes mihi uniuersa consumpta est, postquam sine me de solo barbarico redemptor abscessit. quas
 10 naues ad litora inhumana tendentes non primus inspexi et quicquid uanescente uisione non sequebantur oculi mente comprehendi, quia sagacius inspiciunt aliquid qui promptius praestolantur? quotiens ante aduentum tuum, si quando nos lustrare aerem pirata permisit, in extraneis mihi personis
 15 pater occurrit et uidi has, quas sibi amor sine mentiendi dedecore pingit, effigies? his imaginibus diu sollicitata corda feriuntur. heu! quotiens renuenti mihi cibos, quos pirata praestabat, hac barbarus consolatione subuenit: "nil metuas, nil de hac adflictione suspires: si creator tuus superest, parum
 20 a libertatis statione seiungeris." ecce aliquando adfuit sors cupitis: alacer mihi aduentum istius et praedo nuntiauit. non longe fuit ab integrae amore clementiae qui redemptorem laetus excepit. non habuimus, iudices, dominos inhumanos: fuerunt qui potuissent et prece molliri: si auri inopiam con-
 25 pensassent lacrimae, uno tempore utrosque reduxerat: testatus est noluisse fieri quod non est magno precatus inpendio. expendite, quaeso, quid a me iure postulet qui mihi in ultimis nec supplicatione subuenit. adiecisti quod priuilegiis naturae

1 inter] pr <i>T</i>	processisset ergo <i>B</i>	2 in] etiam <i>T</i>	3 in]
etiam <i>T</i>	damuassis <i>B</i> ¹ , damnasset <i>Sirm.</i>	5 pyrata (<i>y ex i</i>)	
<i>B</i>	demitte ^r it <i>B</i>	7 sustenui <i>B</i>	9 *abcessit <i>T</i>
10 littora <i>T</i>	11 uaniscente <i>B</i>	sequebatur <i>L</i> ¹	13 prae-
stulantur <i>B</i>	*si <i>L</i>	14 mihi <i>om. T</i>	15 p̄t̄ ex p̄t̄? <i>L</i>
corr.	16 pinget <i>B</i>	17 rennuenti <i>B</i> ¹	cibus <i>B</i>
18 prestabat <i>B</i>	subu*enit <i>L</i>	19 suspiris <i>B</i>	patrum <i>B</i>
21 capitis <i>B</i>	24 p̄ce <i>B</i>	26 praecatus <i>B</i> , imprecatus <i>V</i> ¹	

munitus sis et quod in me deliquisti non liceat uindicari. sed non habet innocentiae praerogatiuam qui defensionem suam locat in apice, insons actionis luce niteat: citra dissimulationem crimina confitetur qui in hoc tutelam suam aestimat quod praecedit: reos nulla defendit auctoritas: in facinerosis sacra- 5
menta nominis euanescent.

EPILOGVS.

Et hoc, sanctissimi cognitores, ita post custodias latronum alio labore pectoris allegaui, quasi, etsi essem (non) debitor, ualarem exhibere quod poscitur. non considerat spoliata carnibus 10
ossa, dominorum inhumanitate sordentia, et patefacta per carnifices naturae secreta non respicit. in corpore meo in lucem quicquid homo est tormenta protulerunt et penetralia uiscerum instante crucibus barbaro, cum pater mihi dedignaretur adesse, uulgata sunt. modum transit atrocitas, quae uel in 15
debitis exigendis non principe loco uires interrogat. tu cum uideas aetatis in me ualitudinem miseriarum fasce mollitam, cum aevi robur multiplicium calamitatum uarietate contritum, cum et necessitates senectae habeam et inuidiam iuuentutis, non a me desistis poscere quod et hostis remisisset exhausto. 20
tu accipies tributariam functionem, et adhuc me magnitudine nominis et genio parentis incessis, cum miserationem, quam debes cuiusque homini, despicias exhibere uel pignori. superna dispensatio hac intentionem tuam mercede locupletet, ut rursus prolis tuae funera notiua respicias et qui grauaris 25
de uiuaci praesentia desideriorum summam capias de sepulchris.

2 prorogatiuam <i>L</i>	deffensionem <i>T</i>	4 tutelam] titulam (u s. l.
<i>m. rec.) B</i>	suam (u s. l. <i>m. rec.) B</i>	5 reus <i>B</i> facinerosis <i>T</i> ,
facenosis <i>B</i>	7 epilogi <i>B</i>	9 non <i>addidi</i> , <i>om. libri</i> 11 sor-
dentiae <i>B</i>	12 respicet <i>B</i>	13 protulerunt tormenta <i>LTV</i>
14 cruciatibus <i>LTV</i>	17 miserarum <i>T</i>	18 robor <i>BLV</i>
20 exausto <i>B</i> ¹	21 functionem <i>T</i>	23 debis <i>B</i> ¹ ut uidetur
24 locupletit <i>B</i>	25 respicias <i>L</i>	26 sepulchris <i>BLV</i> ; finit <i>add.</i>
<i>TV</i> ; ennodius emendaui meam deo meo iuante <i>subscr. B (exp. m. rec.)</i>		

XXII.

D I C T I O.

PRAEFATIO.

Copiose quidem egregius adulescens inuentorum suorum
 5 diuitias in ordinem digerens uerborum quoque ubertate dotauit
 et quae pro religione esse credidit digno reuerentia ore de-
 prompsit. sed procul opinionis insidiis cessent malignorum
 commenta tractatum. non nos contra Aratorem dictionis
 10 pectus opponimus, sed nec erumpentem in lucem laudis pal-
 mitem inimica falce truncamus: sed quem uerborum callem
 sequi debeat demonstrantes, scimus in illo nobis elarius, si
 eum praeferrere contigerit, triumphandum, quia de nostro hausit
 quicquid deo amplificante de scientia opum largus effuderit.

THEMA. LEX.

15 De capta ciuitate hostium sacerdotes et uestales
 uirgines liberi dimittantur.

Post secundos bellici certaminis euentus inter triumphos et
 laureas uires habere non potest lex ad resistendum recitata
 uictoribus. quid gladiis per affectionem mortis egimus, si
 20 erit quod post proelia formidemus? iacet ante oculos meos
 quicquid haecenus minabatur exanimum, et postquam fusa est

XXII. Dictio *om.* *BLTVb*; *Controuersia nona inscr. add. Sirm.*

4 copiosae *B*   adolescens *B*   5 deserens *B*   donauit *L*,
 ditauit *Sirm.*   6 relegione *L*   orae *B*   deprompsit *B*   7 in-
 sidiis *scripsi*, insidias *libri*   8 tractatum *B*   non *om.* *LPTV*
 10 truncamus (tr *in ras.*) *B*   11 scimus *T² et Sirm.*, sicimus *BL*
PT¹Vb, sic scimus *fort.*   illos *B*   12 praeferrere *B*   trium-
 fandum *B*   nostris *Sirm.*   13 amplificante *B*   largius *Sirm.*
 THEMA] In nomine patris et filii et spiritus sancti thema *Bb*
 15 capta c.] capciuitate *B*   16 uirginis *B*   dimittantur *BT*
 17 secundus *L*   belli^{ci} *T*, belli *LPV*   triumphus *L*, triumphos
B   19 gladii *B*   20 post *B s. l.*   praelia *B*   oculos****
 (tuos *eras.*) *L*   21 actenus *B*   fu*sa *B*

inimica congressio, nescio quid nobis adferunt defunctorum principum decreta terroris. nescit probatae qualitatem uirtutis expendere qui de cartarum freno superbit armatis. adquiescant istis inertia corda repagulis: ego quicquid mihi licentiam tollebat ense dispersi. illud tantum potest nobis quicumque 5 negare, quod nolumus: illum contentus sum habere terminum, ad cuius me transgressionem desideria non uocarunt. mihi quicquid praeualuero habere lex tribuit. otium et toga denegantes aliquid ferant: mihi totum natura peperit quicquid in procinctu constitutus extorsero. sola nobis scripta iura sunt, 10 nil timere. et haec quidem auribus uestris, quasi bona esset formula, quae obiectabatur, adserui. nutrix tamen uirorum fortium lex, uindex libertatis, patriae munimentum, iubet post certamen heroas suos recidiuam intentionem habere de praemio, et gestis non contenta felicibus, dum tollit sudoris pretium, 15 frangit studia dimicandi. ergone bona sunt praecepta quae, ne boni efficiamur, occurrunt? quaecumque fructum adimant laborum, censores prudentissimi, de aliena nos facultate castigant. numquid aequum est habere ualitudinem sanctiones de externo iure conscriptas? aut uidetur rationi uicinum spem de 20 futura possessione praecidere? quid nobis religionis in sacerdotum personis nomen opponitis? deo duce, quem in illis ueneraris, optinui. cuius intuitu desideras eos de iugo nostrae seruitutis euadere, ipso noueris teneri illos imperante captiuos.

1 nescio (sc in ras.) B	2 principium B	qualitem B ¹
3 armatus P ² b	atquiescant L	4 istis] is B cordis B
5 quisque Sirm.	6 nolumus b et fort. L ¹ , uolumus Schottus	
contēptus T ¹	7 cuius] cupis B	uocarent L ¹ 8 tribuet
B denegantis T	10 procincto B	12 tamen] uitā en B
13 patria emunimentum B	iubet] iob et B	14 aeroas BV,
eroas LPT	sus B	15 contempta T ¹ tollet B
praecium B	17 nec T	quaecum LV, quecum LPT
fractum B ¹	ademant B, adimunt b	18 laborem BLT ¹ V ¹
concessores L	alieno B	20 extremo T iure (e corr.)
B uedetur B	22 nomen om. Sirm.	opponetis B ducēcē
L	23 optenui B	cuius intuitu Bb, tu LPTV
Pb	illos Bb, illo LPTV	inperante Bb, inspirante LPTV

contra superos nititur qui quoscumque illorum sententia pro-
 sternit extulerit: quos festinas eripere nequaquam effecti
 fuerant hominum, si meruissent ministri esse caelestium. ecce
 tecum de sapore legis, quasi non habeam quae responsi loco
 5 obiciam tela, contendo. quam iustitiam putas in illa iussione,
 quae ut hostem fulciat socios imperia propagantes addicit?
 tolle spem praedae, tulisti uota certaminis, et, si defrudatur
 genius laureati, ad paenitentiam rediet quicquid contemptu
 lucis expetii. facessat a prudentibus aequitatem huiusmodi,
 10 non dico lege, sed tyrannica inscriptione requirere, quae in-
 grata numinibus, inimica uirtuti, contra fas et iustitiam pu-
 gnat mentito colore pietatis. nescis, loquacissime hominum,
 quam iustus dolor de amissa laboris fruge nascatur. hoc est
 dicere, quicquid dis ducibus adquisistis, eripimus. uidi urbem
 15 inimicam quasi uno incendio senescentem et ipsas caelicolum
 sedes desertas et spoliatas diuinitate prosterni: et putas reman-
 sisse quicquam quod non debeat esse uictoris? quid quod ipsa
 friuola et inanis constitutio obscuritate confunditur? dicit enim
 sacerdotes uel Vestales uirgines debere libertate gaudere. credo
 20 illos nominat, in quibus domicilium suum esse caeli habitator
 ostenderit, quos maiores esse hominibus aetherius fauor sua luce
 signauerit. indicunt eorum reuerentiam quos agnoscere uolunt diuina
 pontifices. uidimus miseros, quos tuetur iste, inter fauillas lapsae
 urbis de sola expectantes lamentatione praesidium et nil

1 prosternit *B*   3 fuerant effecti *PTb*   5 qua *L*   6 socius
B   inperia *B*   addidit *Bb*   7 praede *BTV*   tullisti
B   deprudatur *B*, defraudatur *LPTV*   8 penitentiam *BTV*
 rediret *P¹b*   9 expetiit *Pb*   facescat *B*   aequitatem *om.*
spatio 10—15 *litt. uacuo B*   10 tyrannica *L²TV*, tyrannicam *B*
 11 nominibus *B*, muneribus *Pb*   12 mīto *T*   14 diis *T*
 docibus *B*   adquisitis *T*, acquisitis *P¹b*   uidi] ubi *Sirm.*
 15 senescentem *B*, cinescentem *coni. Schottus*   illas *Sirm.*
 16 diuinitatem *B*, diurnitate *b*   remanere *LPTV*   17 quid-
 quam *B*   uictoris (*pr. i in ras.*) *B*   18 fribula *B*   inanes
B   19 uel etiam (*etiam ex et corr.*) *T*   21 fabor *B*   22 indi-
 cunt *scripsi*, indicit *libri*   agnoscere (*ci in ras.*) *B*   uoluit *T*
 23 uidemus *LPTVb*   fabillas *B*   24 expectantes *Pb*, expectantis
BT, expectantis *LV*   nihil *L et Sirm.*

habentes fiduciae de proposito inter turbas captiuitate pressas errare. non illis inerat peregrinus splendor in uultibus, non quae officium nuntiaret hilaritas. nesciunt inter aduersa turbari quibus in saeculi tempestatibus de innocenti conscientia portus occurrit. uidimus afflictiores ceteris trepidantibus quibus nuda nomina, lex ridenda, concedis. qui remansit locus in meritis, si sacramentum istud solo constat in titulo? dici credo aliud** aliud esse pontificem. uidi saepe ante confectas ieiuniis facies directa in iugulum tela cecidisse et retusos ab inermibus gladios rigentem perdidisse naturam. si creditis religiosa dicturo, non fuit templorum minister qui inter quaelibet discrimina humano eget auxilio. scit supremus arbiter possessionem suam noua luce uestire. non latet caelestis illa permixtio et, quamuis humanae fragilitatis tunica uestiatur, effulgorat. quid quod ipsi parati ad famulandum ueniunt qui trahi ad seruitia non merentur? hac extremitate qui indignus est non rebbellat. occurrunt ad obsequia quorum mens est digna culminibus et peruicaciam mortalitatis eliminant quos nefas est ad inhonesta constringi. isti tui pericula, si nequaquam absolui mereantur, intendunt. non possunt subtrahi hominibus quos non intellegimus quicquam amplius habere de homine. iuuate me, socii, iuuate consortes et garrulitatem inpugnatoris mei auxiliante ueritate comprimate. agitur res, de qua quid senserit superiorum sententia, iam tenemus. addicantur inmeriti, ut bonos habere possimus antistites. instituantur per istos, quos suos esse non conciliatrix fabula, non incerta defensio, sed ipse summi dei fulgor enuntiet.

1 captiuitatē praessas *B*   2 erat *LPTV*   peregrinus *B*, diuinus *LTV*   5 uidemus *LPTV*   tripedantibus *B*, repedantibus *LTV*   6 quis *Sirm.*   7 restat *Sirm.*   9 retūsus *B*, retūsos (~ *add. m. 2*) *T*   10 rigentem (*i corr.*) *B*   credits *B*   12 aegēt *B*, aget *L*   suprimus *B*   14 umane *B*   tonica *B¹V*
15 effulgōrat (u s. l. m. rec.) *B*   17 menⁿ (s s. l. m. 1?) *V*, m̄ *L*
18 peruicaciam *BLV*   19 isti tui] institui *T*   20 absolui nequaquam *T*   21 quae *B*   quidquam *L*   22 homines *LV*, hominibus *Sirm.*   iubatē (me *om.*) *B*   socii iuuate *om.* *B*   23 compræmite *B*   24 sententiam *B*   25 addicantur (*ic corr.*) *B*   abere *B*   antestites *B*   26 instituantantur *B*   27 deffensio *T*

XXIII.

DICTIO [IN ABDICATVM QVI PATRE NECATO MATRI
QVOQVE INSIDIABATVR].

Postquam, iudices, abdicatus filius in iusti executionem
5 doloris patris factum, matris consensum gladio uindicauit,
turbare se aestimat innocentiam cognitorum et aliquid de
manifesti facinoris absoluteione subripere. nescimus quae in
defensione sui uerba commendaticia sceleratus inueniat, ad
cuius nos confutationem uulnus ostendimus. malo perseue-
10 rantiae perditus filius, postquam necauit patrem, opinionem
matris contendit extinguere: dolens quod euasimus pugionem,
telo famam insequitur, cui pro sexus uerecundia plus timemus.
nos ruptam patri ce(ruice)m, nos scelerati iter ostendimus. ille
contra rem uerba componit et, ne quod nobis fidum uideatur ex-
15 tituisse subsidium, ad sententiam suam traxit paruulum nostrum,
quem fuci nescium fabricata uerborum arte subuertit, faciens
et illum perire, qui putabatur esse residuus. quid praestigiis
nudam desideras uelare iustitiam? nec odiosus parcere potuit
nec quem mentiris amasse percutere. numquid argumentis
20 opus est, ubi factum suum ueritas propria uoce testatur? per-
didisti spem defensionis, cum genetricis ferro membra descri-
beres. sed licet procurator formosus et nitidus, nos ad haec
inspicienda oculos non habemus.

XXIII. 2 Dictio *om.* LPb In abdicatum — insidiabatur. Contro-
uersia decima *inscr. Sirm.*, Abdicatus matrem necans *inscr. Schottus*,
inscr. om. BLTV 4 executionem LV 5 factum (c *eras.*) T
gaudio L 6 purgare *coni. Schottus* innocentia Pb 8 com-
mentaticia LPV, commenticia T 9 huius T¹ 10 patrem] ma-
trem B opinionis B 12 famam T², fama BLPT¹Vb cui]
cum B 13 ruptam patri ceruicem *scripsi*, ruptum patriae cem B,
ruptum patri LPTV 14 rem B, *om.* LPTV componit et B,
non penitet LPTV fidu] B 15 sententiam B peruolum
B 16 fuca L artae B faciem B 18 resideras B
parere T 19 mentires B nunquid LTV arguentis B
20 propria uoce ueritas LTV perdedisti B 21 genetricis LT
discriberes LTV, discriberis B 22 pcurat L

XXIII.

DICTIO EX TEMPORE QVAM IPSE DEVTERIVS
INIVNXIT.

THEMA.

Perfunctus pelago Diomedes tutus in aruis 5
 Naufragium deflet, quod sine limpha fuit.
 Quam propter uarios contendens uicerat aestus,
 Vxor ad alterius transierat copulam.
 Causa querelarum simulato nomine uera est.
 Huius uerba, precor, comite uos placidi. 10

ADLOCVTIO.

O numina, si uobis non eueniunt cuncta disponentibus,
 diuisa potestas est aut et malorum estis auctores. quod si
 humanarum rerum quemquam ex numero uestro cura sollicitat,
 felicitatem mihi redeuntis tribuite aut errorem, quem finistis 15
 ingrati. si caelum uocanda piorum possessio, si propter mo-
 menta laetitiae mortalibus orata tribuuntur, nolite beneficiis
 uestris sociare uindictam. cur taliter ad effectum uota teten-
 dimus? ut pararetur caelitem suffragio de occasione prosperi-
 tatis aduersitas? reddite, quaeso, propitii incommoda, quae 20
 tulistis: restituatur pelagus, ne terreno pereat fama naufragio.
 secundis rebus proximum est quaecumque accesserint mala
 nesciri. ignominia, quae me in facie perculit, non tetigisset
 absentem. uxorem (pro nefas!), nisi ad eam redissem, amisisse
 non crederer: inflexit statum meum abiurata calamitas. stationi 25
 propior fuit liquentis error elementi: portum in genitali solo

XXIII. 2 Ex—l. 10 placidi *om.* T tem^{pora} B, temporū (ū *ex e*
corr. m. 2) L 3 iniunxit B; *Ethica prima inscr. add. Sirm.*
 5 diomedis B tuus L 6 limpha B; sine fonte *uel* sibi lympha *coni.*
Schottus 8 copulam B 9 querellarum B 12 numina B
 13 actores T 19 celitum B occasione T 21 terrena V¹
 22 accesserint T, adcesserint B 24 amissise B 25 infelix L
 26 propior *Sirm.*, propior *BLPTV*, propriae *b*

perdidi, quem saepe in uasti gurgitis sinibus adquisiui. haecine est domus optata, cuius desiderio periculorum promittebatur obliuio, cum spe sequentis gaudii praesens malorum poterat forma nesciri? cui unquam de miseriarum terminis sunt nata
 5 principia aut de perfunctis casibus euenit exordium? aliquando optata contigit non amari? aut accessit ut hominem laederet fuga discriminis? me nouis semper pessima ictibus fortuna perculit: cuius si in deterius uergit mutatio, simplicem nocendi seruet speciem, ne successionibus insolescat. uxorem, malorum
 10 comites, habui ad pudicitiam naturae luce transmissam, cui splendor oriundi creuerat institutis, ut gemino defensa propugnaculo nullatenus facinorum crederetur ictibus subiacere nec dura castimoniae obscenitatis euisceratione mollire. illa numquam fuluum metalli quaesiuit ornatum nec pretiosorum
 15 candore lapidum niuem corporis imitata est: non ulla habuit decoris adiumenta, dum placuit: sciuit coniugalis iura sacramenti fucatis studiis non iuuari nec obligatum tenuisse coniugem, quando alium praeter eum, qui descendit a moribus, quaesiuit nupta fulgorem. mansit illam educandorum pignorum
 20 seruitus libera, dum talem se praebuit, quae et desiderari meruerit et uirum numquam putaret absentem. illa sexum mentis firmitate durauerat, dum in ea muliebris inbecilla consilii de uirili ceperant auctoritate substantiam. iam lapsibus ordinis sui doctrina medicante repugnabat et translata in
 25 usus alteros feminarum ridebat excessus. in summa, talis periit, quales solent a maritis lacrimas inpetrare. Circaeο, ut aiunt, poculo a se translata est et in uotum migravit adulteri.

1 sepe *TV*   2 promittebatur—malorum *om. B¹ add. in mg. inf. corr.*   3 poterat *om. T*   4 nūquam *T*, quā *B*   5 miseria *T*
 6 adcessit *B*   8 nocenti *T¹*   9 seruat *b*   ne *om. L*, fī *T*,
 ne in deterius (in deterius *exp. m. 1*) *V*   insoliscat *B*   10 habui]
 auoi *B*   ^{nature} uere (nature s. l. m. 2) *T*   11 germino *L*   12 ^{pro} pug-
 naculo (pro s. l. m. 2) *T*   14 fuluum] sublimis *T*   15 nonulla
T   17 iubari *B¹*   18 praetere eum *B*   discendit *BLV*
 19 illa *Sirm.*   21 merueret *B*, meruit *T*; mereret aut putarit
fort.   22 in ea] illa *Sirm.*   23 coeperant *BV*, ceperunt *LPT*
 24 repugnauit *B*   26 circaeο *BLTV*

sed quid agamus inter anxia et incerta deprehensi? recipiat nos pro remediis exosa nauigatio et lassatae rudentibus manus stuppea rursus uincla meditentur: haereat clauis dextera, ut frenatae puppis per gubernaculum iura moderetur: depictus sideribus axis reddatur aspectui: dispositionis nostrae itinera 5 noctium dirigantur indicibus. sit solacium luminibus meis, si profanati non uideatur terra coniugii: fugiamus patriam, in qua tale effectum est matrimonium nostrum, quod et amisisse pudeat nec aueant uota recipere.

XXV.

10

DICTIO. VERBA THETIDIS CVM ACHILLEM VIDERET
EXTINCTVM.

Intercepta est pio quaesita fraus materna consilio. inuenerunt Achillem nostrum fata et ab alia natura subreptum, nec profuit quod sexum, quem ei origo dederat, astutia conmutauit: 15 feminam diuturnitate non didicit et uiri fortis animum mollis consuetudo seruauit. quis credat inefficacem fuisse prouisionem, quam et dea et mater inuenit? non est praemium immortalitas, quam nec genetrix transmittit ad subolem nec per eam quod filium casibus furetur occurrit. ut numquam doloribus sub- 20 ducamur, numina sumus? quae est ista condicio, quando de penetralibus uiscerum nostrorum quod leto seruiat exhibemus?

2 et om. *Sirm.* manus rudentibus *LPTV* 3 stupea *PT*¹
uincla *T* , hereat *B* dexter aut *LPTV* 4 frenata* *L*¹
pupis *T* per (r *corr.*) *B*, per *V s. l.* 5 itinera *B* 8 admiss¹
(si *s. l. m. 2*) *T*, amississe *V* 9 nec habeant *B*, nec audeant *b*
recipere] finit *add. B*

XXV. 11 Dictio om. *LTV* tetidis *BT*, tethidis *L* acillem
B 12 extinctum] *Ethica secunda inscr. add. Sirm.* 14 acillem
B facta *L* 16 diuturnitatem *L* 17 in///efficacem *B*
prouisionē/// *B* 18 dea *T s. l.* et om. *T* preliumium *L*¹
19 sobulem *B*, sobolem *LTV* 20 occurret *B* subductamur
T 21 ista *B s. l.* conditio *LV* 22 petra*libus (tr *ex corr.*)
L laeto *B*, loeto *LV* exhibimus *B*

caelicolum potentiam aut liceret posteritati conferre quod possidet aut caris decedentibus pro lamentationis termino daretur occumbere. inferiores hominibus sumus quibus similes paremus, in hoc deterius Parcarum ludibrio subiacentes, quia
 5 nescimus exitia pignoribus obligatae. superiorum maxime, aut prosapiem nostram subduc fortuitis aut nos pro beneficii consolatione summitte. liceat pro caro, si non uincimus interitum, uel subire. stat ante oculos meos orbitas, idcirco deterior, quia illam pro aeternitatis meae sublimitate praesciui. o lu-
 10 gendam numinum felicitatem, cum illud quod de aduersis ignorari non licet non donatur auertere! recordor praeteriti sollicitudinem temporis et curas meas, quibus nequiquam inuigilaui, reminiscor. quid profuit Stygiae paludis auxilio nati corpus armatum, dum illud, quod a nobis sumere debuit,
 15 quaereremus a gurgite? in membris prolis nostrae, quem dea tenuit, locus est uulneris. cur non laxioribus digitis lymphase miscuit, ut ex toto exclusisset ictus superis unda sublimior? quid etiam iuuit Chironis elegisse magisterium, qui aetatis lubricum doctrina solidaret? credo diuersis institutionum
 20 callibus, ut bellum filio placeret, inuenimus: apud monitorem fortissimum actum est, ut uires, quae sequebantur, consilia non haberent. quis miscendum feminarum latebris uirum saporem uellet haurire certaminis et inde prouideat pignori, unde facit perire quod prouidet? iam duratas spiculis manus
 25 ad calathos frangebamus et illos humeros, quos spoliati leonis terga calefecerant, auro distincta uel murice palla claudebat. non facilis transitus fuit, iuuenem nostrum puellam post

1 caelicolum <i>B</i>	licet et <i>B</i>	2 decedentibus <i>T</i>	decedentibus
(sic) <i>Sirm.</i>	4 an apparemus? <i>sed cf. Carm. I, 1, 2</i>	partarum <i>T</i> ¹	subiacente <i>B</i>
6 prosapientie <i>T</i> ¹	subduc <i>B</i> , subtus <i>LPT</i> ¹ <i>Vb</i> , subter hec <i>T</i> ²	5 obligare <i>PT</i> , oblegare <i>b</i>	
consolatione <i>T</i>	7 summittae <i>B</i> , summitti <i>LPVb</i> , summitte (t s. l. et e ex i corr.) <i>T</i>	9 sublimitatem <i>L</i>	10 luminum <i>L</i>
11 auertere <i>T</i> ¹	12 nequiquam <i>PT</i>	13 reminiscor <i>L</i> ¹	
15 qua de ea <i>T</i>	16 limpha <i>PT</i> , lymphas <i>BLV</i>	18 iuuit <i>Sirm.</i> , iubet <i>BLPT</i> ¹ <i>Vb</i> , iuuat <i>T</i> ² , iuuet <i>coni. Schottus</i>	chyronis <i>LV</i>
magistrum <i>L</i> ¹	20 munitorem <i>B</i>	23 certamini <i>L</i> ¹	25 calatos <i>LV</i> , calatus <i>B</i>
	umeros <i>BLV</i>		

gustum laudis imitari, nec astute componitur quod non in tenerae aetatis primordiis imperavi. sed quid transacta recolo, cum animum meum futurae calamitatis pulset immanitas? uideo Troiae fumantis excidia et statu eam manente subuersam: uideo Hectoris proelia acerba Graiugenis, qui idcirco creuit 5 opinionibus, ut suboli meae, dum occumbit, triumphus crescat ad pretium: raptatum quadrigis adhuc bellaturi corpus agnosco, et Achillis mei minui commodis quod ex pondere decrescit extincti: uideo quod irae proficit perire compendio. sed quid his laudibus pascor orbanda? reliqua silentio tegam, ne ante 10 doloris tempus narratione conficiatur. habeat consolationem de taciturnitate aeternitas nostra, quam non habet de natura.

XXVI.

DICTIO. VERBA MENELAI CVM TROIAM VIDERET
EXVSTAM.

15

Etsi grauibus dolorem meum raptor inflammauit incendiis, etsi pertulimus faces iniuriae, debito tamen rogo iumensi auctor sceleris cum coniuncta sibi uniuersitate consenuit. paene felix contumelia est, quae talem meretur etsi cum maximo sudore uindictam. quis respuat suscipere necessitatem 20 triumphus termino concludendam? sapor sequentium amaritudinem rei praecedentis excludit: dulcescit quod doluimus, quia

1 laudes *LTV* astutae *B*, aste *L* 2 tenerae *scripsi*, tenere *LPTV*, tenera *B*, teneris *b* imperatur (tur *ex vi corr.*) *T*, impetraui *b* 3 meum *om. Sirm.* 4 de statu *fort.*, fato *coni. Schottus*
5 haectoris *BLV* graiugenis *B* quidcirco *B¹* 6 soboli *LTV* occumbit *scripsi*, occumbet *B (corr.) LPTVb*, occumberet *B¹* 7 raptum *L¹* 8 acillis *B* meis *T¹* ex] de *Sirm.*
9 perirae *B* 10 his] id *T* orbenda *T¹*

XXVI. 14 Dictio *om. BLV* menelagi *B* 15 exustam] Ethica tertia *inscr. add. Sirm.* 16 ut si *B* 17 facis *B* 19 et talem meretur *B* 20 suscere *B* 21 triumphus termina *B* 22 praecedentis *B* dulcescit *T*. dulce sit *LVb*

doloris nostri paenitet prouocantes. abductae turpiter mulieris
 occasio nostri extitit mater augmenti: peperit a nobis seque-
 strata uxor imperium et de adulteri complexibus nobis edidit
 patriam, quam tenemus: qui riserunt caelibem uideant superba
 5 hostium colla calcantem. habuimus coniugem honestis per
 longum moribus institutam, alieni ignaram contubernii, quae
 non optaret desiderare quod non licet. <non> illam usus prae-
 cepit in uitia, sed scelerati praedonis impulsu secuta est
 Paridem uoluntate captiua. numquam ad hoc illam erexit
 10 formae conscientia, ut se crederet adamari, quia, ut confidimus,
 turpissimae sunt moribus quae pulcras se esse meminerunt.
 talis ultio decuit magna peccantem: funditus procubuit qui
 sibi uenerandae sumpsit culmen uxoris. talibus utere, adulter,
 hymenaeis. his te Alecto pronubum sectatur insignibus, et
 15 placari nos sic conuenit et Paridem sic perire. dictauimus
 matrimoniorum iura non sermone, sed gladiis, praesumptionum
 segetem ultrici falce uastantes. multis ad conseruationem
 proderit nos perdidisse coniugium. dicite, quae ubicumque
 accepistis nomen uxoris, si non, quotiens uitia subripuerint,
 20 Menelai et nomen et uirtus occurret. quibus non est in studio
 pudicitia, erit, nisi fallimur, in necessitate: par per omnes
 disciplina seruabitur, ubi unam formam et uolentes custodiunt
 et coactae.

1 penitet <i>BLT</i>	mulieris turpiter <i>LTV</i>	2 extitit <i>B</i>
sequaestrata <i>B</i>	3 edidet <i>B</i>	4 tenimus <i>B</i>
7 non illam <i>Pb</i> , illam <i>BLTV</i>	8 impulsis <i>B</i>	9 erexit <i>B</i>
10 forma conscientiae <i>LPTVb</i>	crederit <i>B</i>	11 turpissime <i>LPT</i> ,
turpissimis <i>b</i>	pulchras <i>LTV</i>	12 tales <i>B</i>
14 ymeneis <i>LTV</i> , emineis <i>B</i>	allecto <i>TV</i> , adlecto <i>B</i>	13 cumen <i>B</i>
<i>B</i>	15 Paridem] pandem <i>B</i>	periee <i>T</i>
18 perdidisse <i>B</i>	19 adcepistis <i>B</i>	20 menelagi <i>B</i>
<i>B</i>	21 pudicitia <i>B</i>	ni <i>L</i>
<i>B</i>	23 coacte <i>B</i>	et par <i>Sirm.</i>
		22 seruauitur

XXVII.

DICTIO. VERBA IVNONIS CVM ANTAEVVM VIDERET
PAREM VIRIBVS HERCVLLIS EXTITISSE.

Tandem aliquando qui iudicio nostro responderet inuentus est, qui de inimico nostro, et dum uincitur, triumpharet. 5 Herculeae uires, nisi eliserint, non iacebunt: quem prouidimus, et de casibus est superbus. stat propriis magnus uiribus, sed erit maximus per ruinam. nescio utrum Hercules ualeat par esse, uel si Antaeum non liceat ulla ratione prosterni: at si hosti nostro blanditur aduersitas, nos ad laureas peruenimus. 10 scimus futura, sed conuenit superos loqui quasi humana mortalibus. prouideat Hercules quid eligat esse faciendum. uincendus est congregiente inimico, uincendus est et iacente. qui uenena lusit in cunis, qui pacauit Erimanthi nemora, qui ceruam uelocitate praecessit, optionem habeat quid sequatur: aut 15 hostem periturus deiciet aut, si certamen metuerit, (erit) cum suis cautibus iam sepultus. Lernaem periculum, nisi fallor, orietur de consummatione certaminis. quis non credat nihil superesse quod peragat, cum humi fusus hostis aspicitur? at nostrae partis intentio de oppressione suscitabitur et augmentandi 20 roboris causam feliciter pro inimico perfuncta res suggeret.

XXVII. 2 Dictio *om.* *BL* cum *om.* *L* anteuum *B*, antheum *LTV* 3 et parem *L*, pare *B* uibus *B* extetisse *B*; Ethica quarta *inscr. add. Sirm.* 4 iudicio *B* respondet *L*¹ 5 triumpharet *B* 6 ni se laeserint *b* 7 et *om.* *b* magnus—nescio *om.* *B* 8 hercules *Pb*, herculis *BLTV* 9 anteuum *BP*, antheum *LTVb* ad *B* 12 hercules *PT²b*, herculis *BLT¹V* 14 herimanti *BPTV*, hermanti *L* naemora *B* 16 petiuros *T* aut] at *T* erit *add.*, *om. libri* 17 caudibus *B* Lernaem *Sirm.*, lyrneum *LPTV*, lyrneo *B*, horrendum *b* oriet *B* 18 de *om.* *B* 19 hostis *om. Sirm.* nostre partes *B* 20 oppraessione *B* 21 suggerit *B*

XXVIII.

DICTIO. [VERBA DIDONIS CVM ABEVNTEM VIDERET
AENEAM.]

Nec tibi diua parens generis (nec Dardanus auctor).

5 Quantum docet inclementia, perdidisti testimonium generis,
quod opinione mentiris. constat Veneris non esse filium nil
amantem: ordo rerum est, ut prosapiem mores adnuntient et,
quo quis auctore in lucem uenerit, eius facta sectetur. diua
Idaliae nescientem respondere beneficiis non agnoscit. non
10 fama filios, sed conuersationis monstrat aequalitas: si diuersa
sit conscientia, uix credenda est esse suboles quae uocatur.
te potius Caucasei rigoris praerupta genuerunt aut conceptum
in recessibus montium saxea aluus effudit et, ne dira nutri-
mentis natura mollesceret, eripientes salutem ceteris Hyrcanae
15 tigrides alimenta praebuerunt: nutriuit te illa feritas quae
trucidat. nam quid mihi dissimulatione pollicitor? aut quid
sperando meliora suspensor? non reddidit fletibus lacrimas, quas
eius amore torta fundebam: non gemitus meos propriis mens
cruenta est consolata suspiriis. in doloribus meis, quod unicum
20 est remedium, non exhibuit pari dolore collegam, quia pene
solus est in anxietate terminus inuenisse participem. sed quae

4 Verg. Aen. IIII 365

XXVIII. 2 Dictio *om.* *BL* uerba — Aeneam *add.* *Sirm.*, *om.*
BLTV Didonis morientis ad Aeneam uerba *inscr.* *Schottus*
4 nec D. auctor *addidi*, *om. libri*; Ethica quinta *inscr. add.* *Sirm.*
5 inclementia *B* perdidisti *B* 6 opinionem *B* 8 sectitur
B 10 monstat *B* 11 soboles *b*, subolis *B*, sobolis *LPTV*
12 te *om.* *B* caucasei *B¹L* riguris *B* au^t *B* 14 mol-
liscerit *B* eripientis *libri*, *em.* *Sirm.* ceteris *B* (*ut Barthius*
coniecerat), cytheris *LPTVb* hercanae *V*, hercane *BLT*
15 tigridis *LPTVb*, tygridis *B*, *em.* *Sirm.* 16 pollicetur *B*
17 suspensor *Bb*, sustentor *V*, supentor *L*, sustentor *T¹* 18 meos
Pb, meus *BLTV* 19 suspiris *L* 20 exhibuet *B* collegam
P²b, colligam *BLP¹TV* 21 anxietate *B*, etate *LPTV* *sed in T*
ante etate spatium 3—4 lit.

eloquar nescio, <nescio> quae relinquam. haec nec dexter Iunonis
 oculus nec summi tonantis patietur aspectus, ut pro tot in-
 pensis sequestratione consumar nec aliud pietate promouerim,
 nisi ut merear non amari. heu fides ab uniuersis proturbata
 mortalibus et quod hactenus numinibus homines iungebat 5
 expulsum! suscepi miseranda naufragum et eius ditioni reginam
 subdidi manente felicitatis sorte captiuam: feci ut ageret
 dominum profugus imperantis. nunc furore succensa discrucior
 et quare possessor me deserat ingemisco. ergo Apollinis au-
 guriis uocatus abscedis et sortis Lyciae casum certis et apud 10
 te iam manentis praeponis imperiis? scilicet caelestibus cru-
 delitas ista procuratur auctoribus et interpretes superiorum ad
 hos hominem compellit excessus, ut diligentis litora quasi solum
 hostile diffugiat, ut per tempestates salutem prodat qui solum
 fugit adfectum. uade, ulterius non morabor. habet uindictam 15
 mei uia qua deseror, habebit pelagus in furore iudicium.
 raucos tumentium procellarum aestus exaudiam: uocabis inter
 pericula Didonis nomen, quae et fuit portus et praebuit: aut
 certe, quod timeo, ne dum uindico me uiuente moriaris,
 euentum expetitae nauigationis post usuram lucis agnoscam. 20
 uide sceleribus indebitam mercedem: perire innocens ante
 cupio quam merentem.

Durus et indomitus Veneris se semine cretum
 Iactat et abiurans conlaudat stemmata diuae.
 Edidit ergo Venus fugientem nomen amoris,
 Pectoris et rabidi fudit clementia uirus. 25

1 que *B* nescio *add.*, *om. libri*; *sed cf. p. 266, 15* 2 summit
B paretur *L*^a 3 alint *B* promouisem *B* 4 fedis *B*
 5 ^u ⁿⁱ nomibus hominis *B* 6 suscipi *B* naufragium *Bb*ⁱ ditioni
BT, ditioni *L* 7 sortae *B* ageret] aduena *add. T s. l. m. 2*
 8 imperantis *scripsi*, inperant *B*, imperant *LV*, imperantem *PTb*, im-
 perator *Sirm.* nun^c *V* 9 et *om. Sirm.* 10 uocatus auguriis
LTV set *B* liciae *BLV*, licie *T* 11 preponis *B*
 manentibus *fort.* inperiis *B* 12 actoribus *T*^a 13 excursus
fort. littora *B* 14 tempestatis *B* 15 figit *B* auent
B 17 raucus *B* 18 praebuet *B* 19 certae *B* moriaries
B 20 agnuscam *B* 23 durus — *l. 26 uirus om. T*

MAGNI FELICIS ENNODI CARMINA.

LIBER PRIMVS.

I.

ITINERARIVM BREGANTIONIS CASTELLI.

- Celsior astrigerum Titan conscenderat axem,
Lampade cum plena totus in orbe paret.
Flammiger ardenti sorbebat flumina Cancro,
Cum segetem messor falce domat propriam.
- 5 Siccatur dum fonte bibens, dum mundus anhelat,
Iussus in excursum Gallica lustra sequi,
Torrida non timui quæ uincunt arua Syenen.
Puluis flamma sitis dos fuit obsequio.
Quid iubar et ualidos renouas mihi, Musa, uapores?
- 10 Plus erit argentes me superasse uias.
Quicquid plana calent, quicquid sublimia rigent
Frigoribus, passum die sine lege poli.
Bellum naturæ quod discors fecerat annus,
Aestatem atque hiemem detulit una dies.

1 cf. Verg. Aen. VIII 97, Valer. Fl. II 444, Alcim. Auit. III 1
2 cf. Quid. Fast. I 494 quicquid in orbe patet

*Cum T plurima carmina omittat, E(scorialensem d III 22
saec. XIII) et inter recentiores hic illic M(agliabecchianam I 6, 29
saec. XV) adhibui. 1 axe L 2 paret] patet MPb 3 ar-
denti* B, ardentis ELM orbebat L lumina M 4 se-
gitem B donat L 5 anelat BM 6 excursus V, occur-
sum Strm. lustra] lingua E 7 sienem M, ueneni Pb
9 ualidus B 11 frigent coni. Schottus 14 aestatem (alt. e
corr.) B; aestatim V*

- 15 Indutum nebulis canas superare pruinas
 Edocuit uates feruidus imperio.
 Presserat aestiuo corpus sub fasce lacerna,
 Vestitus tenui tegmine nudus eram.
- 20 Cum fugit ex oculis constanti tempore tempus,
 Lampada nam Phoebi dux fuit ad glaciem,
 Optanti brumam de uoto contigit horror
 Quaesitusque calor nil dedit indicii.
 Matronas taceo scopulos atque inuia dictas,
 In foribus blandas, cetera difficiles.
- 25 Inlexit miseros facies depicta uiantes,
 Calcatae diras mox peperere neces.
 Nominibus propriis nil fallit sacra uetustas,
 Tot leti formas sic uocitare uolens.
 Scrupea descissis pendebat semita plantis
- 30 Nec uisu facilis, credite, callis erat.
 Quid labyrintheos, priscorum fama, recessus
 Inuoluis linguis, quos timeat relegens?
 Illic artificis laudandus constitit error,
 Cum torsit rectum Daedalus ingenio.
- 35 Hic natura homines per summum portat Olympi,
 Quo liquidum tranans ire columba ualet.
 Parcite, Pierides, pelagus fluuiiale silendo,
 Ne reparet sermo fors bona quod pepulit.
 Duria nam, Sessis torrens uel Stura uel Orgus

27 cf. Ouid. Met. XV 623

34 Prop. IIII 4, 43

- 15 inductum *MPb* pruinis *EL* 16 uatis *ELMPVb*
 17 praesserat *BV* aestiua *coni. Schottus* 20 iam *fort.* foebi
B 21 brūmā *L* deuoto *libri* contiget *B¹* 24 diffi-
 cilis *libri, em. Schottus et Sirm.* 25 iuuantes *B* 26 calcate *B*
LV, calcare E neces] niues *coni. K. Schenkl* 27 propariis *L*
 fallet *B* 28 leti *B, loeti LV* uolentis *L¹* 29 de scissis *E*
 semia palmis *M* 31 laberinteos *LPV, laberent eos B* 32 in-
 uolues *BELPVb, inuoluens M, em. Sirm.* quos *scripsi, quod*
libri timeas *b* religens *B* 34 torsit rectam *coni. Schenkl,*
 rexit tortam *fort.* 34 dedalus *BELV* 35 olimpi *ELMV*
 36 transnans *E* 37 pieridis *B* pluuiiale *M* 38 repararet *L*
 foris *L, sors Eb* 39 doria nam sensis torrens ustura *libri, em. Sirm.*

- 40 Marmoris Ionii saeuitiam superant.
 Dulcia cum uariis succedunt laeta periclis,
 Effectus rerum cor solidare solet.
 Nil mihi cum dubiis, prosunt obliuia tristi:
 Ebria lethaeo pectora fonte fero.
- 45 Limina sanctorum praestat lustrasse trementem,
 Martyribus lacrimas exhibuisse meas.
 Ecce Saturninus, Crispinus, Daria, Maurus,
 Eusebius, Quintus gaudia magna parant.
 Octauj, meritis da, Aduentor, redde, Solutor,
- 50 Candida ne pullis uita cadat maculis.
 Hostiles laqueos scindat mens conscia recti:
 Hoc semper placeat: quod decet, hoc liceat.

II.

DICTIO DATA DEVTERIO V. S. GRAMMATICO NOMINE IPSIVS
 EVGENETI V. I. MITTENDA.

- Gaudia transcendunt uires, uox laeta superbit:
 Ingenii maciem prospera non metuunt.
 Dulcia temporibus famulantur fila secundis:
 Quod felix meruit, nobile carmen erit.
- 5 Vox iusti quaestor, legum substantia, nobis
 Ceu Phoebus mittet tympana plectra lyram.
 Docta Camenarum coeat pia turba sororum,
 Offerat arguto pollice quod loquitur.
- 10 Turgida fatidici uix possint pectora uatis
 Virtutum species enumerare tuas.

51 cf. Vergil. Aen. I 604

40 marmor/// B   saeuitiam BV, seu etiam EMP¹, sonitibus b
 41 succedunt L   44 lethaeo BEP, loethaeo L, loethaeo V   45 lu-
 mina EM   lustrassem V   48 quintinus L   50 pullis b, pollis
 BELMP et (ex pillis corr. m. 1) V   51 hostilis libri, em. Sirm.
 laqueos b, laqueus libri   scendat B   52 haec semper fort.

II. EVGENITI B   1 leta ELV   5 iuste L¹   questor LV
 6 foebus B   9 possunt Eb

- Tu decus Italiae, spes tu fidissima recti,
 Fax, tuba causarum, purpura nostra, uale.
 Luminibus locuples solem te Roma uocauit
 Celsa, Quirinali suscipiens gremio.
- 15 Eloquio lyncem, tu subdis uoce leonem.
 Melle tuo serpens gutturis arma premit.
 Fetibus orbatae ferrent tibi munera tigres,
 Quae dolor et feritas aure pauente daret.
 Te pene demessum ceu florem dextera fati
- 20 Dum lacerat, Christus perculit exitium.
 Reddita se melius nunc uincit uita beati,
 Actibus adseritur quod uenit a superis.
 His fretus non legatos neque uerba precantum
 Callida fucatis artibus elicui.
- 25 Ipse ego, mendicae transmittens uerba Thaliae,
 Donum more dei te precor ut tribuas.
 Hortulus exigua sociatus parte retardat
 Spem solidam, fieri ne merear dominus.
 Hanc mihi largiri non spernas, lumen honorum:
- 30 Sic uoti compos saecula nostra colas,
 Sic te regnantis sublimet celsa potestas,
 Sic currant meritis aurea facta tuis.
 Amphion Dirceus tetigit quod pectine uixit:
 Nulla mori rerum tunc animata potest.
- 35 Commoda de Musis numquam fluxere tot annis,
 Affectu pretii quas mihi concilia.

23 cf. Verg. Aen. VII 237

11 recti (ec in ras. ex a fort.) L   12 fas E   13 liminibus
 E   14 quirinalis B¹   15 subdis *scripsi*, subdes *libri*   16 pre-
 met *Sirm.*, premet aut premat *coni.* *Schottus*   17 faetibus V
 orbata B   efferent B, ferent L   18 aure] ore *fort.*   19 pene]
 bene *coni.* *Schottus*   dextra LP   20 pertulit P   22 superius
 B   23 legatus *libri*, em. *Sirm.*   nec Pb   25 taliæ B
 26 domnum B   27 sociandus *fort.*   28 feri B¹   31 terregnantis
 Bb   sublime B   32 curant L   fata *Sirm.*, saecula *coni.*
Schottus   33 anphion LV, anfion B   dyrceus BE   34 tunc]
 res *coni.* *Schottus*, hinc *fort.*

III.

PRAEFATIO DICTA NEPOTIBVS PROCVLI SVB DIE XV. KAL. MAI.

- Exprimit in spicam tellus iam feta papillas,
 Lacte maritatis turgida cespitibus.
 Stringitur in prolem sparsus per gramina sucus,
 De guttis faciens progeniem solidam.
 5 Vestitus gemmis protendit brachia palmes,
 De gremio ligni pampinus ecce uiret.
 Iussa per augmentum nunc siluam perdere uitis
 Frugibus ut crescat, uulnera conciliant.
 Euocat inquit gaudens infantia mundi
 10 Nutricem, tepidi quam dedit aura poli.
 Ludit per faciem camporum rustica pubes,
 Respiciens duri dulce laboris onus.
 Annus reptat ouans tractus per murmura ueris,
 Farcta locuturis mella ferens labiis.
 15 Cum rebus noster balbutit carmina sensus,
 Aurea principiis dextera portet opem.
 Blandior ad falcem messor perducit aristas,
 Si rastris segetem pectere continuat.
 Nunc stirpem Proculi, dans uernum, suscipe, doctor,
 20 Ne feruor teneros decoquat in studiis.
 Seruentur leges: ceu census littera currat.
 Horum Pindareus flumina uicit auus,
 Docta Camenali cecinit qui carmina plectro,

22 Hor. Carm. IIII 2, 5 sqq.

III. SVB — MAI *om.* *Bb* 3 stringitur (*pr. t in ras.*) *B*
 p//olem *B* 5 uestitur *LPV*, uestiuit *E* bracia *B* palmes
P, palmis *BELVb* 7 uitis *scripsi*, uites *BLPV*, uires *E*
 11 per faciem] post satiem *fort.* 12 honus *BEV*, bonus *L* 14 farcta
scripsi, fracta *BELPV*, tracta *b* 15 balbutit *B* 17 aristas
*L*¹ 20 in studiis *Bb*, inmodicus *EPV*, inmodicos *L* 21 ceu
*BE*¹, seu *E²LPVb* curat *ELV* 22 uincit *E* auos *BELV*,
em. Sirm. 23 camoenali *L*, caminali *B*

- Cuius Apollinei nil tacuere chori.
 25 Phoebus in auxilio repetat mox fortior illum,
 Artis nobilitas, Marsya si ueniat.

III.

EPITHALAMIVM DICTVM MAXIMO V. S.

PRAEFATIO.

- Annus sole nouo teneras dum format aristas,
 Natura in thalamis orbe tepente sedet.
 Pingitur et uario mundus discrimine florum:
 Vna soli facies: gratia, cultus, amor.
 5 Arbuta uitali coalescunt uda uapore,
 Ignea concretus semina sucus alit.
 Erigitur genio tellus tumefacta marito,
 Turgida lasciuis silua uiret spoliis.
 10 Laetans cespitibus in nodum truditur herba,
 Vitea gemmatos brachia dant digitos.
 In rerum uultu lex iungit pronuba taedas:
 Aura poli ut sponsum germina cuncta facit.
 Ergo pari uoto lux caelum flumina Nereus
 Montes prata ferae gaudia concipiunt.
 15 De te quod uernat sortitur, Maxime, mundus,
 Et naturalem dos tua comit opem,
 Cui sanguis census genius mens uota superstant,
 Musarum primo fulsa supercilio.

24 cori *B*   25 phebus *BE*, phoe**bus (ti? *eras.*) *L*   fortio
B   26 marsia *ELPVb*

III. EPITHOLAMIVM *B*, EPITALAMIVM *LV*   2 talamis
B   orpe *B*¹   sedit *libri*, *em. Sirm.*   4 una] uerna *cod.*

Urb. 61 s. *XIII*, recte *fort.*   5 coalicunt *B*   unda *P*¹*b*
 8 turgida *em. Schenkl*, torrida *libri*   foliis *coni. Schottus*   10 gem-
 matus *L*   digitus *B*   11 cultu *Sirm.*   iun*git *B*
 tedas *BLV*   12 sponsi *coni. Schenkl*   14 fere *L*   concupiunt
L   15 de te] dee *L*   17 sensus *Pb*   suprestant *B*

20 Saecula te fidei monumentum nostra dederunt,
 Corporis et cordis uirginitate parem.
 Vincentem meritis sponsam dat candida uita,
 Quae cum te superat, sic tibi palma uenit.
 Huic niueis consors adridet flamma labellis,
 Alba uerecundas spargit in ora notas.

25 Adsit, oro, fons loquelaē mente uoce pectine
 Ars natura Musa Phoebus qua tumet facundia.
 Vile nil decet sonare in Maximorum laudibus.
 Conterunt plebeia celsum saepe dicta uerticem.

30 Orbe captiuo Venus alma fusis
 Dotibus florum per amoena ludens,
 Dum facit uernum pretio et micantis
 Sidere formae,
 Spreuit aurati decus omne pep̄li,
 Aduenae pompam noluit metalli:
 35 Diti^{or} cultu stetit effugato
 Sparsa capillos:
 Nobilis si quod bibit arte uirus
 Lana, mentito potior colore:
 Sic et argenti pelagi lapillos
 40 Nuda superstat.

24 cf. Ouid. Am. I 2, 40

19 munumentom *B*, monimentum *Sirm.* 20 corpus *L*
 23 consors *B*, concors *ELPVb* 24 alpa uericundas *B* in ora]
 ignora *L* 25 ALIO METRO *inscr. BV, ALT̄ L* lequele *L*
 uoce mente *Pb* pectinae *V*, petine *L* 26 foebus *B* 27 de-
 cit *B* 28 Phoebēia *Sirm.* 29 ALIO METRO *inscr. BLVb*
 urbe captiua *b* 30 amaena *B* 31 facet *B* praecio et mi-
 cantes *B* 33 spruit *B* p̄ep̄li (1 *eras.*) *B* 34 aduene *BL*
 35 dici^{or} *L*, dictior *B* cultu e *L* 37 bibit *Sirm.*, bibet *BLV*,
 libet uel licet *recentiores libri* 38 lena *L* potius *b* 39 dic et
B, dicet *PVb*, decet *L*, cedit uel sic et *coni. Barthius* capillos *b*

- Fulserant raro sub hiante filo
 Pectoris gemmae in roseis papillis.
 Inuidum membris negitando amictum
 Altera lux est.
- 45 Proditum risit sine nube corpus,
 Carcere inrupto nituit serenum
 Quodque seruabat male tuta uestis,
 Panditur arte.
- 50 Aliger laxo remeabat arcu,
 Marcidam damnans otiiis pharetram,
 Sanguine in nullo madefacta lentus
 Spicula gestans.

- Tunc sic alloquitur matrem fluitantibus armis:
 "Perdidimus, genetrix, uirtutis praemia nostrae.
- 55 Iam nusquam Cytherea sonat, ridetur Amorum
 Fabula, nec proles nascenti sufficit aeuo.
 Frigida consumens multorum possidet artus
 Virginitas: feruore nouo sublimia carnem
 Vota domant: mundus tenui uix nomine constat.
- 60 Primaevi tremulos, fractos imitantur ephebi:
 Rara per immensos saeculorum, respice, campos
 Coniugii messis: per flores sola uetustas

44 cf. Apollin. Sid. carm. XXII 430

- 42 a papillis *B*   43 negitando *scripsi*, dum negat *B*, dum negat ^{abigens} *V*, dum abiens negat *L*, dum al. abigens negat *P*, abigens *recc.*
 (uelut *M et Urb.*)   45 riset *B*   46 inupto *B*   nituet *B*,
 munit *Pb*, minuit *coni.* *Schottus*   47 quodquae *V*, quoque *L*
 uestes *B*; spicula gestans *add. L exp. corr.*   48 panditur *B*, pro-
 ditur *LPV*, perditur *M et Urb.*   50 otii *L*   pharetram *BLV*
 51 lentus *coni.* *Barthius*, laetus *libri*   54 nostre *B*   55 citerea
LV, cytere *B*, cithara *b*   riditur *B*   56 sufficet *B*   57 pos-
 sidit *B*   59 et mundus *B*   60 fractos *scripsi*, fractis *libri*
 ephebi *scripsi*, efoebis *BLV*, ephebis *rell.*   61 rasa *L*   immensus
B   saeculorum *B*, Sicularum *M et Urb.*   campus *B*   62 men-
 sis *B*   florem *Pb*   sala *L*¹

- Exerit albentes ieiuna et pallida canos.
 Vna fides rerum nulla dulcedine flecti
- 65 Et si quid teneros potuit transducere mores
 Praeceptis calcare malis: seruat ubique
 Iustitium: culpa est thalamos nominasse pudico.
 Tu remissa iaces et tanti nescia iuris
 Nuda per effusos respectas membra capillos.
- 70 Surge, age, et obstantem properanter discute somnum,
 Nec te, quod turpe est, captiuum numen habere
 Iura pudicitiae uel lex malesuada putetur.”
 Talibus arsissent dictis et uiscera ponti.
 Colligit in nodum passos lux aurea crines
- 75 Et naturalem concludens ueste decorem,
 Mutauit formam. tunc quicquid fulget iaspis,
 Quae uiret in pretio pasturae ficta smaragdus
 Et latet in concis melior custode ueneno,
 Alba uenit, niueum sumptura ex corpore lumen.
- 80 Palla per adinctos decrescit splendida lumbos
 Et zona teneras compressit dura papillas.
 Adfatur natum: “quem, spes mea, figere temptas?
 Quem sequimur? quoue ire iubes? post otia maior
 Flamma decet: discant populi tunc crescere diuam,
- 85 Cum neglecta iacet. superos nil perdere somno
 Ostendant geminis reparata incendia curis.
 Maximus ecce, uides, generis spes unica summi,

74 cf. Ouid. Met. III 169

63 canus libri, em. Schottus et Sirm. 64 fedis B 65 quid
 B, quis rell. mortes B 66 preceptis LV 67 uocitasse
 uel cogitasse uel animasse proposuit Schottus pudicos b 68 iacis
 B, iacet LV 71 nec te] nece L nomen b 72 pudicitiae
 L malesuada B 73 ponti B, ponto LV, puncto Pb
 74 colliget B passus B 76 mutauet B quidquid B
 iaspes LPV, iapes B 77 smaragdus B 79 uenet niuium B
 80 palma B plandida B 81 tenebras L conpraessit B
 papillis L 82 fugere temptat Pb 83 iuues B 84 decit
 B 85 neglecta B 86 gemmis L 87 uidis B summi]
 mundi M et Urb.

- Dulcibus inludit per longa obliuia taedis.
 Sectatur matrem, quae caelo purior ipso est
 90 Femina, quam scimus mulierem uincere mente.
 Hic domuit puerum, mores sortitus auorum:
 Quod pudet, heu longo nobis nescitus in aeuo est.
 Huius ad abstrusas ueniat mea lampada fibras:
 Suspiret cupiat discurrat ferueat oret.”
- 95 Haec ait: et subolem fotu complexa benigno
 Mollia mellitis artauit ad oscula labris.
 Ille uolat celeri tranans per nubila uento,
 Omnia lasciuo socians elementa furore.
 Vt stetit et iuuenem formae conspexit in ostro,
 100 “Tunc Dionaeum tumefactus despicias?” inquit.
 “Huc, Venerem culture, ueni: qui tardius arsit
 In multum calet ille rokus, celeresque fauillas
 Restituet quaecumque pyrae subducitur arbor.”
 Deprompsit iaculum, quo diuos fixerat omnes.
- 105 Tunc pulcher teretem flexuram pertulit arcus:
 Spicula diuerso traxerunt brachia calle.
 Pennigeri uulnus praesentit dextera tactu,
 Moxque ferit, laeto factum clamore salutans:
 “Ille ego (quid trepidas?) semper contemptus adhaesi

108 cf. Verg. Aen. XII 257

89 celo *BLV* 91 *us. 91 ante 90 exh. B* hic *L* domuet
B mores (*s postea add. m. 1*) *V* sortitus *BV* (*corr.*), sortitur
*LPV*¹ 92 quos *L* euo *LV* 93 febras *B* 94 suspirat
B erret *fort.* 95 sobolem *LPV* 96 mollitis *L¹Pb* 97 ille
B, illa *rell.* cele *B* 98 elementa (*el ex il ? corr.*) *L*, dementa
Pb 99 forma *Pb* 100 ditioeum *B*, dioneum *LV* despicias
L²b, dispicias *B*, despicit *L¹PV* inquit *BL* 101 cultore *B*
 102 calet ille rokus *B*, ille caret (rokus *om.*) *rell.* celerisque *BL*
PVb, *em. Schottus et Sirm.* fabillas *B* 103 pyre *B*, pirae *V*,
 prae *L* 104 deprompsit *B* diuos *B*, cliuos *M et Urb.* 105 tum
Sirm. pulcher *B* teretem *B* perculit *B*, praetulit *fort.*
 106 spicula *scripsi*, singula *libri* 107 pinnigeri *B* uulnus *B*, nul-
 tus *rell.* praesentit *scripsi*, praesentet *LPVb*, praesens et *B* tactu
scripsi, fatum *libri* 108 leto *L* 109 quid *B*, qui *rell.* trepi-
 dassem per *B*, trepida semper *rell.* contentus *Pb* adhesi *LV*

- 110 Visceribus, fugitiue, tuis. hac uictima matri
Litamus, multis quam tu non suspicis annis.”
Ecce iterum magno rimatus stemmate cretam,
Quam thalamis iungat, cernit sublime puellae
Sidus et adtonitus ad matrem lumina flexit,
115 Germanam credens: conlaudat nobile furtum.
Sed teneram leuiore ferit puer ille sagitta,
Inque uirum totos exhausit fortior ictus.
Post haec digrediens permulcet pectora dictis.
“Nostra tuas, iuuenis, confortent uulnera uires.
120 Nam quicumque mea est percussus cusptide crescit.
Haec faciunt multos, si credis, bella nepotes.
Sis felix semperque feras mea munera tecum.”

- Nunc me Pierio fauore iutum
In laeta, proceres, locate fronte.
125 Sustentent gracilem per omne carmen
Qui doctum faciunt benignitate.
Quod nunc ingenium premunt pruinae,
Distendat refouens tepore uernum.

V.

ITINERARIVM.

Ingenii cultor, fons oris, copia linguae
Vmor Castalius ueniat, quo Thracius Orpheus

118 cf. Verg. Aen. V 816

- 110 fugitiue *B* haec u. mater Sacratu*r coni. Schottus in Notis*
111 suscipis *BM et Urb.* 112 uterum *L* magnu*m L*¹ stem-
mate *B*, sanguine *Sirm.* 114 thalamus *L* cernet *B*, terna
L 116 feret*** *B* sagata *L*¹ 117 iniquae *L*¹*V* totus
B, toto *L* exausit *B*, extorsit *rell.*, contorsit *Sirm.* forcior
BL ictos *B* 118 permulcit *B* 122 munera *BM et Urb.*,
uulnera *rell.* 123 iutum *B*, iustum *rell.* 124 proceros *L*
126 praemunt pruine *B* 128 tepore *scripsi*, decore *libri*
V. ITINERARI. *L*; PADI *add. Sirm.*, VERSVS *add. L* 1 cupia
B 2 humor *LPV* trachius *BLPV* orfeus *B*

- Naufraga diffuso succendit pectora fluxu.
 Adsit et arentis coniungat cordis hiatus.
- 5 Eridani dicturus aquas nisi flumine largo
 Sicca Pegasaeo perfundam membra liquore,
 Torrida ieiuno uix stillant uerba relatu.
 Vndarum cumulos ut narrem, suggere, limpha.
 Quam bene pandit aquas cui blandus murmurat amnis!
- 10 Anni tempus erat, quo uernat mitibus uuis
 Palmes et autumnii dotes proponit in orbe,
 Imbribus externis madida cum ueste Lyaeus
 Distendit tunicas uuarum carcere musti.
 Vberibus pluuiis (ri)parum lege subacta
- 15 Tunc sibi forte Padus captiuos texerat agros,
 Canebant spumis et turgida dorsa minaci.
 Currebant stantes per fluctus culmina uillae.
 Seruauit raptum pelagus tunc littore tectum,
 Et mutans terras mansit fortuna casarum.
- 20 Respiceres siluas stationem perdere iussas
 Ad flammas propera(re) Pado ducente uoraces.
 Tunc ego feruenti germanae tractus amore,
 Cui natum Parcae demessum pollice diro
 Sustulerant uiduamque domum constante marito
- 25 Reddebant, turbis peperit quae semper Auerni,
 Hanc ut solarer, uel uitam prodere legi.
 Regnator Ligurum fluuiorum maximus ille

- 3 succendat *LPVb*   4 iatus *B*   5 heridani *libri*
 elargo *L*   6 pegaseo *BLMVb*   licore *B*   8 cumulus *B*
 lymphā (y ex i? corr.) *B*   9 cui] cu *B*   amnes *B*, eras. *uid.*
in L   10 uuis] amnis (mn ex rm? corr.) *L*   11 automni *B*
 dotes proponit *Schottus*, proponit (—et *B*) dotes *libri*   12 inbribus
B   lyeus *BLMVb*   13 discindit *Urb.*   tonicas *LP¹V*, conicas
B   14 riparum *coni. Sirm.*, parum *BLMP¹ Urb.*, petrarum *P²b*
 15 tun^c *B*   captiuus *B*   agrus *B*   16 caneabant *Sirm.*, caneabat
libri   18 seruauet *B*   litore *LMV*   tecum *Lb*   19 ca.sarum
(s eras.) *B*   20 respiceres *B*   21 properare *b*, propera *libri*   22 ger-
mane *LMb*   23 parcae *B*   daemessum *B*   24 uiduam quae *B*
25 turbis *scripsi*, urbis *libri*, uerbis *b*, urnis *coni. Sirm.*, umbris *quondam*
conieci   26 uel] et uel *B*   perdere *M et Urb.*   27 legorum *B*

- Sub iuga transmissus gemuit sub pondere cumbae,
 Intumuit rursusque minas flatusque remisit,
 30 Quique polos uicit soli mihi cedere iussus.
 Sic pietas elementa domat, sic cuncta coerchet
 Cuius grata deo tenuit miseratio mentem.
 Ecce iterum madidis contactus nubibus aether
 Hausit aquas, quibus omne ruens submergeret aruum.
 35 Non caeli faciem conspexit naufraga tellus
 Et stellis uiduae micuerunt dira tenebrae.
 Errauit piscis sed non captiuus in aedes
 Et populus fluuii per mensas lambuit escam.
 Euomuit pelagus hominum penetrale profundum,
 40 Vmida pulueribus clausurunt aequora campos.
 Perfunctus primis recidiua pericula uidi.
 Ille triumphator tiro ad certamina Nerei
 Frigida per liquidas gestabam pectora limphas
 Et siccis oculis respexi marmoris iras:
 45 Cum subito absorptum uidit uetus accola pontum,
 Risit et abiecti restantia signa pauoris.
 Ditia permixto fulgebant arua metallo,
 Eridanus claris radiabat comptus arenis.
 Nauita me laetus suscepit protinus alno,
 50 Sarcina cui felix dudum concesserat omen.
 Indoctus clauum rexit de pondere tutus
 Et me festiuis Christo duce pertulit oris.

28 Verg. Aen. VI 413

44 cf. Hor. Carm. I 3, 18

28 gemuet <i>B</i>	ponde <i>L</i>	cumbe <i>L</i>	29 intumuet <i>B</i>
rursusquae menas <i>B</i>	30 polus uicet <i>B</i>	31 coerchet <i>B</i>	
32 tenuet <i>B</i>	mente <i>L</i>	33 conotectus <i>B</i>	34 ausit <i>B</i>
arbum <i>B</i> , aruum (nu <i>ex</i> nu <i>corr.</i>) <i>L</i>		35 naufragat* (a <i>eras.</i>)	
<i>L</i>	36 stillis <i>L</i> , stilis <i>B</i>	uidae <i>B</i>	37 pisces <i>B</i>
captiuos <i>B</i>	38 lambuet <i>B</i> , ambiit <i>coni. Schottus</i>	39 euo-	
muet <i>B</i> , euomu* <i>it L</i>	pelagos <i>B</i>	40 humida <i>LPV</i>	pul-
uerebus <i>B</i>	campus <i>B</i>	42 triumfator <i>B</i>	tyro <i>libri</i>
cermina <i>B</i>	43 liquida <i>B</i>	lymphas <i>LV</i>	44 et siccis <i>scripsi</i> ,
neccis <i>B</i> , nec siccis <i>rell.</i>	45 absortum <i>BLPV</i>	uidet <i>B</i>	
adcula <i>B</i>	46 obiecti <i>Sirm.</i>	testantia <i>b</i>	48 heridanus <i>libri</i>
radiabbat <i>B</i>	comtos <i>B</i>	49 mellaetus <i>B</i> , malletum <i>b</i>	
aluo <i>b M et Urb.</i>	52 ne festinus <i>Pb</i>	oris] finit <i>add. B</i>	

VI.

DICTIO ENNODI DIACONI QVANDO DE ROMA REDIIIT.

Amica est homini ad genitale solum reuertenti semper hilaritas, dum metus, quoscumque ei peregrinanti mens anxia peperit, quasi praefinitos et caelo grauante dispositos se euasisse confidit. debetur ergo uox serena laetitiae, ne muta gaudia maeroris imaginem sortiantur. cui enim pateat exul-⁵ tantis animi secretum nisi oris clauē reseratum? reduces etiam cygnos alis ludere Mantuanus adseruit. quid ego faciam in medio deprehensus abrupto, qui et regressui meo debeo dicendi fidem et proposito tacendi necessitatem? secede, quaeso, ad tempus, officii censura grauioris: numquam te¹⁰ opportune gaudiis miscuisti. prophetarum insignissimi sub legem uersuum uerba redigentes carmine desideria sua et uota cecinerunt: diuino pectora dedicata conloquio plectris ecclesiastica per populos iura diuiserunt. cur ego in ordinis et meriti constitutus infantia aemulari summorum facta non¹⁵ studeam, maxime cum narrandi simulacrum altaris militem ad excipienda quae contra fidem eueniunt bella conroboret? nec dubitabo dicere quod praesenti constat exemplo. didicimus iam quo turbine pro amore fidei hasta iacienda sit, neque nos uirtutis pretio uel titulis mediocris conflictus eleuauit. dicam²⁰ ergo libens musico stilo gaudia mea, quorum perfectionem maximis promitto me deo adnitente eloquii lituis nuntiatum. pulsabunt me oblatrantium uenena linguarum, sed

7 cf. Vergil. Aen. I 406

VI. ENNODII <i>EV</i>		DIA <i>E</i> , ð. <i>BLV</i>		DE <i>om.</i> <i>T</i>	
2 hilaritas <i>EV</i>	peregrinati <i>ELTV</i>	3 grauante (u <i>sup. ras.</i>)			
<i>B</i> 4 confidet <i>B</i>	5 meroris <i>libri</i>	7 cignos <i>libri</i>			mantuanos <i>B</i>
11 oportune <i>libri</i>	12 lege <i>b</i>	14 ergo <i>L</i>			15 emulari <i>BEP</i>
16 simulcrum <i>T</i>	19 iacenda <i>L</i>	neque] atque			<i>fort.</i>
20 praetio <i>B</i>	22 maximus <i>L</i>	me <i>om.</i> <i>T</i>			annitente <i>LV</i> , annuente <i>ET</i> , adiuuante <i>b</i>
		litu ^{is} eloq uis (tu <i>ex ti corr.</i>)			<i>T</i> , eloquii literis <i>Sirm.</i>
		nuntiarum <i>L</i> , iniciaturum <i>b</i>			

professionis et ingenii exercitiis adgregabo quicquid contra accu-
 sati meritum maledictor ingesserit. usus est iste bene nitentis
 conscientiae opinionis luero iungere morsus aemulorum et
 famae compendia de inuidis aucupari. male pertinax dens
 5 liuoris, infringere et qui oblocutionis fomitem de loco gloriae
 quaeris obmutescere. dic unde fructus eueniat meritis, si iac-
 tantiae deputas quod sudore nostro placemus. labor est disci-
 plinae amicus et religioni quadam cognatione sociatus. uelut
 uda praesegmina peregrinis maritata fomitibus nobilitatem
 10 fructuum ramis tribuunt, quam parturientia diu nescire plan-
 taria, ita dotatus liberalibus institutis bona mentem cura
 grauidam ad spem germinis melioris adtollit. pelluntur animo
 consiliorum toxica humanis praeparata necibus: umor suci
 letalis aboletur, quotiens huiusmodi occupationibus ingenia
 15 se submittunt. hinc ad clariora digredientibus diuinorum
 patescunt secreta librorum, quorum ianuam sensus pulsanti
 dum reserat, populis se duce peruium facit iter ignoratum,
 dum fastidiosos eloquii splendore, parum doctos fabricata
 latinitate et, ut aiunt, artificii rusticitate perducit. quis talem
 20 salutis non diligat indicem, non sequatur, qui necessariis dulcia,
 dulcibus seuera miscendo amare uitae dogmata et uelle cogit
 inuitos? sed istinc alias. coepti compleantur honesta uota pro-
 positi. apud scientes rerum loquimur: res uirtutis est gaudium
 continere, secundae diligentiae per elaboratum tramitem lucu-
 25 lentae dictionis ostendere, hodie maxime, cum mei portio
 limen ingressa facundiae dat parenti exultatione eloquentiam,
 quam negat ingenium, cum donat causa quod natura non
 praestitit. macte insignium adulescens uirtutum, qui in cano

2 iste est <i>P¹b</i>	nitentes <i>B</i>	4 inuidia <i>Sirm.</i>	7 su-
dore <i>B</i> , sudori <i>rell.</i>	9 u ⁺ da <i>T</i> , unda <i>Pb</i>	et maritata <i>Pb</i>	
10 tribuant <i>E et Sirm.</i>	perturientia <i>L¹</i>	nescire <i>T</i> , nescieretis	
<i>L</i>	11 bonam <i>EPb</i>	curant <i>E</i>	12 atollit <i>T</i> pelluntur
(unt <i>ex corr.</i>) <i>L</i>	13 humor <i>ELTV</i>	14 laetalis <i>B</i> , loetalis	
<i>LV</i>	16 sensus pulsanti <i>scripsi</i> , sensu pulsante <i>libri</i>	19 per-	
ducet <i>B</i>	20 radicem <i>ET</i>	21 reuera <i>B</i>	22 alias (<i>alt. a ex</i>
o <i>corr.</i>) <i>B</i>	cepti <i>PTb</i> , sed cepto <i>E</i>	onesta <i>B</i> , honesti <i>Pb</i>	
ppositi <i>T</i>	24 facundae <i>fort.</i>	luculente <i>B</i>	25 mei ei <i>L</i>
26 facundae <i>B</i>	27 cdonat <i>T</i> , condonat <i>Pb</i>	28 adoliscens <i>B</i>	

flore pomorum numerum monstras. das pellere adfictionis
glaciem et ad uernum me dictionis inuitas. nam dum quod
tu debes studiis, ego inpendo laetitiae, puto ambo proficimus.
simile est enim rudem instituere et ad declamationis affectum
reuocare iam desidem.

5

- 1 Post canas hiemes, gelidi post damna profundi
Tranquillum quotiens nauita carpit iter,
Maeret et infidi desperat prospera ponti
Quamque uidet faciem non putat esse salis.
- 5 Sibilat aura leuis, ualidas timet ille procellas
Fluctibus et blandas aestimat esse minas.
Linteas si crispant Zephyri pendentia malo
Et dulci ludit spiritus obsequio,
Confusam uentis naturam perdere leges
- 10 Iurat et antiquum credit adesse chaos.
Gaudia sic tollunt placidis discrimina rebus:
Nulla fides laetis integra nec dubiis.
Non aliter uariis tenuit quos Roma periculis
Litoris optati reddidit ad gremium.
- 15 Permulcent pelagi numen uenerabile cantu,
Anchora quod proprium mordet obunca solum.
Flamina sed lassis tenerum factura soporem
Perturbant mentem militis aequorei.
Arma ratis subigit, remos et lintea uibrat:
- 20 Sic mens naufragium suspicionis habet.
Adueniat siccis qui pressit caerulea plantis,

7 Ouid. Her. V 53
Aen. I 169

10 Ouid. Met. II 299

16 cf. Verg.

1 monstrans dans *B*   3 debet *T*   5 dissidem *B*, residē**
(~ *add. m. 2*) *T*

1 VERSVS *inser. T*   hiems *L*   dampna *ELPV*   3 meret
BLTV   desperat *BLV*   4 uidet *EP*   5 sibilat *LV*
7 zephyri *ET*, zephyri *BL*¹   mal//o *B*   9 uentis] ueteris *E*
10 chaos *T*   11 sic] si *PTb*   13 tenuit uariis *ELPVb*
14 littoris *PT*   19 subegit *Bb*   linthea *PTb*   20 suspiti-
onis *LPT*   21 praessit *BLV*   caerulea *libri*

- (Nam portus fessis ille salutis erit)
 Qui latices uinxit fundens in pocula saxum,
 Qui lapides soluit, qui solidauit aquas,
 25 Quem genitrix fudit saeculis sine semine feta,
 Ad matrem iungens uirginitatis onus,
 Qui mortem propriae superauit munere mortis,
 Dans uitam mundo, funere quam peperit:
 Ille per excelsum uideat me dexter Olympum.
 30 Tunc patriam teneam, tunc stationis opem.
 Nubila laxati uerrant licet aequora uenti,
 Rimosam puppim nil nocitura petunt.
 Dulcia compositis quatiam tunc tympana chordis,
 Floribus et pingam carmina nostra nouis.
 35 Vt fatear, doctis constat bene dicere laetum:
 Tristia nil capiunt pectora uersiloqui.
 Sed redeat uernum, cesset iam bruma timoris.
 Stringite quae nectant frondea sarta comas:
 Cantem quae solitus, dum plebem pasceret ore,
 40 Ambrosius uates carmina pulcra loqui.

VII.

F A V S T O

PRAEFATIO.

Nisi didicissem quod serenitas conscientiae uestrae huius mali scabies abiuraret, inuisum mihi eloquii uber adstruerem.

31 cf. Lucret. V 246, VI 624

38 cf. Ouid Trist. I 7, 2

22 portus (or *in ras.*) *B* fessis] *felix Sirm.* 23 iunxit
EPb 25 genitrix *TV* saeculis *BL* semina *B* 26 honus
ET 27 proprie *B* 28 quem *Sirm.* 29 olimpium *libri*
 30 opus *b* 32 rimosae *B* puppim *EPT*, pompi *B* 33 con-
 petunt ^{ositis} *B* quantiam *B*, quae iam *ET* tympana *BPT* cordis
libri 34 pingā* (~ *add. m. 2*) *T*, pinguam *EP* 35 dictis *V*,
 dictis *Sirm.*, doctos *fort.* letum *EP* 40 uatis *libri*, *em. Sirm.*

VII. PRAEFATIO (PRAEFAT*O L A eras) FAVSTO *BELPTVb*,
 AD FAVSTVM DE CARMINIBVS EIVS *inscr. Sirm.* 1 nrē *T*
 2 scabiem *Sirm.* alloquii *Pb*

facessat a bonis actibus res amica perfidiae. me tamen nocitum
 cautela uestra denuntio. suspendistis hactenus ab ingenioli
 mei ariditate imbrem fructuum nutritorem. deus bone, quam
 peregrinas in me et ex uestri oris diuitiis adquisitas dicendi
 opes intellego! adiacet dictis locupletibus, quantum sentio, 5
 rubiginosos lingua et sensu hebetes peritiae lima componere.
 est nobis quoddam cum hominum factore collegium. ille finxit
 ex nihilo, uos reparatis in melius. gratias ego refero de sus-
 cepto carmine, cum de dilato maeream beneficio. ad Came-
 nalem tamen ignominiam, quibus numquam Gluuidenus deest, 10
 uersus adieci et periturae, ut dictum est, cartae prodigus non
 peperci. legite iucunditatem motura poemata et familiaris mali
 stupenda, ut aiunt, decora conprimate.

Fluminis in medio succendis uiscera, Fauste,
 Cuius alit magnam carminis unda sitim.
 Quis ferat ardorem laticum flammasque fluentis
 Cognatas sicco sorbeat ore potans?
 5 Fonte uaporiferum pariunt tua uerba calorem:
 Aestuet unde iecur, pocula prospiciunt.
 Ingenii quisquis festinus tendit ad amnem,
 Non putet ambiguum: sic bibit, ut sitiatur.
 Nobilis occultum condiuit limpha saporem,

1 perfidi eme *ex perfidię me B corr.*   2 actinus *B*   3 are-
 ditate *B*¹   5 op' *T*   intelligo *B*¹*L*   doctis *fort*   6 ru-
 biginosus *B*   hebetes *B*   7 factorem (*a ex o corr.*) *L*
 colligium *B*   fixit *L*¹   8 reparates *B*¹   ergo *L*   9 dilato
L   meream *libri*   beneficio *B*   tamen *B, om. rell.*
 10 gluuidinus *BEPTVb*, gluidiuinus *L*, Cluuienus *coni. Gronouius*
Obs. p. 404, cf. Iuuenal. I 79   11 uersos *B*   carthae *B*
 12 iocunditatem *ELT*   familiaris mali *B, familiari rell.*   13 con-
 praemite *B*

1 VERSVS *inscr. ETV*   4 cognatis *ELPTV*   potans]
 uorans *coni. Schottus*, potens *coni. Valerius Andreas*   5 uapore-
 ferum *B*¹   6 aestuat *Sirm.*   iecor *B*   prospiciunt *B*
 8 putaet *L*   bibat *b*   9 condibit *B*   lymfa *BLT*

- 10 Computat et damnum, si minus inde feram.
 Lubrica Cecropio confidens lingua coturno
 Nil iactet priscos nobilitate seni.
 In ueterum morem pangit noua carmina Faustus,
 Qui per membra suum desecat arte melos.
- 15 Doctus ad incudem uerba infabricata referre,
 Quosque facit uersus terque quaterque probat.
 Aetas cana refert digitis animasse Myronem
 Quod fingebat opus uiuificante manu.
 Tu uerbis faciem tribuis, modulamine membra.
- 20 Quod natura deo, hoc tibi dant studia.
 In uetulum dexter si uertas plectra cadauer,
 Primaeuum facias aedificante lyra.
 Si flores simules gelidi per plaustra Bootis,
 Mox Helicem uernis sibilat aura modis.
- 25 Ninguida lustra rosas, fundant tibi frigora mustum,
 Feruenti Pallas sidere dona ferat:
 Piscis in aethereo quem portas uertice tranet:
 Si iubeas uersu, marmora ceruus amat.
 Faucibus e mediis inpasto uiscera praedam
- 30 Ore potens tollas, quam tenet ore leo.
 Iam scio Castalii quo me traxistis amores:
 Accedunt culpae munera uestra meis.

Sutilis ad tumidas rapitur mea cumba procellas,
 Hibernos passura notos, quam nauita pauper

11 Hor. Carm. II 1, 12   15 Hor. Ep. II 3, 441

10 computet (e in a corr.) B	11 cicropio libri	12 nihil
L ¹ iacet L senes Pb, uiros uel feros coni. Schottus		
14 membra B arce T ¹	16 prob t L (spatio 1 litterae uacuo)	
17 myronem B, maronem rell.	18 quos E	19 tu*** L
membra B modulamina membris coni. Schottus		20 hoc—quod
coni. Schottus	21 plecta L	22 primeuum libri aeuificante
fort.	23 simulis B	24 elicem libri, Helices fort.
L	26 sidere (re in ras. corr.) T	27 ethereo PT
fort. uiscere Sirm.	30 potans V ¹	31 iam scio] nescio fort.
33 cimba PT	34 hybernos EPTb	natiuita B

- 35 Rimosam tenui fingens de cortice puppim
 Composuit nomenque dedit sine laude phaseli.
 Illa nec Aegeum pelagus nec littora Phryxi
 Nec quaecumque ualet trux aequora uerrere fundo
 Aeolus agnoui, placidos sed gurgitis alti
- 40 Praelegit bene cauta sinus, ubi seruiat Auster,
 Non ubi regna petat, quotiens ibi remige lento
 Sibilat in tremula discurrens aura carina.
 Lintea nam summis dum crispant nexa cerucis,
 Quae portant mortes praestant mihi flamina somnos.
- 45 Huc uertam puppim, certis mea carbasa uentis
 Commendans, cursus artis opisque meae.
 Flecte uiam uelis clauumque ad littora, Phoebe:
 Anchora proscissum mordeat unca solum.

- 50 Musa, dictorum caput optimorum,
 Herbidam fingens hederis coronam,
 Quam per exactos muneris poetas,
 Necte capillos.
 Sulcat inmensum pelagus carina,
 Nescit ad clauum manus apta ferri,
 55 Quo uocat dextrum regimen per undas
 Artis amicus.
 Pergis ad Faustum, trutinam loquelae,
 Ore qui uastum ualet ut profundum,

36 cf. Cat. Carm. 4   45 cf. Lucan. III 592. 596   53 Verg.
 Aen. X 197

35 puppim *EPT*   36 phasili *BV*¹   37 egeum *libri*   li-
 tora (c *eras.*) *B*, littora *ELV*   phryxi *libri*   38 uerrere] uenere
I   39 eolus *libri*   40 cau**ta *L*   43 cerucis *libri*, ceruchis
Sirm., carinis *b*   44 prant (p *corr. in ras.*) *T*   somnus *B*
 45 pippim *L*¹*V*, puppim *ET*   46 cursos *B*   opisquae *B*
 47 littora *LV*   foche *BLV*   48 unca *Pb*, unda *T*, uda *BELV*
 49 SAFFICVM *inscr. LPV*, SAFICVM *ET*   doctorum *fort.*
 capud *B*¹*P*, capit *T*   50 corona *T*   51 exactus *B*   muneris
scripsi, numeras *libri*, numerans *coni. Schottus*   57 loquillae *B*
 58 ualit *B*

- 60 Luce quem mundus ueneratur ipsa
Dexteriorem.
Aurium libram tenet in Camenis:
Illius ferrum secat omne uuluus,
Quodquod internis latet in medullis
Carminis aegri.
- 65 Si meos uellet modicos thyrambos
Mente, qua cunctum moderatur orbem,
Inter infantum triuiale murmur
Pendere, laus est.
- 70 Lux mea, Fauste,
Spesque salusque,
Litterularum
Munera parua
Suscipe laetus.
Sic tua summus
- 75 Germina Christus
Lucida seruet.
Porrige dextram
Nominis almi.
Grata Tonanti
- 80 Farra piorum.

VIII.

[ENNODIUS OLYBRIUS.]

PRAEFATIO.

Non ponit fistulam quotiens rusticum pecus agrestis pastor
insexerit. muta nemora formidolosam solitudinem pariunt,

59 ipse *T*   61 aurium *L*   62 illud *L*¹   uuluus *L*¹   65 uel-
let *b*, uellit *BELPTV*   tyrambus *BELV*, tyrannibus *T*, *em. Sirm.*,
corymbos *coni. Schottus*   66 moderatur *B*   68 pendere] ponere
fort.   laus sit uel laudem *coni. Schottus*   69—80 binos uersus
coniungit in unum T   71 litterularum *B*   72 munera *B*

VIII. ENNODIUS OLYBRIUS *addidi, om. libri*; AD OLYBRIVM
DE EIVS ELOQVENTIA *inscr. Sirm.*   PRAEFATIO *EPV*, OLY-
BRIUS *b*   1 ponit fistulam *B*, canit fistula *ELPTVb*   2 solli-
tudinem *L*

et ubique metus est, quando nullus in solacium deserti sonus
 auditur. sed si aurarum sibilis arborum comae linguae speciem
 mentiantur et ridente frondium motu appellet hominem iucunda
 concussio, putabitur ambientibus latera coetibus interesse, nec
 aliquam aerumnam gemit quem inter secreta sua ipsa natura 5
 quibuslibet elementis alloquitur. iuuat tunc exultationis comitem
 fistulam labiis admouere et flatibus per testudinis rimosa
 dispersis quandam de spiritu et aura componere rationem.
 tunc Palaemonem suum rudens et infabricata lingua compellat,
 tunc numerat quantis seruare caulas sit opus excubiis, tunc 10
 multiplices luporum insidias quas acuit fames magistra sus-
 spirat, tunc in sermonem cadit quicquid efflauerit: huius se
 solari, huius nititur mulcere collegio. cui talia agenti si quis
 sermocinantem fidibus citharam doctus admoueat et loquacia
 fila inrisor urbanus adportet, in ancipiti est quid eligat nuda 15
 simplicitas, dum lyrae tactus licet errantibus digitis dulcem
 et qui animam frangat crepitum reddit. nefas tamen putat,
 si alieni tractus lepore propositi uitam discat scientiam non
 amare, ut, dum infrenis ambitus rusticantis doctrinae terminum
 non metitur, superiorum affectu et ipsa se possibilia intellegat 20
 perditurum, cum nescientem quid ualeat mapalium alumnus
 ipsa paternae institutionis mediocritas quasi externa contem-
 nat. non aliter me, uir amplissime, inter maxima curiae
 sidera computande, iubar facundiae, ingeniorum flamma, splen-
 dor eloquentiae, dictionum census, per nemorum inuia ad 25
 instar pastoralis fistulae quae uiliter narrantur oblectant,

2 specem ⁱ B	3 appellit B	iocunda <i>EPTb</i>	4 con***-
cussio <i>L</i> , confusio <i>E</i>	putabatur <i>L</i> ¹	latera coetibus <i>V</i> ,	ce-
tibus latera <i>T</i> , latera <i>E</i>	.5 erumnam <i>BLPTV</i>	"6 aelementis	
<i>B</i> , aliis <i>b</i> , <i>om. Sirm.</i>	iubat <i>B</i>	7 festulam <i>B</i> , <i>om. E</i>	
9 palemonem <i>libri</i>	^u ridens <i>B</i> , rudis <i>b</i>	11 famis <i>B</i>	12 cadet
<i>B</i> quidquid <i>B</i>	14 fidebus <i>L</i> ¹	cytharam <i>B</i>	15 aoportet
<i>T</i> , oportet <i>E</i>	elegat <i>B</i>	16 lyra et actus <i>BEIT</i>	17 amam
<i>V</i> , nimam <i>EL</i> ¹	reddet <i>B</i>	18 lepore] amore <i>Sirm.</i>	positi
<i>B</i> ad uitam <i>E</i> , amicam <i>P</i> (<i>m. 2 in mg.</i>) <i>b</i>		22 contempnat	
<i>BELV</i> , condemnat <i>Pb</i>	24 iurbar <i>L</i> ¹	26 instar ad <i>T</i> ¹	
utiliter <i>L</i> , uiriliter <i>Pb</i>			

metuentem citharam tuam, laudantem plectra, quae, ut superius texui, agrestibus digitis meis urbanus adiungis. amoue, quaeso, quam adhibes ad inuitandum me elucubrati sermonis inlecebram. absint, quibus etiam apud peritos uteris, uincola
 5 conloquii. conpesce uerborum digitos, quibus soletis renitentum animas ad desideria uestra compellere. liceat me aut silentio inscitiam tegere aut per stridentem stipulam alii
 10 triuiale carmen adferre: uobiscum fabulari res est meriti ueteris et nouae felicitatis. quod si mei inmemor ego temptauero, adeptus contra utilitatem propriam solis currus, iuste subeo Phaethontis exemplum. de quo quia sermo contigit et forma cautionis accessit, quid facto opus sit subiectum carmen ostendit.

Fama refert, ueterum quae nescit perdere gesta,

Quae loquitur semper quicquid in orbe fuit:

Germina dum lucis Titan dispergit in axem

Et ditat mundum nobilebus radiis,

5 Vda uaporiferas cohibent dum lora quadrigas

Et nitidum gurges mittit ubique diem:

Vndantes doctis manibus Sol flexit habenas,

Artificem dominum lux bene nota tulit.

Sed Phaethonteo postquam dare regna precatu

10 Non exploratis uiribus instituit,

Degenerem primis rectorem motibus astrum

2 Ouid. A. A. I 56, Fast. I 284

1 cytharam *LPTb*, ¹cetharam *B*   2 adiungit *E*   3 *lucubrati
 (e *eras.*) *T*, lucubrati *E*   4 peritus ¹*B*   uincla *PT*   7 inscitiam
*EPT*¹   8 tribiale *B*   crimen *E*   9 et *V s. l.*   11 faetontis
B, faetontis *LV*, fetontis *T*   12 trautionis *T*¹

1 ENNODIUS OLYBRIUS (VERSVS *add. ELPV*) *inser. BELPTV*

2 quidquid *B*   3 tutā *T*   dispergerit in rem *E*   5 coibent
T   lora *T*¹   6 gurgis *B*   7 datis *b*, latis *aut* claris *coni.*
Schottus   abenas *libri*   9 faetonteo *B*, faetontaeo *V*, faetonteo
L, fecūteo *T*   10 exemploratis *B*

- Sensit et excussis currere coepit equis.
 Tunc totam sonipes lucem de naribus efflans
 Non tenuit legis tempora certa suae.
- 15 In flammam cessit splendor, quod luminat ussit
 Quodque animat terras exitium peperit.
 Tunc et Hyperboreas dum frangit lampade crustas,
 Epotis Tanais siccus abibat aquis.
- 20 Crystallum fluxit, sed cursus fluminis arsit:
 Quod lapides soluit, nexuit Eridanum.
 Sic ego rhetoricum temptans transcurrere callem,
 Adgredior currus solis et imperium.
 Nescio quid uariis inpendam sideris oris,
 Nescio quid teneam: cuncta calor superat.
- 25 Curia te pollens teretem formauit ad unguem
 Et patribus iussit lumina ferre suis.
 Tu Phoebum reddis: fumat tibi uictima pinguis,
 Pro qua cessissent fulmine caelicolae.
- 30 At mihi uix illud transmittunt pauperes horti
 Rubra quod acceptum testa refutat holus.
 Sum, fateor, cuius destillent uerba relatu,
 Quae maciem monstrent pauperis ingenii.
 Carmina nulla cano, nec me modulante Camenas
 Mansurum dabitur pollicis ore sophos.
- 35 Quicquid Apollineo loquebamur pectine, cessi
 Oblitus linguae, quam mihi fila dabant.

13 cf. Verg. Aen. XII 115   14 cf. Ouid. Met. II 204 sq.   27 cf. Verg. Ecl. I 43   29 Sedul. carm. I 15   33 cf. Verg. Ecl. I 78

12 caepit *B*, cepit *ET*   13 sonipis *B*   15 quos *T*   ussit
T in ras.   17 franget *B*   18 epotis *Sirm.*, epotus *V*, epotu
BL, et potu *EPTb*   siccus *T*   obibat *coni. Schenkl*   aquis
Sirm., equis *libri*   19 cristallum *BEPTV*   21 e*go *B*   retori-
cum *B*, rethoricum *ELPTV*   22 cursus *L¹Pb*   inperium *B*
26 tuis *Sirm.*   27 phebum *BEPT*   reddes *B*   28 cessitsent *B¹*
fulmina *fort.*   29 ad *B*   pauperes *Sirm.*, pauperis *libri*   *orti
(h *eras.*) *T*   30 refundat *fort.*; cf. *Sedul. l. c.*   olus *L*   31 di-
stillent *Tb*   32 monstrant *Pb*   34 dabit *T*   sophos *b*, sophus
ET, sofus *BLPV*   35 quidquid *B*   loquebamur] quibamus *uel*
conabar *coni. Schottus*

- Rustica per teneras errat mihi dextera cordas,
 Confringunt dulces barbara plectra modos.
 Ah quotiens uitreis Heliconis fluxit in herbis
 40 Adridens labiis quae facit unda sitim!
 Ah quotiens hederis redimitus tempora duxi,
 Aonium mulcens carmine concilium!
 At nunc per siluas, inter spelaea ferarum,
 Agrestem certus ducere militiam,
 45 Grandia per ualidos commendo semina sulcos,
 Vt germen uitae destituant lolia.
 Lactea ne mentem denudent uerba solutam,
 Et dictis mollis dicar et ingenio:
 Non mihi per campos discurrat lingua patentes,
 50 Mascula nec lituis dicta feram grauibus:
 Ne mea grandisono flammentur corda coturno
 Et tumidus scriptis moribus esse puter.
 Qui mihi tunc portus? famam petit undique lector.
 Sed stabilis pudor est, si taceam, proprius.
 55 Tu caelum teneas, me terris linque quietum,
 Qui solum noui, quod bene nil didici.

VIII.

DICTIO QVAE HABITA EST IN NATALI SANCTI AC BEATISSIMI
 PAPAЕ EPIPHANI IN ANNVM XXX. SACERDOTII.

PRAEFATIO.

Sentio quid plerique taciti loquantur in sensibus et adposita
 cordis aure uocem cordis intellego. clamant enim ista silentia

43 cf. Verg. Ecl. X 52

45 cf. Verg. Georg. I 223

37 dextera *L*   39 a *libri*   uitreis *L*¹   heliconis *scripsi*,
 helicon mihi *libri*   40 sitem *B*, sittim *T*¹   41 a *ELPTV*, *om.*
B   dixi *B*   43 ad *B*   spelea *BLPTVb*, spelunca *E*, spe-
 lunca *P*² *in mg.*   50 nec lituis *T in ras. corr.*   51 flammur
ET   coturno corda *T*¹   52 tumidos *B*   56 dedici *B*

VIII. INCIPIT DICTIO *BELTVb*   NATALE *BL*   PAPE
LT, om. E   EPIFANII *BET*   TRICENSIMVM *B*   PRAE-
 FACIO *LTV*

quid sibi alienae professionis homo quaerat ex themate, quid insignitus humilitatis titulis per crepantes ex more uulgi cuneos uocum plausus expectat, quos tumescentibus fautorum bullis aura popularis exsuscitat. olim talia dicunt debuisse conponi, cum adulantibus adulescentiae floribus et pueritiae 5 adhuc in illo et saecularis licentiae uerna riderent, cum reboantibus efferrī decuit adclamationibus, tunc cum capi potuit etiam fucatae uoluptatis specie. nunc cur recitet publice quem laus nec decet publica nec delectat? hi meminerint quod ego rem nostri muneris ago, quem in sacerdotis prae- 10 coniiis constat sentire quae debeam. cui quamuis nunc intempestiuis laudibus reddam modica, tamen maxima post debebo, in cuius ministerio quicquid ualeo praestat impendi. simul etiam percepi animo quod, si reddenda est de otioso sermone ratio, non minus de otioso silentio. erant enim otiosa silentia, 15 si laetantibus circumfusis omnigenum mentibus solus, cum dare possem, uerba subtraherem, quippe cum etiam in obsequiis caelestibus hymnos deceat adhiberi et credamus exsortem humanitatis dominum hominum meris laudibus demulceri et hoc ab his speciali quodam iure quos donauit lingua 20 repossere. quid antistes faciat, qui propriis orationibus egit ut possim? scriptum est enim: dominus dedit mihi linguam eruditionis, quando oporteat sermonem dicere. oportet nunc, ut censeo, et ad loquendi tempus ostium cordis aperitur. sed nunc non ego in poeticis laudibus 25 ora laxabo. absit a me sentina carminum, quae sicut uera non laudat, sic nec uere laudatur. nunc fauete mentibus certa

14 Cato Orig. I fr. 1 (p. 51 P.) = Cic. pro Planc. 27, 66
22 Es. 50, 4

1 qui ^d B	ex T in ras.	temate libri	2 insignis E
3 cuneo suo cum plausus (c̄ plausus E, cōplausus T) ETV	tumescentibus BV ¹	f̄corum T	6 secularis LV
8 uoluntatis L	reticet ET	9 delectatur E	hii BP
meminerent B	10 uñi ETb	11 nunc EP, ñ LT,	non BVb
12 debeo L ¹	13 quidquid B	14 si] ei B	17 possem b, possim libri
20 quod Pb	21 antistis B	24 ad l.] alloquendi	subtrahere B
25 hostium EPT ¹	27 fauete Pb, fauente BELTV		18 *ymnos L

dicturo. in quo opere si minora pro ingenii exiguitate non
dixero, pro iactantia maiora non fugam.

- Vatibus antiquis dicendi maxima uirtus
Illa fuit, doctis si scirent fallere uerbis:
Laus erat in laudem mentitum pangere carmen.
Tunc operi fraus apta fuit: nam more poetae
5 Seruantes quod crimen habet uetere pudore
Vera loqui, carmenque fides despexit ubique.
Ars placuit, quam culpa decet: nam doctior error
Extorsit certis metuenda poemata linguis.
Lex docuit sine lege loqui, cum uindicat arte
10 Quidquid iura negant fandum: retinacula morum
Numina fallaci finxerunt sordida cantu:
Phoebum et ter ternas dixerunt esse sorores,
Castalium laticem, uarias quoque Palladis artes:
Tunc laurus tripodas cortinam tympana plectrum
15 Narrabant: illos a ueri tramite fugit
Sensus, et errantes uisus delusit imago.
Nunc linguam citharae, quae cantat pollicis ore,
Sperne, fides: magis, ille, ueni nunc, spiritus, oro,
Cuius inexhausto reuiuiscit semper in anno
20 Quicquid terra creat, gignit mare, parturit aether:
Qui freta diffundit, solidum dat corpus in aruis,
Saxa ciet iussu, metuit quem cautibus horrens
Caucasus, aurito famuli cum fortia sensu

12 Apoll. Sid. carm. XVIII 1   18 Apoll. l. c. us. 5   20 Sedul.
carm. I 11   22 Verg. Aen. IIII 366

1 dictura *LT*   2 fugam] FINIT PRAEFATIO VERSVS *add.*
BELPTV

3 mentium *L*   plangere *T*   4 poetas *coni. Schenkl*   7 docet
P   9 arce *T*   10 quidquid *B*   iuta *T*¹   11 cantu *T in*
ras.   12 phebum *libri*   ter *om. L*   13 pallades *B*   14 tum
Tb   curtinam *BELPV*   15 fugat *fort.*   16 errantis *T*
delusit uisus *libri; em. Schottus et Sirm.*   17 hunc *L*   cytharae
*BL*¹*V*, cythare *L*², cithare *EPT*   19 inexhausto *BLPV*   reuiuiscet
B, reuiuiscit *coni. Schottus*   20 quidquid *B*   22 quam *T*   can-
tibus *Tb*   23 causas *T*   haurito *libri, em. Schottus et Sirm.*

- Corda domat: qui cuncta uidet, quem cuncta tremescunt:
 25 Fons uia dextra lapis uitulus leo lucifer agnus
 Ianua spes uirtus uerbum sapientia uates
 Hostia uirgultum pastor mons rete columba
 Flamma gigans aquila sponsus patientia uermis
 Filius excelsus dominus deus, omnia Christus.
 30 Hunc precor ut dictis adsit: qui pectora prisci
 Vatis ut ingressus Pharaonis tempore regis,
 Adiuuit gracili locuturum uoce prophetam.
 Se stupuit tunc ipse, reor, bene conscius oris,
 Murmuris et soliti, complentem principis aures
 35 Pondere uoce sono sensu probitate pudore.
 Tu famulum, tu, sancte, mone: da soluere grates,
 Quas debere iuuat. sanctum complectimur omnes
 Ecce diem, uoluit quo se iubar indere terris
 Promptius et radiis animas animare propinquis,
 40 Quo gaudet mundus, cum non sint gaudia mundi.
 Cernis adorantem pauidos submittere uultus
 Vatis in obsequium? natalis tempora sentit
 Festa nec amissis contemnit tristis alumnis.
 Iste dies cunctis uitae cunctisque salutis
 45 Causa fuit, ueteris dissoluens uincula noxae.
 Christus in hoc tribuit decus et tutamen in aruis
 Ausoniis, parili populos qui mente gubernet
 Et gentes pietate regat: quibus auctor Olympi
 Pollicitus simili regem probitate parauit:
 50 Dexter ut ipse deus solio dat iura corusco.

Proximus hic caelo, cui recti conscia mens est,

25 sq. Anth. lat. 689* (R.) et Huemer in Stud. Vind. II 72, III 159

24 tremiscunt	LT	26 uatis libri,	em. Schottus et Sirm.
27 ostia	BLPV	re*te (i eras.)	L
28 gigas	Tb	28 gigas	Tb
ELPTb	30 hunc scripsi,	nunc libri	absit L ¹
B	31 faraonis	BLV	32 moniturum con.
BLV	34 cōplectere	Pb	36 soluere (lu ex di? corr.)
37 gas	B	iubat	B
41 uultos	B	43 admissis	Pb
43 actor	ET	olimpi libri	50 ut] et b
48 actor	ET	olimpi libri	50 ut] et b
L ¹ , corusco	T		

- Semper erit, quem iusta probant, quem iudice mundo
 Publica uota legunt: fateor, suffragia magna
 Contulit, ut sedis gremio frueretur inemptae.
- 55 Libera te dominum posuit sibi turba perennem,
 Seruitio laudanda suo. pro quantus ubique
 Feruor erat! sancto mundi plaudente tumultu
 Omnibus idem animus, turbis uox omnibus una.
 Sic tamen alterutrum certabant uincere uotis,
- 60 Ceu sibi cum diro bellandi cominus hoste
 Causa foret: uulgus proprio tunc sanguine uincit,
 Pollicitum quotiens fuerit sufferre pericla.
 Caspia non aliter cum tigris feta Niphaten
 Circuit aut catulos rapiendi format ad usus,
- 65 Ardet in absentes, saeuus mortalia mandit
 Membra animis hominumque necem petit ore cruento.
 Alter in hoc senium teneris miratus in annis,
 Alter in antiqua iactabat stirpe parentes:
 Alterius contenta parum de sanguine mens est,
- 70 Digna referre uiri uirtutum stemmata mille
 Commemorat: quanta tituli tunc laude superstant,
 Vincuntur quotiens, et morum gloria uictis
 Parturit insignem per saecula longa triumphum!
 Ille pudicitiam, quae pulchro in corpore uernat
- 75 Pulchrior, et casta ridentem luce figuram
 Laudibus ad caelum portat: decus illa profecto
 Adtulit huic facies, quae multis causa pericli
 Saepe fuit: pulchrum satis est mansisse pudicum.
 Haec nisi de summo non dantur culmine Olympi.

58 Verg. Aen. III 60

64 cf. Verg. G. III 163

66 Verg. Aen. I 296

54 sedes *B* inempte *BEP*, inemptae *L*, inepte *T* 55 libe*ra
 (a? *eras.*) *L* 57 tumulto *B* 60 cominus *BELV* 61 uicit
Pb 63 tegris *B* fetam *B* nifaten *ELTV*, faten *B*
 64 catulus *B* 65 saeuit *Pb* mandit *Schottus*, mandat *B*,
 mandat *ELPTVb* 66 animus *V*¹, animi *Pb* 70 stemmata
Pb, stimmata *BELTV* 74 pulero *EPT* 75 pulerior
EPT fuguram *B* 78 pulcrum *B* 79 sommo *L*¹, sumo
T olimpi *BELTV*

- 80 Sicubi contingant uel formae commoda sanctis
 Mentibus aderescant, bello se uincere certant
 Tunc homines, funditque decus uel munera terrae
 Dextra animae uiuitque sibi, dum deperit illi.
 Haec cum multiplici populus narraret ab ore,
- 85 Vna fuit cunctis sententia fixa cateruis.
 Turba sacerdotum uenerandaque curia saeculi
 Elegit uoluit meruit suscepit amauit.
 Ecce aliud dictuque nouum mirabile cunctis
 Transieram, quod quisque pauet, quod suspicit orbis.
- 90 Vix primaeuus erat, tremulis cum limina lucis
 Calcantur plantis, cum matris ab ubere raptis
 Blandior a tenero sucus subducitur haustu:
 Callida mentitum genetrix cum forte saporem
 Herbarum querulis infundit dura labellis,
- 95 Nesciat ut natus gustu cognoscere matrem,
 Vnde subornatum sorbetur lacte negato
 Faucibus insuetis ridenda fraude uenenum.
 Istius illa fuit, cum signum contigit, aetas.
 Nam fulsisse ferunt huius cunabula magno
- 100 Lumine, cum tantus micuisset splendor in illo,
 Quantus in obsequium potuit tunc fundier aether,
 Cum iussus seruire uiro mortalia raptim
 Membra leuat lapsu gradiens celer ignis Olympi,
 Cornipedum pernix cursus imitatus equorum:
- 105 Prospera non aliter puerum tunc flamma pererrans
 Circuit inlustrat ueneratur suspicit ambit.
 Tum pavidus genitor summisso lumine fatur:

91 Verg. Georg. III 187   92 cf. Verg. Ecl. III 7   95 cf.
 Verg. Ecl. IIII 60   103 Verg. Mor. 5   104 cf. Verg. Aen. VI 591

80 contingant *Sirm.*, contingat *libri*, contingunt *b*   81 certauit
*B*¹   82 dec* *T*   83 deperet *B*   86 saeculi *scripsi*, saeculis *B*,
 saeculis *rell.*   89 suscipit *EPb*   90 primeuus *libri*   lumina
Tb   92 succus *ET*   austu *BELPV*   93 genetrix *EPT*
 94 querulis *BL*   95 natus (nat *in ras.*) *V*   97 redenda *L*¹
 99 faerunt *L*¹   cunaltula *L*   100 cū *T in ras. corr.*   101 tunc
 fundier *scripsi*, tunc fungier *BLTV*, tum fungier *EPb*, confundier *coni.*
Schottus   103 labu *BLV*   olimpi *libri*   105 tū *T*

- "Summe deum, sancti custos, qui culmine caeli
 Omina dextra facis, quæ cernis lumine dextro,
 110 Hunc tibi de primis et adhuc reptantibus annis,
 Sancte, pater uoueo, quem necdum cassibus artis
 Lubrica terrenis innectunt saecula culpīs.
 Nec faciant: sit, summe deus, tibi munus opimum".
 Haec ait et lacrimas quas promunt gaudia fundit.
 115 Crispinum petit inde libens, quem dicere digno
 Non datur eloquio, nec si modo surgat Auerno
 Qui potuit rigidas de rupibus Apennini,
 Flumina cum starent, ad plectrum ducere siluas.
 Helias fuit hic mage: nam quis Helisaeum
 120 Linqueret in terris duplicato munere palmae?
 Nutriuit quem lacte pio, quod ab ubere Paulus
 Pressit, euangelicis plena est cui dextra papillis.
 Salue, sancte parens, semper saluete, recepti
 Crispini cineres, ad cuius iura redundat
 125 Quidquid in hoc Christi miramur dogmate dignum.
 Tu bene transmissum tibi censum possides, heres.
 Res non parua docet triplicatis iuncta talentis:
 Monstrat ab occidui reuocatum partibus orbis
 Quod supplex captum transmittit Gallia uulgus:
 130 Effera te uiso didicerunt pectora flecti,
 Armatum precibus superasti, maxime, regem.
 Sic pugnax gladios obtundit uerbere lingua,
 Sic ferrum expugnat uerborum lamina fortis.

115—119 Sidon. Apoll. Paneg. in Anthem. carm. XXII 69—73

117 cf. Hor. C. I 12, 9 sq. III 11, 13, Ouid. Met. XI 1 123 Verg. Aen. V 80

108 custos *B* 109 omnia *L*¹ 113 tibi *ex tim corr. L*
 116 modo] Maro *coni. Schottus* 117 rigidas *V*¹ adpennini *B*
 118 cum starent] constarent *T* 119 heliseum *BEPV* 120 mu-
 nere *B s. l.* palmem *B* 121 ab] ad *B* 122 cui] tibi *b*
 123 sancta *T* 125 quidquid *B* 126 tum *b* possidis *B*,
 possidet *b* 127 uiucta *EP* 129 quo *T* transmisit *Sirm.*
 130 dedicerunt *BP*¹ 131 regni *Schottus in textu*, regum *idem*
coni. 133 sic ferrum expugnat *Sirm.*, sic expugnat ferrum *libri*
 lammina *BLV*

- Nam si fanda ferunt sociant qui maxima paruis,
 135 Sic dominum expectat domitatis uilicus aruis,
 Cum bene mollitos incurui dente ligonis
 Scribit agros faciemque soli sic pectit aratris,
 Vt spumet plenis currens uindemia labris.
 Inserit externas peregrino in cespite plantas,
 140 Aduena coniunctis sociatur nexibus arbor,
 Truncantur stirpes, demessum falce maritat
 Virgultum, tenero lignum mordetur hiatu,
 Germine nobilitas consurgit non sua paruo,
 Surculus ignoto coalescit munere diues,
 145 Dum madefacta nouo iungit plantaria libro.
 Paestanis pariter depingit terga rosetis,
 Regius agresti uestitur murice campus.
 Lilia pro nitidæ funduntur lumine calcis:
 Tunc pingit uiolas cythisos colocasia calthas
 150 Cinnama serpillum narcissos balsama costos.
 Tunc rediuuia serit quae portat germina phoenix.
 Hunc iubet adueniens dominus discumbere seruum,
 Surgit et ipse suis manibus dat fercula mensae.
 Sic tua ter denis, animarum cultor, in annis
 155 Halant rura rosas, interpellata nec ullis
 Frigoribus marcescit humus, quam uere perenni
 Seruat odorato meritorum cespite doctor.
 Arbuta siccantur quotiens tua rore negato,

138 Verg. Georg. II 6   146 sq. cf. Verg. Ros. 11, Ecl. IIII 41 sq.,
 II 46. 50   149 sqq. Apoll. Sid. l. c. us. 413 sqq.   156 l. c. us. 410

135 dominum expectat *P²b*, expectat dominum *BELP¹TV* uilicus *ET*   136 molitus *libri*, molitos *Sirm.*, mollitos *proponi posse adnotat Schottus*   137 sic *ex* *się* *L* *corr.*   138 uindimia *B*
 139 inseret *BEPTV* (*corr.*), indeseret *LV¹*   cespitem *L¹*   140 nesibus *L¹*   141 truncatur *B*   144 surculos *B*   146 Paestanis *b*, pestaniis *libri*   147 regios *B*   148 luminae *B¹*   calces *libri*, *em. Sirm.*
 149 cythisos *BLPV*, citisos *ET*   culocasia *BLV¹*   calthas *libri*
 150 syrpillum *B*   narcissos *B*, narcissus *ELPTV*   custos *b*, cosmos *B*, cosos *ELPTV*   151 fenix *libri*   152 tunc *Pb*
 155 ruro *L¹*   156 marcescit *B*, pallescit *Sidon.*   quem *T*
 157 odorato *T*   158 arbusta *B¹P*

Infundis lacrimis, cophinum quoque congeris illic
 160 Stercoris immundi: tunc ramis surgit opimis,
 Tunc fecunda deo nascendi iura superstat.

Suscipe nunc dexter, uitae lux aurea nostrae,
 Gaudia quem faciunt modicum tibi promere carmen.
 Cum mea vota deus produxerit ordine coepto,
 165 Fulserit et docilis quem plantat dextera palmes,
 Debita post centum reddam tibi fortius annos.
 En statui quodcumque tibi nunc scalpere carmen
 Nodoso sub iure, pater, quod nexuit artis
 Diuersa sub sorte modis lex proxima poenae,
 170 Vsquam ne fallax nutaret syllaba. dixi.

X.

HYMNVS VESPERTINVS.

Nigrante tectam pallio
 Iam terra noctem suscipit,
 Vt uiua dulci funere
 Reconualescant corpora.

5 Mortis figura blandior
 Bustum soporis admouet,
 Anhela lucis aestibus
 Dum mens tepescit otio.

159 infundes *BLPTVb*, infundens *E*, *em. Sirm.* cofinum *B*
LV 161 faecunda *B* superstant *b* 163 quae *EPb*
 164 cepto *ELT* 165 palmis *libri, em. Sirm.* 167 sculpere *b*
 168 nodo**so (lo uel co eras.) *L* nexuet *libri, em. Schottus et*
Sirm. 169 forte *EP¹Tb*, fronte *P¹ in mg. et Sirm.* pene
Pb 170 nutaret *PT¹b* sillaba *ELPT*

X. Carmina X—XXI solus exhibet *B* HYMNI ALIQVOT
 ENNODII *inscr. B m. rec.*; IN XPI NOMINE ^HYMNVS MAGNI^{III}FICIS
 ENNODI (^HYMNVS—ENNODI *m. rec. exp.*) HYMNVS VESPERTINVS
 DICTVS A DOMNO ENNODIO *B* 3 dulce *B* 7 anela *B*
 8 tepescet *Bb*, tepescat *scr. Rambach*

10 Lux Christe uita ueritas,
 Ne fusca somni tempora,
 Tetrus parata umbraculis,
 Nos ad tenebras euocent.

15 Nox nulla nos subdat sibi
 In noctis atrae tegmine,
 Sed nec caloris ebrii
 Mentita pingat corpora,

20 Verum reatum nesciis
 Falsi ministrans criminis.
 Tu per quietis munera
 Adsiste, custos peruigil.

Hostis procul sit callidus:
 Quod laedit, illud dormiat.
 Qui dente saeuo mandere
 Certat cubantes lectulis,

25 Hic membra uinctus lugeat
 Pulsare sese quos foues.
 Madente carne spiritus
 Non enecetur naufragus.

30 Ornet cubile castitas,
 Quae prima uirtutum micat:
 Viuat fides in pectore,
 Quae luce uernat perpeti.

9 Ioh. 14, 6

10 fuscas omni *Bb*   14 noctis] mortis *fort.*   15 calores—
 pingant *coni. Schenkl*   20 custos *Schottus in Notis*, custos *Bb*,
 cunctos *Schottus*   23 dentes aeuo *Bb*   28 none (e *uix ap-*
paret) *B*, non *b*   necetur *Bb*   naufragus *B*, naufragii *B (m.*
rec.) b

XI.

HYMNVS IN TEMPORE TRISTITIAE.

Deus perenne gaudium,
Pax Christe cordis anxii
Portusque fluctuantium,
Quem nec procella, turbidis

5 Si uerrat ima motibus,
Potest fugare a pectore,
Qui mersa ponto subleuas,
Qui subiugata sarcinis,

10 Qui dux prophetae naufragi,
Dum uiuit esca beluae,
Dum nescit aequor quod tenet,
Tutum ferino e gutture

15 Exactor abrumpis cibum.
Diro reductus remige,
Custode saluus pessimo,
Vates locutus te deum

20 Tunc iussa gessit fortior.
Inmunda lymphis sobrium
Per busta tetris uexerat:
Viuens sepulcra pertulit,

Viuentis urnae prandium.
Secreta coeti prodidit

11 cf. Sedul. carm. I 193 sq.

XI. HYMNVS (H in ras.) B TRISTITIAE DICTVS A DOMNO
(I s. l. m. rec.) ENNODIO B 4 turbidis (b in ras.) B 5 uerrat
Schottus in mg. 10 uiuet B (uet in ras.) b aesca B
12 tutum—us. 21 prandium *sustulit Schottus hos uersus hymni XII*
de S. Cypriano esse suspicatus totum B e om. Sirm.
13 abrumpis *scripsi*, abrumpe Bb ^{cibum} spibum (pibum *exp. et cibum*
scr. s. l. m. rec.) B, cibum b 15 saluus *Sirm.*, saluos Bb, saluas
Schottus 16 uatis Bb 17 cessit *Schottus* 18 sobrium B¹,
sobriam B (*corr.*) b, obuiam *coni. Huemer* 19 tetris *scripsi*, terris
Bb uexerat B et *Schottus*, uixerat B (*m. rec.*) b 21 urnae
scripsi, ornae B, ornet B (*m. rec. s. l.*) b

Testis uerendus intimi.

Sic nos precamur, rex deus,

25

Maerore fractos ut cibum

De uentre curarum rape.

Viuit medullis quod necat,

Turbantur alta uiscerum.

30

In fonte carnis ardor est,

Qui mergit urit adficit:

Sed si serenus aspicias,

Pressura gignet gaudium.

XII.

HYMNVS S. CYPRIANI.

Vatis Cypriani et martyris

Cor lingua sensus dignitas

Mortem ferendo proferunt:

Vitale bustum nex dedit:

5

Mucrone parta lux micat.

Dictis fuit praefulgidus

Et ore diues unico,

Torrentis unda gurgitis,

10

Inpacta cornu spicula

Sermone uincens promptulo,

23 uerendos^u (u s. l. m. rec.) B   24 praecamur B   25 factus^o
 (o s. l. m. rec.) B, factos b, em. Schottus et Sirm.   30 mergitur b
 adficit^{f it} (f et it s. l. m. rec.) B   31 aspices B¹   32 presura B¹
 gignet fort.

XII. HYMNVS SANCTI CYPRIANI DICTVS A DOMNO ENNODIO

B   3 proferunt b, pro^{proruunt} runt (proruunt s. l. m. rec.) B   4 uitale
 em. Huemer, uitalis b, uitalibus B   bustum scripsi, tum Bb, ictum
 Sirm., hunc Schottus   8 undam Bb   10 promptulo em. Huemer,
 promulo^{i u} (i et u s. l. m. rec.) B, promulo b, primulo aut prouido
 coni. Schottus

Opes uerendi pectoris
Qui iure Christo reddidit.

15 Nunc munus inplet pristinum :
Orator orat obtinet
Et dura causis temperat,
Facit beatos ex reis,

20 Peccata rumpens carmine.
Non flamma carcer uinculum
Potest nocere quos iuuat.
Mactare iussus hostias

Lugenda risit numina,
Instante mox periculo
Fugit pericla funere:
Paruas loquendi schemate

25 Moras remisit ictibus,
Acciuit enses laetior,
Currente leto plus celer.
Proconsul esse saeuior

30 Nequiuit ille Maximus,
Dum quod minatur munus est,
Nec tardat ira lenior
Christum uolentes uisere.

14 ^{obtinēt} (obtinēt s. l. m. rec.) B 15 cordis fort. nisi causis
pro argumentis dixit 16 ^{beatos} beatos (o ex u ant. corr., beatos s. l. m.
rec.) B 19 iubat Bb 21 numina Sirm., munia Bb 24 stem-
matę B, em. Sirm. 28 proconsule Bb, em. Schottus et Sirm.
31 laenior B 32 uolentem fort. uiscere Bb, uisere Schottus
qui colentes uiscere in Notis proposuit

XIII.

HYMNVS DE PENTECOSTE.

Et hoc supernum munus est,
 Quod lingua linguis militat.
 Quis non tonantis praemia
 Per dona eiusdem proferat?

5   Facit loquendo qui sapit,
           Dignum loquatur ut deo.
           Infundit ecce spiritus,
           Et ora rursus instruit.

10   Intrat ueterno pectora
           Euiscerata nubilo.
           In hoc apostolis die
           Dum uerba Verbum diuidit,

15   Sermone mundi praepotens
           Et corda mundi contulit.
           Summis feratur laudibus:
           Habet homo ora gentium,

20   Thrax Gallus Indus unus est.
           Quod blanda ludit Graecia,
           Quod saeuit atrox barbarum
           Stridor Canopi murmuris,

          Quod lingua latrat Parthica,
           Pectus repleuit hospitum.
           Mundi ad salutem curritur
           Nolente mundo tot uiis,

XIII. HYMNVS DE PENTECOSTEN A DOMNO ENNODIO B

1 unus *B*   2 lingua linguis *b*, linguis linguis *B*, linguis lingua
Sirm.   4 praeferat *Bb*, *em. Sirm.*   9 ueterno *Sirm.*, ueterno
aut perenni coni. Schottus, aeterno *Bb fort. recte, nam aeterno prima*
brevi non sine exemplo est   *us. 14 et 15 transposuit Schottus*
 14 mundis *Schottus*   15 summi *Schottus et Sirm.*   16 habet
 homo *scripsi*, homo habet *Bb*, sonos et *Schottus*   17 trax *B*

25 Quot sacra nunc remissio
 Paschalis instat gratiae,
 Dum mysticam septemplici
 Ornat coronam munere.

30 Augmenta plenitudinis
 Opes ministrant diuiti.
 Nunc mente uoce psallite:
 Hoc nostra debet mens deo.

XIII.

HYMNVS S. STEPHANI.

Quid Stephano potentius?
 Dicas Coronam: martyr est.
 Hoc est homo, quod praemium:
 Fructus laboris nomen est.

5 Laus haec breuis proluxa fit,
 Si sic uocantur inelyti.
 Necis minister, aspice,
 De morte uitam conferens,

10 Hoc dat saluti quod negat.
 Felix sub istis ictibus
 Fit sempiternus exitu.
 Cruore lucem praeparat,

15 Caelum sepulcri munere,
 Hostem ut triumphus effugat:
 Ceu palma sic congregitur.
 Hic primus intrauit uiam

25 quot *scripsi*, quid *B*, quid *b*, quod *Sirm.* emissio *fort.*
 26 instat *scripsi*, instar *Bb* 27 mysticam *B*¹ 32 debet (b ex o?
corr.) *B*, deo et *b*, uox et *Sirm.* et *Schottus*

XIII. HYMNVS SANCTI STEPHANI DICTVS A DOMNO EN-
 NODIO *B* 1 potentius est *Bb* 5 fit *B*, sit *B* (*s. l. m. rec.*) *b*
 6 si sic *coni. Huemer*, sic sic *B*, sic *b* et *Schottus* euocantur
Schottus 7 nescis *Bb*; *cm. Sirm.* 9 salutem *Sirm.* necat
Sirm.; *cf. hymn. XXI 13* 15 connititur *coni. Schottus*

- Nullis subactam gressibus.
 Secreta lustravit poli,
 In ueste carnis abditus
 20 Clamauit: "ecce filius
 Consistit in dextra patris".
 Dum saxa ferrent impii,
 Dum mille leti machinas,
 Solus honorum conscius,
 25 Orabat ex fide loquens,
 Ne nescientes noxios
 Caelestis ira perderet:
 Insons eat uesania.
 Reum furor prouexerat,
 30 Per uota currebat labor:
 Crucem gemebat carnifex,
 Crescente quem subegerat.

XV.

HYMNVS S. AMBROSI.

- Caelo ferunt Ambrosium
 Nomen honor uel actio.
 Nil debet hic faeundiae,
 Dos omnis est a moribus.
 5 Fortis iuuantem non cupit
 Vmbone munitus suo.
 In carne nil carnis regit:
 Regina mens in corpore

20 Act. 7, 56   25 Act. 7, 60

19 abditus *potius quam* abditas *B*, abditas *b*, abditans *Schottus in textu errore* 21 consistit *B* (*m. rec.*) *b*, consistet *B* 26 ne *om. b* 28 eat *scripsi*, erat *Bb*

XV. HYMNVS SANCTI AMBROSI DICTVS A DOMNO ENNODIO
B 1 ferunt *b*, perunt *B* haec ambrosium *Bb*; haec *deleuit Schottus et Sirm.* 5 foris *coni. Schottus* iuuantem *B* (*s. l. m. rec.*)
b, iuuantem *B* 7 carnis nil *Schottus in Notis* regit *scripsi*,
 egit *Bb*, eget *Schottus in Notis*, agit *Sirm.*

10   Confregit omne lubricum.
Sic uixit ille non sibi,
Sed totus auctori deo.
Adiectus hinc apostolis

15   Reduxit expulsam fidem,
Dixit triumphos martyrum
Linguae uirentis laureis.
Hic ore praedam sustulit

20   De fauce serpentis feri.
Qui bella Christi militat,
Nudus timetur ensibus.
Viuit sepultus et iuuat,

25   Clauum tenens ecclesiae.
Iustina uirus perdidit,
Dat poena uati praemium.
Sedis memento, lux, tuae,

30   Exorna, sancte, posteros,
Auctore fultos nobili,
Ne dux sereni culminis
In nube tectus horreat,

30   Qui pastor est antistitum,
Quod fuscet omne summouet,
Gregem gubernat principum,
Magister est docentium.

11 autori *Bb*   14 triumphus *Bb*; *em. Schottus et Sirm.*

19 nudus *Schottus et Sirm.*, huius *Bb*   20 uiuet *Bb*; *em. Schottus et Sirm.*

22 Iustina—23 praemium *sustulit Schottus*   uires

Sirm.   25 scae *B*   o sancte adorna *coni. Schottus*   26 autore

B   fultos *scripsi*, fultus *Bb*   29 antestit¹/um *B*   30 fuscet

coni. Schottus, fucat *Bb*

XVI.

HYMNVS DE ASCENSIONE DOMINI.

Iam Christus ascendit polum,
 Necauit ante funera,
 Letum sepultus expulit:
 Mors mortis impulsu ruit.

5 Cantate factum, saecula,
 Funus subegit tartarum,
 Vicit peremptus exitum:
 Sors inde luget pallida,

10 Praesumpsit unde gaudium.
 Escis uorator captus est:
 Est praeda raptor omnium.
 Iam rete uinctum ducitur,

15 Iacet catena in nexibus,
 Serpens uenena propulit:
 Mitis terit superbiam,
 Agnus leonem euiscerat.

20 Plus istud est potentiae,
 Quod nostra, Christe, suscipis
 Et ueste serui absconditus
 Nos ad triumphum prouehis,

Quam si e coruscis sedibus
 Fulgore terreres reos.
 Deus patet per omnia,
 Nullo remotus tegmine:

XVI. HYMNVS DE ASCENSIONE DOMINI DICTVS A DOMNO
 ENNODIO *inscr. B* 2 nec auet *B*; *em. m. rec.* 4 ruet *Bb*
 8 sors *B*, mors *B* (*s. l. m. rec.*) *b*; *cf. Carm. II 5, 1* 14 propulit
scripsi, protulit *Bb*; *cf. Carm. II 7, 2* 15 mites teret *Bb* super-
 uiam *B*¹ 18 ^{sc}scae *B* 20 prouehes *B*¹ 22 terreris *Bb*

25 Sed ut iacentes erigat,
Dignatus esse quod sumus,
Redemit ipse ius suum.
Ouem reuexit perditam

Pastoris ad custodiam.
30 Leuate portas, angeli:
Intrat tremendus arbiter,
Maior tropaeis hostium.

XVII.

HYMNVS S. EVPHEMIAE.

Quae lingua possit, quis ualeat stilus
Tantae triumphos uirginis eloqui?
Nunc, mente molles, discite, masculi:
Exempla praestat, sumite desides,

5 Puella fortis cum superat uiros.
Virtus teneri nescia semper est,
Nec iura sexus fractaque mens ei,
Quae corde Christum conciperet semel.

10 Soluunt caducis pectora uinculis
Quibus repostus mentibus est deus.
Tormenta torsit fortia corpore:
Lassante poena creuit amor crucis.

Si scire posses uincere martyram,
Vesane tortor, parcere disceres.
15 Flammas flagellum carnifices rotas
Cui crux sequenda est non metuit nimis.

XVII 10 cf. Verg. Aen. I 26

27 redimit *Bb*   28 reuixit *Bb*   29 pastores *Bb*   32 tro-
pheis *B*

XVII. HYMNVS SANCTAE EVPHEMIAE DICTVS A DOMNO
ENNODIO *inscr. B*   2 triumphus *B¹*   3 mollis *B¹*   7 men-
sei *B*, mense *b*   8 conciperit *B¹*, concipiet *fort.*   10 repositus *b*
13 posses *Sirm.*, possis *B*   martiram *B*   16 metuet *B*; *em. m.*
rec.   minas *coni. Schottus*

Hanc cum caminis igne crepantibus
 Iussisse fertur praecipitem dari
 Priscus, ueneni fonte nocentior,
 20 (Nam sic feralem tempore sordido

Dixere sanctae uirginis arbitrum),
 Huius ministri dum cuperent nimis
 Fornacis escae tradere martyram,
 Lux tunc Olympi luce serenior

25 Opus remouit saeua uolentium,
 Cum uoce monstrant qui gladium simul:
 "Nos hinc precamur dirige tartaro,
 Nam nostra sanctam non uiolat manus".

35 Turgescit illi felle iecur calens:
 Mox saxa fossas uerbera bestias,
 Maius uenenum blanditias parat,
 Quibus uirago fortiter obstitit.

XVIII.

HYMNVS S. NAZARI.

Angusta uitae tempora,
 Paruis coacta terminis,
 Mors sancta donat crescere:
 Aeterna fines praeparat.

5 De fruge casuum uenit
 Quo surgat humanum genus:

20 ferinum *coni. Schottus*   23 aescę *B*, escam *fort.*, aestu *coni.*
Schenkl   25 remouet *B*; *em. m. rec.*   27 praecamur *B*
 29 turgiscet *B corr. m. rec.*   iecor *Bb*

XVIII. HYMNVS (H *add. in mg.*) SANCTI NAZARI DICTVS A
 DOMNO ENNODIO *inscr. B*

In stirpe Nazarius bona
De morte lumen addidit.

10 Nerone felix principe,
Diuersa perpressus mala,
Lustrauit orbem non graui
Pauore cordis algidus:

15 Sed ut profanis inderet
Quo calle conscendant polos,
Verus magister actibus
Exempla, non uerbis dedit.

20 Nam ductor ille fortis est,
Qui bella uiribus docet.
Quem dicta militem trahunt,
Si dux gerendis abstinet?

Ventosa linguae hortatio
Quod forma praestat non habet.
Sed magna postquam semina
Scribente terram sarculo

25 Glebis refudit optimis,
Mediolanum mox petit,
In qua triumpho nobili
Carnis ruinam reppulit.

30 Qui sede non digna iacens,
Vatem tremendus mox monet,
Vt clara rursus munera
Mundo refusus adderet.

9 principes *b*   12 pauor et *Bb*   alcidus *Bb*   14 con-
scendant *B*   polus *B* (1 in *ras.*) *b*   19 trahant *Bb*   22 auct
Bb   29 caede *Sirm.*

XVIII.

HYMNVS S. MARIAE.

- Vt uirginem fetam loquar,
 Quid laude dignum Mariae?
 Det partus ornet exigat:
 Quod clausa porta, quod patens
- 5   Exposcit, ipsa suggerat.
 Sint uerba ceu miraculum,
 Quid, mens, requiras ordinem?
 Natura totum perdidit:
- Hoc est salus, quod uincimur.
- 10   Cum sola uirgo degeret,
 Concepit aure filium,
 Stupente factum corpore:
- Turgescit alius spiritu.
 Quod lingua iecit semen est,
- 15   In carne Verbum stringitur.
 De matre cunctus noster est,
- De patre nil distans deus:
 Vtrisque partus integer,
 Qui gignit et quae percipit.
- 20   Nil maior ille seruulis,
- Sed nec minor creante fit.
 Fons dicta clausus accipit,
 Fons membra clausus egerit:
 Nec rima cessit arctior,

11 cf. Hymn. II p. 128 (Mone)

XVIII. HYMNVS SANCTAE MARIAE DICTVS A DOMINO (I
 eras.) ENNODIO *inscr. B*   1 foetam *Bb*   8 uotum *fort.*
 13 turgiscet *B corr. m. rec.*   15 iecet *B; em. m. rec.*   semen//
B   17 cñil *B*   19 qui g. et quae percipit *scripsi*, quae g. et qui
 praecipit *Bb*   20 seruulis *B'*   22 adcepit (accipit *m. rec. s. l.*)
B, accipit b   23 egeret *B; em. m. rec.*

- 25 Et uera proles emicat.
Dic, mater et uirgo, precor,
Quisquamne claudit exiens?
Arctantur exta fetibus,
- 30 Vinculum pudoris natus est.
<Quae lau>de Christi dignior
Quam sunt superna crederis,
Nostri memento praepotens.

XX.

HYMNVS S. MARTINI.

- Cum gesta Martini loquor,
Nil laude dignum transeo:
Diuisa uirtus omnibus
Vnum coacta praetulit.
- 5 Labore magno martyr est
Victore carnis spiritu:
Hoc est triumphis proximum,
Si bella calcent intima.
- 10 Perdente uires corpore
Res fixa constat laureis:
Sublimat hostem mentium
Qui uota membrorum facit.
- 15 Hic fontis ignem nesciens
Calore feruebat dei:
Vndis uapore iunctus est,
Christo dicatus actibus.

27 claudet *B*; *em. m. rec.* 28 foetibus *Bb* 30 quae laude
scripsi, de *B* uerba de xpi dignior — prepotens *exp. m. rec. B*,
om. edd. 31 crederis *scripsi*, crederes *B*

XX. *YMNVS SANCTI MARTINI DICTVS A DOMNO ENNODIO
inscr. B 12 facit *B*; *em. m. rec.* 14 feruebat (eba *in ras.*)
B 16 decatus *B*¹

Qua ueste nudum texerat,
 Hac rex nitebat aetheris:
 Sordente panno adquiritur
 20 Quo fulget astrorum globus.

Quam iusta commutatio!
 Astrum rependit indigens
 Et regna mendicus parat.
 Mox sacra uitae contigit,

25 De plebe lusit daemonum,
 Iussit fauillis surgere:
 Vixere tactu funera.
 Flagella passus est libens,

30 Quibus coronam nexuit.
 Compulsus ad antistitem
 Votum repugnans induit,
 Quod sancta compleuit fides.

XXI.

HYMNVS S. DIONYSI.

Dionysio Christus dedit
 Quot bella, tot uictorias.
 Exul piorum ciuis est,
 Urbis supernae particeps.

5 Constantius uatem loco
 Quondam tyrannus expulit.
 Non cessit iste turbido,
 Creuit periculis fides.

20 quo *b*, quod *B*   25 demonum (*e in ras.*) *B*   28 est (*s*
corr.) *B*   30 antestitem *B*¹   31 noto *r.* innuit *fort.*

XXI. *YMNVS SANCTI DIONYSII DICTVS A DOMNO ENNODIO
inscr. *B*   2 quod *B*   5 uatem (*ua corr.*) *B*   7 turpido *Bb*

Hoc sancta dat professio:
 10 Te poena tradit prosperis,
 Optata mercaris malo.
 Persiste, tortor adiuuans,

Lux haec negando ceditur.
 O quam beata aduersitas,
 15 Si sic triumphant exules!
 Nihil uerendo martyre

Confessor ille distitit.
 Dispersa mors quos adficit
 Ad uota mortis euolant.
 20 Nil lenta perdit coctio:

Intrat latenter abdita.
 Vitale funus maeror est,
 Velox medela transitus.
 Risit furorem principis

Fide manente cursitans:
 25 Fixus per orbem ducitur,
 Qua sol coruscat acrior,
 Negans bibendi copiam.

A te, tremende, sumimus
 30 Ceu nostra quae remuneras.
 Tu mitte sanctum poscere,
 Quod ipse nobis conferas.

9 dat *scripsi*, dic *Bb*   13 *cf. hymn. XIII 9*   16 uerente
coni. Schottus   17 distitit *scripsi*, destitit *Bb*   18 ad^fficet^{it} *B*
corr. m. rec.   20 perdet *B*   23 medella *B*¹   24 riset^{it} *B corr.*
m. rec.

LIBER SECVNDVS.

EPIGRAMMATA.

I.

EPITAPHIVM HOMINIS BONI.

- Gente bonus, probitate nitens et nominis auctor
 Sic iacet angusto, dic dolor, in tumulo?
 Spes domus immensae modico contacta sepulcro est,
 Artantur paruis culmina cespitibus.
- 5 Quid decus in pueris, quid praestant limina uitae?
 Non expectatis mors uenit ordinibus.
 Quid iuuat hunc, teneris senium quod praetulit annis?
 Funeribus iunxit funera multa suis.
- Occidit, heu, iuuenis, qui tersit crimina uitae
- 10 Tempore culparum uiuificante deo.
 Aspice, primaueos metuis qui forsitan annos,
 Aetas uincentem non tenuit puerum.
 Exemplum terris linquens, ad sidera raptus
 Confessis rectum quam bene monstrat iter!
- 15 Bis denas hiemes, totidem transcendit aristas,
 Quem subito ex oculis sors inimica tulit.

15 cf. Claud. (VIII) De IV. Cons. Hon. 372

I. EPITAFIVM *BLV*, EPITAPHV *T* NOMINIS *ET* BONI
 VERSVS *LV* 1 mente *Eb* actor *T* 3 sepulchro *BLTb*
 5 lumina *b* 9 occidet *B* tersit *scripsi*, textit *libri* 10 uiui-
 cante *T* 11 primeuos *libri* metues *B* 13 post exemplum
 8 *litt.* (linquens?) *eras. L* 14 iter (i *postea add.*) *B* 15 hiems
L' 16 quem] cum *fort.* mors *MT* tulit] finit *add. ELV*

II.

EPITAPHIVM HABVNDANTI V. I.

Numquam morte perit meritis post busta superstes,

Funera sublimem non capiunt animam.

Sanguis honor genius probitas constantia census

Interimunt multis dotibus exitium.

5 In commune, bonus non sentit damna sepulcri.

Fila legunt Parcae quae dederant miseris:

Pendula lassantur quae plebem stamina portant:

Fortia contingunt licia nobilibus.

Cana venerandi renouabant saecula mores,

10 Inque uicem templi pectora munda tulit.

III.

DE EPIGRAMMATIS PER ARMARIA DOMNI FAVSTI FACTIS.

Consona diuersis fluxisti carmina libris:

Suscipiat gaudens littera quod tribuit.

Nescio qui tantum non laudet, Fauste, pudorem,

Cum reddis si quid lecta dedere tibi.

5 Depositum perdit mens recti nescia semper:

Ad mores redeunt haec documenta probos,

Si tamen admittis dexter mea uerba, fatebor,

Qui pollet magnis paruula iuste fugat.

Laudentur tereti quos pingis carmine, uates,

10 Mascula rhetorico schemate lingua tonet:

II 9 cf. Mart. VIII 80, 2

III 5 cf. Carm. I 1, 51

II. EPITAFIVM *BLV* ABVNDANTI *LV*; *inscr. om. T*

1 superstis *B* 2 sublimen *L* capit *L* 3 census] uirtus *b*

4 dotibus] *cf. p. 130, 13* 5 sentet *B* 6 parcae *EPT* 9 uere-

cundi renouabunt *b* III. FACTIS VERS̄ (VERSIBVS *E*) *ELV*;

inscr. om. T 3 tandem *b* fausto *ELV* 4 lecta *Bb*, leta

ELPTV 8 pollet *B* iusto (iure *s. l. m. 2*) *T*, iure *coni. Schot-*

tus et Sirm., rite *b* 9 teriti *Bb*, terethi *ET*, terre et *P* quod

P pinguis *PV*¹ uatis *BTb* 10 masculi *V*¹, mascul* (*r*

eras.) *L*, maccla *T*, macula *E* rethorico *ET* stemmate *libri*

defensum a Barthio Aduers. p. 901; em. Sirm.

- Ceu Paulus Christum docuit hominemque deumque,
 Quo praestat cunctis gaudeat eloquio.
 Attica per Graios ditentur dogmata sensus
 Et nostrum stupeat Graecia docta decus.
 15 Moralibus strictis, narrentur physica certis,
 Historiam monstrans indicet historia,
 Comica per limam numerentur, fortia plausu:
 Conueniunt operi lucida dicta tuo.
 Non ualet haec alter: sed Faustum dicere summa
 20 Laudis erit semper, si bene nota loquor.

III.

[DE PLAVSTRO QVOD EPISCOPVS DONARAT.]

Antistes summus, plaustrum, te, nobile, donat.
 Pandit iter magnis, omina dextra facit.

V.

EPITAPHIVM RVSTICAE.

- Rustica, perpetuae non te sors pallida uitae
 Sustulit, interitum nec tibi morte dedit.
 Purior aetherias graderis sine carne per arces.
 Sic uitam castae funera nobilitant,
 5 Quod, mirum, uiduata tibi sic constitit aetas,
 Coniugis ad natum cum bene ductus amor.

13 graicos *L*¹   dogmata sensos *B*   14 grecia *BLPTV*
 docta] nra *T*   15 narretur *b*   fisica *LPV*, fisica *B*   16 isto-
 riam *E*, ystoriā *LPV*, storiā *B*   ystoria *LPV*, storia *B*
 17 plausus *T*   20 laudis *scripsi*, ludus *libri*   IIII. DE—DONA-
 RAT *om. libri*, *add. Sirm*; *VERVS inscr. ELTVb*   plaustrum
scripsi, *plastro libri*   V. EPYTAFIVM RVSTICAE *B*; *ex. hoc car-*
men Corp. Inscr. Lat. tom. V. nr. 6266 ex Alciati codice Dresd.
 1 perpetuo *b*   sores *L*¹   3 aethereas *LV*, ethereas *PT*
 gradieris *EL*¹   carne *B s. l.*   4 sic] nam *Alc.*   caste *EPT*,
 castam *b*   5 quid *T Schottus et Sirm.*   sic *T*, sit *BELPV*,
 sat *Alc. et Sirm.*, si *b*   consistet *B*   6 nutum *coni. Schottus*
 com *B*   iunctus *Gruterus 1059, 2*   post *us. 6 quattuor uersus*

VI.

EPITAPHIVM MELISSAE.

Corpore deuicto moritur quicumque superstat:

Dant leti legem crimina sola homini.

Nil tibi, uirgo, perit: carnem mens pura refudit,

Quae numquam mundi uixit in obsequiis.

5 Funera busta rogi scelerum stipendia cessent:

De uita ad uitam transitus iste placet.

VII.

[SERPENS AENEVS IN CRVCE.]

Occisor mortis, dux uitae, planta salutis!

Aspice: nam serpens ecce uenena fugat,

Et quod supplicii species et mortis imago

Iam fuerat miseris, est mihi certa salus.

VIII.

VERSVS IN BASILICA SANCTI XYSTI FACTI ET SCRIPTI QVAM
LAVRENTIVS EPISCOPVS FECIT.

Antistes genio pollens probitate pudore

Ornauit donum meritis et lumina uitae

Ad pretium iungens operis haec templa locauit.

Lapsa per incertos non spargit fama recessus:

5 Sed ueteris facti uiuit lex aucta per aeuum,

*uacui in L; cf. quae ex codice Laudensis Mommsen l. c. addit manu.
posteriore ibi adiecta ex 'candido lapide':*

HIC · REQVIESCIT · IN · PACE RVSTICA R̄f

QVAE VIXIT IN SAECVLO ANNOS PLVS MINVS LX

DEPOSITA DIE III EID IANVARIII PROBO VC CT

VI. EPYTAFIVM *B*, EPITAPHVM *T* 1 carcere *b* su-
prestat *B* 2 loeti *LV*, legi *E* homini] boni *PTb* 3 parit
T refutat *coni. Schottus* 5 scaelerum *B* post *us. 6 spa-*
tium 26 uersuum uacuum in *V*, 22 uersuum in *L* VII. SER-
PENS—CRVCE *om. libri, add. Sirm.* 2 nam in nunc *corr. V m.*
1, nant *L*, nunc *Pb* serpentes *L*¹ VIII. XVSTI *E*, SYXTI
B, SIXTI *T*, XYSTI EPISCOPI *V* 1 antistis *B* 2 dominum
b meriti *B* 3 operas *E* 4 sparget *B* recessos *B*
5 tecti u. lux *fort.* uiuet *B* acta *ET* eum *BEP*

Cum dexter capiat Laurenti munera Xystus.
 Sic manet officium, quod sanctis contigit olim.
 Obtulit hic templum, ueniens quod consecrat ille.

VIII.

ITEM IN BASILICA SS. QVIA ARSERANT AEDIFICIA QVAE
 PRIVS IBI FVERANT ET SIC FACTA EST.

- Vilia tecta prius facibus cessere beatis,
 Si splendor per damna uenit, si culmina flammis
 Consurgunt habitura deum, si perdita crescunt
 Ignibus innocuis, si dant dispendia cultum.
 5 Qualis erit reparans crepitantibus aucta ruinis?
 Laurenti, tua bella gerens incendia uince.
 Sordida marcenti latuisset terra recessu,
 Si status faciem tenuissent antra uetusti.
 Sed postquam superi flammas misere secundas,
 10 Ad lumen cineres traxerunt ista colendum.
 Hue oculos conuerte pios, qui cuncta uapore
 Praedicis mundanda, pater, rebusque docendos
 Instrue, ne uerbis titubet mens nescia recti.

X.

VERSVS IN DOMO MEDIOLANI SCRIPTI.

Aedibus ad genium duo sunt concessa per aeuum,
 Si niteant crustis aut domini merito.

- 6 cum *scripsi*, quam *libri* munere *coni.* *Schottus* syxtus
 B, x̄ T, christus *EPb* consecret *Pb* VIII. ITEM] ITEM
 IN ALIO LOCO FACTOS *BELTV* SCŌS T 2 si—si] sic—
 sic *P²T²b* 3 deum *B* s. l. si] sic *MP²Tb* 4 innocuis sic
 dent dispendia cultum *T* in *ras.* si dent] fide at *E* 5 acta
EMT 6 tu *fort.* uice *P*, uite *EMT*, uitae *b* 8 siue
 status *coni.* *Schottus* uetusti *B*, uetusta *rell.* 9 misere//
B auxerunt *fort.* 11 pauore *T* 12 predicis *BEP*
 13 ^{nescia} *B* X. SCRIPTI VERSVS IN DOMO MEDIOLANI
 V 2 si niteneant *L* cristis *B¹*

Herbida pasturam simulantia saxa uirentem
 Illiciant oculos nobiliore dolo:

- 5 Fallat opus tamen arte, regat natura figuras,
 Viscera dum lapidum fingit imaginibus:
 Candorem roseo perfundat doctor ab ore,
 Depingat sparsis congrua membra notis.
 Aurum culmen ebur tabulas laquearia gemmas
 10 Non datur humanis plus rutilare bonis.
 In pretio crustis fors et sine lege iocatur.
 Moribus ut constes, crede, laboris erit.

XI.

[IN BASILICA APOSTOLORVM NOVARIAE.]

(Antiquum) ecce nitet templum, quod sorduit ante,
 Cui faciem ueterem lux noua composuit.

Perdidit antiquum quis religione sacellum,
 Numinibus pulsus quod bene numen habet?

- 5 Di, quibus hoc patuit, possessas linquite sedes.
 Quod fecit Victor, uictor ubique tenet.

Addit ad cultum merito successor et actis,
 Qui morum nomen hinc, Honorate, geris.

Nubila uiperei qui gestat corda ueneni,

- 10 Non datur ut faciat culmina pulcra deo.

XII.

[ITEM IN DOMO MEDIOLANI.]

Accipe de cuius biberit domus arta fluentis,
 Atria quod superet porticibus modicis.

5 fallat *scripsi*, pellat *libri* 6 pingit *fort.* 7 ab ore] arbore *L*,
 a robore *B* 10 humanus *T*¹ 11 crustis *scripsi*, cautis *libri*, gratis
coni. Schenkl foris *L*, sors *Tb* 12 constet *Pb* eret *B*¹

XI. IN—NOVARIAE *inscr. Sirm.*, VERSVS IBIDEM *inscr. BLTV*,
 VERSVS IEDEM *E* 1 antiquum *Pb*, *om. rell.* ante] lauacrum
add. cod. Cheltenham., uetustum *add. P*² *in mg.* 3 relegione *L*

4 luminibus *Pb* 5 di *ELV*, dii *B*, de *MPTb* placuit *coni.*
Huemer 7 accidit *Baronius* successus *T* 8 Honorate] in

honore *coni. Schottus* XII. ITEM—MEDIOLANI *inscr. Sirm.*, *om.*
libri 1 aspice *Sirm.* biberet *B* arca *MT* 2 superat
LV medicis *L*

- Pontificis summi studio constructa renidet,
 Laurenti proprium possidet ista diem.
- 5 Splendida per census consurgunt tecta ruinam,
 Occasum nescit quod uenit a domino.
 Vix caries senium comitata hoc deterit umquam,
 Gloria factoris quod bene condiderit.
 Fabula de magnis numquam tacitura reseruat,
 10 Quod uincens aeuum nomen ad astra ferat.

XIII.

- Ille fuit rigidi semper seruator honesti,
 Terribilis culpis supplicibusque pius,
 Quem numquam flexit uitium, miseratio semper,
 Iudicium facie certus ubique dedit.
- 5 Crimina corripuit uultu, compuncta refouit,
 Conscia secreti detulit ora tui.
 Hunc utero genetrix caelestem fudit in aulam,
 Vbera subducens tradidit uberibus.
 Cana uenerandum stupuerunt saecula uatem:
 10 Moribus ante fuit quod gerit officio.

XIIII.

- Qui possessa diu felix habitacula liquit?
 Quae creuit domino sic uiduata domus?
 Aulica suscipiens moderamina raptus inemptum
 Quod pretio mentis quaeritur obtinuit.
- 5 Nunc locus inriguo retinet quod sorbuit haustu,
 Prospera custodiens faucibus hausta semel.

XII 10 cf. Mart. IIII 75, 6

XIII 1 cf. Lucan. II 389

3 summo V¹ renitet B¹ 5 coruerunt (uel considunt) t. ruina
 coni. Schenkl; census ruina *expensa magna significantur* 7 deteret
fort. 8 condideret B 9 de] quod T tamquam E tati-
 tura T XIII. 1 rigidus b 2 piis T 5 uultus Pb
 refouet B 6 tui] reis coni. Schenkl, suis fort. 7 utero] ergo
 Schottus 9 reseruandum uel triumphantem uel et honorandum pro-
 posuit Schottus secula B 10 geret B XIIII. 1 liquid B
 2 creuet B 3 suspiciens B¹ inemptum B 4 queritur BELP
 6 custodit coni. Schottus hausta scripsi, acta BELV², aucta PV¹b

- Extemplo quisquis successit mansor et heres,
 Ingresso dextrum contulit ista pedem.
 Quid praestet consors ad uitam discite sanctam,
 10 Si reddunt mundos tecta dicata uiros.

XV.

- Da, pater omnipotens, per saecula longa, precamur,
 Spes ut certa piis hospitibus ueniat:
 Candida ne meritis fuscentur stamina nostris,
 Neu metis sistat palma parata meis.
 5 Surgat qui propriae genetricis fatus in aluo
 Ad gustum uitae per tua dona uenit.
 Tu mea uel tenui perfundis corda sapore,
 Tu testem linguam sanguinis esse facis.
 Celsa tenebroso frondescunt arbuta luxu,
 10 Quae nullis strinxit falcibus agricola.

XVI.

- Eloquium certus naturae constitit index,
 Perfecti fontem quaerere qui sitiatur.
 Libertas semper studiis reseratur honestis,
 Infabricata latet nobilitas tenebris.
 5 Captiuum uenis seruasset terra metallum,
 Ni daret inuentor quod uocat in medium.
 Scrutator fuluum concessit pallidus aurum:
 Qui polit ingenuum, sic facit esse suum.
 Hactenus Ionium perlustrans remige paucos,
 10 Ad portum cumbam flecte, Thalia, meam.

XVI 7 cf. Lucan. IIII 298

7 successit (it *in ras.*) *V*   9 quod prestat *B*   sanctam d.
 uitam *Sirm.*   dicite *Pb*   10 sic *E*   mundus *E^aL*   XV. 2 ut]
 et *Sirm.*   hispitibus *B*   4 neu] sed *coni. Schottus*   distet
fort.   5 fortus *T^a*   6 uenet *B*   7 perfundes *B*   8 *post us. 8 la-*
cunam esse opinatur SchenkI   9 frondescunt *B*   10 nullus *T*
 XVI. 1 indix *B*   2 querere *BE*   4 tenebris] studiis *Sirm.*
 5 reseruasset *LV*, resonasset *E*   8 ingenuum *scripsi*, ingenium
libri   hic *coni. Huemer*   10 cimbam *T*   flectet *EL*
 talia *BPTV*, alia *EL*

XVII.

SVPER REGIAM TRICLINII IN DOMO.

- Nauita per postes suspendit munera ponti,
 In foribus propriis flumine parta gerens.
 Venator portis adponit missile ferrum,
 Vestibulum galea comitur armigeri.
 5 Discitur in ualuis ars uirtus nomen origo.
 Nos frontis signo credimur esse dei.
 Sic nostrum pande studium, dux littera recti,
 Vt domus ingenium non taceat domini.
 Qui gestas Latium satiatus pectora rorem,
 10 Aspice serpentes hic Heliconis aquas.

XVIII.

IN MISSORIO QVOD HABET LORICATVM IUVENEM SVPER
 EQVVM TENENTEM VICTORIAM IN MANV.

- Ecce tenet uictrix pennatum dextera numen:
 Venit et ad reditum non habet arma uiae.
 Pugnacem gestans sonipes per terga minatur,
 Aduena cui terror ridet in arte bonus.
 5 Discat Hyperboreis famosum germen in aruis
 Naturae genium, cum simulacra uidet.

XVIII.

DE LEONE MARMOREO QVI AQVAM MITTIT IN DOMO.

- Aspice deposita blandum feritate leonem:
 Ore uomit limphas pectoris obsequio.

XVII. 3 cf. Verg. Aen. XII 278   XVIII. 1 cf. Ouid. Fast. IIII 103

XVII. VERSVS SVPER *ELT*   2 flumine *Pb*, flamine *BEL*
TV   parca *T*, pasta *E*   3 porcis *T*   apponit *E*, adponet *B*,
 apponet *LV*, apportet *T*, apportat *Pb*   4 comixtur *L*   6 credi-
 mus *LPb*   7 sed nos triumphans studium *B*   8 domnus *L*¹
 9 quid *T*   10 serpentis *LPTVb*   eliconis *BPTV*, eliconus *E*,
 eliquonis *L*   aquas] opus *Pb*, opes *coni. Schottus*   XVIII. VER-
 SVS IN *BELPTVb*   QVI *T*   LVRICATVM *ELV*   1 tenit
B   dextra *L*   2 abet *B*¹   3 sonipis *B*¹   4 aduena—
 bonus *add. in mg. B*   ridet] *cf. carm. II 98, 3*   XVIII. VERSVS
 DE *Bb*   IN MARMOREO *b*   EMITTIT *E*   2 uomet limfas *B*

Vnda fluit rostro, dens mortis pocula mandit,
Naturam perdens belua nos satiat.

- 5 Effera dum uitreos effundunt guttura fontes,
Dira salutiferis corda lauantur aquis.

XX.

IN BAPTISTERIO VGELLO VBI PICTI SVNT MARTYRES QVORVM
RELIQVIAE CONDITAE SVNT IBI.

Conditor Armenius, supero qui dignus honore est,
Hic peperit fontem uiuificantis aquae.

Plena salutiferis gestemus uiscera limphis:
Ne sitiât potans contulit unda semel.

- 5 Rapta sepulturis animauit corpora pictor:
Funera uiua uidens mors eat in tumulos.
Illorum tamen iste locus conplectitur artus,
Quos paries facië, mens tenet alma fide.

XXI.

DE SCVTELLIS SEPTEM HABENTIBVS FERAS VEL DIANAM.

Delia ceruus aper tigris leo bucula pardus
Adportant mensis fercula, docte, tuis.

XXII.

DE CONPOSTILE HABENTE SEPTEM GAVATAS.

Diuersis dapibus confinia proxima seruat,
Dum claudit uariis fercula multa uiis.
Limitibus certis quod iunctus diuidit ordo,
Vnus in argento quam bene uenter habet!

4 fuet <i>B</i>	landit <i>uel</i> bandit <i>V</i> ¹ , *nandit <i>L</i>	6 dira] atra
<i>comi. Schottus</i>	saluteferis <i>B</i> ¹	labantur <i>B</i>
IN <i>BELPTV</i>	BAPTESTERIO <i>B</i>	VGELLO <i>Bb</i> , AGELLO
<i>ELPTV</i> ; FACTOS <i>add. libri</i>	MARTYRVVM <i>EL</i>	CONDITE
<i>BE</i>	SIBI <i>T</i> , <i>om. Pb</i>	1 honoree (<i>alt. e add. m. 2</i>) <i>L</i>
3 sa-	luteferis <i>B</i>	limfis <i>B</i>
5 animauet <i>B</i> ¹	7 inte <i>L</i> ¹	XXI. EPI-
GRAMMA DE <i>libri</i>	1 tigres <i>B</i>	bocula <i>ELPTV</i>
2 ap-	portat <i>ELPTVb</i>	mersis <i>T</i>
docta <i>b</i>	XXII. EPIGRAMMA	
DE <i>libri</i>	COMPOSTILE <i>LTV</i> , POSTILE <i>Eb</i>	GAVATES (<i>pr.</i>
<i>A ex V corr.</i>) <i>B</i>	2 laudit <i>L</i> ¹	3 uinctus <i>E</i>
	4 abet <i>B</i> ¹	

XXIII.

DE EO QVI VT FILIVM MATRI RECONCILIARET FVRTVM FECIT.

- Quis rogo per facinus crimen conpescuit umquam?
 Amplector sanctas, quae dant bona semina, fraudes,
 Augmento rumpunt dum iurgia saeua perito.
 Qui natum matris per culpam reddit amori,
 5 Hunc odiis constat missurum semina pacis.
 Ordine peruerso fallax concordia pugna est,
 Cum belli facies tribuat mentita quietem.

XXIII.

DE EO QVI DICEBATVR MERETRICIS FILIVS ET ASELLIONIS
ESSE.

- Di, prohibete minas, quas partus nuntiat horrens.
 Quem lupa sordenti conceptum fudit asello.
 Coniugis ille cibus satiauit uiscera prole,
 Edidit et pecori subolem fera, prodiga legis.
 5 Quid faciat rumpens naturam conuena discors?
 Vnde sequenda petat natus, quis dicere possit,
 Quem stultum genitor, furem dedit inproba mater?
 Nobile degenerans tenuisset culmen ab istis.
 Sed uitii proprium te norunt, crede, parentes,
 10 Elinguem trepidum iactantem fraudibus aptum,
 Gutturis immensi, sorbentem quicquid ubique est,
 Qui semel adsuetas humano sanguine fauces
 Pandit et ad uiles non uertit rostra iuuenos.

XXIII. Carmina 23—28 *om. b*   VERSVS DE B   1 cremen
 B¹   3 aumento B   4 reddet libri, *em. Sirm.*   XXIII. VERSVS
 DE B   ASELLIONI L¹   1 di] de (e *corr. in ras.*) B   horres
 L¹   3 ille cibus BELV, ille quibus T, illepidus *coni. Schenkl*
 sciauit ELPTV   4 sobolem ELTV   5 natura ET   con-
 uenit T¹   7 stultom B¹   9 sed] sic *fort.*   10 et linguem T
 11 gutturis—est *add. B corr. in mg. inf.*   quicquid (d *eras.*) B
 12 quid L¹   adsuetus B   13 non uertit LTVb, non uertis
 BE   rostra] terga *Sirm.*

XXV.

DE CAVCO CVIVSDAM HABENTE PASIPHAEN ET TAVRVM.
EX TEMPORE.

Pasiphae, niueum linquens nec in arte iuuenecum,
Diffusis collo manibus petis oscula supplex,
Pulcrior et certis inludis ficta puellis:
Candidus argentum superat bos luce coloris:
5 Viuit amor taurus mulier sine corpore uero.

XXVI.

DE EO QVI NVMQVAM NISI IN DEPOSITIONE FILII PAVIT.

Praeparat in fletu qui fercula lauta uocatis,
Annua per lacrimas celebret sollemnia magnas.

XXVII.

ALITER.

Numquam stante domo pascit, mihi credite, tantos,
Qui tumulos natis et mensas complet amicis.

XXVIII.

ALITER.

Conuiuiae miseri, luctus deposcite multos:
Prandia tot uenient, funera quot fuerint.

XXV. VERSVS DE B TAVRO (R ex C corr.) T HABENTĒ T PASIPHAE V, PASIPHE *ELT*, PASIFAE B, PASIPHĒN P 1 pasifae B, pasife T liquens E, liq̃s T, lingues B, linques *LVb* 2 petes B¹ 3 pulchrior *LV* Cressis *fort.*, sed certis pro ueris dixisse uidetur 4 argumentum L¹ bus B¹ 5 uiuet libri, em. Sirm. uiro T XXVI. VERSVS DE BELPTV, DE *cod. Par(isinus nr. 8071 saec. X fol. 57^r) et Vind(obonensis nr. 9041 cf. Wiener Studien I 61)* QVIME B NVMQVAM (QVAM s. l. m 2) L DIEPOSITIONE Par. FILI B PAVET B 1 preparat B praeparat—magnas om. T 2 solennia *Vind.* XXVII. ALITER om. T 2 timulus L¹ nati Par. compleuit Par. XXVIII. 1 conuiuie *EP¹T Par.*, conuiuiae *Vind.* luctu *ET* deponite *cod. Salmasii* 2 ueniunt P funera T in ras. quod *BL Par.* fuerint aliter T

XXVIII.

ITEM DE CAVCO HABENTE PASIPHAEN ET TAVRVM.

Blanditur mulier, sentit bos, membra mouentur.

Attulit ars formas: quis dedit his animas?

XXX.

ALITER.

Et fictus rigidam seruat, Venus improba, mentem

Taurus, ut admotis suspendat rostra labellis.

XXXI.

ALITER.

Si tibi sunt animae, pictor, quibus inseris artem,

Mollior in tauro claudatur spiritus, oro,

Fortia si miserae non dantur corda puellae.

XXXII.

DE EO QVOD MESSALA CONSVL ENNODIVS IN COGNOMINE

DICTVS EST.

Consulis ad genium nomen pro stemmate iunxi:

Dans lucem fastis, sum trabeis potior.

Quid, palmata, tuo tantum de murice uernas?

Plus fucante dedit purpura nostra tibi.

XXXIII.

DE OBLOQVENTE SIBI ADVOCATO.

Inprobe, quid fractis confundis singula uerbis?

Depingit mores obruta lingua tuos.

XXVIII. ITEM VERSVS DE *BELPTV* TAVCO *T*, CAVCO
(sup. C ras.) B HABENTĒ *B* PASIPHEN *P*, PASIPHĒ *T*,
 PASIPHAE *LV*, PASIFAE *B*, PASIPHE *EL* TAVRVM] ALITER
add. T 1 bus *B*¹ 2 ars] has *Pb* qui *Pb* his *scripsi*,
 hic *libri* XXX. 2 admotis] ad mortis *BE*, admonitis *b* XXXI.
 1 inseres *B*, miseris *E* 2 tauri *b* ore *b* 3 misero *Pb*
 XXXII. EPIGRAMMA DE EO *ELPTV*, EPIGRAMMA *Bb* MES-
 SALE *L* 1 stemate *ELPTV* iunxi *EP* 4 fucate *coni*.
Schottus dedit *L s. l.* XXXIII. VERSVS DE *Bb*

Accipis exposcis praesumis renuis ardes.

Tristia blanda simul, fortia fluxa facis.

5 Ira pauor rabies patientia tempore in uno:

Tot facies gestas pectoribus uacuis.

XXXIII.

VERSVS SCRIPTI VGELLO, VBI FILIVM ARMENI ANGELI
CHRISTO OFFERVNT, QVI PAENITENTIAM EGIT.

Suscipit oblatum, ueniam cui contulit Iesus.

Post culpas animae sunt holocausta dei.

Perge, puer, teneros superans bene conscius annos.

Vectores meruit candida uita pios.

XXXV.

DE EO QVI GALLIS IPSO PRAESENTE OBLOCVTVS EST, CVM
ESSET DETRACTOR VENETVS.

Inludis Gallis, Veneti male tincta propago.

Nil candoris habes: mens tibi quod genus est.

Despicias insontes, maculatae uernula terrae:

Sed natos Rhodani nix probitatis habet.

XXXVI.

EPIGRAMMA IN SVBSCRIPTIONE.

Quod tibi naturae dederit lex germen, amice,

Hoc mihi fons tradat uiuificantis aquae.

3 renuis *BLTVb* ardis *B*, ardens *PT*, arces *fort.* 5 pa-
cientia *ELV* 6 uacuas *B* XXXIII. VERSOS SCRIBTOS *B*,
V̄S SCRIP̄B̄ *L*, VERSVM SCRIPTVM *E* VGELLO *B*, VTELLO *b*,
AGELLO *ELTV* OFFER̄ *L* QVI *om. L* PENITENTIAM
LTV 1 ihesus *B*, ihs *L*, Isus *uel* Eius *coni. Schottus*
3 annos] animos *L* 4 uictores *BPb* meruit] iuuit *Pb* can-
dita uia (dita uia *in ras. m. 2*) *L* apios *B* XXXV. VERSVS
DE *Bb* OBLOQVVTVS *B* VENTVS *L*, VENENIS *T*
2 abes *B*, habens *b* 3 dispicis *B*, despicit *T* malaculatae *B*
4 rodani *BEPT* uis *Pb* XXXVI. SVBSCRIPTĪ *ELTV*,
SVBSCRIPTIS *P*, SVBSCRIPTO *Sirm.*; subscriptionem *intellegit can-*
didatorum baptismi, qui nomina antequam baptizarentur scripto signare
iuebantur; epigramma ad Paterii patrem directum uidetur, cf.
p. 467, 7 1 german *B* 2 tradit *b*

XXXVII.

IN DOMO ANTE ORATORIVM.

Commoda de damnis mercaris, gaudia planctu,
Si tibi de Christo est indubitata fides.

XXXVIII.

ANTE OLEARIVM.

Hoc est quod nitido membrum completur oliuo:
Nil potius sanctas conuenit ante fores.

XXXVIII.

ANTE HORREVM.

Horrea parua licet, sed mens est largior illis.
Non parcens opibus diuitias merui.

XXXX.

ANTE SCALAS.

Adueniant animum reserantes teste figura,
Quo semper uotum proditur indicio.

XXXXI.

ANTE CELLARIVM.

Nulla penum laxat mentis pressura sinistrae:
Effluit extensis quod spatiis latitat.

XXXXII.

ANTE COQVINAM.

Non mihi diffusae dant prandia celsa coquinae,
Nec plures uenter concutit artifices.
Fercula pauca damus numerum uincentia cultu,
Gloria nec mensae damna salutis habet.

XXXVII. *Carmina quae secuntur excepto CL. om. T* EPI-
GRAMMA IN *BLV* ORATOR^ñ *LV*, ORATORVM *EP* 1 dam-
pnis *EL²PV*, lampnis *L¹* plactu *B* XXXVIII. ORREVM
L 2 diuicias *B* XXXX. 1 figura] *littera S i. e. salue indicari*
uidetur XXXXI. 1 *taxat coni. Schenkl* 2 *defluit E* ex-
tensis *scripsi*, expensis *BELTV*, expendens *b* XXXXII. 3 *fer+cula*
L 4 *olera P* dampna *ELPV* auct *Bb*

XXXXIII.

ANTE CANAVAM.

Sobria cella, cadis uinum quae seruat onustis,
 Corpora confirmat gressibus acta suis.
 Infundant multis irarum pocula flammis,
 Mitescunt nostro bellica corda mero.

XXXXIIII.

IN INGRESSV HORTI.

Respice, qui gressum sinuas per amoena uirecta,
 Vt discas cultis lucem praeferre deserti.
 Adridet germen, quod linguae pingitur ostro:
 Ver habet in bruma qui flores carmine gignit:
 5 Per glaciem zephyros exalant uerba tepentes.
 Ebria fulgenti maduerunt murice dicta,
 Omnibus in rebus sermonum purpura regnat:
 Oris ad imperium submitunt colla chelydri.
 Algida cum roseo iuuenescant sanguine corda,
 10 Primaueos gelidis ostendit littera membris.
 Vertit ad obsequium naturae munera doctus,
 Aetates species mensuras tempora formas.

XXXXV.

INTRA HORTVM SVpra LIMEN.

Conlaudet spatiis hortorum commoda lautis
 Plurima cui satiant iugera culta famem.
 Ditiore extentos superat dos larga minorum:

XXXXIIII. 1 cf. Verg. Aen. VI 638, Sedul. I 53 XXXXV.
 2 cf. Tib. I 1, 2

XXXXIIII. 1 quae scripsi, quod libri honestis BEPV, honestus
 L 2 apta Pb 3 infundant B, infundunt ELPV, infundis b
 multum b, multas coni. Schottus 4 mitescunt B nostro] inde
 E bellisca B XXXXIIII. INGRES*SV (V eras.) L 1 uir-
 reta Eb, nirete P 2 preferre LV 3 adfidet B' lingae
 B 4 abet B' 5 zeferos B 8 chelidri LP, celydri B
 9 iuuenescant B, iuuenescunt Pb XXXXV. SVP EL 1 (c)on-
 cludet E lautus V' 3 dictiore B

- Nobilitas uera est, quae nitet in modicis.
- 5 Venit ad inclusum postponens Gratia campos,
 Prodidit angustis quid faciat studium.
 Vernat in ingressu uiridanti porticus umbra,
 Cui fudit genium uitifer ipse deus:
 Exornans magnis foliorum texta racemis
- 10 Aestiuis iungit commoda frigoribus.
 Lilia nam laurus oleas commixta rosetis
 De cultu proprium fecit habere diem:
 Serta triumphantis frontem quae monstrat amictum,
 Contulit ad fetus aurea terra suos.
- 15 Largus opum poscat maioris praemia uoti:
 Hoc satis est nobis, quod sine fraude libet.

XXXXVI.

DE MVRENA INL. (F.) FIRMINAE QVAE IN SEPTICIO CLAVDITVR,
 ITA TENVIS EST.

Spiritus exhausto uolitat praelubricus auro:
 Candida lassatum uix tangit membra metallum.
 Adfixit pondus pretium fornacis anhelae.

XXXXVII.

ALITER.

Aurea per nebulas dissoluit fila magister:
 Cluserunt dociles flamina fulua manus.

XXXXV. 15 cf. Verg. Aen. XI 338

5 uenet *B* campus *ELPV* 7 uiridanti *B*, uiridantia *ELPV*
 9 filiorum *B*¹ racimis *B* 10 iungit *scripsi*, iunget
libri 11 commista *P*²*b* 12 habere *scripsi*, auere *libri* diem]
 deus *coni. Schenkl collato Matth. 6, 28* 13 triumphantis *B*, rium-
 phantis *L* frontem—amictum *scripsi*, frondem—amicum *libri*
 que *L*¹ monstret *ELPb* amico *b* 14 ad foetus *b*, ad-
 affectos *BV*, affectos *LP*, affectus *Sirm.* 15 premia *BLV*
 XXXXVI. EPIGRAMMA DE *BELPV* MVREM *L* F. FIR-
 MINAE *scripsi*, FIRMINÆ *B*, F. *EV*, SFS *L* SEPTACIA *B*
 ITA *B*, ET *ELV* TENVES *B* EST *B*, R³ LV, RERVM
EP 1 exausto *B* 2 laxatum *fort.* 3 praetium *B* anelae
B, anele *P*, anile *b* XXXXVII. ALITER DE IPSA *BLVb*
 1 nubilas *Pb* dissoluet *B* 2 cluserunt *scripsi*, lauserunt *B*,
 luserunt *rell.*

XXXXVIII.

ALITER.

Contulit hic uentus pretiosi membra metalli:
Quod finxere timent nec capiunt oculi.

XXXXVIII.

ALITER.

Est nihil, et teneo: conuincit dextera uisum.
Stringitur artatis digitorum nexibus aura.

L.

DE EO QVI FICVS MVNERE ET TESSERAM SIMVL MISIT.

Damnati fructus mittit tua tessera ligni.
Haec hominem dira spoliarunt pabula primum,
Et nudis, serpens, post fraudem sorte minaris.
Parce, precor, donis: casus et damna reserua.
5 Quid nocitura putas insontis poma saluti?
Ante ferax leti tunc mortem depulit arbor,
Fixa triumphigeris cum ramis uita pependit.

LI.

DE ADVLTERO ET MOLLE.

Omnia Memphitis retinentur saecula textis:
Seruiuit numquam Laurentius ante Neroni,
Nec timuit ualidas uicit qui corpore flammis.

LII.

A L I T E R.

Vir facie, mulier gestu, sed crure quod ambo,
Iurgia naturae nullo discrimine soluens,
Es lepus, et tanti conculcas colla leonis.

XXXXVIII. 1 praetiosi *B* XXXXVIII. 1 cum uincit *Pb*
L. EPIGRAMMA DE *B*, EPIGR̄ DE *V*, EPIGRAMMA DE *L*
1 mittet libri, em. *Sirm.* tessera] dextera *Sirm.* 2 spoliauerunt
*L*¹ 4 dampna *ELPV* 6 laeti *B*, loeti *LV* 7 triumphigeris
*B*²*L*, triumphigeris *B*¹, triumphigenis *b* LI. EPIGRAMMA (EPIGR̄
LV) DE *BLVb*; titulum proximo epigrammati praefigendum esse cen-
set *Schenkl* 1 memphitis *B* testis *E* LII. 3 es—leonis
om. *EP*

LIII.

A L I T E R.

Exige mendaces, populorum uxorcula, barbas,
Ne minuant quaestum mascula labra tuum.

LIIII.

A L I T E R.

Respice portentum permixto iure creatum,
Communis generis, satius sed dicitur omnis.

LV.

A L I T E R.

Ludit in ancipiti constans fallacia sexu:
Femineum patitur: peragit cum turpia, mas est.

LVI.

IN BAPTISTERIO MEDIOLANENSI.

Mundior excocti fulgescat luce metalli
Munera disponit qui dare digna deo.
Ante uaporatis Laurenti uita caminis
Constitit, ut blandum nobilitaret opus.
5 Marmora picturas tabulas sublime lacunar
Ipse dedit templo qui probitate nitet.
Aedibus ad pretium sic mores conditor addit,
Vellera ceu Serum murice tincta feras,
Qualiter inclusas comit lux hospita gemmas,
10 Nix lapidis quotiens pulerior arte rubet.

LIII. 2 questum *BELPV* LV. 1 ludit *B* 2 femineum
b, feminaeum *B*, feminacum *ELV* et *Sirm.* LVI. VERSVS IN
Bb MEDIOLANENSI FACTOS *Bb* 2 qui] si *coni. Schottus*
5 pictoras *B*

LVII.

DE IOVINIANO QVI CVM HABERET BARBAM GOTHICAM
LACERNA VESTITVS PROCESSIT. EX TEMPORE.

Barbaricam faciem Romanos sumere cultus
Miror et inmodico distinctas corpore gentes.

LVIII.

A L I T E R.

Romuleam tegetem nox oris nubila fuscatur
Oppressit uestes tenebroso tegmine uultus.

LVIII.

A L I T E R.

Nobilibus tollis genium, male compta, lacernis,
Discordes miscens inimico foedere proles.

LX.

IN BASILICA SANCTI CALEMERI QVANDO REPARATA EST.

Libera captiuum meruerunt culmina lumen,
A dridet facies nubila nulla gerens.
Hic nuper astrigeri dos proxima uenit Olympi,
Laurenti uatis ducta ministerio,
5 Aedibus et uitae cuius nunc una figura est,
Ceus solis radiis forma color similis.
Euge uetustorum reparator, perge, nouorum
Conditor, et uultu clarus et ingenio.
Abiurant priscam te praesule tecta senectam,
10 Aduena casuris porrigitur genius.

LVII. VERSVS DE *BELVb* IOVINIANO ^{NI}V GOTHICAM
EL, GOTHICAM *Bb* LACERNA *B¹* EX TEMPORE FACTI
(FACTVS *Bb*) *BELPV* 1 cultus *BP²*, cultis *LP¹V*, cultu *E*

2 in .modico libri ^{gentes} guttas *V* LVIII. 1 tegitem *B* 2 uestes]
ueteres *E* cultus *E* LX. VERSVS IN *Bb* CALYMERI
BLVb, CALYMERI *EP* 3 huc fort. super con. Schottus
olimpi *EPLV* 7 nouorum *L* 9 senectam] figuram *Sirm.*

LXI.

DE QVODAM VETERI INIMICO STVLTO ET BENE PASCENTE.

Prandia lauta paras, sed linguae sordibus horres.

Si deses pastor fercula concilias,

Ambitiosa fames lassato prodiga censu

Cornibus insultat, si taceat dominus.

LXII.

DE EODEM QVIA OPES PAVPERVM VORABAT.

Visceribus miserorum et sanguine pauperis aucte,

Tantum mortes cur tibi sunt epulae?

Tubera perdices grus turdus turtur echinus,

Non explent uterum corpora mille tuum.

5 Infaustus multis, tibi felix diceris uni,

Heres quod misero uenter erit proprius.

LXIII.

DE EODEM.

Artubus humanis Polyphemus uixit et atro

Sanguine distentos delicias habuit.

Tu reddis similem scena redeunte furorem,

Cui pastum tribuunt agmina debiliū.

LXIII.

DE EO QVI VT AMICOS EIVS AD SE TOLLERET PASCEBAT.

Mergeret ut diuos in mortem, pabula serpens

Contulit et uitam munere dira tulit.

Sic quicumque meos paradisi uere labores

Demulcet, casses conuiuii patitur:

LXIII. 1 cf. Verg. Aen. III 622. 627

LXI. 1 linguae *scripsi*, lingua *libri* sordidus *B*¹ 2 deses
scripsi, dedis *L*, desis *rell.* 3 famis *B* laxato *coni. Schottus*
 cesso *EL* LXII. EODEM] EO *EP* OPES *om. BE* PAV-
 PERIVM *E* 2 epule *BP* 5 felix *in ras. L* LXIII. 1 poly-
 femus *LV*, polyfimus *B* 2 distentus *b* 3 reddis *b*, reddes
BLPV, reddē *E* similem *om. E* schena *BELPV*, caena *b*
 LXIII. 4 demulcet] *cf. Auson. Mos. 393* cases *L*¹ conuicium *uel*
 consilium *coni. Schottus*

- 5 Illic discedit quem pectore gessit amicus:
Fit dominus cari gutturis hospitium.

LXV.

DE DEFENSORE CALLIDO.

- Nesciris uotis et cordis nube recedis
Ex oculis: praesens quaeris in facie,
Tuque per ambages nulli spectabilis esse
Calles, mellifluis toxica dans labiis.
- 5 Hoc uolo quod non uis, iurans te nolle quod optas,
Concutis et uariis pectora saeua modis,
Hydram uerticibus, formis superare Prometheus
Doctus, ut ad priscos fabula non redeat:
Bella cies, spoliis crescis, Defensor, adeptis.
- 10 Ad nomen currit praeda superba tuum.

LXVI.

PRAEFATIO TOTIVS OPERIS POETICI QVOD FECIT.

- Dum mea multiplices mens anxia sustinet aestus
Et reddor uitrei mancipium pelagi
Cumque procellosus refluens portitor undae
Africus ut captas me rotat exuias:
- 5 Pierius menti calor incidit, indiga serti
Tempora mox cinxit laurus Apollinea,
Tunc hederæ uiridis rubuerunt fronte corymbi,

LXVI. 2 cf. Hor. carm. IIII 2, 3   5 Stat. Theb. I 3

5 ilico *fort.*   pector^o *B*   amicos *L*¹   6 domitum *uel* dominus
coni. Schottus, dominum *libri*; homini carum *fort.*   LXV. DEFEN-
SIONE *L*¹   CALIDO *B*¹   1 nesciris *P*² (*in mg.*) *V*, nescires *BE*
*LP*¹   recedens *Sirm.*   2 presens *B*   3 espectabilis *L*   4 calles
E, callis *LPV*, calis *B*   6 concutes *B*   modi *B*   7 promitheim
B   8 priscus *B*   9 ballacies *L*   crescis *P*, cresces *BELV*,
crescens *b*   10 numen *fort.*   superna *LV*, supera *E*   LXVI. PRE-
FATIO *B*   QVOD FECIT *L s. l.*   2 mancipium *L*   5 incidet
V, incedit *BELP*¹   6 cinxit *BLPV*   7 robuerunt *B*

- Castalii mellis murmura blanda bibi.
 Continuo ponens marcentes pectore curas
 10 Conplector laudem carmina laetitiam.

LXVII.

DE EO QVOD VINDEMIARVM TEMPORE SCRIPSIT.

- Musta cadis famuli dum condunt nostra fideles
 Et ludunt praelo calcibus intrepidis,
 Dum tingunt rosei plantas de sanguine Bacchi,
 Scinditur et teneras uua gerens tunicas:
 5 Otia Niliacis non passus carmina biblis
 Sulcaui, tumulo ne tenear moriens.
 Ebria lapsantis confessus uerba Thaliae,
 Sum uacuu culpa, si pedibus titubet.
 Ieiunos deceat lex artis syllaba rhythmus:
 10 Nulla Camenarum iungitur ad Bromium.

LXVIII.

DE QVODAM GLVTTONE QVI OPVS EIVS INPERITVS CARPEBAT.

- Nescio cur sancto non parcas, stulte, labori,
 Dum morem seruas dentibus iusiliens.
 Mandere nos pergis, sed uenter commoda nescit:
 Flamina nam uacuis stringis imaginibus.
 5 Escarum gurges nil ruptis murmure buccis
 Suscipit aut cassis motibus exuberat.
 Phasiacam uolucrem pisces uel sumina carpens,
 Vda uaporatis guttura pasce cibis:
 Me ieiuna iuuat sine ructu pangere dicta:
 10 Regifico luxu fercula te satient.

LXVII. 2 cf. Mart. I 18, 2   5 cf. Sedul. carm. I 6   LXVIII.
 10 Verg. Aen. VI 605

9 marcentes *P^b*, marcentis *BELP^V*   LXVII. VINDIMIARVM
B   1 du *V*   fideles *b*, fidelis *BELV*   2 prelo *EP*
 3 bacci *BELV*   4 uba *B*   7 labsantis *B*, lassantis *Pb*
 taliae *BLV*, talie *EP*   8 tibutet *L¹*   9 rhythmus *coni. Sirm.*,
 remmus *libri*   10 carmoenarum *L*, caminarum *B*   LXVIII.
 GLVTONE *EL²*   5 gurgis *B*   rumptis *B¹*   6 aut** (em
eras) *L*   castis *Sirm.*   exsuperat *coni. Schottus*   7 fasiacam
libri   captans *b*

LXVIII.

DE EVNVCHO TRIBVNO NOMINE PEREGRINO OMNIA
PERAMBVLANTI.

Testibus adseritur gens census uita, Tribune,
Antiquum quotiens linquimus hospitium.

Tu, quem lustratis transmisit gentibus error,
Nulla domus pleno nec tenet ampla die,

5 Vis dici locuples sublimis pulcher amicus,
Aestibus ignoti missus ab Oceani.

Inrita dicta uolant, adsertor non uenit ullus,
Nulla fides sexum detegit aut patriam.

Mendicus uetulus timidus confusus anhelus,

10 His, uerum perdens, utere nominibus.

LXX.

ALITER DE EODEM.

Tutus falsa loqui poteris sine teste, Tribune:
Ventus habet linguam ponderibus uacui.

LXXI.

ALITER DE IPSO QVIA NVSQVAM STAT.

Instabilem faciunt naturae damna Tribunalium:
Auolat hinc rursus, uincula ni teneant.

Tolle, miser, modicam zephyro ueniente saburram:
Radix nulla tuo est utilis auxilio.

LXXII.

ALITER DE IPSO.

Eunuchus turpem poscit per compita uictum:
Semina telluri non habet unde ferat.

LXXI. 1. 3 cf. Verg. Georg. III 195

LXVIII. PERAMBVLANTE *b* 2 antequam *B*¹ 4 ampla]
aula *fort.* 8 detulit *P*² *in mg.* 9 anhelus *b*, anhelos *LV*,
anelos *BE* LXX. 2 abet *B* uacuam *coni. Schottus*
LXXI. NVSQVAM (*S in ras. corr. ex N?*) *L* 1 dampna *EPV*
3 zaphyro *L*¹, zefero *B* LXXII. 1 competa *ELPVb* 2 tel-
luris *E*

Grandia proscissis rus seruat germina membris,
Fetibus et messis multiplicata redit.

- 5 Incassum sectus proscindit uomere terga,
Ni findens spargat triticeam subolem.

LXXIII.

DE EO QVOD CVM IPSE GALLOS PARENTES HABERET
ANSERES AMABAT COMEDERE.

Hic uolucrum pugna est, ubi Gallo caeditur anser :

Dat poenas ueteris prodicionis auis.

Mactatus quondam uocis capis, inprobe, quaestum :

Romanis uitam qui dederit moritur.

LXXIIII.

DE VARIETATE CLERICORVM.

Qui ponti facies, numerum qui nouit harenae,

Femina quem iurans fallere nulla potest,

Astrorum plebes quae calles spectat amantum,

Cynthia cui certis cornibus innotuit :

- 5 Non ualet hic uultus retinere nomina mores,

Quos mutat clerus tempus in exiguum.

LXXV.

DE MALO HOMINE QVI EQVOS AMABAT.

Gaudet equis recti dissuasor, prodigus aequi,

Nomina qui digna studio superante caballis

LXXIIII. 1.3 cf. Cat. VII 3.7 sq.   LXXV. 1 cf. Hor. A. P.
162. 164

3 serua *L*   5 proscendit *B*   6 findens *B*, fidens *LPVb*,
fundens *E*   sobolem *ELPV*   LXXIII. QVOD] QVI *EP*
ABERET *B*   RANSIRES *B*   1 ceditur *ELP*   2 auis
b, aues *libri*   3 questum *LV*   4 dederat *coni. Schottus*
LXXIIII. VARIETATE *B*   3 plebes quae *coni. Schenkl*, plebem qui
libri   4 cinthia *P² in mg.*, quintia *BEL* (in *ex m corr. L*) *P¹V*
5 retinere et *Sirm.*   et nomina uel per omnia *proposuit Schot-*
tus   6 quod *EP*   LXXV. 1 et prodigus *libri*, et indigus *b*;
et *deleui*   equi *BEP*   2 nomina (a *in ras.*) *L*   digna *scripsi*,
dignis *libri*

- Subtrahit, opponens ad sancta uocabula clunem
 Sed procul est pecudes quod censet mentis iniquae:
 5 Propositum perstat generis, quod stemmata fundunt.

LXXVI.

DE CALLIDO QVI DEFENSOR DICEBATVR.

- Aspidas ut capiat tectis fraus hospita technis,
 Sub ludi specie mortis imago latet.
 Vmbra lacessitas producit callida pestes
 Et bellum blandis principiis geritur.
 5 Credite, non aliter Defensor proelia tractat,
 Qui accusat ridens, qui perimit placidus.

LXXVII.

DE DOMNI AMBROSI EPISCOPI ACTIBVS ET VITA.

- Egit quod docuit meritis et honore superstes
 Ambrosius uates moribus ingenio,
 Roscida regifico cui fulsit murice lingua,
 Vere suo pingens germina quae uoluit.
 5 Serta redimitus gestabat lucida fronte,
 Distinctum gemmis ore parabat opus.
 Instituit populos gestu probitate pudore,
 Fouit respiciens perculit admonuit.
 Vocis ut officium postrema pericula poscunt,
 10 Sic teneras culpas qui tacet insequitur.
 Succinctus gladiis, clipei de pondere tutus,
 Pectora claudebat textilibus chalybis.
 Ens is habet uires uitiorum sector et hostis:
 Vipera non tangit squamea terga uiri.

3 subtrahet *B*   4 pecudes *B*, pecudis *ELPTVb*   5 prae-
 stat *EP*² (*in mg.*) *b*   LXXVI. 1 obsita *fort.*   technis *b*, thegnis
B, tegnis *LPV*, regnis *E*   2 ludi *B*¹   3 pestis *B*   5 defensor
 iustinus *B*   6 perimet *B*   LXXVII. DE VITA ET ACTIBVS
 DOMNI AMBROSII EPISCOPI *ELPV*   2 uatis *B*   4 pingens
 (*ens in ras.*) *L*   5 redimitus *B*   sartaque gestabat redimitus
coni. Schottus   6 gemis *LV*   7 populus *B*   9 notis *EV*¹
 10 tacit *B*¹   12 chalybis *b*, calibis *ELPV*, calebis *B*   13 uoti-
 orum *B*¹   14 frangit *E*

LXXVIII.

DE SANCTI SIMPLICIANI EPISCOPI SVCCCESSORIS EIVS.

- Ambrosius linquens uiduatae munia plebis
 Transtulit ad curam, Simpliciane, tuam.
 Successoris ope spoliati uiscera regni
 Creuerunt merito temporis alterius,
 5 Ac uelut annosam zephyris parcentibus ornum,
 Ne metuat bellum, longa quies solidat.
 Tiro tamen felix cana ad rudimenta uocatus
 Non flexit priscum degenerans apicem.
 Nil timuit gelidis anima feruente medullis.
 10 Pontificis uirtus floris habet senium,
 Aequora qui tecto pressit terrena patenti,
 Moribus et cultu sidera cum tetigit.

LXXVIII.

DE BEATI VENERI SEQVENTIS.

- Forma pudicitiae iuuenis sectanda Veneri
 Venit, nominibus nil famulata suis.
 Fortia marcebant uetulo sub indice membra,
 Aetas praesentem perdiderat puerum.
 5 Sublimis postquam conscendit fulcra cathedrae,
 Cana tener populis dogmata disseruit.
 Aurea fluxerunt locupletis schemata linguae,

LXXVIII. 5 cf. Verg. Aen. X 766

12 cf. Zingerlii *Ouid.* I p. 32

LXXVIII. DE S̄CO EPISCOPO SIMPLICIANO SVCCCESSORE EIVS
ELPV 3 ope *scripsi*, opes *libri* spoliati (ti ex ū? *corr.*) *L*
 4 ulterius *fort.* 5 zephyris *EPV*, zeferis *B* parentibus *Eb*
 7 tyro *libri* felix *ex flex corr.* *L m. 2* 10 abet (b *ex u corr.*) *B*
 11 tecta *L*¹ 12 molibus *b*, moribus *BELPV* LXXVIII. DE
 BEATO (BEAT̄ V) VENERIO (VENERI *L*) SEQVENTE *ELV*; *car-*
mina 79. 80. 82. 83. 87 *sumpta ex 'Sylloga antiqua Alciato et Fontanae*
uisa' Mommsen publicauit in Corp. Inscr. lat. V 2 p. 619 1 for*ma
 (f *eras.*) *B* iuueni *Alc.* sectando *V*¹ 4 prodiderat *Font.*
 5 concendit *L* fulchra *L*, pulchra *B* 6 docmata *B* dis-
 seruit populis dogmata cana tener *Alc.* 7 luxerunt locupetis *L*¹
 stemmata *LPVb Alc. et Font.*, stemmata *E*, stimmata *B*, *em. Sirm.*

Sol uitae nitidum reddidit eloquium.
 Aluus ut ecclesiae tumuisset semine Verbi,
 10 Non deerat pastus lactis apostolici.

LXXX.

DE VENERABILIS MAROLI SVCCESIONE.

Marolus, extremae potator Tigridis undae,
 Qui iubar in madidis uiderat hospitiiis,
 Quem labor in proprio Syriae solidauerat axe,
 Orditur uatem dotibus innumeris,
 5 Peruigil intentus ieiunus prouidus ardens:
 Quod morem tenuit sat fuit officio.
 Os tenerum quotiens gustus contingit honesti,
 Transit ad affectum quod fuit imperii.
 Terra potens olim patribus fundata beatis
 10 Nobilibus mundum partibus inradiat.

LXXXI.

DE CVLTURE DEI MARTINIANO EPISCOPO.

Mens niuei lactis, species manifesta columbae,
 Astutia serpens, Martiniane, uale.
 Lubrica te dubii dum poscunt flamina uulgi,

LXXX. 1 cf. Apollin. Sid. carm. VII 479   LXXXI. 1 cf. Matth. 10, 16

8 us. 8. et 9. om. Alc.   sol uita enitidum B, soluit aenitidum
 L, soluet et enitidum Font.   9 alius Font.   tumuisset B, su-
 misset Font.   10 parcus Pb   et cibus haud deerat lactis apo-
 stolici OBIT. PRID. NONAS. MAIAS ANN. P. S. CCCXCŪ Alc.
 LXXX. SVCCESIO EL; MAROLO SYRO *inscr.* Alc.   1 undae]
 orae Sirm.   Tigridis extremae potator Marolus undae Alc.   2 ma-
 gicis Alc., manidis Font.   3 al. imperio Font. *cod. in mg.*
 quemque suo labor in Syriae Alc.   solitauerat Font.   4 dotibus
 innumeris conspiciendus erat Alc.   5 ieiunus om. EV   6 more
 quod hic tenuit Font.; cf. carm. II 13, 10   officio atque omni maior
 honore pater Alc.   sad (d ex s? corr.) L   7 sic fuerat quoniam
 teneris eductus ab annis Alc.   8 effectum EPb et Font.   qui
 dedit imperio Font.   ad maiora senex transiit imperia Alc.
 partibus Font.   DEP. IX. KAL. MAIAS ANN. P. S. CCCCĪ *subscr.*
 Alc.   LXXXI. 2 uita astu *coni. Schottus*

- Inueniunt pauidum, ne mereare legi.
 5 Vnus erat mundo contraria iudice narrans,
 Qui ut caperet regnum uincere non meruit.
 Protinus ad magni perductus limen honoris
 Exul caelorum ciuibus inseritur.
 Post geminas sanctis construxit mundior aedes,
 10 Lumine quas clauso iussit habere diem.

LXXXII.

DE VENERABILI GLYCERIO EPISCOPO.

- Suffusus minio perque optima facta rubescens
 Virginei uultus Glycerius sequitur.
 Puram sanguineo maculat dum rore figuram,
 Picta genas facies simpliciter placuit.
 5 Candentem crocea gestans aspergine frontem,
 Laeta uerecundis tinxerat ora notis.
 Indeptus sceptrum, tribuit quod testis imago,
 Purpura quem mentis prodidit imperio,
 Hinc abiit: populus paruo uix tempore felix,
 10 Sed rursus magni missus ad obsequium.

LXXXIII.

DE SANCTO LAZARO ANTISTITE.

- Lazarus ut diri premeret pede culmina mundi,
 Vocibus aditus trux uenit in medium,
 Quem frons laeta parum uitii depinxerat hostem,

4 merear elegi *B*, merear eligi *P*   7 limen] culmen *Pb* (*sed b*
in mg. limen)   9 contruxit *L*¹   10 abere *B*   LXXXII. GLY-
 CERIO PONTIF. *inscr. Alc.*   1 omnia *Alc.*   2 Glycerius uultus
 sic oculosque tulit *Alc. qui us. 3 et 4 om.*   4 gen^{aa} *B*   5 crochea
B   aspergine *b et Alc.*   7 septrum *B*   testis] gestat *Alc.*
 9 hinc *Bb*, hunc *LPV Alc. et Sirm.*, huc *E*   abiit *scripsi*, auo et
libri, habuit *Alc.*, habuit et *Sirm.*   populos *LP*, populo *V*
 paruo uix] modico sed *Alc.*   felix (*elix in ras. m. 2*) *L*   10 quae
 nimis excellent ocyor hora rapit OBIIT XII KAL. OCTOBR. ANN.
 SAL. CCCCXX *Alc.*

Mulcantem culpas luminibus tacitis.

- 5 Respiens lapsus detersit nubila uitae:
 Curam saepe dedit uulneris obsequio.
 Non latuit tectis facinus qui gessit in antris:
 Absens criminibus tortor ubique fuit.
 Innocuis placida uernabat luce serenus,
 10 Ceu speculum noxis iniiciens faciem.

LXXXIII.

DE AMICO DEI EVSEBIO PONTIFICE.

- Eusebius Ligurum successit finibus hospes,
 Ignotae tractus plebis amicitia.
 Graius erat, socio Titan quos respicit ortu,
 Flammigero limphas uertice decutiens.
 5 Mitis compositus largus pius integer audax,
 Crederet ut damnum non dare perpetuum.
 Fleuit pauperiem miserans, adrisit habenti,
 Gaudia cum cunctis tristitiamque gerens:
 Hunc index operis locuturo nuntiat orbi
 10 Fama uirum, gentes de statione trahens.

LXXXV.

DE GERONTIO VIRO SIMPLICI EPISCOPO.

- Ecclesiae postquam parta est tibi sella, Geronti,
 Funera decessor non timuit moriens.
 Te reparante redit, patitur sors pallida letum,
 Viuit post obitum discipuli pretio.

- LXXXIII. 4 multantem *b et Alc.* tacitus *E*, tacitum *Alc.*
 5 lapsos *fort.* 6 dedit] tulit *Alc.* 7 *us.* 7—10 *om.* *Alc.* *sec-*
 tis *Font.* 8 tortor] suter *Font.* 9 placida] plena *Font.*
 serenum *Font.* CCCCXLIX. PREIDIE EID. MART *subscr.* *Alc.*
 LXXXIII. 1 hospis *B* 3 gratus *Eb*, graccus *P* socios *fort.*,
 roseo *coni.* *Schenkl* sitan *L* hortu *B* 4 limfas *B* 5 in-
 tiger *B*¹ 6 dampnum *ELPV* 8 adrisi *L*¹ auenti *B*
 9 *us.* 9. et 10. *om.* *Pb* indix *B* loquitur enuntiat *fort.*
 LXXXV. 3 partitur *L*¹ loetum *LV*, laetum *B*

- 5 Agricolis iunctus coluisti germina uitae
 Nec serpens lolium pabula laeta tulit.
 Qui dedit in medium quem lex iubet optima uictum
 Emit terrenis fructibus ille polum.
 Errorem mentis pressisti lege laborum:
 10 Otia non passus uirtutibus ueheris.

LXXXVI.

DE VENERABILI BENIGNO EPISCOPO.

- Exere quae posuit mens nomina certa, Benigne,
 Quem quisquis uocitat testis erit meriti.
 Cana fides hominem dum narrat, detegit actus,
 Nil loquitur casu pignoris adtonitus.
 5 Praescia uenturi non errant uota parentum,
 In uerum uertunt blanditias subolum.
 Ante patres censens sedit plaudente senatu,
 Praelatum sanctis extulit ille caput.
 Pollice sed diro ceu flos succisus aratro est:
 10 Spes decus et genius de foribus cecidit.

LXXXVII.

DE BEATISSIMO VIRO SENATORE EPISCOPO.

- Qui uicit trabeas solium cinctumque Gabinum,
 Consulibus praestans ecce Senator adest,
 Ingenium uelox, sermonis cura rotundi,
 Virtutum pretium, forma pudicitiae,

LXXXVI. 3 cf. Verg. Aen. I 292   5 cf. Verg. Aen. VI 66
 9 cf. Verg. Aen. VIII 435   LXXXVII. 1 cf. Verg. Aen. VII 612

5 agricolis *B*   7 in *L s. l.*   10 uiribus *uel* artibus *eueheris*
coni. Schottus   LXXXVI. ^{VE}NERABILI *B*   5 erant *B*
 6 ueram *b*   ^usobolum *B*, sobolum *ELPV*, sobolem *b*   8 pre-
 latum *B*   9 duro *Pb*   10 floribus *B*   LXXXVII. 1 Qui
 — *carm. LXXXVIII EPISCOPO om. B*   1 uicit *Sirm.*, modo *b*
 solio *Alc.*, solitum *Font.*   3 ingenii *E*, ingenio *Alc. Font.*
 cultus sermone uerendis *Alc.*   4 *us. 4. 5. 6 om. Alc.*   norma *coni.*
Burmannus Anth. II p. 53

- 5 Abdita librorum, mysteria clausa prophetae
 Qui dedit in lucem schemate quo uoluit.
 Orbis ad extremi missus secreta uerendis
 Curauit studiis quod fuerat lacerum.
 Tunc oriens uictum peregrino lumine fassus,
 10 Haesit ad aspectum lampadis alterius.

LXXXVIII.

DE DOMNO THEODORO VIRTVTVM OMNIVM VIRO EPISCOPO.

- Tu lux certa tuis, spes tu fidissima rerum,
 Vatis apostolici tu, Theodore, uigor,
 Virtutum cumulus, substantia lucida ueri,
 Monstrat aceruatis quem labor in studiis:
 5 Praescius accinctus fortis tranquillus amicus
 Conpositus simplex, tu bonus et sapiens,
 Fatidicus: semper tibi conscia corda futuri:
 Depreſsum fluxit te reſerante malum:
 Quem timuere feri calcantes culmina mundi,
 10 Dilexit spernens dura supercilii.

LXXXVIII.

[DE LAURENTIO EPISCOPO ADHVC SVPERSTITE.]

Restat quem longo seruet rex inclitus aeuo.

LXXXVIII. 1 cf. Verg. Aen. II 281

5 mysteria] mileni *Font.* 6 *us. 6 om. Font.* stemate *P,*
 stemmate *ELPVb, em. Sirm.* 7 moribus extremam missus ad orbis
 humum est *Alc.* orbis] orcus *Font.* secreta] seuera *Font.* 8 *us.*
 8 *om. Alc. Font.* 9 tunc se *Alc.* fusus *Font.* 10 expectum
Font. luminis alterius *Alc. Font.;* PVBL. SAL. ANN. CCCCXCIII. V
 KAL. MAIAS *subscr. Alc.* LXXXVIII. 1 spe*tu* (*ex spectus? corr.*)
L 2 teudore *LPV,* te sudore *E* 4 quam *Sirm.* 7 fastidicus
B¹ tibi] tu *Sirm.* 8 depreſsum *L¹,* deprehensum *BP* 10 dira *b*
 LXXXVIII. *Hunc uersum cum praecedentibus coniungit L, falso,*
nam de Laurentio tum uiuo sermo est; nescio quod signum adpinxit
B; inscriptionem addidi, om. libri 1 seruat *B¹*

XC.

[AD DEUTERIVM.]

- Imperii custos, uocali pollice cordas
 Per numeros animans, tibi fila loquentia carmen
 Verberibus plectri, doctor, seruire coegi.
 Cyrrha potens Phoebō, laticis pia turba sereni
 5 Tu mihi semper eris, qui pectora clausa remotis
 Inseris officiis et dextro numine complēs.
 Deprecor, exactam fauturus suscipe uocem,
 Extortis pretium donans te iudice dictis.

XCI.

DE MARMORIBVS OPERE SARSORIO.

- Visceribus lapidum permixta lege coactis
 Naturam faciunt artificum studia.
 In solidum fractis riguerunt marmora membris,
 Partibus in crustam colligitur genius.
 5 Vnam de uariis speciem componere frustis
 Qui potuit saxum duxit in obsequium.

XCII.

IN MISSORIO VBI IMAGO IPSIVS EST.

Diuitibus pretium est Ennodi forma metallis.

XCIII.

IN CONCA IPSIVS.

Parturit unda sitim, quam splendens conca ministrat.

XC. 1 cf. Tibull. II 5, 3 et Zingerlii *Ouid.* I p. 105

XC. *Inscr. om. libri; ad Deuterium uersus directos esse Sirm. recte suspicatur* 1 ingenii fort. 3 quoegi B 4 chyrra BLVb, cyrra E, tyrra P phebo BEP 8 pretium B te] tu L XCI. EPIGRAMMATA (EPIGR LV) DE BELPV OPERE V, OPERE EL ARSORIO ELPV 4 frustus L' XCII. IN] DE Vb XCIII. 1 sitem B splendens L

XCIII.

DE EQVO QVEM ACCEPIT HVNISCO.

- Belliger argenti sonipes nutrite sub axe,
 Per Tanais medium pectora sicca ferens,
 Cana pruinosis mandentem gramina lustris,
 Virtus lege poli quem sibi percoluit,
 5 Post domitas gentes, post flumina tanta cruoris,
 Alter te dominus, sed manet ipse labor.
 Linque precor lituum, cantus passure beatos:
 Captius pacis mitteris obsequiis.
 Nil tibi cum bellis: commendant bucina letum:
 10 Quid iuuat expertas semper amare nees?

XCV.

EPITAPHIVM SANCTI VICTORIS NOVARIENSIS EPISCOPI.

- Nomine proposito meritis certamine Victor,
 Despicis oppressas maculato semine terras.
 Tu carnis uitii possessor corporis expers,
 Lubrica subiectis domuisti saecula membris,
 5 Tranquillus patiens corrector prouidus acer.
 Hic reddens tumulis cineres, ad celsa uocatus
 Spiritus aetheria congaudet lucidus arce.
 Busta supercilio miseratus cernit Olympi,
 Vnde triumphati respectans funera mundi,
 10 Cassibus exutis concedes praemia membris.

XCIII. 9 cf. Ouid. Fast. I 253

XCIII. EQ^EQVO B ACCEP̄ L, ACCIPIT B¹ 1 sonipis B
 7 beatus BÉLVb, beatis P, em. Sirm. 9 cum] cō L com-
 mendat Pb buccina EPb laetum BLVb 10 iubat B¹
 XCV. EPITAFIVM BEP 2 dispicis B simine L¹, sanguine
 b 3 possessor L expers (ers in ras.) B 4 subiectis (is ex
 a m. 1 corr.) V 5 corrector Sirm. 7 arte E 8 olimpi
 LPV, olympum b 9 un^{do} B 10 concedis fort. membris
 finit B

XCVI.

DE ROMANO QVODAM QVI MAGISTER VOLVIT ESSE.

Index naturæ studium tibi non uenit ullum,
Littera nulla colit brutae commercia linguae:
Numquam discipulus, ualeas dic unde magister?

XCVII.

DE ANV QVADAM.

Algidus in uiuo moritur dum corpore sanguis,
Annorum glacies cum siccatur pabula uuluae,
Seminis et custos refugit cruor utilis inguen,
Marcida cur iuueni sociaris, Galla, marito?
5 Pignoris in thalamis periet fiducia iuncto.
Nam subolem laxis mendacem uiuere rugis
Insimulans, epulis das prolem feta cloacae.
Adtulit hoc uenter, quod coniunx iungat ad ora.

XCVIII.

DE ANVLO FIRMINAE INL. FEMINAE.

Nil fallit simulans: quod finxit dextera uerum est.
Immobilis stantem fugitat lepus arte molossum,
Insertus rabidis ridet furor aureus ursis,
Gestandus manibus saeuit leo blandior ira.
5 Cognoscit dominam genius famulante metallo.
Mitigat illa feras, dum plebem pascit egentum.

XCVI. 2 cf. Ouid. Trist. V 10, 35   XCVII. 4 cf. Auson.
Epigr. 13

XCVI. DE QVODAM ROMANO QVI VOLVIT MAGISTER ESSE
ELV 1 indix B no L¹ XCVII. ANNV B 3 custos
B refugiaruor L¹ inguin B 4 socias B 5 pariet
b, peccet E 6 sobolem ELV 7 cloace BELPV XCVIII.
INL. F. L, om. Bb 1 fallit B 2 immobilem b; in mole
stantem uel immotum stans effugiat uel ante molossum stans proposuit
Schottus molossum ELV 3 rapidis E

XCVIII.

[DE ALBINO.]

Aspicias Albinum titulos post busta dedisse,
 Funera qui meritis uiuacibus iugulat.
 Inclite, cui, princeps, dum subdis iura magistri,
 Vere sepulturae contigit ille locus.

C.

[DE CANE VENATICO ET AGNA.]

Creticus hic sollers quidam uocitatur homullus,
 Naribus argutus, gressu celer, ore timendus,
 Inpauidus presso signans uestigia rostro:
 Quo ceruus capreae lepores lupus ursa uagatur,
 5 Inuenit, et tepido capitur fera prouida lecto.
 Luditur agnellae post proelia tanta uolatu:
 Molle pecus uolucrum praeuertit fraude molossum.

CI.

DE SCVTELLIS.

Tot Iouis inlecebras, tot crimina uiua figuris
 Dum bene depingit, uitiosa est dextera fabri.
 Argenti pretium est facinus retinere uetustum,
 Ne purum superet, quod furtis Iuppiter egit.
 5 Nil licet aetati, scelerum monumenta resurgunt,
 Admonet exemplis qui culpas format auitas.

C. 3 cf. Ouid. Met. I 536

XCVIII. *Inscr. om. libri, add. Sirm.; cum praecedenti carmine coniungunt* BE 1 titulus B 2 uicacibus L¹ uigilat b; uiuidus euigilat *coni. Schottus* 4 uere] iure (*an inde?*) fort.
 C. *Inscr. om. ELPV, add. Sirm.; ALIYNDE inscr. B* 1 solers BL¹ homullis *coni. Schenkl* 2 celero redimendus (*pr. d ex b corr.*) B timendus] rotundus b 3 rustro L 7 molosum B²EP CI. 1 figura L¹ 2 detera L¹ 4 ne stuprum pereat fort. 5 nil (*i ex u? corr.*) B monumenta E

CII.

[A L I T E R.]

Si tantas facies tunc sumpsit diuus adulter,
 Se primum falsis lusit imaginibus:
 Quid non mentito uiolasset corpore numen,
 Cuius forma suo gaudet adulterio?

CIII.

[DE PASIPHAE ET MINOTAVRO.]

Laesa Venus non est: naturae uincula constant:
 Bucula Daedalei cessat mentita laboris.
 Ingenio uiuens nil mugit uacca biformis,
 Fictaque nec uerum coitum dant ligna iuuencae.
 5 Ecce iterum tauro mulier summittitur uxor:
 Humanas pecudum suspirant pectora flammis.
 Vasta iugum ceruix rursus capit aerea colli:
 Qualiter adstricto sudauit marcida loro!

CIIII.

[DE DEVTTERIO GRAMMATICO.]

Forma caput facies Deuteri cuncta magister,
 Innumeris doctor dotibus ille cluit.
 Excuset linguam genius perfectus ubique:
 Quod fari nescit, displicet inde malis.
 5 Grammaticam iactant artem nescire magistrum:
 Hoc melius simplex moribus instituit.

CII. ALITER *om. libri*, ALIUD *inscr. b*; *cum praecedenti carmine coniungunt BELP* 4 *formo L* sua *V¹* CIIII. *Inscr. om. libri, add. Sirm.* 1 *lesa BE* 2 *bucula (alt. u corr.) B, bocula LV, pocula EP* *dedalei libri* cessant *B* 3 *uacca BE¹P¹*
 4 *fictaque B* *nirum B* *coetum libri, em. Sirm.* *dat b*
lingua L¹ *iouince B* 5 *summittetur B* 6 *pecudum B*
 7 *iugum B* *rursus capit scripsi, cursus cepit BL, cursu scepit V,*
cur suscepit P, cur suscipit Eb, cur suspicit Schottus, cursus capit
Sirm. *erea E, area rell.* CIIII. *Inscr. om. libri, add. Sirm.,*
 ALIUD *inscr. b*; IN DEVTTERI IMAGINEM *proposuit Schenkl*
 1 *formas B* *capud L, apud B* 2 *cloit B, luit L* 3 *excuset*
scripsi, excusit B, excussit ELPVb 5 *magistris L¹*

Oratoris opus lapidosaque culmina Tulli

Non tetigit: celsum rhetora nullus amat.

Discipulis satis est uultus tacitique uerenda

10 Caluities: Phoebae lumina plena uident.

CV.

IN NATALEM INFANTIS ARATORIS.

EX TEMPORE.

Iure colis proprium natalem, pulcher Arator.

Qui si non coleres, numquid arator eras?

CVI.

DE QVODAM INCERTI PROPOSITI ET VITAE TVRPIS.

Tot rebus fallax quid garris, pica biformis,

Semiuir et tremulo qui nexas turpia lumbo?

Quod tibi propositum, qui sexus constitit umquam?

Quid non mentiris, uir femina, sancte profane?

CVII.

VERSVS MISSI AGNELLO VIRO SVBLIMI.

EX TEMPORE.

Lucidum tinxit maculante fuco

Quisquis affectum, ferat inde linguam

Iudicis Christi facibus perustam,

Ore sepultus.

5 Scindit urguens foedus omne fraude uiuax perpeti,

Aegre portans quicquid ordo flagitat serenior.

7 opes *coni. Schottus*   8 ^tætigit *B*   retora *libri*   9 ca-
 luia et *B*   febae *B*, phebe *EPb*, phobe *L*   CV. EPIGRAMMA
 IN *BELVb*   NATALE *BL*   INFANTI *Bb*   ARATORI
B   EX TEMPR *L*, VI TEMPORE *Bb*   1 coles *B*   pulcer
BP   2 quod si *b*, quis (si *om.*) *B*   coleret *B*, colores *L¹P*
 numquam *ELPV*   CVI. 2 turbia *L*   3 constitit (*pr. it corr.*) *L*,
 contigit *Sirm.*   4 scancte *B*   CVII. 1 succo *P*, fusco *E*
 3 iudicib. *V^t*, iudiciis *L*   cristi *B*   5 urgens *ELPVb*   foed^d
L, fedum *E*   nixuax *L*, minax *b*   6 quidquid *V*   senior *L¹*

Linque, quaeso amice, mores plebe dignos ultima,
Sanguinis callem secutus serua quod depectus es.

ENNODIVS AGNELLO.

Ante imperium diligentiae uestrae ualitudinem suam
iniuncta tenuerunt. nam ne cui haec darentur uel legenda
uel transcribenda praemonitus, obuias poscentibus manus
5 opposui: nunc uictus tui caritate transmisi. facies meum
pudorem in statione esse, si relegas, in profligatione
maxima, si transcribas.

CVIII.

Vincula soluit amor, quae quondam nexuit alter:
Non nisi per legem cedit lex prisca sequentem.

CVIII.

[DE VERSIBVS SVIS.]

Numquam frugiferis per saecula longa thyrambis
In me fluxerunt commoda Castalii.
Tristia ieiunis pangentem carmina labris,
Spes noua, quid stimulas, gurgitis Aonii?
5 Sed si mutato Parcarum stamine gaudes,
Exhibe cornipedem nunc, Pegasea, mihi,
Qui ferat aligerum per gramina roscida corpus
Nec teneras flectat uestigiis segetes,
Sublimem ualidum formosum passibus aptum:
10 Qui si contingat, mox mihi, Musa, places.
Mitteris ad largum locupletem poscere parua:
Ni gaudens redeas, dic mihi, Musa, uale.

CVIII. 8 cf. Verg. Aen. VII 808 sq.

7 dignus *libri, em. Sirm.* 8 despectus *Eb* 4 transcribenda
V 6 religas *B* 7 transscribas *V* CVIII. ALIUD *inscr. b*
CVIII. *Inscr. om. libri, add. Sirm.*; AGNELLO *rectius inscriberetur,*
cf. 192, 3sq. 213, 20 1 longa] cuncta *E* tyrambis *libri, corym-*
bis coni. Schottus 3 ieiuni *EV*, ieiunii *L* spargentem *ELPVb*
6 pegasea] Musam *sic appellare uidetur, nisi forte nunc delendum et*
Pegason ecce mihi scribendum est 7 germina *b* ruscida *BLV,*
rustica P 8 uestigiis] uel pedibus *coni. Schottus* 11 poscera *L*

CX.

DE CASTELLO HONORATI EPISCOPI.

Pontificis castrum spes est fidissima uitae.

Cui tutor sanctus, quae nocitura petant?

Hic clipeus scutum est: procul hinc, Bellona, recede.

Quod meritis constat, proelia nulla grauant.

5 Conditor hic muros solidat, munimina factor.

Nil metuat quisquis huc properat metuens.

CXI.

DE HORTO REGIS.

Dextera bellipotens uulgatis plena triumphis,

Qua cecidit quicquid fugit ab obsequio,

Disperso celsam solidas quae sanguine famam,

Cui peperit laudem mitis et arma tenens,

5 Postquam praelargo rubuisti scammate campi,

Arua colis pingens germine purpureo.

Virgultis proprio dispensas murice poma,

Das plantis fructum nobilitate tua.

Vilior en cespes iactat se diuite ramo,

10 Dum ligni morsus semina clara fouet.

Demessus ferro floret tibi surculus alter:

Nuda maritatis dos nitet arboribus.

Gramina cultorem praenoscent, muta locuntur:

Quod tetigit princeps uer habet in glacie.

15 Gestit terra potens, monstrat cui creuerit arbor:

Fetibus et genio panditur hic dominus.

CX. 1 cf. LXXXVIII 1

CX. VERSVS DE libri	1 fides summa B	3 scutum scripsi,
notum libri	6 huc Bb, hoc ELPV	CXI. Carmina 111—151
non exhibet E	HORTV B, ORTV LV	1 dextra L
quid L	3 qui Sirm.	5 robuisti Bb
stemmate B (s. l. m. rec.) LV,	stemmate M(agliab.),	scemate U(rbin.),
stymmatae B	6 coles Bb; colens pinges con. Schottus	pur-
poreo B ¹	8 paantis L ¹	9 an MU
noscent LV	multa LMU	14 tetiget B ¹
L	15 gestit BMUVb, gestu L et Sirm.	16 fetibus B

- Peruigil Hesperidum quæ seruas iugera serpens,
 Aurea ieiunis munera das epulis.
 Quis siluæ subolem carpat custode ueneno?
 20 Morte nemus tutum, credite, nullus adit.
 Hic commune facis, pietas, quod sola parasti.
 Visceribus plenis nescit obire fames.

CXII.

DE CAECO QVODAM ET LVXVRIOSO.

- Orbe pereffosso fluuidum de lumine uulnus
 Pestifer ostentans ora sepulta geris.
 Caeca per innumeros facies portatur amicos:
 Qui te conspiciunt iure dolent oculis.
 5 Ebria marcenti locupletas flumine menta,
 Circumfers crasso sordida labra fimo.
 Oscula nulla petas, madidam suspende mephitim:
 Te propter cupiam perdere quod uideo.
 Quis putet ex oculis flammæ coalescere turpes?
 10 Nil uidet, et rectum seruat iter scelerum.

CXIII.

DE EQVO SVO SENE.

- Fixior annoso sonipes moderamine noster
 Nunc iuuenem blando sustinet obsequio.
 Mollia grandæuus summittit terga sedenti:
 Aetas constantem gressibus esse facit.

- 17 hisperidum *B*¹ 18 das *scripsi*, dant *libri*, dans *Sirm.*
 19 subulem *B*, sobolem *LMUV* 20 tuum *L* 21 faces *Bb*
 piaetas *L* 22 obire *scripsi*, abire *libri* famis *B*¹ CXII. ET
 LVXVRIOSO *LMUV*, FILVXORIOSO *B* 1 pereffosso *L*, per effuso
Bb fluuidum *B corr.* molumine uulnorum *L* 2 geres *Bb*
 3 amicus *Bb*, amictus *coni. Schottus* 4 oculi *fort.* 6 circum-
 fers uel circumferr *B*, circumfert *b*, circumfer *MU* 7 mifitem *LV*,
 mifidem in infitem *corr. B*, in uitem *b* 9 coaliscere *B*¹, calescere
Cheltenham., recalescere *fort.* CXIII. SVO] SVO DOMNI *Bb*; SVI
 DOMNI *fort.* 1 filixior *L*, flexior *Sirm.* 2 sustenet *B*¹
 3 grandæuus *LV* 4 aestas *B*¹ gressibus *B*

CXIII.

DE FLAGELLO INFANTIS ARATORIS.

Quae capiunt mundum iunxit mens docta flagello,
Exornans censu nobilitante plagas.

CXV.

A L I T E R.

Argenti atque auri uapulat quicumque metallis,
Gaudia cum fletu miscet auara suo.

CXVI.

A L I T E R.

Dentibus argenti fuluum concluditur aurum:
Contemnat nullus uerbera pulcra pati.

CXVII.

EPITAPHIVM DOMNAE MELLISAE INLVSTRIS FEMINAE.

Sanguine mente opibus facie uirtute pudore,
Optatur qualis femina, sola fui.
Hoc tantum mundi quod lex est corpore gessi,
Exornans casta prole pudicitiam:
5 Quae uictrix fortem tenui per blanda maritum,
Melle meo uertens iura, Seuere, tua.
Quos genui, celsa coniunctos stirpe reliqui.
Quod uotum est sanctis, coniuge praemior.
Nil mihi decessit, maneo post busta superstes:
10 Felices numquam mors nocitura petit.

CXIII. VERSVS DE *Bb* ARATORES *Bb* 2 nobilitate
*MU**b* CXV. 1 auri] aliter auri (aliter *uncinauit corr.*) *B* uapulat
argenti atque auri *coni. Schottus* CXVI. 2 contemnat *B*¹*LUV*
pulchra *LV* CXVII. EPYTAFIVM *BLV* DO|MNE₄ ex DŌ|NE₄
L m. 2, DOMINAE Bb MELESAE *B*, MELLESAE *V*, & MEL-
LESE *L* 1 sanguini *B* 2 quales *B*¹ 3 tantum] tactum
B 6 iure *L*, an dura? 7 quod *Bb* styrpe *L* 8 coniugi
*L*¹ 9 sup**stes (re? *eras.*) *L* 10 felicem *LMUV*

Et nomen dulce est, de factis Mellisa dicor.
Moribus hoc fluxit iure datum propriis.

CXVIII.

DE QVODAM STVLTO QVI VIRGILIVS DICEBATVR.
In tantum prisca defluxit fama Maronis,
Vt te Virgilium saecula nostra darent.

CXVIII.

A L I T E R.

Si fatuo dabitur tam sanctum nomen homullo,
Gloria maiorum curret in obprobrium.

CXX.

A L I T E R.

Captiuo stultus congaudet stemmate uatis.
Non est Virgilius, dicitur iste tamen.

CXXI.

A L I T E R.

Externo quotiens uocitaris nomine, demens,
Si tibi sunt sensus, prospice ne uenias.

CXXII.

A L I T E R.

Cur te Virgilium mentiris, pessime, nostrum?
Non potes esse Maro, sed potes esse moro.

11 Mellisa *scripsi*, mellea *LMUV*, mellosa *Bb*; dicta Melissa *coni. Schottus* 12 propriis] FINIT SOL *** EGER *add. B, exp. m. rec. et in mg. adscr.* Ich weiss nit was CXVIII. *inscr. om. B, IN INCOGNITVM inscr. B (m. rec.) b* 1 maronis *V in ras.*
CXVIII. 1 fautuo (uo *ex eo corr.*) *L* tam *om. LMUV* humullo *B¹* CX. 1 raptiuo *coni. Barthius* stemmate *LV* uates *Strm.* 2 ducitur *coni. Barthius* tamen* *L* CXXI. 2 ueneas-
coni. Barthius, uocitent *coni. Schottus*; falso cum sensus sit: noli uenire
alieno nomine uocatus CXXII. 2 moro] baro *coni. Barthius*; $\mu\omega\rho\acute{o}s$
at esse potes *proposuit Schottus*

CXXIII.

IN CVBICVLVM SVPER CODICES IN ORDINE POSITOS.

- Iste callis est, supernam qui parat potentiam,
 Lux pudoris, esca mentis, fax medela claritas.
 Mundi faece qui fucantur hunc tenere nesciunt.
 Liber extat, hoc quicumque colla loro uinxerit.
 5 Sanguinis uenam nitentis comit iste sarculus.

CXXIIII.

ADVERSVS CLAVDIANVM DE MVLABVS.

- Hic uolucrem Rhodani torrentis respice natam
 Sermonum frenis subdere colla tuis.
 Iussa uolat uerbis et uerbis iussa quiescit,
 Cuius captium est auribus arbitrium.
 5 Vincula sentiret, ni uocis stricta lupatis
 Perderet auditu luxuriam generis.
 Cum stimulos clamor mentitur, clamor habenas,
 Obsequium linguae libera membra ferunt.
 Non opus est loris, sed nexus certa loquendi
 10 Dura catenati rostra ligat pecudis.

CXXV.

DE ASINO ET EQVA.

Visceribus propriis externos fundere partus
 Cogitur et generis subolem lactare ferini,
 Iurgia naturae magno distantia calle.

CXXIIII. cf. Claudian. Carm. m. XXII (LI)

CXXIII. VERSVS IN *BLVb* CVBICVLO *LV* POSITVS

B; METRVM (METR *V*) TROCH (TROCAICVM *B*) *add. LV et alia*
man. B 2 medella *B¹* 3 fece *BLV* faece mundi *coni.*
Schottus 4 exstat *LV* 5 comet *Bb* sarculis *U*
 CXXIIII. EPYGRAMMA (EPIĜ *LV*) ADVERSVS *BLV* CLAV-
 DIANON DE MVLABANT *L* 1 rodani *B¹LVb* 5 sentiret *scripsi,*
 nesciret *libri* uoces *Bb* 6 luxoriam *B¹* 7 stimulus *Bb*
 abenas *LV*, auenas *Bb* 10 catenatae uel pecoris *proposuit Schottus*
 legat *Bb* CXXV. AEQVA *B¹* 2 subulem *B*, sobolem *LV*

CXXVI.

A L I T E R.

Edidit ignotum genetrix male conscia partum,
Naturae fraudes, nobiliore dolo.

CXXVII^a.

A L I T E R.

Discrimen generis iunxerunt foedera partus:
Ingenii stirpes permixta lege coacti.

CXXVII^b.

A L I T E R.

Hic mulus geminum pecus est, sed corpore simplex.

CXXVIII.

DE VECTATIONE SVA NOCTE IN AESTATE.

- Astrorum populus necdum de lumine solis
Perdiderat lucem, gremio sed noctis adultae
Fundebat rutilos madefacto aspergine crines:
Cynthia per croceas fulgebat lactea bigas,
5 Rescindens quicquid descripserat orbita fratris:
Vernabat tacitus splendor de munere noctis,
Torrida frigoribus confringens tempora Cancris:
Cum me curarum cupientem spernere fasces,
Ruris amoenati facies depicta uocauit.
10 Cornipedem scandi, qualem uix Cyllarus aequat,
Mollibus aetherias qui uincit cursibus auras,
Immobilis currit cuius per deuia sessor,
In statione uolans pedibus constanter adactis.

CXXVIII. 4 cf. Verg. Aen. VII 26

CXXVII^a. 2 stirpes *scripsi*, stirpem *libri nisi quod styrypem B excl.*; cf. c. II 59, 2 CXXVII^b. ALITER *om. et cum praecedentibus uersibus coniungunt LV* 1 HIC MVLVS *pro titulo exarauit B (m. rec.?), om. b*
CXXVIII. VERSVS DE BLVb 1 populus Bb, polus LMUV
3 madefacta Sirm. aspergine B²LVb crines (e in ras.) B
4 cyntia B 5 rescendens Bb, resplendens uel escendens *proposuit Schottus*
discripserat B¹V 7 torrida (alt. r in ras.) B con-
stringens b 8 ponere fort. 9 amenati B¹LV 10 cornipidem B¹
ut uid. 11 uincet B 12 immotus *coni. Schottus* curret Bb

CXXVIII.

IN BASTERNA VXORIS BASSI VIOLAE.

Quam uaga constantem retinent haec tecta decorem!

Mittitur a domina quicquid habent pretii.

Nam rutilat fuluum Violae de luce metallum:

Possessor radios spargit ubique suos.

CXXX.

EPITAPHIVM EVPHEMIAE.

Obruit haec tumulos, uiuit post funera factis,

Quae mortale nihil moribus inseruit.

Euphemia tuos tellus complectitur artus,

Sed mens est niueis quam bene iuncta choris!

5 Occidit exitium: sors tunc durissima seruit,

Cum superat fatum nescia uita mali.

Haec thalamis fecunda fuit, uiduata pudoris

Exemplis natam fecit amare deum.

CXXXI.

DE SPATHA IN FVSTE.

Vtimur incluso per fraudes ense bacillo:

Mors ligni tunicis quam bene tecta latet!

Subsidium portas, quod cunctis terror haberis:

Pacificum est nobis quod negat obsequium.

CXXVIII. VIOLAS *Bb* 2 ad omnia *Lb* quidquid *L*

habet *L* CXXX. EPYTAIVM *B*, EPITAFIVM *LV* EVFEMIAE
BLV 1 hanc *MU* et *Schottus* in *Notis*; falso, nam obruit signi-
 ficat sepeliuit i. e. deuicit tumulus *BLMUVb*, em. *Sirm.* uiuet

Bb 3 eufemia *BLV* //tuus *B* 4 neueis *B¹* 7 fae-
 cunda potius quam foecunda *B* pudoris scripsi, pudori libri

CXXXI. SPATA *BLMUV* 1 sense bacello *B* 3 quod] quo
 fort. terror, ab aere coni. *Schenkl* 4 nobis est *Bb* negat
B, necat *rell.*; cf. *carm.* 111, 2

CXXXII.

DE BOETIO SPATHA CINCTO.

Languescit rigidi tecum substantia ferri,
Solutur atque chalybs more fluentis aquae.

Emollit gladios inbellis dextra Boeti:

Ensis erat dudum, credite, nunc colus est.

- 5 In thyrsus migrat quod gestas, inprobe, pilum.
In Venerem constans, linque Mauortis opem.

CXXXIII.

DE OSTOMACHIO EBVRNEO.

Sollicitata leui marcescunt corda uirorum

Tormento: fas est ludere uirginibus.

Frangunt Marmaricis elephas quod misit ab aruis,

Per micras sparsum mox solidatur opus.

- 5 De poena tenerae discutunt cum fraude iocari:

Nam ridere necis munere femineum est.

Angusta norunt res mille includere capsas,

Omne ebur hic, mulier, pectoris arca tui est.

CXXXIIII.

DE AVE PER PADVM SVPER SPVMAS SEDENTE ET TRANSEVNTTE.

Riparum frenos naturae uincula surgens

Forte Padus tumido gurgite transierat.

In spumam fluxas cogens durescere limphas,

Squamea praeualidis dorsa ferebat aquis.

CXXXII. SPATA *BLMUV* CINOTO *Bb* 1 languiscit
*B*¹ 2 adque *B*¹ calibs *B*²*MU*, caleps *B*¹, calips *LV*
 3 emollet *B*¹ gladius *Bb* 5 tyrsus *BLMUV* gestas
MU, gestans *BLVb* 6 uenirem *B*¹ desere Martis opem *coni*
Schottus CXXXIII. STOMACIO *Bb*, STOMACHO *LV*, STOMACO
M; *em. Schenkl in Ausonii Cent. nupt.* 1 sollicita *L* laeui
B marcescunt *B*¹ 3 elifans *B*, elephans *b* 4 miscans *L*
 5 poene *L*¹ tenere *BLM*, temere *B* (*s. l. m. rec.*) *b* 6 nescis
Bb munera *fort.* 7 melle *Bb* includera *L* 8 haec
Bb CXXXIIII. *Carmina 134—36 solus exh. B* SPVMA^s *B*
 3 fluxus *b* durescere *B*¹ limfas *B*

- 5 Ales ut in tenero fidens tunc constitit orbe,
 Otia dans pinnis, tuta premebat aquas.
 De proprio pelagus calcanti suggerit alnum,
 Humida cum siccam cumbula portat auem.

CXXXV.

DE SEPVLCO MAIORIANI IMPERATORIS.

- Cum perstat grauior, bustum fortuna per iram
 Contulit exuuiis, Maioriane, tuis.
 Pyramidum indignis <ingentes> prospice moles,
 Vilia principibus linque sepulera piis.

CXXXVI.

DE EQVO PADANO.

- Cornipedes cuncti, quos gignunt bellica rura
 Quosque cruentatis diluit unda toris,
 Algida qui Tanais domuistis dorsa profundi,
 Quorum praeualidas ungula calcat aquas:
 5 Ecce Padanus adest sonipes, cui iudice recto
 Cedant Aemonii quos fouet aura poli.
 Ille pruinosis qui mandit gramina lustris,
 Et merito et forma dispar utroque uenit.
 Molliter incedit membris formosus honestis,
 10 Oblectat uisum dulcis in obsequio.
 Nil iam Phasiacam conlaudet fabula prolem,
 Nec peregrina ferant nomina celsa caput.

5 constitit *B* (*s. l. m. rec.*) *b*, consistit *B* 7 alnum *B*, aluum
B (*corr. rec.*) *b* 8 hu//mida *B* conbula *B* CXXXV. 1 prae-
 stat *Bb*, *em. Sirm.* periram *B*, petitum *B* (*s. l. m. rec.*) *b*
 2 exubiis *B* //tuis *B* 3 pyramidum indignis ingentes *tentaui*,
 nunc indignis pyramidum (*pramedum B m. 1*) *Bb*, pyramidum nunc
 indignis *en con. Schenkl*, n. i. p. fors *Io. Sauarus*, n. i. p. iam (*uel*
tu) *Baronius* moles *Sirm.*, mole *Bb* CXXXVI. DE EQVO
 BADEO ET BALANE *B*, *sed in mg. em. PADANO m. rec.*
 1 cornipedis *B*, cornipedis *B* (*corr. rec.*) *b*, *em. Schottus et Sirm.*
 2 diluet *B* thoris *B* (*m. rec.*) *b* 3 tanaes *B*¹ domuistis
 (*alt. i corr.*) *B* 6 demonii *Bb*; *em. Sirm.* 7 mandit *scripsi*,
 mandet *Bb*, mandat *Sirm.* 11 fasiacam *Bb*

CXXXVII.

DE PRINCIPE P. P. EBRIOSO QVI VITEM TENEBAT.

Verus honor uitem tribuit, sed munera uitis
Ieiuno non dant ligna ministerio.

CXXXVIII.

ALITER.

Vt sceptrum princeps, sic gestat dextera uitem:
Vtribus exornet diua corona caput.

CXXXVIII.

ALITER.

Vitifer hic siccus matrem conplector erilis,
Vberibus pressis quae mihi uina negat.

CXXXX.

A L I T E R.

Heu quotiens calidis uites sine fruge labellis
Inludit, nudo nomine me refouens!

CXXXXI.

ENNODIUS HONORATO PRINCIPI.

Terrarum culpis uitium potator obumbras:
Ebrius esse nequis uina uomens Ligurum.
Dum replet madidus feruentia pectora Bacchus,
Indicunt ualidam pocula nostra sitim.

CXXXVII. EPIGRAMMA (EPIGRAMA *B*¹ *ut uid.*, VERSVS EPIĜ
LV) DE *BLV* P. P. *B*, P^s. P^s. *LV*, QVODAM *B* (*s. l. m.*
rec.) *b* TENEBAT IUVANTE *b* 1 uitis *Sirm.*, uites *BLM*
UVb CXXXVIII. *hoc epigr. om. b* 2 uitibus *coni. Schottus*
CXXXVIII. 2 praessis *B* CXXXX. 1 callidis *B* uites *Bb*,
uitis *LMUV* labellis *MU*, labelli *BLVb* 2 mundo *b*
uina fouens *coni. Schottus* CXXXXI. 1 potator *Sirm.*, potatur *V*,
putator *L*, putatur *BMU* 2 ebreus *L*¹ est *L* neques
B uomen *L*, mouens *MU* 3 faeruentia *L* bachus *B*,
baccus *LMUV* 4 pectora *MU* n̄ram *L* sitem *B*

CXXXXII.

DE EPISTVLA DOMNI AMBROSI CONTRA SYMMACHVM DE ARA
VICTORIAE. QVANDO PETENS CVLTVM IPSIVS VICTVS EST
SYMMACHVS. FACTVM SVBITO ET MISSVM DOMNO FAVSTO
PRAEF. P.

Dicendi palmam Victoria tollit amico.
Transit ad Ambrosium: plus fauet ira deae.

CXXXXIII.

VERSVS DOMNI FAVSTI.

In Ligurum terris potorem qui uocat errat:
Numquid uina bibit uina bibens Ligurum?

CXXXXIII.

VERSVS MESSALAE.

Suscipe uersiculos, Ennodi proxime, nostros,
Vt librum nobis reddere non desinas:
Ne foedes cultum, dum reddere, Maxime, non uis,
Quae pridem nobis es quoque pollicitus.

CXXXXV.

DOMNI ENNODI.

Si te, Messala, studiis mihi pandere uelles,
Non deerant libri, quos tibi, dulce, darem.
Mens iniusta nimis quod spernat tollit amanti,
Nec gratum est munus quod fugit ingenium.

CXXXXII. EPIGRAMMA FACTVM DE *BLVb* DOM̃ B
AMBROSII *B* (*corr. rec.*) *LV* SYMACHVM *L* FACTI *Bb*
ET *om. Bb* MISSI *B*, MISIT *b* PREF. P. *BLV*, *exp. B*
(*m. rec.*), *om. b* 1 uictorie *L*, uictoriae *V^a* tollet *Bb*
CXXXXIII. DOMNI *B* 1 terri *Bb* potorem *b*, putorem
BLMUV 2 bibit *L*, bibet *BMUVb* CXXXXIII. BOETIO *V̄S*
L MESSALE *BLMV* 2 non renuas *conī. Schottus* 3 fedes
B, fedes *L^aMUV*, fides *L^a* CXXXXV. DOMINI ENNODII *B*
(*corr. rec.*) *b* 1 Messala *scripsi*, messolam *L*, messalam *rell.*
nellis *B* 4 ne *Bb*

CXXXXVI.

DOMNI ENNODI.

Artis grammaticae librum de carmine fracto
 Qui poscit, solidos certat habere pedes.
 O utinam Musis contingant munere nostro
 De te quandoque gaudia certa, puer!
 Vitant loripedem, nisi fallor, pangere uersum
 Vel quos in somnis respiciunt studia.

CXXXXVII.

DE HONORATO.

Vxor Flasconis cupis dotata Falerni,
 Semper inexhausto pectus repleta Lyaeo,
 Quae Bacchum madidis colui uenerata labellis,
 Turgida ructato permulcens numina musto,
 5 Concludor sicii bene conscia tegmine busti:
 Est tamen ad superos coniunx mihi nobilis, euoe,
 Pocula quem numquam possint transire beata.
 Quem si fata uirum seruant, tibi uiuimus ambo.

CXXXXVIII.

EPITAPHIVM DOMNAE DALMATIAE.

Funus obit, uirgo quotiens in busta refertur.
 Vnum iter est mortis criminis obsequium.
 Dalmatiae meritis uicta est natura rebellis,
 Degeneri caelum nobilitate tenet.
 5 Hoc satis est mundum calcasse in corpore mundi,

CXXXXVI. DOMINI ENNODII *B* (*corr. rec.*) *b* 1 gramaticę
L fracto *Bb*, facto *LMUV* 2 certa tauere *B*, certa cauere
B (*s. l. m. rec.*) *b*, certat auere *coni. Barthius* 4 quando petit
coni. Schottus, quondam aequę *coni. Barthius*, quandoque *ah fort.*, si
 quando *coni. Schenkl* 6 insomnes *coni. Schottus* CXXXXVII.
 2 in exausto *B*¹ 3 baccum *BLMUV* 6 euoe *scripsi*, euue *libri*,
 Eui *coni. Schenkl* 8 uiuimus *B* CXXXXVIII. EPITAFIVM *V*,
 EPITAFĪ *L*, EPYTAFIUM *B* DOMINAE *B* (*corr. rec.*) *b*
 1 obet *B* 2 unde *U* 5 mundo *coni. Schottus*

De uitio sumptam cedere nil uitii.
Stemmatiss haec lucem transcendit sole pudoris,
Mens cum proposito consociata fuit.

CXXXXVIII.

DE FONTE BAPTISTERII SANCTI STEPHANI ET AQVA QVAE
PER COLVMNAS VENIT.

En sine nube pluit sub tectis imbre sereno
Et caeli facies pura ministrat aquas.
Proflua marmoribus decurrunt flumina sacris
Atque iterum rorem parturit ecce lapis.
5 Arida nam liquidos effundit pergula fontes,
Et rursus natis unda superna uenit.
Sancta per aetherios emanat limpha recessus,
Eustorgi uatis ducta ministerio.

CL.

[EXCVSATIO ENNODII DE LAVDIBVS.]

Qui miratur officii terminos in amicorum me laudibus
egressum recolat quam imperiosa est semper affectio nec
parens propositi legibus uis amoris. et profecto si facti
mei rationem quaerat, religionem uocat quod mentibatur
5 excessum.

Vt ualeant aquilae formatos prodere fetus,
Vitalis tenerum frangit tepor insitus ouum.

7 stimmatis *B*, stemmatis *LMUV* CXXXXVIII. FONTES *B*
APTESTIRII *Bb* STEFANI *B* QVĒ *L* 1 pluet *B*
inbre *B* 4 morem *b* parturet *B* 7 linfa *B*, lymphā
L CL. EXCVSATIO—LAVDIBVS *MP* et *Sirm.*, *om.* *BLUTV*,
ENNODIUS AVIENO *inscr. b* 1 terminus *B* 2 egressus sum
L quem *B* imperiosa *B* 3 et] es *B* 4 uocet *fort.*
quod] qui *U* mentibatur *B*, mentiebatur *rell.* DE NOBILIVM
EDVCATIONE *uers. inscr. Schottus* 1 ut—us. 10 uisu *om.* *T*
perdere *b* 2 uitales frangunt *b* tepor *B*, teporibus *PV*, tem-
poribus *LMUb* insitus *om.* *MUb* obum *B*, annum *b*

- Tunc pius artatam lacerat pater inpiger aedem,
 Vt pariat rursus studio quos edidit aluo.
- 5 Mox generis testem Phoebum ciet arbiter idem,
 Inuenit internam rimatus lumine lucem.
 Non aliter celso pueros de stemmate cretos
 Doctrinae radiis opponit cura parentis.
 Quam bene flammaram constanter, respice, bella
- 10 Excipiunt teneri, uincentes fulgora uisu.

CLI.

[DE DVABVS DOMIBVS CONIUNCTIS.]

- Vna domus duplici discreta iungitur aede
 Partiturque suum quod bene nectit opus.
 In geminis simplex radiat pia gloria tectis
 Et de diuisis consociatur honos.
- 5 Ne procul aut ibidem sacros confunderet usus,
 Constanti numerum sors dedit ampla loco.

5 foebum *B*   ciet *B*¹ *ut uidetur*   7 celso *V*¹   cretus *B*,
 certos *P*² (*in mg.*) *b*   8 componit *b*   9 constantes *fort.*
 10 uincentes *b*, uincentis *BLMUV*   uisus *b*   CLI. *Inscr. om.*
BLPVb, add. Sirm.   1 *uers. 1. 2 post 6 ponunt Pb et Sirm.*
 2 partitorquae *B*   4 consociatur *BL*   honus *BLV*, onus *Pb*,
em. Sirm.   5 *ne*^o *V*, nec *Lb*.

EPITAPHIVM ENNODII.

- Ennodius uates lucis rediturus in ortum,
 Hoc posuit tumulo corporis exuuias,
 Clarus prole quidem, generosior ipse propinquis,
 Quos functus laudum iussit habere diem.
- 5 Reddidit hos caelo uiuacibus ille figuris,
 Cum fecit famae uiuere conloquiis.
 Quid mirum si morte caret post busta superstes,
 Qui consanguineos restituit superis?
 Quantum iste foret, mundi celebratur in ortu
- 10 Nec silet occidui cardinis oceanus:
 Scismata coniunxit dudum discordia legi
 Atque fidem Petri reddidit ecclesiis.
 Pollens eloquio, doctrinae nobilis arte,
 Restituit Christo innumeros populos.
- 15 Largus uel sapiens dispensatorque benignus,
 Diuitias credens quas dedit esse suas.
 Templata deo faciens hymnis decorauit et auro
 Et paries functi dogmata nunc loquitur.
 Depositus sub d. XVI. kal. augustas
- 20 Valerio V. C. consul.

Epitaphium Ennodii Ticini in baptisterio S. Michaelis exstans accurate publicauit Mommsen Corp. inscr. lat. V 2 nr. 6464; ante Mommsenum qui ediderunt Schottus ex Bernardo Sacco lib. VIII Ticinens. Histor. cap. I repetiuit, Sirmondus lapidem ipse uidit

1 VAVIS, em. Schottus. Sirm.	ORTV	2 EXVBIAS	4 functos Sirm.
5 REDDEDIT	6 colloquiis Schottus	7 SVPERSTIS, em. Schottus et Sirm.	9 QVANTOS, quantis Sirm., quantus at (uel et) fort.
11 schismata Schottus et Sirm.	12 ADQVE	13 AELOQVIO DVCTRINAE	14 CRISTO
15 DISPENSATVRQ	16 YMNIS	20 cos.anno Christi	

DXVI Schottus

I. INDEX SCRIPTORUM*).

a) Loci scripturae sacrae.

Genesis	3, 9	400, 1	Prou.	27, 2	184, 3
	4, 7	62, 19		27, 7	150, 19
	6, 5	318, 18	Ecclesiastes	3, 7	288, 11. 441, 2
	7, 11	326, 25		15, 17	63, 18
	8, 21	318, 18	Sapientia	9, 5.9.	293, 23
Leuiticus	18, 21 sq.	334, 21	Siracides	11, 7	294, 4
Deuteron.	16, 20	293, 4	Esaias	1, 2	290, 2
I Regum	2, 1	381, 22		2, 12	293, 12
	2, 6	396, 24		3, 9	293, 9
IV Regum	6, 16	289, 8		3, 12	438, 13
	19, 28	301, 11		3, 14	293, 8
Tobias	2, 21	9, 2		5, 3	301, 19
Psalmi	2, 4	395, 11		6, 7	317, 1
	4, 3	317, 4		7, 13	294, 20
	7, 10	295, 24		8, 12	295, 5
	24, 13	236, 25		10, 1	295, 9
	30, 6	381, 20		10, 3	316, 22
	31, 9	62, 21		10, 15	297, 17
	33, 11	62, 6		14, 4.5.	297, 20
	33, 12	320, 3		14, 16	299, 21
	36, 1	62, 21		17, 4	309, 11
	39, 9	63, 1		18, 2	309, 11
	45, 8	304, 17		18, 5	299, 22
	49, 16	294, 11		19, 14	297, 22
	49, 18	292, 23		28, 7	322, 2
	53, 8	63, 2		28, 14	297, 24
	54, 24	430, 6		30, 12	308, 2
	57, 5	63, 20		30, 14	299, 24
	72, 27	317, 21		31, 3	300, 3
	75, 6	324, 3		37, 29	301, 11
	75, 23	63, 2		41, 11	301, 13
	88, 2	381, 18		49, 25	308, 5
	108, 8	290, 5		50, 4	532, 22
	115, 15.18	63, 2		50, 6	396, 26
	145, 3	62, 21		51, 7	308, 6
Prou.	9, 8	403, 2		57, 3.4.	308, 8
	10, 21	299, 3		58, 9	396, 26
	14, 15	313, 14	Hieremias	9, 1	31, 23
	15, 32	299, 3		9, 21	397, 16
	18, 3	295, 1		17, 10	295, 24
	20, 13 . 411, 21. 413, 21		Mattheus	5, 19	176, 11
	21, 31	304, 19		7, 6	219, 6
	26, 4	304, 22		10, 16	C II 81, 1

*) Numeri paginas lineasque, C I carminum priorem, C II alterum librum significant.

Mattheus	10, 20	61, 3	ad Rom.	14, 2	324, 23
	10, 24	304, 7		14, 22	325, 7
	10, 28	322, 7	ad Cor. I	2, 14	312, 8
	11, 12	169, 26		7, 23	62, 23
	16, 18, 19	316, 16		9, 16	441, 1
	18, 19	12, 23		9, 22	439, 4
	52, 31 sq.	62, 6		11, 19	441, 15
Lucas	4, 23	294, 22	ad Cor. II	15, 10	63, 6
	6, 40	304, 7		11, 21	427, 10
	10, 16	290, 3		12, 9	393, 20
	12, 5	322, 10		12, 10	412, 6, 427, 19
	16, 10	434, 13		12, 11	305, 4
Iohannes	3, 20	290, 21	ad Gal.	2, 17	61, 21
	8, 44	299, 7		6, 14	308, 15
	11, 11	211, 5	ad Ephes.	5, 27	442, 4
	12, 26	62, 8		6, 9	301, 2
	13, 16, 15, 20	304, 7	ad Phil.	1, 21	381, 16
	14, 6	C I 10, 9	ad Thess. II	2, 10	441, 11
act. apost.	7, 56, 60	C I 14, 20, 25	ad Tim. II	2, 5	438, 3
ad Rom.	1, 29	326, 2		2, 23	323, 16
	2, 1	325, 4		3, 8, 4	326, 15
	2, 3	325, 22	ad Hebr.	10, 30	318, 24
	7, 18	61, 25		13, 17	290, 6
	7, 24	395, 18	ad Iac.	5, 16	170, 8
	8, 18	442, 12	ep. Ioh. I	1, 8	322, 21
	8, 33	325, 21		4, 18	424, 14
	12, 19	318, 24	Apoc.	17, 5	61, 15

b) Auctores quos Ennodius citat uel imitatur.

Alcimus Auitus III 1.	C I 1, 1	Horat. Carmina	
Ambrosius de offic. I 20, 87.	413, 22	I 12, 9 sq.	C I 9, 117
Anthologia lat. 689* (R)	C I 9, 25	II 1, 12	C I 7, 11
August. conf. I c. 16.	9, 5	III 11, 13	C I 9, 117
Ausonius Epigr. 13.	C II 97, 4	III 2, 3	C II 66, 2
Canon. 8 quaest. 4 c. 1.	305, 8, 21	III 2, 5 sq.	C I 3, 22
Catull. III	C I 7, 36	A. P. 31	126, 9
	VII 3 et 7 sq.	162, 164	C II 75, 1
Cic. de orat. I 24, 112	46, 9, 288, 14	441	C I 7, 15
in Pis. 37.	290, 8	Hostius ap. Macrobr. Sat. VI 3, 6	250, 13
pro Cael. 6.	308, 1	Hymn. II p. 128 (Mone)	C I 1 9, 11
pro Cluent. 57 (Brut. 242)	291, 12	Lucan. Phars.	
pro Planc. 27, 66	532, 14	II 389	C II 13, 1
Conc. Carth. (Dion.) c. 129.	300, 8	III 592, 596	C I 7, 45
c. 131.	298, 8	III 298	C II 16, 17
Claudiani Carm. min.	VIII 690 sq.	269, 20	
VI (LXXIII) 13	45, 10	Lucret. VI 840	250, 13
XXII (LI)	C II 124	Mart. I 18, 2	C II 57, 2
XXVI (XLIX)	132, 9	III 75, 6	C II 12, 10
de IV. cons. Honorii 372	C II 1, 15	VIII 80, 2	C II 2, 9
in Rufin. II 391	472, 26	Ouid. Fast. I 253	C II 94, 9
Horat. Carmina	I 284	C I 8, 2	
I 3, 18	C I 5, 44	I 494	C I 1, 2
		III 403	C II 19, 1

Ouid. Met. I 536..... C II 100, 3
 II 204 sq..... C I 8, 14
 II 299 ..... C I 7, 10
 III 169 ..... C I 4, 74
 XI 1 ..... C I 9, 117
 XV 623 ..... C I 1, 27
 Am. I 2, 40..... C I 4, 24
 A. A. I 56 ..... C I 8, 2
 Her. V 53 ..... C I 7, 7
 Trist. V 10, 56.... C II 96, 2
 Persius I 29 ..... 250, 13
 poeta ignotus 306, 6. 403, 3
 Propert. III 4, 43..... C I 1, 34
 Ruricius Epist. II 1 et 9 .. 209, 12
 Sallust. Cat. c. 1
 149, 23. 150, 3. 209, 14
 c. 20 ..... 150, 24
 Sedul. Carm.
 I 6 ..... C II 67, 5
 I 60 ..... C I 4, 87
 I 11 ..... C I 9, 20
 I 15 ..... C I 8, 29
 I 53 ..... C II 44, 1
 I 193 sq. .... C I 11, 11
 III 92 ..... C II 76, 2
 Seneca Med. 459 ..... 299, 20
 Sidonius Apollin. Carm.
 XVIII 1.5 .... C I 9, 12. 18
 XXII (Paneg. in Anth.)
 69.73 ... C I 9, 115—9
 410 ..... C I 9, 153
 413sq. ... C I 9, 149 sq.
 430 ..... C I 4, 44
 Statius Theb. I 3 ..... C II 66, 5
 Symmachus Epist.
 I 1 ..... 64, 13
 VII 9..... 52, 25
 Synod. Sard. c. 3 ..... 312, 16
 Terentius Andr. 202 ..... 218, 22
 408 ..... 64, 3
 Eun. 591 ..... 9, 5
 Terentianus Maurus 1951 .. 214, 15
 Tibullus
 I 1, 2..... C II 45, 2
 I 7, 30 ..... 387, 25
 II 5, 3..... C II 90, 1
 Vergilius Ecl.
 I 43 ..... C I 8, 27
 I 59 ..... 171, 22
 I 78 ..... C I 8, 33
 II 46.50 ..... C I 9, 146
 III 7 ..... C I 9, 92
 IIII 41 sq. .... C I 9, 146
 IIII 60 ..... C I 9, 95

Vergilius Ecl.
 VIII 75 ..... 190, 25
 X 52 ..... C I 8, 43
 Georg.
 I 223 ..... C I 8, 45
 II 6 ..... C I 9, 138
 43.44 ..... 250, 13
 III 163 ..... C I 9, 64
 187 ..... C I 9, 91
 299 ..... C II 100, 7
 IIII 133 ..... 369, 21
 195 ..... C II 71, 1.3
 Aen. I 26 ..... C I 17, 10
 169 ..... C I 7, 16
 292 ..... C II 86, 3
 296 ..... C I 9, 66
 301 ..... 131, 12
 406 ..... 520, 7
 604.... C I 1, 5. II 3, 5
 II 281 ... C II 88, 1. 110, 1
 282 ..... C I 2, 11
 369 ... 355, 20. C II 76, 2
 III 60 ..... C I 9, 58
 461 ..... 445, 11
 622.627 ..... C II 63, 1
 IIII 365 ..... 505, 4
 366 ..... C I 9, 22
 371 ..... 292, 17
 V 80 ..... C I 9, 123
 816 ..... C I 4, 118
 VI 1 ..... 214, 15
 66 ..... C II 86, 5
 413 ..... C I 5, 28
 591 ..... C I 9, 104
 605 ..... C II 68, 10
 625 ..... 250, 13
 638 ..... C II 44, 1
 VII 26 ..... C II 128, 4
 237 ..... C II 2, 23
 612 ..... C II 87, 1
 808 sq. .... C II 109, 8
 VIII 97 ..... C I 1, 1
 VIII 435 ..... C II 86, 9
 X 435.440 ..... 29, 24
 766 ..... C II 78, 5
 781 ..... 145, 12
 XI 338 ..... C II 45, 15
 508 ..... C I 2, 11
 610 ..... 270, 1
 XII 115 ..... C I 8, 13
 257 ..... C I 4, 108
 278 ..... C II 17, 3
 Mor. 5 ..... C I 9, 103
 Ros. 11 ..... C I 9, 146

II. INDEX NOMINVM ET RERVM.

- Abbas 74, 5. 128, 12. 221, 13. 384, 9
 Abraham 39, 18
 Acacius (episcopus Constantinopolitanus qui initio Petri Moggi aduersarius, postea fautor ecclesiam turbauit) 442, 16
 Achilles 500, 11. 14. 501, 13. 502, 8
 Addua 15, 8
 Adeodatus presbyter ecclesiae Romanae 76, 11. 170, 2. 193, 22. 219, 11. 240, 2. 256, 2. *appellatur* sanctus dei 170, 12, sanctus presbyter 218, 24, beatitudo 240, 3, reuerentia 240, 7, mi domini 170, 15. ei scribit Ennodius de Cynegiae epitaphio 194, 19. 219, 21, de aliis negotiis 194, 24. 240, 15. 256, 22
 Aduentor martyr C I 1, 49
 aduocatio primus gradus ad dignitates 125, 16. aduocatio fisci 37, 8
 Aegaeum pelagus 462, 15. C I 7, 37
 Aemiliae ciuitates 380, 14
 Aemonius polus C II 136, 6
 Aeneas 489, 5. 505, 2
 Aeolus C I 7, 39
 Aetheria Archotamiae nurus, femina nobilis 222, 12. 15. marito relicto cuidam Liberio iugali foedere se sociauit 222, 16 (*cf.* Cassiod. Var. III 12)
 Afri episcopi (in exilium a Trasi-mundo missi) 54, 18
 Africa 111, 22
 Africanus C II 66, 4
 Agapitus V. I. (praefectus urbi, consul a. 517) 23, 14. 101, 9. 110, 10. 117, 23. 146, 4. 226, 12. patricius 409, 10. *appellatur* magnitudo 23, 14. 101, 10. 110, 12. 146, 14. 23. 226, 17, culmen 110, 20. 146, 22. palatinum honorem Rauennatem gratulatur Ennodius 23, 14sq. 101, 10. A. seruum Gerontium manumittit 414, 12
 Agapius 249, 13. 25. 250, 1
 Agnella 247, 2. sancta uidua et nobilis 247, 6. *appellatur* magnitudo 247, 3
 Agnellus (patricius *cf.* Cassiod. Var. I 15) 174, 16. 179, 20. 184, 12. 185, 2. 192, 26., 213, 17. 242, 4. uir magnificus in Africa consistens 111, 25. 242, 13, uir sublimis C II 107. locuples C II 109, 11. *app.* magnitudo 184, 13. 185, 14, potentia 242, 21, potissimus 242, 10, ostrum Latiaris eloquii 193, 9, hominum potissimus 242, 10, excellentissimus 242, 7, frater 114, 20. honores adeptus est 184, 16. 185, 4. 242, 14. caballum Ennodio promisit 193, 3. 213, 24. C II 109.
 Agnellus (*fortasse non idem*) de casis promissis uario modo inludit 126, 22. malus homo ardore insatiabili 127, 1
 Alamanniae generalitas inter Italiae terminos inclusa 281, 4
 Albinus (cons. a. 493 *cf.* Rossi Inscr. Christ. I 401) 64, 19. 156, 2. uir inlustris et patricius 65, 9, magnificus 15, amplissimus 16. *app.* magnitudo 64, 20. ei post mortem princeps iura magistri subdidit C II 99, 3
 Albus: Fausto Albo scribit Ennodius 168, 22
 Alecto 503, 14
 Alexander Pellaeus princeps 282, 17. 376, 24. a Choerilo uoluit laudari 282, 23
 Alico uir nobilis 97, 19. 98, 16. *app.* magnitudo 98, 5, nobilitas 98, 16
 Alpes 35, 16. 369, 6, Gallicanae 351, 8, Cottiae 171, 18. Alpium iuga 263, 15. Alpinus sermo 35, 20
 Amantius presbyter uenerabilis 97, 20. praeminens 98, 1

- Ambrosius episcopus Mediolanensis** C I 6, 40. I 15. II 77. confessor 413, 22, germanae mortem libello plangens 38, 19. contra Iustinam pugnans C I 15, 22. contra Symmachum de ara Victoriae disputans C II 142. Nazarii reliquias in basilicam apostolorum transtulit C I 18, 29
Ambrosius (quaestor Athalarici regis *cf.* Cassiod. Var. VIII 13, 14) Faustini filius commendatur Fausto 229, 21, Meribando 230, 10, Probindo 231, 17. ei mittitur paraenesis didascalica (= *i. e. Opusc. VI*) 401, 13, dictio in aleatorem (*i. e. Dictio XVIII*) 478, 20
Amphion Dircaeus C I 1, 33
Antaeus 18, 10. 504, 2
Antenoreus gurgis 131, 18 (*cf.* Aponus)
Anthemius princeps contra Ricemerem bellum parans 344, 1. 346, 4. 347, 20. Galata 344, 17. Graeculus 344, 25. filiam Ricemeri in matrimonium collocavit 347, 27. Epiphanius ad eum legatus missus 345, 20 sq. pacem impetrauit 349, 9. Anthemius obit (a. 472) 350, 16
Antonius monachus circa Danubii ripas in ciuitate Valeriae Secundino patre natus 383, 7. 384, 25. nobili genere 385, 7. patre mortuo ad Seuerinum se contulit 385, 12. post eius mortem ad patruum Constantium (episcopum Lauriacensem) 385, 17. exceptor factus 385, 20. ad Marium presbyterum in uallem Tellinam profectus 386, 18. ad lacum Larium moratus 387, 12. miracula eius 389, 5 sq. 390, 26. 391, 6. postremo in Lirinensem insulam peruenit 391, 28, ubi bienno post moritur 393, 3
S. Antonini basilica 437, 7
Aonius gurgis C II 109, 4. a. concilium C I 8, 42
Apenninus C I 9, 117
apum uirginitas 417, 10. 418, 10. 421, 14
Apodemia propinqua Ennodii 240, 21. 23. sanctissima 241, 3
Apollo 506, 9. Phoebus C I 3, 25. I 9, 12. Apollineus C I 3, 24. I 8, 35. II 66, 6
Apollinaris 47, 19. 80, 21. 112, 7. *app.* magnitudo 81, 12, emendatissimus hominum 112, 23
Aponus fons calidus (in montibus Euganeis prope Patanium *cf.* Cassiod. Var. II 39, Corp. inscr. lat. V 271) peculiari carmine describitur 131, 19 sq.
apostolatus sublimitas 295, 15. a. nulli iudicio obnoxius 316, 7 (*cf.* papa)
apostoli prophetae nominantur 292, 22. beatus Iohannes propheta et apostolus 436, 19. 437, 9. ad apostolorum limina preces offerunt 247, 17. 248, 7 (*cf.* sancti)
Apronianus V. I. 122, 14 (comes priuatarum *cf.* Cassiod. Var. III 53)
aquilae pullos suos probant 30, 3. C II 150, 1. a pullis aluntur 475, 10
aquilae consulares 10, 6
Aquileiense ciuitas 141, 25, A. episcopi decessio 118, 14, electio 123, 4 (*cf.* 118, 16)
Arator (poeta qui apostolorum actus uersibus exposuit, in Liguria natus, uir inl. ex comite domesticarum, ex comite priuatarum *cf.* Cassiod. Var. VIII 12 et subscr. codicis Remensis) 202, 18. 207, 19. 228, 2. eius pater 203, 2. 544, 3. V. C. 476, 4. humili ut uidetur genere natus 455, 17 (*cf.* 221, 6?). orbus parentibus sub tutela Laurentii episcopi Mediolanensis fuit 454, 20. egregius adulescens, Ennodii discipulus 493, 4. 11, a quo se ipsum dictione laudari cupit 208, 5. Deuterii schola utitur 450, 13. auditorium ingressus ab Ennodio dictione commendatur 450, 13 sq., altera dictione quando ad laudem prouectus est 461, 2. *idem uidetur esse orbus qui Hormisdæ commendatur* Romam pro honestis studiis expetens 221, 6. dictio in tyrannum (*i. e. Dictio XVIII*) Aratori V. C. dedicatur 476, 4. Aratoris carmina 228, 17, dictiones 208, 5. 493, 8. eius nuptiae 228, 10. 17. epigramma in natalem Aratoris C II 105, de flagello infantis Aratoris C II 114. de nomine Arator luditur 453, 2. C II 105, 2
archidiaconus 339, 16
Archisippus falso legebatur pro architectus Chrysippus 294, 10
Archotamia Arelatensis consanguinea Ennodii 163, 4. 5. 182, 4. 6. 184,

4. nobilis 182, 5. diues 183, 14. uidua 183, 18. sanctissima 182, 10sq. *app.* pietas 183, 5. filius eius presbyter Lirinensis habitator 183, 1. 10. nurus eius Aetheria 222, 12 Arelatensis habitatio 178, 3
- Armenius qui filiolum perdidit 38, 3. C II 34. baptisterium condidit C II 20, 1
- ascini quos patria terra captiuat Mascatori commendantur 243, 5
- asellio C II 24
- aspides umbra lacessitae C II 75
- Asterius pater Marciani aduocatus 125, 7. eius uxor Stephania tum uidua 212, 14 (*ne hic Asterius cum Turcio Rufio Aproniano Asterio celeberrimo Sedulii editore et Vergiliani codicis Medic. subscriptore confundatur, de quo uid. O. Jahn Ber. d. sächs. Ges. d. W. III (1851) p. 348, Rossi Inscr. Christ. I p. 325. 404, Huemer de Sedulii poetae uita et scriptis p. 31 sq., cauendum est*)
- Asturius (uel Astyrius) 35, 11. 51, 14. Ennodii consanguineus 51, 23. Alpibus uicinam habitationem delegit senator et doctus 35, 15, *app.* sublimitas 51, 15 (*a cons. a. 449 Asturio V. C. diuersus est; cf. Rossi Inscr. Christ. I 325*)
- Atesis 273, 20
- Athanasius Alexandriae urbis episcopus iudicium subiit 302, 11. 20. 303, 10
- Atticae disciplinae (*i. e. sacra Eleusinia*) 202, 4
- auditorium 443, 5. 8. 446, 2. 450, 43. 452, 19. ad forum translatum 443, 5
- Auernus C I 9, 116
- auium uenatio 190, 22
- Augustinus doctor Libycus pyri poma furatus 8, 24
- Auienus Fausti praefecti filius (Rufius Magnus Faustus Auienus *cf. Ballerini in opp. S. Leonis III p. CIX; cons. a. 501*) 9, 15. 90, 20. 91, 5. 93, 6. 18. 139, 9. 153, 12. 155, 15. 173, 23. 178, 15. 186, 16. 201, 8. 204, 22. 217, 2. 226, 23. 233, 2. 246, 14. 254, 14. 258, 21. auum nomine, patrem reddit doctrina 30, 11. matrem habebat consanguineam Ennodii 10, 15. consulatum adulescens adeptus est primam dignitatem 9, 15sq. 10, 5. 11, 16. 93, 14. 201, 16. aulicis districtus consiliis 408, 15 (*cf. 173, 14*). (Rauennam?) proficiscitur 173, 24. 174, 7. 14. Rauennae moratur 153, 17. *app.* magnitudo 29, 10. 98, 20. 91, 6. 93, 7. 139, 10. 153, 14. 167, 17. 173, 24. 201, 9, culmen 91, 11, culmina 139, 20 (*cf. 93, 11*), domini 155, 19, claritas 22, 17, reuerentia 246, 25, inlustrissimus hominum 178, 22. in Liguria eruditus 256, 16. utraque lingua doctus 12, 2. paternae perfectionis aemulator 22, 25. 29, 14 (*cf. 11, 18. 50, 26*). eius dictiones laudantur 49, 18. Auieni nuptiae 237, 2. 238, 5. eius uxor sancta moribus 258, 27. de suburbano ut intercedat ab Ennodio rogatur 233, 8
- Auienus (Flavius uel Flavianus iunior cons. a. 502 *cf. Acta Romanae synodi ann. 502, Sirm. ad Ep. III 28, Rossi Inscr. Christ. I p. 413*) 69, 21. consul 70, 15. 20. *app.* magnitudo 69, 22. 76, 22. (*ad eundem Epist. III 8 directa uidetur*).
- Auitus 119, 9. 127, 24. 141, 13. 142, 7. 145, 8. 156, 12. 157, 2. *app.* magnitudo 119, 10. 142, 9. 145, 16, culmen 142, 21. 156, 23, domini 143, 7, uir magnus 145, 21, Ennodii et Stephaniae, sororis Fausti, propinquus 127, 9. 128, 10. 241, 16. filius Heliseae 128, 9. Aquileiensis 141, 25. ei de electione episcopi Aquileiensis Ennodius scribit 119, 19 (*cf. 127, 21. 128, 5*), de filio Sabini 145, 13, de causa hominis qui uolentias in agello suo passus erat 157, 5. 156, 14. in Liguriam proficiscitur 142, 21
- Auitus (Alcimus Ecdicius Auitus) episcopus Viennensis praestantissimus inter Gallos doctrina insignis 376, 6
- Aurelianus presbyter 209, 11. 222, 5. in Gallia constitutus unde Aetheriam expellere iubetur 222, 24. episcopus 248, 13sq. 249, 6. (151, 21sq. *etiam ad episcopum directa uidetur*). *app.* beatitudo 209, 13. 248, 24, reuerentia 248, 14, magnitudo 152, 1, culmen 152, 10, corona 248, 25. Ennodii propinquus 248, 25. 249, 2. patrimonii iac-

turam fecit 152, 1. principis amorem sibi comparavit 152, 3.
 Ausonia arua 268, 17. C I 9, 47
 Auster C I 7, 40.

Bacchi orgia 190, 23

Balearis funda 359, 16

baptismi candidatorum subscriptio
 C II 36

baptisterium S. Stephani Mediolani
 C II 149, b. Mediolanense a Laurentio episcopo conditum C II 56.

6, ab Armenio conditum C II 20
barba Gothica C II 57

Barbara domna nobilis Romana 195, 23. 196, 2. 210, 24. 211, 15. 217, 11. 20. 409, 17. ut dignitas adeptam ad comitatenses excubias uocet optat Ennodius 211, 13

basilica S. Iohannis baptistae Antonini et Cassiani dedicatur 436, 2sq. b. apostolorum Nouariae 430, 14. 432, 17. C II 11. b. SS. C II 9. b. S. Xysti C II 10. b. S. Calemeri C II 60. b. beati Petri 313, 17. 315, 6 sq.

Basiliscus tyrannus in uacuum possessionem accessit (dum Zeno Augustus Constantinopoli relicta in Isauriam profugit) 264, 24. 242, 19

Bassus V. C. 33, 2. 116, 7. *app.* amplitudo 116, 8. uetere amicitia cum Ennodii parentibus coniunctus 116, 8. 17. Gallus 116, 20. eius uxor Viola C II 129.

basterna C II 129

Bauto regiae domus conductor 172, 9

Beatus nobilis et sublimis adulescens 195, 2. 214, 2. 217, 25. 218, 18. 232, 10. commendatur Symmacho 225, 5, Hormisdæ 225, 19. Ennodius ei Cynegiae epitaphium mittit 195, 2. 214, 2. 218, 19. 219, 1. 18. Ambrosio et Beato epistulam admonitionis dedicat (*i. e. Opusc. VI*) 218, 8. 401, 13

Bellona C II 110, 3

benedictio martyrum 55, 20

Benenatus commendatur Laconio 84, 10, Stephano episcopo 85, 2

Benignus episcopus (Mediolanensis)
 C II 86

bibli Niliaci C II 67, 5. II 41, 1

Blesilla soror Cethegi 195, 27

Boetius (Anicius Manlius Torquatus

Seuerinus Boetius) 152, 20. 181, 5. 199, 2. 220, 4. 223, 9. 23. 226, 2. patricius de quo emendatorum iudicauit electio 409, 7. consul (a. 510) 199, 4 sq. 200, 13 sq. 224, 23. *app.* magnitudo 152, 21. 220, 5, culmen 224, 14. 226, 6. 226, 9, eminentia 224, 6, emendatissimus hominum 181, 15. Ennodii propinquus 181, 15. 200, 11. diues 202, 1. 224, 12. eruditissimus 181, 17 sq. 199, 20 sq. latine et graece doctus 200, 1 sq. facundus 200, 7. 224, 3. ut domum Mediolanensem donet eum rogat Ennodius 200, 24. 220, 8. 224, 10. 23. 226, 7.

Boetius spatha cinctus C II 132

Bonus adulescens: eius epitaphium
 C II 1

Bonifacius episcopus Eulalii aemulus (Zosimo papa mortuo) 321, 1

Bonifacius uir nobilis 141, 21. 23

Bonosus presbyter ecclesiae Ticinensis insignissimus uir nobilissimus Gallus 339, 18

Bootis plaustra C I 7, 23

Bosphorus 451, 2

Bregantio castellum (in finibus Cottii cf. Hirschfeld Corp. Inscr. L. XII p. 15) C I 1

Bromius 190, 23. C II 67, 10

Bulgares 267, 1 sq. equino lacte pascentur 267, 12. eorum fortitudo 279, 15. Bulgarum ductor a Theoderico prostratus non extinctus 266, 16. Bulgares cum Graecis coniunctos Pitzia aggreditur 278, 17 sq.

Burco filius Caprariae 336, 12. 18. 337, 5

Burgundio 276, 3. 367, 1. 372, 20. 373, 13. 375, 3 (*cf.* Gundobadus).

Caesarius episcopus Arelatensis 257, 2. 258, 6. hominum nobilissimus 257, 7. facundus et doctus 258, 1 sq. falso accusatus et Rauennam ductus a Theoderico absolutus est 257, 4 sq.

Calemerus episcopus et martyr Mediolanensis C II 68

calx. i. q. campus tabularum C I 9, 148

Camilla consanguinea Ennodii uidua (Arelatensis?) 234, 2. 251, 7. fisci

- oneribus oppressa 251, 7. filius eius
 ab Ennodio susceptus 234, 2. 19
 Camillus Ennodii pater, Bassi amicus
 116, 17 (*cf. de eius nominibus et
 parentibus* Sirm. *ad h. l.*)
 Camilli 10, 23. 327, 15
 canaua C II 43
 Cancer 264, 2. C II 128, 7
 Canopus C I 13, 20
 Capraria mater Burconis 336, 24
 cartarius (*i. e.* cartularius comitis
 patrimonii) Epiphanius 172, 9
 Carthaginense concilium (septimum)
 298, 8. 300, 8
 casellulae fisci oneribus praegrantatae
 251, 12 (*cf.* Cassiod. Var. VII 45)
 Caspia tigris C I 9, 63
 Castor 19, 8
 Castorius adulescens nobilis 21, 6
 Cassiani basilica 437, 5
 Castalius 452, 1. C I 7, 31. 9, 13.
 II 66, 8. 109, 2
 castitas celebratur uersibus 403, 22
 catharrus 380, 19
 Cato per Libycas Syrtes duxit exer-
 citum 269, 20
 Caucasus rigor 505, 12
 caucus C II 25. II 29
 cauea theatralis 284, 17
 Cecropius coturnus C I 7, 11
 cellulosos habere iubentur clerici
 411, 3
 Celsus Mediolanensis 234, 26. 235,
 10. trans Gargara positus 235, 3.
 ei donatio de puero mittitur 235, 15
 Cepasius 291, 12
 cerei benedictio 415, 23. 419, 5, my-
 stica significatio 417, 7. 421, 10.
 contra procellas prodest 418, 16.
 422, 3
 Cereris arma 268, 19
 Cethegus patricius filius Proбини con-
 sularis 409, 5 (Rufus Petronius
 Nicomachus Cethegus cons. a. 504
cf. Rossi Inscr. Christ. I p. 416),
 frater Blesillae 195, 27
 Chalcedonense concilium 441, 17
 Charybdis 381, 1
 Chiron Achillis magister 449, 23.
 501, 18
 Choerilus poeta 284, 1
 Christi uomina C I 9, 25
 Chrysippus architectus 294, 10. Chry-
 sippi proprietates 27, 20
 Ciceronis ferrum 12, 3, gladii 200, 1
 (*cf.* Tullius)
- Cilices 485, 19
 classicus (*i. q.* auditor scholasticus)
 454, 15. 19
 Claudianus poeta C II 124
 clerici cellulosos habere iubentur
 411, 4 sq. ut pauperes alterius
 concellanei fiant monentur 413, 12.
 ne mulieres extraneas habeant
 praeter personas canonibus desi-
 gnatas 414, 6. clericorum uertex
 propter religionem nudatus 395, 8.
 de eorum uarietate epigramma C
 II 74
 colores urbani mulierum 307, 25
 clusurae 375, 18
 comes sacrarum 88, 12. iudicis sacra-
 rum largitionum comes 434, 14.
 comes patrimonii 102, 5. 155, 10
 cometes sidus 4, 6
 comitatense exercitium 120, 24. comi-
 tatenses excubiae 211, 12
 Comensis tabularius 155, 8
 Comum a Fausto et Ennodio de-
 scriptum 14, 8 sq.
 concellanei 413, 12
 concilia sacerdotum prouincialia de
 rebus maioribus ad papam referunt
 312, 13
 conductor regiae domus 155, 9. 172, 9,
 conpostile habens septem ganatas C
 II 22
 compulsor 179, 7
 Constantinopolitana ciuitas 441, 20.
 Constantinopolitanae ecclesiae ca-
 lamitas 442, 2
 Constantinus 88, 4
 Constantius S. Dionysium episcopum
 Mediolanensem in exilium misit
 C I 21, 5
 Constantius episcopus Lauriacensis
 Antonii magister et patruus 385,
 17. 386, 16 (*idem quem Eugippius
 in Vita Seuerini* 30, 2 *nominat
 cf.* Pallmann hist. migr. pop. 2
 p. 408).
 Constantio episcopo Vigilii subdia-
 conus commendatur 113, 18
 Constantius V. I. 108. 7. 58, 17. 60,
 2. 64, 9. 143, 25 (Mediolanensis *si
 eius est epitaphium in Corp. inscr.
 lat. V 2 p. 618**). honorabilis uir
 73, 17. Rauennae officio aliquo
 fungitur 59, 2. *app.* magnitudo
 58, 21. 108, 8. 143, 26, culmen
 108, 14. 144, 1, dignatio 108, 17.
 Romam profectus est 144, 2.

consulum scipiones 11, 1. 200, 16.
266, 5, sportulae 224, 23, donati-
ones 328, 15 sq. fasti consulares
purpureo colore picti C II 32, 4
Crispinus episcopus Ticinensis ma-
gister Epiphanii 332, 24. 335, 22.
337, 17. 339, 3. Epiphanium Me-
diolani successorem commendat
339, 24. morbo regio decessit
340, 22
corona (*titulus ecclesiasticus*) 415, 16
(*cf.* Aurelianus, Symmachus), prin-
cipis C II 88, 2
Crispinus martyr C I 1, 47
Crispi (C. Sallustii) proprietates 27, 20.
Crispus 150, 3
cuculla (*indumentum religiosi ap-
tum*) 241, 2
Curii 227, 15
Cyllarus C II 128, 10
Cynegia uxor Fausti mater Auieni
196, 8. 153, 21. 127, 14. mortua
Ennodio uisa est 194, 11. 195, 11.
eius epitaphium 129, 22. 130, 8.
194, 11 sq. 195, 11 sq. 214, 15
Cynosura 451, 2
Cynthia C II 74, 4. 128, 4
Cyprianus episcopus martyr C I 12,
1 sq.
Cyrrha potens Phoebo C II 90, 4
Cyrus Dioscori socius haereticus 441,
25.

Daedalus C I 1, 34
Dalmatia domna C II 148
Dalmatius sublimis uir amicus En-
nodii 100, 21. 101, 5
Daniel diuina dogmata regiis sub-
traxit penetralibus 8, 17
Danubius 384, 25
S. Daria C I 1, 47
Dauid propositionis panibus pastus
8, 12. feretrum filii ouans ante-
cessit 39, 23. Sauli pepercit 368,
7. 347, 1
Decii 10, 23. 327, 18
Decoratus 111, 2. 176, 2. 6. nobilis
aduocatus 179, 8. *app.* magnitudo
111, 11. 176, 3. (maior natu frater
Honorati, postea quaestor *cf.* Cas-
siod. Var. V 3. 4)
dedicatio basilicae 430, 14. 436, 2,
auditorii 443, 4
Defensor homo callidus C II 65, 9.
II 76

Delus 451, 25
Demosthenis gladii 200, 1, aurum
12, 2
Deuterius V. S. grammaticus Medio-
lanensis 30, 20. 31, 1. C I 2. II
104. magister Lupicini et Aratoris
446, 3 450. 13. oculis laborat 31,
7. caluus C II 104, 10. ei dictionem
cum uersibus Ennodius mittit
498, 2. C II 90, alteram Eugeneti
dirigendam qua Deuterius hortuli
partem ab Eugenete petit C I 2.
eius carmina 31, 8. 451. 25. C II
104, 1 sq. (*cf.* O. Jahn Ber. d.
sächs. Ges. d. W. 1851 p. 354)
diaconii infulae 337, 12. diaconatus
339, 9. diaconii sacramenta 113,
24.
Dido 505, 2
Diomedes 498, 5
Dionaeus C I 4, 10
Dione 481, 15
Dionysius episcopus Mediolanensis
confessor a Constantio in exilium
missus C I 21, 1 sq.
Dioscorus sanctus diaconus ecclesiae
Romanae 168, 2. 194, 24. 240, 6.
app. reuerentia 168, 5. eum de
expensis pro papa factis Ennodius
adit 168, 8 sq. 194, 24 sq.
Dioscorus concilio Chalcedonensi dam-
natus 441, 18. 26
diui et pontifices imperatores uocati
283, 12
Dominator 114, 19
Dominica propinqua Ennodii 159, 12.
169, 15. gener eius Ennodii amicus
159, 18
Daria martyr C I 1, 47
Duria fluuius (*Doria libri*, in Alpi-
bus Cottii *cf.* Plin. h. n. I 16, 118)
C I 1, 38.

Ecclesia seruos male tractatos tue-
tur 16, 16. ibi serui manumittuntur
415, 4 sq. (*cf.* episcopus). ecclesiae
intercessionem 338, 25. 343, 17. 351,
2. 358, 16. 360, 21
Edasius 210, 7. *app.* beatitudo, magni-
tudo, sublimitas 210, 11. 12. 14,
domine fili 16
electrum ex numerosis metallorum
fit membris 404, 22
Eleus conflictus 466, 15
Eleusinia sacra 202, 4

Eleutherius uir spectabilis 215, 10
eloquentiae uis 1, 8. 14, 2. 104, 17.

Manors eloquentiae 407, 2

Magnus Felix Ennodius 283, 7 (cf. inscriptionem codicum Opusc. IIII). C I 10 (HYMNVS MAGNI FICIS ENNODI *inscr. codicis B*). C II 32. II 144, 3. natus (anno 473) sedecim annis ante Theoderici aduentum 399, 2. prosapia Gallus 4, 14. C II 73. (cf. 163, 11). Liguriam suam prouinciam appellat 37, 7. 49, 26. genere nobili ortus (Aueni consulatu Ennodii generi fasces redduntur) 11, 4 sq. (cf. *de auo eius Corp. inscr. lat. VIII nr. 1358 et add. p. 938, Corp. inscr. lat. XII nr. 338*). ipse loco humilis ignotus honoribus 93, 13. sorores eius Euprepia et altera, mater Partenii 133, 4 (cf. *Euprepia et Partenius*). adulescens studiis liberalibus deditus 89, 20. Senecae tragoedias legit 299, 19. artem poeticam facit 394, 27 sq. 129, 22. 131 18. 189, 18 sq. 195, 11. 214, 14. 219, 20. C II 109. II 146, metri leges non anxie obseruans 132, 5. 214, 5 sq. 218, 25 sq. 219, 3 sq. C I 9, 169. C II 67, 7 sq. honoratur a sectatoribus liberalium artium 163, 22. orbis Theoderici regis aduentu amittae solacio priuatur 399, 2. filiam nobilis et diuitis feminae in matrimonium duxit 399, 10. Seruilio magistro religioso utitur 137, 6. leuita fit 400, 6, diaconus 65, 20. 66, 10. 67, 5. 154, 18. 188, 16. uxorque eius religiosa 400, 22. graui morbo adffigitur 5, 25. 154, 9. 206, 7. 211, 1. 212, 3. 214, 14. 215, 22. 219, 13. 227, 20. 237, 3. 238, 1. 239, 10. 394, 7 sq. 395, 19. 396, 3. 11 sq. S. Victoris oleo sanatur 216, 4. 397, 5 sq. 400, 18 (cf. 205, 2. 211, 6. 213, 10. 215, 2. 216, 21. 231, 12). oculis laborat 33, 15. 132, 5. 135, 18. 151, 14. 174, 26. nouum uitae ordinem instituit 394, 27 sq. studia liberalia abiurauit 28, 2. 45, 16. 74, 17. 89, 14 sq. 229, 5. 394, 27 sq. 398, 5 sq. 452, 10. 532, 4 sq. curam suscepit Aratoris 493, 4. 11. 450, 13 sq. 461, 2. C II 105. II 114, Lupicini 57, 10. 83, 12 sq. 92, 11. 100, 16. 164,

16, Paterii 467, 7 (C II 36), Partenii 197, 23. 196, 14. 455, 20. 456, 12, filii Camillae 234, 4 sq. neptis nuptiis operam dat 144, 20. legati prouincialis officium suscipere cunctatur 237, 7 sq. iussu episcopi iter Bregantionis suscipit C I 1, 16. Theoderici regis laudator ab ecclesia dirigitur 282, 16. ab abbate Leontio uitam Epiphanii scribere iubetur 384, 9. conponit episcopi sui nomine praeceptum de cellulanis 411, 2 sq. 412, 13. 414, 1, Agapiti nomine petitorium 414, 11, Symmachi nomine epistulas 54, 18 sq. 123, 2 sq. eiusque causam strenue defendit 98, 3 sq. 133, 22, inprimis peculiari libello 287 sq. Roma redit 103, 24. 194, 10 reditumque describit C I 6. Cynegia mortua redeunti apparet 194, 10. ab urbe regressus in morbum incidit 211, 1. iter Bregantionis suscipit ad sororem quae filium morte amiserat C I 1. uno eodemque tempore de Alpibus Cottii regressus et Rauennate iter adrepturus est 171, 18. ad regem profecturus est 238, 25 cf. 239, 15. Auienum ibi post pascha uisurus est 153, 21. 165, 8. Rauennatibus occupatur excubiis 161, 13. Rauenna rediit 71, 14. 160, 15. expensae quas ibi pro papa fideiussor suscepit ut sibi restituantur operam dat 78, 14 sq. 106, 15 sq. 158, 12 sq. 168, 8. 194, 25. item camelos domino papae traditos repetit 136, 20. amicos dona rogat: Faustum de suburbano 208, 25. 213, 12. 244, 2. 17, Auienum de altero (?) suburbano 233, 8, Boetium de domo Mediolanensi 200, 24. 220, 8, Opilionem de casis 126, 22, Apodemiam de uestimentis 241, 2. 7, Agnellum de equo 193, 3. 11. 213, 23. C II 94. II 109, 6 sq.

Epiphanius cartarius 172, 9. 15, 17. 173, 1

Epiphanius frater argenti libram Floro et Decorato numerandam dedit 179, 12

Epiphanius episcopus ecclesiae Ticinensis 331, 4. 332, 2. Ticinensis oppidi indigena patre Mauro et matre Focaria 232, 18. formosus

334, 1. facundus 335, 5. pudicus 338, 1. Crispino episcopo magistro et fautore utitur 332, 24. 340, 3. C I 9, 115, quem ipse strenue adiuuat 339, 9. in exceptorum numero dedicatur 333, 7. duodeviginti annos natus in secundo a leuitis numero dedicatur (subdiaconus) 335, 18, leuita 336, 3. diaconus 337, 12, qua dignitate per octo annos fungitur 339, 11. ecclesiae quaestor 337, 17. 338, 23. ad causam Burconis dirimendam mittitur 336, 6 sq. multasque intercessionem suscipit 338, 25. episcopus eligitur 341, 3. C I 9, 52 sq. Mediolani dedicatur 341, 9. cuius dedicationis memoria post triginta annos carmine celebratur ab Ennodio 423, 2 sq. a Ricemere ad Anthemium legatus mittitur 344, 20. 345, 12. 349, 1 sq. Honoratam sororem consecrat 350, 6. apud Glycerium multum ualet 351, 2. a Nepote Tolosam ad Euricum legatus mittitur 351, 15 sq. 354, 11. dum Ticinum ab Odoacre expugnatur, magna eius constantia et auctoritas 355, 20. ecclesias concrematas aedificat 356, 8. 27 sq. ab Odoacre quinquennalem uacationem fiscalium tributorum impetrat 358, 11. contra Pelagium praef. praet. Ligures adiuuit 358, 16. Mediolanum ad Theodericum legatus mittitur 359, 6. Theoderico et Odoacri bellum gerentibus aequae carus 360, 6. Theoderico regi apertissimus 361, 1. a Rugis Ticinum tenentibus diligitur 361, 14. 24. ad Theodericum Rauennam legatus mittitur ne Romanae libertatis ius rebellibus adimeretur 362, 16 sq. a Theoderico ad Gundobadum de redimendis captiuis mittitur 367, 6 sq. 369, 5. 371, 6. 370, 3. 371, 1 sq. 375, 11 sq. 377, 6. C I 9, 128. intercedit apud Theodericum pro nobilibus captiuis 377, 19, pro Liguribus de tributis leuandis 378, 12 sq. 379, 5. quinquagesimo octauo aetatis anno obit 382, 2. eius uiuendi ratio 342, 22 sq. miracula 333, 2. C I 9, 88. *app.* insignissimus 353, 21, splendidissimus 376, 16, uerendus 354, 12

episcoporum iudiciaria potestas 72, 15. 75, 6. eligendorum episcoporum conuersatio examinatur arbitris adhibitis 123, 10. 16. papae electus probari debet 124, 6. episcopi incipientis dictio 437, 18. dedicationis memoria celebratur 423, 2 sq. dedicatum dona 342, 20
epistularis stilus 52, 25 (*cf.* Symmachi Epist. VII 9)
Erdue V. I. Ticini degens 42, 10.
Eridanus C I 5, 5. 48. I 8, 25
Erimanthus 504, 14
Esau 296, 12
Eugenetes 36, 11. 72, 7. 90, 7. 92, 16. 119, 25. 146, 25. 156, 2. 161, 22. V. I. 116, 25. 118, 21. C I 2, 9. quaestor palatii 117, 6. C I 2, 5. (*Faustum fortasse in ea dignitate secutus est cf.* 147, 4), aulicis deputatus excubiis 147, 7. eum sublimat regnantis celsa potestas 93, 3. C I 2, 31. I 2, 15. *app.* magnitudo 73, 7. 120, 8. 147, 4, dignitas 117, 7, culmen 147, 6, reuerentia 161, 25, decus Italiae C I 2, 11. eloquentia clarus 73, 2. ab eo dictione Deuterius horti partem petit C I 2. frater eius uir doctus mortuus 72, 18. 73, 2 (*eius fratrem Olybrium fuisse Sirmond falso suspicatur: hunc enim 73, 2 sq. aliter laudasset Ennodius*)
Eulalius episcopus 85, 10. 99, 2. 14.
Eulali et Bonifaci tempora 320, 24.
Euphemia uidua C II 130, 7
S. Euphemia martyr C I 17
Euprepia soror Ennodii Lupicini mater 56, 2. 81, 19. 82, 13. 91, 19. 129, 15. 149, 21. 164, 9. 177, 16. 182, 24. Arelate migravit 56, 20. 81, 22. 83, 7 sq. 92, 2. 164, 21. 177, 23. 178, 3. *app.* uenerabilis 177, 21
Euricus rex Getarum Italiam aggreditur regni fines trans Gallicanas Alpes promouens 351, 7. 18. 353, 15 (*cf.* Büdinger Sitzungsber. der Wiener Akad. uol. 97 p. 954). cum Epiphanio Nepotis legato colloquitur 352, 17 sq. conuiuia eius polluta 354, 15
Euryalus 19, 7
Eusebius martyr C I 1, 48
Eusebius episcopus Mediolanensis natione Graius C II 84

Eusebius nobilissimus genitor moriens filium Ennodio tradidit 460, 2. cui dictionem Ennodius composuit quando ad studia traditus est 458, 19 sq.

Eustorgius episcopus Mediolanensis successor Laurentii fontem condidit baptisterii S. Stephani C II 149, 8

Eutyches haereticus 441, 8
exceptores 333, 7. 385, 20
executor 156, 19

Fabii 10, 22. 327, 17

Fadilla 194, 23

Falernum C II 147, 1

Faustinus episcopus Bonifacii papae legatus 298, 9

Faustinus sublimis uir Ligur 229, 9. nobilissimus 230, 20. eius filius commendatur Fausto 229, 12, Meribauda 230, 5, Probino 231, 17

Faustus iunior 135, 16. consul 11, 5 (Flavius Probus Faustus iun. cons. a. 490 *cf.* Rossi Inscr. Christ. I p. 392. 414). quaestor 67, 5. praefectus praet. 215, 11. 222, 25. 241, 22. 243, 24. C II 142. patricius 146, 19. occupatissimus et in humana arce locatus 201, 17. aulicis districtus consiliis 408, 14. Raennae moratur quaestor 75, 8. 116, 4. 140, 8. 160, 22. libenter Romam reuersus uidetur 140, 15. Mediolano redit 155, 16. 173, 14. 240, 8. *app.* magnitudo 6, 27. 7, 18. 9, 10. 17, 2. 37, 11. 58, 2. 74, 2. 87, 10. 95, 11. 105, 12. 109, 16. 133, 6. 135, 28. 161, 14. 163, 21. 24. 166, 6. 17. 168, 23. 216, 18. amplitudo 33, 9. eminentia 197, 2. reuerentia 51, 10. 149, 17. dignatio 66, 18. culmen 25, 17. 87, 18. 100, 23. 133, 7. 135, 21. 140, 14. 149, 12. 157, 20. 196, 17. 229, 8. 15. domini 109, 6. 166, 21. 169, 6. uenerabilis dominus 65, 13. emendatissimus hominum 112, 1. 122, 19. formidandus doctissimis 23, 1. iustitia insignis 212, 21. facundus 4, 9. 14, 7. 408, 14. C I 7, 13. Comum ab eo descriptum 14, 8. dictiones eius mundi ore celebrantur 51, 8. poeta C I 7, 1 sq. eius uersus C II 143. uersus per armaria eius scripti C II 3. Anieni pater

9, 11. *cf.* 201, 10 (*cf.* Auienus). maritus Cynegiae 129, 22. 219, 2. 19 (*cf.* Cynegia). frater Stephaniae 241, 22. liberi eius aegroti 32, 3. 49, 20. filia eius mortua 236, 3. mulas ab episcopo Mediolanensi impetrare studet 204, 10 sq.

Felix homo sanctus 45, 3

Fescennini sales 443, 16

Festus patricius homo doctissimus caput senatus 408, 20

ficus arbor Adamo denegata C II 50, 1

Fidelis beati martyris sepulcrum prope Larium 387, 13

Fidelis adulescens (Mediolanensis, postea quaestor Athalarici et praef. praet. *cf.* Sirm. ad Epist. VII 29)

fides celebratur uersibus 404, 16

fideiussor 156, 19

Firmina industris femina 171, 7. *app.* magnitudo 171, 13, culmen 21. eius murena C II 46, anula C II 98

Firminus auus Lupicini 447, 6

Firminus 17, 10. 46, 5. propinquus Ennodii 46, 15. facundus 46, 19. *app.* apex 18, 4

fiscus 37, 6. 251, 12. 358, 12. 380, 2

Flasconis uxor C II 147, 1

Flauianus sanctae memoriae 441, 19
fiores C I 9, 150

Florianus 26, 7. 27, 4

Florus 3, 15. 208, 19. 214, 24. 215, 9. Castorio et Floro scribit Ennodius 21, 6. 176, 3, quos post lucem natalium Faustus instituit 21, 15. Floro et Decorato 176, 2. 179, 6. Florus aduocatus 179, 8. *app.* magnitudo 176, 3. amplitudo 215, 11, sublimitas 3, 17, confamilus meus frater F. 213, 12 (*diuersi uidentur qui hoc nomine utuntur*)

Focaria mater Epiphani 332, 19

forum (Traiani?) in quod auditorium translatum est 443, 5

Franci 386, 4

Fridericus (filius regis Rugorum) socius antea Theoderici uictus 276, 8.

Gabinus cinctus C II 87, 1

Gaianus 179, 12. 204, 12 (*app.* frater *utroque loco*)

Galata 344, 17

Galenus 396, 14

Galla C II 97, 4
 Gallia (-iae) 85, 3. 116, 20. 163, 11.
 184, 4. 246, 2. 251, 7. 9. C I 9,
 121
 Gallica lustra C I 1, 6. Gallicanae
 Alpes 351, 8. Gallicana insignia
 378, 19
 Gallus (-i) 352, 19. 369, 16. 375, 16.
 376, 6. 9. C I 13, 17. II 35, 1.
 II 73
 Gargara 235, 3
 gauata (*lancis genus*) C II 22
 Gelonus 405, 10
 Genaua ubi Godigisclus habitabat
 376, 11
 Georgius 195, 28
 Gepidae Vlcam fluium contra Theo-
 dericum defendentes uincuntur 269,
 6. 270, 1sq. Sirmiensem ciuitatem
 tenent 277, 21. reges eorum Tra-
 sericus et Guderith 277, 24
 Germanus fugax puer Fausti 86, 7
 Gerontius episcopus C II 85
 Gerontius puer Agapiti manumittitur
 414, 11
 Getae Tolosae alumni 351, 6. 347,
 11. 348, 2. Getici roboris instru-
 menta 284, 3
 Geuca impulsor ordinatus 86, 15. 19
 Glouidenus (Gluuidenus) 132, 1. 524,
 10
 Glycerius (Aug. Olybrii successor)
 350, 27
 Glycerius episcopus Mediolanensis
 C II 82
 Godigisclus germanus regis Gundo-
 badi Genauae habitans 376, 12
 Gothus (-i) 39, 15. 279, 16. 278, 5.
 Gothorum cateruae praediis do-
 nantur 245, 24. Gothica barba C
 II 57. Gothorum corpora magna
 C II 57, 2
 Graecia C I 13, 18. C II 3, 14. gre-
 mium ciuilitatis 264, 13. cum Bul-
 garibus contra Theodericum con-
 iuncta 278, 15. deuincitur 280, 2
 Graeculus 344, 25
 Graiugenae 502, 5
 Graius C II 3, 13. 84, 3
 grammatica celebratur uersibus 405,
 23
 Gregorius Hieronymi magister 450, 3
 Gudilenus homo felix et potens 165,
 15
 Guderith rex Gepidarum socius Tra-
 serici 277, 25

Gundobadus Burgundio Liguriam ua-
 stauit incolasque Lugdunum ab-
 duxit 367, 1sq. 370, 11. eius filius
 Italiae domino adfinitate coniunc-
 tus 373, 17 (Sigismundus Theo-
 derici filiam in matrimonium dux-
 erat *cf.* 276, 3). se ludificatum
 specie foederis queritur 374, 7.
 captiuus Theoderico reddit 375, 3

Habundantius V. I. C II 2
 hebenum India nutrit 447, 18
 Helias C I 9, 119. Heliae currus
 376, 22
 Helice C I 7, 24
 Helicon 131, 21. C I 8, 39. II 17,
 10
 Helisea Ennodii propinqua 127, 5. 9.
 Auiti mater 128, 9
 Heliseus C I 9, 119. Helisei miracula
 303, 24
 Helpidius diaconus 177, 2. 205, 18.
 239, 2. 243, 13. medicus 206, 7.
 Attica eruditione insignis 205, 22.
 Ennodii amicus 206, 3sq. (*app.*
 fraternitas 205, 19, sanctitas 239,
 3). Theoderici regis gratia utitur
 239, 7. 343, 16 (cuius medicus
 fuit *cf.* Sirm. ad Epist. VIII 8;
num idem sit atque ille Rusticius
Helpidius Domnulus u. c. et spec-
tabilis comes consistorii, qui Pom-
ponii Melae codicem Vat. 4229
aliosque libros emendauit, de quo
cf. O. Jahn l. c. 345, dubitatur)

Hercules 18, 10. 504, 3. 8. 12. Her-
 culeae uires 504, 6
 Herduic Gothorum nobilissimus con-
 tra Gepidas feliciter pugnavit
 278, 5
 Herulorum agmina a Theoderico fusa
 275, 22
 Hesperides C II 111, 17
 Hieronymus 445, 2
 Hippocrates 396, 14
 Homerus 45, 10
 Honorata soror Epiphani consecratur
 350, 6. Ticino expugnato captiua
 356, 4
 Honoratus P. P. ebriosus C II 137
 —141. 147
 Honoratus episcopus Nouariensis suc-
 cessor Victoris basilicam aposto-
 lorum exornauit 430, 13. C II 11.
 castellum aedificauit C II 110

Honoratus frater Decorati 68, 23.
 Ranennatibus excubiis occupatus
 69, 1
 Hormisda diaconus 55, 19. 121, 17.
 136, 9. 168, 2. 180, 15. 221, 2.
 225, 13. 231, 24. *app.* sanctitas
 121, 21. 136, 23, beatitudo 122, 3.
 225, 20, reuerentia 136, 21. 168, 5.
 uir urbanus 180, 27. religiosus
 bene natus locuples 221, 8. multum
 ualet apud Symmachum 137, 1
 (*cf.* 55, 19 sq.). tutor omnium mox
 futurus 225, 22. eum papam fu-
 turum Ennodius etiam diuinat 221,
 4. (118, 16 *falso ad Hormisdam*
refert Sirm.)
 Hunnorum origo indicari uidetur
 C II 18, 4 (*cf.* Barthii Aduers.
 p. 1965)
 Hunniscus equus C II 94
 Hyperborea arua C II 18, 5. H. cru-
 stae C I 8, 17
 Hircanae tigrides 505, 15

Iacobi furtum 8, 10

Icarus 243, 16
 Idalia 505, 9
 idolorum templa in ecclesias mutata
 430, 17. 431, 24
 Ilium 489, 9
 India 447, 18
 indictio fiscalis 172, 12. 380, 2
 Indus C I 13, 17
 Iohannis apostoli (baptistae) basilica
 436, 19
 Iohannes 1, 1. 59, 9. 107, 2. 170, 18.
 uir nobilis 2, 13. 16. facundus
 Olybrii aemulator 2, 21. 20, 11.
app. claritas 21, 3, magnitudo 59,
 18. 170, 23, sublimitas 107, 5.
 Ennodii laudationem conscripsit 2,
 2. eius pater 3, 5. 21, 2. eius socer
 eloquentia insignis 3, 5. Iohannes
 Ennodio restitutus (*fortasse alius*)
 108, 18
 Ionas propheta C I 11, 9 sq.
 Ionium (mare) 509, 40. C II 16, 9
 Iouinianus C II 57
 Isaac 207, 10
 Italia: eius condicio Ricemere et An-
 themio bellum parantibus 344, 7,
 Odoacre regnante 267, 20 sq., Theo-
 derico adueniente 398, 23. ab eo
 Alamanniae generalitas intra fines
 Italiae recepta 281, 4. ciuitas Italis

adempta 362, 22 sq. Italia origi-
 nariis uiduata cultoribus 366, 19.
 uix pascebatur publici sudore dis-
 pendii 245, 13 sq. loquens ante
 Gundobadam inducitur 372, 2 sq.
 pax solidata 83, 7. aurea terra,
 serta triumphantis frontem quae
 monstrat amictum C II 45, 13
 Itali 355, 4. Italica simplicitas 249, 10
 Iudaicus lanista 417, 20. 421, 7
 Iulianus 172. 2 V. I. C. P. 102. 5.
 V. I. 113, 5. adfinis Ennodii 86,
 12. fastigia dignitatum adeptus
 102, 21. 113, 15. *app.* magnitudo
 102, 18. 172, 3. 7, culmen 113, 10.
 173, 2, dignatio 102, 7
 Iulius mensis 214, 20
 Iuno 504, 2. 506, 1
 Iuppiter: eius adulteria C II 101.
 102
 Iustina (Arriana) Ambrosium perse-
 cuta C I 15, 22.

Labyrinthus C I 1, 31

Laconius Gundobadi regis consiliarius
 (quaestor?) 374, 16 sq. 43, 20. 84,
 2. 144, 17. uir nobilis 374, 17 sq.
app. amplitudo 84, 8
 laena 241, 7
 Larius (lacus) describitur 14, 15 sq.
 15, 1 sq. 387, 13
 Laurentius martyr 370, 14 (203, 16??)
 Laurentius aduersarius Symmachi
 papae 326, 7 (*cf.* schisma)
 Laurentius episcopus Mediolanensis
 423, 2 sq. meritis ad pontificalem
 apicem adductus 425, 20. 426, 1.
 contra Odoacrem stetit 426, 2. 29.
 captus in exilium missus 427, 13
 (*cf.* 428, 23). post Theoderici uic-
 toriam rediit 428, 1. ad Theo-
 dericum legatus missus 363, 1 sq.
 synodi Romanae praeses 311, 14.
 429, 3. 15. expensas pro domno
 papa factas ab Ennodio repositit
 78, 14. 106, 15. mulas Fausto pro-
 missas mittere cunctatur 204, 11.
 basilicam S. Xysti et SS. aedifi-
 cavit C II 8 et 9. domum uel basi-
 licam episcopalem uariis rebus
 exornauit C II 10. II 12. item
 baptisterium C II 56, 3, basili-
 cam S. Calemeri C II 60, 5. cum
 Ennodius episcoporum Mediola-
 nensium egrammata scriberet,

- etiam superstes C II 89. in dedicatione basilicae apostolorum No-
uariensis adest 433, 4. tutor Ara-
toris 455, 2 sq.
- Laurentius uir sublimis 114, 5. tabu-
larius Comensis 155, 7
- Laurentius (*i. q. uir sanctus ut uid.*)
seruiuit numquam ante Neroni C
II 51, 2
- Lazarus 211, 6. 212, 3. 219, 14
- Lazarus episcopus Mediolanensis C
II 83
- lector ecclesiasticus 332, 15. 338, 16.
343, 11
- Ledaea pignora 490, 27
- legatus prouincialis 237, 8
- Leo consiliarius (quaestor?) Eurici
uir eloquentia insignis 352, 22.
353, 25
- Leontius abbas 128, 12. *app.* beati-
tudo 384, 12. uitae Antonii scri-
bendae Ennodio auctor fuit
384, 9.
- Lerinus insula nutrix summorum
montium (*i. e. episcoporum*) 354,
24. monachi ibi habitabant 391,
28. 392, 9. 24. *cf.* 183, 3
- Lernaem periculum 504, 17
- Lerus insula 354, 23
- leuita 319, 23. 335, 18. 400, 7. 413,
10. leuitica dignitas 336, 3
- Liberius (Petrus Marcellus Felix
Liberius V. C. et Inl. praefectus
praetorio Galliarum atque patricius
subscr. synod. Arausicanae II.
(cf. de eius dignitatibus Sirm. ad
Epist. V 1) 68, 2. 156, 2. 244, 22.
250, 11. patricius 123, 2. *app.*
celsitudo 68, 20. 245, 6. 250, 13.
251, 10. eminentia 246, 1. 251,
16. culmen 68, 15. amplissimi
124, 6. domini 124, 12. praecelsus
123, 13. Italiam optime admini-
strabat 245, 13 sq. (*cf. Cassiod.*
Var. II 16). Gothorum cateruis
praedia Romana distribuit 245, 25.
Gallias egregie administrabat 246,
2. 251, 7. utriusque orbis per
sanctas actiones indigena ex Gal-
lia in Italiam redit 246, 7 sq.
Marcellini episcopi Aquileiensis
fautor 123, 10.
- liberum arbitrium 61, 13 sq.
- libra argenti 179, 12
- Libya 3, 22. Libycae Syrtes 222, 23.
264, 1. 269, 21. Libycae pestis
toxica 63, 21. Libycus doctor (Au-
gustinus) 8, 24.
- Licerius auus Lupicini 447, 7
- Liguria 32, 23. 107, 16. 121, 20.
149, 15. 166, 15. 208, 26. 230, 13.
231, 4. 239, 16. 256, 16. 346, 5.
349, 10. C II 84, 1. Liguria laus
60, 6. Liguria bonis partibus non
infecunda 125, 14. nutrix men-
dacium 236, 15. 238, 14. Ligurum
mobilitas 176, 3. olim agricolis
referta nunc orbata 362, 11. 366,
22. 367, 16. 372, 7. 376, 9. tributis
oppressa 37, 5 sq. 358, 15. 378, 12.
379, 11. Liguria nobilitas conuo-
cata a Ricemere 344, 10, a Nepote
351, 18. Ligurum uina C II 141.
143
- Lirinensis 183, 3. 391, 28
- Lirinus 392, 9. *cf.* Lerinus et Apoll.
Sid. *carm.* XVI 105
- Lugdunum Rustici episcopi sedes
370, 3. de Lugdunensi ciuitate
captiui redeunt 375, 18
- Luminosa femina nobilis stupendae
sanctitatis 350, 11. Ticino expu-
gnato captiua 356, 6
- Luminosus 77, 22. 106, 7. 134, 19.
158, 2. uir sublimissimus 66, 15.
ex peregrino potens 134, 25. 135,
5. *app.* sublimitas 135, 1, ma-
gnitudo 135, 7, amplitudo 158, 12.
facundia eius totius orbis celebrata
testimonio 106, 24. ab ipso uitae
limine Ennodii amicus 158, 8. de
expensis pro papa factis ut inter-
cedat rogatur 78, 14 sq. 106. 15.
158, 15 sq.
- Lupercalis genii sacra rudimenta
276, 21
- Lupicinus Euprepiae filius 65, 22.
(Flavius Licerius Firminus Lu-
picinus *subscr. cod. Vatic. com-
ment. Caesaris; cf. Sirm. ad Dict.*
VIII p. 78, O. Jahn l. c. 359).
eius proauis Firminus et Licerius
446, 21. 447, 6. orbis 83, 4. 449,
18. substantia eius a Torisa con-
petita 66, 1. tutor eius Ennodius
57, 10. 83, 20. 446, 2
- Lyaeus 189, 18. C I 5, 12
- Lycia sors 506, 10.
- Maiores imperatoris sepulcrum C
II 135

- Manlius gladiatorum conflictum plebi contulit 284, 16
- Mantuanus (Vergilius) 520, 7
- Marcellianus episcopus 17, 10. 88, 8. 97, 13. *app.* magnitudo 77, 11, domini 88, 17. apud sacrarum comitem ut pro Virgilio intercedat rogatur 88, 12
- Marcellinus episcopus Aquileiensis 123, 10. 159, 2. *app.* beatitudo 159, 4, corona 9
- Marcellinus in Iuliani negotio insidias parans 86, 13
- Marcellus 195, 28
- Marcellus Stephani filius 191, 23. studiis liberalibus deditus 192, 5
- Marcianus Asterii filius aduocatus 124, 16. 125, 7. 14. eloquentia insignis 125, 1 sq.
- S. Mariae hymnus C I 19
- Marius uenerabilis memoriae 103, 24
- Marius presbyter spiritibus immundis dominans, Antonii magister 386, 28. 387, 4
- Maro 449, 25
- Marmarica arua C II 133, 3
- Marolus episcopus Mediolanensis successor Venerii natione Syrus C II 80
- Marsya C I 1, 26
- Martinianus episcopus Mediolanensis C II 81
- Martinus conductor de Modicia 155, 9.
- S. Martinus episcopus nudos uestiuit C I 20, 17. daemones expulit 25
- martyres picti in baptisterio C II 20. martyribus preces offerunt 155, 23. 179, 16. 227, 22 (*cf.* sancti). martyrum benedictio 55, 20
- Mascator 88, 21. 242, 24. homo palatii 243, 3. christianus et sapiens 243, 7.
- matrimonium neptis Ennodii cognitionis gradu permissum 144, 26
- Matronae scopuli C I 1, 23 (in Alpibus Cottis *cf.* Mommsen Corp. *inscr.* lat. V 2 p. 811)
- Mauricellus, qui aduocatus fisci Liguriam oppresserat, mortuus 37, 6 (*cf.* Cassiod. Var. I 22)
- Maurus martyr C I 1, 47
- Maurus pater Epiphaniae 332, 19
- Maximus proconsul (Galerius Maximus) qui Cyprianum interfecit C I 12, 30
- Maximus episcopus Ticinensis successor Epiphaniae 433, 15. eum castrensium sudor excoluit 434, 11. sub dispositione comitis sacrarum largitionum fuit 434, 14. *app.* beatitudo 435, 17. basilicam S. Iohannis baptistae dedicauit 436, 2
- Maximus (cons. a. 523 *cf.* Cassiod. Var. V 42) 75, 13. 188, 7. 189, 2. 190, 6. 191, 8. V. S. 207, 2. C I 4. Mediolanensis *ut uidetur* 191, 15. nobilis 189, 14. 208, 7. C I 4, 17. *app.* magnitudo 75, 24. 190, 11, sublimitas 190, 7, summas uir 188, 19, sanctissimus (?) 188, 16, generis spes unica summi C I 4, 87. diues 208, 7. facundus 189, 14. ei Ennodius anatem dono mittit 190, 21. eius nuptiae 188, 22. 191, 9. 19. 207, 3sq. eius epithalamium C I 4
- Medianae insulae 354, 23
- medici digitis inquirunt 23, 3. 396, 6
- Mediolanum 67. 14. 145, 19. 339, 24. 341, 9. 343, 9. 359, 6. Mediolani Odoacre regnante misera condicio 428, 3. iudices ibi uenales 25, 10. Mediolanense forum 86, 16. Mediolanensis 155, 15. 178, 4. 200, 24. 243, 15. 350, 1
- Melchisedech 45, 21
- Melissa (Mellisa) illustris femina uxor Seueri C II 115
- Melissa uirgo C II 6
- Memphita texta C II 41, 1
- Menelaus 502, 16
- Meribaudus 230, 4
- Meroe 264, 1
- Messala 201, 24. 206, 12. 227, 12. 237, 16. 247, 20. 259, 11. Auieni frater 202, 12. 248, 4. Fausti filius 206, 14. 237, 22. consul (Fl. Messala cons. a. 506 *cf.* Rossi *Inscr.* Christ. I 418). Ennodii cognomen assumpsit C II 32. II 144, 3. eius nuptiae 247, 6. 259, 19. eius dictiones 202, 6. 237, 19. uersus C II 144. II 145, 1
- metropolitana iactantia 341, 17
- milites pacis tempore exercentur a Theoderico 284, 6
- Minera 481, 9. 15. 482, 5
- Minotaurus C II 103
- missarum sacra 311, 18. 439, 7sq.
- missorium ornatum statua equitis qui Victoriam manu tenebat C II 18, imagine Ennodii C II 92

Modicia 155, 9 (*cf.* Corp. inscr. V nr. 5742)
 monachi prope Larium lacum 388, 3.
 392, 8, Lirinenses 393, 1
 Montanarius 120, 13
 morbus regius 340, 22
 Morinus 405, 11
 Moysi infantia a deo adiuta 436, 10.
 440, 7. C I 9, 31, ieiunia 303, 23.
 Moyses dux 338, 17
 Mundo foederatus Theoderici a Graecis attrctatus 278, 15
 murena (*i. g. catenula aurea*) C II 46
 Musca (*equi? nomen*) 243, 18
 Myro C I 7, 17
 Myrocles episcopus et confessor 332, 20.

Nazarius beatus martyr 55, 20.
 nobili genere ortus C I 18, 7.
 Mediolani patitur C I 18, 26
 Nepos (Aug.) Glycerii successor cum Eurico dissidens 351, 5. legatum Epiphanium ad eum mittit 351, 16 sq. foedus init 354, 11
 Nero (*i. g. homo scelestus?*) C II 51, 2
 Nestorius haereticus 441, 8
 Niliaci bibli C II 67, 5 (*cf.* C II 41, 1)
 Niphates C I 9, 63
 Nisus 19, 7
 Nouariae basilica apostolorum C II 11
 Nouariensis episcopus 430, 13. C II 110
 notarum in scribendo compendia 333, 6.

Octavius martyr C I 1, 49
 Odoacris contra Orestem bellum gerens Ticinum expugnat 355, 17. in regnum adscurit 356, 24. intestinus populator 267, 23 sq. praedonis saeuitia 426, 24. quinquennii uacationem fiscalium tributorum Ticinensibus concessit 358, 11. cum Theoderico pugnat ad fluuium (Sontium Venetiae) 271, 9 sq. ad Veronam 271, 24 sq. Odoacris partes crudeliter oppressae 275, 8 sq.
 Oenotrii 367, 1
 olearium C II 38
 oleum Victoris martyris 216, 4 (*cf.* Ennodius)

Olybrius (Aug.) Ricemeris et Anthemii successor 350, 26
 Olybrius 36, 11. 42, 24. 48, 10. 52, 23. tunc temporis eloquentissimus (causidicus) 2, 21. 18, 8. 49, 1 sq. 53, 6 sq. C I 8. inter maxima curiae sidera computandus 528, 23. ei reipublicae gubernacula commissa 53, 13. *app.* magnitudo 49, 8. 53, 6. 54, 10, sublimitas 54, 13 (*cf.* Eugenetes et Cassiod. Var. VIII 19)
 Opilio 33, 24. V. I. 125, 22. sublimis ac magnificus uir 111, 21. *app.* magnitudo 33, 25. 126, 6, amplitudo 34, 11, culmen 34, 13, emendatissimi hominum 126, 14. parentes eius in Africa consistunt 111, 21 sq.
 oratorium C II 37
 Orestes 19, 7
 Orestes patricius cum Odoacre bellum gerens Ticinum expugnat 355, 13. propter Placentinam urbem extinguifur 356, 22
 Orgus (*flumen Alpinum cf. Plin. h. n. I 1, 118*) C I 1, 38
 Oriens 359, 11. 25
 Orpheus Thracius C I 5, 2
 ostomachium C II 133.

Padilla domna 194, 22
 Padus 378, 23. C II 134. regnator Ligurum fluuiorum maximus C I 5, 27. itinerarium Padi C I 5. Padi alluiones 336, 9. C I 5, 15 sq.
 Padanus equus C II 136, 5, gurges 336, 9
 paenitentiae uis 40, 13. C II 34
 Paestanei rosarum cultores 447, 20. C I 9, 146
 palatina officia 346, 15
 Palaemo 528, 9
 Pallas C I 9, 13
 palmata 125, 17. 200, 12. 265, 21. C II 32, 3
 Pamfronia 238, 21
 Pamfronius sublimis uir et magnificus 57, 18. 109, 7. 138, 10. 238, 8. iulustris uir 173, 18. honorum auspica ingressus est 138, 23. palatio natus est 139, 1. *app.* magnitudo 138, 14. Ennodii foederatus frater 109, 15 (*cf.* 110, 20. 238, 18)

- Panthaeus ignis 417, 15
 Pannoniae a Francis Herulis Saxoni-
 bus uastatae 385, 27
 papa (cf. Symmachus) †
 Parcae C II 2, 6. II 109, 5.
 Paris 503, 15
 Parma 380, 17
 Parthenius filius sororis Ennodii 133,
 4. 162, 4. 197, 11. adulescens nobi-
 lis 456, 16. 20. eius pater 457,
 21. studiorum causa Romam profi-
 ciscens commendatur Fausto 133,
 4. 135, 26, Symmacho 134, 5, Lu-
 minoso 134, 26. ibi deses est et
 obscena meditatur 149, 3. 196, 19.
 197, 14. 198, 11. oratiuncula eum
 Ennodius magistro commendat 456,
 12. gratias agit grammatico quando
 bene recitauit 455, 20. eius pro-
 gressus 457, 18. eius uersus 149, 5,
 dictiones 162, 9. (Parthenio mag.
 off. atque patricio *Arator opus
 suum dedicat*)
 Parthica lingua 405, 11. C I 13, 21
 Pasiphae C II 25, 1. II 29. 30. 31.
 103
 Passius 94, 10. *app.* mi domini 95, 1
 pastura C I 4, 74 II 10, 3
 Paterius: eum et aula ueneratur et
 curia 465, 20. uiuit in opinione
 doctorum statua honoratus 465, 25.
 faeundus 466, 1. (Paterius cons. a.
 443 *cf.* Rossi Inscr. Christ. I p.
 311)
 Paterius adulescens (exconsulis Pa-
 terii filius uel nepos) una cum
 Seuero magistro commendatur 464,
 15 sq. Paterius et Seuerus orna-
 menta curulium et parentina uoca-
 bula purpurarum 465, 13. Paterium
 Ennodio filium mater et uirgo
 sacri fontis alius effudit 467, 7
 (*unde* C II 36 *explicatur*)
 Patricius diaconus 75, 21. 234, 14
 Paulus apostolus 432, 17. C I 9,
 121. II 3, 11, loquens inducitur
 324, 16
 Pauli filius Ennodio commendatur
 233, 21
 Pegasea (*i. g. Musa*) C II 109, 6.
 Pegasus gurgis 462, 16, liquor
 C I 5, 6
 Pelagius praefectus praetorio Ligu-
 riae tributa duplicabat 358, 16
 Pellaeus ductor 282, 23. Pellaeus
 princeps Alexander 376, 24
 Penelopae tela 46, 3
 Pentecostes hymnus C I 13
 peraequator 14, 22
 Pertinax adulescens nobilis 164, 1
 Petrus apostolus 252, 19. 432, 17,
 loquens inducitur 317, 4. Petri
 basilica 313, 17. 315, 4 sq.
 Petrus (Moggus) haereticus socius
 Dioscori 441, 25
 Petrus episcopus (Rauennas) synodi
 Romanae praeses 311, 14
 Petrus 130, 19. honorem adeptus
 nescio quem 131, 5 sq. *app.* magni-
 tudo 130, 20 (Flauius Petrus cons.
 a. 516 *cf.* Rossi Inscr. Christ. I p.
 431 *et* 584, Cassiod. Var. IV 25)
 Phaeton C I 8, 9 sq.
 Phalaecius tertius 219, 3
 Pharao rex C I 9, 31
 Phasiacus C II 68, 7. II 136, 11
 Phoebae lumina (*i. e. caluitium*) C
 II 104, 10
 Phryxus C I 7, 37
 pictacia 375, 18
 Pieria loquela 402, 18. Pierius calor
 C II 66, 5
 Pindareus auus C I 3, 22
 Pitzia Gothorum nobilissimus contra
 Gepidas feliciter pugnat 278, 5 sq.
 Mundoni auxilium fert contra
 Graecos Bulgaresque coniunctos
 278, 15 sq. exercitum praedam fa-
 cere uetat 280, 5
 Placentina urbs 356, 22
 Pleiades 451, 2
 Pollux 19, 8
 Polyphemus C II 63, 1
 Pomerius rhetor 44, 12. alumnus
 Rhodani (Arelatensis) 45, 5. extra-
 neus 45, 13 (Afer genere *Cyprianus
 in Vita S. Caesarii*, natione Mau-
 rus *Gennadius cap. XCVIII*)
 Pontica inhumanitas 243, 14
 Porcianus abbas 221, 13. ponderibus
 carnis absolutus 222, 1. *app.* reue-
 rentia 221, 20
 portitor epistularum domesticus
 161, 9. 170, 6, proprius 169, 5.
cf. 76, 5. 82, 7. 161, 9. 254, 2
 praetoria 14, 19
 princeps praef. praet. cuius insigne
 uitis C II 137—141. 147
 Priscus praefectus prouinciae Asiae
 qui S. Euphemiam interfecit C I
 17, 19
 Probinus 231, 2. patricius pater Ce-

- thegi 409, 2 *app.* eminentia 231, 3.
 (Probinus uir illustris patricius *cf.*
 Cassiod. Var. II 11. consul a. 489
cf. Rossi Inscr. Christ. I p. 416)
 Probus uir doctus et emendatus 193,
 14. 21. 22. V. I. 409, 11. arcem
 tenens inter doctos 214, 9 sq. Fau-
 sto et Auieno eloquentia par 409,
 11. *app.* amplitudo 193, 19
 Proculus Ligur poeta insignis C I 3,
 22 (*cf.* Sidon. Apoll. Epist. IX 15).
 eius nepotes ab Ennodio commen-
 dantur C I 3
 Proiectus sublimis uir 172, 14. 21
 Prometheus C II 65, 7
 Proterius suscipiendae memoriae a
 Timotheo interfectus 441, 23
 Pylades 19, 7
 Pythagorica taciturnitas 188, 13.
 202, 1
 Quaestor C I 2, 5 (*cf.* Eugenetes)
 quaestura 117, 6
 Quintilianus (M. Fabius) declamatio-
 num auctor 483, 14 sq. eloquen-
 tissimus 484, 2
 Quintus martyr C I 1, 48
 Quirinale gremium C I 2, 14
 Quirites 426, 4
 Racanae (*genus uestimenti*) 241, 7
 Rauenna 67, 13. 71, 14. 75, 8. 78,
 15. 153, 19. 160, 22. 165, 12. 168,
 9. 363, 1. 380, 13. inamabilis 140,
 7. Rauennates excubiae 59, 2. 69,
 1. 101, 11. 116, 4. 161, 13. Rauen-
 nate iter 171, 18
 regia (*porta principalis*) C II 17
 rhetorica 461, 4 sq. uersibus cele-
 bratur 407, 1. rhetorum illustrium
 eius temporis catalogus 408, 14
 Rhodanus domnus commendatur
 Symmacho 252, 14
 Rhodanus fluuius 370, 7. C II 124, 1.
 nati Rhodani C II 35, 4
 Ricemer patricius Mediolani residens
 344, 9. 345, 5. 18. 347, 6. 17. bar-
 barus 347, 8. ferocissimus Geta
 347, 11. pellitus Geta 348, 2. filiam
 Anthemii in matrimonium duxit
 347, 27. contra Anthemium bellum
 parauit 343, 25 sq. pacis causa
 Epiphanium legatum mittit 343,
 13. defungitur 350, 26
 Roma 344. 2 *et alibi*, caput mundi
 324, 13. parens orbis 270, 4. 276,
 20. 327, 2. natalis sedes studiorum
 133, 5. 134. 7. 135, 1. 221, 6. 157,
 19. 162, 7. praemium uictorum
 199, 19. lapsantibus tremebunda
 uestigiis 274, 11. Theoderico re-
 gnante floret 276, 20. ab idolorum
 seruitute libera 320, 4. loquens in-
 ducitur 327, 5 sq.
 Romanorum urbanitas 354, 5
 Romanus beatus martyr 55, 20
 Rugis ciuitas Ticinensis traditur 361,
 14. eorum feritas 361, 15 sq.
 Rufinus infans 214, 20
 Rusticae uiduae epitaphium C II 5
 Rusticius episcopus Lugdunensis cui
 Stephanus succedebat 370, 4 (*cf.*
 84, 17)
 Rusticius uir illustris eloquentissimus
 340, 8 (*cf.* Corp. Inscr. Lat. V nr.
 5219 R. presbyter ecclesiae Co-
 mensis)
 Rusticus fornicationes suas nomine
 uestit uxorum 258, 16
 Rutilius gladiatorum conflictum plebi
 contulit 284, 15
 Sabaeus 447, 18
 Sabiana domna 194, 22
 Sabinianus dux Graecorum 289, 2
 Sabinus uir sublimis et omni in-
 tegritate praeditus 166, 3 (Sabinus
 V. S. praefectus annonae depositus
 anno 522. *cf.* Rossi Corp. inscr.
 Christ. I nr. 978). sublimis me-
 moriae Sabini filius 157, 5. ex-
 spectandae memoriae Sabini filius
 145, 13. 156, 16. aegritudine
 impeditus constituta uiolauit 145,
 13 sq.
 Samuel propheta 302, 1
 sanctorum inuocatio (*cf.* martyres)
 50, 3. 76, 17. 144, 13. 154, 9. 155,
 23. 179, 16. 227, 22. 235, 22. 244,
 6. 248, 6. 397, 5. C I 1, 45
 Sapaudiae urbes 375, 20
 Sarmatae cum statione migrantes
 271, 6
 sarsorium opus C II 91 (*cf.* Sirm. *et*
 Burmanni Anth. I p. 485)
 Saturninus martyr C I 1, 47
 Satyrus Ambrosii frater 38, 21
 Saxones 386, 5

- schisma Laurentii 6, 23. 25, 16 sq. 97, 10. 118, 15. 428, 23. nobiles uiri hac coniuratione alieni 329, 10. schismatici libellum ADVERSUS SYNODVM ABSOLVTIONIS INCONGRVAE conscripserunt 289, 15. cuius singula capita Ennodius refutat 290, 9. 291, 3. 11. 292, 5. 18. 293, 1. 20. 294, 13. 295, 10. 296, 3. 12. 297, 11. 298, 20. 301, 16. 303, 23. 304, 11. 306, 12. 307, 25. 308, 12. 309, 21. 311, 6. 14. 312, 10. 313, 2. 315, 20. 322, 3. reducta in ecclesia concordia 169, 9. 252, 18 sq., Theoderici opera 252, 20
- schoenus 281, 14
- Scipio 327, 21. 489, 12
- scolasticum 69, 14. scolastici 241, 25
- scutellae sculpturis ornatae C II 21
- Scyllae canes 381, 1
- Secundinus pater Antonii 384, 26
- segmenta 266, 1
- sella gestatoria 328, 21
- Senarius 39, 20. 79, 7. 95, 21. 117. 13. 120, 18. 137, 25. 154, 2. 156, 2. 165, 2. 175, 10. 205, 7. eum principalis sibi cura adiunxit 175, 12. 205, 9 (cf. 79, 20). uir comitatensis exercitii 120, 24 (cf. 165, 8). diu in Theoderici aula inter exceptores militauit, postea anno 511 comes patrimonii creatus est cf. Cassiod. Var. IV 3 et 4). de prolixis gentium finibus rediit 138, 2. 24. (cf. Cassiod. Var. IV 3). *app.* sublimitas 34, 25. 79, 9. 120, 25, amplitudo 96, 3, culmen 121, 14. 205, 12, domini 117, 20, magnitudo 175, 21. propinquus et amicus singularis Ennodii 35, 8. 79, 15. 96, 6. 138, 2. 24. 139, 5. Fausti amicus 175, 22 (cf. 117, 17)
- Senator episcopus Mediolanensis scriptor, legatus in orientem missus C II 87, 5. 7
- Senator episcopus 71, 2
- septacia (uel septicum) *nescio quod instrumentum* in quo murena Firminae clauditur (*uocabulum corruptum uidetur*) C II 46
- sepulcrorum cultus 479, 19. 480, 8. nulla praeter aquas Larii defuncti ibidem sepulcra meruerunt 15, 7
- Ser (Seres) 285, 20. 461, 8. C II 56, 8
- serpens symbolum crucis Christi C II 7
- Serranus consul 266, 5
- serui fugaces 71, 10. 84, 11. 86, 6. serui a tortore interrogati 300, 21 sq. manumittuntur in ecclesia 414, 11 sq.
- Seruilio Ennodii magister 137, 5. *app.* sanctitas 137, 10. 19
- Sessis *torrens Alpinus* (sensis libri cf. Plin. h. n. I 16, 118) C I 1, 38
- Seuerinus inlusterrimus magister Antonii 387, 12
- Seuerus maritus Firminae inl. f. C II 115, 5
- Seuerus adulescens nobilis 465, 13
- Sicilia 101, 1
- Silenus 189, 18
- Silvester archidiaconus ecclesiae Ticinensis 339, 16
- Simplicianus episcopus Mediolanensis Ambrosii successor C II 78
- Simplicianus adulescens nobilissimus 157, 17. 187, 4. eius dictio 187, 19
- Simplicianus 195, 28
- Sirmiensi ciuitas olim limes Italiae 277, 12 sq. a Theoderico recepta 380, 11
- Solatius 195, 28
- solidi auri 78, 17. 172, 12
- Solutor martyr C I 1, 49
- somni imagines 338, 6. C I 10, 14
- Spartana breuitas 167, 11, concinatio 195, 2
- spatha in fuste C II 131
- Speciosa 41, 5. 27. religiosa femina 54, 5. lux ecclesiae 41, 16. 42, 10. Ticinensis 47, 2. adfinis *ut uidetur* Olybrii 54, 14
- sportula consularis 224, 23
- statuae et imagines describuntur C II 18. 19. 21. 25. 29—31. 92. 98. 101—103. simulacra daemonum diruta 320, 8. 327, 5. 328, 5. de ueteri Tonante noua uascula facta 320, 15
- Stephania domina 194, 22. 239, 18. 211, 22. 241, 10. soror Fausti praefecti 241, 16. 22. Asterii *ut uidetur* uxor, Marciani mater 212, 14. nobilis 410, 2. sancta uidua 241, 21. litteris studens 241, 17 sq.
- Stephanionus (*an* Stephanio?) uir magnificus 159, 3
- Stephanus martyr C I 14. S. Stephani baptisterium C II 149

Stephanus episcopus (Lugdunensis) 84, 17. *app.* beatitudo 84, 19, corona 85, 3
 Stephanus abbas 74, 5. homo sanctissimus 74, 11. 80, 17
 Stephanus diaconus 156, 4
 Stephanus V. S. uicarius (praefectorum) 433, 14
 Stephanus 191, 22. 192, 1. pater Marcelli 191, 23. 192, 5
 Stoechades (cyclades libri) insulae in ora Massiliensi 354, 23
 Stura fluvius Alpinus (*cf.* Plin. h. n. I 16, 110) C I 1, 38
 subdiaconum 335, 28. subdiaconus 113, 19
 subscriptio candidatorum baptismi C II 36
 Summius ager Pado uicinus 336, 7
 Syagria domna thesaurus ecclesiae Lugdunensis 376, 4 (*cf.* Corpus inscr. lat. XII nr. 339)
 Syene C I 1, 7
 Symmachus (Q. Aurelius Symmachus cons. a. 391) praefectus praetorio aduersus quem Ambrosius scripsit C II 142
 Symmachus (Q. Aurelius Memmius Symmachus cons. a. 485, Boetii philosophi socer *cf.* Rossi Inscr. Christ. I p. 443) patricius 218, 9. 408, 20. *app.* celsitudo 192, 20, Romanae gentis nobilitas 192, 22, eminentissimus uir 218, 14, doctissimus 408, 20. ei Ennodius opusculum (VI.) examinandum mittit 218, 9 sq. 410, 13 sq. originario Symmachiani fontis lacte pasci cupit 192, 21
 Symmachus papa 98, 2. 103, 16. 114, 4. 118, 11. 133, 19. 166, 26. 220, 19. 225, 2 (*app. constanter* papa, *nusquam* episcopus). *app.* beatitudo 114, 12. 166, 27. 220, 21. 253, 20, corona 114, 14. 118, 17. 133, 20. 220, 19. 225, 6, apostolicae sedis praesul 137, 1. 412, 17, summas 252, 9. a Laurentio eiusque socii adulterii accusatur 292, 20. 317, 19. 326, 7. 412, 15 (*cf.* schisma). mancipia eius ut contra ipsum audiantur postulatur 298, 20. 300, 12. 313, 22. opes ei ademptae 308, 21. Symmachus synodum conuocauit 305, 5. cui indicandi potestatem indulsit 303, 3. iaculis repulsus 303, 14.

307, 4. — in eligendo episcopo Aquileiensi suam interponit auctoritatem 119, 19. 123, 3 sq. Afris episcopis Nazarii et Romani benedictionem mittit 55, 20. Laurentio episcopo Mediolanensi pecunias debet Rauennae spondente Ennodio acceptas 78, 14 sq. 106, 17. 158, 12 sq. 168, 9 sq. 194, 24, camelos Ennodio 136, 20 sq. Symmachi epistula falso in codicibus AR dictio inscribitur 433, 14
 synodus senatus curiae caelestis 428, 28. eius praeses Laurentius episcopus Mediolanensis 429, 3. 15. eius auctoritas 311, 7. 321, 13 sq. ab Ennodio peculiari libro defenditur 288, 2 (*cf.* schisma). synodalis collectio 305, 6
 Syria C II 80, 3.

Tabularius Comensis 155, 7
 Tanais C I 8, 18. II 94, 2. II 136, 3
 Tancila sublimis uir comes 65, 25 (*cf.* Cassiod. Var. II 35)
 Tarantasia oppidum Alpiibus uicinum 377, 7
 Tarentina urbs 408, 8
 Taurinas urbs 368, 19
 Tellinae uallis descriptio 386, 20
 Terentianus (Maurus artis metricae auctor) 214, 15. 219, 3
 Theodericus rerum dominus 101, 16. 165, 17. 237, 9 (*app.* inuictus inuictissimus 152, 2. 239, 7. 264, 19. 363, 8. 371, 13, potentissimus dominus et ubique uictor 245, 22, dominus libertatis 117, 1, rerum dominus 165, 11. 175, 17, piissimus 313, 8, praecellentissimus 365, 23, clementissimus 254, 8. 269, 11. 291, 16). Alamannicus 283, 15. ab ipso lucis limine Christianus 283, 7. educatur in Graecia 264, 13. eius pater 273, 2, mater et soror 272, 18. Basilisco fugato Zeno ab eo restituitur 265, 5 sq. fasces accepit 265, 20. 23. Bulgarum ductor prostratus non extinctus 266, 16. incitatus caede propinquorum (*cf.* 268, 12) Odoacrem uicit 267, 19 sq., Gepidas qui ad Vlcam fluium resistunt 269, 5 sq., Sarmatas 271, 6. cum immensa roboris multitudine in Ita-

- liam uenit 359, 5. 398, 23. cum Odoacre pugnat 271, 17, ad Veronam 271, 24 (ad Atesin 273, 20). Odoacris socii Tufa duce rebellantes populi auxilio in diuersis urbibus inferiuntur 275, 8sq. 359, 20sq. Rugos uincit 362, 3. fundit Herulorum agmina 275, 22, Burgundionem 276, 3. Fridericum ante socium 276, 8. Sirmiensem ciuitatem recipit 277, 16. Mundonem defendens contra Graecos Bulgaresque bellum gerit 278, 15sq. Vandalorum depradationibus finem imponit 280, 13. 16. Alamannis sedes in Italia concedit 281, 4 (*cf.* Cassiod. Var. II 41). eius uirtus bellica 263, 4sq. 364, 1sq. 268, 16sq. Getici roboris exercitia instituit 284, 5sq. eius in administranda republica prudentia et aequitas 253, 1sq. 263. 20. 276, 24. 310, 11, 314, 6. *cf.* 257, 4sq. Romanae libertatis ius eis qui ab Odoacris partibus steterant lege ademit 362, 17sq. intercedente Epiphanio id restituit 365, 17. generalis indulgentiae pragmaticum promulgauit 366, 3. Epiphanium de redimendis captiuis ad Burgundionem legatum mittit 367, 7sq. Liguribus Epiphanii precibus duas praesentis indictionis fiscalis calculi partes remittit 379, 5. ecclesiae fautor 252, 21sq. eius in ecclesiae concordia restituenda cura 290, 10. 291, 3sq. 292, 5. 293, 20. 304, 13. 305, 16. 310, 3. uisitorem ad synodum legauit 313, 2sq. *cf.* schisma, Symmachus. artium fautor et defensor 262, 3. eius aedificia 276, 16. eius hortus C II 111, corporis formositas 285, 18.
- Theodorus episcopus (Mediolanensis) uir omnium uirtutum C II 88
- Thessalus incantator 345, 1
- Tbetis 500, 11
- Thrax C I 13, 17
- Ticinus (Ticinensis urbs) 42, 2. 331, 2. 332, 3. 18. 340, 21. 341, 19. 344, 21. 345, 11. 349, 17. 355, 5. 359, 14. 362, 11. 377, 6. 381, 5. ab Odoacre obsidetur et expugnatur 355, 17. ad Ticinum Theodericus cum copiis contra Tufam contractis con-
- sedit 360, 1 et pugnauit 363, 21. Rugis traditur 361, 14. Epiphanii cura reparatur 362, 11. ab Odoacre Epiphanii opera Ticinensibus tributi pars remittitur 358, 11. ecclesiae Ticinensis status 339, 13
- Tigris C II 80, 3
- Timotheus (Alexandrinus) Proterii interfector 441, 2. 25
- Tobias 207, 11
- Tolosae alumni Getae 351, 6. 354, 18. Tolosa sedes Eurici 352, 17
- Torisa 65, 2
- Torquati 10, 23. 327, 15
- Tranquillus sublimis uir 251, 5
- Transalpini 258, 6. transalpina peregrinatio 367, 17
- Trasericus rex Gepidarum 277, 24. 278, 5
- Trasemundus (Mediolanensis) 86, 21
- Trasimundus V. I. regiae stirpis germen 105, 22. 24 *app.* piissimus 106, 2
- Tribunus eunuchus C II 69. 70. 71
- triclinii regia C II 17
- Trigga dominus 244, 2
- Troia 502, 4. 14.
- Tufa 359, 21 (*cf.* Theodericus)
- Tullianus calor 405, 25, gurges 27, 19. 297, 6. lapidosa culmina Tulli C II 104, 7
- Tyria purpura 104, 22
- V**alentinus infans 246, 20
- Valeria (*an* Valeriae?) ciuitas circa Danubii ripas 384, 26 (*cf.* Corp. inscr. lat. III p. 416)
- Vandali 208, 13. 16
- Varronis (Maronis *fort.*) elegantia 27, 20
- Venantius V. C. 105, 10. 143, 10. propinquus Ennodii 143, 11. *app.* dignatio 143, 21 (Venantius uir spectabilis, senator, corrector Lucaniae et Brutiorum *fortasse idem*, *cf.* Cassiod. Var. III 8 et 46)
- Venerius episcopus Mediolanensis successor Simpliciani C II 79
- Venetiae 244, 17
- Venetus C II 35, 1
- Veneria pollutio 481, 12
- Venus 482, 5. 505, 6. 506, 23. 26. C I 4, 29. 101

uerecundia uersibus celebratur 403, 12
 ueredarius 219, 20
 Vestales uirgines 495, 19
 Vgelli (?) baptisterium C II 20. 34
 Vicarius uir sublimis 186, 20. 24.
 187, 1. Eleutherii negotium a prae-
 fecto audiendum suscepit 215, 11
 vicarius (praefectorum) 433, 14 (*cf.*
 Cassiod. Var. III 17). uicariae dig-
 nitas 110, 22 (*cf.* Cod. Theod. VI.
 26, 4 *et* VI 27, 22)
 Victor martyr Mediolanensis 216, 4.
 397, 6
 Victor episcopus Nouariensis C II 95.
 praedecessor Honorati qui basili-
 cam apostolorum aedificauit 431,
 6. C II 11, 6
 Victor Taurinatis urbis episcopus le-
 gatus ad Gundobadam missus 368,
 19. 370, 22. *app.* sanctus 373, 19
 Victor 233, 15. sublimis et magni-
 ficus uir 71, 19. *app.* sublimitas
 233, 16. 19. antistitum moribus
 congruens 71, 22. eloquentissimus
 233, 21
 Victoriae ara C II 142
 Viennensis episcopus 376, 6
 Vigilius subdiaconus 113, 19
 Viola uxor Bassi C II 129
 Virgilius sublimis uir 88, 11
 Virgilius poeta C I 9, 116. doctorum
 radix Maro 29, 22. Mantuanus 520,
 7. Maronis magistri 449, 25
 Virgilius Maro homo quidam stultus
 C II 118. 120. 122. (*Virgilium*
grammaticum notari Ang. Mai
Auct. class. V p. IX et Quicherat

Bibl. de l'école des chartes II p. 131
frustra probare studuerunt)
 uisitator regius ad synodum legatur
 313, 3. 314, 23
 Vitalis sublimis uir 87, 11. sacri con-
 sortio gaudet collegii 87, 13.
 uitis principis P. P. insigne C II
 137. 138. 139
 Vlca fluuius tutela Gepidarum 269, 6
uocabula honorifica uid. in hoc
indice sub singulis nominibus pro-
priis uel in proximo indice s. u.:
 amplitudo, amplus, apex, beatitudo,
 beatus, celsitudo, claritas, clarus,
 clemens, clementia, culmen, corona,
 dignatio, dignitas, domini, domi-
 nus, eminens, eminentia, emen-
 datus, excellens, honorabilis, in-
 lustris, insignis, inuictus, ma-
 gnificus, magnitudo, magnus, no-
 bilitas, potentia, praecellens, prae-
 celsus, praeminens, reuerendus,
 reuerentia, sanctitas, sanctus,
 spectabilis, sublimis, sublimitas.
 summas, uenerabilis, uerendus
 Urbicus uir illustrissimus uniuersa
 palatii onera sustentans (quaestor ?
 Theoderici) 365, 24
 Vulcanus 132, 21

Xysti S. basilica C II 9

Zacharias 437, 1
 (Zeno Augustus): pulsa urbe princi-
 palis reuerentia 264, 23.

III. INDEX VERBORVM ET LOCVTIONVM.

A ab: seorsum ab eo captiuitatis sorte deducitur 356, 4. longe a corpore degentem Ennodium perquisisti 241, 1. procum non omnino a sanguine nostro peregrinantem 144, 21. peregrinandum nobis est a germine ditiori 445, 6. peregrinam se facit a gratia 182, 9. pudorem ab statione expellere 89, 9. ab aluceis ad obliqua inuitari 102, 14. ab studio deest 384, 6. facessat a moribus 20, 7 (*cf.* facessere). ab ipso templi tholo artifices corruerunt 357, 16. cerneret a fundamentis aedificia migrare 360, 4. ab oculis tollitur 41, 29. 376, 18. a pectore fugare C I 11, 6. *cf.* II 111, 2. lac ab ubere pressit C I 9, 121. ab aliquorum utero partus excutere 64, 7. candorem roseo ab ore perfundere C II 10, 7. imago ab ordinis proprii rigore laetitiae debilitate confracta 389, 3. a sublimitate uocabuli in tartarum deponi 222, 13. aduersarius a regni sui mole succiditur 374, 5. artubus emortuis et a possibilitate distractis 427, 24. a nitore domini sui dissoluitur 317, 22. a casu suo lapides suspendi 357, 20 *cf.* suspendere. a ueritate in altum ambitioso tollatur eloquio 95, 22. ab impetratione repudiari 224, 1. ab inquietudine releuari 78, 24. ab onere subleuari 186, 18. 78, 21. *cf.* 33, 10. a maeroris intentione restituere 39, 17. a turpi praemio subduci 479, 1. — quem coepisse uidemus a fascibus 11, 17. a cumulo coepit benignitas 95, 3. *cf.* 5, 16. 47, 1. 454, 19. 456, 24. a commotione euenit tacere 23, 23. 268, 14. dos omnis est a moribus C I 15, 4.

uena frequenter currit a themate 424, 5. a me commendaticias sperauit 215, 12. (famuli) ut ab ipsa uobis per amorem condicione plus debeant 106, 1. coactus sermo pretium ab incompacta necessitate surripuit 89, 1. ab stupratoris insidiis pudorem perdere 372, 13. praesentiam magnitudinis uestrae a petitionis qualitate deprehendi 166, 17. inueniri a dispositis tractatorem 166, 18. — (cereum) sit murus ab hoste fidelibus 418, 18 *cf.* 192, 18. 372, 7. — secundis ab Anthemo habentis rempublicam gubernabat 344, 1. nocte tertia a profectioe 194, 10. uicesimo a se futurum pascha dies promittebat 349, 14. in secundo a leuitis numero dedicatur 335, 18. — ab *pro ablatiuo comparatiuo*: mens erga curam sobolis posterior ab inrationabilibus inuenitur 83, 2. quando inueniri potuit quod plus amare possis a filio 83, 9. a sinceritate debita facundiam posthaberi 94, 24. quantum a me merito sis clarior 256, 1. quicquid a ceteris animalibus iussit in homine esse praestantius 419, 19. doctor nulla est ab auditoribus sorte sublimior 437, 20. nobile degenerans tenuisset culmen ab istis C II 24, 8. — ab hoc quod 64, 14 (*nisi rectius ibi ob hoc scribitur*)
 abba 384, 8
 abdicare lucis affectum 60, 18, propositum pietatis 56, 22, facundiae lenocinium 109, 10. abdicatus (filius) 497, 2, 4
 abdere: quibus uos nox generationis abdiderat 330, 2. in ueste carnis abditus C I 14, 19
 abductus ab hostibus 479, 22

abicere cautionem 275, 2, pauorem C I 5, 46. sermo abiectus (*i. q. uilis*) 438, 19. abiecta natura designati 415, 6

abiectio: gratiae plenitudo abiectioe non indiget 65, 7. abiectioem a nobis diligi pro coturno 89, 24. abiectio deprecantis 109, 24 *et sim.* 389, 17. 440, 16. 486, 1 *al.* aliud nobilitat caelestis adfinitas, aliud abiectio terrena submittit 149, 23. quos (seruos) dei seruitium post istarum rerum abiectioem fecit ingenuos 300, 24. nolo fiat in abiectioe possessio 318, 21

abitio *i. q. fuga*: 280, 2. abitio sospitatis 394, 9

abiurare *i. q. relinquere omittere nescire*: Italiae communionem 56, 22, stemmata diuae 506, 24, linguae cultum 53, 20. *cf.* 108, 20. 53, 5, gratiam salutationis 77, 3, senectam C II 60, 9, processum narrationis 115, 20, paginale subsidium 160, 4, iactantiam 455, 22, defectus 80, 7, amicitiam 103, 1, concordiam 319, 2, uitia carnis 208, 9, diligentiam decoris 288, 6, iniuriam 203, 12, praedicationis dulcedinem 383, 21, sanctorum poenas 414, 20, lanistae opus 421, 7, calamitatem 498, 25, seniores hostias 430, 20, caeleste munus 448, 20. quod abiurant linguis corde sectantur 322, 6. abiurantem uilescere baiulus impulit 156, 19

abiuratio fastidii 126, 1

abiurator 477, 25

ablatiui usus rarior: Gallo caeditur anser C II 73, 1. *cf.* 428, 10. ficus munere (?) misit C II 50. uix una hora habens spatium tractandi 129, 22. nihil amplius quam biennio commemoratus 336, 1. *cf.* 390, 22. transeo multiplicibus exemplis luporum rapacitates 475, 14. Auerno surgit C I 9, 116. iussit fauillis surgere C I 20, 26. caelo nil liquitur 6, 12. faustum caelo omen adueniens 116, 26. solio dat iura C I 9, 50. moribus hoc fluxit C II 117, 12. nil uerendo martyre distitit C I 21, 16. quid pluribus? 341, 6. 351, 25. 376, 8. Fausto felix coniuge praemior 196, 6. C II 117, 8

abnegare: spondeo nullum effectum abnegandum 368, 23

abnuere: diem laudare quis abnuat 446, 14. ut mei meminisse non abnuat 118, 18. libandum esse non abnuo 334, 1

abrumpere moras 396, 19, cibum C I 11, 13. immaturus abruptus est 40, 11. in medio deprehensus abrupto 520, 8. in quo abrupto pendimus 32, 10. in abruptum pendere 272, 10. *cf. s. adiectiua*

abscedere *i. q. abire* 92, 3. 380, 6. 374, 15 *al.*

abscidere oratorum schema 28, 3. abscessis praediciis 305, 16

abscondite exhibere 333, 24

abscondito decus clari sanguinis non tenetur 446, 9

absolutio 373, 17. 388, 9. 490, 5

absolutus *i. q. liber* 120, 3. 485, 25

abstinentia stili 44, 2. 13, scriptionis 59, 22. abundantissimam salutem reddere 168, 16

ac uelut *fort. i. q. ac si* C II 78, 5

accedere *i. q. uenire contingere accidere (sich einstellen geschehen)*: accessit nuntius 56, 9, mediator 348, 19, redemptor 367, 14, mater 471, 6, animae mutatio 57, 1, cicatrix 177, 20, luctus 381, 13, euentus 431, 3, forma cautionis 529, 12. beneficia diuina gradibus semper accedunt 137, 22. a. munera uestra C I 7, 22. bona accesserunt 23, 17, mala 498, 22. quod summis accesserit 24, 11. quicquid corporalis incommodi accessit 31, 14. si qua necessitas inter undas certaminum accesserit 359, 17. quis hoc accessisse sibi die una gratuletur 138, 23. si intelleguntur accessisse per studium (*praecedunt* si per negligentiam contigerunt) 175, 4. numquam accessit ut . . . 180, 3. 499, 6. quicquid boni facundis accesserit 185, 3. *cf.* 187, 17. 255, 3. 363, 19. accesserunt ista de casibus 200, 15. quicquid prouidebatur accessit 396, 13. *cf.* Wiener Studien II p. 228

accelera me releuare sermonibus 84, 13

accessio piac dignitatis 249, 1

accessum negare 263, 6, pandere

- 365, 1, patefacere suspicionibus 413, 19
 accendere maerores 235, 9
 accidere: gaudeo mihi perlatores accidere 94, 5, unde opinabar quod prodesset accidere 141, 18 (*cf.* accedere). ex accidenti aurum tibi commodatur (*i. e. ex eo quod hoc tempore paratum est cf.* 369, 2) 367, 18. nihil tu quasi ex accidenti deprecis qui habes a nobis plurima quae repositas 380, 1
 accipere: male oculos meos inpositus labor accepit 151, 14
 accola uetus C I 5, 45
accusatiui usus rarior: penetralia accessit 207, 12. muros exire 202, 20. egredi Romam Rauennam Tolosam 349, 15. 21. 354, 18. 380, 13. digredi Rauennam 67, 13. uita segetum repagulae algoris emissa 425, 6. — regna regimns 407, 18. bella militare C I 15, 18. uenena ludere 504, 14. fauos loqui 18, 8. gentile murmur infringere 353, 22. *cf.* 31, 8. C II 90, 2. magna dolere 110, 19. magna gaudentem parua loqui 13, 10. magna peccare 503, 12. nil amare 505, 6. nil tacere C I 3, 24. quod gaudeas 424, 21. quod laetetur 320, 15. quod potiti sunt 253, 6. raucum concinere 272, 15. *cf.* 402, 12. dirum anhelare 396, 23. dira micare C I 5, 36. extremum mugire 417, 16. longum ualere 67, 1 (*cf.* 80, 16. 387, 20). ista dignus 219, 5. cetera difficilis C I 1, 24. inpastus uiscera C I 7, 29. colla summitteris 481, 27. sparsa capillos C I 4, 36. frontem monstrat sarta amictum C II 45, 18. picta genas facies C II 82, 4. pectus repleta Lyaeo C II 147, 2. Latium satiatus pectora rorem C II 17, 9
 acerbare commissum 478, 3
 acerbus: fecisti acerbius quod delinquis 481, 18
 actus *i. q.* opus 434, 9. 484, 21. actuum 52, 16. 66, 24. 385, 4. 85, 16. 182, 6. 360, 10. 413, 14. 422, 5. 483, 2. actibus 105, 8. 383, 15. 388, 24.
 actutum 103, 14
 acuere *i. q.* excolere 21, 13
 acumen: totius acuminis uir 377, 24. utriusque propositi acumina (*i. e. culmina*) 200, 2
 ad: praeceptum ad Geuicam exhibuisse perhibetur 86, 15. *cf.* 402, 5 *et sim.* ad clericos acuti dentis morsus exhibuit 4, 4. alia sunt quae ad usum praesentem adhibemus 304, 9. limam studiorum ad oris fabricam non negauit 53, 18. ad substantiam caritatis quod uotis poscendum est effectu seniore conciliare 174, 3. ad notitiam uestram occurrit 105, 10. ad gelidam canitiem hoc putans posse sufficere 474, 24. nequaquam ad cursum proficis liquoris impendio 424, 2. non facit ad mores credentem fallere sanctos 410, 15. iunxit ad uitam perpetuam quod in ista seruauit 40, 11. *et sim.* iungere addere sociare ad aliquid 185, 13. 302, 14. 424, 3. 446, 5. C II 11, 7. II 56, 7. II 67, 10 *etc.* lana gemma potestas quid sunt ad nostrum iuncta supercilium (*i. e. comparata cum n. s.*) 408, 9. nec ad inlecebras adstringitur lux naturae 374, 20. qui ad hoc non dispari admiratione concordat 187, 23. — ad ecclesiae fastigia creuit 433, 5. laus ad cumulum perducta 460, 16. ad meliora formare 420, 6. ad bona studia fabricare 103, 9. ad amicitias recenti incude formatus 142, 10. ad Romanum decorem politum conloquium 207, 20. ad terrena uitam ducere officia 459, 11. ad breuitatem epistola cogit 113, 13. ad bonam ualitudinem sancti patris salus respirat (*cf.* adspirare) 25, 14. ad supremam opulentiam conualescere 253, 18. ad centenos fructus adsurgere 392, 26. uobis crescit ad meritum 98, 20. terga iactis infecunda seminibus ad ubertatem sulcis urguere 232, 16. ad solam uuarum spem uites tuae ramos extendant 453, 12. ad disciplinarum frugem praemiis inardescere 383, 12. *cf.* 113, 20. 25. 289, 3. 406, 12. 411, 8. 436, 9. 437, 8. 469, 6. 496, 19. 502, 7. C I 3, 17. ad memoriam promissae fidei scripta transmittere 35, 5. ad diligentiae testimonium

76, 6. 90, 9. 101, 19 (cf. 41, 23. 51, 22). ad desiderii copiam militat oris officium 78, 2. ad fidem ueterum sanctionum militare 51, 16. notitia culminis uestri ei ad fidem probitatis accessit 149, 13. ad opinionis gloriam dare subiectis 242, 15. ad praesidium diurnae lucis lychnos accendere 295, 23. ad meum conpendium inuigilat 407, 16. mundi ad salutem curritur C I 13, 23. ad profectum informari supplicis 400, 12. ad incrementa sollicitudinum triumphos filii numerare 60, 14. ad humilitatem aliquid conferre 71, 19. aliquid deputare ad defensionem 90, 1, ad gratiam 126, 9, ad gloriae augmenta 412, 4. piscium populos non ad delicias sed ad horrorem nutriens 14, 24. ad fructum bonae opinionis subducere 50, 21. ad summam beneficii aliquid postulare 200, 22. ad praeiudicium aestimanti nomen opponere 100, 5. nec facile ad candidum redigitur (?) 399, 22. transit ad affectum (*i. e.* res amoris fit) quod fuit imperii C II 80, 8. accessit (*i. q.* contigit) ad genium meum quod paginas imperasti 115, 5. ad genium conscientiae tuae maiora praestitisti 200, 15. ad genium claritatis proficit 411, 15. ad camenalem ignominiam uersus adieci 524, 9. iungentes ad dispendia gaudiorum statum ualetudinis imminutae 68, 25. (cf. 291, 2). cui ad plenam legationem sufficit imber oculorum 115, 26. uos ad uicissitudinem exhibete crebra colloquia 255, 20, ad leuamen 161, 15 — ad plectrum ducere silvas C I 9, 118. cicatrix quae ad medicinam accesserat 177, 20. oris ad imperium submittunt colla chelydri C II 44, 8. pressum pectus angoribus ad amoris uerba non erigi 72, 15. ad cuius (prophetae) precatum fluentia siccentur 418, 4. ad innensi fascem doloris subcumbere 114, 20. — ego ad diligentiam circa uos meam patior sermonis infantiam 95, 23. oriens haesit (*i. e.* stupuit) ad aspectum lampadis alterius C II 87, 10. ad aestimationem occulorum facinorum

ferenda sunt quae fatetur 63, 23. ad directum homines (hominis?) agitis propositum 463, 14. ad instar dominatus sui 347, 7, ad instar fistulae 528, 25. — coniunx nobilis est ad superos C II 147, 6. conscientia roboris paucis adquiscit ad latebram 183, 9. ad poenam reos lex annosa non teneat 411, 23. manus ad calathos frangebamus 501, 25. pullos ad solis radios parare 30, 5. ad quae studia pigrum esse nec amantem conuenit nec facundum 250, 8. cf. 65, 6. 427, 6. 490, 24. ad hanc causam specialiter locutus intonuit 300, 2. cf. 250, 5. ad hoc (*i. e.* propter hoc) tu scripsisti 226, 17. 243, 23. ad aliud 144, 9. ad dies conticui 84, 6. ad diem constitutum occurrit 156, 16. ad loquendi tempus ostium cordis aperitur 532, 24. ad praesens 213, 14. ad ultima 432, 2. ad liquidum 348, 8. 375, 24. 387, 2

adelinis tumor 132, 9

adcommo^dare pectus gubernaculis 450, 21. clementer adcommo^dare aliquid 371, 11. 418, 15. 447, 12

adcommo^dus 58, 1. 67, 26

ad crescere: legitimus tibi heres ad crescat 373, 13. titulus laudis 367, 9. cf. 307, 16. C I 9, 81

addicere *i. q.* damnare punire subicere 208, 11. 375, 6. 397, 19. 470, 20. 478, 16. 481, 4. 495, 6. 496, 25. febris addicor 210, 2. dum mortes hostium ictibus tuis fauor diuinus addiceret 473, 6. stilo pie districtioⁿis addictus 441, 19. crescentem certandi curam facultatum defectus addixit 479, 1

adducere: illum ante oculos tuos in exemplum elocutionis adduco 23, 3. loquelae uenam in lucem adducere 17, 14. in istum bonorum omnium consensus adducitur 340, 24

adeps ingenioli 398, 6

adeptio 183, 16. 393, 6. 442, 20

adeptus *passiue*: dignitas adepta 211, 13. adepta custodite 408, 12

adesse *i. q.* adiuuare adistere: supplicauit ut adesset in me beneficii suis 398, 9. cum pater mihi dignaretur adesse 492, 15. cf. 401, 9. adeste supplici 169, 22. periclitantibus adesse 378, 16, dictis C

- I 9, 30. sors cupitis adfuit 491, 20. in solacio adesse sublimi 317, 14. operatio adsit muneri 439, 5. mihi adsum 142, 17. adesse partibus suis 90, 13. 20. 99, 15. 105, 20. 110, 21. 120, 9. 168, 17. 244, 14. 250, 22.
- adfatus: uisitatis affatu 59, 1. contempti desiderantur adfatus 70, 14 *et similiter de epistulis* 82, 11. 100, 16. 190, 15. 161, 16. 181, 3. — *i. q.* oratio 208, 24. 366, 8. 416, 1. 464, 2
- adfectio *i. q.* amor 3, 10. 34, 3. 34, 21. 39, 9. 137, 10. 161, 20. 402, 6. 434, 5 *etc.*
- affectiosa pudicitia non coacta 401, 3
- adfectus *i. q.* animi condicio: talem dignatio uestra tenuisset affectum 6, 4. quibus affectus est meam amicitiam custodire 33, 4. quod meo militabat affectui (*i. e.* desiderio) 64, 21 — *i. q.* amor, studium 17, 20. 20, 23. 28, 2. 39, 14. 40, 25. 43, 13. 46, 12. 51, 12. 56, 4. 60, 18. 61, 22. 64, 21. 88, 9. 97, 5. 98, 2. 107, 22. 108, 12. 109, 24. 217, 17. 382, 24. 387, 1. 398, 4. 506, 15. C II 45, 14. II 107, 2 *etc.* supercilii affectus est esse subiectum 26, 9. debendae salutationis affectum reddere 119, 5
- adferre (*i. q.* offerre) triuiale carmen 529, 8. definiuit numquam cenandum, ut commutatio horarum ac per hoc semel in die reficiendi tempus adferret 343, 3
- adflare: te spes afflauerit 248, 1. ipsum ne odor quidem huius opinionis afflauerat 339, 4
- adfectio *i. q.* maeror 119, 14. 173, 17
- adfligere: adflixit pondus pretium fornacis C II 46, 3. — adfictorum consolator 378, 14. adfictiores 496, 5
- adfluentia: affluentia eloquii 92, 9, oris 92, 21
- adfluere: ut alimentis affluerem 399, 13. praefert affluentibus necessaria 156, 6
- adgredi: consularem uirum quasi aequalis adgredior (*i. e.* praedicaturus sum) 9, 17. aestimatis uiribus adgredi sarcinam 465, 12. adgressus est tractare 362, 6
- adhaerere obsequiis principalibus 121, 8, beato Petro 442, 2. indumentum adhaeret corpori 269, 1. mendacii adhaerentia uerba 316, 1
- adiacere: cui adiacet humana facta componere 67, 18. adiacet dictis locupletibus rubiginosos componere 524, 5. adiacet etiam publicanis uitia damnare 325, 13
- adigere: (eques) uolans pedibus constanter adactis C II 123, 13. res stimulis amoris adacta 423, 11
- adiectiua generis neutri substantiue: adbita C I 21, 1. aduersa 6, 6. 69, 2. 74, 10. 101, 24. 136, 4. 496, 3. *etc.* affluentia 156, 6. ambiguum 451, 5. 439, 18. amoena C I 4, 30. angustum 41, 25. artum 109, 14. 267, 8. 268, 4. blasphema 442, 5. blanda 27, 13. C II 117, 5. caerulea *i. q.* mare C I 6, 21. caelestia 376, 23. celsa 13, 6. 103, 7. 388, 19. coepta 368, 14. confusa 439, 19. comica C II 3, 17. conuexa *i. q.* caelum 364, 4 (*cf.* Claud. Rapt. II 91). culta C II 44, 2. cupita 107, 4. 112, 16. 157, 21. 160, 20. 491, 21. deuia 451, 7. diuersa 54, 20. 171, 22. diuina *i. q.* diuinitas 116, 27. 495, 22. dubia 32, 20. 37, 2. 253, 2. 272, 12. 465, 6. C I 1, 43. dura 56, 10. 174, 11. 474, 15. C I 12, 15. dulcia C I 1, 41. edecumata 75, 20. errata 28, 13. 41, 11. 57, 8. 107, 9. exacta 115, 8. expensa 153, 12. extrema 128, 16. 460, 3. 490, 3. fanda C I 9, 134. festa. 273, 6. fortia C II 3, 17. II 33, 4. fortuita 195, 10. 501, 6. futura 379, 12. gesta 264, 11. 415, 17. gelidum profundum (*i. q.* hiems) C I 6, 1. incertum 167, 17. 237, 14. 437, 16. anxium incertum 124, 18. 136, 20. longum incertum 242, 5. incerta 47, 14. 77, 13. 119, 23. 124, 2. 443, 8. 459, 7 *etc.* infusa 416, 19. iniuncta 69, 7. 236, 13. 594, 3. iniucunda 93, 7. inpensa 110, 21. imperata 126, 21. inperita 107, 21. iurationalia 83, 2. interiora 94, 17. intermissa 458, 21. interna 420, 4. interrupta 263, 17. intima 468, 30. C I 20, 8. intimanda 400, 18. inuia 263, 20. C I 1, 23. iussa 25, 16. 397, 21. 411, 9. iusta C I 9, 52. laetum C I 6, 35. laeta 72, 24. C I 1, 41. laudanda 437, 16. lecta

C II 3, 4. legenda 64, 15. liquidum C I 1, 36. longa 446, 19. longinqua 33, 12. 66, 13. longiora 140, 10 *et al.* largienda 399, 16. lucratiua 278, 13. mactanda 376, 21. magna 452, 5. 341, 23. C II 4, 2. meliora 428, 18. moderna 418, 3. necessaria 118, 2. obiecta 412, 12. obliqua 102, 15. 199, 22. obscura 224, 21. orata 498, 16. optata 48, 6. paruula C II 3, 8. pendentia 391, 13. perdita C II 9, 3. praecipua 112, 5. praestanda 106, 13. praestita 117, 11. possibilis 528, 20. postulata 88, 18. potiora 33, 6. 477, 12. procuranda 400, 19. prospera 24, 3. 8. 130, 24. 173, 7. prouisa 5, 22. purum C II 101, 4. quieta 37, 1. resignanda 166, 5. secunda 74, 11. 128, 23. sequenda 86, 9. 96, 8. 146, 23. C II 24, 6. spinosa 182, 17. sublimia 388, 20. suggerenda 42, 20. 110, 23. superna 365, 16. terrena 365, 16. tristitia 249, 14. 427, 15. C I 6, 36. transacta 321, 5. transcursa 338, 21. uernum C I 4, 31 *et al.* uisa 13, 15. uindicanda 30, 23. ultima 487, 5. uitalia 380, 18. 468, 27

adiectiua gen. neut. cum. gen.: abrupta itineris 390, 16. abrupta uirtutum 476, 23. alta uiscerum C I 11, 28. amara praecordiorum 199, 10. ambiguum nebulosae narrationis 17, 18. *cf.* 233, 11. amoena dictorum 402, 23. angusta terreni carceris 460, 5. *cf.* 230, 14. arcana pectoris 87, 15. *cf.* 420, 5. cupita sermonum 190, 17. debita salutationis 21, 18. 26, 23, 35, 6. decora litterarum 35, 19. d. sermonum 314, 7. delenifica conloquii 28, 4. deuia et angusta terrarum 8, 12. discreta regionum 127, 9. dubium temporis 428, 22. dubia casuum 479, 2. dubia ualitudinis 31, 3. *cf.* 299, 16. 274, 16. dura peregrinationis 157, 24. d. castimoniae 499, 13. d. supercilii C II 88, 10. excelsa montium 398, 26. excellentia munerum 118, 17. imbecilla humanitatis 221, 23. i. consilii 499, 22. imperuia fluminum 263, 12. incerta liquentis elementi 1, 3. i. mundi 384, 1. i. periculorum 32, 10. i. uentorum

8, 8. i. deliberationis 402, 5. *cf.* 116, 3. 121, 4. 190, 13. 297, 8. 451, 1. infima miserorum 405, 22. interrupta montium 190, 7. inuia nemorum 528, 25. interna conuersionis 342, 11. *cf.* 468, 15. 471, 10. lubricum aetatis 501, 19. male-suada conloquii 28, 5. manifesta gaudii 131, 7. necessaria sumptuum 360, 26. nubila maeroris 119, 1. n. uitae C II 83, 5. obscena fallaciae 236, 16. obscura infidelitatis 399, 14. o. mentium 31, 11. praecelsa reatum 478, 5. praerupta saxorum 387, 18. 505, 12. profunda fluminum 271, 17. repugnantia naturae 13, 22. rimosa testudinis 528, 7. sacra uitae C I 20, 24. secreta dolorum 361, 12. secreta latentium morborum 97, 16. *cf.* 19, 2. 58, 24. 111, 4. 390, 18. 395, 20. 389, 11. secunda deliciarum 271, 2. s. prosperitatis 103, 14. serena alloquii 119, 13. s. animi 174, 22. s. animorum 177, 4. s. caeli 364, 3. s. diligentiae 107, 7. s. laetitiae 169, 19. s. auris 131, 10. s. orationum 450, 17. summa rerum humanarum 310, 12. *cf.* 292, 6. C I 1, 35. tranquilla pectoris 76. 23. transacta angustiarum 25, 2. 327, 22. turbidum maeroris 119, 13. uerna saecularis licentiae 532, 6. uetita legis 8, 13. uniuersa itineris 42, 3. *cf.* Wiener Studien II 236

adiectiua aduerbialiter e. g.: celer scripsi 27. 1. 64, 10. 153, 4. 180, 7. suscipe laetus C I 7, 73. accipite benigni 258, 13. 402, 9. celesresque fauillas restituet C I 4, 102. *cf.* 57, 8. 99, 2. 20. 162, 20. 197, 3. 212, 20. 253, 5. 267, 17. 329, 9. 336, 21. 368, 14. 432, 24. 447, 9. 457, 3. 491, 21. 498, 10. 20. C I 7, 7. I 9, 162. II 13, 4. II 70, 1. II 150, 3. *etc.* construxit mundior aedes C II 81, 9. exhausit fortior ictus C I 4, 117. blandior ad falcem messor perducit aristas C I 3, 17. *cf.* 357, 13. C I 11, 17. II 76, 3 *etc.*

adinuentio 474, 6. adinventiones 284, 24

aditio *i. q.* uisitatio: iam si matronarum delectat aditio 409, 18

- adiudicatio 309, 3
adiumentum 141, 20. 187, 5. adiumenta 187, 17. 184, 9. 286, 6
adiungere: quae ad instructionem suam raptor adiunxit 8, 19. inter imperatores adiungi 266, 13. plectra quae digitis meis urbanus adiungis 529, 2. patris brachiis adiungitur 445, 3. quem pernix insecutor adiunges (*i. e.* consequeris, *an corr.* adurges?) 3, 1
adiutorium 16, 13. 44, 26. 119, 19. 153, 22. 204, 4. 396, 15
adiutrix dextera 295, 21. a. pagina 57, 22. 114, 8. a. facundia 58, 22. 282, 19
adlabi: nuntius adlabitur 33, 16
adlegare *i. q.* confirmare proferre argumentis probare *uel* commendare 37, 19. 40, 7. 51, 20. 53, 22. 95, 12. 104, 19. 140, 14. 145, 20. 156, 7. 291, 10. 345, 4. 466, 4. 466, 22. 488, 3. 492, 9 *etc.*
adlegatio 5, 18. 27, 14. 29, 12. 34, 16. 37, 14. 114, 21. 126, 14. 131, 9. 136, 24. 158, 24. 168, 6. 196, 17. 303, 4. 305, 16. 316, 13.
adlocutio (*sc. epistularis*) 231, 7. 232, 3
adloquium *ut* conloquium sermo *de epistulis* 22, 14. 24, 17. 29, 5. 77, 18. 25. 135, 25. 177, 14. 211, 18. 215, 14. 216, 25 *etc.*
admirabilis episcopus 378, 10
admiscere: ut ego quoque poeta nouus admiscear 132, 1
admissor sceleris 7, 21. 9, 8
admittere: preces serenus admitte 371, 26. quod cum admiratione lector admittit (*i. q.* accipit) 360, 13
admonere: haec sunt nostris quae uos licuit uocibus admoneri 445, 12
admouere gemmas ad usuram 462, 18
adnectere: proeliis temperantiam nullus adnectit 374, 2
adnisu roboris 478, 12 (*cf.* Symm. Epist. V 74)
adnuntiatio 145, 12
adnuntiatrice 431, 6
adoletur turicremis Pauchaeus ignis altaribus 417, 15
adoranda monumenta 184, 2. 441, 19
adoreae 281, 16. 283, 20
adoriri: in his sermonibus adorsus Antonium 389, 20
adparecere 188, 2
adpetentia 61, 20. 403, 24
adpetitus corporeus 338, 5
adplicare aliquid inperitiae 29, 20. timori 144, 24. 413, 3. laboribus 283, 8, ad compendium unius 360, 19
adponere: uenator portis adponit missile ferrum C II 17, 3
adportare: spinas campus adportat 366, 21
adquiescere pactionibus 278, 7. quibus mundi huius potestatibus uel si minentur adquiescendum credimus? 442, 11. numquam animi tui status dubiis adquiescit 272, 12. non adquiescunt monitis 410, 1. uix aliquibus adquiescit obstaculis mens amantis 164, 12 *cf.* 494, 3. nouerint cuius iugulis adquiescant 270, 17. adquisistis quae nouerint ligonibus tellus adquiescere 281, 10. adquiescere pudori 120, 19. petitioni 401, 15. uocati adquiescimus 398, 1. qui ut cogatur adquiescit (*i. e.* se cogi sinit) 406, 13
adridere: conatibus meis fauor caelestis adridet 234, 20. *cf.* 435, 19. cui iam maior suboles adridebat 474, 21. adrisit habenti C II 84, 7. adridens labiis quae facit unda sitim C I 8, 40. adridentia labiis fluente 48, 15. consors adridet flamma labellis C I 4, 23
adripere iter 165, 9. 171, 19. 174, 7. 228, 14. 268, 17. 275, 19
adscendere: uicesimum annum aetatis ascendit 337, 13 (*cf.* Corp. inser. lat. III nr. 3989)
ascensio domini 548, 1
adsciscere: Loth sanctorum turbis adsciscitur 13, 5. ecclesiae adscitus 434, 20
adsequi: commodum quod serenum examen adsequitur (*i. q.* sequitur) 415, 9
adserere *i. q.* confirmare affirmare probare 6, 22. 8, 24. 21, 21. 37, 12. 42, 17. 48, 16. 60, 22. 61, 12. 18. 66, 2. 70, 7. 86, 19. 87, 8. 90, 20. 94, 23. 95, 9. 96, 8. 98, 15. 110, 8. 111, 18. 112, 22. 115, 22. 129, 5. 130, 14. 134, 20. 150, 3. 170, 20 *et saepe*

adsertio 45, 4. 89, 6. 145, 17. 231, 12. 291, 3. 365, 3. 412, 21. 431, 19. 433, 17
 adsertor 29, 11. 43, 17. 63, 20. 373, 23. 403, 2. C II 69, 7
 adsidere *i. q.* medici officio fungi: unus ex his qui adsidebant mihi 396, 27
 adsistere: nitor ei usque ad consummationis tempus adsistat 212, 16. quamvis Laurentio adsistat probitas sua 114, 5
 adsociare castitatem indignis 481, 8. id generi sceleribus suis adsocians 474, 2
 adsolere: ut adsolet 279, 10. ut adsolent animae 269, 25
 adspectus *i. q.* oculus 284, 20. 332, 17. 347, 21. acies tuae aspectu consummant proelia non labore 271, 20 (*cf.* ueni uidi uici)
 adspicere: neuter deuotionem nostram fauor aspiciet 482, 20. *cf.* 95, 19. 153, 6.
 adspirare ad curam officii epistularis 199, 3, ad liberales disciplinas 133, 2. *cf.* 108, 3. 191, 25. 240, 8. in serui tui copula serenus adspira 237, 2
 adstipulari 62, 26. 89, 7. 187, 16 *etc.*
 adstipulatio 70, 9. 114, 9. 164, 2. 233, 22. 224, 11. 283, 3. 291, 5 *etc.*
 adstipulator 142, 9. 266, 19
 adstantes *i. q.* praesentes testes 379, 22
 adstruere: inuisum mihi eloquii uber adstruerem 523, 2
 adsuere: fides mendacio sermonum technis adsuitur 296, 3
 adsumere: nec parem confictum usus potest et torpor adsumere 26, 22. lucem facere ut auctor adsumit 411, 19. formam adsumere (*i. q.* exemplum capere) 107, 10. 120, 21. ut perlator ex litteris principum orationis adsumat 166, 8. horum unus adsumptus est (*i. e.* obiit) 388, 7
 adsumptor auarae laudis 423, 9
 adsurgere: ille uiolentior adsurgebat 357, 13. ad certamina adsurgebat 29, 25. ut proeliantes bucinis adsurgunt 383, 9. ad culturam admonitionis adsurgere 232, 15. ut ille qui in uobis notus est uigor adsurgat 118, 7. caritas stimulo

scriptionis adsurgat 158, 10. ad centenos fructus adsurgere 392, 26.
 auris uanae laudationis adsurgere 395, 16
 adterere (*i. q.* considerare, rationem habere) meritum 49, 14. loca tempora 52, 18. 309, 24. culmum 447, 9. uiam culparum 484, 20. nobis quid remansit attendite 95, 17. *cf.* 17, 25. 154, 7
 adtentius orare 212, 11
 adtenuare: adtenuatur mens inpasta conloquii 120, 6. adtenuat uim diuini iudicii 365, 6. adtenuare aliquid genere dicendi 331, 17
 adterere: omne pomerium simulacro congressionis adteritur 284, 11. cuius uestigia callis adtriuerat 363, 5. adtrita puluere canities 11, 19. adterebant otia facultates 282, 12
 adtestari 242, 21
 adtestatio 16, 24. 286, 16. 302, 7
 adtollere fabricas 357, 2. quis per spinosa gradiens purgatum iter adtollat? (*i. q.* declinet) 182, 17. adtollere (*i. q.* praedicare) 374, 2. 446, 14. adtollere (*i. q.* animum confirmare, augere) 33, 26. 27, 23. 74, 1. 192, 11. 443, 19
 adtonitus 349, 22. 345, 25. 381, 10. de aliqua re 272, 21. 364, 21. 352, 20. pignoris adtonitus C II 86, 4 (*cf.* Sil. VI 231 XIV 246)
 adtrectatio Mundonis 278, 15
 adtribuere paginas 144, 9. 161, 1, solacia 112, 24
 adtritus: de adtritu fauoris publici frons refugit 458, 22. sermo nullo splendescens dictionis adtritu 451, 23
 aduehere: quos periculorum timor aduexit 375, 5. tot sententiarum uarietates aduexit 429, 2
 aduena arbor C I 9, 140, benignitas 434, 22, cultus 461, 7, genius C II 60, 10, metallum C I 4, 34, terror C II 18, 4
 aduenticius 255 17. 407, 14
 aduersitas *i. q.* res aduersae 55, 25. 56, 15. 97, 12. 119, 3. 162, 14. 173, 7. 271, 3. 399, 5. 457, 26. 498, 20. C I 2, 14 *etc.*
 aduertere *i. q.* animum aduertere 61, 24. 63, 5. 80, 8. 98, 8. 117, 20. 477, 14. 485, 15 *etc.*

- adulantes adolescentiae flores 532, 5
 adulescere: rogo ut (opinio) portitori inpensis adulescat auxiliis 221, 10. sermonis adulescit cultura 222, 2
 adulta iurgia 329, 17
 aduocare regiam defensionem 16, 10. aduocata nece mundi mala sepeliri 474, 12
 aduocatio fisci 37, 8
 adyta iudiciorum 299, 12
 aedificare: cadaver primaeum facias aedificante lyra C I 7, 22
 agrescere 43, 24. 141, 18. 153, 16. 326, 24. 216, 22
 aegritudo 238, 10. 219, 12. 227, 20 (cf. 226, 24). 232, 3. aegritudines 211, 2. 212, 6. 390, 17 etc.
 aemulator Moysi 338, 17
 aenigma 297, 5
 aequales (*Mitmenschen*) 386, 8
 aequatio distributionis 491, 2
 aequare: opinionem uestram astris aequauero 142, 18
 aequoreus miles C I 6, 18
 aestimare *i. q.* putare: ad officia naturae nisi coactum aestimat non uenire 489, 17 etc. si fida interpres amicitia se aestimans uotum uidet alterius 111, 12. aestimatis uiribus adgredi sarcinam 465, 12 (cf. 288, 23)
 aestimatio *i. q.* iudicium, diiudicatio: inter spem et metum dubia aestimatione dstringor 25, 19. animus naria aestimatione iactator 33, 20 et sim. 122, 3. 136, 20. 175, 3. 188, 2. 245, 11. 259, 4. 288, 23. 314, 12. 340, 20. 351, 27. 364, 1. 400, 3. 412, 12. 420, 16. 429, 19
 aestimator 49, 15. 58, 12. 162, 9. 302, 16. 366, 12. 389, 24
 aestiuus: aestiuae niues 14, 12. preserat aestiuo corpus sub fasce lacerna C I 1, 17
 aestuare: aestuet (*i. e.* luceat) et nobis semita 417, 25. iecoris tui flamma aestuat 35, 22. currunt ad ecclesiae domum totis direptionis incendiis aestuantes 355, 25. aestuantibus (*i. e.* sollicitis) blanditur alloquio 246, 17
 aestus: ab aestibus Oceani missus C II 69, 6. aestus (*i. e.* sollicitudines) 6, 7. 33, 19. 39, 16. 42, 12. 48, 14. 163, 14. C II 66, 1
 aetas *i. q.* temporis spatium 73, 1. 254, 9. 459, 18. non licet per aetates perire 383, 15
 aether generis neutri 53, 18. 171, 23. 290 17 (*contra* aethera 279, 17 *saep.*)
 aetherius 56, 18. 117, 3. 240, 25. 262, 15. 283, 21. 388, 8. 495, 21. C II 95, 7
 aeuum *i. q.* aetas 112, 11. 264, 19. 274, 12. 466, 7. 486, 15. 492, 18. C I 4, 56. II 12, 10. II 89, 1
 agere: ad directum homines agitis propositum 463, 14. corpora gressibus acta suis C II 43, 2. longum iter agere 382, 26. — *i. q.* efficere uel efficere conari 110, 15. 123, 9. 168, 10. 174, 10. 181, 10. 227, 15. 229, 11. 249, 19. 272, 24. 274, 13. 279, 18. 284, 12. 15. 286, 4. 376, 8. 378, 1. 448, 2. 468, 5. 10. 470, 23. 493, 19. 501, 21. 532, 21. — mecum melius agitur 213, 9. 227, 5 (cf. 206, 21. 229, 4). feci ut ageret dominum profugus imperantis 506, 7. cf. 123, 13.
 agitare: angustia in artum res priuatas agitabat 268, 4
 agmina egena *i. q.* multitudo pauperum 328, 15
 agnitio molestiarum 140, 6. desolationis 399, 15. ordinis 439, 13.
 agnoscere *i. q.* cognoscere, intellegere 12, 8. 26, 4. 49, 24. 55, 22. 57, 12. 81, 16. 86, 22. 95, 11. 105, 8. 112, 3. 118, 15. 122, 21. 132, 2. 209, 23. 275, 23. 278, 18. 284, 17. 363, 10. 372, 19. 374, 9. 375, 21. 389, 21. 409, 15. 419, 13. 487, 3
 agon 428, 21. 445, 9
 album curiae caelestis 50, 4
 argentis pelagi lapillos C I 4, 39 (*i. e.* maxime remoti, argentes *coni. Barth. Aduers. p. 479*), argens axis C II 94, 1
 algida Tanais dorsa C II 136, 3. algidus pauore 268, 8. C I 18, 12
 algoris pabula 36, 3
 alienigena 334, 11
 alienus: transcendendi alienis mensibus ninguídos saltus 371, 6
 aliger C I 4, 49. II 109, 7
 alimenta ignium 54, 26. alimentum parentis 484, 12. 474, 1
 alimonium 171, 23
 aliquando *post* si 272, 9

- aliquanta praeteruolo 427, 17. ali-
 quantis diebus 340, 21
 aliquatenus 424, 10
 aliquis *post sine* 77, 13. 85, 20. 315,
 24. 336, 19. 342, 12. 357, 14. 360,
 22 *etc. post negationem* 35, 23.
 42, 14. 116, 12. 245, 7. 357, 18.
 528, 5 *etc.*
 alius *i. q. alter* 155, 6. 273, 22. 500,
 14. unus—alius 449, 20. 457, 21.
 alius—alter 129, 20
 alnus *i. q. nauicula* C I 5, 49. II
 134, 7 (*cf. Apoll. Sid. carm. IV 326*)
 Alpinus sermo 35, 21
 alma Venus C I 4, 29. mens alma
 C II 20, 8
 alter: alteri ostendendo quod pius
 es, alteri quod seuerus, alteri—
 alteri 426, 12
 altrix metalli uena 49, 23. a. homi-
 nis herba 187, 12. *cf.* 19, 4. 417,
 5 *etc.*
 alucinatio 61, 7
 alumnus Rhodani 45, 5, Tolosae 351,
 6, mapalium 528, 21. lacrimae do-
 lorum alumnae 367, 25
 aluus sacri fontis uirgo et mater (*i.*
e. baptismus) 467, 7
 amare *i. q. aestimare: fatigationis*
meae compendia non amaui 42, 17.
fecit sequacis meritum opinionem
illius plus amari 449, 24. *sim.*
 135, 25. 499, 6 *et alibi*
 amaritudo pectoris 324, 6. 474, 14.
 489, 24. 502, 21
 ambages: putatus est sine ambage
 sublimior 267, 4
 ambiter 375, 14. 379, 1
 ambitione crescere dicendi 92, 22
 ambitiosum eloquium 95, 22
 ambire: nox mundum fuscis ambi-
 tura complexibus 439, 17. ambitur
 paricidae statua fortium uallata
 lateribus 478, 7. si sermone ualeret
 ambiri 85, 12. 367, 22
 ambulare *i. q. ire, uenire: rogare*
hominem dei ut ambulet 345, 10.
pro cunctorum necessitate alacer
ambulauit poposcit obtinuit 358,
 22. *cf.* 206, 4
 amica condicio 311, 3, balnea 342,
 24, incitamenta 443, 19. aetas
 peccatis amica 486, 14
 amissio 414, 4
 amoenare 335, 27. amoenati ruris
 facies C II 128, 9
 amoliri sarcinas a ceruicibus 250, 18,
 amaritudinem 228, 10
 amplecti *i. q. amare* 24, 12. 82, 11.
 125, 15. 143, 13. 176, 14. 255, 16.
 328, 12. 373, 3. 409, 17. 462, 10.
 C II 23, 2 *etc.*
 amplexus: amantem mei adloquor
 tamquam in amplexibus consti-
 tutum 177, 8
 ampliari 10, 21. 162, 17. 384, 13
 amplitudo *i. q. uir amplus* 33, 9.
 34, 11. 84, 8. 19. 96, 3. 116, 8.
 158, 12. 193. 19. 215, 11
 amplissimas 65, 16. amplissimi *de*
uno 124, 6
 anagnosticum *i. q. epistula* 7, 11.
 204, 6
 anfractus labyrinthi sinuosi 304, 16
 angelicae opes 306, 9
 angor oculorum 132, 6
 angustare 44, 21
 angustia epistulae 180, 28, angustia
 Ticinensis ciuitatis 360, 1
 angustus *i. q. exiguus, uilis: angusta*
uitae tempora C I 18, 1. angustus
 clamor 5, 6. angustus sermo 433,
 18. angustiora supplicantis uerba
 58, 3. quod re angustum est cre-
 scat affatu 100, 16. angustus
 meritorum aestimator 58, 11
 anhelat mundus C I 1, 5
 anhelus aestibus Cancer 264, 1. an-
 hela fornax C II 46, 3
 aniles poetae 19, 4
 annosus 116, 15. 297, 14. 304, 1.
 336, 14. 382, 12. 411, 24. 447, 5.
 C II 113, 1
 annus discendi 409, 8
 ante *i. q. aduersus: ne ante di-*
gnationem uestram uideatur in-
portuna laudatio 242, 19. *cf.* 257,
 11. 269, 18. 407, 21
 antefata concinnatio 201, 12. *uid.*
praefatus
 anteferre: soletis enim quae poscenda
 sunt precibus anteferre 111, 21
 anterior lapsus 364, 14
 anticipare: cur beatitudinem uestram
 praeiudicio diffusi sermonis anti-
 cipem 253, 21
 antiquare: scribendi studium anti-
 quaerat spes tacendi 26, 17. bona
 antiquata temporibus 254, 11
 antistes *i. q. episcopus* 71, 22. 302,
 20. 306, 4. 375, 13. 425, 19. C II
 83 *etc.*

- apex *i. q.* locus primus: qui defensionem suam locat in apice 492, 3. — *i. q.* litterae 74, 18. 145, 6. 178, 1. — *i. q.* summus honorum locus 18, 4. 131, 5. 199, 14. 201, 16. saeculares apices 253, 25. *cf.* 242, 16. praecelsi honorum tuorum apices (*de Agnello*) 70, 20 — *i. q.* papae dignitas 133, 21. 295, 15. 312, 14 — *i. q.* episcopalis dignitas 249, 7. 425, 20. 435, 7. 439, 6. 440, 10. — apex diuinitatis *i. q.* deus 407, 9
- apostolatus 159, 6. 220, 16
- apostolus *i. q.* episcopus C I 15, 12
- apostolicus 103, 17. 327, 8. 341, 3. 343, 8
- apostropha 294, 13
- apparatus: praeuia et in apparatu diligens praecessit fama 369, 15
- appellare *i. q.* epistulis adloqui 107, 24
- apositiones*: amator scientiae sensus 53, 17. comites dolorum lacrimae 31, 21. comes exultationis fistula 528, 6. *cf.* 275, 11. decoctor uitiorum ardor 388, 11. domina orbis Roma 270, 4. dux littera recti C II 17, 7. hostis errorum ignis 60, 9. index merae affectionis lingua 78, 2. indices studii litterae 27, 7. *cf.* 35, 3. 119, 11. 374, 25. 454, 16. C II 84, 9. II 96, 1. interpres animarum lingua 79, 22. *cf.* 94, 1. 111, 12. insidiae artifices sibilus 7, 14. laus Tarentinae urbis lana 408, 8. lanista animarum cura 451, 9. magister inertiae maeror 451, 5. mater erroris inscitia 283, 6. *cf.* 178, 18. mater imperitiae fortis tristitia 451, 20. mater periculi desperatio 128, 15. nutritor fructuum imber 524, 3. nutrix ingenii adsiduitas 459, 9. *cf.* 311, 22. oculus mundi sol 410, 5 (*cf.* Ouid. *Met.* IV 227). operator temporum deus 411, 24. patratior scelerum inimicus 355, 11. proditor conloquium 72, 26. proditor mentis loquela 68, 10. quaestor iusti uox C I 2, 5. radix doctorum Maro 29, 22. testis cruciatuum sudor 53, 1. *cf.* 38, 19. 116, 11. 141, 25. 161, 25. ultrix criminum flammis 60, 8. uindex libertatis gladius 272, 17
- aptare oris liuidi morsus 325, 19. me ad patientiam usus aptauerat 173, 10. *cf.* 411, 14. 418, 20. uix humorem parturit quod ad undas aptatur (*i. e.* additur) 424, 3
- aptus passibus (cornipes) C II 109, 9, fraudibus C II 24, 10. operi fraus apta C I 9, 4. aptissimus regi (*i. q.* artissimus *ap. Apul. Met.* IX 810, 23). 361, 2
- apud: fac apud te ut sies 64, 3 (= Ter. Andr. 408). tu apud te esto 218, 12. apud Liguriam 231, 4. apud Lirinum 392, 9. apud Rauennam 158, 12. 165, 12. 168, 9. apud urbem 103, 24. apud patriam remanere 354, 21. apud conscientiam 205, 8. 229, 8. 231, 3. 342, 18. 441, 8. 450, 6
- arationis amicus 162, 12
- arbitrator supremus 496, 12
- arbitrium: arbitrio locorum potiri 278, 8. papae arbitrium est collectio synodalis 305, 6
- arboreae comae 425, 2 (*cf.* Hor. C. IV 7, 2)
- arcanus: quos arcana (*sc.* pectoris) nesciunt 109, 13. fidele arcanum 156, 7 (*uid. u.* penetralia, secreta)
- archiatrus 294, 14
- archidiaconus 339, 16
- architectus 63, 8. *cf.* 294, 10 *not.*
- ardere: cursus fluminum arsit C I 8, 19
- ardescit pectus 48, 18
- ardor aerumnarum 362, 24. ardor malitiae 358, 17, multarum rerum 287, 5
- area: ad aream uota perueniunt 20, 19
- arenosus coluber 63, 22
- arens eloquium 89, 21. 92, 23
- arguto pollice loqui C I 2, 8
- arista *i. q.* annus: totidem transcendit aristas C II 1, 15 (*cf.* Verg. *Ecl.* I 70)
- arma uiae noui habet Victoria (*i. e.* pinnis auolare nequit) C II 18, 2. excubat pro armis (*i. e.* armatis) opinio principalis 277, 10
- armiger C II 17, 4
- aromata 343, 6
- ars: si quod bibit arte uirus lana C I 4, 37 (*cf.* Plin. N. H. VIII 193). desecat arte melos C I 7, 14. — fugitat lepus arte (*i. e.* in arte = statua) molossum C II 98, 2. terror ridet in arte II 18, 4 *et* II 25, 1. animae quibus inseris artem C II 31, 1

arta domus C II 12, 1
 artare aquas in metallum 371, 5.
 artatur pagina 115, 21, fama
 nobilis 230, 14. corda pauor arta-
 bat 364, 22. *cf.* 94, 13
 artifex: artifices *i. q.* coqui C II 42,
 2. — *i. q.* operarii 357, 16 — ad
 intercessionem iam tum artifex 335,
 10. artifex cursus 1, 6, dominus
 C I 8, 8, effectus 314, 10, facundia
 26, 19, genius 170, 25, incuria 52,
 25, ingenium 69, 9, locutio 405,
 24, magnitudo tua 226, 17, manus
 320, 11, medela 428, 1, optutus
 389, 13, pastor 112, 17, rusticitas
 521, 19, scientia 108, 11, sermo
 93, 26, silentium 5, 1, simplicitas
 409, 21, subtilitas 180, 22. arti-
 fices insidiae 7, 14
 aruum C I 5, 34. arua 367, 16. C I
 9, 21. 46. 135. cum insufflatione
 spiritus suis mouerentur arua ue-
 stigiis (*i. e.* membra ex terra for-
 mata) 420, 10
 arx *i. q.* summus in aliqua re locus:
 arcem tenere 189, 21. 214, 9. 224,
 9. in arce locatus 201, 18. 242,
 12. arx eloquentiae 17, 20, sci-
 entiae 20, 11. 198, 12. *cf.* 187, 22.
 225, 15. 307, 17 (*cf.* Apoll. Sidon.
 carm. XXII 173 *etc.*)
 ascini 243, 5
 asellio C II 24
 aspargo C II 82, 5. II 128, 3
 ast 34, 7. 379, 5
 astriger C I 1, 1. II 60, 3
 astutiae 370, 9
asyndeta: libertatem substantiam
 conferre 209, 2. *cf.* 338, 7. in-
 sistas suppliciter inportune 209, 6.
 mente uoce psallite C I 13, 31.
 hortata est iussit extorsit 490, 22,
cf. 352, 2. 26. 20, 15
 auarus uerborum 111, 15. 112, 12.
 mens auara famae 455, 24. auara
 laus 423, 9. auara gaudia C II 115,
 2. auara uota 162, 8. 192, 7. 195,
 26. 450, 7 (*cf.* Iureti Misc. p. 45)
 auctionem spondere successibus 122,
 27
 aucupari neglegentias 412, 22, fa-
 mam 521, 4
 aucupium: in aucupium trahitur
 clericatus 16, 2. aucupia discessi-
 onis 43, 3, compendii 158, 6, calli-
 ditatis 310, 7

audenter 382, 16
 audire *de iudiciis* 16, 18. 215, 11.
 303, 13.
 audientia fori 86, 17. audientiae
 libra 17, 4. *cf.* 459, 25
 auditorium 443, 5. 8. 452, 19
 auditus *i. q.* auris 243, 5. 254, 17.
i. q. fama: in ancipiti de pro-
 fectione uestra animus pendedit
 auditu 26, 1. *cf.* 56, 9
 auere 500, 9
 auellere *i. q.* ui impetrare 69, 17
 augmentum 11, 6. 126, 5. 146, 2.
 200, 11. 355, 8. 412, 4. 427, 21.
 460, 17. 463, 24
 augmentare 504, 20
 auitus cespes 110, 1. 378, 15. auitae
 culpae C II 101, 6
 aulicus 121, 4. 147, 7. 408, 16. C II
 14, 3
 aura suspicionum 360, 14, adcla-
 mantum 456, 7. aurae uanae lau-
 dationis 395, 16
 aurea castitas 188, 19. aurea terra
 C II 45, 14. res aurei saeculi
 249, 5
 auritus C I 9, 23
 austeritas 93, 8. 140, 4
 austrum floribus inmittere 23, 21.
 pleno austro benignitatis uela la-
 xare 360, 9
 aut *pro* an 197, 25. 211, 23. 249,
 24. 252, 7. 255, 4. 279, 6. 505,
 18 *etc.* aut *pro* siue—siue 489, 27;
 aut—aut *pro* siue—siue 249, 8
 auxiliari 496, 18
 axis *i. q.* caelum 395, 6. C I 8, 3.
 II 94, 1

Baiulus litterarum 98, 18. 116, 19.
 225, 6
 balatus 428, 13
 balbutit carmina sensus C I 3, 15
 baptisma 397, 12 *etc.* baptismus 328,
 10 *etc.*
 barbaricus 356, 2. 18. 491, 9 *etc.*
 beatitudo *i. q.* uir beatus (*etiam de*
sacerdote uel diacono) 84, 19.
 114, 12. 122, 3. 159, 4. 166, 27.
 209, 13. 210, 14. 220, 21. 225, 21.
 240, 3. 248, 24. 253, 20. 384, 12.
 415, 4. 435, 7
 beatissimus antistes 361, 18
 bellatrix dextra 338, 8
 bellica corda C II 43, 4

belliger C II 94, 1
 bellipotens C II 111, 1
 bellum: bella flammaram C II 150, 9
 bene cautus C I 7, 40. bene conscius
 C II 147, 5. bene constanter C II
 150, 9. (sacellum) quod bene numen
 habet C II 11, 4
 benedicere deum 258, 27. supplicans
 ut uicaria mihi stili promulgatione
 benedicas 232, 8
 benedictio 171, 20. 207, 5. 255, 10.
 296, 17. 297, 1. 315, 9. 377, 9.
 418, 15. 421, 24. beatorum mar-
 tyrum Nazari et Romani benedi-
 ctio (*i. q. reliquiae*) 55, 20
 benefacere 248, 4 *et al.*
 beneficio *idem fere quod gratia*,
 opera, propter, per 4, 23. 33, 22.
 56, 7. 73, 8. 87, 13. 121, 18. 141,
 16. 159, 4. 267, 10. 281, 14. 283,
 2. 314, 5. 463, 4. 456, 25. 480, 7.
 484, 15. 472, 23.
 benignitas corrigendi 403, 5
 bibere lucem eloquii 105, 3. murmura
 blanda bibi C II 66, 8. bibit uirus
 lana C I 4, 37. aeno bibentia
 nobilitatem tegmina 285, 21
 bibulus humor 6, 13. 416, 22
 bidentes 417, 17
 bifida auctoritas 416, 15
 blandimenta conloqui 102, 20. concin-
 natio blandimenti 199, 11
 blandiri: his qui bene toga usi fu-
 erint reseratis susceptura sinibus
 palmata blanditur 125, 17 *et sim.*
 133, 21. 155, 19. 160, 27. 162, 16.
 173, 6. 225, 18. 240, 13. 246, 17.
 254, 20. 256, 10. 434, 4. 504, 10.
 sibi de prosperitatis euentu uetus
 fama blanditur 11, 19.
 blandus: blanda praefatio 187, 25.
 blanda Graecia C I 13, 18. blan-
 dum opus C II 56, 4. murmura
 blanda C II 66, 8. tenui per blanda
 maritum C II 117, 5. blandior C
 I 3, 17. I 9, 92. I 10, 5
 blasphemata ructari 442, 5
 bonum serenitatis 116, 3, conscientiae
 123, 9, mutuae felicitatis 159, 22,
 prosperitatis 178, 12. 192, 10. 217,
 8. *cf.* 254, 4. 462, 9 *etc.* bona
 prosperitatis uestrae 156, 8. bono
 in medium adscitus reipublicae
 113, 15
 brachia montium 386, 22
 brauium 371, 14

bruma timoris C I 6, 37
 bubonum habitacula 444, 6
 bucina raucum concinebant 272, 15
 bucula C II 21, 1. II 103, 2
 bullis uiuidi sermonis amplificare
 332, 10. quos tumescentibus fau-
 torum bullis aura popularis exsu-
 scitat 532, 3
 bustum soporis C I 10, 6. bustum
 uitale C I 12, 4. busta complere
 56, 10.

Cadere: tunc in sermonem cadit
 quicquid efflauerit (*i. e. sermo fit*)
 528, 12. quis aestimet in uocabulo
 integritatis consummatam cecidisse
 perfidiam? 467, 19. candida ne
 pullis uita cadat maculis C I 1, 50
 caduca uincula C I 17, 9. caducae
 persuasiones 46, 3
 caeditis profanis memoratos uerbis
 322, 4
 caelestis dominus 353, 6 *et al.* cae-
 lestes 495, 3 *et al.*
 caelicolae 472, 3. 482, 11. C I 8, 28.
 caelicolum 273, 14. 386, 9. 495,
 15. 501, 1
 caelitus 293, 23. 333, 1. 363, 23.
 365, 4. 386, 19
 caenum perditionis 400, 13
 caerula premere C I 6, 21
 calathi 458, 12
 calcaribus amatae lectionis adigi 8, 8
 calcare limina lucis C I 9, 91. legi-
 bus calcatis 362, 22. uniuersa sae-
 culi blandimenta calcare 183, 14.
cf. 442, 22. C I 4, 66. bella cal-
 cant intima C I 20, 8
 caligantium crassitudo sensuum
 416, 2
 callere aliquid 303, 11. spectabilis
 esse calles C II 65, 4. callens
 inponere 487, 26
 callis: putans coire posse in affectum
 toto calle distantia 107, 22. pro-
 lixo distat calle condicio 438, 6.
 per ipsum callem uindictam quo
 uenerat error exire 197, 13. *cf.*
 202, 6. 285, 1. 402, 7. 404, 3. 433,
 10. 458, 3. 501, 20. C I 4, 108.
 II 107, 8. II 125, 3
 calces stimulis inferre 297, 3. te
 ferratis uerborum calcibus animauit
 4, 10

calx: hilia pro nitidae funduntur lumine calcis (*i. e. campi tabularum*) C I 9, 148
 calor Pierius C II 66, 5. caloris ebrii mentita corpora C I 10, 15
 camenalis ignominia 524, 9
 campestris habitatio 263, 19
 canere desideria et uota 520, 13, carmina docta plectro C II 3, 23. exta futura cecinerunt 432, 1
 canina loquacitas 303, 8
 canones 298, 6
 cantilenae inanes 229, 17. cantilena auium 425, 4
 canus: cana niuibus iuga 369, 6. cana pruinosis mandentem gramina lustris C II 94, 3. exerit albescentes canos (*i. e. capillos*) C I 4, 63. sint licet grandia quae in cano eloquentiae flore polliceris 20, 15. *cf.* 444, 4. 521, 28. cana aetas C I 7, 17. cana saecula C II 2, 9. cana patrum definita 298, 7. *cf.* C II 79, 6. cana poetarum adnuntiatio 145, 11. qui cana exercitia et ueterum gesta relegit 383, 11. tiro tamen felix cana ad rudimenta uocatus C II 78, 7. cana dignitas 24, 14. 425, 22, fides C II 86, 3, moderatio 403, 23. canus iam in puero sensus 50, 2
 capere: tristitia nil capiunt pectora uersiloqui C I 6, 36
 capistris ora porrigere 7, 17
 captio hominum 319, 15
 captiosa beniuolentia 468, 23
 captiuitas 178, 6. 251, 8. 367, 13. 399, 6. 428, 23. 486, 21
 captiuare 218, 22. 224, 3. 243, 6. 402, 14. 457, 2. 461, 22.
 captiuus: Padus captiuos texerat agros C I 5, 15. captiuum uenis seruasset metallum C II 16, 5. orbe captiuo Venus ludens C I 4, 29. secuta est Paridem uoluntate captiua 503, 9. captiua anima 150, 13, mens 443, 13. captiuus pudore 485, 7, tota intentione 209, 16, *cf.* 288. 4. 311, 5. 482, 13. C I 4, 71. II 60, 1. II 120, 1. II 124, 4
 caput totius corporis 316, 21. Musa dictorum (doctorum?) caput (*i. fort. q. fons*) C I 7 49.
 carbasa uentis commendans C I 7, 45
 carcer: Lyaeus distindit tunicas uuarum carcere musti C I 5, 13

cardinibus uniuersis institutus 264, 5
 cariosae fores 10, 2. cariosa taciturnitas 91, 10
 carnalis fragilitas 391, 23, concupiscentia 411, 4 *etc.*
 carpere iter C I 6, 2
 cassibus uestris libera regnantis uerba cepistis 310, 6. cassibus exutis membris concedes praemia C II 95, 10
 castigare fastum 103, 2, censuram 115, 9, culmina 123, 15, concessa fastigia celsiore humilitate 302, 18. concinnatio castigatae dictionis 160, 27
 castigatio *i. q.* modestia 126, 4
 castimonia 499, 13
 castitas: ad quae beneficia dispertienda tanta se castitate continuit 358, 13
 castrens gloria 265, 9, sudor 434, 11
 casus Antaci triumphales 18, 11. plenum casibus iter 228, 14. *cf.* 472, 7. 13. per casum errare dominatum 266, 4
 catholicus *passim*
 catena sollicitudinis 49, 20
 causari (*i. q. queri*) de prouinciarum malis 92, 3
 cautela 277, 13. 348, 8 *etc.*
 cautelitas 206, 2
 cautus: qui potest cautibus imperare (*i. e. iis quae pactione cauta sunt*) 72, 3. cum suis cautibus (*i. e. prouisionibus*) sepultus 504, 17. — cautius malus est 467, 23. cautioribus obstaculis scelerum sordes texit 389, 14
 cedere: quod ille meruit mihi cessit indebite 211, 8. cui feliciter cessit fugisse patriam suam 281, 8. inter haec quae tibi cum glacie aut ardore cesserunt 269, 4 — *i. q.* recedere 4, 6. 11, 1. 30, 8. 178, 10. 248, 2. 265, 6. 285, 13 *etc.* — cessissent fulmine caelicolae C I 8, 28 — in flammam cessit (*i. e. transiit*) splendor C I 8, 15
 celebritas: consecratur cum omni celebritate cunctorum 341, 11. curro per singula ad summi celebritatem propositi peruenturus 428, 21
 celsitudo *i. q.* uir celsus: 68, 20. 192, 20. 245, 6. 250, 13. 251, 10

- celsitudinem curulium mercari 199, 17
 celsus: celsa prandia C II 42, 1. celsioribus non parere 89, 4. celsior humilitas 202, 18
 censere *i. q.* sentire 189, 9. 491, 5
 censores *i. q.* iudices 494, 18
 censura: pietatis dulcedinem censurae pellit utilitas 365, 2. gratiam doctoris nisi censura non praestitit 385, 24. *cf.* 435, 8. laudis tuae censura 428, 26
 census *i. q.* diuitiae, patrimonium 68, 20. 125, 7. 201. 2. 224, 12. 230, 14. 254, 6. 320. 9. 328, 20. 357, 4. 399, 8. 404, 3. 432, 5. 461, 6. 462, 18. 478, 24. 486, 3. C I 3, 21. I 4, 17. I 9, 26. II 114, 2. census diuinus 360, 12. dictionum census 528, 25.
 cernuae pecudes 416, 5
 certus: adsum partibus meis quotiens cogor subire testimonium dum certis exhibeo 110, 25. pulcrum et certis (*i. e.* ueris) inludis ficta puellis C II 25, 3. doctor error extorsit certis metuenda poemata linguis C I 9, 8. nunc fauete mentibus certa (*i. e.* uera) dicturo 532, 27. moralis strictis, narrentur physica certis C II 3, 15. nomina certa C II 86, 1. gaudia certa C II 146, 4
 certare: unde praedam certas abripere 473, 15
 ceruus: lintea nam summis dum ceruisant cerucis C I 7, 43
 claritas *i. q.* uir clarus 21, 3. 22, 7. V. C. 33, 2. 105, 10. 476, 4
 cespes cespites *i. q.* solum, *nostrum* 'Scholle': sic usuram cultori uexatis reddit uber terra cespitibus 5. 4. qui herbam exegit e cespite 187, 12. (Liguria) ieiunum cespitem nostris monstrat obtutibus 366, 23. quod nouellis commendo praeceptor cespitibus 445, 26. *cf.* 448, 22. 453, 10. Sabaei uirga cespitis 447, 19. *cf.* 446, 6. 466, 14. C I 4, 9. I 9, 139. 157. artantum paruis culmina cespitibus C II 2, 4. udo animorum libro cespitibus ualidis fetura nobilis maritatur 19, 14
 cessare: cessat flamma 60, 10. cessantibus studiis 118, 25. cessante manu 447, 19. cessante effectu 490, 12. a nominis eius commemoratione cessatum est 311, 18. ab officio cessare 490, 20. bucula Daedalei cessat mentita laboris (*i. e.* non fugit) C II 103, 2
 ceu si 423, 18. ceu—qualiter C II 56, 7
 chalybis munimenta 272, 16
 chirographum 172, 13. 397, 24
 cibus: coniugis ille cibus saciauit uiscera prole C II 24, 3
 ciere saxa C I 9, 22, bella C II 65, 9. testem Phoebum ciet arbiter C II 150, 5
 cilicia aut purpura 257, 10
 cineres *i. q.* mortuus 485, 2
 circa diligentiam captiuus 209, 4. circa studia pigrum 47, 16. circa hostem patriae esse districtum 469, 5. affectio quae circa humiles exhibetur 34, 3. taciturnitatem quam circa me hactenus seruastis 43, 25. *et sim.* 42, 5. 66, 5. 78, 24. 56, 18. 23. 57, 7. 10. 65, 14. 84, 13. 21. 92, 5. 92, 23. 95, 23. 101, 5. 102, 18. 107, 10. 112, 8. 113, 14. 114, 14. 116, 9. 126, 17, 128, 13. 138, 17. 169, 22. 181, 21 *etc.*
 circuitio: sine circuitione loquendum est 218, 22.
 circuli annorum 246, 4. in regni nostri circulo 366, 10
 circumcisio 46, 1
 circumloquor replicanda 61, 8. *cf.* 106, 13
 circumspectio: in tanta circumspicione salutis omnium 348, 5
 circumspecta cautio 136, 14
 circumstantium consilio lis nutribatur 344, 6
 circumstrepentium commenta 109, 17
 citra dissimulationem crimina confitetur 492, 3
 ciuicus amor 472, 19
 ciuilitas *i. q.* urbanitas 101, 3. 264, 13. 265, 22. 276, 18. 285, 8. (Galliis) ciuilitatem post multorum annorum circulos intulisti 246, 4. inter aduersa inter nos ciuilitas non uacillat 466, 16
 ciuitas *i. q.* urbs 42, 8. 54, 8. *et al.* Romanae deprecor ciuitatis gaudere consortio 415, 4
 ciuitatula Ticinensis 363, 21
 clamat in alio loco Carthaginiense concilium 300, 7

clamosa solitudo 190, 10
 clandestinus susurrator 147, 9,
 affectus 335, 25
 clangor hostilis litui 363, 22
 clarere: talem mittatis qualem et uos
 dedisse clareat 213, 25.
 clarescere: qui ignoratur per originem
 similium clarescat affectu 387, 1
 claritudo lunaris globi 49, 6, regum
 266, 3. claritudo *i. q.* homo clarus
 465, 9. *cf.* 437, 5
 classicus: classica cecinerunt belli-
 cum 272, 2. dignemini homini
 ipsius classici (*i. e.* eiusdem ordinis)
 gratiae animum condonare 259, 8.
 classicus *i. q.* auditor scholasticus
 454, 15
 claudere *i. q.* includere, continere:
 claudit uariis fercula multa uis
 C II 22, 2. murena quae in septicio
 clauditur C II 46. *cf.* 101, 22
 claudus fide 90, 8 (*cf.* 156, 3)
 claus sermonis 91, 9. 93, 8 *et al.*
 clementissime domine 269, 11. 291,
 16. *cf.* 254, 8
 elementia 379, 21
 clericatus 16, 2
 clericus 179, 10. 180, 27
 cinere: dotibus ille cluit C II 104, 2
 clusura 375, 18
 coaceruata (*i. e.* collecta) multitudo
 271, 11. coaceruata uulnera 377, 19
 coactor 98, 2
 coaequare: deus animam tuam san-
 ctos suos faciat coaequare 209, 5
 coagulare 371, 5. 318, 18. 416, 16
 coalescere: surculus coalescit C I 9,
 144. quis putet ex oculis flammas
 coalescere turpes C II 102, 9. ar-
 buta uitali coalescunt uia uapore
 C I 4, 5.
 coctio 395, 22. C I 21, 20
 coemere opinionem 221, 10
 coemptio 358, 17
 coepiscopus 313, 22 *et al.*
 coeptus: coepta 128, 4. 368, 14. bene
 coepta 313, 22
 coetus ecclesiastici 387, 7. *cf.* 235, 9.
 306, 15. 335, 18. 360, 2
 cogere: implet omne quod cogitur
 181, 18. uox coacta 288, 11. coactae
 paginae 124, 4. coactus sermo 88,
 24. in umbram cogere 144, 1. 423,
 12. in artum cogere 117, 4. 14.
 coacta necessariis terminis epistula
 115, 23

cognitor *i. q.* iudex 172, 6. 319, 11.
 468, 12. 471, 10. 475, 3. 480, 17.
 25. 484, 10. 492, 8. 497, 6
 cognitus (*opp.* peregrinus) 399, 7
 cohabitator 2, 20
 coinquinare 222, 22
 collectio sacra 309, 5
 collegium: fouete proximos quos facit
 naturale collegium 402, 2. est uobis
 quoddam cum hominum factore
 collegium 524, 7. siderum collegia
 49, 7
 color: nec ullo me colore defenderem
 114, 23. quod mentitae religionis
 colore honoratis 317, 12
 colorare: sub colorata specie 350, 4
 columen: in antiquum columen
 soliditas desperata restitui possit
 351, 20
 colunuatus paries 357, 11
 comae arboreae 425, 2 (*uid.* arboreus)
 comere *i. q.* ornare: uestibulum ga-
 lea comitur armigeri C II 17, 4.
 uenam comit sarculus C II 123, 5.
 comit lux gemmas C II 56, 9. *cf.*
 126, 10. 425, 5. 459, 9. 498, 10.
 C I 4, 16. I 5, 48. II 59, 1
 comes: huic se studio comitem dedit
 Constanti postulatio 73, 17. haec
 secuturis uita comite censeo reser-
 uanda temporibus 45, 1
 comisatio 404, 1
 comisator 479, 8
 comitari: eam epistula comitante
 perduxit 18, 1. hostes interitu comi-
 tatus est 276, 9. caelesti fauore
 comitatus 149, 5
 concauatis constitit Latiaris elocutio
 187, 27
 concedere *i. fere q.* praestare, dare:
 filius concessus est 256, 17. scru-
 tator concessit aurum C II 16,
 7. *cf.* 51, 22. 57, 24. 69, 5. 103,
 18. 444, 24. C II 95, 10. *i. q.*
 remittere: errata concessi 107, 9.
 iniuriam concessit 351, 3. *cf.*
 375, 6
 concellaneus 413, 12
 conceptus *i. q.* sententia 17, 16.
 92, 20. 454, 7. *i. q.* generatio
 100, 8
 conciliatrix fabula 496, 26
 conciliare: obliuionem mei peccata
 conciliant 78, 8. ardorem limpha
 conciliat 80, 9. apicem actione
 sublimem concilianit humilitas 440,

10. (uites) ut crescat uulnera conciliant C I 3, 8
 concinnata excusatio 121, 11
 concinnatio mali 330, 1, alucinatio 83, 3, 8, 7, 11. *cf.* 184, 17, praua 118, 4, inhumana 124, 5. *cf.* 395, 13, epistularis 93, 22, 104, 15, 140, 20, 143, 19, 252, 17, operis tui 162, 19, blandimenti 199, 11, didascalica 401, 17. (*cf.* Iureti Misc. p. 27)
 concinere: raucum bucina concinebant 272, 15
 conclamatus sanari non potest 295, 1. actio conclamata 351, 28
 conclaue uno retinemur 312, 5
 concludo: uocem nulla mendacii nube concludo 32, 14. festinatio epistulam breuitate conclusit 220, 6 (*cf.* 109, 14, 242, 18). merita in umbram concludere 38, 18
 concordare 125, 5, 419, 14
 concretus sucus ignea semina alit C I 4, 6. concretae algore glebae 369, 7. *cf.* 418, 20
 conculcare 404, 9. C II 52, 3
 concupiscentiae 411, 4
 concussio frondium 528, 4, cornipedum 279, 21. tu fecistis opes regias sine malo priuatae concussionis effluere 245, 21
 concursor orbis 271, 9
 concutis pectora C II 65, 6. concussa decoris proprii decora 439, 13. nec plures uenter concutit artifices (*i. e.* coquos agit) C II 42, 2
condicionales periodi: bene erat si suggeretur 246, 14. nisi defecissent toxica, adhuc ira crescebat 469, 18. *cf.* 247, 24, 361, 17, 486, 17, 491, 24, 532, 15 *etc.* — si — retinebat et — laxabant, uel uobis fidem aliquam uerba portassent 300, 17
 condicio (*sc.* seruitutis) 372, 9
 conditi *i. q.* sepulti 480, 9
 condere: proficere noluit alteri quod nostro pudore condidimus 486, 20. (cibos) quos illa (cornipes) ne conderet prospexit 267, 14. sine numerorum condito 357, 2. aurum apud nos habetur in conditis 367, 4
 condire: occultum condiuit limpha saporem C I 7, 9
 conexio arta palmas uincit 372, 18

confabulatio uel confabulatio epistularis 68, 4, 73, 11, 94, 20, 121, 22, 122, 17, 128, 24, 141, 6, 144, 11, 173, 14, 390, 25 *etc.*
 confamulus 213, 11
 conferre *i. q.* efficere: ne manifestis cedant ictibus frequens contulit imago ferendi 406, 8. *cf.* C II 20, 4. est Probinus quem eruditorum familiae mores ad unguem ducti contulerunt 409, 3. ingresso dextrum contulit ista (domus) pedem C II 14, 8. — contulit ad fetus aurea terra suos (*i. e.* adiuuuit) C II 45, 14 — cum quo confert (*i. e.* consulit) quotiens pia medidatur 374, 19
 confessio digna proposito 31, 2. clara confessio (martyrum) 50, 5
 confessor 332, 20
 confinia ultima terrarum 56, 15, altaris 343, 12. uicinitas limitata confinio 353, 18. diuersis dapibus confinia proxima seruat (conpostile) C II 22, 1. ab ipso complendae iussionis confinio abripitur 315, 1
 conflictus *i. q.* pugna, agon 271, 23, 279, 12, 284, 16, 278, 17, 289, 4, 466, 16
 confortare 341, 21, 467, 2. C I 4, 119
 confractio itineris 209, 18
 confringere: confringunt dulces barbara plectra modos C I 8, 38. torrida frigoribus confringere tempora Cancri C II 128, 6. confractus 329, 16
 confundo uerba singultibus 32, 14, mortes 469, 14. ut certis famulantur per longum confusa temporibus 439, 19. animus confunditur 37, 7 *et sim.* 77, 2, 222, 8, 485, 13. friuola et inanis constitutio obscuritate confunditur 495, 18
 confusio uenientium 81, 2 — *i. q.* perturbatio 32, 6, 72, 10, 364, 24, 400, 1
 congaudere 227, 24. C II 95, 7. II 120, 1
 congregatio sacra 307, 14.
 congressio *i. q.* pugna 253, 10, 264, 5, 270, 17, 272, 5, 280, 9, 284, 12, 291, 18
 congruus 118, 9, 167, 18, 323, 21, 476, 13, 481, 2. C II 10, 8
 coniugalis 218, 25, 228, 13, 470, 6, 471, 1, 499, 16

coniugationis formae rariores uel nouae: armare 272, 16. portare 270, 21 — distitit C I 21, 17 — iutus 109, 16. 163, 1. C I 4, 23. iutura 479, 13 — sorbit 132, 15. obnubere 428, 8. deguerit 281, 18. lambit C I 5, 38. — adorsus 389, 20. orsus 347, 23. (cf. 439, 11. C II 80, 9) — delinibat 361, 19. nutribatur 344, 7. 396, 12. mentibatur C II 150, 4. uestibat 264, 18 — sapi 51, 2 — subripere (*ubique fere pro subrepere optimi codices*) 91, 10. 221, 17. subriperet 299, 18. 391, 14. 473, 3. subriperent 313, 14. 372, 4. subripiunt 463, 13. subripiat 143, 4. subripiantem 328, 17. 441, 14. subriperint 503, 19 (cf. Leonis Indic. Venant. Fortun. p. 409. 418). cf. *laccessire pro laccessere in cod.* 290, 1. 355, 13 *et al.* — sies 64, 3 (*locus Terentianus*) — rediet 495, 8. periet C II 97, 5. transiuit 63, 21. 101, 14 — fundier C I 9, 101. cf. Wiener Stud. II 245

coniugium i. q. uxor 503, 18

coniugatus i. q. maritus 255, 12

coniunctio i. q. amicitia 107, 11. 113, 21. 122, 17

coniunctiuus usus rarior: quid erigere animos quos alter iam sibi uitae ordo subdiderat? quid ad te renocares *etc.*? 452, 13 sq. fetibus orbatae ferrent tibi munera tigres (*praecedat* subdis — premit) C I 2, 17. insiste ut suburbanum illud comparari iubeat, quod dum in Liguria fuero feliciter habeam et post obitum meum ipse suique possideant 209, 1. qui si uere uester est, mature sequenda cognoscam 86, 9. quia commemorationem mularum facerem, episcopo durum uidetur 204, 11. steti in sententia mea illa qua caderem 399, 23. quaecumque fructum adimant laborum 494, 17. pingebat actibus suis paginam quam legisset 338, 15. cf. 111, 9 — fides apud eum, aliud ipse sectetur, in portu est 253, 14 — facilius credo aether uacuum pisces expetere quam — restituant 171, 24. — *coni. plusquamperfecti pro coni. imperf.* 23, 18. C II 79, 9

et al. — *coni. pro accusatiuo cum inf.*: promisi etiam — de manu linguae meae professio ista procederet *etc.* 398, 5 (cf. Leon. Venant. Fortun. Ind. p. 395)

coniungit emendationem errori 139, 11. domno Auieno scripta coniungit 241, 15. exhibentur uerba coniunctis 109, 4. quem meritis et uultu Laurentii martyris personae coniunxi (*i. e. comparauit*) 370, 14. coniurati per dei misericordiam (*i. e. obsecrati*) 129, 11

conlatio: sed quid his conlationibus (*i. fere q. argumentis*) longius inmoremur? 302, 25. si quid ad conlationem (*i. e. probationem*) de maioribus negotiis occurrit 312, 15. conlidere: dum alternae se partes intentione conlident 172, 11

conlocutio parca (i. q. epistula breuis) 156, 5

conloquium i. q. epistula 20, 21. 21, 7. 22. 24, 4. 28, 10. 36, 16. 57, 2. 70, 7. 86, 4. 136, 6. 147, 6. 152, 22. 246, 26

conludium i. q. consilium dolosum 426, 29

conmeare: ut ad culturam tuam commearem 399, 14. commeantes *i. q. iter facientes* 66, 11. 164, 5. 223, 6 *etc.* ostende quae tibi diuitiae commearent 202, 6

commeatio 166, 16. 370, 8

commemoratio i. q. memoria 141, 17. 254, 12. 239, 27. 482, 9

commendare semina sulcis 266, 6

commendaticiae 73, 21. 75, 9. 215, 12. commendaticia uerba 497, 8

commentator: quis hoc commentator uel in scena proponat 16, 11

commentum: quibus nobilitatem doctorum commenta pepererunt 10, 19. cessent anilium commenta poetarum 19, 4. dolosi commenta consilii 389, 13. malignorum commenta tractatum 493, 8. cf. 109, 17. 277, 23. 278, 5. 486, 1

commercium uerborum 43, 8. epistularum 44, 14. 94, 16. 213, 22. 223, 20. 241, 12. litterarum 121, 24. cf. 158, 5

commissor 9, 1

commodare dexteram 295, 22, tabellarum frequentiam 153, 7. 182, 1, lacrimas 6, 26. maiori quam iu-

- genio meo commodabat celeritate 50, 18
- commoratio inmanior (*i. e.* locus commorandi) 356, 17
- commotio 23, 23. 77. 5. 195, 17. 396, 2. caelestis commotio 315, 22
- communio conloqui 34, 22. *cf.* 59, 21. 70, 19. clandestinae familiaritatis communio 52, 15. credentem plena fide et communione releuare 65, 3. *cf.* 105, 24. 152, 12. 194, 5. potiorum sublimitas communione. (*i. q.* modestia, comitate) geminatur 143, 22. quanta debuisti communione submitti 197, 25. custodia communionis honor est dignitatum 205, 12. *cf.* 245. 28. 259, 16. 477, 25 (*cf.* Iuret. Misc. 78)
- communire: te precum meorum persecutione communio 255, 20. *cf.* 230, 12
- communis: sequentibus mera caritate communis 333, 18. communis adfabilis 380, 16. nostis in communi 353, 17
- commutatio melioris saeculi 203, 10
- commutare: Italiam ad spem reparationis et praebitionem tributariam commutasti 245, 15. famulantium census in palatina lucra commutatur 254, 6
- compacta fax elementis 421, 10
- compages capitis 296, 10
- compaginare 417, 8
- comparare: loco et opibus diuisi nec diligentiae lege comparantur 231, 6
- compedes obscenae obligationis 300, 15
- compellare affatu aliquem 366, 8. *cf.* 327, 3. compello ex facti contemplatione scire cupidum 429, 8
- conpendia uerborum 112, 4
- conperta mens 120, 5, fides 415, 2
- competenter 462, 21
- competere facultatulas 66, 2
- conplacere 57, 24. 421, 12.
- conplurimi 333, 3. 335, 19. 338, 28
- conponere: aurum nihil est nisi manu conponatur artificis 456, 22. externo membra nitore conponere 461, 10. uultum frugiferum cultura conponit 425, 10. labefactio nostra hominem in diuina locandum arce ad frugem spiritus conponit 394, 2. quos dictionis tuae ornamenta conponerent 452, 10. *cf.* 430, 9. rex omni tranquillitate conpositus 281, 2. *cf.* 389, 14. 440, 2. 485, 29. solum arbustis conpositum (*sic libri, consitum scripsi*) 386, 26
- conpositio epistulae ueneranda 200, 9
- comprehendere: comprehensus superius *i. q.* supra dictus 104, 9. 114, 16. 218, 13
- conprimere potestatis insignia *i. q.* superare 346, 20
- compulsor 179, 7
- conpunctio 115, 27 *et al.*
- conpungi 399, 20. conpuncta refouit C II 13, 5
- computare silentium in locum gloriae 26, 18. *cf.* 90, 2
- conqueror de codicum diuersitate 323, 2. non sub uerborum lenitate conquesta est 194, 13
- conreptio *i. q.* castigatio 214, 18. 232, 25. 396, 25
- conripuntur: astütia C II 81, 2. conuuii C II 64, 4. custödiens C II 14, 6. dësinas C II 144, 2. dispär C II 136, 8. ecclësiæ C II 79, 9. II 85, 1. exornä C I 15, 25. exüberat C II 68, 5. fëralem C I 15, 20. Honörate C II 11, 8. inmöbilis C II 98, 2. II 128, 12. iustë C II 3 9. locüturum C I 9, 32. loquëbantur C I 8, 35. mätrona 196, 11. Mäuertis C II 132, 6. möro C II 122, 2. mundi faece (faece mundi?) C II 123, 3. *cf.* 4. nölnit C I 4, 34. nöminasse C I 4, 67. ötiis C I 4, 50. päret C I 1, 2. pëne C I 2, 19. Pëgasea C II 109, 6. plägas C II 114, 2. pötans C I 7, 4. quicumque C II 123, 4. reuüiscit C I 9, 19. näpulat C II 115, 1. uerë C II 99, 4. nestigiis C II 109, 8. uirtütibus C II 85, 10. uisüs (?) C I 9, 16 (*cf.* I 5, 11). uiuäcibus C II 99, 2. (*cf. etiam* contulit Iesus C II 34, 1)
- corripere *i. q.* castigare 92, 7. 202, 15. 335, 10. C II 13, 5.
- consanguinitas 163, 5
- conscientia: ut conscientiam uestram obsequio paginae conuenirem (*i. e.* ut uos certiores facerem) 37, 16. *cf.* 42, 26. 52, 4. 55, 16. 71, 18. 81, 3. 99, 7. 101, 6. 104, 3. 142, 20. 164, 19. 466, 22. — *i. q.* bona conscientia 40, 19. 216, 4. 229, 18.

- iubar conscientiae 385, 1. religio conscientiae 67, 12. 123, 3. bonum conscientiae 96, 2. 136, 12. amica conscientia 98, 23. 106, 8. fucis colorare conscientiam 42, 15. *cf.* 61, 24. 387, 3. 389, 19. 400, 10. ne conscientias nostras oneremus 20, 1. *cf.* 205, 8. 275, 5. 441, 8
- conscindit gemma nouellas frondium tunicas 418, 22
- consciscere sibi secunda 273, 5
- consciens eius (*i. q.* eum cognitum habens) 100, 24. uestri conscius 104, 1. bene conscius C II 34, 3. II 147, 5
- consecrare: gestorum tiorum plena me relatione consecrabo 435, 20. consecrare (*i. q.* initiare) episcopum 123, 5, sororem 350, 9
- consecutio temporum*: adsererem quantum nobilitas tua mihi debeat 98, 16. *cf.* 151, 12. qualiter domnus ualedixerit et qui itineris ordo fuerit, si mei memor esses agnoueram 247, 23. *cf.* 22, 20. prouidete ne — circumdet, ne solitudo dominetur, ne labor hostilem peperisset familiam et — ostendat 319, 25 sq.
- consenescunt aedificia sub negligentia 220, 10 (*cf.* Cassiod. Var. I 25). auctor sceleris cum coniuncta sibi uniuersitate rogo consenuit 502, 18. potens terra consenuerat 267, 21. quicquid homo est iugi consenescebat ardore 395, 21 *uid. u.* senescere
- conseruus 129, 8
- consideratio uirium 46, 12, mei 74, 2. 225, 20, uestri 124, 8. 324, 7. *cf.* 126, 16. 139, 21. 148, 16. 243, 21
- consitus densitate frondium lucus 393, 9. consitum (compositum *libri*) arbustis solum 386, 26. discordia uiperina mente consita 329, 8
- consistere *i. q.* degere, esse: in Africa consistentes 111, 22, per Liguriam 32, 24 *etc.*
- consolator 39, 7. 73, 7. 249, 24. 378, 14. 382, 23
- consolatoria pagina 38, 3
- consonantia uniuersitatis 425, 24
- consono (*i. q.* uno) ore 349, 23
- consortium collegii 17, 12. *cf.* 162, 23. 312, 1. *i. q.* coniugium 399, 13
- consortes 101, 2. consors uteri 350, 15. quid praestet consors ad uitam discite sanctam C I 14, 9. huic niueis consors adridet flamma la-bellis C I 4, 23
- conspiratio deuota uentorum 49, 5
- constare *i. q.* esse: quibus inmanior apud suos poterat constare calamitas 377, 16. in quo clarum est epitomam constare omnium uirtutum 368, 22. 359, 10. si niueo quis constet merito 408, 4. *cf.* 346. 4. 366, 23. C II 10, 12. II 110, 4 — doctis constat bene dicere laetum C I 6, 35 — artificis constitit error (*de labyrintho*) C I 1, 33. quadrata constat elocutio 46, 19. dubitationem de rebus constantibus non haberes 223, 16. qui sexus constitit nunquam C II 106, 3. uiduata tibi constitit aetas C II 5, 5 *cf.* 189, 25. C II 55, 1. II 56, 4. uiduamque domum constante (*i. e.* uiuo) marito reddebant C I 5, 24. fugit ex oculis constanti tempore tempus C I 1, 19
- constitutus (= *ὄν*) in longinquo 161, 12, in carne 155, 4, in errore maximo 128, 16, in aerumna 140, 14. *cf.* 51, 20. 98, 10. 126, 1. 177, 8. 463, 23. 470, 16
- constitutum 200, 25. 224, 19. 236, 13. 354, 17
- construere noua decora 447, 3
- consulere *i. q.* consolari: dicat fortasse aliquis animo consulendi 423, 16
- consummatio 212, 15. 343, 15. 385, 27. 438, 2
- consummatus 406, 5. 467, 19
- consurgunt tecta C II 12, 5, terrae fetus 416, 23. consurgit nobilitas C I 9, 148
- contagium 321, 3. 322, 6. 420, 4
- contaminare 442, 7. 432, 19
- contemnere *i. q.* nolle, neglegere: scribere contempsisti 24, 6. *cf.* 50, 20. 57, 3. 463, 16. C I 9, 43. crebrior factus sum in scriptione contemptus 110, 18
- contemptor 108, 3, 377, 26
- contemptus pecuniae 127, 1. contemptus circa me 41, 8. *cf.* 22, 15. 43, 26. 56, 9. 62, 12. 80, 19
- contenti rectis magis placere 408, 25

- conterere: conterunt plebeia dicta
 celsum nerticem C I 4, 28. mereor
 in longum conteri 217, 13. *cf.* 219,
 13. saecularis philosophia Hippo-
 cratis et Galeni contrita (*i. e.* ex-
 plosa) subsidiis 396, 14. res con-
 trita 428, 2
- contestari obliuionem mei 168, 24
 contestatio 34, 25. 42, 17. 115, 20.
 168, 18
- continuatio psalmorum 203, 25. sub
 continuatione plangentes 352, 8
 contradere scripta 238, 20 (*cf.* Vict.
 Vit. prol. 4)
- contristare 320, 20. 366, 25
 contritio 390, 29. 393, 21
- conualuit planta 137, 17. silentium
 quod duriter in quadam radice con-
 ualuit 84, 9
- conuena discors C II 24, 5. conuenae
 353, 15
- conuenio te illa sinceritate 22, 7. ut
 conscientiam uestram obsequio pa-
 ginae conuenirem 37, 16. *cf.* 157,
 13. 447, 7. 449, 6. ne de amoris
 testimonio epistulas conuenirem
 35, 3. promissi te memorem esse
 conuenio 203, 6. 397, 24. *cf.* 244,
 14. praelatos conuenit conscientia
 stirpis ultimae 268, 10. exerce in
 studiorum solo quicquid optimum
 conuenit aratorem 453, 6. paterna
 conuentus pietate 427, 9. 444, 17
- conuentione corporis tantum separati
 311, 23 — conuentio *i. q.* pactum
 78, 21. 297, 13
- conuersatio *i. q.* ratio uiuendi: con-
 uersatio polita 2, 16, publica 7, 5,
 maculata 52, 6, sancta 210, 4.
 laica 434, 16. *cf.* 21, 21. 23, 19.
 74, 16. 127, 14. 136, 17. 165, 7.
 182, 10. 217, 20. 247, 9. 295, 14.
 337, 17. 382, 4. 383, 17. 387, 11.
 392, 13. 403, 25. 455, 11. 481, 21.
 505, 10
- conuexa tibi pluuias fuderunt 364, 4.
 conuexa poli 263, 15
- cophinus stercoris C I 9, 159
- copula nuptialis 208, 6, coniugalis
 228, 13. *cf.* 237, 2. 498, 8
- copulare aliquem in familiae stemma
 347, 27
- coqui lamentationis aestibus 429,
 10
- cor: uobis cordi sum 13, 7. me cordi
 habetis 43, 15. corda mundi con-
 tulit (apostolis spiritus sanctus)
 C I 13, 14
- cornipes 267, 13. 279, 21. C I 9,
 104. II 109, 6. II 128, 10. II
 136, 1
- corona *appellatur* papa 114, 14. 118,
 17. 133, 20. 220, 19. 225, 6 *uel*
 episcopus 85, 3. 159, 9. 248, 25 —
 coronam curiae (*i. e.* senatum)
 innumero flore uelasti 276, 23 (*cf.*
 Cassiod. Var. I 4. I 19)
- corporalis 31, 14. 67, 18. 69, 2. 112,
 9. 161, 2. 177, 3 *etc.*
- corporatus: sacerdotes dei quasi ob-
 soleta corporatos communionem cul-
 patis 326, 11
- corporeus 334, 2. 338, 5. 340, 4. 391,
 21
- corpus cerei luminis 418, 14. corpus
 innocui incendii 421, 19. corpus
 mortis huius 395, 18
- corpusculum 388, 16
- cortina C I 9, 14
- coturnatus 282, 17
- coturnus 26, 11. 89, 24. 484, 5. C I
 8, 51.
- crassitudo mentis 380, 10
- creator *i. q.* parens 198, 3. 220, 18.
 229, 20. 231, 19. 236, 21. 466, 17.
 474, 6. 475, 16. 477, 26. 479, 27.
 485, 22. 488, 18. 489, 5. 491, 19
- credere: credit subsidium quod pau-
 per obtulerit 230, 8. lex uix cre-
 ditur 192, 14. ante ingenuus credi
 meruit 415, 14. credens *i. q.* Chri-
 stianus 54, 20. 65, 2. 410, 15
- credulitas 59, 16. 329, 19
- creper: si pagina nostra res crepera
 atque anceps est 64, 18
- cretus 506, 23. C I 4, 112, II 150, 7
- cribrare 54, 25. 61, 12
- criminosus iunctus est aequi obser-
 uantissimus 327, 19
- crispant lintea C I 6, 7
- crocaeae bigae 272, 13. C II 128, 4
- crudelitate species 386, 5
- cruda per ordinem digerere facta
 332, 8
- crustae Hyperboreae C I 8, 17. in
 crustam colligitur genius C II 91,
 4. *cf.* II 10, 2. 11
- crustati montis pericula 371, 4
- crux *i. q.* cruciatus: hanc diuersis
 crucibus religiosus tortor exegerat
 300, 19. *cf.* 287, 7. 349, 12. 463,
 23. 471, 16. 476, 25

cuculla 241, 2
 cudere *i. q.* componere: in laudibus ipsa turpe est illa cudere 331, 12
 culmen *i. q.* homo in culmine constitutus 25, 17. 34, 13. 68, 15. 87, 18. 91, 11. 100, 23. 108, 14. 110, 20. 113, 10. 121, 14. 133, 7. 135, 21. 140, 14. 142, 21. 144, 1. 146, 22. 147, 6. 149, 12. 152, 10. 156, 23. 157, 20. 171, 21. 173, 2. 196, 17. 205, 12. 224, 14. 226, 6. 9. 229, 8. 15. culmina 139, 20. 205, 13. — nulla sunt culmina a iugo caritatis in unia 93, 11. arantur paruis culmina cespitibus C II 1, 4. *cf.* 105, 25. 123, 15. in culminibus locati 399, 1 (*cf.* in culmine constituti 126, 1). et inter munera uestra sunt culmina 242, 17. natalium culmina 350. 13. culmen uenerandae uxoris 503, 13
 culmi tabellae nostrae 70, 12
 culpa *i. q.* reus C II 13, 2. *cf.* 365, 9
 culpabilis 323, 10. 435, 2
 culpae 144, 2. 131, 5. 194, 12
 cultor agri, horti *et sim.* 5, 3. 137, 15. 198, 8. 362, 14. 366, 20. 386, 24. 488, 6. animarum cultor C I 9, 154, Christi 182, 11. amici et cultores proprii 108, 8. *cf.* 110, 19. 156, 4
 cultura: Liguriam reple culturis 373, 7. *cf.* 425, 9. 447, 17. c. scriptio- nis 21, 1. *cf.* 122, 16. c. caritatis 24, 2. *cf.* 122, 10. 232, 15. 486, 13, dei 182, 8. netus cultura 430, 18. *cf.* 436, 5. 472, 29. magnorum cultura 196, 14
 cultus: fercula numerum uincentia cultu C II 42, 3. cultus conloquii 53, 5. stili 61, 1. salutationis 224, 22. 250, 6. *cf.* 437, 21. fanorum cultus 327, 5
 cum: operam nauare dicitur cum barbaris 157, 7. inuidia est cum aliquo 243, 6. quae tibi cum glacie aut ardore cesserunt 269, 4. boni principis mos est cum uirtutibus amare famam 379, 14. cum uoce monstrant qui gladium simul C I, 17, 26. quem postquam cum porcis addixit in munda communio 397, 18
 cum *ubi dum exspectes*: quem cum recenset secuta proles, et scriptoris bene meminit 38, 20. *cf.* 121, 20. 366, 25. 428, 2. 499, 3. C II 134, 8.

II 124, 7. maxime cum sit dicendi nisi cum necessaria nimis inepta condicio 46, 10. 288, 14. *uid. s.* dum cumba 387, 12. C II 16, 10. cymba 1, 5
 cumbula 297, 7. 319, 14. C I 134, 8
 cumulare altaria donariis 433, 2.
 cumulatus donis 348, 9
 cumulus fide carens minuit probe facta multorum 331, 20 (*cf.* laudum cumulus 302, 18. 355, 7. 350, 8). cumuli undarum 450, 24
 cuneus: per crepantes ex more uulgi cuneos 532, 2. cunei militum 270, 2
 cupidineus 404, 13
 cupidissimi uota parentis 337, 25 (*cf.* auarus)
 currere *i. q.* ire, uenire: supplex ad fori audientiam mox cucurrit 86, 17. *cf.* 274, 17. 320, 19. 338, 7. 394, 1. 424, 26. — ne amor currat in uitium 19, 23. poposci ut daret etiam per praecepta sua me currere 397, 25. eloquentia sub certa lege currens 332, 8. uena (eloquentiae) quae est per naturam torrida frequenter currit a themate 424, 5. sic currant meritis aurea facta tuis C I 2, 32. ut spumat plenis currens uindemia labris C I 9, 138. per uota correbat labor C I 14, 30. ceu census littera currat C I 3, 21
 curriculum eiusdem anni 357, 27.
 curricula annosa 382, 12
 cursitare 363, 6. C I 21, 25
 curules auorum quem sublimarunt 374, 18. *cf.* 9, 21. 199, 17. 321, 18

Daedala ars 178, 12. 202, 21, pro- uisio 69, 7. 420, 2
 daemonia 431, 26
 damna absentiae 108, 11. 143, 8, desiderii 87, 17. diligentiae 94, 23, uerborum 105, 20, cartae 204, 20, lucis 296, 21. C II 42, 4
 damnare: damnans otii pharetram C I 4, 50
 dare: talem uitam bonorum actuum obsidem iam dedistis 142, 2. *cf.* C II 24, 7. II 85, 7. II 99, 1. — datur (*i. q.* conceditur) *cum inf.* 22, 20. 61, 16. 302, 21. 472, 23. 501, 3. 522, 1. C I 9, 115. *se- quente* ut C II 11, 10.

datiui usus rarior: caelo ferunt Ambrosium C I 15, 1. ut memoriae pereat res nefanda 428, 27. *cf.* 266, 17. 276, 5. uisceribus cibos extrahere (*nisi i. q. ex uisceribus*) 267, 13. Eusebius Ligurum successit finibus C II 84, 1. fornacis escae tradere martyram C I 17, 23. me cordi habetis 43, 15. dum quis illorum obiectis congregatur 412, 12. omnibus eminetis 217, 20

Dauticus 39, 23. 381, 17

de *ubi ex expectes*: cui maius nascitur de inpetratione desiderium 48, 17. facere de gemitibus decora sermonum 38, 5. de ueteri Tonante noua uascula praeparantur 320, 15. aegritudinem animi de maerore contraxi 33. 14. *cf.* 5, 4. 30, 24. 32, 16. 34, 10. 35, 23. 38, 5. 42, 5. 44, 9. 46. 16. 56, 7. 60, 19. 66, 24. 70, 21. 79, 1. 103, 5. 104, 6. 104, 9. 126, 11. 128, 17. 162, 12. 166, 15. 180, 5. 200, 15. 211, 6. 212, 3. 231, 13. 232, 11. 234, 18. 234, 9. 234, 11. 236, 9. 236, 12. 236, 13. 243, 15. 255, 3. 22. 256, 5. 257, 23. 265, 21. 271, 12. 279, 3. 282, 1. 299, 13. 307, 24. 313, 18. 321, 6. 350, 9. 357, 4. 27. 358, 6. 362, 14. 375, 19. 384, 3. 7. 382, 25. 387, 25. 388, 22. 393, 12. 398, 4. 406, 4. 10. 420, 17. 428, 24. 437, 5. 438, 7. 444, 5. 456, 26. 458, 12. 462, 27. 463, 1. 478, 6. 494, 23. 495, 13. 499, 4. 5. 500, 21. 504, 18. C I 3, 4. 6. I 8, 13. II 91, 5. II 148, 6. II 150, 7. — de *ubi a expectes*: uenit dies quem numquam de meritis meis sed semper de superna pietate postulauit 138, 13. *cf.* 58, 2. 66, 7. 411, 6. 427, 14. 479, 2. 11. 481, 24. 495, 24. 521, 4. C I 9, 79. C II 117, 11. II 146, 1. — de *ubi expectes* secundum: te de germine censeo 30, 13. apud quos ignoti sumus moribus nostris de sodalibus aestimamur 142, 19. optanti brumam de uoto contigit horror C I 1, 21. *cf.* 208, 16. 215, 6. 231, 17. 270, 14. 273, 8. 279, 7. 371, 22. 387, 3. 466, 16. C I 19, 16. 17. — de *i. fere quod* in: spes decus et genius de foribus cecidit C I 86, 10. benignitas quae naturae innixa radicibus de cano flore ger-

men ostendit 434, 22. *cf.* C I 9, 110. de reliquo uale (*i. e. in reliquum*) 30, 16. *cf.* 383, 2. — cui facere aliud de pollicitatione non licuit (*i. e. aliud quam*) 136, 16. quos non intellegimus quicquam amplius habere de homine (*i. e. quam hominem*) 496, 22. — quem genius de uicinitate deseruit (*i. e. uicinitatem fugiens*) 135, 22. (eloquentia) ego sum per quam expectant homines reatum de turbida (*i. e. si turbida sum*) et innocentiam de serena 407, 13. — de *pro ablatiuo instrumenti, causae, loci*: rogo ut si me cordi habetis de uberrimi ostendatis directione colloquii 43, 16. nihil ualetudini meae de itineris confectione indicio decessisse 209, 18. cui maius nascitur de inpetratione desiderium, dum de sermonum uestrorum flumine pectus ardescit 48, 18. regressus de Rauenna 71 14. *cf.* 8, 15. 17, 18. 23, 7. 33, 18. 46, 14. 48, 5. 95, 13. 115, 24. 126, 1. 135, 13. 144, 14. 144, 18. 146, 14. 149, 5. 153, 17. 162, 11. 163, 2. 166, 10. 171, 8. 173, 12. 177, 23. 24. 187, 10. 192, 21. 194, 1. 233, 4. 235, 12. 244, 17. 246, 17. 254, 15. 24. 256, 10. 11. 259, 18. 271, 13. 275, 21. 285, 2. 292, 25. 318, 6. 319, 1. 324, 23. 390, 13. 394, 6. 394, 18. 395, 7. 398, 6. 403, 13. 14. 408, 6. 26. 427, 15. 428, 9. 436, 17. 437, 11. 438, 11. 24. 439, 23. 440, 14. 454, 3. 461, 6. 20. 462, 18. 464, 22. 468, 9. 471, 21. 480, 2. 25. 481, 11. 24. 489, 5. 491, 19. 494, 3. 18. 496, 4. 84, 16. 498, 19. 499, 23. 503, 3. 504, 20. 520, 1. 521, 5. C I 5, 51. I 9, 69. I 14, 8. I 18, 8. II 37, 1. II 45, 12. II 67, 3. II 77, 11. II 128, 1. 6. II 129, 3. — de *loco genitiui inprimis partiuu quem dicunt*: excusationem de aliquo timore non adhibet nisi qui animum deuinctionis abiecit 82, 18. hunc tantum fructum de caritate possedi 79, 14. (fugacem) de quo indiculum destinaui 86, 8. nihil apud me de ueneranda dictione remanserat 50, 20. *cf.* 22, 16. 60, 20. 74, 15. 89, 3. 91, 14. 15. 98, 22. 107,

27. 116, 9. 119, 14. 120, 1. 136, 25. 158, 14. 160, 9. 183, 18. 186, 3. 187, 25. 187, 26. 190, 21. 191, 18. 203, 19. 235, 15. 237, 4. 248, 15. 256, 9. 256, 15. 264, 14. 269, 19. 20. 271, 15. 275, 21. 323, 23. 326, 22. 328, 6. 358, 27. 362, 13. 377, 17. 386, 22. 388, 24. 389, 12. 390, 29. 395, 24. 396, 1. 400, 9. 402, 27. 415, 10. 19. 426, 9. 460, 7. 461, 23. 462, 14. 463, 7. 469, 22. 479, 17. 480, 14. 481, 20. 486, 8. 488, 10. 488. 21. 489, 21. 490, 7 *etc.*

debellare (?) occasum 276, 22, triumphum suum 442, 19

debere: ne forte animus uester in occupationes publicas debeat (*i. e.* exhibeat) de anagnostici prolixitate fastidium 204, 6. nec liceat illis quod rector transmisit ad originem uni tantum personae debere 279, 9. salutationem debendam reddere 28, 14. 44, 7. 90, 15. 119, 5. *cf.* 441, 6. salutationis debitum 43, 15. debita suprema 480, 10. salutans debite 76, 16.

debitio 172, 3

decedere: nihil indico decessisse ualitudini meae 209, 18. decedere a desiderijs 24, 2. — *i. q.* mori: 38, 19. 471, 3. 484, 19. 501. 2 (*cf.* decidere 383. 18)

decenter 85, 18

deceptio 15, 3

deceptiosae inlecebrae 16, 18

decessio *i. q.* mors 119, 14

decessor 117, 6. 295, 17. 332, 23. 351, 5. 356, 25. 364, 15. C II 85, 2

decidere: decisum negotium 103, 26. 309, 8. foedus 68, 10. *cf.* 373, 25

declinare iter 269, 14, singulorum aspectus 337, 15, uisitationes 350, 4

declinatio: pronubum *gen. pl.* 503, 14. quadriugum *gen.* 376, 23. *cf.* 403, 16. 532, 16. animabus 240, 25. mulabus C II 124. *gen. nominum propriorum in* — *i pro ii plerumque, metro firmatus* Tulli C II 104, 7. *gen. participiorum in* — *uelut* legentum scribentum 27, 24. 39, 2. 51, 19. 115, 9. 171, 9. 176, 16. 262, 3. 282, 17. 359, 1. 15. 364, 10. 369, 24. 429, 16. 453, 20. 454, 18 *al.* — *abl. adiectiuorum in* — *i saepius uelut* maioris 50, 18. 59, 17. ueteri 320, 15. 328, 19.

359, 22. C II 61. locupletis 475, 17. *cf.* 273, 19. 350, 18. C I 10, 32. II 107, 5. seni C I 7, 12 — epitomam 368, 11. heroa *nom.* 437, 4. 473, 4. heroas tuos 285, 10. 494, 14. lampada *nom.* C I 1, 20. I 4, 93. lampadam 366, 16. 392, 15. thoraca *nom.* 404, 10. — inter palaestra 18, 12. 45, 12. 451, 24. infamio 359, 22 (*cf.* Isid. Orig. 5, 27, 26). praestigium 199, 9. 299, 6 (*de* repagula 425, 6 *cf.* Wiener Stud. II. p. 238). — frenos 98, 15. 331, 8. 369, 5. C II 134, 1 (frenum quem 373, 26). — aether *acc. sing.* 53, 18. 171, 23. 290, 17 (aethera 279, 17). — uadis *nom.* 348, 19. tigrides 505, 15. ossuum 274, 4. Moysi *gen.* 303, 23. 338, 17. 436, 10. — fastus *acc. plur.* 10, 11. 465, 19. Comus (?) pullae *gen.* 14, 18. — spebus 13, 2

decoctor uitiorum ardor 388, 11

decolorat nulla militem abieccio 440, 16

decoquere: ne feruor teneros decoquat in studiis C I 3, 20

decrescit palla per lumbos C I 4, 80

decumbere: ne profana messis decumberet 313, 6

decurrere: decursis breui temporibus 444, 13

dedicare in exceptorum numero 333, 8. 387, 8. 440, 7. 463, 17. dedicauit callem subiecta asperitate nescitum 387, 26. dedicare officium oris laudibus 142, 14. 361, 21

dedignari 133, 3. 465, 15

dediscuntur uitia 134, 9. 463, 13

deferre *i. q.* adferre: aestatem atque hiemem detulit una dies C I 1, 14. *cf.* 6, 23. 33, 21. 79, 23. 345, 6. 375, 13. 409, 13. C II 13, 6 — *i. q.* declarare 186, 25

defectus facultatum 479, 1. 80, 6. 267, 22. iumentorum defectum considerantes 352, 7

deficere: cum illa res ualitudine deficit (*i. q.* fieri nequit) 213, 19

definire *i. q.* consilium capere 265, 1. 343, 2. definita cana patrum 298, 7. 303, 21. 411, 19. *cf.* 27, 13

definitio 71, 16. 123, 8. 300, 7. 316, 2. 481, 2

defluere ad aliquem *i. q.* uenire 117, 2. 476, 19. in tantum defluxit fama (*i. q.* imminuta est) C II 118, 1

- defraudatio genii 298, 21; *cf.* Ter. Phorm. 44
 defrudare 142, 11. 240, 22. 347, 15. 371, 20. 460, 1. 495, 7. — defrudata cognitio 2, 21. 100, 21. 268, 2
 degenerare filius 137, 12. degenerare silentium 197, 12. 464, 21. C I 8, 11. — (Dalmatia) degenerare caelum nobilitate tenet C II 148, 4
 degenerare: non degenerat uena linguarum 124, 20. C II 78, 8. ne optimi degenerent et ut mali degenerent salua stemmatum ueritate praestatur 463, 6. uix paucos contigit degenerare sublimerit 266, 8. 455, 17. feliciter degenerare 420, 20. *cf.* C II 24, 8
 degere: etiamsi longe deguerit 281, 18 dehinc 291, 9
 deinde post 416, 17
 dehonestare 317, 12. 323, 19
 delenificus 5, 18. 20, 8. 64, 16. 72, 16. 180, 24. 197, 20. 199, 10
 delibare: debet fascibus uestris hac praefatione delibari 199, 5
 deliberatio *i. q.* consilium 84, 7. 111, 14. 351, 19. 376, 12
 deliberatae quietis gremium 378, 11
 deliciosus (*opp.* fortis) 445, 15
 delinire 107, 26. 395, 12. delinibat 336, 23. 361, 19
 delitescere (*-iscere codd.*) 89, 25. 208, 3. 210, 13. 230, 14. 290, 19. 423, 5
 deludere alicui blanda uerborum fucatione 43, 18. errantes uisus delusit imago C I 8, 16
 deluere sordes Italiae 274, 2
 demetere: natus demessus pollice diro C I 5, 23. *cf.* C I 9, 141
 demulcere 28, 10. 532, 19. quicumque meos paradisi uere labores demulcet C II 64, 4 (*cf.* Auson. Mos. 393)
 demerere 485, 14
 denegare: se denegant membra conflictibus 97, 6
 dens mortis C II 19, 3
 densitas habitantium 360, 5. 156, 10. C I 8, 47
 denudare aliquem praesidio 449, 19
 deosculatus *pass.* 144, 8
 dependere salutationis obsequia 135, 9. 140, 22. 143, 21. 153, 8. 184, 23. 225, 23
 depingere terga rosetis C I 9, 146.
 depictus sideribus axis 500, 4. ruris facies depicta C II 128, 9. *cf.* C II 10, 8. II 33, 2. II 101, 2. frons laeta parum uitiiis depinxerat hostem C II 83, 3
 deponere: (uox) a mascula soliditate deposita 335, 13. *cf.* 222, 13. — *i. q.* perdere 60, 7. C II 19, 1. — depositio filii (*i. e.* funus) C II 26. — depositum 126, 12. 244, 13
 depraedatio 263, 21. 267, 23. 280, 14. 356, 22. 446, 4
 depretiare 68, 5. 88, 11. 148, 17
 deputare *i. q.* tradere 75, 7. 121, 21. 126, 9. 147, 7. 148, 11. 207, 14. 386, 9. 412, 4. 413, 1. 428, 7. 482, 16
 derogare *i. q.* officere 194, 2. 314, 4. 407, 6
 despectio credulitatis meae 59, 16
 descendere *i. q.* oriri, nasci: quicquid a morum nube descendit 16, 1. *cf.* 24, 5. 23, 8. 89, 5. 100, 14. 201, 1. 210, 20. 262, 7. 299, 5. 339, 2. 457, 24. 487, 16. 499, 18
 desciscere longe a ueritate 193, 22 (*discedere Iuretus coni.*)
 descindere (?): scrupea descissis pendebat semita plantis C I 1, 29
 describere humani pectoris tellus 463, 11. genericis membra ferro 497, 21. quicquid descripserat orbita fratris C II 128, 5
 desecare perniciem 412, 21, arte melos C I 7, 14. aqua desecat quod aquarum fetibus distenditur 131, 21
 desiccare 132, 18
 desistere: medici destiterunt (*an destituerunt?*) 215, 4
 desolare terras 386, 4. desolatus 306, 2. 375, 16
 desolatio 399, 15
 despiciatus boni operis 481, 23
 despiciere *cum inf. i. q.* nolle 112, 13
 destillant uerba C I 8, 31
 destinare pueros, paginas *etc.* 25, 16. 34, 13. 44, 16. 86, 8. 20. 91, 16. 102, 13 *etc.* per destinatum callem 391, 6
 destitutio curantium 216, 21
 desudare inpendiis 318, 2. 408, 19. 466, 8. desudata testimonia 291, 6
 deterere: caries hoc deterit C II 12, 7
 detergere nubila uitae C II 83, 5, aliquid serenitate conscientiae 99, 7

- detestari in lucem ire 218, 1
 detractor C II 35
 deuere *i. q.* adportare 273, 6
 deuenire in profundum 295, 2
 deuenustare 142, 15. 143, 20. 148, 16. 171, 10. 184, 15. 207, 20. 384, 23. 409, 22. 435, 8. 476, 14. 483, 1. 465, 11
 deuiare a natura 228, 17
 deuinctio *i. q.* amor 78, 5. 82, 19. 111, 12. 169, 4. 174, 24. 208, 20 (*cf.* 19, 10. 79, 18)
 deuolui ad aliquid (*i. q.* peruenire) 62, 11. 152, 23
 deuotio 127, 17. 203, 11. 228, 4. 375, 13. 449, 5. 482, 20. 490, 2
 deuota mens laudibus 433, 16. conspiratio deuota uentorum 49, 5. impetus qui obtulit deuotus obsequium 253, 5
 dextra animae C I 9, 83. dexter Iunonis oculus 506, 1. ille uideat me dexter C I 6, 29. *cf.* I 9, 109. 162. II 8, 6. II 90, 6. ingresso dextrum contulit ista pedem C II 14, 8. dexter si uertas plectra C I 7, 21. luce ipsa dexterior C I 7, 59
 diabolicus 60, 2. 97, 10. 315, 14. 332, 13. 413, 7. 441, 9 *etc.*
 diaconatus 339, 12
 diaconium 113, 24. 337, 12
 diadema 265, 14. 409, 27. 432, 17. 438, 21. diademata sermonum 7, 13. 195, 17
 dicata tecta C II 14, 10
 dicere (*i. q.* componere) uitam 380, 22, salutationem 67, 20, uale 340, 20 (*uid.* ualere). dicenda 199, 12. 424, 7. dicta tua 187, 19, locupletia 524, 5, extorta C II 90, 8. II 68, 9. *cf.* 461, 20. dictorum caput C I 7, 49
 dictare *i. q.* scribere, componere: sub claritatis tuae praesentia legenda dictauit 22, 18. lacrimarum tempore dictatur inopportuna narratio 72, 21. *cf.* 93, 21. 95, 10. 109, 8. 206, 8. 208, 16. 214, 14. 375, 2. 434, 5. 454, 14. 462, 24. 490, 6. — *i. q.* praescribere, *uelut* leges, praecepta 10, 13. 176, 8. 280, 11. 310, 4. 342, 22. 503, 15
 dictatio *i. q.* compositio: scindit nubes eloquii mens dictationis interpres 94, 1. pectoris feunda dictatio 189, 16. dictationes sanctae 242, 1
 dictator *i. q.* scriptor 102, 7
 dictio *i. q.* compositio 83, 21. 384, 14. 451, 23 *etc.*
 dictator: suscipiens pro schemate dictationis studium sine nube dictoris 130, 4 (*cf.* Saluiani de *gub. m.* IX 15)
 didascalica concinnatio 401, 17. 305, 18
 dies *i. q.* lux, splendor: diem suum ingenia non perdunt 450, 17. lilia de cultu proprium fecit habere diem C II 45, 12. *cf.* C II 12, 4. *i. q.* uita: post saeculi segregationem diem suum habere translatus 479, 6. *cf.* 470, 12. per dierum dies 416, 26
 diffamare 218, 26
 differentiam habent odia a ueritate 294, 2
 diffugere littora 506, 14, Charybdis fauces 381, 2
 diffundere epistulam in multa uerba 138, 4. 156, 6. 152, 18. d. uerba 153, 5. 253, 21. diffusae coquinae C II 42, 1. diffusis collo manibus C II 25, 2. uirus generosum rura diffundere 105, 1
 diffusio opulenta 369, 21
 digerere (*i. q.* conscribere) uniuersa 393, 7. me digessi 451, 19
 digitus (*sc. aquae*): cur non laxioribus digitis lympa se miscuit? 501, 16. digitus uerborum 344, 26. 529, 5. d. ualidi facundiae uestrae 302, 1
 dignanter 173, 20. 188, 22. 207, 17. 220, 22. 225, 6
 dignari: nec dignatur totum in se felicitati tribui 11, 24. *cf.* 361, 25. — *i. q.* nostrum 'geruhen': mei meminisse dignare 40, 20. 41, 24. 114, 13. 116, 21. 128, 10. 179, 16. 445, 10. *sin. inf.*: famulum pro morum et naturae luce dignare 192, 23
 dignatio *i. q.* homo gratia insignis 6, 4. 66, 18. 102, 7. 108, 17. 143, 21. dignatio *i. q.* gratia 33, 3. 25. 35, 7. 39, 24. 44, 8. 58, 10. 59, 5. 159, 3. 68, 7. 75, 17. 85, 20. 113, 15. 125, 25
 dignitas *i. q.* homo dignitate insignis 117, 7. dignitatem gratiae praestare 106, 9

- dignus fui ista quae pertuli 219, 5.
 dignus pontifice amor est quem
 censura conciliat 435, 8. uidete
 quid dignum sit his qui per-
 uenerunt 477, 28
 dilatio 380, 23
 dilectionis obitus 56, 6
 diligentia *i. q.* amor 101, 19. 445, 12 *al.*
 dilucidare 18, 12. 90, 17
 diluere: (cornipedes) quos cruentatis
 toris unda diluit C II 136, 2. —
 diluis quod ego collegi ubertate
 culparum 99, 15
 dimensio: sub dimensione seruare
 auri pondera 479, 14
 dimittere (*i. q.* relinquere) plus aesti-
 mationis per silentium 94, 22. di-
 missa fratribus cellula 392, 8.
 heredem dimisit 460, 11
 directus: ad pii itineris directum
 inuitasti 258, 1. nauta transit di-
 rectum humidi itineris 464, 17.
cf. 463, 14
 dirigere anatem 190, 25. directus *i.*
q. legatus 313, 11
 diripitur (*i. q.* captiua ducitur) ger-
 mana eius 356, 3
 dirus homo 127, 20. 133, 3
 disceptationis libra 294, 8. dis-
 ceptatio synodalis examinis 313,
 23. *cf.* 157, 8
 discere: (Achilles) feminam (*sc. se*
gerere) diuturnitate non didicit
 500, 16
 discernere *i. q.* separare: nationes a
 nostro limite discretas 6, 25. habi-
 tatione discreti 121, 25. 258, 23.
 quos discernit itinerum prolixitas
 231, 26. discretas (*i. q.* disiunctas)
 regiones 77, 24. 127, 9. *cf.* 81, 22.
 105, 3. 426, 1 (*cf.* regiones disiunc-
 tissimae 275, 15). domus duplici
 discreta aede C II 151, 1. — di-
 cretae mentes 456, 2. 477, 23. 489,
 16
 discessio 43, 3. 256, 7. 272, 6 *al.*
 discissio (?) 236, 14
 discolores fuci 7, 16
 discordat a recti affectu 61, 22
 discrepant antiqua nouis 418, 2
 discretio 231, 8. 464, 10
 discrimen generis iunxerunt foedera
 partus C II 127^a, 1. pingitur mun-
 dus discrimine florum C I 4, 3
 discruciari 117, 17. 506, 8
 discumbere *de uno* C I 9, 152
 discurrens aura in tremula carina C
 I 7, 42. per campos discurret lin-
 gua patentes C I 8, 49. uerba dis-
 currunt per sudum 119, 1 *cf.* 45,
 5. peritiae successio illo quo pa-
 trimonia iure discurret 124, 21.
 libido discurrentium (*i. q.* trans-
 fugarum) 275, 11
 discursio confusa per cubiculorum
 limina 428, 5
 discursus procellarum 279, 11. (*cf.*
 Plin. Epist. VI 20, 9). per exoticos
 discursus pharetrarum dispendia
 effundere 285, 5
 discussio male cauta infidelium 5,
 11. conuersatio in discussionem de-
 ducta 123, 17. discussio lectionis
 289, 13. *cf.* 301, 9. 302, 23. campi
 discussio 438, 1
 discussor mentium 178, 1, secretorum
 213, 21. *cf.* 53, 24. 108, 14. 302,
 24. 316, 10.
 discutere *i. q.* ponderare 374, 14
 discirere lacrimas 196, 9. singultus
 uerba discirunt 382, 21
 dispellere *de uno* 56, 15. 362, 10
 dispendium formae 44, 17, pudoris
 43, 10. 106, 10, frontis 89, 12,
 publici sudoris 245, 14. *cf.* 36, 17,
 38, 5. 41, 7. 121, 23. 152, 4. 267,
 20. 285, 5. 291, 16. 397, 1. 423, 6
 dispensare lance res humanas 414,
 14. dura imperia 477, 19. mei ratio
 dispensata consilii 6, 8
 dispensatio *i. q.* gratia 29, 3. 56, 3.
 104, 7. 109, 19. 118, 13. 125, 11,
 140, 15. 144, 4. 144, 18. 146, 11.
 151, 24. 165, 3. 167, 26. 170, 3.
 174, 4. 178, 24 *etc.*
 dispensator omnipotens 32, 2. 240,
 11
 dispergere fata plurimis 470, 2. di-
 spersa mors C I 21, 18
 disperire 412, 15
 dispoliare 252, 2
 disponere *c. inf.*: si uicissitudinem
 mihi reddere disponis 208, 24. 345,
 4. 348, 25. 371, 21. 435, 14. 445,
 17. C II 56, 2. — *i. q.* ordinare:
 quicquid ubique disponitur 53, 14.
 203, 23. 207, 3. 230, 2. 237, 9
 dispositio caelestis 67, 6. 104, 11.
 359, 4. 416, 3. 505, 5. dispositiones
 humanae 146, 12
 disputator opinioni tuae occurro
 250, 2

- disquirere 101, 23. 156. 8. 169, 9
 dirumpere uarum tunicas 188, 9.
 uobis hostiliter disruptis 308, 22
 (cf. 35, 8)
 dissoluere uitam e sedibus suis 389,
 27. a nitore domini sui dissoluitur
 317, 22. dissoluens uincula noxae
 C I 9, 45. — dissoluere tributa
 14, 19, salutationis cultum 240,
 14 (cf. 76, 18. 448, 1). dissoluens
 carni subolem 196, 7
 dissonantia 200, 3. 457, 21
 distantiam facere 464, 7. (deus) pe-
 calem nobis concessit distantiam
 419, 18
 distare: longa statione distantes 236,
 7. 285, 1. 452, 15. patris amore
 distantes 486, 24. de matre nil
 distans deus C I 19, 17. nihil
 uerendo martyre distitit C I 21,
 17 (cf. Venant. Fort. IV 26, 131)
 distendere tunicas uarum C I 5, 13,
 ranulam 206, 9. sanguine distenti
 C II 63, 2
 distrahere *i. q.* uendere 479, 23.
 artus a possibilitate propria distr-
 acti 427, 24. conscientia distr-
 acta 101, 25
 distributor 308, 24. 426, 13
 districtio 79, 18. 89, 8. 188, 19. 23.
 303, 5. 319, 21. 335, 3. 365, 5.
 390, 2. 486, 20
 districta probatio 30, 6, conuentio
 297, 13, iudicium 401, 5. acqutate
 districti restituunt 475, 12. distr-
 ictus 351, 10. 391, 2. cf. de-
 strictus 469, 5
 ditare 80, 13. 200, 20. 230, 8. 233,
 21. 245, 26. 306, 7. 361, 5 *etc.*
 ditescere 187, 20. 224, 5. 425, 17.
 464, 22
 diu est quod 26, 17. *uide* quod
 diuersitates adinventionum 285, 1
 diuersoria 352, 8. 443, 15. diuor-
 sorium 376, 7
 diuidi (*i. q.* separari) a tristitia 72,
 23. pigro corporum onere diuisi
 77, 25. cf. 213, 20. 222, 24. 235,
 4. 240, 24. 362, 19. 372, 1. 429,
 12. a ratione diuiditur retexere
 280, 3. ut non diuidantur (*i. e.* di-
 stinguantur) meritis 187, 21. loco
 et opibus diuisi 231, 6. plectris
 ecclesiasticis iura diuiserunt (pro-
 phetae) 520, 14
 diuiduus 72, 19
 diuina *i. q.* deus: suis muniunt di-
 uina consiliis 116, 27. 294, 16.
 495, 22
 diuinitas *i. q.* deus 24, 8. 26, 3. 28,
 23. 32, 26. 72, 12. 85, 8. 97, 9
 diuisio *i. q.* separatio 25, 21. 112,
 10. diuisiones itinerum 159, 18.
 258, 22. in studii diuisione concors
 sententia 396, 10
 diurnitas eloquentiae 383, 16. diu-
 rnitatis morsus 474, 19
 diuulsio ecclesiastici gregis 317, 9
 docta mens C II 44, 11 (cf. II 21,
 2), carmina C I 3, 23. doctae ma-
 nus C I 8, 7. doctus superare C II
 65, 8. doctior error C I 9, 7
 dogma *passim*
 domestica nox *de loco umbroso* 352,
 11. — tibi domesticum est sup-
 plicibus indulgere 73, 8. cf. 44, 20.
 170, 6
 dominantes *i. q.* possessores 14, 16
 dominationes terrenae 257, 8
 dominatus *i. q.* dominantes 266, 4.
 349, 7
 dominium 262, 18. 353, 18
 dominicus *i. q.* domini Christi 327,
 8. 338, 19. 349, 11. 371, 11. 393,
 1. 416, 4 *etc.*
 domnus domna *titulus saepissime*
nominibus praepositus paulo ut
uidetur honorificentior quam do-
 minus domina — domini *honoris*
causa unus aliquis appellatur :
 88, 17. 95, 1. 109, 6. 117, 20. 124,
 12. 143, 7. 155, 19. 166, 21. 169,
 6. 170, 15. *uid. s. pluralis et cf.*
 Wiener Stud, II 229 sq.
 domitare arua C I 9, 135
 domitrix falx 425, 10, adfectio 457, 1
 donare *cum inf.* 501, 11. C I 18, 3
 donarium 433, 2
 dorsa (*i. e.* agros) scalpere 14, 4 *cf.*
 tergum
 dotare *i. q.* ornare, augere 70, 11.
 223, 25. 386, 25. 459, 23. 493, 5.
 521, 11 (cf. 66, 12. 92, 13. 104,
 19. 125, 1)
 dubitare de re *i. q.* rei timere 280, 12
 ducere: dos Laurenti ministerio ducta
 C II 60, 4 *cf.* II 149, 8. stilum
 ducere per totam infantiam 327,
 21. in profundum ductis ulceribus
 324, 19. in carmen ductum elo-
 quium 195, 13
 ductus Latiaris 46, 19. *cf.* 322, 13.

402, 22. d. unus uobis est criminum
 314, 23. habere in ductu (*i. q.*
 duce[m] habere) 297, 10. ductus con-
 fusi (fluuiorum) 15, 8
 dulcescere 160, 20. 463, 25. 502, 22
 dulce meum 30, 10. 138, 24. (*cf.* 67,
 14). dulce (*i. q.* dulcissime) C II
 145, 2. dulcissime 125, 17. 408,
 12
 dulcitus 116, 15
 dum *cum coni. imperf.*: dum anceps
 esset fortuna certaminis et pinna-
 tae sibi mortes aethera uindicarent,
 superauit nostri memoria principis,
 dum agerent sq. 279, 16. *cf.* 8, 12.
 45, 7. 48, 24. 138, 18. 300, 20. 319,
 17. 388, 12. 385, 6. 12. 394, 25.
 436, 9. 487, 12. 490, 3. C I 6, 39.
 I 14, 22 *etc.* — *cum coni. praes.*
 481, 10 (?) — *cum. ind. perf.* 222,
 19. 436, 13 *al. cf.* dum — *cum(que)*
 C II 66, 1. 3. II 97, 1
 duriter 69, 25. 84, 9. 249, 14. 478, 9

E
 ebibere *i. q.* bibere 462, 14
 ebrietas *i. q.* ubertas: marcida terga
 per ebrietatem undae salutaris in-
 fundere 102, 16
 ebrius lethaeo fonte C I 1, 44
 ebullire: ut sanguis ebulliret 336, 20
 ecclesia *et ecclesiasticus passim*
 eculens 459, 3. 466, 16
 edaces (*i. q.* auidi) amici 27, 12. edax
 inuidia 341, 15, neglegentia 282,
 14
 edecumata 75, 20
 edere patriam (*i. q.* tradere) 503, 3
 editio *i. q.* partus 64, 6
 edomare terram 447, 15, erroris ad-
 petentiam 403, 24
 educata lustris fera 269, 2, educatum
 caeli uaporibus ueneni frigus 269,
 23
 effectus 37, 16. 43, 6. 11. 71, 15. 23.
 88, 19. 104, 11. 106, 4. 114, 1.
 110, 7. 23. C I 1, 42 *etc.*
 efferre corda 361, 19. 457, 1. C I 9,
 130
 efferbuit 198, 5. 223, 12. 336, 21.
 358, 17
 efferre: diaconum his studiis extu-
 listi (*i. e.* diaconatum egregie ges-
 sisti) 221, 4. efferre nobile munus
 241, 1
 effeta mens 306, 8

efficacia 161, II. 204, 12. 478, 13
 efficaciter supplicare 229, 20. 252,
 24
 efficax *i. q.* strenuus 73, 19. *cf.* 459,
 5. 487, 23
 efficere *i. q.* reddere 87, 1. 112, 19.
 308, 24. 482, 25. 495, 2. 500, 8
 effigies (*i. q.* species) uariae pro-
 missionum 126, 23
 efflictim diligere 148, 3
 effluere hilaritatem mentis opibus
 scriptionis 185, 8. materia effluat
 ubertate dictorum 461, 20. *sed cf.*
 262, 11
 effrenatio 192, 16
 effugare *i. q.* expellere, fugare 8, 14.
 113, 12. 389, 25. 432, 3. 443, 12.
 470, 8. 471, 13. 476, 25. C I 4,
 35. I 14, 14
 effulgorat (effulgorat B²) 17, 12. 356,
 8. 366, 16. 496, 15
 effusio sanguinis 320, 6. 327, 8. 386,
 10. 389, 7, auri 361, 1 (*sine auri*
 268, 2). effusio in delictis 324, 9
 effusor 478, 10
 effusissima salutatio 21, 18. 43, 15.
 98, 20. 210, 17
 egena agmina 328, 15
 egerit fons clausus membra C I 19,
 23
 egressus *i. q.* profectio 487, 18
 eiectus est decessor 364, 15. colum-
 natus paries ecclesiae eiectus est
 357, 11
 elaboratae uestes 273, 5
 elationum copiae 306, 9
 electionis uas 334, 23. electio con-
 silii 445, 22
 electus dei 99, 14
 eleemosyna 350, 19 *al.*
 eleuatur (*i. q.* augetur) eloquii uilitas
 446, 18
 elicere fruges 128, 24. per cuius ma-
 nus pictacia ad clusuras iussio
 sacerdotalis elicuit 375, 18. *cf.* 114,
 21. 437, 22. 476, 11. C I 2, 24.
 eliciti uor stili genio 69, 25. 88,
 23. *cf.* 201, 22
 elidere: Herculeae uires nisi eliserint
 non iacebunt 504, 6. *cf.* 18, 15.
 elisum guttur 389, 25. e. ceruix
 394, 14. elisis collo manibus 372,
 11. a te tumor elisus est 399, 20
 eligere *i. q.* uelle, optare: eligitis lit-
 teras frequenter accipere 36, 6 *et sim.*
cum. inf. 6, 5. 192, 20. 274, 16.

469, 12. 504, 12. interitum metu mortis eligentes 273, 19 — eligere ut (*i. q. optare*) 222, 22
 eliminare pii amoris fernorem 205, 9, obliuionem 221, 18, humanitatem 437, 2, curarum procellas 450, 16, peruicaciam mortalitatis 496, 18
 elinguis 416, 16. C II 24, 10
ellipsis uerbi esse: quae solitus (*sc. est*) C I 6, 39. cum bene ductus (*sc. est*) amor C II 5, 6. dorsa (*sc. erant*) minaces C I 5, 16. sed licet procurator formosus (*sc. sit*) 497, 22. horrea parua licet (*sc. sint*) C II 39, 1. germanam credens (*sc. eam esse*) C I 4, 115. oriens uictum (*sc. se esse*) peregrino lumine fasus C II 87, 9. procul est pecudes quod censet mentis iniquae (*i. e. pecudes esse quod esse c. homo m. i.*) C II 75, 4. idem est superuacuae loqui quod necessarie non locutum (*sc. esse*) 440, 23. *cf.* 45, 19. 342, 22. 365, 8. 444, 16. C I 9, 10. — quicquid optimum conuenit (*sc. exercere*) 453, 6 (*et fort.* 219, 5) *sed cf. s. conuenire* — iam si ad illud ueniamus? (*add. quid dicemus*) 360, 24 — quotiens nos obnoxios sibi fecit lingua quae (*sc. nos*) apud alios exaltauit 9, 22. quantis gradibus et (*adde* quanto) profectu scelerum ad uenena descendit 470, 14. *cf.* 468, 17 — dei proximitatem inuenire posse hominem qui de hominum (*sc. proximitate*) non laetatur 40, 18. (Verecundia) ita ex se uariarum species uirtutum fecunda et uirgo parturit, ut impudentia procax et corrupta uitiorum (*sc. species*) 403, 11. par fides est liberae scriptio et (*sc. scriptio*) famuli 189, 8. abiurans Italiae communionem non solum circa amicos (*sc. communionem*), sed circa interna pignora repulisti 56, 22. *cf.* 186, 12. 226, 24. 495, 2. 506, 18. — uicariae (*sc. praefecturae*) dignitas 110, 22. de reliqua (*sc. summa*) indictionis illius 172, 12. incentiua (*sc. tibia*) confusionis 315, 1. Ionium (*sc. mare*) C II 16, 9. praesentes (*sc. litterae*) 44, 7. 85, 1. *al. commendaticiae* 73, 21. 75, 9. 215, 12. harum (*sc. litte-*

rarum) perlatoribus ad Liguriam destinatis 166, 15
 elocutio *i. q.* sermo, enarratio 167, 6. 222, 8. 258, 5. 264, 11. 402, 7. 483, 22
 elocutor amoris 2, 7. 43, 17
 eloqui *i. q.* loqui, profiteri 250, 17. 300, 23. 368, 2. e. caritatem 94, 11. quid eloquar depraedationes 280, 13. uitam eloqui (*i. q. describere*) 350, 7. *cf.* 358, 23. 382, 22. 388, 5. 416, 27. 456, 12
 eloquium *i. q.* eloquentia: Faustus Romani status eloquii 14, 8. facundum aequare non putatur eloquio 228, 7. *cf.* 277, 17. 408, 16. 436, 9. C I 2, 15. 444, 9. 446, 17. C II 16, 1 — *i. q. allocutio*: tali publicas petitiones est orditus eloquio 363, 8. protestantibus diuinis eloquiis 438, 12. 462, 23. paginale eloquium 245, 28. *cf.* 208, 5
 elucescere 267, 18
 eluctata infantia 459, 1
 elucubratus 463, 5
 elucubratus sermo 58, 20. 107, 23. 529, 8. *cf.* 53, 7
 elumbis 402, 22
 eluuiis (ellubie *BT*, ellubiae *LV*) carnis 36, 8
 emarcui 327, 17
 emendare: non uidetur longe ab honestate desciscere qui colit emendatos 193, 23 (*cf.* Iureti Misc. 96). *cf.* 409, 9. emendatissime hominum 110, 24. 112, 23. 122, 19. 181, 15. 457, 17. *cf.* 182, 11. 194, 2. emendatissimi hominum *de uno* 112, 1. 126, 14
 emendatio actuum 40, 22. te ultra emendationem omnium protulisti 60, 5 (= Ausonius Epist. XVII 12)
 emerere nomen amici 212, 5
 emergere: (terra) quae solidioris schoeni emergebat beneficio 281, 14. obliuiu emergit 239, 22
 emetri integritatem 359, 11. aliquantis diebus emensis 340, 22
 eminentia *i. q.* uir eminens 197, 2. 224, 6. 231, 3. 246, 1. 251, 16
 eminentissimus 126, 3. 143, 23. 218, 13. 331, 8. 364, 21. 369, 1. 379, 1
 emortuis per conpages artubus 427, 23

- enecare: spiritus non enecetur nau-
 fragus C I 10, 28
 eneruata (*i. q.* mollita) ferocitas 425,
 12
 enim *i. q.* autem 28, 20. 472, 21
et al.
 enituit dedicatus 333, 8, campus
 274, 4
 enodis 292, 25. 312, 20
 enormitas 273, 17. 283, 20. 358, 18
 enuntiatrice lingua 111, 3
 episcopalis 370, 4. 429, 23 *etc.*
 epistularia scriptio 34, 14
 epistularis 63, 15. 78, 11. 90, 2. 98,
 16. 246, 26 *al.*
 epitaphium (epitafium *libri plerum-*
que) C II 1. 2. 5. 6 *etc.*
 epithalamium C I 4
 epulum 18, 10
 equinum pecus 267, 9
 erectio Romani nominis te dedit
 283, 5. superborum corda humi-
 litatis erectione fregisti 429, 6. *cf.*
 477, 26
 eriguntur lituis bellatores 443, 18.
 erigere (= te erige) 22, 23. 355,
 13. 446, 18
 erilis uitifer hic siccus matrem con-
 plector C I 139, 1
 eripere *i. q.* liberare 64, 1. 319, 18.
 375, 25. 376, 17. 485, 24. 489,
 7. offensione et detrimentis eripere
 158, 20
 erraticus 289, 19. 411, 6. 448, 21.
 errores procellarum 349, 2. error li-
 quentis elementi 498, 26. nec inimi-
 ca eius (Verecundiae) populosis
 ferculorum nutriatur erroribus 404,
 1. artificis laudandus constitit er-
 ror (*de labyrintho*) C I 1, 33
 eruderare *i. q.* expurgare 420, 3. 435,
 12. 464, 12
 eruditi forma silentii 409, 1, erudi-
 tus peccator 398, 14
 eruere *i. q.* liberare 252, 25 (*cf.* eri-
 pere)
 erumpere in nocem 138, 12. 440, 22.
 claritatem suam in Romanam lu-
 cem putat erumpere 230, 15. *cf.*
 43, 8
 escae fornacis tradere martyram C I
 17, 23
 et *pro* etiam 71, 8. 86, 5. 88, 2. 89,
 16. 125, 6. 125, 15. 126, 3. 235,
 6. 317, 10 *et saepissime.* et dum
 490, 3. non solum sed et 116, 1.
 sinceritas et longe positos non re-
 linquit 235, 1. et non 464, 2. 477,
 7 *al. (uid. non).* et — nec 500,
 8. ne — et (ne mentem lactea uerba
 denudent et dictis mollis dicar) C I
 8, 48. 49. 50. 51.
 etiam: quare etiam nullis uersibus
 sepulcrum eius esset honoratum
 194, 13. etiam cum 244, 24
 euacuare affectum 445, 18. 228, 6
 euadere aliquid *uel* aliquem 270, 20.
 483, 14. 469, 12. 474, 3. 478, 24.
 484, 10. 497, 11. 520, 3 *al. (cf.*
de iugo euadere 494, 24)
 euangelicus *passim*
 euectio meriti 249, 3. *cf.* quantus
 felicitatem tuam fauor diuinus
 euexerit 363, 9
 euge 70, 3. C II 60, 7
 euenisse uidetur fructus uteri in
 testimonio lasciuiae 100, 11. nos
 tibi sacerdotium rem doni credimus
 euenisse 435, 1
 euiscerare: agnus leonem euiscerat
 C I 16, 16. ueterno pectora euisc-
 erata nubilo C I 13, 10. e. diu-
 turna quiete mentes 264, 22. con-
 ditiones gladio decisas concordiae
 auctor euisceras 373, 25. *cf.* 323,
 20
 euisceratio obscenitatis 499, 13
 euocatio *i. q.* conuocatio 292, 5
 euolare *i. q.* se conferre 385, 12. 390,
 19
 euomere: cum domus turbas euomeret
 380, 9. *cf.* 298, 14. (meus) quam
 nondum corporeus carcer euomuit
 391, 22. *cf.* C I 5, 39
 ex eloquentiae diues opibus 373, 22.
 rei gestae notitiam scire cupidum
 ex facti contemplatione compello
 429, 8. nauem ex boni gubernatoris
 ordinatione flectamus 349, 3. *cf.*
 283, 16. C I 14, 25. ex sententia
 successerunt 48, 13 — ex accidenti
 367, 18. 380, 1. 475, 8. ex aperto 313,
 7. e diuerso 351, 9. 434, 1. 438, 6.
 e regione 331, 5. ex tempore 340,
 24 (extemplo *LV*). 352, 25. 369,
 2. ex toto 501, 17
 exactor 180, 19. C I 11, 13. uberibus
 gaudio exactore fletibus 328, 23
 exactrix diligentia 93, 9
 exaestuat amoris plenitudo 258, 25,
 istius rei fructus 462, 7
 exagella *i. q.* exemplum imitandum

uel forma: quasi exagellam relin-
quens se ipso praestantior 380, 16
exalant uerba zephyros C II 44, 5
examen gentium 377, 1 — *i. q.* iu-
dicium 110, 2. 294, 7. 401, 19. 426,
4 *etc.*

examinata claritudo 266, 3. 409, 2
excedere curam mei illud amicis con-
secratum pectus 59, 14

excellens crimen 467, 15. excellen-
tissimus 242, 7. excellentius debita
redduntur 480, 10

excerptim 382, 3

excessus *i. q.* error, uitium 51, 16.
92, 6. 107, 25. 139, 14. 145, 10.
148, 9. 176, 8. 189, 11. 197, 3.
197, 14. 282, 8. 304, 6. 305, 20.
313, 10. 317, 17. 318, 14. 321, 2.
325, 15. 427, 5. 477, 5. 487, 24.
499, 25. 506, 13. C II 150, 5

excidium Pannoniis minitabatur 385,
27

excipere *i. q.* accipere 134, 15. 341,
14. 414, 15. excipere sententiam
294, 6. excipere *i. q.* exceptoris
munere fungi 333, 8 (*cf.* exceptor
333, 7. 385, 20)

excoctum metallum C II 56, 1. ex-
cocta caminis fabrilibus uerba 53,
2. *cf.* 121, 4. 291, 5

excescere 339, 25

excubiae Rauennates 69, 1. 116, 5

excurrere *i. q.* proficisci 88, 13. 178,
5. 359, 7. 378, 19. in damnum
gratiae disciplina excurrit 185, 12.
in Romanum corpus uulnera finiti-
marum gentium excurrunt 277,
20

excursus *i. q.* expeditio 253, 7. 271, 3.
359, 18. C I 1, 6. solo bella con-
summauit excursu 267, 6. agrico-
larum excursus 387, 22. quid anxio
fugam parabis excursu? 432, 21.
Balearis fundae excursus 359, 16.
quadriiugum excursu ad caelestia
rapi 376, 23

excusare *i. q.* recusare 345, 4. 349,
4. 354, 15. 488, 12. excuset (*i. q.*
compenset) linguam genius C II
104, 3

excutere: (sol) excussis currere coepit
equis C I 8, 12. excutere partus
64, 7. nulli sufficit unde mores
excussit 193, 19

exercitio longas ferias commutare
115, 1

exercitus (*i. e.* multitudo) medicorum
305, 12, sanctorum 391, 27, im-
peritorum 228, 19 (*cf.* imperitorum
greges 453, 17)

exhaustire defensiones 486, 6. totos
exhaustit fortior ictus C I 4, 117
exhibere nouercam 470, 27, collegam
505, 20

exhibitio obsequii 210, 26. *cf.* 377, 21
exhinc 292, 10

exhorrere 155, 4. 303, 6.

exigere (*i. q.* delere) barbas C II 53,
1 — *i. q.* perficere 357, 25. 416,
15 — *i. q.* postulare, impetrare,
efficere 35, 12. 41, 6. 46, 3. 97,
21. 115, 8. 133, 8. 150, 9. 162, 21.
164, 11. 185, 19. 248, 22. 359, 4.
404, 1. 437, 21. 449, 8. 465, 24. —
exigere diem, biennium, uitam
341, 19. 362, 1. 378, 10. 484, 22 —
exacti *i. q.* perfecti C I 7, 51

exiguitas *i. q.* homo exiguus 102, 18.
124, 6

exilitas substantiae 413, 11, mentis
85, 13

eximere: (anima) triginta annos in
hac sacerdotali conuersatione ex-
emit (*i. e.* exegit) 382, 4. exemptis
officii muniis 388, 17. — humanis
rebus exemptus est 385, 17. *cf.*
202, 9

existimator (?) 27, 18

exosa nauigatio 500, 2

exoticus 285, 5

expauescere aliquem 289, 2 — *cum*
inf. 75, 5. 357, 3

expendere *i. q.* examinare, reputare
12, 3. 32, 8. 40, 25. 79, 5. 289, 4.
426, 7. 445, 13. 451, 12. 456, 6.
491, 27. 494, 3 — expensa, ae 78,
14. 168, 8. 376, 2. 379, 24. expensa,
orum 158, 12

expetere (*i. q.* proficisci) Romam, Gal-
lias, Rauennam 85, 2. 134, 7. 184,
4. 153, 20. 157, 19. 221, 7. 222,
23. 339, 24. aether uacuum pisces
expetere 171, 23. piratas expetiit
483, 10. agellum suum est coactus
expetere 156, 18. *cf.* 7, 16. 202,
23. 462, 26

exponere (*i. q.* conscribere) indul-
gentiae species 375, 12, hominem
(*i. e.* hominis uitam uel mores)
345, 6. 346, 6.

expugnare: ferrum expugnat uerborum
lamina fortis C I 9, 133. expu-

gnare silentium 87, 24, affectum 198, 1, tarditatem 205, 1, negligentiam 247, 25, aliquem supplicatione 346, 8
 expulsio 222, 21
 executio plena uirtutis 265, 23. e. uentosa 398, 7
 executor 273, 17
 execrabilius detestari 482, 1
 exseruit ille toxica 326, 8. per flores exerit albentes canos uetustas C I 4, 63. exerere nomina C II 86, 1
 exsoluere reuerentiam salutationis 229, 26. *cf.* 246, 25
 exsors pluuiarum terra 352, 14. *cf.* 532, 18
 expectatio: Symmachi excessus illa qua et uos expectatione (*i. e.* patientia) sustineo 318, 15. inimicos longa expectatione prosternunt 288, 20. (beneficia) transmissa in longum expectatione tribuuntur 127, 7. expectandae memoriae Sabini filius 145, 13. 156, 16
 extinguere: adulescentem Roma posit extinguere 229, 23
 exulatio *i. q.* exilium 528, 6
 exultationes 381, 6
 exultare: si Ticinus suis tantum contenta indigenis exultaret 362, 12
 exsuperabat causa discordiae 351, 14. ad religiosum sudorem primaueus exsupera 430, 8. exuperare iter mortis 457, 4, glebas algore concretas 369, 8
 exsuscitare inertiam 206, 18, flammam persecutionis 298, 12. plausus aura popularis exsuscitat 532, 3
 extenti horti C II 45, 3, *cf.* C II 41, 2
 extrema terrarum confinia 358, 3
 extorquet de prole arborum liquorem 457, 7. extorquere alloquia, effectum *sim.* 186, 21. 197, 21. 345, 2. 494, 9. C I 9, 8. II 90, 4
 extremitas (*i. q.* finis) temporum 60, 7. *cf.* 181, 21. 202, 11. 496, 16
 extrudentia paleas flabra 388, 13
 exuberare *i. q.* abundare 34, 22. 75, 10. 85, 19. 105, 16. 135, 5. 344, 18, 357, 4
 exurere: calor me exussit 215, 23. Troia exusta 502, 15
 exustio 394, 8

Fabrica *i. q.* aedificium 14, 19. f. mundi 416, 14, f. corporis 269, 25. 304, 16. 420, 25. *i. q.* ars 320, 12. *i. q.* callidum consilium 18, 17. 122, 6. 298, 13
 fabricatus *i. q.* callidus, scitus: fabricatus trutinator 1, 6. f. ingenium 26, 19. 157, 5. f. tranquillitas 103, 9. *cf.* 115, 13. 118, 5. 131, 12. 144, 5. 204, 8. 335, 9. 386, 22. 389, 14. 405, 26. 481, 17. 497, 16 — deo fabricante 286, 5
 fabricator Christus 99, 6, mundi 262, 18, opinionis 314, 2. *cf.* 412, 1. 419, 15. 451, 17
 fabriles camini 53, 2. 291, 5. f. studia 115, 1. 456, 24. f. lineae 121, 1. 359, 10
 fabula *i. q.* fama 9, 21. C II 12, 9
 fabulari cum aliquo 529, 8. cui clausa ora fabulantur 115, 26. 170, 23
 fabulatio 159, 23
 facere *cum acc. c. inf.:* diuinitas a uobis ea indicari faciat 26, 3. 29, 1. 100, 25 *etc.* (*uid. infinitiuus*). non facit ad mores credentem fallere sanctos 410, 15. facere indicia *i. q.* scribere 160, 15. facere *i. q.* efficere: epistolas breuitate constringo faciens ut pro me domino gratias referatis 205, 15. *cf.* 362, 9
 facessat (*i. q.* absit) male cauta discussio 5, 11. facessat a moribus ut quem mente teneo ista tantum uelim esse remuneratione contentum 20, 7. facessat a proposito meo imitari 78, 8. fecessat nos in posteris hoc solum cogitare quod libuit 100, 9. *cf.* 9, 24. 23, 25. 115, 7. 122, 5. 135, 12. 142, 12. 148, 19. 157, 16. 162, 14. 170, 26. 226, 4. 228, 20. 230, 16. 295, 7. 405, 18. 424, 12. 463, 17. 468, 1. 478, 2. 495, 9. 524, 1
 facies soli 187, 14. C I 9, 137, camporum C I 3, 11. *cf.* 366, 25. 373, 8, armorum 29, 20, libelli 311, 8, status uetusti C II 9, 8. *cf.* II 11, 2 — ceu speculum noxii iniiciens faciem C II 83, 10
 factor 416, 5. 420, 5. 524, 7. C II 12, 8. II 110, 5
 factura hominum 416, 4
 facultatulae 66, 1
 faeculentae ulnae 323, 18. feculenti imperitorum greges 453, 17

- faex mundi 274, 3
 falerata uerborum supercilia 10, 19
uid. phaleratus
 falsitas 468, 21
 falx: ad falcem aristas adducere 6, 14
 famosus *i. q.* inlustrius 320, 7. C II
 18, 5
 famula castitas 473, 1
 famulari: sensuum pignoribus uerba
 famulantur 92, 17. eloquentio pro-
 sperorum famulatur indicio 130, 24.
 dulcia temporibus famulantur fila
 secundis C I 2, 3. *cf.* II 79, 2.
 famulans salutatio 109, 18 — *i. q.*
 subiectum esse 268, 5. 9. 353, 19
 famulatus humilitatem exhibere 167,
 5. *cf.* 454, 5. 462, 12
 farcta mella C I 3, 14
 fas est *i. q.* fieri potest 214, 3
 fascis factorum 41, 28, humilitatis
 79, 22, peccatorum 99, 3 — pres-
 serat aestiuo sub fasce (*i. q.* onere)
 lacerna C I 1, 17. *cf.* 489, 5
 fastum in sublimitate castigare 103, 1
 fatidicus C I 2, 9. II 88, 7
 fatigari notorum summam 2, 18.
 apud te numquam fatigatus est
 qui rogauit 378, 16. — fatigatis
 balatu nemoribus 428, 13
 faticere 6, 12. 264, 6. 294, 17. 388, 16
 fata (*i. q.* mortes) per guttas disper-
 gere 470, 2 — cum non habeam
 docti meritum, saepe in causis
 sustineo fata perfecti 69, 19
 faustum cupere alicui 199, 3
 fauos loqui 18, 8. fauis magnitudinis
 tuae iniucunda copulari 93, 7
 fax: post tergum relictis par est
 facem proferri 402, 27. facem prae-
 ferre (*i. q.* illustrare) 143, 23. 27.
 313, 24. praetendere 2, 6. faces in-
 iuriae perferre 502, 17
 fel oburgationis 59, 16
 felix *i. q.* diues 454, 2
 feminea sollicitudo 272, 20. *cf.* 401,
 1. C II 55, 2. II 133, 6
 feralis (*i. q.* exitialis) terra 491, 7.
 f. arbiter C I 17, 20
 ferax leti arbor C II 50, 6
 ferculis talibus (*sc.* epistularum) cor-
 da in pasta 7, 8. f. innocentiae 384,
 13
 feriae linguae 115, 22. 120, 25. 202, 5
 feriata ora, feriato ore 73, 3. 106, 9.
 109, 7. 118, 23. 134, 24. 257, 23.
 286, 10. 262, 13. 390, 5. 438, 23.
 477, 14. f. lingua 458, 15. feriatis
 manibus 284, 19. 473, 14. f. mucrone
 421, 5. feriatum a gratia animum
 gerere 56, 19. feriatis penetralibus
 (*sc.* animi) amor totus in lingua
 est 94, 16. feriata (*i. e.* tranquilla)
 uerba plangentis 38, 11
 feriari a detestabili proposito 306, 8
 ferinum guttur C I 11, 12
 ferire *i. q.* punire 248, 18. 256, 10
 ferratum pectus 372, 3. ferrata calce
 293, 15. 383, 10. pro ferratis cal-
 caribus sufficit uos uidere 135, 1.
 4, 10
 ferre *i. q.* auferre: corporis tulit
 nebulas 135, 23. tolle spem prae-
 dae, tulisti uota certaminis 495,
 7. *cf.* 293, 24. 498, 21. C II 1, 16.
 II 64, 2. II 85, 6. — ferre (*i. q.*
 perficere) gesta mascula 130, 11.
 — *i. q.* referre 63, 23
 ferrea dominatio 351, 6
 feruentia agminibus itinera 376, 15
 festinus 197, 3
 festiuitas (*i. q.* sacra) 479, 19
 festiuae orae C I 5, 52
 fetidum opus 293, 14
 fetura (*i. q.* proles) nobilis 19, 14.
 47, 2. 446, 8
 fetus aquarum 131, 20. 421, 13, la-
 tentium uenarum 456, 26. *cf.* C
 II 72, 4
 fibula amoris 4, 19. 54, 4, nostri
 germinis 447, 10. 312, 1. utriusque
 bibliothecae fibula partes maximas
 momordisti 44, 22. quaestionem
 rhetorica fibula (*i. e.* argumen-
 tatione *explicit* T^o) momordistis
 allegando 291, 10. boni utriusque
 fibula operis 430, 10
 fideles *i. q.* Christiani 55, 20. 182,
 23. 418, 18.
 fidem periculi sui nuntiis commisit
 278, 19. — fides (*sc.* Christiana)
 327, 19. C I 9, 6. 18
 figmentum 412, 10. 426, 28
 fila (*i. q.* sors, fatum) C I 2, 3. I 8,
 36. II 90, 2
 findere (*de coitu*) C II 72, 6
 fingit (natura) imaginibus uiscera
 lapidum C II 10, 6. — fingere
 paginam (*i. e.* scribere) 401, 17
 firmitas documenti 201, 6, synodi
 311, 7
 fiscalis 358, 12. 380, 2
 fixior sonipes C II 113, 1

- flabra uentorum 388, 14. 418, 16
 flamina lubrica uulgi C II 81, 3
 flammae irarum C II 43, 3. hu-
 manas flammam suspirant pectora
 C II 103, 6
 flammiger C I 1, 3. II 84, 4
 flatus secundi 464, 17, praesumpti-
 onum 358, 6, adclamantium 395, 8
 flectere nauem 349, 3
 flexilis coluber 304, 16
 flexuose serpens fluuius 336, 9
 flexura arcus C I 4, 105
 florulentus 424, 25
 flores uerberum 28, 3
 flosculus imperii 264, 19, nitae 355,
 1. *cf.* 362, 13. 382, 25. 446, 4.
 458, 11
 fluentum 15, 1. 10. 46, 22. 48, 15.
 131, 21. 171, 23. 273, 22. 418, 4.
 421, 24. 462, 2. C I 7, 3. II 12,
 1. fluenta alloqui 6, 16. 22, 24,
 donorum 80, 6
 fluere: fluxerunt schemata linguae
 C II 79, 7. dies ex sententia flu-
 xit 107, 8. 117, 24. moribus hoc
 fluxit (*i. e.* nascitur) C II 117, 12
 fluitant arma C I 4, 53
 flumina oculorum 39, 6. 307, 7, lin-
 gnarum 352, 4 (*cf.* 408, 16)
 fluuiiale pelagus C I 1, 37
 fluidum uulnus C II 112, 1
 fluxu diffuso succendere pectora C I
 5, 3
 fluxus: fluxae mentes 324, 18. 442,
 14. *f.* poema 395, 3. C II 33, 4
 fodere aliquem calcaribus 143, 15.
 449, 2, uerberum stimulis 9, 7
 foederatus *i. q.* fidus 22, 7. 92, 20.
 109, 15. 122, 17
 foedus *i. q.* amicitia 24, 18. 94, 20.
 96, 6. 113, 13. 117, 5. 127, 3. 468, 10
 fomes tyranni 268, 5. lucem fomitis
 sui metitus est 392, 16. *f.* boni
 germinis 355, 2 *et* 521, 5. alius
 sicci fomitis umore maritata tur-
 gescit 425, 1. praesegmina pere-
 grinis maritata fomitibus 521, 14.
cf. 42, 25
 fomenta ardoris 5, 2, iurgii 313, 11.
 351, 12, nocendi 348, 13. 413, 20,
 studiorum 429, 21. — fomenta do-
 lorum 40, 10. 454, 9
 fons foederis 98, 13, carnis C I 11,
 29. *i. q.* aqua baptismi C I 20, 13
 foris: in foribus (*i. q.* initio) scripti-
 onis 401, 20. *cf.* 69, 5. 138, 19.
 162, 8. 184, 21. 188, 2. 265, 6. C I
 1, 24. prae foribus 405, 23
 forma *i. q.* exemplum: expugnat cari-
 tatem qui formam ministrat officii
 205, 1. constantis forma sapientiae
 408, 21. quasi aetas cana desiderii
 tuis formam praestiterit 489, 3.
 forma pudicitiae C II 79, 1. II 87,
 4. *cf.* 44, 6. 103, 4. 107, 9. 114,
 22. 120, 21. 194, 7. 200, 7. 234,
 6. 247, 25. 340, 16. 343, 11. 376,
 12. 409, 1. 499, 4. 529, 12. C I
 18, 22. — species laborum uel for-
 mas eloqui 358, 23. indulgentiae
 species aut formas exposuit 375,
 12
 formatio diadematis 404, 21
 formatos prodere fetus C II 150, 6
 formator 395, 5
 formositas lucis corporeae 334, 1
 fornicantes 326, 7
 fornicatio 258, 17. 317, 19. 402, 1.
 441, 10
 fortassis 350, 13
 fortuito 479, 10
 fortia licia C II 2, 8. *f.* tristitia
 451, 20. *f.* studium 454, 7. — de-
 bita fortius reddere C I 9, 166
 fossor 304, 4
 fotu confabulationis animari 122, 17
cf. 75, 2. 81, 15. 152, 16. *f.* ius-
 sionis 416, 18. *f.* benigno subolem
 complexa C I 4, 95. nouellum ce-
 spitem fotu adtolle 448, 22
 fractura manus 334, 21. fractura
 procellarum (*i. q.* uenti fracti) 425,
 14
 fragilis animo 32, 9
 fragilitas *i. q.* inbecillitas 95, 14.
 139, 2. 238, 24. 391, 23
 fragmenta gutturis 389, 25
 fragosum murmur 381, 2. *cf.* Claudian.
 laud. Stil. II 337 (*cf.* fragosos
 scopulos *T fort. recte* 380, 21)
 frangere uerba C II 33, 1
 fraternitas *i. q.* frater 27, 5. 144, 26.
 168, 8. 205, 19
 frenare cymbam sermonum 1, 5. *cf.*
 500, 4. frenata glacie flumina 35,
 21
 frena riparum 53, 9. *cf.* 387, 15. 450,
 23. riparum frenos uincola naturae
 transire C II 134, 1. frena linguae
 384, 20. frenum nescire 373, 26.
 frenos inponere 98, 15. 331, 8.
 glaciales freni 369, 5

frequentia *i. q.* multitudo 315, 16.
 375, 16
 friuola (fribula *B*) constitutio 495, 18
 frondescere tenebroso luxu C II 15, 9
 frondea sarta comarum C I 6, 38
 fronte debilis 4, 7. frons prodiga
 pudoris 22, 2. 70, 3. 106, 12. 150,
 10. frons *i. q.* modestia, pudor:
 prodigus frontis 477, 6 *cf.* 78, 18.
 126, 20. 193, 16. 231, 15. 324, 8.
 458, 22. frons epistulae 60, 11.
cf. 311, 7. pura elocutionum fronte
 congregi 53, 4. frons fucata 128,
 4. 148, 7, bona 171, 16, laeta C
 I 4, 124. rigida 335, 25. *cf.* 122,
 5. 335, 8. — frons *i. q.* initium:
 deo gratias quod in fronte epistulae
 locandum fuit 66, 20. *cf.* 146, 9.
 303, 4. in prima notitiae fronte
 210, 18. *cf.* 313, 3
 fructificare 425, 11. 448, 22
 fructus uteri *i. q.* liberi 82, 23. 100,
 10 *etc.*
 frugifer uultus 425, 9
 frustratur expectatio 59, 16. nullo
 ariete frustrandis muris 269, 8
 fucatio blanda uerborum 43, 18
 fugax gloriae 63, 7, laboris 428, 24.
 — fugax (*sc.* seruus) 84, 11. 86, 6
 fugitiua gloria 424, 13, potestas 346,
 19
 fulcire munia gemitibus 438, 17.
 fultus spe 446, 22. *cf.* 34, 5. 303, 4
 fulera cathedrae C II 79, 5
 fulgentia gemino luce scripta 90, 23.
cf. 122, 15. — cum fulserit docilis
 quem plantat dextera palmas C I
 9, 165. — indigenis fulget (fulgit
BV) latinitas 45, 13. cui regifico
 fulsit murice lingua C II 77, 3
 fulmineus in ira 286, 9
 fulua flamina (*sc.* auri) C II 47, 2
 fumifer 132, 13
 functio tributaria 466, 11. 492, 21
 fundere *i. q.* partu edere 407, 23. C
 I 6, 25. I 9, 82. II 13, 8, II 24,
 2. II 75, 5. II 80, 9. II 125, 1
 fundo aequora uerrere C I 7, 38 (*cf.*
 Verg. Aen. II 419)
 funebris lamentatio 340, 26
 funus *i. q.* cadauer C I 16, 6. I 20,
 26. II 20, 6. II 28, 2. — *i. q.*
 sepulcrum C II 2, 2. II 148, 1
 furari filium casibus 500, 20
 furtis agere aliquid C II 101, 4
 furtium aliquid lectitare 9, 5

furua densitas 416, 24
 fuscare 99, 7. 366, 15. 410, 4. 450,
 18. C I 15, 30
 fusca commercia 224, 16. f. contagio
 390, 4, conscientia 407, 13. fusca
 somni tempora C I 10, 16
futurum actiui participio circum-
scriptum: erit adiuturum 65, 12.
 elapsurus est 487, 22 *al.*

Gelida uerba C II 44, 10
 gemmae pectoris C I 4, 42
 gemmatus color 425, 17, g. pube-
 scentis flosculi ora 466, 2. — uitea
 gemmatus brachia dant digitos C
 I 4, 10
 generalis *i. q.* communis, publicus:
 g. nex 97, 17. g. bona 101, 10.
 249, 5. g. ecclesia 321, 16. g. in-
 dulgentiae pragmaticum 366, 2.
cf. 186, 23. 225, 4. 457, 15. 466,
 8. 468, 10. 473, 10. 475, 19 *etc.*
 generalitas (*i. e.* locus communis)
 praefata 65, 24. — *i. q.* uniuersa
 respublica *uel* uniuersi homines
 106, 2. 142, 23. 256, 18. 261, 6.
 271, 10. 281, 4. 310, 15. 408, 17.
 469, 4. 469, 17. 471, 16
 generaliter 6, 22. 365, 17. 488, 3
 generare horrorem 126, 11, causam
 268, 13. euentus 281, 11
 generatio *i. q.* generalitas 134, 1.
 uos nox generationis abdidit
 330, 2
 genetrix 272, 22, C I 6, 25. I 9, 93.
 II 15, 5
 genetalis 114, 7. 371, 17. 466, 21.
 520, 1. genetalis 489, 23 (*sic B*)
genitiuus: in eo loci constitutus 33,
 15. 336, 8. in quo loci 183, 12.
 391, 10. in quocumque loci 44, 18.
 166, 28. 413, 11. quid dignationis
 uestrae habeam 184, 25. quid re-
 sponsi dederint 238, 22. hoc mihi
 muneris iniunxit 111, 24. hoc
 beneficii 209, 3. id operis 384, 9.
 id studii 426, 14. id sortita est
 uocabuli 386, 20. id genii scleribus
 associans 474, 1. quantum
 dispendii 371, 22. quicquid mina-
 batur examinum 493, 21. quidue
 uirtutum gesserit 345, 21. quid
 erroris incurrerim 126, 7. quid
 spei remansit 481, 3. quidquid spei

- (spe libri) tenuistis 310, 10. *cf.* 106, 2 II 149, 18. 176, 20. 489, 5. — persona facundiae 73, 9. *cf.* 76, 13. epistula admonitionis 218, 8. alloquia consolationis 220, 1 *et al.* bucula Daedalei laboris C II 103, 2. te gutturis immensi C II 24, 11. quidam incerti propositi et uitae turpis C II 106. Marius uenerabilis memoriae 103, 24. *cf.* 441, 19. Proterius suspiciendae recordationis 441, 22. *cf.* 78, 20. 145, 13. 156, 16. 204, 8. 351, 19. 377, 24. C II 24, 11. II 75, 4 *al.* (Barbara) hoc est pectoris quod loquela 409, 26. — parvus uotorum 363, 10. largus opum 230, 8. C II 45, 15. locuples fandi, uerborum 205, 20. 487, 25 (*contra cf.* 373, 22. 475, 17). morum suorum remissus 481, 27. refuga laudis assertio 1, 12. *cf.* 63, 7. 428, 24. par obliuionis 3, 9. idoneus linguae 102, 13. pignoris adtonitus C II 86, 4. integer aeuu 378, 21. incertus animi 107, 4. securus fallendi 94, 4. — in pacti oneris subleuari 446, 19
- genitor 39, 20. 114, 15. 198, 2. 273, 2. 296, 20. 337, 25 *et passim pro pater*
- genius *i. q.* indoles, decus, gratia: genio suo defrudare 142, 11. discat famosum germen naturae genium C II 18, 7. lux est in epistulis negligentia et auctorem genii artifex se praebet incuria 52, 25. linguarum genio terris merita tribuuntur 13, 25. lapis imperiis genium conlaturus 29, 19. genium siluae 393, 10. in crustam colligitur genius C II 91, 4. *cf.* 50, 1. 68, 5. 69, 25. 72, 4. 88, 22. 101, 13. 123, 13. 125, 12. 127, 6. 130, 12. 131, 4. 133, 8. 135, 13. 21. 137, 8. 163, 26. 170, 25. 171, 10. 181, 9. 184, 15. 187, 26. 189, 20. 192, 17. 200, 14. 203, 11. 210, 10. 224, 6. 258, 3. 276, 21. 282, 11. 298, 21. 315, 8. 317, 8. 384, 14. 402, 20. 409, 18. 411, 15. 435, 9. 436, 7. 443, 17. 446, 7. 453, 13. 461, 7. 462, 20. 472, 4. 492, 22. 495, 8. C II 32, 1. II 45, 8. II 59, 1. II 60, 10. II 94, 3. II 111, 16 (*cf.* Salmasius ad script. hist. Aug. I p. 435)
- gentile murmur 353, 22. 458, 12
- genus *i. q.* modus: domum quo uultis genere concedatis 200, 26. *cf.* 121, 6
- genus *subst.*: frenus 373, 26. C II 134, 1 (*uid. s. declinatio*). catenati rostra pecudis C II 124, 10. stirpes permixta lege coacti C II 127^a, 2
- gerere: circa me geri prospera cognoscens 84, 13. sublimitatem tuam ante oculos gerens 135, 3. sub praetexta fori gubernatorem gessit ecclesiae 370, 6
- germana gaudiorum uox 185, 4
- germanitas *i. q.* soror 83, 3. 100, 12
- germen honorum 130, 21. — *i. q.* proles 104, 20. 105, 24. 114, 9. 125, 14. 339, 25. 353, 3. 355, 2. 409, 2. 434, 23. 445, 6. 446, 6. 447, 10. 466, 12. 471, 6. C I 8, 3.
- germinare 193, 7
- gerulus praesentium 33, 2
- gerundium *pro futuro passiu*: nesciens temperandum quod per multorum dispersa corda commune est 39, 12. firmam promitto et indemutabilem seruandam esse constantiam 151, 3. *cf.* 61, 12. 147, 15. 174, 8. 224, 10. 248, 11. 314, 16. 342, 5. 415, 20. C II 9, 12 *al.*
- gerundii *ablatiuus pro enuntiato temporali*: nec ullo me colore defenderem te loquente a paginis abstinendo (*i. e.* dum abstineo) 114, 24. quae malum ratio est ut — exigas frequentiam litterarum, quam ipse non tribuis, uiperinis oculis illud quod alter deliquit inspiciens, tuas culpas nulla falce resecando (*i. e.* dum nulla falce resecas) 35, 15. *cf.* 22, 2. 26, 25. 44, 2. 24. 60, 3. 104, 7. 112, 8. 241, 1. 293, 19. 393, 1. 398, 22. 426, 12. 428, 20. 457, 21. 482, 9
- gestatoria sella 328, 21
- gestus: instituit populos gestu probitate pudore C II 77, 7. — mulier gestu C II 52, 1
- gibbus 334, 22
- gigans flamma C I 9, 28
- glaciales freni 369, 5
- glacies *i. q.* hiems C II 111, 14. glacies annorum C II 97, 2, adfectiouis 522, 2
- gleba genitilis 371, 18. glebae hieemales 425, 6

glutinum societatis 417, 9
 glutto C II 68
 gradibus (*i. q. gradatim*) accedere 137, 22. gradibus ad caritatis bona perducere 177, 11. — *i. q. uia* 319, 6. — *i. q. genus: tot pietatis suae species, tot misericordiarum gradus ad huius conuertit profectum* 455, 1
 graiugena 502, 5
 grandaeuus 11, 20. 329, 3. 342, 9. 390, 15. 391, 15. 392, 15. 473, 22. C II 113, 3
 grandescit uirtus 406, 4
 grandisonus coturnus C I 8, 51 (*cf. Sedul. Carm. I 2*)
 grassari populatione 281, 7
 gratanter 187, 1. 188, 25
 gratiosa calamitas 455, 4
 gratulari (*i. q. gaudere, uti*) beneficiis 67, 21, dulci simulacro 92, 19, opinionis luce 411, 10, de puro tramite 144, 15. *cf.* 13, 20. 175, 21. 437, 14. utramque partem amplexa gratulatur 464, 1
 grauidum conloquium 70, 10
 gressus *i. q. pes* 371, 7. 387, 18. 404, 4. C II 43, 2. II 44, 1. II 113, 4. *cf.* 305, 13. C II 100, 2
 gulosus Padani gurgitis morsus 336, 8
 gurgus Tullianus 27, 19.
 gustus tropaei 60, 17. *cf.* 270, 24. 460, 12
 guttula 191, 18
 gymnasia litterarum 454, 21, iniuriarum 4, 2. *cf.* 46, 21

H *pro consonante*: hac tegar, hac feriam, hac pacis foedera firmem 404, 11
 habenae *i. q. currus* C I 8, 7
 habere: non contenti praestare quod habet mendica postulatio 102, 12. taciturnitas non habet necessitatem 22, 16. *cf.* 34, 4. 55, 13. 24, 16. 71, 16. 88, 14. 88, 24. 173, 11. 178, 3. 303, 14. 501, 22. gloria mensae damna salutis habet C II 42, 4. quantum habuit Felicis adsertio 45, 3. *cf.* 53, 23. 102, 12. 136, 27. — qualis habuit (*i. q. debuit*) effici ex censura conuictus 309, 2. quae mecum matrimonii habuit parilitate subiugari 400, 21. — prout habet animus 9, 11. — quae male haberi didicistis 108, 2
 habitaculum 150, 7

habitatio 35, 16. 263, 19. 340, 23. 365, 21. h. mandati caelestis 312, 3
 habitator urbis 202, 20. 341, 13. 358, 10. 428, 4, Lirinensis 183, 4, caeli 495, 20
 habitudo 400, 22
 haerere ad adspcetum alicuius C II 87, 10
 haereticus 322, 5 *al.*
 halant rura rosas C I 9, 155
 hara: ex h. producta propositio 290, 8
 haue 342, 15
 hebetatur (metallum) maternis paene tenebris 444, 22. hebetantur lumina 31, 8. *cf. de mente* 283, 20. 380, 10. 416, 20. hebetare linguam 89, 23, affectum 66, 18
 hebetudo beluarum 296, 7
 heulera 336, 27
 herbida corona C I 7, 50. herbida (*i. e. uiridi colore*) saxa C II 10, 3
 hereditas irae 253, 11
 heremus (*ἐρημος*) 83, 14. 389, 11. 390, 18
 heres quasi unus diuersissimi instituti 426, 9.
 heroa *nom.* 437, 4. 473, 4. 285, 10. 494, 14
 heteroclita: *uid. declinatio*
 hiatus: abstinens manu pudorem, aure et ore uerbero 406, 19
 hiatus patuli cohaerentium montium 14, 12. pati grandes hiatus (*i. e. superbia affici*) 75, 14. *cf.* 2, 8. — uanis hiatibus nocendi morsus increpuit 310, 8
 hic *pro is*: de his quae 210, 18. 226, 5. 227, 18. 246, 21. 258, 14. 317, 12. *cf.* 243, 6. 287, 20. hoc quod 487, 20
 hilaritas *i. q. gaudium*: gemina mihi hilaritate profuisti 70, 13. *cf.* 119, 11. 137, 27. 160, 16. 184, 15. 185, 7. 264, 15. 262, 8. 390, 28. 485, 24
 hinc *i. q. de eo*: sed hinc alias 95, 10. 160, 12. 235, 13. 250, 4. 294, 22. hinc est quod 487, 3. nomen hinc geris C II 11, 8. hinc agnosce 377, 5. hinc pudori meo manus porrigo 105, 8. — hinc *i. q. postea* C I 15, 12
 hispidus *i. q. duratus* 363, 6
 holocausta 364, 9. 368, 18. 416, 8. C II 34, 3
 homullus C II 100, 1. II 119, 1
 homuncio 9, 5

honestamentum 40, 23
 honorabilis 73, 12
 honorificentia salutationis 54, 12. 77,
 17. 209, 16. 217, 6. 247, 15. 426, 27
 horret ipsa molestiarum agnitio ne
 140, 6
 horreum pectoris 232, 12
 horrida dulcedo 455, 8
 hortamen 403, 1
 hospita lux C II 56, 9, fraus C II 76, 1
 hostilitas 245, 10
 humanitas *i. q.* genus hominum 118,
 14. 170, 22. 222, 23. 438, 10. 460,
 3. 464, 5. 480, 9. 488, 1. — (Za-
 chariae) faucibus eliminata remea-
 uit humanitas 437, 2
 humanae neces 269, 21. 521, 13
 humiliare 259, 15. 293, 14. 360, 29
 humilis salutatio 67, 20
 humilitatem soluere 161, 9. *cf.* 50,
 6. 71, 20. 440, 10 — *i. q.* homo
 humilis 165, 10
 hymenaei (eminei *codd.*) 443, 17
 hymnus: ymnus *B m.* 1 C I 10, 10
cf. 262, 8. 532, 18 *al.*
 hypocrita 308, 14

Iacere semina 232, 15. quod lingua
 iecit semen est C I 19, 14
 iactanter 283, 17. 337, 10
 iactantia 256, 16. 341, 18. 393, 15
 iactatio (*i. q.* agitatio) clandestina
 119, 18
 iactura pudoris 193, 15, frontis 126,
 20. iacturam laboris promittere
 alicui 104, 10
 iam: et indignum se iam (*i. e.* non
 iam *uel* nondum dignum) clami-
 tabat 341, 3
 ianua diligentiae 98, 17, oris 346, 22,
 notitiae 242, 6
 ibi *i. q.* ea in re 388, 12
 ictu unius temporis 275, 15. ictibus
 facinorum subiacere 499, 12
 idoneus linguae 102, 13. idonea in-
 pugnationi 297, 4. idoneus ore *uel*
 pectore 251, 21. *cf.* 129, 9. 382, 24
 ieiunus ab epistulis 232, 12, de
 amoris fruge 153, 17
 illo *pro* suis: qua sustinuerint partes
 istae illarum (*i. e.* suos) rectores
 famulandi patientia 353, 19
 illicet (?) 375, 3
 illic *pro* illuc C I 9, 159
 imago *i. q.* facies 389, 2. uerba tuis

imaginibus picta 22, 19. — ima-
 gines (*i. q.* figurae) uerborum 24,
 4. imago feriendi 406, 8
 imaginata frons 96, 5, urbanitas 93,
 22, sigilla 432, 12
 imitatio (*i. q.* imitationis exemplum
 410, 1. imitatione respondere 232,
 4. imitatio apostolica 341, 3
 imm. *uid.* inm.
 imp. *uid.* inp.
 in: in nouam lucem erumpunt fruges
 43, 7. 425, 1. in umbram cogere
 aliquem (*uid.* umbra) 313, 24. rap-
 pitur in gaudium antistes 340, 26.
 in facinus impellere 389, 6. in
 ruinam publicam saeuire 380, 20.
 in antiquum iuuenescere affectum
 414, 18. in usum trahere 429, 17.
 in loquelam pristinam commouere
 436, 24. in aduersum prouisa con-
 tingunt 5, 22. in damnum gratiae
 paritas contingit uerborum 44, 9.
 aetas deferuescit in senium 36, 1
 in cicatricem cogere 148, 22. eligi
 in principem 285, 17. *cf.* 434, 19.
 ferocitas migrat in delicias 425,
 13. *cf.* 468, 20. C II 132, 5. in
 nodum truditur herba C I 4, 9.
 in solidum rigerunt marmora C
 II 91, 3. in spumam durescunt
 limphae C II 134, 3. tabellam in
 artum concludere 109, 14. *cf.* 117,
 4. 14. 185, 22. in melius reparare
 524, 8. in commune C II 2, 5. in
 longum 32, 22. 41, 23. 70, 16. 84,
 4. 95, 2. 100, 15. 122, 26. 127, 7.
 180, 20. 183, 24. 217, 13. 292, 3.
 319, 24. 394, 24. 460, 4. 464, 3. in
 multum C I 4, 102. in reliquum
 327, 4. 364, 13. in tantum 402,
 19. C II 118, 1 (*uid.* tantus *et*
 quantus) in totum 69, 3. in sum-
 mam 372, 15. 450, 5 (*contra* in
 summa 188, 21. 333, 24. 431, 1.
 456, 9. 499, 25). quos in clamorem
 coegerit (*i. e.* ut clamarent) 303,
 17. in caritatem sociare 177, 5.
 bona in exemplum locare 182, 18.
 in gaudium nostrum aliquorum
 precibus exhibemus obsequium 47,
 21. *cf.* 88, 18. 108, 10. 200, 11.
 226, 24. 366, 20. 368, 9. 497, 4.
 C I 9, 42. 101.
 in *cum accusatiuo ubi* in *cum ablatiui*
uel ablatiuum exspectes: uberiori-
 bus in fletum oculis 32, 15. purpura

dictatoris creuit in pretium 102, 7. carmen in summam gratiam excepit 219, 1. in casum negotiorum nutabat euentus 282, 10. contentia radices fixerat in profundum 338, 2. cum terra coagularetur in pelagus 416, 16. in huius nitens amplexus 339, 8. in unum positi 164, 23, in locum 26, 18. 412, 21. cotidianis successibus uitae in eum meritum geminabatur 350, 5. mox se in illum diuinus fauor ostendit 357, 26. fructus in abundantiam refusus 462, 6. diuersissima in concordiam tenet 463, 28. tempus in exiguum C II 74, 6. in Venerem constans C II 132, 6. famosis in fallendum ingeniis 310, 18. pendere in abruptum 272, 10 (cf. in quo abrupto pependimus 32, 10)

in *cum ablatiuo ubi accusatiuum expectes uel Ennodius alibi accusatiuum usurpauit*: quod in damno promissi foederis neglexisti 24, 18. plus in testimonio lasciuiae uidetur euenisse 100, 11. cf. 102, 19. 109, 7. in remediis prouisa diligentiae litterarum commercia praestabantur 121, 23. cf. 75, 9. 100, 11. 102, 19. 121, 23. 155, 16. 159, 22. 164, 6. 167, 26. 170, 22. 23. 215, 17. 237, 2. 246, 15. 277, 25. 290, 18. 296, 10. 328, 15. 336, 10. 337, 22. 368, 11. 377, 20. 426, 27. 434, 8. 454, 1. 454, 6. 462, 12. 486, 10. 532, 13. et in eloquentia tua et in meo amore peccasti 130, 22. cognationem in matrimonio sociare 144, 27. in usu uocare 163, 10. in occasione rapere personam 161, 9. cf. 283, 3. spero in trinitate 244, 6. in auxilio repetere C I 3, 25. in loco filii succedere 40, 19. qui in hostili acie uiam desiderat me sequatur 270, 11. inuidiam simulata in malis (*i. e. in mala uel uitia*) possessoris indignatione transfertis 318, 1. in niueo spargens maculas ore 403, 15. cf. C I 18, 7. pronum esse hominem in malitia 318, 19. cf. 148, 11. diuitias pauperum in eius potestate committit 337, 18. cf. 61, 23. surgebat in eo dilectio cunctorum 341, 4. profusus in oratione 352, 13. ut haec perniciēs in Ticinensi

ciuitate contingeret 355, 16. domorum inmanium culmina in angustissimis resecata tuguriis 360, 3. dei templa in ferarum habitatione deputata 428, 6. Moysen in prophetae persona dedicasti 440, 7. in spe (*i. e. ut spes sit*) paruuli maiores eius considera 449, 21. mundum in temporum remedio possidete 464, 13. in uocabulo integritatis consummatam cecidisse perfidiam 467, 19. quod in aliorum seruaretur excidio non remansit 469, 19. in quo esse noluit quod uocatur (*i. e. in quem se patrem probare noluit*) 485, 4. in poeticis laudibus ora laxare 532, 25. in toto satisfacere 198, 8.

in *cum ablatiuo ubi ablatiuum instrumenti causae modi expectes*: amorem in admonitionis fide perpende 20, 26. praeuium munus expectans in litteris 44, 4. qui sibi non tam in multitudine quam in deuotione conplacuit 54, 23. in ueritate dico 139, 1. cf. 421, 3. in longioribus persequor 171, 1. anima in dei cultura sublimis 182, 8. in conloquiis praestat exemplum 192, 1. (uinculum) in quo constringebaris 202, 19. merita celebrari in eo modo 194, 21. uitam suam in hoc innocentiae calle disposuit 203, 22. Terentianus me induxit in illo exemplo 214, 15. in his sermonibus adorsus Antonium 389, 20. germina in fructibus facis agnosci 444, 4. unum in perpetuo decore lucis, alterum in ingi possessione noctis damnares 491, 2. cf. 22, 13. 153, 4. 223, 13. 307, 8. 321, 14. 339, 16. 393, 3. 401, 7. 471, 22. 474, 25. 480, 12. 496, 7. 506, 16. C I 9, 46. 68. I 18, 7. II 32. C II 136, 10. in merito 53, 23 (*contra merito*) 98, 11. 122, 19. 195, 23. 234, 17). nec in uno loco 376, 9. in quocumque loco 244, 7. cf. 468, 27. in praesentia 48, 21. 202, 2. 429, 24. in temporis momento 218, 24. in hoc die C I 13, 11. in temporis angustia 219, 20. cf. 216, 10. 181, 16. 189, 4. 194, 11. — in ipso (*sc. deo*) gaudere 394, 9. in uoto, deliberatione, studio esse 252, 15. 290, 14. 503, 21. in cano flore pomorum

- populos metiri 162, 13. *cf.* 187, 7. 445, 27. obuias in negatione manus exhibere 67, 11. in gaudio meo opitulatus est 163, 17. octauus in sacerdotio annus 351, 15. habere in ductu (*i. q.* duces) facultatem illarum 297, 10. effectus in uoto (*i. e.* dum cupiunt) est 440, 6. alienum uideo in parentum tuorum cineribus (*i. e.* ubi cineres depositi sunt) possessorem 479, 24. qui remansit locus in meritis (*i. e.* meritorum), si sacramentum istud solo constat in titulo 496, 7. Paspis linquens nec in arte iuuenicum (*i. e.* in imagine uel statua, ficta) C II 25, 1. *cf.* terror ridet in arte C II 18, 4. unus in argento uenter C II 22, 4. fiat in abiectio (*i. e.* abiecta) possessio 318, 20. — in aperto fiunt peccata 178, 21
 inabstinentia 107, 15
 inaequalitas *i. q.* aegrotatio, morbus 31, 4. 186, 4. 205, 3. 206, 8. 244, 9. 397, 1
 inamabilis taciturnitas 131, 3. Raenna 140, 7. *cf.* 222, 6. 390, 19
 inardescere 355, 19. 383, 13
 inauspicatus *i. q.* improuisus: *i.* auditus 56, 8. *i.* nix capitis 35, 17. *i.* dona 118, 12. *cf.* 11, 16. 313, 25.
 incaudit nigor 285, 3
 incantator 345, 1
 incassum C II 72, 5
 incendiis dolorem inflammare 502, 16
 incontinentia confusionis 315, 1
 inceptor 365, 20.
 incessabiliter 171, 25.
 incessanter 172, 19.
 incescere 57, 2. 59, 10. 92, 24. 118, 5. 292, 20. 318, 21, aliquem falsitatis 316, 1, obliuionis 107, 13, lenitatis 324, 18
 incestare aspectum 301, 6
 inchoatio 192, 8. 439, 12
 incidere piratas (*i. e.* in p.) 483, 9. *uid. s.* intrare
 inclementia 505, 5
 includi fragilitate carnali 391, 23. includere epistolam intra breues terminos 195, 4. *cf.* 258, 12. quae propheticis mysteriis includuntur (*i. q.* continentur) 46, 2
 inimitatus 270, 24. 412, 28
 incommoditas (= *Unpässlichkeit*) 151, 11
 inconcussus 430, 21
 incompetenter 19, 25
 inconposita frequentia 277, 22
 inconuulsa radix 490, 16
 incrementum rusticum matris mammas euacuat 444, 26
 increpuit biatibus morsus 310, 9
 incunctanter 128, 8. 158, 23. 180, 9. 216, 7. 259, 7. 378, 4
 incurrere culpam, errorem, periculum *et sim.* 7, 14. 126, 7. 269, 16. 329, 14. 414, 9. 423, 6. 431, 21. 480, 2
 incude formari 127, 22. 142, 11 *al.*
 inde sum locutus 51, 2. *uid. hinc et* C II 104, 4. 107, 2
 indebite 211, 8.
 indebitus 239, 23
 indefessus 23, 10. 125, 2. 146, 26. 389, 1
 indeficiens 178, 18. 357, 4
 indemutabilis 148, 3. 151, 3
 indemutabiliter 142, 17
 indipisci 368, 8. 475, 11. C II 82, 7. indepta (*i. q.* accepta) culmina 302, 19
 indere calumniam litteris 69, 7. *cf.* 296, 13. 300, 11. 310, 15. 320, 9. C I 9, 38. I 18, 13. me gregi indideram 395, 1
 indesinens 155, 1. 366, 17
 indesinenter 162, 23. 214, 26. 379, 25
 indeuotus 269, 2
 indicere (*i. q.* imponere) animalibus famis patientiam 267, 11, obliuionem suorum 103, 7, diligentiam castitatis 191, 3. indicta necessitas 406, 11
 indictio (fiscalis) 172, 12. 380, 2
 indiculum (*i. q.* breuis descriptio) 86, 8. 144, 27
 indifferenter 186, 11
 indigena 246, 7. 332, 19. 339, 19
 indignari sibi 469, 21
 indigus 73, 15. C II 66, 5
 indiscretum consilium 271, 15. *i.* tempora 465, 16
 indiuisa trinitas 384, 24
 indonatus 277, 5. 350, 22.
 indubitanter 347, 6. 375, 21
 indubitata fides C II 37, 2
 induit uotum repugnans C I 20, 31
 indulgentia = *Amnestie* 366, 3. 375, 12
 indulgere: cui imitandi imaginem ueritatis usus indulsit 8, 4. indulgere benedictionis munus 207, 5. *cf.* 268, 6. 303, 3. supernum

munus indulsit respicere 85, 17. —
 dum indulsisti adfatibus 273, 13.
 — indulti anni 10, 10. indulta 138,
 17. 112, 16. *cf.* 129, 1
 indultus principis 378, 8. 368, 19
 indumentum 90, 1. 105, 4. 241, 4.
 348, 14. 455, 23. 468, 1. (piscis)
 uitalibus indumentis priuatus 6,
 15
 inebriante aeno 105, 1
 inedia 8, 15. 427, 20
 ineffabilis calamitas 381, 13
 ineffaciter 99, 8. 225, 3
 inefficax 87, 23. 101, 18. 310, 9. 451,
 9. 500, 17.
 inelimita uelocitate epitaphium con-
 posui 129, 23
 ineluctata propositio 297, 15. i. tem-
 pus 426, 21
 inemptis dapibus mensae cumulaban-
 tur 369, 21. *cf.* Verg. Georg. IV.
 133
 ineptus iudicio 291, 14
 inexhaustus 20, 5. C I 9, 19. II
 147, 2
 inexpiables culpa 345, 26
 inexplicabilis dolor 135, 18. 347, 23,
 luctus 381, 13, clades 398, 25,
 amor 371, 2.
 infabricatus 45, 7. 141, 5. 190, 14.
 372, 17. 436, 13. 443, 20. 452, 21.
 528, 9. C I 7, 15. II 16, 4
 infamium 359, 22
 infans = puer 246, 20
 infantes (*i. q.* mutos) facit aduersitas
 119, 2
 infantia oris 61, 6. 72, 12. 92, 1. 94,
 12. 96, 1. 126, 20. 141, 6. 166, 14. 327,
 22. 433, 19. 452, 20. 456, 12. 463,
 2. arens infantia 92, 23. 384, 23.
cf. 98, 14. annosa *i.* 36, 14. 297,
 14. inscitiae dormientis *i.* 451, 19.
 in ordinis et meriti constitutus in-
 fantia 520, 15. *i.* mundi 266, 3.
 C I 3, 9, anni 422, 2. 424, 24.
 439, 10
 infantulus 455, 3
 infecundus homo 190, 13. *i.* actioni-
 bus 237, 11
 infelix terra 61, 2. infelicius conce-
 duntur 479, 26
 infideliter 297, 23
 infit 364, 21
infinitiuus subiecti uel obiecti loco:
 Comum per stilum uestrum melius
 esse legere quam uidere 15, 16. quis-

quamne culpam putet facere quod
 fecisti? 41, 13. uos mei memores ex-
 ititisse quid aliud computabo quam
 peccata superari? 85, 14. spes eru-
 ditionis manifesta est inuitare doc-
 torem 137, 8. certus portus est
 pectoris uestri inuenisse diligentiam
 165, 6. dispendium uirtutis credidit
 fuisse laudatum 388, 23. apud
 quem nefas est non meruisse lau-
 dari, ita crimen fuisse laudatum
 452, 17. non facile transitus fuit
 iuuenem puellam imitari 502, 1.
 sola nobis scripta iura sunt nil
 timere 494, 11. *cf.* 182, 11. 223,
 19. 324, 9. 329, 21. 347, 10. 348,
 16. 350. 23. 359, 13. 364, 10. 367,
 10. 379, 8. 416, 8. 418, 10. 423,
 13. 424, 21. 431, 20. 432, 8. 445,
 23. 468, 15. 474, 4. 475, 8. 488,
 20. 494, 11. 503, 18. 505, 21. C II
 84, 6. — hoc est secretum eligere
 quod ostendisse formidinem 183,
 9. inter deo proximis agnouisse
 qui praestitit reddidisse est benefi-
 cium 262, 7. idem est superuacue
 loqui quod necessarie non locutum
 440, 23. quem hoc fuerat damnare
 quod argui 293, 23. ut hoc cre-
 datis esse lacesere quod conuin-
 cere 294, 1. *cf.* 348, 17. te promi-
 sisse iurasse est 354, 11. obtulisse
 quod mentes capiat hosti uicisse
 est, oculuuisse superari 367, 6.
 quos uidisse erudiri est 408, 22.
 — hoc nobis posse concessit 15,
 13. dum inter nos unum uelle et
 unum nolle constiterit 150, 24.
 nec aliud est loqui uestrum nisi
 declamationum insignia custodire
 178, 17. sufficit unum uelle pro
 omnibus 271, 15. et uelle recta et
 perficere ipse suggerit 398, 1. solus
 inter pericula timere non nouerat
 369, 13. — quod dixisse est 63, 10.
 hoc est dicere 424, 15. 495, 14.
 cernere erat 428, 18. licet promul-
 gasse sententiam fuerit, dum ue-
 stram praedico et hoc sit respon-
 dere quod responsa laudare 60, 24
 (*cf.* 395, 17?). habemus, quotiens
 uetusti arguemur doloris memoria
 quod tueri (*i. e.* est uel licet tueri
 274, 6. *cf.* Venant. Fort. X 1. 8,
 habemus quod in ipso diligere).
infinitiuus uel accusatiuus cum inf.

post adigere (imperare talia adigerer) 8, 8, agere (agite me talem fieri) 129, 4, compellere 16, 7. 17, 5. 67, 24. 51, 9. 75, 18. 129, 1. 257, 5. 401, 4, contemnere (facere contemnit) 155, 12. 463, 16, constringere (quos apud patriam remanere necessitas constringebat) 354, 21, contingere (contigit ornata ad nos maiorum gesta perduci) 314, 5, committere 377, 25, conuenire 203, 6 (*cf. contra* ut seruent—conuenio 244, 14), cupere (medelam adhiberi cupitis) 294, 18, dare (sine nube datur agnoscere) 122, 21. 410, 9. (da soluere grates) C I 9, 36. *cf.* 394, 8, delectare 167, 28, deprecari 415, 5, desiderare 73, 20. 222, 21. 384, 8. 488, 12, dissimulare 275, 8, differre 147, 11, donare C I 18, 3, eligere (eligitis amicis difficiliora tribuere) 122, 1. 274, 16. 415, 9. 483, 12. 504, 12, erubescere 197, 21. 234, 13, exhorrescere 155, 4, exigere 188, 25. 252, 15. 305, 22, expanescere 75, 5. 357, 3, exquirere 345, 26, facere (diuinitas a nobis ea indicari faciat) 26, 3. 29, 1. 34, 15. 42, 11. 69, 23. 82, 22. 87, 3. 87, 12. 98, 6. 100, 9. 25. 117, 15. 127, 12. 142, 23. 143, 16. 151, 18. 165, 24. 191, 2. 194, 19. 207, 6. 209, 5. 210, 20. 212, 14. 226, 10. 242, 15. 245, 20. 254, 3. 269, 22. 284, 6. 285, 17. 296, 21 *etc.*, facessere (facessat a proposito meo imitari) 78, 8. 157, 16. 170, 26. 230, 16. (facessat studiorum liberalium deesse diligentiam) 405, 18, fugere 6, 27, gaudere 402, 3, hortari 443, 17. 490, 23, horrescere 441, 23, indulgere 85, 17. 268, 5, ingemescere 253, 16, imperare 109, 26. 281, 1. 268, 7. 366, 8. 471, 23, inponere (uestri amor mihi inposuit bella suscipere) 371, 4, inspirare (si tamen ipse quod loqui inspirauit uelle me faciat) 398, 8, laborare 194, 17, licere (quod cum Christi pace dici liceat) 256, 13. 277. 25. 296, 4. 313, 16. 504, 9. 529, 6 *etc.*, lugere C I 10, 25, mandare 313, 18. 335, 1, mittere (mitteris ad largum poscere parua) C II 109, 11, niti 14, 20. 37, 9, optare 302, 9, pati 131, 7. 136, 3. 147, 2. permittere

413, 12. 491, 14, poscere 120, 14. postulare 142, 9. 268, 1. praecipere 391, 2. 402, 16, praesumere 45, 14. 93, 25. 118, 14. 170, 13. 181, 27. 291, 17. 349, 4, precari 344, 12, procurare 85, 20. 153, 24. 212, 11. 214, 4. 218, 10. 239, 16, prohibere 299, 16, refugere 25, 2, sufficere 237, 11, tribuere 437, 12. 494, 8. usurpare 68, 8

nominatiuus cum inf.: in statione tamen esse promissa caritas innotescat 180, 11. esse senior innotescit 298, 2. *cf.* 323, 7. si efficere non potuisse signauro 69, 8. dum totius corporis caput esse designatur 316, 21. fuerat debere confessus 172, 13. durum credidi uicinior epistulas denegare 161, 11. *cf.* 156, 19. 446, 14. doceres frustra reddidisse patriae uices 378, 15. habere solitudinem non sinuntur 290, 20. ne praua concinnatio opinionem eius permittatur incessere 118, 5. adiri non permittitur structura mediocris 315, 6. habere solitudinem non sinuntur 290, 20. patitur amicus dici qui meruit dominus appellari 353, 20. *cf.* 60, 13. 248, 26. 275, 3. 336, 3. aduescimus de uniuersorum fieri necessitate suspecti 438, 26. desiderat mendicis effici 462, 5. rogo ut releuari procurer 85, 5

infinitiuus praes. pro fut.: euenire beneficia non ambigo 77, 16. *cf.* 49, 24. remittere me orationem non promisi 50, 16

infinitiuus perf. pro praes.: debuit suscepisse 234, 5. potuit intulisse 365, 5. *cf.* 305, 2. 375, 25. 416, 1. 439, 25. C I 1, 46 *al.*

infirmas *i. q.* corporis imbecillitas 339, 7. 381, 9. 393, 20 *etc. i. q.*

iniuria 238, 10. 337, 7

inflatio uana 331, 9

infligere mortem 325, 2

informatio *i. q.* eruditio 441, 9

infraeta uox 335, 13

infrenata glacie flumina 418, 21

infrenis ambitus doctrinae 523, 19

infringere gentile murmur 353, 22.

dens, infringere 521, 5

infucatus 58, 23. 122, 11. 388, 27. 417, 22

infundere terga per ebrietatem undae

- salutaris 102, 17. ariditatem meam conloqui fluentis infunde 22, 24. *cf.* 6, 13. 351, 17. C I 9, 159. infundit ecce spiritus (*sc.* ora) et ora rursus instruit C I 13, 7 — infusa (*opp.* arentia) 416, 19
 infusio mysterii caelestis 244, 23
 ingeniolum 398, 5. 524, 2
 ingenuum aurum C II 16, 8. i. clementia 488, 15
 ingerere alicui munus 11, 22, prolixitatem (epistularum) 34, 15, ostrum nobilitatis 51, 1, causas 57, 5. 76, 24, bona 131, 14, opportunitatem 161, 18. *cf.* 19, 25. 42, 11. 86, 18. 118, 13. 146, 9. 183, 3. 213, 1. 222, 10. 223, 6. 377, 4. 388, 10. 437, 23. 470, 16. 476, 11
 ingratitude 47, 8. 158, 11. 168, 14
 ingressus regis 388, 2. 398, 24. *cf.* 436, 20, lucis 436, 22. in ingressu horti uernat porticus C II 45, 7. *cf.* II 44
 inhaereo multus commendationi meae 103, 12. inhaerere saecularibus titulis 434, 11
 inhonorus 361, 22
 inhumanitas Pontica 243, 14
 inhumanus *i. q.* indoctus: i. concinnatio 61, 7. 124, 5. (*cf.* Auson. Epist. XVII (p. 177, 2 Sch.) et Iureti Misc. p. 27). inhumanum loqui 181, 8
 inimitabilis 256, 19
 initiare episcopum 341, 8. 449, 4. lingua initiata diuinis cultibus 123, 4. *cf.* 434, 15
 iniurius 52, 10. 448, 12 (*cf.* iniuriosus 331, 13. 342, 8)
 iniussa plantaria 366, 21
 inlecebrosus 94, 15. 326, 10. 445, 14
 illicitare: licet nos inmanium expensarum pondus illicitet (*fort.* implicitet *de quo cf.* Venant. Fort. V 5) 379, 24
 inluminat aliquem splendor conuersationis 295, 15. 465, 6
 inlustris uir *uel* femina 42, 10. 65, 9. 88, 12. 102, 5. 105, 22. 108, 7. 113, 5. 122, 14. 125, 22. 173, 18. 340, 8. 409, 11. C II 98. II 117.
 inlustrissimus 178, 22. 365, 24
 inluuius *i. q.* sordes 365, 14
 inmanis *i. q.* magnus 360, 2. 379, 23
 inmaturos annos glorioso fine claudere 40, 8
 inmeditata uerba 367, 22
 immergere ferro pectora 279, 3. Roma delubris inmersa 274, 13
 imminere: cui imminet sic iubere 439, 3
 imminutio: amorem sine aliqua imminutione custodire 77, 13. *cf.* 85. 20. 244, 15. 415, 19. 464, 4
 inmissio hominum (inuisione *coni. Schottus*) 92, 2. inmissiones 361, 8
 inmorari his longius 297, 2. 302, 25. 393, 3. 426, 18. i. in accusatione 470, 19
 inmurmuratio 390, 25
 innectere aliquem culpae C I 9, 112
 innocuum incendium 421, 18
 innotescere 28, 7. 42, 12. 73, 19. 86, 25. 91, 24. 113, 9. 281, 22. 298, 2. 323, 7. 335, 5. 415, 3. (concinnatio) quae candorem imaginata diligentiae urbanitate quod legitur innotescit 93, 23. *uid. s. infinitiuus, nom. c. inf.*
 innouatio 431, 4
 innumerus 135, 19. 276, 23
 inolescere: adserens quid de magnitudine tua sensibus inoleuit 111, 11. inolita maculis cutis 334, 20
 inopinus 420, 11
 inpacta sarcina 83, 16. 446, 19, necessitas 89, 1, humilitas 152, 8. i. honor 400, 7. *cf.* 412, 10. 426, 23. 435, 15. inpacta cornu spicula C I 12, 9
 inpastus 7, 8. 8, 15. 120, 6. 226, 17. C I 7, 29
 inpar: *abl.* inpari 421, 11. inpare 400, 6
 impedire nomen diligentiae obstaculo 82, 17
 inpellitur momento aura popularis 426, 4
 inpendio uerba cupere 6, 11. uirium suarum totis laborat inpendiis 245, 10. *cf.* 65, 6. 230, 6. laxis manibus pugna instruebatur inpendiis 272, 1. claritas mouit inuidiam, dum desudatis inpendiis 318, 2
 inpendere talem obsequentibus dominum 415, 1, parentem 225, 21. magnitudo uestra bonis est inpena generalibus 101, 10. inpendere uerba 109, 3. *cf.* 10, 13. 208, 11, 221, 10. 364, 8
 inpensio 135, 7. 458, 9
 inperare *ferè i. q.* postulare: proximitas funeris imperat silentia cito

- rumpenda 5, 25. inperare paginas 93, 9. 115, 5, stili curam 103, 22. 107, 14. *cf.* 8, 8. 378, 1. 401, 14. 407, 18. 445, 20. 502, 2. credit amorem sui habentium pectoribus imperari 395, 10. *uid. s. infinitivus*
 inperatrix nostra uia scelerum 62, 18
 imperfectio 420, 13
 imperialis auctoritas 298, 20. i. scripta 310, 8
 inperiosa oratio 54, 1, necessitas 311, 5. i. undarum cumuli 450, 24 *cf.* Hor. C I 14, 8
 imperia gaudiorum 138, 11. *cf.* 231, 10. 244, 10
 inpetere *i. q.* accusare 15, 20. 294, 3. 303, 12. 309, 11. 311, 17. 473, 21. 478, 16.
 inpetratio 118, 8. 236, 17
 inpexa atratis terra 366, 25
 inpingere iugulum morti 413, 20. *uid.* inpactus
 inplere actibus sanctissimum 283, 14, magistrum 455, 9, pontificem 434, 21. insignia inplere (*i. e.* plene describere) nequeo 455, 6.
 inponere: quanta subiugatorum agmina solo proprio reddidit, quanta, ne uexarentur, imposuit 361, 7. uestri amor inposuit bella suscipere 371, 3
 inportunitas *i. q.* inmodestia precantis *uel* scribentis 5, 10. 23, 10. 36, 20. 81, 9. 122, 24. 171, 4. 204, 13. 237, 24. 248, 21 *al.* (*sim.* inportunus 156, 13. 174, 1 *etc.*)
 inpressiones aquarum 416, 17
 inpugnatio 151, 2. 412, 23. 466, 25
 inpugnator 16, 22. 58, 19. 292, 18. 298, 6. 496, 23
 inpulsio procellae 137, 18
 impulsor 10, 2. 86, 19.
 impulsus flaminum 49, 4. mors mortis impulsu ruit C I 16, 4. hostis tuo patefactus impulsu (*i. e.* impetu) 263, 7. *cf.* 278, 9. 503, 8
 inquietudo 78, 25. 87, 3
 inquiens 389, 22
 inquirere statum prosperitatis 205, 4
 inradiare 285, 19. 407, 24. 434, 1. 439, 22
 inrationalis 83, 2
 inriguitas 80, 10
 inriguus ardor 391, 28. iurigui metatus 352, 4. *cf.* C II 14, 5
 inrisor urbanus 528, 15
 inrogare contumelias 173, 25. *cf.* 56, 11. 468, 6 *al.*
 inrumpere uiscera carorum aculeis 73, 5, nexus pactionis 375, 3. medicinam desiderii 254, 19, affectum 326, 22. inrupto carcere nituit serenum C I 4, 46
 inruptio aut uorago (fluminis) 270, 7
 insalutatus 174, 24
 inscriptio tyrannica (*i. q.* praeceptum t.) 495, 10. — inscriptionis (*i. q.* notae) ecclesiasticae non stilo sed ense perfosus 326, 13
 insederunt dicta uiro 340, 8
 inseparabilis 255, 5
 insepulta caritas 116, 11
 inserere effigiem alloquio 112, 20. caritas imis inserta uisceribus 124, 10. deus qui animo uestro inseruit affectum 154, 27. furor insertus rabidis ursis C II 98, 3. *cf.* 367, 11 (*cf.* insita pectoribus amicitia, affectio 112, 14. 157, 11). quae mortale nihil moribus inseruit C II 130, 2 *cf.* II 31, 1. inseris pectora officis C II 90, 6. nec deesse potest ratione praeditis quod auibis probamus insertum 475, 9 — tepor insitus C II 150, 2. in ueteri mardatorum caelestium radice sit insitum 334, 18
 insibilat uirus serpentis 303, 11
 insignia (*i. q.* uirtutes) 105, 17. 369, 16. 384, 18. 455, 6. i. ordinationis 341, 12. *cf.* 357, 10. i. eloquentiae 452, 8. *cf.* 239, 3. 374, 18. 472, 18
 insignissimus 339, 17. 353, 21. 520, 9
 insinuare *i. q.* communicare *uel* commendare I, 12. 20, 25. 71, 8. 95, 14. 109, 15. 129, 21. 149, 12. 355, 6. 459, 21 *etc.*
 insinuatio 58, 9. 71, 8. 75, 22. 449, 15. 456, 14 *etc.* sacerdotum corpora debere sagaci insinuatione lustrari 334, 18
 insinuatrix 459, 23
 insistere precibus 129, 12. insiste domno ut (*i. e.* rogare ne desinas) 208, 26. aegritudo insistit 238, 10
 insolabiliter 226, 13
 inolescere successionibus 499, 9
 inspectio allegationis 126, 15
 inspirare occasum 329, 9. *cf.* 253, 20. direxerunt certam diligentia inspirante personam 111, 23. *cf.* 168, 17, 321, 14

- instabilis C II 71, 1. instabiles domus 268, 18. i. rumor 249, 3
 instantissime 153, 24
 instantia inimica 273, 13, operantis 447, 21. *cf.* 444, 24. 459, 75. pater-
 terna i. (*i. q.* cura) 83, 20
 institutor 435, 9. 455, 14
 insufficiens 178, 25. 210, 17
 insufflatio 420, 9
 insultatio 277, 21. 305, 3
 intellectus: calamitas mea sensus
 tuos ad huius rei intellectus ob-
 nubuit 490, 25
 innumeratus 175. 11. 267, 22. 255, 8.
 354, 10. 421, 14
 intendere: schemata saecularia ca-
 ducis intenta (intexta?) persuasi-
 onibus 46, 3
 intentio *i. q.* incitatio 4, 1. 21, 4.
 97, 9. 209, 16. *i. q.* labor *uel* stu-
 dium 36, 17. 37, 5. 39, 18. 57, 13.
 320, 17. 479, 9. 494, 14. 504, 20
 intepescere 213, 10. 216, 7
 inter curulium possessores addi 9,
 21. thyrambos inter triuiale mur-
 mur pendere C I 7, 67
 intercessio 239, 24. 335, 9. 338,
 25. 343, 7. 379, 9
 interclusione nouella dumetis callis
 uestitur 312, 23
 interiectio itinerum 150, 6, terrarum
 177, 6
 interior homo 257, 21. 342, 23. 387, 5
 intermissio paginalis 237, 18. sine
 intermissione 85, 8. 87, 24. 466, 12
 internecius furor 389, 26
 interna pignora 56, 23, i. aestimatio
 412, 12
 interpellantur otia 284, 4. interpellata
 frigoribus marcescit humus C I 9,
 155. *cf.* 452, 3. interpellat me
 terra 366, 24
 interpellatio publica 16, 16
 interpolata (*i. q.* interrupta) felicitas
 11, 3
interrogatio indirecta cum indicatio:
 soletis quid dicere ualuimus ad-
 tendere 17, 25. quam alacer sensus
 est ostendit pagina 31, 6. quantum
 apud me pondus est perlatoris ad-
 uertite 98, 8. *cf.* 95, 17. 111, 11. 134,
 20. 144, 4. 210, 1. 237, 22. 314, 20.
 382, 11. 439, 1. C II 150, 1 *etc.*
 interserere noctem studio elocutionis
 16, 17. occasio se interserit 94,
 4. te desiderii meis scrutator in-
 terseris 28, 15. *cf.* 99, 6. 355, 14.
 433, 3
 intimare aliquid 34, 26. 204, 17. 215,
 7. 216, 23. 223, 1. 239, 16. 300,
 13. 352, 19. 400, 18
 intimum coeti C I 18, 11. 23. si
 bella calcent intima (*sc.* pectoris)
 C I 20, 8. intimorum reseratio
 468, 30
 intrare: quod meum pectus maeror
 intrauerit 72, 22. nesciunt intrare
 gaudia hominem 485, 26. intrare
 examen 306, 15, libram disceptati-
 onis 294, 8
 introductio sollemnis 244, 18
 introgredi 346, 18
 intuitus: cuius intuitu desideras eos
 euadere 494, 23
 inuadere fruges perfectae aetatis
 264, 8
 inuasor 264, 6
 inuenta ingenii 53, 19.
 inuenter *i. q.* scrutator auri C II
 16, 6
 inuestigabilis 416, 18
 inuictus (*regis epitheton*) 239, 7. in-
 uictissimus 152, 2. 264, 9. 363, 8.
 371, 13. 377, 19 (*cf.* potentissimus
 dominus et ubique uictor 245,
 22)
 inuisibilis 363, 24
 inuitare *i. q.* excitare, incitare: (af-
 fectus) qui miseris supplicis in-
 uitatur 109, 25. ut in se oculos
 uestrae magnitudinis inuitaret 105,
 12. 347, 2. dum ad insignia roboris
 duris corpus successibus inuitaret
 472, 19. *cf.* 104, 4. 115, 16. 134, 24.
 158, 13. 175, 8. 204, 15. 324, 23.
 477, 12. 449, 3
 inuolui longis 446, 20. labyrinthos
 recessus linguis inuoluere C I 1,
 32
 iocatur fors C II 10, 11
 ipse *i. q.* idem: per ipsum callem
 uindictam, per quem uenerat error,
 exire 197, 13. *cf.* 234, 15. 259, 8.
 C II 94, 6. — *i. q.* is 357, 14.
 380, 24 *al.*
 irae marmoris C I 5, 44
 ire: in aures mundi itura formantur
 245, 5. in longum itura uox 464,
 3. itura ad posteros felicitas 252,
 22
 is *ubi pron.* suus *expectes* 194, 13.
 304, 21. — eius *abundat*: ut

- beneficio culminis uestri inimicorum eius insolentia oppressa subiaceat 121, 14. *cf.* 419, 1. 422, 4 (*cf.* illarum 353, 19)
- iste *i. q.* hic: toto mundi istius grauat imperio 129, 4. *cf.* 393, 4. 474, 12. 316, 8 *al.*
- istinc: sed istinc alias 521, 22
- Italica simplicitas 249, 10
- iteratio naturae 488, 17, precum 226, 3
- iubaris (*i. e.* solis) ortus 272, 14, lampas 283, 24, *cf.* 296, 23. iubar Christianae lucis 374, 1, dictionis 444, 19. uoluit se iubar (*sc.* Epiphanius) indere terris C I 9, 38
- iubere *abs.* 100, 3. 407, 18. 417, 2, antiqua 411, 25. uestris fascibus sic iubebo 93, 14. quia ita iussus sum 58, 8. contumeliam iussus exhibuit 89, 2. — *urbane i. q.* uelle uel placere: suggero, si iubetis, ut unus de ipsis Rauennam ambulet 75, 7. insiste domno ut suburbanum comparari iubeat 208, 26. si deus promissionem statuerit, cum ipse iusserit 67, 25. qui quando nos uidere uelit inquirete et cum iusserit inuitate 370, 15. 'iube rogaris' audiebat episcopus 346, 16. *cf.* 67, 25. 343, 4. 370, 23
- iudicium (*sc.* fauoris): ne iudicia culminis uestri me iacente patientur examen 68, 15. (*sc.* seueritatis): si reuertit animum ad iudicium sublimitas tua non coegeret post fauorem 79, 9. et quamuis plura per affectum debeam, maiora tamen coactus soluo per iudicium 88, 6. *cf.* 75, 16. 122, 3. 339, 2. 476, 12 *al.*
- iugis *i. q.* perpetuus 160, 11. 268, 22. 395, 21 *etc.*
- iugiter 104, 2. 192, 15. 354, 14. 357, 4. 358, 5. 379, 8. 417, 3
- iugulare funera meritis C II 99, 2
- iugulum (*i. q.* iugulationem) praestare: habeas laboris solacium cui iugulum meum, fortuna, praestiteris 273, 9. si medica manu iugulum praestitisses 474, 5. aestimantes quod piorum iugulis diuinitatis cessaret indignatio 386, 13
- iungere *i. q.* coniungere: moribus iungimur 19, 17. quem mihi laeta iunxerunt 72, 24. *cf.* 78, 1. 231, 25. 307, 4. 327, 20. 329, 17. 385, 8. 437, 5. 477, 23. 506, 5. deus uobis se comitem iungat 445, 26. 450, 9. finitimarum ciuitatum iunguntur studia 341, 7. una domus duplici discreta aede iungitur C II 151, 1. — iungo et ego consensum 124, 5. iungitur quod 67, 10. 262, 10 *al. cf.* 291, 3. 323, 3. nomen pro stemmate iunxi C II 32, 1. uobis iuncta sunt fastigia dignitatum 102, 23. (triticum) horreis iungere 54, 26. *cf.* 152, 12. 268, 3. 456, 23. 472, 14. 488, 22. 521, 3. iungere aliquid ad aliquid 40, 11. 60, 20. 66, 14. 108, 9. 123, 13. 156, 15. C II 8, 3. 314, 8. (Maria) peperit ad matrem iungens uirginitatis onus (*i. e.* matris et uirginis personas coniungens) C I 6, 26. nulla Camenarum iungitur ad Bromium C II 67, 10. iunctus *i. q.* maritus C II 97, 5. iunctos complexus detestari 482, 13. — iungere *i. q.* comparare: mores cum aetatis immaturitate iungebant 335, 20. *cf.* 408, 9. C I 9, 127. II 85, 5. *et s.* coniungere
- iunicum exta 431, 27
- iurgium *i. q.* causa 336, 13
- ius libertatis (*i. e.* liberorum ciuium iura) 362, 17. si relabentis Ionii ius habeas 462, 4. frenatae puppis iura moderari 500, 4. nascendi iura superstare C I 9, 161. iura melle uertere C II 117, 6
- iussio 16, 26. 64, 14. 116, 20. 129, 17. 146, 13. 293, 19. 301, 5. 313, 13. 315, 1. 339, 10. 375, 18. 377, 23. 416, 15. 495, 5
- iussus, us 351, 22. C I 9, 22
- iustitia *i. q.* uir iustus: 120, 20. 212, 22. — *i. q.* seueritas: iustitia coercedi sunt quos constat gratiam non secutos 365, 8
- iustitium (*sc.* Veneris) C I 4, 67. *cf.* 362, 22
- iuuamen 58, 4. 66, 8. 101, 3. 397, 4
- iuuare: iutus *uid. s. coniugatio*
- iuuenescere 276, 20. 317, 9. 414, 18. C II 44, 9. — limina iuueniscunt 10, 4 (*cf.* senesco)
- iuxta *i. q.* secundum 86, 3. 106, 21. 115, 14. 203, 16. 225, 7. 386, 24. 448, 8

- Labascere 167, 16. 269, 17
 labi *i. q.* fugere 86, 7. in uesperam
 lux funesta labitur 356, 14. lapsa
 urbs 495, 23. lapsa (*i. e.* ea quae
 corruerunt) non spargit fama per
 incertos recessus C II 8, 4
 laboriosus callis 363, 5, sarculus
 444, 3
 labris uindemia currens C I 9, 138
 lac gratiae 365, 11
 lacerare aedem (*i. e.* oua) C II 150, 3
 lacerna C II 57. II 59, 1. lacerna
 presserat sub aestiuo fasce C I 1,
 17
 lacrimosum gaudium 50, 3
 lactare 333, 2. C I 4, 9. II 125, 2
 lacteus culmus 264, 17. 1. Cynthia
 C II 128, 4. 1. uerba C I 8, 47
 laena 241, 7
 laesio 364, 18
 laetificare 23, 7. 235, 12
 laicus 434, 16
 lambere uestigia (*i. e.* osculari pedes
de supplicante) 336, 26
 lamentabile iustitium 362, 22
 lamina uerborum 377, 5. C I 9, 133
 lampas iubaris 283, 24. *cf.* C I 1, 2.
 lampada germinis 385, 4. *cf.* C II
 87, 10. *uid. s. declinatio*
 languere *i. q.* aegrotare 247, 13. 397,
 5. 486, 9. affectione languere 161,
 20
 languores *i. q.* morbi 5, 25. 394, 10
 lanista 417, 20
 lanx iudicii 19, 18. 28, 8. 34, 1. 75,
 16. eloquii 46, 18. amoris 100, 5.
 statuta nostra non una apud nos
 uolumus lance constare 298, 5
 lapidosa culmina Tulli C II 104, 7
 lapsare 274, 11. C II 67, 7
 lapsu membra leuare C I 9, 103.
 erratici palmitis lapsus 448, 21.
 lapsus anterior 364, 14. *cf.* 435,
 16
 larem statuere *i. q.* habitare 376, 12
 largitor 32, 18. 215, 6. 415, 5. 461,
 16. 480, 5
 lasciuias antiquorum (*i. e.* ea quae
 antiqui lasciuiam perire passi sunt)
 nituntur reparare 14, 20
 lasciuis pollex 446, 5, furor C I 4,
 98. lasciuis silua uiret spoliis C I
 4, 8
 lassantur stamina C II 2, 7. fames
 lassato prodiga censu C II 61, 3.
 lassatur infantia 98, 13. *cf.* 398,
 7. lassabo = lassabor 62, 2. las-
 sante poena C I 17, 12
 lassa obsequia 414, 15
 latex Castalius C I 9, 13
 Latiaris stilus, eruditio *et sim.* 26.
 14. 45, 5. 46, 19. 118, 24. 162, 16.
 187, 27. 193, 9. 185, 14. 200, 18.
 281, 7. 407, 9. 408, 15. 449, 13.
 452, 11
 Latia largitas 373, 17
 latinitas fulget indigenis 45, 13
 lator iuris 316, 2
 latrat lingua C I 13, 21
 latratus 288, 11. 296, 12
 latus responsum 242, 20
 laudator 203, 12. 275, 19
 laureatus 495, 8
 laudibus hostem addi 262, 23
 lauta spatia hortorum C II 45, 1
 laxat pressura penum C II 41, 1.
 laxatum metallum C II 46, 2. ora
 laxari 436, 21. animum sollicitu-
 dinis catena laxare 49, 20. *cf.* 216,
 8. sollicitudinem quiete laxauit
 388, 17
 laxae rugae C II 97, 6
 lector 14, 2. 266, 2. 332, 25. 343,
 11. 382, 3. C I 8, 53
 legalis 12, 5. 256, 6
 legare: quae grauis est principibus
 impugatio, minus fidelium blan-
 ditiis non legatur 311, 1
 legatio: cui ad plenam legationem (?)
 sufficit imber oculorum 115, 26.
cf. 310, 23
 legere *i. q.* eligere: ne mereare legi
 C II 81, 4. quem publica nota le-
 gunt C I 9, 52. uitam prodere legi
 C I 5, 26. — fila legunt Parcae
 C II 2, 6
 lentare: nec mora lentauit 400, 19
 letalis urbanitas 463, 18
 leuiticus 336, 3
 lex ueteris facti C II 8, 5. naturam
 perdere leges iurat C I 6, 9. legem
 sepulcri pati 405, 16. dant leti
 legem crimina homini C II 6, 2.
 errorem mentis pressisti lege la-
 borum C II 85, 9. humana lege
 liberari (*i. e.* mori) 386, 16
 libamen 98, 22. 286, 15. 335, 1. 430,
 19
 libamentum 68, 8
 libare *i. q.* commemorare: illud uero
 libandum esse non abnuo 334, 1.

- cf.* 398, 22. 427, 16. — libemus litterarum numini 461, 18
 libere: hoc satis est nobis quod sine fraude libet C II 45, 16
 libra audientiae, iudicii, peritiae 17, 4. 46, 18. 294, 8. 359, 9. 426, 5
 licet uindicta comitatur 148, 18. quae licet tardior esse solet 343, 24. (*contra cum coni.* 46, 7. 60, 24 *al.*) — non est licita formido 49, 2
 licitari census 486, 2
 lima eloquii, studiorum 288, 4. 448, 11
 limina apostolorum 247, 17, uitae 30, 4. 158, 8. 449, 7
 limitare 353, 18
 linea certaminis 269, 5. lineam tenere Chrysippum 294, 11. eisdem lineis feriri 248, 17
 lingua *i. q.* eloquentia 24, 15. 359, 1. 470, 19. *al.* ignem in pyras animatum lingua extinguere 185, 6
 linquere 174, 25. 226, 18. C I 8, 55. I 9, 119. II 69, 2. II 78, 1. II 94, 7. II 107, 7. II 132, 6. II 135, 4
 liquens elementum 1, 4. 18, 9. 460, 14. 490, 9. 498, 26. terra cui caelo nihil liquitur 6, 13
 liqueto supra hominem esse 50, 14
 liquido 48, 19. 105, 19. 120, 3. 278, 5. 290, 11. 323, 10. 388, 19. 391, 12
 liquidum elementum 457, 3, aequor 459, 11. liquidum C I 1, 36. liquida ratio 190, 19
 liquor *i. q.* aqua 371, 5. 424, 2. *i. q.* vinum 188, 12. 457, 6. 488, 5. gutta marci liquoris 452, 2
 litare hostias 320, 20. hac uictima matri litamus C I 4, 111. nocturnis inclusionibus operis mei sudore litauit 194, 16. litandum illis est laudatione praecipua 252, 23
 litatio 466, 9
 litigium 276, 13
 litteraria communio 68, 11, oblatio 261, 13, cura 478, 8
 litui eloquii 520, 22. *cf.* 407, 1
 locare: tecum locatur (*i. q.* tecum posita est, moratur, est) 195, 24. beatitudinem uestram locatam in statione non detuli 209, 13. in humana arce locatus 201, 18. in oculis locata 227, 2. 255, 18. *cf.* 487, 23. principia eius hic bene locata solidentur 230, 23 (*uid.* constituere)
 locuples uerborum 205, 20, fandi 487, 25, fando 373, 22. ore locupletus 475, 17
 locus: loci decessor 295, 17. loca matrum tenere 470, 27
 locutio plana 405, 25
 longaeuitas 10, 12
 longinquitas regionis 240, 23
 longinqua 66, 13. 202, 19. in longinquo constitutus 161, 12, degere 169, 21. 376, 11
 longus: longa expectatione inimicos prosternunt 288, 20. longe positum aspectui scientiae lux (eum) monstrabat 44, 19. in me tam longe positum 452, 9. mei macies longe se monstrat studii 46, 23. uale ergo longum 67, 1 (*ad exemplum Vergil. Ecl. III 79* Et longum formose uale uale, inquit, Iolla coniungens longum uale). *alias* in longum *cf. supra* in. — quid his longius inmoramur 297, 2. ad longiora transistis 121, 19. *cf.* 56, 14. 164, 22.
 loripedem uersum pangere C II 146, 5
 loquela 190, 3. 288, 9 (loquillam *B.*) 292, 1 (loquille *B.*) 436, 24. 438, 15 *al.*
 loqui maerorem 248, 16. *cf.* 181, 8. 201, 17. 456, 16. amantium ornamenta non loquenda 19, 26. illum loquor 23, 2. *cf.* 65, 23. 87, 11. 105, 11. 311, 24. 451, 13. C I 11, 16. quicquid pectine loquebamur C I 8, 35
 lucratiua 278, 13
 lucrosa commutatio 455, 5
 luctamen 267, 3. 270, 24
 lusus laborum 395, 9
 ludi uolatu C II 100, 6. fas est ludere uirginibus C II 133, 2. ludit fallacia in ancipiti sexu constans C II 55, 1. *cf.* 454, 7. ludit de illis casus 103, 6. luserunt flamina manus C II 47, 2. se ludit falsis imaginibus C II 102, 2
 ludificare 374, 7
 lumina *i. q.* oculi 31, 7. 33, 14. 38, 11. 203, 18. 500, 6. C II 81, 10. II 83, 4. lumina uitae ad pretium iungens operis C II 8, 2. Liguriaie lumina 351, 19. C I 2, 13. lilia pro nitidae funduntur lumine calcis C I 9, 148
 lunaris globus 49, 6. 366, 14

- lupati studiorum 451, 22, uocis C II 124, 5
 lustrare sacerdotum corpora sagaci insinuatione 334, 19. lustratis genibus C II 69, 3
 lustra 190, 11. 388, 4. 1. Gallica C I 1, 6. I 7, 25
 lux *i. q.* uita 40, 17. 97, 5. 199, 18. 217, 16. 227, 4. 266, 21. 283, 6. 384, 5. 470, 20. 471, 13. 474, 16. 477, 22. 479, 4. 28. 483, 1. 495, 19. — lucem dare fastis C II 32, 2. lux eloquii 105, 3. *cf.* 20, 21. 162, 7. 235, 4. 465, 16, sanguinis 456, 20. cultis lucem praefere disertis C II 44, 2. Epiphanius lux episcoporum 367, 20
 luxuria generis C II 124, 6, uitium 448, 4, uerborum 453, 10. *cf.* 425, 10
 luxae uitium parentis 405, 3
 lychnus 46, 22. 295, 23
 lymphaticus sermo 312, 10
Macerari stili cura 53, 16. *cf.* 108, 15. 117, 19. 255, 2. 352, 17. maceratis corporibus 349, 12
 machina *i. q.* aedificium 318, 5. 431, 2. 437, 9
 macies meritorum 63, 12, linguae 126, 18. 109, 10, eloquii 94, 19, ingenii 431, 14. 446, 17. *cf.* 102, 8. 423, 17
 macte 453, 1. 521, 28
 mactandorum sanguis 376, 21
 macula: inter maculas numeret triumphos 437, 24. nec facile ad candidum post maculas redigitur 399, 23
 maculatae uernula terrae C II 35, 3. maculare sanguineo rore figuram C II 82, 3
 maduerunt murice dicta C II 44, 6
 madida hospicia C II 80, 2
 maerore accendere 235, 9
 maestitudo 334, 4
 mage C I 9, 119
 magisterium necessitatis 274, 21. *cf.* 218, 15. 385, 22. 475, 5
 magistra manus 7, 16. 320, 9, falx 16, 7, probitas 374, 18, taciturnitas 409, 1, ars uiuendi 411, 5. *cf.* 444, 23. 457, 5. 528, 11
 magistrare: gladiatorium conflictum magistrante populis prouidentia contulisse 284, 16 (*cf.* Casaub. ad Spart. uitam Hadr. c. 10)
 magnificus uir 65, 15. 71, 19. 111, 21. 25. 118, 2. 159, 3
 magnitudo *de persona insigni* 6, 27, 7, 18. 9, 10. 17, 2. 23, 14. 29, 4. 10. 33, 25. 37, 11. 49, 8. 53, 6. 54, 10. 58, 2. 21. 59, 18. 64, 20. 69, 21. 73, 7. 74, 2. 75, 24. 76, 22. 77, 11. 81, 12. 87, 10. 90, 20. 91, 6. 93, 7. 95, 11. 98, 5 *etc.*
 magnus uir 145, 21
 maior (*sc. natu*) 474, 21. maiori (*an maioris?*) obiurgationis felle literas complere 59, 17
 maiestates 233, 3
 male cautus 5, 11, fidelis 6, 7. 21, pertinax 36, 17. 89, 8. 521, 4, credulus 16, 2. 27, 10. 92, 4, feta 327, 17, deprehensa conuersatio 413, 16. *cf.* 429, 18. 482, 6. C I 4, 47. II 35, 1. II 59, 1. II 126, 1. male retentatoris nomen accepi 16, 23. male est animo 23, 14. 51, 24. 54, 5
 maledictor 4, 4. 521, 2
 malesuadus 28, 5. 351, 10, C I 4, 72
 malignus interpres 100, 1. 160, 23. 429, 13, m. tempus 427, 16
 maliulus 83, 12
 malum: quae, malum, ratio est 35, 11. 325, 8. 443, 9 (*cf.* Cic. de off. II 53 *et* Acta sem. Erlang. I 173)
 mancipare *i. q.* committere, reseruare: cui libera caritas mancipatur obsequio? 82, 17. quicquid fauori obsecutum est sereno mancipetur effectui 109, 5. reliqua epistolae salutationis nuntio mancipauit 226, 8. *cf.* 111, 10. 115, 12. 322, 18. 386, 6. 419, 18. 421, 10. 424, 7. 433, 17. 449, 12. 472, 29. 481, 16
 mancipium mortis 64, 4, famis 308, 23, pelagi C II 66, 2. *cf.* 100, 18. 203, 16
 mandati salutatione dignari 243, 16
 mandit dens mortis pocula C II 19, 3. mandere (*i. q.* lacerare) nos pergis C II 68, 3. *cf.* I 9, 65. I 10, 23
 manere: uideo Troiae excidia et statu eam manente subuersam 502, 4. mutans terras mansit fortuna caesarum C I 5, 19. mansuro constituto sancire 413, 25. *cf.* 506, 7. C I 8, 34. II 94, 6. Christi gloria manet imperantem 221, 22. sub-

- limes maneat quod passi sunt quamdiu delect obliuio quod fecerunt 274, 7. quae tormenta me manserint 396, 21. *cf.* 271, 23. 305, 10. 344, 16. 356, 17. 408, 17. 410, 13. 435, 3. 455, 15. 462, 11. 499, 19
 manifestus *i. q.* securus 60, 13. manifeste 297, 16
 manus obuias adferre (alicui) 88, 14. 109, 25. 150, 2. 305, 14. manus contrarias adferre meliori ordini 481, 26. manus obuias adhibere perlatori 85, 1. manus apponere (potioribus insidiis, ne per adrogantiam hostis subriperet, fortiori consilio manus apposuit) 391, 15. manus dare imperio 57, 21. 76, 3, precibus 57, 21. 73, 22. *m.* obuias exhibere alicui 67, 11, manum obuiam 310, 18. manus negare 403, 19. obuiam *m.* ponere 139, 15. manus opponere 26, 15. 31, 5. 146, 12. 158, 16. 200, 18. obuias manus opponere 594, 4. manum porrigere 105, 9. manu facta 437, 6
 mansio *i. q.* habitatio 35, 23. 312, 5. 352, 7. 378, 24
 mansor C II 14, 7 (*cf.* Sedul. *carm.* V 294)
 marcere 8, 16. 292, 14. 428, 7
 marcescere 10, 3. C I 9, 156
 marcida ecclesia 55, 2, senectus 276, 20, hilaritas 424, 20. *cf.* 102, 16. 452, 2
 mapalium alumnus 528, 21
 maritalis copula 470, 6
 maritare: imbre soli facies maritata fecundatur 187, 14. praesegmina peregrinis maritata fomitibus 521, 9. maritatis arboribus C II 111, 12. amicitia fertilibus est maritata cespitibus 42, 25. *cf.* 19, 14. 425, 1. 447, 12. C I 3, 2. I 9, 141
 marmor Ionium 387, 13
 martyra, ae C I 17, 23
 mascula dictio 12, 6. 407 8, dicta C I 8, 50, lingua C II 3, 10
 materia pudoris 462, 24
 matres familias 356, 16
 maternae tenebrae 444, 22
 mausolea 479, 16
 meatus inrigui 352, 4, largi 80, 4, secretiores 462, 1 (*gratia*) non suis aestinatur meatibus fluere 63, 13
 mediator 137, 2. 348, 19
 medica oratio 97, 16
 medicabilis 395, 19
 medicante colloquio releuari 141, 15. *cf.* 324, 20. 499, 24
 medicinalis species 468, 26
 medicinaliter 248, 8
 mediocritas *de persona mediocri* 102, 23. 424, 10. 431, 16. 456, 12
 mediocriter gratus 109, 3
 meditari pia 374, 19. *cf.* 437, 16, peritiam 436, 11, sudorem originis 445, 5. lassatae rudentibus manus stuppea rursus uincla meditentur 500, 3. cuius perfectionem inter dicendi simulacra meditaris (*i. e.* imitaris) 3, 8
 medio deo 177, 8. 238, 13
 medullitus 380, 19
 mel conloquii 124, 18. 222, 9, sermonum 361, 18. mella blandimentorum 245, 29. mella liquentis elementi componere 18, 9. mel tuum *de uxore* 259, 18
 mellifluus C II 65, 4
 meliorare 128, 23. 141, 10. 164, 21. 216, 17. 351, 28. 466, 14
 melos C I 7, 14
 membrum (*sc. domus de oleario*) C II 38, 1
 memoratus *i. q.* supra dictus 101, 5 *al.*
 memoriae venerabilis Marius 103, 24, sanctae memoriae Flavianus 441, 19. *uid. s. genitiuus*
 mendicitas oris 206, 18
 mendicus fluminum cursus 190, 17. *m.* confabulatio 94, 20, Thalia C I 2, 25. *cf.* 282, 19. mente mendicus 357, 8. *cf.* 314, 4
 mentiri formidinem, amorem, fecunditatem matrem *sim.* 2, 1. 7, 15. 14, 17. 109, 5. 209, 12. 310, 21. 324, 1. 468, 22. 470, 22. 505, 6. 528, 3. stimulos clamor mentitur, clamor habenas C II 124, 7. te Virgilium mentiris C II 122, 1. — mentior nisi 16, 23. 328, 15. 465, 24. mentior si 491, 4. — mentitus *passiue* 52, 1. 285, 3. 317, 11. 329, 22. 395, 15. 406, 1. 454, 4. 495, 12. C I 4, 38. I 9, 3. I 9, 93. I 10, 16. II 23, 7. II 103, 2
 mephitica propositio 290, 9
 mephitis C II 112, 7
 mercari *i. q.* comparare 10, 20. 35, 8. 199, 17. 287, 7. 302, 19. 328,

13. 423, 18. 432, 6. 459, 18. 472, 17. C I 21, 11. II 37, 1
- merere *uel* mereri *i. q.* assequi 15, 7. 72, 5. 434, 15. C II 34, 4. II 60, 1 *al.*
- meritum *i. q.* noxa 453, 22. 467, 17. 477, 27
- metallis argenti atque auri uapulare C II 115, 1. metallorum pretio emere 320, 10. electri corpus numerosa metallorum membra pepererunt 404, 21. pompa aduenae metalli C I 4, 34 (*cf.* Barth *Aduers.* p. 487). lymphas in metallum conuertere 36, 1. 371, 5. arua fulgebant permixto metallo (*de splendore harenae*) C I 5, 47
- metiri (*i. q.* aestimare) ubertatem anni 20. 18. statum amicitiae 113, 22, *sc.* 84. 23. 252, 10. *cf.* 101, 16. 162, 14. 228, 14. 392, 16. 425, 7. 528, 20. metitus *passiue* 126, 6. 280, 24
- metropolitana iactantia 341, 17
- messis nobilitatis 386, 3, diligentiae 404, 23
- messor C I 1, 4. I 3, 17
- mei *et* mi: *uid. s. pronomen*
- mica C II 133, 4
- migrare *i. q.* abire, ire, transire 107, 3. 268, 16. 254, 5. 397, 11. 420, 8. 425, 13. 476, 7. 499, 27. C II 132, 5
- migratio 160, 20
- militare alicui rei *i. q.* operam dare, studere 8, 1. 41, 4. 47, 20. 51, 16. 53, 11. 64, 21. 78, 3. 80, 23. 82, 19. 93, 20. 94, 14. 119, 12. 123, 5. 131, 1. 158, 6. 161, 10. 167, 21. 222, 6. 245, 7. 261, 12. 262, 24. 271, 2. 310, 8. 315, 2. 321, 12. 21. 359, 19. 364, 4. 424, 8. 429, 17. 436, 4. 455, 24. 446, 20. C I 12, 2 *al.*
- minime *i. q.* non 155, 24 *al.*
- ministerium oculorum 38, 10, deuotionis 127, 17, litterarum 258, 18. *cf.* 22. 24. 305, 11. 319, 10. 376, 17. 395, 19.
- ministrare *i. q.* offerre, parare 15, 6. 60, 16. 85, 16. 120, 5. 205, 1. 361, 13
- minor *i. q.* exiguus 103, 6. 55, 9. fama tam minorem se in isto, quamuis esset ampla, monstraret 370, 18. minor (*sc. aetate*) 409, 6
- minutiae scelerum 472, 15
- minutissimi discussores 53, 25
- miscere: quamuis te claritudo ita publicis rebus misceat 175, 13.
- fornicantibus neminem esse miscendum 326, 7. habitatio nos aut miscet aut separat 312, 4. miscendum feminarum latebris uirum 501, 23. *cf.* 19, 5. 51, 7. 130, 10. 322, 6. 395, 4. 387, 11. 388, 4. 389, 23. 469, 12. 482, 21. miscere mella sermonum cum aliquo 226, 16
- miseratio 6, 3. 50, 26. 221, 3. 459, 22. C I 5, 22.
- miseri corditer 148, 17. 371, 10. 398, 11. 471, 8
- mitescere C II 43, 4
- mitis *i. q.* pacificus C II 111, 4
- mitti *i. q.* uenire: mittitur a domina quicquid habent pretii (tecta) C II 29, 2
- moderator 352, 22. 374, 2
- modernus 68, 24. 373, 3. 411, 25. 413, 9. 418, 3
- modulari Camenas C I 8, 33, eloquia 262, 8
- modulus 61, 9. 124, 6
- moles curarum 188, 25, patrimonii 201, 1. a molis suae ualitudine dissociatus 451, 10
- mollescere 259, 12. 505, 14
- momentanea uox 342, 15
- momenta epistularum 94, 16, consiliorum 278, 11, cordis 402, 14, fauoris 426, 3. *cf.* 464, 20. 479, 3. 493, 16
- moneta Latiaris eloquentiae tenere 185, 13. a m. triuiali uenire 115, 11. *cf.* Iuret. Misc. p. 315
- montes *i. q.* episcopi et sacerdotes: nutricem summorum montium planam Lerinum adiit 354, 24 (*primus leuitarum mons appellatur et Aaron per mons explicatur*). *cf.* praeter Caesar. Arel. Homil. 25. Apollinaris Sidonii *carm.* XVIII 100
- monstrare *i. q.* reddere 119, 2
- moro *i. q.* homo stultus C II 122, 2
- morbidus 249, 25
- mordere: lignum mordetur hiatu C I 9, 142. anchora mordet obuicula solum C I 6, 16. I 7, 48. planta mordetur 447, 14. quos fibula religionis pio mordens dente coniungit 312, 2. momordistis rhetorica fibula quaestionem 291, 10. *cf.* 44, 23. — *i. q.* laedere 18, 15. 214, 8. 335, 24. 412, 19. 451, 4
- mortes 386, 11. 473, 6
- morsus ancorarum 425, 14, Padani

- gurgitis 336, 9. morsus ligni semina fouet C II 111, 10. morsus exhibere 4, 5, aptare 325, 19. *cf.* 59, 10. 132, 4. 310, 9. 521, 3
 more seruare C I 9, 4. in more positum 354, 16. ex more 377, 13
 mox *i. q.* simulac: scripturum te, mox fuisses prouectus, promissisti 203, 1. *cf.* 313, 17. C II 66, 6. mox ut 345, 22. 377, 13 (*cf.* interea 271, 20)
 mulcare animorum coniunctionem 177, 4, culpas C II 83, 4
 mulcere aliquem sensibus 335, 24, oculis 385, 13. *cf.* 198, 3. 428, 14. 463, 23. C I 8, 42
 mulier: femina quam scimus mulierem (*i. e.* muliebrem imbecillitatem) uincere mente C I 4, 90 (*cf.* *us.* 91)
 multiplicare 14, 6. 36, 18. 64, 24. 91, 3
 multiplex scriptio 57, 9. 87, 16. m. adloquia 110, 11. 111, 19. *cf.* 86, 12. 166, 22. 279, 23. 357, 12
 multipliciter 234, 8. 335, 2
 multus inhaereo commendationi 103, 12. ad haec decora multus incumbe 125, 18. *cf.* 174, 7. 205, 5. 223, 21. multum locupletem gratiam comparauit 152, 3
 mundanus 82, 23. 388, 27. 391, 20. 431, 8
 munia litterarum 30, 17. 47, 16. 158, 6. 165, 19. *cf.* 91, 20. 120, 2. C II 78, 1
 munificus 380, 16
 munimen 8, 20. 263, 12. 490, 20. C II 110, 5
 munimenta chalybis 272, 16
 murex linguae 105, 2. *cf.* C II 32, 3
 murmur gentile 458, 12. m. blanda C II 66, 8.
 musicus stilus 520, 21
 mussitare 381, 10
 mutare lamenta conloquiis 41, 2. ad curam te muta 228, 18. mores mutare C II 74, 6
 mutuari constantiae exempla 107, 10
 mutuo bella praeparare 344, 5
 myoparo 484, 11
 mysticus 343, 15 *al.*
 mysterium 231, 12. 244, 23. 416, 1 *al.*

 Nam et namque *i. q.* autem 268, 24. 382, 5
 narrare *i. q.* scribere, explicare, pro-
 ferre 2, 4. 10, 21. 50, 14. 53, 24. 189, 14. 241, 18. 311, 1. 9. 345, 18. 349, 9. 380, 22. C I 5, 8, I 9, 14. II 81, 5. II 86, 3
 narratio elucubrata 53, 7, stricta 25, 14. 59, 18, proluxa 180, 18. *cf.* 46, 10. 72, 21. 77, 7. 288, 10. 346, 22. 376, 4. 446, 20
 nasci: natus palatio 139, 1. nascendo (*i. q.* stemmate) superare 385, 6. bene nascens (*i. q.* nobilis) 2, 17. natus Rhodani C II 35, 4. II 149, 6. nati *i. q.* homines C II 149, 6
 natales: natalium lux 21, 15. 208, 7. bonis natalibus ortus 141, 23. *cf.* 105, 25. 164, 1. 189, 14. 225, 8. 267, 3. 374, 17. 410, 3. 444, 18. natalis scientiae sedes 157, 18. n. solum 315, 11. — natalis Laurenti (*sc.* dies dedicationis) 423, 3. *cf.* Spart. Vita Hadr. c. 4
 natatus 15, 2
 natiuitas 329, 3. 379, 21. 467, 8
 natura in thalamis sedet C I 4, 2. naturam faciunt artificum studia C II 91, 2
 naufragium aetatis 40, 9. naufragia terrena 270, 9. 498, 21
 naufragus spiritus C I 10, 28. n. pectora C I 5, 3. n. terra 416, 17. C I 5, 35. naufragi (?) scopuli 380, 21 (*cf.* Verg. Aen. III 553, Stat. Theb. V 415)
 nauita 425, 15. 443, 7. C I 5, 49. I 6, 2. I 7, 34. II 17, 1
 ne: quaero ne (*i. e.* ob nicht) malignorum quispiam inmisit 23, 21. uidete, ne ante pium regem quae facitis excusetis 372, 20. produxisti ultionis tempora, ne forte conpungerer 399, 20
 nebulosum constitutum 236, 13
 nec *i. q.* ne—quidem *uel* nostrum 'auch nicht' 84, 5. 152, 7. 173, 11. 179, 1. 183, 11. 204, 2. 231, 6. 243, 16. 273, 17. 285, 18. 299, 12. 347, 22. 348, 15. 373, 15. 460, 8. 491, 28. C I 4, 71. I 8, 50. I 11, 4 *al.* nec cum 27, 21. nec dum 319, 17. nec si 352, 3. sed nec 211, 18. 220, 7. 268, 2. 493, 9. C I 10, 15. nec non et 354, 3. nec pro neue *uel* ne 219, 21. 195, 21. 217, 3. 262, 17. C I 9, 113 *al.*
 necdum *i. q.* nondum 47, 5. 49, 19. 222, 24. 231, 15. 311, 7. 335, 14.

- 337, 13. 357, 24. 378, 10. C I 9, 111. C II 128, 1
- necesse: cui necesse est esse sollicitum 25, 19
- necessitas *i. q.* iter: notiuam susceperam necessitatem 42, 2. *cf.* 74, 7. 121, 18. 163, 13
- necessitudinis adfinitas 373, 16
- nectere coronam C I 20, 29, carmen C I 9, 168, lintea nexa C I 7, 43
- neglectus 67, 9. 75, 20. 78, 4. 200, 25. 277, 20
- negotiosa conloquia *i. q.* 'Geschäftsbriefe' 86, 4. 117, 24. 124, 14. 127. 26. 158, 3
- nemorea frons 352, 10
- nescius teneri 46, 11. C I 17, 6, flecti 427, 25, includi 53, 7
- nescire: nesciunt euagari 280, 15. *cf.* 280, 3. C I 7, 54 *al.* — occasum nescit caritas 102, 21. C II 12, 6. — nesciris C II 65, 1. nescitur 408, 17. nescitus C I 4, 92
- neutri generis usus: hoc sumus ore quod pectore 199, 9. iuuat sapientem hoc esse quod plurimos 228, 20. si esses meritis quod uocaris 467, 23. necesse est uniuersos fouere quod fuerint 477, 4. in corpore meo quicquid homo est tormenta protulerunt 492, 12. *cf.* 221. 3. 431, 12. 485, 4. C II 13, 10. II 35, 2. II 107, 8. II 117, 3. — neutrum aduerbialiter usurpatum, *uid. s. accusatiuus p.* 636 — neutrum substantiue. *uid. s. adiectiua p.* 638
- nex *i. q.* cadauer: dum humanas neces ludibria faceret serpentum 269, 22. *cf.* 521, 13
- nexus exemplorum 301, 23. *cf.* 290, 13. 417, 4. 418, 11. stringitur artatis digitorum nexibus aura C II 49, 2. nexus certa loquendi C II 124, 9
- nigrantes puellae 190, 1
- nimietas 209, 12
- nimis *i. q.* ualde 32, 28. 69, 7. 177, 22. 178, 12. 210, 10. 222, 12. 232, 2. 241, 18. 264, 5. 288, 15. 336, 13. C I 17, 16. 22. II 145, 3
- nimius *i. q.* magnus 198. 14. 358, 1. 357, 15. 367, 12. nimium nota commemorat 332, 14. nimium artificii subtilitate 180, 22
- ninguidus 371, 6. 380, 12. C I 7, 25
- nisi: additur quod perlatori praesentium obuias manus adhibere non potui, nisi ut Benenatum — perducerem sermonis officio 85, 1. licet tua non egeat monitore perfectio — nisi tantum ut adhortationis fidem diligenter expendas 40, 23. quid facto opus est — nisi inplorandus est dominus 293, 11. quid postea euenerit ignorari, nisi postquam male retentatoris nomen accepi 16, 22
- nitens conscientia 521, 2
- nitore meritorum 74, 13, actionis 400, 10. nitore quo clarus et 93, 3
- niueum meritum 408, 4
- nix capitis 35, 17, lapidis C II 56, 10, probitatis C II 35, 4
- nobiles radii (solis) C I 8, 4. nobilior dolus C II 10, 4
- nobilitate 38, 18. 239, 25. 270, 17. 328, 27. 392, 21. 419, 17. 420, 13. 461, 11. 462, 19. C II 5, 4. II 56, 4. II 114, 1
- nobilitas pariendi 60, 6, meriti 241, 5, sermonis 260, 2. *cf.* C I 4, 26. I 9, 143
- nobiliter ortus 220, 20, degenerare 266, 8, custodire 266, 9
- nocentior 468, 3. 474, 4
- nodosi orationis artus 407, 3. n. ius C I 9, 168
- nomen: mundus tenui uix nomine constat C I 4, 59
- nominatus *i. q.* is cuius mentio facta est 55, 8. 58, 7. 66, 19. 74, 2. 106, 21. 113, 1 *al.*
- non *pro ne*: non erubescas 195, 22. *cf.* 234, 12. 251, 11. 255, 16. 319, 12. C I 7, 8. I 8, 49. et non 240, 26. 263, 5. 489, 4. 492, 11 *al.* ut rescribas moneo et non aestimes 208, 15. *cf.* 247, 16. ne aut—aut non 265, 4
- nota philosophiae 229, 20.
- notitia ciuitatis 16, 21. ad notitiam peruenire perfecti 44, 15. notitiae perire 276, 5. 331, 17. quae mihi in prima notitiae fronte (*i. e.* simulac nos nouimus) conlata sunt 210, 18 (*cf.* 242, 6). homo in perfugarum infamio notitia ueteri pollutus 359, 22. caelestibus notitia (*i. q.* scientia) uestri, pecudibus similes reddit ignoratio 464, 7. *cf.* 66, 4. 85, 3. 87, 8. 98, 7. 105, 10.

- 149, 12. 152, 4. 12. 157, 20. 218, 15. 242, 5. 248, 19. 352, 25. 360, 9. 429, 7. 451, 5
- notus: artificem dominum lux bene nota tulit (*i. e.* sol qui bene rectorem nouit) C I 8, 8
- nouellus 10, 1. 19, 6. 51, 16. 116, 15. 145, 11. 173, 12. 283, 20. 300, 7. 303, 20. 383, 11. 418, 21. 426, 20. 444, 4. 445, 26. 447, 12. 448, 22. 453, 10
- nouercalis 470, 17
- nubes mendacii 32, 14, conuersationis 99, 7, excusationum 101, 22
- nubilum mentis 409, 26. n. ueternum C I 13, 10. nubila C II 11, 9. II 58, 1
- nudare *i. q.* priuare 34, 22. 137, 26. 475, 2
- nudus inquisitor 112, 21. nudus ensibus C I 15, 19
- nullatenus 198, 12. 360, 21. 499, 12
- nullus *i. q.* nemo 193, 19 *al.*
- numerosa proles 320, 1
- nuptialis 191, 19. 247, 26
- nutabat euentus 282, 11, syllaba C I 9, 170. nutantes domini 379, 15
- nutrimenta 298, 11. 468, 20
- nutrit India hebenum 447, 18. nutrita metalla 29, 16
- nutritor 197, 23. 339, 3. 365, 22. 444, 2
- nutrix cathedra 324, 14, insula 392, 24. 459, 9.
- Ob** hoc 96, 2. 119, 15. 191, 27 (*cf.* 64, 14)
- obex tarditatis 368, 16. *cf.* 340, 13
- obiectatione confringi 253, 3 (*cf.* 488, 9)
- obiectio fluminum 267, 8, splendoris 30, 6, pariendi 100, 3 (*cf.* 450, 7), innocentiae 257, 9. obiectionibus occurrere 277, 9. *cf.* 370, 9
- oblatio operis 98, 22, felicitatis 368, 14. *cf.* 311, 23. 327, 10
- oblator 437, 13
- obligari carceribus 414, 17, pignoribus 501, 5
- oblumat uos horror in stuporem 296, 5
- obliquus interpres 123, 12. credentem ad obliqua prouocare 119, 22
- obliuia C I 1, 43
- oblocutio 333, 9. 411, 13. 412, 6. 521, 5
- obnixa caritas 37, 2
- obnoxietas 250, 21. 415, 17
- obnubit 222, 10. 271, 18. 490, 25. obnuberat *uid. s. coniugatio*
- obnubilare 465, 10
- oboedientia 64, 16
- obruta lingua C II 33, 2. (Stephania)
- obruit tumulos (*i. e.* mortem superauit) C II 130, 1
- obsenitas actuum 85, 16, mortalis angustiae 144, 14
- obsequentissime salutare 205, 13
- obsequens *i. q.* deditus 118, 19. 117, 25
- obsequia corporis 149, 22, paginarum 33, 12. 37, 15, salutationis 156, 22
- passim.* obsequiorum meorum perlator 171, 14. 202, 9. *cf.* 118, 8. 119, 11. 148, 7. 442, 7. 446, 15. 450, 11. 466, 18. 532, 17. C II 6, 4. II 91, 6. II 94, 8. II 148, 2
- obseruantia honestatis 189, 5. 487, 6
- obsideri secretis 242, 9
- obsignatum monachi officium 389, 5
- obsistere nomen *trans.* 488, 18
- obstaculum 389, 15. 427, 6. 442, 9
- obmutescere 459, 10
- optentus 401, 2
- obtexerat caelum lancearum imber 279, 2
- obtunditur siderum lumen 366, 14. gladios obtundit lingua C I 9, 132
- obtutus *i. q.* oculi 366, 24. 387, 6. optutu 389, 13
- obumbrat facem sol 410, 5. testimonium obumbrat actio 245, 6. *cf.* 253, 15. 385, 3
- obuncus C I 6, 16. *cf.* Claud. bell. Gild. 470
- occasionis pabulo mentes subiugare 264, 22. abductae turpiter mulieris occasio extitit mater augmenti 503, 2. in occasionem compendii trahere 81, 4
- occasus adsidui 439, 16. occasum pati 73, 10, nescire 383, 18. 465, 24. *cf.* 276. 22. in occasum ire 470, 11
- occiduu orbis C I 9, 128
- occurrere *i. q.* se conferre, uenire 105, 10. 133, 12. 156, 21. 169, 10. 312, 15. 424, 17. 428, 13. ut beatitudini uestrae legendus occurram 159, 4. *i. q.* succurrere: ut aestibus meis dispensatio occurrat 167, 26. *cf.* 496, 5. occurrere (*i. q.* obuiam ire): congressui 270, 17. *cf.* 250, 2. 427, 28. 451, 8. praecepta

- quae ne boni efficiamur occurrunt
 494, 17
 occursio 146, 14
 occursus multiplices 391, 12
 odor opinionis 247, 7. 339, 4
 odoratus cespes C I 9, 157
 offensa 126, 10. 311, 22 *al.*
 officium uisitationis 30, 21, litte-
 rarum, scriptionis 37, 4. 20. 41,
 19. 47, 11. 85, 3. 163, 8 (*sine litte-*
rarum 211, 8. 212, 7.), oris 105, 9.
 ignis me interno officio nastabat
 396, 11. officia palatina egredi-
 untur 346, 15
 Olympiacus 438, 2. 466, 16. Olympi-
 cus 459, 2
 omittere: reuerentiae tamen uestrae
 obsequiis quod debet pendens ani-
 ma non omisit 217, 15
 omnigenus 532, 16
 omnis *i. q.* totus C I 5, 34. conse-
 cratur cum omni celebritate cun-
 ctorum 341, 11
 omnipotens 127, 11. 129, 10. 184, 18.
 236, 23. 349, 6
 omnipotentia 420, 22
 onerare uentrem 319, 2. oneratae
 fetibus matres 268, 20
 onerosus 237, 11
 operari poenam 62, 12. 286, 5 *al.*
 operator caeli 301, 18. 411, 24
 operatrix 418, 7
 opicus *i. q.* rusticus 190, 15
 opifex caeli 146, 22, salutis 234, 10.
cf. 262, 10. 384, 3. 416, 12. 432,
 20. 436, 6. 439, 22
 opime (?) 143, 4
 opinari latiora 358, 25
 opinio *i. q.* fama, gloria 2, 7. 43,
 11. 44, 15. 50, 22. 53, 25. 87, 8.
 126, 21. 131, 8. 142, 9. 185, 16.
 224, 11. 249, 4. 265, 24. 302, 7.
 388, 24. 407, 20. 409, 13. 414, 8.
 423, 6. 426, 28. 449, 24. 470, 26.
 502, 6. 521, 3. 505, 6 *al. i. q.* pru-
 dentia: excubat pro armis opinio
 principalis 277, 10
 oppetere *i. q.* mori 280, 1
 oppositio 106, 17
 oppressorum turba 358, 20
 oppressor 476, 11
 opportunitas domestici perlatoris 81, 7
 oppugnator 367, 9
 optari forsitan contra desideria ce-
 leritatem (*i. e.* celeriter redire consti-
 tuti) 67, 16
 optatissimus 398, 24
 orae sideris C I 8, 23
 oratum direxit paruitatem meam
 347, 6
 orbari sine dispendio tutelae 65, 21
 orbis *i. q.* oculus C II 112, 1. —
 ales in orbe (*i. e.* in spuma in
 orbis formam concreta) constitit
 C II 134, 5. — *i. q.* orbis ter-
 rarum C I 9, 89. I 21, 26
 orbita (solis) C II 128, 5
 ordinare 86, 19. 165, 16. 219, 16.
 229, 21
 ordinatio 83, 24. 87, 1. 251, 12. 278,
 14. 341, 12. 353, 14. 357, 21. 362,
 20. 413, 25
 orditur uatem Marolus C II 80, 4
 ordo *i. q.* dignitas 107, 21. *i. q.* ge-
 nus 499, 24. per proditionis suae
 ordinem 391, 9
 ore potens C I 7, 30. oris pompa
 125, 4. pollicis ore C I 9, 17
 orientales ecclesiae 441, 9
 originarius 192, 21. 243, 7. 257, 18.
 275, 6. 340, 1. 366, 19. 437, 10.
 439. 17. 451, 24. 465, 14
 originis sudorem in ipso lucis limine
 meditatatur 445, 4. reddite uos stu-
 dendo origini 444, 18. *i. q.* natio
 266, 21. 279, 8. 373, 2
 oriundi splendor 499, 11. oriundo
 Ticinensis indigena 332, 18
 ostentum 441, 9. 481, 9. 490, 15
 ostentus 388, 25. 423, 10
 ostium cordis 532, 25, affectionis
 19, 17
 ostrum loquendi 189, 16, Latiaris
 eloquii 193, 9. *cf.* C I 4, 99. II
 44, 3
 ostomachium (?) C II 133.

Pabulum laudis 97, 4, affectionis
 120, 5, occasionis 264, 22
 pacator orbis 376, 24
 pacificus 132, 14. 342, 3. 442, 8. C
 II 131, 4
 paedagoga (pagina) 410, 8
 pagina *i. q.* folium, litterae 93, 24
passim
 paginalis 53, 15. 68, 8. 81, 11. 82,
 3. 102, 19. 103, 13. 105, 11. 23.
 140, 22. 144, 11. 160, 5. 226, 7.
 237, 18. 242, 20. 245, 26. 250, 12
 Palladium munus 447, 17

- palatia *i. q.* imperium 265, 17
 palatinus fulgor 101, 15
 palaestrum: inter studiorum palaestra
 45, 12. *uid. s. declinatio*
 palma *i. q.* praemium 282, 10 *al.*
 quem per eloquentiae meritum non
 una iam declamationum palma
 susceperat 352, 23
 pandere conscientiam 106, 8, secreta
 113, 7, adcessum 360, 7. *cf.* 82, 4.
 C II 145, 1
 panegyricus 259, 2
 pangere carmen C I 9, 3
 papa *de episcopo* 354, 8. C I 9. *alibi*
de pontifice Romano
 papillas in spicam tellus exprimit C
 I 3, 11
 par obliuionis 3, 9
 parcat tibi tamen deus ut credas
 237, 27
 parcaritas 44, 10. 107, 26. 302, 19
 parcus in gratia 35, 11. 444, 1. *cf.*
 265, 19. p. loquendi 4, 10. 345, 18.
 p. uotorum 363, 10. parca con-
 loquia 35, 11. 117, 9. 128, 2. 156,
 5. 167, 6.
 pärere *i. q.* apparere C I 1, 2. in-
 feriores hominibus sumus quibus
 similes paremus 501, 4
 parentelae catena 159, 16
 parentiua uocabula purpurarum 465,
 13
 parit aurum terra 29, 15. mihi perla-
 torem domesticum uota pepererunt
 170, 6. conditor hic peperit fontem
 C II 20, 2. *cf.* 266, 5. 474, 16.
 C I 8, 16. — parens *i. q.* pater
 490, 17. C I 9, 123 *al.* de limo
 parente sorduimus 397, 12. 420, 17.
 parendi (?) occasio 126, 11. *cf.*
 60, 6
 parilis 93, 14. 145, 4. 314, 21. 356,
 6. 416, 9. 452, 20. C I 9, 47
 parilitas 400, 22
 pariter *i. q.* una 363, 2
 pars aduersa (*i. e.* belli labor) te ad
 ecclesiae gubernacula solidauit 434,
 12. in qua parte *i. q.* in qua re
 71, 6. 114, 16. 122, 9. partes meas
 commendatione muniui 110, 4. par-
 tibus tuis adesto 99, 14. *uid. s.*
 adesse. — partem ex eis facere
i. q. participem facere eorum 179,
 23
 participatio 265, 10. 329, 13
 participium praesentis loco prae-
 teriti: ne sitiati potans contulit
 unda semel (*i. e.* qui semel po-
 tauit) C II 20, 4. bene nascens
 2, 17. *cf.* 27, 24. 503, 1. C II 69,
 10. — *partic. absolute uel per*
anacoluthum positum: electus est
 locorum situs — prouidentes ne
 ascriberetur casui prima et dis-
 cussio perfugarum 272, 6. uere
 sola mihi uellem causa existeret
 Gallias expetendi, ut cum domno
 meo presbytero, utrique osculantes
 manus et oculos tuos, beatum te
 redderemus 184, 5. *cf.* Venant.
 Fort. V 8, 9. *uid. etiam s. pluralis*
 particulae terrenae subiaccere 301, 18.
cf. 368, 10. 407, 3
 partiri prospera sua paginarum pro-
 mulgatione 165, 18
 parturit exultatio lacrimas 367, 25
 parum a libertatis statione seiungi
 491, 19
 paruitas *de persona mediocri* 6, 4.
 33, 25. 59, 1. 85, 18. 129, 11. 138,
 5. 186, 3. 347, 6. 431, 5
 paruula filiola 399, 11. paruula C II
 3, 8
 parua nestri consideratio 324, 7.
 parua semina 379, 17. *cf.* C I 12,
 24. II 1, 4
 pascere conloquiis 99, 16, p. auditum
 248, 5. *cf.* 360, 25. 395, 21. *i. q.*
 ad cenam uocare C II 26. II 27, 1.
 II 71. II 74
 paschalis C I 13, 26
 passio 173, 12. 355, 12. 357, 14. 391,
 3. 394, 22. 396, 6
 passibus aptus equus C II 109, 8
 (*cf.* constantem gressibus C II
 113, 4)
passiui imperatiui usus uarior: eri-
 gere *i. q.* erige te 22, 23. 355, 13.
 446, 18, dens, infringere 521, 5.
 producere (*i. q.* producas te) in lon-
 gum 41, 24
 pastor deses C II 61, 2
 pastoralis 308, 19. 412, 13
 pastus parenti debetur 490, 17. pa-
 stus lactis apostolici C II 79, 10
 patefieri eruditione 256, 17
 pater *i. q.* episcopus 25, 14. 284, 26
 patuit templum diis C II 11, 5
 pati hiatus 2, 9, aculeos 25, 5, occa-
 casum 73, 10. *cf.* 405, 16, cantus
 C II 94, 7, examen 68, 16, ser-
 monis infantiam 95, 23, augmenta

- 126, 5. *cf.* 115, 19. 302, 7. 334, 8. 421, 15. C II 64, 4. II 67, 5. II 85, 10. ego carorum culmina agnoscere rumore non patior (*i. q. nolo*) 131, 7. (pater) cum carum pignus ad bella transmittit, nec de explorata esse patitur uirtute manifestus (*i. e. esse potest*) 60, 13
- patrator 355, 11. 390, 10
- patria (*sc. urbs*) 503, 4
- patulus 14, 11. 132, 13. 381, 1
- paucio remige C II 16, 9
- pauere aliquid C I 9, 89
- pauescere patrem 29, 14
- peccator 49, 24 *al.*
- peccatrix 322, 18
- peccatum: nullus mihi murus potior esse aduersus peccati arietem poterit 240, 18
- pectere faciem soli aratris C I 9, 137, rastris segetem C I 3, 8
- pecualis stupor 296, 4. 419, 17
- peculiaris 18, 3. 174, 2. 239, 5
- peculiariter 58, 10
- peculii nostri testimonium habere optat 135, 28. tibi utrumque in peculio est 200, 18
- pedisequa ultio 390, 9
- pedor 484, 10
- pelagus cogitationum (*cf. τὸ πέλαγος τῶν λόγων* Plat. Prot. 338 a) 234, 18, narrationis 444, 15
- PELLI ab impetratione 211, 20 (*uid. s. repudiare*)
- pellitus Geta 348, 2 (*cf. Apoll. Sid. carm. IV 219 al.*)
- pendentia 391, 13. per pericula pendentium cum uia cultorum 14, 13
- pendere *i. q. expendere* 444, 15. thyrambos inter triuiale murmur pendere C I 7, 68
- pendula rupes 390, 21
- penetrabile *i. q. domus* 380, 10. C I 5, 39. penetrabilia cicatricis 249, 21, uiscerum 492, 13. 500, 22, conscientiae 23. 19. 454, 13, mentis 78, 3. 105, 15. *cf.* 46, 13. 65, 16. 354, 7. 370, 10. 420, 2. uerecundum penetrabile 36, 14. 41, 20. 69, 24. 75, 18. 89, 25. 443, 21. penetrabilia tuta seruare 27, 18. *sim.* 94, 16. 111, 3. 121, 3. 151, 6. 178, 2. 412, 28
- peniculum mendacii 28, 6. *cf.* 89, 19. 288, 9. 306, 18. 483, 20
- pennatum numen C II 18, 1. pin-natae mortes 279, 17
- penniger C I 4, 107
- pensare damna uerborum uitae opibus 105, 20. *cf.* 143, 8. *i. q. aestimare* 92, 6. 364, 1
- penum commissam exhaurire 338, 24
- per: per linguae ferias clamare 120, 24. per chalybem uestiri 463, 19. cui quamuis plura per affectum debeam, maiora tamen coactus soluo per iudicium 88, 6. *cf.* 122, 10. 226, 15. 383, 14. 416, 24. C I 3, 13. I 10, 19. I 13, 4. II 90, 2. II 117, 5. quem cum porcis per obscenum siliquarum cibum addidit inmundum communio 397, 18. utriusque rei boni et mali per potestatem concessa electio 63, 25. iussa per augmentum (*i. e. ut cresceret*) nunc siluam perdere uitis C I 3, 7. — per sanctos pro me orare dignemini (*i. e. cum deum desit*, per limina sanctorum. *uid. s. sancti supra p. 629*) 179, 16. emortuis per conpages artubus 427, 23. ludit per faciem camporum pubes C I 3, 11. *cf.* 197, 17. 433, 2. C I 5, 38. I 6, 29. I 7, 51. I 8, 37. I 8, 37. I 8, 45. II 8, 4. II 17, 1. II 112, 3. — per me (*i. e. ipse*) suppliciter postulauit 71, 10. profuso per se Ricemeri 348, 25. *cf.* 377, 19. ipsum per se 338, 28
- peraequator 14, 22
- percellere: percussus praefuit reipublicae 265, 15. ignominia quae me in facie percussit 498, 23. ut uos sententia diuina percelleret 296, 10. Christus percussit exitium C I 2, 20. *cf.* 279, 25. 347, 12. 432, 19. 499, 8
- percipere (*i. q. recipere?*) domum 226, 7
- percolere C II 94, 4
- perditio 400, 13
- perducere *i. q. deducere* 456, 4. *i. q. adferre* 169, 6.
- perduellis animus 399, 19. p. animi 268, 11. 359, 20
- perdurare 183, 21. 201, 26
- perextulit 395, 8
- pereffosso orbe C II 112, 1
- peregrinari 56, 6. 221, 7. 238, 9. 399, 7. — p. a merito 64, 1. *cf.* 107, 17. 144, 21. 445, 6. peregri-

- natur diligentia 91, 23. *cf.* 104, 21. 124, 10. 481, 16. 484, 7
- peregrinatio Transalpina 367, 18
- peregrinus dotibus 47, 3, ab officio 149, 11. 182, 8. peregrina concordia 80, 15. *cf.* 118, 1. 205, 20. 240, 5. 286, 7. 361, 22. 463, 3. 483, 23. 496, 2. peregrini (*i. e.* hospitis *uel* suscepti) nomen excipere 134, 15
- perennis dominus C I 9, 55
- perennitas 15, 13. 91, 1
- perenniter 14, 26. 191, 11. 416, 25. 476, 5
- pererrat puerum flamma C I 9, 105
- perfossus ictibus 392, 2
- perfunctus pelago Diomedes 498, 5.
- perfunctus *passive* 378, 9. 504, 21
- pergula C II 149, 6
- periclitatus *passive* 130, 20. 181, 10. 189, 3. 490, 12
- perinensus 356, 1
- perire saeculo 207, 9, monumentis 266, 17. *cf.* 276, 5. 331, 17
- peritum (*i. q.* callidum) augmentum C II 23, 3
- perlator (*i. q.* portitor) 44, 7. 47, 23. 51, 3. 76, 5. 78, 20. 112, 24. 113, 9. 134, 14. 180, 7 *al.*
- perlatrix 17, 26. perlatrices quarularum litterae 34, 9
- permiscere: portentum permixto iure creatum C II 53, 1. uisceribus lapidum permixta lege coactis C II 91, 1. *cf.* C II 127^a, 2
- permittere *uid. s. nom. c. infn. p.* 676
- permixtio 186, 25. 458, 4. 496, 14
- pernix scrutator 28, 15. *cf.* 3, 1. C I 9, 104. pernicious uerborum saltibus 204, 20. pernicious alis 198, 16. *cf.* 278, 19. 298, 2. 391, 9. 477, 22
- perpendicularum mentis 359, 11
- perpeti luce uernare C I 10, 32. fraude perpeti C II 107, 5
- perscribere: illi in laudibus tuis perscribat professio (*illi B, illum rell.*) 261, 4. *uid. s. rescribere*
- persecutor 235, 6
- persolvere seruitutem (officium, munera) salutationis 85, 6. 147, 14. 158, 21. 209, 17. 223, 19. 247, 15. 260, 3
- persona facundiae 73, 9, religionis 76, 13, rei 222, 19. 302, 15. *cf.* 50, 15. 354, 9, 356, 21. 415, 11. 434, 19. 435, 5 (325, 9). 468, 18. mutauit per officium personam 342, 2. uariatis personis domini mei (*de uno*) 117, 7
- perstare *i. q.* instare C II 135, 1
- persuasiones caducae 46, 3
- pertinere ad aliquem 234, 16. 355, 18
- pertingere ad aliquid 63, 24. 352, 5. 388, 10. p. actuum celebritatem 360, 10
- pertrahere salsi sermonis sapore 51, 20
- pertransire 332, 1
- perusta lingua C II 107, 3
- perurguere 272, 7
- peruigil cura 166, 27. *cf.* C I 10, 20. II 111, 17
- peruius 53, 21. 267, 15
- petitorium 414, 11. 415, 4
- Phaetonteus precatus C I 8, 9
- phalanges liberatorum 376, 14
- phalerae uerborum 452, 11. *cf.* 434, 5
- phaleratus sermo 10, 19. 445, 13. 445, 13
- phaselus C I 7, 36
- philosophia nil dicendi 202, 1
- physica C I 3, 18
- pictacia ad clusuras iussio sacerdotis elicuit 375, 18 (*cf.* Cassiod. Var. I 18)
- pietas *de pia persona* 183, 5. *i. q.* misericordia 365, 2. 398, 14
- pigrior stilus 267, 17
- pignus *uel* pignora *de liberis* 32, 25. 56, 23. 60, 12. 83, 4. 99, 26. 114, 5. 336, 25. 471, 2. 479, 22. 490, 27. 492, 23 *al.* pignora sensuum 92, 17
- pingere *i. q.* describere, exprimere, fingere, simulare 20, 9. 49, 3. 338, 14. 388, 27. 407, 5. 434, 2. C I 9, 149. I 10. 16. II 3, 9. II 44, 3. II 77, 4. II 111, 6
- pii uectores (*i. q.* angeli) C II 34, 4
- piissimus 106, 2. 313, 8. 340, 18. 378, 3. 416, 25
- planta ore tenero mordetur 447, 14 (*cf.* 8). planta gratiae 77, 23, ecclesiasticae fecunditatis 137, 17, tristitiae 255, 4
- plantarium 350, 17. 362, 14. 411, 8. 447, 12. C I 9, 145
- plaudente senatu censens sedit C II 86, 7 (*cf.* Apoll. Sidon. *carm.* VIII 9)

- plausus uocum 532, 3
 plebeia dicta C I 4, 28
 plebs annium 386, 23, astrorum C II 74, 3, conflictuum 271, 7 (cf. s. u. populus et Zingerlii Martialis Ovid - Studien p. 32). plebs Martis 279, 11
 plectura (?) ramorum 425, 3
 plenarium documentum 201, 6
 plener 139, 6
 plenitudo gratiae 119, 5. cf. 460, 17. C I 13, 29
 pleno calle distare 285, 1. plenissimus census conmodorum 68, 20
pluralis numerus: mi domini uel domini mi uel domini de uno 88, 17. 95, 1. 109, 6. 117, 20. 124, 12. 143, 7. 155, 19. 166, 21. 169, 6 (?). 170. 15 (cf. patrum 487, 6. personis 117, 7). emendatissimi hominum 112, 1. 126, 14. amplissimi 124, 6. — domine mi, precor ut minime desistatis 155, 24. cf. 164, 25. ualete, mi domina 171, 25. mi domina, accipite 173, 19. ualete, ostrum Latiaris eloquii 193, 9. domine, ut supra salutationem plenissimam accipientes 145, 3. cf. 149, 18. 157, 23. 159, 21. domina mi, per deum uos obtestor 169, 24. cf. 211, 3. 217, 18. offerimus supplicans ut 149, 18. seruum direxi, ut filio tuo et tibi nuntiaret — ut uos cum domno Triggua quod necessarium uideris agere non omittas 244, 2. si et in patria mea debitores pronuntiabimus 485, 21 (cf. etiam his maxime quos cum praecedat conscientiam religiosam 168, 4). cf. Wiener Stud. II 229 sq. — daemonum turba coeperunt clamare 357, 27
 plus *i. q.* magis 8, 28. 20, 20. 24, 29, 16. 35, 22. 44, 2. 48, 20. 60, 22. 68, 9. 83, 9. 100, 11. 143, 17. 180, 2. 192, 17. 200, 14. 203, 11. 218, 3. 230, 17. 254, 25. 259, 15. 267, 3. 285, 24. 296, 17. 318, 12. 411, 17. 412, 26. 435, 10. 438, 14. 438, 17. 449, 24. 450, 17. 461, 8. 462, 1. 497, 12. C I 12, 27. II 10, 10. II 142, 2. *i. q.* maius: plus est in acie saeculum uicisse quam uitasse 183, 5. plus (*i. e.* maior) felicibus epistolis debetur laudatio quam peritis 224, 2. cf. 231, 9. 233, 12. 278, 1. non sunt plus (*i. e.* tam) praedicanda quam adserenda certamina 60, 22
 poena *i. q.* dolor C II 133, 5
 politio 444, 23
 pollex lasciuus 446, 5, argutus C I 2, 8. pollicis ore cantare C I 9, 17
 pollutio 309, 7. 481, 12
 poli lex C I 1, 2. II 94, 4. p. Aemonius C II 136, 6. polos uincere C I 5, 30. polos (*i. e.* caelos) conscendere C I 18, 14. emere terrenis fructibus polum C II 85, 8
 pompa narrandi 29, 11, orationum 89, 15, oris 125, 4. cf. 1, 12. 12, 5. 26, 25. 133, 24. 445, 16
 pomposa elocutio 58, 18. cf. 283, 16. 407, 21. 410, 10
 poma (*i. e.* fructus) concordiae 19, 15. cf. 187, 7
 pondera inimicitiarum 468, 7. inter quaeuis pondera (*i. e.* aerumnas) et aduersa 101, 24. complementem principis aures pondere (*i. e.* auctoritate) uoce sono C I 9, 35 (cf. 345, 16 al.)
 ponere gressus 371, 7, nomina C II 86, 1, animam (*i. q.* mori) 13, 18, terminum 94, 20. cf. 298, 1. 474, 14. *i. q.* deponere 59, 3. C I 8, 1. II 66, 9. beluarum minax immurmuratio pro blandae confabulationis communionem ponebatur 390, 26. coram positus 9, 11. 11, 9. 34, 25. 137, 15. 166, 27. 248, 11. 265, 4. 377, 20. ibi positus 373, 4. cf. 244, 7. in Italia p. 112, 3. cf. 149, 16. 251, 11. in itinere p. 380, 16. cf. 43, 9. 315, 5, in unum 164, 23, longe p. 44, 19. 118, 19. 234, 28. 452, 9, trans Gargara p. 235, 3, domi 349, 20. Romae p. 344, 2. cf. 359, 7. cum ipso p. 369, 12. in segmentis p. 266, 1, in tropaeo 55, 15. cf. 263, 21. 438, 8. 463, 23. — agrum in quo parentes eius erant positi (*i. e.* depositi, sepulti) 478, 21
 Pontica inhumanitas 243, 14
 pontifex *i. q.* episcopus 136, 14. 337, 7. 374, 15
 pontificalis 55, 5. 84, 22. 298, 4. 296, 9. 321, 7. 425, 20
 pontificatus 124, 12

pontificium 324, 14. 426, 22
 populator 267, 24
 populosi errores 404, 1
 populus (*i. q.* multitudo) astrorum
   C II 128, 1, occisorum 273, 16,
   piscium 14, 23, pomorum 162, 14,
   largitionum tuarum 398, 22 (*cf.*
   s. u. plebs). populus fluuii pisces
   C I 5, 38. stabant adtoniti populi
   381, 10
 porrigere salutationis officia 97, 15.
cf. 186, 14. *i. q.* tradere 48, 8.
 ad quae desideria porriguntur di-
 uina nos cura perducit 152, 15.
 quis ad curas meas se porrigat 25,
 21. aperiris luce operum supra
 quam porrigebatur opinio 342, 19
 portare *i. q.* ferre: secum rei per-
 sonam portauit et iudicis mulier
 222, 19. laudibus ad caelum portat
   C I 9, 76. aegre portans C II 107,
   6. *cf.* 340, 5. 353, 8. 389, 11. 436,
   13. 463, 2. C I 7, 44. I 9, 151.
   II 2, 7
 portio maior animae (*cf.* Apoll. Sid.
 carm. XXI 4) 72, 17. 100, 21. 138,
 2. portio salutis 356, 10. *cf.* 15, 5.
 240, 26. 431, 11. 521, 25
 portitor (*sc.* litterarum) 29, 4. 41,
 25. 42, 20. 43, 12. 45, 3. 47, 11.
 48, 4. 64, 22. 66, 15 *al.* portitor
 undae Africae C II 66, 3. titubat
 sub graui fasce portitor inmaturos
 345, 16
 portus: in portu est sanitas uestra
 82, 10. *uid. s.* statio
 possibilis 220, 9. 346, 9. 528, 20
 possibilitas 79, 21. 126, 16. 280, 15.
 357, 7. 358, 24. 427, 24
 possidere (*i. q.* incolere) Italiam 246,
 8. plebs diuturna pace possessa
 284, 17. *cf.* 268, 24. 472, 21
 positio uocabulorum: cuius templum
 hoc (*i. e.* hoc templum) sanctifi-
 cavit ingressus 436, 20. maria
 fluuium Adduamque (*i. e.* fluui-
 umque A.?) 15, 8. per te, per
 qui te talem genuere parentes 410,
 12 (*cf.* Verg. Aen. X 597). pocu-
 lum causa poposcit auspicii
 270, 18. quam propter 498, 7.
   C II 112, 8. maiores istius prope
   quae obtinuerant sepulcra senu-
   erunt (*i. e.* prope sepulcra q. o.)
   479, 6. pro arbitrii adstipu-
   latur eiusdem prophetae nobis li-

bertate testimonium 62, 26. de
 illorum, qui — praeferunt, uenire
 debet exemplo 384, 7. *cf.* 259,
 18. — habetis domnam Barbaram,
 Romani flos genii, quae patefaciat
 (quae, R. f. genii) 409, 18. ne
 ascriberetur casui prima et discessio
 perfugarum (*exspectamus* et prima
uel ut — nec prima) 272, 6. —
 oportuerat quidem desideria uestra
 ut (*i. e.* ut desideria uestra) tabella
 reseraret 114, 20. se germina con-
 laturum promittit esse 61, 3. non
 cum uiri fortis laude perimitur
 qui unde ueniat nescit occasus (*i.*
e. unde occasus ueniat) 270, 2.
 suspicio ista est interitus suspi-
 cantis atque eam non caret peccato
 qui dederit (*i. e.* qui eam dederit)
 413, 24. aetatis opum natalium
 profectionem eius retinere catena
 non ualuit (*i. e.* aetatis o. n. catena)
 183, 14. nemo dubitat, nemo con-
 demnat, quod auctore gratia pro-
 testante et ipso aequitatis homini-
 bus callis aperitur (*i. e.* quod per
 gratiam auctore *etc.*) 62, 3. nihil
 plus esse quod in hac supplici
 uestro mundi conuersatione
 praestetis 233, 14. spero ut precum
 uestrarum serenitas meae quoque
 mentionem non omittat facere, cum
 diuinitati subplicat sine inter-
 missione, personae 85, 7. nec
 epistolaris concinnatio plura pati-
 titur nec ratio penentralium paginis
 debere committi 151, 6. *uer-*
bum ad duo enuntiata pertinet
in priore praecipitur: cruore lucem
 praeparat, caelum sepulcri munere
 C I 14, 12. dum saxa ferrent im-
 pii, dum mille leti machinas C I
 14, 23
 post: ad iudicium reuerti post fa-
 uorem (*i. e.* postquam fauorem
 praestitisti) 79, 10. antiquo adhuc
 reti utor post hominem (*i. e.*
 postquam homo esse desii; *Petrus enim piscator loquitur*) 319,
 13. nec facile ad candidum post
 maculas redigitur (sedetur *codd.*)
 399, 23. — quos post lucem nata-
 lium Romanum decus Faustus in-
 stituit 21, 15. muros uenerandae
 post religionis loca urbis aspexeram
 42, 7. post deum 34, 6. 77, 14.

- 117, 18. 158, 18. 186, 12. 209, 2.
245, 21. 383, 3. 394, 6. 428, 16.
446, 2
- posteri 479, 16. aures posteræ 323,
14
- posthaberi 94, 24. 175, 14. 478, 9
- postiliminio 482, 11
- potator Tigridis C II 80, 1 (potor
Seythicae undae Apoll. Sid. carm.
VII 479. *cf.* Hor. C. II 2, 20). *cf.*
II 141, 1 *sed* potor C II 143, 1
- potentes 78, 15. 79, 20. 243, 17. 346,
1. mundi potentes 240, 5. potentio-
res 95, 9. potentissimus domi-
nus 245, 22
- potestates mundi 442, 11. potestas
i. q. libertas: tribuere aliquid in
potestate 61, 23. *cf.* 368, 9. quo-
rum facies in potestate pependit
artificis 432, 12
- potiones innoxiae 470, 23
- potior *i. q.* fortior, maior 145, 2.
146, 7. 148, 18. 175, 7. 179, 1.
201, 3. 240, 18. 275, 14. 278, 23.
282, 23. 383, 10. 391, 14. 392, 20.
393, 3. 415, 20. 474, 22. 477, 12.
- potior *i. q.* potentior, qui multum
ualet 125, 25. 143, 22. 248, 17. —
potissimus *i. q.* maximus 149, 16.
183, 16. 257, 11. 344, 15. *i. q.*
potentissimus 230, 21. 242, 10.
245, 4
- potius *i. q.* magis 117, 25. 129, 9.
135, 3. 164, 13. C II 38, 2. *i. q.*
amplius 173, 18. dicite quem potius
habuimus, qui animos nostros
possedit, in tubarum clangore ter-
rorem (*i. q.* quem maiorem, *nisi*
forte potius = magis *cum* possedit
coniungendum est, uid. s. positio)
472, 24
- prae foribus anteponeo 405, 23
- praefero benignam conscientiam 466,
22
- praebitio tributaria 245, 15. *cf.* 485, 6
- praecedere *i. q.* prius mori 236, 3.
479, 16. notitiam praecessit affectio
98, 7
- praecellentissimus rex 365, 23
- praecelsus 70, 19. 123, 13. 250, 19.
478, 5
- praeproptio 293, 17. 310, 3. 480, 14
- praepceptor 230, 24
- praecessor 62, 4. 134, 3. 282, 7. 441, 26
- praecipere spe aliquid 11, 15. 58, 11.
66, 22. 138, 18. 247, 22. 257, 3.
- 259, 3. 351, 27. iudicio ista prae-
ceperam 49, 23
- praecipitium ruinae 413, 6
- praecipuus honestate 88, 12. *cf.* 283,
4. 384, 11. regum praecipue 275, 2
- praecognitio 297, 25
- praecognoscere 151, 22
- praecordiorum amara 199, 10
- praecox aetas 285, 3
- praedecessor 431, 5
- praedicatum uel appositio numero
non congruens: uid. s. pluralis,
participia, relatiua*
- praedictus (*i. e.* cuius mentio facta
est) uir 33, 5. 40, 2. 42, 13. 65,
12. 14. 67, 10. 86, 16. 101, 1. 158,
16. 229, 21. 393, 8
- praediues 399, 9
- praegrauare 154, 22. 186, 6
- praegrauidus 386, 25
- praefari aliquem 109, 9, salutationem
235. 14. 213, 8. praefatus *passiue*
9, 7. 13, 3. 16, 15. 37, 7. 12. 65,
24. 83, 3. 87, 11. 87, 18. 95, 14.
111, 24. 113, 24. 136, 26. 137, 1.
141, 24. 142, 15. 145, 14. 146, 16.
197, 7. 224, 23. 243, 10. 299, 14.
303, 8. 304, 14. 307, 26. 312, 16.
380, 5. 458, 4. *uid. s. praeferre*
- praefatio *i. q.* initium 187, 26. *cf.*
199, 5
- praeferre ora 466, 3. salutatione prae-
lata 137, 21. 154, 20. 186, 26. 195,
11 (*alibi* salutatione praefata *uel*
salutationem praefatus). quod prae-
tuli (*i. q.* praefatus sum) 90, 2.
221, 8. *cf. Wiener Stud.* III 134
— praeferrendus princeps 378, 8.
- praelati (*i. q.* uiri insignes) 268, 9
- praefigurare 334, 13. 405, 25
- praefiguratio 370, 5
- praefiniti termini 70, 17. *cf.* 520, 3
- praefixa statutis limitibus dispen-
satio 439, 20
- praefulgidus 366, 15. C I 12, 6
- praeiudicare aetati 50, 2, diligentiae
225, 17
- praeiudicium tenerae aetatis 20, 20.
181, 16. 189, 5. 403, 22. 409, 6.
ne in praeiudicio ipsorum uenalis
sententia depromatur 75, 9. *cf.* 215,
17. ex praeiudicio sententiam ex-
cipere 294, 6
- praelabatur dicendi unda 125, 6, fides
189, 6
- praelargus C II 111, 5

- praelegit cumba bene cauta sinus C
 I 7, 40
 praelibare 245, 9
 praelocutio 294, 9
 praeloqui inscitiam 233, 17, exordium
 292, 10
 praeloquium 49, 19. 100, 16. 289, 17
 praelubricus C II 46, 1
 praeminere 388, 25. 440, 3. praemi-
 nens 98, 1
 praemittere: ut quod in cano flore
 praemisisti (*i. e. promisisti*) in po-
 morum maturitate non subtrahas
 187, 7. *cf.* 412, 1
 praemorior coniuge 196, 8. C II
 117, 8
 praenitere 404, 7
 praenoscerere 66. 24. 140, 3. 212, 1.
 295, 18. C II 111, 13
 praenotatio *i. q.* titulus 289, 14
 praecooccupare 91, 13. 237, 4
 praepedire 34, 11
 praepeti cursu 273, 19. 350, 18
 praerogativa 90, 14. 100, 22. 143, 17.
 258, 6. 293. 23. 332, 22. 374, 17.
 444, 26. 492, 2
 praerupta saxorum 387, 18, Caucasei
 rigoris 505, 12
 praesagus uenturi 264, 13
 praescientia 50, 13. 174, 2
 praesciscere 385, 7
 praesegmen 425, 2
 praesentia uerba *de epistulis* 29, 3.
 gerulus, portitor praesentium 33,
 2. 42, 20. 45, 3. 47, 24. 78, 20.
 85, 1. 88, 3. 106, 3. 116, 19. 134,
 5. 225, 6. 231, 16 *al.* praesens (*i.*
e. hoc tempore regnans) dominus
 282, 23. *cf.* 365, 9. ad praesens
 213, 14. in praesenti 155, 12
 praesentare salutationis obsequia 139,
 19. 165, 11. 186, 13. 188, 24,
 aspectum 350, 2. regi praesentan-
 dus antistes 352, 25. didicit prae-
 sentare quod loquitur 487, 26
 praesentia non uales 57, 8. in prae-
 sentia 48, 21. 202, 2. in praesen-
 tiarum 60, 21. me praesentia (*sc.*
corporis) dinisum a uobis abesse
 non posse 213, 20. *cf.* 86, 18. 311, 24
 praesentire C I 4, 107
 praesidium lucis 295, 23
 praestatio 224, 21
 praestitor 399, 21
 praestolari 137, 7. 231, 9. 436, 16.
 465, 15
 praestringere *i. q.* breuiter describere
 335, 5
 praestigium 199, 9. praestigiis 60,
 11. 180, 23. 431, 24. 468, 2. 497,
 17
 praesul 137, 1. 316, 8. 414, 1. 429,
 15. 471, 1. 472, 24. 476, 12
 praesumere (*i. q.* andere) *cum inf.*
 45, 14. 93, 25. 118, 14. 170, 13.
 181, 27. 291, 17. 349, 4. 358, 24.
 414, 4. praesumere (*i. q.* sumere)
 tela 263, 1. canam praesumite ui-
 tam 404, 15. *i. q.* praemittere 187,
 10 (*cf.* 187, 7). *i. q.* sperare 95,
 13. 131, 16. 173, 11. 233, 25. 288,
 1. 371, 26. 436, 18
 praesumptio 34, 6. 103, 20. 218, 23.
 242, 6. 251, 22. 351, 10. 362, 5.
 praesumptiones 358, 6. 503, 16
 praetendere facem 2, 6, uitae lumen
 431, 21
 praeter deum difficile est deprehen-
 dere quicquid inuoluitur 389, 15.
 nullus praeter parentem iter ad-
 ripuit 268, 17
 praeterquam origo irarum proprios
 suggerebat stimulos, lis ipsa cir-
 cumstantum consilio nutribatur
 344, 5. *cf. Wiener Studien* II 247
 sq. (*uid. u. mox*)
 praetexta fori 370, 6
 praualere *i. q.* ualere 4, 14. 93, 4.
 149, 1. 229, 24. 346, 27. 347, 14.
 435, 5. 448, 11. 463, 2. 477, 17.
 484, 6. 488, 16. quicquid prae-
 ualero 494, 8
 praualidus C II 134, 4. II 136, 4
 praeuenire innocentiam querelis 144,
 5. *cf.* 179, 9. praeuenta nox 432,
 11
 praeuertere fraude molossum C II
 100, 7
 praeuisio discriminis 269, 17
 praeuius sermo (*i. e.* prius missa
 epistula) 3, 12. 114, 22. 143, 12.
 252, 4. *cf.* 44, 4. 16. 105, 9. 352,
 18. 369, 15. 445, 7. nec praeuius (*i.*
e. prior) existebas 107, 15. *cf.* 191,
 24. 194, 3. 258, 2. 433, 10
 pragmaticum 343, 21. 366, 3
 praecatus 356, 15. 362, 9. 418, 4. C I
 8, 9
 precator 88, 15. 99, 10. 212, 23
 premere aequora terrena C II 78, 11.
 premi domicilia diuina fauillis 356,
 27. melle tuo serpens gutturis

- arma premit C I 2, 16. pressa
 uox 181, 9
 pressius intimare 223. 1
 pressura 250, 6. 319, 8. 396, 17. 400,
 9. 453, 19. C I 11, 32. II 41, 1
 pretio (*i. e. effectu*) supplicationis
 illius reddebantur suis 360, 31.
 facit uernum pretio et micantis
 sidere formae (uerno pretium emi-
 cantis *falso coni. Barthius*) C I 4,
 31. uiuit post obitum discipuli
 pretio C II 85, 4. adfixit pondus
 pretium fornacis anhelae C II 46,
 3. argenti pretium est facinus re-
 tinere uetustum C II 101, 3. uiret
 in pretio pasturae ficta smaragdus
 C I 4, 74. (Senator) uirtutum pre-
 tium C II 87, 4
 priores *i. q. praepositi* 333, 17. *i. q.*
 maiores 480, 7
 primaueus 193, 7. 430, 8. C I 4, 60.
 II 44, 10. p. funus (*i. e. cadauer*
 uetulum) C I 7, 22
 primitus 311, 6
 primigenitus 296, 15
 primores litterae 197, 18. primore
 loco 271, 22. p. in loco 360, 11.
 primoribus labris 444, 8. 460, 12
 primordium 10, 24. 50, 5
 primus *i. q. prior* 43, 9. 152, 26.
 191, 27. 192, 19. 204, 24. 212, 7.
 347, 18. 349, 1
 princeps locus 68, 11. 69, 22. 71, 6.
 85, 6. 89, 13. 99, 9. 105, 19. 194,
 7. 212, 9. 252, 17. 263, 11. 386,
 20. 404, 17. 473, 13. 478, 2. 492,
 16. principes uiri 481, 27. 484, 4
 principalis ecclesia 321, 17. princi-
 palia indumenta 105, 4. *cf.* 121, 8.
 174, 14. 175, 12. 205, 9. 257, 9.
 262, 10. 264, 23. 277, 10. 300, 13.
 315, 23. 359, 24. 429, 3
 principatus scelerum 329, 16
 pro iustitia facere 71, 4. pro persona
 suscepti supplicare 171, 25. Gallias
 pro certis negotiis expetere 85, 2.
 pro commendatione suorum scripta
 mereri 111, 20. pro singularis lau-
 dationis exemplo (*i. e. ut exem-
 plum esset*) caelorum proximitatem
 indeptus 368, 7. *cf.* 73, 22. 129,
 11. 368, 12. 430, 17. — pro legatis
 et gratiae postulatione gens diu
 inuicta properauit 269, 9. quod
 magis pro obice metuum actionis
 inpositae 69, 13. *cf.* 157, 19. C I
- 9, 148. II 32, 1. — si minora pro
 ingenii exiguitate non dixerō, pro
 iactantia maiora non fingam 533,
 1. *cf.* 72, 23. 74, 2. 84, 19. 95, 18.
 117, 9. 118, 3
 probatissimus princeps 371, 2. 373, 22
 procella peccatorum 16, 6, rumorum
 116, 2
 procedere *i. q. prius prodire* 343, 9.
 — procedere adfatibus 193, 3.
 procedente uita 95, 2
 processionis stili 10, 22
 processus affectionis 12, 7. processu
 temporis 333, 9. 350, 4, narrationis
 115, 19. 336, 17
 procinctus indomiti 284, 14. (mens)
 ignara procinctuum 253, 1. in
 procinctu constitutus 494, 10
 proclamare 290, 6
 procliuor substantia facta de peccati
 fasce 440, 15
 proclui opinionis insidiis (*sic codd.,*
insidias scripsi) cessent commenta
 493, 7
 procumbens Ilium 489, 8
 procurare obitum 56, 6, silentium
 24, 9. 81, 10. 144, 23. 146, 26,
 diurnitatem 489, 19
 procurator aeterni frigoris 216, 7.
cf. 497, 22
 prodere fetus C II 150, 6
 prodigus in querela 35, 11, nitae
 269, 16, legis C II 24, 4, aequi
 C II 75, 1. frons prodiga pudoris
 22, 1. 36, 12. 150, 10. 325, 9, ho-
 nestatis 106. 2. prodigus frontis
 231, 15. 477, 5. frons prodiga
 (*sine pudoris*) 70, 4. fames prodiga
 C II 61, 3
 proditor sermo 111, 5
 producere in longum (*i. e. uitam*
 tuam producas, extendas) 41, 24.
 producere epistulae terminos 124,
 4. *cf.* 127, 25. 180, 28. 191, 9.
 205, 14. 399, 20. 400, 5. longa
 supplicatione producitur de effectu
 celeri subleuandus 135, 13. *cf.* 181,
 24. *i. q. excitare* 205, 22. 397, 15
producuntur: Ambrōsium C I 15,
 1. Deutēri C II 104, 1. Euphemīa
 C II 130, 3. fūcat (?) C I 15, 30.
 Irbamus C I 4, 111. mulierem C I
 4, 90. quandoquē C II 146, 4.
 retinerē C II 74, 5. rigent C I 1,
 4. stātus C II 9, 8. Stēphano C I
 14, 1. uenērāndi C II 2, 9. uenē-

- randum C II 13, 9. — nomēn hinc C II 11, 8. pandē studium C II 17, 7. dignā studio II 75, 2. dirā spoliarunt C II 50, 2. opē spoliati II 78, 3
 proeliaris 253, 4. 285, 8.
 profanus *i. q.* inlicitus, sceleratus 301, 4. 307, 27. 322, 3. 470, 10
 profectio *i. q.* iter 183, 14. 263, 5
 profectus 23, 17. 30, 2. 50, 20. 113, 20. 124, 18. 127, 20. 230, 11. 400, 12. 428, 19. profectuum uires 158, 9. *cf.* 11, 16. 277, 4. 337, 25. 444, 2
 proferre (praeferre?) facem 402, 27. responsum proferre ad illa tempora 54, 10. *cf.* C I 12, 3. Liguribus tuis largire quod proferas, tribue quod reponas 379, 12
 professio *i. q.* uitae genus, condicio: professionem meam simpliciter sufficiat studere doctrinae 45, 15. genus durae professionis ut a uobis dicenda praeueniam 179, 9. poetarum me gregi ignarus uenerandae professionis indideram 395, 1. alienae professionis homo 532, 1. *cf.* 212, 14. 261, 4. 262, 16. 402, 25. 410, 11. 444, 13. 453, 1. 467, 6. 532, 1. professio religiosa 16, 3 (*cf.* profiteri ecclesiastica 234, 13)
 proficere ad cursum (fluminis) liquoris inpendio 424, 2
 profligare principum iussiones 377, 22. mores 475, 4. aluum 418, 13
 protligator iustitiae 477, 2
 profluus C II 149, 3
 profundi *de supplicantibus* 348, 25. 364, 16. profusus in oratione 352, 13. modico cum fletu oratione profusa 358, 3
 profunditas Tulliana 297, 6
 profundum (*i. q.* mare) uastum C I 7, 58. profunda (?) inquisitio 352, 21
 profusio (pecuniae) 338, 23
 proinde 44, 6. 64, 11. 86, 5. 193, 9. 24, 213, 20. 218, 22. 367, 25. 404, 22. 442, 1
 prolixitas sermonis, epistolae *sim.* 13, 10. 34, 15. 63, 17. 71, 9. 106, 14. 204, 6. *cf.* 231, 26. 249, 17. statura resignat prolixitate regnantem 285, 25
 prolixus 27, 14. 28, 24. 55, 12. 121, 22. 138, 2. 267, 6. 376, 4. 392, 6. 392, 20. 438, 6
 proloqui 462, 25
 proludere certamina 338, 25. *cf.* 487, 1
 promerere 5, 13. 127, 26. 204, 10. 236, 6. promereri 11, 12. 69, 3. 93, 9. 133, 9. 259, 1. *cf.* 397, 8
 promitto mihi responsum 76, 8. non timui quicquid toxica promittebant 34, 7
 promiscuus 131, 6. 341, 2
 promptulus (?) sermo C I 12, 10
 promptus: in promptu est beneficiorum adfectus 88, 10
 promouere *i. q.* proficere 90, 16. 100, 5. 110, 15. 236, 23. 258, 16
 promulgare litterarum munera 247, 4. promulgata tabe 474, 9
 promulgatio paginarum 147, 3. 165, 18. *cf.* 211, 8
 promulgator 180, 26
pronominum usus rarior: mei propugnator 16, 14 (sui impugnator 58, 19. 317, 18). mei uindicta 506, 16. tui dispendium 70, 5. *cf.* 50, 25. tui praesentia 378, 26. sui inperitia 44, 21. sui uilitas 91, 16. sui proditio 174, 17. instruit in deceptione sui mens conflictum 271, 24. sine inminutione sui 464, 4. in defensione sui 497, 8. memoria uestri (*i. e.* uos mei memores extitisse) 85, 14. — *pronomem possessiuum* suus *pro* eius 412, 19 *al.* — sui *i. q.* cognati 356, 5. 361, 6. 377, 16. *de pronomine generis neutri uelut* hoc sumus ore quod pectore 199, 9 *uid. s. neutrum; de pronomine relatiuo omissio etiam s. relatiua enuntiata*
 pronuba lex C I 4, 11. *cf.* 503, 14
 propensior gratia 484, 24
 properato 186, 9
 properatis uestigiis 438, 1. properata calce 188, 9. *cf.* 131, 15
 prophetari 338, 15 *passim*
 propheticus 46, 1 *passim*
 propinquare se oppido 381, 5
 propositio schismatica 61, 14. *cf.* 290, 9. 293, 22. schismaticam inperitiam propositione (*i. e.* dum res proponitur, explicatur) cecidisse 289, 11. propositionis panes 8, 13
 propositum (*i. q.* rationes agendi, uitae condiciones et officia): diuisus proposito (*i. e.* cui alia agenda sunt) consulem eruditum

- ingenio inpar adpello 12, 8. si religioso liceat sine discrimine confessionis enarrare proposito (*i. e. sacerdoti*) 13, 17. inreligiosum circa amantem tui in meliorem partem uerte propositum 35, 4. *cf.* 136, 10. 247, 6. ad inpugnationis fidem solum aduocatur pro teste propositum (*i. e. titulus ecclesiasticus* *cf.* 16, 4) 15, 22. res amicitiarum indigna proposito 18, 19. absit hoc a proposito, facessat a moribus 20, 7. *cf.* 122, 6. patior aliis aliud esse propositum: mihi meo uiuendum est more 91, 8. pudori meo uel proposito manum porrigo 105, 8. *cf.* 125, 24, propositum neglegentiae 206, 13. inter Ciceronis gladios et Demosthenis enituit et utriusque propositi acmina collegit 200. 1. *cf.* 7, 20. 24, 7. 25, 4. 26, 13. 28, 6. 31, 3. 32, 13. 36, 5. 37, 1. 18. 41, 11. 43, 6. 51, 6. 52, 8. 56, 21. 65, 17. 71, 3. 74, 9. 75, 17. 76, 24. 78, 9. 83, 5. 84, 20. 89, 16. 92, 5. 95, 7. 109, 25. 120, 11. 127, 25. 129, 6. 139, 17. 156, 14. 175, 6. 183, 17. 187, 8. 196, 21. 218, 20. 248, 5. 277, 3. 342, 25. 365, 19. 385, 10. 390, 21. 420, 3. 424. 12. 441. 6. 443, 19. 445, 22. 449, 18. 451, 8. 454, 10. 463, 14. 468, 1. 489, 2. 528, 18. C II 75, 5. II 148, 8. *cf. Wiener Stud.* II 235 *et Le Blant Inscr. chrét. de la Gaule* I 90
- proprietas (*i. e. propriae manus*) simulacrum 8, 4
- prorogare (*i. q. mittere*) scripta, litteras *sim.* 25, 26, 34, 9. 48, 2. 54. 11. 64, 20. 84, 6. 87, 24. 90, 9, 161, 15. 164, 17. exhibete, Seres, indumenta et non uno aeno bidentia nobilitatem tegmina prorogate (*properate coni. Manso*) 285, 21
- prorogatio litterarum 76, 8
- prorumpere in uocem 68, 6, in affectum 468, 10. *cf.* 40, 1
- prosapies *nom.* 464, 9. 466, 2. prosapiae *gen.* 2, 13. 127, 12. 445, 8. 449, 2. 456, 16. prosapiem 448, 12. 458, 1. 460, 19. nenit a prosapie 449, 20. Gallus prosapia 339, 19. inter splendoras prosapies 330, 5. *al.*
- proscindere freta 450, 20. anchora proscissum mordeat solum C I 7, 48. aether arundo proscindit 53, 19. incassum sectus proscindit uomere terga C II 72, 5 (*cf.* 3). p. loquelam 292, 14
- proscissio: uenas diuites in ipso proscissionis pandis exordio 14, 5
- prosecutio 230, 12. 255, 19. 454, 1
- prosequi (*i. q. comitari*) 67, 15. 149, 17
- prosilire *i. q. apparere* 406, 12
- prospiciunt scripta nostra geminis compendiis 84, 10. *cf.* 87, 19. prospicere ne 267, 14, ut 362, 8. aestuet unde iecur pocula prospiciunt C I 7, 6. pyramidum moles indignis prospicere C II 135, 3
- protensio libelli 380, 23
- protestari *i. q. adserere* 62, 3. 168, 12. 214, 7. 438, 12
- proturbare *i. q. expellere* 506, 4
- proiecti *i. q. seniores* 409, 7
- prouentus loquelae 49, 1
- prouide 389, 16
- prouidentia 110, 17. 213, 6. 471, 3. p. superna 81, 1
- prouidit tibi inimici animus augmenta 427, 21. in remediis prouisa diligentiae litterarum commercia 121, 23. prouisa 5, 22
- prouisio 39, 1. 69, 7. 79, 5. 14. 141, 15. 161, 19. 273, 14. 299, 9. 420, 2. 467, 10. 500, 17. prouisiones 235, 13
- proximare 369, 19
- proximitas 5, 25. 40, 18. 121, 18. 125, 15. 127, 8. 128, 10. 133, 17. 143, 11. 146, 6. 153, 8. 294, 18. 419, 10. 423, 13. 480, 2. proximitates 368, 8
- proxime *i. q. nuper* 118, 16
- proximus est emendatissimus 182, 11. sicut uicinum temeritatis, ita proximum diligentiae ad caritatem pertinens iter aperire 252, 5. res honestati proxima uel secunda 71, 5. *cf.* 104, 3. 247, 14
- pruinosa iuga 35, 17, lustra C II 94, 3. 136, 7
- pruritus linguarum 295, 8, aurium 397, 15
- psalmi 352, 8
- pubescentis flosculi ora 466, 3
- publicata promissio 236, 13, paupertas 464, 21. corruptio 481, 12

- publico iudicis praesentiam suam in-
gessit 86, 18
 pudere: plus pudenda auaritia 180, 2
 pudor *i. q.* modestia, boni mores:
 (refuga laudis assertio) fit auara
 gloriae, dum pudori parcere se
 ostendit (*cf.* prodigus pudoris) 1,
 13. sufficit pudorem meum in
 statione constitui 8, 7. *cf.* 89, 9.
 quod cum pudoris dispendio uenter
 adquirit 8, 25. granitas pudor
 pudicitia uenustas 425, 20. disci-
 plina et pudor 208, 8. in obsequio
 propositi uel pudoris accepta gem-
 minare 125, 24. natalium suorum
 pudor 164, 1. 230, 21. frons nescia
 pudoris 288, 4. *cf.* 27, 6. 46, 24.
 75, 15. 88, 4. 94, 6. 101, 6. 105,
 8. 115, 4. 120, 14. 19. 125, 24.
 128, 23. 182, 15. 185, 10. 233, 18.
 325, 17. 347, 11. 408, 25. 414, 4.
 462, 24. 480, 3. C II 123, 2
 puerum seponite factis (*i. e.* pueritiam
 exiite) 404, 14. hic domuit puerum
 (*i. e.* pueri cupiditates) C I 4, 91
 pugnax concordia 132, 22, lingua C
 I 9, 132. pugnax *i. q.* bellator 258,
 11. C II 18, 3
 pullae Comus condicio 14, 8. p. ma-
 culae C I 1, 50
 pulsare *i. q.* repellere 299, 14. 307,
 8. animum calamitatis pulsat im-
 manitas 502, 3. *cf.* 391, 29. caelum
 pulsat magistri opinio 450, 5
 punitor 477, 6
 pure et simpliciter indicere 195, 21
 purgare sentibus interna 438, 20
 puritatis arcem ascendere 33, 5. *cf.*
 471, 16. 490, 21
 purpura sermonum C II 44, 7
 purpuratus testis 265, 16. *cf.* 286, 13
 purum *i. q.* puritas: ne purum su-
 peret quod furtis Iuppiter egit C
 II 101, 4. iudicium purissimi 476,
 13
 putasne (*i. q.* numquid) audistis
 legi? 293, 4
 pyra 132, 19. 185, 5. 366, 17.
- Quadrari lineis fabrilibus 121, 1.
 exemplum quadratis constat allo-
 quiis 294, 10. *cf.* 46, 19. 395, 2.
 407, 5
 quadriugum excursus 376, 23. *uid.*
s. declinatio
- quaesitor alienae salutis (epistula)
 53, 3
 quaestor iusti uox C I 2, 5
 quaestura *pro* quaestor 117, 6
 qualitas 66, 24. 93, 19. 98, 14. 160,
 20. 166, 18. 172, 5. 208, 21. 239,
 10. 298, 6. 15. 309, 1. 310, 4. 311,
 11. 494, 2
 quam bene C I 5, 9. II 22, 4. II
 130, 4. II 131, 2. II 150, 9. *cf.*
 II 129, 1. quam uellem, quam uo-
 luissem 11, 9 *al.* quid oportuit eum
 aliter quam inuentus est destinari
 234, 15. *cf.* 363, 11. ostende quam
 ualeas 232, 22. gratius habere quod
 redditur, quam si omnino non
 pereat 349, 24
 quamdiu: sublimes tamdiu maneat
 quod passi sunt, quamdiu deleat
 obliuio quod fecerunt 274, 7
 quamuis — debeant *etc. non sequente*
enuntiato principali 99, 25 *et si-*
mili anacolutho uel breuitate 331,
 4 sq. 347, 23 sq. *cf.* 46, 6. et quam-
 uis — iuga Alpium minarentur ex-
 itum, sed mortiferum frigus fidei
 ardor exuperat 369, 4 sq. (*cf.* re-
 mitte quamuis ad alienam ditionem
 373, 3. *et Wiener Studien* II 246.)
 quamuis *i. q.* cum tamen 237,
 11
 quando *pro* dum uel cum etiam
 causam inducens: nouum uindictae
 genus inquiri, quando se non uid-
 det promouisse quod siluit 110, 14.
cf. 125, 10. 127, 10. 282, 11. ge-
 mina uobis cōtingeret laudatio,
 quando ferretur in medium palma
 sermonis 201, 12. *al.*
 quandoque: o utinam Musis contin-
 gant De te quandoquē gaudia certa
 puer C II 146, 4
 quantitas 173, 1 *al.*
 quanti *pro* quot 1, 8. 12, 18. 142,
 22. 176, 16, 286, 11. 348, 10. 351,
 22. 361, 6. 425, 23. 438, 16. 450,
 1. 477, 9. 528, 10. quantus potuit
 fundier aether C I 9, 101. — quan-
 tum ipse asseruit 234, 14. 486, 20.
 490, 10. q. aestimo 2, 3. 50, 21.
 120, 11. 289, 9 (*cf.* 7, 7). q. dicit
 146, 15. q. audio 258, 16. q. uideo
 197, 21. 214, 11. 227, 18. quantum
 ad me 3, 17. 202, 11. Roma te,
 quantum ad illa, non suum faciat
 195, 19. *cf.* 183, 3. 194, 25. 195,

25. 196, 17. 203, 2. 239, 14. 20. 246, 20. 302, 20. 505, 5 *al.* resistebat in quantum poterat 341, 3. — quantum *pro* quam: quantum meritis sis clarior, reserauit effectus 256, 3. *cf.* 373, 7. 477, 13. quantum acutior fuit uerborum quam ferri lamina, hinc agnosce 377, 4, *cf.* 377, 27. — precor ut tantum mihi caritatis concedatis, quantum me ad desiderii uestri effectum tendere conprobastis 164, 24. tantum circa me crescat gratia, quantum uobis iuncta sunt fastigia dignitatum 102, 22. quantum praelatus indignior extiterit, tantum in aperto fiunt peccata superati 178, 20. *cf.* 80, 11 (quantum — tanta *codd.*). 159, 19. 183, 15. 248, 2. 341, 5. 356, 20. 385, 25. 401, 1. 460, 1. in tantum — quantum 402, 20. *uid.* tantus

quantauis haec nobilibus uerborum pingas imaginibus 24, 3

quasi si 325, 17

quatenus *i. q.* ut 84, 14. 113, 22. 114, 14. 151, 12. 156, 21. 159, 8. 23. 165, 13. 171, 4. 187, 9. 203, 7. 209, 6. 227, 24. 233, 10. 435, 21. 486, 1

quaternio 50, 18

querulis labellis infundere C I 9, 94 qui: *dat* cui: mens cui clara fuit 130, 15 (*cf.* Leon. Ind. Venant. Fort. p. 424). — qui *interrog.*: sed qui, ait, potissimum excipiet 344, 15. *cf.* 253, 8. 257, 7. C II 14, 1. quis *i. q.* uter 483, 11. — qua *i. q.* ubi C I 21, 27. (crux) mihi dux belli, quo uictrix lubrica calcans cupidinei detester mella ueneni 404, 12. fasces accepisti, non quo tibi accederet genius de curuli, sed ut 265, 20

quia *praecedente uerbo dicendi uel sentiendi* 34, 13. 52, 12. 78, 17. 99, 8. 11. 116, 17. 150, 16. 184, 1. 186, 22. 201, 2. 257, 15. 239, 6. 252, 3. 295, 1. 315, 19. 347, 17. 372, 23. 424, 15. 442, 5. 453, 16. 459, 26. 458, 7. 489, 7. 491, 1. *al.* — sic uos deos seruet incolumes, quia, si —, Rauennam expetissem 153, 18. uere sic uobis laeta contingant, quia Christus (me) uocauit de sepulchro 211, 3. *cf.* 214, 14. — quis

audeat respondere nisi quia sine arte dicitur uerum 296, 2. quae (limina) nullis credo quia posthaec obicibus claudenda patuissent 10, 4 (*uid.* s. cum)

quisquamne 27, 8. 28, 22. 41, 13. 288, 21. 23. 297, 25. — nolens uxoriis corpus deputare seruitiis putauit se addicere, si quicquam mundo inpenderet liberam castitatem 208, 11

quisque *pro* quicumque (?) C I 7, 16 quiuis: inter quaeuis pondera 101, 24, aduersariorum mala 50, 6

quod *cum ind. uel con. praecedente uerbo dicendi uel sentiendi* 44, 5. 52, 2. 72, 22. 83, 15. 121, 3. 217, 17. 231, 13. 236, 14. 239, 24. 240, 22. 244, 7. 259, 3. 271, 23. 272, 23. 274, 21. 291, 3. 292, 21. 302, 3. 341, 23. 347, 7. 354, 10. 357, 3. 369, 10. 380, 11. 382, 22. 386, 13. 393, 20. 415, 13. 421, 12. 426, 12 sq. 423, 16. 450, 15. 484, 13. 487, 13. 532, 14. C I 8, 56. iungitur additur quod 11, 22. 67, 10. 84, 24. 149, 12. 174, 6. 373, 15. 491, 28. — debemus gratiae quod uocamur 62, 15 sq. ne loquendo multa quod tacuimus (*i. e.* nostrum silentium) demonstremus non fuisse consilii 70, 18. industria fecit quod Paestaneis rosas dumeta pepererunt 447, 19. *cf.* 126, 7. 407, 15. 479, 23. C I 4, 15. — diu est quod 26, 17. 28, 2. 84, 3. 87, 23. 153, 13

quorsum 451, 16

Rabidus 298, 1. 344, 21. 506, 26

radiare splendore 31, 11. 102, 6, sapore 162, 16, de luce 388, 24

racanae 241, 7

radix doctorum Maro 29, 22. pace omni radice solidata 83, 8. radice animi teneri 184, 2. radice (*i. e.* originis) manente substantia 125, 11. in illa ueteri mandatorum caelestium radice 334, 18

rancescere 81, 9. 112, 12. 119, 26. 122, 24 (*B plerumque* rancescere)

rancidus 75, 19. 79, 20. 115, 9

rancor 144, 11. 180, 19. 204, 7. 490, 2

ranula (*linguae quidam morbus*): dis-

- tensam per tormenta ranulam longis hominibus coaequabo 206, 9
- rapacitates luporum 475, 14
- rapere in occasione personam 161, 9.
i. q. eripere, liberare 375, 7. C I 11, 26. (turba Quiritium) studiis rapitur 426, 5. concinnatio fauore rapitur 104, 15
- raptim 357, 23. C I 9, 102
- raptor 8, 19. 179, 11. 360, 25. 485, 12. 487, 5. 502, 16
- raro sub hiante filo fulserunt pectoris gemmae C I 4, 41
- a ratione diuiditur retexere 280, 3
- Rauennate iter adripere 171, 18
- reatus 176, 9. 192, 16. 252, 6. 329, 15. 364, 19. 407, 12. 478, 5. C I 10, 17
- reaedificare 356, 27
- reboare 532, 6
- recalescere 349, 13
- recens acta 173, 26
- recensere *i. q.* legere 195, 23. 338, 17
- recessus *i. q.* loca remota 446, 9. C II 8, 4. labyrinthi recessus C I 1, 31, aetherii C II 149, 7. sordida marcenti latuisset terra recessu C II 9, 7
- recidius 37, 7. 232, 16. 378, 18. 494, 14. C I 5, 41
- reciprocus sermo 200, 23
- recludere caritatem 116, 11
- recognitio 333, 26
- reconualescere C I 10, 4
- recreatio 467, 9
- rector *i. q.* rex 279, 8. 286, 8. 351, 22. 368, 5
- rectus (*i. q.* iustus) iudex C II 136, 5
- recurrenti alloquio (*nostrum 'umgehend'*) instruere 169, 13
- recursus est ad salutem 319, 6
- redamare 98, 19
- redemptor (Christus) 231, 13. 233, 6. 349, 13. 363, 15. 367, 14. 382, 27. 421, 5. 16. 490, 22
- reddere se natalibus (*i. e.* similem fieri) 2, 19. 444, 18. *cf.* 254, 1. 447, 1 paternae perfectionis aemulator talem se filium reddidit 11, 27. patrem reddere (*i. e.* in se repraesentare) doctrina 30, 11. *cf.* C I 8, 27. circa memoratum patrem reddite (*i. e.* patris uice fungamini) 135, 6. reddat ingenuitatem homo palatii 243, 3. *cf.* 255, 13. se desperatis partibus reddere 359, 23
- redhibere semina cultori 137, 15, silentium pro scriptione 170, 24
- redhibitio 78, 15. 158, 13. 179, 7
- redimitum pax postulat (*opp.* campus fortem) 288, 8
- rediuuus 10, 2. 24, 24. 367, 16. 427, 27. C I 9, 151.
- redux 367, 18. 377, 17
- refluentis portitor undae C II 66, 3
- reformare (*i. q.* reddere) conloquia 139, 18. *cf.* 135, 8. 155, 11. alicui reformari (*i. q.* reconciliari) 108, 20
- refouere diligentiam 144, 19
- refrenare beneficia 217, 23. *cf.* 102, 10. refrenari 336, 3. 368, 16
- refrenatio ambitionis 265, 12
- refuga laudis assertio 1, 12. refugus sol 352, 12
- refundere (*i. q.* reddere, restituere) depositum 149, 14, acceptam pecuniae quantitatem 173, 1, matris affectum 56, 4. *cf.* 175, 16. 186, 9. 261, 5. 265, 8. 278, 12. 282, 1. 384, 3. 460, 6. 462, 6. 478, 9. C I 18, 25. 32. II 6, 3
- refutare terminum 10, 12. 12, 7, modum 12, 11. ex talium profectu meritorum tuorum plenitudo non refutat augmenta 460, 17. *cf.* 156, 14. properantes ad se non refutat 234, 10. at mihi uix illud transmittunt pauperes horti, rubra quod acceptum testa refutat (*an* refundat?) holus C I 8, 30 (*cf.* Sedul. Carm. I 15 at nos exiguum de paupere carpsimus horto, rubra quod acceptum testa ministrat olus)
- regalis 105, 2. 230, 9. 245, 20. 387, 10
- regenerare 327, 15
- regifcus C II 68, 10. II 77, 3
- regimen Italiae 353, 13. r. clauii 310. 14. 450, 21
- regnator 49. 14. 252, 21. regnator fluuio C I 5, 27 (*cf.* Auson. Epigr. 4 ad fontem Danuuii)
- regularis propositio 315, 24
- relationum uiae 454, 14
- relatiua enuntiatia pronomine demonstratiuo omisso:* adscribo meritis meis quod cuius (*i. e.* is cuius) ore damnatur mendacium statuta uiolauit 71, 17. quae enim possit ha-

bere subsidia cui (*i. e. is cui*) frequens denegatur copia et paginalis allo-
 quii 82, 3. solus timere non nouerat quem (*i. e. is quem*) spes uitae certa comitabatur 369, 13. discit operam nauare in cuius oculis redduntur praemia sudoris et fidei 167, 3. *cf.* 118, 24. 123, 8. 136, 16. 160, 28. 162, 6. 355, 21. 382, 19. 387, 2. 388, 19. 406. 14. 426, 2. 438, 26. 439, 21. 459, 7. 456, 17. 474, 22. 478, 18. 482, 3. 496, 17. — fouete ergo cuius (*i. e. eum cuius*) ueniendi causas patefacit consanguinitate didicistis 134, 11. *cf.* 21, 11. 262, 6. 462, 8. 469, 13. 481, 19. 28. 483, 11. 485, 28. C II 110, 2. bona respicere et unde imitatione proficias non tenere 182, 19. securus est actibus animus unde sumpsit originem 414, 23. *cf.* 250, 3. — qui amicam conscientiam pandit tollit otium quibus (*i. e. eorum uel eis quibus*) gratiae praestiterit dignitatem 106, 9. uelis nolis, cuius uita dicta est narrandus est exitus 380, 22 (*incerta sunt quae leguntur* 76, 4. 115, 21. 162, 10). crescente quem (*i. e. eo quem*) subegerat C I 14, 32. contentus ipse quod (*i. e. eo quod*) tribuit 195, 16. uos apud quos (*i. e. eos quos*) necessarium credideritis scriptione prosequamini 229, 14. *cf.* *Wiener Stud.* II 242

relatiui pronominis attractio: (deus) huiusmodi circa me studia sub ea qua promisistis cura multiplicet 91, 2. 179, 17. *cf. contra* in cuius manibus duplicato igne rutilat qua ueteres face fulserunt (*i. e. fax qua ueteres fulserunt*) 181, 20

relatiui pronominis liberior constructio: Dauiticum exemplum, qui feretrum filii onans antecessit 39. 23. culmen uestrum culparem, qui postquam ad urbem Romam profecti estis, nulla me recordationis fruge subleuauit 144, 2. fluminis more, qui totus inlabitur 102, 14. fortissimo muro Ticinensis ciuitas uallatur, quos inpugnantum nulla uis possit obruere 359, 15. Graius erat, socio Titan quos respicit ortu C II 84, 3. *cf.* 81, 11 (*de* 409, 18 *uid. s. positio*)

relator 12, 3. 13. 23. 66, 4. 166, 5. 360, 13. 464, 23. 465, 18

relatu digniora 23, 20. *cf.* C I 5, 7. I 8, 31

relegere uersus 214, 10. *cf.* 237, 23. 305, 19. 464. 4. *i. q.* in memoriam reuocare 350, 13. 332, 16. futura in puero bona quasi transacta relegabat 385, 13

releuare aliquem litteris 65, 1. 67, 2. 76. 7. 77, 18. 84, 14. 101, 17. 104. 12. 124, 13. 338, 20. ab inquietudine releuari 78, 25

religio meritorum 66, 15. conscientiae 67, 12. 98, 22. dirigendae paginae 68, 13. *cf.* 120, 7. 122, 15. 493, 6. religionem profiteri 241, 3. totius religionis persona 76, 13

religiosus 4, 7. 13, 17. 54, 5. 95, 13. 109, 23. 127, 13. 221, 8. 247, 5. 288, 11. 386, 12. 400, 22. 413, 8. 414, 2. 427, 6. 439, 1. 449, 16. 454, 22. 459, 22. 496, 11

remediator 382, 20

remisceri curas 501, 13

renidere C II 12, 3

renuere 29, 9. 294, 15. 436, 14. 490, 6. 491, 17

repagulum taciturnitatis 68, 10. repagula grammaticae instructionis 12, 4. aliorum 425, 6. *cf.* 469, 15. 494, 4

reparator 10, 1. C II 60, 7

repellere (*i. q.* repudiare) communionem 56, 23. *cf.* 166, 20. 184, 14. carnis ruinam reppulit C I 18, 28

repensare uicem 239, 10

repensio 252, 13

repensor 250, 16

replicare strictim digesta 280, 17. petitionem 400, 20

replicatio 25, 5. 297, 6. 312, 22

reponere uerba uerbis 373, 24. quibus repostus mentibus est deus C I 17, 10

reportare *i. q.* referre 104, 19

repraesentare 133. 15. 159, 7

repromissio 367, 8. 371, 11. 383, 4

reptat annus ouans C I 3, 13. de primis et reptantibus annis C I 9, 110 (*cf.* *Stat.* II 96). reptantes paruuli 198, 3

res pectoris, noti, uirtutis *sim.* 7, 12. 28, 23. 55, 17. 119, 26. 176, 18. 181, 9. 228, 10. 239, 4. 249, 5. 258, 17. 259, 21. 434, 24. 435, 7.

- 529, 8. 532, 10 *al.* rerum (*i. q.* mundi) dominus 237, 9 (*uid.* dominus). spes fidissima rerum C II 88, 1. proluxa silentia contemptum dulcedinis rerum suarum necessitate pariebant 177, 19
- resalutatio 227, 21
- rescindere cicatricem 173, 13. 249, 21, secreta morborum 324, 20. rescindens quicquid descriperat orbita fratris C II 128, 5
- rescribat (*perscribat codd.*) illi in laudibus tuis professio (*i. e.* refutet illum: *sequitur enim* illum a praeconiis propositi repellat consideratio) 261, 4
- rescriptio 117, 18
- resecare culmina in angustissimis tuguriis 360, 3. r. delicta 49, 17
- reserare 33, 14. 94, 2. 124, 18. 196, 17. 232, 25 *al.*
- residere 307, 16. 344, 10
- residuus 54, 7. 110, 1. 197, 1. 210, 19. 269, 12. 373, 1. 478, 1. 485, 11
- resignare 66, 6. 78, 4. 97, 12. 103, 2. 116, 14. 166, 5. 22. 167, 16. 169, 3. 183, 6. 189, 17. 190, 20. 202, 15. 277, 4. 284, 1. 285, 25. *uid. s.* signare
- resoluere statum suum in risum 389, 2
- resolutio *i. q.* mors 386, 18
- resonare hymnis 381, 24
- respicere aliquem *i. q.* pertinere ad aliquem 17, 2. 83, 3. 110, 3. 164, 23. 265, 14. 305, 25. 384, 13. 450, 19. 467, 10. ad me respexit indicare 66, 6. *cf.* 135, 21. 453, 14. *i. q.* rationem habere, curare 25, 16. 49, 22. 216, 6. 225, 15. 231, 9. 259, 18. 309, 20. 318, 22
- respondent cultori arua 13, 24. 386, 24. respondere beneficiorum magnitudini 31, 25. petitioni meae paterna pietate respondete 230, 25. *cf.* 69, 5. 100, 10. 196, 22. 213, 15. 233, 29. 447, 11. 504, 4. 505, 9
- respuere *i. q.* contemnere, repudiare 103, 23. 120, 25. 122, 8. 156, 15. 162, 9. 188, 23. 26. 198, 7. 216, 13. 399, 9. 426, 26. 502, 20
- restituere matrem moribus 255, 15 (*uid.* reddere)
- restitutio conloquii 87, 19. *cf.* 240, 7
- restitutor 93, 16
- resumere libertatem 485, 20
- resupina ceruix 303, 22
- resurrectio 322, 16. 418, 19. 422, 1
- resuscitare 398, 24
- retardat spem hortulus C I 2, 27
- retentator 16, 23. 278, 3
- retexere *i. q.* referre 7, 6. 173, 25. 280, 3
- retinacula morum C I 9, 10
- retinere *i. q.* memoria retinere, meminisse 135, 5. 248, 26. 254, 17. 308, 1. 317, 20. C II 51, 1 II 101, 3.
- retractatio 350, 19
- retributio 243, 5. 282, 3. 377, 22. 437, 13. 15. 478, 11
- retro: quis hoc veterum retro principum fecit 348, 1. omnes retro imperatores 368, 4
- retroversa adfectio 218, 19
- retusi ab inermibus gladii 496, 9
- reualescere 153, 23. 428, 17
- reuerenda passio 315, 20. reuerendus 291, 6. 350, 1
- reuerentia *de viro reuerendo* 26, 4. 51, 10. 136, 21. 149, 17. 161, 25. 168, 5. 221, 20. 240, 7. 246, 25. 248, 14. 264, 23. — reuerentia (personae) 307, 13. 311, 12. 360, 20, delubri 430, 18. — reuerentiam salutationis exhibere 211, 17. 227, 23 *passim*
- reuerenter 242, 18. 363, 2. 379, 26
- reuiuiscere 73, 11. 231, 12. 351, 20. 373, 14. 384, 6. 418, 23. 422, 2. 463, 9. C I 9, 19
- ridere *i. q.* splendere: proditum risit sine nube corpus C I 4, 45. ridente frondium motu 528, 3. *cf.* C I 9, 75. *de imaginibus*: terror ridet in arte bonus C II 18, 4. ridet furor aureus C II 98, 3. — ridenda fraus C I 9, 97
- rigentem perdidisse naturam 496, 10. quicquid sublimia rigent frigoribus C I 1, 11. in solidum rignerunt marmora membris C II 91, 3
- rigidus aestimator 162, 9. r. propositum 259, 12. *cf.* C II 13, 1
- rigor (*i. q.* directio) callis 269, 8. r. Caucasus 505, 12. *i. q.* seueritas 132, 2. 385, 22
- rimosa puppis C I 6, 32. I 7, 35, memoria 292, 21 (*cf.* Hor. S. II 6, 76)
- riuulus 451, 12

robustus precator 99, 10. r. declamationes 23, 6
 rodere *i. q.* inridere 219, 2
 Romana et nimium artifex subtilitas 180, 21
 Romulea calliditas 26, 20. R. teges C II 58, 1
 rorem (*i. q.* aquam) parturit lapis C II 149, 4. Latium satiatus pectora rorem C II 17, 9
 roscidus 403, 16. C II 77, 3
 roseus C II 10, 7. II 44, 9. II 67, 3
 rostrum *de feris* C II 19, 3. II 30, 2. II 100, 3. II 124, 10. *de homine* C II 24, 13
 rotat me Africanus C II 66, 4
 rotundus sermo C II 87, 3
 rubiginosus 524, 6
 rubor *i. q.* pudor 481, 8
 ructantes blasphema 442, 5. ructantia glandem pectora 464, 5. *cf.* C II 147, 4
 ructatio 189, 18
 ructus 35, 20. 303, 23
 rudimentum 276, 21. 385, 19. 448, 6
 rudens et infabricata lingua 528, 9
 rumpere silentia 6, 1, iurgia C II 23, 3, peccata carmine C I 12, 17.
 rupta singultibus contestatio 41, 1
 ruricola 447, 23
 rusticans *i. q.* ineruditus 180, 18. 195, 17. 199, 8. 206, 5. 208, 3. 453, 20. r. eloquium 89, 3. 115, 1. *cf.* 125, 24. 187, 18. diligens rusticandi 162, 13
 rusticitas 456, 20. 521, 19.
 rutilare 29, 16. 119, 1. 272, 9. 276, 18. C II 10, 10.

Sacerdos *i. q.* episcopus 42, 3. 299, 9. 305, 25. 356, 9
 sacerdotalis 71, 15. 321, 13. 341, 14. 382, 3. 439, 22
 sacerdotium 123, 15. 344, 21. 531, 22
 sacrarium mundi 262, 11, libertatis 328, 5
 sacratissima urbs 158, 17. 408, 21.
 sacratissimus Zacharias 437, 1. s. uatis desideria 358, 26
 saeculares dignitates 10, 8. *cf.* 46, 2. 71, 20. 74, 17. 120, 8. 126, 4. 234, 10. 253, 25. 370, 5. 396, 13. 403, 2. 532, 6

saeculum, saecula *i. q.* mundus 319, 14. C I 4, 6. I 6, 25. I 9, 86. II 95, 4. saecula *i. q.* tempora 453, 22
 saeuit stridor barbarum C I 13, 19.
 saeuiente in ambitu 268, 1. quicquid saeuit improbitas 429, 24
 saeuitia marmoris Ionii C I 1, 40
 sagax insinuatio 334, 18. sagacibus uestigiis 478, 6. sagacis (*an sagax?*) boni persecutor 235, 6. sagacissima gens 360, 14
 saginari cibis spei 349, 14
 salum *i. q.* mare 1, 3. cymbam salo laxare 425, 14
 saltibus uerborum eloqui 130, 2. 204, 20. 375, 11. saltibus meritorum euectus exiit 336, 1
 saluator 229, 19
 salue debitum 76, 4. salue dicto 64, 3
 salutem dicere 26, 4 *passim*. salus *i. q.* sanitas 33, 15. (Epiphanium) ciuitas quasi salutis (*i. e.* Christi) aliquid signum adtendebat 337, 16
 salutaris aqua 419, 11
 salutationem dicere 17, 5. 67, 20 *et sim. passim*
 salutatio 36, 7. 49, 8. 82, 8. 88, 2. 88, 17. 110, 7. 113, 14. 161, 16. 197, 7. 229, 2
 saluto plurimum 154, 8 *al.* honorem salutantis exhibere 90, 4 *al.*
 salutifer 324, 21. 417, 13. 428, 1. C II 19, 6
 salua corporis ualitudo 67, 15. *cf.* 9, 10 *al.*
 sanctificare 436, 20
 sanctiones 51, 16. 305, 20. 494, 19. *cf.* 312, 14
 sanctitas *de homine sancto* 121, 21. 136, 23. 137, 10. 19. 239, 3. —
 sanctitas (hominis) 182, 14. 328, 8. 339, 18. 345, 26. 350, 12. 377, 2. 388, 5
 sanctus uir, s. femina 45, 3. 356, 4. 358, 20. 373, 19. 374, 12. 382, 23. sanctus dei 155, 23. 170, 12. 218, 24. 227, 23. *cf.* 209, 5. 361, 2. sanctum collegium 389, 23. sancta studia 127, 18. sanctissimus 74, 5. 182, 10. 188, 16. 241, 3. 471, 11. 474, 11. 492, 8
 sanguis *i. q.* origo nobilis 264, 24. C II 15, 8 *al.*
 sanitas februm 327, 9

- sapere (*i. q.* sentire) te uisa est pagina mea 22, 19. condicio una sapiendi 464, 11. bene sapit seductio 254, 21. urbanus esse non sapio 128, 3
- sapor dulcis 397, 14. sapor (*opp.* amaritudo) 324, 5. 502, 21. *cf.* 69, 5. 80, 8. C I 9, 93. auium cantilena comitur sapore modulato 425, 5. sapor uitae 60, 18. 62, 16. 460, 12, aeterni amoris 67, 19, diligentiae 100, 2, uictoriae 124, 1. *cf.* 175, 13. 246, 5. 262, 18. 274, 15. 405, 24. 403, 25. 429, 3. 442, 23. 477, 12. 495, 4. — *i. q.* eruditio, sapientia: mentibus damus saporem (*grammatica loquitur*) 406, 17. tu mea perfundis corda sapore C II 15, 7. *cf.* 47, 14. 210, 9. 409, 7. 19
- sarcina maeroris 58, 14
- sarculus uenam comit C II 123, 5. *cf.* 125, 20. 444, 4. 447, 10. 457, 19
- satius *i. q.* potius C II 54, 2 (*cf.* M. Hauptii Op. III 419)
- satisfacere terram cultori 198, 8. *uid.* respondere
- saturitas nerborum 224, 1. *cf.* 485, 9
- saxeus aluus 505, 13
- scaber stilus 75, 23, sermo 17, 15. 451, 22, torpor 78, 6, uomis 292, 13
- scabere mutuuum 19, 23
- scabies (scabiem *Sirm.*) huius mali serenitas conscientiae abiurat C I 7 p. 523, 2
- scabridus 69, 16. 130, 5
- scalpere dorsa, terram 14, 4. 447, 9, carmen C I 9, 167. sacerdotalem conuersationem scalpere (*i. e.* describere) 382, 3. scalpente ungue 451, 12. *cf.* 30, 14
- scamma campi C II 111, 5
- scandalum 336, 17. 344, 11. 441, 14
- scandere currum 376, 22, cornipedem C II 127, 10
- scatere urbem familiarum coetibus 360, 2
- scedula 50, 27
- sceleratoribus linguae officis punire 325, 14
- scelus inopinatum accessit (*de obitu Epiphani*) 381, 12
- scena redeunte similem reddis fu-
rorem C II 63, 3
- schema *i. q.* figura, ornamentum, cultus: schema sermonum 26, 25, oratorium 28, 2. *cf.* 38, 7. 130, 3. 224, 4. 319, 12. 459, 18. C I 12, 24. II 3, 10. II 79, 7. II 87, 6. schemata saecularium 46, 2. *cf.* 234, 12. schema frontis 403, 17, humanae perfectionis 436, 18 (*uid.* stemma)
- schismaticus 61, 14. 289, 11 *al.*
- schoeni solidioris beneficium (*de agrorum mensura*) 281, 14
- scholasticum mereri 69, 14. scholasticorum compositiones 241, 25
- scire *i. q.* sentire: Gothorum cateruas uix scientibus Romanis ditasti 245, 25. scit exhibere 14, 12. *cf.* 180, 25. C I 9, 2. scitur Petrus 441, 25
- scindere uuam C II 67, 4, nubes eloquii 94, 1
- in scirpo nodus quaeritur 322, 15
- scribere (*i. q.* inscribere) uersus 219, 21. scribere terram uomeribus 61, 1. 162, 11. 447, 15. C I 9, 136. terga bobus 459, 14. scribente terram sarculo C I 18, 24
- scriptio 26, 2. 86, 3. 149, 13. 157, 24. 225, 24.
- scripto (*i. q.* litteris) nomina signare 78, 16
- scrupea semita C I 1, 29
- scrutator 17, 14. 28, 15. 45, 6. 57, 22. 304, 2. scrutator pallidus auri C II 16, 7 (*cf.* Lucan. Phars IV 298)
- secessus *i. q.* locus remotus 387, 12. 390, 21. 443, 15 (*uid.* recessus). s. pectoris 303, 22
- sectus C II 72, 5
- secretum (secreta) conscientiae, penetratum, pectorum *sim.* 38, 8. 69, 9. 144, 10. 305, 14. 435, 13. utinam mundior professio concordiam habeat cum secretis nec dissentiat splendor cordis a corpore 262, 17 (*uid.* arcana). s. poli C I 14, 18, coeti C I 11, 22. secreta uitalia 8, 17, caelestia 356, 3. *cf.* 128, 23. participem in secretis populum 275, 13. secreti nitor hominis 392. 11. secretum praestare 481, 20
- secretio delitescere 290. 19. secretus rex Epiphanium imperat euocari 366, 7
- sectator 139, 14. 163, 22. 257, 15.

- 315, 20. 385, 25. 391, 4. 406, 15.
441, 18. 477, 6. 481, 25
- sectio carnis 324, 22
- sector uitiorum C II 77, 13
- secundae desideria 132, 25
- secundae diligentiae (res est gaudium)
ostendere 521, 24. secunda delici-
arum 271, 2
- sed: expectans quidem praecium mu-
nus in litteris, sed nolui 44, 4.
etsi sit spes caeca, sed promeruit
236, 4. quamuis—inponeret, sed—
exuperat 369, 7. *uid.* quamuis. sed
nec C I 19, 21
- sedet natura in thalamis orbe tepente
C I 4, 2
- sedile 324, 15
- seductio 254, 22
- sedulitas litterarum 73, 16
- sedulo pro auctore se optulit 489, 13
- sedulus patri fratrique 486, 22
- seges praesumptionum 503, 17
- segmentum: quo (consule) in seg-
mentis posito 266, 1
- senior admonitio 51, 17
- segregatio saeculi 479, 5
- seiunctissimus 45, 2
- seiungi ab humanitate 213, 7, a foe-
ditate 405, 20, a mundi culminibus
463, 15. *cf.* 176, 6. 491, 20. quos
longa interualla seiunxerant 369,
19
- semen mortalium 488, 20
- seminare (*i. e.* spargere) terram 14,
14
- semiplenae hostiae 311, 20
- semitiuus 431, 27
- senecta 342, 11. 492, 19. C II 60, 9
- senescere 212, 2. senescit adfectio
249, 17. *cf.* 262, 1. uidi urbem
inimicam quasi uno incendio sen-
escentem 495, 19 (*cf.* 502, 18)
- senex: nobilitate seni C I 7, 12. —
seniora (*i. q.* prisca) ornamenta 2,
14. annis senioribus 125, 8. seni-
orum claritas 241, 21. seniores
domini 277, 18. senior fabella 18,
15, notitia 87, 8, amicus 98, 4.
cf. 122, 18. 144, 4. 158, 7. 174, 4.
246, 15. 282, 13. 283, 4. 296, 13.
298, 3. 303, 21. 411, 20. 420, 16.
430, 19. 436, 21
- senium 36, 1. 329, 5. C I 9, 67. II
1, 7. II 12, 7. II 78, 10
- sensus fidem mentium adserere 170,
20
- sentina excessuum 305, 20, criminum
298, 17. 477, 10, carminum 532,
26
- sentire *i. q.* censere, iudicare: quid
de eo senserit testatur uniuersitas
39, 10. nec omnes in iudicatione
senserunt 290, 11. *cf.* 73, 3. 307,
18. 342, 17
- seorsum ab eo 356, 4. 433, 4
- separatum a ratione postulare 308,
18 (*uid.* diuidere). scimus religiosi
sacramenta propositi ab obnoxia
peccatis multitudine innocentia et
fide separari (*i. q.* differre) 136, 11
- separatio terrarum 163, 7 (*cf.* 159,
6. 16)
- sepelire obliuione 222, 21. 231, 5.
323, 13. sepulta recordatio 249,
21. (*cf.* Vahleni disp. in Monatsber.
der k. Akad. p. 355. Berol. a. 1881).
quod ratione non possumus, tem-
porum prolixitate sepelimus 249,
17. *cf.* 39, 5. crimina fuco sepelire
389, 18. *cf.* 474, 12. uitá segetum
glebis sepulta hiemalibus 425, 5.
- sepultus *i. q.* mortuus, perditus
428. 16. 463, 9. 504, 17. C II 107,
4. II 112, 2
- seponere (*i. q.* exuere) puerum factis
404, 14
- septemplex munus C I 10, 27
- septicium *uel* septacia, in quo mu-
rena clauditur C II 46
- sepultura *i. q.* sepulchrum C II 99, 4
- sequax 118, 12. 123, 7. 326, 8. 449,
24
- sequestrare 46, 21. 49, 3. 164, 18.
191, 5. 222, 1. 344, 3. 356, 5.
452, 13. 454, 10. 503, 2
- sequestratio 108, 12. 112, 19. 127, 8.
140, 16. 177, 4. 17. 194, 6. 258,
25. 506, 3
- sequi coniugium lupanaris uice 222,
15. sequi *i. q.* secundum esse 401,
1. sequentes *i. q.* subiecti 333, 18.
455, 10. sequentia *i. q.* futura 502,
21. sequenda 86, 9. 96, 8. 146, 23.
C II 24, 6. in naturam transeat
res sequenda 404, 26
- serenitas uultus 353, 23. *cf.* 286, 1,
mentis 67, 21. *cf.* 90, 12. 99, 7.
302, 2. 334, 6. serenitas rerum
(*opp.* tristitia) 135, 23. serenitas
(*i. q.* puritas) actuum humanorum
67. 1. 78, 7. 385, 4. *i. q.* gratia
81, 14. 85, 7. 116, 3

- serenus praestitit copiam supplicanti 378, 4. *cf.* 237, 2. 371, 26. 407, 13. C I 11, 31. pluit imbre sereno (*i. e.* saluifero) C II 149, 1. sereniores hostiae 386, 13. de serenioribus (*i. e.* de salute liberorum) non timui 32, 3. serenum tempus 427, 2, examen 415, 9. dux sereni culminis C I 15, 27. *cf.* 50. 26. C II 90, 4. II 107, 6. serenus adfectus 109, 5. s. uita 130, 16, mens 144, 15. *cf.* 332, 5. sereni actus 383, 15. 481, 28, oculi 421, 23
- seritur suspicio successionis 337, 21. *cf.* 351, 22. cura serendae subolis 228, 18. nocte satus 408, 5
- series (*an* species?) utraque dicendi 12, 3
- sermo *i. q.* epistula 3, 13. 7, 18. 13, 10. 21, 8. 24, 1. 19, 114, 22. 155, 17 *al. uid.* praeuius
- sermocinans cithara 528, 14
- serpentes Heliconis aquae C II 17, 10, morbi 442, 6
- seruisse silentium ordinatis temporibus 440, 21. leto seruire 500, 22. *cf.* 379, 23. C I 9, 102
- seruitia salutationis 133, 15. 140, 21. 143, 20. 153, 8. 157, 23 *al.*
- seruitus salutationis 85, 5. *cf.* 258, 13
- seruatur in me obliuio 84, 21
- essor cornipedis 267, 13. C II 128, 12
- si *i. q.* nostrum 'ob' 71, 21. 79, 4. 114, 10. 194, 23. 221, 7. miror si 489, 21. si non 'ob nicht' 262, 9. 469, 1. 503, 19. bene est si 406, 6
- sibilat Helicem aura C I 7, 27
- sic *optantis*: sed ne petitionem meam negatus frustretur effectus: sic concessum meritis uestris locum per longa temporum interualla teneatis 114, 1. *cf.* 113, 15. 195, 19. 214, 6. 12. 373, 12. *uid.* quia
- siccare ubera 329, 1. arbuta siccantur C I 9, 158. siccatur fonte bibens C I 1, 5
- siccis oculis respexi marmoris iras C I 5, 44. siccus *i. q.* sobrius 410, 19
- sidere uultus tui pasci 272, 21. *cf.* C I 4, 32 (Stat. Silu. III 4, 26)
- signaculum 421, 8
- signare uestigia rostro C II 100, 3. limen uitae huius uirtute signauit 436, 23. signare *uel* scriptione signare *i. q.* resignare, monstrare, scribere 17, 16. 35, 18. 75, 24. 78, 2. 16. 68, 24. 69, 8. 90, 24. 116, 22. 162, 19. 206, 1. 225, 24. 333, 5. 338, 22. 382, 8. 393, 7. 495, 22
- significantia cibi huius adparuit 35, 20. *cf.* 289, 14
- significo in bona me ualitudine esse 164, 17. 184, 7. *cf.* 238, 4
- significatio *i. q.* indicium epistulare 90, 16. 209, 20
- silua *i. q.* folia: iussa per augmentum siluam perdere uitis C I 3, 7
- similitudo: quae uolumus non tam speciem recti habere quam similitudinem 434, 7
- simulacrum ingrati 68, 4. s. congressionis 284, 11. 406, 1 *et sim. de ficto disputandi exercitio* narrandi simulacrum 520, 16. simulacra (*i. q.* imitanda exempla) dicendi 3, 8
- simulato ferre 298, 17
- sincerissimus 38, 12
- sinceriter 208, 22. 214, 26. 239, 13. 481, 26
- sine ambiguo *i. q.* sinceriter 165, 13.
- sine dissimulatione praestare 197, 9. proposito sine dubitatione conuenire 137, 3. 144, 28. 182, 12.
- sine fuco praedicare sanctitatem 182, 14. 438, 22. perferenda sine inminutione suscipere 168, 19. spem sine labe obtinere 133, 22. — in ira sine comparatione fulmineus 286, 9. adsertio est sine labe doctoris 460, 18. 480, 20. nomen sine laude phaseli C I 7, 36. bonae splendor sine nube conscientiae 41, 22. 68, 14. 122, 20. 130, 3. 286, 10. 388, 6. sine successione frigus 35, 22. sine tecto mansio 378, 24. *cf.* 186, 5. 189, 22. 240, 10. 316, 8. 350, 19. 369, 24. 378, 25. 435, 12. 448, 21. 454, 15. 474, 15. C I 1, 12. I 9, 9
- singillatim 297, 9
- singulare (*i. q.* unum) 190, 22. *i. q.* unicus 169, 17. 283, 13. 350, 12. 355, 4. 418, 17. 435, 3. 449, 22
- sinuare gressum C II 44, 1
- sinuosa praeloquia 100, 15. sinuosi anfractus 304, 15

sinus curiae 4, 13, soli 29, 16, gurgitis 499, 1. sinus domestici 101, 14
 sistere: neu metis sistat palma parata meis (*i. e. ne quae parata sunt neget*) C II 15, 4
 sitit collis puluerulentus in fluctibus 418, 1. cum (terra) naufraga post sitiret 416, 18
 situs uetusti umoris 428, 8
 sobrietas 307, 8
 sociale certamen 190, 24
 sociare eum collegio 387, 7, caelo 405, 2. 463, 16. *cf.* 263, 15. ad morum ornamenta 185, 13, inter ornamenta 392, 18. quem fides meretur et inter hominum tormenta sociari 55, 12. nobis matris ecclesiae ope sociatis 19, 3. hortulus exigua sociatus parte C I 2, 27. — sociare *i. q.* comparare: (hominum) factura cernuis est socianda recte pecudibus 416, 5. *cf.* C I 9, 134 (*uid.* coniungere, iungere)
 sociae (?) mortes ingerebantur 284, 19. quos Titan respicit socio ortu C II 84, 3
 solacium *i. q.* auxilium: Antaeum matris solacium perdidisse 18, 16. est in Christianis hominibus maximum solacium saeculi adiutoria non habere 204, 4. dei solacium 230, 1. solacia rebus impendere 243, 1. solaciorum (*i. e. exercituum*) tuorum pondus 364, 1. sine solacio oratoriae artis aequitas adseritur 483, 22. *cf.* 6, 26. 34, 8. 58, 15. 129, 8. 140, 12. 183, 18. 191, 25. 221, 6. 282, 20. 273, 9. 317, 14. 321, 1. 6. 372, 24. 399, 3. 9. 421, 1. 487, 5. 488, 22
 solamen 80, 24
 solidare 83, 8. 428, 1. s. aquas C I 6, 24
 solidum dat corpus in aruis C I 9, 21. solida spes C I 2, 27, gratulatio 185, 17. in solido constituta mens 98, 10. in solidum reducta prosperitas 33, 18
 sollemnibus tantum muniis pagina obsecuta, non affectui 91, 20. *cf.* quamuis epistularum qualitas saepe sollemnitati militet, nonnumquam affectionis testetur indicia 93, 20

sollicitare terram ligone 387, 25. *i. q.* incitare 205, 20. 383, 11. 443, 7. 451, 25
 sollicitudinum incrementa 60, 14. *i. q.* amor, studium: quem sollicitudo liberalis Romam coegit expetere 134, 7. nec ad stili imperandam sollicitudinem praeuius existebas 107, 15. 116, 13. 23. 157, 15. 166, 5. 265, 24. 359, 24. 406, 14. 432, 13. 448, 7
 sollicitus uitare 471, 6
 solus *i. q.* unus: frequentibus cole muniis litterarum, ne amoris contestatio sola praeuii in te putetur extitisse sermonis 3, 12. solam anatem direximus 190, 25. *cf.* 197, 22. 377, 18. 439, 14. 442, 19. 505, 21
 soluere honorem salutationis 23, 9, humilitatem 161, 9. *cf.* 211, 10. 212, 7 (*uid.* dissoluere) — soluentia frumentum saxa 268, 20
 solutio 47, 24. 205, 5. s. uirginalis 255, 12
 somnus: quos in somnis respiciunt studia C II 146, 6 (*cf.* Barthi Aduers. p. 405)
 sonat Cytherea C I 4, 55. uile nil decet sonare C I 4, 27. sonat pudicam lingua dulcedinem 409, 25
 sonipes 273, 12. C I 8, 13. II 18, 3. II 94, 1. II 113, 1. II 136, 5
 sophos mansurum dabitur pollicis ore C I 8, 34
 sopiri bonorum ueterum recordatione 143, 6
 sorbit 132, 15
 sordet abiectio 202, 8, de limo parente sorduimus 397, 13. sordebat inter aratra facundissimus 282, 8. sorduisset regressio 486, 23. templum quod sorduit ante C II 11, 1. *cf.* 492, 11
 sordescere 438, 11
 sordidum tempus C I 17, 20
 sors ultima conditorum 480, 9. sors communis 474, 12. quem sors inimica (*i. q.* mors) tulit C II 1, 16. sors pallida C II 5, 1. II 85, 3. *cf.* II 50, 3. II 130, 5
 sorti *i. q.* adsequi 35, 23. 323, 21. 386, 20. 408, 26. 439, 14. 520, 5. C I 4, 15
 sospitas 46, 17. 48, 9. 77, 19. 81, 17. 120, 15

- sparsa diligentiae ratio per inmeritos perlatores 81, 8
- Spartana breuitas 167, 12, concinnatio 195, 3
- spatia (cellarii extenta) C II 41, 2
- specialis 25, 10. 28, 12. 39, 11. 127, 15. 169, 27. 225, 22. 532, 20
- specialiter 54, 27. 219, 23. 236, 20. 240, 16. 300, 3
- speciatim 103, 10. 262, 20. 426, 11
- spectabilis 207, 2. 215, 10. 433, 14. C I 4. II 65, 3
- spectaculum *i. q.* res aperta: plures ex spectaculo fructus capiuntur laboris alieni 167, 2
- spectare (?) *i. q.* expectare, respicere: si mausolea minor posterius cultus ornaret, esset plectenda negligentia et spectaret de illis poenam iudicibus 479, 17
- spelaea ferarum C I 8, 43
- spernere (*i. q.* deponere) cupientem curarum fascis C II 128, 8
- spem dare precibus 103, 25. in spe habere aliquid 152, 10. his spebus animatus 13, 2
- spero ut 87, 3 *passim uid.* ut spirae actuum uestrorum 290, 13, oris nostri 315, 1
- spiritalis 85, 11. 97, 17. 129, 1. 150, 23. 250, 2. 253, 22. 319, 2. 348, 20. 362, 8. 370, 7. 429, 3. 436, 15. 438, 20
- spiritus *i. q.* uentus C I 6, 8. poetarum spiritus 250, 12. spiritu praeuidere 339, 23
- splendidissimus cognitor 319, 11, sacerdos 376, 16
- spolia *i. q.* folia, flores: nobilia sarta nisi multiplicibus pratorum non componuntur spoliis 404, 20. turgha lasciuus silua uiret spoliis (foliis *coni. Schottus*) C I 4, 8
- spoliatur, dum terra niuibus uestitur, (ab auibus) in spem cibi alicuius loci angustia 428, 11. spoliatus uagina gladius 362, 4
- spontaneus 406, 11
- sportula 224, 23
- squalentia iura 69, 15
- squameus C II 77, 14. II 134, 4
- stabilis conscientia 482, 2, pudor C I 8, 54
- stagna salutis 405, 9
- stamina clarioris suci 105, 6. stamen Parcarum C II 109, 5. candida stamina (*i. e.* uita) C II 15, 3
- stare *i. q.* esse, constare 229, 8. 254, 26. stante domo (*i. e.* dum sui uiuunt) C II 27, 1
- statio *i. q.* portus, securitas: pudorem meum in statione constitui 8, 7. mens mea ad stationem rediit 25, 16. quietis statio 234, 18. ad stationem precum peruenisti 235, 7. *cf.* 1, 3. 32, 9. 47, 13. 70, 13. 89, 9. 90, 8. 146, 27. 150, 16. 175, 6. 180, 10. 189, 9. 209, 13. 491, 20. C II 107. — cum statione migrantes 271, 6. siluae stationem perdere iussae C I 5, 20. *cf.* II 84, 10. res longa statione distantes 236, 7. (eques) in statione (*i. e.* dum immobilis sedet) uolans C II 128, 13
- statuta 43, 1. 71, 17. 317, 22. 374, 3. — statuere (*i. q.* reddere) aliquid loco laudis 426, 2. si deus promissionem statuerit 67, 25
- status ualitudinis 32, 5. 68, 25. prosperitatis 87, 4. 184, 8. 205, 4. 216, 25. amicitiae 113, 21. *cf.* 308, 19. 356, 18. 472, 12. status *i. q.* condicio: statum suum locupletes teneant 253, 17. *cf.* 126, 6. illa imago statum suum resoluit in risum 389, 2. si status faciem tenuissent antra uetusti C II 9, 8. uideo Troiae excidia et statu (*i. e.* loco ubi stabat) eam manente subuersam. — Faustus Romani status eloquii 14, 7. salue, status reipublicae (*Theodericum alloquitur*) 262, 19
- stemma 10, 15. 130, 14. 164, 2. 266, 4. 347, 27. 385, 5. stemmata 456, 21. 463, 6. 506, 24. C I 9, 70. II 75, 5. II 148, 7. II 150, 7 (stemma *codices hic illic pro schema exhibent uelut* 26, 25. 403, 17. C II 3, 10 *al. idque tenendum esse Barthius Aduers. p. 901 putat*)
- stillare umorem arentibus 416, 20
- stilus *i. q.* scriptio, epistula: in usum stili praesentis erumpere 252, 15 *al. pigrior stilus* 267, 17
- stimulare uerborum 9, 7
- stipare mella diuino conpendio 418, 19
- stiriis barbam implicuit 268, 23
- stirpes laboriosae agricolarum 372, 16. ingenii stirpes permixta lege coacti C II 127*, 2

- strepitus: inops facundiae per quoscumque strepitus quae non tacui 143, 1
- strictim 280, 17. 380, 22. 428, 20. 435, 18
- stringere ferro 393, 10. *cf.* C I 6, 38. II 15, 10. stringere auram C II 49, 2. II 68, 4. non stringunt crimina quemquam 408, 2. in carne uerbum stringitur C I 19, 15. stringitur in prolem sparsus per gramina sucus C I 3, 3. stricta (mula) uocis lupatis C II 124, 5. stricta narratio 25, 14. 59, 18. *cf.* 184. 21. C II 3, 15. strictioribus uerbis 32, 18
- stridens stipula 529, 7. (*cf.* Verg. Ecl. III 27). classico stridente 392, 5
- stridor Canopi murmuris C I 13, 20
- structura *i. q.* fabrica sacelli: transitur ecclesiarum fundamentum: adiri non permittitur structura mediocri: 315, 6. *cf.* 430, 22
- strues montanae 267, 7
- studendo reddite uos origini 444, 18
- studiose *i. q.* cum consilio 237, 27. 487, 21
- studiosae (*an* studiosae?) famis patientiam animadibus indicunt 267, 11. studiosa diligentia 403, 26
- studium (*i. q.* consilium): studio legationis episcopum uenisse 346, 5. studium silentii uestri productum 143, 18. studia *i. q.* amor 172, 8. 208, 23. 275, 1. 413, 1. uitalem machinam nisi per suum studium non perire 420, 6
- stupere *i. q.* mirari 14, 3. C I 9, 33. II 3, 14. II 13, 9. fenina stupendae sanctitatis 350, 1. *cf.* 13, 18. 353, 1. 357, 21. 416, 11. 524, 12
- stupor 360, 12. 361, 23. 399, 8
- stuppeus 450, 23. 500, 3
- stuprator 372, 13
- suaderi *i. q.* probari 40, 3. 20, 23
- suada oratio 7, 11. 107, 23
- suasor pacis 373, 24
- sub *c. abl. ubi ablatiuum instrumenti, causae uel modi expectes:* ut nota ad effectum sub hac uarietate tuae intentione perueniant 21, 3. sub hac occasione praesare 47, 23. amantem uestri sub omni dignatione releuate 65, 1. ut sub omni celeritate nuntius me ad tollat 73, 24. sub uerborum lenitate conquesta 194, 13. *cf.* 22, 17. 31, 25. 32, 15. 37, 5. 40, 2. 42, 13. 51, 23. 58, 7. 59, 16. 64, 6. 66, 17. 67, 9. 73, 8. 22. 83, 5. 91, 1. 2. 94, 5. 127, 12. 149, 4. 152, 2. 159, 23. 174, 2. 23. 175, 1. 176, 16. 182, 13. 183, 25. 191, 10. 198, 17. 203, 9. 25. 206, 4. 218, 8. 220, 10. 225, 24. 226, 21. 329, 17. 332, 8. 233, 11. 238, 24. 241, 8. 246, 21. 276, 17. 281, 11 *al.*
- subdor laudatus examini 181, 12. mancipia subdere tormentis 313, 22. subditus 105, 24. 261, 10. 472, 14. C I 2, 15. I 10, 13. subdere *i. q.* addere 292, 5. *cf.* 301, 16
- subdolus 150, 21. 470, 21
- subducere conloquia 41, 10. *cf.* 38, 4. 95, 15. 144, 25. nugas meas a publico rigore subduxi 64, 12. *cf.* 183, 20. 292, 20. 479, 2. C I 9, 92. doloribus subduci 500, 20. uires me pariter et nota subducunt 105, 6. membra se tibi subdixerunt 378, 23
- subfundi uiscera incendio 80, 13
- subiacere 12, 17. 13, 24. 39, 16. 93, 14. 96, 2. 121, 15. 124, 1. 265, 4. 297, 12. 301, 18. 362, 22. 387, 9. 440, 3. 465, 12. 472, 13. 499, 12. 501, 4
- subiectio *i. q.* modestia 75, 2
- subiectum *omissum in accus. c. inf. uid. s. ellipsis et s. infinitiuus p. 676*
- subigit arma ratis C I 6, 19
- subire accusantis personam 8, 6
- subiugare uocem gemitibus 72, 20. *cf.* 73, 20. 103, 5. 304, 7. 406, 26. 465, 2. opibus subiugari 245, 3. *cf.* 288, 1. C I 11, 8. subiugatus 253, 10. 375, 26.
- subiungere uerba 60, 26
- subleuare: dextra, in tacti oneris subleuaris 446, 19
- sublimare 79, 22. 90, 14. 105, 26. 368, 13. 374, 18. 405, 20. sublimatus 200, 15
- sublimis beneficiorum muneribus 9, 16. *cf.* 112, 1. 182, 8. sublimis memoriae uir 157, 5. — (homo) sublimis 37, 18. 65, 25. 71, 19. 87, 11. 88, 11. 100, 21. 111, 21. 114, 5. 118, 2. 166, 3. 172, 14. 186, 20. 229, 9. 251, 5. C II 107.

- sublimiores dei 320, 11. sublimissimus 66, 15
- sublimitas *de persona sublimi* 3, 17, 34, 25. 51, 15. 54, 13. 79, 9. 107, 5. 120, 25. 135, 1. 210, 11. 233, 16. 19. — illa inter aues sublimitas 30, 9. *cf.* 103, 1. 387, 16. 397, 10. 420, 19
- sublimiter 455, 17
- submergere (*i. q.* inundare) aruum C I 5, 34
- submittere colla moribus 75, 1. *cf.* 266, 21. 361, 19. 373, 21. me pressura submitit 396, 18. submissi *i. q.* subiecti 95, 9. 110, 3. quantum de tuo iure submiseris 91, 14. 302, 14
- submouere se oneri 211, 14, quantum ab oculis submouebor 248, 3. submoueo sacrilegiis prolixam narrationem 482, 26
- suboles 100, 7. 114, 6. 125, 7. 281, 22. 372, 16. 418, 8. 420, 13. 474, 21. 484, 23. C I 4, 95. triticea suboles 488, 5. C II 72, 6. *cf.* II 111, 19
- subornare venenum C I 9, 96
- supplantator 355, 14
- subprimere epistularum obsequia 33, 13, crimina 372, 22
- subreptio 37, 16. 139, 15. 188, 26. 218, 11. 439, 24
- subridere 14, 16
- subripere *pro* subrepere *codices fere ubique uid. s. coniugatio*
- subripere: coactus sermo pretium subripuit 89, 1. *cf.* 79, 12. 299, 18. 393, 10. 497, 7. quae erant loquenda subripui 246, 21. quod fuerat de affectione subreptum 147, 10. *cf.* 333, 14. 500, 14
- subrogare dexteram labantibus umeris 99, 11. tu in sustentationem ruiturae libertatis, felix dextera, subrogaris 452, 6
- subsistere *i. q.* constare, niti 61, 19. 101, 6. 162, 16. 188, 18. 231, 3. 490, 16. *i. q.* uiuere 266, 21. 477, 21
- substantia corporalis 69, 3. 161, 2, uitalis 237, 4, membrorum 129, 2, radices (*i. e.* sanguinis) 125, 11, receptae ualitudinis 151, 14, caritatis 174, 3, humilitatis 152, 8. *cf.* 141, 5. 283, 9. 337, 18. 384, 14. 393, 22. 439, 14. 470, 9. 499, 23. C I 2, 5. II 88, 3. — substantia *i. q.* res familiaris 65, 24. 152, 3. 253, 18. 302, 4. 355, 21. 357, 1. 413, 11. 474, 24. 485, 17. 486, 26
- subtilissimi discussores 316, 10
- subtrahi seruituti 93, 12. *cf.* 115, 5. a publico rigore me subtrahere 132, 3. bona se subtrahunt 48, 3. *cf.* 397, 5. subtractum sermonis officium 91, 23. *cf.* 237, 27
- subuenit fuga *i. e.* consilium fugae 279, 14
- subuertere uestigia 474, 19. *cf.* 357, 12
- successio regni 373, 12, peritiae 124, 21. *cf.* 337, 21. successionibus (*i. q.* augmentis) insolescere 499, 9
- successus (*i. q.* ualitudo) hominis 23, 4. erigi uotius successibus 66, 21. 75, 26. 122, 27. auge successibus quod dedisti 138, 17. *cf.* 267, 24. 273, 3. 350, 24. 363, 9. 367, 23. 378, 26. 394, 27. 420, 15. 447, 13
- succidere statum ciuitatis 356, 18. *cf.* 197, 5. aduersarius a regni sui mole succiditur 374, 5
- succidua iungit temporibus tempora 416, 20
- sudum: per sudum uti 31, 15. 34, 5. 296, 22. 355, 5. *cf.* 85, 16. 119, 1. 439, 23
- suffectus scientiae 44, 20
- suffragator 400, 20
- suffragium *i. q.* auxilium, opes 24, 13. 32, 25. 74, 13. 76, 14. 88, 4. 105, 13. 111, 9. 129, 13. 133, 6. 159, 7. 164, 25. 167, 1. 170, 6. 172, 15. 213, 9. 217, 5. 237, 21. 239, 27. 244, 6. 253, 13. 258, 14. 265, 3. 295, 2. 295, 21. 297, 19. 367, 15. 374, 20. 472, 2. 476, 20. 477, 3. 46, 25. 498, 19. C I 9, 53
- sufficiens 178, 9. 231, 17. 280, 7. 346, 6. 490, 23
- suffugia etusta exemplorum 300, 7
- suggerere *i. q.* nuntiare, insinuare 23, 2. 26, 5. 42, 20. 75, 7. 88, 17. 106, 3. 400, 18. *i. q.* offerre 376, 3. 391, 6. 407, 27
- suggestio 71, 5. 102, 2. 169, 11. 201, 25. 308, 22. 394, 21
- sugillari 398, 7
- sulcare carmina C II 67, 6
- sumere exordium 81, 10. 119, 6. 158, 8, originem 450, 5, iactantiam 52,

1, nota 276. 8. de te euentus utiles
sumpserat 278, 10
sumina carpere C II 68, 7
summa beneficii, fastidii *sim.* 2, 18.
128, 13. 200, 22. 233, 8. 252, 22.
283, 1. 316, 3. *al.* — in summa
188, 21. 333, 24. 431, 1. 456, 9.
499, 25. in summam 372, 15.
450, 5
summas uir 188, 9. 224, 3. 246, 8.
252, 9
summatim 29, 25. 153, 1
summotenus 269, 5. 336, 7. 398,
23
super aduentu ancipiti mens pependit
iudicio 33, 9. super tarditate dis-
crucior 117, 17. super hac parte
50, 25. 145, 1. *cf.* 145, 13. 146,
17. 167, 7. 14. 220, 8. — super
quem moles innititur 295, 19
superaedificare 432, 19.
superus (*i. q.* caelestis) honor C II
20, 1
supercilium (*sc.* collis) 132, 10 (*cf.*
Verg. G. I 108, Apoll. Sid. carm.
XIV 6), Olympi C II 95, 8. Mu-
sarum primo fulta supercilio C I
4, 18. falerata uerborum supercilia
10, 19. *cf.* 130, 24. supercilia (*i. e.*
superbiae) affectus 26, 9. *cf.* 89,
4. 126, 2. 197, 24. 258, 9. 259, 13.
358, 7. 394, 11. 403, 5. 408, 9.
477, 24
superficies (cutis) 334, 20
superfluius 31, 13. 230, 6. 395, 14.
423, 8. 13
superforaneus 48, 23. 304, 21
supernus *i. q.* caelestis 13, 3. 32, 7.
17. 39, 25. 44, 26. 62, 24. 80, 4.
81, 1. 109, 20. 117, 1. 118, 13.
125, 11. 128, 23. 157, 14. 312, 5.
353, 4. 364, 5. 411, 8. 413, 5. 417,
13. superna (*uid.* diuina) 152, 14.
245, 18. 442, 2
supersedendum aliquid 100, 24
superstat lana nuda (lapillos) C I
4, 40. fecunda deo nascendi iura
superstat C I 9, 161. superstare
laude C I 9, 71. *cf.* I 4, 17. super-
stare *i. q.* superstitem esse C II
6, 1
superius comprehensus 114, 16. 218,
13. 229, 17
superi *i. q.* caelestis 133, 2
superstes corpori 471, 14
superuacue 440, 23

superuenire 146, 16. 264, 19. 324, 25.
386, 26. 387, 3. 390, 4. 392, 18
supra errorem est 180, 17. supra
hominem plenum casibus iter ad-
ripere 50, 14. 228, 14. 302, 5. *cf.*
88, 23. 406, 9. supra quam poscit
paterna cura sollicitus 230, 11
susceptus *i. q.* bene acceptus 75, 4.
86, 20. 99, 16. 105, 14. 116, 21.
170, 7. 171, 25. 201, 13. 455, 13.
— suscipere *i. q.* accipere, recipere
169, 12. 274, 3. 295, 12. 342, 20.
353, 7. 421, 19. quem non una
declamationum palma susceperat
352, 24
suscitare ueterum decora 447, 2
suspendere se ab scriptionis cura 27,
8. *cf.* 206, 4, a communione papae
311. 15. 324, 23. a casu suo lapides
suspendi 357, 20. quid sperando
meliora suspensor 505, 17. inpe-
tranda suspendam 106, 14. madi-
dam suspende mephitim C II 112,
7. pro pietate suspensus 213, 6
suspirare damna 108, 11. *cf.* 125, 9.
227, 3
susurrator 147, 9
sutilis cumba C I 7, 33
syllogismus 319, 12
synodalis 313, 23

Tabellae *i. q.* epistula 116, 5. 144,
1. 206. 20 *al.*
tabellaria (*i. q.* epistularis) oblatio
67, 3
tabo pecudum polluta 327, 7
taciturnitas *i. q.* silentium *de com-*
mercio epistulari 107, 18. 110, 13.
502, 12 *al.*
tactus lyrae 528, 16
tam minoreum se linguarum fama
monstrauit 370, 18
tamen — tamen 72, 11. *uid.* quamuis
tangere: me scientiae plenitudo non
tetigit 47, 4
tanti *i. q.* tot 12, 21. 35, 1. 130, 1.
296, 18. 334, 16. 351, 21. 354,
18. 20. 425, 22. 429, 9. 450, 1.
C II 27, 1. II 62, 2. II 102, 1
(*uid.* quanti) — tantum *i. q.* tam,
ita: tantum me perculit discessio
ut 256, 6. *cf.* 334, 2. in tantum
extollis supercilium quanta debu-
isti communionem summitti 197, 24.
in tantum defluxit fama Maronis

- C II 118, 1. *cf.* 477, 11. tantum— quantum *uid. s.* quantum. tantum est ut dei solaciis magnitudo uestra adiuta grateletur 175, 21. tantum est ut talem mittatis 213, 24
- Tartarea facies 190, 2
- taxare 61, 9. 91, 16. 262, 7
- techna *i. q.* fraus, dolus 16, 14. 121, 15. 296, 3. 485, 28. II 76, 1
- tegebat (*i. e.* dissimulabat) latronem crasso indumento 389, 22
- teges Romulea C II 58, 1
- tegmēn 93, 23. C I 10, 14. I 16, 24
- temperare: quo (usu) si temperem 67, 9. *alibi* temperare a paginis, scriptione 28, 19. 66, 18. 73, 15. 86, 4. 161, 25. 166, 16. 168, 24. 170, 25. 210, 25
- temperies 35, 23. 352, 6
- templum pectoris 99, 5
- temporalis 379, 13. 434, 23. 454, 5
- temporum usus rarior*: reum furor prouexerat, per uota currebat labor C I 14, 29. — uoluissē dignatio uestra tenuisset affectum, ut — elegissetis 6, 5. alius ut ecclesiae tumuisset semine Verbi, non deerat pastus C II 79, 9. — quamuis nituisses et — lauderis 187, 15. quae et desiderari meruerit et putaret 499, 21. quis sapore uellet haurire et prouideat 501, 23
- tenax propositi 253, 15. *cf.* Hor. C. III 3, 1
- tendiculae uanae 320, 21
- tenebrae *i. q.* inferi C I 10, 12
- tenebrosus *i. q.* umbrosus C II 15, 9
- tenere *i. q.* retinere C I 8, 24. aegritudinis tentus obstaculis 145, 15.
- tenemus iudicem aequum (*i. e.* iudices aequi sumus) 406, 18. benignitas tua testimonio tenetur exempli 440, 13. *cf.* 452, 12. 490, 15
- tenuare 130, 9
- tenuitas 162, 10
- tepscerc 258, 23. C I 10, 8
- tepidā caritas 178, 9
- tepor amantis 223, 18. tepore fouere 425, 6. *cf.* 416, 22. C I 4, 128. II 150, 7
- teretem te curia formauit C I 8, 25. teretes manus 334, 11. tereti carmine pingere C II 3, 9
- tersit crimina uitae C II 1, 9. *cf.* 22, 15. 408, 3
- terga *i. q.* arua 102, 16. 232, 15. 457, 2. 459, 14. C I 9, 146
- terminata distributio 417, 1
- terrenae dominationes 257, 8. *cf.* 293, 19. C I 9, 112
- terrore in quolibet aeris procedere (*nostrum 'bei jedem Wetter'*) 343, 10
- tesseram fecit de confusis mortibus 469, 14
- testimonium (*i. q.* testamentum) uetus 219, 13
- testis figura C II 40, 1. *cf.* 161, 25. 164, 1. C II 82, 7
- teter C I 10, 11
- textitur nox domestica arborum brachiis 352, 11. foliorum texta C II 45, 9. *cf.* 425, 8. Memphitis textis retinentur saecula C II 51, 1. — texere (*i. q.* componere) dicenda 191, 17. *cf.* 322, 9. 445, 16. 529, 2
- textilibus chalybis pectora claudere C II 77, 12
- thalamis fecunda C II 130, 7. natura in thalamis sedet C I 4, 2
- thema 446, 15. 456, 11. 532, 1
- thesaurus (thensaurus *B plerumque*) 49, 23. 53, 8. 140, 8. 382, 10. 400, 2. 434, 1 *al.*
- thoraca 404, 10 *uid. declinatio*
- thyrambi (= dithyrambi) C I 7, 65. numquam frugiferis thyrambis (?) in me fluxerunt commoda Castalii C II 109, 1
- tingens faciem lanugo 264, 18
- tirocinium 116, 27. 267, 19. 337, 14 *al.*
- titubare 37, 1. 134, 24. 271, 13. 279, 12. C II 9, 13 *al.*
- toga *i. q.* aduocationis officium 125, 10
- tollere (*i. q.* suscipere) litteras 155, 10. saburrā tollere C II 71, 3. amicos ad se tollere C II 64
- tonare eloquio 49, 22. tonans *i. q.* deus 320, 15. 506, 2. C I 13, 3. I 7, 79
- tormenta liciorum 273, 5. t. caritatis 42, 14. *cf.* C II 133, 2
- torpere maestitudine 334, 5
- torpor 26, 22. 78, 6. 264, 11. 369, 4. 418, 20. 451, 6
- torquere hostilia 284, 10. tormenta torsit fortia corpore C I 17, 11. cum torsit rectum Daedalus ingenio C I 1, 34 (*cf.* Propert. V 4,

- . 42 cum patuit lecto stamine torta uia). torta amore 505, 18
 tortor 300, 19. 468, 16. C I 17, 14. I 21, 12. II 83, 8
 torum uiridanti cespite sternere 352, 12
 totus *i. q.* omnis 14, 26. 76, 13. 355, 25. optanti tenuem riuulum totus inlabitur 102, 16. *cf.* 451, 8
 toxica obloquentium 34, 6. *cf.* 63, 21. 147, 9. 313, 14. 326, 9
 trabealis coturnus 9, 17
 tractare (*i. q.* cogitare, meditari) profutura 110, 17, epitaphium 129, 23, gubernacula 412, 18. *cf.* 195, 14. 347, 13. 389, 2. amicorum absentiam bene tractat 210, 14. allegans in aetatis naufragio ab illo (*sc.* mortuo filio) de portu animae fuisse tractatum 40, 10. *cf.* 294, 19. 362, 7. tractare *i. q.* iudicare 481, 5.
 tractator 166, 19
 tractatus (*i. q.* opusculum) 331, 6. tractatus (*i. q.* concilium, synodus) 311, 9. ad tractatum coiere 351, 21. tractatus *i. q.* consilia 379, 26. non potest quantus est una tractatum forma monstrare 451, 11. commenta malignorum tractatum 493, 8
 tragoedia cordis 140, 18. *cf.* 42, 7. 427, 16
 trahere uenam linguae a generis fonte 47, 1, in testimonium mentem 111, 7. *cf.* 174, 19. trahens uerba suspirio 347, 22. trahere in longum silentia 84, 8
 trames itineris 363, 6. trames mandatorum caelestium 144, 15, pietatis 148, 17. *cf.* 130, 11. 333, 19. 338, 13. C I 9, 15
 transactio uitae 15, 1. 402, 1
 transacta sustinere, recolere 42, 10. 309, 2. 321, 5. 463, 9. 502, 2
 Transalpina peregrinatio 367, 17
 transcendere limina 25, 12, desideria 121, 10. *cf.* 192, 7. 267, 17. 280, 20. 337, 26. 359, 16. 376, 5. 385, 5. 420, 16. C I 2, 1. II 1, 15
 transcribere ad aliena iura sudorem suum 73, 20. *cf.* 448, 9
 transcurrere callem C I 8, 21. — transcurta semel memoriter red- dere 338, 12
 transcursione, dum de basilica renea- rem, (epistolam) dictaui 208, 16. *cf.* 219, 20
 transducere orationes ad nota 246, 2. *cf.* 118, 1. transducere (*i. q.* seducere) mores C I 4, 65
 transferri *i. q.* auferri 198, 17. translati *i. q.* mortui 479, 6
 transfundo iuri tuo mancipium iuris mei 100, 17
 transgredi (*i. q.* superare) terminum 143, 20, epistulas 156, 5, omnem dulcedinem 150, 8. *cf.* 257, 21. 409, 6
 transgressio 313, 16. 481, 13. 494, 7
 transire directum itineris 464, 17. quem pocula non possunt transire C II 147, 7. quorum aures prudentum debeat doctrina transire 51, 19. *cf.* 304, 10. 311, 11. ecclesiastica humilitas a mundi potentibus quasi res peregrina transitur 240, 5. transeunt (*i. q.* superant) haurientis ambitum fluenta donorum 80, 5. transit hominem 436, 4. *cf.* 148, 7. 259, 4. — *i. q.* abire 121, 20. 365, 15. *i. q.* mori 480, 1
 transitus *i. q.* mors 237, 5. 339, 27. 380, 11. 380, 24
 translatio 444, 1
 transmeare 270, 9. 390, 16
 transmittere (*i. q.* mittere) ad bella pignus 60, 13. *cf.* 141, 9. 149, 17. 191, 20. 240, 15. 358, 3. C I 2, 25. II 69, 3. *i. q.* suppeditare: at mihi uix illud transmittunt pauperes horti C I 8, 29. *cf.* 86, 25. 285, 24. 417, 11. 424, 9. 454, 13. transmisistis ad absentiam corporalem animum 112, 9. opinionem ad incerta transmittit 126, 21. *cf.* 127, 7. 323, 14. 356, 3. 500, 19. quod rector noster transmisit ad originem (*i. q.* genti concessit) 279, 8. *cf.* C I 9, 126. 129. uxorem habui ad pudicitiam naturae luce transmissam 499, 10
 transuehere se *i. q.* se conferre 397, 6
 transuolare tramitem 338, 14. t. contra gladios 269, 15
 tremebundus 10, 3. 274, 12
 tremendus 369, 1. C I 18, 30. I 21, 29
 tremescere aliquem C I 9, 24
 tremula carina C I 7, 42, uetustas 437, 8. primaui tremulos (*i. q.*

- senes) imitantur C I 4, 60. tremulis limina lucis calcantur plantis C I 9, 90
- trepidare pericla mortalium 432, 20
- tribuere (*i. q. dare*) tabellam, effectum, splendorem *sim.* 5, 15. 109, 13. 114, 12. 448, 18. 454, 8. 457, 8. 463, 24. 483, 19. C II 63, 4 *saeppissime.* (deus) Pamfroniam nostram sanam tribuat 238, 21
- tribulatio 40, 3. 173, 6. 178, 23. 374, 13. 427, 19
- trinitas 31, 18 *al.* trinitas deus noster 221, 20. 244, 6. 384, 24. t. deus uerus (?) 255, 5
- trinus 417, 8
- triplex unitas dei 233, 3
- tripudia laetae urbis 349, 22. *cf.* 341, 13. 367, 21.
- triticeus 13, 20. 488, 5. C II 72, 6
- triumphati funera mundi C II 95, 9
- triumphator tiro C I 5, 42
- triumphiger C II 50, 7
- triumphus: hostem ut triumphus effugat C I 14, 14
- triuiale carmen 529, 8, murmur C I 7, 67
- tropaeum 271, 7. 318, 8. 332, 12. 377, 6. 376, 18. (tropheum *codd. plerumque*)
- trudere in umbram 50, 17, memoriam de recordatione 255, 22. in nodum truditur herba C I 4, 9
- trutina loquelae Faustus C I 7, 57
- trutinator fabricatus 1, 6, sollicitus 60, 11. *cf.* 314, 9
- tuba eloquii 444, 9
- tumere facundia C I 4, 26
- tumoris discrimen (*de fluuio*) 15, 9
- tumefacere gurgites 273, 21
- tumulus *i. q.* sepulchrum: obruit haec tumulos (*i. e.* sepeliuit sepulcra, mortem uicit) C II 130, 1. *cf.* 382, 2. 479, 8. C II 20, 6. II 27, 2. II 67, 6
- tumultus (*i. e.* congregatio episcoporum) sanctus mundi C I 9, 57
- tunc cum 532, 7. tunc—tunc C I 9, 160 sq.
- tunicae ouorum 475, 11, uarum C I 5, 113, ensis C II 131, 2
- turba (*i. q.* multitudo) sanctorum 13, 5. precatorum 354, 13, mulierum 307, 25, Auerni C I 5, 25. *cf.* 356, 11. 357, 27. 358, 20. 380, 9. 426, 4. 429, 1. C I 2, 7. I 9, 55. 58. 86. II 90, 4
- turbari possessione 377, 15
- turbidum (*i. q.* aduersitas) C I 21, 7. turbidis si uerrat ima motibus C I 11, 4. turbidus (*opp.* serenus) 407, 13
- turbo procellae 362, 10. de turbinibus uestris uniuersa discutiam 297, 9
- turgidus 418, 12. C I 2, 9. I 3, 2. II 147, 4
- turicremus 417, 15
- tutamen C I 9, 46
- tute 166, 4. 374, 17. 464, 4
- typicus 333, 5. 388, 11.
- Vadunt** (*i. q.* redeunt) bella ad paucos 270, 13
- uaga horrea 270, 26. uaga salutatione contentus 242, 8
- uale ergo dicens 64, 15. 380, 6. dicto uale 340, 20. 369, 2. uale dicto 354, 12. — non ualet haec alter C II 3, 19
- ualentia corporis munitus 378, 21
- ualidos (*calidos con.* Barth. Aduers. in Pap. Statii Theb. p. 114) renouas uapores C I 1, 9. ualidae cespites 19, 14
- ualitudo (*i. q.* sanitas), ualitudo bona 29, 3. 33, 13. 35, 1. 49, 19. 51, 17. 67, 15. 86, 6. 113, 2. 145, 18. 164, 16. 167, 22. 186, 8. 244, 8. 246, 22. 271, 4. *i. q.* uis: ualitudinem elementa manifestant 5, 7. dum salus in ualitudine est 90, 11. desperationis et februm intepuisse ualitudinem 213, 10. uirili ualitudine bella gestare 30, 1. *cf.* 34, 21. 116, 1. 213, 20. 273, 3. 288, 16. 306, 1. 312, 13. 388, 8. 390, 16. 411, 22. 414, 15. 423, 18. 427, 22. 447, 23. 485, 5. 492, 17. 494, 19. C II 107
- uaporati camini C II 56, 4, cibi II 68, 8
- uaporifer 132, 18. C I 7, 5. I 8, 5
- uariata et distincta formositas 386, 27
- uarietates sententiarum 429, 2
- uastatrix pestis 396, 3
- uatis *i. q.* episcopus 358, 26. C I 1, 16. I 12, 1. I 18, 30. I 21, 5
- uber eloquii 27, 16. 523, 24

ubi (= quo) properauit 269, 9
 ubique uictor 245, 23
 udo animorum libro fetura nobilis
 iuncta maritatur 19, 13. *cf.* 447,
 11. uda aequoris spatia 425, 16.
 uda mittunt limina candidatos 328,
 22
 uectatio C II 128, 1
 uectigal gulae exhibere 489, 27
 uectores meruit uita pios C II 34, 4
 ueheris uirtutibus C II 85, 10
 uel = et 19, 9. 25, 17. 26, 12. 38,
 15. 46, 14. 49, 10. 53, 14. 54, 15,
 55, 7. 66, 2. 99, 13. 105, 8. 111,
 10. 117, 21. 125, 24. 169, 13. 172,
 19. 164, 16. 174, 14. 175, 22. 188,
 23. 240, 8. 350, 26. celer scripsi
 geminis stimulis incitatus uel pro-
 perationis baiuli uel doloris 180,
 8. uel = saltem: ut quaelibet lae-
 titia uel modici angoris conlatione
 superetur noluit spondere uel mi-
 nima (*i. e. ne minima quidem*) 341,
 11. *cf.* 119, 16. 136, 5. 138, 22. 140,
 23. 178, 24. 251, 11. 404, 3. 470,
 13. 476, 7. 484, 17. 492, 15. uel
 si 185, 8. 413, 17. 490, 18. 504, 9.
 si uel mentiri uelit 409 24
 uelamen 53, 10. 93, 24. 121, 1. 396, 5
 uelari simplicitate 389, 10
 uelificans 381, 2
 uela loquelae 48, 24. tota uotorum
 uela suspendere 374, 23
 uelut: ac uelut *fort. i. q. ac si* C II
 78, 5
 uena *i. q. indoles* 241, 12. 436, 3
passim
 ueneficus 400, 11
 uenerabilis 65, 13. 77, 21. 97, 20.
 123, 10. 177, 21. 379, 6. uenera-
 bilis actione 241, 24. u. munus
 81, 16. nomen 110, 4, u. effigies
 112, 19. *cf.* 136, 11. 276, 16
 uenerandus 32, 23. 38, 17. 39, 25.
 123, 3. 196, 18. 200, 9. 234, 6.
 241, 6. 400, 8. 421, 10. 424, 12.
 434, 15. 441, 17. 475, 2. 4. 476,
 12. 480, 24. C I 9, 86
 ueneranter 76, 16
 ueneratio *i. q. rex uenerandus* 348, 8
 uenerator 65, 24, 73, 17. 86, 12
 uentilare caritatem 112, 13, doctri-
 nam 201, 11. 265, 7. ut animus
 suspicionibus uentiletur 90, 11
 uentilatio multiplicium auctorum 20,
 23. *cf.* 323, 14

uentosus *i. q. inanis* 323, 21. 331,
 9. 398, 7. 490, 20. C I 18, 21
 uenustare 444, 23
 uepres eloquii 313, 1. cor uestrum
 densis uepribus suffocatur 322,
 19
 uer: quicumque meos paradisi uere
 labores demulcet C II 64, 3
 ueraciter 490, 14
 uerax 153, 13 *al.*
 uere monachus 390, 23. domini uere
 mei 66, 7 (*cf. ueritate mendicus*
 314, 4). uere sic—contingant quia
 211, 2. *uid. s. quia*
 ueredarii festinatō 194, 25. ueredarii
 (uiridarii *codd.*) transcurso 219,
 20
 uerendus 354, 12. C I 11, 23. I 12,
 11. I 21, 16. II 87, 7
 uergebat in rugas forma 474, 19. *cf.*
 499, 8
 uernare 286, 1. 333, 12. 416, 3. 418,
 19. 424, 25. 433, 6. 458, 11. C I
 5, 10. I 9, 74. I 10, 32. II 32, 3.
 II 45, 7. II 83, 9
 uernula sanguinis mei 234, 19. macu-
 latae uernula terrae C II 35, 3
 uernum *i. q. uer* 425, 17. *cf. C I* 3,
 19. I 4, 31. 128 (*cf. Woelfflini*
quaest. de latinitate Cassii Fel.
p. 397), uernum dictionis 522, 2
 uerrere ima motibus C I 11, 5
 uersiloquus C I 6, 36
 uersutia rhetorica 28, 2
 uertex celsus C I 4, 28
 ueruinae 432, 4
 uestri (*sc. homines uel cognati*) 67,
 22. 71, 11. 142, 5. 231, 5
 uestigium *i. q. pes* 17, 25. 269, 15.
 293, 15. 300, 15. 336, 26. 343, 16.
 363, 4. 387, 19. 420, 10. 426, 21.
 431, 3. 438, 2. 474, 18. 478, 6. C
 II 109, 8. uersuum solidata uesti-
 gia 132, 7. e uestigio *i. q. ex-*
templo 371, 1
 uestitur murice campus C I 9, 147,
 niuibus terra 428, 10. interna ue-
 stire 471, 10
 uestis carnis C I 14, 19
 ueterescere 39, 4. 44, 14. 73, 6. 78,
 5. 253, 11. 411, 22
 ueternus 275, 5. 470, 12. C I 13, 9.
 uetulus iudex C II 79, 3
 uexare turpia C II 106, 2
 uiaticum 17, 26. 369, 9. 390, 8
 uiare C I 1, 25

- uicarius affatus 76, 7, alloquium 85,
 4. *cf.* 91, 22. 93, 1. 135, 7. 232, 7.
 uicarius potestatis 349, 7. 433, 14.
 uicariae (*sc.* praefecturae) dignitas
 110, 22
 uice (?) uia conloqui 92, 19. quic-
 quid accessit incommodi uice ani-
 mae per sudum rutilantis nitore
 mundetur 31, 14. praesentiae uice
 tenetur affectio 127, 11. ad uicem
 praesentiae formato alloquio 246,
 16. *cf.* 470, 16 *al.*
 uicissitudinem (*i. q.* uicem) amando
 restituere 193, 10. 208, 24. a me
 pro uicissitudine commendatur 29,
 5 illi uicissitudine subuenitur 414,
 17. muneris uicissitudine prospicere
 204, 15. *cf.* 159, 20. 190, 10. 265,
 20. 364, 8. 377, 20. 458, 14
 uictricia agmina 284, 7
 uidero quid commendatione mea
 Bonifacius promoueat, interim opi-
 tulatur studiis meis quod prolixis a
 me precibus inpetrauit (*i. e.* quam-
 quam nescio quid promoueat) 141,
 21. uidero tamen utrum dispendium
 caritati inferat sermo rarior, mon-
 strat tamen si nullus prorogetur
 infantiam 72, 10. *cf.* 134, 20. 142,
 16. 280, 19. 401, 18. 460, 10
 niduari radice 446, 5, cultoribus 366,
 20. uiduata (*sc.* mariti) aetas C II
 5, 5
 uigor dicendi 27, 23, animarum 208,
 22, malorum 223, 5. *cf.* 118, 7.
 233, 18. 245, 1. 262, 18. 277, 7.
 306, 3. 406, 5. 478, 12
 uilesce 156, 20. 228, 18. 252, 1.
 489, 3
 uilitas 257, 18. 267, 21. 329, 20
 uiliter (*i. e.* sine arte) narrantes
 528, 26
 uillares deliciae 202, 23
 uincere se certant C I 9, 81. reddita
 se melius nunc uincit uita beati
 C I 2, 21
 uiolenter inrumpere 73, 5
 uiolentia (*i. q.* uis) supplicationis
 359, 4
 uipereus C II 11, 9
 uiperinus 35, 14. 299, 4. 318, 10.
 329, 7
 uir dei 339, 26
 uirago C I 17. 37
 uirecta 461, 21. C II 44, 1
 uirens lingua C I 15, 15
 uires (?) uariae profectuum 158, 9
 uirginalis solutio 255, 12
 uirgineus C II 82, 2
 uirginitatis onus C I 6, 26
 uirdiores anni 475, 1
 uirilitas 402, 24
 uirtus politae laminae 26, 21. res
 pro referentis facultate accipiunt
 uirtutem 331, 16
 uiscera ponti C I 4, 74, lapidum C
 II 10, 6. II 91, 1, carorum 73, 5
 uisio *i. q.* species 14, 16. 491, 11.
i. q. praesentia 121, 23. 127, 15.
 136, 3. 140, 12. 169, 8. 227, 24.
 488, 25. *i. q.* aspectus 446, 7
 uisitare affatu sermonis 59, 1
 uisitatio 30, 21. 221, 14. 350, 3.
 380, 8
 uisitor 313, 3. 315, 25. 319, 19
 uisus C I 9, 16. II 49, 1
 uitalia indumenta 6, 15. uitalis obitus
 383, 21. uitale funus C I 21, 22,
 uitale bustum C I 12. 4. uitales
 honorum secures 10, 16. *cf.* 40,
 26. 62, 16. 283, 7. 411, 7. 420, 5.
 442, 10. 460, 4. 477, 19
 uitea brachia C I 4, 10
 uitifer C II 45, 8. II 139, 1
 uitrei fontes C II 19, 5. *cf.* II 66,
 2. uitreae herbae C I 8, 39
 uiuax 112, 14. 492, 26. C II 99, 2.
 II 107, 5
 uiuere adrogantiae 266, 18
 uiuificare 249, 22. 401, 20. C I 7, 18.
 II 1, 10. II 20, 2. II 36, 2
 uix est ut 24, 6. 84, 22. 140, 3. 337,
 20. 357, 6
 ulcerosae oues 289, 19
 ulnis faculentis amplecti 323, 18
 ultimae domus (*i. q.* sepulcra) 479,
 22. — ultima 487, 5. 491, 27
 umbra : in umbram concludere 38, 18,
 cogere 144, 1. 236, 18. 267, 18.
 313, 24. 423, 12, trudere 50, 17.
 sub praedictae umbra personae 42,
 13
 umbraculum officii 15, 26. umbraculis
 tetrus parata C I 10, 11
 unanimitas 59, 9. 92, 24
 undae certaminum 359, 17
 undantes habenae C I 8, 7
 unde : de uersibus, unde (*i. e.* de
 quibus) tibi portentum illud dixit
 219, 19. nemo alterum unde ipse
 laborat absoluit 250, 3. non est
 unde ieiuna gleba desperet 13, 23.

cf. 69, 2. 193, 19. 259, 22. 321, 23. 368, 5. 421, 8. 489, 22. unde *i. q.* itaque 214, 21. 442, 5
 unguis: ad unguem ducta uita 4, 5 131, 16. 409, 3. ad unguem doctus 20, 28, polita perfectio 300, 11. 455, 11. cf. 434, 6. 444, 21
 unianimis 342, 3
 unitas 320, 20. 442, 4
 uniuersitas (sc. generis humani) 39, 10. 114, 10. 245, 6. 7. 279, 24. 357, 15. 414, 13. 425, 24. 426, 15. 502, 18
 uocabulum *i. q.* nomen 86, 7. 434, 9
 uocare (sc. ad cenam) C II 26, 1
 uociferat 297, 24. uociferatur 440, 9
 uolitauit res honesta inter duos nefarios 476, 18. uolitat per urbanos potentes 405, 7
 uoluer molossus C II 100, 7. uolucris Rhodani nata C II 124, 1
 uoluntatum licentia 362, 20
 uomere limphas C II 19, 2, uina C II 141, 2, uerba 464, 6
 uoraces bestiae 274, 8
 uorator C I 16, 10
 uos nester *pro tu tuus uariantibus etiam plurali et singulari non raro, uid. s. pluralis.* uobiscum communicatio 6, 10
 uotius 75, 25. 102, 3. 117, 21. 137, 26. 181, 2. 271, 14. 275, 15. 422, 4. 424, 18. uotiae 11, 1
 urbanitas (*i. q.* dolus, uersutia) fallentes decet 483, 20. cf. 121, 4. 468, 17. 485, 29. — agricola si aliquando uomerem inlectus urbanitate contemnat 459, 13
 urbanus *i. q.* nobilis, potens 195, 6. *i. q.* dolosus 372, 21
 urere *i. q.* dolore afficere 166, 19. 396, 7, 8
 urguere adulteria fornicationis officii 317, 19. si licet sub tutore criminum culpas urgueri 476, 17
 urnae uiuentis prandium secreta coeti prodidit (Ionas) C I 11, 21. (cf. Lucret. V 991 uiua uidens uiuo sepeliri uiscera busto)
 usura uocis 193, 1. 443, 1. lucis 227, 3. 479, 23. 488, 18. 506, 20
 usurpator 476, 21
 usus *i. q.* consuetudo: sed usu abstinere non potui 67, 8. talis enim est usus felicitum 117, 10. cf. 160, 9. 173, 10. 177, 18. 215, 20. 226,

25. 278, 7. 324, 8. 379, 8. in usu est nutrire 122, 15. in usu positum 382, 26. usu rerum uenit inter homines 423, 7. — diligentia in usum non reducta per paginas 112, 13. subripere taciturnitatem usu fugiente non perfero 91, 10. ad usum me paginalem conuerto 81, 11. usus sermonis 118, 23. epistulae 33, 1. querelarum 25, 24. et sic idem fere quod usurpatio 67, 2. 78, 5. 112, 13. 201, 15. 203, 5. 208, 1. 210, 3. 259, 22. 304, 9. 315, 3. 436, 25. 468, 21. in quantos se usus lingua dispergit 1, 8. putamus ad hos usus prolem magisterio peruenire 475, 5. cf. 485, 5. 499, 25. C I 9, 64. II 151, 5. pauperum usibus subtrahere 370, 1. *i. q.* exercitatio: nec parem conflictum potest usus et torpor adsumere 26, 22. linguam usus mobilem fecerat 89, 22. 23. cf. 8, 4. 503, 7
 ut: spero ut 23, 9. 37, 19. 59, 4. 69, 17. 76, 17. 79, 20. 85, 6. 87, 2. 106, 23. 114, 15. 119, 5. 154, 6. 175, 22. 179, 3. 181, 28. 192, 10. 205, 4. 207, 16. 212, 25. 213, 11. 216, 24. 229, 12. 259, 6. exspecto ut 186, 10. concepit mente ut se redderet 359, 22. reputans ut nec — uinceret et — gauderet 235, 15. decet ut inuitet 204, 25. uide necessitatem ut explicarem 130, 2. par fuit ut 281, 15. prope est ut 183, 16. uix est ut (*uid. s. uix*). tantum est ut (*uid. s. tantum*)
 ut *per anacoluthon usurpatum*: dedistis responsum, ut etiam si — competeret, uos tamen gratiam commodis anteferre 71, 13. tali uiae suae fatigationem arte geminauit, ut si — successerunt, — eligebat secessum 352, 6. quaesumus te ut — da multiplices fructus in terris 418, 19
 ut = *αὐτῶν*: rex meus sit iure Alamannicus — ut diuus uitam agat 283, 15. cum ut fidem ueteris testimonii Christus noster in me quod in Lazaro fecerat ostendisset 219, 13. ut alterius possessor orbis ignoras 264, 2. — similia frequenter, ut nunc repperi, bona se subtrahunt 48, 2

- utilitas i. q. commodum* 116, 20. 120, 1. 529, 10. *utilitates* 136, 24. 364, 2
utrique pro uterque 19, 3. 66, 14. 120, 11. 152, 23. 184, 5. 234, 23. 238, 10. 255, 9. 321, 8. 344, 12. 356, 7. 469, 9. 483, 9. 490, 9. 491, 25. C I 19, 18. *cf. contra* 77, 3. 121, 13 (*nam utrique carum exh. codd., non earum*) C II 136, 8
utrum essem innocens inquisiui 7, 19 *et sic altero membro non sequente* 17, 1. 36, 17. 72, 11. 91, 6. 186, 17. 200, 22. 244, 19. 456, 15. 473, 7. 20. 486, 4. 504, 8
ulgare 104, 22. 142, 1. 164, 1. 230, 21. 236, 2. 254, 2. 388, 6. 391, 10. 415, 7. 433, 19. 492, 15. C II 111, 1
uulgator 203, 3. 267, 3
uultus rerum C I 4, 11 (*uid. facies*)
uxorcula populorum C II 53, 1
uxorius 191, 14. 208, 10.
-

CORRIGENDA ET ADDENDA.

- p. 3, 1 *cf.* Symmachi Epist. IV 20.
- p. 4, 8 *cf.* Ausonii Epist. XVII (l. 46 ed. Bip.).
- p. 10, 24 aestimo *pro* existimo.
- p. 23, 21 *not.* fontibus *BLPTVb*
- p. 27, 18 aestimator *pro* existimator.
- p. 30, 9 *not.* genitrix *pro* genetrix.
- p. 39, 23 Daunticum *pro* Dauidicum.
- p. 52, 25 *cf.* Symmachi Epist. VII 9 et Cic. ad Att. I 9.
- p. 60, 5 et 61, 7 *cf.* Auson. Epist. XVII (ed. Bip. l. 20 et l. 4).
- p. 64, 3 *cf.* Terent. Andr. 408.
- p. 64, 13 *cf.* Symmachi Epist. I 1.
- p. 64, 21 adsiduitas *pro* adsituitas.
- p. 65, 7 adiectione *pro* abiiectione.
- p. 67, 1 *cf.* Verg. Ecl. III 79.
- p. 67, 20 commendationem *quod conieci codicem B exhibere Fr. Vogel affirmat.*
- p. 78, 15 enim] eam *uel* etiam *coni.* Schottus in appendice pag. postr.
- p. 81, 19 PROMOTO *pro* EVPREPIAE.
- p. 83, 2 subolis *pro* sobolis.
- p. 84, 14 *not.* releuare (releuare *pro* reuelare (reuelare.
- p. 91, 9 subripere *pro* subrepere.
- p. 92, 2 inmissione] inuisione *coni.* Schottus in append.
- p. 98, 1 praecminentis *pro* praeceminentis.
- p. 102, 7 dictatoris] dictationis *coni.* Iuretus Misc. p. 47.
- p. 115, 9 censura *coni.* Iuretus Misc. p. 48.
- p. 115, 26 *not.* 26 *add.* ante allegationem.
- p. 121, 13 utrique earum *pro* utrimque earum; *nam illud in codicibus esse Vogel affirmat.*
- p. 124, 5 inhumana *pro* in humana.
- p. 124, 21 discurrit] decurrit *coni.* Iuretus Misc. p. 15 et 125, 1 dotes *omittit.*
- p. 132, 9 *cf.* Cassiod. Var. II 29 et Claud. Carm. min. XXVI.
- p. 143, 4 *not.* subrepat *et sq. dele.*
- p. 165, 11. 175, 21. 179, 15. 185, 21. 186, 26. 223, 5 *not.* ¹ in *pro* m.
- p. 182, 11 *not.* *add.* proxim' T.
- p. 193, 22 *add.* desciscere] discedere *coni.* Iur. Misc. p. 96.

- p. 194, 13 non s. u. l. conquesta est *post* honoratum l. 14 *insere*, ubi
haec uerba in cod. exstant.
- p. 202, 12 *cf.* Ruricii Epist. II 1 et 9.
- p. 221, 17 subripere *pro* subrepere.
- p. 227, 2 oculis *pro* oculis.
- p. 229, 9 *not.* debeam. L et V *exhibere* Fr. Vogel *confirmat.*
- p. 250, 2 spiritalis *pro* spiritualis.
- p. 273, 11 his *pro* illis.
- p. 288, 12 Eccles. 3, 7 *pro* Eccles. 3, 8.
- p. 303, 24 Helisei *pro* Helisaei.
- p. 312, 5 superna *pro* supera.
- p. 317, 9 *not.* et] ut B *dele.*
- p. 318, 11 *not.* in ARm *pro* in ABRm; nam B ut *exhibet.*
- p. 349, 10 Anthemio *pro* Athemio.
- p. 351, 8 *not.* S qui *pro* qui.
- p. 367, 19 *not.* est non es B *exhibere* Vogel *affirmat.*
- p. 369, 11 *not.* necibi *pro* ne tibi B *exhibere* Vogel *affirmat.*
- p. 369, 21 inemptis] *cf.* Verg. G. IV 133.
- p. 373, 3 dilige B *exhibere* Vogel *affirmat.*
- p. 380, 16 relinquens *pro* relingens.
- p. 395, 12 deleniunt *pro* deliniunt.
- p. 397, 23 cum *pro* cum.
- p. 404, 14 currentes, puerum *pro* currentes puerum.
- p. 406, 10 imperant LV.
- p. 408, 25 *cf.* Terent. Eun. Prol. 1.
- p. 472, 26 *cf.* Verg. Aen. III 45, 46. Claud. in Ruf. II 391.
- p. 505. 21 *not.* etiam ante etate in V *spatium esse uacuum* Fr. Vogel
affirmat.
- C I 1, 34 Prop. V 4, 42 *pro* III 4, 43.
- C I 2, 11 *cf.* Aen. XI 508, II 282, Ecl. V 34.
- C I 3, 17 *cf.* Sedul. Carm. I 89.
- C I 4, 31 uerno pretium emicantis *coni.* Barth. Adu. p. 487.
- C I 4, 32 *cf.* Stat. Silu. III 4, 26.
- C I 4, 34 noluit] renuit *coni.* Barthius.
- C I 4, 50 otiis] uitiis *coni.* Barthius.
- C I 4, 87 *cf.* Sedul. Carm. I 60.
- C I 5, 6 Pegaseo *pro* Pagasaeo, in *not.* pegaseo LMb.
- C I 5, 27 *cf.* Auson. Epigr. 4.
- C I 6, p. 521, 26 *not.* fecundae *pro* facundae.
- C II 4 et 7 *om.* B.
- 609 us. 9 *not.* quantus et. hanc *coniecturam* Schottus occupauit in
epitaphic ante Carmina impresso.

Ennodius BR
60
.C6
 Opera omnia (C.S.E.L., y.6) v.6
 A212

DATE	ISSUED TO

BR
60
.C6
V.6

V.6

